Liberalerna

Landsmöte 2011

Del 1

Föredragningslista
PS-förslag om förhandlingsordning m.m.
Verksamhetsberättelse och dechargerapport
Valberedningens förslag
Motioner
Partistyrelseförslag och rapporter om

- **Allmänpolitik och liberal ideologi**
- **Demokrati**
- **Utbildning och kultur**
- **Social välfärd**
- **EU-, utrikes- och försvarspolitik**
- **Rättspolitik**
- **Energi och miljö, jordbruk och infrastruktur**
- **Folkpartiets organisation och stadgar**

Landsmöte 2011

Folkpartiet liberalernas landsmöte 14–16 oktober 2011 i Karlstad Congress Culture Centre

Del 1

Föredragningslista
PS-förslag om förhandlingsordning m.m.
Verksamhetsberättelse och dechargerapport
Valberedningens förslag
Motioner
Partistyrelseförslag och rapporter om

- Allmänpolitik och liberal ideologi
- Demokrati
- Utbildning och kultur
- Social välfärd
- EU-, utrikes- och försvarspolitik
- Rättspolitik
- Energi och miljö, jordbruk och infrastruktur
- Folkpartiets organisation och stadgar

Del 2 publiceras i månadsskiftet september/oktober och innehåller återstående partistyrelseförslag och rapporter.

Föredragningslista

1. Landsmötet öppnas

2. Val av ordförande, tre vice ordförande och sekreterare för mötet

3. Val av protokollsjusterare

4. Fråga om mötet behörigen utlysts

5. Fastställande av föredragningslista

6. Fastställande av förhandlingsordning

7. Fråga om tillsättande av utskott samt nominering och val till dessa

8. Dechargeutskottets betänkande

9. Rapport från riksdagsgruppen

10. Revisorernas berättelse

11. Fråga om ansvarsfrihet

12. Allmänpolitisk debatt

13. Partistyrelsens förslag

14. Motioner

15. Fastställande av medlemsavgift till riksorganisationen och tid för vilken denna skall gälla

16. Nominering och val för tiden intill nästa ordinarie landsmöte av:
a) partiordförande
b) förste och andre vice ordförande
c) 21 övriga ledamöter av partistyrelsen
d) två revisorer, varav en auktoriserad, samt två ersättare för dessa
e) ordförande och sex ledamöter i dechargeutskottet
f) ordförande och sex ledamöter i valberedningen
g) övriga eventuellt förekommande val

17. Under landsmötet väckta frågor som landsmötet beslutar behandla

18. Landsmötet avslutas

Innehåll

Preliminär tidsplan 4
PS-förslag....5
Verksamhetsberättelse 9
Dechargeutskottets yttrande....41
Valberedningens förslag 47

A. Allmänpolitik och liberal ideologi 49
Motioner....49
Partistyrelsens yttrande 56

B. Ekonomi, företagande och bostäder.... 59
Motioner....59

C. Arbetsmarknad, migration och integration 87
Motioner....87

D. Demokrati och jämställdhet 109
Motioner.... 109
Partistyrelsens yttrande 134

E. Utbildning och kultur 145
Motioner.... 145
Partistyrelsens yttrande 177

F. Social välfärd 197
Motioner.... 197
Socialpolitiska arbetsgruppens förslag 233
Partistyrelsens yttrande 236

G. EU-, utrikes- och försvarspolitik.... 261
Motioner....261
EU- och utrikesgruppens förslag 269
Partistyrelsens yttrande 272

H. Rättspolitik 281
Motioner....281
Partistyrelsens yttrande 302

J. Energi och miljö, jordbruk och infrastruktur 319
Motioner.... 319
Partistyrelsens yttrande 355

K. Folkpartiets organisation och stadgar.... 371
Motioner....371
Partistyrelsens yttrande 381

Bilaga 1: Rapport från den socialpolitiska arbetsgruppen.... 393

Bilaga 2: Rapport från arbetsgruppen för EU- och utrikesfrågor.... 409

PS-förslag PS

Verksamhetsberättelse VB

Dechargeutskottets yttrande DU

A. Allmänpolitik och liberal ideologi A

B. Ekonomi, företagande och bostäder B

C. Arbetsmarknad, migration och integration C

D. Demokrati och jämställdhet D

E. Utbildning och kultur E

F. Social välfärd F

G. EU-, utrikes- och försvarspolitik G

H. Rättspolitik H

J. Energi och miljö, jordbruk och infrastruktur J

K. Folkpartiets organisation och stadgar K

Bilaga 1: Rapport från den socialpolitiska arbetsgruppen R1

Bilaga 2: Rapport från arbetsgruppen för EU- och utrikesfrågor R2

Preliminär tidsplan
för landsmötet 14–16 oktober 2001 på Karlstad CCC

Fredagen den 14 oktober

11.00	Mötesbyrån öppnar
13.00	Anförande av Jan Björklund
	Landsmötets formella öppnande, val av landsmötespresidium m.m.
14.00	Utskottsarbetet inleds
16.30	Utskottsförhandlingarna avslutas
17.00	Förhandlingarna inleds
18.30	Förhandlingarna ajourneras
20.00	Landsmötesmiddag på Karlstad CCC

Lördagen den 15 oktober

08.30	Förhandlingarna återupptas
12.00–13.00	Rullande lunch
17.30–19.00	Rullande middag
01.00	Förhandlingarna ajourneras

Söndagen den 16 oktober

08.30	Förhandlingarna återupptas
12.00–13.30	Rullande lunch
16.00	Landsmötet avslutas

PS-förslag

PS

PS-förslag 1
Förhandlingsordning

Allmänt

Förhandlingarna vid landsmötet är indelade i förhandlingspass. Av tidsplanen för landsmötet framgår när förhandlingspassen börjar och slutar och vilka ämnen som tas upp på varje pass. För varje förhandlingspass fastställer landsmötet en dagordning över de ärenden som ska behandlas. Ett ärende består i sin tur av ett eller flera förslag. Dagordningen ska även innehålla ett tidsschema som anger hur lång debatten är under varje ärende. Beslut fattas efter varje ärende.

För att möjliggöra en noggrann behandling av frågorna samt ge olika åsikter rimliga och likvärdiga möjligheter att komma till tals erfordras en stark självdisciplin från deltagarna.

Debatt, yrkanden m.m.

Fast debattid

En debatt hålls för varje ärende på dagordningen till ett förhandlingspass. Vid landsmötet tillämpas fasta debattider, det vill säga att det av dagordningen för förhandlingspasset framgår hur lång tid som är reserverad för debatt i respektive ärende. När denna tid är förbrukad är debatten avslutad, även om alla som anmält sig på talarlistan inte hunnit yttra sig, och landsmötet går till beslut. Om det återstår tid efter att alla ärenden på ett förhandlingspass har behandlats övergår landsmötet till behandling av nästkommande förhandlingspass.

Talarlista

Vid upprättandet av talarlistan för ett ärende ska följande ordning tillämpas:

1. Utskottets talesperson
2. Talesperson för reservanter i utskottet
3. Talesperson för partistyrelsen samt revisorerna
4. Övriga tjänstgörande landsmötesombud och partistyrelseledamöter i den ordning de anmält sig
5. Övriga partimedlemmar i den ordning de anmält sig

Presidiet äger rätt att göra justeringar i denna ordning där så är påkallat. Talespersoner för utskottet samt för partistyrelsen ska kunna beviljas möjlighet till sammanfattande anförande vid avslutningen av debatten om ett ärende.

Anföranden

Tre typer av inlägg i debatter förekommer: anförande, replik och kontrareplik. Anförande begärs skriftligt. Anmälan till talarlistan kan göras från och med att behandlingen av ett ärende har inletts. Medlem som inte är ombud eller tillhör partistyrelsen har rätt till ett (1) anförande vid behandlingen av ett ärende.

Repliker

Replik och kontrareplik ska begäras före nästa anförande och kan begäras muntligt. Sittande ordförande har rätt att medge replik på den som blivit apostroferad i anförandet. Ordföranden ska medge den som hållit anförandet kontrareplik om så begärs. Replik på kontrareplik medges ej.

Tidsbegränsning

För att samtliga ärenden ska kunna behandlas får talarna, i det fall de är ombud eller tillhör partistyrelsen, inte överskrida två minuter i första anförandet för ett visst ärende, en minut i andra anförandet och en minut i replik och kontrareplik. Övriga talares maximala tid är en minut. Talesperson för utskottet eller partistyrelsen samt revisorerna kan av presidiet medges längre tid. Vid plädering inför val gäller tidsbegränsning till en minut.

Landsmötet har möjlighet att besluta om skärpt tidsbegränsning utöver ovanstående. Om presidiet under pågående debatt gör bedömningen att alla anmälda talare inte kommer att hinna yttra sig inom den beslutade debattiden bör presidiet överväga skärpt tidsbegränsning.

Yrkanden

Bifallsyrkande föreligger automatiskt endast till utskottets förslag. Den som vill att landsmötet bifaller andra yrkanden än utskottets måste alltså yrka bifall till dessa.

Yrkanden ska inlämnas skriftligt till presidiet och ska om möjligt läsas upp från talarstolen av den som lägger yrkandet. Om debatten avslutas innan alla anmälda talare hunnit yttra sig ska presidiet läsa upp de yrkanden som inlämnats men inte blivit upplästa.

Bifalls- eller avslagsyrkande kan framställas till yrkanden eller reservationer i utskott, yrkanden eller reservationer vid partistyrelsens behandling samt yrkanden i motioner. Andra yrkanden än dessa ska remitteras till beredningsutskott för behandling såvida inte presidiet bedömer att det nya yrkandet endast i ringa utsträckning avviker från de yrkanden som finns i landsmöteshandlingarna.

Beredningsutskottet

Då landsmötet beslutar att hänskjuta ett ärende till beredningsutskottet anses samtliga yrkanden i ärendet ha fallit. Vid behandling av ett förslag från beredningsutskottet föreligger rätt att framställa nytt yrkande under pågående debatt. Sådant yrkande ska framställas skriftligt.

Ordningsfråga

Om ordningsfråga begärs ska debatten i sakfrågan avbrytas och ordningsfrågan omedelbart upptas till behandling och beslut. Ordningsfråga kan inte upptas till behandling under pågående omröstning.

Bordläggning

Om särskilda skäl föreligger kan presidiet i undantagsfall yrka att behandlingen av ett visst ärende bordläggs till kommande förhandlingspass. Denna möjlighet ska användas restriktivt.

Deltagande och beslut

Rösträtt

För deltagande och beslut vid landsmötet gäller bestämmelserna i stadgarna (§ 6 mom. E):

”Medlem i Folkpartiet liberalerna liksom revisorerna har rätt att närvara vid landsmötets överläggningar och där framställa förslag.

Rösträtt vid landsmöte tillkommer ombud eller för ombud tjänstgörande ersättare. Omröstning sker öppet. Om minst 25 röstberättigade begär det ska röstning ske genom namnupprop. Vid val sker röstning med slutna sedlar om röstberättigad begär det. Som mötets beslut gäller, med det undantag som stadgas i § 12 [om stadgeändring], den mening som erhållit flest röster. Vid lika röstetal ska frågan avgöras genom lottning. För att ett beslut ska vara giltigt ska minst två tredjedelar av de röstberättigade vara närvarande.

Vid val till sådana uppdrag där endast en person kan väljas krävs absolut majoritet med mer än hälften av antalet röstande. Om i första omgången ingen av de föreslagna fått absolut majoritet sker förnyad omröstning mellan de två kandidater som fått flest röster.”

Beredningsutskott

För beredning av nytt förslag som framkommer under landsmötet och andra frågor som landsmötet i varje enskilt fall beslutar om remittering av tillsätts vid landsmötets början ett beredningsutskott bestående av två personer samt ordföranden i det berörda utskottet.

Reservation och särskilt yttrande

Röstberättigade kan reservera sig mot landsmötets beslut. Röstberättigade samt partistyrelseledamöter och revisorer kan inlämna särskilt yttrande angående landsmötets beslut. Reservation och särskilt yttrande kan endast lämnas in för sådana beslut där det vid landsmötet har förelegat mer än ett yrkande.

Reservation och särskilt yttrande måste lämnas in skriftligen senast fyra timmar efter att beslutet har fattats. Den som reserverar sig mot landsmötets beslut ska ange till förmån för vilket av de vid landsmötet behandlade yrkandena som reservationen inlämnas. Presidiet ska, i mån av tid, läsa upp namnen på dem som har reserverat sig.

Propositionsordning

Propositionsordning bestäms i regel av sittande ordförande. Om närvarande röstberättigad yrkar på annan propositionsordning ska frågan underställas landsmötet för beslut. När det finns förslag från utskottet eller beredningsutskottet bör detta vara huvudförslag.

Val

Valen föregås av nominering vid tidpunkt som anges i dagordningen. Valberedningens förslag framläggs först. I anslutning därtill bereds landsmötet tillfälle att föreslå ytterligare kandidater.

En lista i bokstavsordning över nominerade kandidater utdelas före pläderingen. Direkt efter pläderingen sker val.

Ombudsbyte

Ombud har rätt att under landsmötet överlåta rösträtten till ersättare. Sådan överlåtelse kan endast ske i samband med byte av förhandlingspass och ska anmälas till mötesbyrån senast en timme före inledningen av påföljande förhandlingspass.

PS

PS-förslag 2 Medlemsavgift till riksorganisationen

Enligt stadgarna ska länsförbunden senast den 28 februari erlägga en avgift för varje redovisad medlem vid föregående årsskifte. Landsmötet fastställer storleken på denna avgift.

Den del av medlemsavgiften som går till riksorganisationen höjdes relativt kraftigt vid landsmötet 1987. I början av 1980-talet var avgiften 25 kronor. Avgiften har därefter höjts på följande sätt (med år avses det år då avgiften betalas till riksorganisationen):

1986	25
1987–1989	40
1990	50
1991	60
1992	70
1993	75
1994	80
1995	85
1996–2011	90

Partistyrelsen föreslår följande avgifter:

2012	90
2013	90

Medlem kan även vara direktansluten till Folkpartiet liberalernas riksorganisation. Avgiften för direktansluten medlem uppgår f.n. till 250 kronor.

Partistyrelsen föreslår ingen höjning under åren 2012–2013.

Partistyrelsens förslag till beslut

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** länsförbunden för varje redovisad medlem erlägger en avgift om 90 kr under 2012 och 2013
2. **att** årsavgiften för direktansluten medlem ska vara 250 kronor under 2012 och 2013

PS-förslag 3 Följdändringar i partiprogrammet

Vid landsmötet kommer förmodligen ett antal beslut att fattas som står i strid med åsikter i gällande partiprogram. Det kan handla om beslut där partiet bytt åsikt men också beslut på områden som inte finns med i partiprogrammet.

Även om partiet är mitt i en process med att ta fram nytt partiprogram är det viktigt att det gällande partiprogrammet inte står i strid med fattade landsmötesbeslut.

Partistyrelsens förslag till beslut

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** landsmötet uppdrar åt partistyrelsen att vidta de följdändringar i det gällande partiprogrammet som anses nödvändiga med anledning av beslut på årets landsmöte

PS-förslag 4
Jämställdhet mellan kvinnor och män i Folkpartiet liberalerna

Partistyrelsen föreslår landsmötet besluta att:

1. **Rekommendera** följande till länsförbund och kommunföreningar:

1.1. Gå till väljarna med en varvad lista 2014
Vartannat namn på valsedeln bör vara en kvinna, vartannat namn en man. Detta gäller särskilt de översta platserna på listan. Om listan trots detta inte är varvad bör den på annat sätt ha en jämn könsfördelning.

1.2. Jämn könsfördelning av de olika listornas förstanamn 2014
I det fall flera listor finns inom kommunen, för landstinget genom landstingsvalkretsar och inom länsförbundet flera riksdagslistor bör dessa växelvis toppas av kvinnor och män. Detta kräver i förekommande fall samverkan mellan nomineringskommittéerna för de olika listorna.

1.3. Aktivt arbete från nomineringskommittéerna 2014
Kommittén måste arbeta aktivt, uppsökande och förberedande för att skapa underlag för nomineringsmöten att fatta beslut enligt rekommendationen.

1.4. Varierad representation i styrelser, nämnder och bolag
Då platser i styrelser, nämnder och bolag fördelas bör nomineringskommittén föreslå en varvad representation, särskilt när det gäller de tyngsta posterna i de centrala nämnderna, styrelserna och bolagen, liksom när det gäller fördelning mellan ordinarie platser och ersättarplatser. Likaså måste valberedningarna för interna partiuppdrag eftersträva jämn könsfördelning på alla nivåer, och särskilt på de tyngsta posterna.

1.5. Aktivt arbete med jämställdhetsintegrering
Länsförbund och kommunföreningar bör se till att den interna jämställdheten integreras i allt löpande arbete. Ansvaret för detta ska ligga på samma instanser och beslutsfattare som leder verksamheten i stort. Jämställdhetsintegrering av interna partiverksamheten kan innebära kartläggningar av könsfördelning, analyser av arbetsmetoder och arbetsklimat, utbildningar för förtroendevalda m.m. Särskilda åtgärder bör göras för att göra nomineringskommittéerna delaktiga i arbetet.

2. **Uppdra** följande åt partistyrelsen:

2.1. Jämn könsfördelning i arbetsgrupper
Tillse att det normalt är en fördelning på minst 40 procent av vartdera könet i centrala arbetsgrupper och programgrupper .

2.2. Jämställd profil
Tillse att partiet har en tydlig jämställdhetsprofil genom att det är en jämn könsfördelning bland Folkpartiets företrädare i samtliga externa och interna arrangemang samt i partiets centrala marknadsföring.

2.3. Aktiv jämställdhetsintegrering och jämställdhetsanalys
Integrera jämställdhetsperspektivet i Folkpartiets beslutsfattande på central nivå och i partiet som helhet. Uppmärksamma jämställdhetsfrågorna genom t.ex. seminarier vid riksmöten eller grupp- eller länsledningskonferenser, konferenser för nomineringskommittéer m.m. samt dialog även med riksdagsgruppen. Följ upp könsfördelningen bland Folkpartiets medlemmar och förtroendevalda.

2.4. Jämställdhetsbokslut
Presentera i verksamhetsberättelsen inför varje landsmöte ett jämställdhetsbokslut innehållande en kartläggning och utvärdering av den gångna perioden.

3. **Uppdra** följande åt dechargeutskottet:

Att granska partistyrelsens jämställdhetsbokslut som en del av verksamhetsberättelsen.

Verksamhetsberättelse
för tiden efter landsmötet 2009

VB

Förord

Naturligtvis är den dominerande händelsen sedan förra landsmötet 2009 de allmänna val som hölls den 19 september 2010. Folkpartiet liberalerna lyckades då nå ett av sina huvudmål, nämligen att tillsammans med de övriga partierna i Alliansen få fortsatt förtroende att regera Sverige. Vi lyckades tyvärr inte med vårt andra mål, att få ett större Folkparti. Glädjande nog ser vi ändå i analyserna att partiet vuxit på många håll runt om i landets kommuner och landsting.

Förberedelserna inför valet var omfattande. En lång rad utbildningar och konferenser arrangerades både centralt och lokalt. Partiets personalorganisation stöptes tillfälligt om för att partiet skulle bli en effektiv politik- och kampanjorganisation. Vidare öppnade partiet sedvanligt ett valcenter som stod för många direktkontakter med både väljare och sympatisörer. I den valutvärdering som följde kunde man utläsa att många var nöjda med hur valrörelsen bedrivits.

Ett annat glädjeämne, när vi tittar tillbaka på perioden sedan förra landsmötet, är att den nedåtgående trenden för medlemsantalet verkar ha brutits. Vi har noterat medlemsökningar både under 2009 och 2010.

I partiets valanalys fanns också en önskan om ett nytt partiprogram. Denna process, som ska leda till ett nytt program 2013, har redan inletts. Partistyrelsen har tillsatt flera programgrupper. Förslagen från några av grupperna kommer att tas upp under detta landsmöte, andra kommer att behandlas senare. Tanken är att vi med en stor öppenhet och nyfikenhet arbetar tillsammans för att till valet 2014 ha ett nytt partiprogram där vi lämnar Folkpartiets liberala svar på hur vi tar vara på Sveriges möjligheter – och hur vi vill möta de utmaningar som Sverige står inför.

Margareta Bosved
Tf. partisekreterare

1 Aktiviteter

1.1 Landsmötet 2009

2009 års landsmöte hölls på konserthuset i Växjö den 19–22 november under temat ”Ja till framtiden”.

1.2 Partistyrelsen

Partistyrelsen har under perioden haft 15 sammanträden varav 4 per telefon.

Sammanträdet den 4 december 2009 inleddes med att Arne Modig, Novus Opinion, informerade om sin syn på väljaropinionen för närvarande. Efter genomgången följde frågor och diskussion. Därefter diskuterades det politiska läget. Vidare informerade Erik Ullenhag om inriktningen av valorganisationen med bland annat regionala team inför valet. Erik Ullenhag berättade även kort om inriktningen av reklamkampanjen för valåret och att länsförbunden bidragit ekonomiskt.

På sammanträdet den 25 januari 2010 inledde Erik Ullenhag med att informera om arbetet i alliansens arbetsgrupper. Ullenhag föredrog förslagen till budget och verksamhetsplan för 2010. Under detta sammanträde noterades till protokollet att Cecilia Malmström avsagt sig sina uppdrag i partistyrelsen och partiledningen med anledning av att hon utsetts till Sveriges EU-kommissionär. Jan Björklund tackade Cecilia för hennes arbete och överlämnade en blombukett. Cecilia framförde ett tack till alla för gott samarbete. Det sista som hände på detta möte var att förslaget till valorganisation bordlades till nästa möte.

Sammanträdet den 2 februari 2010 hölls via telefon med anledning av att Birgitta Ohlsson utsetts till EU-minister efter Cecilia Malmström. Eftersom statsråden är adjungerade till partiledningen valdes Lotta Edholm till ny ledamot av partiledningen.

Sammanträdet den 26 mars inleddes av att finansminister Anders Borg föredrog det ekonomiska läget och bakgrunden till alliansregeringens ekonomiska politik. Därefter följde en diskussion runt det politiska läget. Då Cecilia Malmström avsagt sig sina uppdrag beslutade partistyrelsen på detta möte att fyllnadsval av vice partiordförande ska hållas på höstens partiråd. Därefter föredrog Erik Ullenhag bokslutet 2009, läget med budgetarbetet för 2010 samt förslaget till valorganisation. Det sista som avhandlades var att besluta om att kalla till partiråd den 30 maj i Uppsala.

På sammanträdet 17 maj 2010 antogs programmet ”Agenda för ett växande Sverige”. Detta program ligger till grund för partirådet senare i maj och deltagarna i partirådet uppmanades att inför partirådet inkomma med konkreta yrkanden på programmet. Vidare antogs tidplan och valkonferensen i maj. Därefter rapporterade Erik Ullenhag om att kvartalsrapporten i stort ansluter till budgeten och att arbetet med den planerade reklamkampanjen fortskrider.

Den 13 augusti 2010 antog partistyrelsen valmanifestet inför valet 2010. Johan Britz redogjorde för planeringen inför valrörelsen och partistyrelsen förevisades de tre reklamfilmer som producerats. Som avslutning på sammanträdet hölls en allmänpolitisk diskussion.

På telefonsammanträdet den 25 augusti 2010 informerades om det valmanifest som Alliansen skulle presentera.

Den 21 september 2010 hölls ett sammanträde för att summera valrörelsen och Johan Britz och Erik Ullenhag redogjorde för de preliminära valresultaten. Därefter följde en

längre politisk diskussion. Efter denna diskussion informerades om att partiledningen kommer att tillsätta en valutvärderingsgrupp, och partistyrelsen beslutade att partirådet skulle hållas den 19 november i Stockholm och att dagordningen för detta möte skulle uppta redovisning av valutvärderingsgruppens arbete samt fyllnadsval av vice ordförande.

Den 3 oktober 2010 hölls ett sammanträde via telefon där Jan Björklund informerade om regeringsförhandlingarna. Vidare informerade Jan Björklund om att Erik Ullenhag bett att få sluta som partisekreterare och föreslog att Nina Larsson skulle utses till ny partisekreterare. Partistyrelsen beslutade att utse Nina Larsson till ny partisekreterare med tillträde dagen därpå.

Sammanträdet den 22 oktober inleddes med att Assar Lindbeck höll ett anförande om det ekonomiska läget i Sverige. Vidare antogs sammanträdesplan samt att nästa landsmöte skulle hållas i Karlstad den 13–16 oktober men med möjligheten att korta ner mötet till tre dagar. Därefter diskuterades det politiska läget.

På sammanträdet den 3 december 2010 beslutades att landsmötes förkortas med en dag. Tiden blir då 14–16 oktober 2011. Partistyrelsen beslutade vidare om ändrade regler för erhållande av Staaffutmärkelser. På detta möte informerade vidare Nina Larsson om arbetet med budgeten för 2011. Partistyrelsen bestämde att hålla ett extra telefonsammanträde för att anta budgeten. Efter dessa punkter informerade ÖB Sverker Göransson om läget i Afghanistan och Sveriges närvaro där. Ytterligare föredrag, denna gång om det ekonomiska läget i Europa, hölls av Mattias Erlandsson och Tomas Jonsson från Konjunkturinstitutet. Slutligen höll Birgitta Ohlsson och Oscar Wåglund Söderström en introduktion om läget inför förhandlingarna om EU:s långtidsbudget.

Som sista sammanträde under 2010 höll partistyrelsen ett telefonmöte där beslut togs om budget och verksamhetsplan för 2011. Även sista motionsdag inför landsmötet beslutades. Värt att notera är att detta var styrelsens sista sammanträde med Susann Torgerson som sekreterare – detta efter att ha hållit i pennan under 22 år.

2011 års första sammanträde hölls den 7 februari och inleddes med att styrelsen utsåg Lennart Gabrielsson till ordförande i KPR. Därefter fick styrelsen besök av Magnus Henrekson som talade under rubriken ”Fler reformer för ett starkare Sverige”. Efter detta föredrag diskuterades det politiska läget samt partiets process fram till nytt partiprogram 2013.

På sammanträdet den 4 april 2011 talade Aron Lund, Mellanösternexpert, om läget i Mellanöstern och Nordafrika. Efter en politisk diskussion bifölls en hemställan från länsförbundet i Göteborg om ändringar i sina stadgar. Efter denna punkt bifölls den överklagan som inkommit från två medlemmar som uteslutits i Knivsta. Slutligen informerade Nina Larsson om läget i omvalen i Västra Götaland och Örebro.

Den 2 maj hölls ett sammanträde som inleddes med att Stefan Fölster, chefsekonom Svenskt näringsliv, talade under rubriken ”Framtiden kan inte vänta”. Därefter vidtog en politisk diskussion. Partistyrelsen tillsatte därefter ett antal beredningsgrupper som ska arbeta i partiprogramsprocessen. Innan mötet avslutades med information från omvalen fastställde styrelsen bokslutet för 2010.

1.3 Partiledningen

Partiledningen består av sex–åtta ledamöter inklusive partiledaren, partisekreteraren och gruppledaren i riksdagsgruppen. Sammanträden har hållits minst en gång per månad. Under perioden har 25 sammanträden ägt rum.

Partiledningen har under perioden bestått av Jan Björklund, Helene Odenjung, Cecilia Malmström (ersattes 2010 av Lotta Edholm), Håkan Lindh, Johan Pehrson, Nyamko Sabuni, Olle Schmidt och Erik Ullenhag (ersattes 2010 av Nina Larsson).

1.4 Partiråd

Den 29–30 maj 2010 i Uppsala hölls ett kombinerat möte med valkonferens och partiråd. På valkonferensen fick deltagare engagera sig i diverse workshops som alla rörde arbetet i valrörelsen. Under själva partirådet behandlades en rapport för jobb och tillväxt med titeln ”Ett Sverige som växer – i en värld som krymper”.

På partirådet som hölls 19 november 2010 i Stockholm redovisade valutvärderingsgruppen sina slutsatser. Utifrån dessa beslutades att påbörja arbetet med ett nytt partiprogram, samt inleda överläggningar med LUF om hur övergången mellan LUF och Folkpartiet kan underlättas. Vidare beslutades att gruppens organisatoriska rekommendationer ska ligga till grund för det fortsatta förnyelsearbetet. Slutligen utsåg partirådet Helene Odenjung till ny 1:e vice ordförande samt Erik Ullenhag till ny 2:e vice ordförande.

1.5 Nätverk

De nätverk som verkar inom partiet har beretts tillfälle att ge rapporter som del av denna verksamhetsberättelse. Dessa rapporter bifogas här nedan.

Folkpartister i Svenska kyrkan (FiSK)

FiSK fortsätter att vara ett nätverk för kyrkligt aktiva och intresserade folkpartister. Nätverket som startade 2004 har idag cirka 1 820 medlemmar.

I enlighet med stadgarna samlades medlemmarna i FiSK till ett årligt riksmöte som hölls i Stockholm den 26 september. Vid mötet valdes styrelse för FiSK och till ledamöter valdes från kyrkomötesgruppen Inger Gustafsson (ordförande), Britt Louise Agrell, Christina Holmgren, Karin Långström Vinge, Susann Torgerson och Lars Arvidsson, Hässleholm och Gunnar Trenning, Lindome.

Styrelsen har under perioden haft tre protokollförda sammanträden varav två som telefonsammanträden och mejlkontakter. Information till medlemmarna har därefter skett genom ordförandebrev via posten och hemsidorna www.folkpartiet.se/fisk och www.fiskarna.net.

FiSK:s verksamhet på riksnivå finansieras helt genom det ekonomiska mandatbaserade bidrag nomineringsgruppen får från Svenska kyrkans nationella nivå. FiSK har under mandatperioden 2010–2013 kyrkomötesledamöter från samtliga stift utom Linköping och Visby. Det innebär att vi nu också har en representant från Härnösands stift. Antalsmässigt innebär dock kyrkovalet 2009 en minskning med två mandat. Som ordförande för kyrkomötesgruppen fortsätter Britt Louise Agrell.

Till kyrkomötet 2010 har inlämnats sex motioner med ledamöter för FiSK som förstanamn. FiSK-ledamöter har därutöver skrivit under några andra motioner.

Arbete med en ny hemsida har påbörjats vilket kommer att slutföras under hösten.

I stift och församlingar kännetecknas arbetet det första året av mandatperioden av en konsolidering i nya roller.

En viktig diskussion som nu startar är hur medlemmarna ser på framtiden för FiSK. Ska nomineringsgruppen ställa upp i kyrkovalen 2013 eller ska nya vägar sökas? Det är en debatt som nu kommer igång på allvar för att beslut i frågan med god förankring ska kunna tas senast år 2012.

Nätverket Kristna liberaler

Inför valet 2010 genomförde Kristna Liberaler två aktiviteter: dels en telefonkonferens med Jan Björklund och Staffan Werme där alla intresserade kunde få del av partiledarens tankar inför valet, och dels ett samtal om det internationella ansvaret med Bodil Ceballos (MP) och Fredrik Malm (FP) på Bullkyrkan i Stockholm.

Kristna Liberaler står inför ett vägval. Nätverket har ett stort antal registrerade sympatisörer men få aktiva. Under 2010 möttes delar av styrgruppen en gång. Kristna liberaler ser ett behov av att söka vägar att förnya såväl nätverk som kontaktvägar ut i samhället.

Gröna Liberaler

Gröna Liberaler verkar för att lyfta natur- och miljöfrågorna inom partiet och i samhällsdebatten. Arbetssättet är ett öppet nätverksbyggande för att stimulera intern debatt, ge möjlighet till kompetenshöjning och politikbyggande i partiet men också för att ge liberalt sinnade natur- och miljöintresserade en möjlighet att delta utan att för den skull vara partianknutna.

Seminarier/mötesplatser anordnas minst två gånger per år, vid ett tillfälle i Stockholm och ett ute i landet. Valåret 2010 hölls GL:s riksmöte i andrakammarsalen med temana ”Vad planeten tål”, då Johan Rockström från Stockholm Environment Institute talade om mänsklig utveckling inom planetens biofysiska gränser, och ”Vinn valet med miljöfrågor” som leddes av Nicke Grahn, Dorotea. Under Almedalsveckan 2010 arrangerade Gröna Liberaler en serie uppmärksammade och uppskattade natur- och miljöseminarier i FP Gotlands lokal i Visby.

”Ett grönare folkparti”, Gröna Liberalers riksmöte 2011, som hölls i förstakammarsalen fokuserade på det nya partiprogrammet med globaliseringens utmaningar och möjligheter och hur ny natur- och miljöpolitik kan byggas utifrån dem. Talade gjorde bl.a. Peter Örn och Karin Karlsbro. Övriga medverkande var Svante Axelsson (SNF), Patrik Eriksson (Greenpeace) och Lovisa Hagberg (WWF).

Gröna Liberaler har ordnat utställarmontrar vid Folkpartiet liberalerna riksmöten och har också under perioden med hjälp av Folkpartiets ledamöter i miljö- och jordbruksutskottet ordnat seminarier i riksdagen, t.ex. ”Hållbara städer” 16/2 2011. Under 2011 har FP:s MJU-grupp också regelbundet träffat Gröna Liberalers Stockholmsnätverk.

Gröna Liberaler har en hemsida och ett nyhetsbrev som utkommer cirka 10 ggr/år. Nyhetsbrevet har 1 490 prenumeranter. På flera håll i Folkpartilandet bildas lokala nätverk.

Nätverket har goda och täta kontakter med samtliga stora miljöorganisationer, intresseorganisationer och myndigheter som företräder jord-, skogs-, fiske- och sjöfartsnäringarna och även med företrädare för forskningen.

Nätverket Liberala seniorer

Nätverket Liberala seniorer samlar människor som är intresserade av äldrefrågor och har en liberal grundsyn. Nätverket skickar genom ordförande Barbro Westerholm ett nyhetsbrev om aktuella äldrefrågor och information om kommande nätverksträffar. Nätverket används även som ett mycket värdefullt bollplank i arbetet med de äldrepolitiska program som har tagits fram både inom partiet och gemensamt inom Alliansen.

Liberala seniorer anordnade centralt tre heldagsseminarier i Stockholm under 2010, där representanter från många av länsförbunden deltog. Seminariedagarna har bestått av föredrag, grupparbeten och diskussioner med olika teman.

Det första seminariet hölls den 12 februari. Ett trettiotal liberala seniorer samlades och bland annat diskuterades de frågor som skulle avhandlas i Alliansens äldrearbetsgrupp. Den 19 augusti hölls Liberala seniorers valupptakt, där bland annat valmanifestet presenterades, kartor visades över potentiella väljare, tips om hur sociala medier kan användas delades och slutligen redovisades kommunernas arbete med frågor som parboende, våld och övergrepp mot äldre samt lagen om valfrihet. Årets tredje seminarium ägde rum den 10 december där landstingsrådet Birgitta Rydberg berättade om sjukvårdspolitiken och nya partisekreteraren Nina Larsson talade. Därutöver diskuterades valresultatet och vad Liberala seniorer kan bidra med för att stärka Folkpartiets ställning inför valet 2014.

Under våren 2011 har ett seminarium ägt rum. Den 9 maj träffades nätverket för att resonera kring vad Folkpartiets kommande äldreprogram ska innehålla. Till seminariet kom även föreläsare från olika organisationer som tog upp frågor om äldre med etnisk minoritetsbakgrund, äldre med funktionsnedsättningar, EU-projektet om äldres rättigheter samt äldre och läkemedel.

Förutom dessa seminarier i Stockholm har aktiviteter ordnats på flera håll. Nätverkets ordförande har rest mycket och deltagit vid möten och hållit föredrag. Under valrörelsen genomfördes flera lokala kampanjaktiviteter runt om i landet.

1.6 Kommunalpolitiska rådet (KPR)

KPR har fokuserat sin verksamhet på att sprida goda exempel på hur partiets politik kan förverkligas lokalt. Detta har gjorts bl.a. med hjälp av kampanjpaket och debattartiklar i olika ämnen.

KPR har även genom enskilda insatser stöttat gruppledare i kommuner och landsting. I samband med valet 2010 erbjöd KPR förhandlingskonsultation till företrädarna i kommuner och landsting. KPR arrangerar höst- och vårkonferenser för kommun- och landstingspolitiker samt politiska sekreterare. Höstkonferenserna sker vid konferensanläggning i Stockholmsområdet och vårkonferenserna förläggs i anslutning till riksmötet.

Sammanträden i KPR har huvudsakligen skett i samband med Sveriges Kommuner och Landstings beredningar och styrelser.

Rådet har bestått av följande ledamöter:

- Lennart Gabrielsson, ordförande, kommunalråd i Sollentuna
- Birgitta Rydberg, vice ordförande, sjukvårdslandstingsråd i Stockholms län
- Jonas Andersson, regionråd i Västra Götaland

- Thomas af Bjur, landstingsråd i Södermanland
- Britt-Marie Lövgren, gruppledare i Umeå
- Helene Odenjung, oppositionsråd i Göteborg
- Lars Persson, kommunalråd i Sundsvall
- Carina Sándor, gruppledare i Skinnskatteberg
- Torkild Strandberg, kommunalråd i Landskrona
- Gilbert Tribo, regionråd i Skåne
- Staffan Werme, kommunalråd i Örebro
- Maria Winberg Nordström, kommunalråd i Helsingborg

1.7 Särskilda satsningar

Liberala riksmöten

Under perioden har två liberala riksmöten hållits. 2010 hölls riksmötet i Västerås den 13–14 mars med ungefär 950 deltagare. Inriktningen var valet i september. Förutom tal av Jan Björklund hölls det ett samtal om skola, ett om integration och ett om framtidens Europa. Samtliga samtal leddes av Anna Olin. Det fanns 24 olika (politiska och metodinriktade) seminarier att välja bland. På kvällen underhöll Wallmans on Tour.

Året efter, 2011, hölls riksmötet i Göteborg den 19–20 mars. Under helgen genomfördes 24 olika seminarier samt ett antal samtal på stora scenen. EU-minister Birgitta Ohlsson ledde samtal om globalisering med P. G. Gyllenhammar, EU-kommissionär Cecilia Malmström, Sacos ordförande Anna Ekström och riksdagsledamot Carl B. Hamilton i panelen. Lennart Gabrielsson höll i ett samtal om utsatta barn och med i samtalet var barnombudsmannen Fredrik Malmberg samt riksdagsledamot Maria Lundqvist-Brömster. Tal hölls av Jan Björklund och Nyamko Sabuni. ”Invandrarna som byggde Sverige” var temat på skriftställare Anders Johnsons anförande. Partisekreterare Nina Larsson avslutade riksmötet. På lördagens middag underhöll Appearance. Det deltog cirka 850 personer på riksmötet.

Valupptakt och valvaka 2010

Fredagen den 27 augusti hölls det valupptakt på Berns i Stockholm med cirka 320 deltagare. Medverkade gjorde partiledaren samt övriga statsråd. Konferencier var EU-kommissionär Cecilia Malmström.

Valvaka hölls den 19 september på Nalen, Stockholm. På valvakan minglade 550 personer. Jan Björklund tackade alla valarbetare och kandidater för väl genomförd valkampanj.

Regional utbildningssatsning – Valskolan

Under hösten 2009 och våren 2010 genomfördes en regional valutbildning. Syftet var att stärka valarbetare och kandidater i valkampanjen inför kommun-, landstings- och riksdagsvalet. Utbildningssatsningen skedde i samarbete med studieförbundet Vuxenskolan.

På följande platser genomfördes valskolorna: Gävle (17/10 2009), Jönköping (24/10 2009, 17/4 2010), Lund (24/10 2009, 27/3 2010), Västerås (24/10 2009), Kungälv, Stockholm (7/11 2009, 8/5 2010), Uppsala (7/11 2009), Älvsbyn (28/3 2010), Katrineholm (17/4 2010), Skellefteå (24/4 2010) samt Alingsås (9/5 2010).

Länsvalledare

Inför valrörelsen samlades länsvalledare vid två tillfällen 2010, den 12 februari på partikansliet samt den 12 mars i samband med det liberala riksmötet i Västerås.

Kandidatutbildning

Inför valrörelsen utbildades 120 av länsförbunden utvalda kandidater på en kandidatutbildning den 19–21 februari på Sånga-Säby, Ekerö. Syftet med utbildningen var att stärka framträdande kandidater inför valet 2010. Jan Björklund höll ett uppskattat tal på temat ”Vägen fram till valet”, och från Konjunkturinstitutet kom Kerstin Hallsten och Anna Brink och talade om den ekonomiska utvecklingen. Birgitta Ohlsson, Nyamko Sabuni och partisekreterare Erik Ullenhag höll uppskattade anföranden om EU, jämställdhet och våra utmaningar i valrörelsen. Olle Wästberg, Svenska Institutet, talade om sina tankar kring hur Sverige uppfattas i världen.

Tre seminarier genomfördes, som handlade om att bli ännu bättre på att kommunicera med väljarna (Hans Bourghardt, Retorikbyrån), ökad kunskap om sociala medier (Madeleine Sjöstedt, Anna Lundberg, Seved Monke, Isabel Smedberg Palmqvist & Erik Jennische) samt personvalsinspiration (Gulan Avci och Mathias Sundin). Utbildningen var enligt utvärderingen mycket uppskattad.

Utbildning för utvalda kvinnor – ”Fredrika”

På valdagen 2010 hade Fredrika namnsdag. Därför kallades utbildningen för kvinnor som har eller förväntas få en framstående position efter valdagen för ”Fredrika”. Syftet med utbildningen var att stärka utvalda kvinnor inför valrörelsen 2010 och ge dem nätverk inom partiet. Totalt deltog 48 av länsförbunden utvalda kvinnor i utbildningen. Deltagarna samlades på ett obligatoriskt seminarium under lördagen på riksmötet 13–14 mars 2010, där fokus var hur starkt vi och andra styrs av sin värdegrund. Medverkade gjorde Susanne Bergeling och Agneta Lundgren från ledarutvecklingsföretaget Awallé.

Gruppen samlades igen den 23–25 april på Farsta Hotel & Conference söder om Stockholm för en andra del med inriktning på att få verktyg i hur de kan välja mellan ett coachande och rådgivande förhållningssätt som ledare samt att inspireras och få verktyg när det gäller sin personliga valkampanj och retorik. Medverkade gjorde återigen Susanne Bergeling och Agneta Lundgren från Awallé med ett föredrag om ”Förhållningssätt och värdegrund”, Hans Bourghardt från Retorikbyrån under rubriken ”Retorik och argumentation” samt Anna Lundberg, kommunpolitiker Hallstahammar och bloggaren Seved Monke under rubriken ”Politisk kampanj”. Av utvärderingen kan vi utläsa att utbildningssatsningen var bra och att syftet med utbildningen uppnåddes.

Retorikutbildning

Vid tre tillfällen under senvintern 2010 genomförs tvådagars retorikutbildning, den 13–14 och 27–28 februari samt den 6–7 mars. Utbildningen hölls på partikansliet i Stockholm och medverkade gjorde Hans Bourghardt, Retorikbyrån. Retorikens teoretiska grunder blandades med övning och färdighetsträning. Vi ville att deltagarna skulle få verktyg att bryta den bild av ”krigsföring” som väljarna generellt har av debatt och diskussion mellan politiska motståndare. Vi ville att de personer som gick utbildningen ska hitta sitt sätt att berätta sin personliga berättelse om varför de är folkpartister och kunna övertyga fler att rösta på Folkpartiet. Syftet med retorikutbildningen var att stärka kandidater med framskjutande platser till riksdagen 2010. Totalt deltog 32 kandidater utvalda av länsförbunden. Utbildningen var mycket uppskattad.

Sommararrangemang

Traditionsenligt har Folkpartiet liberalerna under perioden deltagit på politikerveckorna i Almedalen. 2010 var tisdagen den 6 juli Folkpartiets dag. Efter att gruppen The Appearance uppträtt höll Jan Björklund tal. År 2011 var onsdagen den 6 juli Folkpartiets dag med framträdande av gruppen Amaze. Därefter vidtog tal av jan Björklund.

En annan sommartradition är partiledarens tal i Marstrand. Dessa hölls av Jan Björklund 8 augusti 2010 respektive 7 augusti 2011.

1.8 Medlemsutveckling

Vid årsskiftet 2009 hade Folkpartiet liberalerna 17 875 medlemmar. Nästföljande årsskifte, 2010, hade medlemsantalet ökat med 1,26 % till 18 100 medlemmar. Fördelningen mellan kön och åldersgrupper framgår av nedanstående tabeller.

Vid årsskiftet 2010/2011 hade partiet 55 procent män och 45 procent kvinnor. Av de uppdrag som var aktuella vid årsskiftet hade 57 procent tillfallit män och 43 procent tillfallit kvinnor.

Könsfördelningen för politiska uppdrag är mansdominerad, särskild i politiska nämnder, men det blir jämnare exempelvis i kommun- och landstingsfullmäktige. (Se vidare i bilagan om jämställdhetsbokslut.)

Medlemsutveckling under 2000–2010

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Antal	20 665	19 844	20 928	20 382	20 945	21 238	20 686	18 678	17 799	17 875	18 100
Förändring	– 1 116	– 821	+ 1 084	– 546	+ 563	+ 293	– 552	– 2 008	– 879	+ 76	+ 225
procent	– 5,12 %	– 3,97 %	5,46 %	– 2,61 %	2,76 %	1,40 %	– 2,60 %	– 9,71 %	– 4,71 %	0,43 %	1,26 %

Marginell ökning av medlemmar sedan 2008

Medlemmar 2010–12–31	Antal	Män	Kvinnor	Annat/kön ej registrerat	Summa	Procent
Under 20 år	232	130	91	11	232	1 %
Mellan 20–30 år	1 058	625	409	24	1 058	6 %
Mellan 30–40 år	1 767	1 039	692	36	1 767	10 %
Mellan 40–50 år	2 006	1 117	855	34	2 006	11 %
Mellan 50–60 år	2 365	1 312	1 026	27	2 365	13 %
Mellan 60–70 år	4 061	2 226	1 799	36	4 061	22 %
Över 70 år	4 908	2 566	2 325	17	4 908	27 %
Summa	16 397	9 015	7 197	185	16 397	
Ålder ej registrerad	1 703	966	733	4	1 703	9 %
Summa	18 100	9 981	7 930	189	18 100	
Procent		55 %	44 %	1 %		

Antal/andel av nya medlemmar som är kvar i partiet

År	Nya	Kvar idag	Procent
år 2000	624	247	40 %
år 2001	842	359	43 %
år 2002	2 197	916	42 %
år 2003	1 533	618	40 %
år 2004	1 542	1 131	73 %
år 2005	2 464	1 362	55 %
år 2006	2 069	577	28 %
år 2007	696	582	84 %
år 2008	865	832	96 %
år 2009	1 653	1 340	81 %
år 2010	1 856	1 757	95 %

Antal medlemmar som har lämnat partiet under 2010

Orsak	antal	procent
Avliden	278	2 %
Begärt utträde	435	2 %
Bristande betalning	724	4 %
Annan orsak	194	1 %
Summa	1631	9 %
Antal medlemmar	18 100	

2 Kommunikation

2.1 Interninformation

Interninformationen inom Folkpartiet har fortsatt att utvecklas efter samma linjer som tidigare år. De viktigaste redskapen är:

- SMS-utskick med snabb information till nyckelpersoner inom organisationen vid särskilt viktiga händelser
- Nyhetsbrev från partisekreteraren, partiledaren, statsråden, riksdagsledamöter, och Europaparlamentarikernas nyhetsbrev ”Brysselliberalen”. Breven från partiledare, statsråd riksdagsledamöter och Europaparlamentarikerna är även öppna för allmän prenumeration.
- KPR:s nyhetsbrev (med bland annat förslag till motioner och interpellationer samt tips på utspel och kampanjaktiviteter) har skickats ut till partiets nyckelpersoner.
- Medlemsnummer av tidningen Nu, som når samtliga medlemmar cirka 4 gånger per år (8 ggr sedan landsmötet 2009).

Under perioden har trotjänaren Nubbs för elektronisk kommunikation ersatts av betaltjänster från Google Inc. under det nya namnet LibNet. Det betyder att vi nu kan erbjuda modernare och effektivare samarbetsverktyg till förtroendevalda och anställda inom organisationen. Därmed bytte organisationen också officiell e-postadress från liberal.se till folkpartiet.se, vilket bidrar till att förtydliga avsändaren. Att ha en e-postadress med den avsändaren är numera också förbehållet medlemmar. Tjänsten är också av kostnadsskäl avgiftsbelagd och inte som tidigare till 100 procent subventionerad av riksorganisationen.

Under valrörelsen intensifierades interninformationen, bland annat höll partisekreteraren dagliga telefonkonferenser med partilandet i valrörelsens slutskede. Även sociala medier som Facebook och Twitter användes vid interinformation under valrörelsen för att tipsa om att nya aktiviteter var på gång och hänvisa till fördjupad information.

Partiets webbsidor utgör även en viktig intern informationskanal och en stor del av besökarna utgörs av partimedlemmar.

2.2 Extern information

Valrörelse och kampanjer

Kampanjarbetet var inriktat på att tydliggöra Folkpartiets profilfrågor.

Folkpartiets riksdagsgrupp har vid ett par tillfällen gjort gemensamma, tematiska besök i utvalda verksamheter runt om i landet. Vid det ena tillfället träffade ledamöterna socialtjänsten och familjehemsföräldrar för att lyssna på deras erfarenheter kring situationen för barn som placeras i familjehem. Under den senaste besöksturnén, i mars 2011, deltog även kommunpolitiker, landstingspolitiker, våra statsråd och Europaparlamentariker. Då besöktes gymnasieskolor och företag för att få en bild om hur lärlingsreformen fungerar i praktiken.

I maj månad 2011 bedrev Folkpartiet sin barnkampanj under temat: Alla barn har rätt till en trygg uppväxt. Olika former av kampanjpaket har skickats ut i organisationen, exempelvis inför alla hjärtans dag 2011, med fokus på parboendegarantin.

Valrörelsen 2010

Folkpartiet gick in i valrörelsen med ett brett batteri av förslag över hela det politiska fältet. Valmanifestet antogs under partirådet 30 maj 2010. Under juni och juli månad gjordes exempelvis centrala utspel på områden som skattepolitik, miljö- och naturvård, äldrefrågor och hbt-frågor. Från augusti och framåt gjordes viktiga utspel i bland annat rättspolitik och ungdomsarbetslöshet, men framför allt kom en strid ström av initiativ om skol- och utbildningsfrågor.

Reklam och kampanjmaterial

Precis som i valet 2006 samfinansierades Folkpartiets nationella reklamkampanj genom överenskommelser mellan riksorganisationen och länsförbunden.

Den stora nyheten jämfört med 2006 var den relativt kraftfulla satsningen på tv-reklam. Några av de kanaler som använts vid tidigare valrörelser prioriterades bort, exempelvis webbannonsering, hushållsutskick och annonsering i kvälls- och lokaltidningar.

Arbetet tillsammans med reklambyrån påbörjades direkt efter valet till Europaparlamentet i juni 2009. Samma grafiska manér som användes i Europavalet användes även i riksdagsvalet 2010.

Utomhusreklam

Som budbärare för riksbudskapet på annonstavlor fungerade i första hand Jan Björklund, men också övriga statsråd samt Europaparlamentarikern Marit Paulsen. Budskapen på affischerna i rikskampanjen kretsade främst kring utbildning. Övriga sakfrågor som uppmärksammades var integration, ungdomsarbetslöshet/lärlingar, euron, företagande, jämställdhet, kärnkraft, äldreomsorg, rut-avdrag, miljön samt (för spridning på förbandsorter) försvar.

Kampanjen inleddes med två veckors närvaro på trekantspelare runt om i landet under veckorna 32–33. Under veckorna 34–37 syntes vi med egenuppsatta affischer. Under de två sista veckorna kompletterades de egenuppsatta affischerna med köpt utomhusreklam (främst i form av busskuraffischer).

Dagspress och fackpress

Satsningen på dagspress genomfördes framför allt under de sista veckorna i valrörelsen. Under de sista veckorna kompletterades utomhusreklamen med helsidesannonser i de största morgontidningarna.

Annonseringen i dagspress kompletterades med viss annonsering i fackpress riktad till utvalda målgrupper bland annat lärare, pensionärer och försvarsanställda.

Egenuppsatta affischer

Cirka fyra veckor innan valet startades partiernas egen uppsättning av affischer i format 70 x 100 cm. Som budbärare för egenuppsatta affischer fungerade Jan Björklund, men också de övriga statsråden, Europaparlamentarikern Marit Paulsen och de lokala kandidaterna.

Vid sidan om de affischer som togs fram av riksorganisationen gjorde flera länsförbund egna varianter för egen uppsättning med samma manér.

Nationellt utdelningsmaterial

Som central utdelningsfolder fungerade den 12-sidiga broschyren ”Framtiden börjar i klassrummet”. Därutöver pro-

ducerades ett tjugotal kortfattade sakfrågefoldrar i skilda ämnen samt en broschyrversion av Folkpartiets valmanifest.

Flygblad i olika politiska frågor togs några fram och skickades ut i organisationen.

Allt utdelningsmaterial fanns tillgängligt på Folkpartiets egen ftp-server.

Kandidatmaterial och lokalt material

En grafisk manual för lokalt producerat material – foldrar, flygblad, annonser m.m. – samt för personvalsmaterial presenterades och skickades ut i november 2009. Under maj månad producerades också mallar för material för personvalsmaterial och lokala kampanjer.

TV och radio

Den stora nyheten jämfört med valet 2006 var den relativt stora satsningen på tv-reklam. Tre stycken reklamfilmer för TV producerades. Under vecka 34–37 sändes reklamfilmer om skolan och äldreomsorg i TV4. En film om kärnkraft distribuerades via social medier.

Radioreklaminslag för användning av de länsförbund som ville köpa reklamplats på kommersiella lokalradiostationer producerades

Material och trycksaker

Sedan föregående landsmöte har partiet producerat en mängd olika trycksaker och prylar, företrädesvis i valrörelsen. För vissa delar av produktionen gick det ut särskilda beställningslistor till FP-föreningarna som gjorde sina beställningar via länsförbunden till riksorganisationen. Allt material har efter denna ursprungliga beställning också funnits att beställa via partiets prylshop på nätet. Följande är ett axplock av det som producerats:

Trycksaker: Valstudiecirkel, valhandbok, valmanifest, allmänbroschyr, 18 olika ämnesfoldrar, ett 20-tal affischer (70 x 100 cm) i både plast- och pappersutförande, slutspurtsfolder m.m.

Prylar: Kampanjtält, roll-ups, knappar, ballonger, pennor, godis, kassar, regnponchos, muggar, beachflaggor m.m.

För att lättare kunna säkerställa en riktig användning av partiets grafiska profil finns alla kontorstrycksaker upplagda i ett ”webbtryckeri”. Länsförbund, FP-föreningar, enskilda medlemmar och personal kan där beställa sitt eget material i form av brevpapper, kuvert, visit- och korrespondenskort.

För att underlätta produktionen av lokalt/regionalt och kandidatmaterial i valrörelsen har det också funnits loggor, mallar, bilder och andra grafiska hjälpmedel att hämta från en särskild ftp (arkiv/lagringssida på nätet).

Folkpartiet.se och socialmedier

Folkpartiets webbplats www.folkpartiet.se var en viktig kommunikationskanal under valrörelsen. Målsättningen var en sajt som ständigt uppdaterades och i samklang med vår övriga kommunikation kompletterade och fördjupade partiets kommunikation. Folkpartiet.se hade under valrörelsen samma uttryck och budskap som partiet i övrigt förmedlade.

Centrala aktiviteter

Ett valcenter öppnades, 10 augusti, dit allmänheten och valarbetare kunde vända sig med frågor för att få svar på sina frågor. De flesta frågor inkom via telefon och e-post, men denna valrörelse kom också ett stort antal frågor via olika debattforum på nätet. Valcentret kom också att spela en stor roll för att besvara frågor som ställdes i olika sociala medier.

De första veckorna hade valcentret öppet under vardagar 09.00–17.00 och under helgen mellan 10.30–15.00. Under de tre sista veckorna utökades öppettiderna till 09.00–20.00 under vardagar. Under valhelgen hade valcentret öppet fram till 20.00.

För valupptakt och riksvalvaka, se ovan.

Teamorganisation

Successivt under våren 2010 sjösatte riksorganisationen sin kampanjorganisation inför valrörelsen. Liksom för fyra år sedan byggde kampanjen på en riksorganisation där varje team hade det övergripande ansvaret för en viss funktion i kampanjarbetet och varje medarbetare tillhörde minst ett, ibland flera team. Ett team som ansvarade för våra statsråds aktiviteter skapades och ett för våra Europaparlamentariker. Våra riksdagsledamöter fick stöd genom de fem regionala team som bildades. De regionala teamens uppgift var att ge kampanjstöd till länen, ledamöter, kandidater på valbar plats och första namnen på riksdagslistorna i de valkretsar där vi saknade mandat.

Förutom teamen med uppgift att ge stöd till ledande folkpartister fanns också team med tematiskt ansvar:

- Team Politik
- Team Press och kampanj
- Evenemangsteamet
- Reklamteamet
- Team Allianskontakt
- Utbildningsteamet
- Team Teknikstöd
- Team Administrativt
- Team Valcenter

Alliansen

Inför valrörelsen bildades en Alliansstab som bestod av en tjänsteman från varje Alliansparti. Staben hade en operativ funktion och ansvarade för att genomföra gemensamma kampanjaktiviteter på riksplanet samt de fyra partiledarna gemensamma framträdanden.

LUF

LUF fick ett särskilt valbidrag för att kunna bedriva kampanj. Ett samarbete mellan Stockholms länsförbund, Stockholms kommunförening och LUF startades vilket resulterade i projektet Unga Folkpartiet. Samarbetet hade som mål att underlätta Folkpartiets kommunikation med de unga väljarna.

2.3 Webb och annan digital kommunikation

Webb och digital kommunikation har under perioden blivit en än viktigare kommunikationskanal, både internt och med väljare. Efter Europavalet påbörjades arbetet med att utveckla Folkpartiets webbplats och för att göra partiet mer synlig i social medier. Ett av målen var att skapa en engagerade kommunikation med våra väljare via sociala media. Målsättningen har varit att ha en digital kommunikation som kompletterar och fördjupar Folkpartiets övriga marknadsföring och kommunikation, där vi nu även har satsat på betald reklam via Google Adwords, och på nättidningar.

Vi har satt stort fokus att skapa en engagerade kommunikation med våra väljare via sociala media. Vi har öppnat upp för att våra medborgare ska kunna sprida och diskutera de saker som Folkpartiet gör på vår hemsida och i andra digitala kanaler, och på detta sätt ökat intresset för vårt parti under valrörelsen.

2.4 Tidningen Nu

Nu – det liberala nyhetsmagasinet har utkommit helgfria torsdagar sedan den 22 september 1983. Från 1997 har även de Folkpartimedlemmar som inte är Nu-prenumeranter fått tidningen vid tre till fem tillfällen per år som medlemsförmån från Folkpartiet. Under perioden mellan från landsmötet 2009 och landsmötet 2011 har Nu utkommit med 8 medlemsnummer.

Utöver medlemsnumren har partiet infört annonser i Nu för att bland annat informera om större evenemang, utbildningar och lediga tjänster. Med jämna mellanrum har partisekreteraren haft en krönika i Nu kallad ”Inspark”. I krönikan kommenterar partisekreteraren det politiska läget och informerar om partiangelägenheter.

Nu ges ut av Liab, Liberal Information AB. Aktiekapitalet uppgår till 1 200 000 kronor och antalet aktieägare är drygt 500. Största aktieägare är Folkpartiet (cirka 39 procent) och näst största aktieägare är Stiftelsen Pressorganisation (cirka 14 procent). Ordförande i styrelsen är Christer Nylander. Chefredaktör och ansvarig utgivare sedan 2001 är Jan Fröman, tillika verkställande direktör för Liab från 2007. Den TS-noterade upplagan är 3 500 exemplar (2011).

2.5 Tryckfrihet

Tryckfrihet i Stockholm Tryckeri AB ägs helt av Folkpartiet liberalernas riksorganisation. Sedan mitten av 1999 har ingen verksamhet bedrivits i bolaget. Bolaget har en styrelse och en oavlönad vd, Christer Svensson. Bolaget är avregistrerat hos Skatteverket men inlämnar reviderad förvaltningsberättelse och årsredovisning till Bolagsverket.

3 Övrig utbildningsverksamhet

Utbildning i kontaktsystemet

Den 13 januari och den 17 februari 2009 genomfördes en utbildning i den nya plattformen för kontaktsystemet. Utbildningen hölls på Alma Folkhögskola i Stockholm. Deltog gjorde främst kanslister och ombudsmän, cirka 30 personer. Riksorganisationen har också under perioden medverkat på län- och regionsamlingar för kompetensutveckling i kontaktsystemet.

Webbutbildning

Länswebbansvariga samlades den 7 maj 2010 på riksdagen i Stockholm för att gå igenom hur de arbetar i den nya versionen av Episerver. Syftet var att de länswebbansvariga efter utbildningen kan vidareutbilda sina lokala webbredaktörer i sitt respektive länsförbund. Efter utbildningen har riksorganisationen utbildat runt om i landet vid olika tillfällen.

4 Internationellt arbete

Folkpartiet liberalerna har ett högt anseende i internationella kretsar och är en aktiv deltagare i internationella liberala organisationer. Syftet med den internationella verksamheten är att påverka systerpartier och internationella samarbetsorgan i linje med Folkpartiets idéer, att skapa förutsättningar för varaktigt nätverksbyggande mellan FP-företrädare och politiker i andra liberala partier, underlätta det internationella idéutbytet, stärka den utrikespolitiska kompetensen och ta tillvara det internationella intresset i partiet.

Verksamheten har under perioden präglats av ett fördjupat samarbete med liberala partier som sitter i regering. Engagemanget i medlemsorganisationerna ELDR och Liberala Internationalen har varit fortsatt hög. Banden har stärkts med systerpartier i framförallt Norden, Tyskland, Storbritannien och USA. Samarbetet med SILC har fördjupats.

Internationella utskottet:

- Fredrik Malm, ordförande
- Birgitta Ohlsson (ordf. och ledamot t.o.m. nov 2010)
- Olle Schmidt
- Anita Brodén
- Cecilia Wigström
- Lennart Rohdin

Utskottets tjänsteman är Folkpartiets internationella sekreterare Fredrik Svensson.

Liberala Internationalen

Folkpartiets engagemang inom Liberala Internationalen har varit aktiv. Vid kongressen i Kairo i oktober 2009 deltog FP med en stor delegation som leddes av Olle Schmidt. FP hade väckt fem resolutioner som samtliga bifölls. Inför kongressen väckte Folkpartiet frågor kring det egyptiska partiet Democratic Front Partys inställning till antisemitism. DFP sökte medlemskap i LI och var tillsammans med El Ghad värdparti för kongressen. Inför DFP:s inval i LI valde FP att lägga ned sina röster tillsammans med de danska systerpartierna. Vid kongressen i Kairo valdes professor Ingemund Hägg till patron i organisationen.

Vid LI:s exekutivmöte i juni 2010 i Berlin representerades FP av sin internationella sekreterare Fredrik Svensson. Anita Brodén ledde den delegation som deltog vid exekutivmötet i Kapstaden i november 2010. FP hade en resolution om vikten av starka konstitutioner och man tog även upp den aktuella frågan om Västsahara. I samband med besöket i Sydafrika skedde bilaterala överläggningar med systerpartiet Democratic Alliance. Vid LI:s kongress i Manila i juni 2011 hade FP fem egna resolutioner väcktes och ytterligare två med holländska D66. Tack vare Folkpartiets nominering gick Liberala Internationalens frihetspris till Dr Chee Soon Juan från Singapore Democratic Party.

ELDR

Folkpartiet har en framskjuten roll inom det liberala samarbetet på europeisk nivå. Närvaron i ELDR har varit fortsatt aktiv under perioden. Vid kongressen i Barcelona i november 2009 väckte FP ett flertal resolutioner och delegationen leddes av Europaparlamentariker Cecilia Wikström. Vid councilmötet i Rom 2010 representerades FP av Olle Schmidt och Fredrik Svensson. Olle Schmidt ledde den delegation som deltog vid kongressen i Helsingfors i oktober 2010. FP hade väckte sammanlagt fem resolutioner och en särskild framgång kan noteras vad gäller en resolution som uppmärk-

sammade EU:s fiskeavtal med Marocko. Vid councilmötet i Dresden i maj 2011 deltog Olle Schmidt och Fredrik Svensson. Inom ramen för de projekt som kan ordnas med medel från ELDR har Folkpartiet haft ett gott samarbete med SILC. I maj 2010 ordnades en östeuropakonferens med deltagare från bl.a. Ryssland, Ukraina och ett antal internationella tankesmedjor och biståndsstiftelser. I paneldiskussionerna deltog Birgitta Ohlsson och Olle Schmidt. I maj 2011 anordnades ytterligare en konferens i samarbete med SILC. Temat var denna gång Ryssland och de utmaningar oppositionen möter inför valen 2011 och 2012. Talare var bl.a. Fredrik Malm och Olle Schmidt.

Systerpartier

Samarbetet med andra liberala partier har fördjupats under perioden och ett särskilt fokus har lagts på de partier som sitter i regeringsställning. Ett flertal systerpartier har under perioden kommit i regeringsställning. I september deltog Gunnar Andrén, Torkild Strandberg och Fredrik Svensson i tyska FDP:s valspurt i Berlin. Jan Björklund besökte i januari 2010 Washington D.C. och träffade bland annat NDI:s chef Ken Wollack. I juli 2010 besökte Svenska Folkpartiets partiledning samt den danske ministern Bertel Haarder (Venstre) Folkpartiet under Almedalsveckan I maj 2010 besökte en större delegation från Folkpartiets riksdagsgrupp Washington DC för att studera ekonomi, arbetsmarknadspolitik och miljöfrågor. I samband med besöket deltog man i NDI:s 25-årsjubileum samt hade överläggningar med Harry Reid, gruppledare för Demokraterna i den amerikanska kongressen. I Chicago träffade man politiker på delstatsnivå och några av de mer framträdande konsulterna i Barack Obamas presidentkampanj 2008. I juni hade Olle Schmidt möte Harry Reid i den amerikanska kongressen. Sverker Thorén representerade FP när Centerpartiet i Finland valde ny partiordförande på sin kongress, och under samma helg deltog Fredrik Malm på Svenska Folkpartiets partidag. Runar Patriksson var på plats när norska Venstre valde Trine Skei Grande till ny partiledare. Torkild Strandberg deltog på tyska FDP:s kongress i Köln. I samband med valspurten i Storbritannien deltog en delegation med riksdagsledamöter och tjänstemän i som kampanjade för Liberaldemokraterna. Europaminister Birgitta Ohlsson träffade Guido Westerwelle, partiledare för tyska FDP i juni i Stockholm samt har haft ett antal möten med den tyske Europaministern Werner Höjer. Under valhelgen deltog partiordförande Stefan Wallin (SFP) samt Ola Elvestuen, vice partiledare i norska Venstre, i den svenska valspurten. Genom samarbetet med SILC har bl.a. Folkpartiets serbiska systerparti LDP kunnat besöka Lundsbrunnskonferensen.

I januari 2011 hade norska Venstre sin planeringskonferens i Stockholm och möten genomfördes med såväl Jan Björklund som ett antal andra representanter för Folkpartiet. I april talade Jan Björklund på norska Venstres landsmöte i Trondheim och i början av april deltog Jan Björklund i den finska valrörelsen. I maj träffade Jan Björklund Liberaldemokraternas partiledare Nick Clegg i London. I mars 2011 deltog Birgitta Ohlsson i valrörelsen i Finland. I maj representerade Christer Winbäck Folkpartiet när tyska FDP hade sin kongress i Rostock och samtidigt valde Philip Rösler till ny partiledare. Den 27 maj besökte Gunnar Andrén liberalerna på Åland. Besök har även gjorts hos liberaler i Azerbajdzjan, Ukraina, Singapore och Indien.

Globala liberaler

I februari 2011 lanserade internationella utskottet bloggen www.globalaliberaler.se med syftet att öka det internationella engagemanget i partiet samt informera om partiets internationella aktiviteter, om aktuella politiska händelser hos våra systerpartier och samverkande organisationer. I mars publicerades Globala liberalers nyhetsbrev med mer än 500 prenumeranter.

5 Ekonomi

Se bilaga 4.

5.1 Personal

Riksorganisationen består nu av två kanslier, partikansliet samt riksdagskansliet. Brysselkansliet, som tidigare varit underställt riksorganisationen, sorterar nu formellt under Europaparlamentet. Kanslierna har efter valet 2010 gjort en genomgripande organisationsöversyn och nödgats säga upp fem personer på grund av arbetsbrist. Trots detta har riksorganisationen en fortsatt låg sjukfrånvaro och får i årliga medarbetarenkäten godkänt för både fysisk och psykosocial arbetsmiljö.

Medelantal anställda 2009:

Män: 14
Kvinnor: 19
Totalt: 33

Medelantal anställda 2010:

Män: 16
Kvinnor: 20
Totalt: 36

6 Åtgärder med anledning av landsmötesbeslut

Här redovisas de formella uppdrag som 2009 års landsmöte gav till partistyrelsen. För att underlätta jämförelsen bakåt anges vilken numrering som respektive uppdrag har i landsmötesprotokollet.

1. Sakpolitiska uppdrag

Landsmötesbeslut 59:
Golf och ridning som skattefri friskvård

”att partistyrelsen ges i uppdrag att aktivt verka för att golf och ridning erkänns som skattefri friskvård”

Landsmötesbeslut 443: Nordisk integration

”att partistyrelsen måste verka för att regeringen tar än mer kraftfulla initiativ tillsammans med de nordiska grannländerna för att komma till rätta med de oklarheter i regelverk och regeltillämpning som fortfarande finns kvar”

Landsmötesbeslut 453: Arbetsmarknaden

”att verka för att staten initierar samtal med parterna för att påtala deras ansvar för alla medborgarnas möjligheter på arbetsmarknaden”

Landsmötesbeslut 717: Upphovsrätt

”1 att landsmötet ger partistyrelsen i uppdrag att verka för en utredning om en ny upphovsrättslag
2 att landsmötet ger partistyrelsen i uppdrag att utarbeta Folkpartiets ställningstagande kring den nya upphovsrätten med utgångspunkt i den positiva synen på Internets möjligheter till informationsspridning som ges uttryck för i motion D35
3 att landsmötet uttalar att den upphovsrättslagstiftningen måste söka efter en bättre balans mellan upphovsrättshavarens intressen och allmänintresset genom att utöka de legala möjligheterna fildelning och andra tekniker ger
4 att landsmötet uttalar att en given utgångspunkt är att upphovsrätten ska vara kvar”

Landsmötesbeslut 889: Indexreglerat tak för barnomsorgstaxa

”uppdra åt partistyrelsen att gentemot riksdagsgrupp och regering verka för en årlig anpassning av det statliga taket för barnomsorgstaxan i nivå med övrig allmän indexuppräkning”

Landsmötesbeslut 1419: Huliganbrott

”att partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att dömda huliganer ska kunna dömas till anmälningsplikt vid lagets kommande matcher under en tidsbegränsad period”

Kommentar till punkterna 59, 443, 453, 717, 889 och 1419: Samtliga dessa beslut gäller uppdrag åt partistyrelsen att verka för olika sakpolitiska ståndpunkter. Frågorna uppmärksammas av Folkpartiet i det löpande regeringssamarbetet, från vilket löpande återrapporteringar ges till partistyrelsen. Frågorna har också aktualiserats i valrörelsen på olika sätt.

Exempelvis fick Folkpartiets ståndpunkt att golf och ridning ska räknas som skattefri friskvård bra genomslag i branschmedier. Den parlamentariska socialförsäkringskommittén som regeringen tillsatte våren 2010 har i sina direktiv att de nya reglerna så långt som möjligt ska utformas så att de gynnar den fria rörligheten, inte minst i det nordiska perspektivet. Folkpartiets syn på parternas ansvar enligt den svenska arbetsmarknadsmodellen har genomsyrat utspelen inför och under valrörelsen, och kommer också till uttryck i det arbetsmarknadspolitiska program som antogs vid landsmötet samt i den arbetsmarknadspolitiska arbetsgruppens rapport från försommaren 2010. Folkpartiet har i olika sammanhang uppmärksammat behovet av en modernare upphovsrättslag under valrörelsen och inkluderade även frågan i kampanjmaterialet inför valet.

Partistyrelsens arbete med uppdragen är integrerade i det bredare arbetet för Folkpartiets ståndpunkter i stort. Exakt på vilket sätt som en viss fråga uppmärksammas prövas alltså kontinuerligt.

2. Uppdrag gällande det interna partiarbetet m.m.

Landsmötesbeslut 649: Den interna jämställdheten

”2.1. Jämn könsfördelning i arbetsgrupper
Tillse att det normalt är en fördelning på minst 40 procent av vartdera könet i centrala arbetsgrupper och programgrupper

2.2. Jämställd profil

Tillse att partiet har en tydlig jämställdhetsprofil genom att det är en jämn könsfördelning bland Folkpartiets företrädare i samtliga externa och interna arrangemang samt i partiets centrala marknadsföring.

2.3. Aktiv jämställdhetsintegrering och jämställdhetsanalys

Integrera jämställdhetsperspektivet i Folkpartiets beslutsfattande på central nivå och i partiet som helhet. Uppmärksamma jämställdhetsfrågorna genom t.ex. seminarier vid riksmöten eller grupp- eller länsledningskonferenser, konferenser för nomineringskommittéer m.m. samt dialog även med riksdagsgruppen. Följ upp könsfördelningen bland Folkpartiets medlemmar och förtroendevalda.

2.4. Jämställdhetsbokslut

Presentera i verksamhetsberättelsen inför varje landsmöte ett jämställdhetsbokslut innehållande en kartläggning och utvärdering av den gångna perioden.”
Kommentar: Se jämställdhetsbokslutet under särskilt avsnitt i verksamhetsberättelsen.

Landsmötesbeslut 66: Följdändringar i partiprogrammet

”att uppdra åt partistyrelsen att vidta de följdändringar i partiprogrammet som anses nödvändiga med anledning av beslut på årets landsmöte”

Landsmötesbeslut 351: Redaktionella ändringar i punkt 12 i utbildningspolitiskt program

”att bifalla programgruppens förslag punkt 12 med tillägg av ett uppdrag åt partistyrelsen att göra redaktionella ändringar i texten”
Kommentar till punkterna 66 och 351: Detta är utfört.

Åtgärder med anledning av partirådets beslut 2010

Vid partirådet i november 2010 gavs partistyrelsen följande uppdrag:
”att i enlighet med valanalysgruppens förslag uppdra åt partistyrelsen att inleda överläggningar med Liberala ungdomsförbundet om hur bland annat övergången mellan Luf och Folkpartiet kan förbättras”

En särskild arbetsgrupp med representanter för Folkpartiet, Liberala ungdomsförbundet och Liberala studenter har tillsatts för att utreda denna fråga. Gruppen avslutade sitt arbete i juni 2011 och överlämnade då en rapport till partistyrelsen för fortsatt beredning.
”att i enlighet med valanalysgruppens förslag uppdra åt partistyrelsen att lägga valanalysgruppens politiska och organisatoriska rekommendationer till grund för det fortsatta förnyelsearbetet”

Efter partirådet har partistyrelsen beslutat att inleda processen med att ta fram ett helt nytt partiprogram till landsmötet 2013. Hittills har elva sakpolitiska programgrupper tillsatts, liksom en särskild framtidsgrupp vars ansvar är att stimulera den interna idédebatten och engagemanget för programprocessen. För att öppna programarbetet mot hela omvärlden har en särskild programblogg startat och alla grupper informerar också fortlöpande om sitt arbete via webben. Valanalysgruppens rekommendationer har varit tungt vägande i hela det förnyelsearbete som har inletts i och med den nya mandatperioden.

”att i enlighet med valanalysgruppens förslag uppdra åt partistyrelsen att återrapportera till landsmötet 2011 om hur valanalysgruppens rekommendationer har beaktats”

Denna redovisning görs i och med den verksamhetsberättelse som här föreligger.

7 In memoriam

Karl Erik Eriksson, Arvika
Eric Enlund, Heby
Erik Huss, Göteborg
Ingrid Segerstedt-Wiberg, Göteborg
Kerstin Ekman, Göteborg
Gudmund Ernulf, Borås
Hugo Bergdahl, Västerås
Siri Dannaeus, Strängnäs
Jan-Erik Brohede, Örebro
Sewon Ekberg, Skövde
Sten Jonsson, Uppsala
Niklavs Lapukins, Stockholm
Leif Sanner, Uppsala
Kjell Sundin, Gävle
Naeimi Cederberg, Arjeplog
Marianne Krüger, Solna
Lars Krüger, Solna
Erland Zadig, Malmö
Gustav Åkerblom, Stockholm
Ghun Ljungwald, Eskilstuna
Lillemor Bosved, Lidingö
Vera Starck-Romanus, Göteborg
Ulla Djerf, Solna
Roger Henning, Österåker
Hampus Lyttkens, Lund
Ola Grudin, Stockholm/Mora
Ingrid Hasselström Nyvall, Nybro

8 Jämställdhetsbokslut för Folkpartiet liberalerna

Se bilaga 5.

9 Rapporter från samverkande organisationer

De samverkande organisationerna har beretts tillfälle att ge rapporter som del av denna verksamhetsberättelse. Dessa rapporter bifogas här nedan.

9.1 Liberala ungdomsförbundet (LUF)

De förutsättningar som har präglat förbundets arbete under detta verksamhetsår har varit av en stor ökning i medlemsantal men samtidigt en minskning i anslag och personalresurser. Detta är en utveckling som präglad verksamhetens omfattning och de ambitioner som har satts efter valrörelsen. Den huvudsakliga målsättningen har således varit att givet dessa förutsättningar inte minska i utbud av aktiviteter och möjligheter till engagemang utan att bibehålla och öka möjligheterna att som medlem engagera sig i liberala ungdomsförbundet.

LUF:s största utmaning efter valrörelser har varit att inte matta av med aktiviteterna inom förbundet utan att ta tillvara på det engagemang som finns i form av stora mängder nya medlemmar. Detta har kunnat ske och vi har sett höga anmälningssiffror på centrala aktiviteter och en rad nya medlemmar i verksamheten.

Det stora generationsskifte som har hållit på i över ett år ser nu ut att ha fullbordats och resultatet är glädjande, LUF har idag verksamhet i stora delar av landet och inte bara på pappret. Denna utveckling är glädjande inte minst mot bakgrund av hur det sett ut efter tidigare valrörelser. Det kommer att vara viktigt att ta tillvara på denna stora ökning och förnyelse samt se till att dessa medlemmar får möjlighet till meningsfulla aktiviteter samtidigt som anslagen har minskat.

LUF har under våren drivit en kampanj om könsroller och har även fortsatt att producera material och merchandise med anknytning till den nya grafiska profilen som introducerades strax innan valet 2010. Stort fokus från centralt håll har varit att stötta upp mindre distrikt så att de kan stå på egna ben.

Politiskt har förbundet främst kommunicerat genom förbundsordförande Adam Cwejman. Inriktningen har hela tiden varit på integrations och invandringsfrågor för att fördjupa LUF:s profil på frågor som rör rörlighet och det mångkulturella samhället. Adam har fortsatt att producera ett stort antal blogginlägg, artiklar och utspel på området. Målet har varit på långsiktig opinionsbildning och kontinuerlig synlighet i ett begränsat antal frågor. Adam har bidragit med material till fyra olika böcker, två med integrationstema, en med fokus på globaliseringen och en som behandlar borgerlighetens framtid. Utöver detta har han blivit inbjuden som föreläsare och paneldeltagare inom relevanta politiska områden. Politiskt har en stor del av arbetet gått åt till att arbeta med och i relation till opinionsbildare och inom partiet för att påverka partiets utveckling på en rad för LUF viktiga frågor.

9.2 Liberala kvinnor

Liberala kvinnor är ett förbund med uppgift att samla kvinnor med liberal samhällsåskådning för att genom utbildning och erfarenhetsutbyte stimulera kvinnor till aktivt deltagande i Folkpartiet liberalernas politiska och demokratiska arbete. Liberala kvinnor ska driva liberal jämställdhetspolitik i Folkpartiet och i samhället. Liberala kvinnors vision är en värld där män och kvinnor har samma skyldigheter och möjligheter inom alla väsentliga områden i livet.

Förbundsstyrelsen har under 2009–2011 bestått av följande personer:

Till och med Liberala kvinnors landsmöte den 20–21 november 2010 hade styrelsen följande uppställning: Birgitta Ohlsson (ordf.), Maria Lundqvist-Brömster (vice ordf.), Lisbet Enbjerde (kassör), Fatima Svanå, Lill Jansson, Ulrica Solver Gustavsson, Renate Moberg, Agneta Berliner och Amelie Tarschys Ingre.

Från och med landsmötet den 20–21 november 2010 har styrelsen följande utseende: Bonnie Bernström (ordf.), Fatima Svanå (vice ordf.), Britt-Marie Lövgren (kassör), Lill Jansson, Ulrica Solver-Gustavsson, Amelie Tarschys Ingre, Maria Lilja, Barbro Westerholm, Lina Nordquist, Eva Kullenberg och Charlotte Klötz.

Anställda

Under perioden 2009–2011 har Liberala kvinnor haft följande personer anställda. Nina Bäckström var förbundssekreterare september 2009–april 2011. Under perioden maj 2010 till april 2011 vikarierade Maria Nilsson som förbundssekreterare. Från april har Maria Nilsson innehaft den ordinarie tjänsten som förbundssekreterare. Under valet 2010 arbetade Mexhide Spahija som valombudsman 1 juni–30 september. Därefter arbetade hon även som ombudsman november 2010 till och med januari 2011.

Distrikt

Liberala kvinnor är representerat i 22 distrikt runt om i landet. Dessa distrikt har egna årsmöten och styrelser. Det är också på distriktsnivå som de mesta av LK:s aktiviteter genomförs. Under valrörelsen genomförde distrikten en rad olika kampanjaktiviteter. Bland dessa kan nämnas uppläsningar av pjäsen Seven, ljusmanifestationer, deltagande i vårruset, seminarier, konferenser, lunchträffar m.m.

Medlemmar

Liberala kvinnor har cirka 3 600 inskrivna medlemmar i medlemsregistret. Av dessa har cirka 40 % betalat medlemsavgift någon gång mellan 2007 och 2010. Eftersläpningen beror på att Liberala kvinnor gått från att respektive distrikt ansvarade för medlemsregistret till att införa ett centralt register.

Valet 2010

Till valet 2010 beslutade Liberala kvinnor att anställa en valombudsman som tillsammans med kansliet ansvarade för att stödja de 22 LK-kandidater som blivit nominerade av sina distrikt. Valombudsmannen besökte sammanlagt 19 städer och anordnade ett liknande antal arrangemang som kunde variera från flygbladsutdelning till seminarier, pressträffar och studiebesök. Liberala kvinnor gick till val på fyra frågeområden:

- Genusperspektiv på funktionsnedsättning
- Mäns våld mot kvinnor
- Bevara RUT
- Kvinnors rätt till karriär och utbildning.

Liberala kvinnor tryckte till valet upp en stor mängd material, till exempel T-tröjor, vykort, broschyrer etc. som korrelerade med de frågeområden som organisationen valt att föra fram. Under valet hade även de 22 kandidaterna möjligheten att söka ekonomiskt stöd till sin personvalskampanj från LK på riksnivå. Det finns flera indikatorer på att ett LK-stöd betydde mycket i fråga om personval. Flertalet av kandidaterna gjorde ett bra resultat.

Landsmöte och ny politisk plattform

Liberala kvinnor arrangerade sitt landsmöte den 20–21 november i Uppsala med nära 100 deltagare och ett gediget förhandlingsprogram. Utöver val av ny förbundsordförande och förbundsstyrelse antog även landsmötet en ny politisk plattform för Liberala kvinnor. Tillkomsten av plattformen har skett genom ett antal programgrupper som arbetat fram en rad förslag som landsmötet sedan hade att ta ställning till. Bland annat beslutades om att LK ska arbeta för avskaffandet av vårdnadsbidrag, införandet av två nya pappamånader, ett ökat fokus på genusutbildning i skolorna och tillsättandet av en utredning för att uppmärksamma skillnader mellan kvinnor och mäns ägande. En rad av dessa förslag har legat till grund för LK:s motioner inför FP:s landsmöte hösten 2011.

Ny hemsida

Liberala kvinnor lanserade under sommaren 2010 en länge emotsedd ny hemsida, vilken har inneburit bättre möjligheter att kommunicera ut Liberala kvinnors budskap samt bättre möjligheter till interaktivitet. Under våren 2011 har också nytt marknadsföringsmaterial tagits fram, bland annat i form av en rad nya vykort med olika budskap.

Brysselresa

Den 23–25 januari 2010 besökte en delegation från Liberala kvinnor med 22 deltagare Bryssel. En konferens med valet 2010 som fokus hölls och besök av Europaparlamentarikern Cecilia Wikström samt Europaparlamentet gjordes. Dessutom hölls en föredragning av en representant från the European Women's Lobby.

Seven

Den 7 mars 2010 firade Liberala kvinnor internationella kvinnodagen med att tillsammans med Riksteatern sätta upp pjäsen Seven på bygdegården Anna Whitlock. I rollerna sågs Birgitta Ohlsson, Cecilia Wikström, Hedda Krausz Sjögren, Ulrica Solver Gustavsson, Fatima Svanå, Agneta Berliner och Karin Pilsäter.

Lundsbrunn och Folkpartiets riksmöte

Liberala kvinnor har medverkat vid Lundsbrunnskonferensen 2010 med seminariet "Hur har vi det med jämställdheten" om den interna jämställdheten i Folkpartiet.

Förbundsstyrelseledamöterna Renate Moberg, Lill Jansson och Fatima Svanå medverkade. Under Lundsbrunnskonferensen 2011 medverkade LK:s ordförande Bonnie Bernström med föredrag i dagarna två. Bonnie Bernström hade även tillsammans med statssekreterare Amelie von Zweigbergk seminariet "Hur skapar vi ett mer jämställt samhälle" under Folkpartiets riksmöte 2011.

Almedalen

Under valåret 2010 hade Liberala kvinnor en heldag i Almedalen den 8 juli med följande seminarier: Profession, Familj och funktionshinder, Samtycke, tjatsex och våldtäkt, Patriarkatet, heteronormen och religionen – den förtryckande treenigheten, Äldre kvinnor, våld, vård och vardag samt Kvinnor, karriär och cash. Dessutom hade Liberala kvinnor tillsammans med övriga Alliansens kvinnoförbund ett semi-

narium kring utvecklingspartnerskapet Genderforce och tillämpningen av FN-resolution 1325.

Stockholm Pride

Liberala kvinnor deltog med seminariet ”Flata under förtryck” under Pride-veckan i Stockholm. Liberala kvinnor delade också tält i Pride Park med HBT-liberaler och LUF.

Kampanjen ”Vi vill se fler på mors dag”

Inför mors dag den 29 maj 2011 drev LK kampanjen ”Fler mammor på mors dag”. Kampanjen grundade sig på en LK-motion till Folkpartiets landsmöte 2011 om rätten till inseminering för ensamstående och för båda parterna i ett lesbiskt förhållande. Vi kräver också lika antal kostnadsfria inseminationsförsök oavsett bostadsort.

Föredrag, seminarium, debatter och manifestationer (ett urval)

På Europadagen den 9 maj 2010 anordnade Liberala kvinnor i samarbete med distriktet i Stockholm en manifestation för fri abort i hela EU. Den 9/12 anordnade Liberala kvinnor tillsammans med feministbiblioteket ett glöggmingel på temat kvinnliga nobelpristagare då bland annat Birgitta Ohlsson, Jasenko Selimovic, Hanna Lager och Bonnie Bernström läste högt ur sina favoritförfattare. På Alla hjärtans dag-mingel bjöd Liberala kvinnor och feministbiblioteket in till en högläsning på olika kärlekstema i litteraturen. Catrine Norrgård, Linda Nordlund, Bonnie Bernström och Hanna Lager läste.

9.3 Liberal mångfald

Verksamhetsberättelse Liberal mångfald juni 2010–juni 2011

Det gångna verksamhetsåret har präglats av valet i september 2010 som innebar att Alliansen fick fortsatt förtroende men inte majoritet i riksdagen. Vidare internt utvecklingsarbete och opinionsbildning.

Valet

Kort om LM-insatser som sett olika ut.

Internt utvecklingsarbete. Efter valet 2010 påbörjades ett internt utvecklingsarbete i syfte att skapa en modern, attraktiv och väl fungerande organisation. Som ett av underlagen för utvecklingsarbete som berört förbundsstyrelsen och föreningar tjänade en undersökning baserad på intervjuer med personer från hela Sverige som ansökt om medlemskap och/eller visat intresse för Liberal mångfald. Ett vanligt önskemål var att kunna känna gemenskap, trygghet och tillsammans kunna ”Göra något mot främlingsfientlighet och för integration”. ”GÖRA” kunde innebära traditionellt politiskt arbete men också opinionsbildning, skriva artiklar, ordna utbildningar, föreläsningar, ordna samlingslokaler …

Fokus för det interna utvecklingsarbetet som pågår ännu är: Vi måste alla hjälpas åt, dra åt samma håll, dra nytta av våra respektive speciella kunskaper, kompetenser, erfarenheter och idéer. Det är i lokalföreningarna som verksamheten är, det är där medlemmarna finns och Liberal mångfald är det medlemmarna gör.

Förbundsstyrelsen

Förbundsstyrelsen är ”sambandscentralen och kommunikationscentralen”. Förbundsstyrelsen samlar ordföranden och representanter från samtliga lokalföreningar inom LM. Vår uppgift i förbundsstyrelsen är att kunna bistå varandra med att utveckla lokalföreningarna och dess verksamhet samt bistå varandra med det lokala politiska arbetet. Lyckade evenemang kan ”kopieras” i någon annan förening. Ledamöterna ska hjälpa varandra och samarbeta – en absolut förutsättning för LM:s fortsatta överlevnad.

Lokala föreningar

Under förra årsmötet 2010 begärde LM Uppsala utträde ur förbundet. LM har därför saknat representation i Uppsala. Nu har en ny förening bildats med Idit Margulis som ordförande. En ny förening är på gång i Malmö under ledning av Nike Snieder. Malmö och Uppsala behöver hjälp och stöd och detta är en av förbundsstyrelsens viktigaste uppgifter att bistå de nystartade föreningarna.

Göteborg har fått nya medlemmar och har planer på aktiviteter. – Stadgar. Pågår arbete med stadgar för förbundet och lokalföreningar. På förekommen anledning är det av yttersta vikt att ingen utan förbundsstyrelsens godkännande ska kunna starta en förening med Liberal mångfalds namn. Arbete pågår också med att upprätta ett centralt medlemsregister vilket är ett sätt att försäkra sig mot ovälkommen verksamhet i Liberal mångfalds namn.

Hedersmedlemmar

Under året har Liberal mångfald utnämnt Helena von Schantz, Daniel Schatz, Carl-Johan Vahlen till hedersmedlemmar. Gemensamt för hedersmedlemmarna är tydliga liberala och humanistiska värderingar som är väl kända liksom kompetensen. Helena och Daniel är bägge briljanta debattörer inom sina respektive områden. LM hoppas kunna dra nytta av hedersmedlemmars kunskaper och kompetens i samband med exempelvis seminarier, debatter och artiklar. Uppdragen är oavlönade, utöver ”äran och titeln” så erbjuder vi ”mötesfrihet” – att närvara vid sammanträden är inte obligatoriskt.

Opinionsbildning

Liberal mångfald har varit förekommit i minst ett 15-tal artiklar som författas av medlemmar i bl.a. tidningarna Nu, Newsmill, SvD, Expressen och DN.

– Rekryterar experter från olika områden, forskare, journalister, läkare m.m.

Förbundet vill tacka alla som har gått med eller stödjer/jobbar i LM men särskilt en person, Fredrik Hjelmqvist, som verkligen har hjälpt Liberal mångfald.

Bilaga 1

Valda av landsmötet 2009

Partistyrelse

Presidium

Jan Björklund, Stockholm, ordförande
Cecilia Malmström, Göteborg, förste vice ordförande
Helene Odenjung, Göteborg, andre vice ordförande

Ledamöter (i bokstavsordning)

- Jonas Andersson, Partille
- Lotta Edholm, Stockholm
- Roger Haddad, Västerås
- Carl B. Hamilton, Stockholm
- Claes Jägevall, Tibro
- Birgitta Ohlsson Klamberg, Stockholm
- Tobias Krantz, Jönköping
- Nina Larsson, Karlstad
- Håkan Lindh, Skellefteå
- Britt-Marie Lövgren, Umeå
- Maria Wallhager Neckman, Stockholm
- Johan Pehrson, Örebro
- Birgitta Rydberg, Stockholm
- Nyamko Sabuni, Stockholm
- Carina Sándor, Skinnskatteberg
- Olle Schmidt, Malmö
- Torkild Strandberg, Landskrona
- Jens Sundström, Alvik (Norrbotten)
- Sverker Thorén, Västervik
- Staffan Werme, Örebro
- Barbro Westerholm, Stockholm

Under perioden avsade sig Cecilia Malmström sina uppdrag med anledning av hennes utnämning till Sveriges EU-kommissionär. Partirådet den 19 november 2010 utsåg då Helene Odenjung till ny förste vice ordförande samt Erik Ullenhag till ny andre vice ordförande. Vidare tillträdde Nina Larsson som partisekreterare efter Erik Ullenhag den 4 oktober 2010.

Dechargeutskott

Ann Catrine Fogelgren, Göteborg, ordförande
Sven Bosarfve, Gotland
Linnéa Darell, Linköping
Ulf Fridebäck, Stockholm
Gösta Frödin, Arvika
Carola Larsson, Boden
Henning Schale, Lund

Revisorer

Ordinarie
Marie Wellin, Stockholm
Harald Hagnell, Uppsala
Ersättare
Kristina Malmnäs, Katrineholm
Jonas Grahn, Stockholm

Bilaga 2

Riksdagsgruppen 2009/10 och 2010/11

Hösten 2011 går Folkpartiet in i sitt sjätte arbetsår som regeringsbärande parti. Riksdagsgruppens samarbete med regeringen fungerar väl. Riksdagsgruppen har väl utvecklade kontakter med de olika departementen och med samordningskansliet. De löpande kontakter sker dels genom gruppledaren, dels inom ramen för samarbetet mellan utskott och departement. Folkpartiets statsråd deltar vid riksdagsgruppens sammanträden, och övriga ministrar bjuds regelbundet in för överläggningar. Margareta Bosved är kanslichef.

Valet 2010 innebar att Folkpartiet liberalerna gick från 28 till 24 mandat och att sammansättningen av antalet uppdrag i riksdagen förändrades. Detta redovisas närmare nedan.

Riksdagsgruppen 2009/10

Följande personer ingick i riksdagsgruppen under riksdagsåret 2009/10. För varje person anges valkrets, ordinarie utskottsplats och (inom parentes) suppleantplats i utskott.

- Tina Acketoft, Skåne läns västra. UbU fr.o.m. 5/2 2010, (AU t.o.m. 5/2 2010)
- Gunnar Andrén, Stockholms län. SkU t.o.m. 16/3 2010, (FiU, ECUN fr.o.m. 12/2 2010, KrU fr.o.m. 23/4 2010)
- Gulan Avci, Stockholms kommun. Statsrådsersättare för Birgitta Ohlsson fr.o.m. 2/2 2010. (AU, EUN)
- Hans Backman, Gävleborg. AU, (KrU)
- Helena Bargholtz, Stockholms län. (JuU, KU, EUN)
- Agneta Berliner, Västmanland. SkU fr.o.m. 9/4 2010, (NU, SkU t.o.m. 9/4 2010, EUN)
- Jan Björklund, Stockholms kommun. Statsråd
- Anita Brodén, Västra Götalands läns norra. MJU, (TU)
- Karin Granbom Ellison, Östergötland. EUN, (MJU, NU)
- Jan Ertsborn, Halland. CU, (JuU)
- Eva Flyborg, Göteborg. AU, (FöU)
- Liselott Hagberg, Södermanland. NU
- Carl B. Hamilton, Stockholms kommun. FiU t.o.m. 5/2 2010, NU fr.o.m. 5/2 2010, ordförande NU fr.o.m. 9/2 2010 (FiU fr.o.m. 5/2 2010, NU t.o.m. 5/2 2010)
- Solveig Hellquist, Västernorrland. (AU, KrU, SoU)
- Tobias Krantz, Jönköpings län. Statsråd
- Nina Larsson, Värmland. TU, (FöU, NU fr.o.m. 5/2 2010)
- Camilla Lindberg, Dalarna. KrU, (CU, KU)
- Maria Lundqvist-Brömster. Västerbotten. (CU, NU, SoU)
- Nina Lundström, Stockholms län. Ersättare för Karin Pilsäter fr.o.m. 3/2 2010. FiU, (EUN)
- Emma Carlsson Löfdahl, Jönköpings län. Statsrådsersättare för Tobias Krantz. (CU och SfU fr.o.m. 3/9 2009, EUN fr.o.m. 8/10 2009)
- Fredrik Malm, Stockholms kommun. Statsrådsersättare för Jan Björklund. UbU t.o.m. 5/2 2010, UU fr.o.m. 5/2 2010 (KrU)
- Ulf Nilsson, Skåne läns södra. SfU, (AU, CU, UbU)
- Christer Nylander, Skåne läns norra och östra. Vice ordförande KrU, (UbU)

- Birgitta Ohlsson, Stockholms kommun. Ledamot t.o.m. 1/2 2010, därefter statsråd. UU t.o.m. 1/2 2010
- Johan Pehrson, Örebro län. JuU, (FiU t.o.m. 5/2 2010)
- Karin Pilsäter, Stockholms län. Ledamot t.o.m. 3/2 2010, därefter statssekreterare. Ordförande NU t.o.m. 3/2 2010, (EUN t.o.m. 3/2 2010)
- Nyamko Sabuni, Stockholms kommun. Statsråd
- Lars Tysklind, Västra Götalands läns västra. CU, (MJU, SkU, EUN)
- Erik Ullenhag, Uppsala län. (UU)
- Barbro Westerholm, Stockholms län. SoU, (SfU)
- Allan Widman, Malmö. FöU
- Cecilia Wigström, Göteborg. KU, (JuU, UU)
- Christer Winbäck, Västra Götalands läns östra. EUN, (AU, TU)

Ersättare

- Gulan Avci var ersättare för Birgitta Ohlsson fr.o.m. 3/2 2010
- Emma Carlsson Löfdahl var ersättare för Tobias Krantz
- Nina Lundström var ersättare för Karin Pilsäter fr.o.m. 5/2 2010
- Fredrik Malm var ersättare för Jan Björklund

Gruppledning

Under riksdagsåret 2009/10 var Johan Pehrson gruppledare, Allan Widman förste vice gruppledare och Eva Flyborg andre vice gruppledare.

Uppdrag inom riksdagen m.m.

Talman

Liselott Hagberg, tredje vice talman

Europarådets svenska delegation

Tina Acketoft, suppleant

Delegationen till Interparlamentariska unionen

Ulf Nilsson, ledamot

Krigsdelegationen

Eva Flyborg, ledamot
Johan Pehrson, ledamot
Karin Pilsäter, ledamot (t.o.m. 5/2 2010)
Allan Widman, ledamot
Cecilia Wigström, ledamot (fr.o.m. 5/2 2010)

Nordiska rådets svenska delegation

Anita Brodén, ledamot
Christer Winbäck, suppleant

OSSE-delegationen

Cecilia Wigström, ledamot

Riksdagsstyrelsen

Johan Pehrson, ledamot
Allan Widman, suppleant

Rådet för ledamotsnära frågor

Allan Widman, ledamot
Johan Pehrson, suppleant

Utrikesnämnden

Johan Pehrson, ledamot
Allan Widman, suppleant

Riksdagens valberedning

Jan Ertsborn, ledamot
Solveig Hellquist, ledamot
Maria Lundqvist-Brömster, suppleant
Barbro Westerholm, suppleant

Riksdagens myndigheter

Riksbanksfullmäktige

Karin Pilsäter, ledamot (t.o.m. 4/3 2010)
Allan Widman, ledamot (fr.o.m. 4/3 2010)
Carl B. Hamilton, suppleant

Riksbankens jubileumsfond

Johan Pehrson, suppleant

Riksrevisionen

Eva Flyborg, ordförande
Tina Acketoft, suppleant

Valprövningsnämnden

Jan Ertsborn, suppleant

Riksdagsgruppen 2010/11

Följande personer ingick i riksdagsgruppen under riksdagsåret 2010/11. För varje person anges valkrets, ordinarie utskottsplats och (inom parentes) suppleantplats i utskott.

- Tina Acketoft, Skåne läns västra, fr.o.m. 21/12 2010. UbU fr.o.m. 22/12 2010 (AU fr.o.m. 22/12 2010)
- Gunnar Andrén, Stockholms län. Statsrådsersättare för Nyamko Sabuni t.o.m. 5/10 2010, därefter för Jan Björklund. SkU, (FiU, EUN)
- Hans Backman, Gävleborg. AU, (KrU, NU)
- Jan Björklund, Stockholms län. Statsråd
- Anita Brodén, Västra Götalands läns norra. MJU, (AU)
- Karin Granbom Ellison, Östergötland. KU (UbU, UU)
- Jan Ertsborn, Halland. Vice ordförande CU, (JuU, NU)
- Eva Flyborg, Göteborg. NU (FöU, UU)
- Roger Haddad, Västmanland. (JuU, SfU, UbU)
- Liselott Hagberg, Södermanland. (KU, NU)
- Carl B. Hamilton, Stockholms kommun. Ordförande EUN, ledamot FiU
- Ismail Kamil, Uppsala län. (AU, SoU, SfU)
- Anna Steele Karlström, Stockholms län. Statsrådsersättare för Nyamko Sabuni fr.o.m. 6/10 2010. (SkU, KrU, CU)
- Tobias Krantz, Jönköpings län. Statsråd t.o.m. 5/10 2010
- Nina Larsson, Värmland. Föräldraledig 27/4–31/10 2011. (FöU, NU, TU, EUN)
- Maria Lundqvist-Brömster. Västerbotten. (JuU, SfU, SoU)
- Nina Lundström, Stockholms län. UbU, (MJU)
- Emma Carlsson Löfdahl, Jönköpings län. Statsrådsersättare för Tobias Krantz t.o.m. 5/10 2010, ledamot fr.o.m. 6/10 2010. (SfU, SoU)

- Fredrik Malm, Stockholms kommun. Statsrådsersättare för Birgitta Ohlsson. UU, (EUN, UbU fr.o.m. 17/11 2010)
- Ulf Nilsson, Skåne läns södra. SfU, (UbU, EUN)
- Christer Nylander, Skåne läns norra och östra. Vice ordförande KrU
- Birgitta Ohlsson, Stockholms kommun. Statsråd
- Johan Pehrson, Örebro län. JuU, (FiU, KU)
- Nyamko Sabuni, Stockholms län. Statsråd
- Torkild Strandberg, Skåne läns västra, t.o.m. 20/12 2010. UbU, (AU)
- Lars Tysklind, Västra Götalands läns västra. TU, (CU, MJU, SkU)
- Erik Ullenhag, Stockholms län. Statsrådsersättare för Jan Björklund t.o.m. 5/10 2010, därefter statsråd
- Barbro Westerholm, Stockholms kommun. SoU
- Allan Widman, Malmö. FöU, (KU)
- Christer Winbäck, Västra Götalands läns östra. UU, (FöU, TU)
- Marianne Åhman, Värmland. Ersättare för Nina Larsson 27/4–31/10 2011. (FöU, TU, NU)

Ersättare

- Gunnar Andrén var statsrådsersättare för Nyamko Sabuni t.o.m. 5/10 2010 och för Jan Björklund fr.o.m. 6/10 2010
- Emma Carlsson Löfdahl var statsrådsersättare för Tobias Krantz t.o.m. 5/10 2010
- Anna Steele Karlström är statsrådsersättare för Nyamko Sabuni fr.o.m. 6/10 2010
- Fredrik Malm är statsrådsersättare för Birgitta Ohlsson
- Erik Ullenhag var statsrådsersättare för Jan Björklund t.o.m. 5/10 2010
- Marianne Åhman är ersättare för Nina Larsson 27/4–31/10 2011

Gruppledning

Sedan valet 2010 består gruppledningen av Johan Pehrson (gruppledare), Allan Widman (förste vice gruppledare) och Nina Lundström (andre vice gruppledare).

Uppdrag inom riksdagen m.m.

Talman

Liselott Hagberg, tredje vice talman

Europarådets svenska delegation

Ulf Nilsson, suppleant (t.o.m. 21/12 2010)
Tina Acketoft, suppleant (fr.o.m. 22/12 2010)

Delegationen till Interparlamentariska unionen

Ulf Nilsson, ledamot

Krigsdelegationen

Eva Flyborg, ledamot
Johan Pehrson, ledamot
Allan Widman, ledamot

Nordiska rådets svenska delegation

Anita Brodén, ledamot
Christer Winbäck, suppleant

Delegationen till Natos parlamentariska församling

Allan Widman, ledamot

OSSE-delegationen

Maria Lundqvist-Brömster, ledamot

Riksdagsstyrelsen

Johan Pehrson, ledamot
Allan Widman, suppleant

Ledamotsrådet

Allan Widman, ledamot
Nina Lundström, suppleant

Utrikesnämnden

Johan Pehrson, ledamot
Allan Widman, suppleant

Riksdagens valberedning

Jan Ertsborn, ledamot
Nina Lundström, ledamot
Anita Brodén, suppleant
Lars Tysklind, suppleant

Riksdagens myndigheter

Riksbanksfullmäktige

Allan Widman, ledamot
Christer Nylander, suppleant

Riksbankens jubileumsfond

Johan Pehrson, suppleant

Riksrevisionens styrelse (avskaffad 31/12 2010)

Eva Flyborg, ledamot
Hans Backman, suppleant

Riksrevisionens parlamentariska råd (inrättat 1/1 2011)

Gunnar Andrén, ledamot

Valprövningsnämnden

Jan Ertsborn, suppleant (t.o.m. 5/4 2011)

Därutöver är Folkpartiet representerat i ledningen för ett stort antal tvärpolitiska parlamentarikerföreningar och nätverk. Eftersom dessa inte är en del av riksdagens organisation förtecknas dessa uppdrag inte här.

Avgivna riksdagsmotioner

Som regeringsparti väcker Folkpartiet inga parti- eller kommittémotioner. Ett stort antal enskilda motioner har väckts av folkpartister. Dessa återfinns under respektive ledamot på www.riksdagen.se.

Bilaga 3

Rapport från EU-kansliet i Bryssel

Brysselkansliets uppgift är att driva de kontor som Folkpartiet har i Europaparlamentet och stödja parlamentarikerna Olle Schmidt, Marit Paulsen och Cecilia Wikström i deras politiska arbete.

Olle Schmidt

är bl.a. ledamot av Europaparlamentets utskott för ekonomi och valutafrågor samt suppleant i utskottet för den inre marknaden och konsumentskydd och utskottet för transport och turism. Han har också varit liberalernas samordnare i det tillfälliga utskottet för den finansiella, ekonomiska och sociala krisen, vars uppdrag avslutades i juli 2011.

Som sådan har han varit pådrivande i arbetet med att skärpa reglerna för styrningen av den ekonomiska politiken i EU. Han har vidare verkat för att stärka konsumentskyddet i Europa, och dessutom varit föredragande för förändringar av EU-direktivet om investerarskydd. Som samordnare för den liberala gruppen inom den gemensamma parlamentariska församlingen för AVS- och EU-länderna (där världens 70 fattigaste länder deltar) har Olle dessutom arbetat intensivt för att stärka mänskliga rättigheter, ett arbete som bl.a. utmynnat i rapporten ”Utmaningar för demokratin i framtiden”. Olle är drivande inom Europaparlamentet i frågan om Västsaharas självständighet och Dawit Isaaks frigivande.

Marit Paulsen

är bl.a. vice ordförande i Europaparlamentets utskott för jordbruk och landsbygdens utveckling samt suppleant i utskottet för miljö, folkhälsa och livsmedelssäkerhet. Hon har också varit ledamot av det särskilda utskottet för de politiska utmaningarna och budgetmedlen för en hållbar Europeisk union efter 2013, som avslutade sitt uppdrag i juni 2011.

Som sådan har hon föreslagit att en gemensam, vetenskapligt baserad europeisk djurskyddslag bör utarbetas. Marit var också den förste att understryka att dagens jordbrukspolitik missar målet, i så måtto att stöd betalas ut till storföretag och bönder på grundval av vad de äger och inte av vad de gör. Hennes kritik har fått gehör: Såväl Europaparlamentet som EU-kommissionen vill nu begränsa stödet till att bara omfatta ”aktiva jordbrukare”. Hon har också länge verkat för att man ska se jordbruket som en del av lösningen i kampen mot klimatförändringen. Marit har vidare varit ansvarig för en resolution om antibiotikaresistens, där hon bl.a. krävt att jämförbara data ska samlas in om hur, när, var och varför antibiotika förskrivs till våra djur.

Cecilia Wikström

är bl.a. ledamot av Europaparlamentets utskott för rättsliga frågor samt suppleant i utskottet för sysselsättning och sociala frågor och utskottet för medborgerliga fri- och rättigheter samt rättsliga och inrikes frågor.

EU behöver ett rättvist och gemensamt asylsystem som utgår från mänskliga rättigheter och att medlemsstaterna solidariskt delar på ansvaret. Denna linje driver Cecilia som föredragande för omarbetningen av Dublin II-förordningen som reglerar i vilket land en asylansökan ska bli prövad. Hon arbetar även aktivt med att skapa goda förutsättningar för kulturella kreatörer i hela EU genom att undanröja överflödig nationell byråkrati, skapa en Europeisk marknad för digitala produkter som film och musik och utforma ett gemensamt EU-patent. Cecilias starka engagemang för mänskliga rättigheter har lett till åtskilliga ingripanden där hon har stått upp för pressfrihet i Italien och Ungern, homosexuellas rättigheter i Litauen och romers situation i Europa. Dessutom har hon vidare varit medansvarig för detaljreglerna kring det s.k. medborgarinitiativet (där 1 miljon EU-invånare har rätt att avkräva EU-kommissionen ett förslag).

Brysselkansliet har funnits representerat på samtliga större FP-evenemang, såsom landsmötet i Växjö i november 2009 och det kommunala riksmötet i Göteborg i mars 2011, och var också aktivt inblandat i 2010 års nationella valkampanj i Sverige.

Brysselkansliet organiserar med jämna mellanrum evenemang och seminarier i Sverige, inte minst de återkommande och mycket uppskattade Europadagsfirandena varje år.

Anställda på Brysselkansliet den 31 maj 2011

- Christian Juliusson
- Mark Arlestrand
- Leida Sergo
- Rickard Ydrenäs
- Astrid Burhöi (fr.o.m. 16 juni 2011 anställd av ALDE i Europaparlamentet)
- Caroline Klamer
- Daniel Sjöberg
- Karin Svanborg-Sjöwall, baserad i Stockholm (2009)
- Camilla Hansson, baserad i Stockholm (2010)
- Susanne Lindahl, baserad i Stockholm (fr.o.m. 1 juni 2011 i Bryssel)
- Carolina Schale, baserad i Stockholm (fr.o.m. 1 juni 2011)

Praktikanter på Brysselkansliet under perioden:

- Anna Brunzell
- Leida Sergo
- Karl Sälgström
- Cigdem Günes

Bilaga 4

Årsredovisning för räkenskapsåret 2009 och 2010
Folkpartiet Liberalernas Riksorganisation
Org. nr 802000-9349

Årsredovisning för räkenskapsåret 2009

Styrelsen avger följande årsredovisning.
Innehåll
– förvaltningsberättelse
– resultaträkning
– balansräkning
– noter
Om inte annat särskilt anges, redovisas alla belopp i tusental kronor.
Uppgifter inom parentes avser föregående år.

Förvaltningsberättelse

Information om verksamheten

Folkpartiet liberalernas uppgift är att samla personer med liberal samhällsåskådning till gemensamt arbete och uppträdande, att genom upplysning väcka intresse för samhällsfrågor, att främja en demokratisk utveckling samt att verka för val av personer med liberal åskådning till politiska förtroendeuppdrag.

Verksamheten under året har präglats av valet till Europaparlamentet 2009, partiets landsmöte i november, valplanering inför riksdagsvalet 2010 samt fortsatt idéarbete.

Redan 2002 uttalade partistyrelsen målet att vi ska bli ett av de modernaste partierna, såväl politiskt som organisatoriskt. Det arbetet har fortsatt under det gångna året.

Helägda dotterbolaget Tryckfrihet i Stockholm Tryckeri AB, organisationsnummer 556138-7829, har under året inte bedrivit någon verksamhet.

Väsentliga händelser under räkenskapsåret

Den viktigaste händelsen under verksamhetsåret 2009 var valet till Europaparlamentet den 7 juni. Folkpartiet Liberalernas mål var att bidra till att öka valdeltagandet samt få förtroende från de väljare som verkligen tror på Europasamarbetet. Partiets satsning på valet var betydligt större än vid tidigare EP-val.

Valet blev en stor framgång. Partiet befäste positionen som Sveriges mest Europapositiva parti och uppnådde de uppställda målen. FP fick 13,6 procent (+3,7 procent) vilket gav oss tre mandat i Europaparlamentet mot tidigare två. Valdeltagandet ökade från 38 till 45 procent vilket var ett glädjande trendbrott.

Europavalet blev en bra avstamp inför de allmänna valen 2010. Hösten 2009 ägnades en stor del av tiden åt valrörelseplanering och partiet gick in i valåret med en bra grund att stå på inför valåret.

Under temat ”Ja till framtiden!” samlades Folkpartiet till landsmöte i Växjö. Landsmötet blev välorganiserat och Folkpartiets politik fördjupades på en rad områden.

Partistyrelsen och partiledningen har under året fortsatt arbetet med förnyelse och fördjupning av politiken. Arbetet har fokuserat på att stärka partiets idéarbete och partiets kampanjorganisation. Som ett led i idéarbetet har ett antal arbetsgrupper arbetat för att förnya politiken och resultatet av deras arbete behandlades på Folkpartiets landsmöte i november 2009. Det programarbete som bedrivits har medfört ökad politisk diskussion i Folkpartilandet.

Ett utvecklingsarbete för att få fler människor att engagera sig i Folkpartiet liberalerna pågår sedan ett par år. Glädjande nog kan vi nu konstatera att Folkpartiets medlemsantal ökat något under året.

Alla som har ledande förtroendeuppdrag eller är mycket aktiva i Folkpartiet ska kunna ha kunskap om regeringens politik och känna sig delaktiga. Interninformation har fortsatt med brev från partisekreteraren, sms-utskick, en rad nyhetsbrev samt återkommande telefonkonferenser. Ett arbete pågår för att se till att den information som ges internt ska bli ännu effektivare. Inför valrörelsen 2010 är fungerande interninformation en av förutsättningarna för en framgångsrik valkampanj.

Under året har arbetet inom ”Alliansen för Sverige” till allra största delen präglats av regeringsarbetet men samarbetet mellan partierna har också fortsatt. Bland annat kan nämnas att Alliansen hade en särskild dag i Almedalen samt att partiledarturnéer och en rad andra aktiviteter genomförts. Tolv Alliansarbetsgrupper har också tillsatts för att ta fram idéer inför det gemensamma valmanifestet. Folkpartiet leder genom Tobias Krantz utbildningsarbetsgruppen och genom Nyamko Sabuni den integrationspolitiska arbetsgruppen.

Utvecklingsarbetet inom IT-området har fortsatt. Folkpartiets webbplats genomgick en genomgripande förändring inför Europavalet och den kampanjsida som byggdes upp var mycket uppskattad. Folkpartiet fortsätter arbetet med att öka och fördjupa vår närvaro på olika fora på Internet.

På partikansliet gjordes en omfattande personalförändring efter valet 2006 där antalet tjänster minskade från 14 till 8. Bakgrunden var behovet av att anpassa organisationen efter de nya ekonomiska förutsättningarna. Under året har kansliet fått en ny chef och vissa personalförändringar har skett men den grundläggande strukturen har bestått.

Riksdagskansliet omorganiserades efter valet 2006. Den nya organisationen har syftat till att ge riksdagsledamöterna ett bra stöd i såväl riksdagsarbetet som arbetet i hemlänet. Vidare bildades en utredargrupp som syftar till att bidra till fördjupning av Folkpartiets idéarbete.

Brysselkansliets sammansättning har förändrats sedan valframgången. Europaparlamentet har antagit en ny personalstadga som gör att parlamentarikernas tjänstemän är direkt anställda av Europaparlamentet. En organisation har dock byggts upp så att samarbetet mellan Brysselkansliet och Folkpartiet ska fungera så effektivt som möjligt. En personalorganisation för valåret började formeras under slutet av 2009. Samarbetet med de samverkande organisationerna, LUF, Liberala kvinnor och Liberal mångfald har fortsatt fungerat väl.

Det kommunalpolitiska rådet har haft ett intensivt år i och Folkpartiet sitter numera i majoritet i Sveriges kommuner och landsting. Övriga nätverk har haft flera olika aktiviteter som Gröna liberaler, Liberala seniorer, Kristna liberaler, Folkpartister i Svenska kyrkan (FiSK) samt Homo-, bi- och transliberaler (HBT-liberaler).

De större centrala arrangemangen har varit partirådet i Göteborg i februari, riksmötet i Linköping i mars, valupptakt till Europavalet i Stockholm i maj, Almedalsmötet med tal av Jan Björklund, partiordförandens sommartal i Marstrand samt landsmötet i Växjö i november.

Personalens kompetensutveckling har fortgått bl.a. genom interna och externa utbildningar. Arbetsmiljön inom kanslierna har uppmärksammats, varvid konkreta åtgärder vidtagits bl.a. föranledda av synpunkter som framkommit genom arbetsgivarens arbetsmiljöenkät.

Väsentliga händelser efter räkenskapsårets utgång

Den helt centrala händelsen under verksamhetsåret 2010 är de allmänna valen. Partiets personalorganisation ska ställas om för en valrörelse och vår kampanjorganisation komma på fötter. Huvudmålet för FP är att Alliansregeringen ska få förnyat förtroende och att det liberala inslaget i den återvalda regeringen ska bli starkt.

Andra händelser värda att nämna som genomförs under verksamhetsåret är riksmöte i Västerås i mars, partiråd i Uppsala i maj, valupptakten i augusti i Stockholm samt partiråd i november.

Investeringar

Föreningens investeringar har uppgått till 259 tkr (164 tkr) huvudsakligen i datautrustning.

Förvaltning

Partistyrelsen leder partiets verksamhet i enlighet med dess stadgar och landsmötets beslut. Partistyrelsen består av partiordföranden, partiets 2:e vice ordförande, 21 av landsmötet utsedda övriga ledamöter samt partisekreteraren. De samverkande organisationerna Liberala mångfald och Liberala kvinnor utser vardera en representant som ska adjungeras till partistyrelsen. Liberala Ungdomsförbundet utser två. Partistyrelsen har sammanträtt vid sju tillfällen.

Partiledningen har hand om partiets löpande angelägenheter och tjänstgör som partistyrelsens verkställande organ. Partiledningen sammanträder regelbundet, i genomsnitt var tredje vecka.

Resultat och ställning

Riksorganisationens resultat efter finansiella poster uppgår till – 5 368 tkr (9 077 tkr). Vid årets utgång uppgår det balanserade resultatet till 20 014 tkr (25 382 tkr).

Resultatet av föreningens verksamhet samt den ekonomiska ställningen vid räkenskapsårets utgång framgår i övrigt av efterföljande resultaträkningar och balansräkningar med noter.

Resultaträkning	Not	2009	2008
Intäkter	2	47 878	45 812
Kostnader			
Övriga externa kostnader		– 31 924	– 18 184
Personalkostnader	3	– 21 305	– 20 293
Avskrivningar av materiella anläggningstillgångar		– 213	– 203
Summa kostnader		– 53 442	– 38 680
Verksamhetsresultat		– 5 564	7 132
Resultat från finansiella poster			
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter	4	196	1 945
Summa resultat från finansiella poster		196	1 945
Resultat efter finansiella poster		– 5 368	9 077
Årets resultat		– 5 368	9 077

Balansräkning	Not	2009-12-31	2008-12-31
Tillgångar			
Anläggningstillgångar			
Materiella anläggningstillgångar			
Inventarier	5	387	342
Finansiella anläggningstillgångar	6		
Värdepappersinnehav		3 653	3 318
Andelar i intresseföretag		470	470
		4 123	3 788
Summa anläggningstillgångar		4 510	4 130
Omsättningstillgångar			
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		1 015	304
Kortfristiga fordringar		674	387
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	7	825	652
		2 514	1 343
Kortfristiga placeringar			
Kortfristiga placeringar		27 920	32 531
Kassa och bank		886	1 657
Summa omsättningstillgångar		31 320	35 531
Summa tillgångar		35 830	39 661
Eget kapital och skulder			
Eget kapital	8		
Bundet eget kapital			
Ändamålsbestämda medel/fonderingar		8 535	8 535
Fritt eget kapital			
Balanserad vinst eller förlust		25 382	16 305
Årets resultat		– 5 368	9 077
		20 014	25 382
Summa eget kapital		28 549	33 917
Långfristiga skulder			
Övriga långfristiga skulder	9	283	283
Summa långfristiga skulder		283	283
Kortfristiga skulder			
Leverantörsskulder		3 704	1 365
Övriga kortfristiga skulder		339	325
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	10	2 955	3 771
Summa kortfristiga skulder		6 998	5 461
Summa eget kapital och skulder		35 830	39 661
Ställda säkerheter		Inga	Inga
Ansvarsförbindelser	9	Inga	Inga

Noter

Not 1 Redovisnings- och värderingsprinciper

Redovisningsprinciper

Årsredovisningen har upprättats enligt årsredovisningslagen och Bokföringsnämndens allmänna råd för ideella föreningar och mellanstora företag.

Om inte annat framgår är redovisningsprinciperna är oförändrade i jämförelse med föregående år.

Fordringar

Fordringar upptas till det belopp som efter individuell bedömning beräknas bli betalt.

Intäkter

Intäkter redovisas till det verkliga värdet av vad som erhållits eller kommer att erhållas (RR11).

Intäkter i form av gåvor och bidrag intäktsfördes som huvudregel när gåvan sakrättsligt är genomförd.

Bidrag som avser en bestämd tidsperiod periodiseras till denna period. Begreppet bidrag används för att beteckna medel som erhållits av externa bidragsgivare efter ansökan.

Samtliga bidrag intäktsförs endast om det med hög grad av sannolikhet bedöms att stödet inte kommer att återkrävas (BFN R5).

Ränteintäkter redovisas enlighet med effektiv avkastning.

Bidraget skuldföres därför tills dess att de utgifter som bidraget ska täcka uppkommer.

Statligt stöd som hänför sig till förväntade kostnader redovisas som förutbetalda intäkter. Stödet intäktsförs i den period då de kostnader uppkommer som det statliga stödet är avsett att kompensera.

Materiella anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärde minskat med planmässiga avskrivningar. Utgifter för reparation och underhåll redovisas som kostnader.

Linjär avskrivningsmetod används för samtliga typer av materiella tillgångar. Följande avskrivningstider tillämpas:

Inventarier	5 år
Datorer och elektronikutrustning	3 år

Operationella leasingavtal

Samtliga leasingavtal, oavsett om de är finansiella eller operationella, redovisas som hyresavtal (operationella leasingavtal). Leasingavgiften kostnadsförs linjärt över leasingperioden.

Finansiella anläggningstillgångar

Finansiella tillgångar som är avsedda för långsiktigt innehav redovisas till anskaffningsvärde. Har en finansiell anläggningstillgång på balansdagen ett lägre värde än det bokförda värdet skrivs tillgången ner till detta lägre värde om det kan antas att värdenedgången är bestående.

Not 2 Intäkternas fördelning

	2009	2008
I nettoomsättningen ingår intäkter från:		
Statlig partistöd	36 790	38 036
Medlemsavgifter	1 557	1 639
Statligt valbidrag, EP val	1 928	-
Assistentbidrag från Europaparlamentet	1 078	1 782
Konferensintäkter	3 443	2 014
Medlemsgåvor	38	234
Kommunförbundet och Landstingsstöd	260	250
Övriga bidrag och intäkter för fakturerade kostnader	2 784	1 857
Summa	47 878	45 812

Not 3 Löner, ersättningar och sociala avgifter, statistik

	2009	2008
Medelantalet anställda		
Kvinnor	19	13
Män	14	20
Totalt	33	33
Löner, ersättningar, sociala avgifter och pensionskostnader		
Löner och ersättningar till styrelsen och partisekreterare	1 025	970
Löner och ersättningar till övriga anställda	14 112	13 033
	15 137	14 003
Sociala avgifter enligt lag och avtal	4 472	4 394
Organisationen tillämpar allmän pensionsplan via Alecta för anställda tjänstemän inklusive partisekreterare.		
Pensionskostnader för övriga anställda (varav för styrelse och partisekreterare 112 kkr (128 kkr)	1 458	1 032
Totalt	21 067	19 429
Antal styrelseledamöter på balansdagen		
Kvinnor	10	12
Män	14	13
Totalt	24	25
Sjukfrånvaro		
Total sjukfrånvaro (%)	1,0	0,4
– sjukfrånvaro för män (%)	0,8	0,6
– sjukfrånvaro för kvinnor (%)	1,1	0,3
– anställda –29 år (%)	-	0,5
– anställda 30–49 år (%)	1,1	0,7
– anställda 50– år (%)	-	1,5
Långtidssjuka fördelas och redovisas inte. Gruppen understiger 10 personer och ingår i den totala statistiken Lagstiftaren säger att uppgiften inte ska kunna hänföras till enskild individ.		

Not 4 Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter

	2009	2008
Utdelningar fonder	335	228
Ränteintäkter	45	1 717
Nedskrivningar av kortfristiga placeringar	– 184	-
Summa	196	1 945

Not 5 Inventarier

	2009	2008
Ingående anskaffningsvärden	909	818
– Årets inköp	259	164
– Försäljningar och utrangeringar	– 192	– 73
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	976	909
Ingående avskrivningar	– 568	– 437
– Försäljningar och utrangeringar	192	73
– Avskrivningar	– 213	– 203
Utgående ackumulerade avskrivningar	– 589	– 567
Utgående restvärde enligt plan	387	342

Not 6 Finansiella anläggningstillgångar

Bokförda och marknadsvärden på finansiella anläggningstillgångar är enligt följande:

	2009	2008
SEB Etisk Globalfond	74	72
SEB Schweizfond	1 027	978
SEB Sverigefond II	1 162	1 024
SEB Globalfond	1 390	1 243
Summa bokfört värde	**3 653**	**3 318**
	2009	**2008**
SEB Etisk Globalfond	55	46
SEB Schweizfond	994	831
SEB Sverigefond II	4 426	3 794
SEB Globalfond	3 210	2 179
Summa marknadsvärde	**8 685**	**6 850**

Det bokförda värdet understiget marknadsvärdet. Värdeuppgången är i enlighet med börsutvecklingen 2009. Marknadsvärde högre, fonder har långt sparhorisont.

Det bokförda värdet innehåller återinvesterad utdelning och den överstiger anskaffningsvärde. Utdelning återinvesteras kontinuerligt varje år.

Andelar i intresseföretag

	2009	2008
Tryckfriheten i Stockholm Tryckeri AB, 5000 stycken Ägarandel 100 %	350	350
Liberal Information AB. 4704 stycken Ägarandel 39 %	120	120
Summa bokfört värde	**470**	**470**

Deposition i stiftelsen Sånga-Säby Folkhögskola

7 april 1997 ombildas stiftelsen till en ideell förening och byter namn till Alma Folkhögskolan, org. nr 815200-7533.

Bokfört värde (deposition) är 100 kr, aktieinnehav 100 000 stycken

Folkhögskolan grundades år 1990 och ingår i SV:s Folkhögskoleförening.

Not 7 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

	2009-12-31	2008-12-31
Förutbetalda hyror	294	298
Förutbetalda webbtjänster/it kommunikation	99	61
Övriga poster	432	293
	825	652

Not 8 Förändring av eget kapital

	Reservfond	Brevikfond	Personalfond	Balanserat eget kapital	Summa eget kapital
Eget kapital 2008-12-31	4 925	2 169	1 441	25 382	33 917
Utnyttjande av ändamålsbestämda medel	–	–	–	–	–
Årets resultat	–	–	–	– 5 368	– 5 368
Eget kapital 2009-12-31	4 925	2 169	1 441	20 014	28 549

Not 9 Långfristiga skulder

	2009	2008
Långfristig skuld till helägt vilande aktiebolag		
Tryckfriheten i Stockholm AB (nedlagt tryckeri)	282	282
Summa	282	282
Lånet från Tryckfriheten i Stockholms AB är räntefritt och har ingen fastställd återbetalningstid.		
Bolaget har lämnat ett bokslut för vilande aktiebolag.		

Not 10 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

	2009-12-31	2008-12-31
Upplupna semesterlöner	978	1 566
Upplupna sociala avgifter	365	357
Övriga poster	1 612	1 848
Summa	2 955	3 771

Årsredovisning för räkenskapsåret 2010

Styrelsen avger följande årsredovisning.
Innehåll
– förvaltningsberättelse
– resultaträkning
– balansräkning
– noter
Om inte annat särskilt anges, redovisas alla belopp i tusental kronor. Uppgifter inom parentes avser föregående år.

Förvaltningsberättelse

Information om verksamheten

Folkpartiet liberalernas uppgift är att samla personer med liberal samhällsåskådning till gemensamt arbete och uppträdande, att genom upplysning väcka intresse för samhällsfrågor, att främja en demokratisk utveckling samt att verka för val av personer med liberal åskådning till politiska förtroendeuppdrag.

Verksamheten under året har naturligtvis präglats av de allmänna val som hölls den 19 september 2010.

Helägda dotterbolaget Tryckfrihet i Stockholm Tryckeri AB, organisationsnummer 556138-7829, har under året inte bedrivit någon verksamhet.

Väsentliga händelser under räkenskapsåret

Valrörelsen dominerade verksamhetsåret. Folkpartiet liberalerna lyckades tillsammans med de övriga partierna i Alliansen nå ett av huvudmålen d v s om att få väljarnas förtroende att bilda regering ännu en gång även om valresultatet för Folkpartiets del inte blev så bra som vi hade hoppats. Efter valet gjordes en valutvärdering under Christer Nylanders ledning. Rapporten presenterades och fastställdes vid ett partiråd den 19 november 2010.

Partistyrelsen och partiledningen har under perioden fortsatt Folkpartiets arbete med förnyelse och fördjupning av politiken. Arbetet har fram till valet varit inriktat på valrörelsen – därefter har fokus lagts på att stärka partiets idéarbete samtidigt som partiet är med och regerar såväl riket som en rad kommuner och landsting.

Förberedelserna inför valet 2010 var omfattande. Enligt tidigare modell sjösattes en teamorganisation. Teamen utgick dels från politikområden men också från verksamhetsområden. I valbudgeten utgjorde satsningen på reklam och material en väsentlig del. Länsförbuden har i varierande grad bidragit till en förstärkning av partiets utåtriktade reklaminsatser under valåret.

Ett valcenter inrättades under valrörelsen som besvarade samtliga väljarfrågor som inkom till riksorganisationen. Inför valet byggdes också en omfattande interninformation och internkommunikation upp med bl.a. kampanjbrev från partisekreteraren och återkommande telefonkonferenser.

Nytt för detta val var möjligheten för politiska partier att köpa TV-reklam av TV4. Detta provades under 2009 års val till Europaparlamentet men helt och fullt alltså först 2010. Folkpartiet kunde mycket tack vare samarbetet med länsförbunden vara väl representerat även i detta forum för reklam och marknadsföring.

På grund av sänkt mandatstöd efter valresultatet 2010 tvingades riksorganisationen till omorganisering och uppsägningar på grund av arbetsbrist. Efter omorganisationen har partikansliet 7 tjänster och riksdagskansliet 19 tjänster. Fyra personer sades upp 2010 på grund av arbetsbrist.

Det kommunalpolitiska rådet har haft ett intensivt år, där arbetet kring valrörelsen samt förhandlingar om majoriteten i SKL (Sveriges kommuner och landsting) varit dominerande.

Övriga nätverk har haft flera olika aktiviteter som Gröna liberaler, Liberala seniorer, Kristna liberaler, Folkpartister i svenska kyrkan (FiSK) samt Homo-, bi- och transliberaler (HBT-liberaler).

Samarbetet med de samverkande organisationerna, LUF, Liberala kvinnor och LM har fungerat väl.

De större centrala arrangemangen har varit riksmötet i Västerås, partiråd med antagande av valutvärdering, Almedalsmöte, partiordförandens sommartal i Marstrand, valupptakt samt valvaka.

Personalens kompetensutveckling har fortgått bl.a. genom interna och externa utbildningar. Arbetsmiljön inom kanslierna har under året uppmärksammats, varvid konkreta åtgärder vidtagits. Dessutom har den årliga arbetsmiljöenkäten genomförts. De medarbetare som så önskat har även haft individuell tid med en ergonom.

Väsentliga händelser efter räkenskapsårets utgång

I valet 2010 behöll Folkpartiet i stort samma andel av de svenska väljarna. Det faktum att ett åttonde parti gjorde entré i Riksdagen gör dock att vi under mandatperioden 2010–2014 kommer ha fyra ledamöter färre än föregående mandatperiod.

Händelser värda att nämna som genomförs under kommande verksamhetsår är riksmöte i Göteborg i mars samt landsmöte i Karlstad under oktober månad. Under de kommande åren kommer ett omfattande arbete med ett nytt partiprogram att fortgå.

Investeringar

Föreningens investeringar har uppgått till 71 tkr (259 tkr) inklusive datautrustning och inventarier av mindre värde.

Förvaltning

Partistyrelsen leder partiets verksamhet i enlighet med dess stadgar och landsmötets beslut. Partistyrelsen består av partiordföranden, partiets 1:e och 2:e vice ordförande, 21 av landsmötet utsedda övriga ledamöter samt partisekreteraren. De samverkande organisationerna Liberal mångfald och Liberala kvinnor utser vardera en representant som ska adjungeras till partistyrelsen. Liberala Ungdomsförbundet utser två varav en kommer från nätverket Liberala studenter. Partistyrelsen har sammanträtt vid elva tillfällen. Partiledningen har hand om partiets löpande angelägenheter och tjänstgör som partistyrelsens verkställande organ. Partiledningen sammanträder regelbundet, i genomsnitt var tredje vecka.

Resultat och ställning

Riksorganisationens resultat efter finansiella poster uppgår till – 16 036 tkr (– 5 368 tkr). Vid årets utgång uppgår det balanserade resultatet till 3 978 tkr (20 014 tkr).

Resultatet av föreningens verksamhet samt den ekonomiska ställningen vid räkenskapsårets utgång framgår i övrigt av efterföljande resultaträkningar och balansräkningar med noter.

Resultaträkning	Not	2010	2009
Intäkter	2	63 370	47 878
Kostnader			
Övriga externa kostnader		− 62 806	− 31 924
Personalkostnader	3	− 21 626	− 21 305
Avskrivningar av materiella anläggningstillgångar		− 224	− 213
Summa kostnader		− 84 656	− 53 442
Verksamhetsresultat		− 21 286	− 5 564
Resultat från finansiella poster			
Ränteintäkter och liknande finansiella poster	4	5 306	196
Räntekostnader och liknande finansiella poster		− 56	-
Summa resultat från finansiella poster		5 250	196
Resultat efter finansiella poster		− 16 036	− 5 368
Årets resultat		− 16 036	− 5 368

Balansräkning	Not	2010-12-31	2009-12-31
Tillgångar			
Anläggningstillgångar			
Materiella anläggningstillgångar			
Inventarier	5	235	387
Finansiella anläggningstillgångar	6		
Värdepappersinnehav		9 103	3 653
Andelar i intresseföretag		470	470
		9 573	4 123
Summa anläggningstillgångar		9 808	4 510
Omsättningstillgångar			
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		1 119	1 015
Kortfristiga fordringar		222	674
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	7	687	825
		2 028	2 514
Kortfristiga placeringar			
Kortfristiga placeringar		4 621	27 920
Kassa och bank		888	886
Summa omsättningstillgångar		7 537	31 320
Summa tillgångar		17 345	35 830
Eget kapital och skulder			
Eget kapital	8		
Bundet eget kapital			
Ändamålsbestämda medel/fonderingar		8 535	8 535
Fritt eget kapital			
Balanserad vinst eller förlust		20 014	25 382
Årets förlust		– 16 036	– 5 368
		3 978	20 014
Summa eget kapital		12 513	28 549
Långfristiga skulder			
Övriga långfristiga skulder	9	283	283
Summa långfristiga skulder		283	283
Kortfristiga skulder			
Leverantörsskulder		1 211	3 704
Övriga kortfristiga skulder		362	339
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	10	2 976	2 955
Summa kortfristiga skulder		4 549	6 998
Summa eget kapital och skulder		17 345	35 830
Ställda säkerheter		Inga	Inga
Ansvarsförbindelser	9	Inga	Inga

Noter

Not 1 Redovisnings- och värderingsprinciper

Redovisningsprinciper

Årsredovisningen har upprättats enligt årsredovisningslagen och Bokföringsnämndens allmänna råd för ideella föreningar och mellanstora företag.

Om inte annat framgår är redovisningsprinciperna är oförändrade i jämförelse med föregående år.

Fordringar

Fordringar upptas till det belopp som efter individuell bedömning beräknas bli betalt.

Intäkter

Intäkter redovisas till det verkliga värdet av vad som erhållits eller kommer att erhållas (RR11).

Intäkter i form av gåvor och bidrag intäktsfördes som huvudregel när gåvan sakrättsligt är genomförd.

Bidrag som avser en bestämd tidsperiod periodiseras till denna period. Begreppet bidrag används för att beteckna medel som erhållits av externa bidragsgivare efter ansökan.

Samtliga bidrag intäktsförs endast om det med hög grad av sannolikhet bedöms att stödet inte kommer att återkrävas (BFN R5).

Ränteintäkter redovisas enlighet med effektiv avkastning.

Bidraget skuldföres därför tills dess att de utgifter som bidraget ska täcka uppkommer.

Statligt stöd som hänför sig till förväntade kostnader redovisas som förutbetalda intäkter. Stödet intäktsförs i den period då de kostnader uppkommer som det statliga stödet är avsett att kompensera.

Materiella anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärde minskat med planmässiga avskrivningar. Utgifter för reparation och underhåll redovisas som kostnader.

Linjär avskrivningsmetod används för samtliga typer av materiella tillgångar. Följande avskrivningstider tillämpas:

Inventarier	5 år
Datorer och elektronikutrustning	3 år

Operationella leasingavtal

Samtliga leasingavtal, oavsett om de är finansiella eller operationella, redovisas som hyresavtal (operationella leasingavtal). Leasingavgiften kostnadsförs linjärt över leasingperioden.

Finansiella anläggningstillgångar

Finansiella tillgångar som är avsedda för långsiktigt innehav redovisas till anskaffningsvärde. Har en finansiell anläggningstillgång på balansdagen ett lägre värde än det bokförda värdet skrivs tillgången ner till detta lägre värde om det kan antas att värdenedgången är bestående.

Not 2 Intäkternas fördelning

	2010	2009
I nettoomsättningen ingår intäkter från:		
Statlig partistöd	37 062	36 790
Medlemsavgifter	1 455	1 557
Statligt valbidrag, Val 2010 (EP val 2009)	3 283	1 928
Assistentbidrag från Europaparlamentet	-	1 078
Konferensintäkter	3 435	3 443
Medlemsgåvor	81	38
Kommunförbundet och Landstingsstöd	267	260
AMI lönebidrag	169	-
Intäkter för fakturerade kostnader och övriga intäkter	17 618	2 784
Summa	63 370	47 878

Not 3 Löner, ersättningar och sociala avgifter, statistik

	2010	2009
Medelantalet anställda		
Kvinnor	20	19
Män	16	14
Totalt	36	33
Löner, ersättningar, sociala avgifter och pensionskostnader		
Löner och ersättningar till styrelsen och partisekreterare	781	1 025
Löner och ersättningar till övriga anställda	13 922	14 112
	14 703	15 137
Sociala avgifter enligt lag och avtal	4 475	4 472
Organisationen tillämpar allmän pensionsplan via Alecta för anställda tjänstemän inklusive partisekreterare.		
Pensionskostnader för övriga anställda (varav för styrelse och partisekreterare 72 kkr (112 kkr)	1 498	1 458
Totalt	20 676	21 067
Antal styrelseledamöter på balansdagen		
Kvinnor	10	10
Män	14	14
Totalt	24	24
Sjukfrånvaro		
Total sjukfrånvaro (%)	2,0	1,0
– sjukfrånvaro för män (%)	3,6	0,8
– sjukfrånvaro för kvinnor (%)	0,8	1,1
– anställda 30–49 år (%)	1,2	1,1
– anställda 50– år (%)	6,7	-
Långtidssjuka fördelas och redovisas inte. Gruppen understiger 10 personer och ingår i den totala statistiken Lagstiftaren säger att uppgiften inte ska kunna hänföras till enskild individ.		

Not 4 Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter

	2010	2009
Utdelningar fonder	80	335
Ränteintäkter	79	45
Nedskrivningar av kortfristiga placeringar	-	– 184
Realisationsresultat vid försäljning/omplacering	5 147	-
Summa	5 306	196

Not 5 Inventarier

	2010	2009
Ingående anskaffningsvärden	976	909
– Årets inköp	71	259
– Försäljningar och utrangeringar	– 236	– 192
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	811	976
Ingående avskrivningar	– 589	– 568
– Försäljningar och utrangeringar	236	192
– Avskrivningar	– 223	– 213
Utgående ackumulerade avskrivningar	– 576	– 589
Utgående restvärde enligt plan	235	387

Not 6 Finansiella anläggningstillgångar

Bokförda och marknadsvärden på finansiella anläggningstillgångar är enligt följande:

	2010	2009
SEB Asset Selection SEK-lux ack	1 000	-
SEB Choice Emerging Markets-fond	502	-
SEB Etisk Globalfond	-	74
SEB Företagsobligationer SEK	1 000	-
SEB Globalfond	810	1 027
SEB Globalfond lux ack	1 570	-
SEB Likviditetsfond SEK ack	500	-
SEB Obligationsfond SEK	829	-
SEB Schweizfond	1 510	1 162
SEB Sverigefond Stora Bolag	1 382	1 390
Summa bokfört värde	**9 103**	**3 653**

	2010	2009
SEB Asset Selection SEK-lux ack	1 003	-
SEB Choice Emerging Markets-fond	525	-
SEB Etisk Globalfond	-	55
SEB Företagsobligationer SEB	993	-
SEB Globalfond	807	994
SEB Globalfond lux ack	1 513	-
SEB Likviditetsfond SEK ack	500	-
SEB Obligationsfond SEK	799	
SEB Schweizfond	1 600	4 426
SEB Sverigefond Stora Bolag	1 428	3 210
Summa marknadsvärde	**9 168**	**8 685**

Fonder omplacerades under året för att säkra och sprida risken. Tiden var rätt för omplacering och värdeuppgången efter refinansiering är i enlighet med börsutvecklingen 2010. Fonder har lång sparhorisont.

Andelar i intresseföretag

	2010	2009
Tryckfriheten i Stockholm Tryckeri AB, 5000 stycken Ägarandel 100 %	350	350
Liberal Information AB. 4704 stycken Ägarandel 39 %	120	120
Summa bokfört värde	**470**	**470**

Deposition i stiftelsen Sånga-Säby Folkhögskola

7 april 1997 ombildas stiftelsen till en ideell förening och byter namn till Alma Folkhögskolan, org. nr 815200-7533.

Bokfört värde (deposition) är 100 kr, aktieinnehav 100 000 stycken.

Folkhögskolan grundades år 1990 och ingår i SV:s Folkhögskoleförening.

Not 7 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

	2010-12-31	2009-12-31
Förutbetalda hyror	352	294
Förutbetalda webbtjänster/ it-kommunikation	171	99
Övriga poster	164	432
	687	825

Not 8 Förändring av eget kapital

	Reservfond	Brevikfond	Personal-fond	Balanserat eget kapital	Summa eget kapital
Eget kapital 2009-12-31	4 925	2 169	1 441	20 014	28 549
Utnyttjande av ändamålsbestämda medel	–	–	–	–	–
Årets resultat	–	–	–	– 16 036	– 16 036
Eget kapital 2010-12-31	4 925	2 169	1 441	3 978	12 513

Not 9 Långfristiga skulder

	2010	2009
Långfristig skuld till helägt vilande aktiebolag		
Tryckfriheten i Stockholm AB (nedlagt tryckeri)	282	282
Summa	282	282
Lånet från Tryckfriheten i Stockholms AB är räntefritt och har ingen fastställd återbetalningstid.		
Bolaget har lämnat ett bokslut för vilande aktiebolag.		

Not 10 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

	2010-12-31	2009-12-31
Upplupna semesterlöner	1 132	978
Upplupna sociala avgifter	343	365
Övriga poster	1 501	1 612
Summa	2 976	2 955

Bilaga 5

Jämställdhetsbokslut för Folkpartiet liberalerna

Partistyrelsen redovisar här Folkpartiets fjärde bokslut över den interna jämställdheten inom partiet mellan kvinnor och män. Det första bokslutet presenterades vid landsmötet i Göteborg 2005 av en arbetsgrupp under ledning av Karin Pilsäter. Partistyrelsen lade därefter fram ett andra bokslut inför landsmötet i Västerås 2007 och ett tredje inför landsmötet i Växjö 2009. Landsmötets beslut i båda fallen blev att utfärda ett antal rekommendationer till länsförbund och lokala föreningar samt att ge ett antal uppdrag till partistyrelsen. De uppdrag som år 2009 gavs till partistyrelsen var:

1. Tillse att det normalt är en fördelning på minst 40 procent av vartdera könet i centrala arbetsgrupper och programgrupper.

2. Tillse att partiet har en tydlig jämställdhetsprofil genom att det är en jämn könsfördelning bland Folkpartiets företrädare i samtliga externa och interna arrangemang samt i partiets centrala marknadsföring.

3. Integrera jämställdhetsperspektivet i Folkpartiets beslutsfattande på central nivå och i partiet som helhet. Uppmärksamma jämställdhetsfrågorna genom t.ex. seminarier på riksmöten eller grupp- och länsledningskonferenser, konferenser för nomineringskommittéer m.m. samt dialog även med riksdagsgruppen. Följ upp könsfördelningen bland Folkpartiets medlemmar och förtroendevalda.

4. Presentera i verksamhetsberättelsen inför varje landsmöte ett jämställdhetsbokslut innehållande en kartläggning och utvärdering av den gångna perioden.

Partistyrelsen överlämnar här sitt jämställdhetsbokslut för den gångna landsmötesperioden och sina förslag till det fortsatta arbetet.

Uppdrag 1: Jämn könsfördelning i centrala arbetsgrupper och programgrupper

Enligt landsmötesuppdraget avses med jämn könsfördelning det gängse måttet, dvs. att vartdera könet utgör minst 40 procent av antalet medlemmar i en grupp.

Sedan valet 2010 har fjorton arbetsgrupper tillsatts, varav elva är politiska programgrupper och tre handlar om Folkpartiet som parti. Under perioden mellan landsmötet 2009 och valrörelsen arbetade också ett antal interna arbetsgrupper med olika sakfrågor inför partiets valmanifest 2010. Dessa interna grupper har inte inkluderats i detta sammanhang.

Av de fjorton granskade arbetsgrupperna har nio haft jämn könsfördelning. I fyra av arbetsgrupperna med ojämn könsfördelning har snedfördelningen hängt på en enda person, dvs. det hade räckt med en person till för att jämn könsfördelning skulle ha uppnåtts. Bara en arbetsgrupp hade påtagligt ojämn könsfördelning.

Sju arbetsgrupper har haft män som ordförande och sju har haft kvinnor som ordförande. Detta är en positiv förändring jämfört med tidigare landsmötesperioder, då flertalet arbetsgrupper hade män som ordförande.

Uppdrag 2: Jämn könsfördelning vid externa och interna arrangemang samt marknadsföring

Partiets viktigaste arrangemang vid sidan av landsmöte och partiråd är det liberala riksmötet. De två senaste riksmötena, i Västerås 2010 och Göteborg 2011, har uppfyllt kraven på jämn könsfördelning bland talare och medverkande. Ser man till de medverkande under seminariepassen var andelen män 46 procent vid riksmötet 2010 och 48 procent vid riksmötet 2011. När det gäller medverkande vid programpunkter under plenarsessioner var andelen män 60 procent vid riksmötet 2010 och 50 procent vid riksmötet 2011.

De viktigaste budbärarna i den externa kommunikationen i Folkpartiets nationella valrörelse 2010 var partiledaren Jan Björklund och de tre övriga dåvarande statsråden Tobias Krantz, Birgitta Ohlsson och Nyamko Sabuni samt Europaparlamentarikern Marit Paulsen, dvs. två män och tre kvinnor.

Uppdrag 3: Kontinuerligt uppmärksamma jämställdhetsfrågorna

Folkpartiets övergripande syn på de interna jämställdhetsfrågorna har sammanfattats i partiledningens rapport ”Ett parti för lika möjligheter. Jämställdhet och mångfald i Folkpartiet liberalerna”. Rapporten, som presenterades 2008 (dvs. under föregående landsmötesperiod), finns tillgänglig på Folkpartiets webbplats.

Under landsmötesperioden har partiet också fördjupat samarbetet med Liberala kvinnor, och en dialog har inletts om på vilket sätt riksorganisationen och LK kan samarbeta i nya former för att värva fler kvinnor till Folkpartiet. Att Liberala kvinnors förbundskansli är lokaliserat i partiets kanslilokaler i riksdagshuset är till stor fördel i den dagliga kontakten mellan partiet och kvinnoförbundet.

En viktig del i det interna jämställdhetsarbetet har varit att säkerställa god återväxt inför valet 2010 av såväl kvinnliga som manliga kandidater. Den första sådana insatsen var den så kallade ledarskolan, där 25 deltagare som utvalts genom ett ansökningsförfarande genomgick en utbildning under 2008–2009. Ledarskolan hade en majoritet kvinnor bland deltagarna. Närmare inför valet gjordes en också särskild satsning på ledande kvinnliga kandidater, ”Fredrika”, som riktade sig till av länsförbunden utvalda politiker och samlade totalt 61 personer till två utbildningsomgångar.

Interna jämställdhetsfrågor har också aktualiserats fortlöpande, till exempel i dialogen med länsförbunden i nomineringsarbetet. Partistyrelsen avser även att uppmärksamma slutsatserna i årets jämställdhetsbokslut vid en kommande länsledningskonferens.

Uppdrag 4: Kartläggning och utvärdering av den gångna perioden

Här nedan redovisar partistyrelsen sin kartläggning och utvärdering av utvecklingen sedan landsmötet 2009. Liksom i tidigare bokslut inleder vi med en kvantitativ redovisning av könsfördelningen på olika uppdrag och i olika sammanhang. Därefter följer den kvalitativa utvärderingen.

Kandidatlistor inför valen 2010

Sedan lång tid har Folkpartiet haft en rekommendation om varvade listor i valen. En sådan rekommendation riktad till länsförbund och kommunföreningar utfärdades också av 2009 års landsmöte. För att följa upp resultatet har partistyrelsen låtit göra en genomgång av Folkpartiets samtliga kandidatlistor till kommuner, landsting/regioner och riksdagen 2010. För att underlätta jämförelser bakåt i tiden har samma principer använts som vid motsvarande genomgångar av kandidatlistorna 2002 och 2006.

Således har listorna granskats ur en strikt princip om varvning av de sex första namnen. Skälet för att stanna vid platserna 1–6 är bedömningen att de allra flesta kommuner/valkretsar bör klara ett sådant mål. De mycket små kommuner/valkretsar som kan ha svårt med detta uppvägs av de större möjlighet till varvning även längre ner på listan.

De icke varvade listorna har därefter undersökts för att kontrollera om de gör fördel för män, fördel för kvinnor eller har en jämn könsfördelning trots bristen på varvning. Vid denna kontroll har använts ett poängsystem där plats 1 räknas som 6 poäng, plats 2 som 5 poäng osv. till plats 6 som ger 1 poäng. Totalt delas alltså 21 poäng ut. Om summan blir 11–10 bedöms listan ha jämn könsfördelning, i alla andra fall har listan bedömts ge fördel för någotdera könet.

Riksdagslistorna

Av riksdagslistorna var 66 procent varvade år 2010. År 2002 var andelen 36 procent och år 2006 hade den ökat till 41 procent. Genomslaget för principen om varvade listor har alltså ökat betydligt under 2000-talet, men fortfarande är var tredje riksdagslista inte varvad.

Av de icke varvade listorna hade 40 procent en jämn könsfördelning medan 40 procent gav fördel för män och 20 procent gav fördel för kvinnor. Detta innebär att totalt 80 procent av partiets riksdagslistor i valet 2010 hade jämn könsfördelning, antingen genom varvning eller på annat sätt. 14 procent av det totala antalet listor gav fördel åt män, och 6 procent av det totala antalet riksdagslistor gav fördel åt kvinnor.

Även detta är en utveckling i positiv riktning. I valet 2002 var det bara 50 procent av riksdagslistorna som genom varvning eller på annat sätt hade jämn könsfördelning, en siffra som i valet 2006 ökade till 72 procent och nu senast alltså till 80 procent.

I riksdagsvalet invaldes fjorton män och tio kvinnor som ordinarie riksdagsledamöter, dvs. 58 procent män och 42 procent kvinnor. Statsrådsutnämningar och avsägelser har därefter ändrat sammansättningen så att de tjänstgörande riksdagsledamöterna i juni 2011 utgjordes av tretton män och elva kvinnor, dvs. 54 procent män och 46 procent kvinnor (exklusive statsråd men inklusive statsrådsersättare).

Av de fjorton män som blev ordinarie riksdagsledamöter i och med valet hade tolv stycken, alltså 86 procent, placerats på första plats på riksdagsvalsedeln i sin valkrets. En av dessa, partiledaren Jan Björklund, hade därtill placerats på första plats på riksdagsvalsedeln i två valkretsar. För kvinnorna var antalet sex stycken, alltså 60 procent. Motsvarande siffror efter valet 2002 var 67 procent för männen och 46 procent för kvinnorna, samt i valet 2006 86 procent för männen och 64 procent för kvinnorna. Valet 2006 utgjorde en markerad förbättring jämfört med 2002, men mellan 2006 och 2010 syns alltså ingen märkbar förändring.

Landstings/regionlistorna

På landstings/regionnivå fortsätter situationen att vara mer bekymmersam. Endast 26 procent av kandidatlistorna var varvade i 2010 års val, vilket är en blygsam ökning från 20 procent i valet 2006 och fortfarande lägre än andelen på 29 procent i 2002 års val. Det är alltså bara var fjärde kandidatlista som uppfyller partiets interna krav på varvade listor.

Av de icke varvade listorna hade 28 procent trots allt jämn könsfördelning medan 34 procent gav fördel åt män och 37 procent gav fördel åt kvinnor. Detta innebär att totalt 47 procent hade jämn könsfördelning, antingen genom varvning eller på annat sätt. 25 procent av det totala antalet listor gav fördel åt män, och 27 procent av det totala antalet landstingslistor gav fördel åt kvinnor.

Jämför man med läget efter 2006 är detta visserligen en viss förbättring, eftersom andelen listor med på ena eller andra sättet jämn könsfördelning då låg på skrala 34 procent. Men det är ändå svårt att se denna förändring som en trend, eftersom den bara innebär att partiet är tillbaka på situationen vid 2002 års val då andelen listor med jämn könsfördelning var 45 procent.

Ser man till vilka som blev invalda i landsting och regioner är det däremot jämn könsfördelning. Enligt partiets kontaktregister är 51 procent av ledamöterna och ersättarna i landstingsfullmäktige män och 49 procent är kvinnor. Detta är en måttlig förskjutning från läget i jämställdhetsbokslutet 2009, då andelen män var 52 procent. En jämförelse längre bakåt i tiden visar inte heller på någon långsiktig trend.

Kommunlistorna

Även på kommunnivå finns det långt kvar innan de interna jämställdhetsmålen har uppnåtts. Av kandidatlistorna i 2010 års val var det endast 24 procent som var varvade, vilket är en nedgång från 29 procent i 2006 års val. I valet 2002 var andelen 22 procent.

Av de icke varvade listorna hade endast 19 procent trots allt jämn könsfördelning, medan 60 procent gav fördel åt män och 21 procent gav fördel åt kvinnor. Totalt sett hade alltså 38 procent jämn könsfördelning, antingen genom varvning eller på annat sätt. Hela 46 procent av det totala antalet listor gav fördel åt män, och 16 procent av det totala antalet kommunlistor gav fördel åt kvinnor. Den vanligaste kommunfullmäktigelistan från Folkpartiet i valet 2010 var alltså en mansdominerad lista.

Också detta mått är en utveckling i negativ riktning jämfört med valet 2006, då 45 procent av kommunlistorna hade jämn könsfördelning på ena eller andra sättet. I valet 2010 hade alltså andelen fallit till 38 procent.

Däremot förbättras bilden när man studerar vilka som blivit invalda i kommunfullmäktige. Med knapp marginal uppnås 60/40-målet om jämn könsfördelning i och med att 58 procent av ledamöterna och ersättarna i kommunfullmäktige är män och 42 procent är kvinnor. Detta är i princip samma mönster som bestått ända sedan jämställdhetsbokslut började göras. Någon utveckling i riktning mot utjämning kan alltså inte utläsas.

Andra uppdrag

Ovan har granskats könsfördelningen på kandidatlistor och bland de folkvalda i riksdag, landstings/regionfullmäktige och kommunfullmäktige. Partistyrelsen övergår nu till att redovisa könsfördelningen på interna partiuppdrag samt

offentliga uppdrag som tillsätts efter nominering inom partiet.

Vi konstaterade ovan att 58 procent av Folkpartiets kommunfullmäktigeledamöter är män. I kommunernas maktcentrum, kommunstyrelserna, är andelen män däremot 64 procent. Jämfört med det första jämställdhetsbokslutet syns visserligen en måttlig utjämning, men fortfarande är målet om jämn könsfördelning inte uppnått. Samma mönster gäller i fråga om vilka som är Folkpartiets gruppledare i kommunerna. Även om det också här har skett en viss utjämning är det fortfarande 69 procent män, dvs. långt från målet om jämn könsfördelning.

Däremot har det skett en positiv utveckling när det gäller vilka som är kommunalråd för Folkpartiet. Det första jämställdhetsbokslutet visade att 83 procent av kommunalråden var män, en siffra som därefter sjunkit successivt och nu är nere i 54 procent. På dessa nyckelpositioner råder nu alltså jämn könsfördelning.

En viss, men mycket långsam, utjämning kan också skönjas när det gäller vilka sakområden som är mans- och kvinnodominerade inom kommunpolitiken. I kommunernas byggnadsnämnder – ett ”hårt” område – sitter 72 procent män och 28 procent kvinnor för Folkpartiet, en fördelning som bara utjämnats måttligt sedan mätningarna började. I socialnämnderna – ett typiskt ”mjukt” område – sitter däremot 42 procent män och 58 procent kvinnor, vilket alltså är inom gränsen för vad som räknas som jämn könsfördelning. I kommunala bolagspresidier sitter 77 procent män och 23 procent kvinnor, vilket är en viss utjämning i förhållande till den tidigare extrema obalansen men fortfarande är långt ifrån tillfredsställande.

I landstingen framkommer ett mönster som delvis skiljer sig från det som råder i kommunerna. Tidigare har nämnts att 51 procent män sitter i landstingsfullmäktige för Folkpartiet, och i landstingsstyrelserna har denna andel ökat till 55 procent. Detta betyder dock att jämn könsfördelning råder här, och trenden går dessutom i riktning mot ökad utjämning.

Likaså råder numera jämn könsfördelning bland Folkpartiets landstings/regionråd, där 56 procent är män och 44 procent är kvinnor. Detta är en påtaglig utjämning jämfört med tidigare mätningar. Däremot är det fortfarande en kraftig manlig övervikt bland gruppledarna i landstings/regionfullmäktige: 71 procent är män och 29 procent är kvinnor. På den punkten syns inte heller någon positiv utveckling.

En genomgång har också gjorts av de uppdrag till statliga myndigheter, utredningar m.m. som utses via nominering från riksdagsgruppen. Av de nu pågående uppdragen har 62 procent tillfallit män och 38 procent har tillfallit kvinnor. Detta är en förändring i negativ riktning jämfört med tidigare och innebär att jämn könsfördelning inte längre råder.

Folkpartiet som medlemsorganisation

Partistyrelsen har även följt upp utvecklingen i Folkpartiets medlemskår och de interna uppdragen inom partiorganisationen. Av partiets medlemmar är 55 procent män och 45 procent kvinnor, en andel som varit i princip oförändrad sedan jämställdhetsboksluten började.

Ungefär samma mönster finns bland de nyvärvade och bland de yngsta medlemmarna. Av de nyvärvade medlemmarna under 2010 var 58 procent män och 42 procent kvinnor, att jämföra med 60 procent män och 40 procent kvinnor år 2004. Andelen har varierat något från år till år, men utan att någon tydlig trend kan utläsas. Bland medlemmarna under 20 års ålder är numera 58 procent män och 42 procent kvinnor, vilket är en utjämning jämfört med tidigare jämställdhetsbokslut när andelen män oftast överskridit 60 procent.

Däremot är det fortfarande en påtaglig könsmässig obalans när det gäller vilka som väljs till de tyngsta interna partiuppdragen, det vill säga som lokalförenings-/kommunföreningsordförande samt länsförbundsordförande. På samtliga dessa poster kvarstår mönstret att det finns en kraftig manlig övervikt – över 70 procent av de interna ordförandeposterna på alla nivåer besätts av män.

Likaså är det svårt att utläsa någon god trend på detta område. Visserligen har andelen kvinnor som är lokalföreningsordförande ökat något, men samtidigt har andelen kvinnor som är länsförbundsordförande minskat från redan låga nivåer.

I den vidstående tabellen ges en översikt av den granskade statistiken. För vart och ett av måtten har det också angivits om det råder jämn könsfördelning samt om siffrorna för 2011 jämfört med 2005 visar på någon långsiktig trend. Om förändringen 2005–2011 är 2 procentenheter eller mindre anses det inte finnas någon trend, och då anges en nolla i kolumnen. Ett plustecken anger en trend i riktning mot jämnare könsfördelning och ett minustecken en trend i riktning mot ojämnare könsfördelning.

Av 17 nyckeltal har Folkpartiet jämn könsfördelning på nio stycken och ojämn könsfördelning på åtta (år 2009: sju jämn, tio ojämn). Trenden går i riktning mot jämnare könsfördelning för tio nyckeltal och i riktning mot mindre jämn könsfördelning för ett nyckeltal. För sex av nyckeltalen går det inte att utläsa någon trend (år 2009: åtta jämnare, en ojämnare, åtta ingen trend).

Källa: Folkpartiets kontaktregister samt SCB	Valet 2002	Bokslut 2005	Valet 2006	Bokslut 2007	B 2
Kommunfullmäktige	41 % K 59 % M		41 % K 59 % M		4 5
Kommunstyrelse		32 % K 68 % M		36 % K 64 % M	3 6
Kommunalråd		17 % K 83 % M		36 % K 64 % M	4 5
Gruppledare kommun		25 % K 75 % M		31 % K 69 % M	2 7
Byggnadsnämnd		24 % K 76 % M		25 % K 75 % M	2 7
Socialnämnd		63 % K 37 % M		59 % K 41 % M	6 4

Bolagspresidium		6 % K 94 % M		19 % K 81 % M	19 % K 81 % M	23 % K 77 % M	Nej	+
Landstingsfullmäktige	47 % K 53 % M		48 % K 52 % M		48 % K 52 % M	49 % K 51 % M	Ja	0
Landstingsstyrelse		39 % K 61 % M		41 % K 59 % M	45 % K 55 % M	45 % K 55 % M	Ja	+
Landstingsråd				31 % K 69 % M	27 % K 73 % M	44 % K 56 % M	Ja	+
Gruppledare landstinget				30 % K 70 % M	28 % K 72 % M	29 % K 71 % M	Nej	0
Medlemskåren		44 % K 56 % M		45 % K 55 % M	45 % K 55 % M	45 % K 55 % M	Ja	0
Medlemmar yngre än 20 år		32 % K 68 % M		43 % K 57 % M	38 % K 62 % M	42 % K 58 % M	Ja	+
Nyvärvade medlemmar		40 % K 60 % M		44 % K 56 % M	41 % K 59 % M	42 % K 58 % M	Ja	0
Ordförande lokal förening		23 % K 77 % M		27 % K 73 % M	27 % K 73 % M	28 % K 72 % M	Nej	+
Ordförande kommunförening		30 % K 70 % M		30 % K 70 % M	28 % K 72 % M	29 % K 71 % M	Nej	0
Ordförande länsförbund		32 % K 68 % M		26 % K 74 % M	36 % K 64 % M	28 % K 72 % M	Nej	–

Sammanfattning: Jämställdhetsbokslut 2009–2011

För oss liberaler är jämställdhet en djupt ideologisk fråga. Att individer ska ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter oavsett kön är en av hörnstenarna i den liberala ideologin. Men vi liberaler vet att jämställdhet inte bara handlar om att det formella regelverket inte särbehandlar utifrån kön. Det handlar också om att ganska attityder, arbetssätt och inrotade rutiner.

Även inom den liberala rörelsen behövs denna granskning. De kritiska frågor som vi riktar till det omgivande samhället och dess institutioner måste vi också våga rikta till oss själva. Som folkrörelseparti är Folkpartiet inte avskärmat från de utmaningar som finns i det svenska samhället, och jämställdhet måste råda också internt inom Folkpartiet. De jämställdhetsbokslut som redovisas är ett viktigt redskap i det interna arbetet.

Årets jämställdhetsbokslut visar på en del positiva förändringar, men också att mycket arbete återstår.

Den övergripande bilden är att utvecklingen när det gäller riksdagen och andra uppdrag på nationell nivå går åt rätt håll. Så gott som alla nyckeltal på den nationella nivån tyder nu på jämn könsfördelning, och såväl internt inom partiet som när det gäller riksdagslistorna. Principen om jämn könsfördelning har fått ett brett genomslag i riksdagsnomineringarna inför valet 2010, även om det också återstår arbete med att få bättre könsbalans på sina håll. En varningssignal är dock den ojämna könsbalansen bland de pågående uppdragen inom myndigheter, statliga utredningar m.m.

Situationen är helt annorlunda på läns- och kommunnivå. Det är direkt problematiskt att så små förändringar syns när det gäller genomslaget för jämn könsbalans också i uppdrag inom kommuner och landsting. Att Folkpartiet gått in i 2010-talet med starkt mansdominerade valsedlar och en partiorganisation där männen fortfarande sitter på de flesta nyckelpositionerna på lokalförenings- och länsförbundsnivå är inte godtagbart. Av ett liberalt parti med jämställdhet som grundvärdering måste det förväntas mer.

Samtidigt är det här som utmaningarna också är störst, eftersom detta handlar om en förändringsprocess som måste drivas lokalt inom de 25 länsförbunden och i de 290 kommunerna. Landsmötet varken kan eller bör toppstyra nomineringsarbetet på lokal och regional nivå, utöver de självklara rekommendationer som riktas till partilandet.

Partistyrelsen bedömer därför att det fortsatta arbetet måste inriktas på en intensivare dialog med i första hand länsförbunden och i andra hand kommunföreningarna, i syfte att öka förändringstempot. Länsförbundens styrelser här en nyckelroll, eftersom det är inom länsförbunden som de nomineringskommittéer tillsätts vilka i sin tur utövar ett stort inflytande i nomineringsarbetet till landsting och riksdag. En fördjupad diskussion inom förbundsstyrelserna kan i sin tur återverka positivt på kommunal nivå, eftersom förbundsstyrelserna ofta utgörs av tunga företrädare för de lokala föreningarna.

Partistyrelsen avser därför att uppmärksamma frågan särskilt på en kommande länsledningskonferens och därefter följa upp den på lämpligt sätt, till exempel i anslutning till riksmötet 2012 eller 2013. I den mån som det arrangeras särskilda konferenser för ledamöter i nomineringskommittéer eller valberedningar är det självklart att jämställdhetsfrågorna ska vara en högt prioriterad punkt på dagordningen till dessa konferenser.

Årets jämställdhetsbokslut pekar också på vikten av att fortsätta med ett tydligt genusperspektiv i de kandidatutbildningar som partiet ansvarar för. En särskild kvinnosatsning inför 2014 års val ska övervägas, och jämn könsbalans eftersträvas också i övriga kandidatutbildningar.

Partistyrelsen avser också att överväga särskilda satsningar för att värva fler kvinnor till partiet. Fördelningen 55–45 mellan män och kvinnor motsvarar ett glapp på cirka 2 000 personer, eller uttryckt på ett annat sätt: om Folkpartiet vore lika bra på att värva kvinnor som vi är på att värva män skulle partiet ha 2 000 fler medlemmar. Som ett första steg har riksorganisationen inlett överläggningar med Liberala

kvinnor om att göra en särskild värvningskampanj riktad till de medlemmar i kvinnoförbundet som ännu inte är medlemmar i partiet.

Folkpartiet liberalerna genomgår nu en bred förnyelseprocess i och med arbetet med ett helt nytt partiprogram. Vi är mitt i den andra mandatperioden som regeringsparti, och har i regeringen tack vare partiets ansvar för jämställdhetspolitiken skapat tydliga resultat för ökad jämställdhet mellan kvinnor och män. Det arbetet måste fortsätta – och det ska fortsätta också i vårt eget parti.

Partistyrelsens yrkanden med anledning av jämställdhetsbokslutet återfinns som ett separat PS-förslag till landsmötet.

Dechargeutskottets yttrande

DU

Decharge (från franskans décharge – ansvarsfrihet) är en oberoende granskning och ett uttalande om vissa förhållanden.

Folkpartiet liberalernas dechargeutskott, valt vid landsmötet 2009 överlämnar härmed sitt yttrande till landsmötet 2011. Yttrandet ligger till grund för landsmötets behandling av riksorganisations förvaltnings- och verksamhetsberättelse. Genom framläggandet av yttrandet har dechargeutskottet därmed genomfört sitt uppdrag från landsmötet 2009.

Partiets arbete tiden mellan landsmötet 2009 och 2011 har till stora delar präglats av valet 2010. Det har inte legat i dechargeutskottets uppdrag att utvärdera valrörelsen vilket valanalysgruppen har gjort. Utskottet konstaterar dock att de rekommendationer som valanalysgruppen tar upp i sin rapport till flera delar överensstämmer med dechargeutskottets åsikter.

Valet 2010 innebar en tillbakagång för partiet och därmed en försämrad ekonomisk situation som naturligtvis återspeglas i det interna arbetet. Trots detta finner utskottet att partiet har klarat nedgången på ett tillfredsställande sätt.

Partiledningens och partistyrelsens arbete fungerar väl både administrativt och arbetsmässigt. Utskottet anser att partiledningen har en viktig roll som partiets yttersta ledning och att en bättre kontakt med länsförbunden bör utvecklas.

Partiets centrala arrangemang och utbildningar håller en fortsatt hög kvalité och är mycket uppskattade. Dock är kostnaden hög vilket utestänger många från att delta, utskottet anser att detta är ett problem som bör uppmärksammas av ledningen.

Partiet har i dag ett antal nätverk/organisationer som drivs av engagerade och kompetenta personer. Även i förra rapporten påpekade dechargeutskottet att en bättre samordning av nätverken/organisationernas arbete borde ske. Utskottet rekommenderar partistyrelsen att ta fram riktlinjer och se över stödet till nätverk och organisationer.

Utskottet finner att partiet på ett framgångsrikt sätt fortsatt arbetet med utnyttjandet av de nya elektroniska kommunikationsvägarna. Dechargeutskottet tror att de sociala medierna internt skulle kunna användas mer bland annat till utbildningar. Dock är det av stor vikt att förändringar sker på ett sådant sätt att alla har möjlighet att ta del av informationen. Även gällande den externa kommunikationen med väljare tror utskottet att det behövs utbildning för att fler ska känna sig bekväma med att använda den nya tekniken inför valet 2014.

Kampanjerna mellan valen är viktiga för att föra ut partiets politik. Utskottet anser att framförhållningen och tiden för kampanjerna är för korta. Partistyrelsen bör ha i åtanke att det kan vara svårt för länsförbunden att mobilisera folk och behöver mer tid för planering.

Partiet har under de senaste åren utvecklats till en mer professionell arbetsgivare, vilket också avspeglas i medarbetarenkäten. Dock är villkoren för de anställda i de olika länsförbunden varierande och precis som valanalysgruppen vill utskottet understryka att detta måste åtgärdas.

När det gäller partiets jämställdhetsarbete anser utskottet att partiet till stora delar har uppfyllt det uppdrag som landsmötet beslutade om 2009. Dock krävs fortsatt arbete för att partiets alla delar och verksamheter ska uppnå en jämn könsbalans, exempelvis gäller det fördelningen av uppdrag inom kommuner och landsting.

Avslutningsvis noterar dechargeutskottet en nedåtgående långsiktig trend i medlemsutvecklingen i Folkpartiet liberalerna. Detta ligger visserligen i linje med många andra ideella organisationers medlemsutveckling, men måste tydligare uppmärksammas av partistyrelsen. Inte minst gäller det den åldersfördelning som medlemskåren har, den bör särskilt analyseras i samverkan med ungdomsförbundet.

Sammanfattningsvis finner dechargeutskottet efter utförd granskning, att partiet har fortsatt att utvecklas till ett modernt, drivande och ansvarstagande parti. Med beaktande av de påpekanden som dechargeutskottet gjort är det vår förhoppning att partiet nu påbörjar det långsiktiga arbetet mot valet 2014.

2011-08-19

Ann Catrine Fogelgren, ordförande
Sven Bosarfve
Linnéa Darell
Ulf Fridebäck
Gösta Frödin
Carola Larsson
Henning Schale

1 Partistyrelsen och partiledningen

Partistyrelsen leder Folkpartiet liberalernas verksamhet och består av partiordföranden, partiets förste och andre vice ordförande, 21 av landsmötet utsedda övriga ledamöter samt partisekreteraren. Därtill utser Liberala ungdomsförbundet två representanter varav en från nätverket Liberala studenter, Liberala kvinnor och Liberal mångfald utser vardera en representant som adjungeras.

Partistyrelsen ansvarar bl.a. för att landsmötets beslut verkställs. Dechargeutskottet anser att partistyrelsen har verkställt de uppdrag som landsmötet 2009 beslutat.

Partistyrelsen har sammanträtt 15 gånger under perioden. Partistyrelsen utser även partiledning som ska bestå av partiordföranden samt ytterligare 5–7 ledamöter. Partisekreteraren och gruppledaren för riksdagsgruppen ska alltid ingå. Partiledningen har hand om partiets löpande angelägenheter och tjänstgör som partistyrelsens verkställande organ. Partiledningen sammanträder ungefär en gång i månaden.

Partiledningens legitimitet

Dechargeutskottet konstaterar, återigen, att partistyrelsen är mer känd än partiledningen. Detta troligtvis beroende på att partistyrelsen är större, och består av personer utifrån landet med stor förankring i länsförbunden. Partiledningen är fortfarande anonym, många vet inte ens att den finns. Partiledaren och i viss mån de båda vice ordförandena är dock väl kända. En bättre kontakt mellan partiledningen och länsförbunden är önskvärd.

+

- Administrationen kring partistyrelse och partiledning är god.
- Gott arbetsklimat.
- Kompetenta ledamöter.

–

- För få ledamöter med egen erfarenhet av företagande.

Förbättringsförslag:

- Partiledningen uppmanas att upprätta en bättre kontakt med länsförbunden.

2 Centrala arrangemang och utbildningar

Folkpartiet liberalernas centrala arrangemang och utbildningar fyller viktiga uppgifter för information, inspiration, utbildning, debatt och demokratiskt beslutsfattande. Stora resurser, både personellt och ekonomiskt, satsas på dessa arrangemang. Kvaliteten på arrangemangen har under senare år höjts påtagligt, och sammanfattningsvis kan sägas att de är mycket uppskattade. Dechargeutskottet har granskat landsmötet 2009, riksmötena 2010 och 2011 samt två partiråd 2010. Också ett flertal länsledningens-, gruppledar- och ombudsmannakonferenser och interna utbildningar har granskats. Några problemområden som uppmärksammats är landsmötets nattpass samt att kostnaderna för att arrangera stora möten ofta är hög vilket belastar partiets ekonomi och i förlängningen hindrar många från att besöka dessa viktiga arrangemang.

Landsmötet 2009 (Växjö)

+

- Väl arrangerat, ändamålsenliga lokaler.
- Landsmöteshandlingarna var föredömligt samlade i bokform.
- Den totala tiden för landsmötet var rimlig.

–

- De flesta förhandlingspassen rymdes inte alls inom den tilldelade tiden. Huvuddelen av de delar som sköts fram, behandlades natten mellan lördag och söndag. Passet avslutades i gryningen med mycket få delegater närvarande. Beslut i många av nattens frågor togs söndag morgon, av delegater som oftast inte deltagit i behandlingen.

Riksmöten 2010 (Västerås) och 2011 (Göteborg)

+

- Överlag välarrangerade och mycket uppskattade med många deltagare.
- Upplägget 2010 med mer gruppdiskussioner och aktivitet från deltagarna var positivt.

–

- Kostnaden för riksmötena blir hög, särskilt i större städer som Göteborg. Trots subvention centralt blir deltagaravgiften så hög att den hindrar många att delta.

Partiråd 2010 (Uppsala) och 2010 (Stockholm)

+

- Partiråden fyller en viktig funktion för information och viktigare beslut mellan landsmötena. Alla medlemmar har rätt att närvara.

–

- Partirådet i Uppsala inför valet kombinerades med utbildning av vissa grupper. Detta var mindre lyckat, eftersom programmet inte kunde optimeras för alla deltagare.

Länsledningss-, gruppledar- och ombudsmannakonferenser

+

- Konferenserna har ibland samordnats. Detta är ett bra grepp som ökar effektiviteten och sänker kostnaderna.

Centrala utbildningar

+

- Inför valet anordnades kandidatutbildningar för ca 120 personer, retorikutbildning för ca 30 personer och Fredrika-utbildning för ca 40 kvinnliga kandidater. Samtliga utbildningar har fått höga betyg i utvärderingarna.
- Även utbildningar av ombudsmän och kanslipersonal har genomförts med gott resultat. Dessa utbildningar riktar sig till nyckelgrupper som är mycket viktiga för Folkpartiet liberalerna.

Förbättringsförslag:

- Ändra förhandlingsordningen för landsmötena så att nattliga plena kan undvikas. Förhandlingarna bör vara avslutade senast klockan 24.
- Konferensorter och lokaler med konkurrenskraftiga priser bör prioriteras, även om urvalet av orter då begränsas. Brett deltagande har högsta prioritet.
- Konferenser för olika grupper bör kunna samordnas ytterligare.

3 Råd, nätverk, samverkande och närstående organisationer

Dechargeutskottet har granskat kommunalpolitiska rådet, nätverk (Gröna liberaler, Liberala seniorer, Kristna liberaler, FiSK – Folkpartister i Svenska kyrkan), samverkande organisationer (Liberala kvinnor, Liberal mångfald och Liberala ungdomsförbundet i vilket även nätverket Liberala Studenter ingår) och den närstående organisationen HBT-liberaler. Det finns likheter mellan dessa nätverk och organisationer, men också skillnader då de inte verkar under samma förutsättningar i partiet.

Dechargeutskottet uppfattar att Folkpartiet liberalernas ledning visserligen har en dialog med dessa organisationer och sammanslutningar, men att kompetens inte alltid tas tillvara. Partistyrelsen borde ha en plan för hur samverkan mellan partiet och organisationerna ska ske. Folkpartiet liberalerna skulle upplevas som bredare och kunna vinna fler medlemmar och röster om kunskaper och engagemang nyttjades bättre.

+

- De flesta hemsidor är informativa, väl uppdaterade och estetiskt tilltalande. Nyhetsbrev, bloggar och Facebook används.

–

- Några hemsidor är bristfälligt uppdaterade (maj 2011).
- Nätverkens/ organisationernas kompetens tas inte tillvara av partiet i den grad som är önskvärt.
- Riktlinjer saknas för vilken status sammanslutningarna ska ha. Vissa nya nätverk finns på partiets hemsida medan andra tycks vara enbart kopplade till enskild person t ex en riksdagsledamot. Det saknas också uppföljning av huruvida befintliga nätverk fungerar eller inte.

Förbättringsförslag:

- Partistyrelsen rekommenderas göra en plan för samverkan med nätverk/organisationer samt ta fram riktlinjer för vilken status nybildade nätverk ska ha. En översyn av stödet till nätverk och organisationer bör ske i syfte att ge mer lika förutsättningar. I planen bör ingå hur uppföljning och utvärdering av nätverkens verksamhet ska göras.

4 Personalledning och jämställdhet

Folkpartiet liberalerna är även arbetsgivare. Partiet ska vara en professionell sådan och alla anställda ska behandlas likvärdigt.

Valanalysgruppen som tillsattes efter valet 2010 tar i sin rapport under ”Organisatoriska rekommendationer” upp Folkpartiets roll som arbetsgivare. Dechargeutskottet delar valanalysgruppens uppfattning gällande vikten av att partiet är en bra arbetsgivare. Utskottet delar också valanalysgruppens åsikt gällande en organisationsöversyn hur man kan samordna viktiga interna funktioner som måste fungera i hela landet. Arbetsgivaransvaret tar mycket tid ute i länsförbund och kommunföreningar och den kompetens som krävs saknas ibland, därför måste en översyn av organisationen ske för att tillförsäkra att alla anställda hos Folkpartiet behandlas på ett likvärdigt sätt.

Tillbakagången i valet 2010 kom tyvärr att innebära nedskärningar av personal både på riksorganisationen och i vissa länsförbund. Trots detta kan dechargeutskottet konstatera att stämningen på riksorganisationen förfaller god i personalleden, med fortsatt bra medarbetarbetyg till både fysisk som psykosocial arbetsmiljö samt fortsatt låg sjukfrånvaro.

+

- Ett gott arbetsklimat med ett tydligt ledarskap.
- En mer professionell arbetsgivare.
- Samarbetet mellan partikansli och riksdagskansli har stärkts.

−

- Att inte alla partiets anställda behandlas likvärdigt.

Förbättringsförslag:

- Genomför en organisationsöversyn över hur viktiga funktioner kan samordnas så att de fungerar överallt där Folkpartiet liberalerna är arbetsgivare.

Jämställdhetsarbetet

Dechargeutskottet kan konstatera att partiet aktivt har fortsatt arbetet med jämställdheten, att de mål som sattes på landsmötet 2009 till en del är uppfyllda och att trenden är positiv om än något långsam. Dock finns det fortfarande arbete som återstår i det interna partiarbetet för att samtliga mål ska nås. Partistyrelsen är medveten om problemen och pekar på flera i de förslag som partistyrelsen lägger fram för beslut till landsmötet.

Dechargeutskottet vill betona att partistyrelsen särskilt måste uppmärksamma den ojämna könsbalans som finns när det gäller uppdrag inom kommuner och landsting. Folkpartiet har alltid haft jämställdhet som en av partiets grundvärderingar och här har partistyrelsens ledamöter ett särskilt ansvar genom att lyfta frågan i kontakter med länsförbunden. Utskottet uppmanar partistyrelsen att fortsatta arbetet och mer kraftfullt verka för att målen uppfylls till valet 2014.

Landsmötet 2009 beslöt att partistyrelsen i verksamhetsberättelsen ska göra en jämställdhetskartläggning och utvärdering i nedanstående punkter. Landsmötet gav också dechargeutskottet i uppdrag att granska partistyrelsens jämställdhetsbokslut:

1. Jämn könsfördelning i arbetsgrupper. *Tillse att det normalt är en fördelning på minst 40 % av vartdera könet i centrala arbetsgrupper och programpunkter.*

Dechargeutskottet anser att partistyrelsen inte helt har uppfyllt detta uppdrag då det fortfarande har tillsatts arbetsgrupper med ojämn könsfördelning. Dechargeutskottet ställer sig också frågande till varför inte de interna arbetsgrupper som arbetade med olika sakfrågor inför partiets valmanifest 2010 har inkluderats i redovisningen.

2. Jämställd profil. *Tillse att partiet har en tydlig jämställdhetsprofil genom att det är en jämn könsfördelning bland Folkpartiets företrädare i samtliga externa och interna arrangemang samt i partiets centrala marknadsföring.*

Dechargeutskottet anser att partistyrelsen har fullgjort sitt uppdrag på denna punkt.

3. Aktiv jämställdhetsintegrering och jämställdhetsanalys. *Integrera jämställdhetsperspektivet i Folkpartiets beslutsfattande på central nivå och i partiet som helhet. Uppmärksamma jämställdhetsfrågorna genom t ex seminarier vid riksmöten eller grupp- eller länsledningskonferenser, konferenser för nomineringskommittéer mm. samt dialog även med riksdagsgruppen. Följ upp könsfördelningen bland Folkpartiets medlemmar och förtroendevalda.*

Det finns under denna punkt flera saker som partistyrelsen aktivt måste arbeta med för att nå uppdragets mål. Den särskilda utbildning för valberedningar och nomineringskommittéer som inför valet 2010 tyvärr fick ställas in, och ersattes av en manual, är ett exempel - inför valet 2014 bör riksorganisationen överväga att hålla en kurs via nätet för att på så vis nå ut till denna viktiga målgrupp och också få ett mer aktivt deltagande.

Dechargeutskottet finner det positivt att partiet har fördjupat samarbetet med Liberala kvinnor för att värva fler kvinnor till Folkpartiet liberalerna. Även de utbildningar som har vänt sig till kvinnor har varit ändamålsenliga.

Det finns anledning att uppmana partistyrelsen att mer aktivt arbeta med jämställdhetsanalysen. Ojämn könsbalans behöver belysas och följas upp.

4. Jämställdhetsbokslut. *Presentera i verksamhetsberättelsen inför varje landsmöte ett jämställdhetsbokslut innehållande en kartläggning och utvärdering av den gångna perioden.*

Med framlagt jämställdhetsbokslut konstaterar dechargeutskottet att partistyrelsen har fullgjort uppdraget.

Förbättringsförslag:

- Partistyrelsen bör fortsätta att göra jämställdhetsanalyser på könsfördelning i partiets alla delar och verksamheter, med målet att uppnå en jämn könsbalans.

5 Internationell verksamhet

Ett liberalt parti förväntas vara öppet mot världen och aktivt delta i såväl det internationella arbetet som i olika internationella sammanhang. Världens länder knyts närmare varandra genom ökat internationellt samarbete. Liberala partier finns över hela världen och Folkpartiet liberalerna har ett nära samarbete med många av dem. Folkpartiet liberalernas internationella verksamhet fungerar väl och har utvecklats mycket under perioden.

Internationella utskottet

Internationella utskottet arbetar enligt målen för Folkpartiet liberalernas internationella verksamhet. Utskottet består av fem ledamöter med Silc och LUF som är adjungerade med var sin representant samt tjänstemannastöd på 50 %. Utskottet tar bland annat ställning i politiska frågor beträffande ELDR och Liberala internationalen.

- Ökad information om det internationella arbetet genom bloggen Globalaliberaler.se, som uppdateras ofta. Ett nyhetsbrev ges också ut.
- Aktivt nätverksbyggande mellan företrädare för Folkpartiet liberalerna och personer inom andra liberala partier.
- Idéutbytet med liberaler världen över berikar Folkpartiet liberalernas politik och organisation.

Silc – Swedish International Liberal Centre

Silc är en liberal stiftelse som arbetar med demokratibistånd och har som mål att stärka organisationer och personer som arbetar för demokrati och mänskliga rättigheter. Stiftelsens styrelse utses av Folkpartiet liberalerna, vilket är den formella länken till partiet. På grund av verksamhetens art är vissa projekt hemligstämplade. Inför varje styrelsemöte presenteras ”generalsekreterarens rapport”. De offentliga delarna i dessa rapporter skickas också som nyhetsbrev.

- Arbetar med demokratiutveckling i bl.a. följande fokusländer: Bosnien, Kuba, Serbien, Ryssland, Ukraina och Vitryssland.
- Driver tillsammans med Kristdemokratiskt Internationellt Centrum en fond för Kubas politiska fångar

Liberala Internationalen

Företrädare för Folkpartiet liberalerna var för drygt 60 år sedan med om att bilda Liberala Internationalen och har sedan dess varit aktiva inom organisationen.

- Fortsatt starkt Folkpartiengagemang inom organisationen.
- Företrädare för Folkpartiet liberalerna har deltagit i flertalet av Liberala Internationalens exekutiva möten, kongresser och seminarier kring t ex demokrati, jämställdhet, klimatfrågan m fl.

ELDR

European Liberal Democrat and Reform Party. I detta parti ingår ett drygt 50-tal partier från hela Europa och utgör en viktig plattform för debatt mellan europeiska liberaler.

- Folkpartiet liberalernas engagemang i ELDR och ELDR Council är mycket intensivt.

6 Kommunikation och kampanj

Ett politiskt parti som önskar nå ut med sitt budskap har helt andra möjligheter idag än igår. Där få kanaler stod till buds för några mandatperioder sedan finns nu en uppsjö av varianter; t ex webben, sociala medier. Många av partiets ledande företrädare är duktiga på området. Våren 2010 genomgick Folkpartiet liberalernas webb en ansiktslyftning, vilket medfört en förbättring av interaktion och besöksstatistik.

- Lyckad uppfräschning av hemsidan.
- Flera ledande företrädare aktiva på sociala medier.
- Folkpartiet liberalerna är en formell aktör på sociala medier.
- Användandet av sociala medier bidrar även positivt till den interna kommunikationen i partiet.

Förbättringsförslag:

- Se möjligheterna. Det är viktigt att Folkpartiet liberalerna och dess företrädare kan använda ny teknik och förstår att nyttja de nya vägar som finns för att nå väljare. Det är önskvärt med mer praktisk utbildning internt i användandet av ny teknik.

Intern kommunikation

Det är viktigt med professionell kommunikation internt t ex vid kampanjer och ministerbesök ute i landet. Den interna kommunikationen bör mycket tydligt involvera, prioritera och stötta länsförbundens deltagande i kampanjer, utspel och politikerbesök. Dechargeutskottet anser att kontakten mellan länsförbunden, riksorganisationen och de ledande organen i partiet kan förbättras.

Medlemsportal och ny e-postadress

En medlemsportal ”Mitt folkparti” har skapats för att underlätta egenadministration av nyhetsbrev, motionsskrivande och kontaktadministration. Nubbs, det gamla e-postsystemet, övergavs under perioden. Den nya e-postadressen @ folkpartiet.se erbjuds medlemmar med förtroendeuppdrag.

- Det är lätt att hitta information och nyhetsbrev att prenumerera på i ”Mitt folkparti”.
- E-postadressen @folkpartiet.se är bättre än @liberal.se för igenkänning.

Förbättringsförslag

- Kommunikationen om fördelarna med medlemsportalen bör intensifieras. Fortfarande är många medlemmar ovetande om möjligheten att hitta information och ha en @ folkpartiet.se-adress.

Prenumerationskampanj för tidningen Nu

Tidningen Nu når samtliga Folkpartiet liberalernas medlemmar i fyra medlemsnummer per år. Detta är av stor vikt för partiets kommunikation med medlemmarna. Det ligger i partiets intresse att tidningen Nu därutöver varje vecka läses av många prenumeranter. Under våren 2011 genomförde tid-

DU

ningen Nu och Folkpartiet liberalerna en prenumerationskampanj där samtliga medlemmar i partiet ringdes upp och tillfrågades om prenumeration.

+

- Tidningen Nu är en viktig och välfungerande informationskanal för Folkpartiet liberalerna.

–

- Prenumerationskampanjens syfte och praktiska genomförande borde ha klargjorts tydligare för Folkpartiet liberalernas medlemmar. Det borde ha informerats om att samtliga Folkpartimedlemmar, oberoende av prenumerationsstatus på tidningen Nu, tillfrågades om prenumeration. Det upplevdes som osynliggörande att prenumeranter sedan många år tillbaka fick frågan om Nu-prenumeration.

Förbättringsförslag:

- När information ur medlemsregistret lämnas till extern leverantör, som i fallet med prenumerationskampanjen, ska syftet med utlämnandet tydliggöras för medlemmarna. Också informationen om det praktiska genomförandet måste vara tydligt så att en prenumerationskampanj inte uppfattas negativt av lojala prenumeranter.

Kampanjer

Kampanjverksamheten har utvecklats och förbättras under perioden. Inte minst var det tydligt under valrörelsen 2010. Dechargeutskottet delar många av valanalysgruppens slutsatser.

Mellanvalskampanjerna som genomförts under perioden har dock präglats av för kort framförhållning från det att kampanjbeslutet tas till genomförande i lokalavdelningarna.

+

- Kampanjmaterialets bredd. En klar förbättring som skett är att kampanjmaterialet nu görs i två varianter, en för kommuner där Folkpartiet liberalerna är i opposition, och en för kommuner där Folkpartiet deltar i majoritetsstyre.

–

- Kort om tid för planering för mellanvalskampanjerna och för korta kampanjperioder.

Förbättringsförslag:

- En bättre framförhållning med i förväg bestämda och längre kampanjperioder – förslagsvis utökad kampanjperiod till tre månader – skulle öka kvaliteten och medverkan lokalt i mellanvalskampanjerna.
- Att samråd hålls med länsförbunden om länens delaktighet i planering och genomförande av kampanjer och politikerbesök. Också mer av utvärderingar och återkoppling efter genomförda kampanjer är önskvärt.

Valberedningens förslag till 2011 års landsmöte

Partistyrelse

Presidium

- Jan Björklund, Stockholm, ordförande
- Helene Odenjung, Göteborg, förste vice ordförande
- Erik Ullenhag, Stockholm, andre vice ordförande

Ledamöter (i bokstavsordning)

- Jonas Andersson, Partille
- Lotta Edholm, Stockholm
- Anna Ekström, Karlskrona (nyval)
- Roger Haddad, Västerås
- Carl B. Hamilton, Stockholm
- Claes Jägevall, Tibro
- Birgitta Ohlsson Klamberg, Stockholm
- Ulrika Landergren, Kungsbacka (nyval)
- Håkan Lindh, Skellefteå
- Britt-Marie Lövgren, Umeå
- Frida Johansson Metso, Stockholm (nyval)
- Johan Pehrson, Örebro
- Mats Persson, Lund (nyval)
- Birgitta Rydberg, Stockholm
- Nyamko Sabuni, Stockholm
- Carina Sándor, Skinnskatteberg
- Olle Schmidt, Malmö
- Torkild Strandberg, Landskrona
- Jens Sundström, Alvik (Norrbotten)
- Sverker Thorén, Västervik
- Staffan Werme, Örebro

Dechargeutskott

- Ann Catrine Fogelgren, Göteborg, ordförande
- Sven Bosarfve, Stånga
- Linnéa Darell, Vikingstad
- Ulf Fridebäck, Stockholm
- Gösta Frödin, Arvika
- Carola Larsson, Boden
- Gunnar Nordmark, Växjö (nyval)

Revisorer

Ordinarie:

- Marie Welin, Stockholm
- Harald Hagnell, Uppsala

Ersättare:

- Jonas Grahn, Stockholm
- Rune Andersson, Malmö (nyval)

A. Allmänpolitik och liberal ideologi

Innehåll:

Motioner 49
Partistyrelsens yttrande 55
Partistyrelsens förslag till beslut 58

Motioner

A1. Lika möjligheter som övergripande vision

Andreas Bergström, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska använda ”lika möjligheter” som riktlinje för vilken politik som ska presenteras och hur den ska presenteras, samt för det nya partiprogrammet

Socialdemokratisk politik har utgått ifrån att alla ska landa i samma utfall, att den som frivilligt valt ett yrke med låg inkomst och kanske valt att arbeta deltid ändå ska tjäna ungefär lika mycket som den som arbetar mycket, utbildar sig, startar företag och liknande. Det sitter starkt inpräglat i samhället, även i regeringens egna ekonomiska analyser.

Till höger om Folkpartiet finns de som tycker att staten ska undanröja hinder, men inte ge någon hjälp. De bortser gärna ifrån att individer kan hamna i situationer som är nästan omöjliga att ta sig ur på egen hand – på grund av dåliga uppväxtförhållanden, sjukdom, tidigare misstag i livet och så vidare.

Folkpartiet har oftast en tydlig position i den här balansgången mellan höger och vänster. Vi vill att staten ska utjämna individers möjligheter, men inte utfallet. Klassresor är ett konkret exempel på själva kärnan i Folkpartiets budskap.

I dag är bilden av Folkpartiet framför allt ett skolparti. Skolan är en av de största samhällsfrågorna, så det är inte illa. Men vi har inte lyckats bredda oss. Folkpartiet behöver en enkel, bärande tanke som kan förknippas med partiet och ge oss tydliga ingångar till fler politikområden än skolan. Därför föreslår jag att partiet använder lika möjligheter som en röd tråd genom den politik som presenteras. Andra sätt att tala om samma sak är klassresor, social rörlighet eller varför inte jämlikhet eller rättvisa.

Med lika möjligheter som utgångspunkt blir det naturligt att fokusera på skolförslag som är viktigast för dem som i dag har sämst resultat i skolan – åtgärder mot skolk och avhopp, hårda tag mot skolor där stora andelar inte får godkända betyg, särskilda insatser för barn i utsatta sociala situationer och så vidare. Rättspolitiken skulle kunna få ett ännu tydligare fokus på brottsoffer, utsatta bostadsområden, ungdomar som riskerar att fastna i kriminella miljöer med mera.

Integrationspolitiken passar in i temat på ett självklart sätt. I arbetsmarknadspolitiken finns mycket att göra för dem som har allra svårast att få ett arbete i dag. Inom socialpolitiken kunde vi fokusera på insatser för utsatta barn (som vi redan gör), för personer med funktionshinder och mot missbruk.

Folkpartiet ska absolut vara ett fullsortimentsparti, annars kan vi aldrig växa. Men när det finns åtta partier i riksdagen drunknar de enskilda sakfrågorna lätt. Om vi väljer vilka förslag vi presenterar och hur vi presenterar dem utifrån en tydlig linje blir vi begripliga för väljarna och kan vinna deras förtroende. Vi är inte ett socialistiskt parti som vill utjämna. Vi är inte ett socialkonservativt parti som vill kasta åt de nödlidande några småslantar. Vi är ett liberalt parti som vill ge alla människor möjligheter.

A2. Subsidiaritetsprincipen ska inkludera den enskilda individen

Leiph Berggren, Hässelby
Dietmar Gleich, Falun

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar: ”Det kommande partiprogrammet ska fastslå att Folkpartiets tolkning och tillämpning av subsidiaritetsprincipen inkluderar den enskilda individen som lägsta beslutsnivå.”

Sedan urminnes tider har makthavare tilldelat sig rätten att styra över de individer som bosatt sig inom deras maktsfär. När svärdet inte räckte som argument så hävdade makthavarna sin tillgripna rätt genom att påstå att den var tilldelad från Gud eller någon annan högre makt. Först med den (utmärkta) sociala uppfinningen liberal demokrati så har makten motiverats genom att den sägs vara sprungen ur de som makthavarna beslutar över.

Fortfarande tror sig dock majoriteten av dagens makthavare ha rätt till oinskränkt beslutsrätt över ”sina” medborgare. I Sverige är detta inte så förvånande, efter nära en mansålder av socialistiskt inspirerade regimer. Precis som gårdagens kungar talar många politiker om sig själva i formen pluralis majestatis – vi …

Sanna liberaler vet bättre. Redan de tidiga liberala filosoferna insåg att politikernas makt måste begränsas, och de levde ändå på en tid då denna maktutövning rent praktiskt inte kunde vara lika allomfattande som i dag.

Ett modernt namn på denna princip om maktbegränsning är den så kallade subsidiaritetsprincipen. I Wikipedia så förklaras den som att ”[e]n vanlig sammanfattning av subsidiaritetsprincipen är att beslut ska fattas på lägsta ändamålsenliga nivå”.

Tyvärr så glömmer många politiker bort att den lägsta beslutsnivån är den enskilda individen. Man tror att principen ska göra halt vid en politisk instans. Till exempel så beskriver den av riksdagen tillsatta EU-upplysningen att

”[p]rincipen brukar förklaras som att beslut ska fattas på den politiska nivå som kan fatta det mest effektiva beslutet, så nära medborgarna som möjligt”.

Folkpartiet har historiskt sett skillnaden, och hävdat individnivån. Ett välkänt exempel är beslutet om friggebodar. Folkpartiet bör i det nya partiprogrammet fortsätta på denna linje, och i en portalparagraf bekräfta att subsidiaritetsprincipen inkluderar den enskilda individen.

A3. Strukturen på det nya partiprogrammet

Cecilia Wikström, Uppsala
Marit Paulsen, Bryssel
Olle Schmidt, Malmö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar som sin mening att de arbetsgrupper och personer som ansvarar för framtagandet av det nya partiprogrammet ska göra det med utgångspunkten att ”EU-frågor” inte ska samlas i ett eget kapitel utan integreras inom respektive politikområde
2. **att** landsmötet uttalar som sin mening att de arbetsgrupper och personer som ansvarar för framtagandet av det nya partiprogrammet ska säkerställa att förslaget reflekterar liberala ställningstaganden på den europeiska nivån inom alla relevanta politikområden

Folkpartiet är det parti i Sverige som under längst tid och med störst engagemang har verkat för att stärka samarbetet mellan Europas länder, inte minst inom ramen för den europeiska unionen. Särskilt i och med Lissabonfördragets ikraftträdande har det blivit tydligt att politiken på den europeiska nivån allt mer utvecklas till en förlängning av inrikespolitiken. Endast en begränsad del av EU-samarbetet handlar i dag om utrikespolitik eller EU:s institutionella ramverk.

I denna situation vill undertecknarna av denna motion att landsmötet uttalar ett antal vägledande och grundläggande principer för dem som inom partiet kommer att arbeta med att ta fram det nya partiprogrammet.

Vi menar att det nya partiprogrammet inte bör innehålla något kapitel där man samlar ”EU-frågor”. I stället menar vi att partiets ställningstaganden i olika frågor som berör beslut som vi önskar se på den europeiska nivån bör integreras i respektive tematisk del av programmet. Det är för oss lika självklart att vi möter medborgarna med en väl utvecklad politik för alla områden som omfattas av beslut på europeisk nivå som det är att gå fram med en politik på alla områden som omfattas av kommuners, landstings/regioners och riksdagens ansvarsområden.

De konstitutionella synpunkter vi som parti har på den europeiska nivån kan till exempel inrymmas i samma avsnitt som hanterar vår syn på de institutionella ramverken i Sverige. Ställningstaganden avseende brottsbekämpning, miljöskydd, politik för jobb och företagande, forskning på europeisk nivå och asyl- och migrationspolitik är några ytterligare exempel.

A4. Sverige 2050

Gunnar Andrén, Stocksund
Anita Brodén, Sollebrunn
Henrik Lundin, Tyresö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet kompletterar sitt partiprogram med en vision om hur Sverige är och ska vara att leva i 2050

Hur ser Sverige ut 2050?

Låt oss gå ungefär lika långt tillbaka i tiden från i dag, till 1970-talets början:

Olof Palme var ganska ny statminister.

Gunnar Sträng satt i regeringen på sitt tjugosjunde år och skulle vara finansminister fyra år till.

Det var ännu tre år innan Per Ahlmark skulle efterträda Gunnar Helén som FP-ledare.

Kungen hette Gustav VI Adolf – och om två år skulle Staffan Tapper missa den där straffen mot Polen i VM i fotboll där Ralf Edström satte skräck i varenda tysk med sitt volleyskott som gav 1–0 till Sverige mot blivande världsmästarna hemmanationen Västtyskland (ett land som fanns fram till Berlinmuren föll 1989).

Många av dem som läser denna motion var inte ens påtänkta.

Det var en sorglös tid. Sverige var bäst, somrarna underbara, industrin gick som tåget, invandrare var sällsynta men välkomna, ingen kunde föreställa sig Sovjetunionens fall, EU:s tillkomst, miljöproblemen fanns inte på kartan.

Och tunnelbanan gick i tid, likaså tågen om det inte föll snö. Då blev det totalstopp,.

Sverige var fantastiskt och alla såg upp mot oss och rekordåren bara svischade förbi. Det byggdes och fejades och Sverige var ett lyckligt land.

Få tänkte denna fråga: Hur ser Sverige ut 2050?

Om detta vet vi ännu ganska lite.

Men vi måste ha en vision, en liberal vision. Vi behöver en liberal berättelse om det framtida Sverige.

Ett enda tips vill vi ge:

Att inte utnyttja världens mest kände svensk under inte bara de senaste hundra åren utan också de kommande – Alfred Nobel – är och förblir ett nationellt slöseri som om det skulle förekomma i andra länder snarast skulle väcka löje. Vi behöver planera för framtiden, för att miljoner människor ska bo här, komma hit och trivas – med krav på att naturen och vår miljö ska klara dessa påfrestningar och möjligheter på ett uthålligt sätt.

Sverige inte bara är fantastiskt – utan ska så förbli.

Låt oss fundera under 2012 och 2013 och berätta i valrörelsen 2014: Så hoppas vi att Sverige ska vara att bo i 2050.

A5. Ett lyft av Folkpartiets socialliberala profil

Anita Brodén, Sollebrunn
Maria Lundqvist-Brömster, Håknäs
Annika Carp, Falköping
Jan Ertsborn, Falkenberg
Maria Jern, Falköping
Anna Steele Karlström, Tyresö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet mer målmedvetet – och på alla nivåer – ska agera så att partiets socialliberala profil får ökat genomslag i den praktiska politiken

Med stolthet brukar vi påminna varandra om vår historia och vår ideologi som betonar frihet för människor kopplat med ett socialt ansvar. Anders Chydenius, Karl Staaff, Waldemar Svensson och Ingrid Segerstedt-Wiberg är några personer som i sin politiska gärning lyft fram och stått upp för socialliberala värderingar.

Under de senaste åren har Folkpartiet liberalerna såväl på kommun som på riksnivå haft svårigheter att leva upp till väljarnas förväntningar på oss att driva en tydlig socialliberal politik. Majoritetsstyre med kompromisser har inneburit att Folkpartiets tydliga socialliberala profil skadats.

Det är en överlevnadsfråga för Folkpartiet liberalerna att på fler områden tydligare stå upp för utsatta grupper. Folkpartiet ska vara en garant för att långtidssjukskrivna inte faller mellan stolarna, att de största ansträngningarna görs för att dramatiskt minska ungdomsarbetslösheten samt att de lägsta pensionerna höjs.

Vi behöver lyfta Folkpartiets socialliberala parti, inte bli ett ”moderat-light-parti”.Uttalande och agerande kring exempelvis rätt till skolgång och vård för gömda flyktingar, rätt att bo tillsammans på äldreboendet och förbud av export av vapen till diktaturer är positiva exempel där vi visat vår profil på ett tydligt sätt.

A6. Sociala trygghetsfrågor i partiprogrammet

Erik Lundström, Sikfors

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partinamnet ändras från Folkpartiet liberalerna till Sveriges socialliberala parti (SSLP), som i och med det då också klart anger den politik vi vill bygga vår framtid på och det samhälle vi vill skapa[1]
2. **att** partistyrelsen ges klara direktiv om ett partiprogram där sociala trygghetsfrågor ligger i grunden till den liberala friheten

Ännu ett val i motvind har visat att Folkpartiet liberalernas och väljarnas uppfattning om våra politiska huvudfrågor, inte är i fas. Det spelar ingen roll vad vi själva tycker, när 93 procent av väljarna inte anser att vår politik är värd att rösta på. Väljarna har aldrig fel, utan felet ligger i att Folkpartiet sätter fel frågor i fokus. Att välja en röstsedel med Folkpartiet liberalerna på grund av våra liberala frågor, ligger inte i väljarnas intresse, troligen för att de inte upplever någon direkt ”ofrihet” i vårt samhälle, eller ens vet vad liberal står för. Inte ens en så viktig fråga som skolpolitiken, drog till sej så många väljare som vi hade trott.

Med den negativa kurva vi haft de senaste valen, och att inte bara socialdemokraterna utan även också moderaterna nu börjar framhålla de sociala frågorna, gör att vi pressas mer och mer åt högerkanten. Vi måste då ställa oss frågan, är vi kvar i riksdagen efter nästa val, om inte vi börjar vidta radikala förändringar i vårt parti? Vår partiledning och vi andra politiker måste börja se på oss själva med samma ögon som väljarna ser på oss. Men även ta till oss det som väljarna i första hand förväntar sej av vårt samhälle. Det handlar inte bara om att föra ut frågor vi känner för, det måste även vara frågor som attraherar väljarna. De måste få veta vad Folkpartiet står för och vilka värderingar vi har. Det har vi tydligen inte klarat av, med tanke på dessa 93 procent som röstar på andra partier.

Liberala frågor i all ära, men det finns andra viktigare värderingar för oss människor som ger sej i uttryck på valdagen. Det är värderingar som vi söker efter från det vi föds tills vi somnar in för gott. Vi söker den i olika former och rum, för att ge livet en mening. Det är tryggheten. Tror någon att sväva fritt ute i rymden och blicka ner på jorden skulle vara någon frihetsupplevelse, om det inte fanns en trygg satellit att krypa in i. Med andra ord: den liberala friheten har inget värde om det inte finns en social trygghet i grunden. Enbart frihet skapar otrygghet. Samhället och människornas krav förändras, men strävan efter tryggheten består och kommer aldrig att förändras. Låt inte socialismen med socialdemokraterna i spetsen ha monopol på trygghetsfrågor.

Folkpartiet har nått framgångar när vi har drivit en klar Socialliberal politik. Att föra en liberal politik, likt det vårt namn Folkpartiet liberalerna säger, men samtidigt påstå att vi även står för socialliberala frågor, frågor som vi inte för fram, är just den kluvenhet som väljarna förknippar med Folkpartiet. Det finns ingen klar linje som skapar någon trygghet. Vi velar lite hit och dit i den politiska floran, som det bäst passar oss. Men så ligger också våra röstsedlar kvar på bordet.

Klarar Folkpartiet inte av att återta de socialliberala frågorna, då nu dessa verkar vara på väg att ”övertas” av de två stora partierna (S och M), kommer överlevnaden för de små partierna i Alliansen att äventyras i framtid. Det är i dag svårt för många väljare att hålla rätt på åtta–tio olika partier med var sitt partiprogram, som mer eller mindre går in i varandra. Svårigheten att kunna skilja dessa åt, med tanke på den politiska okunskap som svenskarna har, enligt den utredning som är gjort av Göteborgs Universitet av valet 2006, är någonting vi måste ta på allvar. Kanske vore ett samgående mellan de små partierna ett sätt för oss att överleva.

För att bli kvar som riksdagsparti måste vårt parti och partiledning börja föra en politik med stark betoning på socialliberala frågor, där målet är att skapa ett socialliberalt samhälle. För att ytterligare ge tyngd åt vårt politiska mål, vore ett namnbyte av stor betydelse. Ett namnbyte som i namnet klart anger vårt politiska mål, ett socialliberalt samhälle. Då ger vi väljarna ett klart alternativ till de partier som då kommer att ligger till vänster så väl som till höger om oss. Se på oss själva med väljarnas ögon!

1. Yrkande 1 hänvisat till område K, Folkpartiets organisation och stadgar.

A7. Folkpartiet ska bli bäst på miljö- och hållbarhetsfrågor

Harriet Andersson, Västerås
Karl-Erik Andersson, Västerås
Dietmar Gleich, Falun
Arne Kjellberg, Västerås
Staffan Korsgren, Åsbro
Ragnhild Källberg, Västerås
Simon Hedlin Larsson, Stockholm
Britt-Inger Lindell, Västerås
Lennart Nilsson, Västerås
Örjan Rosell, Västerås
Anki Sundin, Västerås
Carl-Åke Utterström, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet i 2013 års partiprogram utvecklar ett aktivt och framsynt miljö- och hållbarhetsprogram så att vi blir det bästa partiet för miljö- och hållbarhetsfrågor
2. **att** Folkpartiet har miljö- och hållbarhetsfrågor som en av de högst prioriterade frågorna i 2014 års valrörelse

Folkpartiet har blivit ett enfrågeparti för skolfrågor och partiet ligger lågt i opinionsmätningarna och har blivit ett av de mindre riksdagspartierna. Folkpartiet behöver breddas med ett aktivt och framsynt miljö- och hållbarhetsprogram för att kunna attrahera nya väljare. Folkpartiet framstår inte i dag som ett parti med tillräcklig kunskap och engagemang i miljö- och hållbarhetsfrågor.

A8. Folkpartiet, det liberala miljöpartiet

Anders Schüllerqvist, Enskede
Karl-Erik Andersson, Västerås
Philip Appeby, Skara
Carl-Otto Berg, Lund
Leiph Berggren, Hässelby
Bonnie Bernström, Stockholm
Roland Ekstrand, Värmdö
Lennart Fremling, Stockholm
Dietmar Gleich, Falun
Simon Hedlin Larsson, Stockholm
Lennart Nilsson, Nacka
Annalena Sandor, Enskede
Jan Schüllerqvist, Täby
Isabel Sommerfeld, Johanneshov
Lars B. Strand, Stockholm
Carl-Åke Utterström, Västerås
Lars Wedén, Sigtuna
Anita Wejbrandt, Johanneshov

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att utveckla och genomföra en plan som syftar till att Folkpartiet på allvar utmanar Miljöpartiet att vara det liberala miljöpartiet

Folkpartiet bör vara bäst på miljö och klimat. Vi var tidigare ledande inom området, men har nu tappat mark. Flera undersökningar har visat att många miljö- och klimatintresserade liberaler röstar på Miljöpartiet i stället för på Folkpartiet. Detta måste vi ändra på. Alla liberaler, även de miljö- och klimatintresserade, bör rösta på Folkpartiet.

Ska vi i 2014 års val kunna profilera oss som det liberala miljöpartiet gäller det att starta nu. Att vänta till 2013 års landsmöte och ett nytt partiprogram håller inte, och de skrivningar som antogs vid 2009 års landsmöte, duger mycket väl för att formulera en offensivare folkpartistisk politik inom miljö- och klimatområdet. Denna offensivare folkpartiska framtoning inom miljöområdet, kan sedan fastslås med skarpa skrivningar i 2013 års nya partiprogram.

Vad krävs av Folkpartiet för att uppnå att de flesta miljö- och klimatintresserade liberaler röstar på Folkpartiet?

För att uppnå detta krävs ett engagemang från hela partiet och främst från partiledning och de som syns i medierna och i debatter. Folkpartiet har redan bra miljö- och klimatprogram, som naturligtvis kan bli bättre, men det viktigaste är att vi presenterar våra miljö- och klimatprogram och att vi visar att vi menar allvar. För detta krävs ett omfattande nytänkande och bland annat följande åtgärder:

1. Partiledningen tar miljö- och klimatfrågor på allvar
2. Folkpartiet och partiledningen argumenterar för miljö och klimat under något slagord som skulle kunna vara ”Folkpartiet satsar offensivt på ett hållbart samhälle” eller ”Folkpartiet – det liberala miljöpartiet” eller till och med ”Folkpartiet – det nya miljöpartiet”
3. Folkpartiet tar fram en lanseringsplan med konkreta åtgärder för att presentera vår nya linje för ett hållbart samhälle. Alla tänkbara miljö- och klimatåtgärder bör kunna inrymmas i ett sådant program. Men vi måste ha en plan för hur vi för ut detta program. I en sådan lanseringsplan ingår naturligtvis en rad presskonferenser, debattartiklar, seminarier samt material på internet och på sociala medier, som tillsammans ska sälja vår nya inriktning. Folkpartiet ska upplevas som bäst på miljö och klimat.
4. En tydlig programförklaring som visar var vi står i olika frågor och som är underlaget för lanseringsplanen med utspel, presskonferenser, debattartiklar, seminarier med mera. Denna programförklaring har som underlag en tydligt formulerad inriktning – ”Den liberala visionen om ett hållbart samhälle”. Vårt ansvar som liberaler är att förvalta naturresurserna och utforma en långsiktigt hållbar miljö- och klimatpolitik. Hållbar utveckling innebär att ekologisk, social och ekonomisk utveckling harmonierar. Vi har bara en jord.

”Den liberala visionen av ett hållbart samhälle” utvecklas sedan vidare i ett antal mer konkreta områden. Allt detta finns i huvudsak i redan lanserade program, som bara behöver föras ut effektivt och energiskt. I denna utvecklade liberala vision ingår säkert ett hållbart ekonomiskt system, som bygger på principen att förorenaren betalar och med skatteväxling från beskattning av arbetet till beskattning av miljöförstörande verksamhet, hållbara transporter – höghastighetståg, utbyggnad och uppsnabbning av konventionella järnvägsnätet, utbyggnad spårbunden kollektivtrafik, satsning på elbilar och elhybrider, hållbar konsumtion och ökat fokus på kretsloppstänkandet, hållbar natur med biologisk mångfald, skydd av sjöar, hav och skogar, hållbara städer som också är underlag för export av svensk kompetens och gröna jobb och hållbar energiförsörjning med förnybar energi.

A9. Folkpartiet, småföretagarnas parti

Agneta Isacsson, Stockholm
IngMarie Bohmelin, Sundbyberg
Lars-Åke Davidsson, Hässelby
John-Olof Hermanson, Gävle
Christer Lönn, Stockholm
Kim Nurmi, Stockholm
Gunnar Pihl, Svartsjö
Hans Åberg, Bromma

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att Folkpartiet ska verka för att lätta på egenföretagarnas skattebörda och bli småföretagarnas parti inför valet 2014

Egenföretagarna använder bland annat försäkringarna i betydligt mindre omfattning än vad arbetstagarna gör. Avgifterna (egenavgifterna) är därför betydligt större än ersättningarna.

En småföretagare möter ofta en verklighet med betydligt fler än åtta timmars arbetsdag och dessutom extra timmar på kvällarna och helgerna. Däremellan ska han/hon hinna klämma in familjeliv och fritid. Det är dessa eldsjälar som är en grundbult i Sveriges välfärd. Samhället måste se dem som en tillgång och inte som en belastning.

Företagarna måste enligt lag bidra till försäkringssystemet (genom så kallade egenavgifter) men får sällan nytta av sina inbetalningar på grund av ett komplicerat regelsystem och ett regelsystem som inte är i linje med småföretagarens verklighet.

Styrelsen för Liberala företagare vill se en förändring på området så att fler kan och vill starta och driva företag utan att riskera sin grundtrygghet.

Folkpartiet måste nu aktivt verka för att ändra villkoren generellt för småföretagarna och bli småföretagarnas parti.

Vi yrkar att landsmötet uttalar att Folkpartiet ska verka för att lätta på egenföretagarnas skattebörda och bli småföretagarnas parti inför valet 2014.

A10. Politik för hela Sverige

Sven-Åke Vest, Härnösand

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** en arbetsgrupp tillsätts som utreder hur vi ska bli starka i hela Sverige

Vi ser efter valen att vi har starkt stöd i storstäderna och på vissa andra orter i Sverige. Då jag inser att en liberal politik gynnar alla svenskar önskar jag att man ta fram de delar av liberal politik som gynnar även de som inte bor i storstäderna. Jag skulle önska någon eller en grupp, med vassare intellekt än jag har, skulle arbeta fram ett program där hela Sverige inkluderas. Det borde finnas argument för att liberalismen är bra även för glesare bygder! Det skulle därefter inlämmas i partiprogrammet, så att vi får en plattform inför valet 2014 för att bli starka i hela Sverige.

A11. Landsbygdens segregation saknar motstycke i modern tid

Lars Tysklind, Strömstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet inför valet 2014 tar fram ett heltäckande landsbygdsprogram

Den som är berörd ska bli hörd, ett känt uttryck i Folkpartiet.

Alltför få lyssnar eller bryr sig längre om landsbygdens utveckling. Det är med mycket stor oro som vi ser den segregation som växer sig allt starkare på landsbygden. Det behövs en politisk kraftsamling för landsbygden. Det ena paketet större än det andra när det gäller storstädsområdenas utveckling. Varför fattas det inga beslut om ett infrastrukturpaket för landsbygden? Jag tror det behövs.

Jag är övertygad om att en större satsning på landsbygdsutveckling är ett måste om inte utjämningssystemet totalt ska haverera. Inget parti tar sig riktigt an landsbygdens problem, så fältet ligger öppet för Folkpartiet.

Folkpartiet har ett landsbygdsprogram, ”En levande landsbygd”, som är en bra grund att jobba vidare med. Vi har allt att vinna på att inför valet 2014 ha ett aktuellt och heltäckande landsbygdsprogram.

A12. Pröva FP + C igen

Lars Wedén, Sigtuna
Leiph Berggren, Hässelby
Adam Cwejman, Göteborg
Lennart Fremling, Stockholm
Inger Gran, Sundbyberg
Anders Schüllerqvist, Enskede

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar sig för att partiet ska utreda och sondera förutsättningarna för ett samgående mellan Folkpartiet och Centerpartiet. Projektet ska omfatta samtal på central och lokal nivå, inom och mellan partierna och en dialog med partiernas väljare. Arbetshypotesen ska vara en gemensam partibeteckning i valet 2014

Konstellationen FP + C har varit på förslag flera gånger, men projektet har aldrig gått i mål. Politiskt och väljarkårsmässigt står Folkpartiet och Centerpartiet varandra närmare än någonsin. Diskussionerna på senaste respektive landsmöte var snarlika på många områden (skatterna, arbetsrätten, jämställdheten, försvarspolitiken etc.). De åsiktsskillnader som finns är ofta lika stora inom partierna som mellan dem. På några centrala områden har svårlösta skillnader jämnats ut (kärnkraften, EU-frågan). Båda partierna tillhör samma liberala gruppering i Europaparlamentet där man samarbetar väl. Centern använder ibland epitet som ”ett grönt, liberalt parti” och ”ett varmt, socialliberalt parti”. Vi kan uppfatta detta som hot eller möjlighet.

Svårigheten med en partisammanslagning är nog inte politikens innehåll eller väljarnas inställning utan om det finns mod, ledarskap och förmåga att bortse från personliga och historiska låsningar i partiernas ledande kretsar. Samgåendet mellan Liberala partiet och Frisinnade partiet var på sin tid inte smärtfritt. De olika strömningarna fanns kvar länge, men det resulterade i att det liberala arvet kunde föras vidare med kraft och att Folkpartiet var landets näst största parti i

flera decennier. Det kan finnas en sådan historisk möjlighet också nu.

Taktiskt skulle ett FP–C-parti ha stora fördelar. Utöver risken att åka ur riksdagen (gäller ju inte Folkpartiet) skulle en tyngre motpol till M skapas inom alliansen, vilket i sig kan locka fler marginalväljare än en helt M-dominerad allians.

En möjlig färdväg mot sammanslagning:

- Uttalat intresse vid landsmöten 2011
- Projektgrupper mellan partierna inom olika politikområden på central och regional nivå 2012
- Rådslag inom medlemskretsarna 2012
- Opinionsundersökningar i väljarkåren 2012. Beslut om samgående, ramprogram samt partinamn (Liberala partiet?) 2013
- Faktiskt samgående höst 2013
- Första val under gemensamt namn: Europavalet 2014
- Framgångsval för det nya partiet 2014

Vårt parti bär ansvaret för att det liberala arvet utvecklas, förstärks och förs vidare. I stället för att kämpa med andra partier om den liberala positionen bör vi ta initiativet och ta ledningen mot en samlad, kraftfull liberal konstellation i svensk politik.

A13. Att samla en splittrad liberal rörelse

Leiph Berggren, Hässelby
Adam Cwejman, Göteborg
Lennart Fremling, Stockholm
Mattias Lönnqvist, Sundbyberg
Anders Schüllerqvist, Enskede
Lars Wedén, Sigtuna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att Folkpartiet och Centerpartiet i kommande val bör ställa upp under en gemensam valbeteckning, med respektive parti som spränglistor
2. **att** landsmötet uttalar att Folkpartiet bör tillåta att medlem även registrerar sig som medlem i Centerpartiet[2]

Den liberala rörelsen i Sverige är splittrad, och det gör att den tappar i relevans. Väljare vill vara vinnare, men etablerade partier som tycker att de gör ett bra val när de når åtta procent känns inte som vinnare. Det blir en olycklig spiral där liberala väljare inte längre ser någon nytta i att rösta på de ”stora” liberala partierna. Man går till andra, oliberala partier, samtidigt som duktiga liberaler tröttnar och bildar nya ännu mindre partier med liberal inriktning.

Den svenska liberalismen är i akut behov av ett stort och brett liberalt parti med högt i tak. Ett närmare samarbete mellan Centerpartiet och Folkpartiet är därför nödvändigt så att inte den politiska agendan enbart ska sättas av Moderaterna och Socialdemokraterna – de två stora auktoritetstroende partierna.

För de enskilda förtroendevalda är ett partisamarbete ingen stor risk, syftet är ju att det totala antalet mandat ska öka. Nej, traditionellt har motståndet i första hand kommit från de som riskerar förlora maktpositioner inom respektive partiorganisation. Det går att ha två partiledare, det har Miljöpartiet bevisat. Men det går nog inte att ha två partisekreterare, två länsförbundsordförande, två gruppledare eller andra poster av ”mellanchefs” rang. Alla vi som har arbetat i organisationer som måste förändras vet att det hårdaste motståndet kommer från mellancheferna.

Jag vill se ett samgående mellan Folkpartiet och Centerpartiet. Men det kommer inte att ske än på ett tag. Motståndet internt är alltför stort. Ett steg på vägen är då att vi även officiellt börja uppträda som de systerpartier vi i praktiken är.

Några konkreta åtgärder: Vi bör hålla – åtminstone några – gemensamma gruppmöten i de olika fullmäktige. Kommande val bör vi ställa upp under en gemensam valbeteckning med respektive parti som spränglistor. I de valkretsar där det ena partiet är långt från egen representation, bör det orepresenterade partiet avveckla sin motsvarande valorganisation för att uppgå i det representerade partiet. Vi måste alltså även tillåta dubbla medlemskap, vilket också ger medlemmar möjlighet att ”rösta med fötterna” om ett samgående.

De liberala partierna är ingen stor kraft i dagens politiska Sverige. Vi som tror på liberalismen måste nu börja se förbi partiegoismen. Jag som har varit mellanchef vet att det kan smärta, men ibland så måste man avveckla sin egen position för att verksamheten ska utvecklas. Låt oss nu utveckla den liberala rörelsen tillsammans med det andra liberala partiet.

A14. Ställ upp under ELDR/ALDE i Europaparlamentsvalen

Andreas Froby, Tullinge
Mathias Lindow, Österskär
Victor Zetterman, Södertälje

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att bana vägen för att inför Europavalet 2019 ställa upp under partibeteckningen ELDR/ALDE. Därmed ingår också att försöka få ihop en gemensam lista med Centerpartiet och gemensamt valmanifest
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att arbeta för att primärval hålls inom ELDR/ALDE inför varje Europaval, från och med 2019, där partigruppens kandidat till kommissionsordförande väljs

Vi som parti är i dag en av Sveriges starkaste Europavänner. Därför är det nu naturligt att vi som detta parti tar initiativ att sluta använda Europavalrörelsen som språngbräda för nationella och lokala val och därmed ställer upp under den partigrupp vi representerar i parlamentet. Då måste vi också arbeta för att få med Centerpartiet under denna partibeteckning, då vi tillhör samma grupp. Det skulle innebära en gemensam lista och ett gemensamt valmanifest som i grunden utgår från det ELDR börjat gemensamt tagit fram inför Europavalen. Detta skulle visa upp en mycket större tydlighet för väljarna vad det är de röstar på.

I kombination med detta också börja anordna primärval inom ELDR/ALDE för att utse kommissionsordförandekandidaten för partigruppen inför Europavalet. Detta är något som den europeiska socialdemokratiska partigruppen inför förra Europavalet försökte, men misslyckades med. Det finns dock en starkare kärna av EU-positiva inom den liberala partigruppen så vi har alla möjligheter att lyckas.

Förhoppningsvis kommer också ett svenskt initiativ med att ställa upp under den europeiska partibeteckning spridas och påverka våra europeiska systerpartier att göra samma sak.

2. Yrkande 2 hänvisat till område K, Folkpartiets organisation och stadgar.

A15. Inför Norman Borlaug-dagen den 25 mars

Simon Hedlin Larsson, Stockholm
Adam Cwejman, Göteborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** att Folkpartiet ska verka för att Sverige gör den 25 mars till en nationell högtidsdag till Norman Borlaugs minne

Enligt Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO) går i dag över en miljard människor hungriga. Det är fler än hundra svenska befolkningar. Utvecklingen går visserligen framåt, men i nuvarande takt verkar det mer troligt att vi får uppleva världsfred före en utrotning av världshungern. Därför är det särskilt oroande att se hur det nu går en våg av kritik mot ekonomiska och teknologiska framsteg – våra bästa vapen mot hunger, fattigdom och ohälsa. Det handlar om exempelvis tillväxtkritik och drömmar om en BNP-fri värld, fobi inför nanoteknik och genmodifiering, och konspirationsteorier om så kallade chemtrails som flygplan släpper ut. All teknologisk utveckling är naturligtvis inte bra, på samma sätt som det också finns skadlig ekonomisk tillväxt – i synnerhet den tillväxt som inte räknar in relevanta negativa externaliteter. Men problemet är att många kritiker inte bara är emot dålig utveckling – de verkar vara emot utveckling överhuvudtaget.

Mot bakgrund av detta bör vi som liberaler se det som en av våra viktigaste uppgifter framöver att konsekvent stå upp för en positiv utveckling och inte låta utvecklingskritiker försvåra våra möjligheter att bekämpa såväl vardagliga problem som vår tids största utmaningar. Ska vi vårda planeten, djuren och naturen och samtidigt se till att människor kan leva så bra liv som möjligt är det bara i en riktning vi kan gå och det är framåt. Ska vi utrota världshungern utan att samtidigt förstöra planeten måste produktiviteten öka. Vi måste helt enkelt få ut mer av mindre volymer insatsfaktorer. Detta förutsätter teknologisk utveckling.

Det finns många sätt som vi bör arbeta på för att stå upp för en positiv och rationell utveckling. Ett sätt är att göra den 25 mars till en nationell högtidsdag till Norman Borlaugs minne.

Norman Borlaug gick bort för två år sedan och skulle 2014 ha fyllt 100 år. Många känner inte till vem han är, men få, om någon, har inte på något sätt indirekt påverkats av hans livsgärning. När Norman Borlaug tilldelades Congressional Medal of Freedom år 2006 var en av motiveringarna som angavs i den juridiska akt som kongressen röstade ja till att Borlaug räddat livet på över en miljard människor.

År 1968 skrev Paul Ehrlich sin bestseller ”The Population Bomb” i vilken han målar upp en malthusiansk dystopi. Samma år gör Norman Borlaug sitt genombrott när han korsar dvärgtyper av vete och ris som skulle komma att ligga till grund för den gröna revolution som följde då skördarna kunde mer än fyrdubblas. Två år senare tilldelades Borlaug Nobels fredspris då produktivitetsökningarna till följd av hans växtkorsningar kommer leda till ett minskat antal konflikter världen över.

Detta var dock över 40 år sedan och få personer i dag, framförallt utanför USA:s gränser, har hört talas om Norman Borlaug. Genom att göra Borlaugs födelsedag, den 25 mars, till en högtidsdag kan vi lyfta debatten om skillnaden mellan positiv och negativ utveckling. Notera att detta inte skulle vara en helgdag, utan bara en högtidsdag; Borlaug arbetade i över 25 år innan han nådde sitt genombrott och bör därför lämpligen kommas ihåg också för vikten av hårt och idogt arbete.

Någon kanske undrar varför Sverige skulle införa en nationell högtidsdag till minne av en amerikan. Men kampen mot hungern är global och i tider då hot mot mänskligheten, miljön och klimatet knackar på dörren bör vi alla se oss själva som världsmedborgare. Inte minst liberaler, vilket är en av flera anledningar till att denna fråga lämpar sig särskilt väl för Folkpartiet att driva. En annan anledning är att Borlaug – om någon – visar hur stor påverkan den enskilde individen kan ha på samhällsutvecklingen. Vidare så symboliserar han just arbete, forskning, vetenskap och utveckling – fyra nyckelord för ett framtidsoptimistiskt Folkpartiet.

Är det någon enskild person i modern tid som symboliserar något viktigt och därför kan vara värd att lyfta genom en högtidsdag så är det Norman Borlaug.

A

Partistyrelsens yttrande

Motion A1–A5, A6 yrkande 2, A7–A12, A13 yrkande 1, A14–15 samt K8 yrkande 1

I detta kapitel behandlas inledningsvis ett antal motioner om Folkpartiets strategiska, ideologiska eller sakpolitiska ställningstaganden samt diverse profileringsfrågor och det nya partiprogrammets utformning.

Författaren till **motion A1** menar att Folkpartiet ska utgå från människors ”lika möjligheter” som en ideologisk tumregel för hur politik ska presenteras, exempelvis i det nya partiprogrammet. Med ”lika möjligheter” menar motionären ska förstås en kontrast mot det socialdemokratiskt färgade synsättet att utgå från ”lika utfall” av olika val i livet.

Partistyrelsen menar att motionärens resonemang på ett utmärkt sätt fångar skillnaden mellan liberalismens dynamiska och socialismens statiska syn på människan. Det liberala jämlikhetsprojektet handlar om att varje människa ska ges lika möjligheter att bestämma över sin tillvaro och försöka förverkliga sina livsdrömmar. Människor är inte enbart vad de vid något tillfälle livet uppnått eller inte uppnått, utan också ständigt i rörelse och utveckling. Detta synsätt genomsyrar också nuvarande partiprogram, inte minst i dess val av rubrik: ”Den växande människan”. Denna liberala grundvärdering kommer också att prägla arbetet med nästa program.

När det däremot gäller den andra delen av motionärens resonemang, det vill säga att detta synsätt ska prägla hur partiet kommunicerar sin politik, bör dock bilden nyanseras. Som framhållits i exempelvis valutvärderingen efter 2010 års val är det naturligtvis angeläget att koppla partiets förslag till de liberala grundvärderingarna. Samtidigt kan detta göras på många olika sätt, varav principen om lika möjligheter bara är ett sätt. Frihetstanken, internationalismen och marknadsekonomin är några andra viktiga begrepp som behöver finnas med i den kommunikationen.

Partistyrelsen kan naturligtvis hålla med om att det är viktigt att ständigt återknyta enskilda politiska förslag och budskap till vår liberala ideologi och att så långt vi förmår ständigt verka för att framhålla denna. Med detta föreslår partistyrelsen att **motion A1 anses besvarad**.

Författarna till **motion A2** förordar att landsmötet bör uttala en tolkning av subsidiaritetsprincipen som inkluderar individen som den lägsta beslutsnivån. Detta menar motionärerna skulle bidra till begränsning av den makt olika myndighetsnivåer utövar över medborgarna.

Partistyrelsen anser att motionärernas avsikt är berömvärd, men att förslaget i motionen dessvärre rimmar illa med denna lovvärda ambition. Subsidiaritetsprincipen som begrepp är ursprungligen hämtad från katolska kyrkans sociallära, men har fått användning i EU-sammanhang för att uttrycka att beslut inom de områden där EU:s organ inte har exklusiv kompetens ska fattas på lägsta möjliga effektiva nivå, det vill säga på europeisk nivå om detta är nödvändigt men annars nationellt, regionalt eller lokalt.

Subsidiaritetsprincipen handlar alltså om politiskt beslutsfattande. Att som motionärerna förespråkar inkludera individen i denna hierarki går således helt på tvärs mot motionärernas föregivna mål. De beslut som individen själv avgör är ju definitionsmässigt inte en del av det politiska systemet.

Att samhällets minsta beståndsdel är individerna (och inte familjer, klaner, nationer eller något annat kollektiv) är en viktig liberal grundprincip. Den uttrycks bäst om den inte sammanblandas med subsidiaritetsprincipen, som handlar om politiska beslutsnivåer – vilket är något helt annat. Att uttala en sådan tolkning skulle alltså gå rakt emot motionärernas strävan att slå fast individens grundläggande frihet. Med detta vill partistyrelsen **avstyrka motion A2**.

I **motion A3** föreslår motionärerna att att de som ansvarar för framtagandet av det nya partiprogrammet ska se till att EU-frågor integreras inom respektive politikområde (**yrkande 1**) och att varje politikområde där det är relevant ska innehålla liberala ställningstaganden för den europeiska nivån (**yrkande 2**).

Partistyrelsen välkomnar motionärernas initiativ som ligger helt i linje med Folkpartiets syn på Europapolitiken och unionssamarbetet. Folkpartiet är utan minsta tvekan Sveriges mest Europavänliga parti. Vi strävar efter ett fördjupat unionssamarbete. Då är det ett naturligt synsätt att inte göra mycket större skillnad mellan unionsnivån och svensk politik än vi i vårt partiprogram särskiljer den nationella nivån från den kommunala eller regionala.

De enda genuina ”EU-frågorna” är frågor om fördrag och arbetsformer i unionens organ. Dessa bör givetvis, precis som motionärerna skriver, behandlas som vilka konstitutionella frågor som helst. Det ovan anförda bör vara tillräckligt inför det fortsatta programarbetet, och ett särskilt beslut om programarbetsgruppernas tillvägagångssätt torde inte vara nödvändigt. Partistyrelsen **föreslår därför att motion A3 yrkande 1 bifalls och att yrkande 2 anses besvarat**.

En rad motioner lägger fram förslag på vilka frågor som ska framhävas i det nya partiprogrammet eller i Folkpartiets allmänna politiska profilering. Det som förenar dessa motioner är att de föreslår olika vägval och prioriteringar i profileringen av partiet, genom att framhålla vissa frågors betydelse. Partistyrelsen vill därför behandla dem samlat.

I **motion A4** föreslås att det nya partiprogrammet kompletteras med en vision om hur Sverige skall vara att leva i år 2050. Genom en långsiktig vision menar motionären att vi inte enbart får en av motionären länge efterlyst ”liberal berättelse”, utan också att det blir lättare att förutse vilka framtida utmaningar och problem vi kan komma att ställas inför.

I **motion A5** förordas att Folkpartiet målmedvetet och på alla nivåer ska agera så att partiets socialliberala profil får ökat genomslag i praktisk politik. Som exempel på sådana åtgärder nämner motionärerna bland annat att slåss för rätt till skolgång och vård för gömda flyktingar, mot vapenexport till diktaturer och parboendegaranti på äldreboenden. Även i **motion A6 yrkande 2** föreslås att den socialliberala profilen ska framhävas. Motionären menar att landsmötet bör ge partiledningen klara direktiv i utformningen av det nya partiprogrammet, så att sociala trygghetsfrågor framhålls som grund för den liberala friheten. I **motion K8 yrkande 1** föreslås att det viktigaste beslutet att fatta bör vara att införa en så kallad ”ut och gå”-garanti.

Författarna till **motion A7** vill att partiet i det kommande partiprogrammet utvecklar ett aktivt och framsynt miljö- och hållbarhetsprogram vid landsmötet 2013 (**yrkande 1**) samt även att dessa frågor bör bli de högst prioriterade i valet 2014 (**yrkande 2**). Också i **motion A8** framhålls miljöfrågorna som viktig profilfråga, och det yrkas att Folkpartiet på allvar ska utmana Miljöpartiet både i fråga om liberal framtoning och om att vara det främsta miljöpartiet. Bland de konkreta förslagen till partistyrelsen finns bland annat krav på en lanseringsplan med konkreta åtgärder för ett hållbart samhälle och en tydlig programförklaring. **Motion A9** föreslår i stället att landsmötet ska uttala en ambition att bli småföretagarnas parti i valet 2014, bland annat genom att lätta på egenföretagarnas skattebörda.

I **motion A10** vill motionären att arbetet med det nya partiprogrammet sker på ett sätt som tar hänsyn till situationen utanför storstadsområdena, så att Folkpartiet kan bli starkare i hela landet inför valrörelsen 2014. Ett liknande perspektiv finns i **motion A11** som menar att Folkpartiet bör ta fram ett heltäckande landsbygdsprogram till valet 2014.

Önskningarna och förväntningarna på ett nytt partiprogram är alltid höga. Så bör det också vara. För ett liberalt idéparti är partiprogrammet ett viktigt medel för att beskriva den egna ideologin.

Ett partiprogram är dock mer än så. Det bör fånga upp de viktigaste framtidsutmaningarna och ge liberala svar på dem, och det ska ge en ideologisk inramning till den samlade politik som partiet formulerat för olika samhällsområden. Samtidigt får programmet inte vara så hårt detaljstyrt att det låser partiet till vissa prioriteringar trots att samhällsutvecklingen och debatten pekar åt ett annat håll. Det bör alltså ge utrymme för fortlöpande idéutveckling och anpassning av partiets dagspolitik. Det bör inte heller binda upp partiets lokala och regionala organ i alltför hög utsträckning.

Det finns alltså omväxlande och många gånger motstridiga krav på ett partiprogram. När vi nu påbörjar totalrevideringen av det befintliga programmet finns det mycket att väga in. De femton årens utveckling sedan den senaste programrevisionen har inneburit stora förändringar av vårt samhälle, av världen och av världspolitiken.

Även om partiprogrammet har en stor betydelse för partiet, så vill partistyrelsen också varna något för att överdriva dess betydelse vad gäller profileringen utåt. I dagens medieintensiva samhälle finns många andra kontaktytor mel-

lan partier och deras väljare som har större betydelse än ett formellt antaget partiprogram. Profileringen av Folkpartiet i någon av de riktningar som en del av motionärerna önskar – mot miljöfrågor, mot ökat socialt ansvar, mot att bli småföretagarnas parti – beror, menar partistyrelsen, i mycket större utsträckning på vad vi faktiskt gör i praktisk politik än vad vi bestämmer oss för att partiprogrammet ska beskriva.

I viss mån kan partiprogrammets prioriteringar påverka självbilden bland folkpartister. Om partiprogrammet ger större utrymme för framtidsfrågor eller ett socialt perspektiv eller miljöfrågor eller småföretagens betydelse, så kan detta ha viss inverkan på hur folkpartister väljer att uppmärksamma dessa frågor. Samtidigt ska vi komma ihåg att partiets stora framgångar inom skolpolitiken inte föregicks av något beslut om att ändra i partiprogrammets tyngdpunkt.

Slutsatsen av detta är att vägen till att göra Folkpartiet till ett framgångsrikt parti bland småföretagare, miljövänner eller socialt engagerade ligger i idéutveckling och aktivt politiskt vardagsarbete. För att nå dit krävs det att många folkpartister talar om dessa frågor, ofta och med den inlevelse som bara kan komma från äkta engagemang.

Det är också därför partistyrelsen valt att tillsätta ett stort antal programgrupper som tillsammans ska täcka en mycket stor del av det politiska fältet. Tillsammans med de program på andra områden som tagits fram de senaste åren är ambitionen att förnya politiken väldigt brett. De målsättningar för en bättre, tydligare och förnyad politik inom olika sakområden som uttrycks i flera av motionerna bör därför kunna tillgodoses i den processen.

Det nya i denna process är också öppenheten och användandet av digitala hjälpmedel för att sprida möjligheten att påverka innehållet i högre grad än något politiskt parti någonsin försökt sig på. Via bloggar, twitter, digitala enkäter och riktade samråd ges såväl medlemmar som sympatisörer stor möjlighet att framföra sina åsikter till respektive arbetsgrupp och så småningom till den programkommitté som ska skriva det nya partiprogrammet.

Dessa verktyg tror partistyrelsen också kan ge större möjligheter att nå framgång på det lokala planet. Partistyrelsen är väl medveten om att Folkpartiet inte har samma framgångar i alla delar av landet, som påpekas i motionerna **A10** och **A11**. Lösningen på detta ligger dock inte nödvändigtvis i en särskild arbetsgrupp eller programtext, även om detta inte heller ska uteslutas som metod. Även här har partistyrelsen stor tilltro till att fler kan engageras i arbetet genom de nya arbetsmetoderna.

Huruvida partiprogrammet slutligen ska förses med en vision om Sverige 2050 eller ej är en fråga som partistyrelsen vill överlämna åt författarna att bestämma om. Det kan ses som ett mer redaktionellt beslut om hur programkommittén vill disponera texten.

Partistyrelsen vill därför inte binda upp arbetet med det kommande partiprogrammet genom förtida ställningstaganden. Med de nya arbetsmetoder som sociala medier ger oss finns förutsättningar för en verkligt öppen och bred process där inte partiets medlemmar utan i högre grad än tidigare också våra väljare och sympatisörer kan komma till tals under arbetets gång. Det är två år fram till nästa landsmöte. Under den tiden kommer alla de förslag och synpunkter som kommer in – inklusive de här behandlade motionerna – att ligga till grund för utformningen av det slutgiltiga förslaget. Partistyrelsen vill med detta föreslå att **motion A4, A5, A6 yrkande 2, A7–A11 samt K8 yrkande 1 anses besvarade**.

Partistyrelsen övergår nu till de motioner som rör samarbete eller sammanslagning med andra partier. Avslutningsvis besvaras en motion som föreslår att Norman Borlaugs födelsedag ska bli en svensk högtidsdag.

I **motion A12** föreslås att partistyrelsen ska utreda och sondera förutsättningarna för ett samgående mellan Folkpartiet liberalerna och Centerpartiet, bland annat genom ”samtal på central och lokal nivå, inom och mellan partierna och en dialog med partiernas väljare”. Motionärerna föreslår vidare att partierna ska gå fram under en gemensam partibeteckning i valet 2014. Ett liknande resonemang förs i **motion A13 yrkande 1**, där motionärerna föreslår att Folkpartiet och Centerpartiet i nästa val bör ställa upp under en gemensam valbeteckning med respektive parti som spränglistor.

Författarna till **motion A14** är även de inne på samverkan med Centerpartiet, men främst i EU-sammanhang, och föreslår bland annat att partierna i Europaparlamentsvalet 2019 ska ställa upp med en gemensam lista och ett gemensamt valmanifest under partibeteckningen ELDR/ALDE (**yrkande 1**). Vidare föreslås att partistyrelsen får i uppdrag att arbeta för att det ska hållas primärval inom ELDR/ALDE inför varje Europaparlamentsval, från och med 2019, där partigruppens kandidat till kommissionsordförande väljs (**yrkande 2**).

Partistyrelsen kan inledningsvis konstatera att frågan om partisammanslagning mellan Folkpartiet och ett eller flera av de andra borgerliga partierna återkommande dyker upp i debatten. Ibland framläggs förslaget att samtliga borgerliga partier ska slås ihop eller åtminstone bilda en gemensam valbeteckning, ibland är det de tre så kallade mittenpartierna eller – som i motionärernas fall – sammanslagning enbart med Centerpartiet. Sedan allianssamarbetet inleddes har också en del av de partiskiljande ståndpunkter som fanns förr jämkats samman något.

Som en följd av den så kallade mittensamverkan mellan Folkpartiet och Centerpartiet på 1960-talet och tidigt 1970-tal delar partierna studieförbund. I väljarnas ögon uppfattas också partierna som relativt nära varandra på vänster–högerskalan. Även om begreppet mittenparti inte är lika vanlig som för tjugo eller trettio år sedan, så är ändå benämningen användbar också i dag.

När partistyrelsen förhåller sig till denna fråga är det viktigt att slå fast att det är de liberala idéerna som är uppgiften. De politiska partierna är ett medel och inte ett mål i sig. När frågan om partisammanslagningar diskuteras är det viktiga alltså hur liberalismens idéer befrämjas bäst. Partistyrelsen vill påpeka att Folkpartiet liberalerna och Centerpartiet har sin grund i olika ideologiska utgångspunkter.

Det svenska partilandskapet har varit tämligen stabilt ända sedan demokratins genombrott. Hittills finns det bara två verkligt framgångsrika exempel på partisammanslagningar, nämligen mellan Jordbrukarnas riksförbund och Bondeförbundet samt mellan Frisinnade landsföreningen och Sveriges liberala parti. Den sistnämnda sammanslagningen kan också lika gärna betecknas som en återförening under ett nygammalt namn, Folkpartiet.

Gemensamt för de framgångsrika partisammanslagningarna är att det har funnits en genuin idégemenskap som har överbryggat oenighet i enskilda sakfrågor. Detta, menar partistyrelsen, måste också vara vägledande för synen på hur dagens partilandskap bör organiseras. Det finns mer eller mindre starka liberala inslag i flera partier, men Folkpartiet är det enda svenska riksdagsparti vars uppgift är att i alla sam-

manhang verka utifrån den liberala ideologin och utveckla sakpolitik med liberalismen som grund.

Ett vanligt argument för partisammanslagning är att det nya partiet skulle bli mer framgångsrikt tack vare sin storlek. Det är dock inte alltid summan av två partier blir lika stor som partierna var för sig. Ett sammanslaget parti tvingas till interna politiska kompromisser som inte nödvändigtvis lockar lika många väljare som de två ursprungliga partierna.

Ett visst stöd för ett sådant resonemang kan man finna i uppfattningen att det finns några procentenheter väljare som betecknar sig som allmänborgerliga och skulle kunna lockas av ett starkt mittenparti. Å andra sidan finns också mätningar som visar att många av dem som röstat på antingen Folkpartiet eller Centerpartiet inte har det andra partiet som andrahandsval. Dessa väljare skulle kunna avskräckas av en sammanslagning i lika hög grad som andra skulle attraheras. Partisammanslagning bör således inte övervägas enbart av väljarmaximeringsskäl.

Dessutom är själva processen i samband med en sammanslagning av partier krävande och tar mycket tid och kraft i anspråk – tid och kraft som borde ägnas åt det politiska arbetet i stället.

Sammantaget menar partistyrelsen att det inte finns skäl att inleda sonderingar om samgående mellan Folkpartiet liberalerna och Centerpartiet. Partistyrelsen vill med detta föreslå att **motion A12 och A13 yrkande 1 avslås**.

Eftersom det just i EU-sammanhang finns många frågor där Folkpartiet och Centerpartiet står långt från varandra, till exempel synen på hur långt samarbetet bör fördjupas, eurofrågan och jordbruks- och landsbygdsstöd, är det svårt att se någon möjlighet att tillgodose förslagen i **motion A14**. Den samverkan som sker med Centerpartiet inom ELDR/ALDE begränsas till de områden där vi har samma syn. Partierna i Europaparlamentet är betydligt lösare sammanslutningar än de svenska riksdagspartierna. Möjligheten att ordna gemensamma primärval och utse kandidater till kommissionsordförande faller både på de stora politiska motsättningarna inom gruppen och på att en infrastruktur för att kunna hantera en sådan process helt saknas. Partistyrelsen föreslår att **motion A14 avslås**.

Författarna till **motion A15** föreslår att Folkpartiet ska verka för att den 25 mars blir en högtidsdag till Norman Borlaugs minne, för att uppmärksamma inte enbart dennes födelsedag utan också för att symbolisera tron på rationalitet och utvecklingsoptimism.

Partistyrelsen instämmer i motionärernas lovord om Norman Borlaugs gärning. Det är inte svårt att räkna upp människor under 1900-talet som haft en bestående påverkan på mänsklighetens livsvillkor, men många av dem är olyckligtvis inga förebilder utan tvärtom återfinns många förövare av historiens värsta förbrytelser just under 1900-talet. Andra, till exempel de framstående vetenskapsmännen som låg bakom atombombens – men därmed också indirekt atomkraftens – tillkomst, får ett mer blandat eftermäle.

Dock finns det inte någon tradition i Sverige av att utlysa nationella högtidsdagar för att uppmärksamma förtjänta personer. Om denna tradition skulle införas bedömer partistyrelsen att det sannolikt finns andra personer vars minne det finns bredare uppslutning för att hedra genom en särskild högtidsdag. Partistyrelsen föreslår mot den bakgrunden **att motion A15 anses besvarad**.

Partistyrelsens förslag till beslut

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** motion A1 anses besvarad
2. **att** motion A2 avslås
3. **att** motion A3 yrkande 1 bifalls
4. **att** motion A3 yrkande 2 anses besvarat
5. **att** motion A4 anses besvarad
6. **att** motion A5 anses besvarad
7. **att** motion A6 yrkande 2 anses besvarat
8. **att** motion A7 yrkande 1 anses besvarat
9. **att** motion A7 yrkande 2 anses besvarat
10. **att** motion A8 anses besvarad
11. **att** motion A9 anses besvarad
12. **att** motion A10 anses besvarad
13. **att** motion A11 anses besvarad
14. **att** motion K8 yrkande 1 anses besvarat
15. **att** motion A12 avslås
16. **att** motion A13 yrkande 1 avslås
17. **att** motion A14 yrkande 1 avslås
18. **att** motion A14 yrkande 2 avslås
19. **att** motion A15 anses besvarad

B. Ekonomi, företagande och bostäder

Innehåll:

Motioner 59
Allmän ekonomisk politik, skattepolitik m.m. 59
Företagar- och konsumentfrågor 68
Bostadspolitik samt plan- och bygglagstiftning 80

Motioner

Allmän ekonomisk politik, skattepolitik m.m.

B1. Sverige behöver en ny skattereform

Adam Cwejman, Göteborg
Björn Brändewall, Kalmar
Sebastian Hallén, Kalmar
William Jelvin, Uppsala
Simon Hedlin Larsson, Stockholm
Linda Nordlund, Stockholm
Erik Scheller, Årsta

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska ställa sig bakom ett borttagande av källskatten
2. **att** Folkpartiet liberalerna ska ställa sig bakom att reformera Sveriges skattesystem så att inkomstskattesatsen blir lika oavsett inkomst och att grundavdraget höjs kraftigt
3. **att** Folkpartiet liberalerna ska ställa sig bakom att avskaffa avdragsrätterna och kompensera med sänkt skatt på arbete generellt

Mycket har hänt de senaste åren och i dag lönar det sig bättre att arbeta än innan Alliansen vann valet 2006. Jobbskatteavdraget har varit ett effektivt verktyg för att öka arbetskraftsutbudet samtidigt som det varit en viktig frihetsreform för många människor som lever på marginalen varje måndag. Jobbskatteavdraget har varit framgångsrikt men vi har nu hamnat i en situation där vi får ett för varje år mer krångligt och oöverskådligt skattesystem som dessutom har de högsta marginalskatterna i världen.

Även med en avskaffad värnskatt skulle Sverige vara på delad andraplats (tillsammans med Nederländerna) i denna föga smickrande liga. Höga marginalskatter skadar drivkrafterna för arbete och det skadar Sveriges konkurrenskraft. Den skattereform som Folkpartiet var med och genomdrev på 1990-talet har i praktiken rivits upp då men inte längre garanteras minst hälften av sin lön. Att det alltid ska löna sig att arbeta lite mer oavsett vad man tjänar är en viktig princip som måste tillbaka i skattesystemet.

Vi tror inte att Sveriges skattesystem mår bra av fler enskilda reformer riktade till vissa grupper, eller fler jobbskatteavdrag som gör systemet än mer komplicerat. I stället behövs en större reform av hela systemet där en progressiv skattesats med konstant marginaleffekt införs. Detta skulle innebära att en platt skatt införs, alla betalar lika procentsats på sin inkomst över grundavdraget. I detalj hur stor del av denna inkomstskatt som ska gå till stat och hur stor del som ska tilldelas kommuner och landsting kan med fördel lämnas till en utredning att lämna förslag kring.

Detta innebär samtidigt att jobbskatteavdraget försvinner, men denna reform bör åtföljas av ett höjt grundavdrag. Detta för att öka marginalerna för de med lägst inkomster, oavsett typ av inkomst.

Tillsammans med reformer som gör skattesystemet transparent och enkelt kan vi dessutom förenkla för småföretagare och nyanlända till Sverige. Skattesystemets utformning är krångligt och gynnar vissa grupper framför andra.

En skattereform efter dessa principer skulle gynna Sveriges konkurrenskraft, öka marginalerna för de personerna med lägst inkomst och göra skattesystemet mer lättöverskådligt.

B2. Grön skatteväxling och global konkurrenskraft

Karl-Erik Andersson, Västerås
Ann-Mari Brevik Adiels, Billdal
Harriet Andersson, Västerås
Dietmar Gleich, Falun
Arne Kjellberg, Västerås
Örjan Rosell, Västerås
Anders Schüllerqvist, Enskede
Carl-Åke Utterström, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska ta initiativ för en blocköverskridande skatteutredning för nytt skattesystem med grön skatteväxling och en långsiktig hållbar global konkurrensförmåga

Den kraftfulla globaliseringsprocessen har fått djupgående konsekvenser på finansieringen av offentlig sektor. Skatterna på arbete och kapital bör även drastiskt sänkas för att stärka konkurrenskraften. Många yrken är utsatta för global konkurrens och därför måste inkomstskatter sänkas för att ge mer lika villkor på den globala marknaden. Samtidigt är det uppenbart att en förstärkt offentlig sektor behövs för bland annat hälso- och sjukvård, utbildning, forskning, infrastruktur med mera. Antalet äldre ökar ofta med ökad vårdtyngd och allt färre måste kunna producera det som behövs. Slutsatsen är att skatter och finansiering av offentlig sektor måste ske på annat sätt än i dag.

Den globala naturresurskrisen samt undvikande av en global klimat- och miljökatastrof ger möjligheter. I stället för att beskattning arbete bör användningen av naturresurser beskattas. Fler avgifter på utsläpp och miljöförstöring är en annan del. Mervärdesskatt på konsumtion är en tredje del. Ett sådant skattesystem styr mot en mer hållbar ekonomi som i sin tur ökar vår globala konkurrenskraft. Till exempel ett sänkt beroende av importerad olja och naturgas blir en styrka när priserna rusar i höjden för fossila bränslen.

Ett nytt skattesystem av ovan skisserad art får konsekvenser för kommuner och landsting. Därför kan lösningen bli nationell finansiering av skola, äldreomsorg, hälso- och sjukvård och individ- och familjeomsorgen genom exempelvis nationell patientpeng, skolpeng, äldrepeng med mera. Det skulle kunna också medföra ökade möjligheter till effektiviseringar av offentlig sektor via konkurrens. Det innebär också ett optimalt verktyg för skatteutjämning mellan kommuner och regioner.

B3. Genomför skatteväxling på allvar

Lars Wedén, Sigtuna
Ann-Mari Brevik Adiels, Billdal
Karl-Erik Andersson, Västerås
Leiph Berggren, Hässelby
Lennart Fremling, Stockholm
Dietmar Gleich, Falun
Staffan Modig, Vallentuna
Annalena Sandor, Enskede
Anders Schüllerqvist, Enskede

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partiet ska utreda och driva tanken på en långtgående och systematisk växling från skatt och övrig belastning på arbete till ökad skatt/belastning på energi (särskilt fossil), ändliga råvaror och miljöskadliga produkter

Planetens resurser och motståndskraft håller på att uttömmas. Global befolkningstillväxt och berättigade krav på välfärd från miljarder människor accentuerar dilemmat. Att ständig tillväxt skapar resurser för välstånd håller inte längre. Fortsatt jakt på oreflekterad materiell tillväxt ökar farten mot sammanbrott i det livsuppehållande naturliga systemet. Situationen gäller särskilt de högkonsumerande länderna – till exempel Sverige – där varje individ har många gånger större resursförbrukning och påverkan på miljön och klimatet än världsgenomsnittet, och långt överden nivå som en uthållig värld klarar. Analysen delas inte bara av ”gröna utopister” utan också av ledande forskare världen runt, bland annat Stockholm Environmental Institute.

En minskad materiell tillväxt anses leda till recession och arbetslöshet. En systematisk och långtgående skatteväxling från arbete till materiell konsumtion verkar dock i motsatt riktning. Liberaler brukar tro på individens fria val inom ramen för tydliga ekonomiska styrmedel. Skatteväxling innebär just det.

En tankemodell för fortsatt utredning

- ”Flytta” ett stort antal miljarder (100, 200 eller 300 miljarder, det vill säga 10–40 procent av statsbudgeten) från skatt med mera på arbete till skatt med mera på materiella resurser
- Genomför i flera steg med klar angivelse av färdriktning och tidsplan
- Områden för ökad belastning är: energi i allmänhet, fossil energi i synnerhet, miljöbelastande verksamheter och varukonsumtion (högre enhetlig varumoms)
- Områden för minskad belastning är: inkomstskatt (statlig och kommunal – via statsbidrag), tjänstemoms (enhetlig) och arbetsgivaravgifter (utöver rena försäkringssystem)

För att undvika fusk, ineffektiv bidragsoptimering, byråkrati, politisk ”klåfingrighet” och oklarhet bör maximal tydlighet/enkelhet eftersträvas samt undantag och subventioner undvikas.

En genomgripande skatteväxling gör resurskrävande och skadliga verksamheter dyrare och personalintensiva verksamheter billigare. Med marknadsekonomi och individernas fria val leder det till:

- Bättre och resurssnålare produkter (”slit-och-släng” och långa frakter blir dyrare)
- Mer och bättre närservice (dyr personal och billiga transporter har format vårt samhälles fysiska struktur)
- Mer underhåll, reparation och återvinning (det lönar sig och blir billigare)
- Ökad sysselsättning i privat och offentlig tjänstesektor (mer ”vård–skola–omsorg”)

Sammantaget leder detta till ett samhälle med uthållighet, bättre service och ökad livskvalitet.

Skatteväxling kan bli en profilfråga för Folkpartiet! I första hand för att det är sakligt befogat. Dessutom skulle ett sådant initiativ bryta det monopol på ekonomisk politik som Moderaterna etablerat. Det skulle också visa den växande väljarskara som känner djup oro för framtidens levnadsvillkor att Folkpartiet som ett förnuftsbaserat och etiskt parti tar ansvaret för kommande generationer och vår planets uthållighet.

B4. Ökat fokus på avskaffande av värnskatten

Jonas Noréus, Varberg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet hårdare ska driva frågan om värnskattens avskaffande
2. **att** det kommande partiprogrammet får tydligare skrivning om värnskattens avskaffande

Den statliga värnskatten innebär fem procentenheters marginalskatt på inkomster ovanför den så kallade övre brytpunkten för statlig skatt, för inkomster 2011 ligger den på 45 600 kronor per månad. Inkomstskatten i detta inkomstläge hamnar nära 60 procent (den exakta siffran blir beroende av skattesatserna för kommun och landsting i hemorten).

Skatten infördes som en tillfällig åtgärd vid saneringen av de statliga finanserna i mitten av 1990-talet. Sedan dess har den blivit permanent känns det som, då inget avskaffande finns inom sikte.

Folkpartiet är det parti som tydligast pläderat för ett avskaffande av värnskatten. Nu är det dock dags att spänna bågen hårdare och mer kraftfullt driva frågan. Skatten innebär en straffpremie för utbildning och entrepenörskap och verkar hämmande på förkovran och extraarbete. Ett förhållandevis nytt argument för ett avskaffande av värnskatten finns i långtidsutredningen 2011, en rapport från regeringskansliets experter, som bedömer att ett avskaffande inte skulle innebära någon minskning av statens skatteinkomster totalt

sett. Utredningen hänvisar till ett flertal studier som pekar i samma riktning.

Den unikt höga svenska marginalskatten leder till att kvalificerade människor avstår från vidareutbildning och extrainsatser, vilket drabbar dem personligen och sannolikt kostar det allmänna pengar. Värnskatten motverkar inte heller fenomen som fylleri, bilköer eller nedskräpning i naturen. Det enda skälet till dess existens är att företagsamhet, kunskap och arbete inte ska få betala sig alltför bra. Det är Jantelagen i sin renaste form.

Det enda kvarvarande skälet att behålla värnskatten är således att staten vill minska levnadsstandarden för en viss grupp av människor. Ur liberal synpunkt kan det aldrig vara försvarbart.

Folkpartiet bör hårdare driva frågan om värnskattens avskaffande. Det kommande partiprogrammet bör därför tydligare klargöra partiets ställningstagande i frågan. Programgruppen som arbetar med partiets skattepolitik bör tydligt få signalen från landsmötet att det är dags att ta bort värnskatten, som kallades tillfällig när den infördes av den socialdemokratiska regeringen 1995.

B5. Avskaffa den statliga inkomstskatten

Folkpartiet liberalerna Södermanlands län
Adam Cwejman, Göteborg
Niklas Frykman, Eskilstuna
Haralampos Karatzas, Norrköping
Simon Hedlin Larsson, Stockholm
Benny Lindholm, Uppsala
Mathias Sundin, Norrköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna sätter som mål att den statliga inkomstskatten på sikt avskaffas
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att ta fram en plan i ett antal steg för hur detta kan uppnås

Det är moraliskt fel att stat, kommun och landsting tar ifrån vissa människor mer än varannan ny intjänad krona. Skulden för detta ligger till stor del på att staten har två extra steg i inkomstbeskattningen om 20 procent respektive 25 procent (värnskatt) utöver de dryga 30 procent i sammanlagd kommunal- och landstingsskatt som tas ut i de flesta kommuner. Den statliga inkomstbeskattningen är en straffskatt på utbildning och egna ansträngningar.

Folkpartiet driver i dag att värnskatten ska tas bort. Det är principiellt riktigt, men det handlar endast om de sista fem procentenheterna för de med allra högst inkomster. För ett liberalt parti bör det långsiktiga målet vara att ta bort hela den statliga inkomstbeskattningen som gör att stora grupper av akademiker och tjänstemän betalar marginalskatter på över 50 procent.

Detta skulle också göra den speciella, lägre, expertskatten för utländska medborgare onödig.

En sådan genomgripande förändring låter sig inte genomföras på en gång. En plan måste därför tas fram för i vilka steg skatterna kan sänkas.

B6. Redovisning av äldres ideella insatser i nationalräkenskaperna

Barbro Westerholm, Stockholm
Birgitta Borg, Gyttorp
Gabrielle Peteri, Nora
Anita Wejbrandt, Johanneshov

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att äldres ideella insatser redovisas som en resurs i nationalräkenskaperna

Äldre människor möter tyvärr alltför ofta det som brukar kallas ålderism, det vill säga en negativ syn på åldrandet och en uppfattning om att äldre är en tärande del av samhället. Den uppfattningen beror delvis på att de flesta äldre har gått i pension och inte längre finns kvar på arbetsmarknaden och får lön och därmed inte syns i nationalräkenskaperna som en resurs.

Äldres ideella insatser synliggörs inte men är betydande. Det framgår av studier som gjorts inom äldreomsorgen och SCB:s tidsanvändningsstudier. Äldre står för mer än hälften av äldreomsorgen, äldre ställer upp för barnbarn, äldre är aktiva i ideella föreningar som Röda Korset, idrottsklubbar och pensionärsorganisationer med mera, med mera.

Den slutsats man kan dra av de gjorda undersökningarna är att äldre är en viktig resurs i samhället men värdet av den, mänskligt och ekonomiskt, är dolt. Om det synliggörs skulle också synen på äldre kunna förändras. En insikt skulle växa fram om vikten av äldre som samhällsresurs och vikten av att underlätta för äldre att göra ställa upp på dessa oavlönade insatser. I utredningen om den statliga folkrörelsepolitiken i framtiden (SOU 2007:66) finns ett förslag om att de man kallar för hushållens icke-vinstdrivande organisationer bör föras upp som ett område i den officiella statistiken och att SCB skulle vara statistikansvarig.

Folkpartiet bör ta initiativ till en utveckling av dessa tankegångar som syftar till ett konkret förslag hur de ideella insatserna, däribland de äldres, skulle kunna redovisas i nationalräkenskaperna.

B7. Kapitalskatten vid bostadsförsäljning – ett hinder för rörlighet

Folkpartiet liberalerna Nacka

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för en beskattning av vinsten vid bostadsförsäljning som underlättar rörligheten på bostadsmarknaden

Äldre personer, som önskar ett mindre och mer praktiskt boende, är ofta av rent ekonomiska skäl förhindrade att flytta från villan till den mer lättskötta lägenheten. Skälet är beskattningen av ”försäljningsvinsten”.

Då vinsten inte beräknas på inköpsprisets realvärde i dag, blir summan orealistiskt stor. En person, som köpte sin bostad för 1,5 miljoner kronor för 30 år sedan, har i reala termer inte gjort någon vinst alls, om försäljningen inbringar cirka 4 miljoner kronor.

Efter att ha konstaterat detta ser sig många tvingade att stanna i sin ursprungsbostad, särskilt som uppskovsmöjligheten vad gäller vinstbeskattningen också försämrats.

Den bristande rörligheten är till nackdel för såväl yngre som äldre på bostadsmarknaden.

B8. Ränteavdragen

Gunnar Andrén, Stocksund

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska arbeta för en översyn av rätten till ränteavdrag samtidigt som förutsebarheten för enskilda bibehålls

Att övertecknad vill ha breda skattebaser och låga skattesatser är ju ingen överraskning.

Jag vill till exempel ha samma skattesats för mervärdesskatten och därmed göra mången skatteplanerare arbetslös.

Men jag vill också – goda steg togs vid den underbara natten 1980 och S–FP-skatteuppgörelsen 1990 – avskaffa avdragsrätten för ränteutgifter.

Jag vet att många är emot detta, inte minst bankerna som självfallet gynnas av denna asymmetri i skattesystemet. Varför ska man få dra av 30 procent av just ränteutgifter upp till 100 000 kronor när man inte får dra av till exempel utgifter för inköp av nödvändiga drivmedel, barnmat, tandvård eller ytterligare en rekreationsresa till Mallorca?

Vi bör planera för att minska avdragsrätten för räntor. Men viktigt är här att det måste ske över en så lång tidsperiod att vanliga människor hinner anpassa sin ekonomiska planering.

Mitt förslag är därför, för att göra det konjunkturoberoende, att minska avdragsrätten med 1 procentenhet per år. Då tar det 30 år innan denna oformlighet i skattelagstiftningen är borta – samtidigt som inkomsträntor och utdelningar på samma sätt görs skattefria på motsvarande sätt.

Då får vi en större skattebas och ett mer ekonomiskt robust skattesystem – som dessutom kommer att innebära att sparande blir mer lönsamt och att leva på lån dyrare, en god liberal ekonomisk politik i Bertil Ohlins anda: Det ska löna sig att arbeta.

B9. Beskattning vid försäljning av bostad

Åke Wedin, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** det utreds en uppräkning med det indextal som berör den aktuella villan/insatslägenheten från det att den inköptes till det att skedde en försäljning. Att påstå att det ska utgå en ränta på 0,5 procent som sedan beskattas med 1,67 procent är absolut vilseledande

I dag tar man ingen hänsyn till dem som av någon anledning säljer sin villa eller insatslägenhet. Man tar ingen hänsyn till den årliga inflation som sker med att kronans värde försämras i ökad takt. Staten mjölkar oss på ett sätt som saknar motstycke och det har skett under många år.

Den som säljer efter till exempel 10 år eller mer gör i verkligheten en stor förlust när man inte får en indexuppräkning på det tidigare inköpspriset plus kostnader för eventuella förbättringar. Vid försäljning av en villa och köp av en satslägenhet så får man en latent skuld till staten på hundratusentals kronor efter det man direkt efter en försäljning betalt en skatt. Denna latenta skuld skulle man enligt vad som beslutades under föregående mandatperiod betala en ränta på, en halv procent. Men vi beskattas med 1,67 procent. Alltså en ren bluff!

Att man säljer till exempel en villa så sker det av olika skäl till exempel störningar av nya grannar i närområdet, av att man inte orkar med trädgård, man blivit äldre, att man fått lov att byta arbetsplats till exempel vid nedläggning av företag vilket varit aktuellt de senare åren, att en skilsmässa varit orsaken med mera.

I dag finns det äldre som inte säljer sin villa och inte väljer till exempel en insatslägenhet av detta skäl. Det bevisar en verklig orättvisa som nu tusentals familjer drabbats av.

Själva har vi drabbats av denna orättvisa behandling och tanken om en motion har legat latent i flera år. Men när man ser och hör att detta drabbar fler och fler så måste man reagera.

Det finns de som har en latent skuld på cirka 1 miljon kronor och kanske ännu mer. Hur länge ska denna orättvisa få fortgå?

B10. Skatter eller avgifter – finns det någon skillnad?

Jan Ertsborn, Falkenberg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att offentliga avgifter ska motsvaras av kostnader och inte utgöra dolda skatter

Såväl staten som regioner/landsting och kommuner har som intäkter inte bara vad som benämns skatter utan även en mängd olika avgifter. Det är uppenbart att det i flera fall uttas betydligt högre avgifter än vad som motsvaras av berörda kostnader, vilket då innebär att det till vissa delar blir fråga om dolda skatter.

Ett betydande exempel på detta är arbetsgivaravgifterna, som nu inte specificeras på annat sätt än den del som utgör pensionsinbetalningarna. I arbetsgivaravgifterna ingår till exempel kostnaderna för statens utbetalningar av lönegarantier i konkurser och företagsrekonstruktioner. För åren till och med 1998 uppgick avgiften till 0,25 procent av arbetsgivaravgifterna. Om man använder denna beräkning kan konstateras att det varje år tas in betydligt mera avgifter än vad som motiveras av utbetalningarna, alltså en dold skatt.

Ett annat mindre men mycket tydligt exempel är de expeditionsavgifter, som uttas för handläggning av lagfarter och inteckningar och som nu uppgår till nästan 300 miljoner kronor per år. Enligt uppgift från Lantmäteriverket, som handlägger dessa ärenden, uppgår kostnaderna till cirka 150 miljoner kronor per år. Alltså föreligger här en dold skatt på 150 miljoner kronor per år. För tydlighetens skull ska klargöras att dessa expeditionsavgifter inte ska förväxlas med den stämpelskatt som uttas i lagfarts- och inteckningsärenden och som uppgår till över 8 miljarder kronor per år.

Samhället skulle vinna mycket på att ha klara skiljelinjer mellan avgifter och skatter. Det skulle också öka förståelsen och viljan hos medborgarna att betala olika avgifter om man med lätthet kunde se vad det var som man betalar för.

En fullständig genomgång och uppdelning borde göras av de offentliga inkomsterna mellan å ena sidan avgifter som motsvaras av direkta kostnader och å andra sidan skatter.

B11. Synliggör arbetsgivaravgiften för samtliga löntagare

Folkpartiet liberalerna Värmlands län

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att arbetsgivaravgiften synliggörs för samtliga löntagare, samt att den i en förlängning görs helt transparent i sina beståndsdelar

Den arbetsgivaravgift som svenska arbetsgivare betalar in baseras på varje anställds lön och utgör i år 31,42 procent på lönesumman. Om en anställd är under 25 års ålder så är arbetsgivaravgiften halverad. Likaså är avgiften reducerad när arbetstagaren är över 65 år.

Arbetsgivaravgiftens olika beståndsdelar utgörs av ålderspensionsavgift, efterlevandepensionsavgift, sjukförsäkringsavgift, arbetsskadeavgift, föräldraförsäkringsavgift, arbetsmarknadsavgift och allmän löneavgift.

På vissa inkomstslag ersätts arbetsgivaravgiften av den särskilda löneskatten om 24,26 procent, som debiteras på inkomster från till exempel passiv näringsverksamhet. Den särskilda löneskatten debiteras också på avsättningar till avtalsbundna pensionsförmåner.

När arbetsgivaravgiftens storlek diskuteras så sker det oftast ur perspektivet som en belastning för företagen. Men ser verkligen den enskilde medborgaren orsakssambanden i ett system som är konstruerat för att vara ogenomskinligt?

I samband med valet 2010 uppmärksammade PRO väljarna på att pensionärer inte får lika stor del av de skattesänkningar för inkomsttagare i lägre inkomstnivåer som dem med förvärvsinkomst får. Samtidigt valde man bort, alternativt glömde man, att i sin redovisning ta med den särskilda löneskatten som belastar löneutrymmet för löntagare via kollektivavtalens kostnader för tilläggspensioner.

Det är uppenbart att inte alla som diskuterar vårt skattesystem riktigt vet vad de diskuterar. Alternativt att man medvetet använder den otydlighet som rådande system gett upphov till när det passar de egna syftena i den offentliga debatten.

För att kunna delta i och förstå det offentliga samtalet om det framtida välfärds- och skattesystemet så behöver den enskilde medborgaren begripa vad som diskuteras. Frågan behöver göras transparent. Detta uppnås enklast genom att samtliga lönebesked redovisar avgiftens omfattning kopplat till individen. Så sker redan i dag på vissa arbetsplatser. Givetvis ska samtliga löntagare ha rätt till den informationen. Det innebär ingen ökad byråkrati för arbetsgivaren då skattemyndigheten ändå ska ha in den informationen.

B12. Redovisa pensionsinbetalningar på lönebesked

Charlotta Schenholm, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** arbetsgivaren måste redovisa på lönebeskedet hur mycket man har betalt in i pensionsinbetalning för arbetstagaren

I dag förväntas vi i större utsträckning göra aktiva genomtänka val när det gäller våra pensioner. Med de system vi i dag har är det emellertid ganska svårt. Vår allmänna pension beräknas endast ge cirka 50 procent av lönen och därför är det mycket viktigt vilka övriga pensionsavsättningar man har. De flesta av oss hoppas och litar på att det ska lösa sig – men bättre än att hoppas på att det blir bra är att ge människor verktyg att kontrollera hur det verkligen blir.

De flesta löntagare har också olika typer av tjänstepension kopplat till sin anställning – problemet i dag är dock att det är i princip omöjligt för löntagaren att kontrollera att det som betalas in är korrekt och stämma av det mot hur mycket som arbetsgivaren faktiskt ska ha betalt in. Viktigt är också att jag då får en mer löpande uppfattning om hur mycket som betalas in för mig, både när det gäller den statliga pensionen och eventuella ytterligare inbetalningar.

I de flesta andra sammanhang är det samma person som beställer något som också kontrollerar fakturan, när det gäller pensioner så är det mycket svårt och det finns ingen koppling mellan inbetalare och kontrollör.

I den bästa av världar borde därför på lönebeskedet redovisas både det som betalas in för den statliga pensionen samt eventuella övriga pensionsinbetalningar så att löntagaren sedan när de årliga rapporterna kommer från pensionsföretagen kan stämma av att allt stämmer och inte minst viktigt ta ställning till om detta verkligen räcker.

B13. Sverige ska inte vara ett skatteparadis

Lars Neselius, Linköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att svensk skattelagstiftning skärps enligt mönster från länder som Danmark, Holland och England

Skatteverket har konstaterat att endast två av 25 bolag som ägs av riskkapitalister betalar bolagsskatt. En gigantisk skattelucka har uppkommit som gör att svenska staten går miste om mångmiljardbelopp. Det hela blir möjligt genom genom upplägg med omfattande och invecklade interna transaktioner, där bland annat holdingbolag och internlån med räntor ingår. Pengar flyttas runt i en bolagskoncern, allt i syfte att undgå skatt. Allt görs helt lagligt. Ytterligt försvårande för Skatteverket är att de här bolagen administreras från skatteparadis som till exempel Jersey och Luxemburg.

Danmark, Holland och England har svarat med ett system av motåtgärder. Här godtas inte att bolag kan ligga på 90 procent i skuld. Avdrag får inte göras för räntor. Vidare jämförs vinstnivån med ränteavdragen.

B14. Avdragsrätt för gåvor till frivilligorganisationer

Ingemund Hägg, Uppsala
Lars-Åke Davidsson, Hässelby
Christer Romson Lande, Stockholm
Göran Staxäng, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att stärka civilsamhället med en bred rätt till avdrag för gåvor till frivilligorganisationer

För Folkpartiet liberalerna är det naturligt att verka för att civilsamhället med alla dess organisationer, föreningar, nätverk utvecklas och är en dynamisk kraft i samhället. Viktigt är att sådana organisationer har en hög grad av autonomi och inte styrs av statliga eller kommunala intressen. De ska styras av sina egna intressen och inte ses som uppdragstagare för

stat och kommun. En politik för det civila samhället (prop. 2009/10:55) understryker civilsamhällets betydelse. Där framhålls civilsamhällets viktiga roll som röstbärare och opinionsbildare och med en mångfald av verksamheter.

Om och när relationer utvecklas mellan stat/kommun och organisationer får avtal och liknande om uppdrag inte innebära att bidrag förknippas med villkor som inskränker autonomin och styr in verksamhet på sådant som inte ligger primärt i organisationens ändamål. Det är viktigt att civilsamhällets olika komponenter får utvecklas på egna villkor och staten bör inte styra genom att stimulera strukturer som har till syfte att skapa ”ordning och reda” för att underlätta för staten att ha kontakter med civilsamhället och dra nytta av det. Ett bra civilsamhälle kan vara ganska rörigt och föränderligt på egna villkor.

I dag kan frivilligorganisationer få bidrag av olika slag, till exempel organisationsbidrag, verksamhetsbidrag, projektbidrag. I stället för att öka sådana bidrag för att stärka civilsamhället bör bidrag från privatpersoner stimuleras genom avdragsrätt vid beskattningen. Gåvoincitamentsutredningen (SOU 2009:59) begränsade sig till två ändamål: stödjande av forskning och social hjälpverksamhet. Utredaren presenterade ett förslag som han dock själv inte ville förorda på grund av nackdelar som han ansåg övervägde fördelarna. De förslag som diskuteras om avdragsrätt leder tyvärr fel. Enbart social hjälpverksamhet och forskning berörs. Det innebär statlig prioritering av två utvalda områden i civilsamhället. Det bidrar till en uppdragstagaranda som hämmar autonomin.

Vi vill införa avdragsrätt för gåvor till forskning, ideell verksamhet och kultur heter det på Folkpartiets webbplats (var-politik/snabba-fakta/). Det vi förordar är i linje med denna ambition.

Avdragsrätten bör gälla bidrag till på lämpligt sätt registrerade frivilligorganisationer med ett brett spektrum av ändamål, det vill säga kunna omfatta organisationer inom kultur, idrott, miljö, social verksamhet, religion för att nämna viktiga exempel. De så kallade strukturella villkor för bidrag som beskrivs i proposition 2009/10:55 (avsnitt 10.5) bör kunna ligga till grund för sådan avdragsrätt. Detta bör Folkpartiet konkretisera med sikte på förslag från regeringen 2012.

B15. Om enskildas bidrag till ideell verksamhet

Gunnar Andrén, Stocksund

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att söka hitta en lösning som möjliggör stimulans till att bidra till ideell verksamhet inom ramen för skattesystemet utan att principen om att endast medge avdrag för utgifter för inkomsternas förvärvande åsidosätts

Ibland uppstår principkonflikter, även inom skattesystemet. Viljan att stimulera enskilda bidrag till angelägen civil och ideell verksamhet åstadkommer en sådan när resultat blir att önskan står i en konflikt med den grundläggande princip i beskattningen att endast avdrag för intäkternas förvärvande är avdragsgilla.

Alliansregeringens fyra partier står bakom förslaget att stimulera enskilda att ge bidrag till angelägen civil verksamhet av ideell karaktär. Att detta starka önskemål står i konflikt med den också angelägna symmetrin – och enkelheten – i skattesystemet går dock inte att bestrida, allra minst för den som ska handlägga dessa önskemål på lagstiftningsnivån.

Från liberal utgångspunkt är det angeläget att undanröja denna kollision.

De två motstående principer som måste hanteras är dessa:

1. Vid den individuella inkomstbeskattningen ska endast avdrag som är hänförliga till kostnader för intäkternas förvärvande vara avdragsgilla.

Det medför att exempelvis avdragsrätt för avgift till facklig organisation inte kan accepteras – att göra sådan kostnad avdragsgill är att acceptera att medlemskap i facklig organisation är förutsättning för inkomsten. Med all rätt har därför denna avdragsrätt avskaffats.

Med avdragsrätt för försäkringar förhåller det sig delvis annorlunda. Det handlar i grunden om förskjutningar i tiden av beskattningen av inkomst – dessutom är försäkringar en mycket liberal princip eftersom dess syfte är att sprida risker mellan olika individer och grupper. Likväl bör inte heller försäkringspremier vara avdragsgilla.

2. Gåvor och bidrag till ideell verksamhet, exempelvis för humanistiska projekt i utvecklingsländer, är en mycket angelägen verksamhet.

Som liberal är det lätt att stimulera sådan oegennyttig inriktning. Men problemet är knytningen till själva avdragsrätten vid inkomstbeskattningen. Det är svårt intill omöjlighet att logiskt argumentera för denna om man samtidigt värnar den förstnämnda principen om strikt avdragsrätt knuten till inkomstens förvärvande.

Vad göra?

Som jag ser det finns det vägar ut ur detta dilemma för att kunna tillgodose båda syftena utan att rucka på någondera principen. Jag skulle vilja att Folkpartiets partistyrelse inom ramen för ett reformerat skattesystem prövar några av dessa tankar, fler finns säkert.

A. Låt varje skattebetalare i sin självdeklaration styra ett bestämt belopp, ett maximerat sådant, till något givet och godkänt ideellt ändamål.

B. Låt den skattebetalare som vill betala in denna maximerade summa till något specificerat ideellt ändamål, stimuleras att göra så genom att knyta en sådan personlig gåva till att staten eller kommunen/landstinget/regionen bidrar med samma belopp inom ramen för sin biståndsverksamhet.

B16. Avdrag för arbetsresor

Jan-Håkan Otterberg, Lidköping
Anki Sundin, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** gränsen för avdrag för arbetsresor tas bort helt eller sänks rejält, exempelvis till 1 000 kronor
2. **att** gränsen för avdrag för arbetsresor alternativt görs flexibel så att den enskilde får dra av en viss procent av sina resekostnader, exempelvis 80 procent

Många pendlar i dag till annan ort för att arbeta. Detta är en del av arbetslinjen. Samtidigt är det av största vikt för den enskilde och familjen att få tillgång till denna möjlighet. Att känna trygghet är en grundsten i en socialliberal politik.

Problemet är att gränsen för skatteavdrag är, för 2010, satt till 9 000 kronor. För deltidsanställda och timanställda är det inte alltid man kommer upp i 9 000 kronor för resekostnader. Detta är kontraproduktivt. Arbetslinjen vill att vi ska jobba

men skattereglerna säger att vi måste jobba och resa i en viss mängd för att få göra avdrag. Vi bör uppmuntra alla arbeten, även deltid och timanställningar.

B17. Att stödja hälsa är en investering

Nina Lundström, Sundbyberg
Peter Kjällkvist, Solna
Simon Hedlin Larsson, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet bör arbeta för en generell skatteavdragsmöjlighet för privatpersoner för personlig friskvård
2. **att** motionens förslag om skatteavdrag för personlig friskvård ska beaktas av berörda programgrupper

Samhället finansierar med stora summor åtgärder på grund av ohälsan genom sjukvård, läkemedel och ersättning till sjuka. Trots att vi vet att vissa sjukdomar orsakas eller förvärras av vår livsstil läggs relativt lite fokus på förebyggande hälsoarbete. Det är i dag självklart att vårda sin fastighet samt att sköta det egna boendet genom skattefinansierade tjänster som ROT och RUT. Men på vilket sätt stöttar staten allas möjlighet att sköta sin hälsa? Satsningar på att ta hand om sin egen hälsa leder till minskade kostnader i form av ohälsa.

Många hälsoproblem kan förebyggas av enkla åtgärder såsom motion, god kosthållning och stresshantering. Det är inte lätt att ändra sin livsstil, även om vi är väl medvetna om konsekvenserna av den. Men om man lyckas kan det leda till exempelvis minskat behov av läkemedel och sjukskrivning. Därför bör samhället uppmuntra och stimulera positiva förändringar i livsstil.

Det finns i dag skatterabatter som ska främja friskvård men sättet staten gör detta på är mycket selektivt. Arbetstagare kan få förmånliga erbjudande av arbetsgivaren när det gäller vissa motionsformer. Ibland utvidgas antalet motionsformer som ger skattelättnader men inskränkningarna hämmar friskvården.

Varför gör staten skillnad på anställda och personer som inte arbetar, till exempel studenter, arbetslösa och pensionärer? Dessa om några är väl i hög grad i behov av att ta hand om sin hälsa! Detta problem gäller även de arbetstagare hos arbetsgivare som inte erbjuder friskvård som personalförmån.

Privata levnadsomkostnader som definition i skattelagstiftning inskränker utrymmet för vissa medborgares lika rätt till god hälsa. Även om principen i sig är rimlig finns det redan i dag undantag för att uppnå andra viktiga mål. Skatterabatt för nyttjande av vissa tjänster som rör det privata har visat sig vara framgångsrika för att både skapa nya tjänster och avlasta hushållen vissa arbetsinsatser. Även i detta fall bör vi ta hänsyn till att privatkonsumtionen av friskvård kan få positiva effekter på statskassan, både direkt och indirekt. Alla personer, utan arbetsgivare eller med arbetsgivare, borde få samma möjlighet att göra motsvarande skatteavdrag för privatfinansierad friskvård.

Förutom ökat välbefinnande och minskat lidandet för individen ger hälsovinster positiva effekter på samhällsekonomin. En förbättrad folkhälsa borde delvis kompensera statens bortfall i skatteintäkter genom minskade utgifter för sjukvård och sjukskrivningar och ökade intäkter i form av inkomstskatt då fler kan arbeta. Genom att fler kan arbeta och längre upp i åldrarna stärks även arbetslinjen. Ökat privat företagande inom friskvård ger dessutom mer skattepengar i slutändan till staten.

Ge alla en rätt till viss skattereduktion för insatser som främjar hälsa som till exempel motion, massage, hjärngympa, behandlingar hos naprapat/kiropraktor och hudterapeuter.

Att stödja hälsa är en investering i människorna och framtiden.

B18. Exkludera inte sporter på grund av dyrare redskap

Folkpartiet liberalerna Norrmalm (Stockholm)
Katarina Liljefors, Stockholm
Kim Nurmi, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att inga sporter ska exkluderas från skattefrihet på motion och friskvård på grund av dyrare redskap och kringutrustning

Arbetsgivaren kan i dag skattefritt erbjuda sin personal motionsaktiviteter av enklare slag vid motionsanläggningar som ligger skilda från arbetsplatsen. Arbetsgivaren kan bekosta årskort, klippkort eller enkelbiljetter. Exempel på motionsaktiviteter av enklare slag är styrketräning, spinning, bowling, bordtennis, tennis, volleyboll, fotboll, handboll och bandy. Även aktiviteter av liknande slag godtas, till exempel folkdans, squaredance och jazzdans etc.

Dessutom kan andra aktiviteter av mindre liknande slag godkännas, exempelvis tai chi, quigong, kostrådgivning, information om stresshantering, profylaxkurser för blivande föräldrar och så kallad kontorsmassage, vilket bland annat inbegriper rosenterapi, akupressur, kinesiologi, zonterapi och floating rest. Även enklare slag av fotvård eller fotmassage kan godkännas.

Däremot omfattas inte sporterna golf, ridning, segling och utförsåkning av skattefrihet. Det skäl som har angetts till dessa undantag är att dessa sporter kräver dyrare redskap eller kringutrustning.

Att undanta dessa sporter är felaktigt, främst utifrån följande två perspektiv:

1. Undantagen inskränker individens frihet. Dagens utformning av skattefriheten innebär en inskränkning/styrning av den enskilde individens frihet att själv välja vilken motions- och friskvårdsform som bäst passar denne.

2. Undantagen strider mot syftet med skattefriheten. Syftet med skattefrihet torde vara att få hela befolkningen att motionera mer, öka friskvården och välbefinnandet och därmed minska ohälsan. Att undanta sporter från skattefrihet på andra bedömningsgrunder än sportens bidrag till motion och välbefinnande är att motarbeta syftet med skattefriheten.

Att tillåta skattefrihet för dessa sporter skulle, allt annat lika, inte kosta staten pengar. Det som skulle ske är en omfördelning på motions- och friskvårdsmarknaden. Om uttaget av skattebefriad motion och friskvård skulle öka, vilket alltså skulle leda till minskade skatteintäkter för staten, så skulle folkets ohälsa minska, vilket ju ändå får antas vara syftet med skattefriheten.

B19. Avdrag för fördyrade levnadsomkostnader på grund av hot

Helena Berggren, Västerås
Bonnie Bernström, Stockholm
Amelie Tarschys Ingre, Lidingö
Eva Kullenberg, Ängelholm
Christer Romson Lande, Stockholm
Ulf Larsson, Västerås
Ulla Lennersand, Västerås
Britt-Marie Lövgren, Umeå
Lennart Nilsson, Västerås
Lina Nordquist, Uppsala
Alexandra Spillman, Västerås
Anki Sundin, Västerås
Ylva Särnmark, Ronneby

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att en ändring sker i inkomstskattelagen som medför rätt till avdrag i deklarationen för fördyrade levnadsomkostnader på grund av sekretessmarkering under den tid markering kvarstår

För många våldutsatta och hotade kvinnor återstår till sist inget annat alternativ än att begära sekretessmarkerade personuppgifter alternativt kvarskrivning och därefter avflytta från den, av gärningsmannen, kända adressen. I de flesta fall har flytten initierats av polis eller annan myndighet samt föregåtts av mångåriga hot, trakasserier, stalkning och misshandel av varierande grad. Den utsatta kvinnan och ofta de minderåriga barnen drabbas då av stora personliga kostnader enbart för att kunna känna sig trygga i sitt eget hem. I dag finns ingen avdragsrätt för fördyrade levnadsomkostnader på grund av sekretessmarkering eller kvarskrivning föranledd av annan orsak än yrkesrelaterad. (Somliga personer inom rättsväsende, polis, journalister etc. har även de sekretesskydd men i dessa fall har personerna rätt till avdrag då de ökade levnadsomkostnaderna kan relateras till inkomstens förvärvande/arbetet.)

Därför är det viktigt att personer som tvingas till flytt på grund av den risk- och hotbild som finns runt dem har rätt att yrka avdrag för de ökade levnadsomkostnader som detta ger upphov till. Exempel på sådana kostnader är flyttkostnader (då många kvinnor inte kan ombesörja flytten själva på grund av att mångas bostäder bevakas av gärningsmännen och därför är nödgade att låta flyttfirmor ombesörja packning och flytt), kostnader för dubbel bosättning, telefonabonnemang, mobilt internet, eftersändningar, byte av bil etc.

Folkpartiet bör verka för att få en ändring i inkomstskattelagen så att avdrag medges för ökade levnadsomkostnader hänförliga till skyddade adressuppgifter/kvarskrivning på grund av risk- och hotbild runt utsatta kvinnor och barn samt andra som hotas av närstående.

B20. Ersätt skatteutjämningssystemet

Nina Lundström, Sundbyberg
Leiph Berggren, Hässelby
Simon Hedlin Larsson, Stockholm
Christian Löwendahl, Sundbyberg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet ställer sig bakom motionen och uppdrar åt partistyrelsen att verka utifrån motionens intentioner

En ny skatteutjämningskommitté har precis lämnat sitt slutförslag. Utjämningssystemet syftar till att utjämna skillnader mellan kommunerna vad gäller inkomster och kostnader. Systemet bygger på avancerade beräkningar om vilka kostnaderna är för olika verksamheter där man rensat beräkningarna från faktorer som är påverkbara. Ytterst få personer behärskar systemets utformning. Alla kommittéer de senaste decennierna har lagat och lappat i systemet.

Att ge kommuner rimliga förutsättningar för att klara välfärdsverksamheter är viktigt. För detta finns olika former av statsbidrag från staten. Utmaningarna ser olika ut i olika delar av landet. Utflyttningskommunerna brottas med vikande skatteunderlag. Kommuner med hög andel äldre har stora utmaningar med att klara omsorgen. Storstäder har bostadsbrist, trafikinfarkt och integrationsutmaningar. Alla kommuner har sina utmaningar.

I tider av lågkonjunktur har en viktig fråga för kommuner varit att balanskravet i kommunernas ekonomi kan bedömas över flera år. Om kommuner kan reglera över- och underskott mellan åren kvarstår utmaningen med skatteutjämningen. Kommer den att medverka till att det blir överskott? Det är inte säkert genom eftersläpningar i systemet och den jämförelse som sker mellan kommunernas ekonomiska utfall. Är det rimligt att effektivisera kommunal verksamhet sett till kostnadsutjämningen? Det verkar inte vara fallet med till exempel barnomsorgskostnader. Är verksamheten billigare än kompensationen i skatteutjämningen förlorar kommunen pengar genom att systemet kräver in mellanskillnaden.

Tillväxten skapar växtvärk i kommuner. Men systemet klarar inte av att hantera växtvärken som en utgift. Växande skatteunderlag ses som en tillgång men kraven på ökad service, trafiklösningar, detaljplaner och mycket annat hamnar i skymundan.

Alternativet till dagens skatteutjämningssystem är att utreda en helt annan modell. Dels kan nationella pengsystem skapas som ger rakare lösningar i systemet. Staten drar in redan i dag extra skatter genom statlig skatt och värnskatt från kommuners medborgare med höga inkomster. Det finns alltså redan en utjämning då dessa medborgare betalar betydligt mer än kommun- och landstingsskatt. Det finns i dag andra ekonomiska system som kompenserar glesbygd för just gleshet.

Alla skulle vinna på ett rakare ekonomiskt system där genomskinligheten står i fokus. Kommuner måste få påverka sin ekonomi i högre utsträckning. Medborgarnas ojämna spridning i form av inkomster regleras redan i dag genom andra skatter såsom redan nämnts. Ett nytt system borde kunna utformas utifrån komponenterna statlig inkomstskatt, värnskatt, nationell äldre-förskole-skolpeng, glesbygskompensation, infrastruktursatsningar och övriga statsbidrag. Raka rör i finansiella system gynnar alla inklusive staten.

B21. Boxholm vs Bjurholm

Erik Scheller, Årsta

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att en utredning tillsätts för att se över kommuners och landstings tillgång till skattebaser i syfte att stärka det kommunala självstyret och främja skattekonkurrens och väl avvägda skattenivåer

Det finns tydlig evidens för att Sveriges kommuner skattekonkurrerar med varandra. Vi som parti vill se ett lägre skattetryck borde därför uppmuntra skattekonkurrens på fler områden än enbart beskattning av inkomst av tjänst. Att viss beskattningsrätt överflyttas från stat till kommun ger också kommuner möjlighet att bredda sin möjliga finansiering – det är bättre än de statsbidrag som kommuner i dag får förlita sig till vid sidan av kommunalskatten. Att intäkter och kostnader tas ut på samma nivå – och att samma nivå kan påverka både intäkter och kostnader – ökar transparensen och leder till bättre avvägda beslut.

B22. Kompensera för underhåll och investeringar av skollokaler

Åsa Nilser, Falun
Gunnar Pihl, Svartsjö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** även kommunerna ska få kompensation via kostnadsutjämningen för nya skolor
2. **att** underhåll av skolor ska ges statligt stöd

Många svenska skolor förfaller. Taken läcker och det finns ofta stora brister i ventilationen, vilket leder till hälsoproblem bland elever och lärare. Undersökningar visar att elevernas studieresultat försämras.

Den dåliga skolmiljön påverkar elevernas motivation och uppfattning om vuxenvärlden. När de ser trasiga väggar och dåliga toaletter varje dag så blir deras tolkning till slut att de vuxna inte bryr sig. På flera håll i landet går elever och lärare gå omkring hela dagarna i skolor med dålig inomhusmiljö. Läget är illa på många håll. Skolplikten medför att eleverna är tvingade att vara i skolmiljön. Dåliga lokaler innebär också direkta hälsorisker.

När staten 1991 lämnade ifrån sig ansvaret för skolan till kommunerna försvann den nationella styrningen av hur skollokalerna ska vara utformade. I dag är det ett tiotal myndigheter som på olika sätt är inblandade i frågan om skolmiljön. I England, Finland, Danmark och Norge har man på ett helt annat sätt tagit tag i de här problemen och lyft upp dem till en gemensam nationell nivå.

Läckande tak, dålig ventilation, buller, fuktskador och mögel är exempel på problem i skolmiljön, som kan leda till trötthet, huvudvärk och heshet. Byggfusk är en förklaring men brist på underhåll och åtgärdsplaner ute i kommunerna är en annan anledning. I vissa fall är skolorna billigare att bygga nytt om än att rusta eftersom förfallet har gått så långt att kostnaderna rusat iväg.

Enligt Boverkets utredning skulle det kosta cirka fem miljarder kronor att rusta upp skolorna och förskolorna men siffran är lågt räknat. Ofta saknas det pengar i kommunerna som ansvarar för skolbyggnaderna.

Dagens kostnadsutjämning tar hänsyn till både befolkningsminskningar och befolkningsökningar men bara om den är kraftig i förhållande till övriga kommuner. I kommuner som växer kraftigt kommer även kompensation utgå för nya förskolelokaler enligt förslaget om ny kostnadsutjämning (SOU 2011:39). Någon särskild riktad ersättning för underhåll och investeringar för de kommunala skolorna utgår inte enligt liggande förslag.

B23. Ändrat beräkningssätt vad gäller folkbokförda invånare

Folkpartiet liberalerna Jämtlands län
Dietmar Gleich, Falun
Gunnar Söderberg, Järpen

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för ett ändrat beräkningssätt vad gäller folkbokförda invånare som underlag för kommunens skatteintäkter och statsbidrag. Ett nytt rättvisande beräkningssätt bör införas där en kommuns medelfolkmängd under året ska vara bestämmande för skatteintäkter och statsbidrag

Till landsmötet 2007 motionerade Gunnar Söderberg, Åre, om senaste skattskrivnings- och folkbokföringsdatum den 31 december. Partistyrelsen avstyrkte och landsmötet avslog motionen. 2009 återkom vi med en motion med samma andemening rörande säsongsanställda men med ett annorlunda yrkande. Vi återkommer nu med motionen en tredje gång. Vi menar att problematiken måste belysas och förhoppningsvis åtgärdas. Sedan länge bestämmer antalet folkbokförda invånare den 1 november kommunernas skatteintäkter och statsbidrag. Detta är ett förlegat system. I många kommuner kan folkmängden variera rätt kraftigt över året. Detta gäller inte minst turistkommuner i Jämtlands och andra län med många säsongsanställda. Därför bör ett nytt rättvisande system enligt yrkandet ovan införas.

B24. En ny struktur för den offentliga sektorn

Karl-Erik Andersson, Västerås
Harriet Andersson, Västerås
Örjan Rosell, Västerås
Carl-Åke Utterström, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet beslutar att uppdra åt partistyrelsen att tillsätta en utredning om en framtida finansierings- och organisationsstruktur för Sverige innebärande att staten tar över finansieringen för skola, äldreomsorg och sjukvård samt att ett nytt hållbart skattesystem utvecklas

Sverige kommer under de närmaste decennierna att genomgå stora utmaningar. Bland dessa är:

- Den demografiska utvecklingen med fler äldre och större socioekonomiska skillnader mellan olika landsdelar
- Näringslivet globaliseras fullt ut
- Klimat- och energikrisen ger högre kostnader för fossil energi vilket ökar krav på en snabbare övergång till ett fossilfritt samhälle med mer förnyelsebar energi och ombyggd kärnkraft

Detta kommer att kräva för sammanhållning och utveckling en struktur för den offentliga sektorns finansiering och organisation. Förändringen borde ske i följande delar:

- Skolan bör övertas av staten för att garantera likformig utbildningsstandard oavsett geografi och kommunalekonomisk situation.
- Äldreomsorgen kostar allt mer men antalet äldre är ojämnt fördelat mellan kommunerna och därför är det enda raka att staten övertar finansieringen. Detta hindrar inte att hemhjälp och äldreboende administreras av kommuner.

- Sjuk- och hälsovården bör också finansiellt övertas av staten som fördelar resurserna med hjälp av patientpengar.
- Ovanstående kräver förändrat skattesystem där kommunalskatten sänks och staten tar över finansieringen för skola, äldreomsorg och sjukvård.
- Ett nytt skattesystem införs som innebär att inkomst- och arbetsgivarskatter sänks (eventuellt helt avskaffas) av globala konkurrensskäl och andra skatteformer måste sökas till exempel mervärdesskatt, miljöavgifter, fastighetsskatt och naturresursskatter. En grön skatteväxling är nödvändig inför kommande klimat- och naturresurskriser.
- Indela Sverige i regionkommuner som kan bli slagkraftiga tillväxtområden. Hållbar utveckling och tillväxt kräver nya regioner som för bland annat energi, trafik, vatten, företagsutveckling. Indela i regioner som ur nationell och europeisk synpunkt är optimala.

Företagar- och konsumentfrågor

B25. Bejaka och utveckla turismsektorn

Michelle Winkel, Göta
Folkpartiet liberalerna Norra Älvsborg
Ann-Cathrin Larsson, Älvkarleby

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska lyfta fram turismnäringen som en viktig framtidsbransch för Sverige, samt medverkar till att underlätta för företagen att utvecklas
2. **att** Folkpartiet ska driva frågan att regeringen tillsätter en minister med ett tydligare uppdrag att driva turismfrågorna i Sverige – en turistminister med andra ord

Turismen är en framtidsbransch med stor utvecklingspotential. Den växer kontinuerligt och räknas numera som en av Sveriges basnäringar. Turismen har stor betydelse för tillväxt och arbetstillfällen i både stad och landsbygd.

Utan turismen skulle servicen vara begränsad på många orter. Restaurangerna färre, butiksutbud och evenemang mer begränsat, varför turismen utöver arbetstillfällen och intäkter också ökar utbudet för många bofasta.

Inkomster för enskilda och företag samt skatte- och momsintäkter till statskassan är betydande. Sverige lockar besökare från hela världen, där inte minst vår unika natur är en stor tillgång. Intresse för ekoturism ökar stort. Den lokala och regionala utvecklingen är beroende av en livskraftig turismnäring, som till skillnad från många andra näringar är lokal till sin natur då den konsumeras på plats. Matlandet Sverige har givit småskalig livsmedelsförädling en skjuts framåt.

Besöksnäringen växer kraftigt i hela Sverige och utländska besökare beräknas öka med 80 procent de kommande åren. Enligt en nyligen presenterad undersökning finns förutsättningar för turistnäringen att fördubbla sin omsättning under den kommande tioårsperioden, från 250 miljarder till 500 miljarder kronor per år, vilket innebär en betydande tillväxt på årsbasis.

För att möta detta behov och klara av att hantera denna kraftiga tillväxt krävs en samordning mellan berörda myndigheter men också en insikt att se turismens betydelse och därmed en politisk vilja att underlätta för turismföretag att starta och utvecklas. Likvärdiga konkurrensvillkor med företag i andra länder måste eftersträvas.

B26. Översyn av momssatser inom turismnäringen

Liselott Hagberg, Nyköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för en översyn av momssatserna inom turismnäringen

Turism gör det möjligt att ta del av allt vårt fantastiska land har att erbjuda. Svensk politik för turism borde underlätta för företagarna och resenärerna. Det handlar om företagarnas möjligheter att växa och utvecklas, resenärernas möjligheter att forma sin resa och att undanröja hinder för en positiv upplevelse. Målet måste vara att stödja och underlätta för en innovativ turism med högt kunskapsinnehåll och förädlingsvärde. Detta kräver bland annat väl fungerande kommunikationer, kunniga människor och företagspolitik som gör det värt att våga satsa på nya idéer.

Turism är redan i dag en näring att räkna med. År 2008 utgjorde turism hela 2,86 procent av BNP – och det är en näring som växer. Sysselsättningen har ökat med drygt 20 procent sedan 2000. Det kan jämföras med den totala sysselsättningen i Sverige, vilken växt med cirka sex procent under samma period. Bara under åren 2007 till 2008 ökade intäkterna från utländsk konsumtion i Sverige med 90,9 miljarder kronor, det vill säga en ökning med 8,4 procent.

I ett turistpaket ingår många olika momssatser, persontransport 6 procent, guidning 25 procent, boende 12 eller 25 procent, mat 12 eller 25 procent, en kulturaktivitet noll, 6 eller 25 procent, och så vidare. Tidigare skiljde man även på skidlift 12 procent och andra sport- och fritidsaktiviteter 6 procent, men den skillnaden har nu tagits bort. Om en tjänst ingår som en mindre del i en annan mer dominerande tjänst kan momsen sättas på den dominerande tjänsten enbart. Det innebär att guidning på en rundtur skulle kunna betraktas som en persontransport och därmed beskattas med 6 procent. Ingår däremot fler tjänster kan resan komma att betraktas som en resetjänst och ska då beskattas med 25 procent. För turistföretag med många komplicerade avvägningar och hög vinstmarginal kan det däremot vara mer fördelaktigt att beskatta en schablonvinstmarginal på 13 procent av slutpriset, med 20 procent vilket motsvarar ett momspålägg om 25 procent. Andra saker man behöver ta hänsyn till är andelen inköpta respektive egenproducerade tjänster, liksom momssatser i olika länder.

Momsen bestäms i hög utsträckning utifrån EU-regler. Samtidigt kan konstateras att turistnäringen på grund av de många olika tjänster som kan ingå i ett upplevelsepaket många olika momssatser att förhålla sig till. Detta leder till såväl gränsdragningsproblem som upplevd inkonsekvens.

Folkpartiets långsiktiga strävan är att underlätta för företagare, och minska gränsdragningsproblematiken. Därför är det angeläget med en översyn av de momssatser som turistnäringen har att förhålla sig till.

B27. Hushållsnära tjänster till hushållsnära priser

Kjell Ericson, Sollentuna
Gunnar Pihl, Svartsjö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska se positivt på en princip om hushållsnära tjänster till hushållsnära priser

Det hushållsnära avdraget (RUT) är en succe. Många nya arbetstillfällen har skapats. Utformningen av avdraget är enkelt.

Motionären anser att en långsiktig och jämlik prissättning snarare ska vara satt efter hushållets medelinkomst. Det är en tjusning om principen är att man har en städare 4 timmar hemma mot att man arbetar på sitt jobb i 4 timmar. Motionären tror inte att efterfrågan försämras. Många vill hellre sitta på sitt arbete än att städa motsvarande tid.

Ett gränsvärde behövs såklart så att tjänsten inte blir gratis (säg minst halva kostnaden som i dag). För de hushåll där medelinkomsten är mycket hög så kommer å andra sidan inte avdraget löna sig.

Exakta nivåer måste utredas mer. Motionären anser att det är en god inriktning att hushållsnära tjänster har en hushållsnära kostnad.

B28. Garantivillkor vid aktieemission

Harald Hagnell, Uppsala

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för en översyn och förändring av gällande lagstiftning som möjliggör för samtliga aktieägare att delta i nyemissioner på likvärdiga villkor, och att lagstiftningen utformas så att bolagen ska redovisa de villkor som har gällt och vilka ersättningar som har utgått i samband med garantier av aktieemission

Sverige behöver en fungerande kapitalmarknad där små och stora aktieägare behandlas lika. Alla aktieägare, oavsett storlek på deras aktieinnehav, bör kunna delta i nyemissioner på likvärdiga villkor. I dagsläget kan vissa, vilka ofta är stora aktieägare, ställa sig som garanter för nyemissioner, för vilket de tar betalt.

Ibland behöver företag av tvång förbättra sin ekonomiska ställning, eller så önskar företag stärka sin ekonomiska ställning inför kommande fördelaktiga åtaganden. Ett sätt på vilket företag kan stärka sin ekonomiska ställning är genom att ge ut nya aktier, det vill säga en nyemission. Genom nyemission ökar företagets egna kapital. I första hand riktas nyemissioner till befintliga aktieägare, det vill säga befintliga aktieägare erbjuds fler och nya aktier i bolaget mot betalning.

Inför möjligheten att lansera en nyemission kan företagsledningen bedöma det som önskvärt att någon garanterar emissionen, det vill säga lovar att köpa nya aktier som motsvarar det egna befintliga innehavet samt att även köpa de nya aktier som övriga befintliga aktieägare inte köper. Om inte alla nya aktier tecknas så kan möjligen bolagets situation inte komma att förbättras på avsett sätt, varför de som tecknar aktier i en emission, i vilken endast en del av de nya aktierna tecknas, i onödig utsträckning riskerar sina tillskjutna pengar. För att undanröja denna risk kan det ses som fördelaktigt med att någon garanterar emissionen.

Antag att exempelvis:

1. En fiktiv bank önskar genomföra en nyemission på en miljard kronor. För att garantera emissionen vänder sig banken till en av de största ägarna, det skulle kunna vara ett fiktivt investmentbolag med vilket det har goda kontakter och viss ägargemenskap, och förhandlar om garanti av emissionen.
2. Investmentbolaget äger 20 procent av aktierna i banken och lovar att garantera hela emissionen på en miljard. Som kompensation erhåller investmentbolaget 5 procent av emissionsbeloppet, det vill säga 50 miljoner kronor.
3. Emissionen blir fulltecknad och investmentbolaget behöver inte fullgöra sina förpliktelser utan köper sin andel av nyemissionen, det vill säga 20 procent av en miljard, således 200 miljoner kronor. Netto kostar nyemissionen, för investmentbolaget, endast 75 procent av vad det annars skulle ha betalat, 200 miljoner minus 50 miljoner.

Det finns exempel på att ersättning till dem som har garanterat emission har utgått med upp till 15 procent av emissionsbeloppet. Små och medelstora aktieägare har i dagsläget inte möjlighet att garantera emissioner och får således betala fullt ut vad det kostar att delta i emissionen.

Olika tekniska lösningar går att finna för att även de små och medelstora aktieägare som så önskar skulle kunna garantera viss del av emissionen. I dag finns ingen skyldighet för ett emitterande bolag att redovisa de villkor som har gällt, och ersättningar som har utgått, för garantier i samband med emission.

B29. Lättnader vid nystart eller inför generationsskifte av företag

Per-Erik Wåglin, Oviken
Tage Zakrisson, Strömsund

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att nyttjade skogsavdrag helt eller delvis ska kunna återföras till beskattning framåt i tiden efter företagarens eget önskemål

Vid förvärv av skogsfastighet kan man utnyttja så kallat skogsavdrag, vilket är ett rätt så förmånligt sätt att finansiera köpet. Man säljer en rotpost för att få loss kapital. Det finns dock en besvärlig baksida, då nyttjat avdrag ska skattas fram vid en framtida överlåtelse. Ofta tvekar eller avstår man därför i många fall från att överlåta/sälja i tid. I många fall låter man det gå till en arvssituation, vilket ofta inte ger den bästa sitsen för den som träder in som ägare. Man övertar arvlåtarens alla underlag och ärver därigenom även skatteskulden. Förslaget är en möjlighet som skulle underlätta både vid förvärvet initialt och troligtvis även vid det framtida generationsskiftet.

B30. Investering i ekonomibyggnad eller liknande

Per-Erik Wåglin, Oviken
Tage Zakrisson, Strömsund

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att en investeringskostnad i en ekonomibyggnad eller liknande tas som

direktavdrag investeringsåret för att sedan återföras till beskattning i takt med avskrivningen eller efter eget val

En företagare vill investera i en ekonomibyggnad eller liknande, som normalt ska läggas upp på en avskrivningsplan med 4, 5 eller 10 procents avskrivning. Vanligtvis är detta en stor satsning med höga belopp. I dag är det sannolikt en skuldsättning, som måste till för denna investering. Enligt förslaget ska företagaren kunna använda sig av avsatta fonder, årets netto (till exempel skogslikvid) och så vidare för finansieringen.

B31. Generationsskiftesplanering i små och medelstora företag

Helena Berggren, Västerås
Ragnhild Källberg, Västerås
Christer Romson Lande, Stockholm
Ulf Larsson, Västerås
Britt-Inger Lindell, Västerås
Lennart Nilsson, Västerås
Alexandra Spillman, Västerås
Anki Sundin, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för ett avdrag alternativt möjligheter för företag att fondera beskattade och/eller obeskattade medel för genomförande av generationsskifte i små och medelstora, ägarledda företag

I dag sysselsätter små och medelstora företag (1–49 anställda) 1 215 864 personer. Över 60 000 företag (av det totala antalet 243 896 företag) har ägare som planerar att gå i pension de närmaste 5 åren. I de företag som står inför ett generationsskifte är runt 280 000 personer sysselsatta. Företagen står också för betydande skatteintäkter och arbetsgivaravgifter. Det är en mycket stor utmaning för svensk ekonomi att se till att dessa företag fortsätter att drivas efter dessa betydande pensionsavgångar. Det är i de små och medelstora företagen som tillväxten finns och i ännu större utsträckning kan förväntas finnas i framtiden. (Källa: Företagarna och SCB.)

Ett av de största problemen med ett framgångsrikt ägarskifte är finansieringen. Finansieringsproblem är aktuella oaktat om det är en extern part som ska överta verksamheten eller om problemen handlar om att skapa medel för att kompensera den generation som lämnar företaget. Även de tidigare diskuterade 3:12-reglerna påverkar möjligheten till att planera och genomföra ett generationsskifte. Dessa regler påverkar möjligheten för företagaren att ta ut lågbeskattade medel ur verksamheten innan överlåtelse eller försäljning, vilket i sin tur ökar priset för den övertagande parten.

Enligt Företagarna underskattar ofta företagaren den tid det tar att förbereda och genomföra en överlåtelse både avseende finansieringsfrågan men även avseende kompetensöverföring. Vad gäller kompetensöverföringen är detta av yttersta vikt för att företaget ska vara livskraftigt under lång tid efter ett skifte.

Det finns också mer samhällsekonomiska konsekvenser då försenade eller uteblivna generationsskiften kan få till följd att företagen läggs ned i stället för att drivas vidare av annan part. Därtill kommer risken att företaget fortsätter att drivas ”som man alltid gjort” i stället för att utveckla verksamheten och på så även skapa ytterligare arbetstillfällen.

Genom att uppmuntra företagarna, med fondering av bolagets medel eller via avdrag, i tid påbörja arbetet för en lyckosam överlåtelse ökar förutsättningarna för dessa företags framtida överlevnad.

B32. Aktiv styrelse ger fler jobb och livskraftiga företag

IngMarie Bohmelin, Sundbyberg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att utveckla och driva frågan om styrelsecheck samt undersöka om detta kan finansieras med hjälp av EU:s tillväxtstrategi i Europa 2020
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att styrelsecheck konkretiseras som projekt

Under flera år har diskussioner förts hur styrelser ska bli mer jämlika i Sverige. Kvotering eller inte. Möjligheten att använda en blandad styrelse för att utveckla verksamheten är en outnyttjad potential.

Att hämta styrelseledamot eller ordförande inom den närmsta vänkretsen är inte alltid det bästa alternativet. En väl fungerande styrelse kan ge stora möjligheter till företagets utvecklig och därmed fler anställda. Fler livskraftiga företag är en förutsättning för att skapa resurser till välfärden.

I Sverige finns i dag cirka 100 000 företag som har fler än fem personer anställda och som inte är börsnoterade. Hos flera av dessa finns en rädsla och osäkerhet för att ta in extern person i styrelsen. Det kan verka skrämmande att få sitt företag bedömt av någon utomstående dessutom kostar det pengar. Båda dessa argument kan elimineras via det här projektet.

Få sitt företag bedömt av utomstående. Det finns en okunskap om den stora potential som ett bra styrelsearbete kan realisera också en rädsla att för en extern person visa upp sina svagheter. Men en duktig företagare kan inte själv vara professionell på alla områden.

Detta kostar pengar. En extern styrelseledamot bör ha en ersättning på minst ett basbelopp per år. Kan ses som oöverstigligt för en företagare som ur egen ficka ska betala 40 000 kronor för något som man inte förstår vitsen av.

Syfte: Höja kompetensen hos företagare i Sverige, utveckla bolagen och i förlängning skapa fler arbetstillfällen.

Vad är en styrelsecheck? Rent konkret skulle det kunna vara cirka 30 000 kronor i bidrag för en extern ledamot under ett år mot en kostnad av 10 000 kronor. Dessutom ska det ses som ett kompetenstillskott, en person att ställa frågor till, ett nytt nätverk och utveckling av företagandet.

Ett pilotprojekt i Sundbyberg skulle kunna vara startskottet. Här är utvecklingen lika stor som i Stockholm, flera olika företagsformer, i flera branscher och näringslivschefen är positivt inställd.

B33. Domän vid registering av företag

Alf Persson, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** registrering av företagsnamn hos Bolagsverket också ska ge företag rätt till exklusivt skydd av domännamn med företagets namn

Det förekommer handel med domännamn, som är fullständigt onödig kostnad för den som ska komma igång med nyföretagande. Varför betala till företag som samlat på sig e-post och webbdomäner? Vid samtal med Bolagsverket är det enkelt för dom att även skydda domännamn till det registrerade företaget.

B34. Främja kvinnligt företagande

Bonnie Bernström, Stockholm
IngMarie Bohmelin, Sundbyberg
Lars-Åke Davidsson, Hässelby
Amelie Tarschys Ingre, Lidingö
Agneta Isacsson, Stockholm
Lill Jansson, Gråbo
Birgitta Ohlsson Klamberg, Stockholm
Charlotte Klötz, Ilsbo
Eva Kullenberg, Ängelholm
Ulla Lennersand, Västerås
Britt-Marie Lövgren, Umeå
Maria Nilsson, Göteborg
Lina Nordquist, Uppsala
Kim Nurmi, Stockholm
Ulrica Solver-Gustavsson, Örebro
Jenny Sonesson, Stockholm
Ylva Särnmark, Ronneby
Barbro Westerholm, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska driva på för separata avdragstak för RUT och ROT
2. **att** Folkpartiet liberalerna ska driva på för att de offentliga upphandlingsunderlagen inte diskriminerar företagandet bland kvinnor och invandrare
3. **att** Folkpartiet liberalerna ska driva på för förändringar i LOU så att småföretagens intressen och rätt att bjuda och få kontrakt inom den offentliga sektorns alla områden stärks
4. **att** Folkpartiet liberalerna ska driva på för att en utvärdering görs av regeringssatsningen på kvinnliga företagare

För varje företagare är det marknaden som är viktigast. Politikernas uppgift är att skapa förutsättningar för att marknader kan växa och blomstra. Tillämpningen av lagen om valfrihetssystem (LOV) samt rätten till avdrag för hushållsnära tjänster och då i synnerhet RUT-avdraget har öppnat dörren för kvinnliga entreprenörer. Det som av tradition har varit kvinnors kompetens har tidigare varit monopoliserade eller överbeskattade marknader. Folkpartiet har starkt medverkat till förändringen till allas nytta och glädje. Men nu är det dags att gå vidare.

Taket för avdrag för RUT- och ROT-tjänster är gemensamt. Gifta kan dra av upp till 100 000 kronor och ensamstående kan dra av upp till 50 000 kronor men inte mer än vad de betalar in i skatt. ROT-tjänster är generellt mycket dyrare än RUT-tjänster och därför kan det vara troligt att RUT-tjänsterna kommer i kläm. Separata avdragstak bör införas. Det gynnar också ensamstående kvinnor och män. Ett kök är sannolikt inte billigare att renovera bara för att den är en person som äger bostaden. Med separata avdragstak kan fler både renovera och städa.

Den offentliga sektorn är en stor och mycket viktig marknad för företag. För nystartade företag är det därför viktigt att få möjlighet att lämna anbud på de olika tjänsterna. Men sen några år tillbaka har de offentliga upphandlingsunderlagen på många områden konstruerats så att nystartade (yngre än cirka tre år) och mindre företag inte har kunnat komma i fråga, trots att det inte har varit helt nödvändiga krav för syftet.

Med en ökad trend inom den offentliga sektorn att använda sig av ramavtal, blir dessutom många företag utestängda under flera år från en marknad. Ramavtalsunderlagen konstrueras dessutom ofta så att mindre företag inte kan komma i fråga.

Ramavtalen förenklar för upphandlaren men hämmar nyföretagandet och dess tillväxt. Ibland reses också frågan om upphandlingsunderlagen konstrueras på ett visst sätt för att favorisera redan kända företag på den egna orten. Detta kan utestänga såväl nya invandrarföretagare som kvinnoföretagare betydligt mer än äldre, välkända och redan stora företag. Detta skapar inte förtroende för de offentliga upphandlingarna. Kommunerna går dessutom miste om stärkt konkurrens och ny kreativitet. Få vågar ifrågasätta detta för att inte riskera att missa nya möjligheter. Alla upphandlingsunderlag bör därför konsekvensanalyseras så att fler nystartade invandrarföretagare och kvinnliga företagare får chansen att både bjuda och få kontrakt. Lagen om offentlig upphandling bör ses över i denna riktning.

Regeringens satsningar på kvinnligt företagande har mött både ris och ros. Sannolikt är att förändringen av den offentliga sektorn har bidragit absolut mest till den glädjande utvecklingen med fler kvinnliga företagare och alltså inte de särskilda satsningarna som har kostat mycket pengar. Medlen skulle sannolikt ha gjort mer nytta som stöd till upphandlingsarbetet i kommunerna för att undvika ovanstående med stora respektive diskriminerande upphandlingar. Alternativanvändning av medlem bör utvärderas.

B35. Skrota lagen om offentlig upphandling

Hans Åberg, Bromma
Paula Ternström Almquist, Stockholm
Lars-Åke Davidsson, Hässelby
Jan Jönsson, Skärholmen
Christian Löwendahl, Sundbyberg
Mikael Wendt, Skövde

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att ta bort lagen om offentlig upphandling, LOU

Lagen om offentlig upphandling, LOU, tillkom för att ge alla leverantörer en lika chans, skapa en öppen konkurrens och motverka korruption. Priset har varit en fördyrande inköpsbyråkrati, illa genomförda upphandlingar som skjuter bredvid målet när komplexa uppdrag kondenseras till några få upphandlingskriterier, oftast bara pris, samt en systematisk diskriminering av små och mindre företag. För mycket ljus riktas på genomförandet av upphandlingen och formulerandet av skallkrav och för lite på det resultat som upphandlingen ska leda till. Lagen har blivit kontraproduktiv och kostar mer än den smakar. Ta bort lagen!

B36. Förbjud spam även till aktiebolag

Christian Löwendahl, Sundbyberg
Clas Örjan Spång, Solna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska arbeta för att utöka förbudet mot massutskick med skräp-e-post (”spam”) så att det gäller alla mottagare, även aktiebolag och föreningar
2. **att** Folkpartiet liberalerna ska arbeta för att det blir förbjudet att sälja listor med e-post-adresser samt tjänster för massutskick som bygger på sådana listor

Skräp-e-post (”spam”) utgör mer än 80 procent av all e-post som skickas i världen. Kostnaden för att rensa undan den är betydligt större än kostnaden för att hantera alla datorvirus.

I Sverige är det i dag förbjudet att göra massutskick med skräp-e-post till privatpersoner och enskilda firmor. Av oklar anledning är det däremot fortfarande tillåtet att skicka spam till aktiebolag och föreningar. Detta utnyttjas genom att man sänder ut stora mängder reklamutskick och oönskade nyhetsbrev. Ibland finns det en länk för att ”avsluta abonnemanget”, vilket ofta bara bekräftar att epostadressen används så att man får mer spam.

Grundproblemet med spam är att marginalkostnaden för att skicka e-post är nära noll, vilket gör att det skickas ut enorma volymer. Reklam som skickas på papper kostar ju pengar att producera och distribuera. Det gör att den som skickar reklamen försöker begränsa sig till mottagare som kan tänkas vara intresserade.

Vid spam-utskick struntar avsändaren i om mottagarna är intresserade och skickar i stället ut till så många som möjligt. För att det ska bli lönsamt att skicka spam kan det räcka med att en mycket liten andel av mottagarna klickar på en länk och ser reklam som spammaren får betalt för. Det har också blivit allt vanligare att spamföretag lurar normala företag att använda deras verktyg och listor med epostadresser för att skicka ut nyhetsbrev till enormt många fler än dem som frivilligt prenumererar. Då får spamföretaget betalt av den godtrogna utgivaren av nyhetsbrevet som tror att de nu når många fler intresserade. I verkligheten skapar de ovälkomna nyhetsbreven bara merarbete och irritation.

Effekten av spam blir att det uppstår kostnader i tidsåtgång för mottagarna eftersom det blir så stora volymer att sortera bort. Det går att skydda sin epostlåda mot spam genom att använda filter. Nackdelen med det är att man att riskerar att radera viktig e-post som av misstag fastnar i filtret. Detta är inte så bekymmersamt för stora företag med många anställda som inte har eget säljansvar. Ofta vet man på förhand vilka man vill ha e-post från och kan ställa in filtret.

För små aktiebolag med många möjliga kunder blir det större problem. Den som driver ett litet aktiebolag och marknadsför sina tjänster med visitkort i olika sammanhang, exempelvis på mässor, kan inte lita till spamfilter utan måste läsa e-post även från okända avsändare. Risken finns annars att företagaren missar viktig e-post som försvunnit bland all spam.

Eftersom massutskicken orsakar stora problem och merkostnader för landets småföretag utan att skapa något värde bör de förbjudas. Motorn bakom utskicken är företag som säljer listor med epostadresser och skickningstjänster som bygger på sådana listor. Därför behöver även den verksamheten göras olaglig.

Däremot ska det självklart inte lagstiftas mot att man skickar ett enskilt e-brev med ett kommersiellt förslag till ett företag som man stött på i något sammanhang. Utskick av nyhetsbrev till ett antal mottagare som aktivt efterfrågat detta är förstås inte heller något problem. Det är massutskicken av oönskad e-post som är problemet.

En svensk lagstiftning mot spam till aktiebolag och föreningar hindrar förstås inte utländsk spam från att fortsätta komma in. Den är däremot ganska enkel att filtrera bort och utgör därför inte ett så stort problem.

B37. Öka valfriheten av karensdagar för företagare

Agneta Isacsson, Stockholm
Lars-Åke Davidsson, Hässelby
John-Olof Hermanson, Gävle
Christer Lönn, Stockholm
Kim Nurmi, Stockholm
Gunnar Pihl, Svartsjö
Hans Åberg, Bromma

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att företagare och anställda ska kunna ha lika möjlighet till gott försäkringsskydd i samband med sjukdom

Från den 1 juli 2010 kan egenföretagare välja mellan ett större antal karensdagar än tidigare. Men problemet är att kortaste karenstiden blev hela sju dagar för dem, medan den är en dag för anställda. Här anser vi, Liberala företagare, att företagare borde kunna ges en möjlighet att välja kortare karenstid mot en kostnad.

B38. Förändra småföretagens sjuklöneansvar

Agneta Isacsson, Stockholm
IngMarie Bohmelin, Sundbyberg
Lars-Åke Davidsson, Hässelby
John-Olof Hermanson, Gävle
Christer Lönn, Stockholm
Christian Löwendahl, Sundbyberg
Kim Nurmi, Stockholm
Gabrielle Peteri, Nora
Gunnar Pihl, Svartsjö
Hans Åberg, Bromma

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för en kraftfull förändring av småföretagarens sjuklöneansvar

En tung börda ätt bära för småföretagaren är sjuklöneansvaret för anställda. Enligt en undersökning gjord av Företagarna sade 23 procent av företagen att de har blivit mer negativa till att anställa personal utanför familjen på grund av sjuklöneansvaret vid kortare sjukskrivningar.

Sedan 1992 har företagen sjuklöneansvar för dag 2–14. Här föreslår vi, Liberala företagare, att små företag med få anställda helt ska slippa sjuklönekostnaderna för att därmed våga ta steget till att anställa personal och att Sverige på så sätt får flera ut i arbete och därmed sänka arbetslöshetskostnaderna.

B39. Underlätta för mikroföretag i fråga om sjukersättning

Henrik Lundin, Tyresö
Anna Steele Karlström, Tyresö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för en förändring av sjukersättning i mikroföretag

I mikroföretag med upp till 20 anställda är det komplicerat att budgetera och progonsticera kostnader för sjukdagar bland personalen. Att behöva ta in extra personal i samband med sjukdom kan vara kostsamt, eller vara komplicerat att göra med kort varsel. I bästa fall ökar företagets kostnader, i sämsta fall blir företagets kunder lidande och företaget får betala vite på grund av försenade leveranser etc.

Företagande är en riskfylld verksamhet. Det betyder inte att staten ska ta ett utökat ansvar för de riktigt små mikroföretagen. Däremot är det inte orimligt att lagstiftningen ger personalen i mikroföretag en förståelse för att företagets fortlevnad är i hög grad beroende på varje enskild individs arbete.

För att underlätta situationen för mikroföretagen bör ansvaret att betala sjuklön helt och hållet tas bort. I stället bör detta ansvar överföras till den enskilde arbetstagaren, som därför bör lösa detta via tecknandet av en försäkring.

I dag finns försäkringslösningar för privatpersoner att teckna som gäller längre tids sjukdom. Med en förändrad lagstiftning är det högst sannolikt att försäkringsbolagen tillhandahåller tilläggsprodukter som täcker även de första 14 dagarnas sjukdom, eftersom antalet personer som skulle komma i fråga och utgöra kundgrupp är mycket stort och därmed attraktivt.

Detta förslag skulle öka kostnaderna, och ansvaret, för den enskilde som är anställd i ett mikroföretag, men detta är rimligt eftersom det speglar den verklighet som mikroföretagen verkar i.

B40. Ge företagen chans att växa

Annika Carp, Falköping
Anki Sundin, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska arbeta för att fortsätta sänka arbetsgivaravgifter och egenavgifter för alla företag

En bra företagarpolitik är nödvändig för framtiden och välfärden i vårt land. Vår nuvarande regering med Folkpartiet liberalerna som drivkraft borde vara en bra förutsättning för att förbättra och förändra synen på små, medel och stora företag. Alla stora företag har en gång varit små. Sverige behöver fler företag och fler företag som växer. Det är fortfarande dyrt och riskfyllt att anställa. Särskilt nystartade småföretag behöver lägre skatter och arbetsgivaravgifter, speciellt under de första åren.

B41. Sänk arbetsgivaravgiften till 22,19 procent

Agneta Isacsson, Stockholm
Lars-Åke Davidsson, Hässelby
Dietmar Gleich, Falun
John-Olof Hermanson, Gävle
Christer Lönn, Stockholm
Kim Nurmi, Stockholm
Gunnar Pihl, Svartsjö
Hans Åberg, Bromma

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att sänka arbetsgivaravgifterna så att viljan till nyanställning ökar i Sverige

Av de 26 EU-länder som ingår i en PWC-rapport (2010) hamnar det svenska företagets skattetryck på plats 21 med en skattenivå på totalt 54,6 procent. Det är drygt 12 procentenheter högre än EU-snittet som ligger på 44,2 procent.

För att förbättra våra företags kostnadssituation bör arbetsgivaravgiften sänkas, anser Liberala företagare. Hela 9,23 procent – eller nästan en tredjedel – av arbetsgivaravgiften är en ren skatt. (Se fet stil i tabellen nedan.)

Om denna löneavgift, det vill säga skatt, tas bort kommer arbetsgivaravgiften att hamna på en mera rimlig nivå – nämligen på 22,19 procent.

- Ålderspensionsavgift 10,21 procent
- Efterlevandepensionsavgift 1,17 procent
- Sjukförsäkringsavgift 5,02 procent
- Föräldraförsäkringsavgift 2,20 procent
- Arbetsskadeavgift 0,68 procent
- Arbetsmarknadsavgift 2,91 procent
- Allmän löneavgift 9,23 procent

Totalt 31,42 procent.

Effekten blir att många företag kommer att vilja anställa fler, vilket i sin tur leder till lägre arbetslöshet och ökad tillväxt generellt. Flera av de satsningar som företagen inte vågar göra i dag på grund av höga personalkostnader kan därmed komma till stånd! Hjulen kommer att snurra fortare, konkurser kan undvikas i högre grad, den nästan omöjliga konkurrensen med andra länder planar ut och blir mera jämställd. Det blir också roligare att vara svensk när statsmakten främjar jobben.

För samhället innebär det att bidragen minskar, statsinkomsterna förbättras, tillväxten ökar med mera. En framåtanda och allmän positivism är andra fördelar vi i Sverige vinner till följd av en expansiv arbetsmarknads- och näringspolitik!

B42. Underlätta för studenttjänster

Gunnar Brådvik, Lund
Gustav Georgson, Lomma
Josefine Redig, Skärholmen

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** arbetsgivaravgifterna för studenttjänster ska tas bort

Matchning på arbetsmarknaden förs ofta fram som en stor utmaning på framtidens arbetsmarknad. I många andra länder är man mycket duktiga på att redan under studieperioden knyta studenter till arbetsmarknaden genom internship och liknande.

Vi, företrädare för Liberala studenter Skåne, tror att både studenter och företag skulle tjäna på att studierna integreras bättre med företagens och branschens verksamhet. Därför bör man underlätta för studenter som under lov och ledighet vill jobba inom sitt utbildningsområde. Arbetsgivaravgiften på studenttjänster bör tas bort, alternativt reduceras kraftigt, så att det blir mycket förmånligt för företag att under ledigheter anställa studenter.

Kriterierna för studenttjänst bör vara att anställningen sker under en begränsat antal veckor per år samt att arbetsuppgifterna är tydligt kopplade till studentens utbildning.

Företagen har en bra möjlighet att skola in studenter tidigt och ge studenterna arbetslivserfarenhet och studenterna får bättre möjlighet att applicera sina studier på verkligheten, samt får arbeta med relevanta arbetsuppgifter under ledigheter.

B43. KUL-avdrag

Paula Ternström Almquist, Stockholm
Daniel Andersson, Linköping
Agneta Isacsson, Stockholm
Göran Staxäng, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för ett KUL(tur)-avdrag

Ett land utan kultur är som en människa utan drömmar och en människa som inte tillåts drömma blir sjuk. Till slut dör hon. I de kulturella mötena får vi kontakt med någonting djupt inom oss. Någonting bortom tillväxtmål och resultatanalyser. Någonting som får oss att känna oss levande och rika. Rika på liv. Vi är alla kulturbärare men det är kulturarbetarna som går i bräschen för vårt kulturliv. Sveriges kulturarbetare är en av vår tids hjältar och en mycket stor andel lever i dag långt under existensminimum med långa perioder av arbetslöshet eller obetalda repetitionsperioder.

Kulturpolitiken förespråkar i dag att kulturarbetare ska bli egna företagare men många kulturarbetare har ingen drivkraft att bli entreprenörer och driva företag. Ingen annan bransch konkurrerar heller på så ojämlika villkor. En del får statliga och kommunala bidrag och andra får inget. I dag lever ett stagnerat bidragssystem kvar som outbytbara tjänstemän med fasta månadslöner regerar över medan småsmulor blir över till kulturarbetare. Den som inte lyckas komma in i bidragssystemet är inom kort ute ur leken.

En rättvisare fördelning av resurser samt en betydande besparing av administrativa kostnader för alla de tjänstemän som fördelar bidrag till kultur, vore att införa ett KUL(tur)-avdrag. Vi har ROT och RUT och bör också ha KUL för en jämlikt och rikt kulturutbud.

Ett KUL-avdrag skulle innebära att arbetsgivaravgiften halverades för alla kulturarbetare. Det vill säga ned till 15,71 procentenheter. KUL-avdraget skulle skapa fler arbetstillfällen för kulturarbetare över hela landet. KUL-avdraget skulle också stimulera fria grupper och kulturföretagare att anställa.

En halvering av arbetsgivaravgifterna för kulturarbetare skulle innebära att fler skulle få ta del av kultur över hela landet eftersom utbudet skulle öka. Fler skulle få råd och möjlighet att se och uppleva teater, konst och musik. Svarta jobb skulle bli vita. Institutionerna skulle få utrymme att betala pensionsavgifterna.

Sänkta arbetsavgivaravgifter för kulturarbetare skulle skapa en jämlik fördelning över hela landet och göra det möjligt för nya aktörer att etableras. Makten förflyttas från tjänstemän till kulturarbetare och i slutändan ned till den enskilda medborgaren.

B44. Innovationer för tillväxt

Ragnhild Källberg, Västerås
Karl-Erik Andersson, Västerås
Helena Berggren, Västerås
Lennart Nilsson, Västerås
Örjan Rosell, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för ett utbyggt stödsystem till innovatörer

Vårt lands framtida välstånd bygger på att vi har forskning och innovationer som såväl leder till nya företag som utveckling av befintliga. Genom forskning och innovationer ges vi förutsättningar för fortsatt god tillväxt.

I dag finns ett väl utbyggt stöd för forskningen. Däremot finns brister i motsvarigheten för innovationer. Det kan vara mycket svårt för innovatören att finna finansiering och stödfunktioner för sitt arbete om han/hon inte är knuten till ett företag. Samtidigt kan vi konstatera att det är genom innovationer inom alla sektorer vi har vår chans att hävda oss i konkurrensen med omvärlden.

B45. Ränta en gång om året på skattekontot

Christian Löwendahl, Sundbyberg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att företag ska kunna välja att få räntan på skattekontot införd en gång om året i stället för varje månad

Varje månad räknas det på ett företags skattekonto upp intäktsränta och/eller kostnadsränta och av någon anledning ofta också korrigering av tidigare månadsräntor. Ofta rör det sig om mycket små summor, men för att ett företags bokföring ska bli korrekt så måste alla händelser på skattekontot bokföras, hur små de än är.

För ett stort företag kan den extra bokföringen knappast spela någon roll. För oss småföretagare är det dock ytterligare en detalj att hålla reda på. Det är också en typisk felkälla när bokföringen inte stämmer med några kronor, vilket man måste leta reda på och korrigera.

En enkel lösning som tar bort onödigt arbete är att ge företag valmöjlighet att få räntan på skattekontot räknad en gång om året i stället för varje månad. Jag har frågat Skatteverket om detta och de säger att det borde gå bra men att det krävs ett riksdagsbeslut för att de ska få göra så.

B46. Stimulera företagssamverkan

Anne-Marie Ekström, Borås
Agneta Isacsson, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet i samband med företagandefrågor också ska visar på alternativet företagssamverkan

Ensam är stark heter det. Men i dagens komplicerade samhälle gäller inte det alltid. Samverkan måste till många gånger för att nå ett gemensamt mål.

Detta gäller också inom näringslivet. Företagarföreningar är vanligt i dag. Företag träffas och utbyter erfarenheter. I sådana föreningar har företagen oftast inte några förpliktelser gentemot varandra. För att samverka på ett djupare plan krävs mer. Det finns exempel på hur företag inom turistnäringen gått samman i en ekonomisk förening för att hjälpas åt att sälja sina tjänster. Ett företag kan tillhandahålla boende medan andra kan ha olika kulturupplevelser eller erbjuda fisketurer. Gemensamt kan den ekonomiska föreningen marknadsföra ett helhetskoncept. Företagen som samverkar kan var för sig driva sina företag i olika företagsformer som enskild firma, handelsbolag, aktiebolag eller ekonomisk förening.

Självklart kan företagssamverkan även ske inom andra branscher än turism. Genom samverkan kan man få mycket större genomslagskraft och komplettera varandra.

Folkpartiet bör i samband med företagandefrågor också visa på alternativet företagssamverkan.

B47. Sveriges nyföretagande är för lågt

Lars-Åke Davidsson, Hässelby
Nicklas Bengtsson, Jönköping
Amanda Brihed, Trångsund
Kim Nurmi, Stockholm
Gunnar Pihl, Svartsjö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska stödja en utvecklad finansiering till Nyföretagarcentrums lokala verksamheter

Sverige har sedan länge ett mycket lågt entreprenörskap. GEM-studien Global Report 2010 visar att Sverige finns på plats 14 av 22. 50 procent av svenska folket uppger att de kan tänka sig att starta företag, men endast 0,6 procent gör det.

2010 registrerades 65 072 nya företag, vilket är samma nivå som 1994. För att nå europeisk toppnivå så behöver vi få en fördubbling.

50 procent av som startar företag tar i dag ingen rådgivning. För dem ligger konkursnivån på över 17 procent vilket skapar stora kostnader för det offentliga och hos andra företag.

Av de 50 procent som väljer ta rådgivning, väljer att anlita Nyföretagarcentrum. Rådgivningen ger flera effekter: var tredje får en bra plan och startar omedelbart, var tredje arbetar om sin plan och startar senare, var tredje har en plan som inte håller och startar inte alls. Detta har visat sig reducera konkursnivån till under 1 procent.

Nivån på nyföretagandet växlar kraftigt i landet. Nyföretagarcentrum möter detta med att alltid finnas lokalt och har centrum i över 100 kommuner och 90 procent geografisk täckning.

I januari 2009 presenterades en rapport om statligt finansierad företagsrådgivning som ledde fram till proposition 2009/10:148. I rapporten visas att Sverige satsar cirka 500 miljoner kronor per år till olika rådgivningsaktörer. Almi får mest med cirka 145 miljoner kronor och cirka 400 företagsstarter. Nyföretagarcentrum får minst med 2 miljoner kronor och 14 000 företagsstarter 2007 – i dag 23 000 stycken.

Proppen resulterade inte i så mycket konkret och inte mer pengar eller omfördelning av pengar till rådgivarna.

Nyföretagarcentrum finansieras huvudsakligen genom frivilliga bidrag. Framförallt de lokala organisationerna – där rådgivningen sker – ägnar avsevärd tid åt att hitta lokal finansiering. Finansieringen är i dag hindret för att ta emot fler nyföretagare.

Nyföretagarcentrum rekryterar inte kandidater utan drivs helt marknadsmässigt med frivillig rekrytering och i stiftelse- eller föreningsform. Kostanden ligger ofta på mindre än en tiondel av vad som gäller för andra rådgivare. Verksamheten bedrivs med certifierade centrum och rådgivare som ständigt utbildas.

B48. Ta bort alla bonussystem hos banker och andra finansinstitut

Olov Lindquist, Stockholm
Solveig Hellquist, Sörberge
Gunnar Pihl, Svartsjö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska ställa sig positivt till en lagstiftning mot bonussystem i banker och den övriga finanssektorn

Kapitalet till våra banker kommer i huvudsak genom inlåning från företag och privatpersoner. Privatpersonernas insättningar garanteras av en bankgaranti, som innebär att om banken kommer på obestånd så kommer ändå staten att garantera de insatta pengarna. Det tycker vi är helt ok.

Det som däremot inte är ok är att bankerna har rätt att förhandla fram bonussystem som triggar enskilda anställda att ta alltför stora risker på ett sådant sätt att det kan innebära att staten riskerar att få gå in och rädda banken från konkurs. Även regeringen har framfört kritik mot bankers bonussystem, men verkar inte vilja fullfölja den kritiken i form av lagstiftning.

Naturligtvis ska anställda inom banker och andra finansinstitut ha en rimlig lön, men att koppla detta till bonussystem, samtidigt som vi skattebetalare garanterar deras existens är i längden inte försvarbart.

Vi tycker allmänt att man ska passa sig för regleringar, men om lagstiftning är det enda sättet att få bort den här typen av absurda system, så måste en sådan genomföras. Hur går alltid att diskutera. Vi är väl medvetna om att vi nu föreslår regleringar i den fria avtalsrätten, men vi kan omöjligt ha ett system som innebär att vi som bankkunder får betala de anställdas generösa bonusar, samtidigt som vi som skattebetalare garanterar deras arbetsgivares existens – och därmed i förlängningen deras jobb.

B49. Försäljning av företag

Folke Eriksson, Grödinge

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att försäljningar enligt vad som beskrivs i motionen stoppas

Alliansen har på sitt nuvarande program att sälja ut företag som staten äger liksom sina andelar i delägda företag. Detta är ett kortsiktigt och vansinnigt mål men lyckligtvis kunde oppositionen stoppa förslaget vid omröstningen nyligen i riksdagen.

Företag som äger våra naturtillgångar eller som är viktiga för samhällsfunktionen bör behållas i statlig ägo. Vid försäljning får man ett engångsbelopp men förlorar avkastningen under många år framåt vilken på sikt sannolikt överstiger engångsbeloppet.

B50. SJ och vinstkravet

Daniel Andersson, Göteborg
Karl-Erik Andersson, Västerås
Edwin Hovemyr, Falköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att vinstkravet på SJ ersätts med ett balanskrav så länge bolaget är i allmän ägo

Det har varit en lång och kall vinter, ett år efter en tidigare lång och kall vinter. Problemen inom tågtrafiken eskalerar löpande så fort snön faller och de löpande förseningarna på tågen tar nya höjder. En del av problemen ligger hos Trafikverket med växlar som fryser och liknande. Men en del problem ligger inom det allmänägda bolaget Statens Järnvägar, SJ.

Avreglering och konkurrensutsättning av tågtrafiken kan vara bra och om det ska det inte ordas mer om. Men så länge som SJ är ett offentligt ägt bolag så axlar det en roll där det ska agera i allmänhetens tjänst.

Avkastningen från ett sådant bolag kan inte bara räknas i den vinst man får ut utan bör också räknas i förhållande till den tjänst det levererar till allmänheten. Eftersatta underhåll, dålig service, dålig tillgänglighet, dålig pålitlighet, usel krishantering och eftersatta investeringar i ny teknik är alla kännetecknande för de problem som SJ dras med i dag.

Vilket annat bolag som helst, som har ambitionen att finnas kvar på en marknad, agerar på ett sätt som gör att man investerar för att lösa problemen när de uppstår och när stora kriser inträffar så ställer man in utdelningarna, detta gör inte SJ. Anledningen till detta är att SJ har ett vinstkrav på cirka 10 procent. Om vi vill att tågåkande de facto ska vara ett konkurrenskraftigt alternativ till flyget så bör SJ ges möjligheterna att lösa sina problem.

Det är inte rimligt att SJ ska tillåtas leva över sina tillgångar men det är inte heller rimligt att ställa ett vinstkrav på ett bolag som dras med problem utan att kringskära deras möjligheter att lösa problemen inom bolaget. Vinstkravet bör i stället bytas ut mot ett balanskrav och därmed frigöra resurser inom SJ för satsningar på de delar som i dag är så märkbart eftersatta. Kanske kan vi då möta en kommande kall vinter där ett försenat tåg inte i huvudsak beror på problemen i bolaget.

B51. Öresund viktigt för hela landet

Folkpartiet liberalerna Skåne

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att Skåne görs till en försöksregion för utökad grannspråksundervisning i grundskolan
2. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att Skåne görs till en försöksregion för att samköra lämpliga lärlingsutbildningar med grannländers liknande utbildningar
3. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att regeringen utser en förhandlingsperson för Öresundsregionen med uppgift att riva gränshinder som uppstår till följd av olika regelverk för socialförsäkringar, arbetsliv och skatter
4. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att bygga bort flaskhalsar i infrastrukturen i Öresundsregionen

Skåne har ett unikt läge mitt i Östersjöområdet. Det dröjer inte många år innan Skåne är förbundet landsvägen med Tyskland. Det behövs en nystart för relationerna mellan Sverige och Tyskland, och en ny skånsk strategi för ett närmande till den (nord)tyska marknaden. Det är genom Sveriges sydliga region som Skandinavien kopplas samman med den nordeuropeiska tillväxtregionen.

En stor andel ungdomar från Skåne får sina första arbeten i Köpenhamn. Det kräver förändringar i utbildningssystemet. Fler elever måste helt enkelt få möjligheten att lära sig våra grannspråk i skolan. Eleverna bör redan i ett tidigt skede få kontakt med våra grannländers språk.

De lärlingsutbildningar som är snarlika med grannländernas borde samköras. En byggelev skulle till exempel kunna vara delar av sin tid i Danmark eller Tyskland. Eleven skulle lära bredare, knyta fler kontakter och lära sig språket. Dessutom skulle marknaden att söka arbete på efter praktiken vara större.

I Öresundsregionen finns en möjlighet för expansion av flera högteknologiska områden. Detta då det finns starka kluster av företag inom till exempel IT och bioteknik. Ett exempel på ett sådant kluster är Medicon Valley som är Nordens största bioteknikkluster. Samtidigt försämras möjligheter till samverkan i klustren av att innovations- och forskningsfinansieringssystemen i huvudsak är nationella. Detta gör att samverkan över Öresund försämras och den fulla potentialen av regionen inte tas tillvara. Det borde vara möjligt att antingen öppna upp till en större användning av nationella resurser i gränsregioner eller att man stärkte Nordforsks roll för finansiering av innovation i nordiska gränstrakter.

I en tid då integrationen mellan länder ökar så kraftigt uppstår en mängd mindre problem som måste ses över. Ett konkret exempel är att föräldraförsäkringen är i dag utformad så att jämställdhetsbonus bara betalas ut till föräldrar som tjänar sina pengar i Sverige. För småbarnsfamiljer i Öresundsregionen ställer detta till med stora bekymmer. Det är inte rimligt att det lönar sig bättre att agera jämställt i Stockholm än i Skåne. Det finns fler exempel på hur regelverket för socialförsäkringar samt inom arbetsmarknads- och skattepolitiken försvårar vardagen för dem som väljer att pendla över sundet.

Öresundsintegrationen är lika viktig för resten av Sverige som för Skåne. Regeringen bör därför utse en förhandlingsperson snarast för Öresundsregionen med uppgift att riva gränshinder.

Utvecklingen inom dessa ovan nämnda områdena är långsiktigt avgörande för tillväxten i hela landet.

B52. Glesbygdsfrågor

Åke Wedin, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att det tas ett större ansvar för befolkningen i våra glesbygder
2. **att** Folkpartiet ska verka för att det tas hänsyn till att det i glesbygden finns många äldre som har nödlarm på armen som är till att kalla på hjälp

3. **att** Folkpartiet ska verka för att också de som bor ute i glesbygden ska kunna känna sig trygga när de blir äldre

Glesbygdens avbefolkning måste tas på allvar innan det är för sent. Det är nu mycket nära en allvarlig kris.

Jag har följt befolkningssiffrorna i Ådalen, där Härnösands, Kramfors och Sollefteå kommuner under flera år årligen haft stora befolkningsminskningar.

Det är kris inom skolan, i kommunerna minskar elevantalet i skolan under de senaste åren.

Skolor stänger och barnen måste bussas långa vägar.

Vi kan inte flytta mer av folket till storstäderna och låta de gamla bo kvar.

En annan kris man nu oroar sig för i Kramfors är: Var ska vi finna ersättare inom den kommunala sektorn när allt fler går i pension?

Ekonomiskt är det också en verkligen kris för många av dessa glesbygdskommuner.

Postens inskränkningar är oroväckande för glesbygdens äldre då brevlådorna flyttas kilometervis bort från de gamla. Men problemen kommer att märkas även för oss andra.

Det fasta telefonnätet monteras ner och man menar att det ska ersättas av mobiltelefoner. Men man tänker inte då på om det finns täckning fram till de boende. De som har ett nödlarm på armen riskerar nu helt att inte kunna få hjälp.

Här har man inte tagit minsta hänsyn till dessa personer varken från televerket, kommun och staten.

Dessutom finns det fler problem som saknar lösningar!

B53. Dyra varor i Sverige

Ann-Sofie Mörne, Asmundtorp

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att antalet tillåtna led i en varas väg från producent till försäljning begränsas

Sverige är ett dyrt land att leva i. Många kedjor och organisationer ska tjäna på konsumenten i slutändan.

B54. Avskaffa apoteksmonopolet för receptfria djurläkemedel

Agneta Isacsson, Stockholm
IngMarie Bohmelin, Sundbyberg
Lars-Åke Davidsson, Hässelby
John-Olof Hermanson, Gävle
Christer Lönn, Stockholm
Lina Nordquist, Uppsala
Kim Nurmi, Stockholm
Gunnar Pihl, Svartsjö
Hans Åberg, Bromma

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska arbeta för att apotekets monopol för receptfria djurläkemedel avskaffas

Den 1 juli 2010 avreglerades marknaden för de receptfria människomedicinerna men ännu i dag har apoteket monopol på de receptfria djurläkemedlen.

Vi, styrelsen för Liberala företagare, anser att detta är ett monopol som har glömts bort och vill därför lyfta frågan.

Som liberaler anser vi att onödiga inspel från statsmakten ska beivras.

Det är viktigt att husdjursägarna får lättare och enklare tillgång till preparat som skyddar deras husdjur mot till exempel fästingburna sjukdomar, avmaskningsmedel med mera. Många hund-, katt- och zoobutiker kan i stället hantera denna försäljning på samma sätt som dagligvaruhandeln handhar de receptfria människomedicinerna. Dessutom har zoofackhandeln en stor kunskap om husdjuren.

Med största säkerhet kommer avregleringen även ge en ökad konkurrens och sänkta priser vilket är positivt.

Vi yrkar att Folkpartiets landsmöte uttalar sig för ett avskaffande av apotekets monopol för receptfria djurläkemedel.

B55. Biverkningar av livsmedelstillsats

Ulla Palmgren, Göteborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att livsmedelstillsatser likt aspartam granskas utifrån ett hälsoperspektiv om de bör tillåtas ingå som tillsats

Livsmedelstillsatsen aspartam (E 951) är ett farligt ämne. Aspartam kan ge förändringar i hjärnans kemi, neurologiska störningar, djup depression, ångest, cancer, fosterskador med mera. Det finns redan länder som har förbjudit aspartam.

B56. Industriellt framställda transfetter

Annalena Sandor, Enskede
Leiph Berggren, Hässelby
Staffan Modig, Vallentuna
Lars Wedén, Sigtuna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att vara pådrivande så att märkningsplikt införs på halten transfett i våra livsmedel
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att driva frågan gränsvärden införs på mängd transfetter i livsmedel

Transfetter är härdade växtoljor. Härdningen görs för att få fram den konsistens man önskar men härdningen ger också en längre hållbarhet, det vill säga fettet härsknar inte. Härdas fettet helt ut så omvandlas fettet till mättat fett, men avbryts härdningen innan dess bildas det transfetter.

Trots att transfetterna är omättade fettsyror så anses fettet höja det dåliga kolesterolet och sänka det goda i högre utsträckning än vad mättade fett. Dessutom har några studier visat att intag av transfett ökar risken för prostatacancer, bröstcancer, hjärtinfarkt med mera. Även ökad risk för diabetes typ 2 och allergier diskuteras. Siffror finns som visar att upp till 50 000 människor avlider i Europa årligen på grund av transfetter.

I dag finns inget krav i Sverige om märkning på innehåll av transfetter. Det krav som finns är att det ska framgå om produkten innehåller härdat fett men inte om fettet är delvis eller helt härdat.

Vill man som konsument undvika transfetter så har man i dag inte den möjligheten.

Inte heller några restriktioner hur mycket transfetter som ett livsmedel får innehålla finns i dag. Danmark har sedan 2004 lagkrav på att inget livsmedel får innehålla mer än 2 gram per 100 gram ingrediens av transfetter. Även Island har nu infört dessa regler.

B57. Innehållsdeklarera gifterna i maten

Maria Winberg-Nordström, Helsingborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att ta fram förslag på hur gifter använda vid livsmedelsproduktion ska kunna deklareras för konsumenten

Vid så kallad konventionell odling av frukt, grönsaker och spannmål används ofta olika former av gifter för att ta död på ogräs, svampar och insekter som påverkar den odlade grödan. Bekämpningsmedlen tas i olika utsträckning upp av grödan och hamnar i barns och vuxnas kroppar. Effekten av de använda bekämpningsmedlen på människa och natur är i stort okänd. Och som konsument har man heller ingen information om vilka medel som har används vid produktion av den paprika, tomat eller banan som köps och saknar därmed också underlag för att göra egna bedömningar att köpa en produkt eller avstå.

När det gäller andra konsumentprodukter såsom hudkrämer, hårvårdsmedel och kosmetika finns krav på noggrann innehållsdeklaration. Även olika tillsatser i livsmedel ska deklareras på förpackningen. Det är rimligt att konsumenten också får information om vilka gifter som används vid odlig av den frukt, grönsaker och spannmål som äts.

Det finns naturligtvis en rad svårigheter med denna typ av deklaration men ansatsen att konsumenter ska få veta vilka gifter som använts är rimlig. En del av regelverket regleras genom EU men där Sverige har utrymme att ställa egna krav enligt ovanstående ska vi göra det. Där utrymmet saknas att ställa mer långtgående krav kan Sverige gå före genom ett frivilligt system där livsmedelsbutikerna efterfrågar informationen från sina leverantörer och redovisar för konsumenten.

B58. Kvalitetsgranska avtal

Kjell Ericson, Sollentuna
Philip Appeby, Skara
Gunnar Pihl, Svartsjö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att avtal ska kvalitetsgranskas

Antalet avtal medborgarna utsätts har ökat dramatiskt. Det är allt från avtal med banker till program man installerar på sin dator. Ändringar av avtal genomförs ofta dessutom genom att konsumenten får hela avtalet i stället för ändringarna.

Kvalitetsgranskningen ska exempelvis inrikta sig på att avtalsdelarna är rimliga och inte ensidiga, att innehållet är relevant, att språkbruket är korrekt och förståligt. Kvalitetsgranskande myndighet kan exempelvis vara konsumentverket.

Konsumentverket har i rapport 2010:16 bland annat åsikten vad gäller försäkringsvillkor så är ett genomgående problem med otydliga avtalsvillkor.

Exempelvis innehåller Skandiabankens villkor drygt 9 000 ord och Itunes 15 000 ord. Med en läshastighet på normal 240 ord per minut så tar det cirka 35 respektive 50 minuter att läsa hela avtalet. Multiplicerat med antal som förväntas läsa avtalen så tar det kunderna 26 år (dygnet runt) att läsa Skandiabankens avtal.

Det är i det ljuset man ska se medborgarnas behov av kvalitetssäkring av avtal. Kostnaden för kvalitetssäkringen är försumbar för företagen i jämförelse med vad deras kunder (= vi medborgare) förväntas spendera i form av tid. Idén är att ett förtroendet för ett avtal ska öka genom att avtalet inleds med att det är kvalitetsgodkänt av (exempelvis) konsumentverket.

Att alla avtal ska kunna få en frivillig kvalitetsstämpel är självklart. I en kort förlängning bör vissa branscher (genom överenskommelse främst) ha krav på sig att kvalitetssäkra sina avtal. Kanske företag med historia av oskäliga villkorstexter ska kunna tvingas till kvalitetsstämpeln?

Det är motionärens uppfattning att antalet avtal och komplicerade utformningar gör att medborgarna har intresse av förbättring. Har medborgarna detta behov så bör staten ta ansvar för frågan. Staten är ju vi alla.

B59. Lagstiftningen om konsumentkrediter

Lars Henric Ekstrand, Klagstorp

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att lyfta frågan om skärpning av konsumentlagstiftningen

Allt fler hamnar i skuldfällor. För att förbättra situationen sade riksdagen år 2010 ja till en ny konsumentkreditlag. Den nya lagen ställer högre krav på kreditgivares information till konsumenter för sms-lån och snabblån, bland annat när kreditavtal ingås. Kreditgivaren ska alltid ska lämna information om den effektiva räntan i marknadsföringen och alltid göra en kreditprövning. Lagändringarna började gälla den 1 januari 2011.

Problem med den personliga ekonomiska situationen ligger bakom många problem med psykisk ohälsa. Utskrivningen av sömnmedel samt av uppiggande mediciner typ Prozac för att kunna fungera på vaken tid ökar i rask takt.

Dessa problem drabbar såväl äldre som yngre människor. En särskilt utsatt grupp är studerande som lever på studiemedel från Centrala Studiestödsnämnden (CSN). Många studerande måste arbeta extra på helger och lov.

Att både sköta heltidsstudier och ett arbete ställer dubbla krav på individen. Dessa krav kolliderar ofta. Studier inför en tenta kräver odelad uppmärksamhet vilken ofta störs av tvånget att uppehålla ett arbete. Att inte hinna en tenta försenar utbetalningen av CSN-medel vilket förvärrar den ekonomiska situationen.

En utsatt grupp är pensionärer, särskilt kvinnor som ofta har dålig pension. Utlösandet av den så kallade bromsen har försämrat många pensionärers situation med åtföljande psykisk ohälsa.

Kreditlagstiftningen måste bli betydligt skarpare än nu av följande skäl. a) Folk handlar inte alltid rationellt och handlar således inte på önskvärt sätt trots erhållen information. b) Ibland förstår man inte innebörden av eller konsekenserna av erhållen information.

Bland annat följande åtgärder skulle därför behövas.

1. En automatisk broms för räntekostnader. Man kunde till exempel tänka sig 12 procent som 2011 motsvarar dubbla bankräntan på ett lån som bundits på ganska lång tid. En sådan gräns finge anpassas efter ekonomins utveckling och rådande ränteläge och skulle allså behöva justeras årligen.
2. Tillägg för avbetalningar bör begränsas.

3. Ockerlagstiftningen skulle behöva skärpas. Påslag på säg mer än 20 procent ska i lagstiftningen betraktas som ocker.
4. Obligatorisk kreditprövning måste omgärdas med ytterligare åtgärder. Kredit ska aldrig ges till personer som har betalningsanmärkning. Flera firmor ger kredit trots befintliga betalningsanmärkningar och annonserar med det.
5. Ångervecka om endast 14 dagar är för snävt.

B60. Hårdare regler för sms-lån

Sebastian Lundgren, Teckomatorp
Anton Wemander Grahm, Tomelilla

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att ångerrätten om två veckor tydligt måste anges i marknadsföringen av sms-lån
2. **att** Folkpartiet ska verka för att marknadsföringen av sms-lån måste innehålla varningstext av samma karaktär som går att hitta på cigarettförpackningar och alkoholvaror

Under första halvåret 2010 inkom enligt Kronofogdemyndigheten flera tusen ansökningar till myndigheten avseende obetalda sms-lån. Många unga sätts tidigt i skuld eftersom de inte klarar av att betala tillbaka de lån som tas, under ibland förhastade omständigheter eller ekonomiskt trångmål. Den nya tekniken som möjliggör att du under en kväll kan ta lån och direkt få tillgång till en stor summa pengar är lika mycket en risk som det är en möjlighet. Många unga som inte har en fast inkomst har särskilt svårt att ta konsekvenserna av en belåning och drabbas hårt.

Självklart har varje person som sätter sig i skuld ett personligt ansvar för sin handling, men när det blir ett samhällsproblem och en ond spiral som gör att unga hamnar i skuldfällor måste åtgärder vidtas. Vi i Liberala ungdomsförbundet Skåne kan inte godta att unga lockas att begå misstag som ibland kan förfölja dem hela livet. Ett obetalt sms-lån kan leda till betalningsanmärkningar som gör att den unge i framtiden inte kan låna till varken hus eller bil. Det är oacceptabelt att sms-lån inte kringgärdas med större försiktighet.

B61. Tillåt maximalt ett sms-lån åt gången

Marcus Claesson, Mölndal

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för rapportskyldighet för alla lån, det vill säga också blancolån, till myndighet (till exempel Finansinspektionen eller Konsumentverket)
2. **att** Folkpartiet ska verka för lagstiftning om maximalt ett (1) blancolån åt gången, där långivare fälls för ocker och låntagare för oaktsamhet vid lagöverträdelse

Text från Wikipedia, daterad 2011-02-21:

Sms-lån är en typ av kredit där man kan låna vanligen mellan 1 000–5 000 kronor med hjälp av en mobiltelefon och sms-kommunikation med kreditföretaget. Låneformen kännetecknas av att man snabbt kan få det lånade beloppet, att kredittiden är kort samt att det rör sig om en hög total lånekostnad. Enligt Konsumentverket kan de avgifter som tas ut motsvara en effektiv årsränta på 700–800 procent. Vanligt är att sms-lånen anges vara ”räntefria” eller ha en mycket låg ränta, men att avgifter på ett antal hundra kronor tas ut för varje lån. Det är således storleken på dessa avgifter som leder till att sms-lånen har en mycket hög effektiv ränta. Den högsta rapporterade effektiva räntan på ett sms-lån i Sverige är 75 862 procent, och togs ut av HTO Finansiering, som bland annat arbetar under varumärket ”LuckyLoan”.

Utveckling i Sverige

I Sverige kräver denna typ av blancoutlåningsverksamhet bara att företag gör en registreringsanmälan till Finansinspektionen och behöver ej något tillstånd. Likaså i Finland och Danmark, medan det i Norge krävs ett tillstånd. I Sverige är det Konsumentverket som som ska utöva tillsyn.

Företeelsen sms-lån etablerades 2006 i Sverige. Utbetalningen av de lånade pengarna kunde 2006–2007 ofta ske inom 15 minuter från lånet begärdes, men sedan början av 2008 sker utbetalningen ofta dagen efter på grund av ingripande från de svenska storbankerna.

Återbetalningsproblem

En betydande andel av dem som tar sms-lån i Sverige drabbas av återbetalningsproblem. Kronofogdemyndigheten har rapporterat om en närmast explosionsartad tillväxt av antalet anmälningar av obetalda sms-lån med början 2007. Antalet ansökningar om betalningsföreläggande relaterade till sms-lån var 1 407 under andra halvåret 2006, 25 400 under 2007 (15 839 under andra halvåret 2007), 35 800 under 2008 och 46 500 under 2009.

Åldersgruppen 18 till 35 år stod för 66 procent av fallen under 2007, men efter dess har andelen av fall som gäller personer över 35 år ökat. Män är något överrepresenterade bland fallen, men andelen kvinnor har ökat.

Myndighets- och bankåtgärder mot sms-lån

Företeelsen sms-lån, och framför allt det sätt som kreditföretagen har hanterat dem, har kritiserats hårt av såväl Konsumentverket som Kronofogdemyndigheten. Sedan oktober 2006 drev Konsumentombudsmannen (KO) ett mål mot ett av kreditföretagen, Mobillån Sverige AB, som 2008-01-30 fälldes i Marknadsdomstolen för sitt sätt att ta ut avgifter, vilket ansågs vara vilseledande för låntagarna.

Då KO menade att företaget inte hade rättat sig efter domen, stämdes det en kort tid senare på 750 000 kronor av KO och fälldes 2009 i tingsrätten att betala detta belopp.

Flera av de större svenska bankerna begränsade runt årsskiftet 2007–2008 sms-lånebolagens tillgång till bankernas tjänster, som utnyttjats för den minutsnabba förmedlingen av pengarna till dem som tar sms-lån. Längst gick Swedbank som helt sade upp sina avtal med sms-låneföretagen, medan Nordea och SEB i stället uppgavs ha infört tidsfördröjningar i betalningarna. De drabbade företagen menade dock att detta berodde på att de utgör konkurrenter till de etablerade storbankerna, snarare än på att de var oseriösa.

Svenska Finansinspektionen uppmärksammade hösten 2007 att flera av de företag som bedriver utlåning av detta slag ej hade registrerat sig hos dem, trots att detta är ett lagkrav.

Även EU har uppmärksammat företeelsen, och Europaparlamentet antog i januari 2008 ett direktiv som innebär att alla lån över 200 euro ska omfattas av samma regler avseende information om lånets totalkostnad som större lån.

Direktivet måste dock omsättas i nationell lagstiftning innan det är giltigt.

2010 gjorde Konsumentverket förnyade ansträngningar för att få åklagare att åtala vissa sms-låneföretag för ocker.

Utveckling i andra länder

I en internationell jämförelse var sms-lån åtminstone fram till 2008 en utpräglat nordisk företeelse, som framför allt finns företrädd i Finland och Sverige. Enstaka företag finns företrädda på motsvarande marknad i Danmark och Norge. De återbetalningsproblem som visa personer i Norden ådragit sig på grund av sms-lån, och mängden olika lån som har varit möjliga för en och samma person att ta, har dock väckt uppmärksamhet och förvåning även i andra europeiska länder. Under 2008 tycks dock etablering i flera länder utanför Norden vara på gång.

I engelsktalande länder kallas dessa lån Pay-Day-loans och är i vissa fall hårt reglerade.

Bostadspolitik samt plan- och bygglagstiftning

B62. Bostadspolitik

Folkpartiet liberalerna Stockholms län

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att tillsätta en bostadspolitisk arbetsgrupp
2. **att** Folkpartiet liberalerna även fortsatt ska verka för ombildning av hyresrätter till bostadsrätter för att bryta den ensidiga dominansen av hyresrätter i vissa stadsdelar i miljonprogramsområden
3. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att införa lagstiftning avseende ägarlägenheter i befintlig bostadsstruktur samt att ägarlägenheter ges samma villkor för uthyrning som ägarformer i småhus
4. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att göra andrahandsuthyrningen smidigare
5. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att förenkla reglerna för deklaration vid uthyrning av bostad i flerbostadshus
6. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att skattelagstiftning ska medverka till att fler vill och kan äga sin bostad samt att regelverket medger bostadskarriär utan inlåsningseffekter

Det råder obalans på bostadsmarknader i stora delar av vårt land. Bostadsbrist i Stockholms län, utflyttningsutmaningar på andra håll.

Storstadsregionerna har specifika utmaningar med obalans mellan utbud och efterfråga, en åldrande befolkning, stora ungdomskullar, segregation, ensidigt byggda stadsdelar, utmaningar med hållbar utveckling och mycket annat.

Det är en välfärdsfråga att människor ska ha möjlighet att skaffa sig en bostad till rimlig kostnad och inom rimlig tid.

Det är också en generationsfråga eftersom det finns många ungdomar som behöver hitta eget boende.

Det är en dynamisk fråga eftersom den besvärande bostadssituationen hindrar tillväxt och utveckling och därmed även hämmar företagens utveckling.

Det är också en valfrihetsfråga då dagens illa fungerande bostadsmarknad låser fast människor i ett boende som de inte är nöjda med.

Det är en trygghetsfråga. Att ha ett boende som man är tillfreds med skapar en trygghet. Det är viktigt att varje människa kan känna trygghet med sitt boende och att man i bostaden och runt omkring den känner sig trygg.

Slutligen är det också en ekonomisk fråga då boendet i storstadsregioner är dyrare än på många andra håll i landet inte minst genom att bristande tillgång på bostäder driver på priserna.

Folkpartiet liberalernas ledstjärna behöver vara att låta bostadskonsumentens önskemål och val styra utvecklingen av bostadsmarknaden.

Att kunna välja upplåtelseform är en grundläggande princip. Hyresrätten är viktig och attraktiv för en del medan andra föredrar att äga sitt boende. Den privata äganderätten är central i liberal politik. Att ha makt över sin inkomst och den egna egendomen ger den enskilda människan frihet att forma sitt liv efter just sina önskemål och värderingar. Miljonprogramsområden, med sin ensidighet, ger inte denna valfrihet.

Fler måste kunna få äga sin bostad även i bostadsområden som i dag domineras av hyresrätter. Det behövs en ny upplåtelseform i den befintliga bostadsstocken: ägarlägenheter. I dag är det endast möjligt att bygga ägarlägenheter i nyproduktion. Vi anser att ombildning till ägarlägenheter måste vara möjligt också i befintligt bestånd. Det bostadsbolag som äger återstående hyresrätter kan då bilda en samfällighet inom fastigheten tillsammans med ägarna till ägarlägenheterna.

När det gäller uthyrning i andra hand av bostadsrätt, bör hyresmarknaden underlätta detta. Det innebär en risk för ägaren till lägenheten att hyra ut i andra hand, och därför är det högst rimligt att det ska vara tillåtet att ta ut en kompensation som är högre än själva månadsavgiften på lägenheten. Det behövs incitament att hyra ut sin tomma lägenhet vid längre tids frånvaro. Någon form av begränsning bör dock utformas med tanke på att bostadsrättsföreningen äger lägenheterna och bostadsrättsinnehavaren har nyttjanderätten till en lägenhet. Detta skiljer sig från den raka ägarformen ägarlägenhet. Bostadsrättsföreningen bör kunna påverka andrahandsuthyrningen inom vissa ramar.

Det är inte oproblematiskt med andrahandsuthyrning av hyreslägenheter. Det kan vara underligt om andrahandsuthyrare kan ta ut högre hyror än de som hyr ut i första hand. En begränsning bör införas så att det går att hyra ut med kostnadskompensation för en bestämd tidsperiod. En procentsats bör övervägas för att begränsa hur mycket som kan tas ut. Förslagsvis kan denna procentsats vara lika stor som den procentsats som privata värdar får ta ut utöver bruksvärdeshyran.

I dag måste hyresintäkten deklareras när man hyr ut i andra hand, oavsett om man tjänar pengar på uthyrning eller inte. Detta är omständligt och hindrar många som reser utomlands att under perioder hyra ut i andra hand. Det borde endast behöva deklareras för den eventuella vinst som uthyrningen medför.

Att äga sin bostad innebär i dag ganska betydande boendekostnader. Folkpartiet liberalerna har en viktig uppgift i att se över skattelagstiftning som påverkar förvärv, innehav

samt försäljning av bostad samt att villkor inte förhindrar flyttkedjor och rörlighet på bostadsmarknaden.

Det finns ett stort behov av en sammanhållen bostadspolitik där både villkor, skatter och andra frågor kan belysas och förslag utformas som även kan fångas upp av rikspolitiken. Folkpartiet liberalerna har en god tradition i att utforma politik för bostadsmarknaden både ur ett ekonomiskt och socialt perspektiv. Ett nytt bostadsprogram kan utöver redan nämnda delar även betona det ekologiska perspektivet.

B63. Bostadsmarknaden bör fortsätta att reformeras

Adam Cwejman, Göteborg
Haralampos Karatzas, Norrköping
Benny Lindholm, Uppsala

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska ställa sig bakom att helt avreglera andrahandsmarknaden på bostadsrätter och hyresrätter
2. **att** Folkpartiet ska ställa sig bakom att fortsätta reformera hyresmarknaden för att på sikt se en avreglerad marknad

Bostadsmarknaden har varit med om en historisk uppgörelse mellan bostadsmarknadens parter som har lett till en reform som det kommer att bli intressant att se vilka följder den får. Grundproblemet är dock fortfarande olöst, hur marknaden på lång sikt ska hamna i balans, hur den svarta marknaden ska bekämpas och hur vi ökar attraktiviteten att bygga hyreslägenheter.

Eftersom prismekanismerna sätts ur spel av hyresregleringarna så leder detta till att en svart marknad skapas, en marknad som många unga i dag använder eftersom det är ofta det enda sättet att skaffa sig en lägenhet i de större städerna. Samtidigt står många lägenheter tomma på grund av personer som under kortare eller längre perioder inte utnyttjar sin lägenhet väljer att låta den stå tom i stället för att hyra ut i andra hand. Detta för att risken att hyra ut sin outnyttjade lägenhet är för stor i förhållande till den vinning som detta kan ge, eftersom det inte finns någon vinst överhuvudtaget att hämta. Detsamma gäller många bostadsrätter som i dag inte hyrs ut då det inte är tillåtet att hyra ut till den faktiskt kostnaden för bostaden (det vill säga avgift samt lånekostnaderna på bostaden). Detta gör att en del av bostadsbeståndet inte utnyttjas överhuvudtaget.

Den reform som genomdrivits innebär att en viss prisskillnad mellan populära och mindre populära områden kommer att införas, men problematiken med kollektivt förhandlade hyror kvarstår. Vi vill se en fortsatt reformering för att möjliggöra större flexibilitet och ökat byggande av hyresrätter.

B64. Förenkling av andrahandsuthyrning av bostadsrättslägenhet

Folkpartiet liberalerna Malmö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna i sin bostadspolitik ska arbeta för att samma regler gäller vid andrahandsuthyrning som vid antagande av ny medlem i en bostadsrättsförening

Andrahandshyrning är en lösning som många använder sig av för att för första gången bosätta sig utanför föräldrahemmet. Men dagens system för andrahandsuthyrning är krångligt och innehåller kraftiga begränsningar i den enskildes rätt att förfoga över sin bostad. Härigenom läggs hinder ut för individen att anpassa sitt boende till sin livssituation, såvida det inte gäller exempelvis att prova på att bli sambo eller utlandsjobb.

Det är dags att Folkpartiet liberalerna arbetar för en förändring i lagen där bostadsrättsinnehavaren får större inflytande över sin egen bostad och vem man väljer att hyra ut till i andrahand. Det skulle innebära att det i bostadsrättsföreningar vid andrahandsuthyrning tillämpas samma regler som vid antagande av en ny medlem i föreningen. Bevisbördan för att personen, som vill hyra i andrahand, skäligen kan nekas tillträde till lägenheten ska ligga på bostadsrättsföreningens styrelse.

Genom denna rigida regelstyrning står många lägenheter tomma främst i storstäder och på universitetsorter med stor bostadsbrist. Därigenom förhindrar såväl studier som rörlighet på arbetsmarknaden. Det bör vara den enskilda bostadsrättsmedlemmens ensak hur han/hon vill använda sin egendom så länge skyldigheterna mot den övriga föreningen fullgörs. Därför ska det som grundregel vara tillåtet att hyra ut sin bostad efter eget beslut.

B65. Bostadspolitik för utveckling i utanförskapsområden

Folkpartiet liberalerna Stockholms län
Adam Cwejman, Göteborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att boendeinflytandet i utanförskapsområden ökar i enlighet med vad i motionen anförs
2. **att** Folkpartiet ska verka för att ett system med ägarlägenheter införs även i det befintliga bostadsbeståndet

Integrationspolitiken är en av de stora framtidsfrågorna för Sverige. Sverige berikas av att vara ett mångkulturellt samhälle. Vi kommer att behöva mycket arbetskraft i framtiden och därför behövs invandring. Sverige ska också vara ett land där flyktingar kan få skydd och en fristad. För oss som liberaler är detta självklarheter, men det tål att påpekas då det finns partier som inte resonerar på detta sätt. Vi bryr oss om integration därför att vi vill ha ett samhälle där invandring och utvandring är något självklart.

Arbetslinjen ska gälla för alla i Sverige. Är man frisk har man också ansvar för att försörja sig själv. Snabb tillgång till arbetsmarknaden är en helt avgörande faktor för att bryta utanförskap och stärka en långsiktigt hållbar mångfald och inkludering. Jobb är också den bästa vägen till att lära sig det svenska språket. Jobb och språkkunskaper är nyckeln till integration.

Under alliansregeringens tid vid makten har integrationspolitiken steg för steg vridits i rätt riktning där individen och inte systemet sätts i centrum. Det finns några områden som är viktigare än andra. I denna motion kommer vi att koncentrera oss vid frågeställningar som gäller boende.

Många gånger beskrivs utanförskapsområden som problemområden bara för att det bor människor från andra länder i dessa stadsdelar. För oss är det inget problem att en stadsdel har en svensk-syriansk eller svensk-somalisk prägel utan snarare en tillgång. Problemet i utanförskapsområdena är framförallt att människor med låg sysselsättningsgrad och

låg inkomst koncentreras till en och samma stadsdel. Att förändra boendemiljön i utanförskapsområdena är därför av största vikt.

Vi måste se till så att det finns fler upplåtelseformer i våra förorter. På en del håll runt om i landet har många hyresrätter ombildats till bostadsrätter. Tyvärr har denna omvandling inte genomförts i någon större omfattning i utanförskapsområdena. Folkpartiet bör sträva efter att öka viljan till ombildning också i förortsområden.

Sedan den 1 januari 2009 är det i Sverige tillåtet att upplåta bostäder i flerbostadshus som ägarlägenheter. Tyvärr är denna upplåtelseform endast godkänd i nyproduktion. Vi anser att ägarlägenheter också bör tillåtas i befintligt bostadsbestånd för att kunna öka valfriheten än mer. Det kan ske på följande sätt: om en hyresgäst väljer att köpa sin lägenhet så kan man sedan bilda en samfällighet med sin före detta hyresvärd för skötseln av det gemensamma.

Sociala insatser är ofta avgörande för utanförskapområden, och ska vi minska den segregation som råder i dag och lyfta förorten måste de sociala insatserna öka.

Ett bra exempel på en framgångsrik insats är ett projekt som genomdrivits i Hovsjö i Södertälje. Där startades för några år sedan ett kommunalt bostadsbolag där de boende är i majoritet i styrelsen. Även Tyresöbostäder inkluderar de boende i sin verksamhet genom boenderåd. Boenderåd har möjlighet att komma med förslag på förbättringar i sitt närområde. Boenderådet fungerar även som en länk mellan bostadsbolaget och andra boenden.

Folkpartiet har tidigare på central nivå ansett att frågan om rivning av vissa delar av bostadsbeståndet i utanförskapsområden måste prövas. Att en förort byggdes på ett visst sätt innebär inte att den alltid måste se likadan ut. Bostadsområden, och för den delen också offentliga byggnader, som genom flera årtionden har målats om och ändrats i detaljer – men ändå inte fått det ”lyft” som önskats – borde rivas. De rivningar av bostäder som hittills har gjorts i Sverige har gällt tomma lägenheter. Det bör därför diskuteras om inte rivningar kan genomföras av sociala skäl också.

Men något måste också göras åt resten av beståndet. Vi står bakom de förslag Folkpartiet på riksnivå har om upprustningar av miljonprogramsområdena med statliga garantilån. Ansvaret för upprustningen ska ligga på fastighetsägarna och vara genomgripande. Vi har sett allt för många renoveringsprogram som har haft alldeles för hög tilltro till att några färgburkar och nya balkongräcken ska kunna göra underverk. De kommunala bostadsbolagen har ett betydande ansvar för upprustningen. De är stora aktörer i miljonprogramsområdena och har ekonomiska resurser att genomföra de nödvändiga satsningarna.

B66. Behandla hyresrätter och övriga boendeformer fiskaliskt lika

Dietmar Gleich, Falun
Karl-Erik Andersson, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att i skattehänsyn jämställa hyresrätter med övriga boendeformer
2. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att utreda om hyresavdrag kan vara en lämplig åtgärd för att uppnå fiskal likabehandling av olika boendeformer

Hyresrätter missgynnas av dagens skattepolitik. Det visar till och med regeringens rapporter. Medan villaägare drar nytta av både permanentat RUT-avdrag som ränteavdrag har boende i hyresrätt ingetdera.

Hyresrätter i flerbostadshus är den bästa boendeformen för samhället, såväl ekologisk som ekonomisk. Flerbostadshus kräver lägre investeringar i infrastrukturen per boende än villaområden och lämpar sig bättre för fjärrvärmeanslutning. Dessutom underlättas en smidig flytt till områden med bättre arbetsmarknad när det behövs. Människor med stora lån på bostadsegendom har svårt att sälja när bostadspriser går ner och understiger lånesumman. Då kan det bli svårt att välja mellan arbetslöshet eller höga skulder utan täckning.

Det finns inga godtagbara ideologiska skäl att missgynna hyresrätter från statens sida. Snarare är det liberalt att låta människor själv bedöma vilken boendeform som passar bäst i individens livssituation. Därför bör skattesystemet utformas så att alla boendeformer behandlas finansiellt lika.

Ett snabbt enkelt sätt skulle kunna vara att införa hyresavdrag från skatten till det beloppet som leder till finansiell likabehandling.

B67. Det byggs för få hyresrätter

Per-Erik Burrau, Järfälla
Karl-Erik Andersson, Västerås
Lars Bergstig, Järfälla
Peter Kjällkvist, Solna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att stimulera nybyggnation av hyresrätter genom införande av en skattebefrielse av fastighetsföretag till den del uppkomna reavinster återinvesteras i nybyggda hyresfastigheter

Förutsättningarna för att bygga nya hyresrätter har under en längre tid inte varit speciellt goda. Politiker har länge talat väl om bostadsrättens välsignelser. Det har varit lätt att få hushållen att överta finansieringskostnader i tron att en ny lägenhet alltid kommer att stiga i värde. Kommunerna har kunnat ta bra betalt för mark där bostadsrätter skulle byggas. Bostadsmarknaden har varit ett drivhus för ständigt stigande bostadskostnader, allt större yta per boende och allt lyxigare lägenheter.

Hyresrätten har länge fått stå tillbaka för bostadsrätten. De kommunägda bostadsföretagen har på många håll varit restriktiva med nyproduktion medan man minskat sitt bestånd och uppmuntrat sina kunder att bilda bostadsrättsföreningar. Många hushåll har inte varit rätt rustade för att ge sig in i dessa transaktioner.

Rent beklämmande har det varit att se hur finansföretag skapat en affärsidé kring att ge dyra lån till de mindre bemedlade hushållen!

Nu är rätt läge att skifta fokus i kommunal bostadspolitik. Nya hyresfastigheter måste alltid byggas. Marknaden är given. Hyresrätten är överlägsen för många hushåll.

Det har länge hävdats att det är svårt, eller rent av omöjligt, att bygga hyresrätter och samtidigt få ekonomi i byggandet. Fler hyresrätter behövs – kanske än mer nu när allt fler inser att en överhettad marknad för bostadsrätter är alltför äventyrlig för många hushåll. Även om ombildningen från hyresrätt till bostadsrätt har toppat kommer sådana processer alltid att fortgå även utan politiska prioriteringar. Det är

ett motiv att stimulera till nyproduktion av hyresrätter för att bibehålla marknadens mångfald. En tredjedel bostadsrätter, en tredjedel hyresrätter och en tredjedel villor är ingen dålig mix på en kommuns bostadsmarknad.

För att stimulera nybyggnation av hyresrätter menar vi att riksdagen nu bör överväga att skattebefria fastighetsföretag för de reavinster som uppstår vid försäljning av hus till den del reavinsten återinvesteras i nybyggda hyresfastigheter. Förslaget kan eventuellt utökas till att gälla även omfattande renoveringar av hyresfastigheter.

Ett argument mot en sådan skattebefrielse är att den bidrar till att låsa in kapital för fortsatt användning inom just bostadssektorn. Vi kan inte se detta som en avgörande nackdel. Med växande befolkning och befolkningsomflyttningar måste bostadssektorn alltid tillföras nytt kapital. Varför ska man då dränera den sektorn genom att beskatta pengar som lösgjorts för nya investeringar?

Kostnaden för staten är rimligen inte speciellt kännbar jämfört med andra alternativ till stimulansåtgärder, möjligen självfinansierat då andra skatter ökar i samband med byggproduktion (moms, löneskatt, bolagsskatt). Förslaget innebär även indirekt en stimulans till byggföretag som i en lågkonjunktur behöver underlag för att bibehålla sin produktionskapacitet. Ett enkelt sätt att administrera förslaget kan tänkas vara genom fonder liknande dagens periodiseringsfonder.

B68. Ägarlägenheter även i befintligt bostadsbestånd

Nina Lundström, Sundbyberg
Bonnie Bernström, Stockholm
Gunilla Borg, Nyköping
Gunilla Gustafsson, Stockholm
Amelie Tarschys Ingre, Lidingö
Haralampos Karatzas, Norrköping
Christian Löwendahl, Sundbyberg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att omvandling ska möjliggöras av bostäder i det befintliga bostadsbeståndet till ägarlägenheter

Den nya ägarformen för bostäder, ägarlägenheter, är ett viktigt tillskott för att öka rörligheten och valfriheten för boende. Ägarlägenheter kan hyras ut till vem ägaren vill. Ägaren till en ägarlägenhet har även andra rättigheter vad gäller att renovera bostaden i jämförelse med den som bor i bostadsrätt eller hyresrätt. Den välkomna reformen med införande av ägarlägenheter som började gälla den 1 januari 2009 avsåg dock endast bostäder i nyproduktion. Vi anser att även den majoritet av nuvarande bostäder som finns i den befintliga bostadsstocken borde kunna omvandlas till ägarlägenheter.

I vissa bostadsområden ger bostadsfastighetsstrukturen inte förutsättningar för ombildning till bostadsrätt och då kan ägarlägenhet vara en alternativ form till eget boende. Även det kommunala bostadsbeståndet skulle kunna ges en ny form av ägandestruktur. Blandade upplåtelseformer i samma fastighet öppnar för att kommunen kan sprida sitt bostadsbestånd till ett färre antal lägenheter i respektive fastighet. Ägarlägenheter kan på så sätt på sikt innebära en ökad boendevariation för olika grupper i samhället. Det kan handla om bostäder för personer som ingår i olika typer av sociala insatser eller kategoriboenden.

Upplåtelseformen ägarlägenheter är också vanligt förekommande i andra länder och är därför mer välkänd hos invånare med vana från andra länders bostadsmarknader. Att erbjuda möjlighet till ägarlägenheter skulle därför vara ett sätt att erbjuda ett nytt alternativ för att äga sin bostad. Samtidigt som andra kan bo kvar i hyresrätt.

En förutsättning för att en ägarlägenhetsfastighet skulle kunna bildas enligt reformen som infördes 2009 är att den ingår i en sammanhållen enhet om minst tre sådana fastigheter. Denna regel bör däremot bli föremål för nya överväganden så att det är möjligt att bilda endast en ägarlägenhetsfastighet.

I propositionen om ägarlägenheter skrev regeringen att den i ett senare läge skulle överväga frågan om ägarlägenheter i befintliga flerbostadshus. Ett starkt skäl som angavs till att befintliga lägenheter inte ingick i propositionen var att det inte fanns tillräckligt med kunskaper om konsekvenserna av ägarlägenheter på bostadsmarknaden. Nu när ägarlägenheter har funnits som upplåtelseform ett tag är det dags att ta nästa steg för ökad mångfald och valfrihet på bostadsmarknaden.

B69. Stärk det europeiska urbana kulturarvet

Bonnie Bernström, Stockholm
Cecilia Carpelan, Skärholmen
Stella Fare, Stockholm
Göran Fredriksson, Nacka
Birgit Friggebo, Stockholm
Per Hallerby, Stockholm
Per Johansson, Enskede
Jan Jönsson, Skärholmen
Gabriel Romanus, Stockholm
Björn Rydberg, Stockholm
Barbro Westerholm, Stockholm
Olle Wästberg, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska arbeta fram ett generellt stadsbyggnadsprogram för förnyelse och bevarande som vägledning för partiets ledamöter i kommunerna
2. **att** Folkpartiet ska verka för att skyddet i städernas kulturminnesvård stärks
3. **att** Folkpartiet särskilt verkar för ett förstärkt skydd av Stockholms innerstad med Djurgården som riksintresse för kulturminnesvårde
4. **att** Folkpartiet snarast och i synnerhet i valet 2014 gör stadsbyggnadspolitik till en nationell profilfråga

Almstriden i Stockholm 1971 var en av de många starka folkliga protesterna som stoppade sextiotalets rivningsvåg i och av svenska stadskärnor. I Expressen publicerades ungefär samtidigt en debattartikel med rubriken ”Mordet på de svenska torgen”. Mordet avsåg de många nya stadstorgen med offentliga sterila byggnader och blåsigt mikroklimat som uppförts på bekostnad av den tidigare besöksnäringen och de gröna mötesplatserna.

Många hävdar att stadsbyggnadsprotester övergår i acceptans och glömska. Det är en sanning med mycket modifikation. De sterila kvarter och korsande trafikleder som byggdes efter rivningen av Nedre Norrmalm i Stockholm kritiseras nu också av byggföretagen. Området är en fortsatt hämsko på innerstadens urbanitet. I årtionden har vidare kommunalpolitiker över hela landet arbetat med att återställa det män-

skliga livet i städerna. Bilar har motats bort till förmån för gångstråk, cykelbanor och till och med för den pånyttfödda spårvägstrafiken. Båttrafik har återuppstått för arbetsresor i städer vid vatten. Kontor har blivit bostäder. Många kulturhistoriska byggnader har renoverats och fått nytt liv. Besöksnäringen blomstrar. Den europeiska urbaniteten har återigen fått fotfäste.

Men pendeln svänger snabbt. 2000-talets urbanisering går fort fram med en ny omdaning av främst de växande städerna. Återigen hotas många viktiga kulturhistoriska stadsmiljöer. Byggbolagen vill tumma på regelverken kring riksintressena för kulturminnesvården – i synnerhet det riksintresse som gäller för Stockholms innerstad. Siluetten är ständig måltavla för kritik. Det finns många exempel på fantasilös arkitektur i form av sterila fyrkantiga klossar. Ett sånt exempel är Stockholm Waterfront som uppförts vid Stadshuset, trots att Stadshuset är Sveriges mest lyckade och internationellt kända märkesbyggnad. Märkesbyggnader kräver utrymme. Waterfront har tagit en del av det. Sannolikt går Stockholm Waterfront till historien som en symbol för en misslyckad innerstadsbyggnation.

Städer ska byggas för människor med olika inkomster och med olika åldrar så att de kan bo och verka i symbios med en utvecklad mångfasetterad besöksnäring och sysselsättning. Det skapar urbanitet. Förtätning är ett måste och ska göras med omsorg så att inte människor måste ha dubbla boenden för att få närhet till gröna områden och ljus. Det gynnar inte klimatet. Varje stad måste utveckla sina egna unika komparativa fördelar med utgångspunkt från sin egen historia, naturgeografi och näring. Bara så kan städer bli hållbara och konkurrenskraftiga i längden.

Folkpartiet i Stockholm stad drev i valet 2010 ett tydligt nej till skyskrapor i innerstaden som ett led i att både bevara och förnya. Det ledde till en valframgång i kommunen. Moderata och socialdemokratiska politiker i skön förening drev däremot på för att återigen rasera de unika stadsmiljöerna och den unika siluetten. Stockholmsmoderaternas image som främsta skyskrapekramare och kulturlösa betongpartister kostade dem många väljare.

Folkpartiet bör arbeta fram ett nationellt program för stadsbevarande och stadsförnyelse, som vägledningen för folkpartister i alla kommuner, det vill säga hur urbaniseringen ska balanseras mot intressen för kulturminnesvården och mänskligt byggande. I ett sådant program bör också Stockholms innerstad med Djurgården som riksintresse för kulturminnesvården få särskild uppmärksamhet och skyddsmärkning. De naturgeografiska och kulturhistoriska stadsbyggnadsvärdena i riksintresset Stockholms innerstad, som utgör grunden för skyddsklassningen, måste stärkas.

B70. Ta bort kommunernas inflytande

Johan Strandberg, Saltsjö-Boo

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att möjligheten till expropriation samt markinlösen och släntintrång genom tvång försvinner
2. **att** Folkpartiet ska verka för att i alla fall kommunernas möjlighet att ansöka om expropriation samt markinlösen och släntintrång genom tvång försvinner
3. **att** Folkpartiet ska verka för att kommunernas förköpsrätt vid försäljning av fastigheter försvinner

Genom ianspråktagande av mark via exempelvis expropriation samt via markinlösen och släntintrång gör stat och kommuner ett mer socialistiskt än borgerligt intryck. För att klara en uthållig tillväxt är vi beroende av fastighetsägarna. En risk med att hamna i konflikt med dem är att deras vilja att fortsätta att bidra till tillväxten minskar. Fastighetsägare som inte behöver oroa sig för att när som helst kunna få hela eller en del av sin fastighet indragen, borde bli bättre snarare än sämre på att bidra till tillväxten. I och med att fastighetsägarna ofta har en bättre kännedom än politiker och tjänstemän om sin fastighet lär samhället utvecklas mer harmoniskt om stat och kommuner accepterade att fastighetsägare vägrade att lämna ifrån sig mark. En risk med markbeslag som inte har stöd hos fastighetsägare är alltså att de inte är så lämpliga som politiker och tjänstemän tror. Även enskilda kan drabbas. Fastighetsägarna har ofta en stark känslomässig koppling till sin fastighet och kan uppleva denna som en förlängning av den egna kroppen. Ökade markbeslagen tillväxten skulle ersättningen till de drabbade sannolikt ha varit klart högre. I stället verkar det ofta handla om att politiker och tjänstemän tycker sig ha för litet att göra och därför ger sig på fastighetsägare. Ska markbeslag tillåtas borde ett krav vara en stor effekt på samhällsekonomin och således kunde i alla fall kommunerna hindras.

B71. Reformera planprocessen

Adam Cwejman, Göteborg
Mathias Lindow, Österskär

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska ställa sig bakom att ansvaret för översiktsplaner och stadsplanering flyttas till regional nivå

Alltför länge har planeringen av städer och infrastruktur haft lokala skygglappar på sig. Människor rör sig allt oftare över både kommun- och regiongränser för att jobba eller studera. Tyvärr så finns ofta en stor brist i stadsplaneringen i och med att många kommuner helt enkelt inte har tillräcklig bra samordning med grannliggande kommuner. Detta gör att potentiella centra inte når sin potential, att potentiella tillväxtregioner inte får den planering och de investeringar som skulle behövas.

Ett bra exempel är Kungens kurva i Stockholm, eftersom området ligger på gränsen mellan Stockholms stad och Huddinge kommun tog det lång tid innan området började exploateras. I dag är området ett betydande centrum med stor potential, samordningen som krävdes för att möjliggöra exploateringen var dock inte given att det skulle ske.

Det vore långt mer fördelaktigt om översiktsplaner och den övergripande stadsplaneringen fördes upp på regional nivå. Då skulle en bättre översikt kunna skapas, bättre hänsyn tas till möjliga centra och utvecklingsområden. Dessutom skulle bättre integrering av olika delar om regionen göras i form av anpassning efter pendlingsstråk samt lättare kunna bygga ihop segregerade områden för att skapa mer dynamiska områden.

Vidare skulle detta kunna vara ett lyft för att kunna investera i ny infrastruktur. Runt om i världen byggs kollektivtrafiken ut med hjälp av pengar från exploateringsintäckter. I Hong Kong byggs tunnelbanan ut, utan offentliga investeringar.

Den finansieras helt av exploateringar i form av kontor, köpcentrum och bostäder. Liknande modeller används runt om i Europa, men inte i Sverige. Här är planprocessen skild från planeringen av infrastruktur. För att möjliggöra fler investeringar i infrastruktur runt om i Sverige behövs att detta åtgärdas, dels för att effektivisera och förbättra planeringen men också för att möjliggöra investeringar.

B72. Deklaration av enskilda avlopp

Anita Brodén, Sollebrunn

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för krav på deklaration av avloppsanläggning i samband med köp och försäljning av fastighet

I Sverige finns cirka 400 000 enskilda avlopp, som behöver åtgärdas, då de saknar godtagbar reningskapacitet. De bidrar till övergödning i sjöar och vattendrag och kan innebära hälsorisker för människor genom påverkan på dricksvatten och badplatser. De enskilda avloppen är en tung utsläppskälla av gödningsämnen just beroende på att man inte uppdaterar funktionen.

Villa- och fritidshusägare är ansvariga för att deras avlopp fungerar.

Under 2010–2011 genomfördes en tillsynskampanj i samarbete med kommuner och länsstyrelser för att få fler fastighetsägare att utrusta sina små avlopp med godtagbar rening.

De vanligaste reningsteknikerna är infiltration eller markbädd. I vissa områden ställer kommunen krav på sluten tank. En rensbrunn, enbart slamavskiljning eller stenkista är inte tillräcklig rening om toalettavlopp belastar anläggningen. Genom ROT-bidrag har fastighetsägare fått ett incitament att vidta åtgärder. Det krävs dock att fler aktörer medverkar för att medvetenheten och ansvaret ska öka.

En viktig aktör torde vara Mäklarsamfundet. Folkpartiet bör agera för att deklaration av avlopp bör ingå vid försäljning eller köp av fastighet.

B73. Skärpning av byggenerginormer

Anita Brodén, Sollebrunn
Mathias Lindow, Österskär

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska driva på arbetet med en skärpning av byggenerginormerna

Miljö- och klimatutmaningen innebär behov av satsningar på alla områden.

Byggsektorn i Sverige står för nära 40 procent av energianvändningen och utsläppen av växthusgaser. En renovering av miljonprogramsområdet med lågenergihusteknik skulle innebära en besparing på 15–20 procent av landets energianvändning.

Lågenergihustekniken, där passivhustekniken är ett exempel, har visat att det är möjligt med en energianvändning på cirka 40 kilowattimmar per kvadratmeter och år, inkluderat värme, varmvatten och fastighetsel.

Dagens lagkrav som ligger på en maximal energiförbrukning på 110 kilowattimmar per kvadratmeter och år visar att det finns en stor potential.

Nya, tuffare energikrav stimulerar en utveckling och bidrar till en hållbar utveckling inom byggsektorn varför beslut om en skärpning snarast bör fattas.

B74. Avskaffa tomträttsinstitutet

Jan Ertsborn, Falkenberg
Tommy Rydfeldt, Kungsbacka
Lars Tysklind, Strömstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att tomträttsinstitutet avskaffas och tomträttsinnehavarna erhåller rätt att förvärva tomtmarken

Tomträttsinstitutet infördes i Sverige i början av 1900-talet. Den stora mängden av tomträtter skapades mellan 1940 och 1960. Syftet med tomträttsinstitutet var möjliggöra för flertalet medborgare att skaffa sig ett eget hem (villa) till en rimlig kostnad (när man slapp att köpa tomten).

En tomträttsinnehavare har i stort sett samma situation som den som äger sin mark. Den stora och viktiga differensen är att tomträttsinnehavaren årligen betalar en avgift till markägaren, som i regel är en kommun. Denna avgift (tomträttsavgäld) betalas med oförändrat belopp under vissa tidsperioder, som är på minst 10 år. Eftersom markvärdena under årens lopp höjts kraftigt har följden blivit att kommunerna under senare år, oftast med utgångspunkt i nya taxeringsvärden på marken, krävt stora höjningar av avgifterna, vilket i sin tur medfört ekonomiska bekymmer för tomträttsinnehavarna. Det finns exempel på att höjningar skett från cirka 5 000 kronor per år till 50 000 kronor per år. Även om en översyn av dessa regler nu har aviserats blir det ofrånkomligen avsevärda höjningar för det fortsatta och framtida tomträttsförhållandet. Man måste här notera att det egentligen inte finns någon annan avtalspart för kommunerna än den som uppfört en byggnad på tomten.

Många kommuner, dock inte alla, har – oftast i samband med höjningar av avgifterna eller i samband med höjningarna av taxeringsvärdena – lämnat erbjudanden till tomträttsinnehavarna att friköpa marken. I många fall har detta resulterat i köp och på så vis har det totala antalet tomträtter sjunkit under senare år. I dag är antalet tomträtter i Sverige drygt 50 000 mot att det för cirka 20 år sedan fanns cirka 90 000 tomträtter.

Det ursprungliga syftet med tomträttsinstitutet har inte längre någon aktualitet och därför bör institutet helt avskaffas. Detta kan bara göras på så vis att nuvarande tomträttsinnehavare erhåller en rätt att förvärva marken till en rimlig kostnad.

B75. Ge sjöboden lagstiftningsstöd

Nina Lundström, Sundbyberg
Peter Olevik Dunder, Handen

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** sjöboden liksom båthus ska få ett tydligt lagstöd
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka utifrån motionens förslag

Regelkrånglet i plan- och bygglagen vad gäller möjligheten att bygga friggebodar har förenklats genom att Folkpartiet liberalerna haft ministrar såsom Birgit Friggebo som genom-

drev förenklade regler. Många remissinstanser avstyrkte då genom oron för att det skulle bli en uppsjö av friggebodar som skulle störa andra berörda. Så blev inte fallet. Rätten att sätta upp en friggebod utan krångliga bygglovansökningar var en stor frihetsreform för alla som behövde ett extra förvaringsutrymme eller liten gäststuga för besökare.

Under förra mandatperioden fortsatte den borgerliga regeringen i samma andemening och förenklade för fastighetsägare att få göra altaner och större friggebodar. Något som välkomnats av alla berörda. Friggeboden och förenklad PBL är viktiga reformer som gjort det lättare för många fritidshus- och villaägare.

Plan- och bygglagen är en lagstiftning som medför myndighetsbeslut i ansvarig nämnd i kommunerna. Bygglov hanteras i nämnd och detaljplaner tas i kommunfullmäktige. Ibland delegeras bygglovbeslut till tjänsteman. Varje beslut kostar för enskilda genom de avgiftsbeslut som finns i kommunerna, även om beslutet är negativt. Genom den ökade frihet som införts har även makten över tillvaron blivit säkrad oavsett kommun. En del av utmaningarna i PBL är också att olika kommuner har olika förhållningssätt. Detta är ibland rimligt då förutsättningarna är olika. Men om det saknas tydliga politiska beslut blir tolkningarna avgörande på tjänstemannanivå. Personliga bedömningar blir då vägledande utan att det nödvändigtvis är ett utryck för politiska avvägningar.

Sjöbodarna och deras existens leder till en rad tolkningar i kommuner där enskilda fastighetsägare inte kan räkna med likvärdiga förutsättningar i jämförelse med besluten kring friggebodar. En del kommuner gillar sjöbodar och båthus av både kulturhistoriska, näringsmässiga, fritidsinriktade och praktiska skäl. Andra kommuner ser hinder och problem och motverkar därmed deras existens.

Vissa kommuner har valt att fatta politiska beslut i form av en sjöbods- och båthuspolicy som stöd för en bättre likabehandling av vad som gäller. Det ger intressenter en känsla av likabehandling då man får veta hur många kvadratmeter som får byggas, taklutning, fönsteryta, inredning och användning. I många kommuner finns inga riktlinjer utan besluten handläggs av tjänstemän i varje enskilt ärende som sedan ofta hanteras av ansvarig nämnd. Den enskilda medborgaren får betala för processen både genom avgifter men också tid genom processer som kan dra iväg tidsmässigt utan tydliga skäl. Detta kan även gälla när fastighetsägare vill ersätta en gammal byggnad med en identisk som funnits i decennier.

Det behövs en friggebodsreform även för sjöbodar och båthus. En snabb åtgärd vore att göra det möjligt med stöd i PBL att kunna byta ut en byggnad mot en ny identisk med samma användningsområde utan omfattande prövningar. En bygganmälan torde räcka. Kommuner som Tanum och kommuner vid Höga kusten har policyer, och dessa kommuners erfarenheter borde kunna tas tillvara för att genomföra nationella regelverk. Syftet med nationell reglering åsyftar till att minska godtyckligheten. Men även nyanläggning kräver tydligare stöd och riktlinjer så att medborgarna upplever att det finns genomskinliga regler som gäller för alla. Beslut ska inte byggas på enskilda tjänstemäns välvilja eller ovilja utan på lagar.

De problem som vissa kommuner upplever med sjöbodar som blir boningshus är viktigt att beakta. Om tillgängligheten minskar genom att viktiga områden upplevs privatiserade så måste en sedvanlig avvägning ske av olika intressen. I Kalifornien är många av de milsvida sandstränderna bebyggda men det hindrar inte allmänheten från att vistas på stränderna. De boende får acceptera att det finns insyn och aktiviteter nära in på husknuten. Det viktiga är att det finns tydliga regler. Det handlar inte om antingen eller utan både och.

Partistyrelsens yttrande över motionerna samt över förslagen från arbetsgruppen för företagande- och skattepolitik presenteras i del 2 i landsmöteshandlingarna.

C. Arbetsmarknad, migration och integration

Innehåll:

Motioner **87**
Arbetsmarknad 87
Migration, asyl och integration 96

Motioner

Arbetsmarknad

C1. Reformera turordningsreglerna i lagen om anställningsskydd

Per-Åke Fredriksson, Gävle
Ann-Mari Brevik Adiels, Billdal
Björn Brändewall, Kalmar
Niklas Frykman, Eskilstuna
Inger Hilmansson, Kalmar
Mattias Lönnqvist, Sundbyberg
Christian Löwendahl, Sundbyberg
Stig Mörtman, Ockelbo
Mats Siljebrand, Södertälje
Mathias Sundin, Norrköping
Lawrence Tribble, Söderhamn

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att lagen om anställningsskydd reformeras i enlighet med motionens intentioner

En av anställningsskyddets uppgifter är att skydda de anställda mot godtyckliga uppsägningar, vilket är bra. Samtidigt medför dagens utformning av de så kallade turordningsreglerna, som postulerar att de sist anställda inom varje avtalsområde och arbetsställe ska sägas upp först vid arbetsbrist, ett antal problem. Rörligheten på arbetsmarknaden minskar vilket gör både att långtidsarbetslösheten ökar och att de sysselsatta stannar längre på sina arbetsplatser och den rörlighet som finns koncentreras till de nyligen anställda. Arbetslösheten bärs av inträdande grupper, till exempel de unga och fler av dem får bara möjlighet till tidsbegränsade anställningar. Den sammanlagda konsekvensen av turordningsreglernas utformning blir att unga människor har svårt att få ett fotfäste på arbetsmarknaden. Det spelar ingen roll hur kompentent eller produktiv man är, endast anställningstiden räknas. Detta är en bidragande orsak till att Sverige har en av Europas högsta ungdomsarbetslöshet. Samtidigt medför detta en hämsko för framför allt mindre och mellanstora företagen att växa. I ekonomiskt kärvare tider när man måste dra ned på personal är det viktigt att kunna behålla den personalsammansättning som bäst bidrar till att utveckla företaget och samtidigt ger företaget bästa möjligheter att komma igen. Denna personalsammansättning består inte alltid utav dem som har arbetat längst utan av dem som är mest kompetenta.

För att lösa ut dessa problem som den ensidiga fokuseringen på enbart anställningstid i turordningsreglerna medför måste dessa regler reformeras så att även kompetens och skicklighet vägs in som parametrar och inte enbart anställningstid. En sådan reformering innebär på intet sätt att lång anställningstid bli irrelevant eftersom den som har lång anställningstid rimligen också har haft tid att kompetensutveckla sig och bli skicklig inom sin anställning. Samtidigt ger en sådan reform unga och andra inträdande grupper på arbetsmarknaden möjlighet att kompensera sin kortare anställningstid med sin kompetens och skicklighet inom den anställning man har och därigenom behöver man inte alltid vara den som får gå först. De ger också företagen större möjlighet att behålla den personal som bäst bidrar till företagets utveckling även i ekonomiskt kärvare tider.

Hur kompetens och skicklighet ska bedömas är en fråga för arbetsmarknadens parter, men lagstiftaren måste först besluta att lagen om anställningsskydd ska reformeras så att även dessa parametrar vägs in utöver ren anställningstid.

C2. Framtiden är flexibel

Folkpartiet liberalerna Skåne

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att Las avskaffas
2. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att de regler som i dag behandlas inom formerna för Las framöver bör lösas av arbetsmarknadens parter
3. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att ett flexicurity-system införs på den svenska arbetsmarknaden

Den höga ungdomsarbetslösheten i Sverige är problematisk. En hel del görs på utbildningsområdet med till exempel lärlingsutbildningar men Folkpartiet liberalerna måste också våga ta sig an arbetsmarknadslagstiftningen.

Flera rapporter inkluderat globaliseringsrådets pekar på att trösklarna är höga för att komma in på arbetsmarkanden för ungdomar. De strukturella hinder som finns inbyggda i dagens arbetsmarknadslagstiftning gör att de som drabbas hårdast är de som står utanför arbetsmarknaden, så kallade outsiders, oftast invandrare, ungdomar och kvinnor.

Turordningsreglerna stänger dörren för de grupper som ännu inte hunnit etablera sig på den svenska arbetsmarknaden. Folkpartiet liberalerna måste alltid prioritera arbetet mot utanförskap och för de människor som lever med små marginaler.

Det finns en tydlig tendens att personer som till exempel vikarierar i offentlig sektor blir ”utlasade”. Trots att arbetsgivaren inte är missnöjd och att den anställde vill fortsätta

arbeta i kommunen som vikarie så får man inte nya vikariat när man arbetat så länge att man omfattas av Las.

Företag måste våga anställa och arbetstagaren måste kunna känna sig trygg. Sverige måste i högre utsträckning följa efter det man i Danmark kallar flexicurity. Modellen består av två delar, flexibilitet, där det blir lättare att anställa för företagen, men också trygghet i form av en högre arbetslöshetsersättning. Systemet har varit en bidragande faktor till den lägre (ungdoms)arbetslösheten i Danmark.

Förhandlingar och avtal har stora fördelar jämfört med lagstiftning. Det måste finnas starka drivkrafter för arbetsmarknadens parter att säkerställa att de som står utanför arbetsmarknaden också får möjlighet att komma in.

Framtidens arbetsmarknad karaktäriseras av flexibilitet. Att verka för en mer flexibel lagstiftning där även ungdomar och invandrare får jobb är utan tvivel viktigt för att minska arbetslösheten och öka människors frihet.

C3. Flexiblare arbetsrätt

Folkpartiet liberalerna Lidingö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att arbetsgivares möjlighet att undanta anställda från nu gällande turordningsregler vid uppsägning på grund av arbetsbrist även ska omfatta arbetsgivare med upp till 40 anställda
2. **att** Folkpartiet ska verka för att arbetsgivare har rätt att undanta två personer från turordningsreglerna hos arbetsgivare med upp till 10 anställda, tre personer från turordningsreglerna hos arbetsgivare med upp till 20 anställda, fyra personer från turordningsreglerna hos arbetsgivare med upp till 30 anställda och fem personer från turordningsreglerna hos arbetsgivare med upp till 40 anställda

I dag har vi en lagstiftning (lagen om anställningsskydd, Las) som inte lever upp till de krav som bör ställas på modern arbetsrätt.

Den nuvarande lagstiftningen har som enda utgångspunkt att skapa anställningstrygghet. En anställningstrygghet baserad på ett regelverk som säger att det bara är längden på anställningstiden som ska utgöra grund för vilka som ska arbeta kvar när det uppstår arbetsbrist hos en arbetsgivare. Att det kan innebära företagets nyckelkompetenser får gå och därmed äventyra hela företagets överlevnad med konsekvensen att anställningstryggheten blir sämre för fler är en realitet för företag i dag.

Lagstiftningen tar inte hänsyn till några andra kriterier som rimligen borde spela roll. Det kan handla om specifik kompetens eller andra egenskaper som är särskilt viktiga för ett företag. Ofta kan denna kompetens vara en förutsättning för att företaget ska kunna utvecklas och fortsätta vara livskraftigt också i kärvare tider. Att kunna behålla nyckelkompetenser är ofta en överlevnadsfråga för ett litet eller medelstort företag.

I dag har företag med högst 10 anställda rätt att undanta två personer från turordningen vid personalneddragningar. När denna ändring i Las infördes var det ett steg i rätt riktning. De riktigt små företagen fick en möjlighet att behålla nyckelkompetenser.

För stora företag är läget ett annat. Las ger möjligheter för parterna att kunna avtala bort turordningsreglerna. För arbetsgivaren innebär det att de ofta ”köper sig fria” från turordningsreglerna genom att kompensera dem som får gå med ekonomiskt generösa avgångsvillkor. Det är en möjlighet som större företag ofta nyttjar. Dessutom finns det på stora företag nästan alltid etablerade partsförhållanden som kan hantera personalneddragningar i regelrätta förhandlingar. Den nuvarande lagstiftningen utgår ifrån att det finns två parter på en arbetsplats: arbetsgivare och arbetstagarorganisationer.

Men så är inte alltid fallet på många små och medelstora tjänsteföretag. Där finns inte förutsättningar att hantera personalneddragningar annat än med Las som grund. För dessa företag är Las regelverk oflexibelt och kantigt och tar ingen hänsyn till verksamhetens behov och företagets möjligheter att överleva, utvecklas och växa.

Folkpartiet bör rimligen vara för en flexibel arbetsrätt som underlättar för företag att växa och utvecklas. Det är också i halvstora tjänsteföretag som många jobb skapas.

Låt oss ändra de nuvarande reglerna. Trygghet för människor skapas inte genom lagstiftning som hindrar företag att utvecklas och överleva i kärvare tider.

Vår slutsats är att lagstiftningen är omodern och behöver förändras. De nuvarande turordningsreglernas utgör ett hinder för en dynamisk och fungerande arbetsmarknad. En modern reglering av anställningsskyddet måste vara mer flexibel för att bättre spegla den tid vi nu lever i.

C4. Avskaffa turordningsreglerna

Adam Cwejman, Göteborg
Folkpartiet liberalerna Halland
Lovisa Aldrin, Halmstad
Per Altenberg, Stockholm
Karl Axelsson, Stockholm
Hanna Gerdes, Skarpnäck
Sebastian Hallén, Kalmar
William Jelvin, Uppsala
Benny Lindholm, Uppsala
Linda Nordlund, Stockholm
Erik Scheller, Årsta

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för ett avskaffande av turordningsreglerna i Las

De reformer som i dag görs kan få stor påverkan på framtiden. De företag som i dag tillåts växa är de som imorgon blir de stora företagen. Därför är det beklämmande att vi i Sverige fortfarande har turordningsregler som en del av Las. Det är hög tid att avskaffa dessa.

För att företag ska kunna vara flexibla och anpassa sig efter konjunktursvängningar är det viktigt att de tillåts prioritera bland anställda efter kompetens. Detta är i dag satt ur spel och drabbar främst unga och invandrare och de med spetskompetens som jobbar kort tid. Även om lagen är dispositiv vilket innebär att den kan förhandlas bort av större företag så är det främst små företag som drabbas av turordningsreglerna.

Internationell forskning visar att om man minskar riskerna för företagen anställer de också fler. Regler för turordning vid uppsägning är en sådan risk som omvandlas till en kostnad vid anställning. Om man inte får välja fritt efter kompetens vid uppsägning minskar även chansen för nyanställningar.

En studie av 73 länder genomförd av University of Bath och publicerad i Journal of Comparative Economics i våras pekar tydligt på detta faktum. I studien tar man bland annat upp att data mellan 2000 och 2003 visar att länder med hårt reglerade arbetsmarknader, som Italien, förmodligen hade haft runt 2,3 procent lägre arbetslöshet om haft en flexiblare arbetsmarknad, som i exempelvis USA. Detta är en viktig iakttagelse då det även tyder på att arbetslösheten hade varit 3,4 procent lägre för kvinnor och 5,6 procent lägre för ungdomar.

Detta innebär inte att det är önskvärt att vi för samma arbetsmarknadspolitik i Sverige som i USA – då den också har sina brister – men att verka för en mer flexibel arbetsmarknad är utan tvekan viktigt för att minska arbetslösheten.

Undantag som företag kan göra för turordningsregler är ingen önskvärd lösning. Det behövs ett enhetligt system som är tydligt och fungerar för alla typer av företag.

C5. Ökad flexibilitet på arbetsmarknaden för mikroföretag

Anna Steele Karlström, Tyresö
Henrik Lundin, Tyresö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska arbetar för en förändring av Las (lagen om anställningsskydd) i enlighet med motionen

En viktig faktor för att öka flexibiliteten på arbetsmarknaden är att underlätta för mikroföretag upp till 20 anställda att anställa personer. Den övervägande delen av antalet företag i Sverige är företag med ett mycket litet antal anställda. Många av dessa småföretagare vittnar om att det känns som mycket ekonomiskt betungande, riskfyllt och ansvarsfullt att anställa ytterligare en person i verksamheten.

Det är i huvudsak två faktorer som begränsar viljan att anställa ytterligare personer:

1. Svårigheten att anställa en person som passar bra i företaget med kollegor, kunder och leverantörer. Kvalificerad personal är sällan intresserad av provanställningar, och en ny fast anställd som av olika skäl inte passar i verksamheten kan i dag enligt Las sägas upp enbart på grund av arbetsbrist alternativt att man avskedas efter att grovt ha åsidosatt sina åligganden.
2. Om en person sagts upp på grund av arbetsbrist har personen enligt Las rätt till återanställning under ett års tid. Det innebär att om företaget skulle vilja anställa någon till en liknande tjänst igen har den uppsagda personen förtur före alla andra sökande, som kan vara mer lämpade till tjänsten.

För att underlätta situationen för mikroföretag bör ett företag kunna säga upp nyanställd personal utan angivande av saklig grund, men som motprestation ska en lagstadgad minsta uppsägningstid om tre månader gälla, och dessutom bör rätten till återanställning förfalla.

Tre månaders uppsägningstid är i dag i Las den minsta lagstadgade uppsägningstiden för personer som varit anställda minst fyra år i ett företag, och denna del av förslaget är således tänkt att skydda personal från en godtycklig hantering.

Konkret skulle detta uppnås exempelvis genom följande förändringar i Las:

- Tillägg i 7 §: ”Arbetsgivaren äger rätt att säga upp arbetstagare anställda under de senaste 12 månaderna utan angivande av grund, under förutsättning att tre månaders uppsägningstid iakttas.”
- Tillägg i 9 §: ”Om uppsägning sker utan angivande av grund med tre månaders uppsägningstid enligt §7 är arbetsgivaren inte skyldig att skriftligen uppge skäl för avslutande av anställningen.”
- Någon förändring i 25 § Las är inte nödvändig, eftersom denna nya typ av uppsägning i 7 § inte sker på grund av arbetsbrist, och därför finns inte någon rätt till återanställning enligt 25 §.

C6. Fördjupa samarbetet på arbetsmarknaden

Karl-Erik Andersson, Västerås
Harriet Andersson, Västerås
Anita Hansen, Västerås
Arne Kjellberg, Västerås
Örjan Rosell, Västerås
Carl-Åke Utterström, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen eller de kommittéer som kommer att förbereda vårt nya partiprogram ges i uppdrag att ta in betydelsen av ett fördjupat samarbete mellan arbetsmarknadens parter och staten. Det är också viktigt att fackföreningar som är knutna till visst politiskt parti uppmuntras att bryta upp det sambandet. Det bör skapas ett system för kontinuerligt samråd arbetsgivare, arbetstagare och staten för att bedriva nödvändiga framtida omställningar i ekonomin. De gammalliberala appellerna om att avskaffa Las och avreglera arbetsmarknaden bör modifieras till en ny tid

Ekonomierna i Sverige och EU behöver förändras om strukturera med hänsyn till den globala marknadens förändringar. Men förändringar innebär att folk mister sina jobb och måste söka nya jobb. Det behövs oftast vidareutbildning och omskolningar för att detta ska kunna ske. Men i regel är detta en svår process och leder till motsättningar och minskad sammanhållning. Motståndet till förändringar bli därför ibland extremt hårt och omöjliggör nödvändiga förändringar.

Medicinen för att åstadkomma förändringar har varit att avreglera marknaden och därmed genom ökad osäkerhet tvinga fram förändringar på individnivån. Till en viss gräns är detta sant men det visar sig också att många inte kommer att anpassa sig av egen kraft som man hade förväntat.

I Sverige och många andra EU-länder är den demografiska utvecklingen sådan att antalet äldre ökar och det kommer att bli arbetskraftsbrist i många stater. De äldre måste arbeta längre upp i åldrarna är då medicinen men den kommer inte verka på grund av av att flertalet äldre inte är tillräckligt attraktiva att arbeta fler år. Detta skulle dock kunna motverkas genom mer förutseende personalplanering, till exempel genom att äldre befattningshavare måste vidareutbildas i de jobb de har eller till andra jobb. I dessa nya perspektiv är det klokt att glömma de gamla liberala medicinerna till exempel avskaffandet av Las. Försöken att åsidosätta arbetsmarknadsregler med uthyrningsföretag måste regleras bättre.

I stället måste inriktningen bli ett fördjupat trepartssamarbete mellan arbetsgivare, arbetstagare och staten för att lösa de omställningsproblem som krävs i ekonomierna. Arbetsgi-

varorganisationerna, fackföreningarna och staten måste sitta ned i kontinuerliga samtal och överenskommelser kring personalutveckling och omställning. Det hela skulle underlättas om de fackföreningar som i dag är knutna till viss politiskt parti (Socialdemokraterna) bröt upp det bandet. I ett sådant framtida läge måste kanske det bli obligatoriskt medlemskap i arbetstagar- och arbetsgivarorganisation precis som vi föreslår för arbetslöshetsförsäkringen i framtiden. En sådan ordning skulle främja vår konkurrenskraft och vid en spridning till hela EU skulle detta skapa ett starkare Europa. En ordning där arbetstagare och arbetsgivare kan arbeta med gemensamma målsättningar måste utvecklas. Arbetstagaren måste veta, att näringslivets blomstring betyder hans, egen materiella lycka och arbetsgivaren måste veta, att hans arbetstagares lycka och tillfredsställelse är förutsättningen för hans egen ekonomiska existens och utveckling.

C7. Förbättrad rättssäkerhet i arbetslivet

Sven Jägervall, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** saklig grund ska finnas för arbetsgivares undantagsbeslut, oberoende om beslut tagits med eller utan förhandling med medarbetarna
2. **att** arbetsgivares undantagsbeslut, oberoende om beslutet tagits efter förhandling med medarbetarna eller ej, ska kunna prövas i allmän domstol eller arbetsdomstol
3. **att** undantagsbeslut och i förekommande fall uppsägningsbeslut som är en följd av undantagsbeslutet ej ska kunna verkställas förrän rättslig prövning slutförts

Trygghet och rättsäkerhet i anställningen är en omistlig del av våra trygghetssystem. Arbetsgivare kan i dag göra undantag i turordningsreglerna dels efter avtal med medarbetarnas organisationer och dels i mindre företag, utan samråd med sina medarbetare. Den som blir uppsagd/arbetslös som ett resultat av arbetsgivares undantagsbeslut har ingen möjlighet att i till exempel domstol få undantagsbeslutet upphävt, om det inte skulle vara uppenbar diskriminering till exempel föräldralediga med flera. Det är principiellt viktigt att den uppsagde anställde ges rätt till att vara kvar på arbetsplatsen under den rättsliga prövningen, då det ofta är svårt att återgå till/återfå sin gamla befattning eller återfå sina arbetsuppgifter efter den tid som rättsamhället behöver för att pröva sakligheten i undantagsbeslutet.

C8. Rättegångskostnader i arbetstvister

Mats El Kott, Östersund

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för dels på kort sikt en ändring av 5 kap. 2 § 1 st. lagen (1974:371) om rättegång i arbetstvister, så att möjligheten att besluta att parterna står sina egna kostnader utökas, och dels på lång sikt att det skapas ett tvistelösningsssystem i arbetstvister med lägre kostnader för bägge parter

Tvister mellan arbetsgivare och arbetstagare kan bli riktigt dyra för den ena eller andra parten. Inte sällan behöver en av parterna dock inte bry sig om kostnaderna eftersom ett förbund står bakom och garanterar.

De normala rättsskyddsförsäkringarna gäller inte arbetstvister. Ekonomiskt starka parter använder gärna ombud från Stockholm för 3 000 kronor per timme plus moms även när tvisten handläggs 50 mil och mer från huvudstaden. Arvodesnivåer som godkänns av domstolarna.

Enskilda arbetstagare och små arbetsgivare riskerar ruin om de tar tvist om jobbet. I många andra EU-länder handläggs arbetstvister utan risk att tvingas betala motpartens kostnader. Samma sak gäller i Sverige så länge tvisten handläggs inom det kollektiva tvistelösningssystemet dit en enskild arbetstagare inte har tillträde.

I den så kallade arbetstvistlagen finns faktiskt en särskild skyddsregel (5 kap. 2 § 1 st.) som innebär att om den som förlorat målet har haft skälig anledning att få tvisten prövad så ska parterna stå sina egna kostnader.

Skälig anledning är normalt inte ett särskilt starkt krav, men Arbetsdomstolens praxis har varit mycket, mycket restriktiv. Det finns till och med ett fall där Umeå tingsrätt med tre juristdomare dömde till arbetstagarens fördel och Arbetsdomstolen med minst fyra (av sju) ickejurister som domare dömde till arbetsgivarens (staten i det fallet) förmån och samtidigt ansåg att arbetstagare inte hade haft skälig anledning att få tvisten prövad ens i tingsrätten där han alltså vann i en enhällig dom.

C9. Inför en bättre anpassad a-kassa

Jasenko Selimovic, Hägersten
Rickard Malmberg, Nyköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att införa en statlig a-kassa vars ersättning varierar med konjunkturen, i enlighet med förslaget som Finanspolitiska rådet har givit

A-kassa ska vara i första hand en omställningsförsäkring som stimulerar till en återgång till arbete. För att detta bättre ska uppnås bör ersättning från arbetslöshetskassa utformas så att den varierar med konjunkturen. Dagens utformning tar inte hänsyn till konjunktursvängningar och därför drabbas arbetslösa onödigt hårt i tider av lågkonjunktur, medan de inte stimuleras till ökad jobbsökarintensitet i tider av högkonjunktur. Eftersom det ställs olika krav på arbetslöshetsförsäkringen i hög- och lågkonjunktur bör ersättningen vara flexibel. A-kassan bör vara mer generös i lågkonjunktur än i tider av högkonjunktur. Utformad på detta sätt skulle a-kassa utgöra också en så kallad automatisk stabilisator som dämpar negativa effekter av oscillationer mellan hög- och lågkonjunktur.

Finanspolitiska rådet har granskat a-kassorna och kommit fram till konkreta förslag till lösningar. Dessa lösningar bör beaktas. Skillnader i avgifter mellan a-kassorna beroende på arbetslösheten bland medlemmarna bör bestå, precis som rådet skriver. Men avgifterna ska inte generellt sett öka när arbetslöshet stiger i alla sektorer. För när nästan alla a-kassor tvingas ta ut den maximala avgiften blir det inte längre några skillnader på medlemsavgifterna och då förlorar höjningen sin mening. Den genomsnittliga avgiften till alla a-kassor kan precis som Finanspolitiska rådet föreslår låsas på en viss nivå som inte förändras när arbetslösheten i hela ekonomin förändras. Inom det utrymmet kan sedan a-kassornas avgifter differentieras beroende hur hög arbetslösheten är bland medlemmarna och i branschen.

En a-kassa utformad på detta sätt skulle bättre uppfylla sina mål och syften.

C10. A-kassa ska ta högst en månad från ansökan till utbetalning

Nikoletta Jozsa, Järfälla
Lars Bergstig, Järfälla
Mats El Kott, Östersund

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att de människor som ansöker om a-kassa ska få en första bedömning på högst fem arbetsdagar
2. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att en första utbetalning baserad på en minimilön ska göras inom en månad om den som ansöker uppfyller grundkraven

”Mamma, kan jag få en sådan jacka som Ida och Pelle har?”

Femåriga Sarah tittade upp på sin mamma med stora, förväntansfulla ögon. Amanda såg på sin dotter med ledsna ögon. Vad skulle hon svara? Hur skulle hon kunna säga nej?

Amanda hade arbetat hela sitt liv, fram till för två månader sedan. Företaget hon arbetat på skulle flytta utomlands och hon kunde inte följa med. Först trodde hon inte att det var något problem, hon skulle lätt få ett nytt arbete. Fram tills dess hade hon ju arbetslöshetsförsäkringen, hon uppfyllde kraven med att ha varit medlem i minst 12 månader och anställd minst lika länge.

Nu stod hon här, två månader senare, och hade använt alla sparpengarna. Dessutom hade hon skuldsatt sig till sina föräldrar som varit tvungna att låna henne pengar för hyran och mat. A-kassan hade meddelat att hon visst uppfyller kraven till a-kassa men att de måste ha alla intyg och papper först. Hon hade under dessa två månader skickat in 25 olika intyg och ändå fortsatte breven från a-kassan dimpa ner med krav om kompletterande uppgifter. När hon frågade handläggarna på a-kassan om detta sade de att de har tre månader på sig att handlägga ärendet och hänvisade henne till socialtjänsten så länge.

Amanda såg ner på sin dotter och log: ”Vännen, vi kan inte köpa jackan just nu. Mamma har inte så mycket pengar. Kanske till jul.”

I dag har de flesta a-kassor i Sverige en handläggning på högst fyra veckor, ofta upplyser a-kassorna om att deras handläggningstider är så korta som 12 dagar. Tyvärr ser verkligheten annorlunda ut för många arbetslösa som ansöker om arbetslöshetsersättning. Väldigt ofta är ansökan inte komplett enligt a-kassan utan ytterligare intyg och handlingar begärs in. Vad det är för nödvändiga handlingar som behöver kompletteras får den som ansöker inte veta förrän efter de första handlingarna inkommit. När handlingarna kompletterats av den arbetslösa dyker det ofta upp ytterligare handlingar som måste kompletteras. Utbetalning kan inte göras förrän samtliga kompletterande handlingar inkommit, detta leder ofta till en handläggningstid på orimliga tre månader före den första utbetalningen kommer.

Den inledande historien kan verka som en socialrealistisk roman, men tyvärr är detta verklighet för många arbetslösa människor. Dessa människor uppfyller grundkraven för arbetslöshetsförsäkring, men får inga utbetalningar de första månaderna på grund av att de insända handlingarna måste kompletteras. En sådan lång handläggningstid bidrar till att dessa människor är tvungna att använda sina sparpengar och i slutändan skuldsätta sig för att kunna betala hyra och mat. När utbetalningarna väl kommer har skulden vuxit så stor att de retroaktiva utbetalade pengarna inte täcker upp de skulder som finns.

Nuvarande byråkratiska system som a-kassorna i Sverige förhåller sig till är orimlig och oacceptabel! Handläggningen bör förkortas markant och en grundersättning under handläggningstiden bör utbetalas så att arbetslösa människor har en möjlighet att betala sina hyror, mat och annat nödvändigt för att upprätthålla en skälig tillvaro.

Vi föreslår att Folkpartiet verkar för att alla människor som ansöker om arbetslöshetsförsäkring får en snabb förstabedömning av a-kassan, högst 5 arbetsdagar. Detta för att bedöma om grundkraven, minst 12 månaders medlemskap samt minst 12 månaders anställning, uppfylls. De människor som ansöker om arbetslöshetsförsäkring och uppfyller grundkraven ska få en första utbetalning snarast, senast efter en månad. Utbetalningen ska vara baserad på en minimilön vilket senare, när alla övriga förhållanden utretts, kan regleras retroaktivt.

C11. Varje arbetad timme ska löna sig

Folkpartiet liberalerna Norrbotten

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska arbeta för att ta fram nya regler för arbetslösa som arbetar enstaka timmar eller enstaka dagar och samtidigt vill kunna komplettera upp sin inkomst med a-kassa

Nya begränsningar i möjligheten att deltidsstämpla har sedan några år tillbaka införts av Alliansen. Skälen till att reformera a-kassereglerna för deltidarbetslösa var många. De två tyngsta var ändå att systemet utnyttjades av arbetsgivare som i stället för att organisera sitt arbete mot fler heltider uppmanande sina anställda att komplettera upp deltidsarbete med ersättning från det offentliga. Det andra tunga skälet var att detta var fullt möjligt att göra under många år. A-kassan som är tänkt som en omställningsförsäkring användes som en långsiktig delfinansieringsförsäkring.

Men den tekniska utformningen av det nya systemet har visat sig ha brister. Att räkna deltidsarbete veckovis har gjort att många har svårt att tacka ja till arbete som bara handlar om något enstaka dag i veckan eller strötimmar. Problemen gäller också för fritidspolitiker som vill kunna delta i ett politiskt förtroendeuppdrag. När vi vet hur viktigt tillfälliga arbeten är för att få, eller återfå, ett fotfäste på arbetsmarknaden inte rimligt att de som får ett halvdagsvikariat ska förlora på det jämfört med att de som tackar nej och väljer att gå på a-kassa. Här måste vi hitta ett system så att det lönar sig att arbeta.

C12. Arbetsförmedlingens framtida roll

Roger Haddad, Västerås
Ann-Mari Brevik Adiels, Billdal
Ragnhild Källberg, Västerås
Ulf Larsson, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska arbeta för en översyn av hela myndigheten Arbetsförmedlingen och överväga om hela eller delar av verksamheten ska drivas av andra aktörer än staten

Arbetsförmedlingen är en stor myndighet med verksamhet i princip i hela landet. Det är också en viktig myndighet med tanke på det fokus som regeringen och Folkpartiet har haft när det gäller att upprätthålla en tydlig arbetslinje och att samhället har en viktig roll i att stötta och underlätta för enskilda att ställa om och kunna ta ett steg vidare arbetsmarknaden.

Arbetsförmedlingen som myndighet arbetar med personer med funktionsnedsättning, med unga utanför arbetsmarknaden och med vuxna som av olika anledning är inskrivna för att få ett arbete via förmedlingen. Från och med 1 december 2010 har också Arbetsförmedlingen det viktiga uppdraget att introducera och underlätta etableringen av nyanlända som kommer som flyktingar till Sverige. Detta är ett tufft och viktigt uppdrag.

Regeringen har genom Arbetsförmedlingen släppt in så kallade kompletterande aktörer och inom etableringsreformen pågår nu ett arbete med att introducera olika typer av lotssystem.

Sammantaget görs ett antal försök att moderinsera myndighetens uppdrag och roll. Det är ingen hemlighet att det har funnits och fortfarande finns en tung kritik mot förmedlingens uppdrag och leverans. Men Arbetsförmedlingen måste bli ännu mer flexibel och det finns fortfarande en stor potential i att effektivisera och öka kvaliteten i Arbetsförmedlingens uppdrag. Studerar vi andra länder, exempelvis Australien så finns det knappt någon statlig myndighet likt Arbetsförmedlingen utan det är privata aktörer som sköter den här typen av uppdrag.

Folkpartiet liberalerna bör se över hela myndigheten Arbetsförmedlingen och överväga om hela eller delar av verksamheten ska drivas av andra aktörer än staten.

C13. Organisera Arbetsförmedlingen efter lokala förhållanden

Per-Åke Fredriksson, Gävle
Niklas Frykman, Eskilstuna
Sebastian Hallén, Kalmar
Ulla Lennersand, Västerås
Stig Mörtman, Ockelbo
Mats Siljebrand, Södertälje
Lawrence Tribble, Söderhamn

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att Arbetsförmedlingen får större möjligheter att organisera sig efter de olika regionala skillnaderna i vårt land

Sverige har inte någon enhetlig arbetsmarknad. De regionala förhållandena kan skilja sig stort vad det gäller utbud av arbeten och utbildningsnivå på arbetskraften. Arbetsförmedlingen är dock organiserad på ett och samma sätt överallt och arbetar således på ett och samma sätt oavsett de lokala förhållandena. Detta är dock inte optimalt. I vissa delar i landet där utbildningsnivån bland de arbetssökande är god handlar det främst om att hjälpa de arbetssökande att söka arbete men i andra delar där utbildningsnivån inte är i samklang med utbudet av arbete behövs mer insatser av vägledning och utbildning för att lyckas få ett jobb på sikt. För att möta de olika behoven kan därför inte Arbetsförmedlingen vara organiserad på samma sätt. Det måste vara mer flexibilitet.

C14. Slå ihop Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen

Lars-Åke Davidsson, Hässelby
Ann-Mari Brevik Adiels, Billdal
Clas Örjan Spång, Solna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för en utredning av förutsättningarna för att slå ihop överlappande försäkringssystem i statlig regi

På kommunal nivå ser vi problemen med att bedöma vilka som är arbetföra, vilka jobb de kan ta och hitta dessa jobb. Många hamnar i ett ändlöst bollande mellan Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och socialtjänstens enhet för ekonomiskt bistånd där de får olika bedömningar och därmed kan slussas vidare till nästa instans. I Hässelby-Vällingby drev vi ett projekt Arbetsforum (numera jobbtorget) som handlade om att stödja personer med ekonomiskt bistånd att komma vidare till egen försörjning. En stor svårighet var att Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen hade helt olika bedömningar av den enskildes arbetsförmåga och hur anställningsbar den var. Det innebar många gånger att det var omöjligt att ordna rätt lösning för den enskilde.

Den enskilde kommer i kläm med dessa olika bedömningar. Det viktigaste för att hitta rätt lösning för den ensklide är att alla myndigheterna har en gemensam bedömning. I dag har de ingen chans att få det utan bollas bara vidare eller stängs av.

I Norge har man provat en sammanslagning, vilket tycks ha förbättrat rättssäkerheten för den enskilde och underlättat att hitta en bra försörjningsmodell, plus att det reducerar fusket.

Vi föreslår därför att Folkpatrtiet initierar en utredning av förutsättningarna för att slå ihop överlappande försäkringssytem i statlig och kommunal regi.

C15. Informationsorganisation för framtida jobbvakanser

Örjan Rosell, Västerås
Harriet Andersson, Västerås
Karl-Erik Andersson, Västerås
Arne Kjellberg, Västerås
Ragnhild Källberg, Västerås
Lennart Nilsson, Västerås
Carl-Åke Utterström, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska försöka få till stånd en utredning om hur en informationsorganisation för matchning av framtida

jobbvakanser skulle kunna utformas, antingen som en del av ett existerande organ, eller som ett fristående organ

Vi har i dag arbetslösa som inte får arbete då de inte har en utbildning som passar för de arbeten, som finns lediga. Dessutom går nu fyrtiotalisterna successivt i pension och lämnar många vakanta jobb efter sig. Den så kallade bristande matchningen mellan arbetssökande och lediga arbeten medför att alltför många inte får meningsfulla arbeten trots att det finns lediga platser.

Information om vilka typer av arbeten som kommer att efterfrågas och där det kommer att bli brister om ett antal år, har hittills varit bristfällig. Ett sätt att kunna förbättra informationen om vilka yrken som kommer att efterfrågas i framtiden, kan vara att det skapas en organisation där näringslivets olika branscher är representerade för att förmedla en verklighetsanknuten bild av det framtida behovet av arbetskraft inom olika yrken. Med statistisk information från utbildningssektorn, så kan denna organisation informera om framtida bristyrken. Studievägledare och de som ska starta sin utbildning är de främsta avnämarna till en sådan information.

C16. Offentlighet avseende arbetsmarknadsåtgärder

Sven Jägervall, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** offentlighetsprincipen ska gälla avseende arbetsförmedlingens beslut gentemot företag/arbetsgivare
2. **att** meddelar- och yttrandefrihet ska ges till person som är berörd av arbetsmarknadsåtgärd

Skattebetalarkollektivet och medierna har rätt att kunna kontollera att skattemedel ansvänds på ett riktigt sätt och att mottagare av skattemedel är seriös och laglydig, dels vid ansöknings- och beslutstillfället och dels över tiden. Vid mediernas och enskildas granskning av om arbetsmarknadsinsater hamnat på och till rätt verksamhet har det visat sig att denna granskning ej är möjlig att göra på grund av sekretess. Det är orimligt att en arbetsgivare som får del av skattemedel skulle anse att detta är en affärshemlighet. Rimligtvis bör medierna och skattebetalarkollektivet kunna få del av avidentifierade uppgifter vilka arbetsgivare som får del av skattemedel.

Meddelar- och yttrandefrihet för berörda personer är en viktig informationskälla för medierna och skattebetalarkollektivet i vad mån arbetsgivare är oseriös eller bedriver kriminell verksamhet.

C17. Ändring av försörjningsstöd

Anne-Lie Elfvén, Stockholm
Lovisa Aldrin, Halmstad
Daniel Andersson, Göteborg
Helena Berggren, Västerås
Cecilia Carpelan, Skärholmen
Cecilia Elving, Stockholm
Hanna Gerdes, Skarpnäck
Rasmus Jonlund, Stockholm
Jan Jönsson, Skärholmen
Haralampos Karatzas, Norrköping
Patrik Silverudd, Stockholm
Jenny Sonesson, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska arbeta för en lagändring så att de som är beroende av kompletterande försörjningsstöd får behålla en del av sina intjänade inkomster
2. **att** Folkpartiet liberalerna ska arbeta för en lagändring så att barn och ungdomar inte behöver bidra av sina egna intjänade inkomster till den övriga familjens försörjning[1]

I dag saknas det ekonomiska incitament för de som har försörjningsstöd att ta ett arbete med en lön som inte överstiger försörjningsstödsnormen. Det vill säga om den sökande har möjlighet att arbeta timmar eller några dagar på en månad så räknas de inkomsterna av mot försörjningsstödet. Personen får således inte behålla något, utan tvingas leva på den norm som föreskrivs. Detta leder till tråkiga inlåsningseffekter och är direkt kontraproduktivt, det finns ingen motiverande faktor för den personen att arbeta extra så länge denne är beroende av ett kompletterande försörjningsstöd.

De barn eller ungdomar som lever i familjer med försörjningsstöd har i dag möjlighet att arbeta extra och då behålla inkomster upp till halvt prisbasbelopp, det vill säga 21 400 kronor. De inkomster som överstiger detta ska gå till familjens försörjning. Vi menar att detta sänder fel signaler då det i stället borde vara så att de inkomsterna bör barnet få behålla själv. Barn ska inte behöva medverka till sina föräldrars försörjning.

C18. Arbetsintegrerande socialt företagande

Anne-Marie Ekström, Borås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att utreda möjligheter att minska hinder för långtidsarbetslösa att delta i arbetsintegrerande socialt företagande
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att utreda möjligheter för kommuner att aktivt kunna stötta arbetsintegrerande sociala företag i en uppstartsfas
3. **att** uttala att Folkpartiet liberalerna som ett alternativ för att minska långtidsarbetslöshet förespråkar arbetsintegrerande socialt företagande

I dag är det många som talar om arbetsintegrerande sociala företag som ett alternativ för långtidsarbetslösa. Definition på ett arbetsintegrerat socialt företag är företag som driver näringsverksamhet (producerar och säljer varor och/eller tjänster):

1. Yrkande 2 hänvisat till avsnitt F, Social välfärd.

- med övergripande ändamål att integrera människor som har stora svårigheter att få och/eller behålla ett arbete, i arbetsliv och samhälle
- som skapar delaktighet för medarbetarna genom ägande, avtal eller på annat väl dokumenterat sätt
- som i huvudsak återinvesterar sina vinster i den egna eller liknade verksamheter
- som är organisatoriskt fristående från offentlig verksamhet (källa www.sofisam.se)

Arbetsintegrerande socialt företagande bidrar till att de arbetslösa i stället för olika typer av åtgärder där de har svårt att påverka, blir delaktiga i sin egen arbetssituation. Därigenom stärks också självkänslan hos den arbetslöse och han eller hon får som individ större chanser att klara sig på egen hand. Att stärka individens självkänsla är viktigt för en liberal.

Det är viktigt att påpeka att det är företag det handlar om. Företagsformen är oftast ekonomisk förening där tanken är att de arbetslösa själva ska vara medlemmar. De arbetsintegrerande sociala företagen ska på sikt vara självförsörjande men i början kan olika stöd behövas, både från myndigheter och från kommuner. I dag är regelverket inte anpassat till arbetsintegrerande socialt företagande och dess särskilda förutsättningar.

Exempelvis kan kommuner inte stötta enskilda företag enligt kommunallagen. Även om lagen om offentlig upphandling ger möjlighet till mindre upphandlingar utan budgivning så tolkas lagen olika.

Även Arbetsförmedlingen på olika orter hanterar regler olika. Vilken typ av åtgärd som man befinner sig i är avgörande om man kan vara med i företaget som medlem. Regler som hindrar att människor hindras från att komma in på arbetsmarknaden måste undanröjas. Liksom alla möjligheter att stärka individers självkänsla måste ökas.

C19. Verka för distansarbete – minska trycket på kommunikationerna

Britt-Inger Lindell, Västerås
Helena Berggren, Västerås
Ragnhild Källberg, Västerås
Ulf Larsson, Västerås
Lennart Nilsson, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för en förändrad attityd i samhället när det gäller distansarbete i hemmen för att minska trycket på våra vägar och järnvägar och för en högre livskvalitet. Landstingen, statliga och kommunala myndigheter bör verka för att anställda med administrativa uppgifter arbetar på distans någon dag i veckan

I Sverige är 92 procent av befolkningen mellan 16 och 74 år uppkopplade mot internet. Vi har en väl utbyggd bredbandsinfrastruktur och datorer i de flesta hem vilket gör att alla förutsättningar finns på plats för att i mycket högre grad än i dag låta tjänstemän arbeta på distans. Vi tar inte vara på de möjligheter som finns till distansarbete. Det har pratats om det länge, men gamla attityder gör att många som har möjlighet till distansarbete ändå väljer att åka till jobbet fem dagar i veckan. Allt resande gör att våra vägar och järnvägslinjer är överbelastade och resorna leder också till ökade utsläpp.

Många människor arbetar i dag på annan ort än där man bor och det innebär hög belastning påvåra kommunikationsnät. Om fler skulle arbeta från hemmet någon dag i veckan så minskar belastningen på en i dag överansträngd infrastruktur. Ett minskat pendlade leder till mer tid med familj, vänner och hobbys som ger högre livskvalitet. Om fler arbetade från hemmet så skulle närvaron av vuxna hemma öka vilket skulle vara bra för relationerna med våra lite äldre barn i skolåldern. De gillar när mamma eller pappa är hemma när de kommer från skolan. Det skulle också leda högre närvaro av innevånare i våra bostadsområden, vilket kan leda till färre inbrott och att äldre som bor kvar hemma blir mindre isolerade.

Att ha personal på distans tvingar arbetsgivarna att tänka nytt och anpassa sig till framtiden och det nya tjänstesamhället som nu växer fram där vi får nya sätt att verka. Genom att successivt gå över till ett arbetssätt där man inte kontrollerar närvaro utan resultat så kan vi få ett konkurrenskraftligt tjänstesamhälle. Ökat distansarbete skulle leda till nya former för arbetsledning. Blir vi duktiga på det, kan det ge Sverige ett försprång i framtiden.

Ett ökat distansarbete skulle följa EU:s digitala agenda. ”Faced with demographic ageing and global competition we have three options: work harder, work longer or work smarter. We will probably have to do all three, but the third option is the only way to guarantee increasing standards of life for Europeans. To achieve this, the Digital Agenda makes proposals for actions that need to be taken urgently to get Europe on track for smart, sustainable and inclusive growth. Its proposals will set the scene for the longer-term transformations that the increasingly digital economy and society will bring about.”

Ett ökat distansarbete skulle också möjliggöra en levande landsbygd då fler kan arbeta utanför storstäderna. För ett mindre stressat, mer närvarande och grönare Sverige!

C20. Minska arbetslösheten – reglera normalarbetstiden

Ann-Mari Brevik Adiels, Billdal

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** en statlig myndighet ska få i uppdrag att reglera normalarbetstiden, för att hålla nere arbetslösheten

Det går bra för Sverige ekonomiskt. Arbetslösheten sjunker, men är fortfarande alltför hög, över 7 procent i maj 2011. Ungdomsarbetslösheten är över 20 procent! I Europa ligger vi på 12:e plats i arbetslöshetsstatistiken. Norge, Österrike, Nederländerna, Luxemburg, Schweiz, Cypern, Tyskland, Malta, Tjeckien, Danmark och Rumänien har lägre arbetslöshet än Sverige just nu! Detta är ett slöseri både mänskligt och ekonomiskt, en situation som är helt oacceptabel.

Vi behöver inte ständigt nya namn för tillskapade arbeten för vissa grupper, under kortare tid och på vissa betingelser Inte heller skapar krav på de arbetslösa att söka ett visst antal jobb per månad några nya jobb. Det gör inte jobbcoacher heller, även om det kan vara trevligt. De skapar på sin höjd jobb till sig själva.

Lägre arbetslöshet får vi genom att skapa fler arbeten eller dela på arbetsuppgifterna.

Ett förslag är att man lägger ihop alla bidragen, plus kostnaderna för den administration det krävs för att reda ut vem

som ska ha bidrag för vad, och erbjuder alla ett jobb, praktik eller lärlingsplats mot en lön som det går att leva av.

Det finns många politiska beslut som på sikt skulle skapa fler jobb, framför allt förenklingar och lättnader för de mindre företagen som skulle kunna växa och anställa människor, en modernisering av ”trygghetsreglerna” som nu framför allt slår mot ungdomar.

Men det allra enklaste är att staten tar över ansvaret för att reglera normalarbetstiden. Riksbanken reglerar konjunkturen genom förändringar i reporäntan. Vi skulle kunna skapa en instans som reglerar normalarbetstiden så att arbetslösheten hålls på en rimligt låg nivå.

C21. Arbetsmarknadspolitik m.m.

Johan Strandberg, Saltsjö-Boo

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att att den som avböjer deltagande i Arbetsförmedlingens introduktionsprogram, jobb- och utvecklingsgarantin eller att efterleva en kommuns krav på arbetsinsatser i stället för att förlora hela arbetslöshetsunderstödet ges ett reducerat belopp
2. **att** Folkpartiet ska verka för att aktivitetsstödet och försörjningsstödet efter en tids arbetslöshet bör sänkas
3. **att** Folkpartiet ska verka för att i samband med en upprustning av miljonprogrammet borde kommersiella lokaler tillkomma
4. **att** Folkpartiet ska verka för att samtliga utlänningar bör ges arbetstillstånd
5. **att** Folkpartiet ska verka för att i normalfallet ingen utlänning, som inte begått eller misstänks begå brott, bör avvisas
6. **att** Folkpartiet ska verka för att invandrare som ska avvisas inte bör sättas i förvar
7. **att** Folkpartiet ska verka för att de som uppbär både lön och arbetslöshetsunderstöd ges ett jobbtillägg
8. **att** Folkpartiet ska verka för att den som sökt a-kassa eller sjukpenning borde i avvaktan på ett beslut kunna till åtminstone livsmedel få ett bidrag som inte om ansökan går igenom behövde betalas tillbaka
9. **att** Folkpartiet ska verka för att arbetslösa med mycket av ägodelar borde kunna ges ett bidrag som täcker i alla fall kostnaderna för mat och bostad
10. **att** Folkpartiet ska verka för att läkarintyg som måste kompletteras borde skickas också till läkaren
11. **att** Folkpartiet ska verka för att arbetslösas praktik vid en arbetsplats borde få pågå högst i en månad
12. **att** Folkpartiet ska verka för att arbetsgivare inte borde ges bidrag för att ta in en praktikant
13. **att** Folkpartiet ska verka för att staten bör ta över försörjningsstödet
14. **att** Folkpartiet ska verka för att a-kasseersättningen och aktivitetsstödet vid inhopp på låglönejobb borde kunna reduceras bara med lönebeloppet
15. **att** Folkpartiet ska verka för att utlänningslagen borde ändras så att det inte behövs särskilt ömmande omständigheter utan räcker med humanitära skäl
16. **att** Folkpartiet ska verka för att 67-åringar inte från en arbetsplats bör tvingas till avgång lättare än 20- eller 60-åringar
17. **att** Folkpartiet ska verka för att avvisningar av utlänningar borde beslutas om i domstol och de avvisningshotade få både muntlig och skriftlig information om sin rätt till advokat
18. **att** Folkpartiet ska verka för att regeln om att ett vikariat övergår i en tillsvidareanställning borde tas bort

Att avvisa asylsökande innebär liten solidaritet med olyckligt lottade. Dessutom försvåras integrationen när flyktingar får oroa sig över att eventuellt bli avvisade. Bättre vore att utlänningarna gavs arbetstillstånd. Dåligt känns att ett Folkparti som ibland kallar sig liberalt vill att människor som inte begått brott utan sökt sig hit för att få en bättre tillvaro avvisas.

Lån eller bidrag borde ges kommuner och företag för uppförande av kommersiella lokaler i utanförskapsområden. Lokaliseringsstöd som staten började ge på 1960-talet har lett till många arbetstillfällen. Det verkar finnas ett samband mellan antalet företagare och antalet kommersiella lokaler. Att det i Garphyttan finns en pizzeria och i Londons invandrartäta förorter myllrar av butiker beror nog inte på en speciellt stor efterfrågan utan mer på att man ännu inte rivit byggnaderna som butikerna är belägna i. Är det möjligt för Delegationen för hållbara städer att bevilja investeringsstöd för i utanförskapsområden renovering av ishall och skola samt för byte av dörrar och fönster borde bidrag kunna ges för uppförande av kommersiella lokaler.

I Polen uppstod efter Berlinmurens fall kilometerlånga rader av kiosker för försäljning av krimskrams. Något liknande skulle behövas här hemma efter att årtionden av högt skattetryck och generöst arbetslöshetsunderstöd för långtidsarbetslösa lagt hämsko på näringslivet.

För långtidsarbetslösa borde aktivitetsstödet och försörjningsstödet sänkas så att det blev mer lönsamt att gå från långvarig arbetslöshet till låglönejobb eller levebrödsföretagande. Fortfarande säger tim- och deltidsanställda upp sig för att helt leva på a-kassa eller försörjningsstöd. Trots att Carl Bildt i valrörelsen 1994 hävdade att det för att täcka upp för bortfallet i början av 1990-talet behövde i fem år startas fem företag per dag är andelen företagare i förhållande till den arbetsföra befolkningen fortfarande lägre än för 15 år sedan.

Att butikslokaler i Hageby och Baronbackarna varit svåra att få uthyrda, att en före detta banklokal i Södertälje centrum stått tom i två år och att det i Ladugårdsängen som växer så det knakar alltjämt saknas en livsmedelsbutik tyder på att det här med arbetslinjen mest är prat. Tar staten över blir det sannolikt lättare att få till stånd en nedtrappning av försörjningsstödet och också en mer likartad behandling av bidragstagare över landet.

Att i dag vissa försörjningsstödstagare blivit sysslolösa medan andra tvingas till förnedrande motprestationer verkar inte perfekt. Ett krav på arbetsinsatser på arbetslösa kan leda till både att riktiga jobb trängs ut och att människor får utföra uppgifter de inte gillar i en dålig miljö långt från den ordinarie arbetsmarknaden. Bättre vore att arbetslösa med jämna mellanrum tvingades besöka exempelvis Arbetsförmedlingen för att registrera sig och bäst att arbetslöshetsunderstödet trappades ned så att det blev mer lönsamt att gå från långvarig arbetslöshet till låglönejobb eller levebrödsföretagande.

Dessutom kunde mottagare av arbetslöshetsunderstöd, vilka till exempel två månader i följd gör inhopp i förvärvslivet, ges ett jobbtillägg. Den som fått både lön och försörjningsstöd kunde ges ett tillägg motsvarande den

C

senaste månadens halva lön men inte mer än till exempel 400 kronor. Försörjning på både lön och a-kassa eller aktivitetsstöd borde innebära ett tillägg som motsvarar den senaste månadens halva lön men högst till exempel tio procent av ersättningen som ges då ingen lön fås. I och med att dagens regler inte tillräckligt premierar låglönejobb borde a-kasseersättningen och aktivitetsstödet kunna reduceras på samma sätt som försörjningsstödet.

Arbetslöshetsunderstöd bör i första hand gå till arbetslösa personer och inte till personer som arbetar. Att under lång tid ha en offentligt finansierad praktikplats ger ofta sargat självförtroende och alltför billig arbetskraft för lågprisföretag. Genom att på sin internetsida uppmana arbetsgivare att ”ta hjälp av en praktikant”, verkar Arbetsförmedlingen för övrigt bejaka att arbetskraft utnyttjas. Lättare att få in en fot på arbetsmarknaden blir det sannolikt genom en sänkning av lägstalönerna än genom att jobba gratis. Situationen börjar likna Nordkoreas, som på sin hemsida lockar med Asiens billigaste arbetskraft.

C22. Individualisera helgdagarna

Peter Olevik Dunder, Handen

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att lagen om allmänna helgdagar ändras till att innehålla större möjlighet till fria och individuella val och mindre av lagstiftaren fastslagna dagar av religiös, politisk eller nationell karaktär

”1 § Med allmän helgdag avses i lag eller annan författning söndagar, däribland påskdagen och pingstdagen, nyårsdagen, trettondedag jul, första maj, juldagen och annandag jul, även när de inte infaller på en söndag, långfredagen, annandag påsk, Kristi himmelsfärdsdag, nationaldagen, midsommardagen och alla helgons dag. Lag (2004:1320).”

Högtider och helger bryter vardagens sysslor. De fyller ett viktigt syfte, har en naturlig och fullt berättigad plats i vårt samhälle både historiskt, nu och i framtiden. Att dagarna ligger där de gör har historiska skäl vilket bör öppna upp för att de kan omprövas i ett mångkulturellt samhälle och i en globaliserad värld. Det kan ge ökad frihet för individen och konkurrensfördelar för oss som land.

Friare möjligheter att själv anpassa vardag som helg till den enskilda invididens övertygelser, önskemål och livsval ställs emot samhällsnormer om när ledighet ska tas ut. Självfallet bör dialog ske mellan arbetstagare och arbetsgivare på samma sätt som semester eller annan ledighet planeras.

Migration, asyl och integration

C23. Invandring försvaras bäst med frihetliga värderingar

Simon Hedlin Larsson, Stockholm
Per Altenberg, Stockholm
Bonnie Bernström, Stockholm
Adam Cwejman, Göteborg
Andreas Froby, Tullinge
Dietmar Gleich, Falun
Benny Lindholm, Uppsala
Linda Nordlund, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att Sverige ska ha en fortsatt hög och generös invandring som grundas på vikten av att försvara frihetliga värderingar, såsom individens frihet att få flytta över nationsgränserna, och som inte begränsas av slumpartade geografiska förhållanden

I den svenska samhällsdebatten försvaras en fortsatt hög och generös invandring ofta med samhällsekonomiska argument. Inte sällan hörs argument i stil med att ”en av fyra läkare i Sverige är invandrare”, att ”invandrarföretag anställer drygt 200 000 personer” eller att ”en tredjedel av alla nya företag startas av personer med invandrarbakgrund”. Naturligtvis är det bra att ändå så förhållandevis många är beredda att försvara rörligheten över gränserna, men det är också viktigt att man rannsakar sig själv och ställer frågan vilka värderingar som man tillmäter störst värde.

Är invandring positivt för att det gynnar ekonomin eller för att det minskar människans begränsning som kommer av slumpartade geografiska förhållanden, som vilket land man är född i? Förhoppningsvis är det för de flesta det senare som gäller, för om man i stället väljer det tidigare hamnar man i en knepig position inför de fall då invandring riskerar att vara negativt för samhällsekonomin. Tänker man då argumentera för stängda gränser och hänvisa till BNP per capita?

Bland folkpartister väger förhoppningsvis frihetliga värderingar tyngre än samhällsekonomiska argument och sett till hur debatten om invandringen förs nuförtiden skadar det inte att ta tydlig ställning i frågan.

C24. Lätta på regelverket kring invandring och asyl

Lars Henric Ekstrand, Klagstorp
Dietmar Gleich, Falun

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att motionens förslag om lättnader i regelverket för migration och asyl snarast utreds och kostnads- och konsekevensanalyseras

Långtidsutredningen 2008 analyserade tre trender: den förändrade befolkningssammansättningen med en åldrande befolkning, förändrade efterfrågemönster mot större tjänsteinnehåll samt fortsatt internationalisering. Behovet av arbetskraft ökar enormt med de stora pensionsavgångarna de närmaste åren. Vi borde alltså underlätta en ökad invandring.

Mycket mänskligt lidande skulle undvikas om reglerna för invandring, anknytningsinvandring återinvandring (cirkulär migration) och asylprövning kunde mildras eller avskaf-

fas. Vi skulle slippa problemen med gömda flyktingar och flyktingbarn. Man skulle slippa väntetider, ”förvar” med ibland märkliga inslag, överklaganden, byråkrati och juridik. Migrationsverket skulle kunna bantas till en bråkdel och migrationsdomstol samt migrationsöverdomstol kunde avskaffas.

Framför allt skulle vi slippa plågsamma utvisningsärenden med utdraget lidande för dem som så småningom utvisas. Vi skulle slippa omänsklig familjesplittring och mycket annat elände. Individer skulle slippa utvisas till en miljö med tortyr och annan misshandel. Barn skulle slippa skickas till vad som ofta är ren misär.

Även om Migrationsverket ibland hårdrar lagarna där man skulle kunna göra en välvilligare tolkning så måste man söka följa de lagar som finns. Vår lagstiftning påminner allt för mycket om den lagstiftning som funnits och finns i diktaturer och har upprepade gånger kritiserats för att bryta mot FN:s barnkonvention. Vår lagstiftning tar inte heller hänsyn till vad som händer utvisade och avvisade efter avgörandet. Den är inte värdig ett civiliserat samhälle och skulle kunna ersättas med ett väsentligt friare regelverk för invandrare och flyktingar.

På sikt skulle målet vara nästan helt fri invandring. Vissa inskränkningar finge göras med hänsyn till EU:s regelverk. En omfattande procedur för invandring skulle kunna ersättas med ifyllande av en blankett och kontroll mot befintliga brottsregister. En administrativ avgift skulle kunna tas ut för att bestrida procedurkostnader.

Med fri invandring blir det inte fler juridiska ärenden än att det vanliga rättsväsendet skulle klara av dem. Stora summor skulle sparas. Vi skulle bättre kunna ta hand om högutbildade invandrare. Kirurger och civilingenjörer skulle slippa köra taxi, med flera liknande anomalier.

Kommunernas socialtjänster skulle visserligen få ta ansvar för personer med sociala och medicinska problem, men det torde mer än väl uppvägas av en mindre belastning på psykiatri, vårdcentraler och sjukvården i övrigt. Denna belastning. bror i hög grad på artificiellt skapade problem som leder till psykisk och fysisk ohälsa.

Staten skulle genom minskade kostnader få råd att ge bidrag till kommunerna för att ta hand om personer med kroniska medicinska, sociala och psykiska problem.

Det är dags att leva upp till Migrationsverkets vision om ett Sverige som med öppenhet tar tillvara den globala migrationens möjligheter.

Förslagen ovan om lättnader i regelverket för migration och asyl bör snarast utredas, kostnads- och konsekevensanalyseras. De vore sant liberala reformer.

C25. Slopa passkravet för somalier som söker familjeåterförening

Benny Lindholm, Uppsala
Martin Ängeby, Bromma

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att krav på pass slopas för somalier som söker uppehållstillstånd i Sverige på grund av anknytning till sina familjemedlemmar

Enligt nuvarande utlänningslagstiftning krävs styrkt identitet för att få uppehållstillstånd i alla fall utöver då man söker asyl. Enligt praxis från Migrationsöverdomstolen (Kammarrätten i Stockholm) utgör pass i princip det enda sättet att kunna styrka sin identitet. För somaliska medborgare som söker uppehållstillstånd för att ansluta sig till sina familjer i Sverige innebär detta dock att uppehållstillstånd inte kan beviljas. Somalia har inte haft en fungerande regim sedan tidigt 1990-tal och några giltiga pass för somaliska medborgare existerar inte längre.

Kravet på giltigt pass för att få uppehållstillstånd splittrar därmed familjer från Somalia och utgör ett otäckt exempel på hur byråkrati står emellan medmänsklighet och empati. Även om passkravet i normalfallet är en bra utgångspunkt för att kunna styrka identitet bör det därför kompletteras med ett tydligt undantag för situationer då giltigt pass inte går att få.

Det finns redan i dag, i teorin, möjlighet för Migrationsverket att anse att identiteten är styrkt på annat sätt än genom pass. Verket har dock inte utnyttjat denna och Migrationsöverdomstolen, i sin ovilja att fatta vad som kan uppfattas vara politiskt färgade beslut, vågar inte sätta ned foten.

Bollen ligger nu på politikernas planhalva och om det är något parti som borde stå upp för en human och liberal migrationspolitik är det Folkpartiet liberalerna. Folkpartiet borde därför verka för att ge tydliga möjligheter för Migrationsverket att bevilja uppehållstillstånd även när den sökande personen inte innehar ett giltigt pass.

C

C26. Solidarisk europeisk flykting- och migrationspolitik

Cecilia Wikström, Uppsala
Anne-Marie Ekström, Borås
Isabel Sommerfeld, Johanneshov

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar vad som i motionen anförs om behovet av att skapa en gemensam och solidarisk europeisk flykting- och migrationspolitik på en humanitär grund och uppmanar Folkpartiets företrädare i regeringen att verka för att Sverige ska inta en ledande roll i detta arbete

Europa har under de senaste åren gått igenom en mycket allvarlig ekonomisk kris. Stigande arbetslöshet, omfattande besparingspaket kombinerat med en ökande konkurrens från länder såsom Kina, Indien och Brasilien skapar en rädsla och osäkerhet hos många människor, vilket högerextrema politiker försöker att exploatera för att driva en protektionistisk och främlingsfientlig politik.

Många av de länder som drabbats hårdast av den ekonomiska krisen utgör på grund av deras geografiska läge ofta det första land som flyktingar på väg till Europa söker sig till. Grekland, vars ekonomi slagits i spillror av årtionden vanstyre av slösaktiga och oansvariga politiker, tar exempelvis emot en stor majoritet av alla flyktingar på väg till Europa.

Den folkliga resningen mot Nordafrikas och Mellanösterns tyranner har medfört omfattande migrationsströmmar, främst mellan länderna i regionen, men även i viss omfattning till Europa. Enligt UNHCR har (i mitten av maj 2011) upp emot 750 000 människor, de flesta medborgare i andra länder än Libyen, flytt landet sedan striderna började. De flesta har på ett eller annat sätt passerat genom Tunisien och Egypten, två länder som själva just har genomgått stora omvälvningar, utan att stänga sina gränser.

Trots det relativt låga antal flyktingar som har sökt sig till Europa har situationen skapat starka spänningar mellan

EU:s medlemsländer. Italien har krävt bistånd från resten av Europa och i strid med gällande regler börjat utfärda visum till hela Schengenområdet för nyanlända. Frankrike å sin tur har kontrat med att olovligen upprätta gränskontroller mot Italien. Detta sker parallellt med att Europadomstolen slagit fast att systemen för mottagande av flyktingar i Grekland har kollapsat så till den grad att andra länder inte längre får återförvisa flyktingar till Grekland i enlighet med Dublinöverenskommelsen.

Det torde vara uppenbart för alla som vill se ett tolerant Europa med öppna gränser att det rådande kaoset, accentuerat av kortsiktig nationalistisk populism måste ersättas av solidaritet och tydliga europeiska regelverk där vi alla är med och solidariskt hanterar de utmaningar vi står inför. När populismens och extremismens krafter är som starkast, behövs liberalers tydliga stämmor som mest.

Europa måste skapa en gemensam och solidarisk migrations- och flyktingpolitik. Den måste innehålla krav på att alla medlemsländer ska vara med och solidariskt dela på ansvaret för mottagandet av flyktingar. Den måste innebära att Europa tar sitt ansvar för att erbjuda en säker hamn för personer på flykt och tillhandahåller lagliga vägar in i Europa även för arbetskraftsmigranter.

C27. En modern liberal flyktingpolitik

Frida Johansson Metso, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att tillsätta en flyktingpolitisk arbetsgrupp

Sextio år har gått sedan Genèvekonventionen, FN:s flyktingkonvention, undertecknades. Under dessa år har världen förändrats och därmed också människors anledningar att fly. Folkpartiet liberalerna anser, både i dagens partiprogram och i Europaprogrammet, att en kompletterande flyktingförklaring bör göras. Med tanke på att den gemensamma asylpolitiken för EU ska vara på plats 2012 anser jag att det är rimligt att partiet blir något mer specifikt. Exempelvis är ett av problemen att Genèvekonventionen enbart tar hänsyn till individuella skäl. Individuella skäl är onekligen rätt utgångspunkt, men vi ser hur den snäva skrivningen drabbar flyktingar från krig och konflikter, exempelvis Irak, som inte flyr för att de personligen är förföljda, men ändå har en välgrundad rädsla för att råka illa ut – exempelvis för att de tillhör minoritetsgrupper. EU:s skyddsgrundsdirektiv medger att kraven på individuella skäl sänks i en situation där urskillningslöst våld förekommer. UNHCR:s riktlinjer för sådana situationer är att ”överväganden behöver inte nödvändigtvis baseras på den sökandes personliga erfarenheter. Det som exempelvis vänner, släktingar eller andra personer av samma ras eller sociala grupp har råkat ut för kan mycket väl visa att den sökandes fruktan att förr eller senare också bli offer för förföljelse, är välgrundad.” Ändå lyfter den svenska regeringens representant, migrationsminister Tobias Billström (M), aldrig detta skyddsskäl.

Ur ett EU-perspektiv finns mycket att göra för asylrätten. Folkpartiet liberalerna anser sedan tidigare att det ska finnas lagliga vägar in i EU för flyktingar, vilket visumtvånget i dag i praktiken omöjliggör. Vi bör även här bli mer konkreta gällande hur det ska gå till, även om frågan är komplicerad. Att inte ha lagliga vägar in i EU urholkar asylrätten. På samma sätt måste vi ta ett större ansvar för de utvisningar som genomförs, ibland brutalt och ibland felaktigt, från Sverige och EU.

I många år röstade Folkpartiet liberalerna tvärtemot både Socialdemokrater och Moderater när det gällde flyktingpolitiken. I dag har vi en lägre profil utåt och det finns en risk att väljarna, och flyktingdebatten, glömmer våra goda argument. Det finns en risk att Folkpartiet, som en del av Alliansen, uppfattas dela Moderaternas åsikter, eller saknar viljan att driva frågan om asylsökandes rättigheter. Risken med ett främlingsfientligt parti i riksdagen är också att vi glömmer att sträva framåt och i stället fastnar i att bevara dagens politik. Den migrationspolitiska överenskommelsen löser inte dessa problem: i mycket liten utsträckning handlade den om asylrätt och asylskäl.

Flyktingpolitiken behöver en rejäl dos liberala värderingar och det är dags för Folkpartiet liberalerna att ta ett samlat modernt grepp på flyktingpolitiken. Vi måste ha en dröm, en ambition, om hur ett samhälle som inte tillåter underlåtenhet mot människors lidande skulle kunna se ut. I dag är vi långt därifrån, och Folkpartiets röst är saknad av många.

C28. Inför asylvisering – dags att ta beslut

Per-Åke Fredriksson, Gävle
Dietmar Gleich, Falun

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka i enlighet med motionens intentioner för att asylsökande ska få legala inresemöjligheter till Sverige och övriga EU genom att låta syftet att ansöka om asyl vara en grund för beviljande av visering

På landsmötet i Västerås 2007 var motionen ”Inför asylvisering” uppe för behandling. Landsmötet beslutade att partistyrelsen skulle utreda frågan. Det har gått fyra år nu – dags att ta beslut.

Problemet med asylpolitiken i Sverige i dag är inte reglerna om uppehållstillstånd. Snarare är det att det inte finns något legalt sätt att resa in i Sverige om man avser att utnyttja sin mänskliga rättighet att få ansöka om asyl. Lite tillspetsat kan man säga att Sverige har en dubbel bokföring. Å ena sidan är asyllagstiftningen anpassad efter FN:s flyktingkonvention, å andra sidan hindras dem som vill utnyttja sina rättigheter enligt nämnda konvention genom att möjligheten till legal inresa är stängd. Man kan inte gå in på en svensk ambassad och säga att man ansöker om svensk visering i syftet att ansöka om asyl. Det blir avslag omedelbart. I stället får man uppge att syftet med resan är turism, affärer, arbete, besök eller utbildning. Problemet med detta är att man i sådant fall ljuger och om ambassadpersonalen befarar att resans egentliga syfte är att ansöka om asyl blir det avslag. Detta gör att människor som kommer från länder där det kan antas att många vill ansöka om asyl får svårt att bli beviljade en visering till Sverige. Detta eftersom man inte med trovärdighet kan förklara vad syftet med resan egentligen är. Sverige är inte unikt på något sätt. Denna dubbla bokföring gäller för alla länder inom EU. Det är detta som har lett till att en lukrativ marknad för människosmugglare har kunnat växa fram. När man inte själv kan ta sig legalt in i Sverige eller i övriga EU vänder man sig till kriminella som mot hög betalning (oftast 10 till 20 gånger priset av en legal resa) ordnar en illegal resa som i bästa fall tar en till det tänkta målet.

Det är ett etiskt och moraliskt dilemma för Sverige att å ena sidan säga sig vilja ha en generös asyllagstiftning och samtidigt hindra asylsökande från att utnyttja denna lagstiftning genom att neka dem visering. Därför föreslår vi att det ska gå att få visering till Sverige i syfte att ansöka om asyl. Detta skulle inte bara innebära att Sverige blir av med sin dubbla bokföring och vi skulle inte hellre bidra till den kriminella verksamhet som människosmuggling innebär. Således skulle asylsökande som vill ta sig till Sverige inte behöva utsätta sig för onödiga risker genom att anlita kriminella. Med andra ord skulle vi göra en stor insats för de mänskliga rättigheterna och samtidigt undergräva kriminell verksamhet.

Viseringar för asylsökande har tidigare diskuterats på EU-nivå, men idén har förkastats. De problem man trodde sig se var att EU skulle översköljas med asylsökande, både seriösa och oseriösa. Det kanske är sant men ingen vet innan man har provat. Visst finns det en risk att personer som saknar asylskäl skulle kunna missbruka möjligheten att resa till Sverige och övriga EU med en asylvisering (missbruk av asylrätten förekommer redan i dag). För att motverka detta problem kan till exempel den som ansöker om en asylvisering vara tvungen att uppge sina asylskäl på ambassaden/konsulatet. Om berörd personal bedömer att den som ansöker om visering uppenbart saknar asylskäl (till exempel att man uppger fattigdom som asylskäl) kan viseringsansökan avslås. Uppger den som ansöker sådana skäl som möjligen kan var skäl för asyl ska ansökan beviljas. Den definitiva prövningen av asylskälen görs i Sverige när den asylsökanden har rest in. Ytterligare ett sätt att motverka ogrundade viseringsansökningar är att låta den som beviljas asylvisering få lämna en depositionsavgift motsvarande kostnaden för en eventuell återresa till hemlandet. Poängen med detta är att tydliggöra för den som ansöker om asylvisering att en beviljad visering inte innebär att man har fått asyl i Sverige, men däremot att man får sin asylansökan prövad i landet. Skulle man få asyl får man tillbaka sin depositionsavgift och får man avslag går avgiften till att betala hemresan. Det finns säker de som tycker att detta förfarande är inhumant och att asylvisering blir en fråga om samhällsklass. I sådant fall ska man beakta att asylsökande i dag betalar människosmugglare 10 till 20 gånger priset för en legal resa. Mot bakgrund av detta är utgiften för en dispositionsavgift låg. Man ska också komma ihåg att enligt gällande lagstiftning ska en asylsökande som fått avvisnings- eller utvisningsbeslut betala sin hemresa själv om denne har pengar till detta.

C29. Tillsyn över arbetskraftsinvandring

Sven Jägervall, Halmstad
Karl-Erik Andersson, Västerås
Per Carlsson, Eldsberga
Lennart Kotsalainen, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att Migrationsverket eller annan tillsynsmyndighet uppdras utöva kontroll och tillsyn över arbetsgivare som anställer arbetskraftsinvandrare

I medierna har framkommit att vissa arbetsgivare/företag som tagit emot arbetskraftsinvadrare endast är tillskapade för detta syfte, i viss fall som del av människohandelsbranchen. Många av dessa företag upphör eller går i konkurs kort efter att företagets syfte och mål är uppnådda. Många av dessa företagsformer har även dubbla avtalskonstruktioner, ett för myndigheterna och ett för arbetskraftsinvandraren. I medierna har framkommit att Migrationsverket som tillståndsgivande myndighet ej har uppdrag att utöva tillsyn och kontroll av dessa företag.

För att motverka kriminalitet och annan människohandel föreslås att Migrationsverket eller annan tillsynsmyndighet utövar tillsyn och kontroll under ett antal år efter beslut, ett årligt tillsynsbesök ska vara oanmält.

C30. Avskaffa systemet med arbetstillstånd

Benny Lindholm, Uppsala
Andreas Froby, Tullinge
Dietmar Gleich, Falun
William Jelvin, Uppsala
Emil Johansson, Uppsala
Christer Romson Lande, Stockholm
Ulf Larsson, Västerås
Linda Nordlund, Stockholm
Jonatan Macznik, Göteborg
Lina Nordquist, Uppsala
Tobias Setterborg, Göteborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att avskaffa systemet med arbetstillstånd

Europeiska unionen bygger på en bärande princip om fri rörlighet. Genom att låta personer röra sig fritt över gränserna för att arbeta och studera frigörs inte enbart människor. Genom fri rörlighet skapas förutsättningar för friare arbetsmarknad och starkare ekonomier.

Tyvärr har denna insikt ännu inte nått utlänningslagstiftningen och den kontroll Sverige utövar över personer som inte är EES-medborgare, så kallade tredjelandsmedborgare. För dessa personer gäller att man har tillstånd att uppehålla sig i landet (uppehållstillstånd) och för att få arbeta, krävs dessutom ett ytterligare tillstånd (arbetstillstånd).

Alliansregeringen har tagit viktiga steg för att göra det lättare för personer att få uppehållstillstånd för arbete. Systemet med två separata tillstånd för att få uppehålla sig i landet och för att få arbeta i landet kvarstår dock alltjämt.

Även om de allra flesta som erhåller uppehållstillstånd även får tillstånd att arbeta, finns det grupper som inte får det. Ett exempel på en sådan grupp är utländska studenter. Dessa befinner sig huvudsakligen i Sverige för att studera och ska enligt gällande regler redan ha medel för att försörja sig. Men en del av dessa studenter utnyttjas ändå som svart arbetskraft eller till mycket låga löner på landets studentkårer och studentnationer. Det är inte värdigt ett land som Sverige.

Systemet med arbetstillstånd bygger på en tanke om att den svenska arbetsmarknaden måste skyddas från utländsk arbetskraft. Detta är inte bara hämmande för de enskilda människor som befinner sig lagligt i Sverige, det begränsar också den ekonomiska potential Sverige har.

Ett enkelt och överskådligt system skulle vara att helt avskaffa systemet med separata tillstånd för att uppehålla sig i landet och för att arbeta i här. Har man tillstånd att uppehålla sig i Sverige ska man även ha tillstånd att arbeta! Något annat är inte bara en inskränkning i varje människas rätt att försörja sig själv utan även en begränsning av Sveriges potential i en

allt mer globaliserad värld. Folkpartiet borde därför verka för att avskaffa systemet med arbetstillstånd.

C31. Inrätta temporära arbetstillstånd för semestrande ungdomar

Axel Darvik, Göteborg
Adam Cwejman, Göteborg
Benny Lindholm, Uppsala
Frida Johansson Metso, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för inrättandet av temporära arbetstillstånd för semestrande ungdomar

Unga människor reser i dag mycket mer än tidigare generationer. Det ger dagens ungdomar möjligheter att bredda sina vyer och få viktiga erfarenheter från andra länder. För vår del är det viktigt att fler utländska ungdomar får erfarenheter från Sverige. Sverige är inget stort turistland i dag. Det är bara att erkänna att vi inte lyckats eller vågat visa på de fantastiska upplevelser som Sverige har att bjuda på. Men detta går att ändra på.

Att arbeta i ett annat land är ofta en fantastisk möjlighet att lära sig mer om en annan kultur. Folkpartiet bör verka för att införa förenklade arbetstillstånd för semestrande ungdomar som kommer utifrån EES. Arbetstillstånden ska vara tidsbegränsade till så länge som arbetet varar, dock maximalt ett halvår. Tanken är att det ska vara lätt att få tillstånd utan en besvärlig byråkrati. Det ska inte vara ett krav att behöva ha ordnat jobb innan man åker till Sverige men utan arbete går det inte att stanna längre än vad som är tillåtet för turister i dag.

Med semesterarbetstillstånd kan vi profilera Sverige som ett land där man kan förena nytta med nöje. Vi får en chans att locka nyfikna ungdomar hit som vill lära sig mer om vårt land. I den starka globaliseringen som vi lever i kan detta visa sig skapa viktiga nya kontakter.

C32. Underlätta för utländska doktorander att stanna i Sverige

Karin Granbom Ellison, Linköping
Axel Darvik, Göteborg
Dietmar Gleich, Falun
Christer Romson Lande, Stockholm
Simon Hedlin Larsson, Stockholm
Lina Nordquist, Uppsala
Reza Zarenoe, Ljungsbro

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att utländska doktorander och deras medföljande får samma rättigheter beträffande permanent uppehållstillstånd och arbetstillstånd som gäller för personer med uppehållstillstånd för arbete

Den välutbildade arbetskraften är starkt efterfrågad på många håll i den globaliserade världen. Reglerna i Sverige behöver bli smartare för att kunna konkurrera om de bästa som kan tänka sig att arbeta utomlands. I dag är det onödigt svårt för doktorander som kommer utanför EU/EES-området att stanna kvar efter sin forskarutbildning. Detta är ett stort slöseri med såväl kompetens som de alla de miljontals svenska skattekronor som investeras i forskarutbildningen.

Genom att slå fast att doktorander efter fyra år i Sverige får permanent uppehållstillstånd skapas drivkrafter för att de redan från början av sin forskarutbildning blir intresserade av att integrera sig i svenska samhället, lära sig svenska språket och söka potentiella arbetsgivare i Sverige.

I mars lade kommittén för cirkulär migration och utveckling ett förslag om att införa en ny form av uppehållstillstånd för doktorander: ”uppehållstillstånd för utbildning på forskarnivå” som skulle innebära samma rättigheter som uppehållstillstånd för arbete. Vi stödjer förslaget och vill att Folkpartiet verkar för att det snarast blir verklighet.

En doktorand är en person som antagits till utbildning på forskarnivå som ska leda till en doktorsexamen. Parallellt med studierna är många doktorander anställda av högskolan, får lön och betalar skatt. Trots detta ges internationella doktorander uppehållstillstånd som studenter. Detta innebär nackdelar i jämförelse med om de fått uppehållstillstånd för arbete.

Den som haft uppehållstillstånd för arbete får efter fyra år permanent uppehållstillstånd. Det får inte den med uppehållstillstånd för studier. Efter sin examen måste de disputerade alltså arbeta ytterligare fyra år innan ett permanent uppehållstillstånd kan komma i fråga. Många nyblivna doktorer, oavsett nationalitet, beger sig ofta utomlands för att forska ett par år. Risken är stor att den som inte har rätt att stanna i Sverige aldrig återvänder.

En annan skillnad är att en medföljande till den som har uppehållstillstånd för studier inte har rätt till arbetstillstånd, vilket är fallet för medföljande till en person med uppehållstillstånd för arbete. För att doktorera krävs först många år av grundutbildning på högskolan. Därefter tar forskarstudierna ofta minst fyra år. Det är vanligt att personer vid den åldern lever i ett förhållande där make/maka/sambo är mitt uppe i sin karriär. En medföljande till en doktorand bör självklart också kunna tillåtas arbeta i Sverige.

Doktorander och disputerade är en grupp människor med spetskompetens. Deras kunnande är viktigt för att bevara Sveriges konkurrenskraft i en globaliserad värld. Vi behöver underlätta för dessa högkvalificerade, ofta unga människor, att kunna stanna eller återkomma till Sverige efter examen. Sverige har inte råd att mista värdefull arbetskraft i framtiden.

C33. Presumtionsregel om utvisning vid grova brott

Emma Widman, Malmö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att en presumtionsregel för utvisning vid grova brott införs i utlänningslagen

Personer utan svenskt medborgarskap kan enligt utlänningslagen utvisas om de begår brott. Gärningen ska för det första medföra en påföljd svårare än böter och innebära en så allvarlig kränkning att personen inte bör får stanna kvar, alternativt så ska risk för fortsatt brottslighet kunna antas. Fallen där en domstol har funnit att grund för utvisning förelegat är procentuellt få. Utvisning valdes som påföljd på grund av våldtäkt endast i ungefär vart tredje fall när personen saknade svenskt medborgarskap (enligt siffror som

togs fram i samband med den tidigare folkpartistiska integrationsgruppens förslag till landsmötet 2005). Vi måste ha en mer stringent inställning till när utvisning ska utdömas för att markera att det inte finns någon acceptans för grova brott.

Jag föreslår att det ska finnas en presumtion för utvisning i samtliga fall när en person dömts för grovt brott. Brott som kan bli aktuella som grund för utvisning är då mord, grov misshandel, våldtäkt, narkotikabrott etc. Omständigheter som hänsyn till barn, familj och anknytning måste dock fortsatt vägas in i bedömningen. Innan beslut om utvisning av en flykting tas måste också risken för att denne utsätts för våld och förföljelse vid återförvisning noga övervägas. Domstolen ska enbart bedöma dessa konsekvenser av utvisningen vid grova brott. Att det finns tillräcklig risk för återfall och att brottet är allvarligt nog ska alltså redan förutsättas när brottet är grovt.

Att regleringen måste bli tydligare är uppenbart vid en genomgång av domstolspraxis. När flera grova brottslingar får stanna i Sverige och möjligtvis i framtiden begå nya brott leder det till en misstro mot Sverige som rättsstat. Vi ska ha ett öppet, förstående och humant land. För att kunna genomföra den visionen måste vi vara tydliga med att gästfriheten är stor, men inte obegränsad.

C34. Utsatta flyktingbarn

Ingrid Ronne-Björkqvist, Broaryd

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet, som ett led i kampen för rättssäkerhet och humanitärt anständig behandling av de mest utsatta, ska prioritera flyktingbarnens situation
2. **att** Folkpartiet ska uppmärksamma vikten av att förslag och beslut i flyktingärenden analyseras ur barn- och genusperspektiv

Folkpartiet har under våren haft en föredömlig kampanj på temat ”Utsatta barn” med inriktning på av samhället omhändertagna barn. Det är nu dags att sätta fokus på flyktingbarnen, som är den absolut mest utsatta gruppen oberoende av om de är asylsökande, gömda eller permanent bosatta i Sverige. Många exempel på hur de här barnen sätts på undantag på olika nivåer av det svenska samhället har offentliggjorts. Särskilt de romska barnens situation har uppmärksammats.

Själv har jag studerat Migrationsverkets behandling av ensamkommande asylsökande barn och kan inte finna annat än att barn från Serbien (det absoluta flertalet av dessa torde vara romer) särbehandlas negativt. Under år 2010 sökte 82 ensamkommande barn från Serbien asyl i Sverige, vilket motsvarar femte plats på 10-i-topplistan av ursprungsland för ensamma asylsökande barn. Detta enligt Migrationsverkets egen officiella statistik på deras hemsida.

I redovisningen av verkets beslut gällande dessa barn har däremot gruppen serbiska barn utelämnats, trots att flera länder, där man bara hunnit fatta ett enda beslut finns med.

Via riksdagens utredningstjänst framkom uppgiften att verket under år 2010 fattade beslut om 49 barn från Serbien. Totalt beviljas två tredjedelar av ensamkommande barn uppehållstillstånd. Bland de ensamma barnen från Serbien fick inte ett enda stanna. Dessutom var handläggningstiden anmärkningsvärt kort (genomsnitt 79 dagar jämfört med 146 dagar för samtliga ensamkommande barn). Att det i Migrationsverkets officiella statistik specifikt inte kunnat följas hur det gått för barn från Serbien kan inte ses som ett ”olycksfall i arbetet” bara för år 2010. Samma förhållande gäller alltsedan verket år 2008 började särredovisa beslut för ensamkommande barn, trots att det under dessa år kom 11–14 barn årligen från Serbien. Däremot har till exempel Kina (5 barn) funnits med.

”Synnerligen ömmande omständigheter” är vanligaste skälet för uppehållstillstånd för ensamkommande barn. Flertalet asylsökande barn från Serbien är kosovoromer vilka av Serbien räknas som internflyktingar. Den gruppen är i Serbien extremt utsatt. Kosovoromska barn i Serbien saknar i hög utsträckning rätt till skolgång, sjukvård och omsorg via socialtjänst. Övergrepp och misshandel utövade av både civilpersoner och polis är vanliga. Möjligheten för de drabbade att få sin sak prövad av rättsliga myndigheter är obefintlig. – Förhållandena är väl dokumenterade i oberoende internationella rapporter av till exempel Human Rights Watch (Migrationsverkets databas Lifos 22114), EU:s rapport angående EU-anpassning i Serbien (Lifos 22217) och Europarådets kommissionär för mänskliga rättigheter Thomas Hammarbergs rapport (Lifos 20538).

Två enskilda exempel:

Nr 1. Sextonårig kosovoromsk flicka som levt ensam som gatubarn i Belgrad sedan cirka 12 års ålder. Pappan skjuten i flickans åsyn och mamman bortförd av okända män. Upprepad misshandel och övergrepp av både civila och myndighetspersoner, bland annat gruppvåldtäkt av polis. Avslag på ansökan om uppehållstillstånd i alla instanser med motiveringen att hon inte tagit sitt ansvar att lagföra övergreppen i hemlandet och att hon borde ha gått till andra poliser och anmält polisvåldtäkten (då cirka 15 år).

Nr 2. Romsk tonårsflicka, 16 år och gatubarn. I Sverige fött två barn. Barnens jämnåriga pappa bosatt i Sverige med permanent uppehållstillstånd. Intyg via bland andra barnläkare att flickan saknar förmåga att själv ta hand om sina barn. Migrationsverket avslog begäran om uppehållstillstånd med motiveringen att hon bara var tonåring och därmed inte kunde anses ha en permanent relation till pappan. Just därför att hon var minderårig borde hon därför utvisas tillbaka till Serbien tillsammans med barnen (då drygt 1 år respektive nyfödd). Att de två små barnen också var egna individer glömdes i asylprocessen och separata handlingar för dem upprättades inte förrän efter påstötning. Alla tre fick dock slutligen uppehållstillstånd efter prövning i högsta instans.

Båda fallen illustrerar att inte bara barnperspektivet, utan också genusperspektivet saknas i den svenska asylprocessen och att detta gäller såväl på myndighetsnivå som i den rättsliga överprövningen.

C35. Utvisa inte barn som far illa

Solveig Hellquist, Sörberge

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet tar ställning för att barn som far illa inte får utvisas

Barn som har flytt till Sverige tillsammans med sina föräldrar är utsatta för mycket stora psykiska påfrestningar. Många föräldrar har också svåra psykiska besvär efter traumatiska upplevelser från hemlandet. Familjerna utsätts för ytterligare påfrestningar i Sverige då ett beslut om uppehållstillstånd

kan dröja och det finns en risk att bli utvisad till en mycket osäker och otrygg situation i hemlandet.

Asylsökande barn aktualiseras ibland hos socialtjänsten på grund av föräldrars oförmåga att tillgodose barnets behov. Det kan handla om misshandel, försummelse eller annat allvarligt förhållande. I vissa fall beror missförhållandena på föräldrarnas egna psykiska ohälsa och bristande ork och förmåga i en osäker tillvaro. Dessa barn är dubbelt utsatta och behöver samhällets stöd och skydd. Under våren 2011 uppdagades till exempel att en mamma skulle utvisas tillsammans med sina barn trots att hon enligt intyg var ett hot mot barnens liv och hälsa.

Folkpartiet har beslutat att driva frågan att barnkonventionen ska gälla som lag. I väntan på denna lagstiftning kommer på plats är det ändå viktigt att barns bästa och barnperspektivet är vägledande vid beslut som rör barn. Det är oacceptabelt att ett barn under pågående socialutredning eller då ett beslut om tvångsvård enligt LVU har tagits ska kunna utvisas tillsammans med sina föräldrar som begått övergrepp eller inte kan ge barnen den omsorg de behöver.

C36. Tvåårsregeln vid anhöriginvandring

Helena Berggren, Västerås
Lovisa Aldrin, Halmstad
Bonnie Bernström, Stockholm
Anne-Lie Elfvén, Stockholm
Cecilia Elving, Stockholm
Amelie Tarschys Ingre, Lidingö
Maria Jern, Falköping
Charlotte Klötz, Ilsbo
Mats El Kott, Östersund
Eva Kullenberg, Ängelholm
Ragnhild Källberg, Västerås
Ulf Larsson, Västerås
Britt-Inger Lindell, Västerås
Britt-Marie Lövgren, Umeå
Renate Moberg, Göteborg
Lennart Nilsson, Västerås
Maria Nilsson, Göteborg
Lina Nordquist, Uppsala
Ulrica Solver-Gustavsson, Örebro
Anki Sundin, Västerås
Fatima Svanå, Åled
Ylva Särnmark, Ronneby
Barbro Westerholm, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för ändringar i lagtexten så att inte våldsutsatta kvinnor riskerar utvisning på grund av att de lämnar en relation där de utsätts för våld
2. **att** Folkpartiet ska verka för att kravet på äktenskapsskillnad eller samboförhållandets upphörande tas bort för att rätt till försörjningsstöd ska inträda för anhöriginvandrande kvinnor
3. **att** Folkpartiet ska verka för att anhörig ej ska ha rätt att via fullmakt företräda kvinnan i förhållande till Migrationsverket eller andra myndigheter
4. **att** Folkpartiet ska verka för att polismyndigheter med flera ska ha möjlighet att erhålla uppgifter från Migrationsverket etc. vid misstankar om brott såsom våld i nära relation, trafficking eller prostitution
5. **att** Folkpartiet ska verka för att det införs krav på att information om kvinnors rättigheter och vad som bedöms som brott i nära relation ska ingå i sfi-utbildningar samt andra utbildningar som riktar sig till kvinnor med utländsk härkomst
6. **att** Folkpartiet, för det fall att ovanstående yrkanden inte bifalles, ska verka för en parlamentarisk utredning av lagens formulering och de krav som uppställs i densamma för att kvinnor som utsatts för våld i nära relation ska erhålla permanent uppehållstillstånd

Under år 2009 beviljades 13 696 kvinnor uppehållstillstånd med hänvisning till anknytning, vilket innebär att de hade en relation med en person bosatt i Sverige. I de allra flesta fall var relationen nyetablerad och uppehållstillstånden tidsbegränsade till en prövotid på två år. För det fall att relationen avslutas inom prövotiden utvisas personen i normalfallet från Sverige. Statistik från Roks visar att deras kvinnojourer under 2009 hade kontakt med 552 kvinnor som sökt stöd för att de utsatts för våld i sin anknytningsrelation.

Att utsättas för våld i nära relation är för majoriteten av de brottsdrabbade mycket traumatiskt med långtgående konsekvenser för såväl psykiskt som fysiskt mående, privatekonomiska och sociala konsekvenser, men för de personer som i dessa sammanhang saknar permanent uppehållstillstånd uppstår ytterligare försvårande konsekvenser. Många gånger har de inte möjlighet att försörja sig och sina barn i sitt gamla hemland och dessutom kan det vara förenat med mycket stora risker för de enskilda kvinnorna och barnen att återvända med hänsyn till olika patriarkala strukturer och förekomster av hedersrelaterad problematik.

I dag kan uppfyllandet av ett av de krav som uppställs för att uppehållstillstånd ska ges vid brusten anknytning innebära att ett annat krav för uppehållstillstånd sätts ur spel. Exempel på detta är att kvinnan ska ha lämnat relationen i nära anslutning till att våldet inträffat samtidigt som ett brustet förhållande innan två år passerat innebär att kvinnan med stor sannolikhet kommer att utvisas. Vidare har regeringen i propositionen anfört att ”enstaka mindre allvarliga våldshandlingar i sig inte bör medföra att sökanden beviljas fortsatt uppehållstillstånd” (s. 54). En ståndpunkt som inte kan tolkas på annat sätt att dessa kvinnor får acceptera att de utsätts för våld.

De kvinnor som kommer till Sverige som anhöriginvandrare och här utsatts för våld i nära relation måste värnas extra då de drabbas av konsekvenserna för gärningsmän bosatta i Sverige och har utsatts för brott som begåtts i landet. Med hänsyn till Folkpartiet liberalernas starka arbete för mänskliga rättigheter bör partiet arbeta för ett ökat skydd för dessa kvinnor.

C37. Kvinnomisshandel och asylskäl

AnnCharlotte Fatemi, Lund

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att kvinnor som är utsatta för misshandel i sitt hem och som flyr från länder där detta är tillåtet enligt lag eller allmän sedvänja, ska beviljas politisk asyl i Sverige

I fjärde suran i Koranen (an-Nisa), vers 34, står det enligt Bernströms översättning: ”Om ni ser tecken på illvilja hos dem, förmana dem då och varna dem och om detta inte hjäl-

per håll er borta från deras nattläger och som sista utväg tillrättavisa dem handgripligen.” Enligt den gamla översättningen av Zetterstén lyder motsvarande vers: ”Och vad dem beträffar, av vilken I frukten uppstudsighet, så varnen dem, skiljen dem från bädden och agen dem […].”

I allmänhet hos dagens muslimer tolkas detta som en begränsning av vad som var sedvänja (”urf”) hos arabiska stammar samtida med profeten Muhammed. I praktiken skulle versen alltså betyda ett skydd för kvinnor mot misshandel. Dock förekommer en helt annan tolkning av konservativa uttolkare i vissa länder. De menar att det är mannens plikt att tillämpa husaga för att rädda äktenskapet. Argumentet är att kvinnor inte alltid vet sitt eget bästa och därför behöver tillrättavisas och bringas till underkastelse. En demonstration av mannens överlägsna styrka skapar också trygghet hos kvinnan som då lättare accepterar att lyda! Denna tolkning leder till att kvinnor i till exempel Saudiarabien inte har ett lagligt skydd mot misshandel av sin make. Kvinnan kan begära skilsmässa, men om hennes far inte tillåter att hon återvänder till sin ursprungsfamilj har hon i praktiken ingen utväg ur situationen.

Sverige verkar internationellt för att kvinnors rättigheter ska bevakas som en del av de mänskliga rättigheterna. Därför är det logiskt att kvinnor som hotas till liv och lem och psykisk hälsa, ska kunna beviljas politisk asyl.

C38. Stoppa den etniska rensningen av assyrier i Irak

Ninos Maraha, Södertälje
Sandro Banovac, Södertälje
Niklas Frykman, Eskilstuna
Fredrik Malm, Stockholm
Mats Siljebrand, Södertälje
Cecilia Wikström, Uppsala
Olle Wästberg, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att Sverige stoppar massutvisningen av kristna irakiska flyktingar till Irak så länge det pågår krig
2. **att** Folkpartiet ska verka för att Sverige tar upp den etniska rensningen av kristna i Irak i internationella organ[2]
3. **att** Folkpartiet ska verka för att Sverige driver frågan om upprättandet av ett lokalt självstyre för assyrier/syrianer/kaldéer på Nineveslätten i nordvästra Irak[3]

Assyrier/syrianer/kaldéer är ursprungsbefolkning i Irak och är en av de första folkgrupperna i historien som valde kristendomen. För det har de fått betala ett högt pris, inte minst i modern tid, i form av övergrepp, förföljelser och massmord. Kulmen nåddes 1915 när flera hundra tusen dödades i folkmordet Seyfo i skuggan av första världskriget och ottomanska rikets sönderfall, i dagens Turkiet. I dag känns mönstret av fördrivning och dödande igen i Irak.

Efter Saddams fall inledde jihadister en terrorkampanj mot Iraks kristna befolkning. Situationen för Iraks kristna försämrades markant efter Saddams fall. Sedan 2003 har över en halv miljon kristna irakier tvingats fly. Kyrkor har bombats, kvinnor har kidnappats, våldtagits och tvingats bära slöja, och familjer har slagits i spillror och tvingats lämna sina hem, marker och ägodelar – utan möjlighet att få ersättning. De flesta flyktingarna har fastnat i Mellanöstern och endast få har haft råd att anlita giriga människosmugglare för att ta sig till USA, Australien eller Europa. Av dessa har många sökt sig till Sverige och Södertälje, men även kommuner som Eskilstuna, Botkyrka, Norrköping och Göteborg har tagit emot många kristna irakier.

I Södertälje har cirka 25 000 invånare assyriska/syrianska/kaldeiska rötter. Och i hela Sverige finns fler än 100 000, vilket är mer än en procent av Sveriges befolkning. Ändå är det få som känner till varför så många kristna flytt från Irak, och ännu färre som ser ett samband mellan folkmordet Seyfo 1915 och den etniska rensningen i dag.

Som kristna och såväl minoritets- som ursprungsbefolkning har assyrierna/syrianerna/kaldéerna drabbats värre än någon annan grupp i Irak. Övergreppen har varit såväl politiska, ekonomiska som revanschistiska. Som kristna betraktas de som USA:s och västvärldens förlängda arm.

Som ursprungsbefolkning i Irak har assyrier/syrianer/kaldéer rätt att upprätta ett lokalt självstyre på Nineveslätten utanför Mosul i norra Irak, där de kan leva i fred med andra folk i området. Det är en rättighet som är inskriven i Iraks konstitution.

Ett lokalt självstyre är det enda sättet att rädda Iraks kristna befolkning, och i förlängningen också ett sätt att stärka de kristna befolkningarnas ställning i Mellanöstern.

C39. Jobbpolitik för ökad integration

Folkpartiet liberalerna Stockholms län
Adam Cwejman, Göteborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att arbetslinjen och snabb tillgång till arbetsmarknaden är en helt avgörande faktor för att bryta utanförskapet
2. **att** Folkpartiet ska verka för en politik för jobb och företagande i enlighet med vad i motionen anförs

Integrationspolitiken är en av de stora framtidsfrågorna för Sverige. Sverige berikas av att vara ett mångkulturellt samhälle. Vi kommer att behöva mycket arbetskraft i framtiden och därför behövs invandring. Sverige ska också vara ett land där flyktingar kan få skydd och en fristad. För oss som liberaler är detta självklarheter, men det tål att påpekas då det finns partier som inte resonerar på detta sätt. Vi bryr oss om integration därför att vi vill ha ett samhälle där invandring och utvandring är något självklart.

Arbetslinjen ska gälla för alla i Sverige. Är man frisk har man också ansvar för att försörja sig själv. Snabb tillgång till arbetsmarknaden är en helt avgörande faktor för att bryta utanförskap och stärka en långsiktigt hållbar mångfald och inkludering. Jobb är också den bästa vägen till att lära sig det svenska språket. Jobb och språkkunskaper är nyckeln till integration.

Under alliansregeringens tid vid makten har integrationspolitiken steg för steg vridits i rätt riktning där individen och inte systemet sätts i centrum. Det finns några områden som är viktigare än andra. I denna motion kommer vi att koncentrera oss vid vissa frågeställningar som gäller sysselsättning.

2. Yrkande 2 hänvisat till avsnitt G, EU-, utrikes- och försvarspolitik.
3. Yrkande 3 hänvisat till avsnitt G, EU-, utrikes- och försvarspolitik.

Samhället måste fungera efter premissen att nyanländas kunskaper tas tillvara på ett helt annat sätt än som nu görs. Tidiga analyser av utbildningsnivå och snabbt genomförda valideringar ska ske i mottagningsskedet. Den etableringsreform som infördes på initiativ av alliansregeringen i slutet av förra året är härvidlag ett bra instrument för att få snabb tillgång till arbetsmarknaden.

Snabb tillgång till utbildningar, hantverkskurser och andra program är en självklarhet. Detta gäller förstås alla som riskerar att hamna i en situation där försörjningsstöd förefaller vara enda lösningen. Men kombinationen av sfi-utbildning och arbete/praktik är ett effektivt sätt att få möjlighet att bli självförsörjande och kunna leva ett värdigt liv där man är delaktig i sitt nya land.

Det finns ofta en naturlig koppling till företagande bland många nyanlända. Detta är en stor tillgång och vi vill se information om företagande som en självklar men frivillig del i introduktionen. Denna information ska vara lättillgänglig och lättförståelig under hela introduktionstiden. Företagslotsar kan spela en stor roll i uppstartandet av ett företag. Lotsarna ska fungera som stöd och bidra med värdefull kunskap. Dessutom måste också företagspolitiken i stort vara utformad på ett sådant sätt så att det är lätt att starta och driva företag.

C40. Kartlägg integrationsarbetet

Roger Haddad, Västerås
Ann-Mari Brevik Adiels, Billdal
Jan Jönsson, Skärholmen
Ragnhild Källberg, Västerås
Ulf Larsson, Västerås
Anna Mårtensson, Jönköping
Lennart Nilsson, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att återuppta arbetet med ”Utanförskapets karta” med fokus på integrationsfrågorna

Folkpartiet har vid sidan av skolan integrationsfrågorna som ett huvudansvar i regeringen. Men ännu viktigare är det arbete som sedan 2002 varit en viktig del i vårt arbete som politiskt parti i svensk politik. När andra partier varit tysta eller ointresserade av att se de utmaningar och möjligheter som finns inom det integrationspolitiska arbetet har Folkpartiet tagit ton och tagit sitt ansvar. Under ett antal år fram till 2006 genomförde Folkpartiet så kallade Utanförskapets karta-rapporter, där vi systematiskt försökte oss på något som egentligen är väldigt svårt: hur ser integrationen ut i Sverige och vilka utmaningar har kommunerna lokalt? Integrationsarbetet är en kommunal utmaning, men den styrs och ramarna sätts utifrån ett antal statliga beslut. Därför är det en angelägenhet för Folkpartiet på alla nivåer att fortsätta ta reda på hur integrationsarbetet fortgår och vilka brister och behov som finns.

Detta underlag är viktigt för många av våra Folkpartiföreträdare på lokal nivå men det är också ett bra underlag som kan komplettera det som riksdag och regering tar fram genom de nationella myndigheterna.

Integrationsfrågan ska fortsatt vara en del av Folkpartiets prioriterade frågor vid sidan av skolan och jobben. För det krävs en tydlig prioritering i det arbete som Folkpartiets ledning sätter upp. Detta är också en fråga som direkt har koppling till andra viktiga frågor i Folkpartiets om arbetsmarknad, skola etc. Vi ska åter ta ledartröjan i integrationsfrågorna och som del i detat arbete krävs ett bra underlag som tidigare kom fram i Utanförskapets karta.

Folkpartiet bör återuppta detta viktiga arbete i syfte att ha ett bra underlag för kommande politiska initiativ.

C41. Solidarisk flyktingpolitik

Folkpartiet liberalerna Dalarna
Niklas Frykman, Eskilstuna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att en större statlig ersättning ska ges till kommuner som tar emot flyktingar och deras anhöriga
2. **att** Folkpartiet ska verka för att denna ersättning ska basera sig på de nyanländas utbildningsnivå

En generös flyktingpolitik har i många år varit en viktig fråga för Folkpartiet. På senare år har vi dock ställt nya krav för att integrationspolitiken ska fungera i verkligheten. Frågan om ”ebo”, det vill säga rätten för asylsökande att bosätta sig var man vill har varit viktig för Folkpartiet. Andra partier har krävt förändringar men visst är valfriheten även för flyktingar viktig för oss liberaler.

Problemet är att denna valfrihet leder till koncentration av flyktingar och invandrare i vissa orter och tyvärr vet vi av statistiken att det tar många år för en nyanländ att komma ut på arbetsmarknaden. Den av regeringen sjösatta etableringsreformen ändrar inte på det faktum att kommunen står för kostnader om den nyanlända inte kommer ut på arbetsmarknaden efter genomgången utbildning.

Flyktingpolitiken är en nationell fråga och vi finner det orimligt att den ekonomiska kostnaden för den nationella flyktingpolitiken till stor del hamnar hos kommunerna. Staten har valt fri bosättning men låter kommunerna betala.

Utbildningsnivån är en viktig faktor som avgör hur lätt det är att skaffa sig egen försörjning. De bidrag som utgår till kommunerna de första åren tar inte hänsyn till detta utan samma summa utgår per person. För de kommuner som tar emot en hög andel analfabeter innebär det en stor ekonomisk belastning.

C42. Riktat stöd till vissa kommuner som tar emot flyktingar

Jan Jönsson, Skärholmen
Cecilia Carpelan, Skärholmen

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att de kommuner och stadsdelar som tagit och tar ett extra stort ansvar för flyktingar premieras särskilt genom riktade statsbidrag

Vissa kommuner och stadsdelar tar större ansvar för Sveriges flyktingmottagande än andra. Den ojämna fördelningen av ansvaret över landet och inom storstadsområdena leder till ökade krav på redan hårt pressad offentlig service till invånare med ibland stora behov. Det kan inte längre accepteras att vissa kommuner inte tar emot flyktingar överhuvudtaget, eller bara tar emot några enstaka.

Förra landsmötet sa nej till att ställa tydligare krav på alla kommuner att ta emot flyktingar och att de aktivt ska

marknadsföra sig och planera för att få nyanlända att flytta till sina kommuner. Det sades då att problemet för de särskilt ansvarstagande kommunerna kunde lösas på annat sätt. Men några sådana förslag har inte presenterats! Södertälje är en av de kommuner som tar ett mycket stort ansvar. Samtidigt står kommunen sedan flera år under hård ekonomisk och social press, en situation som de delar med andra ansvarstagande kommuner och stadsdelar i landet.

Skolinspektionens tillsyn av Södertäljes utbildningsverksamhet i år visar på mycket allvarliga brister på alla nivåer, från förskola till vuxenutbildning. Det särskilda stödet har skurits ner under flera år. Det är så illa att många av de brister som inspektionen uppmärksammade vid tillsynen 2005, nu har förvärrats! Socialtjänsten går med stora underskott, samtidigt som stödbehoven och anmälningarna om barn som far illa ökat kraftigt under senare år. Behovet av försörjningsstöd tar stora delar av kommunens resurser i anspråk.

Det är helt orimligt att de som bor i kommuner och stadsdelar som tar stort ansvar för flyktingmottagandet ständigt måste spara och kompromissa med kvaliteten i utbildning och samhällsservice, samtidigt som rika kommuner som smiter undan ansvar klarar av att höja ambitionerna i välfärden och sänker skatten.

Sverige ska vara ett välkomnande land! De enskilda individerna som kommit hit ska inte på något sätt lastas för kommunernas situation. Därför behöver vi i Folkpartiet medverka till att Sverige tar ett större gemensamt ansvar. De kommuner som i dag axlar det stora ansvaret ska därför ges särskilda resurser ur statsbudgeten.

C43. Ökat statligt stöd till vissa kommuner för flyktingmottagning

Mats Siljebrand, Södertälje
Jan Jönsson, Skärholmen
Ninos Maraha, Södertälje

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att nyanlända flyktingar informeras i princip direkt vid gränsen om var de bästa förutsättningarna för boende och egen försörjning finns i Sverige
2. **att** Folkpartiet ska verka för att en statlig tillsynsman tillsätts med uppgift att särskilt följa utvecklingen i de kommuner som tagit emot flest flyktingar i förhållande till sin folkmängd
3. **att** Folkpartiet ska verka för att den nya tillsynsfunktionen tilldelas en ekonomisk pott att fördelas till de kommuner som har högst kostnader per invånare för flyktingmottagning
4. **att** Folkpartiet ska verka för att Arbetsförmedlingen erhåller ett formellt och ekonomiskt ansvar i ytterligare två år efter den ordinarie introduktionsperioden för nyanländ i de fall myndigheten går bet på sitt nya uppdrag från och med den 1 december 2010

En fungerande integrationspolitik börjar vid Sveriges gränser och följer med in över tröskeln till trappuppgången. Vi har och ska självklart fortsätta ha en generös asyl- och flyktingpolitik. Men det kräver att alla kommuner i landet tar sitt ansvar efter förmåga.

Det är vid det här laget inte obekant för någon att fler flyktingar från Irak anlänt till ”lilla” Södertälje än till USA och Kanada – tillsammans. Och statistiken för årets tre första månader är talande: flyktingströmmen till Södertälje ökar igen efter en viss nedgång. Av de totalt 2 761 flyktingar eller anhöriga som erhållit uppehållstillstånd valde 178 att bosätta sig i Södertälje. Bara Stockholm – som är tio gånger större – tog emot fler: 201 personer. Både Malmö och Göteborg tog emot färre, 117 respektive 121 personer – och grannkommunen Botkyrka endast 16. Naturligtvis är detta faktum en utmaning som heter duga för såväl den kommunala servicen som ekonomin.

Södertälje kommun har genom åren skaffat sig en ovärderlig erfarenhet på området. Det är därför ytterst angeläget med en fortsatt dialog med Arbetsförmedlingen, nu när etableringsreformen rullat igång. Det är inte för inte som vi i Almedalen 2008 lanserade devisen ”Vi bemannar Sverige”. Och under politikerveckan i Visby i år presenteras hur kommunen går i bräschen för ständiga förbättringar inom försörjningsstöd enligt leankonceptet (Växthuset enligt Södertäljes vokabulär) och hur Telgebolagen aktivt arbetar för ett socialt företagande. Uppgiften är till exempel att erbjuda ungdomar som står långt ifrån arbetsmarknaden praktik och bemanningsjobb inom Telge Tillväxt AB.

Arbetslinjen genomsyrar Södertälje kommuns insatser för nyanlända. Här uppvisas en uppfinningsrikedom utan dess like, även om Folkpartiet ifrågasätter ivern att stundtals agera inom statens ansvarsområden och att bolagisera allehanda insatser. Södertälje har arbetat intensivt med att höja kvaliteten på och effektiviteten inom flyktingmottagningen, bland annat genom en ny arbetslivsnämnd. Hälften av sfi-undervisningen upphandlas i år med ett unikt krav, nämligen att utbildningsanordnaren även erbjuder deltagarna praktik och anställning. Södertälje samverkar med närings- och föreningslivet och numera med bemanningsföretaget Manpower. Ett okonventionellt grepp har tagits på utvecklingen av stadsdelen Hovsjö, där de boende är i majoritet i styrelsen för det nya bostadsbolaget. Tillsammans med Uppsala universitet forskas det kring den historiska inflyttningen från Irak och dess konsekvenser. Södertälje har kontakt med åtskilliga kommuner ute i landet beträffande utflyttning av flyktingar. Många irakier är välutbildade. Vi betraktar därför dagens merkostnader för dessa grupper som en investering i framtiden i syfte att överbrygga kompetensgapet till följd av stora pensionsavgångar och att möta växande behov hos en åldrande befolkning.

Tyvärr säger erfarenheten att det tar så lång tid som sju till nio år innan den enskilde flyktingen har gått från bidragsberoende till egen försörjning. Trots massiva insatser, Arbetsförmedlingens vidgade ansvar, Kommunförbundet Stockholms läns (KSL) uppdrag att verka för ett ökat regionalt samarbete och Södertälje kommunens spektrum av åtgärder, går Kringelstan på knäna – med påtagligt utanförskap, svårlöst problematik i skolan och ett försörjningsstöd som rakat i höjden som följd.

Det är mot den här tecknade bakgrunden som det statliga stödet till kommuner som tagit ett exceptionellt stort ansvar i flyktingmottagningen måste öka.

C44. Nyanländas etablering

Ragnhild Källberg, Västerås
Ulf Larsson, Västerås
Lennart Nilsson, Västerås
Anki Sundin, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att de instanser som är berörda av flyktingmottagandet samordnas med avsikten att det från första stund kan vara fokusering mot en snabb integration

Etableringsreformen som trädde i kraft 1 december 2010 är bra. Det är helt rätt att det genast är en fokusering på arbete och på att kunna försörja och reda sig själv i det nya landet. Men med erfarenhet av ett halvår med etableringsreformen visar det sig att den första månaden för de flesta nyanlända är näst intill tillspillogiven. Oron för det basala i livet, för hur man ska få mat och skydd gör det svårt att fokusera ens på den närmaste framtiden. Denna första månad kan många tvingas söka försörjningsstöd för sin överlevnad, eftersom utbetalning av introduktionsersättning sker först efter en månads medverkan. Signalerna blir då fortsatt felaktiga – man söker bidrag i stället för att arbeta mot oberoende. Det vore därför en förbättring av reformen om berörda instanser arbetar fram en modell så att den första månaden blir trygg för den nyanlände. Då kan det verkligen bli ”en väg in” i vårt samhälle för alla som kommer till vårt land.

C45. Kvalitetssäkra ensamkommande barns godmanskap

Anna Steele Karlström, Tyresö
Haralampos Karatzas, Norrköping
Peter Kjällkvist, Solna
Henrik Lundin, Tyresö
Niki Westerberg, Saltsjö-Boo

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för kvalitetssäkring av uppdrag som god man för ensamkommande barn

Utredningen om god man för ensamkommande barn började för elva år sedan och lagen trädde i kraft 2005 (2005:429). Under tiden har många ensamma barn kommit till Sverige och de personer som ska företräda dem är inte alltid optimala i sina uppdrag. Ofta saknas eller ignoreras kunskap om ansvar, skyldigheter och befogenheter. Ofta kan en god man ha otaliga uppdrag, ett faktum som gör att man kan ifrågasätta om barnets alla behov av en ställföreträdande förälder verkligen tillgodoses.

Dessa barn och ungdomar har oftast bakgrunder där svåra erfarenheter som fattigdom, krig, övergrepp och traumatiska upplevelser finns med i bagaget. De är extremt utsatta och den som utses som god man åt vart och ett av barnen har ett ansvar som kan vara livsavgörande.

Ett stärkt regelverk och en kvalitetssäkring av godmanskapet skulle alltså innefatta ansvar, skyldigheter och befogenheter och innehållet i godmanskapet. Dessutom borde alla boenden som barnet kommer i kontakt med också ha krav på att inneha dessa kunskaper genom likvärdiga utbildningar i hela landet. Ett tak för hur många barn man som en god man ska få företräda borde också införas samt att man säkrar själva utnämningsförfarandet.

C46. Förstärk etableringen av flyktingkvinnor på arbetsmarknaden

Lennart Nilsson, Västerås
Helena Berggren, Västerås
Ulf Larsson, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet systematiskt ska dokumentera och sprida exempel på åtgärder som visat sig ge resultat till samtliga kommuner och län
2. **att** Folkpartiet ska arbeta för att arbetsförmedlingarna ges i uppdrag att införa en metod enligt ovanstående exempel inom fler kommuner som ett led i sin roll att etablera flyktingar på arbetsmarknaden

De senaste åren har vi fått en ökande andel av lågutbildade flyktingar till Sverige. Många är analfabeter. I flera fall finns dessutom ett kulturmönster som medför svårigheter för kvinnorna i gruppen att komma ut i samhället. De tenderar att stanna inom familjen om inget görs.

Samtidigt har verksamheter typ mikrolån och liknande insatser som görs i länder angränsande till de länder flyktingarna kommer ifrån visat att det är just genom att engagera kvinnorna i samhället som bäst resultat uppnås.

I Västerås bedrivs sen en tid en verksamhet ”Arosdöttrarna” med förbluffande goda resultat. Det finns uppgifter om att 83 procent av berörda kvinnor får anställning på arbetsmarknaden. Dessa siffror är förbluffande höga för en grupp som ofta bedöms ha de sämsta förutsättningarna. Ett antal metoder man använder förtjänar att noteras:

- Utbildning i svenska sker i samband med att yrkesutbildning ges.
- Utbildningen sker, åtminstone initialt på flyktingens hemspråk
- Endast kvinnor deltar, och deltagarna kan på detta sätt känna sig fria från eventuellt kulturellt manligt tryck.
- Utbildningen satsar på yrkeskunskaper som är rimliga att nå inom handel, omsorg och lokalvård.

C47. Enhetlig medborgarskapsrätt

Dietmar Gleich, Falun
Christer Romson Lande, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att medborgarskapslagstiftningen i Sverige bör ändras så att medborgare i Europeiska unionen ska få rätt att söka svensk medborgarskap på samma villkor som nordiska medborgare nu (31/3 2011)
2. **att** landsmötet uttalar att medborgarskapslagstiftningen i Sverige bör ändras så att medborgare i övriga stater ska, efter ha fått permanent uppehållstillstånd, få rätt att söka svensk medborgarskap på samma villkor som nordiska medborgare nu (31/3 2011)

Den fria rörligheten inom EES för arbetskraft ger många svensker möjligheten att byta arbetslöshet i Sverige mot ett, ibland mycket välbetalt arbete i övriga Europa. Men just de människor som har det svårast på en stel svensk arbetsmarknad får inte del av den fria rörligheten: Invandrade människor från utanför Europa.

För det ena är det ett oerhört slöseri med resurser. Människor som skulle kunna bidra till Europas utveckling tvingas att vara kvar i bidragsberoende.

För det andra står olika villkor för medborgarskap, beroende på (i praktiken) etnisk bakgrund i motsats till tanken om alla människors lika värde.

Liberalt är att människor ska behandlas lika i lagen enligt deras individuella förutsättningar, inte efter etniska kategorier.

Liberalt är även att underlätta för människors strävan att förbättra sin livssituation, så länge det inte påtagligt skadar andras intressen. Om vi nu litar på nordiska medborgare som uppfyller lagens krav för medborgarskap, att de passar in i Sveriges samhälle, varför skulle vi då inte kunna bemöta andra människor med samma tillit och följaktligen ställa samma lagliga krav?

C48. Inför lag- och regeltest för erhållande av medborgarskap

Simon Hedlin Larsson, Stockholm
Adam Cwejman, Göteborg
Linda Nordlund, Stockholm
Isabel Sommerfeld, Johanneshov
Clas Örjan Spång, Solna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att införa ett lag- och regeltest som krav för att man ska få erhålla svenskt medborgarskap. Testet ska syfta till att pröva kunskaper om essentiella lagar och regler hos potentiellt blivande medborgare
2. **att** Folkpartiet ska verka för att ett eventuellt lag- och regeltest ska vara avgiftsfritt, bara kan tas på svenska och får tas ett obegränsat antal gånger
3. **att** Folkpartiet ska verka för att ett eventuellt införande av ett lag- och regeltest kombineras med fortsatt utökade investeringar i svenskundervisning, samt ett inrättande av en ny, frivillig, högkvalitativ och avgiftsfri utbildning utformad särskilt för att vara förberedande inför testet

I Folkpartiet brukar vi säga att ställa krav är att bry sig. En grundläggande förutsättning är emellertid att kraven ska vara sakliga och lika för alla. Ett förslag som uppfyller de kriterierna och som skulle stärka sammanhållningen i landet är att införa ett avgiftsfritt lag- och regeltest på svenska som måste avläggas för att få erhålla medborgarskap. Att införa ett sådant test ökar incitamenten för att man ska lära sig de viktigaste lagar och regler som gäller, samt att man lär sig tillräcklig brukssvenska för att man ska kunna förstå och känna sig bekväm med att göra testet. Detta upphöjer bland annat medborgarskapets status och leder till att splittringen i samhället minskar.

Observera att detta förslag enbart gäller medborgarskap. Det har ingenting med asylrätten att göra. Inte heller står förslaget på något sätt i konflikt med den liberala visionen om fri rörlighet över nationsgränserna. Tvärtom är denna typ av åtgärd mycket viktig för att öka sammanhållningen i landet och därmed på sikt göra öppnare gränser möjligt och hållbart. Är man för fri rörlighet och realistisk i sin vilja med att driva den frågan bör man tveklöst vara för det förslag som framförs i denna motion.

Förslaget om ett lag- och regeltest påminner mycket om ett språktest, men till skillnad från ett rent språktest understryker detta förslag att språk är ett medel och inte ett mål. Att kunna skilja mellan morfologiskt och semantiskt kasus minskar troligtvis inte splittringarna vi ser i samhället. Att däremot kunna ta till sig av de mest essentiella lagar och regler, som kanske också särskiljer Sverige från många andra länder, är av stor vikt för samhällsutvecklingen.

Medborgarskapstest är vanliga i många länder som historiskt sett brukar anses vara framgångsrika på integrationsfronten, såsom Kanada, Storbritannien och Australien. Men vid ett eventuellt svenskt införande av ett sådant test måste lärdomar tas från andra länder. Fokus bör därför vara på just lagar och regler – kunskap som är viktig för att man ska kunna bo och leva i landet på ett bra sätt. Att memorera tronföljden under stormaktstiden på samma sätt som personer testar sina kunskaper om amerikanska presidenter för att bli medborgare i USA ter sig knappast meningsfullt.

Om testet införs ska det naturligtvis kombineras med en rad andra åtgärder såsom fortsatta förbättringar av svenskundervisningen, samt införandet av en ny utbildning i olika steg avsedd enbart för detta test i förberedande syfte. Utbildningen bör vara frivillig, högkvalitativ och avgiftsfri. Målet är alltså att alla som vill ska ha goda chanser att klara testet och dessutom samtidigt ha lärt sig något viktigt att bära med sig. Misslyckas man med testet är det bara att anmäla sig på nytt för att göra om det och är på så sätt inte annorlunda mot att ta körkort, med den väsentliga skillnaden att ett lag- och regel bör vara avgiftsfritt.

Det kan också vara värt att notera att det finns ett brett stöd för denna typ av åtgärder inom forskningen på området. Att ställa höga och sakliga krav på de som vill bli medborgare i ett land upphöjer medborgarskapets status och ökar incitamenten för delaktighet och sammanhållning. Ruud Koopmans, exempelvis, fastställer att det finns en alternativkostnad mellan en omfattande välfärdsstat och krav för erhållande av medborgarskap när det gäller sysselsättningen bland immigranter. Empiriska studier av Rob Euwals, Jaco Dagevos, Mérove Gijsberts och Hans Roodenburg på just europeiska länder har indikerat liknande resultat.

Vill vi behålla en generös välfärdsstat och ha en fortsatt hög invandring – vilket det finns synnerligen goda skäl till att strida för – måste vi således ställa högre krav på de som vill bli svenska medborgare om inte människor som bosätter sig i Sverige ska fastna i isolering och brist på sysselsättning. I detta arbete bör ett lag- och regeltest ses som ett bra och naturligt första steg.

Partistyrelsens yttrande över motionerna samt över förslagen från arbetsgruppen för arbetsmarknadspolitik presenteras i del 2 i landsmöteshandlingarna.

D. Demokrati och jämställdhet

Innehåll:

Motioner **109**
Fri- och rättigheter, det politiska systemet och myndigheterna 109
Integritetspolitik samt övriga demokratifrågor 119
Allmän jämställdhetspolitik samt föräldraförsäkringen 123
Jämställt arbets- och näringsliv samt övriga jämställdhetsfrågor 129
Partistyrelsens yttrande **134**
Inledning 134
Fri- och rättigheter, det politiska systemet och myndigheterna 134
Integritetspolitik samt övriga demokratifrågor 141
Jämställdhetspolitik 142
Partistyrelsens förslag till beslut **143**

Motioner

Fri- och rättigheter, det politiska systemet och myndigheterna

D1. Meddelar- och yttrandefrihet i skattefinansierad verksamhet

Sven Jägervall, Halmstad
Per Carlsson, Eldsberga

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att meddelar- och yttrandefrihet införs för anställda och uppdragstagare i all skattefinansierad verksamhet

Medborgarna och medierna har en rätt att erhålla kunskap om skattemedel används på ett riktigt sätt. Upphandlande och beslutande enheter har rätt att få upplysningar om eventuella brister. Tillsynsmyndigheter har behov av upplysningar som ej erhålles vid sedvanlig tillsyn. En viktig informationskälla är den personal som är anställd eller har uppdrag i skattefinansierad verksamhet. Nuvarande ordning med avtal i vissa fall ger upphandlande myndighet möjlighet att kräva skadestånd eller säga upp avtalet. Avtal har dock ingen rättsverkan i en arbetsrättslig process i domstol, för medarbetaren som tipsat om oegentligheter. Hindrar ej heller arbetsgivaren/uppdragsgivaren från att efterforska källor. I dagsläget är det ofta vikarier och visstidsanställda som tipsar om missförhållanden, med risk att bli åtalad för avtals- eller lagbrott. Brister i vård och omsorg, arbetsmiljö, miljö, kvalitet, jämställdhet, arbetsrätt, ekonomisk redovisning eller motsvarande eller oskälig överföring av skattemedel till ägare, användning av oseriösa underentreprenörer eller ekonomisk brottslighet kan aldrig anses vara affärshemligheter som med lagens hjälp ska kunna undanhållas skattebetalarkollektivet. Tidigare har kravet på yttrande- och meddelarfrihet främst handlat om vård, skola och omsorg. Senaste årens rättsprocesser avseende mutor och korruption har visat att även annan skattefinansierad verksamhet bör omfattas av yttrande- och meddelarfrihet.

D2. Vallagen

Alf Persson, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att utreda vallagen för uppnående av bättre demokrati

Yrkar om ändring i vallagen vari väljaren kan förvänta sig att det som partiet lovar före valet också ska kunna genomföras utan att sakfrågor kan förhandlas bort i olika konstellationer. Detta kan ske genom att vid en andra valdag ska endast finnas två alternativ. Då måste respektive alternativ presentera sin verkliga politik, som kan granskas och misstroende lättare kunna riktas mot felaktiga eller märkliga beslut som icke överensstämmer med vad som lovats.

D3. Ett valsystem som tar till vara på 2000-talets möjligheter

Folkpartiet liberalerna Kalmar län
Ann-Mari Brevik Adiels, Billdal
Björn Brändewall, Kalmar
Niklas Frykman, Eskilstuna
Sebastian Hallén, Kalmar
Mattias Lönnqvist, Sundbyberg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att allmänna val ska hållas på skilda valdagar
2. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att kandidater i allmänna val ska kunna bli personvalda av alla som får rösta till församlingen i fråga – inte bara från en enda valkrets. Vid riksdagsval ska alla personkryss inom riket komma kandidaten tillgodo, vid kommunval ska alla personkryss inom kommunen komma kandidaten tillgodo och så vidare
3. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att personvalsspärrarna ska kräva ett fast och lågt antal kryss, i stället för en viss procent av rösterna inom en valkrets. Spärrarna bör vara olika för riksdagsval, landstingsval och kommunval
4. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att traditionell valsedelröstning ska kompletteras med elektronisk röstning
5. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att elektronisk röstning ska erbjuda möjligheten att lämna en andrahandsröst

Vårt decentraliserade medielandskap ger politiker större möjlighet att få direktkontakt med väljarna. På www.valpejl.se kunde väljaren 2010 snabbt hitta den kandidat som bäst matchade ens åsikter, i hela riket. Men vårt valsystem tillät

oftast inte väljaren att rösta på den kandidaten. I en tid då valdeltagandet i stort sjunker, är det hög tid att göra valsystemet mer lyhört och demokratiskt.

1. Skilda valdagar. Riksdagsval, landstingsval och kommunval har unika frågor som måste föregås av varsin debatt. Oetiska politiker ska inte kunna gå till val på frågor som egentligen beslutas någon annanstans. Valdagarna bör skiljas åt.

2. Räkna personkryss från alla valkretsar. En väljare i Skåne berörs av de beslut som Skåne landstings/regionfullmäktige fattar – oavsett var i Skåne beslutsfattarna bor. Men om Eva är skriven i Malmö och har förtroende endast för Nils i Hässleholm, så får hon inte kryssa honom – för hon bor inte i ”hans” valkrets. Att skriva hans namn på en blank partivalsedel skulle i praktiken bara bli en röst på toppkandidaterna hemma i Malmö, eftersom Nils bara kan bli personvald av en enda valkrets. Detta bör ändras.

3. Lägre och jämlikare personvalsspärrar. Personvalsreformen var en seger för liberalismen, men de höga spärrarna som andra partier krävde har gjort att ytterst få personer kryssats in. Få väljare känner att de kan påverka. Att spärren dessutom formuleras som en procentsats gör att kandidater i stora valdistrikt, eller stora partier, behöver fler kryss än andra för att komma över spärren. Det är inte rättvist. Spärren förhindrar oberäkneliga resultat om extremt få kryssar. Det är bra. Men det borde räcka med en spärr på ett fast antal kryss. I kommunval krävs utöver procentspärren att kryssen ska vara minst 50 till antalet, i landstingsval minst 100. Om detta kompletterades med en siffra för riksdagsval (och eventuellt reviderades), skulle procentdelen kunna avskaffas.

4. Elektronisk röstning. Dagens röstning med papperslappar innebär en enorm ruljans av valsedlar, där endast en bråkdel används i slutändan. Detta är dåligt för ekonomin och miljön, men även för demokratin; pengar, inte politiska idéer, blir avgörande för om ett parti kan ställa upp i allmänna val, eftersom de måste få ut sina valsedlar till varje vallokal i landet, och sedan kontrollera för sabotage flera gånger under valdagen. Och den manuella rösträkningen innebär alltid risk för den mänskliga faktorn – fel eller fusk. Dessa problem kan lösas med elektronisk röstning. I varje vallokal kan det stå en röstmaskin, där väljaren via till exempel en pekskärm kan välja mellan alla partier och kandidater som ställer upp i valet. Alla partier får en rättvis och lika stor chans, och makten ligger i sanning hos väljaren. Röstning kan även ske via internet.

Elektronisk röstning används redan i många länder. 2004 röstade 28,9 procent av väljarna i USA elektroniskt, och 380 miljoner väljare i Indien valde sitt parlament med elektroniska röstningsmaskiner. I Baltikum går det i dag att rösta via sms. Kompromisser kan förstås göras. Om datoriserad lagring av rösterna inte bedöms vara säkert, kan röstmaskinen skriva ut ett kvitto på plats, eller rentav en skräddarsydd valsedel.

Denna motion syftar inte till att binda upp Folkpartiet kring någon specifik lösning, men till att öppna sinnet för de möjligheter som elektronisk röstning kan ge, och utforska dessa. Partier får gärna fortsätta köra ut valsedlar till vallokaler och hushåll. Men med elektronisk röstning som komplement, kan vi belöna de väljare som tar valet (och personvalet) på största allvar och gör efterforskningar. Vi kan göra valet tillgängligare för de som inte vill gå till en vallokal. Spelplanen kan bli mycket rättvisare för partier på uppstart eller med begränsade resurser.

5. Möjlighet att rösta på andrahandsval. Fyraprocentspärren i riksdagen, och dess motsvarigheter i landsting och kommun, är nödvändiga för att förhindra kaos i parlamenten. Men spärrarna gör samtidigt demokratin stel. Väljare vågar inte rösta på ett uppstickarparti, eftersom rösten är kastad i sjön om partiet inte når över spärren. Med elektronisk röstning som nämnts ovan, vore det enkelt att även registrera ett andrahandsparti att rösta på. Folk måste kunna välja efter sina hjärtan, utan att behöva taktikrösta. Detta utsätter förstås alla etablerade partier för ökad konkurrens. Men vi liberaler vet redan att konkurrens är oslagbart som sporre för att bli bättre, så detta bör vi välkomna!

D4. Inför skilda valdagar för stat, landsting och kommun

Henrik Lundin, Tyresö
Rickard Malmberg, Nyköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för skilda valdagar i val till stat, landsting/region respektive kommun

Nackdelen med skilda valdagar är risk för minskat intresse för regionala och lokala val. Fördelarna med skilda valdagar är att ge en möjlighet till vitalisering och fokusering på lokala frågor under valdagarna, och även att populistiska partier som har uppmärksamhet på riksnivå inte ska få samma genomslag på regionala och lokala nivåer när väljare kanske slentrianmässigt röstar på samma parti i alla tre valen trots att partiet kanske saknar valbara personer i den egna kommunen.

Det omval som gjordes i Värmland och Västra Götaland med lågt valdeltagande visar att det är en reell risk med ett minskat intresse för regionala frågor. Skulle däremot hela landet gå till exempelvis kommunalval samma dag, är det sannolikt att riksmedier skulle uppmärksamma valet på ett helt annat sätt än vad som nu blev fallet.

D5. Korta mandatperioderna

Johan Strandberg, Saltsjö-Boo

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att mandatperioderna blir ett år
2. **att** Folkpartiet ska verka för att småpartispärrarna tas bort
3. **att** Folkpartiet ska verka för att elektronisk röstning tillåts i samband med riksdagsvalen
4. **att** Folkpartiet ska verka för att ett obegränsat antal kandidater får kryssas på en lista
5. **att** Folkpartiet ska verka för att icke-parlamentariker ska få ingå i riksdagsutskotten
6. **att** Folkpartiets provvalssystem inför Europaparlamentsvalet med ettor och tvåor byts ut[1]
7. **att** Folkpartiet ska verka för att riksdagskandidater får tillgodogöra sig personkryss från alla valkretsarna

Ettåriga mandatperioder kunde ge exempelvis färre svikna vallöften, chans till revansch snabbare och yngre förstа-

1. Yrkande 6 hänvisat till avsnitt K, Folkpartiets organisation och stadgar.

gångsväljare. Dessutom borde det bli mindre av fokus på att vinna val, mer fokus på det som Sverige långsiktigt behöver och mer av blocköverskridande uppgörelser. Bättre vore förmodligen att de två blocken i högre grad samarbetade prestigelöst och i lägre grad bekämpade och smutskastade varandra. I ideella föreningar och aktiebolag has redan val varje år. Frågan är huruvida samhällsutvecklingen gagnas av att politiker har en fördel som styrelseledamöter utanför politiken saknar. Föreningars och aktiebolags verksamhet skiljer sig knappast mycket från den som politiker bestämmer över. Med ettåriga mandatperioder slipper man troligen också hattandet fram och tillbaka, vilket uppstår när ett av blocken vinner val vart åttonde år och upphäver motståndarblockets förändringar. Det skulle sannolikt också bli lättare att rätta till misstag som motståndarblocket gjort, ett ökat intresse hos andra än yrkespolitiker att kandidera och mer av debatt inom partierna. Politikerna kunde också direkt efter valen i högre grad ägna sig åt samhällsproblem och i lägre grad åt partiinternt krisarbete. Det lär också bli ett högre tempo i reformarbetet. En risk med långa mandatperioder är att partierna väntar med förbättringar tills de ett valår gjort ett utspel. Både 2007 och 2009 motionerade jag själv om att gamlingar borde få komma ut mer. Partitoppen yttrade inte då mycket men desto mer i valrörelsen. Negativt med fyraåriga mandatperioder är att arbetsgivare kan avstå att inför ett val nyanställa personal. Med ettåriga skulle Folkpartiledningen slippa att lägga fram förslag och samtidigt hoppas att de inte går igenom. Under 2011–2013 skulle mer sannolikt bli gjort om riksdagsval hölls än om alla mest väntade på 2014. Föredömliga var dock Bengt Westerberg och Bo Könberg genom att ha fått igenom många förslag och därmed tömt idéskafferiet. För många partiledare innebär ett riksdagsval nu att vinna eller försvinna, vilket gör att de kan dra sig för åtgärder eller förslag som vore bra på lång sikt. Personer som inte kom in i riksdagen eller regeringen lämnar ofta politiken, varför kvaliteten på rikspolitikerna blir onödigt låg. Får partier som är på väg utför snabbt en ny chans borde populistiska förslag och utspel som inte är förankrade i partiet bli mer sällsynta och toppolitiker som vill bli partiledare slippa hoppas att det egna partiet förlorar val. Folkpartisterna skulle förmodligen också vänja sig vid ungefär 5 procent i riksdagsvalen. Ju högre kraven är på vår partiledare att leverera bra valresultat, desto mer främlingsfientlig kan vår politik framstå som. Få verkar numera reagera när politiker vänder kappan efter vinden eftersom beteendet blivit så etablerat. Sedan fyraåriga mandatperioder infördes har för övrigt samma statsministerkandidater aldrig mötts i två raka val. Palme och Fälldin möttes dock i fem raka valrörelser. Valdeltagandet kan bli lägre men samtidigt lär fler än i dag rösta någon gång under en fyraårsperiod. För övrigt var valdeltagandet klart högre när vi hade treåriga mandatperioder. Mycket av det som hinns med på fyra år skulle väl hinnas på ett år? Att när det gäller att få igenom stora förändringar tvingas till flera segerval i följd borde vara en fördel om det handlar om en regering som vill åstadkomma exempelvis ett systemskifte. Alliansregeringen var knappast inaktiv under sitt första år vid rodret men därefter verkar det ha gått i snigelfart. Väljarna borde få avsätta politikerna redan innan följderna av en förändring blivit tydliga. Annars behövs tjugoåriga mandatperioder. Devalveringarna på 1970-talet såg man ju till exempel inte effekterna av förrän på 1990-talet. Effekterna på statsfinanserna av att det sedan mitten av 1990-talet varit få som arbetat, få företagare och ett stort beroende av ett fåtal storföretag har vi ju ännu inte sett. I och med att väljarna är osäkra verkar det orimligt att ett block som vinner med ett mandats marginal får regera ostört i så många år som fyra. Med dagens långa mandatperioder kan dessutom en regering, trots att den förlorat väljarnas stöd, fortsätta år efter år. En risk med långa mandatperioder är också att det blir slappt. Enligt ungefär hälften av länsförbundens internetsidor var det i januari fortfarande valrörelse. När partierna har ett stort fokus på att vinna val ökar rimligen risken för att små grupper med stora behov glöms.

D6. Elektronisk röstning

Marianne Nordblom, Nyköping
Nicklas Bengtsson, Jönköping
Birgitta Ohlsson Klamberg, Stockholm
Rickard Malmberg, Nyköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska driva frågan om att elektronisk röstning ska införas som komplement till traditionell röstning

Nuvarande röstsystem innebär ett enormt arbete med upptryckta pappersvalsedlar där bara en bråkdel används i slutänden. Ett mycket kostsamt och tidskrävande arbete samtidigt som röstsystemet verkar negativt för både ekonomin och miljön.

För att inte stänga ute någon grupp röstare, bör elektronisk röstning under en lång övergångsperiod löpa parallellt med det traditionella röstalternativet. Man ska även kunna e-rösta i vallokalen.

Många vill inte gå till en vallokal på bestämda tider för att rösta, särskilt inte de i den yngre åldersgruppen. Elektroniskt val kan göra att fler lockas till val, speciellt då de yngre väljarna. Det är den grupp som oftast uteblir med sin röst.

Säkerhetsmöjligheterna i datasystemen är mycket avancerade numera och kan inte vara ett hinder.

I dag kan vi utföra våra bankärenden, deklarationer och deltar i auktioner på nätet med olika koder, varför det går att lösa dessa säkerhetsfrågor även vid en e-röstning.

Redan 2004 kunde man e-rösta i USA och Indien har kommit en bra bit på väg.

Estland har e-röstat vid flera val. Det krävdes en dator med internetuppkoppling, elektroniskt id-kort och en elektronisk kortläsare. En säker identifiering garanteras genom ett system för elektronisk signatur och rösten krypteras.

Norge har lanserat en internetportal med möjlighet att rösta, betala skatt och söka bidrag. Liknande portaler finns i Danmark och Kanada.

Fördelar: räkning av röster underlättas, fördelning av personröster tydliggörs, antalet ogiltiga röster elimineras, fel ifyllda val inte kommer med, mindre risk för fusk och felräkning. Internet är ett verktyg som ligger i tiden.

Borde inte Sverige visa sig mer framåt i denna fråga?

D7. Ändra vallagen vid omval

Erik Johansson, Örebro
Gabrielle Peteri, Nora

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **Att** Folkpartiet ska verka för att vallagen ses över så att alla röstberättigade ges möjlighet att utnyttja sin rätt

Det kan knappast ha undgått någon att det ordinarie valet fick göras om i regionen Västra Götaland, eller i en av fyra valkretsar i Örebro kommun.

Vad som däremot kanske är obekant är att vallagens bestämmelser innebär att inte alla fick chansen att utöva sin rätt att rösta i valet.

Då man i omvalet använder sig av en ny röstlängd, och inte den som användes i det ordinarie valet, så tas ingen hänsyn till skillnader genom utflyttning/inflyttning som skett i de geografiska områden vilket innebär att de som flyttat in får rösta ännu en gång (efter att deras röst räknats tidigare i annan krets) och att de som flyttat ut inte får rösta alls!

Detta kan inte vara meningen vid ett omval, och vi yrkar därför att Folkpartiet verkar för att vallagen ses över så att alla röstberättigade vid ett omval endast får rösta en gång, men faktiskt får rösta!

D8. Snabbare fastställande av valresultat

Gunnar Andrén, Stocksund

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att arbeta för en ordning som möjliggör att 2014 års allmänna val samt de som komma ska, ska vara fastställda senast på tredje dagen efter valdagen

I Finland kunde justitiedepartementet fastställa valresultatet av 2011 års finländska riksdagsval onsdagen den 20 april. Valet ägde rum söndagen den 17 april.

I Sverige ägde så kallade omval rum i Västra Götaland och Örebro 240 dagar efter alllmänna valen den 17 september 2010, detta sedan valprövningsnämnden funnit att allvarliga fel inträffat under sammanräkningen respektive röstningen.

Dessa fel ska inte negligeras. Men de måste vägas mot väljarnas rätt att bli tagna på allvar och deras rätt att inom kort få veta vad deras vlöhandling utmynnat i.

Vi måste få ett system som gör att valresultatet kan fastställas, av Valprövningsnämnden, senast tre dagar, om exceptionella omständigheter sju, efter valet. För region-, landstings- och kommunval bör tidsfristen vara till exempel tio dagar.

Omval är en styggelse. Valprövningsnämnden ska vara den instans som fastställer valresultatet, med nyttjande av den vetskap, kunskap och omdöme som dess förträffliga ledamöter besitter.

Men valhemligheten ska bestå i att partivalet ska vara hemligt, inte att hemlighålla valresultatet.

D9. Utjämningsmandat i kommunalval

Gunnar Andrén, Stocksund
Sebastian Hallén, Kalmar
Magnus Öhlander, Sigtuna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för ändring i kommunallagen så att uppdelning av kommuner i valkretsar också kräver utjämningsmandat

Vid val till riksdag och landsting/regioner är utjämningsmandat föreskrivet om fler än en valkrets finns.

Samma princip bör gälla kommuner – för att varje röst ska vara lika mycket värd och möjligheten att manipulera valresultatet genom olika indelningar i valkretsar förebyggas. Det handlar ytterst om respekten för den enskilde väljaren.

D10. Inför kommunala utjämningsmandat

Folkpartiet liberalerna Sundbyberg
Peter Olevik Dunder, Handen
Jan Ertsborn, Falkenberg
Sebastian Hallén, Kalmar
Christer Romson Lande, Stockholm
Christian Löwendahl, Sundbyberg
Lars Wedén, Sigtuna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska ställa sig positivt till en reformering av vallagen
2. **att** Folkpartiet ska ställa sig positivt till att kommuner som är indelade i valkretsar ska använda sig av utjämningsmandat
3. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för en reformering av vallagen enligt tidigare två yrkanden

I ett parlamentariskt system där röster omvandlas till mandat kommer man aldrig att hitta ett system som är hundraprocentigt rättvist; det blir alltid en avvägning mellan vad som är praktiskt och vilka prioriteringar man väljer att göra. Detta innebär inte att Sveriges vallag inte kan förbättras.

På nationell och landstingskommunal nivå hanteras problemet med orättvisor skapade av valkretsar med hjälp av utjämningsmandat. I kommuner finns dock inte dessa, och uppdelningen i valkretsar skapar då problem. Vallagen (4 kap. 12 §) säger följande:

”Om en kommun har fler än 6 000 personer som har rösträtt, får kommunen delas in i två eller flera valkretsar. Om det finns fler än 24 000 som har rösträtt i en kommun eller om det för kommunen ska utses minst 51 fullmäktige, ska kommunen delas in i två eller flera valkretsar. En kommun som har färre än 6 000 personer som har rösträtt får delas in i två eller flera valkretsar endast om det finns synnerliga skäl för det.”

Går vi då till Sundbyberg som exempel så hade vi i valet 2010 totalt 30 146 röstberättigade i kommunen (källa: Valmyndigheten) och vi har sedan 1988 51 fullmäktige, vilket innebär att kommunen är tvungen att ha minst två valkretsar. Denna valkretsindelning påverkar sedan hur mandaten fördelas.

I valet 2002 ledde valkretsindelningen till att Centerpartiet inte fick det mandat de skulle ha fått om kommunen hade varit en valkrets, och de kom därmed inte in i kommunfullmäktige. Däremot påverkades inte blockfördelningen i kommunen då detta mandat gick till Moderaterna. I valet 2006 var det i stället Miljöpartiet som vann ett mandat på valkretsindelningen och i stället förlorade Moderaterna ett mandat. Då Miljöpartiet i Sundbyberg samarbetar med Socialdemokraterna så påverkade detta förhållandet mellan blocken och i stället för tre mandats övervikt för alliansen blev det i stället ett mandats övervikt 2006. Detta ska ställas i relation till att det var sju procentenheter som skilde blocken åt.

I valet 2010 fick alliansen (Folkpartiet, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Moderaterna) tillsammans 49,35 procent av rösterna men enbart 24 (av 51) mandat. De rödgröna

(Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet) fick 46,96 procent av rösterna men hela 25 mandat. De fick alltså färre röster än alliansen, men fler mandat. Detta berodde helt på valkretsarna. Om Sundbyberg hade varit en valkrets så skulle Moderaterna och Folkpartiet fått ett mandat till vardera, och Vänsterpartiet liksom Miljöpartiet skulle ha förlorat varsitt mandat. I Sundbyberg skulle därmed alliansen ha fått 26 mandat och skulle då ha kunnat bilda en majoritet i enlighet med väljarnas vilja.

Hur viktiga utjämningsmandat är där de finns ser man tydligt i Stockholms läns landsting. I valet fick 2010 fick Centerpartiet enbart ett (1) mandat bland de fasta mandaten, men tack vare utjämningsmandaten kom man upp i totalt sex (6) mandat. Detta motsvarar det antal mandat som Centerpartiet skulle ha fått om Stockholms län varit en valkrets, och utjämningsmandaten gjorde därmed valresultatet mer rättvist.

För små kommuner, som Sundbyberg, skulle ett avskaffande av valkretsarna kunna vara en lösning på de orättvisor som valkretsindelningen skapar, men för stora kommuner som Stockholms stad skulle detta inte hjälpa alla. Där blir problemet annorlunda och det vore ogörligt att ha en valkrets för hela kommunen. Man får dock fortfarande situationen att valkretsarna gör valsystemet skevt. Ett parti som är starkt i en valkrets kan komma in, medan ett parti som tar fler röster i kommunen totalt kan hamna utanför fullmäktige enbart på grund av att rösterna fördelar sig jämnt mellan valkretsarna.

En lösning på de problem som finns måste fungera både i små, mellanstora och stora kommuner och därmed är inte den lämpligaste lösningen att avskaffa valkretsarna. I stället blir den bästa lösningen att införa utjämningsmandat i alla kommuner som har fler än en valkrets. Vi får ett valresultat i våra kommuner som bättre speglar väljarnas vilja och som upplevs som mer rättvist.

D11. Inför kommunal parlamentarism

Olov Lindquist, Stockholm
Christer Romson Lande, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska agera för en ändring av kommunallagen, innebärande att kommun-, landstings- och regionstyrelserna enbart består av de partier som bildar majoritet och att detta genomförs i första hand som en försöksverksamhet i vissa kommuner

Under lång tid har det pågått olika försök till att vitalisera demokratin. Förslagen har varit många, en del som genomförts har varit bra, annat mindre bra. En del har kanske till och med varit dåligt. Vi vill göra landets alla fullmäktigeförsamlingar till ett mer levande organ, samtidigt som ”regeringsmakten” synliggörs på ett mer tydligt sätt.

I riksdagen finns en tydlig regeringsmakt. Regeringen är utsedd av en majoritet av riksdagspartierna och alla partier sitter inte i regeringen. I kommuner, landsting och regioner är det precis tvärtom. I de ”regeringsorgan” som finns i dessa församlingar, alltså kommunstyrelser, landstingsstyrelser och regionstyrelser, finns företrädare för både majoritet och opposition och när ärenden sedan når det högsta beslutande organet, fullmäktigeförsamlingen, så sker en inte alla gånger så upplyftande debatt, där utgången dessutom är given från början.

Om det skulle vara så att ”regeringsorganet” endast bestod av majoritetspartierna och oppositionen inte hade tillgång till detta, utan i stället var ”tvungna” att lägga sina förslag direkt i fullmäktigeförsamlingarna, så skulle dessa bli ett mer levande organ vilket troligtvis skulle ge en mer spännande debatt. Vi menar inte att det här förslaget på något sätt är någon mirakelmedicin över hur demokratin kan vitaliseras, men vi anser ändå att det finns ett värde i att tydliggöra ”regeringsrollen” och att på alla sätt försöka få till stånd bättre fullmäktigedebatter. Vi föreslår därför en försöksverksamhet i enlighet med motionens intentioner.

D12. Korta mandatperioderna för de folkvalda

Ann-Mari Brevik Adiels, Billdal

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att mandatperioderna för folkvalda kortas till maximalt åtta år

Förutsättningarna för politiken och politikerna har förändrats en hel del de senaste decennierna. Förtroendet för politikerna har minskat, bland annat som en följd av den allt högre utbildningsnivån hos befolkningen och allt större förväntningar på politiken.

Den granskande journalistiken gör det svårare att dölja korruption och omoraliskt beteende, inkluderat att politiker inte lever som de lär.

Partiledningarnas handlingsfrihet i förhållande till medlemmarna har ökat, bland annat beroende på sjunkande medlemstal. Samtidigt som förutsättningarna för direktdemokrati har ökat genom möjligheterna att via internet skaffa information om vad väljarna önskar har partierna alltmer utvecklats till professionaliserade kampanjpartier.

När vi tidigare hade många fritidspolitiker är det i dag vanligare med yrkespolitiker som sitter på livstid. De upplevs av oss väljare mer och mer som en egen klass, politikerklassen. För att politikerna ska våga genomföra nödvändiga förändringar, behöver vi ha en begränsning av mandatperioderna till exempelvis maximalt åtta år. Hade vi haft det skulle förmodligen utgången av FRA-omröstningen ha blivit annorlunda.

Då skulle de folkvalda ha större frihet att rösta efter det mandat de fått av väljarna och inte ängsligt snegla på partiledningarna i rädsla för att inte hamna på valbar plats i nästa val.

D13. Införande av republik

Bengt Olsson, Linköping
Andreas Bergström, Stockholm
Anne-Lie Elfvén, Stockholm
Andreas Froby, Tullinge
Shirley Gerhardsson, Nacka
Dietmar Gleich, Falun
Sebastian Hallén, Kalmar
Eva Ek Josefsson, Ulricehamn
Benny Lindholm, Uppsala
Tobias Revenäs, Uppsala
Ulf Schyldt, Täby
Magnus Simonsson, Enskede gård
Jenny Sonesson, Stockholm
Jesper Svensson, Johanneshov

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** det skrivs in i Folkpartiets partiprogram att Sverige ska övergå till republik och att Folkpartiet också ska arbeta för att detta genomförs

För en liberal borde det vara en självklar princip att inte några offentliga ämbeten ska gå i arv. Allra minst borde det gälla landets högsta offentliga ämbete, statsöverhuvudets. Men verkligheten i Sverige av år 2011 är att statsöverhuvudets ämbete går i arv. Det finns naturligtvis tradition och historiska förklaringar till detta, men de kan inte vara tillräckliga motiv för att vi ska fortsätta med denna ordning. Många, som egentligen anser att dagens ordning är fel, vill ändå inte ändra på den, utan hänvisar till Torekovöverenskommelsen från 1971, som innebar att monarkin skulle bestå, men att monarken fråntogs allt politiskt inflytande och endast skulle ha ceremoniella uppgifter.

Men vi tycker inte att det räcker, utan principen om att inga offentliga ämbeten ska ärvas tar över värdet av en tradition. Det borde vara en självklar hållning för en liberal och vi föreslår därför att landsmötet beslutar att det ska skrivas in Folkpartiets partiprogram att Sverige ska övergå till republik och att Folkpartiet också ska arbeta för att detta genomförs.

D14. Samma princip för alla statliga ämbeten

Dietmar Gleich, Falun
Karl-Erik Andersson, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att Sveriges statsöverhuvud ska väljas för en begränsad tid

Alla statliga ämbeten ska tillsättas enligt samma princip.

D15. Republik utan president

Christian Löwendahl, Sundbyberg
Dietmar Gleich, Falun

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att Sverige avskaffar monarkin och inför republik
2. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att Sveriges nya statsskick bibehåller nuvarande parlamentariska hantering av den politiska makten, utan att något presidentämbete inrättas

Monarkin är en olycklig historisk kvarleva från sämre tider. Fortfarande har märkligt nog Sverige en statschef som ärvt sitt ämbete. Detta strider mot den grundläggande liberala principen om att alla offentliga ämbeten ska tillsättas efter kompetens och vara öppna för alla vuxna medborgare. Det borde därför vara en självklarhet för Folkpartiet liberalerna att stödja avskaffandet av monarkin.

När republik införs finns det olika möjligheter. Republiker har normalt ett presidentämbete som kan ha mer eller mindre stor politisk makt alternativt vara rent ceremoniellt. Det parlamentariska systemet i Sverige fungerar på många sätt bättre än i de länder som har ett presidentämbete med politisk makt. I USA blir det en extrem personfixering kring presidenten som är olycklig. I länder som Frankrike finns en maktdelning mellan presidenten och statsministern och det är närmast inbyggt i systemet att det uppstår konflikter. I Sverige har vi däremot en tydlighet i att statsministern leder regeringen, samtidigt som den personliga makten begränsas av riksdagen. Detta fungerar i grunden bra. Vi bör därför bibehålla nuvarande parlamentariska system och inte inrätta något presidentämbete med politisk makt.

Vi uppfattar inte heller att det finns behov av att inrätta något ceremoniellt presidentämbete. När det gäller den formella titeln statschef kan man tänka sig antingen att statsministern är också är statschef, att riksdagens talman har denna titel eller att vi helt enkelt inte har någon sådan titel. Vad som är mest praktiskt ur olika aspekter kan behöva utredas närmare, men personligen tilltalas vi av tanken att inte ha någon titel kallad ”statschef”. Det är också en modell som förespråkas exempelvis av Mats Lindberg som är professor i statsvetenskap.

Det enklaste och mest logiska är alltså att vi helt enkelt avskaffar monarkin och inför republik utan att ändra något i övrigt och att vi avskaffar titeln statschef i Sverige. Det bör inte uppstå några särskilda problem i samband med detta, utom att besluta om rimliga avgångsvillkor för medlemmar i familjen Bernadotte när deras officiella position avskaffas.

D16. En ny Torekovkompromiss

David Ekstrand, Uppsala

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet tar initiativ till en ny kompromiss kring statsskicket, som bevarar statschefsämbetet inom ätten Bernadotte men som ger riksdagen formell makt att godkänna och avsätta monarken

1809 års regeringsform förutsatte en personlig kungamakt, vilket kungarna också hade fram till dess att Nils Edén vann striden om parlamentarismen 1917. Enligt grundlagens bokstav ägde konungen alltjämt allena styra riket fram till 1974 års regeringsform. Den så kallade Torekovkompromissen om statsskicket som bevarade arvmonarkin men berövade den all politisk makt de jure. Den innebar ett stort steg framåt. Från att ha varit kungens undersåtar är vi i dag jämlika medborgare, vars statschefsämbete råkar gå i arv inom en viss familj. Nu är vi herrar i vårt eget hus, såsom anstår ett fritt folk.

Ändå kvarstår invändningarna mot monarkin. Statschefsämbetet är ett offentligt ämbete. Det enda rätta är att det är folket som själva får utse dess innehavare genom att välja mellan olika kandidater. En folkvald statschef skulle också i högre grad kunna utgöra en verklig nationell samlingspunkt.

Kungen är en symbol för Sverige, men inte för den svenska demokratin. Vi ser i honom inte någon som vi själva har valt utan någon som har kommit till sin post genom arv. Det skapar ett avstånd mellan kung och folk som inte finns för folkvalda presidenter i länder som Finland, Island och Tyskland. Medan många människor identifierar sig starkt med monarkin så är det åter många som aldrig kan känna sig fullt i samklang med sitt land så länge som det företräds av ärvda herrar.

Till detta kan läggas det faktum att monarkins brist på makt utgör ett liberalt problem. Det bästa för Sverige vore att vi fick en folkvald statschef med viss vetorätt över lagar som påverkar demokratins spelregler, inklusive de medborgerliga fri- och rättigheterna. Sverige har en internationellt sett mycket låg grad av maktdelning, vilket inte är till gagn för frihetens bevarande. Medan domstolarna genom åren fått ökad makt att upprätthålla grundlagsstadgade fri- och rättigheter kännetecknas svensk rättskultur alltjämt av extremt stor försiktighet i detta avseende. Kvar blir ett glapp mellan de rättigheter som bör värnas och de mekanismer som finns att värna dem. En folkvald statschef med vissa maktbefogenheter skulle kunna sluta detta glapp.

Där står alltså den liberala republikanismen. Men den är inte den enda ståndpunkten i samhället, och detta bör vi ta på allvar. Vi liberaler är arvtagare till en idé från Locke, Rousseau, Kant och Rawls, nämligen att politisk maktutövning så långt möjligt är bör ske på villkor som alla kan acceptera. När det råder långvariga meningsskiljaktigheter kring demokratins spelregler så är detta ett problem för liberaler. Den långa tradition av breda samförståndslösningar kring konstitutionella frågor som vi har i Sverige är något som vi bör värna. Vi kan dock konstatera att monarkifrågan fortsätter att dela det svenska folket. Vi bör därför försöka hitta en lösning som gör det möjligt att närma oss varandra och som för det svenska statsskicket in i nästa generation. Vi behöver en ny Torekovkompromiss.

Det är vanskligt att spekulera i vad innehållet i en sådan uppgörelse skulle kunna vara. Jag tänker dock föreslå en riktning att färdas i. Liksom den nuvarande Torekovkompromissen bygger den på en kodifiering av redan existerande normer. Centralt bland dessa normer är att kungens rätt till sitt ämbete bygger på ett tyst accepterande från regering, riksdag och folk. Riksdag eller regering kan inte inom gällande grundlag framtvinga en monarks abdikation. Men den dag riksdagen eller regeringen uttrycker som sin vilja att kungen bör avgå, den dagen har kungen förlorat den moraliska rätten till sitt ämbete.

För att göra den här principen bindande bör riksdagen få godkänna en monarks trontillträde genom en omröstning. På så sätt får monarken det folkliga mandat han i dag saknar. Men det mandat som riksdagen har givit måste också kunna dras tillbaka om monarken inte sköter sina uppgifter. Det bör alltså finnas möjlighet för riksdagen att på något sätt avsätta monarken.

Detta är inte en perfekt lösning, men det är en lösning som stärker monarkins legitimitet samtidigt som den gör det möjligt för ätten Bernadotte att fortsätta vid Sveriges tron, något som en klar majoritet av svenska folket verkar vilja. Den står också i samklang med våra äldsta lagar, som fastslog att ”svear äga konung taga och så vräka”. Det är en skam för vårt land att vi på denna punkt står längre tillbaka nu än för 700 år sedan.

D17. En breddad och durativ definition av demokrati

Simon Hedlin Larsson, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att begreppet demokrati bör breddas till att omfatta politiska institutioner och fler fri- och rättigheter än bara allmänna och fria val, samt även ta hänsyn till kvaliteten och efterlevnaden avseende dessa
2. **att** landsmötet uttalar att begreppet demokrati bör ses som ett durativt snarare än ett dikotomt fenomen
3. **att** idén om en breddad och durativ definition av demokrati ska uppmärksammas i det fortsatta arbetet med ett nytt partiprogram

Frågar man människor om de är positivt eller negativt inställda till demokrati svarar de flesta ja. Men vad är egentligen demokrati? Demokrati används nästan uteslutande i positiv bemärkelse, men många har egna uppfattningar om vad demokrati är. Det är därför problematiskt att denna fråga förhållandevis sällan diskuteras. Folkpartiet bör aktivt verka för att föra en öppen debatt om vad demokrati ska defineras som och bör också aktivt ta ställning för att en bred definition tillämpas.

Språkligt innebär demokrati folkmakt eller folkstyre. Termen förknipppas därför ofta med allmänna och fria val. Men denna definition är mycket snäv och gör att man förbiser många grundläggande rättigheter som är minst lika viktiga som att det existerar av folket valda politiska församlingar.

Center for Systemic Peace, som genom datasetet Polity IV undersöker huruvida de politiska institutionerna i ett land är demokratiska eller auktoritära, lägger exempelvis in begränsningar av den exekutiva makten som en demokrativariabel. Även politiskt deltagande och i viss utsträckning politisk pluralism räknas in. Hur ofta har man i den svenska debatten om demokrati hört begränsningar av den exekutiva makten nämnas? Mycket sällan – trots att man empiriskt har funnit att det är en mycket viktig variabel för huruvida friheter och rättigheter respekteras eller ej. Om man ser demokrati som ett fenomen kopplat till frihet vore det således önskvärt att verka för att bredda begreppet till att omfatta denna typ av komponenter.

Att bredda begreppet demokrati till att omfatta fler fri- och rättigheter är en klok idé. Någon gång ibland diskuteras äganderätt och risk för expropriation i anknytning till demokrati och utveckling, men diskussioner av detta slag tenderar att bli enögda och glömma andra rättigheter som också är viktiga, såsom rätten att arbeta och att få starta och driva företag. Dessutom är det viktigt att inte bara se vilka rättigheter som konstitutionellt eller juridiskt existerar, utan också undersöka efterlevanden och kvaliteten på dessa. I Surinam tar det exempelvis i genomsnitt 694 dagar att starta ett företag – i OECD-länderna tar det i genomsnitt 13 dagar. Utöver Surinam är det nio andra länder i vilka det tar över 100 dagar att starta ett företag. Om man utgår från att demokrati innebär folkstyre bör man diskutera i vilken utsträckning folket kan sägas styra landet om det tar en privatperson ett halvår bara att registrera ett företag.

Ett annat viktigt perspektiv är om man ser demokrati som ett fenomen som är dikotomt eller durativt. Kan man dela in världens länder i demokratier respektive diktaturer? Är det så enkelt? Detta är något som forskare i dag många gånger vänder sig emot och är ett skäl till att dataset som nämnda

Polity IV – som ser demokrati som en ständig process – blivit så pass populära. Det finns en påtaglig risk att dela upp världens länder snävt i demokratier respektive diktaturer och fria respektive ofria länder. Dels riskerar man att förbise de problem som finns i länder som är fria demokratier, eftersom termen i sig implicerar att man har nått slutmålet, och dels kan man undgå att notera den utveckling som sker i vissa av de länder som klassas som diktaturer och som är värd att stödja och arbeta vidare med. Att tala mer om länder i termer av mer eller mindre demokratiska respektive auktoritära möjliggör gradskillnader som en snäv binär eller dikotom indelning inte gör.

Sammanfattningsvis efterlyser således denna motion en diskussion om vad demokrati ska definieras som och att Folkpartiet verkar inom ramen för den svenska samhällsdebatten för en bred definition som är durativ snarare än dikotom. Vidare så yrkar denna motion även på att idén om en bredare och durativ definition som anförs i texten – innehållandes såväl fri- och rättigheter som demokratiska institutioner, samt efterlevnaden respektive kvaliteten på dessa – ska uppmärksammas i det forsatta arbetet med det nya partiprogrammet

D18. Politiska partier i skolan

Roger Haddad, Västerås
Ann-Mari Brevik Adiels, Billdal
Peter Olevik Dunder, Handen
Jan Jönsson, Skärholmen
Ragnhild Källberg, Västerås
Ulf Larsson, Västerås
Lennart Nilsson, Västerås
Alexandra Spillman, Västerås
Clas Örjan Spång, Solna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att politiska partier tillåts informera och debattera på skolorna inför exempelvis allmänna val

Att få unga att engagera sig i samhällsfrågor är inte svårt. Många ungdomar är intresserade av samhällsfrågor och politiska frågor av olika slag. Däremot är intresset för de politiska partierna varierande och har sedan många år drabbats av minskat medlemsantal. Samtidigt har de politiska partierna en viktig roll i den svenska demokratin genom att de ställer upp i allamäna val på olika nivåer samt företräder sedan medborgarna och fattar beslut å medborgarnas vägnar. Att öka intresset och höja valdeltagandet bland unga är därför en fortsatt stor utmaning. Därför är det viktigt att de politiska partierna också tillåts finnas i sammanhang där många ungdomar befinner sig – detta gäller inte minst skolan.

Skolverket och Justitiekanslern har haft svårt att komma fram till ett tydligt ställningstagande vad det är som ska gälla. I brist på otydligthet och i vissa fall osäkerhet från skolorna har många partier och dess ungdomsförbund utestängts från skolorna inför viktiga val. Folkpartiet liberalerna för besluta att vi tydligt står bakom principen att partier ska få tillträde till skolorna inför allmänna val. Endast i undantagsfall, när det finns en uppenbar risk för konflikter ska rektor kunna neka en aktivitet. Skolorna har enligt skollagen också ett uppdrag att fostra demokratiska medborgare, därför är det också viktigt att de politiska partierna får tillträde till skolorna. Hur formerna för detta ska organiseras ska ske mellan skolledningen och partierna.

D19. Spara in på politiken

Andreas Bergström, Stockholm
Per Altenberg, Stockholm
Jenny Sonesson, Stockholm
Martin Ängeby, Bromma

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att antalet politiker och politiska tjänstemän i alla församlingar hålls till ett absolut minimum av vad som krävs för att hålla en politisk kontroll över verksamheten
2. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att politiska församlingar organiseras för att minimera resor, möten och revirstrider

Ju fler kockar, desto sämre soppa. Men det verkar inte finnas någon gräns för hur långt vi kan gå när det gäller att utöka vår egen krets. Riksdagen har 349 ledamöter, de flest fullständigt okända för sina väljare. Antalet politiska tjänstemän per ledamot har utökats kraftigt de senaste mandatperioderna. Regeringen har nyligen utökats till 24 ministrar, med tillhörande politiska tjänstemän. Många kommun- och landstingsfullmäktige är också rejält överdimensionerade.

Om vi ska kunna argumentera för besparingar och effektiviseringar måste vi föregå med gott exempel. Det stora antalet politiker och politiska tjänstemän är inte bara ett slöseri, utan ibland direkt skadligt. Till exempel leder det stora antalet ministrar till att varje minister har ett rätt begränsat ansvarsområde. Många beslut påverkar därmed någon annans område vilket leder till ständiga revirstrider. En minister kan knappt snyta sig utan att några dussin personer ska ha åsikter om det.

Det är också trist att regeringens ansvarsfördelning varken passar ihop med riksdagens eller EU:s uppdelning av politikområden. Det innebär en stor ineffektivitet när flera ministrar och medföljande tjänstemän springer till samma utskott och samma ministerrådsmöten. Det bästa vore om riksdagsutskotten och ministrarnas ansvarfördelning följde ministerrådens uppdelning. Under alla omständigheter borde riksdagen, som förr, fatta beslut om departementsindelning. Då hindras slösaktiga omorganisationer av Regeringskansliet som bara har till syfte att hålla enskilda politiker eller koalitionspartier på gott humör.

D20. Kvalitetsförbättring hos Valmyndigheten

Ulla Palmgren, Göteborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att Valmyndigheten i Solna samt valnämnder genomgår en kvalitetsförbättring vid röstmottagning till kommande val

Det har vid flertal tillfällen skett misstag vid mottagning och hantering av röstsedel i våra allmänna val. Valet år 2006 när jag själv var röstmottagre inträffade incidenter (se min motion D14 till landsmötet år 2007). Därför tycker jag att valnämnder i regioner och kommuner samt Valmyndigheten i Solna bör granskas.

D21. Redovisning av bidrag till partier och förtroendevalda

Karin Granbom Ellison, Linköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att en utredning tillsätts som syftar till en rättslig reglering av redovisning av bidrag till partier och personer valda i allmänna val. Kandidaters möjlighet till redovisning före val ska underlättas

År 2009 lämnade Greco (Europarådets organ för korruptionsövervakning) en utvärderingsrapport av möjligheten till insyn i partifinansiering i Sverige. Domen blir hård med sju rekommendationer för att stärka insynen.

I april 2011 återkom Greco med stark kritik för att Sverige inte vidtagit åtgärder. Greco skrev: ”Den totala bristen på någon konkret handling är slående.”

Kort därpå föreslår Moderaterna att de vill offentliggöra namnen på privatpersoner som skänker mer än 20 000 kronor per år till partier. Partisekreteraren vill dock inte ha lagstiftning utan vill bjuda in övriga riksdagspartier i syfte att nå en ny, frivillig överenskommelse om partifinansiering.

Detta är en otillräcklig lösning för att få ett transparent system för finansiering av partier, valda och kandidater.

Öppenhet och tillförlitlighet i redovisningen av bidrag krävs för att väljarna ska kunna dra egna slutsatser kring vilka hänsyn och drivkrafter som partier, valda och kandidater kan ha i sina prioriteringar av politikområden och ställningstaganden.

Vi ser en utveckling där valkampanjer tenderar att bli dyrare med bland annat tv-reklam. Samtidigt verkar det ideella arbetet och medlemsbasen för partier minska. Detta innebär att privata bidrag kan få ökad betydelse. Nya regler för personval kan göra att personvalet får större genomslag. Enskilda personer kan vara avgörande vid beslut. Därför bör också deras finansiering kunna granskas.

I Sverige finns en överenskommelse från år 2000 mellan dåvarande riksdagspartier. Det är den som Moderaterna vill uppdatera. Överenskommelsen har flera brister:

1. Den är vag beträffande vad som ska redovisas och hur redovisningen ska ske.
2. Det finns inga sanktioner för den som inte följer överenskommelsen.
3. Den inbegriper bara dem som skrivit under. Därmed ingår inte partier utanför riksdagen, vare sig de som (ännu) inte är valda till en beslutande församling eller de som enbart är företrädda på lokal-, regional- eller Europanivå. Inte heller går det att kräva att alla riksdagspartier deltar i överenskommelsen.
4. Den omfattar inte tillräckligt tydligt regionala och kommunala organisationer samt enskilda personer.
5. Överenskommelsen är inte tillräckligt känd, vilket gör att väljarna inte vet vilka förväntningar de kan ha och alla aktörer vet inte vad som förväntas av dem.

För att kunna säkerställa jämförbar redovisning med möjlighet till kontroll och sanktioner krävs lagstiftning. Likväl krävs lagstiftning för att partier utanför riksdagen ska omfattas, liksom övriga organisationer och enskilda personer.

I Europa är det bara Sverige, Malta, San Marino och Schweiz som saknar lagstiftning med krav på att partierna öppet ska redovisa ekonomiska bidrag.

Våra nordiska grannar har således rättsliga regleringar. Finland har mest omfattande krav. De har nyligen ändrat sin lagstiftning för att öka insynen i både parti- och kandidatfinansieringen.

Både partier och kandidater måste i Finland uppge namnet på dem som ger gåvor över en viss summa. Tröskeln har för partier sänkts till 1 500 euro och för kandidater till 800 euro i kommunval och till 1500 euro i andra val. Det är nu förbjudet att ta emot anonyma gåvor.

I Finland är det lag på att ledamöter och ersättare i riksdagen, Europaparlamentet och kommunfullmäktige senast två månader efter valresultatet fastställts ska redovisa sin valfinansiering. Det är också möjligt för kandidater att frivilligt redovisa kampanjfinansieringen före valdagen. Kostnader, bidrag och i vissa fall namn redovisas på en hemsida i standardiserat format.

Sverige som brukar göra sig känt för sin höga nivå av offentlighet och låg korruptionsgrad bör inte finnas med bland de länder som inte har någon rättslig reglering för bidrag till partier. Eftersom personvalet får allt större vikt bör också enskilda redovisa sina inkomster.

Jag föreslår att Folkpartiet liberalerna verkar för en utredning som syftar till en rättslig reglering som gör redovisning av bidrag till partier och förtroendevalda lätt tillgänglig och jämförbar. Kandidaters möjlighet till redovisning före val ska underlättas.

D22. Föräldraledighet som fritidspolitiker

Emma Carlsson Löfdahl, Eksjö
Amelie Tarschys Ingre, Lidingö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska arbeta för fritidspolitikers möjlighet att vara föräldraledig från politisk uppdrag

För att få en demokrati som fungerar måste vi ha politiker med olika bakgrund och erfarenhet och i alla åldrar. Som småbarnsförälder är det svårt att engagera sig politiskt då man inte har möjlighet att vara föräldraledig från sitt politiska uppdrag i kommuner och landsting om man är fritidspolitiker och inte heltidsarvorderad.

Möjligheten att vara föräldraledig, om man så önskar, borde vara en självklarhet 2011.

D23. Arbetslinje för politiker

Tommy Lundkvist, Halmstad
Christer Romson Lande, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att avskaffa politikers fallskärmar

Arbetslinjen gäller för de flesta. Den som kan jobba ska jobba. Men det finns ett litet frälse som inte behöver jobba. Avgångna heltidspolitiker. Riksdagsledamöter och andra heltidspolitiker kan leva på sin fallskärm från 50 års ålder. 15 år utan arbetsplikt. Även de som är under 50 år har mer förmånliga avgångsvederlag än andra. Politiker borde föregå med gott exempel och inte ställa krav på andra som inte gäller en själv. Ett rimligt avgångsvederlag borde vara ett års inkomstgaranti.

D24. Säkerställ att viktiga reformer får genomslag i hela landet

Folkpartiet liberalerna Huddinge
Gunnar Andrén, Stocksund
Lars Bergstig, Järfälla
Malin Danielsson, Skogås
Cem Delen, Segeltorp
Jessica Ericsson, Huddinge
Christopher Smith, Huddinge

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att driva frågan att inrätta ”delivery units” eller liknande modeller för att säkerställa en likvärdig och korrekt implementering av reformer i stora organisationer som till exempel Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan

Många angelägna reformer har under de senaste åren genomförts i Sverige men gång på gång har det konstaterats att de goda intentioner som reformen inneburit inte fått fullt genomslag i verksamheterna. Socialförsäkringsreformen är ett exempel på detta där direktiven tolkats olika i olika delar av landet vilket lett till att personer inte bedömts likvärdigt även om syftet med reformen delvis var just detta. För individens del har det ibland även lett till tragedier när Försäkringskassan hanterat implementeringen olika. Detta gäller även reformer som Arbetsförmedlingen haft ansvar för att implementera och nu när en ny reform är på väg att genomföras, där arbetsförmedlingen ska ta över introduktionsansvaret för flyktingar från kommunerna uppstår givetvis en oro bland kommunerna då ett misslyckande från Arbetsförmedlingens sida i det här fallet kan innebära merkostnader just på kommunalt plan. Att genomföra förändringar i så stora organisationer som Försäkringskassan eller Arbetsförmedlingen är självklart inte lätt och Sverige är inte ensam om att ha problem med att implementera reformer fullt ut och på ett bra sätt.

I Storbritannien uppmärksammades problemet att reformer inte alltid fick önskat genomslag redan 2001 vilket ledde till att man införde så kallade ”delivery units”, kopplade till ansvarigt departement, inriktade på att helt enkelt leverera det resultat som var intentionen med reformen. En ”delivery unit” består av ett fåtal människor fokuserade på att mäta och spåra realtidsdata som visa hur ”outcomes” av relevant department påverkas av reformen. Genom ”delivery units” följde man tidigt upp reformerna, undanröjde hinder för dess verkställande och föreslog i tideventuella förändringar så att syftet med reformerna skulle uppfyllas. Detta arbetssätt har visat sig mycket effektivt.

Att reformer implementeras fullt ut och på ett bra sätt i stora organisationer som Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan är viktigt först och främst för individen som söker stöd hos dessa instanser. Men det är även viktigt för övriga aktöter i samhället som påverkas av hanteringen, inte minst kommunerna. Därför är det av yttersta vikt att det säkerställs att reformerna implementeras på ett likvärdigt och korrekt sätt över hela landet.

D25. Avskaffa landstingen

Rickard Malmberg, Nyköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att landstingen avskaffas

Landstingen är en stor och stelbent koloss som bygger på att politiker ska planera och styra vårdens utformning, i stället för att patienternas efterfrågan och yrkesutövarnas kompetens ska vara det avgörande. Därför är det viktigt att införa en vårdpeng som följer individen i stället för att först gå via politiker. Det är också viktigt att tillåta olika former av verksamheter. Landstingen bör avskaffas och verksamheten bör i stället skötas av kommuner, själva eller tillsammans med andra kommuner, och av privata aktörer och kooperativa aktörer. Specialvården kan fortfarande vara en regional eller till och med en statlig fråga. Sjukvård är en tillväxtbransch och bör bygga på utbud och efterfrågan. Det är en myt att tro att människor överutnyttjar vård. När en människa känner sig frisk återkommer han/hon inte till sjukvården. Av den anledningen är det viktigt att släppa loss kreativiteten hos människor som står närmare problemen än politiker i centralorter.

D26. Återupprätta servicekontoren och nystartskontoren

Jan Jönsson, Skärholmen
Ann-Mari Brevik Adiels, Billdal
Cecilia Carpelan, Skärholmen

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att återupprätta servicekontoren och nystartskontoren i områden med hög arbetslöshet

Efter att Alliansregeringen tillträtt invigdes ett antal nystartskontor för att stimulera till nyföretagande i områden med hög arbetslöshet. Samtidigt startades också servicekontor i liknande områden där kommunens, Arbetsförmedlingens, Skatteverkets och Försäkringskassans service samlades på ett och samma ställe för att öka tillgängligheten för medborgarna.

Plötsligt under hösten och våren har nästan alla dessa lagts ner, utan analys eller förklaring. Skärholmens servicekontor var oerhört välbesökt och uppskattat, inte minst därför att det underlättade för många nyinvandrade att skaffa id-kort och sköta sina myndighetskontakter. Nystartskontoret bidrog till att flera nya småföretag startades, av personer som tidigare varit arbetslösa.

Tyvärr har kontoren lagts ner vid en mycket olycklig tidpunkt då arbetslösheten stiger i Skärholmen och liknande områden, samtidigt som människor har desto större behov av tillgång till myndigheternas service. Folkpartiet bör ta initiativ till att utreda och återupprätta service- och nystartskontoren.

D27. Hbt-handläggare på SKL

Catrine Norrgård, Göteborg
Lovisa Aldrin, Halmstad
Susan Aref, Västerås
Anna Steele Karlström, Tyresö
Christer Romson Lande, Stockholm
Rudi Mölling, Jönköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att Sveriges kommuner och landsting ges i uppdrag att samordna kommunernas och landstingens arbete med hbt-frågor

På det nationella planet har vi nått ganska långt i vårt arbete för lika rättigheter, även om Sverige inte ännu är bäst i klassen, så har vi till exempel en könsneutral äktenskapsbalk och en bra diskrimineringslag. Allmänhetens inställning till Stockholm Pride är stort sett positiv. Men det offentliga Sverige är mer än riksdagens lagstiftningar, och många hbt-personer lever inte i Stockholm. Självmordsfrekvensen är högre bland unga hbt-personer än genomsnittet. Okunskapen om hbt-perspektiv på verksamhet är vanlig i våra kommuner och landsting, och servicen varierar i landet. Sveriges kommuner och landsting samordnar många frågor som kommuner och landsting har hand om för att servicen ska vara likvärdig över hela landet. När det kommer till hbt-frågor är SKL:s kunskaper och engagemang icke existerande.

För att hbt-personer ska få det bättre lokalt behöver vi förändra regelverk och verkställighet i kommuner och landsting. I det arbetet kan SKL vara en tillgång. Varje kommun har visserligen unika förutsättningar och kapacitet och våra 290 kommuner har kommit olika långt i sitt arbete. Genom SKL:s vägledning kundes den samlade kunskapen användas och anpassas till de lokala förutsättningarna.

D28. Det kommunala självstyrets moral

Ann-Sofie Mörne, Asmundtorp

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att det införs en oberoende rättvisefunktion i framför allt mindre kommuner

Fackföreningarna täcker inte upp stora delar av den hjälp kommunalanställda behöver. Det kan vara tjänstetillsättningar som inte kan överklagas eller inte ens utlyses, anställda som mobbas av sin chef eller att ”personalskyddande planer” till exempel jämställdhetsplaner som tolkas godtyckligt och därmed kringgås. Facken förefaller många gånger sitta i knäet på arbetsgivaren. De kanske till och med har sina kontor i samma byggnad och samma kaffe/lunchmatsal som arbetsgivaren.

Här ges alltför stort utrymme för att använda det kommunala självstyret för arbetsgivarens behov på bekostnad av individens hälsa.

Därför behövs en helt oberoende funktion mitt i kommunernas verksamhet. Centrum för rättvisa, en juristfirma i Skåne, finns, men den tar sig ej an arbetsrättsliga ärenden. Liknande funktion – för rättvisa – borde finnas i varje kommun. Till exempel en ”rättviseombudsman/kvinna” som kan motverka godtyckliga tolkningar och beslut och kalibrera arbetsgivarens moral så att individen stöttas.

Någon som granskar allt det som till exempel ”faller mellan stolar”, som facken försummar eller det som de stora arbetsrättsadvokaterna sorterar bort som futtigheter, men som är nog så viktigt för anställdas välmående.

Kanske är det framför allt i små kommuner som godtycket är större.

Det kommunala självstyret ska inte användas som medel för att stärka politikers och chefstjänstemäns egenmakt på individens bekostnad. I synnerhet inte om detta är det enda syftet med maktutövningen.

Integritetspolitik samt övriga demokratifrågor

D29. Slopa bidragen till trossamfunden

Kjell Fransson, Motala
Dietmar Gleich, Falun
Rudi Mölling, Jönköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att det statliga bidraget till trossamfunden slopas

År 2000 blev Svenska kyrkan fri från staten. Det var en viktig milstolpe för oss liberaler. Trots detta ger staten ett årligt bidrag till trossamfunden på cirka 50 miljoner kronor per år. Dessutom kostar administrationen cirka 5 miljoner kronor. Motivet är enligt statsbudgeten: ”Målet för det statliga stödet till trossamfund är att bidra till att skapa förutsättningar för trossamfunden att bedriva en aktiv och långsiktigt inriktad religiös verksamhet i form av gudstjänst, själavård, undervisning och omsorg.”

Detta mål bör det fyrtiotal trossamfund som kan erhålla bidrag från staten ha intresse och förmåga att uppnå utan något statligt stöd. Bidraget till trossamfunden anser vi inte vara förenligt med vår liberala grundsyn att staten ska förhålla sig neutral gentemot trossamfunden.

D30. Stoppa skatteindrivning av kyrkors medlemsavgifter

Christian Löwendahl, Sundbyberg
Dietmar Gleich, Falun
Andreas Holmberg, Bollnäs

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att Skatteverket slutar driva in medlemsavgifter till olika religiösa föreningar

Fortfarande favoriserar den svenska staten ett antal religiösa föreningar genom driva in deras medlemsavgifter i samband med skatten. Det finns ingen rimlig anledning till att detta ska fortsätta. Dessa föreningar gynnas självfallet kraftigt jämfört med alla andra föreningar. Förutom den administrativa hjälpen på skattebetalarnas bekostnad så uppfattas inbetalningen till de religiösa föreningarna som sanktionerad av samhället och riskerar också att blandas samman med skatt.

Det här är en närmast löjeväckande kvarleva som vi skäms över att Sverige inte har avskaffat än. Som liberaler måste vi stå upp för varje individs rätt att själv välja livsåskådning. Då måste det också vara självklart för oss att samhället inte

ska upplåta Skatteverkets resurser och sanktionering för att stödja vissa livsåskådningar genom vissa utvalda religiösa föreningar.

D31. Sekter

Jonas Olsson, Göteborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för ett förbud mot sekter

Olika sekter ställer till ett stort gissel för den enskilde medlemmen, anhöriga, vänner och i längden för hela samhället. Sekter värvar medlemmar med manipulation, otillbörlig påverkan, kvacksalveri och rena hot. Det finns bland annat religiösa, politiska och ekonomiska sekter. Till slut blir sekter destruktiva, inte bara för den egna medlemmen, utan även för anhöriga, vänner och hela samhället. Sekter är ett hot mot den egna individens frihet och rätt till demokrati.

Jag yrkar på att Folkpartiets partiprogram ska innehålla följande: ”Folkpartiet vill straffbelägga och förbjuda otillbörlig påverkan, manipulation och kvacksalveri för religiösa organisationer att värva medlemmar.”

D32. Avskaffa borgerskapet

Martin Andreasson, Solna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att all återstående offentligrättslig reglering av borgerskapet ska avskaffas

Ståndssamhället är sedan länge avskaffat i Sverige, har vi fått lära oss i skolan. Förvisso var det länge sedan riksdagen indelades i stånd. Men fortfarande 2011 innehåller svensk lagstiftning rester av det för liberaler så förhatliga ståndsväsendet. Det är dags att avskaffa den offentligrättsliga regleringen av borgerskapet.

Borgerskapet som stånd växte fram i samband med det medeltida stadsväsendet. Väl att märka var alla invånare i en stad inte borgare. Förutsättningen för att räknas som borgare, och därmed bedriva handel eller hantverk i staden, var att man beviljades ett så kallat burskap av stadens ledning.

Reglerna om burskap överfördes senare till handelsbalken i 1734 års lag. I och med de liberala näringsfrihetsreformerna på 1800-talet avskaffades burskapstvånget och alla fick rätt att bedriva näringar i städer.

Trots att burskapet alltså tappat betydelse har lagstiftningen om burskap stått kvar. Och den är inte obsolet – tvärtom. När städernas styrelseformer moderniserades 1965 infördes en ny lag om att burskapsärenden hädanefter skulle hanteras av stadens styrelse. Denna lag uppdaterades så sent som 1977, då det föreskrevs att burskapsärenden ska handläggas av kommunstyrelsen eller av den nämnd som kommunfullmäktige beslutar.

Dessa regler används också i praktiken. I Stockholm gäller ett reglemente från 1964 där staden delegerar rätten att bevilja burskap till Stockholms Borgerskaps Femtio Äldste. I Norrköping utser kommunen regelbundet nya borgare, och så sent som 1995 antog Växjö kommunstyrelse ett reglemente om hur nya medlemmar av borgerskapet ska utses.

Att beviljas burskap är inte bara en rent symbolisk handling. Den kan också ge betydande ekonomiska förmåner.

Runt om i landet finns fonder och stiftelser vars syfte är att ge stöd till städernas borgerskap. Exempelvis i Stockholm förfogar Stiftelsen Borgerskapets Enkehus och Gubbhus över tillgångar på över 300 miljoner kronor (2008 års uppgifter). På Stockholms borgerskaps hemsida informeras om att borgerskapets medlemmar bland annat har förtur till borgerskapets fyra ”förstklassiga seniorboenden på attraktiva adresser”, rätt till subventionerade hälsoundersökningar och mycket annat.

Naturligtvis fyller dessa stiftelser, fonder och borgerskapskassor en värdefull funktion för sina medlemmar. Det finns absolut ingenting att invända mot att människor frivilligt sluter sig samman för att vårda gamla traditioner. Det som däremot är oacceptabelt är att det på 2000-talet finns en lag som gör detta till en offentligrättslig hantering.

Möjligen anser någon att denna kvardröjande rest av äldre lagstiftning bara har betydelse på några få orter i Sverige. Men en aktuell kammarrättsdom pekar på att reglerna gäller i hela Sverige.

I februari 2008 ansökte en illustratör i Linköping om burskap. När han fick avslag med hänvisning till att handelsbalkens regler var obsoleta överklagade han – och vann. Kammarrätten uttalade i sitt beslut att handelsbalkens bestämmelserna alltjämt är tillämpliga. Det var, enligt kammarrätten, ointressant att burskapet inte skulle få någon praktisk effekt. Reglerna finns och måste följas, och det får rentav ”anses utgöra en av Europakonventionen till skydd för mänskliga rättigheter omfattad civil rättighet” att få ett burskapsbrev utfärdat av kommunen, menade domstolen.

En analys av kammarrättsdomen i Förvaltningsrättslig tidskrift (nr 4 2008) pekar på att burskapsreglerna måste anses gälla i samtliga kommuner i Sverige, eftersom det äldre stadsbegreppet helt har ersatts av den nu gällande kommunformen.

Vi har med andra ord hamnat i den absurda situationen att en förment obsolet lagstiftning har väckts till liv igen. Det är ovärdigt ett liberalt samhälle att svensk förvaltning på 2000-talet ska avgöra vilka personer som har rätt att tillhöra en kategori i det medeltida ståndsväsendet.

Naturligtvis ska alla existerande borgargillen o.dyl. kunna fortsätta sin verksamhet. Men banden till den offentligrättsliga lagstiftningen måste kapas. Det kan inte vara en civil rättighet att få ansöka om ett medeltida ståndsprivilegium.

På senare år har Sverige successivt frigjort sig från ståndssamhällets sista kvarlevor. Statskyrkan har avskaffats och särställningen för dess prästerskap likaså. Adelns offentligrättsliga ställning har avskaffats efter initiativ från bland andra Karin Pilsäter.

Nu är det dags att också avskaffa den offentligrättsliga regleringen av borgarståndet. Liberala borgare – avskaffa borgerskapet!

D33. Regelverket för ekonomiska och ideella föreningar

Lars Henric Ekstrand, Klagstorp

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för en ändring av föreningslagstiftningen så att valberedning föreskrivs. Undantag kan göras för små ideella föreningar med hobbyliknande eller tillfällig verksamhet

Det finns i föreningslagstiftningen en väsentlig lucka, nämligen att termen valberedning.över huvud taget inte nämns. De flesta föreningar har likväl en valberedning men eftersom det inte finns någon laglig föreskrift förekommer det även i större föreningar att styrelsen själv utgör valberedning.

Styrelsen kan på så sätt styra val till styrelse med flera funktionärer. Man kan utesluta förslag som man av någon anledning inte tycker om.

Man kan göra tankeexperimentet att ett politiskt parti saknade valberedning. Det skulle omgående komma krav på ändring av lagen.

D34. Mänskliga rättigheter ska vara universella

Simon Hedlin Larsson, Stockholm
Adam Cwejman, Göteborg
Linda Nordlund, Stockholm
Ida Viklund, Hägersten

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att mänskliga rättigheter ska vara universella och gälla för alla helt oberoende av samhällsekonomiska eller andra tänkbara konsekvenser
2. **att** Folkpartiet ska verka för att den svenska regeringens arbete utgår från ovanstående yrkande om universella mänskliga rättigheter

Mänskliga rättigheter, såsom exempelvis kvinnors, minoriteters eller barns rättigheter, är viktiga för att mänskliga rättigheter ska vara desamma för alla och gälla för alla – inte för att de också kan vara positivt i någon annan bemärkelse. Detta kan tyckas vara en självklarhet – och det är fastslaget i Folkpartiets nuvarande partiprogram – men det är långt ifrån självklart sett till vad andra partier verkar tycka. Moderaterna, exempelvis, skriver i sitt handlingsprogram att ”[d]en bristande respekten för och förtrycket av kvinnors mänskliga fri- och rättigheter är ett av de största hindren för utveckling och tillväxt i många fattiga länder”.

Det är inte någon nyhet att stärka rättigheter för individen generellt gynnar den samhällsekonomiska utvecklingen, men vad spelar det för roll i detta fall? Idén om universella mänskliga rättigheter och tanken om ett okränkbart människovärde bör alltid stödjas helt oberoende av vad forskningen för stunden kommer fram till att stärkta rättigheter kan få för ekonomiska konsekvenser – även i de fall då de mot förmodan skulle vara negativa. Förhoppningsvis kommer Folkpartiet fortsätta att stödja denna linje och det är värdefullt om man även är aktivt pådrivande för att denna syn präglar den exekutiva maktens arbete.

D35. Tolk i teckenspråk

Ulla Palmgren, Göteborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att, om behov finns, en tolk i teckenspråk är närvarande vid frågestund i riksdagen och i andra sammanhang där offentligheten är närvarande

Folkpartiet liberalerna är pådrivande att lyfta fram vikten av samtliga medborgare på lika villkor ska kunna ta del av vårt samhälle. Därför tycker jag att en tolk i teckenspråk vid behov bör närvara dels vid frågestund i riksdagen dels i andra sammanhang där offentligheten är närvarande.

D36. Diskriminerande namnlag

Ann-Louise Eringsmark Regnéll, Lund
Birgitta Ohlsson Klamberg, Stockholm
Christer Romson Lande, Stockholm
Lina Nordquist, Uppsala
Clas Örjan Spång, Solna
Anita Wejbrandt, Johanneshov

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att namnlagen ändras

Så som den nuvarande namnlagen är skriven fungerar den som en diskriminering av kvinnor. Enligt namnlagen får nämligen inte mellannamn ärvas av barn.

Många kvinnor som gifter sig vill behålla sitt flicknamn, men för att familjen ändå ska få ett gemensamt namn lägger de till makens efternamn. I praktiken har de ett dubbelnamn och när de sedan får barn vill de naturligtvis att barnen ska få samma namnkonstruktion. Då visar det sig att mellannamnet (kvinnans namn) inte får ärvas utan bara efternamnet (mannens namn).

Det spelar inte någon roll vad syskon heter. Om exempelvis en kvinna behåller sitt efternamn vid giftermål så att makarna har var sitt efternamn kan barnen få båda namnen, dock det ena som mellannamn och det andra som efternamn. Oftast är det kvinnans namn som blir mellannamn. Många tänker inte på att det är skillnad mellan mellannamn och efternamn, men om kvinnan bestämmer sig för att lägga till makens namn som efternamn så att hon heter likadant som sina barn så innebär det att hennes namn ”degraderas” till mellannamn. Ifall paret får ytterligare barn får de barnen inte ta det namn som numera är kvinnans mellannamn. De barnen kan alltså bara ha sin pappas efternamn, trots att deras mamma och äldre syskon har mellannamnet. Det innebär alltså att helsyskon inte får lov att ha samma namn.

Det finns många sådana här fall och vi tycker därför att det är hög tid att något görs åt denna gammalmodiga namnlag.

D37. Mät integritetstrycket i världen med en integritetsbarometer

Hendrik Andersson, Boden

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att beställa en övergripande och jämförande utredning gällande den grad av övervakning och påverkan av den personliga integriteten som människan i dag utsätts för
2. **att** landsmötet uttalar ett kraftfullt ställningstagande för att den personliga integriteten i Sverige ska värnas och försvaras

Befolkningen i världen utsätts för allt mer övervakning, i allt fler sammanhang. En återkommande, jämförande undersökning av olika länders ”integritetstryck” vore därför mycket intressant. Tryckfrihet, föreningsfrihet och åsiktsfrihet är dyrbara friheter som vi ska vara rädda om och sprida över världen. Jag föreslår därför att man beställer en övergripande utredning gällande den grad av övervakning och påverkan av den personliga integriteten som människan i dag

utsätts för. Det vore kanske lämpligt att undersöka intresset för detta hos något av våra universitet eller högskolor? Möjligheterna som företag och myndigheter får och fått med FRA-lagen, Ipred-lagen och lagringsdirektivet kan alldeles för lätt användas till åsiktsregistrering, och ett systematiskt insamlande av stora regionala och globala trender, som i fel händer kan leda till missbruk av information på så sätt att ett fåtal maktinnehavare kan dra stor nytta av detta, exempelvis ekonomiskt.

Exempel på frågor som det vore intressanta att få svar på:

Hur är den personliga integriteten bevarad i dag, jämfört med lämpliga hållpunkter i historien. Hur är det i Sverige, jämfört med andra länder, utvalda för att få en representation både i goda och dåliga exempel? Hur förhåller det sig i stad kontra landsbygd? Tv kontra tryck, och ”verklig” värld kontra digital? Har vi den typ av samhälle vi vill ha, sett ur ett integritetsperspektiv? Denna utredning skulle kunna bli grunden till en slags barometer, som med jämna mellanrum mäter ”integritetstrycket” i Sverige och världen. Det man mäter kan man nämligen jämföra och förbättra!

D38. Offentlighetsprincipen och den personliga integriteten

Mikael Ståldal, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar: ”Offentlighetsprincipen bör ändras så att personuppgifter om enskilda fysiska personer inte utgör offentlig handling.”

Den svenska offentlighetsprincipen innebär i dagens samhälle med internet och kraftfulla sökmotorer ett omfattande hot mot den personliga integriteten. Jag tror inte att de som en gång i tiden införde offentlighetsprincipen såg detta framför sig.

I dag finns det flera söktjänster på webben (en av de mer kända heter Ratsit) där vem som helst snabbt, anonymt och helt gratis kan ta reda på folks födelsedatum, namn, bostadsadress och civilstånd. För en mindre kostnad kan man dessutom få reda på eventuella betalningsanmärkningar, kreditvärdighet, inkomst, och övrig information som brukar finnas i en kreditupplysning. Allt utan att den som undersöks får reda på något.

Detta är möjligt genom att Skatteverkets folkbokföring och övriga uppgifter som de har utgör offentlig handling enligt offentlighetsprincipen, och att webbtjänster kan skyddas av yttrandefrihetsgrundlagen. Därmed sätts såväl kreditupplysningslagen (som bland annat säger att den som undersöks ska få meddelande om detta) och personuppgiftslagen ur spel.

Detta leder till en rad problem. Inte minst att kriminella som vill hota eller skada någon annan får det väldigt lätt att kartlägga och få reda på var det tilltänkta offret bor.

Grundproblemet är inte att någon webbplats tillhandahåller dessa uppgifter, och kreditupplysningslagen är inte lösningen. Kreditupplysningslagen är uppenbart tandlös och jag har svårt att se hur man skulle kunna göra den meningsfull igen.

Grundproblemet är att vem som helst kan få ut grunduppgifterna från våra myndigheter. Lösningen är att inskränka offentlighetsprincipen så att man inte utan vidare kan få ut personliga uppgifter från myndigheterna, varken folkbokföringen, taxerade inkomster, betalningsanmärkningar eller några andra personuppgifter bör vara offentliga. Däremot är det viktigt att grunderna i offentlighetsprincipen behålls och att alla icke personanknutna handlingar fortfarande är offentliga. Dock bör man fortfarande kunna få ut myndigheternas uppgifter om sig själv, givet att man kan styrka sin identitet.

Det finns fall där någon har legitima skäl att få ut vissa personuppgifter från myndigheter om andra, till exempel arbetsgivare om en kandidat för anställning eller långivare om låntagare (kreditupplysning). Lösningen är att göra det möjligt att ge fullmakt åt någon att få ut vissa uppgifter. Alternativt någon mekanism som gör att att man själv kan begära ut sina egna uppgifter och lämna över dem i en form vars äkthet kan kontrolleras, det kan till exempel göras med digitala signaturer (ett sådant system finns redan för högskolebetyg).

Då får den enskilde full kontroll över myndigheters personuppgifter. Därmed borde också kreditupplysningslagen kunna avskaffas.

D39. Inför integritetskonsekvensutredningar

Birgitta Ohlsson Klamberg, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att krav på integritetskonsekvensutredning införs för beslut om offentliga och halvoffentliga system som kan påverka medborgarnas personliga integritet

Var vi än befinner oss som individer lämnar vi efter oss så kallade elektroniska fotspår. Telefonsamtal, mejl, sms, boklån eller uttag av pengar från automat är samtliga exempel på elektronisk kommunikation. Våra intressen, vänner, livsstilar, ideologiska preferenser med mera blir lätt offentliga och kan missbrukas. Parallellt med att den tekniska utvecklingen går framåt rekordsnabbt ökar också möjligheterna att bruka och samla in denna information. EU-direktivet om obligatorisk lagring av information om vilka vi skickar sms, ringer och mejlar till kopplat till var vi befinner oss geografiskt när vi nyttjar mobilen är bara några få av många tecken på denna utveckling. Alltfler programvaror som kartlägger våra beteenden tas fram. Detta kombinerat med läckande databaser nedmonterar möjligheten att väl skydda den enskilde individens rätt till sin egen privata sfär.

Därför bör system införas för att minimera mängden e-fotspår samt bygga system som förhindrar dessa. I analogi med miljökonsekvensutredningar, som det redan finns krav på inför beslut som kan påverka miljön, ska det finnas krav på att genomföra en integritetskonsekvensutredning före beslut som kan påverka medborgarnas personliga integritet.

Allmän jämställdhetspolitik samt föräldraförsäkringen

D40. Ideologiska ställningstaganden för familjepolitiken

Cecilia Elving, Stockholm
Lovisa Aldrin, Halmstad
Anne-Lie Elfvén, Stockholm
Agneta Isacsson, Stockholm
Martin Ängeby, Bromma

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att de system som utformas för att stödja familjer och säkra barnens trygga uppväxt inte samtidigt ska ha en negativ inverkan på jämställdheten mellan kvinnor och män
2. **att** landsmötet uttalar att Folkpartiet liberalernas vision är att män och kvinnor delar lika på makten och ansvaret i arbetslivet och politiken såväl som i familjen
3. **att** landsmötet uttalar att Folkpartiet liberalerna accepterar att samhället gör ekonomiska satsningar som får effekter på familjelivet

Liberaler anser att varje människa bär sin mening inom sig själv. Därför har liberalismen i mer än hundra år vägrat acceptera att människors liv begränsas på grund av vilket kön de är födda med. Samhällets förväntningar ska vara desamma oavsett vilket kön en individ har. Individens rättigheter ska på samma sätt vara lika. Liberaler har gått i bräschen för att kvinnor och män ska ha lika rättigheter i politiken och i arbetslivet. Liberaler strävar också efter att människor ska ha lika rättigheter i hemmet oavsett kön. Kvinnor förväntas inte av liberaler ta ett större ansvar än män för hem och familj. Män förväntas inte försaka engagemang i familjelivet för att i stället vara mer aktiva i arbetslivet än kvinnor.

För socialliberala Folkpartiet är det självklart att samhället inte lämnar familjer åt sitt eget öde. Socialliberalismen är främjande. Av de gemensamma resurserna görs satsningar som ger samhällets individer goda livschanser. Ett generellt barnbidrag hjälper familjer med barn utan att stigmatisera de utsatta. Subventionerade daghem finns till för föräldrarnas skull, så att de kan fortsätta ett aktivt yrkesliv men också för att barnen ska få tillgång till kvalificerade pedagoger och en stimulerande miljö. En unikt generös och flexibel föräldrapenning ger barn tillgång till omvårdnad av de egna föräldrarna samtidigt som den ger föräldrarna möjlighet att tillbringa tid med sina barn.

De omfattande och varierande satsningarna på barnfamiljer visar tydligt på socialliberalernas engagemang. En snävare tolkad liberalism hade ålagt familjerna själva att spara pengar för eventuella ledigheter och ställt sig oförstående till att samhället ska bekosta stora delar av barnomsorgen.

Samhällets satsningar på familjen har lett till förändrade beteenden. Med kortare föräldraförsäkring hade individerna inte stannat hemma lika länge. Vi accepterar att samhället gör ekonomiska satsningar som får effekter på familjelivet. Vi hävdar inte att politiken tar slut vid hemmets ytterdörr.

Resonemang om en mer individualiserad föräldraförsäkring har förts inom Folkpartiet under en längre tid. Motionärerna anser att de system som utformas för att stödja familjer och säkra barnens trygga uppväxt inte samtidigt ska ha en negativ inverkan på jämställdheten mellan kvinnor och män. Det har dagens system bevisligen.

Att män skiljs från föräldraansvaret gör att fäder underutnyttjas som resurs i uppfostran av framtida generationer. Fäders engagemang kan vara nog så viktigt som mödrars. Att kvinnor tar på sig huvuddelen av ansvaret för hemmet innebär ett underutnyttjande av kvinnor på arbetsmarknaden. Det har också för kvinnorna negativa konsekvenser för den personliga ekonomin, med sämre löneutveckling och sämre pensioner. Detta slår särskilt hårt bland mer ekonomiskt utsatta grupper där kvinnor är högre representerade.

På sikt är inget annat rimligt än att män och kvinnor delar lika på makten och ansvaret i arbetslivet och politiken såväl som i familjen. Brist på jämställdhet inom familjen skulle kunna accepteras som ett individuellt livsval om det inte vore så att denna ojämställdhet hade skadliga effekter på jämställdheten i arbetsliv och ekonomi samt drabbar tredje part som inte alls valt detta. Men det har den. Även kvinnor som lever jämställt drabbas av de ofta negativa förväntningar som arbetsgivare har på kvinnors närvarande. Män förväntas samtidigt av arbetsgivare att inte lägga tid på familjelivet. En man som ändå gör detta undergräver sina möjligheter till karriär.

Som liberaler accepterar vi ekonomiska styrmedel och incitamentssystem. Det är det som kallas politik. Det är tydligt att dagens system skapar incitament för föräldrar att stanna hemma med sina barn och det är bra. Men på grund av olika förväntningar och förutsättningar för olika grupper blir utfallet ojämställt vilket får konsekvenser som vi inte kan acceptera. Det behövs en förändring!

D41. Jämställd föräldraledighet

Bonnie Bernström, Stockholm
Lovisa Aldrin, Halmstad
Per Altenberg, Stockholm
Helena Bargholtz, Lidingö
Helena Berggren, Västerås
Leiph Berggren, Hässelby
IngMarie Bohmelin, Sundbyberg
Cecilia Elving, Stockholm
Agneta Isacsson, Stockholm
Lill Jansson, Gråbo
Birgitta Ohlsson Klamberg, Stockholm
Charlotte Klötz, Ilsbo
Eva Kullenberg, Ängelholm
Hanna Lager, Stockholm
Britt-Marie Lövgren, Umeå
Maria Nilsson, Göteborg
Lina Nordquist, Uppsala
Karolina Olsson, Malmö
Charlotta Schenholm, Stockholm
Ulrica Solver-Gustavsson, Örebo
Jenny Sonesson, Stockholm
Ylva Särnmark, Ronneby
Fatima Svanå, Åled
Barbro Westerholm, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att återkomma till landsmötet 2013 med förslag enligt nedan till ändringar av föräldraförsäkringen, av försäkringen för tillfällig

föräldrapenning för vård av sjukt barn samt införande av arbetsgivarbonus

Folkpartiets arbete för jämställdhet mellan kvinnor och män har starkt bidragit till att Sverige är en av de ledande länderna i World Economic Forums jämställdhetsindex. Men Sverige har nu halkat efter i WEF:s index flera år i rad. Grannländer som Norge och Island vågar mer för att stärka individens frihet med hjälp av en mer individualiserad föräldraförsäkring.

Nuvarande föräldraförsäkring försvagar i flera avseenden jämställdheten eftersom den bygger på ett kollektivistiskt begrepp. Föräldrar är ett kollektivt begrepp och inte ett individuellt. I kollektiv gynnas den starkare och den svagares rätt kommer i kläm. Detta är i de flesta fall en naturlig utgångspunkt för liberaler att driva på för förändring. Som liberaler accepterar vi ekonomiska styrmedel och incitamentssystem för att stärka den verkliga friheten.

Omfattande statistik bekräftar hur lönegapet mellan kvinnor och män ökar under småbarnsåren. Gapet sluts aldrig. Kvinnors ohälsa ökar starkt under samma period men sjunker drastiskt när barnen blir äldre. Mäns ohälsa förblir densamma. Könsskillnader i ägandet av finansiella tillgångar ökar också drastiskt under småbarnsåren och fortsätter sen att förstärkas livet igenom. Till och med på ålderns höst får kvinnor betala för det ansvar som de tog för barnen årtionden tidigare. Kvinnors genomsnittliga pension är cirka två tredjedelar av mäns. Folkpartiet kan inte medverka till att en sådan orättvis ordning vidmakthålls.

I april 2011 presenterade Försäkringskassan statistik som visade att pappor med barn födda 2002 tog ut 22 dagar mer än pappor till barn födda 2001. Skillnaden mellan 2001 och 2000 är tre dagar. Detta visar att den extra pappamånad som började gälla 2002 har gjort skillnad.

Trots ökningen tar inte pappor ut mer än 23 procent av alla 47 miljoner föräldradagar. Det finns stora regionala skillnader. Norrlandspapporna är flitigast i TCO:s pappaindex 2010. Stockholms stad återfinns inte ens med bland de 20 bästa kommunerna. Skånepapporna är sämst. Men barn borde ha lika rätt till sina pappor oavsett var de bor.

Arbetsgivarna påverkar outtalat de enskilda besluten. Mäns högre löner och starkare ställning på arbetsmarknaden bestämmer kortsiktigt familjens beslut.

Det räcker inte med en enda åtgärd för att stärka individernas reella valfrihet i föräldraförsäkringen och att stärka alla barns rätt till sina pappor. Vi föreslår främst fyra åtgärder.

- Ytterligare ”pappamånader”. Det är den absolut viktigaste åtgärden. Statistiken över större uttag från 2002 års pappamånad visar detta.
- Jämställdhetsbonus för företag är annan åtgärd som ännu inte prövats trots att arbetsgivarnas attityder har stor betydelse. Bonusen ska gå till företag som betalar ut kompensation för inkomstbortfallet under barnledigheten och om deras medarbetare delar ledigheten lika med sin partner inom eller utom företaget under exempelvis de första tretton månaderna. I dagsläget täcker försäkringskassan 80 procent av lönen upp till inkomsttaket. De flesta arbetsgivare kompenserar sen så att de anställda får 90 eller 100 procent av lönen under kortare eller längre tid. I praktiken betyder det att det är dyrare i dag för arbetsgivarna om papporna tar ledigt eftersom kompensationen är procentuell och män har oftare högre löner. Därför bör arbetsgivarna kunna ansöka till försäkringskassan om ”återbetalning” av kompensationen som bonus.
- Inkomsttaket i föräldraförsäkringen bör höjas. Nuvarande tak är främst anpassat till kvinnors löner. Det är sannolikt en stor del av förklaringen till det ojämna uttaget. Med högre löner, förlorar män på kort sikt oftare mer per dag på att ta ut föräldrapenningen.
- Rätten till vab-dagar bör individualiseras så att båda föräldrarna tar lika ansvar för sjuka barn.

Dessa åtgärder skulle detta minska problemet med att arbetsgivarna ser kvinnor som en risk. Det skulle också medverka till att fler barn får lika rätt till sina pappor.

D42. Vassare jämställdhetsåtgärder i föräldraförsäkringen

Andreas Runnemo, Kista
Christer Romson Lande, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** följande stycke ska infogas i Folkpartiets partiprogram: ”Folkpartiet ska verka för en föräldraförsäkringsmodel som begränsar att det underrepresenterade könet (i dag män) överlåter föräldraförsäkringsdagar till det överrepresenterade könet (i dag kvinnor), men i övrigt inte begränsar att föräldrar överlåter dagar till varandra eller andra så länge samtliga vårdnadshavare är överens. Lagen bör vara formulerad på ett sådant sätt att begränsningen försvinner när föräldraförsäkringsuttaget är tillräckligt jämställt.”
2. **att** landsmötet uttalar: ”Folkpartiet är ett liberalt parti och är i allmänhet positiva till att familjer väljer olika lösningar kring uttag av föräldraförsäkringen. Däremot ser vi ett strukturellt problem med att män överlåter sina dagar till kvinnor. Vi vill därför hitta en modell som begränsar det underrepresenterade könet (i dag män) att överlåta dagar till det överrepresenterade könet (i dag kvinnor) och/eller ger ekonomiska incitament för män att inte överlåta sina dagar till kvinnor. I övrigt vill vi inte begränsa möjligheterna att överlåta dagar i föräldraförsäkringen.”
3. **att** landsmötet uttalar: ”Folkpartiet ska verka för att det blir tillåtet att överlåta dagar i föräldraförsäkringen även till andra en till den andra föräldern. Enda villkoret ska vara att alla vårdnadshavare är överens.”

Grundinställningen för ett liberalt parti bör vara att ge föräldrar så mycket frihet som möjligt. Det fins inget självändamål i att varje familj delar precis lika på dagarna i föräldraförsäkringen. Däremot finns det i dag ett strukturellt problem att kvinnor tar ut en mycket större andel än män. Detta leder till ojämställdhet och till helt olika förväntningar på pappor och mammor (särskilt från arbetsgivare).

Detta är bakgrunden till både pappamånader (som faktiskt begränsar mammors överlåtande precis lika mycket även om detta har mindre praktiskt tillämpning) och jämställdhetsbonus. Båda dessa instrument slår dock fel i och med att de även begränsar kvinnors möjlighet att överlåta dagar till män (eller kvinnor) samt mäns möjligheter att överlåta dagar till andra män.

Det är ett problem att en man överlåter alla sina dagar till sin fru, men det är inte ett problem om hon överlåter alla sina dagar till honom och det finns inte heller någon anledning för staten att lägga sig i hur homosexuella par överlåter dagar till varandra.

Vi tycker att grundinställningen för ett liberalt parti är att ge föräldrarna så mycket frihet som möjligt. Nuvarande ojämställda situation motiverar ett ingrepp i denna frihet, men begränsningen bör enbart gälla det som utgör ett problem. Ska man ha pappamånader ska de endast förbjuda män från att lämna över dagar till kvinnor. Ska man ha en jämställdhetsbonus bör den snarare ge extra pengar om män tar ut dagarna (dock bör pengarna betalas ut till båda (alla) vårdnadshavare och inte enbart till mannen).

Vidare så är målet förstås att det inte ska finnas några systematiska skillnader i föräldraförsäkringsuttag och om vi väl når dit finns det ingen anledning att behålla någon begränsning alls. Vi föreslår därför att man utformar lagstiftningen på ett sådant sätt att den automatiskt blir verkningslös när vi uppnått detta. Detta skulle till exempel kunna ske genom att den automatiskt försvinner om skillnad i uttag är mindre än 10 procent. Och om samhällsutvecklingen skulle svänga på ett sådant sätt att män tar ut majoriteten av dagarna är det i stället kvinnornas överlåtelse av dagar till män som kommer att begränsas.

Slutligen tycker vi inte att det finns någon anledning att föräldrarna enbart får överlåta dagar till varandra (så länge samtliga vårdnadshavare är överens).

D43. Reformera föräldraförsäkringen

Folkpartiet liberalerna Södermanlands län
Niklas Frykman, Eskilstuna
Dietmar Gleich, Falun
Lina Nordquist, Uppsala
Mathias Sundin, Norrköping
Haralampos Karatzas, Norrköping
Benny Lindholm, Uppsala

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att utreda hur föräldraförsäkringen kan förändras för att få ett jämnare uttag samtidigt som de enskilda föräldrarnas valfrihet bevaras eller ökar

Föräldraförsäkringen är i dag individualiserad. Varje förälder har dessutom rätt att överlåta en del av försäkringen på den andre. Två månader får inte överlåtas, de så kallade pappa- och mammamånaderna. I början av perioden, när barnet är nyfött, kan båda föräldrar vara hemma samtidigt med barnet i 30 dagar efter att regeringen nyligen beslutat att förlänga tiden.

Den kritik som finns mot det ojämställda uttaget av föräldraförsäkringen bottnar i huvudsak i två saker. Det ena är att fäder knyter an sämre till sina barn och vice versa. Den andra är att det skapar en förväntan på arbetsmarknaden om att kvinnor i fertil ålder kommer att vara borta längre perioder från sina arbetsplatser och att detta missgynnar kvinnors karriär och möjlighet till anställning.

Detta är verkliga problem som kräver liberala lösningar. Lösningar som respekterar den enskilda människans rätt att själv och i frivillig samverkan lösa vardagens problem.

Den vanligaste lösningen som föreslås är att ta bort överlåtelserätten (vilket kallas individualisering av förespråkarna och kvotering av motståndarna). Det minskar den enskilda människans valfrihet drastiskt och tvingar varje familj att dela ansvaret på samma sätt. Det låser också föräldrars möjligheter i mer okonventionella familjebildningar.

Sveriges föräldraförsäkring är den mest generösa i världen. Generositeten är samtidigt en del av problemet. Den långa bortavaron från arbetslivet gör att kvinnor halkar efter i karriären. Många pusslar dessutom med att vara föräldralediga på deltid och tjänstlediga på deltid för att förlänga tiden ytterligare. Föräldraförsäkringen blir en snällfälla.

Det finns liberala sätt att få ett jämnare uttag av föräldraförsäkringen utan att detaljstyra varje enskild människa och familj.

Procentsatsen och taket kan höjas för att stimulera den mer högavlönade föräldern att vara hemma längre. Tiden kan kortas av och/eller stramas upp vad avser deltidsuttag för att korta bortavaron från arbetsmarknaden. Tiden då båda föräldrar får vara hemma tillsammans kan förlängas för att båda ska kunna knyta an till barnet bättre. Överlåtelserätten kan utvidgas för att passa fler familjeformer.

D44. Inför pappapremie i föräldraförsäkringen

Henrik Lundin, Tyresö
Anna Steele Karlström, Tyresö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att taket i föräldraförsäkringen höjs till en lön på tre basbelopp
2. **att** Folkpartiet ska verka för att pappor får en ersättning från föräldraförsäkringen på 5 procentenheter extra från dag 51

I dag är det vanligare att mammor utnyttjar fler föräldraledighetsdagar än pappor. Orsakerna till detta debatteras flitigt, de vanligaste argumenten är värderingar, ekonomi, och biologiska skillnader.

För att råda bot på de två första faktorerna föreslås att

- Föräldraförsäkringens tak höjs till en månadsinkomst av tre basbelopp. Det skulle innebära att det ekonomiska avbräck som många familjer får när pappan är hemma i stället för mamman, på grund av att pappan i genomsnitt tjänar 20–30 procent mer än mamman, helt försvinner. Dessutom skulle det göra att grunden för de värderingar som sägs ligga till grund för att arbetsgivare hellre anställer unga män än unga kvinnor (som potentiellt ”snart blir föräldralediga”) utraderas.
- Pappor som utnyttjar mer 50 dagars föräldraledighet får 5 procentenheter extra i ersättning från föräldraförsäkringen. Det innebär att om föräldraförsäkringen vid någon tidpunkt i framtiden ger 80 procent av lönen skulle pappor som är hemma från dag 51 få 85 procent.

Båda dessa förslag kostar pengar för samhället på kort och medellång sikt. Däremot är det inte osannolikt att de signaler i värderingar som detta ger skulle dels leda till mer jämställda löner på arbetsmarknaden, dels leda till att fler pappor är hemma med sina barn.

D45. Försäkringar ska gälla individer, inte kollektiv

Adam Cwejman, Göteborg
Per Altenberg, Stockholm
Agneta Isacsson, Stockholm
Simon Hedlin Larsson, Stockholm
Linda Nordlund, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet tar ställning för att föräldraförsäkringen delas lika mellan vårdnadshavarna

I Sverige ges försäkringar till individer. Det finns dock ett undantag: föräldraförsäkringen, som ges till familjen som ett kollektiv. Detta är en omständighet som starkt missgynnar kvinnor på arbetsmarknaden. Eftersom kvinnor generellt sätt tjänar mindre än män, är det de som i störst utsträckning är föräldralediga. Att ha anställda som är föräldralediga är dåligt för en arbetsgivare. Följaktligen väljer arbetsgivare att hellre anställa de som inte förväntas vara föräldralediga, det vill säga männen, framför de som förväntas att vara det, det vill säga kvinnorna, vars läge på arbetsmarknaden därmed ytterligare försämras. Därför måste föräldraförsäkringen individualiseras.

Invändningarna mot en individualiserad föräldraförsäkring brukar i huvudsak vara två. För det första hävdas att familjerna själva, inte politikerna, bör få välja hur de vill dela upp föräldraledigheten, eftersom de vet bättre än politikerna vad som är bäst för just dem.

Genom det sättet att argumentera utgår man emellertid ifrån att föräldraförsäkringen är något som är av naturen givet, vars utformning det inte är politikernas sak att lägga sig i. I själva verket är det precis tvärtom: föräldraförsäkringen är inte någon mänsklig rättighet, utan har tillkommit därför att politiker anser att det är en bra sak att använda skattemedel till. Därför är det också politikernas sak att utforma den på ett sätt som inte gör att någon missgynnas på arbetsmarknaden på grund av sitt kön.

För det andra brukar det hävdas att barnets bästa, inte föräldrarnas, ska sättas främst, och att föräldrarna därför bör vara fria att ta ut föräldraledigheten på det sätt som passar dem bäst. Ett barns bästa barn torde dock vara att tillbringa tid med båda sina föräldrar. Varför det bästa för barnet skulle vara en utformning av föräldraförsäkringen som gör att pappor utnyttjar den i mycket liten utsträckning, samtidigt som kvinnor missgynnas på arbetsmarknaden, är därför svårt att se.

En skattefinansierad försäkring kan inte tillåtas konservera gamla könsroller och missgynna en viss grupp av människor på grund av deras kön. Ändå är det precis vad som är fallet med dagens föräldraförsäkring. Det är därför dags att avskaffa det undantagstillstånd som råder för föräldraförsäkringen och göra den individualiserad, precis som alla andra socialförsäkringar.

D46. Avskaffa pappamånaderna

Ragnar Arvidsson, Helsingborg
Marita Hirschberg, Götene

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att avskaffa de så kallade pappamånaderna

Det har skett ett misstag i Folkpartiet. Ett beslut har tagit som är helt emot vår ideologi. Det är beslutet att partiet ska verka för att staten ska styra föräldrars fördelning av föräldraledigheten genom införandet av de så kallade pappamånaderna. En sådan politik kan inte kombineras med en liberal ideologi.

Denna ideologi utrycks på vår hemsida. ”var och en av oss ska ha frihet och möjligheter att förverkliga våra drömmar om ett gott liv …. Politiken ska riva hinder och skapa förutsättningar – inte bestämma hur vi ska leva våra liv.” Pappamånaderna är ett hinder för föräldrars frihet och möjlighet att bestämma över sina liv. Låt oss riva det hindret!

Partiets inställning till pappamånader har skapat oklarhet om vår ideologiska linje. Är vi ett liberalt parti eller ett överhetsparti? Vi driver medborgarnas rättighet att styra sina liv när det gäller skola och omsorg och mycket annat men här är det motsatt politik.

Pappamånaderna motiveras med hur bra det är för alla parter med delad föräldraförsäkring – det vill säga folk förstår inte sitt eget bästa. Folk vill egentligen dela ledigheten men förmår inte – det vill säga folk klarar inte av frihet, bäst att staten träder in. Delad ledighet ger ett mer jämställt samhällsklimat – det vill säga individen ska vara ett verktyg för att omvandla samhället och eftersom staten betalar så ska staten bestämma – det vill säga staten äger våra skattepengar och kan göra vad den lyster och vi ska vara tacksamma undersåtar.

Alltmer använder man uttrycket att man ska individualisera föräldraförsäkringen. Liksom sjukförsäkringen och a-kassan är individuella och inte kan överlåtas ska föräldraförsäkringen vara det. Vi hittar ingen ideologi bakom argumentet bara nöjdhet över att ha hittat ett ord – individualisera – som låter liberalt. Sjukdom är individuell och kan inte överlåtas, arbetslöshet likaså. Föräldraskap däremot är gemensam och det finns inga andra hinder att fördela dess plikter som föräldrarna önskar utöver de hinder politiker skapar. Och Folkpartiet har ju till uppgift att riva hinder, inte att skapa hinder.

Pappamånaderna är en belastning för vår trovärdighet som liberalt parti, men fram för allt är de en belastning för dem som utsätts för denna politik och upplever att just deras sätt att inrätta sina liv underkänns. Ju förr vi gör oss av med denna belastning desto bättre.

D47. Införande av tredelad föräldraförsäkring

Bengt Olsson, Linköping
Mathias Lindow, Österskär
Christer Romson Lande, Stockholm
Ida Viklund, Hägersten
Jenny Sonesson, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet beslutar att Folkpartiet ska verka för införandet av tredelad föräldraförsäkring

Liberalismen sätter individen i centrum och liberaler har i alla tider försvarat individens rätt att fritt få tänka och yttra sig och att få sträva efter sin egen lycka. Liberaler har i konsekvens med detta en stolt tradition i arbetet med att undanröja de hinder som försvårar för kvinnor att uppnå en jämställd ställning med män i såväl familjeliv som samhälls- och arbetsliv.

Folkpartiet har genom sina ställningstaganden visat på en insikt om att politiska beslut kan göra skillnad för att uppnå de mål vi har för ett bättre samhälle och arbetet för jämställdhet mellan kvinnor och män har varit ett genomgående tema för vår politik genom åren.

Några viktiga samhällsreformer i början av 1970-talet har starkt bidragit till att öka kvinnors deltagande i förvärvsarbete utanför hemmet och till att därmed ge kvinnorna ett ekonomiskt oberoende i förhållande till männen. Det gäller införandet av särbeskattningen, den nya föräldraförsäkringen och utbyggnaden av barnomsorgen. Samtliga har bidragit till ökad jämställdhet mellan kvinnor och män och har haft Folkpartiet som pådrivare.

Mycket har uppnåtts, men mycket återstår att göra för att uppnå full jämställdhet mellan flickor och pojkar, mellan kvinnor och män. Ökad jämställdhet är positivt för alla, inte bara för flickor och kvinnor utan också för pojkar och män. Ytterst gäller det att alla människor ska få leva sina liv som de individer de är, utan de begränsningar som kulturella traditioner och förväntningar från omgivningen ställer på flickor och pojkar, på kvinnor och män. Det är en självklarhet för en liberal att arbeta för att uppnå detta och i denna sin strävan pröva de olika vägar som kan vara verkningsfulla.

Jämställdheten i en relation sätts på prov, när det första barnet kommer. Det blir i allmänhet kvinnan som får ta det större ansvaret för barnets omsorg under det första året och som därmed fjärmar sig från arbetslivet. Den första pappamånaden under Bengt Westerbergs tid som socialminister 1994 och den andra som kom 2002 har bidragit till öka pappornas andel i uttag av timmar ur föräldraförsäkringen till 23 procent. Men det går långsamt och TCO har räknat ut att det med nuvarande ökningstakt kommer att ta flera decennier innan full jämställdhet i detta avseende kommer att uppnås.

Det är viktigt att små barn får en stark anknytning till båda sina föräldrar. Pappamånaderna inom föräldraförsäkringen har varit en stimulans för att skapa förutsättningar för detta. Den av Folkpartiet lanserade jämställdhetsbonusen var en god tanke, men den har tyvärr inte fått ett tillräckligt genomslag. Vi bör därför gå vidare och i likhet med beskattning, sjukförsäkring och pension även individualisera föräldraförsäkringen.

Inom ett annat politikområde, som Folkpartiet har ansvar för i alliansregeringen – integrationspolitiken – framhålls just betydelsen av en individualiserad ersättning för ökade incitament och jämställdhet i den reformerade modellen för att påskynda etableringen i arbets- och samhällslivet för nyanlända invandrare som infördes i slutet av 2010.

Acceptansen inom Folkpartiet för individualisering av etableringsersättningen liksom tidigare för särbeskattningen, som är en individualisering av beskattningen, är ett naturligt ställningstagande för liberaler, eftersom båda reformerna sätter individen i centrum. Det borde därför i konsekvens med detta inte vara så svårt för att även i Folkpartiet få acceptans för en individualisering av föräldraförsäkringen.

Ett steg på vägen för att uppnå detta är att i likhet med Island tredela föräldraförsäkringen i Sverige genom att en tredjedel, 4 månader, endast kan disponeras av mamman, en tredjedel, 4 månader, endast av pappan, och att resterande del av föräldraförsäkringen som är relaterad till föräldrarna inkomst, 5 månader, får disponeras fritt av föräldrarna.

D48. Ökad föräldrapenning

Lina Nordquist, Uppsala
Lovisa Aldrin, Halmstad
Helena Bargholtz, Lidingö
Isak Bergdahl, Uppsala
Helena Berggren, Västerås
Annika Carp, Falköping
Zahra Daii, Uppsala
Amelie Tarschys Ingre, Lidingö
Maria Jern, Falköping
Erik Johansson, Örebo
Ismail Kamil, Uppsala
Charlotte Klötz, Ilsbo
Gulnar Kozhabekova, Göteborg
Ann-Cathrin Larsson, Älvkarleby
Benny Lindholm, Uppsala
Anna Manell, Uppsala
Maria Nilsson, Göteborg
Erik Norberg, Uppsala
Erica Närlinge, Uppsala
Ulrica Solver-Gustavsson, Örebo
Håkan Welin, Bålsta
Urban Wästljung, Uppsala
Christina Örnebjär, Kumla

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för en konstruktion av föräldraförsäkringen som bygger på en föräldrapenning som utgör 100 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten per månad upp till ett givet tak

Föräldrapenningen utgör 77,6 procent av vår sjukpenninggrundande inkomst per månad under 390 dagar. Vi vill förändra föräldrapenningen för att minska de ekonomiska incitamenten för män att överlåta sina dagar till kvinnor.

Ett strukturellt problem i föräldraförsäkringen är att mödrar tar ut betydligt fler dagar än fäder. Troligtvis finns ett samband mellan det ojämna uttaget av föräldraledighet och kvinnors lägre löner; eftersom en kvinna förväntas ta ut större del av föräldraledigheten än en man i motsvarande ålder blir hon mindre intressant på arbetsmarknaden. Samtidigt uppger sig familjer inte ha råd att ha pappor hemma, eftersom deras löner ofta är högre än kvinnornas. Problemet utgörs av att familjeinkomsten blir lägre när den som tjänar mer pengar är hemma. För många familjer där inkomsterna är ojämna blir det en kännbar skillnad vems inkomst som minskar med 22,4 procent. Skulle i stället föräldrapenningen utgöras av hela den sjukpenninggrundande inkomsten skulle detta problem inte uppstå. Den samlade familjeinkomsten, i familjer där inkomsterna inte når taket, skulle inte påverkas av vem som är föräldraledig. Taket bör vara sådant att övriga familjer får anses ha goda möjligheter att genom planering och prioritering inte behöva låta ekonomiska skäl vara avgörande för uttaget av föräldraförsäkringen. Med en sådan konstruktion av föräldraförsäkringen skulle det ekonomiska incitamentet för familjer att låta låginkomsttagaren ta ut en större andel av föräldraförsäkringen falla.

Vad gäller sjukförsäkringen och arbetsmarknadsförsäkringen finns det goda skäl att inte försäkra upp till hela lönen. Det handlar om att det ska finnas ekonomiska incitament att komma tillbaka i arbete så snart det är möjligt. För föräldraförsäkringen gäller inte samma logik. Föräldraförsäkringen är generös, därför att vi vill uppmuntra och möjliggöra för

föräldrar att vara med sina barn. Den offentligt tillhandahållna barnomsorgen tillhandahålls heller inte åt alltför små barn. Det finns därför inget behov att ett liknande incitament för återgång till arbetsmarknaden i föräldraförsäkringen.

Genom att driva frågan om en föräldrapenning med full ersättning skulle Folkpartiet effektivt kunna verka för ett mer jämställt uttag av föräldraförsäkringen. De ekonomiska incitamenten skulle i grunden förändras genom att det inte länge skulle vara förmånligare för familjen att den förälder som har den högre inkomsten överlåter sina dagar till den andra föräldern.

D49. Samordna individualiserad föräldraförsäkring med vårdnadslön

Andreas Holmberg, Bollnäs

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar: ”Föräldraförsäkringen bör individualiseras med hänsyn till att båda föräldrarna, inte bara den ena, blir föräldrar vid barnets ankomst, och med hänsyn till att hälften av dagarna numera räcker till för att ammande kvinnor ska kunna ge sitt barn en rejäl amningsperiod.”
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att se över hur en kompletterande vårdnadslön kan utformas, så att de män eller kvinnor som vill ska kunna få en någorlunda anständig ersättning för det arbete de lägger ner på barnomsorg i egen regi efter föräldraförsäkringens utgång

Föräldraförsäkringen bör naturligtvis så snart som möjligt individualiseras, nu när den är så utbyggd att hälften av föräldradagarna räcker till en rejäl amningsperiod. Det är en tydlig signal från samhällets sida om att man är två om barnet och att även män blir föräldrar när de får barn.

Men för att mjuka upp föräldrarnas reaktioner och underlätta för familjerna bör reformen kombineras med att samhället erbjuder en anständig ersättning/lön även för vård av egna barn upp till sex års ålder. Den ska inte kallas bidrag, eftersom det är en ersättning för ett faktiskt arbete som måste göras – om inte av föräldrarna själva så av dagmammor eller förskollärare. Den ska inte könskvoteras så länge förskolepersonalen inte könskvoteras. Den bör dock kombineras med regelbundna, obligatoriska föräldraträffar på familjecentra med uppföljning av och samtal kring barnens utveckling och familjens allmänna situation.

Det skulle även minska risken för att aborter görs av ekonomiska skäl – vilket är en skam för varje välfärdssamhälle. Föräldraförsäkringen utanförställer ju i hög grad arbetslösa och studerande. Tal om ”kvinnofälla” är ovärdigt, så länge vi inte även kallar de kvinnodominerade förskolorna detsamma. Det ska inte anses finare och önskvärdare att ta hand om andras barn än sina egna. Den ökande och i sej själv lovvärda professionaliseringen av förskoleverksamheten – med utfasning även av de så kallade dagmammorna – kan lätt minska båda föräldrarnas tilltro till sej själva (”det är nog bäst för barnen att vara tillsammans med proffsen så mycket som möjligt”) och ökar tendensen till myrdalsk institutionsuppfostran (”när alla andra barn är på förskolan måste även våra vara det”). Det är då inte heller underligt eller ogrundat att föräldrarna sedan i ökande utsträckning ger förskolan och skolan största skulden för barnens kunskapsmässiga och moraliska tillkortakommanden.

D50. En tredje pappamånad för jämställdhet, rättvisa och tillväxt

Marcus Claesson, Mölndal
Jenny Sonesson, Stockholm
Agneta Isacsson, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att det införs en tredje pappamånad för högre jämställdhet, rättvisa och tillväxt

Jämställdhet gynnar inte bara individer – utan även hela samhället. Forskning har visat att ju högre jämställdhet, desto högre är kvinnors bidrag till produktionen, och desto högre blir samhällets tillväxt.

Därför är det, utöver den rena rättviseaspekten, ett problem och ett stort slöseri med resurser när kvinnors kompetens inte tas tillvara.

Pappor är hemma betydligt mer med sina barn sedan den andra så kallade pappamånaden infördes. I snitt är papporna föräldralediga 22 dagar mer.

Båda pappamånaderna har haft en positiv effekt för jämställdheten, konstaterar Försäkringskassan i en utvärdering.

När de barn som föddes under 2001 fyllde åtta år hade deras pappor i genomsnitt tagit ut sammanlagt 66 dagar av föräldraledigheten.

För barnen födda 2002 var pappornas uttag i snitt 88 dagar.

Ökningen mellan föregående år, 2000 och 2001, var bara tre dagar.

– Det är ett rejält skutt och vi ser det som positivt att man delar mer jämställt på föräldrapenningen, även om utvecklingen går ganska sakta, säger analytikern Niklas Löfgren.

1974 tog papporna ut 0,5 procent av föräldradagarna. Tjugo år senare var siffran 10 procent och nu ligger den på 23 procent.

Men trenden mot ett mer jämställt uttag av föräldrapenningen är ändå tydlig, enligt Försäkringskassan. Lika många dagar som papporna till barn födda 2001 använde totalt, har papporna till barnen födda 2006 nu redan hunnit använda när barnen fyllt fyra år.

Totalt har föräldrarna 480 dagar att dela på, varav 60 är vikta åt en. Dagarna reserverades vid två reformer 1995 respektive 2002 och har kommit att kallas för pappamånader.

Jämställt arbets- och näringsliv samt övriga jämställdhetsfrågor

D51. Jämställt ägande

Bonnie Bernström, Stockholm
Lovisa Aldrin, Halmstad
IngMarie Bohmelin, Sundbyberg
Cecilia Elving, Stockholm
Amelie Tarschys Ingre, Lidingö
Birgitta Ohlsson Klamberg, Stockholm
Charlotte Klötz, Ilsbo
Eva Kullenberg, Ängelholm
Ulla Lennersand, Västerås
Britt-Marie Lövgren, Umeå
Karolina Olsson, Malmö
Gabrielle Peteri, Nora
Ulrica Solver-Gustavsson, Örebo
Jenny Sonesson, Stockholm
Fatima Svanå, Åled
Ylva Särnmark, Ronneby
Barbro Westerholm, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska driva på för att orsaker och konsekvenser till det ojämställda ägandet utreds
2. **att** Folkpartiet ska driva på för att en samlad strategi utarbetas till valet 2014 för att öka kvinnors ägande

Det finns i dag inget politiskt parti som driver frågor om kvinnors rätt till ett jämställt ägande. Folkpartiet borde vara det partiet därför att ägandet är centralt i en liberal ideologi, viktigt för att individer ska känna frihet och oberoende, kunna investera i trygghet, utveckling och företagande.

Kvinnor och män äger olika mycket såväl i det enskilda förhållandet som i samhället i stort. Kvinnors nettoägande är 76 procent av männens men paradoxalt nog är skulderna något jämnare fördelade (78 procent). Gemensam lagfart på bostaden (80 procent) är fortfarande inte en självklarhet för alla, även om ROT-avdraget har lockat fler att vilja dela villaägandet. Antalet gåvobrev med lagfarter mellan makar har ökat cirka 300 procent sen ROT-avdraget infördes.

Lantegendomar som oftast förutsätter båda makars slitsamma insatser är påtagligt ojämställt ägda. Kvinnor äger bara drygt en tredjedel av vad männen gör.

I fråga om aktieägandet äger kvinnor 44 procent av vad män gör. Skillnaden i det totala finansiella ägandet ökar med stigande ålder. I åldrarna 20–29 år äger kvinnor 86 procent av männens finansiella ägande men i åldrarna 30–49 år bara 70 procent, för att fortsätta sjunka till 60 procent i den ålder när barnen flyttat hemifrån.

Ett ojämställt ägande i familjen påverkar jämvikten i förhandlingarna över ”köksbordet” om vem som ska vara hemma med barnen likaväl om vem som ska bestämma över bilen. Den som har sämst ekonomi drar oftast det kortaste stråket, trots att ansvaret för barnen kan vara förklaringen till den sämre ekonomin.

Lönenivåer och eget företagande har betydelse för att kunna skapa ett sparkapital. Kvinnor har lägre inkomster än män och har därför sämre förutsättningar att få ihop ett sparkapital. Knappt en fjärdedel av alla företag ägs och drivs av kvinnor. Det betyder inte att de är ointresserade av sparande. Fler kvinnor än män pensionssparar enligt SCB, men sparbeloppen är lägre till följd av lägre löner. Kvinnor äger också mer i bostadsrätter (110 procent) än vad män gör, liksom mer i räntefonder. Det tyder på att intresset finns att både spara och äga men formerna för desamma kan ha betydelse.

Vad som är orsak till men framförallt konsekvens av det ojämställda ägandet kan vi bara spekulera i. På en nivå kan man fråga om kvinnliga företagare har sämre finansiella säkerheter? Om kvinnliga företagare därför får sämre krediter? Skiljer sig genusmönstren åt beroende på etnicitet och bostadsort. Vilken betydelse har olika boendeformer kvinnors och mäns ägande?

På en annan nivå kan frågorna handla om varför ägandet inte är likvärdigt inom ett och samma förhållande? Hur påverkar ojämlikheterna när det gäller vardagslivets beslutsfattande? Fungerar inte giftorätten som den är tänkt, när skillnaden i det finansiella ägandet ökar med åren? Skiljer sig ägandet åt mellan kvinnor och män i samboförhållanden och mellan gifta?

D52. Barnomsorg för obekväma arbetstider

Marita Hirschberg, Götene

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för riktlinjer om att alla kommuner ska tillhandahålla barnomsorg under alla tider på dygnet

På grund av att det inte finns ett tvingande direktiv om gällande dygnet runt barnomsorg så finns det många kommuner som anser att de kan strunta i att ombesörja denna funktion inom barnomsorg.Det finns många sätt att lösa problemet på men jag anser att det är varje kommuns sak att se till att alla, även om det bara är en person, som behöver ha denna form av barnomsorg, ska ha det.

Många kommuner påstår att det inte finns något behov, men då alla kommuner har arbetande invånare vilka också många har obekväma arbetstider anser jag att det måste finnas riktlinjer om tvång för kommuner att ombesörja barnomsorg under alla tider på dygnet.

Detta gynnar arbetsmarknaden positivt därför att då kommer fler människor ut i jobb. Arbetsförmedling godkänner inte att personer tackar nej till arbete på grund av att det inte finns barnomsorg i kommunen. Personer som är arbetslösa och söker arbete har större möjligheter att kunna ta egenansvar och försörja sig själva om det finns barnomsorg som passar alla arbetstider på dygnet.

Det är inte rimligt att avstå från arbete för att kommunen inte uppfyller detta åtagande att erhålla barnomsorg till den som behöver det. Det är är inte heller rimligt att privata lösningar, mor och far föräldrar som får ta ledigt från sina arbeten eller svart arbetskraft, måste tas i bruk för att kunna få göra det som är alla vuxna människors rätt och plikt, nämligen att försörja sig.

Jag menar att denna form av barnomsorg ska finnas precis som det finns barnomsorg dagtid och vardagar. För möjlighet till att ta arbete som erbjuds, arbeten som är lediga, arbeten som höjer individens egen kompetens och utvecklingsnivå och även skapa eget företag där arbetstiden är förlagd kvällar, nätter och helger är detta oerhört viktigt för vårat moderna samhälle med stora krav på delaktighet och egenansvar anser jag det vara viktigt för kommuner att tillgodose denna

form av barnomsorg. Då detta inte i det stora hela genomförs anser jag att det behövs ett tvingande direktiv.

Detta ligger i tiden, faller väl in under Folkpartiets vilja för att utveckla samhället till likvärdigt för alla oavsett kön och kulturell bakgrund samt det vi står för angående rätten att vara självgående, försörja sig själv och ta ett egenansvar.

D53. Rätt till nattbarnomsorg

Birgitta Ohlsson Klamberg, Stockholm
Lovisa Aldrin, Halmstad
Bonnie Bernström, Stockholm
Cecilia Elving, Stockholm
Hanna Gerdes, Skarpnäck
Maria Jern, Falköping
Haralampos Karatzas, Norrköping
Anna Steele Karlström, Tyresö
Jenny Sonesson, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att rätten till nattbarnomsorg skrivs in i skollagen

God barnomsorg med minskade barngrupper, pedagogiskt utbildad personal samt allmän hög omsorgskvalitet är en nyckel för att våra barn ska kunna utvecklas, föräldrar ska kunna förvärvsarbeta och även kvinnor ska kunna göra karriär. Även föräldrar med obekväma arbetstider ska kunna garanteras att få tillgång till detta, oavsett om det utförs i privat eller offentlig regi.

Denna service är vanligen kostsam, men nödvändig i ett samhälle där alla inte arbetar på traditionella arbetstider eller där alltfler föräldrar är ensamstående. Enligt undersökningar erbjuder alltför få kommuner barnomsorg under kvällar, nätter och helger trots efterfrågan.

D54. Jämställdhetsintegrering

Bonnie Bernström, Stockholm
Lovisa Aldrin, Halmstad
Helena Bargholtz, Lidingö
Helena Berggren, Västerås
Cecilia Elving, Stockholm
Nikoletta Jozsa, Järfälla
Birgitta Ohlsson Klamberg, Stockholm
Charlotte Klötz, Ilsbo
Eva Kullenberg, Ängelholm
Ulla Lennersand, Västerås
Britt-Marie Lövgren, Umeå
Karolina Olsson, Malmö
Ulrica Solver-Gustavsson, Örebo
Jenny Sonesson, Stockholm
Ylva Särnmark, Ronneby
Barbro Westerholm, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att återkomma till landsmötet 2013 med förslag till ett tydligare uppdrag och tydligare styrning av myndigheters arbete med jämställdhetsintegrering

Jämställdhetsintegrering är regeringens huvudsakliga strategi för att genomföra jämställdhetspolitiken sedan propositionen ”Delad makt – delat ansvar” (prop. 1993/94:147).

Jämställdhetsintegrering innebär att ett jämställdhetsperspektiv ska införlivas i allt beslutsfattande, på alla nivåer och i alla steg av processen, av de aktörer som normalt sett deltar i beslutsfattandet. Förhoppningen är att de normer som bär upp ojämställdheten ska förändras genom ökad kunskap och ett medvetet förändringsarbete. På så sätt är jämställdhetsintegrering ett medel att uppnå de av riksdagen fastställda jämställdhetspolitiska målen.

Regeringen har under föregående och denna mandatperiod på olika sätt stimulerat arbetet med jämställdhetsintegrering, dels inom själva regeringskansliet dels i statliga myndigheter och landets kommuner. Nationella sekreteriatet för genusforskning vid Göteborgs universitet gavs uppdraget att stödja statliga myndigheters arbete med jämställdhetsintegrering. Uppdraget är nu slutfört och resultatet ska ligga till grund för myndigheternas fortsatta arbete.

Sveriges kommuner och landsting (SKL) har sedan 2007 erhållit 225 miljoner kronor genomföra satsningen Hållbar jämställdhet med syfte att utifrån ett jämställdhetsperspektiv stödja kvalitetssäkring av offentligfinansierade verksamheter på kommunal och landstingskommunal nivå. Båda satsningarna har utvärderats och regeringen kommer att, under 2011, presentera en ny plattform för det fortsatta arbetet.

Avsikten med satsningarna har säkert varit att arbetet med jämställdhetsintegrering skulle få ett stort genomslag inom den offentliga verksamheten. Många värdefulla projekt har drivits och kunskapen har med all säkerhet generellt sett ökat, åtminstone inom de myndigheter som medverkat i satsningarna.

Den utvärdering som Kontigo gjort av programmet för jämställdhetsintegrering i staten (Jämi) visar också att intresset för jämställdhetsintegrering har varit relativt litet bland många myndigheter och att en orsak till detta är bristande statlig styrning. Intentionen att stödet till myndigheter och andra offentligt finansierade aktörer skulle tillgodoses av den fristående konsultmarknaden har heller inte realiserats eftersom det inte har funnits tydliga styrmedel riktat till offentlig sektor. Utvärderaren konstaterar att det krävs ett tydligt uppdrag, tydligare styrsystem med återrapporteringskrav samt ekonomiska stimulansmedel som i fallet med SKL:s arbete med hållbar jämställdhetsintegrering för att nå ett lyckat resultat.

Det finns generella regelverk och särskilda uppdrag som styr myndigheters arbete med jämställdhetsintegrering. Men arbetet går trögt ute i verksamheterna. Tillsammans med de övriga horisontella uppgifter som åläggs myndigheter upplevs jämställdhetsarbetet många gånger som något som antingen ”går att skjuta på” eller i värsta fall en uppgift som egentligen inte behövs. En tydlig styrning samt ledningens intresse och stöd är de viktigaste förutsättningarna för ett lyckat arbete med jämställdhetsintegrering. Läpparnas bekännelse, det vill säga att de flesta håller med om att jämställdhetsintegrering är viktigt, men att gå därifrån till ett planlagt utvecklingsarbete är steget långt och många undanflykter finns. En tydligare styrning måste till för att jämställdhetspolitiken ska få genomslag och för att bland annat myndighetschefer ska komma till skott och komma igång med den kvalitetsutveckling av sina verksamheter som de är skyldiga att genomföra.

Ett tydligt styrsystem med återrapporteringskrav i kombination med olika stimulansmedel skulle ge arbetet med jämställdhetsintegrering den dignitet som krävs för att arbetet ska prioriteras inom statliga myndigheter och bland kommu-

ner och landstingskommuner. Det bör också utredas huruvida en förordning om jämställdhetsintegrering skulle kunna medverka till att de jämställdhetspolitiska målen uppnås. I en sådan förordning bör också ingå krav på könsuppdelad statistik över verksamheten i myndigheter, kommuner och landsting.

D55. Lika rättighet till havandeskapspenning

Agneta Isacsson, Stockholm
Bonnie Bernström, Stockholm
Lars-Åke Davidsson, Hässelby
Anne-Marie Ekström, Borås
Cecilia Elving, Stockholm
John-Olof Hermanson, Gävle
Christer Lönn, Stockholm
Kim Nurmi, Stockholm
Gunnar Pihl, Svartsjö
Hans Åberg, Bromma

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att egenföretagare ska ha samma rätt till havandeskapspenning som om man vore anställd

Jämställ reglerna för anställda och företagare! Detta är ett viktigt krav för Liberala företagare, som arbetar för att regelverket för företagare ska vara okomplicerat och icke-diskriminerande.

En försäkrad kvinna har rätt till havandeskapspenning om graviditeten har satt ner hennes förmåga att utföra sitt jobb med minst en fjärdedel eller om inte hon kan arbeta kvar i sitt arbete på grund av förbud enligt arbetsmiljölagstiftningen eller om hon inte kan omplaceras till ett mindre ansträngande arbete.

Här verkar reglerna inte gälla för egenföretagare med enskild firma eller handelsbolag då det finns personer som blivit nekade havandeskapspenning enligt både organisationerna Svenskt Näringsliv och Företagarna.

En stor fördel med lika tillämpning är bland annat möjligheten till ökade förutsättningar för kvinnligt företagande.

D56. Överföring av pensionsrätt

Folkpartiet liberalerna Lidingö
Amelie Tarschys Ingre, Lidingö
Helena Bargholtz, Lidingö
Helena Berggren, Västerås
Bonnie Bernström, Stockholm
Dietmar Gleich, Falun
Ulrica Solver-Gustavsson, Örebro
Solveig Hellquist, Sörberge
Charlotte Klötz, Ilsbo
Eva Kullenberg, Ängelholm
Maria Nilsson, Göteborg
Lina Nordquist, Uppsala
Fatima Svanå, Åled
Barbro Westerholm, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att möjligheten att överföra pensionsrätt utökas till alla föräldrar, oavsett om man är gift, har registrerat partnerskap eller är sammanboende
2. **att** Folkpartiet ska verka för att det utreds hur man tydligare kan kan informera om möjligheten att överföra pensionsrätt, till exempel genom Försäkringskassan eller pensionsbeskedet

Kvinnor har ofta lägre lön än män och fler kvinnor än män arbetar deltid när barnen är små. Det är ofta kvinnor som tar huvudansvaret hemma medan männen drar in mer pengar till familjen. Varje familj gör sina prioriteringar och anpassar sig till de ekonomiska förutsättningarna man har. Men många kvinnor vet inte hur deltidsarbetet påverkar den framtida pensionen. Beslut som tas under några småbarnsår har stor ekonomisk betydelse senare i livet. Vid en eventuell skilsmässa eller dödsfall kan kvinnors ekonomiska situation dramatiskt förändras.

Pensionsrätt är de pengar som varje år avsätts till den allmänna pensionen. En del av denna pensionsrätt vars placering man kan förfoga över själv avser, så kallad premiepension. I dag kan den som är gift eller har en registrerad partner välja att föra över sin pensionsrätt för premiepensionen till sin maka, make eller partner för att på så sätt öka dennas framtida pension. Men detta är inte möjligt till exempel om man är sambo med gemensamma barn. Informationen om denna möjlighet är dessutom svår att hitta.

D57. Specialistkompetens att möta våldsutsatta kvinnor och barn

Helena Berggren, Västerås
Lovisa Aldrin, Halmstad
Bonnie Bernström, Stockholm
Anne-Lie Elfvén, Stockholm
Anette Gerhardsson, Arboga
Amelie Tarschys Ingre, Lidingö
Maria Jern, Falköping
Charlotte Klötz, Ilsbo
Eva Kullenberg, Ängelholm
Ragnhild Källberg, Västerås
Ulf Larsson, Västerås
Britt-Inger Lindell, Västerås
Maria Lundqvist-Brömster, Håknäs
Britt-Marie Lövgren, Umeå
Lennart Nilsson, Västerås
Maria Nilsson, Göteborg
Lina Nordquist, Uppsala
Ulrica Solver-Gustavsson, Örebro
Alexandra Spillman, Västerås
Fatima Svanå, Åled
Ylva Särnmark, Ronneby
Niki Westerberg, Saltsjö-Boo
Barbro Westerholm, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att krav på specialistkompetens hos personer som möter våldsutsatta kvinnor och barn inom ramen för sin yrkesutövning ska införas i lagar och förordningar som styr verksamheter som arbetar med eller kan förmodas komma i kontakt med våldsutsatta
2. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att det kommer en ändring till stånd avseende innehållet i utbildningar för personer som kan komma att arbeta med våldsdrabbade. Dessa utbildningar torde i första hand vara socionom,

jurist, polis samt utbildningar inom vårdrelaterade yrken och skolväsende

Mäns våld mot kvinnor är ett folkhälsoproblem. Enligt WHO (1997) är våldet en av de främsta anledningarna till kvinnors ohälsa i världen. Det är i hemmet som de flesta fall av misshandel, våldtäkt, dråp och mord sker, vilket gör hemmet till den farligaste platsen för kvinnor att vistas på WHO (2002).

Samhället måste säkerställa alla människors rätt till skydd, stöd och säkerhet. Detta gäller särskilt våldsutsatta kvinnor och barn. I dag finns det inga formella krav på att personer som i sin yrkesutövning möter personer som varit utsatta för eller bevittnat våld besitter specialistkunskaper inom detta område. För många personer som bevittnat och/eller utsatts för våld blir kontakterna med rättssystemet och övriga myndigheter ofta en sekundär traumatisering. I många fall torde detta bero på att de personer som de brottsdrabbade möter saknar specialistkunskaper inom området. Att utsättas för våld i nära relation är för majoriteten av de brottsdrabbade mycket traumatiskt med långtgående konsekvenser för såväl psykiskt som fysiskt mående. Reaktionerna kan också variera mycket över tiden. Varför kravet på specialistkompetens borde omfatta hela rättskedjan från polis till domare samt alla inom myndigheter som kan förmodas komma i kontakt med brottsdrabbade såsom socialtjänster och övriga stödfunktioner samt vårdgivare.

Det finns forskning som det redogörs för i ”Våldsutsatta kvinnor berättar. En utvärdering av Projekt Karin” (Rikspolisstyrelsen 2010), där det framgår att det är framför allt fyra omständigheter som gör det extra svårt att stoppa eller minska våld mot kvinnor. Dessa är:

- Rättssystemets tolerans av mäns våld mot kvinnor
- Kvinnans underordnade ekonomiska ställning
- Svårigheten med att definiera en diskurs kring våld mot kvinnor
- Bristen på psykosocialt stöd

Vidare uppskattas mellan 85 000 och 190 000 barn beröras av våld mot kvinnor (Stöd till barn som upplevt våld mot mamma, Göteborgs universitet, Psykologiska institutionen 2010). Också detta visar på behovet av att de personer som möter dessa barn har kunskaper och insikter om konsekvenserna av att utsättas för eller bevittna våld.

Med beaktande av att Socialstyrelsen uppskattade samhällets kostnader för mäns våld mot kvinnor, lågt räknat, till 3 300 miljoner kronor 2006, torde efterfrågade insatser även ha en positiv samhällsekonomisk påverkan på sikt.

D58. Kvinnor med funktionsnedsättning som utsätts för våld

Helena Berggren, Västerås
Lovisa Aldrin, Halmstad
Bonnie Bernström, Stockholm
Amanda Brihed, Trångsund
Anne-Lie Elfvén, Stockholm
Amelie Tarschys Ingre, Lidingö
Maria Jern, Falköping
Charlotte Klötz, Ilsbo
Eva Kullenberg, Ängelholm
Ragnhild Källberg, Västerås
Ulf Larsson, Västerås
Ulla Lennersand, Västerås
Britt-Inger Lindell, Västerås
Benny Lindholm, Uppsala
Britt-Marie Lövgren, Umeå
Anna Mårtensson, Jönköping
Lennart Nilsson, Västerås
Maria Nilsson, Göteborg
Lina Nordquist, Uppsala
Ulrica Solver-Gustavsson, Örebo
Alexandra Spillman, Västerås
Anki Sundin, Västerås
Fatima Svanå, Åled
Ylva Särnmark, Ronneby
Barbro Westerholm, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska arbeta för att tydliga krav ställs på myndigheter för att tillgodose de särskilda behov och den dubbla utsatthet som kvinnor med funktionsnedsättning som utsätts för våld, hot, kränkningar eller vanvård, upplever
2. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att det ställs krav på att personer som arbetar med funktionsnedsatta kvinnor han kompetens inom våldsproblematik

Kvinnor med funktionsnedsättning är ingen enhetlig grupp. Funktionsnedsättningarna kan vara av olika karaktär såsom fysiska, psykiska eller intellektuella eller orsakade av sjukdomar, olycksfall eller medfödda skador. Funktionsnedsättning, oavsett om det är en eller flera påverkar dessa kvinnor på många olika sätt vilka många leder till ökad isolering. Många av dessa kvinnor är också beroende av andra för omsorg och vård. Beroendet är ofta en viktig faktor vid våld mot kvinnor med funktionsnedsättning. I vissa fall ökar också omfattningen av förekomsten av våld mot dessa kvinnor i paritet med den nedsättning som kvinnan har. Det är viktigt att vara medvetna om att när beroendet av hjälp ökar så innebär det ofta att även dessa kvinnors utsatthet ökar i motsvarande grad.

Om en kvinna med nedsatt syn lever med en våldsam man behöver inte mannen slå kvinnan, det räcker med att han möblerar om (ibland flera gånger om dagen) så slår hon sig själv. Det är också viktigt att uppmärksamma vårdkrävande funktionsnedsättningar där misshandeln kan ges uttryck i direkt vanvård.

Det är yttersta vikt att personer som arbetar med denna grupp av kvinnor har specialistkompetenser inom området familjerelaterat våld och att de dessutom kontinuerligt utvärderas för att säkerställa att signaler om missförhållanden förstås och medför vederbörliga åtgärder.

Folkpartiet liberalerna bör därför verka för att göra myndigheterna och vårdgivarna uppmärksamma på dessa kvinnors dubbla utsatthet samt ställa krav på att personer som arbetar med funktionsnedsatta kvinnor har kompetens inom våldsproblematik.

D59. Allmän rättshjälp till kostnader för bodelning

Helena Berggren, Västerås
Lovisa Aldrin, Halmstad
Bonnie Bernström, Stockholm
IngMarie Bohmelin, Sundbyberg
Anne-Lie Elfvén, Stockholm
Jan Ertsborn, Falkenberg
Anette Gerhardsson, Arboga
Amelie Tarschys Ingre, Lidingö
Maria Jern, Falköping
Charlotte Klötz, Ilsbo
Mats El Kott, Östersund
Eva Kullenberg, Ängelholm
Ragnhild Källberg, Västerås
Ulf Larsson, Västerås
Britt-Inger Lindell, Västerås
Britt-Marie Lövgren, Umeå
Lennart Nilsson, Västerås
Lina Nordquist, Uppsala
Gunnar Pihl, Svartsjö
Alexandra Spillman, Västerås
Anki Sundin, Västerås
Ylva Särnmark, Ronneby
Barbro Westerholm, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för en lagändring så att den allmänna rättshjälpen även omfattar kostnader för bodelning i samband med äktenskapsskillnad eller samboförhållandes upphörande

Många av de kvinnor som utsatts våld i nära relation lämnar oftast hemmet för att försöka skydda sig och sina barn. Detta får till följd att mannen, genom att driva frågan om bodelning, fortfarande kan utöva makt och kontrollbehov över kvinnan. Kvinnan hamnar ofta i en svår ekonomisk situation då hon inte ens får tillgång till gemensamma bankkonton etc. och ej heller får del av det gemensamma bohaget. I dag omfattas inte bodelning av den allmänna rättshjälpen vilket får till följt att många kvinnor inte har råd att driva frågan i domstol utan, mer eller mindre, tvingas lämna det tidigare gemensamma hemmet med i stort sett enbart de kläder hon och barnen har på sig. Naturligtvis drabbar detta även barnen som inte heller de får tillgång till vare sig sina leksaker eller kläder.

Det är också belagt genom forskning att det ekonomiska våldet ofta är vanligt förekommande i relationer där det förkommer våld och hot och att detta ofta får mycket långgående konsekvenser för den part som väljer att lämna det destruktiva förhållandet. Därtill kommer faktumet att internationell forskning, amerikansk och brittiskt, tydligt visar att det finns starka samband mellan våld mot kvinnan och ekonomisk ojämställdhet i relationen. Forskningen visar att ju större ekonomiskt beroende kvinnan har ju större risk löper hon att utsättas för våld i relationen (”Våldsutsatta kvinnor berättar. En utvärdering av Projekt Karin”, Rikspolisstyrelsen 2010).

Om kostnaderna för bodelning skulle omfattas av den allmänna rättshjälpen skulle detta stärka rättssäkerheten för de kvinnor som är utsatta för våld i nära relationer då bodelningen inte längre skulle kunna användas som ytterligare makt och kontrolluttryck för de misstänkta gärningsmännen.

Partistyrelsens yttrande[2]

Inledning

För liberaler är det självklart att stå upp för demokrati och mänskliga rättigheter. Jämställdhet mellan könen handlar ytterst om mänskliga rättigheter och människors grundläggande värde. Utgångspunkten för den liberala jämställdhetssträvan är att var och en ska respekteras som fri individ och därmed ges möjlighet att forma sitt eget liv. Folkpartiet liberalerna har en lång och stolt tradition av att stå upp för jämställdhetsfrågor.

Sverige utlovas ju ofta som ett föregångsland när det gäller jämställdhet. Trots det finns det problem som behöver bekämpas. Fortfarande tjänar en kvinna i dag sex procent mindre än en man på samma arbete medan den ovägda löneskillnaden ligger på 15 procent. Kapital och förmögenhet är, trots att kvinnor tjänar egna pengar, ojämnt fördelat. Sverige har relativt sett få kvinnliga entreprenörer. Uttaget av föräldradagar mellan kvinnor och män är fortfarande ojämnt.

Regeringens jämställdhetspolitik har under senare år, då Folkpartiet liberalerna haft ansvaret år tillförts omfattande resurser. Arbetet med jämställdhetsintegrering, som syftar till att ge de jämställdhetspolitiska målen genomslag i hela regeringens politik, utgör en viktig del av regeringens arbete.

Folkpartiet liberalerna har också genom sitt ansvar i regeringen infört en jämställdhetsbonus i föräldraförsäkringen. Vi har halverat skatten för hushållstjänsten för att underlätta för dubbelarbetande småbarnsföräldrar. Vi har infört en ny och skarpare diskrimineringslag. Vi har satsat över en miljard kronor för att bekämpa mäns våld mot kvinnor och det hedersrelaterade våldet och förtryck. Ett forskningsprogram om kvinnors hälsa har inrättats och medel har avsatts för att utveckla jämställdhetsintegrering i skola, vård och omsorg. På detta landsmöte läggs grunden för det fortsatta arbetet.

Fri- och rättigheter, det politiska systemet och myndigheterna

Motion D1–D33

I **motion D1** föreslås att meddelar- och yttrandefrihet införs för anställda och uppdragstagare i all skattefinansierad verksamhet. Motionären anför att medborgarna och medierna har en rätt att erhålla kunskap om skattemedel används på ett riktigt sätt, och även att upphandlande och beslutande enheter har rätt att få upplysningar om eventuella brister.

Det starka skyddet för yttrandefrihet i Sverige bygger på flera var för sig viktiga delar. Meddelarfriheten är en av dessa komponenter som gör det möjligt för personer, även anställda i ett företag, vid en myndighet eller annan organisation, att – även anonymt – lämna ut uppgifter till media utan risk för straffansvar annat än om utlämnandet innebär till exempel spionerі, landsförräderi eller liknande. Anställda vid de flesta myndigheter och förvaltningar omfattas dessutom av ett extra starkt skydd – det så kallade efterforskningsskyddet som innebär att arbetsgivaren inte får efterfråga vem som lämnade ut informationen.

Meddelarfriheten har dock begränsningar när det kommer till andra intressen, som till exempel hänsynen till enskilda personers integritet (personsekretess). Ett annat undantag gäller företags legitima intresse av att företagshemligheter inte kommer till allmän kännedom. För att avgränsa mellan dessa intressen tillkom 1990 lagen om skydd för företagshemligheter, som innebär att den som röjer företagshemligheter kan dömas till böter eller fängelse. Ett viktigt undantag är dock att lämnande av uppgifter som rör allvarliga missförhållanden eller brott som kan ge fängelse alltid omfattas av meddelarfrihet.

I tillägg till detta finns en rad bestämmelser som syftar till att få personal att anmäla missförhållanden inom framför allt vård- och omsorgssektorn till berörd tillsynsmyndighet, såsom ”Lex Sarah” och ”Lex Maria”.

Omständigheterna kompliceras precis som motionärerna beskriver av att allt mer verksamhet som finansieras av skattemedel, bedrivs i privat regi där lagarna ska tillämpas annorlunda. Detta förhållande tillsammans med att privata utförare konkurrensförhållanden påverkar anmälningsbenägenheten och synen på tillsynsmyndigheternas roll negativt, gör att vi ofta nås av rapporter om att personal i vård och omsorg känner en rädsla för att anmäla missförhållanden. Det ska sägas att detta inte alls uteslutande gäller verksamhet i privat drift, även om det oftast är så det framställs.

Det behövs ett starkare skydd för den som avslöjar allvarliga missförhållanden i offentligt finansierad verksamhet. Särskilt viktigt är detta i vårdsektorn och annan verksamhet där enskildas liv och hälsa berörs. Folkpartiets företrädare har också vid ett flertal tillfällen uttalat sitt stöd för att ytterligare inskärpa betydelsen av meddelarskydd i dessa verksamheter, oavsett driftsform.

En lagstiftning om efterforskningsförbud i offentligt finansierad verksamhet som bedrivs enligt hälso- och sjukvårdslagen behövs. Det svåra är inte ställningstagandet, utan att hitta en fungerande och tydlig juridisk lösning. Den frågan måste helt enkelt utredas vidare. Regeringen har också nyligen beslutat att en sådan utredning ska ske inom justitiedepartementet. Med detta föreslår partistyrelsen att **motion D1 anses besvarad**.

I **motion D2** föreslår motionären att landsmötet ska uppdra åt partistyrelsen att utreda vallagen för uppnående av bättre demokrati. Detta menar motionären ska ske genom fler folkomröstningar, i motionen beskrivet som ”en andra valdag”, där två olika förslag i en sakfråga ställs mot varandra.

Partistyrelsen delar motionärens uppfattning att det viktigt att partier håller sina vallöften. Men att ett parti innan ett val ska kunna lova att inte kompromissa i en viktig fråga är kan knappast lagregleras. Kompromisser mellan olika politiska partier är och kommer att vara en naturlig del av det politiska systemet. Motionärens förslag kan i teorin låta sympatiskt, men skulle samtidigt bli dels mycket svåradministrerat. Någon begränsning av vilka frågor som är tillräckligt viktiga för att dra igång en folkomröstning om måste göras, men vem ska i så fall avgöra vilka frågor som är viktiga? Vem ska avgöra vilka två – av många tänkbara – alternativ som ska ställas mot varandra, i de fall det finns många uppfattningar om hur en viss fråga ska lösas? Vidare riskerar folkomröst-

2. Här återges partistyrelsens yttrande över motionerna om demokratifrågor. För yttrandet över motionerna om jämställdhet hänvisas till del 2 i landsmöteshandlingarna.

ningar i sakfrågor alltid att polarisera debatten, och ytterst att fler populistiska förslag lanseras utan att något parti tar ett helhetsansvar för den förda politiken, som en följd av att det parti som i och för sig har en majoritet ändå kan bli nedröstat i sakfrågor. Det skulle, tvärt emot motionärens uttalade intentioner, snarast urholka det politiska ansvarstagandet. Mot bakgrund av detta föreslår partistyrelsen att **motion D2 avslås**.

I **motion D3 yrkande 1** och i **motion D4** föreslår motionärerna att Folkpartiet liberalerna ska verka för att allmänna val ska hållas på skilda valdagar.

Partistyrelsen delar motionärernas uppfattning om att kommun- och landstings/regionvalen ska hålls åtskilda från riksdagsvalet. Detta är en fråga som Folkpartiet liberalerna länge arbetat för. I så gott som alla demokratier hålls lokalvalen vid ett eget tillfälle, och Sverige hade samma system fram till 1970. Vi anser att det vore bra för demokratin att återinföra skilda valdagar för kommun- och landstings/regionval, så att de lokala frågorna får komma mer i centrum för den valrörelsen. Partistyrelsen föreslår med detta att **motion D3 yrkande 1 samt motion D4 anses besvarade**.

I **motion D3 yrkande 2** föreslås att Folkpartiet liberalerna ska verka för att kandidater i allmänna val ska kunna bli personvalda av alla som får rösta till församlingen ifråga, inte bara dem som tillhör en viss valkrets. Vid riksdagsval ska således alla personkryss inom riket komma kandidaten tillgodo, vid kommunval ska alla personkryss inom kommunen komma kandidaten tillgodo osv. Även i **motion D5 yrkande 7** föreslår motionären att landsmötet uttalar att riksdagskandidater får tillgodogöra sig personkryss från alla valkretsarna. I **motion D3 yrkande 3** föreslås att Folkpartiet liberalerna ska verka för att personvalsspärren ska konstrueras som ett krav på ett visst och lågt antal kryss, i stället för en viss procent av rösterna inom en valkrets. Spärrarna bör vara olika för riksdagsval, landstingsval och kommunval.

Partistyrelsen delar i dessa frågor inte helt motionärernas uppfattning. Trots den i grunden goda ambitionen att stärka personvalet är det, enligt partistyrelsens förmenande, svårt att genomföra motionärernas olika konkreta förslag, eftersom valsystemet är konstruerat så att antalet mandat i varje valkrets bygger på antalet röstberättigande i den valkretsen.

Ett system med fast och lågt antal kryss skulle därför vara svårt att implementera generellt i hela landet. I dag krävs minst 50 kryss i kommunalval, men procentgränsen är i de flesta fall styrande. Ett fast antal som är rimligt exempelvis vid kommunalvalet i Stockholms stad skulle överstiga antalet röstberättigade i många andra kommuner. Omvänt skulle kanske flera hundra kandidater – många gånger fler än antalet mandat totalt – kunna bli personvalda i Stockholms kommun om gränsen sätts efter en mindre ort. I så fall skulle lösningen behöva modifieras så att det fasta antalet röster sätts olika kommun för kommun. Men då är skillnaden mot dagens system mycket liten – förutom att den relativa gränsen tar bättre hänsyn till ett fluktuerande valdeltagande.

Det kan verka mer genomförbart att låta en kandidat tillgodoräkna sig personröster från alla valkretsar, i försöket att bli personvald. men det stupar på samma orsak. Om olika valkretsar skiljer sig åt i antal väljare, kan i extremfallet en låg andel personkryss i en stor valkrets omvandlas till en hög andel i en betydligt mindre valkrets – med resultat att en kandidat med i grunden ganska litet stöd blir vald genom att kandidera i båda jämfört med en kandidat med högre stöd som bara kandiderar i den mindre valkretsen, trots att denne får högre stöd där. Den effekten anser partistyrelsen vore olycklig.

Om ett parti vill att dess kandidater ska kunna tillgodoräkna sig personvalskryss i flera, eller alla, valkretsar går det redan i dag utmärkt att åstadkomma detta genom att registrera den aktuella kandidatlistan i många olika valkretsar eller skapa en helt gemensam lista för alla partiets kandidater till den aktuella nivån. När personkryssen räknas måste räkningen dock ske valkrets för valkrets.

Folkpartiet har i stället länge arbetat för att stärka personvalet genom att helt slopa gränserna i systemet, så att kandidaterna väljs in i den ordning väljarna bestämmer. Detta bör också fortsättningsvis vara partiets linje. Med detta förelås att **motion D3 yrkande 2 och 3 samt motion D5 yrkande 7 avslås**.

Flera motioner tar upp frågan om elektronisk röstning. I **motion D3** föreslås att Folkpartiet liberalerna ska verka för att traditionell valsedelröstning ska kompletteras med elektronisk röstning (**yrkande 4**) och att Folkpartiet liberalerna ska verka för att nämnda elektroniska röstning ska erbjuda möjligheten att lämna en andrahandsröst (**yrkande 5**). I **motion D5 yrkande 3** föreslås att landsmötet uttalar att elektronisk röstning bör tillåtas i samband med riksdagsvalen. I **motion D6** föreslår motionärerna att Folkpartiet liberalerna driver frågan om elektronisk röstning ska införas som komplement till traditionell röstning.

När frågan om elektronisk röstning diskuteras är det viktigt att skilja mellan elektronisk röstning i vallokalen och elektronisk röstning från valfri plats. Det första systemet innebär att röstmottagningen i form av valsedlar och kuvert ersätts av att väljaren bakom valskärmen markerar sin röst på en dator. Det andra systemet innebär att väljaren förutsätts logga in från exempelvis sin hemdator och avger sin röst efter att ha identifierat sig. De olika förslagen bör skiljas åt, eftersom frågor om valhemlighet och valsäkerhet blir helt olika.

Valmyndigheten har haft i uppdrag att upprätta en kunskapsbank med erfarenheter från kommuner som använder elektronisk röstning vid kommunala rådgivande opinionsundersökningar. Enligt rapporten (rapport 2007:2 ”Kunskapsbank om elektronisk röstning”) visade Valmyndighetens undersökning av erfarenheterna av e-röstning i kommunerna att det ännu inte fanns ett tillräckligt underlag för att upprätta en kunskapsbank såsom det uttrycks i regleringsbrevet.

Några länder som redan har elektronisk röstning, i en eller annan form, som en del av sitt valsystem är Norge, Belgien, USA, Venezuela och Nederländerna. I Norge har försök med elektronisk röstning ägt rum vid kommun- och fylketingsvalet 2003, och under 2011 kommer möjlighet till elektronisk röstning att prövas vid kommunalval i tio kommuner samt en fylkeskommun.

En slutsats som dras i utvärderingen av Norge är att Internet är för sårbart för att röstning via Internet ska rekommenderas samt att de säkerhetsproblem som är knutna till nätbaserade vallösningar bör utredas närmare. I detta sammanhang hänvisas till att internationella utredningar visar att det måste ställas helt andra och strängare säkerhetskrav i valsammanhang än när det gäller att betala räkningar och avge självdeklarationer.

När det gäller de demokratiska konsekvenserna av e-valslösningar anses valdeltagandet vara en kärnfråga. I det aktuella försöket användes röstningsmaskinerna bara i röstnings-

lokalerna, och det bidrog inte till att öka tillgängligheten som sådan. Däremot, anförs det i utvärderingen, finns det anledning att tro att ett utökat bruk av ny teknik i valsammanhang kan leda till ett ökat tryck i riktning mot mer direktdemokratiska lösningar.

Till förutsättningarna i försöken i Norge 2011, det så kallade *E-valg 2011-projektet*, hör att elektronisk röstning kommer att vara ett komplement och inte ersätta det traditionella röstningsförfarandet. I den utvärdering som gjordes av Justitieministeriet konstaterades ”att bedömt som en helhet lyckades försöket inte, eftersom röstningen i 232 fall avbröts och högsta förvaltningsdomstolen bestämde att valet ska tas om”. Utöver det förhållandet att röstningen avbröts för vissa väljare visade utvärderingen att förfarandet inte gav de positiva effekter som förväntats, exempelvis minskat myndighetsarbete.

Partistyrelsen anser att det mot bakgrund av händelserna i samband med 2010 års val Västra Götaland och Örebro, såsom ogiltiga valsedlar eller valsedlar som inte blev räknade i rätt tid, finns all anledning att pröva förutsättningslöst om elektronisk röstning kan vara ett sätt att stärka valsäkerheten. Alla system har dock nackdelar och risker. Som liberaler är vi teknikoptimister men vi vill kunna veta att den tekniska säkerheten i vallokalen är den yttersta innan vi kan säga ja till elektronisk röstning.

Av den anledningen anser partistyrelsen att det på kort sikt viktigaste är att höja valsäkerheten inom ramen för det nuvarande systemet. Det är samtidigt av stor vikt att noggrant följa utvecklingen vad gäller elektronisk röstning och att frågan utreds närmare i ett lämpligt sammanhag. Innan det finns ett väl genomtänkt system som både är driftsäkert och garanterar valhemligheten bör partiet dock avstå från att säga ja till införandet.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår partistyrelsen att **motion D3 yrkande 4 och 5, motion D6 samt motion D5 yrkande 3 anses besvarade.**

I **motion D7** föreslår motionärerna att Folkpartiet liberalerna ska verka för att vallagen ses över så att det vid ett omval (såsom i våras i Västra Götaland och Örebro) används samma röstlängd som vid det ordinarie val som underkänts.

Partistyrelsen vill gällande denna motion hänvisa till att riksdagen i juni 2011 antog ett tillkännagivande om att hela vallagen ska ses över. Folkpartiet liberalerna ser mycket positivt på detta och välkomnar den prövning som kommer att äga rum, men utredningen bör i nuläget inte föregripas. Det går inte att utlova på förhand att den specifika åtgärd som motionären föreslår kommer att vara en del av översynen. I det fall tiden mellan överklagande och beslut om omval kan kortas väsentligt, så minskas per automatik de orättvisor som kan anses uppkomma om röstlängden ändras mellan de två valen. Mot bakgrund av detta föreslår partistyrelsen att **motion D7 anses besvarad**.

I **motion D8** föreslår motionären att partistyrelsen ska ges i uppdrag att arbeta för en ordning som möjliggör att valresultatet senast på tredje dagen efter valdagen. I stället för omval förespråkar motionären att valresultatet i omstridda fall fastställs genom beslut av Valprövningsnämnden.

Det är partistyrelsens uppfattning att det förslag som motionären lämnar skulle innebära att det i praktiken kommer att vara omöjligt att utföra en korrekt kontrollräkning av exempelvis röstsedlar i den händelse det behövs. Händelserna i Västra Götaland och Örebro är två tydliga exempel som visar på behovet av att inte låsa sig vid att väljarna så snabbt som möjligt ska delges ett valresultat. Det är självfallet i väljarnas intresse att snarast få reda på röstresultatet. Men om det krävs längre tid måste intresset att kunna tillkännage ett korrekt valresultat väga tyngre än att ett resultat ska tillkännagivas just tre dagar efter valdagen. Mot bakgrund av detta föreslår partistyrelsen att **motion D8 ska avslås.**

I **motion D9** argumenterar motionärerna för att landsmötet beslutar att ge partistyrelsen i uppdrag att verka för ändring i kommunallagen så att uppdelning av kommuner i valkretsar också kräver utjämningsmandat. Liknande förslag återfinns i **motion D10** där motionärerna föreslår att landsmötet ställer sig positivt till en reformering av vallagen (**yrkande 1**), att landsmötet ställer sig positivt till att kommuner som är indelade i valkretsar ska använda sig av utjämningsmandat (**yrkande 2**) samt att landsmötet beslutar ge partistyrelsen i uppdrag att verka för en reformering av vallagen enligt tidigare två yrkanden (**yrkande 3**).

Folkpartiet liberalerna har sedan länge drivit att utjämningsmandat ska införas i de kommuner som är indelade i valkretsar. Utjämningsmandat finns i dag i riksdagsvalet och i landstingsvalen. De bidrar till att göra mandatfördelningssystemet proportionellt men därmed också indirekt mer robust mot att misstag som de i Västra Götaland och Örebro inträffar. Vallagen bör därför ändras på så sätt att kommuner som är indelade i valkretsar, också ska ha utjämningsmandat på motsvarande sätt som i val till landstingsfullmäktige. Partiet har också återkommit till frågan vid många tillfällen, senast i den rapport med krav på översyn av vallagen som presenterades i februari 2011 (”Demokrati har begärts och ska verkställas”).

Den grundlagsutredning vars förslag ligger till grund för den nya regeringsformen som gäller från 2011 (bet. SOU 2008:125) övervägde olika förändringar på denna punkt, som att möjligheten att valkretsindela kommuner skulle avskaffas eller att utjämningsmandat skulle införas. Grundlagsutredningen bedömde det dock inte som möjligt att inom ramen för sitt arbete lägga fram något förslag men enades om att föreslå att en utredning skulle ges i uppdrag att arbeta vidare med dessa frågor. Regeringen instämde i denna bedömning (prop. 2009/10:80 s. 91). Regeringen har också redovisat att den avser att tillsätta en utredning som på nytt ska se över frågan om proportionaliteten i kommunfullmäktigevalen. I det sammanhanget kommer Folkpartiet givetvis att fortsätta verka för det som länge har varit partiets linje. Mot ovanstående bakgrund bedömer partistyrelsen att motionerna **D9 och D10 är tillgodosedda och att de alltså bör anses besvarade.**

I **motion D11** föreslår motionärerna att Folkpartiet liberalerna agerar för en ändring av kommunallagen, innebärande att kommun-, landstings-, och regionstyrelserna enbart består av de partier som bildar majoritet och att detta genomförs i första hand som en försöksverksamhet i vissa kommuner.

Kommunal parlamentarism är en ofta återkommande fråga i diskussionerna om hur den lokala demokratin kan vitaliseras och engagera fler medborgare. Ett av de starkaste argumenten för kommunal parlamentarism är att det underlättar ett tydligt ansvarsutkrävande då den styrande majoriteten får bära det fulla ansvaret för att kommunstyrelsens eller landstings- och regionfullmäktiges politiska beslut genomförs. Detta argument dock måste vägas mot att oppositionens möjlighet till insyn i det kommunala beslutsfattandet riske-

rar försämras avsevärt när oppositionen inte har möjlighet att delta i kommunstyrelsens beredning.

Det parlamentariska systemet i riksdagen har, för att motverka samma risk, en annan konstruktion. Dels finns riksdagens utskott, där både oppositionens och regeringsunderlagets ledamöter deltar i beredning av ärenden. Dels finns en rad kontrollinstrument, inte minst konstitutionsutskottet som har grundlagsfästa möjligheter att begära in information och kalla statsråd till utfrågning. Av riksdagens kontrollmakt återfinns enbart interpellationsinstrumentet på kommunal- och landstingsnivå, vilket är alldeles otillräckligt. Att å andra sidan införa en lika stark institutionell granskningsfunktion som i riksdag skulle kräva omfattande förändringar i de lokala och regionala organens arbetssätt och sammansättning. Det skulle också ställa helt andra villkor på de fritidspolitiker som engagerar sig.

Av dessa skäl är det partityrelsens uppfattning att det inte är eftersträvansvärt att övergå till ett system med kommunal parlamentarism. Mot bakgrund av detta föreslår partistyrelsen att **motion D11 avslås**.

I **motion D12** föreslår motionären att en längsta tid för folkvalda att inneha ett visst uppdrag ska bestämmas till maximalt 8 år. Partistyrelsen delar inte motionärens uppfattning. Politik är till stor del en förtroendebransch där människors engagemang och vilja till att långsiktigt arbeta för förändring är nödvändig.

Det finns politiker vars engagemang för politiska sakfrågor kräver stort tålamod och där det krävs lång tid innan resultat kan uppnås. Det övervägande antalet politiskt engagerade är fritidspolitiker och flertalet sitter redan i dag bara en, två eller kanske maximalt tre perioder. Det kan till och med i många fall vara ett större problem för partierna att rekrytera nya företrädare för att fylla alla poster som behövs i en kommun, än att förtroendevalda generellt biter sig fast i sina uppdrag.

Av de personer som utses till gruppledare, kommunal- eller landstingsråd och liknande förtroendeposter efterfrågar både partierna och väljarna i regel erfarenhet. Här skiljer sig inte politik från någon annan verksamhet och det framgår inte varför en viktig beslutsfattare skulle bli bättre i sin roll genom att ha kort erfarenhet eller helt sakna den.

Att det sedan finns enstaka undantag från dessa generella iakttagelser, bör inte enligt partistyrelsen föranleda att några allmänna begränsningar införs. Sådana problem kan visserligen finnas, men de är också i ett demokratiskt system ganska självreglerande – om en impopulär person trots det sitter kvar på uppdrag drar sig väljarna från att rösta på det partiet. Partistyrelsen föreslår med detta att **motion D12 avslås**.

I **motion D5 yrkande 1** föreslår motionärerna att landsmötet uttalar att mandatperioderna borde bli ett år. I **motion D5 yrkande 2** föreslås att landsmötet uttalar att småpartispärrarna tas bort.

Partistyrelsen delar inte uppfattningen att en kortare mandatperiod på ett år är eftersträvansvärt. Partistyrelsen anser tvärtom att det är av största betydelse för att det politiska och demokratiska systemet ska bibehålla sin trovärdighet att den politiska majoritet som vinner vid ett val ges tid och möjlighet att kunna genomföra den politik som den gått till val på. Politiska beslutsprocesser måste få ta tid och medborgarna måste ges möjlighet att få se hur den politiska majoritetens beslut gestaltar sig i verkligheten.

Det är självfallet viktigt att utslagen i de allmänna valen på ett så tydligt och klart sätt som möjligt ska återspeglas i mandatfördelningen. Vidare anser partistyrelsen att det är av stor betydelse att det finns en rimlig möjlighet att samla en parlamentarisk majoritet för att kunna driva igenom den politik en majoritet av folket givit sitt stöd i de allmänna valen.

Partistyrelsen delar vidare inte motionärernas uppfattning om att småpartispärrarna ska tas bort. Spärrarna mot att små partier får representation i riksdagen eller Europaparlamentet (4 procent) eller landstings- eller regionfullmäktige (3 procent) representerar tillsammans med det jämkade uddatalssystemet, som något gynnar större partier i mandatfördelningen, den avvägning som gjorts mellan total proportionalitet och risken för att omöjliga politiska lägen ska uppstå i våra valda församlingar. Risken är stor att små partier genom att agera vågmästare kan uppnå ett oproportionerligt inflytande över den förda politiken.

Ett sådant vågmästarstyre står i kontrast till folkviljan därför att fåtalets röster blir mer betydelsefulla än flertalets. Det kan därför anses motiverat att införa en spärr, trots att den i och för sig innebär ett avsteg från den matematiskt fullkomliga proportionalismen, för att förhindra ett annat och i slutänden värre problem. Med detta föreslås **motion D5 yrkande 1 och 2 avslås**.

I motion D5 yrkande 4 föreslår motionären att landsmötet uttalar att ett obegränsat antal kandidater får kryssas på en lista. Partistyrelsen har sympati för motionärens intentioner att stärka personvalet, men förslaget skiljer sig från vad Folkpartiet framfört. Folkpartiets huvudlinje för att stärka personvalsinslaget är att helt avskaffa personvalsspärren. Efter träget arbete har vi också fått visst gehör för detta genom att gränsen sänks från 8 procent i riksdagsval till fem procent från och med 2014. Partistyrelsens åsikt är att Folkpartiet bör fortsätta arbeta för att dessa gränser helt ska avskaffas. Att utöka antalet kryss är ett annat sätt att stärka personvalsinslaget, men det kan svårligen anses förenligt med helt slopade spärrar utan får betraktas som ett alternativ. **Motion D5 yrkande 4 föreslås med detta anses besvarat**.

I motion D5 yrkande 5 föreslås att landsmötet uttalar att icke-parlamentariker bör få ingå i riksdagsutskotten. Partistyrelsen delar inte motionärens uppfattning. I riksdagsutskotten sitter våra folkvalda politiker och de är valda på demokratisk väg. Att det i kommuner och landsting är tillåtet med icke fullmäktigeledamöter i nämnderna är för att åstadkomma en fungerande arbetsfördelning i ett system där de allra flesta är fritidspolitiker. Någon praktisk fördel med att införa samma system i riksdagen kan partistyrelsen inte se. Partistyrelsen föreslår därför att **motion D5 yrkande 5 avslås**.

Flera motioner tar upp Sveriges statsskick. **Motion D13** vill att landsmötet beslutar att det ska skrivas in i Folkpartiet liberalernas partiprogram att Sverige ska övergå till republik och att Folkpartiet liberalerna också ska arbeta för att detta genomförs. I **motion D14** önskar motionärerna att Folkpartiet liberalerna ska verka för att Sveriges statsöverhuvud ska väljas för en begränsad tid. I **motion D15 yrkande 1** föreslås att Folkpartiet liberalerna verkar för att Sverige avskaffar monarkin och inför republik. I **motion D15 yrkande 2** föreslås att Folkpartiet liberalerna verkar för att Sveriges nya statsskick bibehåller nuvarande parlamentariska hantering av den politiska makten, utan att något presidentämbete inrättas. I **motion D16** yrkar motionären att landsmötet uttrycker sin mening att Folkpartiet liberalerna bör ta initiativ till en ny kompromiss kring statsskicket, som bevarar statschefsäm-

betet inom ätten Bernadotte men som ger riksdagen formell makt att godkänna och avsätta monarken.

Partistyrelsen vill i detta sammanhang påminna om att liberalismen i Europa uppstod på 1700-talet bland annat som en reaktion mot kungligt envälde. Svenska liberaler införde allmän och lika rösträtt i Sverige i strid med monarkin och högern. Liberalernas duster med inskränkta monarker var stundtals hård. Särskilt uppmärksammad är Gustav V:s borggårdskupp 1914 som resulterade i att den liberale statsministern Karl Staaff avgick i protest mot kungens antiparlamentariska agerande. Också efter det att parlamentarismen i realiteten har införts har kungamakten försökt att spela en politisk roll, exempelvis under den så kallade midsommarkrisen 1941 rörande tysk transitering på svensk järnväg.

Vår nuvarande svenska grundlag fastslår att Sverige är en konstitutionell monarki där statschefens uppgift enbart är av representativ och ceremoniell betydelse. Det är innebörden av den så kallade Torekovkompromissen från 1970, som bland annat Folkpartiet ställde sig bakom.

Partistyrelsens konstaterar att Torekovkompromissen innebär att statschefen saknar makt. Monarkins maktställning i det politiska systemet är således redan undanröjd.

Även om det går att anföra principiella argument mot arvsmonarkin anser partistyrelsen att Torekovkompromissen visat sig fungera väl och har ett starkt folkligt stöd. Det saknas alltså anledning att i dag väcka frågan om statsskickets grunder. Mot bakgrund av detta föreslår partistyrelsen landsmötet att **avslå motion D13, D14, D15 och D16**.

I **motion D17 yrkande 1** föreslås att landsmötet uttalar att begreppet demokrati bör breddas till att omfatta politiska institutioner och fler fri- och rättigheter än bara allmänna och fria val, samt även ta hänsyn till kvaliteten och efterlevnaden avseende dessa. I **yrkande 2** föreslås att landsmötet uttalar att begreppet demokrati bör ses som ett durativt snarare än ett dikotomt fenomen. I **yrkande 3** föreslås att idén om en breddad och durativ definition av demokrati ska uppmärksammas i det fortsatta arbetet med ett nytt partiprogram.

Partistyrelsen har med intresse tagit del av motionärens argumentering för en mer breddad och fördjupad syn på demokratibegreppet. För liberaler har det alltid varit av största vikt att alltid stå upp för demokratin. Kärnan i den liberala ideologin har varit, och kommer alltid att vara att stå upp för individens rätt att leva i fred och frihet. Där är synen på demokrati självklar – det är det system som ger störst möjlighet att kombinera den enskildes frihet med ett praktiskt fungerande system för att lösa kollektiva angelägenheter. För liberaler är det därför av särskild vikt att alltid värna demokratin och arbeta för att människor får leva i demokrati och frihet.

Sedan efterkrigstidens dagar har liberaler verkat för demokrati, marknadsekonomi, frihandel, internationell solidaritet, välfärdsreformer, jämställdhet och Europasamverkan. Svenska liberaler har, liksom liberaler i andra länder, gått i bräschen i kampen mot totalitära rörelser och alla former av auktoritära yttringar.

I en del av de frågor som motionären beskriver, bland annat vikten av tydliga ramar för den verkställande maktens befogenheter, kan partistyrelsen i och för sig instämma i att dessa ämnen inte alltid uppmärksammas tillräckligt i Sverige. Det finns delvis historiska skäl till det. I svensk konstitutionell historia har det vanliga varit att en sådan begränsning av makten finns, ursprungligen bland annat i de ”kungalöften” som en (dåförtiden formellt vald) senmedeltida svensk kung avgav som en slags formellt sett frivillig inskränkning av den egna makten, men som i realiteten var ett krav. Endast under kortare perioder – det karolinska och gustavianska enväldet – har Sverige haft ett verkligt kungligt envälde. Sedan 1809 års för sin tid liberala regeringsform har den exekutiva makten varit underkastad inskränkningar och medborgarna i motsvarande mån skyddade av fri- och rättigheter. Arbetet för att sätta upp tydliga ramar för den offentliga maktutövningen har både historiskt och i våra dagar letts av liberaler.

I andra fall, som att bredda synen på demokrati och mänskliga rättigheter till att omfatta andra fri- och rättigheter än de mest grundläggande medborgerliga rättigheterna, menar partistyrelsen att frågan behöver belysas ur flera aspekter. Visserligen är det, som motionären framhåller, inte utan betydelse för demokratins funktion att medborgarna genom en tryggad äganderätt kan förhålla sig någorlunda självständigt gentemot det allmänna. Å andra sidan måste dock uppmärksammas risken för att man hamnar i samma argumentation som ofta framförs från anhängare av kommunistiska och andra totalitära system, nämligen att avsaknaden av medborgerliga och politiska rättigheter kompenseras av sociala och materiella rättigheter.

Denna värderelativism måste liberaler starkt motarbeta. Andra rättigheter än de medborgerliga är visserligen viktiga – men de kan aldrig ersätta dem eller ursäkta att uppfyllnaden av de grundläggande mänskliga rättigheterna brister.

Den liberala demokratisynen kommer givetvis att vara ett viktigt inslag i det nya partiprogram som föreläggs landsmötet 2013, men exakt hur resonemangen utvecklas vill partistyrelsen inte föregripa. Mot bakgrund av ovanstående resonemang föreslår partistyrelsen att **motion D17 anses besvarad**.

I **motion D18** föreslår motionären att partier ska tillåtas informera och debattera på skolorna inför exempelvis allmänna val. Det är en viktig fråga motionären tar upp. Det är angeläget att elever ges möjlighet att engagera sig politiskt och skolan har som uppgift att förmedla och hos eleverna förankra demokratiska värderingar. Men skolan är ingen allmän plats och det är rektorn som beslutar om vilka externa personer eller grupper som ska få verka i skolan.

För att stödja rektorerna i deras beslut och på så sätt underlätta för politiska partier och ungdomsförbund att verka i skolan fick Skolverket i februari 2010 i uppdrag att ta fram ett stödmaterial om politisk information i skolan. Det material som Skolverket presenterade i april samma år omfattar dels en beskrivning av rättsläget, dels stöd för hur skolan kan arbeta med politisk information och demokratifrågor.

Skolverket konstaterar att urvalet av vilka partier som inbjuds till skolan måste göras objektivt. Det anses som objektivt om skolan exempelvis bjuder in alla partier som är representerade i riksdagen. Alla partier behöver inte bjudas in samtidigt, men det är enligt Skolverket viktigt att också de partier som inte bjuds in får komma till skolan vid ett annat tillfälle under likvärdiga förutsättningar, om de framför sådana önskemål.

Att inte tillåta några partier alls att besöka skolan är visserligen ett enkelt sätt för skolan att undvika rättsliga fel. Skolverket framhåller dock att en bättre lösning är om skolan själv tar initiativet genom att till exempel ordna debatter, bjuda in politiska partier och uppmuntra skolföreningar. Skolan har också till uppgift att inte låta budskap som strider mot

värdegrunden stå oemotsagda. Detta gäller även när politiska partier medverkar i skolan. Partistyrelsen menar att Skolverkets rekommendationer i allt väsentligt tillgodoser motionärens intentioner och anser inte att frågan behöver regleras mer formellt. Mot ovanstående bakgrund föreslår partistyrelsen att **motion D18 anses besvarad.**

I **motion D19** föreslår motionärerna att Folkpartiet liberalerna ska verka för att antalet politiker och politiska tjänstemän i alla församlingar hålls till ett absolut minimum av vad som krävs för att hålla en politisk kontroll över verksamheten (**yrkande 1**) samt att Folkpartiet liberalerna ska verka för att politiska församlingar organiseras för att minimera resor, möten och revirstrider (**yrkande 2**).

Partistyrelsen instämmer i och för sig att ett högt antal politiker och politiska tjänstemän inte är ett självändamål. Det är samtidigt partistyrelsens uppfattning att antalet politiska förtroendeuppdrag är tillräckligt högt för att folkstyret ska kunna förverkligas inte bara formellt utan också reellt. Vidare anser partistyrelsen att politiska tjänstemän fyller en mycket viktig funktion i rollen som sakkunniga för att på så vis ge de berörda politikerna sakpolitiskt underlag så att ett så välunderbyggt politiskt beslut som möjligt kan tas. Antalet politiska tjänstemän inom exempelvis Regeringenskansliet har under de senaste åren minskat. I de flesta kommuner och landsting är antalet politiska tjänstemän faktiskt mycket litet.

Under de senaste decennierna har trenden varit att antalet politiska nämnder och styrelser minskar, såväl till antal som antalet platser i dem, vilket inneburit att det samlade antalet politiska uppdrag minskat mycket kraftigt. Detta kan å ena sidan ses som en utveckling mot ökad effektivitet. Men detta är inte nödvändigtvis positivt – om det innebär att insynen i ärenden minskar riskerar systemet med folkvalda beslutsfattare att försvagas. Det är inte heller nödvändigtvis så att vare sig tiden eller kostnaden för ett beslut minskar proportionellt mot en minskning av antalet folkvalda, om det innebär en ökad byråkratisering av ärendegången. För medborgarna är då skillnaden ointressant.

I längden riskerar också ett ytterligare minskat antal politiska uppdrag att fjärma de folkvalda från de väljare de representerar. Det kan då leda till minskat förtroende för demokratin.

Erfarenheten från länder som valt mindre och mer ”slimmade” lokal- och regionalpolitiska organ än Sverige är inte odelat positiva. Färre politiker i fullmäktige eller liknande församlingar betyder att det blir mindre utrymme för proportionalitet och i motsvarande mån mer makt åt ett fåtal företrädare. I värsta fall finns en risk för ökad korruption, när insyn och deltagande i beslut koncentreras på ett fåtal personer.

När det gäller antalet riksdagsledamöter specifikt är detta en ofta återkommande fråga. När den reses pekas i regel på de stora partigrupperna. Men om antalet skulle minskas, så skulle det också påverka mindre partier. Där finns en överhängande risk att partier i närheten av fyraprocentsspärren skulle få så liten riksdagsrepresentation att varje ledamot skulle behöva vara ledamot i mer än ett utskott samtidigt. Därför skulle en sådan åtgärd slå mycket hårt mot små och medelstora partiers möjligheter att formulera heltäckande politiska alternativ. Detta skulle försvåra deras möjligheter att ta tillvara det uppdrag de fått av väljarna.

Vidare instämmer partistyrelsen i motionärernas argumentation att politiska församlingar i möjligaste mån ska organiseras för att minimera resor och möten, men i ett land med så utspridd befolkning som Sverige är detta betydligt lättare sagt än gjort. Det finns en inbyggd målkonflikt i motionärernas krav. Å ena sidan skulle få politiker tala för att exempelvis många kommuner framför allt utanför storstadsregionerna behöver slås samman, i enlighet med motionärernas första yrkande. Men detta leder å andra sidan till fler resor och större risk för lokala revirstrider, tvärt emot motionens andra yrkande. Mot bakgrund av detta föreslår partistyrelsen att **motion D19 avslås.**

I **motion D20** föreslår motionären att Folkpartiet liberalerna verkar för att Valmyndigheten samt de kommunala valnämnderna ska genomgå en kvalitetsförbättring vid röstmottagning till kommande val. Motionären anser att bristerna i tidigare val pekar på att systemet måste förbättras.

Partistyrelsen instämmer i att det är av största vikt att Valmyndighetens arbete sker på ett så korrekt och välorganiserat sätt som möjligt. Felhanteringen av valsedlar vid valen i Västra Götaland och Örebro i valet 2010 är ett exempel på misstag som inte får upprepas. I rapporten ”Demokrati har begärts och ska verkställas” som Folkpartiet presenterade i februari 2011 lämnas också konkreta förslag till kvalitetsförbättringar av bland annat röstmottagning i förtidsröstnings- och vallokaler, valnämndernas och Valmyndighetens arbete och samt det allmänna regelverket. Mot bakgrund av det sagda föreslår partistyrelsen att **motion D20 anses besvarad**.

I **motion D21** argumenterar motionären för att landsmötet beslutar att Folkpartiet liberalerna ska verka för att en utredning tillsätts som syftar till en rättslig reglering av redovisning av bidrag till partier och personer valda i allmänna val. Kandidaters möjlighet till redovisning före val ska underlättas.

Partistyrelsen delar motionärens uppfattning om att frågan om redovisning av bidrag till partier och personer valda i allmänna val är viktig. Sverige är ett av få länder som saknar offentlig reglering av hur bidrag till politiska partier ska redovisas offentligt.

Folkpartiet har vid ett antal tillfällen framfört att en lagreglering är önskvärd. Mot ovanstående bakgrund föreslår partistyrelsen att **motion D21 ska bifallas**.

I **motion D22** föreslår motionärerna att Folkpartiet liberalerna beslutar att arbeta för fritidspolitikers möjlighet att vara föräldraledig från politiska uppdrag. Det politiska uppdraget är viktigt och vi behöver fler människor som vill och känner sig manade att engagera sig politiskt. Precis som motionärerna argumenterar för är det av största vikt att vi har politiker med olika bakgrund och i alla åldrar.

Det ligger i fritidspolitikens natur att det är ett fritidsuppdrag och inte ett yrke. Det är viktigt att kommuner och landsting organiserar arbetetsformerna så att även föräldrar kan delta politiskt. Att införa ett förslag såsom motionärerna anför i sin motion skulle snarast minska trycket på kommunerna att ha mötesformer som är anpassade efter människors skilda förutsättningar. Med tanke på detta föreslår partistyrelsen att **motion D22 ska avslås.**

I **motion D23** föreslår motionärerna att Folkpartiet liberalerna ska verka för att avskaffa politikers fallskärmar.

Det är viktigt att systemen för arvoden och ersättningar till folkvalda är transparenta, rättssäkra och rimliga. Politiskt förtroendevalda har många olika yrkesbakgrunder, och särskilt när det gäller heltidsuppdrag kan det som för vissa folkvalda framstår som en hög ersättning för andra i realiteten innebära en kraftig lönesänkning. Det finns alltså många olika hänsyn

som behöver tas. Det bör i sammanhanget också noteras att riksdagsledamöternas och statsrådens arvoden inte fastställs av politiker utan av särskilda arvodesnämnder utan representation av folkvalda.

Folkpartiet liberalerna har sedan länge arbetat för att riksdagens pensionsreglerna för riksdagsledamöter ska motsvara de regler som gäller på den reguljära arbetsmarknaden. Detta är nu också fallet. Folkpartiet liberalerna har också varit pådrivande för att före detta riksdagsledamöters inkomstgaranti inte ska berättiga till jobbskatteavdrag, en ändring som nu är genomförd. Med hänvisning till detta föreslår partistyrelsen för att **motion D23 anses besvarad.**

Partistyrelsen övergår nu till de motioner som berör förvaltningspolitik. I **motion D24** föreslår motionärerna att landsmötet ger partistyrelsen i uppdrag att driva frågan att inrätta ”delivery units” eller liknande modeller för att säkerställa en likvärdig och korrekt implementering av reformer i stora organisationer som till exempel Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan.

Motionärerna tar i sin motion upp en intressant frågeställning kring hur viktiga politiska beslut bättre ska kunna mätas och följas upp. Motionärerna refererar i sin motion till Storbritannien. Vi har i Sverige en annan departements- och organisationsstruktur än i Storbritannien. Mot bakgrund av Sveriges självständiga myndigheter och inte minst det kommunala självstyret, menar partistyrelsen att det inte är önskvärt att inrätta ”delivery units” efter samma modell som i Storbritannien. Däremot har Folkpartiet i många fall uttalat sig positivt om att myndigheter kan samlokalisera kontor och verksamheter, särskilt på mindre orter, för att förenkla medborgarnas kontakter med dem. Mot ovanstående bakgrund föreslår partistyrelsen att **motion D24 avslås.**

I **motion D25** argumenterar motionären för att vi ska avskaffa våra landsting. Det är Folkpartiet liberalernas uppfattning sedan lång tid tillbaka att den folkvalda regionala nivån behövs. Att enbart ha den statliga och den kommunala nivån är inte tillräckligt. Tvärtom menar Folkpartiet att den regionala nivån bör stärkas genom att dagens landsting genom frivillig ombildning övergår till regioner med ökade befogenheter. Folkpartiet har också varit drivande i arbetet att öka valfriheten i vården, omsorgerna samt inte minst genom friskolereformen, på skolområdet. Men den utvecklingen mot flera utförare leder enligt partistyrelsens uppfattning inte till att landstingen ska avskaffas och att dess uppgifter i stället helt ska åläggas kommuner eller privata och kooperativa aktörer såsom motionären föreslår. Mot denna bakgrund föreslår partistyrelsen att **motion D25 ska avslås.**

I **motion D26** argumenterar motionärerna för att Folkpartiet liberalerna ska verka för att återupprätta servicekontoren och nystartskontoren i områden med hög arbetslöshet. Partistyrelsen instämmer i att Försäkringskassans oväntade förslag tidigare i år om att lägga ned servicekontoren kan ha väckt människors oro. De lokala servicekontoren har varit mycket uppskattade och hjälpt många med information om regler och ansökningsrutiner.

Tidigare under våren enades därför partierna i socialförsäkringsutskottet om ett utskottsinitiativ, i vilket regeringen uppmanades att återkomma med åtgärder för att säkerställa Försäkringskassans service. Regeringen beslutade därefter i juni 2011 att uppmana Försäkringskassan att ställa in nedläggningen som skulle vara genomförd den 31 december 2012.

Regeringen har vidare uppdragit till Försäkringskassan att utforma en långsiktig lösning för hur myndigheten ska möta människor genom olika kanaler, såväl fysiskt som elektroniskt. Försäkringskassan ska också samråda med bland annat Arbetsförmedlingen, Skatteverket och Pensionsmyndigheten. Med hänvisning till det som sägs ovan föreslår partistyrelsen att **motion D26 anses besvarad**.

I **motion D27** argumenterar motionärerna för att Folkpartiet liberalerna ger Sveriges kommuner och landsting (SKL) i uppdrag att samordna kommuners och landstings arbete med hbt-frågor.

Partistyrelsen delar motionärernas uppfattning om att hbt-frågorna är viktiga. Det är dock inte partistyrelsens uppfattning att landsmötet är rätt forum att fatta beslut om vilka uppdrag som ska ges åt SKL. SKL är en frivillig sammanslutning av Sveriges kommuner och landsting, och det är alltså internt inom SKL som denna fråga bör hanteras. Det är självfallet viktigt att SKL upprätthåller en kunskapsnivå kring hbt-frågor av relevans för kommuners och landstings/regioners verksamhet, men hur detta sker bör vara upp till organisationen att bestämma. Det är däremot partistyrelsens uppfattning att det är av vikt att Folkpartister inom SKL, precis som andra folkpartister, på olika sätt står upp för och driver på för dessa frågor. Mot ovanstående bakgrund föreslår partistyrelsen att **motion D27 anses besvarad.**

I **motion D28** föreslår motionären att det ska införas en oberoende rättvisefunktion framför allt i mindre kommuner. Motionären menar att detta skulle förebygga godtyckliga tolkningar och beslut eller att viktiga frågor faller mellan stolarna.

Folkpartiet liberalerna är helt enig med motionären om att det är av största vikt att kommuner följer det regelverk som de är ålagda att följa. Det finns dock redan i dag ett stort antal kontrollfunktioner för detta. Exempelvis är det möjligt att JO-anmäla sin kommun. Alla myndighetsbeslut som rör enskilda kan överklagas av denne och även föras till domstol. Likaså kan man ta sin kommun till domstol i den händelse kommunen vägrar verkställa gynnande beslut på socialtjänstens område. Fackföreningarna fyller likaså en viktig roll att granska kommunernas agerande som arbetsgivare. Det finns alltså flera olika kontrollmöjligheter för att bevaka att beslutsfattandet i kommuner sker på ett korrekt sätt, och partistyrelsen är inte övertygad om att en separat funktion som ska granska verksamheten ur ett specifikt rättviseperspektiv är rätt sätt. Mot ovanstående bakgrund föreslår partistyrelsen att **motion D28 anses besvarad**.

I **motion D29** argumenterar motionärerna för att Folkpartiet liberalerna verkar för att slopa det statliga bidraget till trossamfunden, och i **motion D30** föreslås att Folkpartiet liberalerna ska verka för att Skatteverket ska sluta driva in medlemsavgifter till olika religiösa föreningar.

Partistyrelsen vill med hänvisning till ovanstående påtala att statligt stöd till trossamfund förutom i form av avgiftshjälp till registrerade trossamfund också ges genom statsbidrag. Syftet med statliga stödet är det som står gällande i 2 § i lagen (1999:932) om stöd till trossamfund, att bidra till att skapa förutsättningar för trossamfunden att bedriva en aktiv och långsiktigt fokuserad religiös verksamhet i form av bland annat gudstjänst, själavård, omsorg och undervisning. Utöver detta är det så att många av trossamfundens uppgifter också är av tydlig social karaktär. I motsats till motionären anser partistyrelsen att detta bidragssystem bör behållas.

När det gäller möjligheten för religiösa samfunds rätt att få hjälp med uppbörden av medlemsavgifter så härrör praxis från separationen av Svenska kyrkan från staten. Möjligheten är numera öppen även för andra trossamfund, vilket uppfyller kravet på att staten ska vara neutral i förhållande till olika religiösa inriktningar. Det är partistyrelsens uppfattning att det nu inte föreligger anledning till att söka förändra denna ordning. Av dessa skäl föreslår partistyrelsen att **motion D29 och D30 ska avslås.**

Motion D31 berör sekter i allmänhet och sekter med religiös inriktning i synnerhet. Motionären vill förbjuda dessa. Partistyrelsen kan inledningsvis uttrycka viss förståelse för motionärens argumentation att det förekommer att individer tar skada inom sekter och andra auktoritära rörelser. Att förbjuda sekter är dock fel väg. Till syvende och sist är det en definitionsfråga vad som är en sekt och vad som skulle kunna klassas som otillbörlig påverkan. En avvägning mot föreningsfriheten måste därför leda till att vi avstår från att motverka sekterna förbudsvägen. Tidigare landsmöten har uttalat sitt stöd för ökade insatser till stöd för människor som vill bryta sig ur sekter och auktoritära rörelser. Detta bör även framgent vara vårt huvudalternativ. Partistyrelsen föreslår mot ovanstående bakgrund landsmötet att **avslå motion D31**.

Motion D32 argumenterar för att den offentligrättsliga regleringen av borgerskapet ska avskaffas. Partistyrelsen kan se en poäng i motionärens argumentation. Samtidigt menar partistyrelsen att Folkpartiet i första hand bör söka svar på de problem som finns i vårt samhälle och människors vardag. Partistyrelsen föreslår mot ovanstående bakgrund att landsmötet **motion D32 anses besvarad**.

Motion D33 föreslår att det i föreningslagstiftningen införs krav på valberedning. Partistyrelsen ansluter sig till motionärens syn att det är önskvärt att interndemokratin fungerar väl i ideella föreningar. En svag interndemokrati gör sannolikt att föreningen på ett sämre sätt kan svara upp mot det syftet som medlemmarna genom den vill tillgodose.

Ideell förening finns visserligen som associationsrättslig form men är inte närmare reglerad i lag eller förordning i dag. För att erhålla status som ideell förening ur bland annat skattesynpunkt ställs vissa grundläggande krav på en grundläggande demokratisk struktur, bland annat att årsmöte hålls, att det är medlemmarna som utser föreningens styrelse etc. Men det finns många olika sätt att tillgodose dessa rudimentära krav, vilket öppnar för många olika slags organisationsformer.

Partistyrelsen ser få anledningar att införa ytterligare regleringar vilket skulle kunna riskera en omfattande byråkratisering och likriktning av föreningslivet. Med tanke på detta föreslår partistyrelsen att landsmötet **avslår motion D33**.

Integritetspolitik samt övriga demokratifrågor

Motion D34–D39

Motionen D34 diskuterar argumenten bakom strävan mot universella mänskliga rättigheter. Sammanfattningsvis argumenterar motionärerna för att Folkpartiet liberalerna ska markera att dessa rättigheter ska skyddas oavsett om det är samhällsekonomiskt lönsamt eller inte.

Rättigheter är centrala för liberaler. Det ligger i begreppets natur att rättigheter inte är avhängiga av dess samhällsekonomiska konsekvenser. Rättigheter som begrepp förlorar tvärtom sin mening om de definieras utefter positiva samhällsekonomiska utfall. Den politiska gärningen för en liberal är därför i första hand inte att maximera lyckan eller nyttan i ett samhälle utan att värna individers rättigheter. Partistyrelsen ställer sig därför bakom andemeningen i motionen.

Partistyrelsen menar dock att motionärerna sannolikt har förväxlat en mer pragmatiskt sinnad argumentation för varför sådana rättigheter är betydelsefulla, med de ideologiska argumenten till stöd för dem. Även Folkpartiet använder en argumentation liknande motionens citat. Skälet till det är enkelt – den som inte redan står bakom den principiella och ideologiska synen på att rättigheter är absoluta, är med största sannolikhet mer mottaglig för de pragmatiska argumenten att de är nyttiga, än ett aldrig så ideologiskt hållet tal vars utgångspunkter vederbörande kanske inte alls delar.

I svensk debatt ställs ofta saklig pragmatism mot ideologi, som om de vore varandra uteslutande. Men om den främsta kritiken mot pragmatismen är att den är för inriktad på att nå fram med ett budskap och åstadkomma förändringar i praktiken, är det en kritik som partistyrelsen kan leva med. Med hänsyn till detta föreslår partistyrelsen landsmötet att anse **motion D34 besvarad**.

D35 argumenterar för en högre användning av teckenspråkstolk i riksdagen. Partistyrelsen delar motionärens engagemang för att göra riksdagen mer tillgänglig för alla invånare i Sverige. Att så många som möjligt så ofta som möjligt ska kunna ta del av debatter, diskussioner och skeenden i vårt parlament är en grundsten i demokratin. Riksdagsförvaltningen medger också att praxis i dag kring teckentolkning i dag är oklar. En ökad användning och tydligare praxis kring teckentolkning ter sig därför rimlig. Ett första steg är att en tolk i teckenspråk är närvarande vid centrala arrangemang i riksdagen. Med detta föreslås att **motion D35 anses besvarad**.

Motion D36 föreslår en liberalisering av namnlagen som möjliggör att barn ärver mellannamn. Partistyrelsen noterar att den nuvarande namnlagen varit i kraft i mer än 25 år utan att några större ändringar har gjorts i den. Den fråga som motionen anför är också bara en av flera som på senare år lyfts i förhållande till lagen. Synpunkter har bland annat framförts om att namnlagen i alltför stor utsträckning begränsar enskildas möjlighet att fritt välja namn, att myndigheters rättstillämpning leder till olika bedömningar och att regleringen om mellannamn i en vidare mening inte är ändamålsenlig.

Mot den bakgrunden arbetar sedan 2010 en parlamentarisk kommitté med att brett se över den svenska namnlagen. Det är inte lämpligt att landsmötet binder partiet till en exakt ståndpunkt kring just mellannamn, men den övergripande

inriktningen på Folkpartiet liberalernas arbete i utredningen är klar: namnlagen behöver och ska liberaliseras. Partistyrelsen föreslår mot ovanstående bakgrund att landsmötet finner **motion D36 besvarad.**

Partistyrelsen övergår därefter till några motioner som tar upp allmänna integritetspolitiska frågor. De motioner som mer specifikt berör särskilda lagar ur ett integritetsperspektiv behandlas under respektive sakområde.

Partistyrelsen vill inledningsvis slå fast att värnandet av den enskilda människans integritet är ett centralt liberalt värde. Varje individ har rätt till en egen privat sfär. Liberaler har därför genom historien tagit strid mot dem som har velat inskränka den enskildes integritet. Samtidigt finns inom området en rad målkonflikter som måste hanteras, till exempel avvägningen mellan offentlighetsprincip och integritet, eller mellan de brottsbekämpande myndigheternas behov och den enskildes integritet.

Många av dessa målkonflikter är eviga och invecklade och partistyrelsen har respekt för att goda liberaler kan komma fram till olika slutsatser när värden ska vägas mot varandra. Den exakta avvägningen kan inte heller vara oföränderlig, utan måste anpassa sig efter vilka rimliga förväntningar på integritet som medborgarna hyser samt hur teknik, ekonomi och sociala förhållanden utvecklas över tiden. På samma gång som den tekniska utvecklingen i dag framkallar större potentiella hot mot integriteten, och toleransen för att utsättas för brott eller andra ingrepp mot den enskilde har minskat markant, så har förväntningarna på integriteten framför allt gentemot det offentliga ökat.

Det betyder att den enskilde medborgaren på en och samma gång förväntar sig att vara tryggare, kunna åtnjuta nyttan av fler teknologiska hjälpmedel och samtidigt vara mer anonym än tidigare. Dessa mål är inte möjliga att samtidigt realisera fullt ut och varje avvägning mellan dem kommer att leda till kritik. Detta är en ofrånkomlig del av den målkonflikt som alltid uppstår i avvägningen mellan olika intressen.

Motionen D37 lyfter tanken på en global integritetsbarometer. Partistyrelsen delar inledningsvis motionärens syn att integriteten i Sverige ska värnas och försvaras. Folkpartiet har i tidigare sammanhang uttalat samma förslag, för den europeiska nivån. I viss mån kan det också sägas att Folkpartiets förslag om att en ny svensk integritetsinspektion (som ska ersätta den nuvarande Datainspektionen) går i samma riktning.

Partistyrelsens uppfattning är dock att motsvarande barometrar – kring exempelvis ekonomisk och politisk frihet – inte genomförs av stater utan av oberoende institut eller tankesmedjor. Det är särskilt viktigt då dessa barometrars trovärdighet och förmåga att påverka ligger i att ingående variabler är valda utan påverkan av nationell subjektivitet. Partistyrelsen skulle därför välkomna en sådan undersökning men vill med undertryck markera att den inte bör komma till stånd genom ett statligt uppdrag. Med hänvisning till detta föreslår partistyrelsen att landsmötet finner **motionen D37 besvarad.**

Motion D38 vill begränsa offentlighetsprincipen så att en person inte ska kunna begära ut uppgifter om andra än sig själv. Motionären anför att offentlighetsprincipen i kombination med modern teknik gjort vissa personuppgifter mer lättillgängliga än vad som vore önskvärt och vad som förmodligen avsågs när offentlighetsprincipen infördes. Partistyrelsen kan till viss del instämma i det senare konstaterandet, men menar dock att det från detta konstaterande inte går att dra slutsatsen att det vore lämpligt att inskränka offentlighetsprincipen på det sätt som motionären önskar.

Att ha möjlighet att begära ut uppgifter om andra personer är den enda garantin en medborgare kan ha för att hon är hanterad på samma sätt som andra. Det är genom rätten att begära ut andras taxeringsbesked som en person kan veta att hon inte betalar högre skatt än en annan med motsvarande inkomst och belägenhet. Även myndighetsärenden som rör enskilda måste kunna granskas för att säkerställa att alla människor behandlas likvärdigt. För att omfattas av personsekretess ska uppgifterna vara av särskilt känslig art, till exempel röra strikt privata förhållanden som sjukdomar och liknande. Detta menar partistyrelsen är en fungerande avvägning mellan motstående intressen. Att denna granskningsmöjlighet skulle begränsas skulle på kort sikt kunna öka integriteten i Sverige men på lång sikt undergräva vårt lands rättssäkerhet. Mot ovanstående bakgrund föreslår partistyrelsen att landsmötet **avslår motion D38**.

Motion D39 argumenterar för att integritetskonsekvensutredningar bör införas före beslut om offentliga och halvoffentliga offentliga system som kan påverka medborgarnas personliga integritet.

Folkpartiet liberalerna tog under landsmötet 2009 ställning för att det i alla direktiv till utredningar om ny lagstiftning obligatoriskt ska ingå ett uppdrag att bedöma regelförändringars effekter för människors personliga integritet, på samma sätt som det i dag görs en bedömning av effekterna för till exempel jämställdheten, miljön och regionala utvecklingen. På partirådet 2008 antogs också den integritetsrapport som i dag utgör stommen för vår politik på området. Där ingick bland annat ställningstagandet att en ny integritetsinspektion med generellt mandat att bevaka hur regelverket till skydd för integriteten beaktas i myndigheternas arbete ska inrättas. Partistyrelsen menar detta sammantaget väl svarar upp mot det motionen tar sikte på. Med hänsyn till detta föreslår partistyrelsen att landsmötet **bifaller motion D39**.

Jämställdhetspolitik

Partistyrelsens yttrande över motionerna om jämställdhetspolitik samt förslagen från den jämställdhetspolitiska arbetsgruppen presenteras i del 2 i landsmöteshandlingarna.

Partistyrelsens förslag till beslut

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** motion D1 anses besvarad
2. **att** motion D2 avslås
3. **att** motion D3 yrkande 1 anses besvarat
4. **att** motion D4 anses besvarad
5. **att** motion D3 yrkande 2 avslås
6. **att** motion D3 yrkande 3 avslås
7. **att** motion D5 yrkande 7 anses besvarat
8. **att** motion D3 yrkande 4 anses besvarat
9. **att** motion D3 yrkande 5 anses besvarat
10. **att** motion D6 anses besvarad
11. **att** motion D5 yrkande 3 anses besvarat
12. **att** motion D7 anses besvarad
13. **att** motion D8 avslås
14. **att** motion D9 anses besvarad
15. **att** motion D10 yrkande 1 anses besvarat
16. **att** motion D10 yrkande 2 anses besvarat
17. **att** motion D10 yrkande 3 anses besvarat
18. **att** motion D11 avslås
19. **att** motion D12 avslås
20. **att** motion D5 yrkande 1 avslås
21. **att** motion D5 yrkande 2 avslås
22. **att** motion D5 yrkande 4 anses besvarat
23. **att** motion D5 yrkande 5 avslås
24. **att** motion D13 avslås
25. **att** motion D14 avslås
26. **att** motion D15 yrkande 1 avslås
27. **att** motion D15 yrkande 2 avslås
28. **att** motion D16 avslås
29. **att** motion D17 yrkande 1 anses besvarat
30. **att** motion D17 yrkande 2 anses besvarat
31. **att** motion D17 yrkande 3 anses besvarat
32. **att** motion D18 anses besvarad
33. **att** motion D19 yrkande 1 avslås
34. **att** motion D19 yrkande 2 avslås
35. **att** motion D20 anses besvarad
36. **att** motion D21 bifalls
37. **att** motion D22 avslås
38. **att** motion D23 anses besvarad
39. **att** motion D24 avslås
40. **att** motion D25 avslås
41. **att** motion D26 anses besvarad
42. **att** motion D27 anses besvarad
43. **att** motion D28 anses besvarad
44. **att** motion D29 avslås
45. **att** motion D30 avslås
46. **att** motion D31 avslås
47. **att** motion D32 anses besvarad
48. **att** motion D33 avslås
49. **att** motion D34 yrkande 1 anses besvarat
50. **att** motion D34 yrkande 2 anses besvarat
51. **att** motion D35 anses besvarad
52. **att** motion D36 anses besvarad
53. **att** motion D37 yrkande 1 anses besvarat
54. **att** motion D37 yrkande 2 anses besvarat
55. **att** motion D38 avslås
56. **att** motion D39 bifalls

Reservation D1

Jonas Andersson reserverar sig till förmån för bifall till motion D13.

Reservation D2

Roger Haddad och Carina Sándor reserverar sig till förmån för bifall till motion D18 och anför:

”Skolan i Sverige har ett viktigt uppdrag att bidra till ökad medvetenhet om svensk politik, inte minst inför ett val. Vi bör tydligt slå fast att politiska partier, på lika villkor, ska få tillträde för att informera inför exempelvis allmänna val.”

Särskilt yttrande D1

Adam Cwejman och Hedwig Kastenholm yttrar sig till förmån för bifall av motion D13 och anför:

”Kungahuset och monarkin är alltjämt fenomen ovärdiga en liberal demokrati.”

Särskilt yttrande D2

Adam Cwejman yttrar sig till förmån för bifall av motion D18 och anför:

”Det är uppenbart att situationen med skolorna och de politiska partierna förblir olöst. I dag låses ungdomsförbund ute systematiskt.”

Särskilt yttrande D3

Adam Cwejman yttrar sig till förmån för bifall av motion D34.

E. Utbildning och kultur

Innehåll:

Motioner **145**
Allmän skolpolitik, förskola och skolbarnsomsorg 145
Grundskola och gymnasieskola 156
Lärarfrågor m.m. 161
Vuxenutbildning, högre utbildning och forskning 163
Kultur, medier och idrott 169
Partistyrelsens yttrande **177**
Inledning 177
Allmän skolpolitik, förskola och skolbarnsomsorg 178
Grundskola och gymnasieskola 183
Lärarfrågor m.m. 185
Vuxenutbildning, högre utbildning och forskning 186
Kultur, medier och idrott 189
Partistyrelsens förslag till beslut **195**

Motioner

Allmän skolpolitik, förskola och skolbarnsomsorg

E1. Staten bör återta ansvaret för skolan

Agneta van Toor, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för en återgång till statlig skola

Skolan bör återgå till statens förvaltning för att skapa en jämlik och högkvalitativ utbildning för alla barn och ungdomar oavsett bostadsort. Sedan slutet av 1980-talet har kommunerna varit huvudmän för skolan, grundskola liksom gymnasieskola. Oron var stor från lärarhåll över kommunens bristande ekonomiska förmåga att prioritera skolans resurskrav gentemot alla andra ansvarsområden. Tyvärr besannades dessa farhågor alltför snabbt. Många tjänster försvann, som förklarar dagens svårigheter att uppfylla skolans primära mål.

Ekonomiska skäl gör att kommunerna inte längre bör vara huvudmän för skolan. Många kommuner är små och förutsättningarna att bedriva en fullgod verksamhet är alltför ojämlik. Även om man skapar kommunförbund för att driva gymnasieskolor leder detta ofta till konflikter och slitningar mellan den egna kommunens krav för grundskolan och den gemensamma gymnasieskolan. De många friskolor som har rätt till lokalhyra förutom skolpengen gör även att ekonomin urholkas och blir svår att förutse.

Jämlikheten kräver att alla elever i hela landet ska ha möjlighet till en god utbildning. Detta garanteras inte i dag när kvaliteten på undervisningen skiljer sig alltför mycket. Svårigheten att kontrollera att pedagogerna har adekvat utbildning för sina uppgifter är avhängigt ekonomiska faktorer och rektorernas pedagogiska brister. ”Kvackning” (att behörig lärare undervisar i ämnen/stadier som man inte har utbildning för) är alltför vanligt. Det är svårt att se rektorerna som Skolverkets förlängda arm, när kommunernas ”interna agenda ”och ekonomi går före Skolverkets intentioner. Rektorernas roll blir tveksam i förhållande till friskolornas vinst- eller särintressen. Nu i maj 2011 visar det sig att de nationella proven, som ska ge signaler om en likvärdig utbildning i landet, genomförs på ett synnerligen tveksamt sätt vid många skolor.

Likvärdig skola kan bättre uppnås om huvudmannen är en. Staten och rektorerna, som statens förlängda arm, ska ha ett pedagogiskt ansvar i realiteten för verksamheten som ser till varje elevs behov. Kommunerna kan planera under ansvar som tidigare för ändamålsenliga lokaler men den pedagogiska personalen ska bekostas av staten och även kontrolleras av denna. Lärarlegitimation som nu är under genomförande kommer att underlätta detta. Staten ska tillse att friskolor ska kunna verka, men samtidigt ansvara för att dessa följer statens intentioner.

Med tanke på att segregationen ökar (ny forskningsrapport publicerad i medierna 9 maj) är det än mer viktigt att just skolan blir den garant som motverkar den negativa utvecklingen. Skolan är den viktigaste institutionen för landets framtid. Staten bör alltså återta det fulla ansvaret! Det är önskvärt att skolan ses som en investering snarare än en kostnad!

E2. Låt staten återta ansvaret över skolan

Åke Wedin, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att staten övertar ansvaret över skolan

Jag har i min forskning uppmärksammat hur illa kommunerna sköter hela skolsystemet sedan det kommunaliserades. Det visar att det måste ske en ändring och det blir att staten återtar ansvaret så fort som möjligt.

E3. Konkurrensneutralitet mellan kommunal skola och friskola

Hendrik Andersson, Boden

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för en fortsatt utredning av konkurrensförhållandena mellan friskola och kommunal skola
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att ta fram en rapport eller utredning med förslag om hur denna reglering kan göras

Friskolor etableras i dag i hela Sverige, vilket höjer konkurrensen och ambitionen som så småningom resulterar i bättre resultat och prestationer från eleverna. Bodens kommun lig-

ger i framkant vad det gäller friskoleetableringar de senaste åren. Ett problem som gäller oss och som verkar gälla alla kommuner är att lagstiftning och regelverk på vissa områden inte hinner med.

Elevpengen baseras på vad som utbetalas till de kommunala eleverna. Är det då exempelvis rimligt att sparkrav som läggs ut på den kommunala skolan under en termin, bara ska drabba den kommunala skolan, och inte friskolor också? Om situationen skulle vara den omvända – att mer resurser läggs på skolan, från kommun- eller regeringshåll, skulle inte friskolorna då kräva att få ta del av detta under pågående termin?

Mer konkurrensneutralitet kan också uppnås, exempelvis genom införande av ansökningstid. Kanske kan elevpengen betalas ut månadsvis, inklusive spar och tillskott som läggs på skolan under terminen? Det finns säkerligen ännu mer än detta att utreda. En bättre reglering av förhållandet mellan friskola och kommunal skola behöver i varje fall utredas.

E4. Friskolornas resursanvändning

Roger Haddad, Västerås
Ragnhild Källberg, Västerås
Simon Hedlin Larsson, Stockholm
Ulf Larsson, Västerås
Lennart Nilsson, Västerås
Tobias Revenäs, Uppsala

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att samma redovisningsregler ska omfatta såväl fristående skolor som kommunala skolor

Sverige ska åter bli en ledande kunskapsnation och därför är det centralt att de reformer som alliansregeringen nu genomför under Folkpartiets ledning också leder till en ökad kvalitet och bättre genomströmning i skolan. Lärarutbildningen är också en viktig strategisk reform på sikt, men också lärarbehörighetsfrågan.

Skoldebatten har dock inte alltid fokuserat på kvalitetsfrågorna utan i många kommuner är det frågan om kommunala och fristående skolor som varit i fokus. Frågan som många diskuterat är friskolornas möjlighet att ta ut vinst eller om man ska tvinga skolorna att investera allt i verksamheten etc. Skolministern har aviserat en statlig utredning om detta, vilket vi välkomnar.

Det som också är angeläget att belysa är också hur de fristående använder sina resurser och till vad. I och med den nya skollagen och utifrån utredningen Lika villkor har regeringen och Folkpartiet påverkat utvecklingen så att regelverket ska bli så lika som möjligt för fristående som kommunala skolor. Det är en relevant fråga då båda är skattefinansierade och både förtroendevalda och allmänheten ska kunna följa hur samhällets gemensamma resurser används. Ytterst handlar det om trovärdighet för samtliga skolor, oavsett huvudman, att kunna förklara hur resurserna används. Det ligger i vårt intresse att resurserna ska gå till elever och lärare och inte till något annat.

Det som vi behöver arbeta för är att även krav på redovisning ska omfatta de fristående skolorna, precis som de med kommunal huvudman. Det finns ingen anledning utifrån ett politiskt perspektiv att undanta en så viktig verksamhet som upptar så mycket av de offentliga resurserna från en transparant redovisning. Detta bör landsmötet uttala som en fråga som vi ska verka för.

E5. Elevunderlag vid friskoleetablering

Roger Haddad, Västerås
Ragnhild Källberg, Västerås
Ulf Larsson, Västerås
Lennart Nilsson, Västerås
Alexandra Spillman, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att elevunderlaget ska påverka tillståndsbeslutet vid nyetableringar

Folkpartiet är anhängare av skolor med hög kvalitet, oavsett huvudman. Det är en viktig princip och vi ska fortsatt värna elevernas valfrihet. De skolor som etableras måste dock ha bättre kvalitet än i dag. Det är inte tillfredsställande att vissa grundskolor eller gymnasieskolor startar med tio eller femton elever. Dels löper verksamheten en risk att stänga ner efter något år och då är det kommunen som är skyldig att hitta platser för eleverna på en annan skola, dels kan ett litet elevunderlag försvåra rekryteringen av personal som kan erbjudas goda arbetsvillkor.

Även om vi välkomnar att Skolinspektionen blivit mer systematisk i sina uppföljningar finns det mer att göra när det gäller bedömningar och tillståndsgivning av nyetableringar av fristående grundskolor och gymnasieskolor.

Folkpartiet måste åter verka för att elevunderlaget ska få en mer avgörande faktor från det att ett förhandsbesked ges till det att skolan faktiskt startar höstterminen året efter. Det behövs en bättre tillståndsmodell för när en skola faktiskt får starta beroende på hur elevunderlaget ser ut. Genom detta skulle vi få mer bärkraftiga skolenheter pedagogiskt som ekonomiskt utan att riskera kvaliteten.

E6. Elevombud för alla skolor

Folkpartiet liberalerna Kiruna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att utreda hur elevombud skulle kunna organiseras i landets skolor utifrån perspektivet om barnens rätt

Det sker stora och positiva förändringar på den svenska skolan. Ett bekymmer är att när skolan inte fungerar som det är tänkt för barn som går i skolan, finns det lite utrymme för att förändra det som inte fungerar och när skolan inte är kapabel att leverera det de enligt lagen är skyldiga till. Kunskap är en sak, trygghet en annan. Under tiden barn vistas i skolorna finns det en organisation som fungerar utifrån att problemet inte är relaterat till skolans vuxna, ledning eller den lagstadgade verksamheten. Alla möjliga vägar för rättelse när fel eller brister uppstår, förutom BEO (Barn- och elevombudsmannen) och Skolinspektionen, är inte att anses som neutrala gentemot barnet och dess företrädare, föräldrarna.

Det finns få möjligheter att agera och det tar alltför lång tid.

E7. Förhindra segregering hos kommunala kontra privata skolor

Marita Hirschberg, Götene
Kerstin Weimer, Sveg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att kommunala och privata skolor inom alla årskurser ej ska ha rätt att avvisa sökande eller antagen elev på grund av kulturell eller etnisk tillhörighet, funktionsnedsättning eller kön

Vi yrkar att demokratiska rättigheter gällande grundskolors antagningsförfarande gällande sökande elever till grundskola och gymnasieskola. Skolformer som är godkända enligt svensk lag ska inte kunna avvisa elever med särskilda behov eller annan kulturell bakgrund. Detta är diskriminering och faller inte in under svensk lag. Detta ska gälla kommunal som privat skolform.

Krav på att adekvat kompetens för sökande elevs behov tillfredsställs för varje skolform där sådan elev önskar få genomföra sin utbildning, både grundskola och annan utbildning.

E8. Problem med konfessionella inslag i skolan

Ingemund Hägg, Uppsala
Clas Örjan Spång, Solna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att kapitel 1 § 7 i skollagen kompletteras med följande meningar: ”Den icke-konfessionella utbildningen ska bilda en sammanhållen skoldag. Konfessionella inslag ska under dagen läggas före och efter den icke-konfessionella utbildningen.”

Den nya skollagen bör kompletteras på en viktig punkt. Den svenska staten ska ju vara sekulär, det vill säga statliga och kommunala institutioner ska förhålla sig neutrala till olika religioner och andra livsåskådningar. Utbildning i specifika livsåskådningar och utövande av religiös verksamhet ska därför i Sverige höra till civilsamhället, det vill säga den del av samhället där frivilligorganisationer inklusive trossamfund ska kunna verka fritt, värva medlemmar och göra sina röster hörda. När skollagen skriver att ”utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet” (1 kap. 5 §) stämmer detta med kravet på statlig neutralitet.

Men enligt skollagen ska i fristående skola med konfessionell inriktning konfessionella inslag vara tillåtna. Utbildning med den prägeln ska dock vara frivillig för eleverna. Utbildning är i skollagen ett brett begrepp. Inom ramen för utbildning bedrivs undervisning. Med undervisning avses ”sådana målstyrda processer som under ledning av lärare eller förskollärare syftar till utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden” (1 kap. 3 §). Undervisning ska vara icke-konfessionell både i skolor med konfessionell inriktning och i skolor med offentlig huvudman.

Det bredare begreppet utbildning (”den verksamhet inom vilken undervisning sker utifrån bestämda mål”) innefattar också annan verksamhet i skolan än undervisning: ”i den inre och yttre miljön, till exempel på skolgården och i matsalen … vid lägerskolor, utflykter, studiebesök eller studieresor.” Här kan alltså konfessionella inslag få ingå så länge de är frivilliga för eleverna. (Egentligen märkligt med konfessionella inslag när lagen samtidigt säger att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.)

Det finns två besvärande problem. Dels svårigheten att klart hålla isär vad som är undervisning och vad som är andra inslag i utbildningen. Dels kan frivilligheten för eleverna vara en chimär. Det är inte lätt för en ung elev att motstå kamratgrupptryck och välja att gå ut, att ta håltimme, i stället för att helt enkelt stanna kvar vid konfessionella inslag, till exempel bordsbön i skolmatsalen. Elever som avstår från att delta i konfessionella inslag visar tydligt upp att de har en annan livsåskådning än de kamrater som stannar kvar. Detta är inte acceptabelt.

Vi föreslår följande. All undervisning och övrig utbildning i fristående skola med konfessionell inriktning ska i likhet med vad som gäller kommunal skola vara icke- konfessionell. Huvudmannen för friskolan eller trossamfund med koppling till huvudmannen ges möjlighet att i skolans lokaler bedriva konfessionell verksamhet före och efter den egentliga och sammanhållna skoldagen. Skolpengen ska enbart gå till den icke-konfessionella delen av utbildningen. Ekonomiska bidrag till de konfessionella inslagen skulle kunna hämtas från de statliga bidrag som registrerade trossamfund kan erhålla. De konfessionella inslagen skulle på så sätt hamna i civilsamhället där de hör hemma men ändå kunna förläggas i anslutning till skoldagen (omedelbart före eller efter denna). På så sätt tillgodoses Europakonventionens krav att föräldrar ska ha rätt att förse sina barn med utbildning som överensstämmer med den egna livsåskådningen.

E9. Nej till religiösa friskolor

Folkpartiet liberalerna Södermanlands län
Niklas Frykman, Eskilstuna
Dietmar Gleich, Falun
Sebastian Hallén, Kalmar
Benny Lindholm, Uppsala
Christian Löwendahl, Sundbyberg
Ebba Wistedt, Nyköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att konfessionella friskolor inte ska vara tillåtna i Sverige

Religiösa (konfessionella) friskolor bör inte vara tillåtna i Sverige. Föräldrar får självklart inviga sina barn i sin religion på fritiden. Däremot anser vi inte att man ska använda skolan för det ändamålet. Vi har skolplikt i Sverige, vilket innebär att barnen är tvungna att vara i skolan. Religion är något man ska ansluta sig till av egen fri vilja.

Religionsfrihet är naturligtvis något centralt i liberalt tänkande. Men här är det viktigt att skilja på negativa och positiva fri- och rättigheter. De negativa fri- och rättigheterna innebär att man får vara ifred från staten att ägna sig åt något (yttrandefrihet, föreningsfrihet) medan de positiva innebär en skyldighet för staten att tillhandahålla något (rätt till utbildning, sjukvård).

Religionsfriheten är en negativ frihet. Staten får inte hindra människor att utöva sin religion så länge som det inte inkräktar på någon annans frihet. Staten har däremot inte någon skyldighet att tillgodose medborgarnas behov av religion.

För oss liberaler har det länge varit ett mål att skilja kyrkan från staten. Verksamhet som finansieras med skattepengar på

det sätt som skolan gör ska inte ta ställning för en viss religion. Skolan ska vara religiöst och politiskt neutral. Vi är också oroade över att religiösa skolor kan bli väldigt homogena och att detta kan motverka integrationen.

Barnens rätt går före föräldrarnas. För oss i ska skolan i första hand förmedla kunskap. Där ska åsikter kunna brytas mot varandra och barn och ungdomar tränas till egna ställningstaganden och åsikter. Barn kan inte rimligen förväntas förstå skillnaden mellan när läraren förmedlar de kunskaper som finns i läroplanen och när hon eller han förmedlar religiösa budskap. För de barn som växer upp i familjer med en ensidig syn på religion blir det än viktigare att skolan visar på den mångfald och de alternativ som finns.

E10. Värna den liberala valfrihetsrevolutionen

Sven Jägervall, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att valfriheten att välja skola eller förskola alltid ska möjliggöra att välja driftform offentligt/egen regi
2. **att** Folkpartiet ska verka för att kommun ska vara skyldig att respektera tidigare vald driftform. Vid upphandling eller motsvarande av befintlig verksamhet ska elev/vårdnadshavarna alltid och aktivt erbjudas att vidhålla sitt tidigare val av driftform
3. **att** Folkpartiet ska verka för att kommunen vid upphandling, avknoppning, utmaningsrätt eller motsvarande alltid ska efterhöra elevens/vårdnadshavarnas val av driftform före beslut
4. **att** Folkpartiet ska verka för att kommunen ska vara skyldig att avbryta en upphandling eller motsvarande av befintlig verksamhet om ett flertal av eleverna/vårdnadshavarna väljer att vidhålla sitt tidigare val av driftform

Den liberala valfrihetsrevolutionen är tydlig med att det är medborgarna som ska välja, välja bort och vidhålla sitt val av driftform och utförare.

Medborgarnas valfrihet ska i princip vara överordnad politikens och marknadens valfrihet.

Valfriheten ska gälla oberoende om medborgarna väljer offentligt/egen regi, privata eller andra driftformer.

Många kommuner har valt att begränsa och i vissa fall helt avskaffa valfriheten för de som sitt aktiva val väljer driftform offentligt egen regi.

E11. Privatiseringens för- och nackdelar

Åke Wedin, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att det måste tas ansvar i en kommun för den framtida utbildningen för våra unga

I Halmstad säger Alliansen ja till ännu fler friskolor i motsats till övriga kommuner i Halland. Detta till trots att elevunderlaget minskar de närmaste åren. Så kan det vara även i andra kommuner.

Vad man inte tänker på är att detta drabbar såväl den egna kommunens grundskolor och gymnasieskolor och att det också drabbar de friskolor som finns på grundskolan och gymnasieskolor.

Vad händer då om elevantalet blir för lågt så att det drabbar både de kommunala skolor och de friskolor som i dag finns i kommunen.

Vi ser i medierna redan i dag krisen på lönsamhet i några friskolor i Sverige.

Tänker man inte något på de elever som därigenom drabbats?

E12. Förbud för kriminella att driva eller leda friskola

Sven Jägervall, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för ett förbud för kriminella eller personer med kriminellt förflutet att driva eller leda friskola eller förskola eller motsvarande

I medierna har framkommit att många skolor och förskolor drivs av, ägs av eller med styrelseledamöter som är kriminella eller med kriminellt förflutet.

Förutom vålds- eller sexualbrottslingar är i många fall är personer som dömts för ekonomisk brottslighet företrädda.

Det är ytterst tveksamt om kriminella ska tillåtas leda, äga eller driva skolverksamhet eller motsvarande

E13. Anpassa skolans läsårstider till dagens samhälle

Gulli Håkanson, Ulricehamn
Birgit Andersson, Vegby
Peder Danesved, Ulricehamn
Anne-Marie Ekström, Borås
Ulrika Geeraedts, Ulricehamn
Dietmar Gleich, Falun
Perallan Orrbeck, Ulricehamn
Kerstin Torsede, Öckerö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att skolans läsårstider och lärarnas arbetstider anpassas till de krav som i dag ställs på lärare och elever
2. **att** Folkpartiet ska verka för att elevernas undervisningstid utökas så att elevernas möjligheter till måluppfyllelse stärks och därigenom minska de samhällsekonomiska kostnaderna

När den allmänna folkskolan infördes 1842 var Sverige ett bondesamhälle. Barnen var en viktig resurs i arbetet på gårdarna. Ett läsårssystem med ett långt sommaruppehåll var motiverat av detta.

Vi lever i dag i ett helt annat samhälle. Skolans och lärarnas uppdrag har förändrats utifrån de krav som ställs från dagens omvärld. Men vi har fortfarande i dag ett läsår som utgår från ett bondesamhälle!

Lärarna ska i dag arbeta 45,5 timmar i veckan för att kompensera för lov och ferieledighet utöver semester, varav det mesta under sommaren. Detta för med sig att lärarnas arbetssituation blir alltmer pressad då helt nya krav ställs bland annat på dokumentation och skriftlig uppföljning. De fortbildningsdagar som ligger före och efter terminerna tenderar också att tryckas in på eftermiddagar och kvällar vilket gör att arbetstiden under veckorna ytterligare ökar. Det är inte

svårt att förstå att vissa lärare säger sig behöva flera veckor till ”nedvarvning” när sommarferien kommer.

Även eleverna är pressade i detta komprimerade system där också hemuppgifter ska utföras.

I en europeisk jämförelse är det svenska skolåret kort och omfattar cirka 40 veckor med minst 178 och högst 190 skoldagar. Dagens unga ska prestera samma kvalité som barn och ungdomar i Europa fast på mycket mindre tid. Genomsnittstiden som den europeiska eleven tillhandhåller undervisning är 755 timmar per år i primary school, och 922 timmar per år i secondary school. I Sverige ligger den genomsnittliga tiden på 741 timmar per år under hela den obligatoriska skoltiden. I Sverige är således undervisningsintensiteten under den senare delen av den obligatoriska skoltiden lägre än genomsnittet i Europa. Av de europeiska länderna är det bara Lettland som har lägre undervisningsintensitet än Sverige. Är det rimligt att man ska uppnå lika höga resultat som sina motsvarigheter i andra europeiska länder under färre antal utbildningstimmar?

Det långa sommaruppehållet är i dag också ett problem för många familjer. Det är svårt att få livspusslet att gå ihop. Totalt har skolbarn sexton veckor ledigt per år och de flesta vårdnadshavare fem. Småbarnspappor och ensamstående mammor är de grupper som arbetar mest av alla grupper i samhället i dag samtidigt som skolan har stängt en tredjedel av året. För många barn innebär sommarlovet flera veckor på fritids eller i sämsta fall att de är ensamma hemma. Om åtminstone någon/några veckor hade varit undervisningstimmar hade troligen färre elever hamnat efter.

Vi vill därför att Folkpartiet ska arbeta för att skolans läsårstider anpassas till de nya krav som ställs på lärare och elever så att större möjligheter ges för eleverna att uppnå kunskapsmålen. Med ett system där fler lediga dagar för eleverna ligger utspridda under läsåret ges lärarna större möjlighet till enskild och gemensam planering, uppföljnings- och dokumentationsarbete och kompetensutveckling.

En utökad undervisningstid för eleverna skulle framförallt gynna elever som inte har tillräckligt stöd i hemmet.

Att lärarnas arbetstider mer likställs med övriga i samhället bidrar till att höja läraryrkets status och få upp lärarlönerna.

E14. Undervisningsgaranti i grundskola och gymnasium

Charlotta Schenholm, Stockholm
Folkpartiet liberalerna Kungsholmen-Essingeöarna, Stockholm
Bonnie Bernström, Stockholm
Per Carlsson, Eldsberga
Cecilia Elving, Stockholm
Marita Hirschberg, Götene
Rasmus Jonlund, Stockholm
Jan Jönsson, Skärholmen
Christer Romson Lande, Stockholm
Anders Nilfjord, Bålsta
Alf Persson, Stockholm
Johan Sandberg, Ronneby
Mikael Wendt, Skövde

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att skolan garanterar undervisning de timmar som man utlovat i timplanen
2. **att** Folkpartiet ska verka för att skolan ska redovisa hur stor andel av den planerade undervisningen som genomförts. Den informationen ska vara tillgänglig för föräldrarna

Inom många områden får man endast betalt om man levererar den utlovade tjänsten – i skolans värld verkar det fungerar annorlunda. Det är vanligt att barnens undervisning ställs in av olika skäl (ingen lärare, ingen lokal) utan att barnen kompenseras med undervisning vid senare tillfälle. I stället förväntas barnen vara tacksamma eller glada för att de fått håltimme. Inom de flesta andra branscher för man inte betalt om man inte levererat tjänsten som man utlovat (jämför med frisören som inte klipper).

Huvudmännen måste kunna följa upp att tjänsten som man köper blir levererad och majoriteten av all nyare forskning visar att det finns ett samband mellan genomförd undervisning och resultat (kunskaper).

E15. Stärkt fokus på bildning

Cecilia Wikström, Uppsala

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att stärka bildningsperspektivet inom svensk skola. Ett sätt att bidra till detta är att låta elever få möjlighet att möta litteraturens stora verk genom att en så kallad litteraturkanon införs. Denna ska anpassas för respektive skolstadium och kan med fördel regionaliseras och anpassas lokalt för att vara relevant. Den ska omfatta svensk och europeisk litteratur samt i de högre stadierna ge eleven en inblick i litteratur från alla världsdelar

Ingen människa kan förstå sin samtid utan att vara förtrogen med historien. Vägen till denna förståelse för nuet ser olika ut för olika människor. Genom livet möter vi alla praktiska erfarenheter, utbildning och kulturella upplevelser av många skilda slag.

Genom att läsa böcker av författare som Eyvind Johnson, Moa Martinson eller Elsie Johansson får man ta del av både människors erfarenheter och bilder av det Sverige som var och som lett fram till det samhälle vi lever och verkar i i dag. När man läser riktigt god litteratur får man inte bara ta del av ett litterärt verk, man får också ta emot det hopp som

berättelserna ger. Och är det något som unga människor behöver så är det just hopp. När man exempelvis läser Harry Martinson så får man genom att läsa hans verk också lära sig något om författarens livsresa och den väg som förde honom från den enkla uppväxten med bristande utbildning via hans år till sjöss och under åren utomlands, hans stora bildningstörst och hans målmedvetna arbete som ledde honom ända fram till nobelpriset i litteratur.

Genom att vandra mellan de tiotusentals vita gravstenarna på krigskyrkogårdarna från första världskriget i belgiska Ypres eller genom att besöka förintelselägret Auschwitz får man en djupare förståelse för hur nationalism och kortsiktigt egenintresse under nittonhundratalet förde Europas länder till två världskrig. Europas historia, det vill säga vår moderna historia, är blodig och får inte falla i glömska. Därför är historia och litteratur oumbärliga och goda ämneskunskaper i dessa ämnen ger verktygen som gör att en ung människa är rustad att skapa framtid både för sig själv och för andra. Man får också via en ökad empatisk förståelse för personer som kommer från andra kulturer och inser att vi människor trots våra olikheter är ganska lika och har mer som förenar oss än som skiljer oss åt.

I spåren på finanskrisen har hög arbetslöshet och social oro gjort det lättare för högerextrema och populistiska rörelser att få gehör för sina åsikter bland många medborgare. Det bästa värnet mot denna rädsla, populism, intolerans och främlingsfientlighet är bildning. I skolan får stora delar av de svenska ungdomarna aldrig chansen att möta de stora författare som genom tiderna skildrat sina samhällen och medmänniskor. Det har gått så långt att många till och med ser ner på själva begreppet bildning som något elitistiskt och förnämt, dikterat ovanifrån utefter stela normer och föreställningar.

Bildning är både kultur och utbildning, båda elementen är lika viktiga. Som liberaler har vi alltid kämpat för allas rätt till en god utbildning kombinerat med allas möjlighet att delta i ett rikt kulturliv. Det är detta som legat till grund för vår syn på bildning.

Liberaler kämpar för att alla de ungdomar som inte växer upp i hem med välfyllda bokhyllor och välutbildade och kulturellt medvetna föräldrar ska ha en rättvis chans att via skolan hitta fram till litteraturen och kulturen.

E16. Utanförskapsområdena och skolan

Folkpartiet liberalerna Stockholms län

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för en skolpolitik för utanförskapsområden i enlighet med vad i motionen anförs

Integrationspolitiken är en av de stora framtidsfrågorna för Sverige. Sverige berikas av att vara ett mångkulturellt samhälle. Vi kommer att behöva mycket arbetskraft i framtiden och därför behövs invandring. Sverige ska också vara ett land där flyktingar kan få skydd och en fristad. För oss som liberaler är detta självklarheter, men det tål att påpekas då det finns partier som inte resonerar på detta sätt. Vi bryr oss om integration därför att vi vill ha ett samhälle där invandring och utvandring är något självklart.

Arbetslinjen ska gälla för alla i Sverige. Är man frisk har man också ansvar för att försörja sig själv. Snabb tillgång till arbetsmarknaden är en helt avgörande faktor för att bryta utanförskap och stärka en långsiktigt hållbar mångfald och inkludering. Jobb är också den bästa vägen till att lära sig det svenska språket. Jobb och språkkunskaper är nyckeln till integration.

Under alliansregeringens tid vid makten har integrationspolitiken steg för steg vridits i rätt riktning där individen och inte systemet sätts i centrum. Det finns några områden som är viktigare än andra. I denna motion kommer vi att koncentrera oss vid frågeställningar som gäller skolan.

Alla barn i Sverige ska garanteras en bra skolgång och ska ha samma möjligheter att nå sina mål. Detta oavsett om skolan är privat eller kommunalt driven eller i vilket område den är belägen. Skulle Folkpartiets förslag om att återförstatliga skolan så kan det bidra till att skolorna blir mer jämlika. Det finns dock flertalet andra reformer som vi kan genomföra redan i dag för att skolan ska bli bättre och fler elever nå målen.

En viktig fråga är att alla skolor bör profilera sig. Det gäller såväl förskolor som grund- och gymnasieskolor. Språk kan vara ett ämne som är lämpligt som profil i utanförskapsområden. Begreppet magnetskola kommer från USA. Det är en benämning på skolor, som utrustas med särskilt attraktiva program och som knyter till sig särskilt välbetalda och kompetenta lärare. Även segregation kan motverkas då barn väljer skolan för att den är bra, inte bara geografiskt nära. Magnetskolor ökar också valfriheten genom att erbjuda program med olika profiler.

Modersmålsundervisning är ett viktigt instrument för många elever som inte har svenska som förstaspråk. Barn som har goda kunskaper i sitt modersmål har lättare att lära sig språk, men kan även få stöd i övriga ämnen och läxläsning på modersmålet. Det underlättar för eleverna att nå målen och vi vill därför arbeta för en väl fungerande modersmålsorganisation.

Det är viktigt att läsintresset bland barn och ungdomar ökar. Ett särskilt program bör utarbetas, i syfte att stimulera dagstidnings- och romanläsning bland landets elever.

I några skolor i Södertälje har elever fått tillgång till språkcoacher i samarbete med näringslivet. De fördjupade kontakter som eleven får med både språket och arbetslivet är mycket utvecklande och bör uppmuntras på fler håll. Elever i Stockholm erbjuds hjälp med kluriga tal och kniviga ekvationer via nätet av mattecoacher, en vällovlig satsning som bör få efterföljare. På vardagseftermiddagar kommer matematikstudenter och blivande lärare från KTH och universitet att assistera eleverna med allehanda matematikproblem genom chattprogram.

För elever som behöver särskilt mycket pedagogiskt stöd under grundskolan bör kommunerna anordna sommarkurser med inriktning på att läsa, skriva och räkna. Synnerligen god måluppfyllelse och trivsel är facit vid flera av de sommarskolor som arrangerats.

Elever som skolkar löper ökad risk att hamna i missbruk och kriminalitet. Det behövs fler åtgärder för att tidigt upptäcka och motverka skolket i skolorna. En åtgärd är att anställa studiecoacher, vars huvuduppgift är att kartlägga elever i riskzonen. Detta följs upp med föräldrakontakter, som syftar till att skapa förtroende hos berörda elever och motivera dem att fullfölja sina studier.

Bra lärare är viktiga inom skolan generellt och då kanske i synnerhet i skolor i utanförskapsområdena. För att få lärare av allra bästa kvalitet till dessa områden anser vi att det ska vara möjligt att premiera dessa lärare genom till exempel högre löner.

E17. Hög tid att lyfta skolorna i Sveriges mest utsatta områden

Jan Jönsson, Skärholmen
Cecilia Carpelan, Skärholmen
Isabel Smedberg-Palmqvist, Bromma

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för en särskild långsiktig satsning för de skolor i socialt och ekonomiskt utsatta områden som når lägst resultat i Sverige

I de grundskolor i Sverige som når lägst resultat, går mer än var fjärde elev ut skolan utan att vara behörig att söka till gymnasiet. Rikssnittet för kommunala skolor ligger på omkring var tionde elev som obehörig.

En genomgång av Skolverkets betygsstatistik för kommunala grundskolor år 2010, publicerad på debattsidan Brännpunkt i Svenska Dagbladet före jul, visade att aldrig tidigare har så många skolor hamnat under andelen 75 procent gymnasiebehöriga elever. Antalet skolor som inte uppnått 75-procentsgränsen har stigit stadigt sedan Skolverket började publicera statistik i nätverktyget Siris år 1998. Då rörde det sig om 34 skolor. 2010 bestod bottenlistan av rekordhöga 107 skolor. Bland dessa finns ett antal skolor som legat permanent i botten. 19 skolor har i princip aldrig lyckats ta sig över 75-procentsnivån sedan 1998. Och skolorna som fastnat i botten tycks öka. De senaste fem åren, sedan år 2006, har 29 skolor legat permanent i botten. De senaste tre åren, från år 2008, totalt 42 skolor.

Det är inte bara gymnasiebehörighet som allt för många av eleverna på de 107 skolorna saknar. Mellan 30 till 60 procent av eleverna på just dessa skolor når inte heller godkänt betyg i två eller flera ämnen. Det är dubbelt eller mångdubbelt högre än rikssnittet. Många av de elever som trots allt tar sig in på gymnasiet, saknar då kunskaper i ämnen de förväntas studera där och riskerar att misslyckas och hoppa av.

De flesta av skolorna finns koncentrerade till Malmö, Göteborg och Stockholm, samt i de södra delarna av Stockholms län. De ligger i några av Sveriges socialt och ekonomiskt mest utsatta områden. Utsattheten märks ibland av i skolorna genom social oro, stök och skolk bland eleverna. Inte sällan måste personalen samtidigt kämpa med dålig ekonomi, en tung arbetsbörda och små möjligheter att sätta in socialt eller specialpedagogiskt stöd. Trots det görs enorma insatser i de här skolorna, av heroiska lärare som brinner för sina elever.

Nu har kraven på skolornas stödåtgärder höjts. Bevisligen har dock rektorerna på åtskilliga skolor hittills inte haft förutsättningar att ge tillräckligt stöd till sina elever. I Rosengårdsskolan i Malmö var det 2010 bara 28 procent av avgångseleverna som blev behöriga att söka till gymnasiet, över två tredjedelar av eleverna hamnade utanför. En enorm katastrof. Trots detta fanns under läsåret 09/10 bara två specialpedagoger på hela skolan!

För att bryta loss och lyfta de skolor som allt för länge fått dras med låga resultat, krävs nu att staten och berörda kommuner kraftsamlar och tar fram en konkret strategi för att lyfta resultaten. Skolverket bör omgående ges i uppdrag att identifiera vilka skolor i Sverige som under lång tid haft stora behov av insatser, lägga upp en handlingsplan för var och en och sedan anslå tillräckliga resurser. Ingen rektor på någon av de identifierade skolorna ska längre behöva lägga orimligt med tid på att få ekonomin att gå ihop, och personalen ska helt kunna fokusera på sitt viktiga pedagogiska uppdrag.

E18. För in förmåga att hålla deadline bland betygskriterierna

Runo Johansson, Tidaholm
Marcus Claesson, Mölndal
Stig H. Johansson, Mariestad
Frode Slinde, Göteborg
Anki Sundin, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att förmåga att hålla inlämningstider förs in bland betygskriterierna i samtliga ämnen på grundskolan och gymnasiet

I dag får lärare vid betygssättning endast ta hänsyn till uppvisad kunskap i ämnet vid betygssättning. En elev kan teoretiskt lämna in alla uppgifter sista dagen före betygssättning och få högsta betyg. Detta är inte rimligt. Skolan ska förbereda för arbetslivet. Förmåga att hålla inlämningstider/deadlines är väsentligt inom alla yrkesområden. Självklart bör en lärare även i bedömningen kunna väga in elevens förmåga att hålla deadlines och då stödja sig på relevanta betygskriterier.

E19. Fler idrottstimmar i skolan

Paula Ternström Almquist, Stockholm
Richard Bengtsson, Stockholm
Peter Olevik Dunder, Handen
Cecilia Elving, Stockholm
Agneta Isacsson, Stockholm
Ulla Lennersand, Västerås
Kim Nurmi, Stockholm
Göran Staxäng, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att alla elever i skolan i hela landet garanteras minst tre lektionstimmar idrott per vecka

Alltmer betonas hälsa i arbetslivet, motion men de sista tjugo åren har skolan gått i motsatt riktning. Man har skurit ned idrottstimmarna från tidigare tre i veckan till på många skolor en gång i veckan. Barn och ungdomar rör sig allt mindre. Det är mycket oroande både ur ett folkhälsoperspektiv och för den enskilde individen.

Dålig kondition har i många studier en tydligare koppling till sjukdom, främst hjärt- och kärlsjukdomar än övervikt. Konditionen är ett mått på hur väl kroppen fungerar. Den som har en dålig kondition har nästan fördubblad risk att dö i förtid som vuxen.

Forskare vid Gymnastik- och idrottshögskolan i Stockholm har testat konditionen hos 265 sextonåringar från hela landet. Ungdomar fick 2007 trampa testcykel medan forskare mätte deras syreupptagningsförmåga. Resultatet jämfördes sedan med en liknande undersökning som gjordes på sextonåringar 1987. År 2007 hade ungdomarna i snitt 10 procent sämre kondition än 1987. För att förstå skillnaden kan man jämföra med ett tolvminuterslopp där två sextonåringar tävlar mot varandra. Den ene har kondition motsvarande 1987 års genomsnitt, den andra motsvarande 2007. Den senare skulle nästan komma ett helt varv efter, eller 400 meter. Det är en stor skillnad i prestationsförmågan. Resultaten är oroande.

Många av 2000-talets barn och ungdomar har obegränsad skärmtid. Man spelar, chattar, tittar på film och umgås framför datorer. Fler idrottstimmar i skolan skulle skapa naturliga rutiner för alla barn till fysisk aktivitet. Skolresultaten skulle därmed också påverkas i positiv riktning eftersom fysisk aktivitet bevisligen effektiviserar inlärningen.

Hälsa håller i dagens Sverige på att bli en klassfråga. Alla föräldrar har inte råd att betala avgifterna för idrottsaktiviteter på fritiden. Nationellt skulle det ha en avgörande betydelse om barn och ungdomar i skolan garanteras minst tre lektionstimmar idrottsundervisning varje vecka. Vill vi höja kvaliteten på den svenska skolan bör också idrottens betydelse vägas in. Det är avgörande för både elevens hälsa och resultat. Ett regeringsbeslut på tre timmar schemalagd idrott i veckan i skolan kan inte vänta. Det är bråttom.

E20. Stimulera intresse för teknik och naturvetenskap i skolan

Lennart Nilsson, Västerås
Harriet Andersson, Västerås
Helena Berggren, Västerås
Ragnhild Källberg, Västerås
Ulf Larsson, Västerås
Ulla Lennersand, Västerås
Rickard Malmberg, Nyköping
Clas Örjan Spång, Solna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att den nya läroplanen revideras för att bli tydligare vad gäller teknik och vetenskapsämnen
2. **att** Folkpartiet ska verka för att skolor, även grundskolor, utrustas med intressant laborativ utrustning samt böcker och andra medier som stimulerar intresset för teknik och vetenskap
3. **att** Folkpartiet ska verka för att lärarutbildningarnas läroplaner innehåller moment där nya lärare får grundläggande kunskap att stimulera tekniskt och naturvetenskapligt intresse

Genom klok användning av teknik och naturvetenskap kan vi lösa morgondagens stora utmaningar vad gäller formandet av ett hållbart samhälle. Genom att vara starka inom dessa områden kan Sverige återigen positionera sig globalt som ett land som leder en positiv utveckling och skapar välstånd åt sig själv och andra.

Intresset för dessa discipliner har inte alltid varit så stort bland politiker och opinionsblidare. Konsekvensen är att skolan inte fokuserat tillräckligt på att stimulera intresset för dess områden. Samhällen som tar ledningen i världen nu visar en helt annan fokusering. Även svenska skolan var mycket tydligare för ett par generationer sen med kända positiva resultat vad gäller svensk teknik och företagsutveckling. Informationsteknik må vara ett undantag med kända positiva resultat för Sverige men vi behöver en bredare satsning om vi återigen ska nå en tätposition industriellt.

Förr var skolor mycket bättre utrustade vad gäller laborativ utrustning och böcker inom området även på mindre skolor.

E21. Låt alla barn få sjunga och spela i skolan

Göran Staxäng, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för en satsning på forskarledd undersökning med målsättningen att undersöka vad som händer med skolmiljö, studieresultat, individutveckling och samhället i stort när alla barn får sjunga och spela tillsammans på skoltid, varje dag

Förslaget bygger på ett experiment som genomfördes 1989–92 i Schweiz där forskare på universitetet i Fribourg involverade cirka 50 klasser från tio kantoner i en undersökning om hur musik påverkade skolarbetet. Hälften av eleverna fick musikundervisning fem lektionstimmar i veckan, hälften fick ordinarie två musiklektioner i veckan. Eleverna som fick fem musiklektioner i veckan fick en lektionstimme mindre i matematik, en lektionstimme mindre i sitt tyska modersmål och en timme mindre i sitt andraspråk. De övriga två timmarna fanns redan på skolschemat. Experimentet följdes upp med regelbundna intervall.

Efter tre år kunde konstateras att eleverna med mer musik men mindre matematik och språk hade likvärdiga studieresultat i alla ämnen jämfört med kontrollgruppen, alltså de som hade mindre musik och mer matematik och språk. Hur kunde detta ske?

Man fann att musiken, när den utövades tillsammans, utvecklade social förmåga med ett bättre ”klassrumsklimat” och starkare teamkänsla som följd. Därtill påverkades både kreativitet och studiemotivation på positiva sätt. Skolan, för eleverna med mer musik, blev en stimulerande och lustfylld upplevelse, vilket återspeglades både i deras personliga utveckling och i deras studieresultat.

Förslaget är kopplat till den motion där motionsförfattaren utvecklat tanken om obligatoriskt sång och instrumentalspel i svensk skola i årskurserna 1–3.

Förslaget innebär att Folkpartiets partiledning ska verka för att ge i uppdrag till en svensk forskningsinstitution att undersöka vad en allmän musiksatsning i svenska skolor skulle innebära med de specifika förutsättningar som svensk skola innebär. Förslagsvis skulle man involvera 4–5 olika mindre städer eller orter i Sverige och på varje ort etablera två grupper där den ena gruppen får spela och sjunga tillsammans 5 lektionstimmar varje vecka och med mindre tid på ämnen som matematik och språk. Motsvarande kontrollgrupp får 1–2 timmar musik med vanligt, traditionellt upplägg och traditionell undervisning i matematik och språk.

Satsningen bör ligga på en period om tre år för att kunna ge ett bra utvärderingsunderlag.

Den föreslagna undersökningen är en nödvändig förutsättning för att ge våra politiker kunskap och förståelse för vad musik kan åstadkomma i skolarbetet. Det skulle också ge goda indikationer på vad som verkligen skulle behövas, både vad beträffar lärarkompetens, omfattning av lärarbehov, instrumentbehov, ekonomiska rutiner och en generell ekonomisk överblick vad en nationell satsning skulle medföra.

Undersökningen skulle också vara en utgångspunkt för att kunna bedöma de konsekvenser som en satsning med musik i skolan för alla barn skulle ha för Sverige, båda vad beträffar ekonomi, höjande av kunskapsnivå och förbättring av sociala förhållanden i samhället i stort.

E22. Obligatorisk sång och instrumentalmusik i årskurserna 1–3

Göran Staxäng, Stockholm
Anna Steele Karlström, Tyresö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att alla barn i svensk skola ska få chansen att möta all slags musik och få upptäcka intresse och fallenhet att själv spela ett instrument eller sjunga
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att sång och instrumentalmusik ska vara obligatoriskt ämne i skolan i årskurserna 1–3 med regelbunden undervisning varje vecka för att sedan följas av frivilligt musikutövande i grundskolans årskurser 4–9

Vetenskaplig forskning har sedan årtionden och i många undersökningar påvisat att sång och eget musikutövande utvecklar barn på positiva sätt, inte minst när barn får sjunga och spela tillsammans. Gemensam sång och instrumentspel i ensemble – på schemalagd skoltid, i skolans lokaler och i skolans regi (eller samverkan med kultur/musikskolan) – utvecklar ”klassrumsklimat”, teamkänsla, koncentrationsförmåga, minneskapacitet, kommunikationsförmåga, studiemotivation, självkänsla, identitet och skapar meningsfulla fritidsintressen. Skolan kan para det intensiva studiearbetet med en aktivitet som, samtidigt som den upplevs som rolig, avkopplande och stimulerande, tränar självdisciplin och utvecklar förståelse för hur man prioriterar sin tid, arbetar och studerar strukturerat.

Barn som inte fått upptäcka att de tycker om att sjunga eller spela, barn som inte har stöd från föräldrar och barn som tycker det är svårt att hantera negativt grupptryck ”diskrimineras bort” från till den kommunala kultur/musikskolan. Skolan är den instans där vi kan erbjuda alla barn möjlighet att upptäcka all slags musik, lära sig relatera till alla former av musik och upptäcka talang och intresse för att spela instrument eller sjunga. Det kan dock bara ske om sång och instrumentalspel görs till obligatoriskt, schemalagt inslag i skolvardagen under en begränsad period. Då uppstår inte negativa grupptryck – alla sjunger och spelar på lika villkor. Föräldraengagemanget blir inte avgörande faktor för många barn, som det är i dag.

Här är inte tillfället att presentera konkret utformning av hur musikundervisningen ska utformas. För att uppnå tydliga resultat kan dock sägas att det viktiga är att sjunga och spela tillsammans, att lära sig sjunga i kör, att lära sig grunderna i instrumentspel, att spela instrument i ensemble/orkester och att göra det vid flera regelbundna tillfällen varje vecka under en bestämd period, förslagsvis tre år. Därefter kan det obligatoriska bli frivilligt men fortfarande schemalagt i skolans lokaler. Resultatet skulle kunna bli att varje högstadie- och gymnasieskola skulle kunna ha egna blåsorkestrar, stråkorkestrar, symfoniorkestrar, jazzband med utmärkta studieresultat och massor med stolthet över den egna skolan.

Tänk att få gå på en skola där något så lustfyllt, men samtidigt så disciplinerat, som det gemensamma musikskapandet får generera studiero och studiemotivation. Att arbeta på strukturerade sätt med musik, både i det egna övandet och i sammusicerande i ensemble (kör eller orkester) är att konkret träna förmågan att hantera nya uppgifter och utveckla sina färdigheter. Det är ren träning i konsten att ta ansvar. I en instrument- eller vokalensemble har varje individ lika stort ansvar för att slutresultatet ska bli bra. Här utvecklas det positiva gruppstödet för att alla ska göra sitt bästa. Sport i alla ära, där är målet att någon vinner med konsekvensen att någon förlorar alltid vinner – i musik är alla vinnare!

Tonårspojkars pubertala energier, hävdelse- och uttrycksbehov kan – i musikskapandeprocesser tillsammans med andra – tas tillvara och kanaliseras på effektiva och positiva sätt. Den utmaning det innebär att utveckla muskelmotorik, muskelminne och teknisk färdighet på kanske en kontrabas, en trumpet eller kanske ett slagverksinstrument – för att sedan kunna uttrycka starka som finstämda känslor, frustrationer, ilska och ibland ren glädje i häftig symfonisk musik, i svängig jazz eller het rockmusik – är oslagbar stimulans när testosteronet kräver utlopp.

E23. Förbjud försäljning av läsk i skolkafeteriorna

Anki Sundin, Västerås
Karl-Erik Andersson, Västerås
Helena Berggren, Västerås
Camilla Eriksson, Kungsör
Ragnhild Källberg, Västerås
Ulf Larsson, Västerås
Lennart Nilsson, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för ett förbud mot försäljning av läsk i skolkafeteriorna

Ett överdrivet intag av socker är identifierat som ett folkhälsoproblem. En stor källa till socker är läsk, särskilt bland barn och ungdomar. Socker ger ingen värdefull näring men mycket energi, och det är ett välbekant faktum att ett överdrivet energiintag leder till övervikt och fetma. Detta är ett mycket stort problem i dag, när andelen barn med övervikt inklusive fetma ligger på omkring 22 procent (1) och 11,2 procent av flickorna och 14,5 procent av pojkarna bland drygt 4 000 undersökta ungdomar är överviktiga. Motsvarande siffra för fetma är 3,3 respektive 3,7 procent (2).

Resultaten i övervikts- och fetmastudier visar tydligt att dåliga matvanor är starkt kopplade till ohälsosam kroppsvikt. Konsekvenserna av övervikt och fetma är allvarliga och inkluderar hjärt-kärlsjukdomar och diabetes typ 2, sjukdomar som är kostsamma för samhället och orsakar stort lidande för individen.

I linje med 13 § i nya skollagen, som innebär att eleverna ska erbjudas näringsriktiga skolmåltider, bör hela livsmedelsutbudet i skolan anpassas till en allmänt näringsriktig profil. I dag har många kafeterior i skolornas lokaler läsk till försäljning. Läsk är ett särskilt problematiskt livsmedel i detta sammanhang, eftersom flytande livsmedel tenderar att mätta dåligt samtidigt som det ger mycket näringsfattig energi. Det innebär att det spontana och kontinuerliga intaget av energi kan bli mycket högt och därmed bidra till ohälsosam kroppsviktsutveckling. Ett lättillgängligt utbud av läsk i stimulerar till konsumtion av densamma,vilket är oförenligt med folkhälsomålen. Det är således hög tid att förbjuda läskförsäljning i skolkafeteriorna.

Källor:

1: Lager A. Övervikt bland barn – system för nationell uppföljning: fem kommuner under fem läsår. Statens folkhälsoinstitut. (Rapport A 2009:09.)

2: Samhällsmedicin, Stockholms läns landsting och Statens folkhälsoinstitut. Rasmussen F, Eriksson M, Bokedal C och Schäfer Elinder L. Fysisk aktivitet, matvanor, övervikt och självkänsla bland ungdomar. COMPASS – en studie i sydvästra Storstockholm. Rapport. Stockholm: Samhällsmedicin, Stockholms läns landsting och Statens folkhälsoinstitut. (Rapport 2004:1.)

E24. Förbjud försäljning av utrymmesmat i skolkafeteriorna

Anki Sundin, Västerås
Ann-Mari Brevik Adiels, Billdal
Harriet Andersson, Västerås
Karl-Erik Andersson, Västerås
Helena Berggren, Västerås
Camilla Eriksson, Kungsör
Ragnhild Källberg, Västerås
Ulf Larsson, Västerås
Lennart Nilsson, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för ett förbud mot försäljning av utrymmesmat i skolkafeteriorna

Ett överdrivet intag av energi, inte minst i form av socker, är identifierat som ett folkhälsoproblem. Så kallad utrymmesmat innefattar livsmedel såsom godis, snacks och kakor, och har bevisligen ingen positiv effekt på den fysiologiska hälsan.

Det är ett välbekant faktum att ett överdrivet energiintag leder till övervikt och fetma. Detta är ett mycket stort problem i dag, när andelen barn med övervikt inklusive fetma ligger på omkring 22 procent (1) och 11,2 procent av flickorna och 14,5 procent av pojkarna bland drygt 4 000 undersökta ungdomar är överviktiga. Motsvarande siffra för fetma är 3,3 respektive 3,7 procent (2).

Resultaten i övervikts- och fetmastudier visar tydligt att dåliga matvanor är starkt kopplade till ohälsosam kroppsvikt. Konsekvenserna av övervikt och fetma är allvarliga och inkluderar hjärt-kärlsjukdomar och diabetes typ 2, sjukdomar som är kostsamma för samhället och orsakar stort lidande för individen.

I linje med 13 § i nya skollagen, som innebär att eleverna ska erbjudas näringsriktiga skolmåltider, bör hela livsmedelsutbudet i skolan anpassas till en allmänt näringsriktig profil. Ett lättillgängligt utbud av utrymmesmat stimulerar till konsumtion av dessa livsmedel, vilket är oförenligt med folkhälsomålen. Det är således hög tid att förbjuda försäljning av utrymmesmat i skolkafeteriorna.

Källor:

1: Lager A. Övervikt bland barn – system för nationell uppföljning: fem kommuner under fem läsår. Statens folkhälsoinstitut. (Rapport A 2009:09.)

2: Samhällsmedicin,Stockholms läns landsting och Statens folkhälsoinstitut. Rasmussen F, Eriksson M, Bokedal C och Schäfer Elinder L. Fysisk aktivitet, matvanor, övervikt och självkänsla bland ungdomar. COMPASS – en studie i sydvästra Storstockholm. Rapport. Stockholm: Samhällsmedicin, Stockholms läns landsting och Statens folkhälsoinstitut. (Rapport 2004:1.)

E25. Öka valfriheten

Johan Strandberg, Saltsjö-Boo

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att obligatoriska ämnen på gymnasiet tas bort och i grundskolan de tre kärnämnena räcker som tvång
2. **att** landsmötet uttalar att de anordnare av arbetsmarknadsutbildning, yrkeshögskoleutbildning, komvux, högskola och folkhögskola som har platser över bör få erbjuda obehöriga sökande ett av en myndighet godkänt inträdesprov
3. **att** landsmötet uttalar att asylsökande bör omfattas av skolplikten
4. **att** landsmötet uttalar att friskolors möjligheter att ta ut vinst inte borde minska
5. **att** landsmötet uttalar att skolmaten på gymnasiet bör bli avgiftsfri
6. **att** landsmötet uttalar att det borde klargöras hur högskolor som låter studenter på kort tid ta i ett ämne 60 eller 120 poäng ska ersättas
7. **att** landsmötet uttalar att gymnasieelever som går mellanåret vid en utlandsskola som följer den svenska läroplanen borde få avgiften betald

Konstigt är att ledande folkpartister inte verkar se ett samband mellan ofrihet och lektionsstök. Ofta skylls i stället problemen på det flummiga 1970-talet, trots att det då inte kom några större reformer. Valfrihet är annars ett viktigt inslag i samhället. Folk köper varor och tjänster de efterfrågar och söker jobben de vill ha. I landsmötenas skoldebatter sägs dock inte mycket om valfrihet. Många av landsmötesinläggen om kursplaner och utvecklingsplaner gör i stället att man tror sig befinna sig vid en östkommunistisk partikongress. Inte konstigt att det blir rörigt på lektionerna. Situationen i skolan visar hur svagt stödet är för valfrihet och konkurrens. I och med att skolan inte utsätts för mycket av tryck utifrån tvingas inte politikerna släppa loss människors fria val utan väljer hellre planekonomi och kommunism. I den sovjetiska skolan var i slutet av 1970-talet valfriheten på papperet faktiskt större än i den svenska. Skäl till att hålla ungdomar i tolvårig fångenskap i kommunal eller friskoleregi är förmodligen också att ge lärare jobb och att hålla unga borta från arbetslivet. Genom att minska friskolornas möjlighet till vinst verkar man vilja få alla elever att stöpas i samma form. Anmärkningsvärt var också att Jan Björklund i en riksdagsdebatt om vårdnadsbidraget hävdade att barnen bör vara föräldrarnas ansvar och inte politikernas, eftersom motsatt uppfattning has på grundskoleområdet. Björklundanhängare hävdar ofta att det lär ta flera mandatperioder innan förändringar får effekt. I själva verket borde förändringar i en verksamhet som har resurserna på plats ge effekt tämligen omgående. När det kommer till skolfrågor visar folkpartister ofta en märklig verklighetsuppfattning. Enligt tidningen Nu hävdade Nyamko Sabuni vid det förra landsmötet att vi i utsatta områden ”behöver de bästa skolorna med de bästa lärarna. Ingen elev ska lämna grundskolan utan godkända betyg”. Så såg det kanske ut för 50 år sedan då den socialdemokratiska samhällsmodellen fungerade som bäst och eleverna, av fruktan för skamkänslor och repressalier, gjorde läxorna. Sedan dess har dock teknikutveckling och informationsflöde minskat människors respekt för skolan och lärarna. Enligt tidningen Nu har dessutom Jan Björklund sagt att utbildning är den centrala arenan att bygga Sveriges

framtid i och Håkan Lindh att skolfrågorna är viktiga för Skellefteås framtid. Att Sverige föll i OECD:s välfärdstabell berodde väl dock knappast på att det satsades för litet på utbildning och viktiga för Skellefteå är väl i första hand arbetsgivare som suger upp arbetssökande? På vår internetsida har det dessutom stått att tydliga kunskapskrav i skolan, trygga klassrum och kvalitet i den högre utbildningen är vägen till framtida tillväxt och välfärd. En direkt följd av att alla grundskoleeleverna fick det högsta betyget i varje ämne skulle dock sannolikt inte bli skapandet av många jobb i och med att en stor del av kunskaperna man kan förvärva i grundskolan inte är speciellt efterfrågad i arbetslivet. Inte heller på gymnasiet eller inom eftergymnasial utbildning är väl kunskaper som kan förvärvas i grundskolan särskilt gångbara? En risk med liten valfrihet är att det dyker upp oliberala politiker som vill använda statens stora inflytande för att ge sig på eleverna. Har skolorna stor makt och eleverna liten är en risk att personer med adhd inte får gå i skolan över huvud taget. Med Björklunds och Dambergs skolpolitik blir det staten som får försöka få eleverna att lära sig. Ska elever skaffa sig djupa kunskaper om något behövs dock sannolikt i första hand ett eget intresse. Så fort det vid internationella mätningar blivit mediokra resultat har det från Folkpartiet kommit förslag om hårdare tag. Nu borde det dock diskuteras hur långt man är beredd att gå för att få elever att förvärva kunskaper som ingen efterfrågar. Ett villkor för att få påtvinga folk som inte ligger samhället eller sig själva till last verksamhet som pågår hela dagarna borde vara att effekten av tvånget blev stort och positivt på samhällsekonomin. I och med att det brukar räcka med ett par förändringar för att få en verksamhet att byta färdriktning verkar dagens skolpolitik, i och med att Jan Björklund i tidningen Nu hävdade att det inte räcker med lärlingsutbildning, förbättrad lärarutbildning, gymnasiereform och nationella prov utan krävs fler reformer, sakna fokus.

E26. Små barn behöver mer plats

Gulnar Kozhabekova, Göteborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att Sverige ska införa en regel om hur många kvadratmeter som ska finnas åt varje barn på en förskola

Det finns normer på hur många djur får hållas i ett visst utrymme, men det finns ingen begränsning för hur många barn som får vistas i förskolornas lokaler.

E27. Förbättrad kvalitet för vissa barn i familjedaghem

Sven Jägervall, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att kommuner där det finns familjedaghem som saknar kontakt med svenska språket ska vara skyldiga att inrätta öppen språkförskola
2. **att** Folkpartiet ska verka för att familjedaghem som saknar kontakt med svenska språket ska vara skyldiga att delta i öppen språkförskola
3. **att** Folkpartiet ska verka för att dagbarnvårdare som ej är svenskspråkiga ska vara skyldiga att medverka i språkutbildning
4. **att** Folkpartiet ska verka för att familjer som tar emot vårdnadsbidrag och som saknar kontakt med svenska språket ska vara skyldiga att delta i öppen språkförskola

Barns rätt till språkutveckling inom förskoleverksamheten ska inte vara beroende av vilken omsorgsform vårdnadshavaren väljer.

På senare år har i vissa kommuner tillkommit familjedaghen som helt saknar kontakt med det svenska språket, i många fall enspråkiga. Innebärandes att dessa barn är synnerligen oförberedda inför kommande skolstart både avseende språklig utveckling såsom integration i det svenska samhället. Även dagbarnvårdaren i dessa familjedaghem isoleras från det svenska språket och är dåligt förberedd den dag dagbarnvårdaranställningen upphör.

Rimligt är att kommun som själva driver eller väljer att teckna avtal med denna form av familjedaghem är skyldig att inrätta öppna språkförskolor, förenat med en skyldighet för familjedaghemmet att medverka i verksamheten förslagsvis 6–8 timmar per vecka.

Detta för att ge dessa barn bättre förutsättningar att klar skolstart och integration i det svenska samhället.

Hemmavarande barn i icke svenskspråkiga hem ska erbjudas delta i öppen språkförskola.

I de fall familjen nyttjar vårdnadsbidrag ska denna vara skyldig att medverka i öppen språkförskola.

Företag och i förkommande fall kommuner ska vara skyldig att erbjuda svenskundervisning för denna grupp dagbarnvårdare i de fall vederbörande saknar eller har begränsad kunskap i svenska språket.

E28. Rätt till skolbarnomsorg

Sven Jägervall, Halmstad
Marita Hirschberg, Götene
Tommy Steinbach, Göteborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att skolbarnomsorg ska erbjudas alla barn oberoende av vårdnadshavarens situation

I många kommuner diskrimineras barn inom skolbarnomsorgen. Barn vars föräldrar är arbetslösa, sjukskrivna, föräldralediga eller som inte förvärvsarbetar eller studerar av andra skäl förvägras rätten till skolbarnomsorg i många kommuner.

Kommuner som diskriminerar dessa barn har i stället valt att behovspröva i vad mån behov föreligger av skolbarnomsorg för det aktuella barnet.

Resultatet är att många barn vars hemmiljö inte är optimal men inte i formell mening är biståndsberättigad, i stället vistas i miljöer som inte alltid är till barnets bästa.
Rätten till skolbarnomsorg ska gälla alla barn, inte bara vissa.

E29. Sång, rörelse och rytmik i förskolan

Göran Staxäng, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att arbeta för att alla barn i svensk förskola får sjunga, dansa och träna rytmik som frekvent återkommande inslag i de dagliga rutinerna

2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att arbeta för att all förskollärarutbildning obligatoriskt inkluderar röst- och sångträning, enkelt ackompanjemangsspel, kunskap om barnrösten och hur den fungerar, rytmik samt får lära sig en bred sångrepertoar anpassad för barnens behov och olika utvecklingsfaser

Vetenskaplig forskning har i årtionden forskat och genomfört många undersökningar som påvisar att sång och eget musikutövande utvecklar barn på positiva sätt, inte minst när barn får sjunga och spela tillsammans. Sången utvecklar språket, minnet, koncentrationsförmågan, lyssnandet, den sociala förmågan att samverka med andra och mycket mer. Rytmik, rörelse och dans utvecklar balans, koordination och simultankapacitet barnets motorik och tränar koordinationsförmågan. Instrumentalspel utvecklar bland annat finmotorik och gehör.

Det är angeläget att alla barn från första året på förskola får lära sig hantera sin röst på sätt som fungerar för barnets omfång, får sjunga och lära sig sånger som både utvecklar ordförråd och kommunikation.

Sång och musik i förskolan lägger grund för jämlikhet. När barn tidigt får sjunga, lyssna till och röra sig till olika former av musik (både klassisk och modern och allt däremellan) bryts också den i dag tydliga könsrollsindelningen och det blir självklart att både pojkar och flickor sjunger, dansar och spelar musik utan att det förpassas till ”typiskt tjejigt” eller ”killigt”.

Sång och dans på skolschemat är en självklar väg att skapa naturlig relation till vårt svenska kulturarv med alla stamsånger, folkvisor, danslekar och folkdanser. Om alla förskolor från Ystad till Haparanda skulle arbeta med ett grundmaterial (som sedan kan utvidgas efter egna val på varje enskild förskola) skulle vi kunna bygga en flora av gemensamma beröringspunkter där all form av kontakt och kommunikation blir mycket lättare hela livet igenom.

För att musikens potential verkligen ska kunna tas tillvara, måste sång och enkel form av instrumentspel bli obligatoriska delar i utbildningen av alla förskollärare. Det finns undersökningar som påvisar hur musik påverkar och utvecklar lärandeprocesser samtidigt som den gör lärandet lustfyllt. Det är lättare att minnas en text eller en ramsa med melodi och rörelse än en text utan gestaltning. Sång och musik ger förskollärare effektiva pedagogiska verktyg i arbetet med barn – vi har inte råd att undanhålla sådana verktyg genom att förvisa dem till frivilligvalets gråzon i förskollärarutbildningen.

Sång och musik i förskolan kan alltså sägas vara ett effektivt sätt att tidigt utveckla toleransen för att vi alla är olika men att alla är lika värda och att vi kan göra saker tillsammans utan att sätta könsetiketter på olika aktiviteter.

Grundskola och gymnasieskola

E30. Grundskolans nationella prov i jämförelse med slutbetygen

Åke Wedin, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att vi måste få en betygssättning som överensstämmer med varje elevs kunskapsnivå
2. **att** landsmötet uttalar att dessa skillnader mellan det nationella ämnesprovsbetyget och slutbetyget inte längre får fortgå
3. **att** landsmötet uttalar att vi måste ge våra elever en kraftigt höjd kunskapsnivå i speciellt matematik och svenska
4. **att** landsmötet uttalar att detta endast kan ske genom ökat antal lektionstimmar per vecka i dessa två ämnen och att vi i årskurs 7 också ungefär varannan vecka ger eleverna en lektion i svenska i matematiken (min egen erfarenhet som lärare i matematik är att detta behövs)
5. **att** Folkpartiet ska verka för att det nationella ämnesprovet i matematik blir svårare på varje betygssteg
6. **att** Folkpartiet ska verka för att det blir större kunskapskrav även på betygsnivåerna VG och MVG i engelska, matematik, svenska, NO-ämnen och SO-ämnen

Den verkliga meningen med de nationella ämnesproven ska väl vara att ge läraren en god vägledning till slutbetyg, och att elever med lika kunskap också ska få ett likvärdigt betyg i det aktuella ämnet oberoende i vilken skolenhet och kommun elever går i, så att de på likvärdiga villkor sedan kan bli antagna på en gymnasieutbildning,

Att det endast ska godkännas en minimal procentuell skillnad för ett högre eller ett lägre betyg från ämnesprovet i årskurs 9 på en skolenhet. Gränsen bör ligga på maximalt cirka 5 procent högre eller lägre räknat på flickor och pojkar var för sig. Bedömningen gör jag av mina 30-tal arbetsår inom grund- och gymnasieskolan och de efterföljande 15 åren med forskning.

2005 kunde jag inte i bedömningen på hel skolenhet uppmärksamma omfattningen av betyglyften. Då började jag granskningen på klassnivå och då framträder det att det finns lärare som ger eleverna ”glädjebetyg” och att dessa betygslyft tidigare när bearbetningen skedde på skolenhet doldes genom att det fanns lärare i det aktuella ämnet som inte hade några betygslyft eller mycket få betygslyft.

För de elever som slutade 2010 grundskolan har betygslyftens antal ökat betydligt i samtliga 4 kommunerna mot vad det var 2009. Det har också skett ändringar de sista åren då låg tidigare engelska och svenska på nästan samma nivå i betyglyften och det var i mattematik där betygslyften var mycket högre. De senaste åren och speciellt för de elever som slutade 2010 så har betygslyften i matematik ökat markant men så har också med god marginal svenskan nu toppplacering av de tre behörighetsämnena. Dock ligger det aktuella NO-ämnet ännu högre.

Engelskan ligger med bara med cirka 1/3 så många betygslyft mot matematik och svenska med ett undantag i en kommun som har fler betygslyft i engelskan än föregående år och närmar sig matematik och svenska.

Oroande är också att betygslyften 2010 har ökat. I en klass i ett av de tre ämnena finns det en lärare som har gett 15 elever betygslyft från ämnesprovsbetyget. Det är oroande

att det finns lärare i flera klasser som har betygslyft över 50–60 procent.

Med dessa betygslyft som inte motsvarar elevens kunskapsnivå döljer man elevernas allt lägre kunskaper när de slutar grundskolan. Det är också synnerligen orätt mot de lärare, som ger sina elever det betyg de är värda.

Vid uppföljningar på gymnasiet på A- och B-kurserna uppmärksammas att de elever som erhöll ett G både på ämnesprovet och i slutbetyget, att fler än 10 procent inte har kunskaper som räcker. Här uppmärksammades att det måste finnas en del med snäll rättning av ämnesprovet, viket Skolinspektionen senare kunde konstatera vid olika kontroller.

Det framkommer också på gymnasiet att allt för många elever som fått ett VG och MVG i sitt slutbetyg från grundskolan inte kan hålla samma betygsnivå. Det kan då gälla utöver engelska, matematik och svenska även NO-ämnen och SO-ämnen.

För att se skillnader mellan flickor och pojkar vad dessa elever presterat på de nationella ämnesproven i förhållande till slutbetyget, så har jag också gjort bearbetningar i engelska, matematik och svenska. För dessa skolenheter är nu en 13-årsuppföljning enligt Lpo 94, för elever i 20 skolenheter som slutade grundskolan vårterminen 2010, klar. Totalt är det cirka 10 000 elever under tidsperioden 2005–2010 som ingår i denna del av forskningen, där det går att följa betygssättningen på de nationella ämnesprovsbetygen till slutbetygen. Från starten i min forskning är det totalt över 30 000 elevers betyg bearbetade.

Det är i dag en odemokratisk betygssättning, som sker när elever lämnar grundskolan.

E31. Statistik över slutbetygen i grundskolan

Åke Wedin, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att skolans statistik på grundskolan ska ge den verkliga bilden i samtliga 290 kommuner
2. **att** landsmötet uttalar att skolans statistik på grundskolan ska ge en samlad verklig bild av betygsättningen i den svenska grundskolan
3. **att** landsmötet uttalar att grundskolans statistik inte alltid visar den verkliga kunskapsnivån, utan den presenterar även höjningen på grund av så kallade glädjebetyg, vilket då inte ger någon bild av det verkliga förhållandet att kunskapsnivån för varje år sjunker mer och mer. De lokala politikerna inom grund- och gymnasieskolan måste nu ta ett stort ansvar så att den kraftiga försämringen som skett de senaste fyra åren nu vänds till en ökning av kunskap utan glädjebetyg

Denna motion gäller Skolverkets SIRIS där det redovisas olika data från skolenheterna. Här redovisas varje skolenhets totala elevantal – delningstal – höjning – lika – sänkning i de aktuella ämnena. Elevantal och delningstal redovisas i antal de övriga i procent.

Förklaring vad delningstal är: Från det totala elevantalet drar man ifrån de elever som ej fått ett nationellt ämnesprovsbetyg i det aktuella ämnet och får då ett delningstal.

Skolenheterna ska redovisa elevernas betygsdata som gäller på avslutningsdagen i årskurs 9 till SCB som ansvarar för insamling och efter bearbetning överförs betygsdata till Skolverket där det sedan blir det som heter SIRIS.

Sommarskolans resultat får ej ingå i de uppgifter som lämnas till SCB. Det kan ändå finnas skolenheter som sent lämnar in sina data och då även tar med data från sommarskolan.

Svenska för invandrare (SV 2) redovisas för sig, här finns det en gräns att det måste var minst 10 elever i skolenheten för att det ska registreras. Alltså försvinner det här många elevers resultat som inte ingår i statistiken. Därigenom får vi en ofullständig bild av svenska.

Till min forskning får jag från de aktuella skolenheterna det nationella ämnesprovsbetyget och slutbetyget som gäller på elevernas avslutningsdag i årskurs 9 för aktuellt år.

Varje elevs ämnesprovsbetyg och slutbetyg läggs in i ”BAS 1” för varje skolenhet med en bearbetning. Sedan förs data över till ”BAS 2” där det registreras delningstal på totalt och för flickor respektive pojkar samt vilka höjningar och sänkningar som har skett till de olika betygstegen från ämnesprovsbetyget till slutbetyget.

Nu har jag för dessa cirka 5 000 elever från 2008, 2009 och 2010 gjort en jämförelse mot Skolverkets SIRIS.

Varför stämmer nu inte alltid Skolverkets statistik mot min och de data jag fått från respektive skolenhet? I en del fall är det totalt lika, men i andra fall gör det inte på till exempel totalt elevantal – delningstal – höjning – lika – sänkning. Var ligger felen, är det på grund av fel som gjorts i de data som överförts till SCB och vidare till Skolverket?

I något fall kan det bero på att sommarskolans resultat genom fel lagt in, det kan jag se vid kontroll.

Är det en högre höjning ger det en felaktig bild av verkligheten.

Vem räknar ut delningstalet? Det påverkar sedan procenttalet på höjning – lika – sänkning.

Det har tidigare år uppmärksammats felaktigheter som gick att bevisa, men om det då var slarv av SCB eller Skolverket vet jag ej.

Senare i år så ska det först kontrolleras på de skolenheter där det inte stämmer på och senare på SCB och Skolverket. Om det är möjligt så kanske det är löst innan landsmötet 14–16 oktober i Karlstad.

Min målsättning är att den statistik som du får från Skolverket och den som SKL lämnar ut till medierna stämmer.

E32. Simundervisning i årskurs 1

Marianne Nordblom, Nyköping
Rickard Malmberg, Nyköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska driva frågan om att simundervisning införs från årskurs 1 i skolplanen

MSB (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap) har studerat statistik avseende barn och ungdomar som drunknat åren mellan 1998 och 2007. 106 barn och ungdomar drunknade under dessa år.

Av förskolebarn var det flest pojkar som drunknat i grunda dammar. Det var den vanligaste dödsorsaken bland barn i åldrarna 1–6 år. Fler barn i åldrarna 7–9 år hade drunknat än barn mellan 10 och 12 år.

De flesta olyckorna hände i perioden juni–augusti med en ny topp i november. Tisdagar och söndagar var drunkningarna vanligast och mer sällsynt på måndagar. Drygt hälften av drunkningarna inträffade på eftermiddagen.

Platserna för drunkning var överrepresenterade på badplatser och simbassänger för de något äldre barnen, medan de yngre, 0–6 år, oftare drunknade i pooler. Av de 12 barn som drunknade på is var sex förskolebarn, två mellanstadiebarn och fyra tonåringar.

Av alla de som drunknat var 18 procent simkunniga medan 36 procent inte var det. I 25 procent av fallen bedömdes simkunnigheten inte ha någon betydelse för utgången (drunkning i badkar, vid skoteråkning på is och i bilolyckor). Uppgift saknades för cirka 20 procent av fallen.

Antalet drunkningar har minskat till cirka 10 barn och ungdomar per år. Önskvärt vore att få ner siffran ytterligare, då det är 10 barn för mycket.

I september 2007 kom en uppstramning i Skolverket där nya mål sattes i kursplanen för idrott och hälsa. Det rådde stor skillnad i landet, då inte alla kommuner erbjöd simundervisning. Barn i årskurs 5 ska kunna simma 200 meter varav 50 meter på rygg och kunna hantera en nödsituation i och vid vatten.

Att få simundervisning först i årskurs 5 är för sent, då de flesta drunkningar sker i åldrarna 7– 9 år. Många kommuner erbjuder simundervisning under somrarna för barn mellan 4 och 7 år för en avgift på omkring 850 kronor per kurs. Det stänger ute många barn i samhället varför skolan bör ha ansvaret även för de yngre barnen.

Erbjud sjuåringar simundervisning på ett pedagogiskt sätt och sporra barnen med simmärken vartefter de utveckla sin förmåga att simma.

Låt inget liv spillas i onödan när vi kan förhindra det.

E33. Mer undervisningstid i matematik

Åke Wedin, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att det sker en utökning med två matematiklektioner per vecka i årskurserna 7, 8 och 9

Det behövs till årskurs 7 en lektion i svenska i matematiken varannan vecka. Det är en erfarenhet som jag fick från årskurs 7 allmän kurs.

Det behövs även en frivillig två veckors sommarskola före höstterminsstarten för dem som ska börja årskurserna 7, 8 och 9 införs med matematik och svenska för elever som ligger på betygsnivå IG och G. Även yngre elever ska ges samma möjlighet.

Det framkommer i min forskning att en större satsning måste göras i matematikämnet, så att ett extra stöd måste ges i förväg. Slopa därför sommarskola efter årskurs 9 för att lyfta betyg för behörighet, det har uppmärksammats att det här förekommer glädjebetyg i stor omfattning. Inför en frivillig sommarskola på två veckor före läsårsstarten för de elever som ligger på betygsnivån IG och G i matematik och svenska, börja med att ge detta stöd i dessa ämnen till blivande elever i årskurserna 7, 8 och 9. Yngre elever bör också ges en motsvarande möjligheter under ett utvecklingsskede.

E34. Matematikämnet i grundskolan

Åke Wedin, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att det bör uppmärksammas att grundskolans matematik också ska vara grunden till gymnasiets kurs i matematik A och B. Det bör vara en skyldighet av grundskolan och att det även finns med i det nationella ämnesprovet i matematik. Det bör vara grundskolans ansvar att kunskaperna i matematik utökas så att det inte finns kunskapsluckor

I min uppföljning på hur grundskolans elever klarar av gymnasiet har jag bland annat uppmärksammat att elever som klarat av matematik A, att det sedan finns många elever som inte klarar av matematik B på grund av avsaknaden av nödiga grundkunskaper från grundskolan. Det är då bland annat algebran det gäller. Jag har fått detta bekräftat av matematiklärare på en av de gymnasieskolor där min uppföljning skett.

E35. Grön flagg som ett obligatoriskt temaämne för tidiga skolåldrar

Philip Appeby, Skara

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för Grön flagg (eller motsvarande satsning) i kommande handlingsprogram gällande förskola och skola för de tidiga åldrarna

Vi står i dag inför stora klimatutmaningar som till stora delar beror på mänsklig påverkan på jord och natur. Detta sker genom ett allt för högt utnyttjande av fossila ämnen och ett miljömässigt oansvarigt konsumerande av miljöpåverkande produkter. Allt från inköp till recycling. Problemet härrör till stor del till att vi inte alltid har så stora valmöjligheter när vi gör våra konsumtionsval. Detta är också frukten av en allt för bristande kunskap om hushållning, återvinning, livsmedelshantering i miljöanpassade produkter.

Grön flagg lär oss om detta. Barn i tidiga åldrar kommer tidigt i livet i kontakt med ett hållbart och uthålligt miljöengagemang på ett mycket bra sätt. Att tidigt bli medveten om vår natur och den miljöpåverkan som vi tillför den är grogrund för en bättre utveckling och mindre klimatpåverkan som äldre individer.

Vi kan också förutse en mer stilla sittande utveckling bland unga och Grön flagg möjliggör för en utomhusverksamhet med skogsutflykter som lärande tema i undervisningen.

Hälsoaspekterna i motionen bör inte åsidosättas för kommande generationers hälsotillstånd.

Detta är i linje med Folkpartiets satsning på natur och miljö (enligt handlingsprogrammet En miljö- och naturvårdspolitik för kommande generationer) och kan med fördel integrera med de matematiksatsningar som Folkpartiet med rätta värnar om i tidig skolålder.

Vi står inför ett sätt att tänka, värna och handla i enlighet med de konventioner, direktiv, lagstiftning och lokala miljömål som vi alla vill vara delaktiga i. Detta kräver en livshållning som också stämmer överens med det ambitioner som vi i dag ställer upp genom globala överenskommelser och lokala målsättningar för att få tidigare och bättre kunskap i miljö- och klimatarbetet.

E36. Kunskaper i årskurs 9 om äldre människor

Jörgen Renck, Karlstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att kunskaper om äldre människor ska ingå som en obligatorisk del i samhällskunskap i grundskolans årskurs 9

2. **att** Folkpartiet ska verka för att Skolverket får i uppdrag att ge förslag på kursplan för den del av ämnet samhällskunskap som avser kunskaper om äldre människor

År 2010 var antalet pensionärer 1,7 miljoner. År 2020 beräknas antalet uppgå till omkring 2,5 miljoner, en ökning med cirka 800 000. Denna ökning ställer krav på det svenska samhället.

Många som nu är unga kommer om ett antal år att arbeta med och för pensionärer. För att få ungdomar intresserade av och få en positiv syn på den åldrande människan bör kunskaper om livet efter 65 läras ut i grundskolans årskurs 9 som en obligatorisk del i ämnet samhällskunskap.

E37. Obligatorisk självskattning vid indikation om beteendestörning

Marita Hirschberg, Götene

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att Sverige har en enhetlig dokumentation, självskattning och screening i sin obligatoriska skolverksamhet i årskurserna 1–9

Med anledning av flickors särskilda problematik rörande AD/HD och ADD samt även problematik av social karaktär måste vi i Folkpartiet liberalerna arbeta för att finna dessa flickor så tidig som möjligt för att kunna utforma och ge det stöd som krävs för att flickorna ska kunna få livskvalitet resten av sitt liv.

Dagens forskning rörande AD/HD och ADD är i det stora hela gjord på pojkar. Pojkar och flickor har helt olika beteendemönster när det gäller AD/HD och ADD. Flickor är mer komplexa och har ett flertal olika grupperingar i sitt beteende mönster. Det har visat sig att flickor ofta förbigås och inte uppmärksammas på grund av detta olikartade beteendemönster. På grund av okunskap gällande flickor och deras problematik får många av dem bestående problem resten av sina liv. Detta skulle lätt kunna avhjälpas med obligatorisk självskattning samt screening när en flicka har ett avvikande beteende som påverkar hennes studier negativt, påverkar hennes sociala interaktion negativt, påverkar hennes förmåga till integrering i klassen/gruppen, påverkar hennes förmåga till anknytning till lärare med mera. Om denna typ av obligatorisk stödverksamhet (självskattning och screening) finns i skolan, speciellt anpassad för flickor finns stor chans att avhjälpa sociala problem. Detta gynnar individen och dennes familj. Med i bilden finns också den ekonomiska aspekten där det långsiktigt gynnar den kommunala och nationella ekonomin. Jag menar att kommunerna behöver riktlinjer för att kunna på ett likartat sätt arbeta med denna problematik.

En enhetlig dokumentation inom alla skolor i Sverige där det finns riktlinjer om hur och när dokumentationen ska ske, vem som ska dokumentera, vem och hur som ska ta hand om dokumentationen och hur den ska utvärderas är lika nödvändigt i skolans värd som i andra instanser där människor finns till för andra människor. Denna dokumentation bör ligga i linje med social dokumentation inom LSS och annan omsorg. Det är ett tydligt sätt att hålla den ”röda tråden” och finnas som bakgrunds- och informationsmaterial i verksamheten. Denna typ av dokumentation ska följa eleven.

E38. Lär ut mer grundläggande föräldrakunskap i skolan

Lennart Nilsson, Västerås
Harriet Andersson, Västerås
Helena Berggren, Västerås
Ragnhild Källberg, Västerås
Alexandra Spillman, Västerås
Mikael Wendt, Skövde

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att den nya läroplanen revideras så att familje- och barnkunskap får en mer framträdande roll

Inom socialtjänsten ser vi allt mer barn som mår dåligt och unga familjer som har svårt att hantera sin situation. Det finns självklart många orsaker till detta och det krävs en stor mängd åtgärder på många håll.

När väl situationen blivit ohållbar får samhället en svår uppgift att försöka ge barn och ungdom en trygg uppväxt. Tyvärr visar sig detta inte alltid ge bra resultat.

Vi har tyvärr sett att ren okunskap om hur man ska fungera som förälder förvärrar situationen. Vårt moderna samhälle har minskat kontakter över generationsgränser vilket försvårat informationsöverföringen.

I kommunerna görs på vissa håll tappra försök att täppa till kunskapsluckor genom olika typer av föräldrautbildning och familjecenter. Detta är inte tillräckligt.

I den nya läroplanen talas mycket kortfattat om familjekunskap. Detta är heller inte tillräckligt. Skolan ska naturligtvis inte lastas med alla möjliga uppgifter men det finns säkert mycket vi kan stryka som är mindre viktigt än att ta hand om våra barn och förbereda oss för de utmaningar som det innebär att leva tillsammans i familj. Det handlar om att ta hand barn men också om att lära unga att när de blir vuxna leva i förhållanden fria från våld och förtryck.

Barn kan må dåligt av en stor mängd orsaker. Det kan vara våld eller bevittnande av våld. Det kan vara fattigdom, missbruk eller konflikter inom familjen. Vi tror inte att mer utbildning är mer än en liten pusselbit att förbättra situationen men vi tror att vi måste ta alla möjligheter – även denna!

E39. Integrerad undervisning med elever som har särskilda behov

Marita Hirschberg, Götene
IngMarie Bohmelin, Sundbyberg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för tydliga och styrande riktlinjer för att resurser avsätts till elever med särskilda behov i integrerad verksamhet i årskurserna 1–9

Kommunalt och privat drivna grundskolor måste ta sitt ansvar för elever som kräver särskilt stöd och särskild då undervisning sker integrerad där dessa elever befinner sig i en vanlig klass konstruktion.

Elever med diagnos eller beteende mönster som leder till behov av särskild struktur och ordning måste ha samma rättigheter som övriga elever i skolan att få tillgodogöra sig kunskap via undervisning. Detta är deras lagliga rätt. Denna rättighet menar vi inte tillgodoses i den utsträckning som behövs i dagens kommunala och privata grundskolor.

Då vi i dagens samhälle tänker oss som humanistiska och strävar efter att alla individer har samma och lika värde oavsett kön, funktionsnedsättning och kulturell bakgrund måste det styrkas även i handlandet och förehavandet i grundskolans värd likväl som i övriga samhället.

Detta förhållningssätt som teoretiskt är humant och lika behandlande måste synas i handling i form av vid integrerad undervisning och klasskonstruktion finns stödpedagog alternativt elevassistent till den elev som har funktionsnedsättningen eller beteende störningen och är integrerad i klassen.

Person med diagnos inom neurologisk funktionsnedsättning liksom person som har ett stört icke diagnostiserat beteende måste ha rätt till lika skoldag och kunskapsinhämtning som alla andra. Det är oacceptabelt att kommuner och privata intressenter åsidosätter detta behov, låter personen med särskilda behov komma efter i skolan, inte klara sina mål och på så sätt inte få tillgodo se sig det som är individens rättighet, nämligen godkända mål i grundskolan.

Lärare och övrig personal inom grundskolan har för lite pedagogisk kunskap över lag och särskild gällande elever med särskilda behov. Då det numera inte går att flytta elever med diagnos eller behov till särskola om eleven inte har begåvningsnedsättning, ställs mycket stora krav på kommuner och privata intressenter som är ansvariga för verksamhet inom grundskola årskurserna 1–9.

Vi anser att det är förenligt med lagbrott att inte ombesörja att alla elever får sin individuella plan att följa för att nå sina mål och att skolans personal också är professionella och genomför planen tillsammans med eleven.

Om eleven besitter en problematik som genererar i ett behov av olika stöd för att nå målen och bevara integrering i klass strukturen anser vi att det måste till tydliga riktlinjer och ett regelverk för hur kommuner och privata intressenter ska finna lösning på problematiken och bevara elevens rätt att nå sina mål i grundskolan.

Många kommuner klumpar ihop dessa elever i en egen liten verksamhet vilket inte är förenligt med svensk lag. Vi anser att det behövs ett tvingande direktiv för att få stopp på detta sätt att behandla elever i grundskolan. Dessutom menar vi att i och med den nya läroplanen kommer ytterligare krav att ställas på lärarkårens förmåga att arbeta pedagogiskt och didaktiskt. Framför allt didaktiskt då det är en oerhört krävande funktion när det gäller att handleda barn och unga med neurologiska och andra hjärnskador i funktionsnedsättningar som autism, Aspergers syndrom, Tourettes syndrom, AD/HD, sociala beteendestörningar och förvärvad hjärnskada.

E40. Grundskolans prao-verksamhet

Åke Wedin, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för en skyldighet för kommuner och friskolor att se till att alla elever ska har tre stycken tvåveckorspraoperioder inom olika yrkesområden
2. **att** Folkpartiet ska verka för att studie- och yrkesvägledare ska finnas på varje högstadieskola

Alla grundskoleelever ska ha rätt att få tre stycken tvåveckors praoperioder ute i arbetslivet. Att det ska finnas kompetenta studie- och yrkesvägledare på varje skolenhet, som är ansvarig för praoverksamheten under rektor.

Eleverna ska prova på tre olika yrkesområden.

Jag har under årens lopp mött många elever, som tänkt sig en yrkesinriktning, men efter den aktuella tvåveckors praoperioden inom detta yrkesområde fått helt andra åsikter. I andra fall upptäcker många elever att det här yrket vill jag satsa på och det var i många fall, som eleverna tidigare inte hade tänkt sig detta yrkesområde. Eleven har också en chans att genom praon skaffa sig ferie- och sommar jobb på den aktuella praoplatsen.

Fördelningen av praoplatser måste ske med omdöme. Uppföljningen av praon är viktig.

Att låta eleverna själva skaffa praoplatser ska ej godkännas, skolan måste också känna till att praoplatserna de fördelar är säkra. Endast i sällsynta fall ska man tillmötesgå en elevs önskemål om att vara prao hos till exempel en veterinär eller tingsrätten.

Jag har under de 25 åren jag arbetat som yrkesvalslärare eller syokonsulent haft elever ute på cirka 13 000 tvåveckors praoperioder.

Vi måste också titta på arbetsmarknadens framtida behov av arbetskraft av personal. En sådan viktig grupp är äldreomsorgen.

Praon påverkar också att eleverna att de upptäcker att de behöver mera kunskaper. Felvalen till gymnasiet minskas genom den insikt eleverna fått genom praon.

För elever med invandrarbakgrund är det viktigt att de får kännedom om arbetsmarknaden i Sverige.

E41. En fri studievägledning

Clas Örjan Spång, Solna
Lars Granath, Solna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att analysera hur skolelever ska kunna få en fri studie- och yrkesvägledning

Alla skolelever behöver en bra studie- och yrkesvägledning. Tack vare studievägledarna kan en skolelev planera sin framtid, välja rätt studievägar och rätt yrke.Tyvärr är det ett problem att studievägledarna i regel är anställda av den skola där eleverna går. Organisatoriskt är de knutna till en bestämd skola och oftast en bestämd kommun. En elev som vill diskutera sina framtidsplaner har ingen valfrihet. Det är skolans studievägledare som gäller, men ingen studievägledare har sådana omfattande kunskaper om utbildningar utanför den egna skolan och arbetsmarknaden utanför kommunen att det passar alla elever. Ett sätt att förbättra kvaliteten på studie- och yrkesvägledning skulle vara att konkurrensutsätta den. Ett steg på vägen skulle vara att skilja studie- och yrkesvägledning från skolans organisation. Genom att sedan tillåta särskilda företag – med statlig certifiering – att etablera en fri studie- och yrkesvägledning skulle vi – med marknadskrafternas hjälp kunna erbjuda eleverna studievägledning och yrkesvägledning för alla tänkbara framtidsplaner.

E42. Skolstöd för industrins behov

Ragnhild Källberg, Västerås
Ann-Mari Brevik Adiels, Billdal
Lars-Åke Davidsson, Hässelby
Ulf Larsson, Västerås
Britt-Inger Lindell, Västerås
Lennart Nilsson, Västerås
Anki Sundin, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar sig positivt om betydelsen av att skolorna ger argument och inspiration till ungdomar att välja yrken inom industrisektorn

Det är i dag en tydlig trend att ungdomar i allt högre utsträckning söker sig mot teoretiska utbildningar. De som väljer utbildningar som riktar sig mot hantverk och industri blir allt färre.

Detta sker i den tid då vi står inför mycket stora pensionsavgångar. Den för vårt välstånd så viktiga industrin får allt svårare att värva kompetent arbetskraft. Det är därför av yttersta vikt att våra ungdomar får en allsidig och kvalificerad information om industrin och framtidsmöjligheterna inom den sektorn. Det är viktigt såväl för vårt lands framtid som för individens. Alla kan inte bli frisörer, nagelskulptriser och stylister.

E43. Kunskapskrav vid övergång till gymnasieskolan

Åke Wedin, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att det behöver ställas större kunskapskrav för att få fortsätta studierna till nästkommande årskurs

Ska elever i gymnasiet kunna gå från en årskurs till nästa årskurs utan annat krav än att man har fått betyget IG? För att få betyget IG fordras att eleven varit närvarande ett visst miniantal lektionstimmar i varje ämne.

Att en elev har gått tre år på gymnasiet och i det nuvarande betygssystemet endast har fått ett G i till exempel fem ämnen och i resterande ämnen ett IG.

Att man därefter går ett fjärde kompletterande år för att försöka höja betygen – är detta meningsfullt att elever går på gymnasiet på detta sätt?

Det kan också antas att en sådan elev går på gymnasiet endast för att få ett studiebidrag och gratis lunch. Framtidsutsikterna på arbetsmarknaden torde vara begränsade för dessa elever. Det måste därför ställas betydligt ökade kunskapskrav på varje elev för att få fortsätta till nästa årskurs.

Är det för att eleven ej har erforderliga kunskaper med sig från grundskolan som är orsaken, så det redan i starten på gymnasiet finns kunskapsluckor?

Att det saknades kunskaper från grundskolan som behövdes för aktuell gymnasieutbildning är något som vi redan i dag känner till. Men det är aktuell kommun som själv måste ta ansvar för detta.

E44. Handledarlegitimation

Folkpartiet liberalerna Norrbottens län

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att den utbildning, som Skolverket föreslagit för personer som ska fungera som handledare på praktikföretag för elever i arbetsplatsförlagt lärande (APL), ska leda till en handledarlegitimation

Jan Björklund har föreslagit att man ska utöka lärlingsplatserna ute hos företagen och att det ska gälla fler branscher än i dag. Detta är ett bra förslag.

För att göra ett bra förslag ännu bättre bör man tänka på att utveckla företagen så att de som ska ut som lärlingar får en toppenutbildning hos företagen. Man bör utbilda handledarna ute på företagen så att de får en handledarlegitimation. Detta ger handledaren en högre status och företaget kan i sin marknadsföring visa på väl utbildade handledare.

Kravet på högsta möjliga kvalitet ska gälla såväl inom skolan som inom praktikföretagen. Avtal måste reglera förhållandet skola–företag–lärling. Självklart ska de företag som tar emot elever ersättas för sin viktiga insats.

E45. Gymnasieungdomars CSN-bidrag

Gunilla Werme Olsson, Örebro

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att bidragssystemet ändras så att ett indraget studiebidrag inte leder till att familjens övriga bidrag dras in om gymnasieungdomen skolkar

Jag anser att det är fel när en familjs flerbarnstillägg, underhållsstöd, rätt till barnpension, beräkning av eventuellt bostadsbidrag påverkas av att en gymnasieungdom har skolkat mer än 20 procent så att deras CSN-bidrag upphör att betalas ut. Jag anser att dessa bidrag ska vara skilda från varann under gymnasieåren. Oftast när ett studiebidrag tas bort så påverkar det ändå familjens ekonomi mycket, om det dessutom ska påverka ytterligare bidrag så drabbar det oftast utsatta familjer så att du hamnar i en skuldfälla som sedan är svår att ta sig ur.

Lärarfrågor m.m.

E46. Samverkan mellan friskola och kommunal skola

Per Carlsson, Eldsberga

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att lagen om offentlig anställning (LOA) öppnar upp för lärare att arbeta i konkurrerande verksamhet

Lagen om offentlig anställning hindrar offentliganställda från att arbeta i konkurrerande verksamheter, detta är bra i många avseenden. Dock innebär det att kommunala förvaltningar hindras från att effektivt samverka med friskolor inom kommunen framför allt avseende resursen personal.

Ett uppluckrande av LOA, avseende konkurrerande verksamhet, skulle leda till att kommuner och friskolor skulle

få en ökad möjlighet att parera elevströmmar. Det gynnar i sin tur individens rätt att göra sina egna val och välja mellan offentlig och privat driftform.

E47. Två sorters lärare i skolan

Gabrielle Hult, Jönköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att det alltid ska finnas två sorters lärare tillgängliga i skolan: de som är pedagogiskt skickliga och de som har extra djup ämneskunskap. Detta för att kunna tillfredsställa alla elevers behov

Alla människor är olika. Även inom den vanliga skolklassen finns det stora skillnader. Skillnaden ligger i inställningen. – Vissa elever är motiverade och andra inte, så har det alltid har varit. Men kan vi öka antalet motiverade elever på något sätt?

En motiverad och disciplinerad elev tycker snarast att läraren behandlar denne som om han/hon ”fattar trögt” när läraren tydliggör en uppgift och förklarar varför den är bra att göra. Den motiverade eleven vill bara göra sin uppgift nu. Hans/hennes motivation dör ut när det tiden går åt till annat än ämnet. Stora pedagogiska resurser går därmed till spillo.

Samtidigt sitter en annan elev och undrar ”vad ska det här vara bra för?”. En annan kanske inte riktigt förstår, men är rädd för att fråga och ”verka dum” och gör därför uppgiften sämre än om han/hon hade fått den bättre förklarad för sig.

Poängen är att olika elever kräver olika sorters lärare.

- Den motiverade och oftast högpresterande eleven behöver en lärare med djup ämneskunskap, som kan utmana eleven intellektuellt. En ”kunskapsbank”.
- Den omotiverade eleven behöver en pedagogisk skicklig lärare som kan intressera eleven till att själv vilja söka kunskap.

Vi vill redan verka för att alla ska kunna bli så bra som möjligt, men att olika elever har olika behov är självskrivet. Varför ska då alla ha samma sorts lärare?

E48. Generell höjning av lärarnas lönenivå

Ingemar Engstrand, Lindesberg
Patrik Öhrström, Gusselby

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att arbeta för att de som nu har lärarexamen och får legitimation som lärare samtidigt med legitimationen, utöver sedvanliga löneförhandlingar, erhåller en löneförhöjning med minst 1 000 kronor
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att arbeta för att framtida lönesättningar och löneförhandlingar sker utifrån denna förhöjda lönenivå
3. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att arbeta för att staten tillskjuter de medel som behövs för reformens genomförande

Folkpartiet liberalerna i Lindesbergs kommun ser med tillfredsställelse på de förändringar som Folkpartiet och Alliansen genomför för elever och lärare inom skolan. Vad avser lärarna har partiet har betonat att det alltid har arbetat för lärarna och att det nu vill höja lärarnas status. Som medel i det arbetet har partiet fört fram bättre lärarutbildning, legitimation, förändrad pedagogik, bättre efterutbildning, bättre karriärmöjligheter, bättre skolledare och specialisering för olika åldersgrupper och elever med olika målsättning i sitt lärande.

Partiet har lovat högre löner. Några nya medel för detta har dock ej utlovats. I stället vill man har en större lönespridning där lärare som gör speciellt goda arbetsinsatser får högre lön.

Som vi ser det innebär en större tilldelning från de gemensamma lönepotterna till somliga att andra får en sämre löneutveckling.

Sett ur en annan synvinkel kan det kännas sorgligt för lärarna att få höra att de som utbildats de sista årtiondena många gånger har fått en dålig lärarutbildning, att skolans arbetsmetoder inte har varit optimala och att skolans målsättning inte svarat mot samhällets krav. Dessa förhållanden har styrts av politiker. Om Folkpartiets skolsatsning ska lyckas ser vi det som absolut nödvändigt att hela lärarkåren känner sig uppskattad och motiverad att delta i förändringsarbetet. Vi tror inte att man enbart med ovan nämnda åtgärder når det målet.

Vi anser att regering och riksdag, för att visa att talet om att höja lärarnas status inte är bara är insmickrande prat, på ett mer påtagligt sätt måste ge den enskilda läraren något i gengäld för de nya arbetsprestationer som förväntas. Det gör man genom att besluta om en generell höjning av lärarlönerna. Utifrån den nya lönenivå som då skapas får framtida lönesättningar och förhandlingar ske. I det kan ligga en större lönedifferentiering. Vi tror inte att kommunerna självmant tillsätter mer pengar utan pengarna måste komma som riktade bidrag från staten.

E49. Pedagogisk kompetens hos rektorer

Åke Wedin, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att den som får en tjänst som rektor vid tillträdet ska ha full kompetens och vara pedagogisk ledare

Skolan måste ha kompetenta skolledare, som har lång pedagogisk erfarenhet från det stadium där de ska arbeta. I dag liksom tidigare ska rektor vara skolans pedagogiska ledare. Vi måste se tillbaka i tiden cirka 20 år och längre vilken kompetens som man då måste ha för att få en tjänst som skolledare.

Under flertal år så har den som tillträtt en rektorstjänst i efterhand under sin tjänstgöring fått genomgå en kompletterande utbildning under delar av sin arbetstid. Detta kan inte vara godtagbart.

Vuxenutbildning, högre utbildning och forskning

E50. Vidgad möjlighet till studiemedel för studier vid folkhögskola

Karin Granbom Ellison, Linköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att det görs en översyn om möjligheten att få studiemedel för personer som kommer direkt från gymnasiet och studerar vid folkhögskola

Studiemedel (det vill säga lån och bidrag) ges till studerande vid folkhögskola från och med hösten det år en person fyller 20 år. Vanligtvis avslutar elever gymnasieskolan våren det år han eller hon fyller 19 år. Följer en elev den normala studiegången betyder detta att han eller hon inte kan få studiemedel för att gå på folkhögskola året efter avslutad gymnasieutbildning. Väljer personen däremot att påbörja studier vid högskola är det möjligt att få studiemedel eftersom det för högskoleutbildningar inte finns någon nedre åldersgräns.

Detta betyder att personer som vill gå en utbildning vid folkhögskola kan tvingas vänta ett år eller måste ordna finansiering på annat sätt, till exempel genom att föräldrar ställer upp med pengar eller bostad. Studiehjälpen är för låg.

Ett exempel på personer som drabbas av reglerna för studiestödet är elever som söker till musikhögskola men inte kommer in. De får ofta rådet att förkovra sig vid musiklinjer vid folkhögskola för att öka sina chanser till nästa ansökningsomgång. Detta kan omöjliggöras på grund av den ekonomiska situationen.

Mot denna bakgrund bör det göras en översyn av om möjligheten att få studiemedel ska vidgas till att omfatta också personer som kommer direkt från gymnasiet och studerar vid folkhögskola men som inte kompletterar för behörighet i grund- och gymnasieskola.

E51. Den internationella dimensionen i högre utbildning

Cecilia Wikström, Uppsala

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för och möjliggöra att fler studenter vid svenska universitet och högskolor förlägger en del av sina studier i ett annat land, särskilt inom EU och företrädesvis genom det europeiska Erasmusprogrammet

Vi liberaler är internationalister som bejakar fri rörlighet över gränser, vi främjar frihandel och internationellt samarbete. Men trots en tilltagande internationalisering väljer en allt mindre andel av svenska studenter vid högskolor och universitet att söka sig utomlands under sin studietid. Kunskaperna om andra EU-länders kulturer har minskat under senare år och språkkunskaperna tycks inte bli bättre.

Vad gäller deltagande i det europeiska studentutbytesprogrammet Erasmus hamnar Sverige på jumboplats bland Europas länder. Jag konstaterar detta med lika delar förvåning och beklagande. Erasmusprogrammet erbjuder de studenter som deltar fantastiska upplevelser, nya kunskaper och erfarenheter – och dessutom generösa stipendier och goda villkor.

När det gäller de tekniska hindren för utlandsstudier har regeringen tagit viktiga steg för att minska problemen. Bland annat har en möjlighet införts för svenska universitet och högskolor att utfärda gemensamma examina tillsammans med utländska lärosäten. Regeringen har också gett universitet och högskolor ett särskilt stöd för att uppmuntra lärare att undervisa eller forska en tid i ett annat land.

Vi liberaler måste dock fortsätta arbetet med att stärka den internationella dimensionen i den högre utbildningen. Högskolornas planering av utbildningar och program bör exempelvis ge en mer självklar plats åt utlandsstudier och internationella erfarenheter. Valideringen av utländska studier bör även tillämpas mer generöst genom att inta en mer generös syn på de kurser som kan godkännas inom ramarna för svenska examina. Genom att på olika sätt uppmuntra deltagande i utbytesprogram inom ramen för svenska högskoleutbildningar kan vi bidra till att bryta denna negativa trend.

E52. Standardiserat system vid ansökan till högre utbildning

Simon Hedlin Larsson, Stockholm
Benny Lindholm, Uppsala
Rickard Malmberg, Nyköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att Högskoleverket genom portalen studera.nu ska erbjuda ett standardiserat ansökningssystem till högre utbildning som möjliggör ett bredare bedömningsunderlag än i dagsläget och som ska bestå av bland annat personliga brev och akademiska referenser. Systemet ska vara frivilligt och respektive utbildningsinstitution väljer själv vilka delar av systemet som ska användas vid antagning

Betyg ger en mycket begränsad bild av en elevs akademiska förmågor. Diskrepanserna mellan skolor samt en betydande betygsinflation gör jämförelser över tid och rum svåra. Att Sverige följer andra länders spår och uppmuntrar institutioner att addera komponenter till det samlade material som ligger till grund för beslut om antagning vore därför önskvärt.

Högskoleverket skulle förslagsvis kunna utforma ett standardiserat system inom ramen för studera.nu – likt Storbritanniens UCAS (Universities & Colleges Admissions Service) – som gör det möjligt för elever och lärare att enkelt posta eller via internet ladda upp personliga brev respektive akademiska referenser. Man skulle dock kunna låta utbildningsinstitutionerna behålla makten över hur antagningsprocessen ska utformas genom att göra systemets delar frivilliga. De institutioner som vill behålla nuvarande antagningsprocess kan alltså utan problem göra det, medan högskolor och universitet som gärna skulle se exempelvis skriftliga arbetsprover eller akademiska referenser från de som ansöker enkelt skulle kunna välja ett sådant system, utan att som i dagsläget behöva utforma det själv.

E53. Underlätta för utländska studenter att studera i Sverige

Maria Nilsson, Göteborg
Lovisa Aldrin, Halmstad
Bonnie Bernström, Stockholm
Adam Cwejman, Göteborg
Ingvar Gräns, Göteborg
Simon Hedlin Larsson, Stockholm
Linda Nordlund, Stockholm
Lina Nordquist, Uppsala

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska arbeta för att det inrättas en tredje stipendiegrupp på 30 miljoner kronor som är fokuserad på länder definierade som diktaturer eller pseudodemokratier samt att det överlåts åt UD och Sida att identifiera de länder som ska ingå i gruppen

Aliona Poddubnaya, Igor Mazurkin, Omar Aliev, Li Lang, Andersson Valderama. Dessa är studenter som kommer från diktaturländer eller länder där de mänskliga fri- och rättigheter är satta under hårt tryck. Det är studenter som i sin eget land inte har möjlighet att läsa på universitet och högskola på grund av sitt politiska/civila engagemang. I dessa länder dikterar också regimen vad som ska ingå i kursplanen.

Folkpartiet liberalerna har alltid varit ett parti som präglats av sitt internationella patos och sitt engagemang för demokrati och mänskliga rättigheter. Folkpartiet har också under den senaste tiden talat mer om en värdedriven utrikespolitik. Det är dags att omsätta ord i handling också vad gäller studenter från dessa länders möjlighet att studera avgiftsfritt i Sverige.

Folkpartiet liberalerna var drivande bakom att införa en avgift för utländska studenter som vill läsa på svenska högskolor och universitet. Avgiftens storlek beror på vilken typ av utbildning som studenten söker men ligger generellt ligger dock avgiften mellan 100 000 och 200 000 kronor per läsår. Den högre siffran avser mer naturvetenskapliga utbildningar. Antalet utländska sökande har som väntat gått ned efter införandet av dessa avgifter, hur mycket beror på högskola och utbildning men vissa utbildningar har tappat två tredjedelar av sina utländska studenter, andra hälften. Samtidigt som regeringen införde avgifter för utländska studenter införde man två typer av stipendieprogram. För det första, det stipendieprogram som fördelas av internationella programkontoret till högskolorna och universitet och som vänder sig till kvalificerande studenter från tredjeland. År 2012 ska denna stipendiepott vara 60 miljoner kronor. Därutöver inrättades ett stipendieprogram som riktar sig till de tolv länder som Sverige har ett långsiktigt utvecklingssamarbete med, och detta stipendieprogram handläggs av Svenska institutet. Det senare omfattar 30 miljoner kronor.

Det räcker inte och framför allt saknas en kategori länder och studenter, det vill säga de som kommer från diktaturer och semidiktaturer. Folkpartiet har här en möjlighet att befästa sin utrikespolitik som värdedriven, engagerad och motståndare till all form av överträdelser av mänskliga rättigheter.

E54. Utbildning av personal i skola, vård och omsorg

Åke Wedin, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att det är av största vikt att behovet av utbildning av personal i skola, vård och omsorg verkligen tas på allvar och vi får fler utbildningsplatser för dessa yrken
2. **att** landsmötet uttalar att det också finns andra personalgrupper utom de ovan nämnda som ej får glömmas bort

Ett yrkesområde som jag följt upp för cirka 5 år sedan är äldreomsorgen hur det var med personalens ålder och behörighet i närmare 10 kommuner. Det fanns kommuner där det fanns en perfekt kontroll över personalens ålder och behörighet, men så i vår egen kommun där fanns det ingen som helst dokumentation om detta. Först efter 1 månad med 4 telefonsamtal och ett personligt besök på förvaltningen så uppfattade man att detta var viktigt.

Nu framkommer det att en allvarlig personal brist finns inom sjukvården och där har också antalet vårdplatser under en rad av år minskats. Har man inom sjukvården någon som helst uppföljning av åldersfördelningen av sina ännu flera yrkesgrupper?

Inom dessa två så viktiga områden som vård och omsorg har det inte tagits det ansvar som bör finnas som en självklar sak.

Går vi sedan till kommunaliseringen av skolan, finns det här någon som helst dokumentation om ålder och behörighet? Troligen inte för lärarnas behörighet och övrig data finns som jag erfarit bara på respektive skolenhet.

Vi har vidare en privatisering inom dessa tre områden och detta försvårar att få fram en totalbild av det hela.

Vi måste också uppmärksamma att det finns tider med barnafödande, sjukdom och olycksfall med mera.

För detta bör det finnas en uppskattning av personalbehovet.

Vårt lands befolknings ålder och dess anknytning till skolan, vården och omsorgen som finns i statistik bör vi ta del av för dessa beräkningar för att få en prognos av personal behov.

Nu kan vi få en prognos på behovet av personal 5, 10 och 15 år framåt och att sedan bör ske nya prognoser och fortlöpande uppdatering ske var femte år.

SKL har ett stort ansvar för detta. Har de några data om detta om detta i dag?

Det är mycket viktigt för utbildningsminister Jan Björklund att ha en samlad bild av allt detta så att det finns utbildningsplatser på såväl gymnasiet som den högre utbildningen.

Tiden på den högre utbildningen är minst 3 år och kan för visa yrkesgrupper vara mycket längre.

Till detta kommer också en del vidareutbildning.

Vi kan inte bara ta in högutbildade läkare från andra länder så att deras hemländers befolkning blir lidande.

Personalbrist finns redan nu så det får inte ske någon tidsspillan att få fram de olika personaldata som nämns här ovan.

E55. Utbilda fler läkare

Folkpartiet liberalerna Kronobergs län

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att antalet platser på läkarutbildningen ökar för att motsvara det egna behovet
2. **att** Folkpartiet ska verka för att stimulera läkarstuderande att välja bristspecialiteter[1]
3. **att** Folkpartiet ska verka för att korta tiderna och administrativt förenkla för läkare utbildade i andra länder att få möjlighet att utöva sitt yrke i Sverige[2]

Sverige bör öka antalet platser på läkarutbildningarna. Sedan lång tid tillbaka finns det en brist på läkare, främst allmänspecialister. En stor del av nuvarande läkarkår kommer att gå i pension under den närmaste tioårsperioden. Det antal läkare som examineras från de svenska utbildningarna svarar inte mot behovet och bristen har delvis lösts genom att personer med utbildning från andra länder anställts.

Det är bra att också anställa läkare utbildade i andra länder men man kan dock ställa sig frågan varför ett land som Sverige inte klarar av eller vill utbilda så många läkare så att det täcker det egna behovet. Vi har gott om sökande till läkarutbildningen och ett stort antal som inte antas trots mycket goda gymnasiemeriter. Några av dem söker i stället utbildningen i andra länder.

Staten måste öka dimensioneringen av läkarutbildningen och landstingen bör bli bättre på att medverka i den kliniska delen av utbildningen. Bristen på läkare inom vissa specialiteter är särskilt stor. Det gäller till exempel allmänläkare och geriatriker. Extra insatser behövs för att stimulera läkarstuderande att utbilda sig inom dessa områden.

E56. Fler platser till läkarutbildningen vid Umeå universitet

Marianne Normark, Umeå

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för en utredning av möjligheten att tilldela läkarutbildningen vid Umeå universitet fler platser

Inom de närmaste åren är behovet stort av specialistläkare i norra regionen på grund av bland annat stora pensionsavgångar, behovet är ungefär 200 specialistläkare. Detta kommer att medföra allvarliga konsekvenser för hela regionens sjukvård. Läkarbristen är särskilt svårt för Norrlands universitetssjukhus som ska utföra den högspecialiserade läkarintensiva vården för norra regionen. Dessutom lever Norrlands universitetssjukhus i konkurrens med andra universitetssjukhus. Tack vare regeringens tillskott av nya platser på läkarutbildningen vid Umeå universitet, är behovet av ytterligare ökning inte lika stort, men ändå nödvändigt. Läkarutbildningen vid Umeå universitet utbildar läkare för hela landet, men utbildningen är givetvis av särskild vikt för norra regionen. Västerbottens läns landsting rekryterar en mindre del av läkarkåren utifrån. De flesta av specialistläkarna är utbildade vid Umeå universitet.

Vid en överblick åren 2009–2010 av hur många som stannat kvar i norra regionen efter läkarexamen var siffran cirka 50 procent av de färdiga läkarna. Cirka hälften av dessa fanns kvar i Västerbotten. I och med ökningen av platser på läkarutbildningen har Umeå universitet regionaliserat utbildningen till Sundsvall, Sunderbyn och Östersund med stor framgång. Jag är övertygad om att regionaliseringen kommer att innebära att regionen får behålla fler färdiga läkare i norra regionen.

Läkarutbildningen har en enormt stor betydelse för att trygga läkarförsörjningen i norra regionen och därigenom kunna erbjuda sjukvård och högspecialiserad vård till befolkningen i norra regionen.

E57. Nej till en ideologisering av akademin

Adam Cwejman, Göteborg
Karl Axelsson, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att akademin inte ska avkrävas ideologiska krav på utbildning och forskning

I mars 2006 presenterades en proposition om jämställdhet, ”Makt att forma samhället och sitt eget liv” (prop. 2005/06:155). Avsikten med propositionen var att lägga fast jämställdhetspolitiken, med det övergripande målet att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Som delmål nämns bland annat att kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om utbildning. Av propositionen framgår också att det är viktigt att universitetslärare har goda kunskaper om genusfrågor, anlägger ett genusperspektiv på utbildningen och att de ges tillfälle att delta i högskolepedagogiska kurser där genusperspektiv ingår.

Det är oerhört viktigt att jämställdhet bejakas på alla nivåer i samhället, inte minst inom utbildningsväsendet. Det bör råda nolltolerans mot diskriminering och olika typer av strukturer som missgynnar kvinnor och minoriteter. Propositionen innebar en rad riktlinjer som åstadkommer precis detta. Mycket arbete har sedan dess genomförts i samma anda. Där har man gjort ett par misstag.

Det är problematiskt att den fria forskningen styrs av ett akademiskt perspektiv på förhand. Det vore lika problematiskt om Folkpartiet hade krävt att vi hade ett liberalt perspektiv på alla utbildningar eller om Socialdemokraterna krävde sitt perspektiv. Ett genusperspektiv på all utbildning är inte fritt från en ideologisk laddning och kan särskiljas från avsikten att ha en jämställd akademi fri från diskriminering och förtryckande strukturer.

Den fria akademin ska vara just det, fri. Det innebär att vi från politiskt håll inte på förhand ska kräva att forskningen går åt ett eller ett annat ideologiskt håll. Detta går utan problem att kombinera med ett generellt krav på att högskolor och universitet ska verka för jämställdhet och arbete mot diskriminering.

Därför bör Folkpartiet arbeta för jämställdhet på universitet och högskolor men utan att sätta upp ideologiska krav på utbildningen eller bakbinda utbildning och forskning med politiska krav på innehåll. Det måste gå att gå en balansgång mellan fri forskning och en akademi som genomsyras av jämställdhetsstandarder och ett aktivt och progressivt jämställdhetsarbete.

1. Yrkande 2 hänvisat till område F, Social välfärd.
2. Yrkande 3 hänvisat till område F, Social välfärd.

E58. Oredlighet i forskningen

Barbro Westerholm, Stockholm
Lina Nordquist, Uppsala
Ulf Schyldt, Täby

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska ta initiativ till en uppföljning av erfarenheterna av expertgruppens för oredlighet i forskning vid CEPN verksamhet

Forskningsfusk – så kallad oredlighet i forskningen – kan leda till att människor och djur utsätts för risker och att förtroendet för forskare och forskning skadas. Vetenskapsrådet hade fram till årsskiftet 2009/10 en expertgrupp för frågor om oredlighet i forskningen. Den ersattes genom regeringsbeslut av en expertgrupp för oredlighet i forskning vid Centrala etikprövningsnämnden (CEPN).

Högskolorna har enligt 1 kap. 16 § högskoleförordningen (1993:100) skyldighet att utreda misstankar om oredlighet i forskning, konstnärligt utvecklingsarbete eller annat utvecklingsarbete vid högskolan. Sedan årsskiftet 2009/10 kan högskolan under pågående utredning hämta in ett yttrande från expertgruppen för oredlighet hos Centrala etikprövningsnämnden. Om den person som väckt frågan om misstanke om oredlighet eller den som misstanken riktats mot begär det, ska högskolan hämta in ett sådant yttrande. Något yttrande behöver inte hämtas in om högskolan anser det som obehövligt.

Det har bara gått litet mer en ett år sedan expertgruppen för oredlighet inrättades vid CEPN, men det har redan framförts att det finns problem med nyordningen. Jävsproblematiken från tidigare kvarstår genom att högskolorna ansvarar för utredningen av fall som inträffat i den egna verksamheten. Vidare har det visat sig att man drar sig för att anmäla misstankar om oredlighet till den egna högskolans ledning. Utredningarna tog tidigare lång tid och det problemet kvarstår genom att det saknas kompetent förundersökningsledning. Under utredningstiden far erfarenhetsmässigt både anmäld och anmälare illa. Sanktionssystemet är inte utformat på ett rättssäkert sätt vilket också det är en allvarlig brist. Det är därför viktigt att man redan nu följer upp erfarenheterna av Expertgruppens arbete och vidtar de förändringar som är motiverade. Folkpartiet bör ta initiativ till en sådan uppföljning.

E59. Utveckla etikprövningslagen

Ulla-Britt Hagström, Skövde

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att forskningsetiken utvecklas, dels genom forskning om forskningsetik och dels genom samhällsdebatt

Forskning med stora persondatabaser har såväl etiska som juridiska problem. Etikprövningsnämnderna är inte tillsatta med kompetens för att bedöma stora forskningsprojekt med breda databaser. Lagens konstruktion medger breda syften men inte generella. Genomforskningen har accelererat sedan 2007. Forskningen har kommit långt med att avslöja information om olika individer med hjälp av DNA-sekvenser. Metod och kunskapsutveckling går med svindlande hastighet. Analystekniker klarar att undersöka huvuddelen av genomet (gen + kromosom). Varje individ har ett unikt genom. Genomisk etik är mycket komplicerad och bör beforskas parallellt med genomforskningens utveckling.

Att veta fakta om kopplingen mellan sjukdom och arvsmassa är givetvis viktigt för att kunna diagnostisera, förebygga, ge ökad grad av förutsägbarhet och slippa framtida sjukdomar. Genomforskningen startar ofta med insamling av stora mängder DNA-prover, koppling till hälsoundersökningar och enkätsvar och andra register i samhället. Sedan kommer Etikprövningsnämnden in och datasäkerheten garanteras. Resultaten prövas mot dagsfärsk genetikkunskap. Den fråga som måste ställas är om det är etiskt riktigt att tillåta allt mer komplicerade kopplingar mellan datamängder. Nya dimensioner kräver att etiken utvecklas.

Forskningen kan inte användas för att meningsfullt förutsäga risk för enskilda individer. Men när forskningen ger förutsägbara resultat för viss individ ställs den etiska frågan hur mycket den berörda personen har rätt att få veta. Finner man resultat, där ingen bot finns och inga åtgärder kan sättas in, ställs etiken på prov. Tolkning och utlämnande av information är etiskt problematiskt. När vi lär oss om arvsmassa har vi samtidigt inte kontroll över vad som lämnas ut.

Huvuddelen av dagens forskning handlar om att studera grupper av patienter med samma sjukdom. Lagen säger att forskningspersonen ska informeras och samtycke krävs. Den privata sfären ska skyddas. Intresse från försäkringsbolag, banker och andra institutioner måste motverkas. Risker och nytta ska noggrant övervägas. Det handlar om att hålla stånd mot affärsidéer och kommersialisering. Då det handlar om vilket samhälle vi vill ha i framtiden, behövs också forskning om forskningsetik. De etiska frågeställningarna bör komma före. Detta gäller också vid upprättandet av kvalitetsregistren för olika sjukdomsgrupper, där informationen till patienten ofta är bristfällig.

E60. Skilj på forskning (F) och innovation och utveckling (IoU)

Henrik Lundin, Tyresö
Anna Steele Karlström, Tyresö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för en åtskillnad av budgetanslagen för forskning respektive utveckling
2. **att** Folkpartiet ska verka för en etablering av begreppet IoU – innovation och utveckling

När Sverige jämförs med andra länder är andelen pengar per person som läggs på FoU (forskning och utveckling) hög.

När Sverige på samma sätt jämförs med andra länder får vi en förvånansvärt låg andel nya produkter och tjänster som resultat av FoU-pengarna.

Orsaken är att forskning och utveckling är två ganska skilda företeelser. Forskning ger nya upptäckter, nya kunskaper. Utveckling ger nya produkter, nya tjänster.

Ingenting överhuvudtaget är fel med dagens forskningspolitik. Däremot är det alldeles för lite fokus på innovation och utveckling, som bör förkortas IoU.

Innovation och utveckling bygger på att redan existerande kunskaper och upptäckter görs kommersiellt tillgängliga, eller kombineras på nya sätt och görs tillgängliga som produkter och tjänster.

Ett särskiljande av dessa begrepp och en uppdelning av de medel som i dag avsätts för forskning till att särredovisa IoU

på samma nivå skulle underlätta mätningar av forskningens effektivitet, av innovationskraften hos de groddföretag som universiteten startar, och även naturligtvis öka fokus i samhället på innovation och företagande.

E61. Skapa ett nationellt institut för skolforskning

Ulla-Britt Hagström, Skövde

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att ett nationellt institut för skolforskning skapas

Jag har med intresse följt skoldebatten på DN Kultur med kulturreportern Maciej Zaremba. Han fångar på ett adekvat och levande sätt den utveckling som lett fram till vad den svenska skolan är i dag. Skolan framställs ofta negativt i mediedebatten. Det handlar om hur den svenska skolan faller i ranking vid olika internationella mätningar. Balansen mellan bildning som att forma, utveckla och förädla personligheten och utbildning genom att utrusta med kunskap och färdigheter, går i praktiken från det ena diket till det andra. Sunt förnuft får ofta inte genomslagskraft, då det gäller att utveckla självständiga och reflekterande ungdomar.

De nya läroplaner som trädde i kraft den 1 juli innehåller redskap för att återerövra undervisningen. Det som saknas är den vardagsnära forskningen. Sjukvården har stöd av 20 gånger mer omfattande forskning än undervisningen. För att komma ikapp vården skulle det krävas en ökning av ekonomiska resurser från en miljard kronor till tio miljarder. Som lärare sedan slutet av 1960-talet har jag varit med om ett antal pedagogiska metoder, alltifrån den rena katederundervisningen till förväntningar om den på egen hand forskande eleven. Jag har hela tiden saknat den skolnära forskningen för att kunna utgå från vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Eleverna blir ofta ”försökskaniner” medan lärarna matas med ordet effektivitet för att höja elevers meritvärden. Det grundläggande pedagogiska hantverket hamnar i bakgrunden.

Som tidigare ledamot i Skaraborgsinstitutets styrelse, där vardagsnära forskning i egen professionell verksamhet ger direkta kliniska erfarenheter för vårdarbetet, känner jag ett starkt behov av att utveckla sådan verksamhet också i skolan. Det skulle innebära en bättre trygghet i undervisningen, samtidigt som det ger inspirerande utveckling för lärare. Som nuvarande ledamot i regionala etikprövningsnämnden för medicinsk forskning ser jag med avund hur olika metoder inom sjukvården hela tiden utforskas. Inom den kommunaliserade skolan ska 290 kommuner helst uppfinna hjulet var för sig. Jag håller med Maciej Zarembas ord om ”varje lärare som en nedvärderad hjälte”.

E62. Praktiknära forskning

Åsa Nilser, Falun

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för främjandet av praktiknära forskning och höjda anslag till den praktiknära utbildnings- och medicinvetenskapliga forskningen

Två viktiga yrkesgrupper, läkare och lärare har en avgörande roll om framtiden för en individ. Lärarens arbetssätt bidrar till elevers framgång och därför behövs det en ökning av den forskning som handlar om klassrumssituationen, om undervisningsmetoder, hur lärare undervisar och om hur elever lär.

Även om många läkare har att ta ställning till sjukskrivning finns få studier om deras praxis i samband med detta. Till läkarens uppgifter vid bedömning av sjukskrivningsbehov hör att ställa en diagnos, värdera arbetsförmåga, diskutera för- och nackdelar av sjukskrivning med patienten, ta ställning till hel- eller deltidssjukskrivning och sjukskrivningslängd, samt vad som ska ske under sjukskrivningstiden, bedöma behandlings- och rehabiliteringsbehov, samt att som medicinskt sakkunnig utfärda ett intyg som försäkringsgivare kan använda som underlag för beslut om rätt till sjukpenning.

Läkare har ett behov av bra IT-system samt ledningssystem. När det gäller tidtabellen för införandet att hälso- och sjukvårdens ledningssystem ser det olika ut iolika landsting, flera landsting saknar ett ledningssystem på vårdgivarnivå och andra landsting saknar elektronisk informationsöverföring mellan Försäkringskassan och vården. Ett ledningssystem för sjukskrivningsprocessen behövs för att kunna följa upp och säkerställa att kvinnor och män får en patientsäker och individbaserad vård samt behandling av hög kvalitet, där sjukskrivning är en aktiv del av vård och behandling. Det finns därför anledning till att anta att läkare bedömer behovet av sjukskrivning olika. Forskning kring läkares arbetssätt behöver prioriteras upp.

E63. Utveckling av svensk forskning i medicinsk etik

Barbro Westerholm, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet bör ta initiativ till en utredning om hur svensk medicinsk-etisk forskning bör utvecklas

Helsingforsdeklarationen 1964 lade grunden till forskningsetiken. I Sverige bildades 1970 Svenska Läkaresällskapets etiska delegation. År 1985 tillkom Statens medicinsk-etiska råd. Därigenom bildades en fastare struktur för hur etiska frågor kunde hanteras i samhället. Dessa organ kom dock inte att ägna sig åt forskning i ämnet medicinsk etik.

År 1991 startades avdelningen för medicinsk etik i Lund med Göran Hermerén som första professor i medicinsk etik och därmed fick forskningen en plattform i Sverige. Sedan 1991 har tjänster i medicinsk etik och bioetik även inrättats vid Linköpings universitet, Karolinska institutet och Uppsala universitet. Forskning i medicinsk etik har även bedrivits av etiker som arbetat vid filosofiska institutioner och teologer ofta i nära samarbete med den medicinska professionen.

Vi står nu inför stora medicinsk-etiska utmaningar i framtiden. Det är inte ovanligt att vårdpersonal av och till ställs inför svåra etiska dilemman. En väl fungerande forskningsstruktur ökar möjligheterna att utveckla den vårdetik som finns närmast patienten. Nya metoder i sjukvården ställer ökade krav till etiska analyser. Som exempel kan nämnas nanomedicinen och de genetiska tester som utvecklas. Frågor reses som hur informerar vi till exempel blivande föräldrar om risker? Hur lär vi barnmorskor att göra korrekta riskbedömningar?

Dagens resurser för forskningsetik i allmänhet och medicinsk etik i synnerhet är otillräcklig. Nationella centra bör skapas. De kan se olika ut men de bör ha nära anknytning till

en medicinsk, etisk eller filosofisk institution samt minst en klinisk medicinsk enhet, samt kunna till verksamheten knyta annan behövlig juridisk, naturvetenskaplig och samhällsvetenskaplig kompetens.

Folkpartiet bör ta initiativ till en utredning hur svensk medicinsk-etisk forskning ska kunna vidareutvecklas, organiseras och finansieras i framtiden.

E64. Ökade energiforskningsinsatser

Folkpartiet liberalerna Lidingö
Dietmar Gleich, Falun
Kerstin Weimer, Sveg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att energiforskningsanslagen ökas med 30 procent per år till dess att de når nivån för statens genomsnittliga forskningsanslag, det vill säga ungefär 1 procent av energiområdets årsomsättning
2. **att** Folkpartiet ska verka för att anslagen för energisparande ska ökas i snabbare takt så att energisparande jämställs med produktion av energi[3]

Växthuseffekten, risken för mycket snabbt ökande bränslepriser (”peak oil”) och risken för krig om knappa energiresurser är tre katastrofala hot mot världens energiförsörjning. Om ett enda av dessa tre scenarior inträffar står Sverige inför en katastrof. Därför vill Folkpartiet i Lidingö vill se en långsiktig satsning för forskning och utveckling inom energiområdet.

I dag motsvarar de statliga forsknings- och utvecklingssatsningarna ungefär 1 procent av Sveriges BNP. Men för energiområdet är anslagen mycket mindre! Trots att Sverige varje år förbrukar energi för motsvarande minst 300 miljarder kronor avsätts bara 1 miljard kronor till forskning om energiforskning. Det motsvarar 0,3 procent av energiområdets omsättning eller en tredjedel så mycket som anslagen till forskningen om andra samhällsområden.

Särskilt underfinansierat är forskning om hur vi kan spara energi. En sparad kilowattimme är ju minst lika mycket värd som en producerad kilowattimme, om inte mer! Ta till exempel värmepumpar, som varje år pumpar in solenergi till ett värde av cirka 20 miljarder kronor bara i Sverige. Forskningsstödet till värmepumpar utgör som mest 10 miljoner kronor. På bara 4 timmar har värmepumparna betalat av statens anslag. Statens satsning handlar om en halv promille, och varje förbättring av värmepumparna som åstadkoms genom forskning och teknisk utveckling blir alltså mycket lönsam.

I såväl budgetpropositionen som vårdbudgeten nämns klimatrelaterad forskning och en framsynt och kostnadseffektiv klimat- och energipolitik som prioriterade områden för regeringen. Om Folkpartiet liberalerna menar allvar med det måste det börja synas i statsbudgeten. Staten tar in 70–75 miljarder kronor i totala energiskatter men bara en (1) av dessa miljarder går tillbaka till energiforskningsanslag.

Vi föreslår en långsiktig satsning för att nå målet att statsanslagen till energiforskningen motsvarar 1 procent av områdets omsättning.

3. Yrkande 2 hänvisat till avsnitt J, Energi och miljö, jordbruk och infrastruktur.

E65. Rymden kallar

Nina Lundström, Sundbyberg
Dietmar Gleich, Falun
Anna Steele Karlström, Tyresö
Simon Hedlin Larsson, Stockholm
Britt-Inger Lindell, Västerås
André Nilsson, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att driva frågan om en rymdstrategi
2. **att** Folkpartiet ska verka för att en rymdstrategi ska innehålla bland annat klimatövervakning/forskning, forskning i rymden samt satellitkommunikation
3. **att** Folkpartiet ska verka för att frågan om en svensk strategi drivs nationellt, både inom ramen för EU-samarbetet samt i internationella sammanhang

Vårt dagliga liv är beroende av att det finns satelliter som förser oss med tv-sändningar, väderprognoser, navigeringsinformation och mycket annat. Rymdverksamheten är också viktig för att övervaka och motverka klimatförändringar samt bidrar till försvars- och säkerhetspolitiken. Forskningen behöver rymden både som plats för experiment och för att vi ska förstå mer om världen samt universum.

Sverige har ingen uttalad rymdstrategi även om det finns politiska ståndpunkter kring många rymdfrågor. Folkpartiet liberalerna borde ta initiativ till en strategi då rymden i så hög utsträckning påverkar vår tillvaro. Rymden är i högsta grad det globala samhällets vagga.

Satellitdata ger en bild av miljötillståndet i världens olika delar. Satellitbilderna kan tas överallt på jorden, oberoende av terräng. Därför är det bra informationsunderlag för politiska beslut om den globala miljön. Satelliterna kan sedan också kontrollera efterlevnaden av internationella överenskommelser inom miljöområdet. Satelliterna samlar regelbundet in olika data om miljötillståndet över land, i hav och i atmosfären och är en bra teknik för att övervaka vattenkvalitet, myrar, avskogning, fjällvegetation med mera.

Rymdfrågorna är dock inte endast en fråga för Sverige inom ramen för EU-samarbetet. I artikel 189 i Lissabonfördraget anges att EU ska utveckla en europeisk rymdpolitik för att främja vetenskapligt och tekniskt framåtskridande och industriell konkurrenskraft med mera. Lissabonfördraget ger EU delad kompetens med medlemsstaterna i rymdfrågor och det finns en diskussion om en framtida EU-rymdpolitik. Målen för den europeiska rymdpolitiken att främja teknologiska och vetenskapliga framsteg, stimulera industriell innovation och konkurrenskraft, möjliggöra för europeiska medborgare att dra nytta av applikationer inom rymdteknologi och att stärka Europas internationella profil inom rymdområdet. Men vad vill Sverige?

Sverige genomförde för 45 år sedan den första svenska raketuppsändningen. 1966 grundades den svenska raketbasen Esrange i Kiruna. I Kanada finns sedan många år rymdstrategi som pekar ut områden där Kanada ska ha specifikt fokus såsom jordobservationer, rymdforskning, satellitkommunikation och lärande om rymden. Sverige behöver en strategi – rymden kallar!

E66. Återstarta forskningsreaktorn R2 i Studsvik

Rickard Malmberg, Nyköping
Göran Hagberg, Nyköping
Ebba Wistedt, Nyköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att forskningsreaktorn R2 i Studsvik återstartas

Vi tycker att möjligheterna för återstartad drift av forskningsreaktorn R2 i Studsvik definitivt bör utredas. Reaktorns skick är i dag i stort sett intakt som vid avställningen i juni 2005, men eftersom nedmonteringen påbörjas inom kort är det viktigt att initiativ i denna fråga tas utan dröjsmål.

Det råder i dag stor brist på vissa radioaktiva ämnen (speciellt Tc-99m) som används för medicinskt bruk, framförallt inom cancervården, och efterfrågan på dessa ämnen växer snabbt – ämnen som tidigare producerats i framför allt reaktor R2. Försörjningsläget för dessa ämnen försämrades drastiskt när AECL (Atomic Energy of Canada Limited) i Kanada för två år sedan gav upp försöken att starta två nybyggda reaktorer i Chalk River på grund av olösliga tekniska problem. Bristen på dessa radioaktiva ämnen är i dagsläget akut efter att reaktorer i Petten (Holland) och i Chalk River (Kanada), som hittills producerat 30 respektive 40 procent av västvärldens behov, stängts för reparation. Båda är ålderstigna och det bedöms som osannolikt att reaktorerna i Kanada kommer att återstartas.

I Europa har en inventering av reaktorer som kunde användas för produktion av dessa viktiga radioaktiva ämnen genomförts, vilket lett till att cirka 100 miljoner dollar nu investeras för detta ändamål vid en reaktor i Polen och vid en reaktor i Belgien. R2-reaktorn, som inte beaktades vid inventeringen eftersom det antogs att den inte längre är tillgänglig, har en högre kapacitet för den efterfrågade produktionen än dessa två reaktorer tillsammans, och skulle kunna producera cirka 30 procent av västvärldens behov.

R2 skulle bidra till att säkra tillgången till dessa radioaktiva ämnen för medicinskt bruk i västvärlden under flera decennier och skulle kunna tas i drift för endast en bråkdel av kostnaden för dess anskaffningsvärde (det totala anskaffningsvärdet för R2 tillsammans med den andra forskningsreaktorn R2-0 är cirka 4 miljarder kronor). Inte minst R2-reaktorns globala betydelse för tillgången av Tc-99m gör att frågan bör tas på största allvar.

E67. Återstarta forskningsreaktorn R2-0 i Studsvik

Rickard Malmberg, Nyköping
Gunilla Borg, Nyköping
Dietmar Gleich, Falun
Göran Hagberg, Nyköping
Marianne Nordblom, Nyköping
Ebba Wistedt, Nyköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att forskningsreaktorn R2-0 i Studsvik återstartas

Vi tycker att möjligheterna för återstartad drift av forskningsreaktorn R2-0 i Studsvik bör utredas. Reaktorns skick är i dag i stort sett intakt som vid avställningen i juni 2005, men eftersom nedmonteringen påbörjas inom kort är det viktigt att initiativ i denna fråga tas utan dröjsmål. De kärntekniska utbildningarna har fått förnyad aktualitet i och med den nya kärnkraftslagen och intagningen vid högskolorna ökar kraftigt. Fram till avställningen 2005 utnyttjade KTH och Chalmers R2-0 för laborationer. Reaktorer i andra länder har därefter utnyttjats för detta ändamål. R2-0 är särskilt väl lämpad för undervisning och företrädare för den kärntekniska utbildningen uttrycker stort intresse av att åter få tillgång till reaktorn i Studsvik.

En anläggning för strålbehandling av tumörer med den så kallade BNCT-metoden (Boron neutron capture therapy) uppfördes vid R2-0 när den var i drift och ett femtiotal patienter med hjärntumörer behandlades under perioden mars 2001 till mars 2005 med lovande resultat. Därför finns det även intresse för att återuppta denna verksamhet vid R2-0-reaktorn med fokus på att vidareutveckla och kommersialisera BNCT-metoden.

R2-0 skulle bli en viktig resurs för utbildningen i kärnteknik och för fortsatt utveckling av BNCT-metoden, och skulle kunna tas i drift för endast en bråkdel av kostnaden för dess anskaffningsvärde (det totala anskaffningsvärdet för R2-0 tillsammans med den andra forskningsreaktorn R2 är cirka 4 miljarder kronor).

Kultur, medier och idrott

E68. Kulturens betydelse för tillväxt inom turistnäringen

Liselott Hagberg, Nyköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att en analys genomförs för att utvärdera kulturens betydelse för utveckling och tillväxt inom turistnäringen

Kultur och turism är enligt Anholt Nation Brands Index två av Sveriges svagaste områden. Det som framförallt drar ner Sverige är att vi inte uppfattas ha något intressant kulturarv. Vi anses starkare inom mer nutida kultur, dock tämligen osynliga och okända, med några få undantag. Ingmar Bergman, Astrid Lindgren och Abba är exempel på personer som fått internationellt genomslag och som också har eller kommer att få resmål tillägnade sig i Sverige. Kraften i detta är svår att mäta. Föga anade Junibackens grundare Staffan Götestam vilken dragningskraft Karlsson på taket skulle ha på ryska turister. Ett annat exempel på hur kultur kan ge effekt på turistströmmarna är den tyska tv-serien Inga Lindström. En tv-serie där allt kretsar kring intressanta miljöer i och kring Sörmland.

Det kan dock konstateras att kultur bidrar till regioners attraktivitet. Därför behöver den kulturella infrastrukturen förstärkas. Stödet till regionala och lokala kulturinstitutioner, som länsbibliotek, länsmuseer, länsteatrar och länsmusiken bör därför öka. Detta stärker också regionernas möjligheter att lyfta fram sidor i sin kulturhistoria som kan vara intressant också för tillresta turister.

De kulturella institutionerna lockar i många fall turister till en region, samtidigt bidrar de till intäkter för till exempel

hotell- och restaurangnäringen. Ett exempel på detta är utomhusscenen Dalhalla i Dalarna.

Genom ökad samverkan mellan såväl regionala aktörer som ideella organisationer, forskare och andra lokala aktörer kan nya lösningar hittas för att bevara kulturmiljöer, stärka små privata museer, hembygdsföreningar, folkrörelsearkiv med mera, som tillsammans bidrar till regionens attraktivitet. Det är också viktigt att såväl organisationer, nätverk och entreprenörer ges möjlighet att använda och utveckla kulturarvet och kulturmiljöer öka tillgängligheten för allmänheten.

Kultur bidrar till regioners attraktivitet. Kulturens betydelse för utveckling och tillväxt inom turismnäringen bör därför analyseras.

E69. Översyn av den kyrkoantikvariska ersättningen

Kjell Fransson, Motala

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska ta initiativ till att det kyrkoantikvariska bidraget årligen ska räknas upp med inflationen
2. **att** Folkpartiet liberalerna ska ta initiativ till att se över bidragsbeloppets nivå för att säkerställa underhållet av kyrkorna

Den kyrkoantikvariska ersättningen till Svenska kyrkan uppgår till 460 miljoner kronor för år 2011 och beräknas ligga kvar på oförändrad nivå de kommande åren, enligt statsbudgeten. Medlen går till vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena. Enligt statsbudgeten räknas inte beloppet upp med inflationen, vilket innebär att inflationen urholkar anslaget.

Utbetalningarna har nu skett under en tioårsperiod med en upptrappning av beloppen, till den nivå som då bedömdes vara behövlig när ersättningen infördes. Man bör nu utvärdera ersättningarna och se över om nivån motsvara den nivå som behövs för att säkerställa det omistliga kulturarv som våra kyrkor med omkringliggande miljöer utgör.

E70. Bevara och levandegör vårt svenska kulturarv

Göran Staxäng, Stockholm
Göran Fredriksson, Nacka

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att bevara och levandegöra det svenska kulturarvet och våra traditioner och skapa insikt om hur vårt kulturarv, våra traditioner och vår historia bygger identitet och självkänsla och hjälper oss välkomna nya svenskar med både värme och respekt

Sverige är ett land med ett rikt kulturarv och en spännande historia. Förtrogenhet med vår historia och vårt kulturarv sätter oss in i ett sammanhang och ger oss identitet, referenser och förståelse för vad vi är och var vi kommer ifrån. Vår historia och vårt kulturarv gör oss inte bättre än andra men den ger samhörighet med alla andra svenskar, den ger oss en plattform att möta andra kulturer, människor med en annan historia och med andra traditioner.

När våra stamsånger, folkvisor, musik, dans, konst och litteratur är självklara delar av vår bildning ger det oss självförtroende i möten, både med andra svenskar, med människor i alla åldrar och med människor från andra delar av världen.

Den rädsla vi ibland känner för människor från andra länder bottnar ofta i okunnighet om vem vi själva är. När vi är främmande för vår egen historia, våra egna traditioner och vårt kulturarv kan vi ibland känna oss dumma och underlägsna när vi möter människor som – tack vare sin relation till sin egen kultur och dess traditioner – vi upplever som stolta och fulla av självförtroende. Obefintlig självkänsla, fel situation och outvecklad toleransförmåga kan leda till obehagliga och ödesdigra konfrontationer. Här någonstans uppstår främlingshat och rasism!

Låt våra barn, låt alla vuxna svenskar och våra nya svenskar få lära sig våra stamsånger, våra folkvisor, våra folkdanser, möta vår konst och läsa vår litteratur – från förskola, igenom hela skolan och vidare in i hela samhället. Låt oss svenskar få hitta vår stolthet och vår självkänsla i vår egen kultur, våra egna traditioner och vår egen historia. Då kan vi möta våra nya svenskar som jämlikar och med öppna sinnen smaka på deras kultur och bjuda in dem till vår.

E71. Kulturfinansiering

Philip Appeby, Skara

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att besluta om att möjliggöra för kommersiella kulturföreningar att söka kommunala bidrag

I dag ser vi förändringar i kulturpolitiken genom att den tidigare statliga tilldelningen av kulturpengar genom kulturrådet och statliga kommunbidrag nu övergår till att regionaliseras.

Här krävs då en modernare syn på kulturproducenter och deras förutsättningar. De personer som i dag har en högskoleexamen inom ett kulturområde har inte bara artistiska kvalitéer utan även kompetens att skapa sina egna förutsättningar genom det entreprenörskap som utbildningen också givit.

Men vi saknar i hög utsträckning finansieringsformer och finansieringsmöjligheter som stödjer privata initiativ för kulturella satsningar. Kulturen lever fortfarande till stor del på offentliga medel och där är svårt att försörja sig som producent av allmänkultur. Det är svårt att ändra på detta och skapa bättre finansiella förutsättningar.

Denna motion skapar förutsättningar för förändringar genom att kommuner kan gå före och stödja inte bara kulturella arrangemang utan även leda utvecklingen i en ny riktning mot flera olika typer av kulturorganisationer allt från ideella och ekonomiska föreningar, privata initiativ till aktiebolag kan ges utrymma att verka för sin egen marknad. Det amerikanska ungdomsprogrammet GLEE har tydliggjort de nya förutsättningar kulturen ger och står inför.

Ett kommunalt stöd kan vara förutsättning för att privata intressenter vill vara med och medfinansiera ett kulturprojekt. Detta är vägar man ska öppna för. Det är viktigt att man medverkar till en modernare syn på föreningsaktivitet och ser till att intresset ökar och fler människor aktiveras under fler former.

I kommunallagen (2 kap. 8 § 2 st.) tillåts bara individuellt inriktat stöd för näringsverksamheter med synnerliga skäl.

Motionens förslag anger att undantag görs för medfinansiering av kulturproduktioner.

Den kommunala nämnden har inga möjligheter att stödja kulturarrangörer utanför traditionellt föreningsliv. Vi vet i dag att det finns många olika av sammanslutningar som producerar kultur.

Några exempel:

- Tillfälligt sammansatta grupper som samlas för att spela en sommarteater utan en traditionell styrelse, men med en projekt budget.
- Eventbolag/aktiebolag som producerar kultur delfinansierat av privata aktörer.
- Unga konstnärer utanför föreningslivet och det etablerade etablissemanget.

Kommunen bör kunna vara med att stötta som medfinansiär genom sponsring, förlustgaranti till nya nätverksgrupper inom kulturen.

Detta skulle öka möjligheter för ett vitalare kulturliv med fler arrangemang, tätare utnyttjande av lokaler och nya verksamhetsformer för modernkultur.

RUT bör omfatta kulturarrangemang som vänder sig till offentligt verksamhet

Det bör bli lättare att få fram finansiärer för kultur, detta sagt som en uppmaning generellt. Projektpengar finns att söka men det behövs fler finansiärer.

Kultur har stor del i att främja intellektuell stimulans och goda hälso- och livsvanor.

Kultur är en gemensam anknytningspunkt för människor ur skilda miljöer och traditioner. Kultur är bärare av demokratiska värderingar.

Kultur bidrar till mångfald och en rikare nationell identitet.

Alla människor omfattas av kultur.

Man bör även titta på vilka finansieringsförutsättningar som erbjuds för den privata marknaden.

Vilka möjligheter finns att ta fram kapital, skattevillkor etc. vid sidan av de statliga bidrag som i dag erbjuds. Men detta innefattar inte denna motion.

E72. En fungerande inre marknad för digital film och musik i Europa

Cecilia Wikström, Uppsala

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att riva hindren för distribution över nationsgränser av digitala film- och musikverk i Europa genom att verka för bland annat en ökad harmoniering av upphovsrätten, en övergång från nationell till paneuropeisk licensiering och skapandet av en gemensam EU-databas över rättighetshavare

Europa är en kontinent med en mycket aktiv kulturell och kreativ sektor. Runt omkring i våra medlemsländer skapas mängder av film och musik men vi har traditionellt inte varit lika duktiga på att sprida våra kreationer till övriga europeiska länder.

En del i förklaringen till varför europeisk film och musik sprids i så begränsad utsträckning över nationsgränserna går självklart att finna i språkliga och kulturella skillnader mellan länderna, men det är trots allt inte hela förklaringen. Amerikanska produktioner, inte minst vad gäller film, har haft den stora fördelen av att ha en mycket stor inhemsk marknad vilken kan agera som språngbräda mot resten av världen. I Europa har vi i stället med krångliga licensieringsmetoder och byråkratiska hinder låst in stora delar av vår produktion av film och musik bakom nationella gränser.

Den snabba teknikutvecklingen vad gäller inte minst tillgång till bredband i höga hastigheter och digitaliseringen av mycket kulturellt innehåll skapar nya möjligheter att sprida inte minst film och musik genom innovativa nättjänster. I Sverige har flera tjänster såsom Voddler, Spotify och Wimp utvecklats under relativt kort tid, många andra är säkert på väg. Tyvärr är dessa tjänster på grund av gammaldags sätt att licensiera film och musik bara tillgängliga i nationella variationer i några få medlemsstater.

Tack vara EU:s regler för den inre marknaden så kan en fysisk produkt som en cd-skiva eller dvd cirkulera helt fritt över gränserna i Europa så fort den har kommit ut på marknaden. Tyvärr är situationen helt annorlunda om det gäller en digital distribution. Den som vill starta en tjänst för att distribuera musik i Europa behöver i dag teckna avtal land för land med ett stort antal kollektiva rättighetsförvaltare (likt Stim och Sami), skivbolag med flera. För att kunna erbjuda en tjänst i hela Europa skulle det fordras bokstavligen över hundra olika avtal, vilka skulle behöva appliceras under 27 olika lagstiftningar, följas upp med olika typer av rapportering till var och en av de 100 avtalsparterna och så vidare. Problemet förstärks vidare av att ett enskilt verk kan ha flera olika rättighetshavare, och att dessa inte nödvändigtvis är de samma i varje medlemsland. Det finns inga samlade register som kan ge en överblick om vem som äger vilka rättigheter, inom vilka territorier. Även om det finns skillnader mellan branscherna finns liknande problem för filmsektorn.

Det är inte svårt att förstå att kostnaderna för all denna rättsliga byråkrati är så omfattande att det inte går att få lönsamhet för att erbjuda en laglig film- eller musiktjänst till alla Europas medborgare. Resultatet av detta är att det inte finns en enda film- eller musiktjänst på internet som är tillgänglig i alla 27 medlemsstater. Artister och kreatörer förlorar självklart på denna situation eftersom de får mindre spridning för sina verk och europeiska konsumenter förlorar på det eftersom de får ett mycket mindre utbud av tjänster än vad de borde ha. Resultatet blir också att det blir för dyrt och krångligt att ge tillgång till film och musik från små länder och språkområden medan det är förhållandevis enkelt och billigt att erbjuda exempelvis en amerikansk repertoar.

E73. Teknikneutral upphovsrättslagstiftning

Rune Hultkvist, Huskvarna
Nicklas Bengtsson, Jönköping
Alexander Tornberg, Jönköping
Mikael Wendt, Skövde

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att ge Sverige en teknikneutral lagstiftning, inom upphovsrättsområdet, som främjar kreativiteten och tillvaratar upphovsmannens/kvinnans rättigheter i vår globala värld

Vi lever nu i en globaliserad värld och det ger möjligheter för upphovsmannen/kvinnan att få sitt verk känt och spritt oberoende av geografiska avstånd till en försumbar kostnad förutsatt att verket är av en sådan karaktär att det kan förmedlas via internet. Här öppnas oändliga möjligheter samtidigt som svårigheten att bekämpa illegal spridning dramatiskt ökar.

Ersättningsfrågan finns det i dag väl fungerande lösningar på (e-handeln blomstrar ju och är gränsöverskridande) liksom allmän åtkomst via tjänster som Spotify (en modern variant av det svenska Stim-systemet).

Trots detta är det nu på väg en avgift på databärare (USB-minne och ”externa diskar”) som huvudsakligen används för att lagra och flytta egenproducerad information (kalkyler, dokument, skrivelser, tekniska säkerhetskopior etc.). Varför ska jag betala en gång till för de verk jag lagligen har köpt och betalat för och som jag dessutom har laglig rätt att kopiera för eget bruk? Detta är en rättsvidrig avgift. De som stjäl straffas ju normalt enligt befintlig lagstiftning och inte via åtalseftergift och att det stulna värdet ersätts av att ta ut en allmän skatt på alla övriga laglydiga som det här de facto blir. Lagringen är dessutom just nu på väg att ske i ”molnet” för att få tillgång till min privata information från valfri plats och valfri utrustning. ”Molnet” är en tjänst man köper och där tjänsteleverantören väljer var den fysiskt lagras (det vill säga kan ske var som helst på klotet). Alltså existerar inte i dag den uppgivna anledningen till att ta ut avgiften (redan tekniskt förlegad för lagring av dessa informationsslag) men den kommer att kvarstå som en allmän avgift tills denna minnestyp ”dör”.

E74. Spridningen av upphovsrätts- och kopieringsskyddat material

Hendrik Andersson, Boden
Clas Örjan Spång, Solna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att utreda möjligheterna att ta ett helhetsgrepp på problematiken med spridningen av upphovsrätts- och kopieringsskyddat material, exempelvis genom att låta ett fristående organ kontrollera, övervaka, anmäla och förhindra spridningen av detta
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att utreda möjligheterna till lagändringar, så att det inte är upphovsrättsinnehavarna själva som ska kontrollera, övervaka, anmäla spridningen av upphovsrätts- och kopieringsskyddat material
3. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att utreda ett avskaffande av den särskilda avgift som tas ut på lagringsmedier som ”kan” användas för att lagra upphovsrätts- och kopieringsskyddat material
4. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att se över förfarandet med att åtal mot spridningen av upphovsrätts- och kopieringsskyddat material ska ske i civilrättslig domstol, och undersöka möjligheten att i stället upprätta ett mer rättssäkert förfarande

Med de besparingar och pengar som blir över, ifall svenska folket får avgiften för public service på skattsedeln (som föreslås i en annan motion till landsmötet 2011) så kan man finansiera ett fristående organ som kontrollerar, övervakar, anmäler och förhindrar spridningen av upphovsrätts- och kopieringsskyddat material. Det är inte rimligt att detta, som nu är fallet, ska göras av upphovsrättsinnehavarna själva.

Inte heller är det rimligt att en särskild avgift/skatt tas ut på lagringsmedier som ”kan” användas för att lagra kopieringsskyddat material. Det kan inte vara meningen att lagringen av en individs eller en juridisk persons bilder, dokument, egenproducerat material som video och ljudinspelningar eller säkerhetskopior av programvaror som man lagligen köpt, ska avgiftsbeläggas. Data är förgängligt och kan lätt förloras genom exempelvis brand, stöld och tekniskt haveri. IT-konsulter rekommenderar alla att alltid ha en kopia förvarad på plats skild från var originalen förvaras. Man ska väl inte heller behöva betala två, eller flera gånger än så?

I dagens samhälle har vi som bekant global konkurrens. Sökmotorer, sociala medier, och backuptjänster via nätet lagrar enorma mängder data, som växer i en allt större takt. Varför ska vårt land ha sämre möjligheter att konkurrera om lokaliseringen av dessa företag på grund av högre kostnader för hårdvara/lagring, än övriga världen?

Man kan också i samband med detta se över förfarandet med att åtal mot spridning av upphovsrätts- och kopieringsskyddat material ska ske i civilrättslig domstol, och i stället upprätta ett mer rättssäkert förfarande. I dag kan företag hota med civilrättslig process, om inte annan överenskommelse träffas (exempelvis vite). Även en helt oskyldig person kan ledas att erlägga vite, i skenet av detta hot, som förutom det obehag och den risk för social stigmatisering som föreligger, kan resultera i jättelika kostnader för juridisk hjälp.

E75. Tioett plus tvåttiotvå blir trettiotre

Marcus Claesson, Mölndal

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att talen 11–29 ges nya benämningar som gör vår svenska talrad matematiskt perfekt

Vårt svenska språk är matematiskt defekt – siffrorna mellan elva (11) och tjugonio (29) har ologiska benämningar. Egentligen borde elva (11) heta ”tioett”, tolv (12) ”tiotvå”, tretton (13) ”tiotre” och så vidare om vi följer övriga talradens konstruktion. Och tjugo (20) borde heta ”tvåttio” om vi ska följa den logiska struktur som för de andra tiotalen. Som en följd skulle tjugoett (21) i stället heta ”tvåttioett”, tjugotvå (22) ”tvåttiotvå” och så vidare.

Nackdelen med att ha inbyggda defekter i vårt språk är att bland annat våra elever, och i synnerhet de med utländsk bakgrund, får svårare att knäcka mattekoden. Utöver komplexiteten i matematiken så kompliceras bilden ytterligare av språkliga svårigheter, helt i onödan. Hur mycket är förresten ”fem-ton” plus ”tre-t-tio-fyra”, där ental och tiotal kommer i olika ordning?

Dessutom är många andra språk i övriga världen redan matematiskt perfekta, vilket gör att vi får en konkurrensnackdel. Liten nackdel kan tyckas, men sett till samtliga elever för all framtid, om vi inte gör något, ger frågan en mycket större tyngd.

E76. Tv-licensen i samband med skattsedeln

Hendrik Andersson, Boden
Amanda Brihed, Trångsund
Christian Löwendahl, Sundbyberg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att utreda möjligheten att lägga in finansieringen av public service (exempelvis radio och tv) på skattsedeln

I dagens Sverige är det väldigt få, för att inte säga ingen, som inte tar del av public service i form av radio och tv (SR och SVT), via luften eller via internet. Det har gått så långt att en del människor talar om att det blivit ”en frivillig” skatt. I rättvisans namn tycker vi därför att alla ska betala för detta, för alla tar del av det. Eftersom public service är så måna om att vara fristående från staten, så föreslår vi att man kan lösa det problemet på ungefär samma sätt som man gjort med begravningsavgiften.

Vi tror att det finns stora besparingar att göra i samband med detta, inte minst när det gäller administration och kontroll av tv-licens. De arbetstillfällen som detta genererar kan förslagsvis ersättas med personal som i stället kontrollerar, övervakar, anmäler och på så sätt förhindrar spridningen av kopieringsskyddat material. Det är inte rimligt att detta, som nu är fallet, ska göras av upphovsrättsinnehavarna själva.

E77. Reformera tv-licensen

Mattias Lönnqvist, Sundbyberg
Carl-Otto Berg, Lund
Björn Brändewall, Kalmar
Peter Olevik Dunder, Handen
Niklas Frykman, Eskilstuna
Sebastian Hallén, Kalmar
Peter Kjällkvist, Solna
Anders Nilfjord, Bålsta
Lina Nordquist, Uppsala

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för ett avskaffande av tv-licensen i dess nuvarande form
2. **att** Folkpartiet ska verka för att public service i första hand finansieras via avgifter från dem som faktiskt brukar tjänsten public service
3. **att** Folkpartiet ska verka för att public service i andra hand finansieras via en särskild skatt med en konstruktion likartad kyrkoavgiften eller begravningsavgiften

Tv-avgift, även känd som tv-licens, är en statlig skatt eller avgift som tas ut för innehav av tv-mottagare. Enligt lagen (1989:41) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst (tv-avgiftslagen), ska alla hushåll och företag i Sverige som har en tv-mottagare betala tv-avgift. Denna skyldighet att betala tv-licens, liksom avgiftens/skattens storlek, bestäms av riksdagen och hanteras av indrivningsorganisationen Radiotjänst i Kiruna AB.

Tv-licensen bör ses för vad det är: en historisk kvarleva från en tid då en tv inte fanns i alla hem och då tv:n användes för sitt primära syfte, det vill säga att ta emot och visa analoga tv-sändningar som skickades terrestriellt och utan möjlighet att begränsa visandet av mottagna signaler. I dag är dock tv:n så mycket mer än detta: den kan användas för att spela upp innehåll från videobandspelare, laserdiskspelare, dvd-uppspelare och bluray-uppspelare. Den kan användas som utenhet för spelkonosoller och dator, liksom användas som väggdekoration genom visande av exempelvis bildspel.

Samtidigt har övergången till digitaltv möjliggjort att man enkelt kan begränsa signalernas visande så att enbart de som har ett abbonemang kan visa public service. Alla som vill kunna titta på marksänd, det vill säga terrestriell, tv måste ha tv med digital mottagare eller en separat box, en så kallad set-top-box, för att kunna visa innehållet och det skulle då vara enkelt att ställa om public service så att man måste ha ett abbonemang för att kunna avkoda signalen.

Tv-licensen kan ses antingen som en skatt eller en avgift för en tjänst. Problematiskt är dock att tv-licensen, om man ser den som en avgift, är ett uppenbart exempel på negativ avtalsbildning, det vill säga där en vara eller en tjänst levereras till personer som inte uttryckligen beställt dem. Denna typ av avtalsbindning är – på goda skäl – förbjuden i alla övriga fall av tjänster och produkter och bör därmed vara förbjuden även för Sveriges Television.

Ser man i stället tv-licensen som en skatt uppstår ett annat problem med konstruktionen. Till skillnad från skattesystemet i stort, där man genom progressivitet och grundavdrag försöker minska bördan för låginkomsttagare saknas detta helt för tv-licensen. I dagsläget är avgiften densamma för alla, oavsett vilka inkomster man har. Därmed får vi en regressiv skatt där en låginkomsttagare betalar en större del av sin inkomst i tv-skatt än en höginkomsttagare.

Det innebär att nuvarande konstruktion är behäftad med stora problem. Om tv-licensen betraktas som en avgift så är den ett exempel på negativ avtalsbildning, vilket är förbjudet. Lösningen här är att koppla avgiften till nyttjande av tjänsten. Rent praktiskt löses detta genom att SVT:s utbud krypteras i det marksända utbudet och därmed enbart kan ses av de som väljer att betala avgiften.

Betraktas tv-licensen i stället som en skatt har vi en regressiv skatt, vilket inte är i linje med det svenska skattesystemet i övrigt. Detta löses enkelt genom att tv-licensen tas ut som en separat skatt (eller avgift) på samma sätt som kyrkoavgiften (eller begravningsavgiften för dem som inte är medlemmar i kyrkan) tas ut i dag. Då kan man sätta skatten till en viss procent av inkomsten i stället.

E78. Avskaffa tv-licensen

Ragnhild Källberg, Västerås
Harriet Andersson, Västerås
Helena Berggren, Västerås
Kjell Ericson, Sollentuna
Lennart Fremling, Stockholm
Ulf Larsson, Västerås
Ulla Lennersand, Västerås
Benny Lindholm, Uppsala
Lennart Nilsson, Västerås
Alexandra Spillman, Västerås
Anki Sundin, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att tv-licensen avskaffas som en del av public services finansiering

Betalning av tv-licens har under ett antal decennier varit en naturlig del av hushållsekonomin. Kopplingen mellan kostnaden och vad man fått för pengarna har varit tydlig.

Den tekniska utvecklingen har nu gjort att man kan ta del av public service på andra sätt än via sin tv-apparat eller radio. Många plockar upp tv- eller radioprogram i sin dator eller telefon och ser det som ett naturligt utbud kopplat till just den tekniken. Kopplingen mellan en avgift för en tv-licens och det tv-program man ser på i mobilen är inte uppenbar. Detta leder till minskad betalningsvilja framför allt hos de som ska börja att betala licensavgift. Systemet med licensavgifter bygger på att man solidariskt betalar för sitt bruk

av public service. Börjar den allmän vilja att betala licens att svikta så är det dags att avskaffa tv-licensen och finansiera public service på andra sätt.

E79. Avskaffa statliga medier

Andreas Bergström, Stockholm
Martin Ängeby, Bromma

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att public service avskaffas

Folkpartiet har varit en ivrig försvarare av public service utifrån argumentet att staten därmed stöttar kvalitetsproduktioner och en oberoende granskning av makten. Produktioner som Melodifestivalen och hyllningsserien inför kronprinsessans bröllop visar att det inte stämmer med verkligheten. Även om det finns många undantag kan ingen förneka att public service koncentrerar sina resurser på medioker kultur, politisk korrekthet och utslätade produktioner. Public service är fördummande i stället för bildande.

En möjlighet är förstås att försöka förändra public service till det bättre. Det är feltänkt. Varor och tjänster som produceras utan konkurrens blir alltid usla. Statliga medier kommer aldrig att utsättas för verklig konkurrens, eftersom intäkterna inte är beroende av tittare. Den i många fall kompetenta personalen på public servicebolagen kommer att börja producera kvalitetsprogram först den dag de befrias från radio- och tv-avgiftens gyllene bur. SVT, SR och UR skulle naturligtvis kunna fortsätta som betal- eller reklamkanaler efter att ha skilts från staten.

Ytterligare argument mot public service är att sändningarna och nätsatsningarna snedvrider konkurrensen på mediemarknaden och att drama, musikprogram och politisk granskning i dag finns tillgänglig med samma eller högre kvalitet på andra håll.

Staten landar ofta i storskaliga lösningar som gör mer skada än nytta. Medvetenheten om det är en hörnsten i liberalismen. Genom att tydligt ta avstånd från dagens paternalistiska mediepolitik skulle Folkpartiet liberalerna få en profilfråga som illustrerar vad liberalism innebär.

E80. En relevant public service

Jasenko Selimovic, Hägersten
Daniel Andersson, Göteborg
Björn Brändewall, Kalmar

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att public service-företagen ska slå vakt om programområden som är betydelsefulla för allmänintresse och som kvalitativt är underrepresenterade hos de kommersiella aktörerna

Helgen då Japan drabbades av tsunami, härdsmältor, förödelse, infektioner och ofattbar död visade SVT cirka sjutton timmar underhållning av alla möjliga sorter. Det var inget undantag. Om man ville följa utvecklingen i Egypten och Libyen var det bäst att skaffa sig någon utländsk tv-kanal. Bahrain och Saudiarabien existerade knappast i SVT:s värld. På samma sätt som Storbritanniens valdebatter inte existerade.

SVT försvarar detta urval genom att hänvisa till ”det breda uppdraget” som anbefaller att de blir en ”television för alla”. Tankegången härstammar från en relativistisk bild av världen där alla målgrupper måste få ”sitt” program och där man följaktligen har svårt att hävda att rapporteringen om Japan är viktigare än Antikrundan. Eftersom det skulle kunna uppfattas som prioritering av målgrupper.

Svensk medie- och kulturpolitik har under trettiofem år dominerats av vänsterpartiernas ideologiska målsättningar och dess tillhörande relativism. Resultatet framstår i dag tydligt. Medie- och kulturpolitiken har relativiserats, folkbildningsidealet har gått förlorat, kunskapsnivån sjunkit och informationskvaliteten försämras. Ambitionen om utbildningens och kulturens emancipatoriska uppgift, som en gång i tiden var anledningen till att man startade public service, har övergivits. I stället för att folkbilda försökte man utjämna skillnader genom att utplåna och relativisera begreppen bildning, kvalitet, kunskap. Bildningsidealet blev ”elitistiskt” och ”gammalmodigt”, kvalitet blev ”ett omöjligt begrepp”. Logiken är förmodligen att om alla är obildade är jämlikheten väl störst.

De som mest drabbades av denna utveckling var de svagaste. För, den som hade turen att födas med silversked i munnen behöver inte en medie-, kultur- och utbildningspolitik med kvalitet och bildning i centrum, den kommer hitta rätt ändå. Men den som inte hade den turen drabbas mest av bristen på den, eftersom det finns få andra sätt att jämna ut skillnader. En medie-, kultur och utbildningspolitik som inte bygger på kvalitet och bildning konserverar ett ojämlikt samhälle och har ingen emancipatorisk verkan.

Sverige behöver därför en smal public service som försvarar sin existens genom att vara relevant. En tv som vågar stå för kvalitet, relevans, folkbildning, och som utvidgar våra perspektiv, erbjuder en alternativ till provinsialistiska, nationalistiska och fördummande perspektiv. Som förbättrar demokratin i stället för att bidra till dess försämring. Liberaler bör kämpa för denna idé.

E81. Public services demokratiuppdrag

Daniel Andersson, Göteborg
Adam Alfredsson, Larv
Jonatan Macznik, Göteborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för ett förtydligande av public services demokratiuppdrag

Public service-företagens uppgift är i främsta rummet att arbeta informerande och upplysande i allmänhetens tjänst. Den 15 maj var det största omvalet i vårt lands historia. En femtedel av landet hade rätt att rösta. En självklarhet i sammanhanget torde ha varit att public service-företagen hade haft en god uppteckning av valet, partierna och varför det blev omval.

I Västra Götaland så agerade SR troligtvis bäst där de anordnade tre sakdebatter och en slutdebatt. Sakdebatterna sändes enbart på webben för SVT och SVT:s slutdebatt varade i en timme, men enbart 25 minuter sändes på tv, resten på webben. När det sedan kom till valvakan som började först vid 22.00 så sändes enbart 5 minuter av denna valvaka på tv.

Om det inte ingår att täcka upp val och valrörelser i public service-uppdraget, vad är då tv i allmänhetens tjänst egent-

ligen värt? Public service-uppdraget bör förtydligas så att vi förhoppningsvis kan undvika fler val med valdeltagande i de låga fyrtiotalen. Det bör vara en viktig del i deras demokratiuppdrag.

E82. Skapa en EU-kanal på Sveriges Television

Jasenko Selimovic, Hägersten
Carl-Otto Berg, Lund
Dietmar Gleich, Falun
Anna Steele Karlström, Tyresö
Henrik Lundin, Tyresö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet, i första hand, ska verka för att skapa en public service-kanal som bevakar EU-frågor och europeiska frågor
2. **att** partistyrelsen, i andra hand, ges i uppdrag att verka för att utöka bevakningen av Europafrågor på ordinarie sändningstid i public service-företagen

I dagsläget är bevakningen av EU-frågor och aktuella frågor i andra europeiska medlemsländer mycket begränsad i public service-företagen i Sverige. Dessutom är den svenska nyhetsbevakningen av EU nationellt vinklad. Flera forskningsrapporter visar att nyheter förvrids av reportrarna på plats av den enkla anledningen att de försöker anpassa sina nyheter till hemmaredaktionernas nyhetsvärdering. På så sätt blir europeiska frågor antingen framställda som del av en inrikes partipolitisk kamp eller så försöker man framställa EU som något som hotar den nationella suveräniteten. Det resulterar i en nationalistiskt präglad provinsialism med ointresse för andra och ett allt sämre valdeltagande i val till Europaparlamentet.

Informationsnivån om EU sjunker, informationskvaliteten försämras och avståndet till EU ökar.

Vi vet även från forskningen hur känslor av tillhörighet till sociala och politiska gemenskaper utvecklas. Dessa är i hög grad beroende av vilken bild av gemenskap som man har tillgång till. Medierna har därför en avgörande roll att spela för detta vägval. Ett självklart uppdrag för en public service-television bör vara att aktivt spegla, analysera och värdera europeisk politik och kultur, och tillgodose ett starkt och växande behov av en djupare bevakning och förståelse av unionen och dess medlemsstater. Medborgarna bör ge tillgång till en mer fördjupad bild av EU:s olika institutioner, Europa och andra medlemsstater samt skapa en gemensam europeisk offentlighet som stärker och definierar det demokratiska rummet.

En EU-kanal som en del av Sveriges Television skulle kunna ge ett mycket viktigt bidrag genom att köpa in de bästa europeiska programmen, sända nyheter om och från Europa, direktsända viktiga politiska debatter i andra länder och visa dokumentärer, film och den bästa underhållningen från vår omvärld. Goda erfarenheter från tv-kanaler med ett sådant fokus finns i flera länder.

I andra hand, som alternativ till en början, ska i denna motion beskriven Europabevakning beredas plats inom redan existerande strukturer inom public service.

Vi behöver en public service som försvarar sin existens genom att vara relevant. Som förbättrar demokratin i stället för att bidra till dess försämring. I nästa sändningstillstånd för Sveriges Television bör det stå skrivet att en EU-kanal ska upprättas.

E83. EU-bevakning i public service

Magnus Liljegren, Stockholm
Christer Romson Lande, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att arbeta för ökad EU-bevakning i public service

Sveriges television säger på sin egen hemsida att tanken bakom begreppet public service är att alla medborgare i ett demokratiskt land ska få tillgång till opartisk och mångsidig information inom en mängd olika områden.

Ett public service-företag ska spegla omvärlden ur många olika perspektiv. Som SVT-tittare ska man kunna ta reda på vad som tilldrar sig i landet och världen runtomkring så att man själv kan bilda sig en egen åsikt.

Mot denna bakgrund är det både förvånande och beklagligt att Sveriges Television fortfarande 17 år efter Sveriges inträde i EU saknar en daglig nyhetsrapportering av det inre gemensamma arbetet. Daglig EU-rapportering i public service borde vara lika naturligt som regionala nyheter, sport eller ekonominyheter.

Som medlemmar i unionen borde det ligga i svenska folkets intresse att få möjlighet till en daglig inblick i det arbete som pågår men också att få EU:s arbete granskat av den oberoende public servicekanalen. Avsaknaden av rapportering medför att negativa bilder av EU riskerar att stå oemotsagda och att detta påverkar den allmänna opinionen på ett tilltagande negativt sätt.

Intresset för EU är bland många människor väldigt lågt och beslut om EU:s framtid fattas långt borta från dagliga livet. Avståndet mellan Europaparlamentariker och många svenskar är astronomiskt. Väldigt få utöver de initierade kan nämna mer än någon enstaka svensk representant i parlamentet, än mindre någon från ett annat land. Trots detta fattar Europaparlamentet beslut som på många sätt påverkar såväl svenskar som andra EU-medborgare. Detta är ett gigantiskt demokratiskt underskott.

Ökad kunskap är en förutsättning för att fler ska intressera sig för och engagera sig i EU-frågor. Daglig nyhetsrapportering av EU:s arbete är en del av lösningen. För ett parti som betecknar sig som kunskapsdrivande, liberalt och EU-vänligt måste detta betecknas närmast som en hjärtefråga.

E84. Okrypterad SVT för världen

Dietmar Gleich, Falun
Christer Romson Lande, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att Sveriges Televisions egna program sprids okrypterade inom hela Europa och så långt möjligt till övriga världen via satellit och annan teknik

För nuvarande sprids SVT:s program bara krypterade inom Europa och vissa delar av övriga världen. Därmed missar man en stor möjlighet att sprida kunskap om svenska förhållanden (politik, ekonomi, konst, övrig kultur) och chansen att göra det svenska språket mer populär. Att få bra spridning av ett lands kultur är inte minst en fördel för näringslivet.

Den enda kanalen att få del av svensk kultur utanför Norden är nu via internet. Varken svenska tidningar eller television är för vanligt tillgängliga i övriga Europa. Internet är

över stora delar av världen inte tillräcklig utbyggd för att tillåta tevemottagning.

Ett lämplig sätt för att öka tillgängligheten skulle vara att sprida SVT:s egna program via populära satellitsysten som till exempel Astra eller Hotbird.

Kostnader för tevedistributionen bör givetvis inte belasta teveavgiften i Sverige. Snarare är det rikets kulturbudget som bör täcka kostnaden.

E85. Krafttag mot läktarvåldet

Per Altenberg, Stockholm
Daniel Andersson, Göteborg
Simon Hedlin Larsson, Stockholm
Rickard Malmberg, Nyköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att alla professionella svenska klubbar, oavsett bolagsrättslig status, ska kunna avkrävas betalning för polisens bevakning på och i anslutning till arenan
2. **att** Folkpartiet ska verka för ett regelverk som innebär att en klubb som inte klarar av att upprätthålla ordningen ska kunna tvingas att reducera antalet åskådare tills den klarar av att göra det. När problemen bemästras eller försvinner kan antalet åskådare på nytt trappas upp. Bakslag resulterar på nytt i färre åskådare
3. **att** Folkpartiet ska verka för att samhället ställer krav på att elitklubbarnas biljetter till fotbollsmatcher blir personliga, till exempel genom att göra detta till ett villkor för matchtillstånd

Medan de flesta andra europeiska länder är på väg att få bukt med läktarvåldet växer huliganismen i Sverige. Under 2010 uppstod bråk i samtliga kvalomgångar till Champions League och Europa League (andradivisionen i Europa) som 2009 års svenska mästarlag, AIK, deltog i. Tolv AIK-anhängare greps i samband med bortamatchen mot luxemburgska Jeunesse Esch. Fem poliser fick uppsöka sjukhus. Efter den avgörande kvalmatchen till Champions League mot Rosenborg bötfälldes AIK av Uefa. Stora bråk utbröt även efter AIK:s kvalmatch till Europa League mot Levski Sofia från Bulgarien. Då attackerades det bulgariska lagets spelarbuss och Uefa-delegater.

2011 började lika illa som 2010 slutade. Rökgranater skadade en av linjedomarna i den allsvenska matchen mellan Syrianska och AIK den 25 april. Syrianska tilldömdes segern och Stockholmslaget bötfälldes med 150 000 kronor.

SVT:s expert Thomas Wernersson anser att ”Sverige ligger i botten av Europa när det gäller att hantera huliganer. Dels är inställningen för naiv, dels är det för dålig organisation runt matcherna”. Svenska fotbollförbundets ordförande Lars-Åke Lagrell avsäger sig däremot allt ansvar för läktarvåldet. Enligt Lagrell är det samhällets problem. Det är bara riksdagen ”som kan göra något åt huliganbrotten”. Vidare anser Lagrell att svensk fotbolls konkurrenskraft hotas om vi låter klubbarna ta ett större ansvar. Han har fel i båda avseendena. Våldet på och kring våra arenor är i första hand klubbarnas och Svenska Fotbollförbundets ansvar – inte skattebetalarnas. När det gäller argumentet om svensk konkurrenskraft talar erfarenheten för det motsatta. Det är länder som inte tar tag i läktarvåldet som förlorar i konkurrenskraft. Under 1980- och 90-talen tappade engelska klubbar mark i Europa sedan läktarvåldet hade fått fäste. Svensk klubbfotboll har tappat i konkurrenskraft på 2000-talet i takt med att en sunkig supporterkultur har spridit sig. När ett land vågar ta tag i problemet ökar däremot på nytt klubbarnas konkurrenskraft. Utvecklingen i England på 2000-talet illustrerar detta.

Det går att komma tillrätta med läktarvåldet, men det krävs vilja och ansvarstagande från alla inblandade parter. Våld, hot och huliganism håller på att bli återkommande del av fotbollen i Sverige. Kärleken till idrotten riskerar att gå förlorad. Det är dags att vi reagerar och återtar makten över Sveriges nationalsport.

E86. Polisen ska inte ta godtyckliga betalningar av idrottsföreningar

Olov Lindquist, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för en lagstiftning som innebär en likabehandling av polisens bevakning vid idrottsarrangemang, oavsett driftsform

Rikspolisstyrelsen har infört en mycket märklig policy. Via en dom i kammarrätten går den ut på att polisen har rätt att ta betalt för sin polisbevakning om det bevakande evenemanget arrangeras av vinstdrivande bolag. Polisen har tolkat detta som att man har rätt att ta betalt av aktiebolag, men inte av ideella föreningar. I dag drivs fem av landets elitfotbollsföreningar som aktiebolag, resten som ideella föreningar. En av de föreningar som drivs i aktiebolagsform är mitt eget favoritlag AIK.

Nu skriver jag inte den här motionen för att värna om AIK:s intressen, utan för att påpeka orimligheten i kammarrättsdomen. Det ska givetvis inte vara någon skillnad i polisens behandling av idrottsklubbarna beroende på klubbens driftform. Förutsättningarna för klubbarna måste vara desamma.

Jag vill också påpeka att jag inte är motståndare till att klubbarna i framtiden kan få stå för en viss del av polisinsatserna, men då måste det i så fall gälla alla klubbar. Sedan kan man fråga sig hur långt detta ansvar ska gälla för klubbarna. Men oavsett ansvar så måste endera betalningsansvaret gälla samtliga klubbar eller inga alls.

E87. Motverka dopning

Nina Lundström, Sundbyberg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för motionens förslag om hur dopning ska motverkas
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att uppmana berörda programgrupper att betona antidopningsarbetet utifrån motionens intentioner

Enligt Europarådets antidopningskonvention, artikel 3, har staten ett samordningsansvar beträffande politik och åtgärder inom de ministerier och myndigheter som ansvarar för frågor om bekämpning av dopning inom idrotten. Genom att Sverige godkänt konventionen är Sverige som stat skyldig att följa den.

Synsätten på dopning skiljer sig åt. Den idrottsliga dopningen har ofta fusk som fokus där åtgärderna handlar om att hitta och straffa fuskarna. Målet är rent spel. Dopning

i samhället utanför idrotten, genom exempelvis nya droger, betraktas mer som ett missbruksproblem. Oavsett hur enskilda kommer i kontakt med dopning är det personliga priset mycket högt.

Antidopningsarbetet är viktigt för att minska nyrekryteringen bland unga. Det behövs många angreppssätt för att motverka dopning och det behövs insatser för att hjälpa enskilda att komma ur ett missbruk. Antidopningsarbetet förutsätter samarbete mellan samhällets olika aktörer, relevant lagstiftning, resurser till antidopningsarbetet samt ökad kunskapsspridning.

Ett höjt straffmaximum för grovt dopningsbrott är en viktig signal. Det behövs tydlighet kring hur medhjälp, försök och förberedelse till dopningsbrott ska lagföras.

Idrottsrörelsen har möjlighet att avstänga en dopad idrottare från fortsatt tävlande under viss tid. Det är en viktig och rimlig konsekvens för att dels motverka dopning, dels vidta åtgärder mot enskilda idrottare som dopat sig. Livstidsavstängning måste kunna förekomma. Den som dopat sig och tagit medalj har fuskat mot andra medtävlande. Medaljörer är också förebilder och deras sätt att hantera dopning påverkar nya förmågor. Det måste finnas en nolltolerans mot medveten dopning.

Enligt Europarådets antidopningskonvention har Sverige åtagits sig att i samarbete med berörda idrottsorganisationer och med massmedier, utarbeta och genomföra utbildningsprogram och informationskampanjer som betonar de hälsorisker som dopning innebär samt den skada som den innebär för idrottens etiska värden. Dessa program och kampanjer ska rikta sig till ungdomar och deras föräldrar i skolor och idrottsföreningar samt till vuxna idrottsmän och idrottskvinnor, idrottsfunktionärer, instruktörer och tränare.

Nya informationsinsatser behövs även i Sverige.

Partistyrelsens yttrande

Inledning

Kunskap och bildning är målet för Folkpartiets utbildningspolitik. Kunskap ger den enskilda människan en chans att växa och påverka sin situation. Vår vision om kunskapsskolan är ett frihetsprojekt.

Kultur har liksom utbildning ett starkt egenvärde. Kulturen är, i sin mest grundläggande form – möjligheten att tänka fritt och skapa utan fruktan för repressalier – fundamentet för vårt demokratiska samhälle.

Framtiden börjar i klassrummet. Om Sverige ska ha en chans i dagens globaliserade värld måste vi ha välutbildade medborgare. Det är också en rättighet för var och en att få en god utbildning, som öppnar perspektiv och ger goda livsmöjligheter. Undervisningen ska bedrivas av välutbildade lärare som delger kunskaper och för en dialog som gör eleverna motiverade att lära sig mer.

Förskolan ger barn möjlighet till social träning, lek, gemenskap och lärande. Förskolan ger också föräldrar möjlighet att kombinera arbete och föräldraskap. Den svenska förskolan är i världsklass och med Folkpartiets politik i regeringen utvecklar och säkerställer vi nu kvaliteten ytterligare genom våra reformer.

Resultaten i svensk skola har sjunkit oroande sedan den på 1990-talet blev kommunens ansvar. Det har funnits problem med ordningen i skolan och lärare har blivit ett yrke som förlorat i attraktivitet. I gymnasieskolan har kravet på att alla elever ska läsa till högskolebehörighet gjort att många ungdomar inte mäktat med de höga kraven. Avhoppen har varit stora och var tredje svensk 20-åring saknar gymnasieutbildning. Utvecklingen är allvarlig.

Vi står nu inför den största reformperioden i svenskt skolväsende sedan folkskolan infördes. Läraren är skolans viktigaste resurs. Stora insatser genomförs för att höja läraryrkets status. Lärarutbildningen görs mer specialiserad mot de årskurser läraren ska undervisa i. Lärarlegitimation införs för att visa att vem som helst inte kan undervisa våra barn.

I grundskolan ökar fokus på kunskaper genom nya kursplaner, tidigare betyg och fler nationella prov. Rätten till stöd stärks i den nya skollagen och arbetsron främjas. Den nya gymnasieskolan bejakar att alla ungdomar har olika framtidsplaner. Elever som går på yrkesprogram tvingas inte läsa in högskolebehörighet, vilket gör att de får mer tid för yrkesämnena. Samtidigt har de rätt att läsa in behörigheten om de så önskar.

Viktiga huvudprinciper för Folkpartiets högskole- och forskningspolitik är fokus på högre kvalitet i såväl utbildning som forskning. Vidare ska högre utbildning vara tillgänglig för alla, oavsett ekonomisk situation och bostadsort. Högskolans ställning som fri akademi ska värnas. Det är avgörande för vår framtida välfärd att Sverige kan erbjuda forskningsmiljöer i absolut världsklass.

Ett öppet, demokratiskt samhälle är en omöjlighet utan ett självständigt kulturliv. Kulturlivets villkor och möjligheter är avgörande för både människors och samhällets utveckling. Kulturen är, och har alltid varit, ett viktigt liberalt åtagande.

Kulturen stärker individens nytänkande och ökar kreativiteten i ett samhälle, något som blir allt viktigare i en föränderlig värld. Det är tack vare utmaningar från de kulturellt aktiva som gränserna flyttas i samhället. Det är människor som vågar se nytt, som hittar nya upplevelser, som tänjer på gränserna och ser möjligheter, de som utmanar och öppnar fönstret till det nya. Konsten, musiken, litteraturen, filmen och andra kulturutryck äger den förmågan att utmana som ett dynamiskt och fritt samhälle behöver.

Folkpartiet har under lång tid drivit en aktiv mediepolitik där frihet, mångfald och kvalitet har varit honnörsord.

Den tekniska utvecklingen gör att vi anser att radio- och tv-avgiftens konstruktion måste ses över. Det är nu möjligt att ta del av public service-utbudet på så många andra sätt än via en tv-apparat. Folkpartiet välkomnar därför att licenssystemet nu utreds av public service-kommittén. Det behöver också i framtiden finnas en stabil finansieringsmodell som garanterar public service-mediernas oberoende gentemot statsmakten.

Allmän skolpolitik, förskola och skolbarnsomsorg

Motionerna E1–E24, E25 yrkande 1–5 och 7 samt E26–E29

I **motion E1** föreslår motionären att Folkpartiet bör verka för en återgång till statlig skola. Även **motion E2** yrkar att staten övertar ansvaret över skolan.

Motionärernas förslag ligger helt i linje med Folkpartiets gällande politik. Det behövs ett modernt statligt huvudmannaskap för skolan. Det blir allt mer tydligt att kommunaliseringen av skolan har undergrävt alla barns rätt till en likvärdig utbildning. Resultaten i svensk skola har dalat i 20 år. Kommunerna har varit dåliga på att värna om en av sina viktigaste yrkesgrupper: lärarna. Kommunerna har också satsat sina resurser på fel saker – endast hälften av pengarna till skolan går till undervisning. Ansvaret för undervisningen måste föras över till staten så att finansieringen och villkoren för skolorna blir rättvisa och lärare får vara lärare. Med hänvisning till att motionernas förslag i allt väsentligt är tillgodosedda genom partiets gällande ställningstaganden föreslår partistyrelsen att **motionerna E1 och E2 anses besvarade**.

I **motion E3** yrkas att konkurrensförhållandena mellan fristående och kommunala skolor utreds och att partistyrelsen ges i uppdrag att ta fram en rapport eller utredning i detta ämne. Alliansregeringen har genom den nya skollagen gjort regleringen av fristående skolor så lik den för kommunala skolor som möjligt. Ersättningar till fristående skolor ska motsvara kommunens genomsnittliga kostnader – men undantag kan göras om det finns särskilda skäl. Den nya skollagen började gälla så sent som den 1 juli 2011. Partistyrelsen föreslår mot denna bakgrund att **motion E3 anses besvarad**.

Motion E4 föreslår att samma redovisningsregler ska omfatta fristående som kommunala skolor. Partistyrelsen delar motionärernas uppfattning att det är viktigt att allmänheten ska kunna följa de fristående skolornas verksamhet. Alliansregeringen anger i propositionen om en ny skollag att elever, föräldrar och allmänhet ska kunna få del av viktig information om verksamheten. De kan på så sätt bli mer delaktiga och få ökade möjligheter att göra val och påverka verksamhetens utveckling.

För att Skolinspektionen ska behandla en ansökan om att bli godkänd som fristående skola krävs att den sökande lämnar uppgift om aktuell ekonomisk ställning. Finansieringsformerna ska anges. Om det finns extern finansiering (lån, gåvor, ägartillskott) ska de anges, med intyg på att uppgifterna stämmer. Sökanden ska redovisa en likviditetsbudget för det första läsåret och resultatbudget för vardera av de tre första åren. Om ansökan gäller en utökning av verksamheten ska en redovisning lämnas av de intäkter och kostnader som påverkas av utökningen. Moms och sociala avgifter ska ingå i beräkningen.

Även i samband med tillsyn av befintliga skolor granskar Skolinspektionen skolans budget för att se om den uppfyller kraven för stabilitet. Vid något enstaka tillfälle har Skolinspektionen fått besked att de inte har fått ta del av skolans bokslut eftersom affärshemligheter då skulle röjas. Oftast har detta problem då kunnat lösas genom att inspektörerna får granska bokslutet på plats. Möjligen skulle en sekretesslagstiftning som även gäller juridiska personers ekonomiska förhållanden kunna underlätta för Skolinspektionen att få ut samtliga ekonomiska dokument från skolorna. I dag kan Skolinspektionen enbart behandla enskild persons förhållanden med sekretess.

Regeringen har i juli 2011 beslutat tillsätta en utredning för att se över villkor och regler för fristående skolor (dir. 2011:68). Med hänvisning till detta, och det ovan anförda, föreslår partistyrelsen att **motion E4 bör anses besvarad.**

I **motion E5** föreslår motionärerna att Folkpartiet verkar för att elevunderlaget ska påverka tillståndsbeslut vid nyetableringar. Efter ett utredningsförslag (bet. SOU 2008:122) föreslog regeringen i skollagspropositionen att gränsen på 20 elever för godkännande av fristående grundskola skulle tas bort, och så blev också riksdagens beslut. Kravet ersattes av ett krav på att en fristående skola ska ha ett tillräckligt elevunderlag för att långsiktigt kunna bedriva sin verksamhet.

Det fanns i den gamla skollagen inte någon nedre gräns för antalet elever för skolor med offentlig huvudman eller för fristående skolor på gymnasial nivå. Kravet på minst 20 elever för fristående skolor på grundskolenivå var därför inte förenligt med den grundläggande uppfattningen att det bör råda lika villkor för offentliga och fristående skolor. Den tidigare regleringen gav också litet utrymme för att ta hänsyn till tillfälliga variationer i elevantalet.

Alliansregeringen menade dessutom att det inte är givet att det finns en kritisk gräns vid just 20 elever för att bedriva skolverksamhet av hög kvalitet. Det viktiga är att eleverna ges möjlighet till flexibla studiegrupper och till social fostran i olika grupperingar. Alla ansökningar ska prövas likvärdigt utifrån kvalitetskraven, oberoende av den ansökande skolans storlek. Det exakta elevantalet bör således inte vara avgörande för om en huvudman ska ges tillstånd.

Det fanns även i den gamla skollagen möjlighet att göra undantag på kravet för 20 elever om det fanns särskilda skäl, till exempel för att i lägre årskurser möjliggöra skolgång inom rimligt avstånd från elevernas hem i glesbygd, för skolor av typen behandlingshem eller att en nystartad skola behöver en viss tid för uppbyggnad. Detta gav utrymme för

tolkningar och talade i viss mån mot ett krav på minsta antal elever.

Samtidigt måste hänsyn tas till att kraven för godkännande av fristående skolor syftar till att säkerställa att de utbildningar som godkänns har god kvalitet och att skolan har förutsättningar att bedriva sin verksamhet även på längre sikt. Mot bakgrund av att Alliansregeringen tydliggjort att elevantalet fortfarande ska vara en väsentlig faktor för att bedöma en fristående skolas förutsättningar, och att regeringen som nämnts ovan beslutat tillsätta en utredning för att se över villkor och regler för fristående skolor, bör **motion E5 anses besvarad.**

Motion E6 föreslår att partistyrelsen utreder hur elevombud skulle kunna organiseras i landets skolor med Skolinspektionen/BEO som huvudman. Partistyrelsen anser att det är av yttersta vikt att någon opartisk person lyssnar till elever och tar elevers parti när missförhållanden råder.

Barn- och elevombudet (BEO) inrättades 2006. BEO är en del av Skolinspektionen men har samtidigt ett självständigt uppdrag. 20 personer arbetar hos BEO med att ge råd, utreda anmälningar om mobbning och företräda enskilda barn och elever i domstol. BEO samarbetar med Diskrimineringsombudsmannen (DO) och lämnar över ärenden dit som har att göra med diskriminering. DO företräder elever som blivit diskriminerade och utöver också tillsyn genom att granska hur skolor lever upp till diskrimineringslagens krav på förebyggande åtgärder. På DO arbetar nio personer med frågor som rör utbildningssektorn. Därutöver arbetar Barnombudsmannen (BO) med att företräda barns och ungdomars intressen utifrån FN:s barnkonvention. På BO arbetar cirka 20 personer.

Partistyrelsen anser att BEO, DO och BO fungerar tillfredsställande och att någon omorganisation därför inte är nödvändig. Tilläggas kan att alliansregeringen avser att återkomma till riksdagen med en proposition om att införa en så kallad Lex Sarah, det vill säga en skyldighet att anmäla missförhållanden inom skolväsendet, inom både kommunal och enskild verksamhet. Mot denna bakgrund bör **motion E6 anses besvarad**.

Motion E7 yrkar att kommunala och privata skolor inte ska ha rätt att avvisa elever på grund av etnicitet, funktionsnedsättning eller kön. Den nya skollagen innebär en förstärkning av elevens/vårdnadshavarens möjlighet att välja skola. Kommunen ska placera eleven vid den grundskolenhet där elevens vårdnadshavare önskar att eleven ska gå. Kommunen får dock frångå önskemålet om det skulle medföra betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för kommunen. Det kan till exempel inträffa om eleven har en funktionsnedsättning som kräver omfattande ombyggnation och det samtidigt finns en anpassad skola i kommunen. Med den nya skollagen kan kommunens beslut att frångå önskemål om skolplacering överklagas till skolväsendets överklagandenämnd.

Varje fristående skola ska vara öppen för alla elever. Huvudmannen behöver dock inte ta emot eller ge fortsatt utbildning till en elev med omfattande behov av särskilt stöd om hemkommunen beslutar att inte lämna tilläggsbelopp för denna elev. Hemkommunen är nämligen inte skyldig att lämna sådant tilläggsbelopp om det skulle innebära betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för kommunen. Med den nya skollagen har det blivit tydligare att en fristående skola bara kan neka en elev bara i de fall då stödbehovet är så omfattande att hemkommunen inte är skyldig att lämna bidrag för det särskilda stödet. Den fristående skolan kan således inte neka en elev med omfattande stödbehov tillträde om hemkommunen är beredd att ersätta kostnaderna för elevens stödbehov. I den mån den fristående skolan anser att tilläggsbeloppet inte är tillräckligt kan huvudmannen överklaga beslutet enligt reglerna för förvaltningsbesvär.

Skolverket har också visat att fysisk tillgänglighet ofta är en fråga om kunskap hos kommun och personal. Av den anledningen fick Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) år 2009 i uppdrag att informera huvudmän och personal om hur de kan arbeta för att förbättra den fysiska tillgängligheten för barn och elever. Uppdraget redovisades i oktober 2010, men SPSM har även efter det fortsatt arbeta brett för att stödja huvudmännen att göra sina skolor och förskolor så tillgängliga som möjligt i syfte att öka valfriheten för alla elever.

Mot bakgrund av de förstärkningar alliansregeringen gjort på lagstiftningen inom detta område anser partistyrelsen att **motion E7 bör anses besvarad**.

Motion E8 yrkar att det skrivs in i skollagen att den icke-konfessionella utbildningen ska bilda en sammanhållen skoldag. Konfessionella inslag ska enligt motionärerna läggas före och efter den icke-konfessionella utbildningen. **Motion E9** yrkar att konfessionella friskolor inte ska vara tillåtna i Sverige.

Friskolereformen, och den därigenom ökade valfriheten för föräldrar och ungdomar att välja skolform, är en viktig frihetsreform. Europakonventionen ger föräldrar rätt att välja en utbildning med konfessionell inriktning för sina barn. Det har rått oklarhet om detta innebär att den ordinarie undervisningen får innehålla konfessionella inslag. Folkpartiet har därför drivit igenom en rad skärpningar i och med den nya skollagen, som preciserar att all undervisning ska vara icke-konfessionell. Alla skolor, oavsett huvudman, ska följa läroplaner och kursplaner.

Partistyrelsens bedömning är att detta uppfyller alla krav som kan ställas på att skolundervisningens innehåll ska vara sakligt, baserat på vetenskap och fritt från konfessionella inslag. Alla elever ska behandlas lika, oavsett kön, etnicitet, trosuppfattning eller sexuell läggning. Frågan om huvudmannaskapet i sig är mer komplicerad. Ett förbud för vissa typer av organisationer (religiösa samfund) att bedriva viss verksamhet, som friskolor, skulle sannolikt inte vara juridiskt hållbart och skulle kollidera med principen om statens neutralitet.

Vid en fristående skola får utbildningen i övrigt – alltså utanför undervisningens ram – ha konfessionella inslag som andakter eller bönestunder. Dessa ska vara frivilliga för barnet eller eleven. För små barn är det föräldrarna som bestämmer om de ska delta i inslagen men i takt med stigande ålder och utveckling ska barnets synpunkter få större utrymme. En fristående skola kan inte göra deltagande i konfessionella inslag till ett villkor för mottagande eller fortsatt skolgång. Partistyrelsen har förståelse för motionärernas argumentation om att de konfessionella inslagen bör ligga utanför den sammanhållna skoldagen men en reglering av detta skulle inkräkta på skolornas självbestämmande. Det kan också vara så att vissa konfessionella inslag inte låter sig genomföras på morgonen eller efter skoldagens slut.

I den nya skollagen får Skolinspektionen skärpta sanktionsmöjligheter och förbättrade verktyg för sin granskning.

Det innebär bland annat att fristående huvudmän kan bli skyldiga att lämna uppgifter om vilka bidrag de får.

Som liberaler är det inte vår roll att värdera andras livsval. Politiker ska enbart sätta ramarna för vad som är acceptabelt i det öppna samhället. De skärpningar Folkpartiet genomfört av regelverket kring religiösa friskolor måste anses uppfylla detta. Mot denna bakgrund anser partistyrelsen att **motionerna E8 anses besvarad och E9 avslås**.

Motion E10 yrkar att det alltid ska vara möjligt att välja offentligt egen regi, att kommuner vid upphandling av befintlig verksamhet ska erbjuda elever/vårdnadshavare att vidhålla sitt tidigare val av driftsform, att kommuner vid upphandling, avknoppning och motsvarande alltid ska efterhöra elevens/vårdnadshavarnas val av driftform före beslut och att kommunen ska vara skyldig att avbryta en upphandling av befintlig verksamhet om ett flertal av eleverna/vårdnadshavarna väljer att vidhålla sitt tidigare val av driftsform.

Partistyrelsen anser att det bör finnas kommunala och fristående skolor och förskolor att välja mellan. Alliansregeringen införde 2009 en barnomsorgspeng, som innebär en etableringsfrihet för fristående verksamheter inom pedagogisk omsorg. Folkpartiet har agerat för att skärpa reglerna för avknoppningar, så att sådana ska ske efter samråd med eleverna/vårdnadshavarna. Inom vuxenutbildning och sfi införde alliansregeringen den 1 januari i år möjlighet för enskilda utbildningsanordnare att ansöka om så kallad betygsrätt, vilket innebär att utbildningsanordnarna, efter att ha beviljats betygsrätt från Skolinspektionen, kan lämna anbud till exempelvis arbetsförmedlingar och företag på samma sätt som kommunen gör. Därmed upprättas lika konkurrensvillkor och de vuxna får större valmöjligheter att välja utbildningar som de efterfrågar. Mot denna bakgrund anser partistyrelsen att **motion E10 bör anses besvarad.**

I **motion E11** yrkar motionären att det tas ansvar i en kommun för den framtida utbildningen för våra unga, och argumenterar att fler friskolor trots bristande elevunderlag drabbar både fristående skolor och kommunala skolor.

I den nya skollagen är det Skolinspektionen som ska godkänna att fristående skolor startar, och det bara om de inte innebär påtagliga negativa följder på lång sikt för eleverna eller för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna i den kommun där utbildningen ska bedrivas. Om godkännandet avser gymnasieskola eller gymnasiesärskola ska följderna i närliggande kommuner för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna också beaktas. Denna ordning anser partistyrelsen överensstämma med den riktning som motionären önskar och partistyrelsen anser därför att **motion E11 bör anses besvarad**.

Motion E12 yrkar att kriminella eller personer med ett kriminellt förflutet ska förbjudas att driva eller leda en fristående förskola eller skola. Partistyrelsen håller med motionären om att det är viktigt att den som driver och leder en skola är lämplig för uppdraget. Det görs också en registerkontroll av dem som söker anställning i förskola eller skola, för att kontrollera att de inte är dömda för vissa brott.

Den som prövas i dag är huvudmannen, det vill säga ägaren av verksamheten. Om ett bolag som driver friskolor köps upp sker dock ingen prövning av den nye ägaren. Partistyrelsen anser att så bör ske, och att även den som har inflytande över verksamhetens ledning, såsom styrelseledamot eller verkställande direktör, ska prövas. Regeringen har i juli 2011 beslutat tillsätta en parlamentarisk utredning (dir. 2011:68) under Lars Leijonborgs ledning för att se över regelverket och bland annat belysa frågan om Skolinspektionen ska ges en utökad möjlighet att granska huruvida förutsättningarna för godkännandet som huvudman även fortsättningsvis är uppfyllda i det fall en ny fysisk eller juridisk person får ett väsentligt inflytande i en tidigare godkänd fristående skola. **Motion E12 bör med detta anses besvarad.**

Motion E13 yrkar att skolans läsårstider och lärarnas arbetstider anpassas (**yrkande 1**) samt att elevernas undervisningstid utökas (**yrkande 2**). Sedan kommunaliseringen har lärarna drabbats av en minskad frihet att styra över sin arbetstid. Fokus har förskjutits till uppgifter som inte har med kunskapsförmedling och undervisning att göra. Lärarnas arbetstider är dock en fråga för arbetsmarknadens parter. Många lärare har gått med på avtal som innebär att de övergått till fyrtiotimmarsveckor. När det gäller läsårstider anges i skollagen att läsåret ska delas in i två terminer och omfatta högst 190 dagar. Partistyrelsen anser att det utöver detta är huvudmännens sak att fördela undervisningstiden över lämpliga dagar.

Även om internationella jämförelser inte alltid är helt rättvisande och det inte finns ett direkt samband mellan undervisningstid och måluppfyllelse, är partistyrelsen i grunden positiv till förslaget i **yrkande 2** om att utöka den samlade undervisningstiden. I alliansens skarpa vallöften 2010 ingick att antalet undervisningstimmar i skolans lägre årskurser ska öka, vilket ligger i linje med motionärens förslag på denna punkt.

Att öka antalet undervisningstimmar är dock kostsamt. Partistyrelsen anser också att vi måste ge de många och genomgripande reformer som Folkpartiet sjösatt tid att verka, innan det kan bli aktuellt att besluta om så här stora förändringar. Utvecklingen på sikt, med ökade krav på utbildning för morgondagens arbetsmarknad, går dock otvetydigt i den riktning som motionärerna aktualiserar. Med detta föreslår partistyrelsen att **motion E13 anses besvarad**.

I **motion E14** yrkas att skolan garanterar undervisning de timmar som man utlovat i timplanen samt att skolan ska redovisa hur stor andel av den planerade undervisningen som genomförts och att den informationen ska vara tillgänglig för föräldrarna.

Partistyrelsen instämmer i att det är centralt att timplanen uppfylls. Det har uppmärksammats att det finns brister i den interna uppföljningen av detta, inte minst för elever som byter skola. I och med att Skolinspektionen har stärkts och detta är en av de frågor som inspektionen granskar vid sin tillsyn av skolor, uppmärksammas föräldrar och elever alltmer på denna fråga. Partistyrelsen förväntar sig därför att en bättring kommer att ske på detta område. Därmed föreslås **motion E14 yrkande 1 anses besvarat**. Partistyrelsen anser att Folkpartiet ska verka för att skolor redovisar hur stor andel av den planerade undervisningstiden som genomförts och **föreslår att motion E14 yrkande 2 bifalls**.

Motion E15 yrkar att en litteraturkanon införs i skolan. Motionären anför att elever genom litteratur lär känna svensk samtid och historia och vardagen i andra länder och får inblickar i andras tankegångar.

Partistyrelsen vill inledningsvis nämna att Folkpartiet sedan tidigare tagit ställning för en litteraturkanon i skolan. Liksom motionären anser partiet att det är av stor vikt att elever ges chansen att upptäcka nya tänkesätt och bredda sina mentala horisonter genom läsning. En litteraturkanon

ska dock ses som ett redskap och inte som ett mål i sig. Det är också viktigt att utformningen av en litteraturkanon inte detaljstyrs från politiskt håll utan att detta överlåts till oberoende personer med sakkunskap från skolans och kulturens områden. Partistyrelsen vill alltså inte binda sig för just den detaljerade utformning som ges i motionen, utan föreslår att **motion E15 anses besvarad**.

Motion E16 yrkar att Folkpartiet ska verka för en skolpolitik för utanförskapsområden i enlighet med vad i motionen anförs. Motionen tar bland annat upp vikten av att skolor i utanförskapsområden profilerar sig och knyter till sig särskilt kompetenta och välbetalda lärare, att modersmålsorganisationen är välfungerande, att dagstidnings- och romanläsning bland elever stimuleras, att sommarkurser anordnas och att studiecoacher bör anställas för att kartlägga skolkande elever som är i riskzonen för att hamna i missbruk och kriminalitet. Motionen lyfter också fram framgångsrika exempel med språk- och matematikcoacher.

Motion E17 yrkar att Folkpartiet verkar för en särskild långsiktig satsning för de skolor i socialt och ekonomiskt utsatta områden som når lägst resultat i Sverige. Motionärerna vill att staten och berörda kommuner kraftsamlar och tar fram en konkret strategi för att lyfta resultaten. Skolverket bör enligt motionen omgående ges i uppdrag att identifiera vilka skolor i Sverige som under lång tid haft stora behov av insatser, lägga upp en handlingsplan för var och en och sedan anslå tillräckliga resurser. Motionen anger avslutningsvis att ingen rektor på någon av de identifierade skolorna ska behöva lägga orimligt med tid på att få ekonomin att gå ihop.

Motionärerna tar upp mycket angelägna frågor och det är glädjande att alliansregeringen har aviserat en satsning om 60 miljoner kronor på skolor i utanförskapsområden. Den socioekonomiska fördelningen av skolpengen kan i många kommuner bli bättre. Det är viktigt att fördelningen sker utifrån kunskap om vilka faktorer som är mest avgörande. Föräldrars utbildningsnivå påverkar hör till exempel elevers förutsättningar i hög grad, liksom vid vilken ålder utlandsfödda elever anlände till Sverige.

Partistyrelsen anser att det är viktigt att skolor i utsatta områden ges möjlighet att profilera sig, med särskilda program och riktigt duktiga lärare. För att det senare ska vara möjligt krävs högre löner.

Modersmålsundervisningen är i dag ofta frikopplad från skolverksamheten i övrigt och ges bara i få timmar, efter ordinarie skoldag. Då är eleverna trötta och dåligt motiverade. Det är dessutom mycket svårt att finna behöriga lärare. Studiehandledning på modersmålet förekommer sällan och det råder stor oklarhet om vad studiehandledning innebär.

Partistyrelsen instämmer i vikten att stimulera eleverna att läsa dagstidningar och skönlitteratur. Regeringens satsningar på sommarkurser har nått många elever som lyckats hämta in icke godkända betyg. Partistyrelsen instämmer också i vikten att tidigt fånga in elever som skolkar, eftersom ströfrånvaro kan utvecklas till att bli längre perioder av ogiltig frånvaro. Därför välkomnar partistyrelsen att ogiltig frånvaro nu ska noteras i terminsbetyget. Med det ovan anförda föreslås **motion E16 och E17 anses besvarade**.

Motion E18 yrkar att Folkpartiet verkar för att förmåga att hålla inlämningstider förs in bland betygskriterierna i samtliga ämnen på grundskolan och gymnasiet. Partistyrelsen instämmer i att det är viktigt att skolan bibringar eleverna kunskaper i hur man planerar sitt arbete och att de, inte minst genom kontakter med arbetslivet, får lära sig att förmåga att lämna in uppgifter i tid är oerhört centralt. Det är ett stort problem att elever lämnar in uppgifter för sent. Det riskerar att leda till att lärarna i stället för inlämningsuppgifter använder sig av prov, vilket i sin tur leder till en snävare redovisning av elevernas kunskaper.

Hur en lärare bedömer en inlämningsuppgift är upp till läraren, men betygen över hela ämnet eller kursen måste enligt styrdokumenten enbart handla om kvaliteten på det arbete eleven presterat. Det får inte vara en fråga om en betygsättning av elevens personlighet. Läroplanen för grundskolan betonar dock att skolan ska klargöra för elever och föräldrar vilka krav skolan ställer och att skolan är tydlig i fråga om arbetsformer. Ett mål som anges i läroplanen är att varje elev tar ett personligt ansvar för sina studier. Med detta föreslås **motion E18 anses besvarad**.

Motion E19 föreslår att alla elever garanteras minst tre lektionstimmar idrott per vecka. Partistyrelsen instämmer i betydelsen av att elever och ungdomar rör på sig. Det är i unga år som vanor grundläggs och för folkhälsan har stillasittandet blivit ett allvarligt problem. Ämnet idrott och hälsa har ett särskilt ansvar för detta inom skolan.

Alliansregeringen har därför i den nya kursplanen för ämnet idrott och hälsa förtydligat att det är fysisk aktivitet som är ämnets kärna. Regeringen har också beslutat att gå emot Timplanedelegationens förslag om att timplanen ska avskaffas. Om så hade skett är det stor risk att just de praktiska ämnena hade fått stryka på foten. Därför finns nu 500 timmar reserverade för idrott och hälsa under grundskolans nio år. I läroplanen står vidare angivet att eleverna ska få daglig fysisk aktivitet inom ramen för skoldagen, ett mål som alltså gäller generellt och inte är kopplat strikt till idrottsämnet. Med detta föreslår partistyrelsen att **motion E19 anses besvarad**.

Motion E20 föreslår att den nya läroplanen revideras för att bli tydligare vad gäller teknik och vetenskapsämnen, att skolor utrustas med intressant laborativ utrustning samt böcker och andra media som stimulerar intresset för teknik och vetenskap samt att lärarutbildningen innehåller moment där nya lärare får grundläggande kunskap att stimulera tekniskt och naturvetenskapligt intresse. Att elever blir kunniga i naturvetenskap och teknik är av vitalt intresse för att Sverige på sikt ska kunna konkurrera i det globala perspektivet. För att skapa ett större intresse hos eleverna är det viktigt att ta tillvarata de tidiga skolåren.

Skolverket genomför en rad insatser för att stödja och utveckla undervisningen i naturvetenskap och teknik i tidiga åldrar. Just nu pågår en särskild satsning på matematik, naturvetenskap och teknik (MNT) på 600 miljoner kronor. När det gäller läroplanen och kursplanerna har de precis kommit av trycket och bör få en chans att verka innan de åter revideras. När det gäller utrustning och läromedel hör de till huvudmannens ansvar. I den nya lärarutbildningen blir alla lärare för de mindre barnen behöriga att undervisa i matematik, NO och teknik. Matematik blir obligatoriskt för mellanstadielärare. Partistyrelsen anser dock att ytterligare insatser behövs på detta område och att Teknikdelegationens förslag bör tjäna som inspiration för regeringen. Med det som ovan anförts anser partistyrelsen att **motion E20 bör anses besvarad**.

Motion E21 och motion E22 behandlar vikten av musik för barns inlärning. **Motion E21** yrkar på en forskarledd undersökning med målsättningen att undersöka vad som

händer med skolmiljö, studieresultat, individutveckling och samhället i stort när alla barn får sjunga och spela tillsammans på skoltid varje dag. **Motion E22** yrkar att alla barn i svensk skola ska få chansen att möta all slags musik och få upptäcka intresse och fallenhet att själv spela ett instrument eller sjunga; att sång och instrumentalmusik ska vara obligatoriskt ämne i skolan i årskurserna 1–3 med regelbunden undervisning varje vecka för att sedan följas av frivilligt musikutövande i grundskolans årskurser 4–9.

Partistyrelsen instämmer i att kunskaper i musik och musikutövande är viktiga för barns utveckling. Musik är därför ett obligatoriskt ämne i grundskolan med en garanterad undervisningstid på 230 timmar. I den nya kursplanen anges att eleverna ska ges möjlighet att utveckla kunskap att använda röst och musikinstrument. För årskurserna 1–3 innebär detta sång och spel i olika former: unison sång, kanon och växelsång samt ensemblespel. Slagverk, stränginstrument och tangentinstrument med variation av rytm, klang och dynamik hör också till det centrala innehållet. För årskurserna 4–6 gäller sång, melodispel och ackompanjemang i ensembleform i olika genrer. För årskurserna 7–9 hör bland annat sång, melodispel och ackompanjemang i ensembleform med genretypiska musikaliska uttryck till det centrala innehållet, liksom ackord- och melodiinstrument, bas och slagverk för spel i olika ton- och taktarter. När det gäller forskning anser partistyrelsen att det för den akademiska friheten är av yttersta vikt att lärosätena själva fattar beslut om vilka forskningssatsningar som bör göras. Därmed föreslår partistyrelsen att **motionerna E21 och E22 bör anses besvarade**.

Motion E23 yrkar på förbud av läskförsäljning i skolkafeteriorna och **motion E24** vill förbjuda försäljning av s.k. utrymmesmat (såsom godis, läsk och kakor) i skolkafeteriorna.

Ohälsa och fetma är ett växande problem bland ungdomar och det är frestande att ta till drastiska åtgärder. Partistyrelsen anser dock att det är bättre att arbeta med långsiktig attitydförändring och stärka kunskapen om vad som är bra livsmedel. En risk med att begränsa utbudet i skolkafeteriorna är att eleverna i stället går över gatan till närmsta kiosk för att där inhandla det förbjudna. Ungdomar måste i stället i skolan få stöd att lära sig att handskas med de valmöjligheter som livet utanför skolan innebär. I grunden är detta en fråga som måste avgöras på lokal nivå och inte genom tvingande nationella regler.

På Folkpartiets initiativ har det nu första gången införts en tydlig bestämmelse i skollagen om att skolmaten måste vara näringsriktig. Det är viktigt att personalen som lagar skolmaten erhåller utbildning om vad detta innebär. Med detta bör **motionerna E23 och E24 anses besvarade**.

I **motion E25 yrkande 1–5 samt 7** föreslås att landsmötet uttalar att obligatoriska ämnen på gymnasiet tas bort och i grundskolan de tre kärnämnena räcker som påtvingade (**yrkande 1**), att anordnare av arbetsmarknadsutbildning, yrkeshögskoleutbildning, komvux, högskola och folkhögskola med plats över bör få erbjuda obehöriga sökande ett av en myndighet godkänt inträdesprov (**yrkande 2**), att asylsökande bör omfattas av skolplikten (**yrkande 3**), att friskolors möjligheter att ta ut vinst inte borde minska (**yrkande 4**), att skolmaten bör bli avgiftsfri (**yrkande 5**) och att gymnasieelever som går mellanåret vid en utlandsskola som följer den svenska läroplanen borde få avgiften betald (**yrkande 7**).

Partistyrelsen yrkar **avslag på motion E25 yrkande 1**. Grundskolans syfte är att ge en gemensam kunskapsbas och är uppbyggd utifrån de ämnen som anses nödvändiga för att varje elev ska kunna utvecklas och klara sig i samhället.

Partistyrelsen yrkar **avslag på motion E25 yrkande 2**. De behörighetskrav som finns för exempelvis gymnasiet, Yrkeshögskolan och lärosätena anger vad man ska kunna för att klara av utbildningen. Partistyrelsen anser att det skulle minska genomströmningen och sänka kvaliteten på antagningarna om man skulle anamma motionärens förslag. Det finns dock möjlighet till validering av tidigare utbildningar och erfarenheter för den som söker tillträde till högre utbildning. När det gäller vuxenutbildningen är de som inte har genomgått grundskola garanterade plats och i samband med den nya skollagen skrivs in att den som har läst ett yrkesprogram och vill ha högskolebehörighet också har rätt att läsa på komvux.

Partistyrelsen anser att asylsökande barn och ungdomar ska ha rätt att gå i skola och välkomnar regeringens överenskommelse med Miljöpartiet om att även barn som vistas i landet utan tillstånd ska ges denna rätt. Partistyrelsen anser dock, i likhet med utredningen Skolgång för alla barn, att det inte är rimligt att ålägga barn en skolplikt innan något beslut har fattats om att de alls får stanna här i landet. Kommunerna har dock en viktig uppgift att uppmuntra föräldrarna att låta barnen gå i skolan. Därmed föreslås **motion E25 yrkande 3 anses besvarat**.

De flesta fristående skolor går inte med vinst. Alltför många saknar en ekonomisk buffert och har därför svårt att klara oförutsedda utgifter. Partistyrelsen anser att en fristående skola ska kunna gå med vinst och göra vinstuttag eftersom det är viktigt med incitament för dem som bedriver fristående verksamhet. Problemet är om ägarna till en fristående skola tar ut vinst samtidigt som kvaliteten på skolan är bristande. På Folkpartiets initiativ har regeringen aviserat en utredning inom området, där denna fråga lämpligen bör behandlas. Därmed bör **motion E25 yrkande 4 anses besvarat**.

På gymnasienivå är det inte förbjudet att ta ut avgift för skolmåltider, men i de allra flesta kommuner är skolmaten kostnadsfri också i gymnasieskolan, vilket är positivt. Detta är dock en fråga som avgörs lokalt. Mot denna bakgrund bör **motion E25 yrkande 5 anses besvarat**.

Elevavgifter får tas ut för utbildningen vid en utlandsskola. Det står i lagstiftningen att avgifterna måste vara skäliga med hänsyn till det statsbidrag som lämnas och skolans kostnader (förutsatt att kostnaderna kan anses rimliga för verksamheten). Det finns många viktiga reformområden på skolans område och partistyrelsen vill inte i dag binda sig för att just regelverket för utlandsskolor behöver ses över. Mot denna bakgrund bör **motion E25 yrkande 7 anses besvarat**.

Partistyrelsen övergår nu till att behandla de motioner som tar upp förskola och skolbarnsomsorg. Frågan om barnomsorg på obekväm arbetstid (”nattis”) behandlas dock under det jämställdhetspolitiska avsnittet.

I **motion E26** föreslår motionären att Folkpartiet ska verka för att Sverige ska införa en regel på hur många kvadratmeter av förskolans yta ett barn behöver.

I den nya skollag som trädde i kraft 1 juli 2011, och som Folkpartiet är huvudarkitekt bakom, tydliggörs att huvudmannen för förskolan ska se till att barngrupperna har en lämplig sammansättning och storlek och att barnen även i

övrigt erbjuds en god miljö. Förskolan blir också en egen skolform och får en stärkt pedagogisk roll

Personalens kompetens och förmåga att arbeta strukturerat med barnen är en nyckelfaktor för förskolans kvalitet. Även personaltäthet och barngruppernas storlek är viktiga kvalitetsfaktorer. Det finns dock inga belägg för att det skulle finnas någon gruppstorlek eller personaltäthet som är den optimala i alla sammanhang. Förutsättningarna varierar från grupp till grupp och från tid till annan. En gruppstorlek eller personaltäthet som är lagom i en förskola behöver inte vara det i en annan. De olika pedagogikernas behov ser olika ut. Som exempel kan nämnas den pedagogiska formen ”Ur och skur” som bygger på mycket utevistelse och kräver mindre lokaler. Att lagstifta om barngruppernas storlek är därför en trubbig metod. Partistyrelsen föreslår därmed att **motion E26 anses besvarad**.

I **motion E27** föreslår motionären i **yrkande 1** att kommun med familjedaghem som saknar kontakt med svenska språket ska vara skyldig att inrätta öppen språkförskola. I **yrkande 2** föreslås att familjedaghem som saknar kontakt med svenska språket ska vara skyldig att delta i öppen språkförskola. I **yrkande 3** föreslås att dagbarnvårdare som inte är svenskspråkig ska vara skyldig att medverka i språkutbildning. I **yrkande 4** föreslås att familjer som tar emot vårdnadsbidrag och som saknar kontakt med svenska språket ska vara skyldig att delta i öppen språkförskola.

Partistyrelsen delar motionärens åsikt kring vikten av att alla barn ges goda grundläggande förutsättningar att utveckla sina språkkunskaper i svenska redan i förskoleåldern.

Verksamheterna pedagogisk omsorg (där familjedaghem ingår) och öppen förskola är inte utbildning och därmed inte en del av skolväsendet, men regleras i den nya skollagen under annan pedagogisk verksamhet. Det ställs kvalitetskrav på verksamheten vad gäller personalens utbildning, barngruppernas sammansättning och storlek och lokalernas anpassning. Den värdegrund och de normer och värden som anges i förskolans läroplan ska genomsyra verksamheterna.

Den nya skollagen som trädde i kraft den 1 juli 2011 fastslår i kraven i pedagogisk omsorg att personalen ska ha en utbildning med inriktning mot barn eller erfarenhet av att arbeta med barn i de åldrar det gäller. Detta ska bibehålla den höga kvalitet som generellt sett redan finns inom den pedagogiska omsorgen. Det slås också fast att läroplanen för förskolan ska vara vägledande för familjedaghemmen, ett krav som i praktiken förutsätter att personalen talar svenska. Det mål som motionären eftersträvar uppnås bäst genom tydliga kvalitetskrav på familjedaghemmen och övrig pedagogisk omsorg.

De öppna förskolorna utgör en viktig mötesplats för verksamheter inom pedagogisk omsorg, och för föräldrar som är hemma med sina barn. Dagbarnvårdare kan i den öppna förskolan, under ledning av förskollärare, få stöd för den pedagogiska utvecklingen av sin egen verksamhet. Även andra former av pedagogisk omsorg bör kunna använda den öppna förskolan som resurs för erfarenhetsutbyte, social gemenskap och för utveckling av den egna verksamheten. Med hänvisning till detta föreslår partistyrelsen att **motion E27 anses besvarad**.

I **motion E28** föreslår motionären att skolbarnomsorg ska erbjudas alla barn oberoende av vårdnadshavarens situation. Partistyrelsen delar motionärens uppfattning att alla barn ska ha tillgång till skolbarnomsorg. Verksamheten utgör en viktig plattform för både lärande och sociala relationer och skolmiljön ska kunna erbjuda en positiv motkraft när hemmiljön inte är optimal.

Den nya skollagen som regeringen nu infört och som trädde i kraft den 1 juli 2011 förtydligar fritidshemmens roll i att de i ökad utsträckning ska stödja skolarbetet, till exempel med läxhjälp. Utbildningen till fritidspedagog blir i den nya lärarutbildningen, som startar hösten 2011, en särskild inriktning inom grundlärarutbildningen.

Skollagen säger att en elev ska erbjudas utbildning i fritidshemmet i den omfattning som behövs med hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete eller studier eller om eleven har ett eget behov på grund av familjens situation i övrigt. Även i andra fall än de som nämnts här ska eleven erbjudas utbildning i fritidshem, om de av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling. Partistyrelsen bedömer att detta väl tillgodoser motionärens förslag och föreslår därför att **motion E28 anses besvarad.**

I **motion E29** föreslår motionären i **yrkande 1** att landsmötet uppdrar åt partistyrelsen att arbeta för att alla barn i svensk förskola får sjunga, dansa och träna rytmik som frekvent återkommande inslag i de dagliga rutinerna. I **yrkande 2** föreslås att landsmötet uppdrar åt partistyrelsen att arbeta för att all förskollärarutbildning obligatoriskt inkluderar röst- och sångträning, enkelt ackompanjemangsspel, kunskap om barnrösten och hur den fungerar, rytmik samt får lära sig en bred sångrepertoaranpassad för barnens behov och olika utvecklingsfaser.

I förskolans läroplan sägs: ”Att skapa och kommunicera med hjälp av olika uttrycksformer såsom bild, sång och musik, drama, rytmik, dans och rörelse, liksom med hjälp av tal- och skriftspråk utgör både innehåll och metod i förskolans strävan att främja barns utveckling och lärande.” Det tydliggörs också att förskolan ”ska sträva efter att varje barn utvecklar sin skapande förmåga och sin förmåga att förmedla upplevelser, tankar och erfarenheter i många uttrycksformer, som lek, bild, rörelse, sång och musik, dans och drama”.

Den nya förskollärarutbildningen, liksom den gamla, utformas på varje lärosäte utifrån examensmålen i högskoleförordningen. Det finns inget specifikt om sång och rytmik i dessa, men generellt om att erhålla kunskaper som behövs för att utöva yrket och om estetiska läroprocesser, samt att kunna visa förmåga att skapa förutsättningar för alla barn att lära och utvecklas genom lek och skapande verksamhet. Varje lärosäte utformar självt utbildningen och dess innehåll konkretiseras i lärosätenas kursplaner. Partistyrelsen anser att **motion E29** därmed kan anses **besvarad**.

Grundskola och gymnasieskola

Motion E30–E45

Motion E30 behandlar i sex yrkanden grundskolans nationella prov i jämförelse med slutbetygen i årskurs nio. Partistyrelsen instämmer med motionären i att betygsättningen ska överensstämma med varje elevs kunskapsnivå. De nationella proven är betydelsefulla som stöd för en likvärdig betygsättning. På senare tid har skillnaden mellan provresultaten och elevernas betyg vuxit sig större och det har också funnits en oro för huruvida proven rättas på ett likvärdigt sätt.

Partistyrelsen välkomnar därför att regeringen gett Skolinspektionen i uppdrag att analysera hur de nationella proven fungerat. Skolinspektionen har genomfört granskningen två år i rad och konstaterade efter den senaste granskningen att avvikelserna mellan ursprungsrättarens och Skolinspektionens bedömning är omfattande för vissa delprov. I exempelvis svenska B har ursprungsrättaren och Skolinspektionen satt olika betyg på nära hälften av proven och oftast har Skolinspektionen gjort en strängare bedömning.

Partistyrelsen vill också uppmärksamma vikten av att genomförandet av de nationella proven görs på ett likvärdigt sätt. Alla elever ska se provet för första gången på det datum som Skolverket bestämt – det får inte vara så att vissa elever får flera veckor på sig att förbereda sig.

När det gäller motionärens yrkande att eleverna måste ges en kraftigt höjd kunskapsnivå i matematik och svenska, vill partistyrelsen påminna om de stora satsningar som genomförts av alliansregeringen på läsa-skriva-räkna-området. Ytterligare satsningar är nödvändiga, inte minst inom matematiken, som är ett ämne som drabbats extra hårt av trenden mot eget arbete och att eleverna ska forska själva. Utan ett aktivt lärarstöd har många elever svårt att erhålla djupare förståelse av matematiska problem.

Alliansregeringen har fattat beslut om en utökning av undervisningstiden i matematik. Riksdagen har också nyligen fattat beslut om nya kunskapskrav i alla ämnen. Dessa bör få en chans att träda i kraft innan de revideras. Mot denna bakgrund föreslår partistyrelsen att **motion E30 anses besvarad**.

Motion E31 behandlar utformningen av betygsstatistiken för grundskolan. Partistyrelsen kan konstatera att det är viktigt att statistiken är rättvisande, möjliggör studier över tid och tar upp relevanta variabler, men att de statistiska modellerna bäst väljs ut av ansvarig myndighet och inte är en fråga för politiken. Mot denna bakgrund bör **motion E31 anses besvarad**.

Motion E32 yrkar att simundervisning införs från årskurs ett. I den nya kursplanen för Idrott och hälsa införs som centralt innehåll att balansera, flyta och simma i mag- och ryggläge. Mot denna bakgrund bör **motion E32 anses besvarad**.

Motion E33 yrkar att det sker en utökning med två matematiklektioner per vecka i årskurserna 7–9 och att en frivillig två veckors sommarskola införs i matematik och svenska. Regeringen har lämnat statsbidrag för satsningar på sommarskolor för elever som inte nått målen. Alliansregeringen har också fattat beslut om en utökning av undervisningstiden i matematik. Mot denna bakgrund bör **motion E33 anses besvarad**.

Motion E34 yrkar att det bör uppmärksammas att grundskolans matematik också ska vara grunden till gymnasiets matematikkurser. Partistyrelsen instämmer i att grundskolan har ansvar för att eleverna inte ska ha kunskapsluckor när de påbörjar gymnasiet. Alliansregeringen har också skärpt antagningskraven till gymnasiets nationella program, så att eleverna ska vara bättre förberedda när de påbörjar gymnasieutbildningen. Med detta sagt har också gymnasielärarna, som alla lärare, att möta varje elev som han eller hon har ansvar för på dess nivå och ge stöd. Med det ovan anförda föreslår partistyrelsen att **motion E34 anses besvarad**.

Motion E35 yrkar att införa ”Grön flagg” (eller motsvarande satsning) i kommande handlingsprogram gällande förskola och skola för de tidiga åldrarna. ”Grön flagg” är en utmärkelse för förskolor och skolor som arbetar med hållbar utveckling. Partistyrelsen anser inte att det är politikens uppgift att bestämma vilka utmärkelser skolor arbetar mot, men vill framhålla att utbildning är ett viktigt verktyg i arbetet med att bygga ett hållbart samhälle. I läroplanerna lyfts hållbar utveckling fram som ett övergripande perspektiv som ska genomsyra all undervisning. Ett av läroplanens mål är att elever ska kunna ta ställning i frågor och handla i situationer som är centrala för hållbar samhällsutveckling. Även i utkasten till nya kursplaner tydliggörs att olika perspektiv på hållbar utveckling är en central del i undervisningen i bland annat ämnena biologi, geografi, hem- och konsumentkunskap och teknik. Mot denna bakgrund bör **motion E35 anses besvarad**.

Motion E36 yrkar att kunskaper om äldre människor ska ingå som en obligatorisk del i samhällskunskap i grundskolans årskurs nio. Motionären framhäver att för att få ungdomar intresserade av och få en positiv syn på den åldrande människan bör kunskaper om livet efter 65 år läras ut.

I läroplanen slås fast att skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Kursplanen i svenska anger att skönlitteratur som belyser människors villkor, identitets- och livsfrågor ska ingå i undervisningen. I biologi ska bland annat frågor om identitet och faktorer som påverkar hälsan tas upp. Kunskaper om pensionssystemet ingår i samhällskunskap för årskurserna 7–9. Mot denna bakgrund anser partistyrelsen att de behov som motionären tar upp är tillgodosedda. **Motion E36 bör därför anses besvarad**.

Motion E37 behandlar obligatorisk självskattning och screening för flickor i årskurserna 1–9 vid indikation om beteendestörning, misstanke om särskilda behov och avvikande beteende.

Partistyrelsen delar motionärens bedömning att det är angeläget att flickor med exempelvis ADHD ges mer stöd. Det är viktigt att detta görs på ett sätt som inte blir utpekande för de enskilda individerna. Det är dock inte politikens sak att bestämma metoder för detta arbete utan den frågan ska avgöras av personalen utifrån sin yrkeskompetens. Det är glädjande att Alliansregeringen genomfört en stor elevhälsosatsning och partistyrelsen välkomnar ytterligare satsningar på elevhälsans personal. Mot denna bakgrund **bör motion E37 anses besvarad**.

Motion E38 yrkar att den nya läroplanen revideras så att familje- och barnkunskap får en mer framträdande roll. Partistyrelsen instämmer att familje- och barnkunskap är av stor betydelse. I den nya kursplanen för samhällskunskap finns kunskaper om familjen med som en del av det centrala innehållet för undervisningen. Eleverna ska enligt kursplanen också få kunskaper om barns rättigheter. Mot denna bakgrund bör **motion E38 anses besvarad**.

Motion E39 yrkar på tydliga och styrande riktlinjer för att avsätta resurser till elever med särskilda behov. Partistyrelsen anser att det är en mycket angelägen fråga som motionären tar upp. Skolan har i uppdrag att ge varje elev förutsättningar att nå målen. I läroplanen fastslås: ”En likvärdig utbildning innebär inte att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov.”

Det ställs, som motionärerna påpekar, extra stora krav på grundskolans stödinsatser när särskolan enbart kommer att ta emot elever med utvecklingsstörning. Alliansregeringen

har i den nya skollagen skärpt rätten till stöd, bland annat genom rätten att överklaga åtgärdsprogram – eller bristen på åtgärdsprogram. Genom att åter utbilda speciallärare och genom att specialpedagogik hör till de områden som ingår i lärarutbildningen för alla blivande lärare, har också elevernas möjligheter att få kvalificerat stöd stärkts. Mot denna bakgrund **bör motion E39 anses besvarad**.

I **motion E40 yrkande 1** föreslås att alla elever ska ha tre stycken tvåveckors praoperioder inom olika yrkesområden. I timplanen anges att 1 800 timmar ska användas till skolans val, vilket ska räcka till både praktisk arbetslivsorientering (prao) och undervisning i ett eller flera ämnen. Partistyrelsen anser att denna reglering är tillräcklig och att skolorna själva bäst kan avgöra hur de vill lägga upp praoperioderna. Mot denna bakgrund yrkar partistyrelsen att **motion E40 yrkande 1 avslås**.

Motion E41 föreslår att studie- och yrkesvägledning i ett första steg skiljs från skolans organisation och i ett andra steg konkurrensutsätts. Partistyrelsen noterar att studie- och yrkesvägledarna har två uppdrag. Den ena är att ha god kunskap om utbildningsväsendet och den andra är att vara väl orienterad om arbetsmarknaden. För att kunna utföra sitt första uppdrag är det en fördel att studie- och yrkesvägledaren är knuten till skolans organisation. Partistyrelsen yrkar därför **avslag på motion E41**.

Motion E40 yrkande 2 föreslår att studie- och yrkesvägledare ska finnas på varje skola och **motion E42** lyfter fram betydelsen av att skolorna ger argument och inspiration till ungdomar att välja yrken inom industrisektorn.

Partistyrelsen anser att studie- och yrkesvägledningen har en mycket viktig funktion att fylla, inte minst nu när stora förändringar genomförs i gymnasieskolan. Trots detta är det en yrkesgrupp som inte fått tillräcklig uppmärksamhet. Partistyrelsen anser att folkpartiet bör verka för att regeringen genomför en satsning på studie- och yrkesvägledare. Utformningen av en sådan satsning bör avgöras efter en ingående analys av behoven. Med detta bör **motion E40 yrkande 2 och motion E42 anses besvarade.**

Motion E43 yrkar att det ställs större kunskapskrav för att få fortsätta studierna till nästkommande årskurs i gymnasiet.

Gymnasiestudierna är indelade i kurser. I ämnesplanens inledning framgår om kursen bygger på de kunskaper som grundskolan ger eller om kursen bygger på en annan gymnasiekurs.

Partistyrelsen delar motionärens uppfattning att eleverna som börjar gymnasiet måste ha erforderliga kunskaper med sig från grundskolan. Partistyrelsen välkomnar därför de höjda krav för antagning till gymnasiets nationella program som börjar gälla i och med denna hösttermin. De fem introduktionsprogrammen ska enbart ta emot elever som inte är behöriga till nationella program. Denna reform gör dock att elever som tas in på de nationella programmen måste ges stöd att klara sina studier, eftersom det inte finns någon annanstans för dem att ta vägen.

Den nya skollagen anger att ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. För gymnasiets del kan stödet till exempel innebära att eleven går om en kurs eller läser reducerat program. Detta ska framgå av elevens individuella studieplan som innehåller uppgifter om elevens studieväg och val av kurser. Med det ovan anförda föreslår partistyrelsen att **motion E43 anses besvarad**.

Motion E44 yrkar att den utbildning som Skolverket föreslagit för personer som ska fungera som handledare på praktikföretag för elever i arbetsplatsförlagt lärande (APL) ska leda till en handledarlegitimation.

Partistyrelsen anser att motionen tar upp en angelägen fråga. Bättre kontakter med arbetslivet i form av lärlingsutbildning och APL är en viktig del av den nya gymnasieskolan. För att den delen av reformen ska fungera krävs att det finns välutbildade handledare för lärlingen på företaget. Det kan behövas incitament för att företag ska skicka anställda på handledarutbildning. Inom regeringskansliet pågår nu ett arbete med dessa frågor, och partistyrelsen anser att Folkpartiet ska verka för att en handledarutbildning med hög kvalitet skapas. Däremot anser partistyrelsen inte att en särskild handledarlegitimation bör införas. Med det ovan anförda föreslår partistyrelsen att **motion E44 anses besvarad**.

Motion E45 yrkar att studiebidrag som dras in på grund av skolk inte ska leda till att familjens övriga bidrag dras in. Studiebidraget ingår i systemet med studiehjälp, som består av studiebidrag samt (där så är aktuellt) extra tillägg och inackorderingstillägg. Det finns i dag en koppling mellan studiehjälpen och den ekonomiska familjepolitiken som beror på att definitionen av barn inom socialförsäkringssystemet är upphängd på att individen i fråga har studiehjälp. Om man till exempel är 18 år och inte uppbär studiehjälp anses man därmed kunna bidra till försörjningen. Som motionären korrekt kan därmed en indragen studiehjälp innebära att bostadsbidraget för familjen påverkas. Partistyrelsen delar motionärens uppfattning att detta inte är en väl avvägd del av familjepolitiken.

I budgetpropositionen för 2011 aviserade regeringen, efter att Folkpartiet varit pådrivande, en framtida utredning om studiehjälpen. Den fråga som motionären tar upp kommer i denna utförligt att studeras. Utgångspunkten är att närvaro i skolan ska vara en självklarhet för att en elev ska upprätthålla studiehjälp, men att det sannolikt förutsätter att kopplingen till den övriga ekonomiska familjepolitiken behöver ses över. Partistyrelsen föreslår mot denna bakgrund att **motion E45 anses besvarad**.

Lärarfrågor m.m.

Motion E46–E49

Motion E46 föreslår att lagen om offentlig anställning (LOA) öppnar upp för lärare att arbeta i konkurrerande verksamhet. LOA förbjuder inte offentliganställda att arbeta i fristående verksamhet som en bisyssla. Lagen ger dock kommunen rätt att neka sin anställde att också arbeta i exempelvis en friskola om de tycker att detta skulle skada förtroendet för arbetstagarens opartiskhet. Om två skolor konkurrerar om samma elever kan det vara olämpligt att en lärare arbetar för båda skolorna. Det är därför rimligt att huvudarbetsgivaren avgör detta. Mot denna bakgrund föreslår partistyrelsen att **motion E46 bör avslås**. **Motion E47** föreslår att det alltid ska finnas två sorters lärare tillgängliga i skolan: de som är pedagogiskt skickliga och de som har extra djup ämneskunskap. Partistyrelsen anser att

det är viktigt att såväl de högt motiverade som de mindre motiverade eleverna ges rätt stöd i sin utveckling. Partistyrelsen välkomnar de förändringar i lärarutbildningen som Alliansregeringen genomfört. Därmed blir utbildningarna mer specialiserade beroende på vilken årskurs den blivande läraren ska arbeta i. Den specialpedagogiska kompetensen stärks hos alla lärare och dessutom återinförs speciallärarutbildningen som en påbyggnadsutbildning, så att eleverna kan mötas av lärare som är experter just på stödinsatser.

Det finns inget motsatsförhållande mellan att vara pedagogiskt skicklig och ämneskunnig. Partistyrelsen anser till skillnad från motionären att varje lärare måste besitta såväl goda ämneskunskaper som god pedagogisk förmåga. Det är det som gör läraryrket unikt och som ligger bakom att en lärarlegitimation införs. Det räcker inte med bara goda ämneskunskaper, inte ens för motiverade elever. Det räcker inte heller att enbart vara pedagogiskt skicklig. Särskilt elever som inte är motiverade behöver en lärare med goda ämneskunskaper för att kunna förmedla det engagemang som djupa kunskaper ger. Mot denna bakgrund yrkar partistyrelsen **avslag på motion E47**.

Motion E48 förespråkar en generell höjning av lärarnas lönenivå. Motionen yrkar att de som får lärarlegitimation ska erhålla en löneförhöjning med minst 1 000 kronor och att staten tillskjuter de medel som behövs för att genomföra en sådan reform. Motionärerna argumenterar att om bara de som gör speciellt goda arbetsinsatser får andra en sämre löneutveckling, och att det är nödvändigt att hela lärarkåren känner sig uppskattad och motiverad.

Löner är en fråga för arbetsmarknadens parter. Partistyrelsen anser att det är viktigt att lönenivåerna för lärare i Sverige höjs generellt eftersom de länge släpat efter. Samtidigt gäller, som i alla yrken, att incitament skapas genom en differentierad och individuell lönesättning. För att locka ungdomar till lärarutbildningen är det viktigt att de ser att det är möjligt för en duktig lärare att tjäna riktigt bra – i stället för att alla får en mindre summa som inte förändrar bilden av yrkets status. Lönebildningen kan dock, som sagt, inte avgöras på landsmöten utan formas i avtal på arbetsmarknaden. Mot denna bakgrund bör **motion E48 anses besvarad**.

Motion E49 yrkar att den som får en tjänst som rektor vid tillträdet ska ha full kompetens och vara pedagogiska ledare. Partistyrelsen instämmer i motionärens syn att rektorn ska vara skolans pedagogiska ledare. Därför välkomnar partistyrelsen att alliansregeringen infört en obligatorisk rektorsutbildning som ska stärka den pedagogiska kompetensen. Det är dock varken önskvärt eller möjligt att avskeda de rektorer som nu är på plats eller att vänta med en rekrytering av en lämplig person till dess att den genomgått rektorsutbildningen. Därför har det gjorts möjligt att läsa rektorsutbildningen på deltid, samtidigt som man påbörjar sin tjänstgöring som rektor. I många fall är det dock så att utbildningen påbörjas tidigare, till exempel när man utses till biträdande rektor. Mot denna bakgrund bör **motion E49 anses besvarad**.

Vuxenutbildning, högre utbildning och forskning

Motion E25 yrkande 6, E50–E54, E55 yrkande 1 samt E56–E67

I **motion E50** föreslår motionären att landsmötet beslutar att Folkpartiet liberalerna ska verka för att det görs en översyn om möjlighet att få studiemedel för personer som kommer direkt från gymnasiet och studerar vid folkhögskola.

Partistyrelsen delar motionärens uppfattning att folkhögskolornas roll i utbildningssystemet behöver stärkas. Vuxenutbildningen är tänkt att ge en andra chans till kunskap. Den ger en möjlighet för människor att av egen kraft stärka sin ställning i samhället och arbetslivet.

Vuxenutbildningen ska vara till för de människor som behöver fylla på sina kunskaper, men inte en plats där man läser upp betygen i redan avklarade kurser. Den person som har slutfört ett nationellt gymnasieprogram har rätt att studera inom vuxenutbildning. Det gäller även personer som är under 20 år. Studiemedel kan lämnas först från andra kalenderhalvåret det år då den studerande fyller 20 år om han eller hon läser utbildning på gymnasial nivå vid en folkhögskola. De utbildningar vid folkhögskola som betraktas som eftergymnasiala, till exempel fritidsledarutbildningen, kan studiemedel lämnas före 20 års ålder. Alla utbildningar på folkhögskolor som i studiestödshänseende betraktas som eftergymnasiala finns förtecknade i bilagan till studiestödsförordningen, där det framgår att alla eftergymnasiala utbildningar inom folkhögskolan berättigar till studiemedel medan det för studerande under 20 år som läser en gymnasial utbildning gäller studiehjälp. Partistyrelsen anser att **motion E50** därmed kan anses **besvarad**.

I **motion E25 yrkande 6** föreslår motionären att landsmötet uttalar att det borde klargöras hur högskolor som låter studenter på kort tid ta i ett ämne 60 eller 120 poäng ska ersättas.

Hur högskolor ska ersättas för utbildning är klarlagt i regleringsbrevet för universitet och högskolor. Ersättningen är baserad på dels antalet registrerade studenter och dels antalet studenter som tenterat av alla kurspoäng, det vill säga ett prestationsbaserat ersättningssystem. I resurstilldelningssystemet finns ingen avgränsning för hur lång tid studenten i fråga behöver för att klara av kursen. Partistyrelsen anser att **motion E25 yrkande 6** därmed kan anses **besvarat**.

I **motion E51** föreslår motionären att Folkpartiet liberalerna ska verka för och möjliggöra att fler studenter vid svenska universitet och högskolor förlägger en del av sina studier i ett annat land, särskilt inom EU och företrädesvis genom det europeiska Erasmusprogrammet.

Partistyrelsen delar motionärens värdering att vi liberaler är världsmedborgare som ska verka för internationellt utbyte där individers möjligheter att resa, studera, bo och arbeta främjas.

Kunskap, utbildning och forskning är avgörande för att Sverige ska kunna hävda sig i den globala konkurrensen. Våra barn och ungdomar är vår framtid och vi behöver en välutbildad befolkning.

Antalet utresande studenter från Sverige har legat någorlunda konstant under de senaste tio åren, även om det skett en svag ökning under de senaste två åren till cirka 26 500 under läsåret 2009/10. Bara en mindre del av dem, cirka 20

procent, studerar inom ramen för utbytesprogram. Den stora majoriteten ordnar utlandsstudierna på egen hand, så kallade freemover-studenter. Närmare hälften av utbytesstudenterna deltar i EU-kommissionens Erasmusprogram, övriga i andra utbytesprogram.

Partistyrelsen anser att regeringen inte bör detaljstyra hur lärosätena lägger upp sina utbildningar, men instämmer med motionären att den internationella dimensionen är viktig. Tack vare meritpoängen på gymnasiet för främmande språk har antalet gymnasieelever som läser de svårare kurserna i andra moderna språk än engelska ökat betydligt. Det möjliggör för fler att studera i andra europeiska länder och kan förhoppningsvis öka intresset för studier i Europa ytterligare.

Även om de flesta utresande studenter studerar en eller två terminer utomlands, är det också allt fler svenskar som skaffar sig hela eller större delen av sin högskoleutbildning utomlands.

Om målet med att förmå fler svenska ungdomar att förlägga en del av sina högskolestudier utomlands är att öka deras kompetens och konkurrenskraft i ett internationellt perspektiv anser partistyrelsen att det är av mindre betydelse om studierna sker inom eller utanför ett utbytesprogram. Partistyrelsen anser att **motion E51** därmed kan anses **besvarad**.

I **motion E52** föreslår motionärerna att Folkpartiet verkar för att Högskoleverket genom portalen studera.nu ska erbjuda ett standardiserat ansökningssystem till högre utbildning som möjliggör ett bredare bedömningsunderlag än i dagsläget och som ska bestå av bland annat personliga brev och akademiska referenser. Systemet ska vara frivilligt och respektive utbildningsinstitution väljer själv vilka delar av systemet som ska användas vid antagning.

Argumenten som anförs är att betyg ger en begränsad bild av en elevs akademiska förmågor samt att diskrepanserna mellan skolor och betygsinflation gör jämförelser svåra.

Partistyrelsen är av den uppfattningen att betyg är den urvalsmetod som har störst fördelar. Betyg är tydligt och rättvist. Med införandet av fler och tidigare nationella prov, vilka nu kontrollrättas och jämförs med betygssättningen av Skolinspektionen, ökar likvärdigheten. All forskning tyder på att betyg är den urvalsmetod som har bäst prognosförmåga, det vill säga höga slutbetyg från gymnasiet är den faktor som korrelerar starkast med studenternas prestationer på universitets- och högskolenivå.

Samtidigt riskerar alternativa urval enligt pedagogisk forskning att öka den sociala snedrekryteringen. Urvalsgrunder på basen av högskoleprovet och alternativa prov kan resultera i mer homogena studerandegrupper än då betyg används som urvalsgrund.

Det står dock de lärosäten som så önskar fritt att välja andra urvalsmetoder än betyg och högskoleprov. Med hänvisning till ovanstående föreslår partistyrelsen att landsmötet **avslår motion E52.**

I **motion E53** föreslår motionärerna att Folkpartiet liberalerna arbetar för att det inrättas en tredje stipendiegrupp om 30 miljoner kronor som fokuseras på länder definierade som diktaturer eller pseudodemokratier samt att överlämnar till UD och Sida att identifiera de länder som ska ingå i gruppen.

Motionärerna underbygger förslaget med motiveringen att studenter som i sin eget land inte har möjlighet att läsa på universitet och högskola på grund av sitt politiska eller civila engagemang ska få möjlighet att studera avgiftsfritt i Sverige och menar vidare att regeringens två typer av stipendieprogram har för litet anslag och inte omfattar kategorin länder och studenter som kommer från diktaturer och semidiktaturer.

Det stipendieprogram som fördelas av internationella programkontoret till högskolorna och universitet och som vänder sig till kvalificerande studenter från tredjeland har för år 2012 en stipendiepott på 60 miljoner kronor. Därutöver inrättades ett stipendieprogram som handläggs av Svenska institutet, riktar sig till de tolv länder som Sverige har ett långsiktigt utvecklingssamarbete med och omfattar 30 miljoner kronor.

Partistyrelsen instämmer i att Folkpartiet är och alltid har varit ett parti präglat av internationellt patos och engagemang för demokrati och mänskliga rättigheter. Detta förslag ligger väl i linje med Folkpartiets politik att prioritera demokratibistånd och stödja demokratiska frihetsrörelser. Partistyrelsen sympatiserar med och uttrycker en vilja att instifta en specifik stipendiegrupp riktad till studenter i halv- och heldiktaturer. Med detta föreslår partistyrelsen att **motion E53 anses besvarad**.

I **motion E54** föreslår motionären i **yrkande 1** att vi får fler utbildningsplatser till yrken inom skola, vård och omsorg. I **yrkande 2** föreslås att det också finns andra personalgrupper utöver de ovan nämnda som inte får glömmas bort. I **motion E55 yrkande 1** föreslår motionären att Folkpartiet ska verka för att antalet platser på läkarutbildningen ökar för att motsvara det egna behovet. I **motion E56** föreslår motionären att Folkpartiet utreder möjligheten att tilldela läkarutbildningen vid Umeå universitet fler platser.

Högskoleverket analyserar löpande vilket behovet av högskoleutbildade är på arbetsmarknaden. Sådana prognoser utgör underlag för universitet och högskolor i dimensioneringen av olika utbildningar. Regeringen följer också behovet av olika yrkeskategorier.

Motion E55 yrkande 1 innebär en mycket stor utbyggnad av platser i Sverige, om vi inte längre ska utgå ifrån att ett stort antal studenter – som inte kommer in på läkarutbildning i Sverige – väljer att studera i andra länder. Regeringen har med början 2006 genomfört en omfattande utbyggnad av läkarprogrammet, med totalt sett mer än 25 procent, fördelat på alla de universitet som har medicinsk utbildning. 2006 fanns det 5 422 läkarstuderande i Sverige. 2015 kommer det att finnas 6 866 platser. Detta får anses tillräckligt för att täcka den ökade efterfrågan som, såvitt vi kan förutse i dag, kommer att finnas i framtiden. Partistyrelsen föreslår därmed att **motionerna E54**, **E55 yrkande 1** och **E56** kan anses **besvarade**.

Partistyrelsen behandlar nu ett antal motioner om olika forskningsfrågor. I **motion E57** föreslår motionärerna att landsmötet beslutar att Folkpartiet liberalerna ska verka för att akademin inte ska avkrävas ideologiska krav på utbildning och forskning. Motionärerna utgår i sin argumentation från den förra regeringens proposition om jämställdhet (prop. 2005/06:155). Under dess övergripande mål, att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv, nämns som ett delmål bland annat att kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om utbildning. Där framgår att det är viktigt att universitetslärare har goda kunskaper om genusfrågor, anlägger ett genusperspektiv på utbildningen och att de ges tillfälle att delta i högskolepedagogiska kurser där genusperspektiv ingår.

Motionärerna ställer sig bakom propositionens grundläggande synsätt, att jämställdhet bejakas på alla nivåer i samhället, inte minst inom utbildningsväsendet, men menar att i genomförandet av dess riktlinjer har ett par misstag gjorts på vägen. Enligt motionärerna är det problematiskt med ett genusperspektiv på all utbildning, eftersom det inte är fritt från en ideologisk laddning, och bör särskiljas från avsikten med en jämställd akademi fri från diskriminering.

Partistyrelsen instämmer i att jämställdhetsmålet inom utbildningsväsendet ska vara utformat på ett sätt som respekterar akademins oberoende och forskningens frihet. Det är således en angelägen diskussion som motionären tar upp.

Universitet och högskolor har tre huvudsakliga uppgifter. Den första är högre utbildning, den andra är forskning samt konstnärligt utvecklingsarbete och den tredje uppgiften är att samverka med det omgivande samhället, informera om verksamheten samt verka för att forskningsresultaten kommer till nytta.

Den övergripande regleringen av högskolevärlden finns i högskolelagen, där det i portalkapitlet anges att högskolorna i sin verksamhet ska främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö, ekonomisk och social välfärd och rättvisa, att jämställdhet mellan kvinnor och män alltid iakttas och främjas i högskolornas verksamhet samt att högskolorna i sin verksamhet bör främja förståelsen för andra länder och för internationella förhållanden.

Forskningens frihet är samtidigt ett grundläggande värde, som också anges i regeringsformens kapitel om grundläggande fri- och rättigheter. Detta kommer också till uttryck i högskolelagens bestämmelse om att forskningens allmänna principer är att forskningsproblem får fritt väljas, forskningsmetoder får fritt utvecklas och forskningsresultat får fritt publiceras.

De allmänna målbestämmelser om bland annat jämställdhet som anges i högskolelagen måste alltså ses i detta sammanhang. Forskningens frihet ska inte begränsas av politiska diktat. Folkpartiet har också gått i spetsen för att värna principen om den fria akademin.

Det finns dock många jämställdhetsfrågor inom högskolevärden som mycket väl tål att uppmärksammas utan att detta på något sätt krockar med högskolornas oberoende. Snedrekryteringen till olika utbildningar är ett välkänt problem där utvecklingen går alldeles för långsamt. Högskolevärlden som social miljö och arbetsplats är inte heller fri från könsschabloner, jargonger och ibland öppen diskriminering.

På många högskolor pågår i dag ett jämställdhetsarbete som handlar om allt från rekryteringsfrågor till urval av kurslitteratur och arbetsvillkoren för manliga respektive kvinnliga doktorander. Partistyrelsens utgångspunkt är att varje sådan fråga måste bedömas för sig och att det ofta är lämpligast att den avgörs lokalt. Det är inte heller någon hemlighet att det på flera högskolor finns en intensiv diskussion om vilka metoder som är lämpliga och olämpliga att använda i jämställdhetsarbetet. Ibland behövs statliga åtgärder – som exempelvis när regeringen härom året avskaffade den bestämmelse som gav högskolor möjlighet till könsdiskriminering vid intagning, om motivet var ökad jämställdhet – men i grunden bör högskolorna som fria akademier ha att hantera dessa diskussioner själva.

Partistyrelsen är alltså helt enig med motionärerna om vikten av att jämställdhetsarbetet på högskolorna inte sker på ett sätt som står i strid med grundläggande principer om akademiernas oberoende och forskningens frihet. Detta ligger också väl i linje med den högskolepolitik som regeringen för under Folkpartiets ledning. Därmed föreslår partistyrelsen att **motion E57 anses besvarad**.

I **motion E58** föreslår motionärerna att Folkpartiet tar initiativ till en uppföljning av erfarenheterna av expertgruppens för oredlighet i forskning vid Centrala etikprövningsnämndens (CEPN) verksamhet. I **motion E59** föreslår motionären att landsmötet ger partistyrelsen i uppdrag att verka för att forskningsetiken utvecklas, dels genom forskning om forskningsetik och dels genom samhällsdebatt.

Flera av de frågor motionärerna tar upp är lösta genom den nya ordning som regeringen beslutat om. Det finns således en skyldighet för ett universitet eller en högskola att inhämta yttrande från en oberoende expertgrupp om antingen en anmälare av forskningsfusk eller den som har blivit anmäld begär det. Det finns således ingen möjlighet för en högskola att sopa en anmälan om forskningsfusk under mattan.

Partistyrelsen anser att det är rimligt att den nya ordningen får tillfälle att sätta sig och ges möjlighet att vinna förtroende inom forskningsvärlden innan en uppföljning görs. Partistyrelsen föreslår därmed att **motionerna E58 och E59 anses besvarad**e.

I **motion E60** föreslår motionärerna i **yrkande 1** att landsmötet beslutar att Folkpartiet verkar för en åtskillnad av budget för forskning respektive utveckling. I **yrkande 2** föreslås att landsmötet beslutar att Folkpartiet verkar för en etablering av begreppet IoU – innovation och utveckling.

Begreppet FoU, forskning och utveckling, är internationellt vedertaget. Definitionen av ”utveckling” enligt OECD, den definition som brukar användas internationellt i till exempel statistikundersökningar, är ”en verksamhet som systematiskt och metodiskt utnyttjar forskningsresultat och vetenskaplig kunskap för att åstadkomma nya produkter”. Detta visar på kopplingen mellan forskning och utveckling och på svårigheterna att särskilja de två begreppen, exempelvis inom ett företag.

Innovation har däremot en bredare definition, och handlar om nya idéer och tillvägagångssätt i stort, oavsett om det ligger forskning bakom eller inte. Partistyrelsens mening är att ett ökat företagande i samhället framför allt gynnas av andra åtgärder, som stimulerar företagsklimatet i allmänhet, till exempel ändrade skatteregler och bättre utbildning. Med hänvisning till ovanstående föreslår partistyrelsen att landsmötet **avslår motion E60**.

I **motion E61** föreslår motionären att landsmötet ger partistyrelsen i uppdrag att verka för att ett nationellt institut för skolforskning skapas. I **motion E62** föreslår motionären att landsmötet ska besluta att främja praktiknära forskning och öka anslagen till den praktiknära utbildnings- och medicinvetenskapliga forskningen.

Partistyrelsen delar motionärens **(E61**) uppfattning om skoldebatten som lyfts fram i DN Kulturs reportage under våren och har följt den med intresse. Bland annat arrangerade Folkpartiet i riksdagen ett kunskapsseminarium i maj om så kallad katederundervisning, där Maciej Zaremba deltog som en av paneldeltagarna.

Alliansregeringen har genomfört stora resursökningar till forskningen i allmänhet och detta har även kommit den utbildningsvetenskapliga forskningen till del genom höjda fakultetsanslag. Regeringen har också inrättat forskarskolor

för lärare och förskollärare; ett exempel på praktiknära forskning.

Partistyrelsens utgångspunkt är att det är mycket viktigt med en hög kvalitet på forskningen i Sverige inom skolforskningsområdet liksom inom andra forskningsfält. De förändringar som Alliansregeringen tidigare har initierat inom forskningen syftar till att kvaliteten även inom skolområdet ytterligare ska höjas. Detta genom att finansiering söks i konkurrens och att forskningen utförs vid universitet och högskolor, i likhet med vad som gäller för forskning inom andra områden. Partistyrelsen anser att den akademiska friheten är en viktig princip, det vill säga att lärosätena själva avgör vilken forskning som ska bedrivas och att staten inte i detalj lägger sig i vad som ska beforskas.

Partistyrelsen anser att resurserna för utvärdering inom utbildningsområdet bör förstärkas och att det bör upprättas en ny myndighet för detta ändamål. Det behövs en samlad, oberoende aktör som utvärderar effekter av olika beslut, reformer och åtgärder inom utbildningsområdet. Myndigheten ska ansvara för utvärderingar inom hela utbildningsområdet, från förskola till högskola. Partistyrelsen föreslår med detta att **motion E61 anses besvarad** och att **motion E62 avslås**.

I **motion E63** föreslår motionären att Folkpartiet bör ta initiativ till en utredning om hur svensk medicinsk-etisk forskning bör utvecklas. Partistyrelsens linje är att staten inte ska detaljstyra ett mindre vetenskapligt område på det sättet. Därmed föreslår partistyrelsen att landsmötet **avslår motion E63**.

I **motion E64 yrkande 1** föreslår motionärerna att Folkpartiet ska verka för att energiforskningsanslagen ökas med 30 procent per år till dess att de når nivån för statens genomsnittliga forskningsanslag, det vill säga cirka 1 procent av energiområdets årsomsättning.

Motionärerna menar att bara 1 miljard kronor avsätts till energiforskning. Totalt avsätts betydligt mer till forskning och utveckling inom energiområdet. Av de statliga medlen går drygt 1,3 miljarder kronor direkt till energiforskning, och därutöver fördelas medel direkt till forskning vid universitet och högskolor. Även inom forskningen för dessa medel handlar mycket om energi. Vidare var energi ett av de strategiska forskningsområdena i regeringens senaste forskningsproposition, med den enskilt största strategiska satsningen. Partistyrelsen anser att **motion E64 yrkande 1 bör anses besvarat** med motiveringen att den behandlar ett viktigt område men som inte kan finansieras just nu.

I **motion E65** föreslår motionärerna i **yrkande 1** att landsmötet uppdrar till partistyrelsen att driva frågan om en rymdstrategi. I **yrkande 2** föreslås att en rymdstrategi ska innehålla bland annat klimatövervakning/forskning, forskning i rymden samt satellitkommunikation. I **yrkande 3** föreslås att frågan om en svensk strategi drivs nationellt, både inom ramen för EU-samarbetet samt i internationella sammanhang.

Frågan om en svensk rymdstrategi diskuteras för närvarande på flera håll, och för Folkpartiet är det en viktig fråga i och med att vårt parti har ministerportföljen – Jan Björklund är även rymdminister.

Partistyrelsen ställer sig försiktigt positiv till principen om en uttalad svensk strategi på området med förbehållet att det är en öppen fråga vad den ska innehålla. Sverige har en stark rymdindustri som är internationellt ganska framstående, exempelvis när det gäller klimatövervakning och klimatforskning, forskning i rymden samt satellitkommunikation, som motionärerna nämner. Partistyrelsen föreslår därmed att **motion E65** anses **besvarad**.

I **motionerna E66 och E67** föreslår motionärerna att forskningsreaktorerna R2 respektive R2-0 i Studsvik återstartas. Partistyrelsen instämmer i att det finns behov av tillgång till forsknings- och utbildningsreaktorer. Dock har reaktorerna i Studsvik spelat ut sin roll. Ska en reaktor tas i drift bör Folkpartiet i stället ta initiativ till en satsning på en reaktor som kan användas för att utveckla kärntekniken inför framtiden, det vill säga en reaktor av mer modernt snitt. Partistyrelsen föreslår landsmötet att **avslå motionerna E66 och E67.**

Kultur, medier och idrott

Motionerna E68–E87 samt H34 yrkande 2

I motion E68 yrkar motionären att Folkpartiet liberalerna ska verka för att en analys genomförs för att utvärdera kulturens betydelse för utveckling och tillväxt inom turistnäringen. Motionären påpekar att kultur bidrar till regioners attraktivitet och att den kulturella infrastrukturen därför behöver förstärkas. Stödet till regionala och lokala kulturinstitutioner måste därför öka.

Partistyrelsen håller med om att kulturen är av stor betydelse för tillväxt både inom turistnäringen som inom andra näringar. Det kulturella utbudet är en stor del av en regions attraktionskraft. För att föra kulturen närmare medborgarna har regeringen från och med 2011 infört den så kallade kultursamverkansmodellen som fördelar vissa statliga medel till regional kulturverksamhet. Modellen innebär att regionernas frihet och ansvar ökar inom kulturområdet. Statens kulturråd beslutar om hur mycket statliga medel som respektive landsting får fördela till kulturverksamheter i länet. Länet ska ta fram regionala kulturplaner som förankras hos civila samhället och bland professionella kulturskapare.

Kultursamverkansmodellen är en av regeringens största kulturpolitiska reformer och de medel som föreslås kan komma att uppgå till drygt 1,2 miljarder kronor om modellen byggs ut till att omfatta alla regioner. De första regionerna som inför den nya modellen är Skåne, Halland, Västra Götaland, Norrbotten och Gotland. Alla övriga regioner, utom Värmland och Stockholm, har ansökt om att också ingå i modellen framöver.

Vad gäller förslaget om analys av kulturens betydelse påminner partistyrelsen om att regeringen nyligen inrättade myndigheten för kulturanalys.

Partistyrelsen delar motionärens vilja att öka stödet till kulturen generellt och konstaterar att införandet av den nya fördelningsmodellen försvårats av att det inte funnits utvecklingsmedel. Folkpartiet driver på i regeringen för att sådana ska tillföras. Mot denna bakgrund anser partistyrelsen att **motion E68 bör anses besvarad.**

I **motion E69** yrkar motionären på att Folkpartiet liberalerna tar initiativ till att det kyrkoantikvariska bidraget årligen ska räknas upp med inflationen. Motionären yrkar också på att Folkpartiet tar initiativ till att se över bidragsbeloppets nivå för att säkerställa underhållet av kyrkorna.

Partistyrelsen anser, liksom motionären, att bevarandet av kulturarvet är en viktig del av kulturpolitiken. Folkpartiet har också bidragit till att den kyrkoantikvariska ersättningen höjts under alliansregeringen. Partistyrelsen anser dock inte att just detta budgetanslag årligen och automatiskt ska skrivas upp med inflationen. Den kyrkoantikvariska ersättningen måste precis som andra statliga anslag beredas i den ordinarie budgetprocessen. Därmed föreslår partistyrelsen att **motion E69 avslås.**

Motionärerna bakom **motion E70** yrkar att landsmötet uppdrar åt partistyrelsen att verka för att bevara och levandegöra det svenska kulturarvet och våra traditioner och skapa insikt om hur vårt kulturarv, våra traditioner och vår historia bygger identitet och självkänsla och hjälper oss välkomna nya svenskar med både värme och respekt.

Kulturarvet är en väsentlig del av kulturpolitiken. Kulturarvet utgörs av kunskaper, konst och berättelser som skapats i dåtid men som har relevans för samtid och framtid. Kulturarvet ska användas och tillgängliggöras eftersom framsteg och utveckling bygger på att värdefulla kunskaper inte går förlorade och att vi som lever i dag kan inspireras och vidareutveckla det som mänsklighetens tidigare generationer har uppnått och skapat.

Det är dock viktigt att understryka att vår kulturpolitik inte har som mål att definiera ett särskilt ”svenskt” kulturarv, i betydelsen ett kulturarv som definierar vad svenskhet är. Politikens roll består i att skapa förutsättningar för att bevara och tillgängliggöra den del av världens kulturarv som ligger i Sverige. Partistyrelsen håller inte med motionärerna om det är otrygghet i den svenska identiteten som leder till främlingsfientlighet i Sverige i dag.

En av alliansregeringens prioriteringar under mandatperioden är kulturarv för framtiden. I detta ligger att såväl det historiska som det moderna kulturarvet ska värnas som en tillgång för både dagens och kommande generationer. Ett exempel är den nyligen tillsatta utredningen som ska lämna förslag till förändringar av lagstiftningen inom kulturmiljöområdet och lämna förslag till hur de särskilda nationella målen för arbetet med kulturmiljön kan tydliggöras och anpassas till de nya kulturpolitiska målen. Regeringen har initierat en nationell strategi för digitalisering, elektronisk tillgång och digitalt bevarande av det svenska kulturarvet. Folkpartiet har varit drivande i det arbetet.

Folkpartiet har vidare drivit på för ökade ambitioner när det gäller digitalisering av kulturarvet. En idé som lanserats är att koppla intäkterna av statens försäljning av 4 G-licenser till särskilda insatser för digitaliserat kulturarv.

Mot bakgrund av att Folkpartiet i regeringen redan på olika sätt driver frågor för att värna det svenska kulturarvet föreslår partistyrelsen att **motion E70 anses besvarad.**

Motionären i **motion E71** vill möjliggöra för kommersiella kulturföreningar att söka kommunala bidrag, och skriver att kommunallagen bara tillåter individuellt riktat stöd för näringsverksamheter med synnerliga skäl. Undantag bör göras för medfinansiering av kulturproduktioner, anser motionären.

Kommunerna har stora möjligheter att utforma ett flexibelt kulturstöd inom det nuvarande regelverket, anser partistyrelsen. Det finns flera exempel på hur kommuner bidrar till festivaler, konserter och kulturarrangemang tillsammans med kommersiella och icke- kommersiella aktörer. Sådant stöd kan ske på olika sätt. Det är emellertid en viktig liberal princip att kommuner inte ska snedvrida konkurrensen mellan kommersiella aktörer. Därför finns det anledning till tydliga riktlinjer också framöver.

Partistyrelsen delar motionärens åsikt att organisationsformen inte ska vara avgörande. Kommunens motpart måste dock alltid vara en person eller en organisation, så att kommunen kan utkräva ekonomiskt ansvar. Kommuner kan inte ge direkt stöd till verksamheter som har ett vinstintresse, dels av principiella skäl, dels på grund av att vi tror att marknaden för dem som vill realisera en kommersiell kulturell idé växer av sin egen kraft. Mot denna bakgrund föreslår partistyrelsen att **motion E71 anses besvarad.**

I motion E72 yrkar motionären att landsmötet uttalar som sin mening att Folkpartiet liberalerna ska verka för att riva hindren för distribution över nationsgränser av digitala film- och musikverk i Europa genom att verka för bland annat en ökad harmoniering av upphovsrätten, en övergång från nationell till paneuropeisk licensiering och skapandet av en gemensam EU-databas över rättighetsinnehavare.

Motionären påpekar att en cd- eller dvd-skiva fritt kan cirkulera över gränserna i Europa men att detsamma inte gäller för digital distribution. Krångliga licensieringsmetoder och 27 olika nationella lagstiftningar på området gör att det inte går att få lönsamhet för att erbjuda en laglig film- eller musiktjänst till alla Europas medborgare. Trots att flera tjänster som Voddler, Spotify och Wimp har utvecklats på kort tid finns det därför inte en enda film- eller musiktjänst på internet som är tillgänglig i alla 27 medlemsländer. Det förlorar, enligt motionären, både artister och konsumenter på.

I **motion E73** yrkar motionären på att Folkpartiet ska verka för att ge Sverige en teknikneutral lagstiftning inom upphovsrättsområdet som främjar kreativiteten och tillvaratar upphovsrättsinnehavarens rättigheter. Motionären påpekar att internet öppnar oändliga möjligheter för upphovsmän att sprida sina verk globalt. Samtidigt ökar svårigheten att bekämpa illegal spridning. Motionären anser dock att det i dag finns väl fungerande lösningar på ersättningsfrågan eftersom e-handeln är utbredd och det finns tjänster som Spotify som ersätter upphovsrättsinnehavaren. Enligt motionären är den avgift som tas ut på databärare som usb-minnen rättsvidrig och bör tas bort.

I **motion E74** behandlar motionärerna problematiken med spridningen av upphovsrätts- och kopieringsskyddat material. Motionärerna har fyra yrkanden. **Yrkande 1** föreslår att ett fristående organ ska kontrollera, övervaka, anmäla och förhindra spridningen av upphovsrätts- och kopieringsskyddat material. I **yrkande 2** vill motionärerna att partistyrelsen utreder möjligheterna till lagändringar, så att det inte är upphovsrättsinnehavarna själva som ska kontrollera, övervaka och anmäla spridningen av upphovsrätts- och kopieringsskyddat material. I **yrkande 3** föreslår att partistyrelsen utreder ett avskaffande av den särskilda avgift som tas ut på lagringsmedia som kan användas för att lagra upphovsrätts- och kopieringsskyddat material. Motionärerna anser att en individs eller en juridisk persons bilder, dokument, egenproducerat material som video och ljudinspelningar eller säkerhetskopior av programvaror inte ska avgiftsbeläggas. I **yrkande 4** vill motionärerna att partistyrelsen ser över förfarandet med att rättsfall gällande påstådd otillåten spridning av upphovsrätts- och kopieringsskyddat material kan ske i civilrättslig ordning. Motionärerna anser att detta system inte

är tillräckligt rättssäkert eftersom företag kan ”hota en även helt oskyldig person med civilrättslig process”.

Sistnämnda fråga berörs också i **motion H34 yrkande 2**, där det begärs att Folkpartiet ska verka för att den så kallade Ipred-lagen avskaffas. Denna lagstiftning, som har sin grund i ett EU-direktiv, går ut på att reglera under vilka villkor som upphovsrättshavare ska ha rätt att vända sig till domstol för att få ut identiteten på den person som misstänks ha hanterat upphovsrättsskyddat material utan tillstånd. Motionärerna utrycker sin förvåning över att politiker lägger sig i för att skydda en utdöende bransch, nämligen skivbolagen, och menar att Ipred har till syfte att skydda en bransch som lever på att tillhandahålla en distribution som blir mindre och mindre lönsam.

Med anledning av alla dessa frågor vill partistyrelsen inledningsvis anföra att en huvuduppgift för EU på kulturområdet är att underlätta gränsöverskridande samarbete och utbyte. Kulturpolitiken bör dock också fortsatt i huvudsak vara en nationell angelägenhet. EU-kommissionen vill skapa en enda EU-licens för musik online, oavsett i vilket land lyssnaren befinner sig och hoppas kunna harmoniera reglerna för så kallade förvaltningsorganisationer för upphovsrätt. I Sverige är Stim det främsta exemplet på en sådan förvaltningsorganisation. Partistyrelsen välkomnar utvecklingen av internetbaserade tjänster för film och musik och ska med intresse studera kommissionens förslag men är tveksam till en helt gemensam EU-rätt på detta område.

Partistyrelsen delar motionärens uppfattning i **motion E73** att Sverige bör ha en lagstiftning inom upphovsrättsområdet som främjar kreativiteten och som tillvaratar upphovsrättsinnehavarens rättigheter. Även om det generellt sett är en fördel om lagstiftning är teknikneutral bör dock den principen vara överordnad de värden som lagen syftar till att skydda. Partistyrelsen anser att det, eftersom förutsättningarna för distribution ser så olika ut för en tryckt bok och en digital bok, är omöjligt att ha en helt teknikneutral lagstiftning inom upphovsrättsområdet.

Frågan om ett fristående kontrollorgan som ska kontrollera och övervaka upphovsrätts- och kopieringsskyddat material har varit uppe tidigare på Folkpartiets landsmöte. Detta förslag reser frågor kring integritetsaspekten. Vilka befogenheter skulle ett sådant fristående organ ha? Ska det vara ett överstatligt organ eller en partsammansatt organisation? Vem ska få ta del av informationen? Det kan låta lockande att överlåta ansvaret till en enda aktör, men detta skulle innebära att en hittills oanad maktkoncentration uppstod och likaså att många enskilda upphovsrättshavare skulle anse att tillsynen av rättighetsfrågor kring just deras alster hanterades på ett olämpligt sätt – antingen för tillåtande eller för strängt. Att varje rättighetshavare i dag själv får avgöra om och i så fall hur överträdelser av upphovsrätten ska bemötas ger utrymme för en flexibilitet som skulle gå förlorad om all makt på området överläts till ett enda kontrollorgan.

Det omdebatterade så kallade Ipred-direktivet – som ger skiv-, filmbolag och förläggare rätt att begära ut information från internetoperatörer om personer som de misstänker bryter mot upphovsrätten – kommer att ses över på EU-nivå, eftersom EU-kommissionen anser att direktivet inte är anpassat till nya internetrelaterade frågor. Ett nytt förslag förväntas komma under våren 2012. Partistyrelsen, som står bakom den gällande lagstiftningen men också betonar värdet i de legala möjligheter till kulturspridning som finns via fildelningsteknik och annan ny teknik, välkomnar därför en översyn av Ipred-direktivet och anser att en utvärdering av den svenska lagstiftningen även kan även kan bli aktuell i det sammanhanget.

Även frågan huruvida en avgift ska tas ut på så kallade databärare/lagringsmedier har behandlats på landsmötet. Liksom tidigare kan partistyrelsen hålla med om att systemet med en avgift på databärare/lagringsmedia inte är optimal men att det är den lösning som fungerar bäst just nu för att kunna ge upphovsrättsinnehavaren ersättning för sitt verk. Tjänster som Spotify löser bara en liten del av ersättningsfrågan. Partistyrelsen anser, liksom 2009, att utan tillgång till någon form av data över vilka verk som kopieras och sprids, kan inte ersättningen till fördelas till enskilda upphovsmän.

Därför är en avgift på databärare/lagringsmedia är den för tillfället bästa lösningen. Partistyrelsen anser dock att ersättningssystemet inte bör utgå från konstruktionen pris/lagringskapacitet. Om utvecklingen av lagringskapacitet ökar exponentiellt blir avgiftsökningarna snabbt orimliga vid en sådan konstruktion. Danmark/Copydan har övergått till fasta priser, per styck, på digitala lagringsmedia. Det löser problem med att behöva kompromissa, ha ryckighet i förhandlingarna m.m. I Danmark kostar till exempel ett enkelt usbminne cirka fem danska kronor i avgift.

Alternativet skulle vara att någon kontrollerade exakt vad varje användare laddar ner för att kunna ta ut rätt avgift. Hur en sådan övervakning skulle gå till är svår att se och det alternativet är tveksamt ur ett liberalt perspektiv, eftersom det skulle vara ett stort integritetsintrång. Dessutom uppstår då en ny konflikt med rätten till privatliv och fri korrespondens, som bland annat skyddas i Europakonventionens artikel 8.

Vad beträffar det civilrättsliga förfarandet vid spridning av upphovsrätts- och kopieringsskyddat material, anser partistyrelsen att det är rimligt att det är parterna som värnar sina rättigheter. Partistyrelsen har svårt att se att det skulle finnas ett mer rättssäkert förfarande än att denna sker i domstol på parternas eget ansvar och risk.

Mot denna bakgrund föreslår partistyrelsen att **motionerna E72 och E73 samt motion E74 yrkande 1–3 och motion H34 yrkande 2 bör anses besvarade och att motion E74 yrkande 4 avslås.**

I **motion E75** förespråkas att talen mellan 11 och 29 bör ges nya benämningar i svenska språket. Motionären anser att den svenska talraden på så vis skulle bli matematiskt perfekt, samtidigt som inlärningen underlättas och den internationella konkurrenskraften stärks.

Partistyrelsen noterar inledningsvis att det svenska språket naturligtvis förändras i takt med tiden, men att detta glädjande nog inte sker till följd av politiska beslut. Språkets förändringar inträffar i stället tack vare alla de människor som använder sig av språket och därmed bidrar till att det berikas och utvecklas. När politiska beslut påverkar språket handlar det främst om introduktion av facktermer, till exempel jobbskatteavdrag eller jämställdhetsbonus som knappast hade etablerats i det svenska ordförrådet utan politikens inflytande.

Någon invänder kanske att Fridtjuv Bergs legendariska rättstavningsreform 1906 (som förenklade stavningen av v-ljudet och neutrumböjningen av ord som i grundform slutade på d) var ett politiskt beslut. Den jämförelsen är dock missvisande. Dels handlade 1906 års reform om stavningen och inte ordförrådet, dels var syftet att ge folkskolan riktlinjer i en situation med ett redan vacklande stavningsskick. Det

kan också noteras att Svenska Akademiens ordlista behöll de äldre stavningsformerna som alternativ ända fram till den nionde upplagan, som utkom 1950.

I ordförråden till alla språk finns det mer eller mindre ologiska inslag. Dessa beror förstås på att språken (med undantag för skapade hjälpspråk som esperanto) har vuxit fram genom många århundradens användning där orden fått sin innebörd genom att användas. Tage Danielsson uttrycker detta kärnfullt i sin ”Grallimatik”:

”Allvarligt talat: ord betyder ju ingenting egentligen. Varför heter hjärna hjärna till exempel? För att vi har kommit överens om det. […] Å andra sidan är naturligtvis ingen tvungen att använda alla ord i överenskommen betydelse – särskilt som ju varken du eller jag har fått vara med och bestämma från början att limpa ska heta limpa och krasse krasse. Du och jag kan ju till exempel komma överens om att kalla en tur- och returbiljett Stockholm–Malmö för en åtsittande aftonklänning med svarta tofsar. Men jag lovar dig att vi får ett helvete i biljettluckan på Centralen.”

Motionären har alltså alla möjligheter att själv försöka intressera svenska språkbrukare för sitt förslag, men detta får ske utanför politikens ramar. Partistyrelsen anser att **motion E75 bör avslås.**

Ett antal motioner tar upp public service-frågor ur olika perspektiv. Partistyrelsen väljer att behandla dem i ett sammanhang.

Motion E76 yrkar att partistyrelsen utreder möjligheten att lägga finansieringen av public service på skattsedeln, eftersom det i dag är väldigt få som inte tar del av public service-utbudet via en radio- eller tv-apparat, via internet eller på annat sätt. Alla borde därför vara med och betala, anser motionärerna. **Motion E77** har tre yrkanden. **Yrkande 1** vill att landsmötet tar ställning för ett avskaffande av tv-licensen i dess nuvarande form. **Yrkande 2** föreslår att landsmötet i första hand tar ställning för att public service finansieras via avgifter för dem som faktiskt brukar tjänsten public service. **Yrkande 3** vill att landsmötet i andra hand tar ställning för att public service finansieras via en särskild skatt med en likartad konstruktion som kyrkoavgiften eller begravningsavgiften. **Motion E78** vill att tv-licensen avskaffas som en del av public service finansiering. Motionärerna bakom både **motion E77** och **motion E78** påpekar vidareatt den tekniska utvecklingen har gjort att det går att ta del av public service på andra sätt än via en tv-apparat eller en radio.

Motion E79 yrkar att Folkpartiet liberalerna ska verka för att public service avskaffas. Motionärerna anser att varor och tjänster som produceras utan konkurrens alltid blir usla och att public service aldrig kommer att utsättas för verklig konkurrens eftersom intäkterna inte är beroende av tittare. De anser också att public services sändningar och nätsatsningar snedvrider konkurrensen på mediemarknaden.

Motion E80 yrkar att landsmötet beslutar att ge partistyrelsen i uppdrag att verka för att public service-företagen ska slå vakt om programområden som är betydelsefulla för allmänintresset och som kvalitativt är underrepresenterade hos de kommersiella aktörerna. Motionärerna efterlyser en ”smal public service”. I **motion E81** yrkar motionärerna att Folkpartiet liberalerna verkar för ett förtydligande av public services demokratiuppdrag. De anser att Sveriges Television inte täckte omvalet i Västra Götalandsregionen på ett tillfredsställande sätt.

Motionerna E82 och E83 behandlar EU-bevakningen i public service. I **motion E82 yrkande 1** vill motionärerna att landsmötet ska ställa sig bakom motionens förslag att skapa en public service-kanal som bevakar EU och europeiska frågor. Som alternativ till en specifik EU-kanal vill motionärerna att landsmötet beslutar att partistyrelsen ska verka för att utöka bevakningen av Europafrågor på ordinarie sändningstid i public service-företagen (**yrkande 2**). **Motion E83** yrkar att landsmötet ger partistyrelsen i uppdrag att arbeta för ökad EU-bevakning i public service. I båda motionerna anförs att EU-bevakningen i public service är mycket begränsad och att det borde ligga i svenska folkets intresse att som EU-medborgare få information om EU:s dagliga arbete och få se till exempel politiska debatter från andra europeiska länder.

Motion E84 yrkar att Folkpartiet liberalerna verkar för att Sveriges Televisions egna program sprids okrypterade inom hela Europa och så långt möjligt till övriga världen via satellit och annan teknik. Motionären anser att kostnaderna för de okrypterade tv-sändningarna bör belasta den statliga kulturbudgeten och inte tv-avgiften i Sverige.

Hur mediepolitiken bedrivs är viktigt för demokratin och för den enskilda människans frihet att växa. Partistyrelsen anser att public service spelar en mycket viktig roll i medievärlden. I takt med att medievärlden fragmentiseras förändras också rollen för public service. Under flera decennier har Folkpartiets syn på mediepolitiken präglats av frihet, mångfald och kvalitet. Att det måste finnas en icke-kommersiell radio och television med ett brett kvalitetsuppdrag har en stark tradition i Folkpartiet. Det behövs en oberoende och självständig public service som med stor integritet erbjuder kvalitet och ett varierat utbud. Det behövs någon som kan stå för det som inte kan bäras av marknaden. Partistyrelsen anser att det är svårt att definiera uppdraget för public service utifrån vad andra aktörer på mediemarknaden gör. Om någon tv-kanal gör nyheter, valbevakning eller sportprogram, ska då inte SVT eller SR göra det? Folkpartiet bör fortsatt hävda behovet av mångfald och goda villkor för privata mediebolag men måste samtidigt se att det finns en problematik i ett fragmentiserat mediesamhälle. Public service-medier med bred publik spelar en viktig roll i det samhälleliga och demokratiska samtalet. Internationella undersökningar tyder på att ett svagt och smalt public service-uppdrag tenderar att innebära ett svagt politiskt intresse och deltagande i samhället.

Det finns en gräns bortom vilken det är orimligt att public service-bolagen med licenspengar konkurrerar ut privata aktörer, men den gränsen får inte dras så att public service blir omodernt och ett reservat för de redan frälsta. Partistyrelsen kan förvisso förstå argumentationen att enstaka program i public service-kanaler kan ifrågasättas men vill starkt hävda behovet av självständighet och oberoende för SVT, SR och UR. Det kan inte vara politikers uppdrag att avgöra vilken typ av program som lämpar sig för public service-kanaler.

Folkpartiet anser att Sveriges Television, Sveriges Radio och Utbildningsradion även fortsättningsvis bör vara tre separata bolag. Som icke-kommersiella aktörer är de en garanti för mångfald och kvalitet i medielandskapet. Utländska erfarenheter tyder på att radion blir förlorare om radio och television finns i samma bolag.

Samtidigt som Folkpartiet värnar en stark public service, är det viktigt med kommersiella aktörer för mångfalden på mediemarknaden. Villkoren måste därför vara gynnsamma

även för de privata aktörerna. Det finns en poäng i att ha kvalitetstävlan i det breda och underhållande, men det behövs konkurrens också när det gäller nyheter och samhällsbevakning. Den nya privata pratradion är i detta perspektiv en spännande nyhet i mediefloran.

Den senaste tiden har de så kallade public value-testen införts vilket innebär att Myndigheten för radio och tv ska förhandspröva nya verksamheter inom public service. Folkpartiet anser att det system som nu införs är ett acceptabelt sätt att för att ge privata aktörer bra villkor och för att möta de krav EU ställer, men det är viktigt att resultatet inte blir att utvecklingsvägarna för public service stängs. Ytterst handlar det om själva definitionen av public service och den måste rimligen kunna förändras i takt med den tekniska utvecklingen.

Regeringen har utsett en kommitté som ska analysera förutsättningarna för radio och tv i allmänhetens tjänst och lämna förslag till de förändringar som behöver göras inför nästa tillståndsperiod som inleds den 1 januari 2014. Kommitténs uppdrag omfattar bland annat programföretagens uppdrag, samarbetet och konkurrens, finansieringsformer och ekonomiska ramar, distribution och digitalisering samt styrning och uppföljning. Uppdraget ska redovisas senast 1 augusti 2012. Folkpartiet har varit mycket drivande i arbetet med att skriva direktiven till utredningen.

Folkpartiet anser att det är viktigt att motverka snedvridning av konkurrensen på mediemarknaden. Därför välkomnar partistyrelsen att kommittén ska belysa konkurrenssituationen och överväga om det behövs särskilda insatser för att säkerställa att andra aktörer på mediemarknaden har goda möjligheter att verka och utvecklas i ljuset av den starka ställning som radio och tv i allmänhetens tjänst har. Dessutom ska utredningen kartlägga vad som har gjorts med anledning av riksdagens beslut om ett utvidgat kulturutbud och bedöma om företagens kulturuppdrag bör stärkas ytterligare.

Frågan om utformningen av radio- och tv-avgiften har varit uppe flera gånger tidigare på Folkpartiets landsmöte. Då har landsmötet röstat emot förändringar av licenssystemet med hänvisning till att betalningsviljan har varit hög, att oberoendet för public service har kunnat garanteras och att systemet har varit stabilt.

Partistyrelsen anser att det är mycket viktigt att kunna garantera en oberoende public service. Däremot anser partistyrelsen, precis som motionärerna bakom **motionerna E76–E78**, att teknikutvecklingen nu har gått så långt att det på allvar bör prövas om licenssystemet behöver reformeras. Det går numera att få tillgång till public service-utbudet på många olika sätt utan att äga en tv-apparat. Därför behöver en översyn ske så att det också i framtiden finns en långsiktig och från statsmakten oberoende finansiering av kvalitetsprogram genom public service-bolag.

Därför var det viktigt för Folkpartiet att kommittén som ska analysera förutsättningarna för public service inför en ny tillståndsperiod fick i uppgift att lämna förslag till en uppbördsmodell med hög legitimitet hos medborgarna och som har största möjliga oberoende och frihet från politisk styrning. En alternativ modell skulle kunna hämta sin konstruktion från begravningsavgiften, det vill säga att avgiften dras av Skatteverket, men likt nuvarande licens har viss automatik och inte flyter in till statskassan. Frågan behöver dock analyseras noggrant och det är viktigt att inte på förhand låsa sig vid en viss ståndpunkt som utesluter kompromisser efter att public service-kommitténs slutsatser har presenterats och remissbehandlats. Mot denna bakgrund föreslår partistyrelsen att motionerna **E76–E78 anses besvarade.**

SVT 24 sänder mycket samhällsinformation och partistyrelsen anser att det är naturligt att även EU-rapportering tas med i programutbudet. Däremot ska inte politiker lägga sig i programutbudet utan det är något som public service-bolagen själva ska bestämma.

Mot bakgrund av Folkpartiet värnar en oberoende public service som självständigt ska bestämma sitt programutbud samt att en kommitté nyligen har utsetts som ska analysera förutsättningarna för radio och tv i allmänhetens tjänst, däribland programutbudets inriktning, föreslår partistyrelsen att **motion E79 avslås samt att motionerna E80–E83 anses besvarade.**

Partistyrelsen håller med om att det är bra om Sveriges Televisions program kan spridas till Europa och så långt möjligt till övriga världen. Det är positivt att SVT utvecklar sina tjänster så att fler kan ta del av utbudet. Politiker ska dock inte bestämma över den utvecklingen. SVT Play når många tittare och är det som SVT kan erbjuda rättighetsmässigt utan kostnad. SVT World är en betaltjänst. Skälet är att det är förknippat med stora kostnader och SVT bedömer att det inte är rimligt att tv-avgiftsbetalarna ska finansiera tittandet för en internationell publik som inte har bistått i finansieringen. Partistyrelsen anser att det är en rimlig ståndpunkt. Motionären föreslår att kulturbudgeten skulle finansiera en sådan tjänst. Partistyrelsen kan se det tilltalande i att statskassan på ett sådant sätt bidrar till att sprida Sverigebilden utomlands men kan i nuläget inte prioritera en sådan satsning. Därmed föreslår partistyrelsen att **motion E84 anses besvarad.**

Avslutningsvis tar partistyrelsen upp tre motioner som berör idrottsfrågor.

Motion E85 beskriver den växande huliganismen, eller läktarvåldet, i Sverige. Motionärerna lägger fram tre yrkanden. **Yrkande 1** rör att alla professionella svenska klubbar, oavsett bolagsrättslig status, ska kunna avkrävas betalning för polisens bevakning på och i anslutning till arenan. **Yrkande 2** föreslår att Folkpartiet liberalerna ska verka för ett regelverk som innebär att en klubb som inte klarar av att upprätthålla ordningen ska kunna tvingas att reducera antalet åskådare tills ordningen kan återupprätthållas. **Yrkande 3** gäller att Folkpartiet ska verka för att samhället ställer krav på att elitklubbarnas biljetter till fotbollsmatcher blir personliga.

Motion E86 föreslår att Folkpartiet liberalerna verkar för en lagstiftning som innebär en likabehandling av polisens bevakning vid idrottsarrangemang, oavsett driftsform. Motionärerna påpekar att det är märkligt att Rikspolisstyrelsen tar betalt av aktiebolag, men inte av ideella föreningar för sin polisbevakning. Betalningsansvaret borde gälla samtliga klubbar eller inga alls, anser motionären.

Att huliganismen ökar i Sverige är ett samhällsproblem. I många andra länder går huliganismen tillbaka. Eftersom problematiken ser inte ser likadan ut i alla länder, har olika länder valt olika lösningar. Dessa lösningar är värda att studera för Sveriges räkning.

Alliansregeringen har stramat upp lagstiftningen genom att stärka möjligheterna att utfärda tillträdesförbud för huliganer vid arenorna. Säkerheten vid arenorna har stärkts genom ett lagstadgat förbud mot hantering av pyrotekniska varor samt förbud mot att beträda eller kasta in föremål på

spelplanen införts. Folkpartiet har varit en drivande kraft bakom förändringarna.

För att förbättra samverkan mellan berörda myndigheter och organisationer på central, regional och lokal nivå i arbetet med att stävja idrottsrelaterat våld har regeringen utsett en nationell samordnare. Samordnaren ska medverka till att ansvarsfördelningen mellan berörda parter klarläggs och verka för att en likformig modell för informationsutbyte tas fram. Vid behov ska han också lämna förslag på hur idrottsarrangemang kan genomföras på ett tryggt och säkert sätt. Slutrapporten ska läggas fram 31 mars 2013 men samordnaren kommer att lägga fram förslag på åtgärder under arbetets gång.

Partistyrelsen är inte främmande för att elitklubbarna framdeles kan få ta större ansvar för kostnaderna för ordningen kring arenorna. Men liksom motionärerna anser inte partistyrelsen att det är rimligt att elitfotbollsklubbar behandlas olika beroende på i vilken form man just nu bedriver verksamheten. Förutsättningarna för elitklubbarna är desamma, oavsett om verksamheten bedrivs i bolagsform eller i ideella föreningar.

Det kan också vara svårt att avgöra vad som ska anses vara i anslutning till arenan eller i närheten av arenan. En del ”supportergäng” gör till exempel upp om att träffas i en annan del av staden. En frågeställning blir då om klubben ska ha betalningsansvar även för detta.

Folkpartiet har tagit ställning för att införa anmälningsplikt för personer som begår allvarliga brott vid fotbollsmatcher. Anmälningsplikt innebär att dessa personer inte får närvara på en arena utan måste infinna sig på en polisstation en bit därifrån samtidigt som matchen spelas och därmed inte kan hinna till arenan.

Andra sätt att komma åt huliganismen, som bör övervägas, är fotoidentifiering och effektivare kameraövervakning. Portade personer kan fotograferas och bilderna kan då finnas att tillgå för personalen vid entrén. Effektivare kameraövervakning, såsom i England, kan avskräcka personer från att begå kriminella handlingar inne på arenan.

Ofta är de som beter sig illa på arenorna påverkade av alkohol eller narkotika. Därför anser Folkpartiet att det även behövs krafttag mot alkohol och narkotika på arenorna.

I motion E85 yrkande 2 föreslår motionären att en klubb som inte klarar av att upprätthålla ordningen ska kunna tvingas reducera antalet åskådare tills ordningen kan upprätthållas. Partistyrelsen anser här att den möjlighet som redan i dag finns att straffa en klubb som haft allvarliga incidenter och ordningsproblem på sin hemarena under en match med att få spela inför tomma läktare fyller sitt syfte. Någon ytterligare skärpning på just den punkten är alltså inte meningsfull.

Partistyrelsen kan hålla med motionärerna i **motion E85** om att personliga biljetter skulle kunna vara ett av flera sätt för att stävja huliganismen, liksom ett mer omfattande tillträdesförbud. Folkpartiet har också påtalat vikten av att snabba överväganden angående detta och övriga åtgärder görs. Folkpartiet anser att vi politiker nu måste ta vårt ansvar och ta initiativ till en förstärkning av lagen för att stoppa huliganismen. Med detta föreslår partistyrelsen att **motion E85 yrkande 1 och 3 anses besvarade, att motion E85 yrkande 2 avslås och att motion E86 bifalls.**

I **motion E87** yrkar motionären att landsmötet ställer sig bakom motionens förslag på hur dopning ska motverkas samt att berörda programgrupper ska betona antidopningsarbetet utifrån motionens intentioner. Motionären förslår ett höjt straffmaximum för grovt dopningsbrott samt att livstidsavstängning måste kunna förekomma. Även nya informationsinsatser behövs i Sverige, utöver dem som Sverige åtagit sig enligt Europarådets antidopningskonvention.

Partistyrelsen tycker att arbetet är motverka dopning är mycket viktigt. Alliansregeringen har gett Folkhälsoinstitutet i uppdrag att tillsammans med andra aktörer sprida metoder som i grund- och gymnasieskolan kan förebygga och reducera elevers bruk av alkohol, narkotika, dopningspreparat och tobak.

Regeringen har också lagt fram en proposition som föreslår att straffmaximum för grovt dopningsbrott höjs från fängelse i fyra år till fängelse i sex år. Riksdagen röstade för propositionen som trädde i kraft 1 april 2011. Med denna bakgrund vill partistyrelsen avvakta innan fler beslut om höjda straff för dopningsbrott tas. Därmed föreslår partistyrelsen att **motion E87 anses besvarad.**

Partistyrelsens förslag till beslut

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** motion E1 anses besvarad
2. **att** motion E2 anses besvarad
3. **att** motion E3 yrkande 1 anses besvarat
4. **att** motion E3 yrkande 2 anses besvarat
5. **att** motion E4 anses besvarad
6. **att** motion E5 anses besvarad
7. **att** motion E6 anses besvarad
8. **att** motion E7 anses besvarad
9. **att** motion E8 anses besvarad
10. **att** motion E9 avslås
11. **att** motion E10 yrkande 1 anses besvarat
12. **att** motion E10 yrkande 2 anses besvarat
13. **att** motion E10 yrkande 3 anses besvarat
14. **att** motion E10 yrkande 4 anses besvarat
15. **att** motion E11 anses besvarad
16. **att** motion E12 anses besvarad
17. **att** motion E13 yrkande 1 anses besvarat
18. **att** motion E13 yrkande 2 anses besvarat
19. **att** motion E14 yrkande 1 anses besvarat
20. **att** motion E14 yrkande 2 bifalls
21. **att** motion E15 anses besvarad
22. **att** motion E16 anses besvarad
23. **att** motion E17 anses besvarad
24. **att** motion E18 anses besvarad
25. **att** motion E19 anses besvarad
26. **att** motion E20 yrkande 1 anses besvarat
27. **att** motion E20 yrkande 2 anses besvarat
28. **att** motion E20 yrkande 3 anses besvarat
29. **att** motion E21 anses besvarad
30. **att** motion E22 yrkande 1 anses besvarat
31. **att** motion E22 yrkande 2 anses besvarat
32. **att** motion E23 anses besvarad
33. **att** motion E24 anses besvarad
34. **att** motion E25 yrkande 1 avslås
35. **att** motion E25 yrkande 2 avslås
36. **att** motion E25 yrkande 3 anses besvarat
37. **att** motion E25 yrkande 4 anses besvarat
38. **att** motion E25 yrkande 5 anses besvarat
39. **att** motion E25 yrkande 7 anses besvarat
40. **att** motion E26 anses besvarad
41. **att** motion E27 yrkande 1 anses besvarat
42. **att** motion E27 yrkande 2 anses besvarat
43. **att** motion E27 yrkande 3 anses besvarat
44. **att** motion E27 yrkande 4 anses besvarat
45. **att** motion E28 anses besvarad
46. **att** motion E29 yrkande 1 anses besvarat
47. **att** motion E29 yrkande 2 anses besvarat
48. **att** motion E30 yrkande 1 anses besvarat
49. **att** motion E30 yrkande 2 anses besvarat
50. **att** motion E30 yrkande 3 anses besvarat
51. **att** motion E30 yrkande 4 anses besvarat
52. **att** motion E30 yrkande 5 anses besvarat
53. **att** motion E30 yrkande 6 anses besvarat
54. **att** motion E31 yrkande 1 anses besvarat
55. **att** motion E31 yrkande 2 anses besvarat
56. **att** motion E31 yrkande 3 anses besvarat
57. **att** motion E32 anses besvarad
58. **att** motion E33 anses besvarad
59. **att** motion E34 anses besvarad
60. **att** motion E35 anses besvarad
61. **att** motion E36 yrkande 1 anses besvarat
62. **att** motion E36 yrkande 2 anses besvarat
63. **att** motion E37 anses besvarad
64. **att** motion E38 anses besvarad
65. **att** motion E39 anses besvarad
66. **att** motion E40 yrkande 1 avslås
67. **att** motion E41 avslås
68. **att** motion E40 yrkande 2 anses besvarat
69. **att** motion E42 anses besvarad
70. **att** motion E43 anses besvarad
71. **att** motion E44 anses besvarad
72. **att** motion E45 anses besvarad
73. **att** motion E46 avslås
74. **att** motion E47 avslås
75. **att** motion E48 yrkande 1 anses besvarat
76. **att** motion E48 yrkande 2 anses besvarat
77. **att** motion E48 yrkande 3 anses besvarat
78. **att** motion E49 anses besvarad
79. **att** motion E50 anses besvarad
80. **att** motion E25 yrkande 6 anses besvarat
81. **att** motion E51 anses besvarad
82. **att** motion E52 avslås
83. **att** motion E53 anses besvarad
84. **att** motion E54 yrkande 1 anses besvarat
85. **att** motion E54 yrkande 2 anses besvarat
86. **att** motion E55 yrkande 1 anses besvarat
87. **att** motion E56 anses besvarad
88. **att** motion E57 anses besvarad
89. **att** motion E58 anses besvarad
90. **att** motion E59 anses besvarad
91. **att** motion E60 yrkande 1 avslås
92. **att** motion E60 yrkande 2 avslås
93. **att** motion E61 anses besvarad
94. **att** motion E62 avslås
95. **att** motion E63 avslås
96. **att** motion E64 yrkande 1 anses besvarat
97. **att** motion E65 yrkande 1 anses besvarat

98. **att** motion E65 yrkande 2 anses besvarat
99. **att** motion E65 yrkande 3 anses besvarat
100. **att** motion E66 avslås
101. **att** motion E67 avslås
102. **att** motion E68 anses besvarad
103. **att** motion E69 yrkande 1 avslås
104. **att** motion E69 yrkande 2 avslås
105. **att** motion E70 anses besvarad
106. **att** motion E71 anses besvarad
107. **att** motion E72 anses besvarad
108. **att** motion E73 anses besvarad
109. **att** motion E74 yrkande 1 anses besvarat
110. **att** motion E74 yrkande 2 anses besvarat
111. **att** motion E74 yrkande 3 anses besvarat
112. **att** motion H34 yrkande 2 anses besvarat
113. **att** motion E74 yrkande 4 avslås
114. **att** motion E75 avslås
115. **att** motion E76 anses besvarad
116. **att** motion E77 yrkande 1 anses besvarat
117. **att** motion E77 yrkande 2 anses besvarat
118. **att** motion E77 yrkande 3 anses besvarat
119. **att** motion E78 anses besvarad
120. **att** motion E79 avslås
121. **att** motion E80 anses besvarad
122. **att** motion E81 anses besvarad
123. **att** motion E82 yrkande 1 anses besvarat
124. **att** motion E82 yrkande 2 anses besvarat
125. **att** motion E83 anses besvarad
126. **att** motion E84 anses besvarad
127. **att** motion E85 yrkande 1 anses besvarat
128. **att** motion E85 yrkande 3 anses besvarat
129. **att** motion E86 bifalls
130. **att** motion E85 yrkande 2 avslås
131. **att** motion E87 yrkande 1 anses besvarat
132. **att** motion E87 yrkande 2 anses besvarat

Reservation E1

Roger Haddad reserverar sig till förmån för bifall till motionerna E4 och E5.

Reservation E2

Roger Haddad reserverar sig till förmån för bifall till motion E9 och anför:

”Religiösa friskolor som är finansierade via skattsedeln bör inte finnas. Dagens regelverk om att undervisningen ska vara icke-konfessionell är inte tillräckligt.”

Särskilt yttrande E1

Adam Cwejman och Hedwig Kastenholm yttrar sig till förmån för bifall av motion H34 yrkande 2 och anför:

”Problemen med Ipred, datalagringsdirektivet och FRA kvarstår. Varken integritetsproblemen eller effektivitetsfrågorna är lösta.”

F. Social välfärd

Motioner **197**
Allmänna socialtjänstfrågor samt alkohol, narkotika och tobak 197
Hälso- och sjukvårdsfrågor 202
Sjukförsäkringen 216
Barn och barnfamiljer 218
Äldrepolitik och pensionssystemet 224
Funktionsnedsättningsfrågor 227
Socialpolitiska arbetsgruppens förslag **233**
Partistyrelsens yttrande **236**
Inledning 236
Allmänna socialtjänstfrågor samt alkohol, narkotika och tobak 237
Hälso- och sjukvårdsfrågor 239
Sjukförsäkringen 247
Barn och barnfamiljer 248
Äldrepolitik och pensionssystemet 253
Funktionsnedsättningsfrågor 255
Partistyrelsens förslag till beslut **258**

Motioner

Allmänna socialtjänstfrågor samt alkohol, narkotika och tobak

F1. Överför kostnaderna för försörjningsstöd till staten

Olov Lindquist, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att försörjningsstödet fortsättningsvis helt ska finansieras av staten

Försörjningsstöd (tidigare socialbidrag) är till för människor med problem som hindrar dem från att själva klara sin försörjning. I vissa avseenden har stödet blivit ett system som kompletterar de generella systemen, upp till den skäliga levnadsnivån.

För många kommuner är kostnaderna för försörjningsstöd höga. Rent ekonomiskt är det för dessa kommuner mycket bättre om den som får försörjningsstöd i stället får förtidspension eller sjukbidrag. För staten är det precis tvärtom.

När en allt större andel av kommunernas resurser måste användas till människors grundläggande försörjning, så sker detta obönhörligen på bekostnad av de verksamheter som Folkpartiet vill värna om: skola och omsorg.

Försörjningsstödet är det enda återstående stora kommunala bidragssystemet. Jag anser därför att resurserna borde samordnas, ansvarsfördelningen tydliggöras och resurser för arbetsmarknadspolitik, social rehabilitering och människors grundläggande försörjning helt och hållet administreras och betalas genom statens försorg.

F2. Höjt försörjningsstöd för personer med sekretess

Helena Berggren, Västerås
Lovisa Aldrin, Halmstad
Bonnie Bernström, Stockholm
Anne-Lie Elfvén, Stockholm
Amelie Tarschys Ingre, Lidingö
Anette Gerhardsson, Arboga
Maria Jern, Falköping
Charlotte Klötz, Ilsbo
Eva Kullenberg, Ängelholm
Ragnhild Källberg, Västerås
Ulf Larsson, Västerås
Britt-Inger Lindell, Västerås
Britt-Marie Lövgren, Umeå
Lennart Nilsson, Västerås
Lina Nordquist, Uppsala
Ulrica Solver-Gustavsson, Örebro
Alexandra Spillman, Västerås
Anki Sundin, Västerås
Ylva Särnmark, Ronneby
Barbro Westerholm, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att få en ändring i bidragsnormen för personer med försörjningsstöd som har fördyrade levnadsomkostnader hänförliga till sekretessmarkering på grund av hot från närstående

För många våldutsatta och hotade personer återstår till sist inget annat alternativ än att begära sekretessmarkerade personuppgifter alternativt kvarskrivning och därefter avflytta från den, av gärningspersonen, kända adressen. I de flesta fall har flytten initierats av polis eller annan myndighet samt föregåtts av mångåriga hot, trakasserier, stalkning och misshandel av varierande grad.

Den brottsdrabbade personen och ofta även hemmavarande barn drabbas då av stora personliga kostnader enbart för att kunna känna sig trygga i sitt eget hem. I dag finns det inget utrymme inom bidragsnormen för hänsyn till fördyrade levnadsomkostnader på grund av sekretessmarkering eller kvarskrivning föranledd av annan orsak än yrkesrelaterad.

Därför att det viktigt att personer som tvingas till flytt på grund av den risk- och hotbild som finns runt dem har möjligheter att få större försörjningsstöd med hänsyn tagen till de ökade levnadsomkostnader som detta ger upphov till. Exempel på sådana kostnader är flyttkostnader, då många personer inte kan ombesörja flytten själva på grund av att mångas bostäder bevakas av gärningspersonen och därför är nödgade att låta flyttfirmor ombesörja packning och flytt, kostnader för dubbel bosättning, telefonabonnemang, mobilt internet, eftersändningar, byte av bil etc.

F3. Nationellt program för ”Bostad först”

Benny Lindholm, Uppsala
Emil Johansson, Uppsala
Jonatan Macznik, Göteborg
Lina Nordquist, Uppsala

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att inrätta ett nationellt program för ”Bostad först”

I många delar av Sverige, inte minst i storstadsregionerna, råder extrem bostadsbrist och hemlöshet. Ett problem på den svenska bostadsmarknaden är dock inte enbart att det råder brist på bostäder. Hemlöshet är också en konsekvens av missbruk och/eller psykisk ohälsa.

Oavsett anledningarna till hemlöshet krävs ett nytt förhållningssätt till det ultimata utanförskap som hemlöshet innebär. I dag hanterar kommuner ofta hemlöshet med att den hemlöse måste kvalificera sig till eget boende genom olika trappmodeller. Det första trappsteget består ofta av natthärbärgen. Den som sköter sina kort kan så småningom avancera bland träningslägenheter, kategoriboenden och så vidare, för att så småningom nå det översta trappsteget med ett eget bostadskontrakt.

Tyvärr når närmare nittio procent aldrig till det sista steget utan fastnar inom den parallella bostadsmarknad som administreras av socialtjänsten. Systemet kan visserligen lindra en akut nöd, men det finns en stor risk att det permanentar hemlösheten och försvårar för de hemlösa att få egen lägenhet. Trappstegsmodellerna utgör ofta ett hinder snarare än en lösning.

Ett alternativt sätt att organisera arbetet mot hemlöshet är modellen ”Bostad först”. Idén utgår från att man först tillgodoser den grundläggande rätten till egen bostad, vilket möjliggör att andra åtgärder ska lyckas. Tryggheten i en egen bostad är ofta en förutsättning för att hjälp mot missbruk och psykisk ohälsa ska få effekt.

Modellen ”Bostad först” är ännu inte helt färdigutvecklad och många projekt pågår runt om i Sverige. De erfarenheter man har av modellen i exempelvis USA visar dock på att det finns en stor potential om man utgår från rätten till bostad för att hjälpa individer som behöver hjälp och stöd.

Folkpartiet liberalerna borde vara det parti som varmast kramar de erfarenheter som forskare och kommuner drar i olika delar av världen. Folkpartiet borde därför verka för att inrätta ett nationellt program för att stötta kommuner att inrätta modellen ”Bostad först”. Med anslag till den forskning som bedrivs, nationella medel till kommuner att bedriva denna typ av verksamhet och annat stöd till kommuner som gör det, kan Sverige ta viktiga steg mot en mer effektiv politik mot hemlöshet.

Det förtjänar inte bara de människor som lever i hemlöshet, det vore också att ta ansvar och att ta intryck av den forskning och de erfarenheter som finns i såväl Sverige som i andra delar av världen.

F4. Lös problemen med hemlösheten

Ann-Mari Brevik Adiels, Billdal

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för krav på kommunerna att lösa problemen med hemlösheten

Jag brukar köpa de hemlösas tidning ”Faktum” när jag träffar på en försäljare. Det är inte bara för att stödja försäljaren, tidningen är faktiskt jättebra. Den tar inte bara upp de hemlösas problem, utan också andra missförhållanden i vårt samhälle. Hemlösheten är ju inget nytt problem, men det har diskuterats lösningar i väldigt många år, utan att situationen har blivit bättre.

Så vitt jag har förstått finns det olika orsaker till att man blir hemlös och utslagen: skilsmässa, konkurser/fattigdom, sjukdom, missbruk med mera. Man har antingen inte kunnat betala sin hyra eller stört sina grannar.

Samhällets lösning på problemen är olika härbergen med mer eller mindre strikta regler, som utestänger många hemlösa/uteliggare.

I ett tv-program talades det om en kostnad på cirka 65 000 kronor för en vräkning och långt över 100 000 kronor per år och hemlös, för samhällets insatser för tillfälliga boenden, hälsovård, städning, polisingripanden med mera.

Hade det inte varit enklare att stoppa vräkningarna och ge alla hemlösa en enkel bostad utan en massa restriktioner? De som inte klarar att betala hyran skulle kunna få hjälp av samhället. De är ju ändå berättigade till försörjningsstöd och eventuellt bostadsbidrag. De som stör sina grannar skulle kunna erbjudas bostad i hus för ”störningsboende”, så länge de själva stör.

Det snabbaste och enklaste sättet att lösa detta är att ge alla kommuner säg ett år på sig att hitta/bygga dessa bostäder och därefter kännbara böter för varje hemlös. Det är rimligare att ställa krav på kommunerna än på den hemlös.

F5. Ej verkställda beslut inom socialtjänstlagen och LSS

Folkpartiet liberalerna Norrbottens län

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska arbeta för att kommunerna ska vara skyldiga att lämna kompensation till en person när han eller hon inte har fått bistånd enligt 4 kap. 1 eller 2 § socialtjänstlagen (2001:453) inom skälig tid eller i enlighet med ett beslut av socialnämnden eller ett avgörande av en domstol, eller när socialnämnden inte har fullgjort en garanti som lämnats till personen att inom en viss tid eller på ett visst sätt tillhandahålla bistånd enligt 4 kap. 1 eller 2 § socialtjänstlagen
2. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att kommunerna ska utse vilken nämnd som är ansvarig för detta och riktlinjer hur kompensation ska utges, vilka belopp och hur långt tillbaka i tiden som kompensation ska ges för olika brister i utförandet av biståndsinsatsen

Månad efter månad rapporteras i kommunerna ett ganska stort antal beslut som inte blivit verkställda inom socialtjänstlagen samt LSS. Det som ofta glöms bort i rena ekonomiska diskussioner och kalkyler är den enskilda människan. Det är en Agda eller Alfred som inte har fått biståndsbeslut verkställd.

Folkpartiet i Norrbotten tycker att det inte är optimalt att kommunen inte kan verkställa beslut och än mer underligt att kommunerna år efter år betalar hellre sanktionsavgifter än kommer till rätta med planeringen för framtida behov. Folkpartiet anser att den lagstadgade verksamheten ska planeras så att det finns utrymme för framtida oförutsedda behov. Ej

verkställda beslut tenderar ofta att beröra inom en och samma område gällande permanent boende (enligt socialtjänstlagens 5 kap. 5 § eller 5 kap. 7 §) och det framkommer inte heller i rapporteringar att kommunerna vidtar åtgärder för att förbättra verkställigheten.

F6. En liberalare alkoholpolitik

Folkpartiet liberalerna Malmö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska säga ja till alkoholförsäljning i licensierade privata butiker

En liberal politik innebär att människor ska bestämma över sitt eget liv så mycket som möjligt. Politiker ska inte bestämma vad vuxna medborgare ska göra på sin fritid.

Inom den svenska alkoholpolitiken har dock frihetsaspekten ofta varit bortglömd. Det har helt enkelt varit för mycket detaljregleringar och förbud. Detta är en del av den svenska politiska strukturen där politiker har skaffat sig för mycket makt på medborgarnas bekostnad. Att inte lämna utrymme för individuellt ansvarstagande är på sikt en farlig politik som ofta motverkar det man vill uppnå.

Monopol vid försäljning är principiellt fel. Privata butiker bör kunna få licens att sälja alkohol. Så fungerar det i de flesta länder i världen. Att låta privata butiker sälja alkohol är inte konstigare än att privata restauranger gör det. Butiker ska kunna förlora licensen om de inte följer alkohollagen precis som fallet är med restauranger i dag.

Den svenska förbudspolitiken visar på en inskränkthet som ett liberalt parti inte bör ställa sig bakom samt så har den även medfört allt större praktiska problem. Smugglingen av öl, vin och sprit har ökat dramatiskt. Hembränningen är ett annat problem som ofta har ungdomar som kunder precis som när det gäller smuggelspriten. Systembolagens försäljning står nuförtiden endast för cirka hälften av alkoholkonsumtionen i Sverige.

Målen för en liberal alkoholpolitik ska vara:

- Att vuxna medborgare ska ha friheten att kunna hantera alkohol utan detaljregleringar.
- Att den minoritet bland vuxna som inte klarar detta ansvar ska få erforderligt stöd från samhället.
- Att minderåriga inte ska kunna köpa alkohol, varken legalt eller illegalt.

F7. Tillåt gårdsförsäljning av viner

Folkpartiet liberalerna Skåne

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att gårdsförsäljning av egenproducerat vin ska vara tillåten i Sverige

Runt om i Sverige har det växt upp små lokala vinföretag. Det är entusiaster, skickliga brukare och kreativa företagare som odlar vin och som förädlar druvorna till dryck. Detta är en intressant utveckling som bör välkomnas. Ett hinder för dessa lokala företags utveckling är att de inte kan sälja direkt till svensk kund. Svenska vinproducenter kan sedan den 1 juni 2008 sälja sitt vin i den lokala systembolagsbutiken. En annan lösning på problemet är att vinproducenter startar grossistföretag i utlandet, skeppar ut sitt vin till Danmark, Tyskland eller Polen, tar upp beställning på vin från svenska kunder via internet och skickar varorna hem till kunden. Men varför ska vi göra det så krångligt i Sverige? Varför kan inte en inspirerande rundvandring på en svensk vingård kunna avslutas med att man köper en flaska gårdsproducerat vin med sig hem?

Öppna gränser och en ny alkoholkultur har det senaste decenniet på gott och ont visat att svensk alkohollagstiftning behöver ses över. Det behövs en modern alkoholpolitik som möter en ny tids utmaningar.

Det går att förena en socialt ansvarstagande alkoholpolitik med en välkomnande syn på de entreprenörer som driver vingårdar i Sverige. Tydliga krav måste ställas på ålderskontroll. Uppföljningen av tillstånd måste vara minst lika skarp som den av pubar och restauranger. Den som inte sköter sitt åtagande bör omedelbart förlora rätten att sälja vin från gården.

Intresset för lokalt producerad mat och dryck måste tas tillvara. Gårdsförsäljning av vin bör tillåtas också i Sverige.

F8. Gårdsförsäljning

Liselott Hagberg, Nyköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för förändrad lagstiftning som möjliggör gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker i Sverige

Turistnäringen är på uppåtgående i Sverige den har ökat under en lång följd av år, även under åren efter den finansiella krisen. Den fortsätter att öka vilket förstås är mycket glädjande och positivt. Exportvärdet – mätt som utländska besökares konsumtion i Sverige – ökade med nästan 13 procent till 93,6 miljarder kronor under 2009, vilket var mer än det samlade exportvärdet för järn, stål och svenska personbilar tillsammans! Turismen sysselsätter cirka 160 000 heltidsarbetande. Med all sannolikhet kommer den att fortsätta att växa, inte bara i storstadsnära miljöer, utan även på mindre orter och på landsbygden. Detta ger hela landet möjligheter att utveckla nya näringar. Den regering, som Folkpartiet liberalerna är en del av, har som ambition att Sverige ska bli ett matland. I begreppet ingår sådant som förädling av olika livsmedelsprodukter därför är det särskilt glädjande att antalet livsmedelsförädlare ökat och fortsätter att öka. Tack vare kreativa människor finns det i dag goda möjligheter för svenska och utländska turister att besöka olika typer av småskaliga livsmedelsförädlare. I samband med gruppbesök eller enskilt besök hos en förädlare finns det även möjlighet att göra inköp av produkter som till exempel ost, sylt, mjöl och annat. Dock saknas möjligheten att köpa med sig en flaska öl, vin eller annan alkoholhaltig dryck i samband med besök hos småskaliga producenter av alkoholhaltiga drycker, detta på grund av den nuvarande alkohollagstiftningen.

Det går visserligen att köpa av de alkoholhaltiga produkterna på närliggande systembolag, men för många (särskilt utländska turister) är det fullständigt obegripligt varför inköpen inte kan ske hos producenten. Den som turistar utanför Sverige i länder som till exempel Tyskland, Frankrike, Italien och grannlandet Finland har möjlighet att, i samband med besök på vingårdar, öltillverkare och bränneries, köpa med sig en flaska av någon alkoholhaltig dryck. I Sverige är detta omöjligt i dagsläget. Till saken hör att det är möjligt för producenterna att bedriva restaurangverksamhet i anknyt-

ning till produktionsanläggningen, där besökare kan dricka av de drycker som produceras. Det är dock inte möjligt att köpa med sig en flaska hem. Skämtsamt skulle man kunna säga att det går att bära med sig vin och öl i magsäcken men inte i ryggsäcken. Den 4 maj 2010 bemyndigade regeringen statsrådet Maria Larsson att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att ta fram förslag till hur gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker kan ske på ett sätt förenligt med EU-rätten liksom detaljhandelsmonopolet, utan att det leder till negativa konsekvenser för folkhälsan. Utredningens slutsats är att det går att införa gårdsförsäljning i Sverige på ett sätt som är förenligt med EU-rätten liksom detaljhandelsmonopolet, utan att det leder till negativa konsekvenser för folkhälsan.

F9. Gårdsförsäljning av alkohol går inte

Gabriel Romanus, Stockholm
Sven Andréasson, Stockholm
Rolf Bromme, Upplands Väsby
Linnea Darell, Vikingstad
Urban Gibson, Sollentuna
Anders Johnson, Hägersten
Rasmus Jonlund, Stockholm
Elver Jonsson, Alingsås
Hans Lindblad, Gävle
Ingemar Mundebo, Lidingö
Birger Möller, Göteborg
Göran Rådö, Stockholm
Barbro Westerholm, Stockholm
Christer Winbäck, Skövde
David Wirmark, Järfälla
Åke Wredén, Eksjö
Peter Örn, Bromma

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet i det nya läget ska avvisa tanken på detaljhandel med alkoholdrycker vid sidan av det statliga detaljhandelsmonopolet, eftersom det skulle innebära att detaljhandelsmonopolet riskeras med allvarliga alkoholskador som följd

Vid förra landsmötet uttalade en majoritet att Folkpartiet bör öppna för gårdsförsäljning av vin, om en rättslig prövning av den finska gårdsförsäljningen skulle visa att en sådan modell inte riskerar detaljhandelsmonopolet. Nu har dock två statliga utredningar kommit till slutsatsen att den finska modellen inte kan tillämpas i Sverige utan att riskera detaljhandelsmonopolet, eftersom den skulle innebära diskriminering av utländska tillverkare och produkter, vilket skulle strida mot EU-rätten.

Den senaste utredningen har i stället föreslagit en ordning som innebär att i princip alla alkoholtillverkare i hela världen skulle tillåtas att under vissa förutsättningar bedriva detaljhandel med alkoholdrycker i samband med så kallad upplevelse. Inget krav på att försäljningen skulle ske på landsbygden eller i anslutning till tillverkningen skulle ställas.

Folkpartiets landsmötesbeslut handlar om gårdsförsäljning av lokalt producerat vin. Utredningsförslaget går långt utöver detta.

Utredningsförslaget innebär kraftigt utökade möjligheter till etablering av försäljning av alla slag av alkoholdrycker vid sidan av Systembolaget, också i städerna. Vi vet bland anat att ålderskontrollen till skillnad från Systembolagets butiker inte fungerar i detaljhandeln vid försäljning av folköl, och att även restaurangerna ofta misslyckas med ålderskontroll vid servering.

Utredningsförslaget kan äventyra detaljhandelsmonopolet, det medger även utredaren. Det finns ingen rättslig prövning i EU-domstolen av den finländska gårdsförsäljningen, som visar att försäljning av vin av producenter i Sverige skulle kunna förenas med EU-rätten och detaljhandelsmonopolet. Till skillnad från förslagen i Sverige, handlar den finska gårdsförsäljningen endast om vin gjort på bär och frukter odlade norr om den sextionde breddgraden. Det är anledningen till att kommissionen ännu inte har dragit Finland inför EU-domstolen.

Däremot har frågan övervägts av två svenska utredningar, som båda har kommit till slutsatsen att den finska modellen för gårdsförsäljning inte kan tillämpas på vin i Sverige utan att komma i konflikt med EU-rätten. Ett skäl är att förslagen i Sverige även omfattar vin gjort på vindruvor, samt öl och spritdrycker.

Om Folkpartiet ska följa landsmötets beslut måste partiet avvisa utredningens förslag. Dessutom bör Folkpartiet av vad som är känt om EU-kommissionens syn på den finska gårdsförsäljningen, och det faktum att kommissionen öppet har motsatt sig att denna skulle utvidgas till likörer, kunna dra slutsatsen att gårdsförsäljning inte kan införas i Sverige utan att bryta mot EU-rätten. Det finns inget ”lagomalternativ”. Försök att skapa sådana kommer att riskera detaljhandelsmonopolet. Eftersom det villkor för att öppna för gårdsförsäljning, som uppställdes av Folkpartiets landsmöte, inte är uppfyllt, måste Folkpartiet säga nej till alla förslag om gårdsförsäljning i Sverige.

Den logiska slutsatsen av vad vi nu vet, efter att frågan har utretts grundligt, vore att också avbryta allt arbete på att åstadkomma försäljning direkt till konsument vid sidan av Systembolaget, och i stället inrikta opinionsbildningen på att få de svenska tillverkarna av alkoholdrycker att använda möjligheten att sälja sina varor genom de näraliggande systembutikerna, eventuellt kompletterat med hjälp att beställa produkterna från gården till en systembutik på konsumentens hemort.

Till bilden för Folkpartiet hör också, att en stor minoritet (72 röster mot 93) av ombuden på landsmötet helt ville avvisa tanken på detaljhandel vid sidan av Systembolaget, och att landsmötet enigt slog fast att Folkpartiet slår vakt om en restriktiv alkoholpolitik.

F10. Förbjud tobaksrökning på offentliga platser

Anki Sundin, Västerås
Karl-Erik Andersson, Västerås
Christian Löwendahl, Sundbyberg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att ett förbud mot rökning på uteserveringar
2. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att ett förbud mot rökning på busstationer och tågperronger

Det är ett välkänt faktum att rökning är skadligt för hälsan. Passiv rökning utsätter människor som själva inte röker för både skada och obehag. Att ha avdelade bord för rökare och icke-rökare på uteserveringar eller undanbedja rökning i

busskurer hjälper icke-rökare föga, eftersom röken sprider sig.

I linje med folkhälsomålen bör därför rökning på offentliga platser förbjudas.

F11. Rökfrihet för barn

Maria Winberg-Nordström, Helsingborg
Anki Sundin, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att utreda möjligheten till och ta fram förslag på att göra det straffbart att utsätta barn för tobaksrök

Tobak är skadligt för hälsan. Det är förbjudet att sälja tobak till barn under 16 år. Men det är tillåtet för vuxna att utsätta barn för tobaksrök.

Det finns tillräckligt med forskning som visar på tobakens skadeverkningar för barn och vuxna. Av arbetsmiljöskäl är restauranger rökfria. Av arbetsmiljöskäl inför fler och fler kommuner rökfri arbetstid. Och det är fullständigt otänkbart att personal i förskola och skola skulle röka i samband med arbetet med barn.

Vuxna har frihet att förstöra sin hälsa men lika viktigt är barns frihet att slippa få sin hälsa utsatt för hälsofarlig påverkan. Gränsen för en individs frihet går där den andra individens frihet börjar. Att utsätta barn för tobaksrök är att inkräkta på barnets frihet.

Utifrån befintlig kunskap om tobakens skadeverkan på barn är det rimligt att jämställa barns exponering för tobaksrök med barnmisshandel. Därför ska det vara straffbart för vuxna att utsätta barn för tobaksrök.

F12. Vård- och missbruksfrågor m.m.

Johan Strandberg, Saltsjö-Boo

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att vårdköande utan väntan borde få vända sig på statens eller sitt hemlandstings bekostnad till utförare av både primär- och specialiserad vård i valfritt landsting
2. **att** landsmötet uttalar att en barnvåldtäktsperson i alla fall kan vara vuxenläkare vid en vårdcentral
3. **att** landsmötet uttalar att en mördare i alla fall bör få vara läkare vid en vårdcentral
4. **att** landsmötet uttalar att ingen regionförstoring bör permanentas utan att ha föregåtts av en folkomröstning
5. **att** landsmötet uttalar att avlidna svenskars lämpliga organ och vävnader bör tas tillvara oavsett vad för inställning anhöriga eller de avlidna haft
6. **att** landsmötet uttalar att sprutor för missbruk bör få säljas till narkomaner
7. **att** landsmötet uttalar att elektiv ventilation borde bli vanligare
8. **att** landsmötet uttalar att kommunernas beskattningsrätt bör tas bort
9. **att** landsmötet uttalar att fler heroinkliniker behövs
10. **att** landsmötet uttalar att operationssalar vid landstingsdrivna sjukhus i större utsräckning borde hyras ut
11. **att** landsmötet uttalar att det borde göras mer åt att kommuner förhalar LSS-beslut

Patienternas valfrihet har inte ökat tillräckligt. En lösning vore att vårdköande på sitt hemlandstings bekostnad direkt fick vända sig till utförare av både primär- och specialistvård i valfritt landsting. Dagens valfrihet har inte räckt för att få bort kaoset eller väntetiderna vid till exempel Örebros universitetssjukhus.

Ingen blir i normalfallet en sämre läkare av att utanför yrkesutövningen ha begått ett brott. Bara för att på fritiden ett brott begåtts missköts inte med automatik ett arbete. Orimligt verkar att en brottsling inte skulle kunna vara någon typ av läkare. Inte rättvist känns att en person kan stängas av från ett yrke den aldrig utövat. Stängs folk av är en risk att de söker sig utomlands, där de inte blir kontrollerade som här hemma. Dessutom borde inte ett brott bestraffas då och då av olika aktörer, utan framför allt av ett rättsväsen vid ett tillfälle. Med dagens regler finns dessutom en möjlighet att hålla koll på läkare som det råder frågetecken kring.

I och med att kommundelningar ofta föregås av folkomröstningar borde sammanläggningar av landsting också göra det.

För att minska ohälsan borde också fler organ tas tillvara från avlidna och apotek få sälja sprutor till narkomaner. Elektiv ventilation för att få fram fler organdonatorer borde också bli vanligare. Orimligt verkar att en enda anhörig kan sätta stopp för en donation när en majoritet av de anhöriga är för.

Heroinklinikerna nere på kontinenten verkar ha blivit en succé. En fördel vore att något liknande infördes här uppe. Det verkar behövas mer av nytänkande. Trots årtionden av restriktiv narkotikapolitik väller knark in.

Staten borde också på något sätt få landstingen att till icke-offentliga aktörer hyra ut operationssalar som på till exempel fredageftermiddagar gapar tomma. Trots långa vårdköer verkar många landsting ta för litet av initiativ.

För att bland annat göra det mer lönsamt att arbeta borde kommunernas beskattningsrätt tas bort. De senaste åren har höjningarna blivit större än sänkningarna och gör staten inget lär höjningarna fortsätta.

F13. Den sociala tillsynen

Solveig Hellquist, Sörberge

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att den sociala tillsynen ska utvecklas utifrån det sociala arbetets förutsättningar
2. **att** Folkpartiet ska verka för att den sociala tillsynen ska utövas av erfarna och kompetenta socionomer
3. **att** Folkpartiet ska verka för att Socialstyrelsen förlägger fler kontor i Norrland för att uppnå god kvalitet och effektivitet i tillsynen

Den sociala tillsynen har förts över från länsstyrelserna och samordnas med tillsynen över hälso- och sjukvården i Socialstyrelsen från och med den 1 januari 2010 enligt beslut av en enig riksdag.

Fördelar med länsstyrelsens tillsyn var närheten till kommunerna, god kännedom om både politiker och tjänstemän och kunskap om styrkor och brister i respektive kommun. Rådgivning till socialnämnder, kontakt med klienter, anhöriga och allmänhet gav länsstyrelsen signaler om missförhållanden inom socialtjänsten och LSS-verksamheten, som därför kunde agera snabbt. Det fanns förvisso också behov

av utveckling av tillsynen till exempel förstärkt dialog med kommunerna, utbildning, kompetensutveckling.

Att slå samman två myndigheter med olika ”kulturer”, kompetenser och status är grannlaga uppgift. Metoderna för tillsyn inom socialtjänst och hälso- och sjukvården är väsensskilda – men kan komplettera varandra. Den medicinska tillsynen gör sina bedömningar främst med utgångspunkt i ett naturvetenskapligt synsätt medan den sociala tillsynen gör bedömningarna utifrån beteendevetenskap. Det medicinska är oftast lättare att mäta än social problematik som har otaliga icke mätbara förklaringar. Den naturvetenskapliga forskningen handlar främst om kvantitativa mätmetoder medan beteendevetenskapen kvalitativa mätmetoder, till exempel intervjuer och observationer, som är viktiga inslag i den sociala tillsynen. Det är de facto lättare att behandla frakturer eller magsår på ett liknande sätt, än att standardisera stöd och behandling i ärenden rörande barn far illa eller missbrukare. Den sociala tillsynen kan bara utvecklas utifrån de förutsättningar som gäller för socialt arbete och kan därför inte underordnas den medicinska. Den sociala tillsynen förutsätter också att den görs av erfarna, kompetenta socionomer och inte av vilken yrkesgrupp som helst.

Så kallad frekvenstillsyn är svår att förverkliga om de geografiska avstånden är för stora. En realitet i Norrland. Kritiker anser trots det att frekvenstillsynen tar resurser från annan tillsyn som är mer angelägen.

I dag går arbetstid ofta åt till tidsödande resor vid tillsynen – inte minst i Norrland – vilket kostar pengar och är tveksamt ur miljösynpunkt. Därtill kommer logikostnader. Socialstyrelsens kontor för Region Nord ligger i Umeå. Lokalkontoren avskaffas 2012. I svaret på en skriftlig fråga (2008/09:37) uppger statsrådet Maria Larsson ”att det är viktigt att det finns ett avstånd mellan den som utövar tillsyn och den som är föremål för tillsyn. En alltför nära kontakt dem emellan kan påverka tillsynens legitimitet.” Svaret väcker frågan om tillsynen verkligen är legitim i hela landet.

Under våren 2011 har rapporterats att det råder ett utbrett missnöje bland personalen på Socialstyrelsen. De känner sig inte delaktiga i omorganisationsprocessen, det finns oklarheter om vem som är ansvarig för olika sakområden, resurser och kompetens är en bristvara, arbetsmiljön har försämrats. Problemen bäddar inte för en fungerande tillsyn.

Det politiska beslutet om integrerad tillsyn har målet att nå en effektiv och likvärdig tillsyn i hela landet. Statskontoret har fått uppdraget att följa upp och utvärdera tillsynsreformen (redovisas 2013). Det är dock viktigt att redan nu uppmärksamma de brister som uppdagas. De bör också kopplas till att Socialstyrelsen fått alltfler arbetsuppgifter. 2011 övertog myndigheten även patientklagomålshanteringen. Under 2010 fick myndigheten 221 regeringsuppdrag.

Det är av vikt att den sociala professionen och kompetensen lyfts fram i den sociala tillsynen. För att bli effektiv och fungerande är närhet, kompetens och dialog mycket viktigt. Enkäter, statistik, rapporter och oanmälda nedslag i verksamheter kan behövas i vissa fall, men får inte bli de viktigaste verktygen i tillsynsarbetet om målet är en väl fungerande socialtjänst och LSS-verksamhet.

Hälso- och sjukvårdsfrågor

F14. Prioriteringar inom hälso- och sjukvård

Folkpartiet liberalerna Södermanlands län

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att en genomgripande översyn av rådande principer för prioritering inom hälso- och sjukvården genomförs
2. **att** Folkpartiet ska verka för att en framtida översyn av prioriteringsprinciperna inkluderar kriterier och principer för generella begränsningar av det offentliga åtagandet
3. **att** Folkpartiet ska verka för att kostnadseffektivitetsprincipen skärps för att kunna appliceras vid val mellan olika typer av vårdbehov

Prioriteringar har alltid gjorts inom hälso- och sjukvården. Att vissa verksamheter och/eller patienter prioriteras och andra väljs bort, medvetet eller omedvetet, är ett känt faktum. Många gånger handlar det om val som är outtalade och som äger rum utan möjlighet till insyn. Dessa dolda prioriteringar ger inte möjlighet till en öppen debatt och försvårar därtill utsikterna för uppföljning av huruvida gjorda prioriteringar bygger på fastställda principer. Detta leder i sin tur till att det blir svårt för såväl den berörda individen, den anhörige eller den politiska beslutfattaren att förstå varför vissa patienter eller insatser ges företräde och varför andra sätts i köer eller avvisas.

För att komma tillrätta med ovanstående problem fattade riksdagen i april 1997 beslut om riktlinjer för prioriteringar inom hälso- och sjukvården. Riktlinjerna baseras på tre grundläggande principer: människovärdesprincipen, behovssolidaritetsprincipen samt kostnadseffektivitetsprincipen. Dessa principer har kommit att kallas den etiska plattformen. Ambitionen var att lägga grunden för det fortsatta arbetet med öppna prioriteringar.

I motsats till dolda prioriteringar skulle ställningstaganden om val och inriktning av olika verksamheter eller insatser hädanefter grundas på väl kända beslut och ge möjlighet till offentlig insyn och debatt. Fjorton år har nu förflutit och det är tydligt att arbetet med prioriteringar är ojämnt fördelat över landet. Såväl Riksrevisionen som Socialstyrelsen har granskat hur principerna för öppna prioriteringar konkretiserats av regeringen, landstingen och kommunerna. Slutsatsen är att riktlinjerna fått en undanskymd roll i styrningen av hälso- och sjukvården.

Det är ett faktum att hur effektiv hälso- och sjukvård som än bedrivs kommer den medicinsk-tekniska utvecklingen, nya läkemedel och nya behandlingsmetoder att öka gapet mellan vad som är medicinsk möjligt och de resurser som står till förfogande. Behoven kommer långsiktigt att överskrida tillgängliga resurser. För att ha möjlighet att klara hälso- och sjukvårdens uppdrag inom givna ekonomiska ramar krävs det att politiken fullt ut axlar sin roll som medborgarnas företrädare. Som socialliberaler anser vi att Bertil Ohlins tankar om det glömda Sverige är lika giltiga i dag som de var på 1930-talet. Det är förvisso nya grupper som är de svagaste i samhället men likväl är det en realitet att det går en skiljelinje mellan den kunniga, välorienterade och starka individen – som vill utöva ett inflytande i sina kontakter med hälso- och sjukvården – och den individ som inte är stark nog att hävda sig själv. Det är de politiska företrädarna som måste

ge röst åt den individ som annars riskerar att prioriteras bort. Ytterst handlar prioriteringar om att hushålla för rättvisa. Det är emellertid viktigt att arbetet med prioriteringar inte förminskas till att enbart handla om besparingar. Prioriteringar ska inte vara beroende av det samhällsekonomiska läget utan de är lika nödvändiga vid resurstillväxt som i tider då resurserna är knappa.

Prioriteringscentrum har föreslagit ett antal förändringar av den nuvarande etiska plattformen och fått stöd för detta av Socialstyrelsen. För det första förordas en genomgripande översyn av de rådande prioriteringsprinciperna. För det andra förordas att en sådan översyn och omarbetning ska inkludera kriterier och principer för generella begränsningar av det offentliga åtagandet. För det tredje förordas att kostnadseffektivitetsprincipen skärps för att kunna appliceras vid val av olika typer av vårdbehov.

F15. Nationell patientpeng för en bättre och effektivare sjukvård

Magnus Liljegren, Stockholm
Karl-Erik Andersson, Västerås
Gunilla Borg, Nyköping
Christian Löwendahl, Sundbyberg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att ta fram ett förslag på nationell patientpeng

Vårdval har införts i primärvården och många landsting har redan infört/förbereder för vårdval inom den specialiserade vården. Vi menar att det är dags att ytterligare öka patientmakten genom att låta patienter fritt söka vård var i landet man så önskar. Vi menar att det är dags att införa en nationell patientpeng.

För vem är vården till? Självfallet för patienterna. Det måste då vara rimligt att var och en, utan begränsningar, ges möjlighet att söka vård där man så önskar. Att detta kommer att ställa andra krav på vårdens organisering är inte en anledning att avstå från att öka patientens inflytande över sin egen behandling och hälsa.

Vården är i dag i många delar ojämlik och ojämnt fördelad. Detta visar tydligt de ”Öppna jämförelser” som årligen presenteras. På område efter område visas stora skillnader i behandling. Men de som drabbas av den ojämlika vården, patienterna, har inga möjligheter att själva välja bort hemmalandstinget, utan tvingas lita till att satsningar och förbättringar görs på sikt. Till liten tröst för den som är sjuk i dag.

Exempel finns på svårt sjuka patienter som nekats utomlänsvård av sitt hemmalandsting och som ”tvingats” folkbokföra sig på andra sidan länsgränsen för att få tillgång till senaste behandling. Att driva patienter till sådant trixande är inte värdigt.

Det kan finnas många andra orsaker till varför en patient fritt ska få välja vårdgivare, poängen är att möjligheten ska finnas. Likaväl som att en patient kan välja bort en husläkare den inte har förtroende för, måste den ges möjlighet att välja bort ett sjukhus eller ett landsting den inte har förtroende för. En nationell patientpeng ger den möjligheten!

En nationell patientpeng skulle också kunna minska administration och byråkrati om ersättning för behandling betalades direkt från staten till behandlande vårdgivare. Därför bör hälso- och sjukvården i konsekvens med patientpengens konstruktion finansiellt övertas av staten som fördelar resurserna med hjälp av patientpengar.

Detta kräver ett förändrat skattesystem där kommunalskatten sänks och staten tar över finansieringen av sjukvården. Statens ökade kostnader vid en patientpeng bör inte med automatik innebära ökad inkomstskatt utan kan finansieras med andra skatteslag. Landstingens och kommande regioners minskade kostnader måste med nödvändighet innebära att denna skatt sänks lika mycket.

En positiv konsekvens är att den kommande regionaliseringen kommer att underlättas eftersom de komplexa hälso- och sjukvårdsproblemen inte längre väger lika tungt utan andra frågor får betydelse, till exempel regionplaneringsfrågorna. Patientpengen blir dessutom ett automatiskt skatteutjämningssystem. Den demografiska utvecklingen med fler äldre med större vårdtyngd och större socioekonomiska skillnader mellan olika landsdelar talar för nationell patientpeng.

En nationell patientpeng möjliggör en utvecklad hälsosektor med både privata, ideella och offentliga vårdgivare. En ökad och nyttig konkurrens mellan vårdgivarna leder till en dynamisk utveckling och ökad effektivitet i hälso- och sjukvården.

Med ökande grad av samverkan inom den europeiska unionen, inte minst på hälso- och sjukvårdområdet, hoppas vi att i framtiden få se en europeisk patientpeng. Det skulle också möjliggöra för svensk hälso- och sjukvård att bli en exportsektor med stora nationella intäkter.

F16. Värna den liberala valfrihetsrevolutionen

Sven Jägervall, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att valfriheten inom hälso- och sjukvård alltid ska möjliggöra att välja driftformen offentligt/egenregi
2. **att** Folkpartiet ska verka för att kommun, landsting eller region ska vara skyldig att respektera av vårdtagaren tidigare vald driftform. Vid slutförd upphandling eller motsvarande av befintlig verksamhet ska vårdtagarna alltid och aktivt erbjudas vidhålla sitt tidigare val av driftform
3. **att** Folkpartiet ska verka för att kommun, landsting eller region vid upphandling, avknoppning, utmaningsrätt eller motsvarande av befintlig verksamhet i möjligaste mån alltid ska efterhöra vårdtagarnas val av driftform före beslut
4. **att** Folkpartiet ska verka för en skyldighet att avbryta en upphandling eller motsvarande om ett flertal av vårdtagare väljer att vidhålla sitt tidigare val av driftform

Den liberala valfrihetsrevolutionen är tydlig med att det är medborgarna som ska välja, välja bort och vidhålla sitt val av driftform och utförare.

Medborgarnas valfrihet ska i princip vara överordnad politikens och marknadens valfrihet.

Valfriheten ska gälla oberoende om medborgarna väljer offentligt/egen regi, privata eller andra driftformer.

Många kommuner, landsting och regioner har valt att begränsa och i vissa fall helt avskaffa valfriheten för dem som i sitt aktiva val väljer driftformen offentligt/egenregi.

F17. Offensiv i hälso- och sjukvård

Karl-Erik Andersson, Västerås
Harriet Andersson, Västerås
Anita Hansen, Västerås
Örjan Rosell, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska forma ett offensivt hälso- och sjukvårdsprogram som innebär fler vårdplatser, mer rehabilitering och förbättrade sjukvårdsprocesser och medicingenomgångar samt kommunala läkare som innebär färre återfall

Sverige är bland de länder som har minst antal vårdplatser per 1 000 invånare och det är ofta överbeläggningar på svenska sjukhus. Situationen kan förbättras om följande politiska åtgärder vidtas.

- Antalet vårdplatser ökas, speciellt på sjukhemssidan för rehabilitering. Detta avlastar intensivvården.
- En ökad satsning sker på habilitering/rehabilitering till exempel på strokepatienter.
- Genom bättre processer, medicingenomgångar och läkare i kommunal äldreomsorg kan händelseförloppet från hem till sjukhus och från sjukhus till hem i en ständigt återkommande följd särskilt för många äldre förebyggas och förhindras.

Dessa åtgärder behöver inte nödvändigtvis kosta mer utan sparar också kostnader genom snabbare tillfrisknande. Slutligen är det viktigt med nytänkande kring ledning och styrning i hälsovården.

F18. Bedriv långsiktig planering av svensk vård

Percy Nessling, Helsingborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska driva på för en långsiktig planering av sjukvården i Sverige

De flesta människor planerar sin tillvaro långsiktigt. Man gifter sig sällan för ett år i taget. Skaffar varken barn, bostad, bil eller dylikt för tolvmånadersperioder. Ändå arbetar de flesta politiker med årsbudgeten som rättesnöre och ofta tidshorisont.

År 2002 tog Region Skåne, som första region (landsting) i Sverige fram en tioårig tandvårdsplan på initiativ av Folkpartiet. Befolkningspyramiden var känd. Personalsammansättningen och genomsnittåldern var också kända faktorer. Därmed visste vi också när folk skulle gå i pension. Tillgängliga resurser var kända. Sätter man ihop alla fakta man har och drar slutsatser får man en helt annan bild än när man ser utvecklingen i ettårsperspektiv.

I Skåne hade vi cirka 500 privata tandläkare och ungefär lika många inom folktandvården för 1,2 miljoner invånare. Medelåldern på specialisterna för tandregleringen var hög. Att någon går i pension ett år är inget anmärkningsvärt. Men när vi såg tio år framåt upptäckte vi att en tredjedel skulle pensionera sig. Medelåldern hos de övriga tandläkarna var också hög. Få nya utbildades och var tionde som utbildades emigrerade. I det perspektivet såg vi att det skulle bli problem, men med framförhållning hann vi planera för dem. En tydlig signal gick ut till ungdomar att här var ett säkert yrke för framtiden: Utbilda er! Ett femtontal små, olönsamma Folktandvårdskliniker kunde antingen säljas eller läggas ner. För något år sedan graderade man upp planen för en ny kommande period.

Samma perspektiv borde kunna läggas på alla andra sjukvårdssektorer i ett landsting. Man förvånas över att varje sommar upptäcks det att det blir brist på personal under semestern. För något år sedan visade det sig att vi totalt hade brist på läkare och annan vårdpersonal i landet. ”Stafettläkare” är ett dyrt system att lappa och laga för stunden, men i ett tioårsperspektiv ohållbart. Överbeläggningar får vara ett tillfälliga problem, men på lång sikt är det inte acceptabelt. Vi vet vilka sjukhus och vårdcentraler vi har i dag. Vi vet deras tekniska tillstånd och driftskostnad. I ettårsperspektivet lappar man och lagar men i ett längre tidsperspektiv kan man ifrågasätta på ett helt annat sätt. Man kan långsiktigt besluta att lägga ner, slå ihop och finna andra lösningar betydligt friare än om man bara ser ett år framåt i taget.

F19. Överför primärvården till kommunerna

Gunilla Borg, Nyköping
Håkan Borg, Nyköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att primärvården överförs till kommunerna

Den förebyggande hälso- och sjukvården bör finnas nära medborgarna. Inom omsorgen av våra äldre och kroniskt sjuka, samt personer med olika funktionshinder sker den största delen av medicinsk omvårdnad via vårdcentralerna.

Det klagas ofta över briustande kommunikation mellan den kommunala omsorgen och sjukvården till nackdel för vårdtagarna.

Vid en överföring av primärvården till kommunerna kan kommunikationen förbättras gentemot den kommunala vård- och omsorgen och bli effektivare för vårdtagarna i kommunen. Risken att hamna ”mellan stolarna” i vården försvinner.

F20. Överför driften av sjukhusen till staten

Gunilla Borg, Nyköping
Håkan Borg, Nyköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att staten övertar driften av landets sjukhus
2. **att** Folkpartiet ska verka för att större regioner skapas för sjukhusanknuten sjukvård

De politiska partierna i Sverige är eniga om att sjukvården ska vara offentligt finansierad.

Under de senaste trettio åren har sjukvården förändrats och förbättrats inom alla medicinska områden. Sverige tillhör dessutom EU där vi medborgare har möjlighet att söka vård.

Dagens sjukvård, som landstingen ansvarar för, hinner inte med i denna utveckling inom alla specialiteter. Dessutom uppstår en orimlig konkurrens om sjukhusens placering med ökade kostnader för bland annat jourverksamhet.

För att få en ökad kvalitet och även en jämställd tillgång till sjukhusanknuten vård i hela landet bör sjukvården förändras. Inom EU finns olika verksamhetsformer att jämföra med.

Genom att minska antalet sjukhus fås en ökning av likartade sjukdomar/skador till kvarvarande sjukhuskliniker. Det ökar kvaliteten, då antalet likartade fall kan behandlas inom samma klinik och varje läkare ser tillräckligt många patienter.

Det är viktigt att alla läkare inom en specialitet känner till alla typer av skador/förändringar, som kan uppträda inom sin specialitet för att ge patienten den effektivaste och bästa vården.

F21. Ojämlik hälso- och sjukvård

Barbro Westerholm, Stockholm
Bonnie Bernström, Stockholm
Cecilia Elving, Stockholm
Anna Steele Karlström, Tyresö
Charlotte Klötz, Ilsbo
Ulla Lennersand, Västerås
Maria Lundqvist-Brömster, Håknäs
Lina Nordquist, Uppsala

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska arbeta aktivt för att hälso- och sjukvårdslagens mål om en hälso- och sjukvård på lika villkor uppnås

Olikheterna mellan landstingen beträffande vilken vård som ges är oacceptabel. Parkinsons sjukdom är en kronisk sjukdom som är svårbehandlad men som man kan leva ett bra liv med om medicineringen är rätt inställd, något som fordrar specialistinsats och modern läkemedelsterapi. Men här ser landstingen olika på hur mycket man vill satsa. Som exempel kan nämnas att i Halland får 96 procent av de människor som lider av Parkinsons sjukdom möta en neurolog. I Jönköping är siffran endast 52 procent. I samtliga län utom Dalarna och Värmland har patienter nekats modern behandling av ekonomiska skäl enligt Parkinsonförbundet.

Ett annat exempel på ojämlik vård är IVF-behandling där antal försök landstingen erbjuder varierar liksom patientavgifterna. Hälsoundersökning med mammografi, gynekologisk hälsokontroll, tillgång till hjälpmedel, vaccination mot säsongsinfluensa, subvention av p-piller och sterilisering uppvisar stora variationer mellan landstingen, skillnader som inte går att förklaras av variationer i behov och sjuklighet.

För medborgarna är dessa skillnader obegripliga och oacceptabla inte minst med tanke på att hälso- och sjukvårdslagens andra paragraf har innebörden att medborgarna ska ha rätt till hälso- och sjukvård på lika villkor oberoende av var de bor i Sverige. I verkligheten är det kommunala självbestämmandet överordnat hälso- och sjukvårdslagen vilket leder till stora skillnader mellan landstingen.

Sveriges kommuner och landsting (SKL) tog den 19 februari 2010 upp ett förslag på harmoniseringsområden inom landstingen. I en promemoria konstaterade SKL att ”det finns stora skillnader inom ett antal områden mellan landstingen. Dessa skillnader diskuteras numer allt oftare i termer av orättvisa och de kan också vara svåra att motivera inför den enskilde medborgaren. Förbundet vill framhålla att det inom ramen för den nationella cancerstrategin och vad gäller vissa nya läkemedelsterapier finns parallella processer för ökad harmonisering mellan landstingen”. Litet längre fram i promemorian skriver SKL att det nu finns ett behov att parallellt med arbetet med öppna jämförelser (ÖJ) genomföra särskilda åtgärder för att minska variationer mellan landstingen. Därför bör ett arbete inledas som syftar till en harmonisering av de insatser landstingen erbjuder.

Harmoniseringsarbetet förefaller att gå trögt och Folkpartiet bör därför driva på så att hälso- och sjukvårdslagens mål om god hälso- och sjukvård på lika villkor uppnås.

F22. Statligt ansvar för ambulanshelikopterverksamheten

Barbro Westerholm, Stockholm
Peter Olevik Dunder, Handen
Maria Jern, Falköping
Lina Nordquist, Uppsala

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska arbeta för ett statligt övertagande av ansvaret för ambulanshelikopterverksamheten

Snabbt och kvalificerat omhändertagande av för tidigt födda barn som behöver neonatalvård, vuxna som drabbats av stroke, människor som drabbats av stroke eller hjärtinfarkt eller andra allvarliga sjukdomstillstånd eller råkat ut för svåra olycksfall behöver snabb, kvalificerad sjukvård. Snabbt omhändertagande kan vara en fråga om liv och död eller skillnaden mellan en svår funktionsnedsättning och ett normalt liv. Stora delar av Sverige är glest befolkat och med långa avstånd till akutsjukvården. Det kräver snabba transportmöjligheter. Sjuktransporter med helikoptrar, utplacerade på strategiska platser och bemannade med kvalificerad personal, som omedelbart kan sätta i livräddande åtgärder, är lösningen.

I många länder såsom Norge, Danmark och England har man ett övergripande statligt ansvar för helikopterambulanserna. Även hos oss borde de luftburna sjuktransporterna vara ett nationellt ansvar för att hela Sverige ska ges möjlighet till snabb sjukvård. Ett nationellt ansvar ger även en bättre kompetensförsörjning och utbildning av personal, högre trafiksäkerhet, bättre flygkoordineringsansvar samt en bättre samverkan med andra myndigheter som förfogar över helikoptrar. Det medicinska ansvaret ska dock ligga kvar hos landsting och regioner.

Frågan om ett nationellt ansvar för de luftburna sjuktransporterna i Sverige är inte ny. Men ingen av de 59 utredningar i frågan som hittills gjorts har lett till något resultat. Som vanligt har det stupat på frågan om vem som ska betala. Våren 2011 tog riksdagen ett beslut om att regeringen nu ska ta initiativ till överläggningar mellan de statliga myndigheterna och sjukvården för att diskutera frågan om helikopterresurserna. I det sammanhanget bör man överväga olika modeller för hur finansieringen ska ordnas.

För att inte fler patienter ska drabbas för att de inte nått sjukvården i tid är det dags att sätta ner foten. Nu är det dags för staten att ta över ansvaret för ambulanshelikoptrarna. Den linjen bör Folkpartiet driva i de överläggningar regeringen enligt riksdagsbeslut ska ta initiativ till.

F23. Stödpersoner till anhöriga på akutmottagningar

Barbro Westerholm, Stockholm
Maria Jern, Falköping
Haralampos Karatzas, Norrköping
Lina Nordquist, Uppsala
Anita Wejbrandt, Johanneshov

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska ta initiativ till försöksverksamhet med anhörigstödjare på akutmottagningar

Stödet till anhöriga vid dödsfall och i deras efterlevandesituation är ofta bristfälligt, inte minst på akutmottagningar. Plötslig olycka och död har i flertalet undersökningar visat att anhörigas reaktioner kan bli mer komplicerade än om döden varit väntad, och utgör en krissituation som behöver speciella insatser.

Inom akutvården vid Uppsala akademiska sjukhus har genomförts en pilotstudie med anhörigstödjare som tillgodosett önskemål från anhöriga som stått inför en situation där en olycka slutat med dödsfall (Agneta Grimby: Rapport från Akutmottagningen Uppsala akademiska sjukhus). De önskemål anhöriga presenterat är att vara i närheten av den skadade även under eventuella återupplivningsförsök. De har också lyft fram behovet av god information före, under och efter ett dödsfall. Man behöver få försäkran om att patienten blivit optimalt behandlad redan i ambulansen och under tiden på akut- och intensivmottagning. Anhöriga måste få dödsbeskedet på ett medkännande och lugnt sätt. Man vill ofta se den döde och kunna ta farväl på ett värdigt sätt. Den avlidnes tillhörigheter ska hanteras korrekt. Det är viktigt att ge information om vad man som efterlevande bör eller kan göra efter dödsfallet. Fortsatta kontakter med mottagningen är viktiga, då många efterlevande har frågor som ”kom bort” i stundens förvirring.

Pilotstudien i Uppsala har visat vikten av att det på en akutmottagning finns en stödperson som kan se till att anhörigas behov tillgodoses och att stödpersonen är utbildad för ändamålet.

Med anledning av de positiva erfarenheterna från denna pilotstudie bör Folkpartiet ta initiativ till fler försök med tillgång till stödpersoner för anhöriga på akutmottagning.Erfarenheterna kan sedan sammanställas till nationella rekommendationer.

F24. Utredning om coachning och sorgeterapi

Barbro Westerholm, Stockholm
Inger Gran, Sundbyberg
Ulla Lennersand, Västerås
Gabrielle Peteri, Nora

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska ta initiativ till en utredning av den utbildning som ges i coachning och sorgeterapi

Professionell coachning definieras som ett fortlöpande partnerskap som hjälper klienten att uppnå tillfredsställande resultat i sitt personliga och yrkesmässiga liv. Genom coachning fördjupar klienten sitt lärande, förbättrar sina prestationer och utvecklar sin livskvalitet.

På nätet erbjuds ett betydande antal kurser i coachning. Som exempel kan nämnas Framgångscoachen som erbjuder webbaserade kurser om ”individuell coachning”, ”bättre självkänsla och ökat självförtroende”, ”chefscoachning” och ”coachutbildning”. Humanova genomför en tvåårig yrkesutbildning efter vilken man kan bli ”diplomerad samtalscoach”. Samtalscoachning innebär enligt informationen på nätet att man lär människan hålla målet i fokus även när omvärlden, eller inre stress och ångest, gör allt för att få henne ur kurs. I sitt arbete använder samtalscoachen sig på ett fördjupat sätt av det som i informationen om något som kallas kognitiv psykosyntes.

För några år sedan gjordes en genomgång av psykoterapiutbildningarna i landet. Flera fick sin examinationsrätt indragen då det ansågs att de inte höll tillräckligt hög vetenskaplig kvalitet/nivå. Någon sådan genomgång har inte gjorts när det gäller utbildningen i coachning och inte heller när det gäller utbildningar i sorgeterapi trots att deras verksamhet ligger nära psykoterapin. Efter bara några dagars utbildning kan man kalla sig för certifierad sorgeterapeut. Varken Socialstyrelsen eller Konsumentverket utövar någon tillsynsverksamhet över utövare av coachning eller sorgeterapi vilket innebär att det inte finns någon kvalitetskontroll alls.

Både vid coachning och vid sorgeterapi finns risk för att sårbara personer utsätts för en behandling som de kan ta skada av. Därför är det motiverat med en utredning om den utbildning som erbjuds och hur kunskaperna omsätts i praktiken.

F25. Statlig vårdlots och kvalitetsrapportör

Henrik Lundin, Tyresö
Anna Steele Karlström, Tyresö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för en statlig funktion för lotsning och koordinering av vård

Inom dagens sjukvård fungerar kontakterna i primärvården på ett tillfredsställande sätt, även om det alltid finns utrymme till förbättringar.

För att underlätta för den enskilde bör en statlig funktion, lämpligen i form av ett nytt statligt verk, inrättas med ansvar för alla individers kontakter med vårdgivare.

I enlighet med liberala värderingar bör det vara frivilligt att anliga funktionen, men både primärvård och akutvård ska åläggas att som förstahandsalternativ anvisa den statliga vårdlotsen.

Rent praktiskt betyder det att när läkaren i primärvården, eller företagsläkaren, skriver en remiss så efterfrågas om patienten redan har en vårdlots som den har förtroende för. Om så inte är fallet talar läkaren om att remissen sänds till en ledig vårdlots för vidare hantering, och endast om patienten då skriftligen nekar nyttjandet av vårdlots ska så inte ske.

Vårdlotsarna har som ansvar att hålla kontakt med vårdtagare och försvara deras intressen. Vårdlotsen representerar inte sjukvården.

I stället ska vårdlotsen svara för att ställa krav på vårdinstanser och tjänstemän etc. som vårdtagaren behöver insatser och/eller information av.

Det är en särskild poäng med förslaget att vårdlotsarna är statliga, eftersom de då är skilda från de huvudmän som levererar sjukvård (landsting, regioner, kommuner, försäkringsbolag, vårdföretag) eller tjänstemän som levererar instatser till funktionsnedsatta (kommuner, regioner, landsting).

Vårdlotsfunktionen bör upprätta och publicera aktuell statistik över vårdgivare i landet.

Den nya statliga funktionen skulle medföra flera långsiktiga fördelar:

- Den enskildes rättigheter skulle bättre försvaras, eftersom vårdlotsarna bättre känner till i vilka sammanhang alternativa landsting eller företag kan anlitas som utförare av vård.
- Vårdgivares kvalitet skulle på lång sikt sannolikt harmonieras, eftersom den publicerade statistiken över exempelvis tid från remiss till behanhdling skulle vara tillgänglig för alla.
- De enheter som utför sjukvård skulle få mer kvalificerade kontaktpersoner eftersom vårdlotsarna skulle utgöra den huvudsakliga kontaktvägen, snarare än privatpersoner som ofta behöver få förklaringar om hur vården i allmänhet kommer att hantera ärenden.

Den enskilde vårdlotsen ska juridiskt jämställas med vårdtagaren via fullmaktsuppdrag, lämpligen med användande av samma typ av elektroniska signaturer som hos exempelvis Skatteverket.

Detta innebär att:

- Samtliga besked från behandlande läkare kan mottas av vårdlotsen, inklusive besked om dödliga tillstånd, vård i livets slutskede etc.
- Den enskilde vårdlotsen måste straffrättsligt behandlas på liknande sätt som banksekretess gör för bankanställda, det vill säga uppgifter om enskild som vårdlotsen fått gäller livsvarigt sekretess för. Exempelvis innebär det att en person som varit vårdlots för 20 år sedan inte får yppa för nära anhörig vilka individer han/hon hade ansvar för.

Detta förslag är kostsamt att genomföra om det betraktas i sin enskildhet, eftersom det innebär att många tusentals vårdlotsar behöver anställas.

Sett i ett sammanhang kan kostnaderna för samhället i stort minska på flera sätt. Det gäller både genom att direkta kostnader minskar (exempelvis färre personer som svarar på allmänna vårdfrågor på sjukhus och vårdgivare), alternativintäkter ökar (fler vårdtagare får hjälp till behandling hos vårdgivare med kortare köer, vilket kortar tiden till återgång i arbete, vilket ökar skatteintäkterna).

Den kanske största samhälleliga vinsten blir dels att att minska onödigt mänskligt lidande genom snabbast möjliga behandling i och med hjälpen till professionella krav på vårdgivare och rehabilitiering, och dels införandet av en helt ny typ av arbete med intressanta arbetsuppgifter kring både vård, juridik och relationsbyggande kontakter.

F26. Tystnadsplikt för färdtjänstpersonal

Bonnie Bernström, Stockholm
Cecilia Carpelan, Skärholmen
Cecilia Elving, Stockholm
Amelie Tarschys Ingre, Lidingö
Agneta Isacsson, Stockholm
Maria Jern, Falköping
Erik Johansson, Örebro
Nikoletta Jozsa, Järfälla
Charlotte Klötz, Ilsbo
Eva Kullenberg, Ängelholm
Ulla Lennersand, Västerås
Maria Lundqvist-Brömster, Håknäs
Britt-Marie Lövgren, Umeå
Maria Nilsson, Göteborg
Lina Nordquist, Uppsala
Ulrica Solver-Gustavsson, Örebro
Fatima Svanå, Åled
Anita Wejbrandt, Johanneshov
Barbro Westerholm, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att lagen ändras så att anställda inom färdtjänstverksamhet omfattas av den tystnadsplikt som gäller för anställda inom vård och omsorg

Praktiskt taget alla verksamheter där människor blir föremål för vård eller omsorg omfattas av lagstadgad tystnadsplikt. Detta skyddar den personliga integriteten och gör att människor kan känna trygghet vid sina möten med olika yrkesutövare.

Det finns dock en lucka i lagen, nämligen färdtjänsten.

Exempel: En kvinna drabbad av funktionshinder och utsatt för våld av sin sambo ringer färdtjänst och tar sig till en kvinnojour. Sambon ringer till färdtjänstens växel, uppger kvinnans personnummer och får besked om adressen färdtjänst kört till.

Detta är inte acceptabelt. Folkpartiet liberalerna bör omedelbart ta tag i frågan och verka för en lagändring. Det är viktigt, inte bara i exemplet ovan, att man som nyttjare av färdtjänst vet att tystnadsplikten gäller.

F27. Kroniskt sjukas och handikappades rätt till säker sjukvård

Tommy Steinbach, Göteborg
Marita Hirschberg, Götene
Mikael Wendt, Skövde
Cecilia Wigström, Göteborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att människor med handikapp eller kroniska sjukdomar i första hand bör få ha specialistenheter att vända sig till för eftervård
2. **att** Folkpartiet ska verka för att medicinering och hjälpmedel sköts via dessa specialistenheter

I dag är det så att alltmer av sjukvården skjuts över till vårdcentralerna som har fått ta större ansvar för kroniskt sjuka. Vårdcentraler har ofta inte tillgång till hela patientjournal och kan därmed få svårt att kunna ge patienten fullgod vård. Det händer även att de inte är villiga att ha med sjukdomen att göra, utan vill att patienten vänder sig till en specialistläkare.

Vårdcentraler vill inte skriva ut den typ av medicin patienten har, utan kräver att patienten vänder sig till specialistläkaren, men denne hänvisar till att det är vårdcentralen som ska skriva ut mediciner för enligt deras tolkning av fria vård valet, har ersättningen för detta flyttats till vårdcentralen. Samhället kommer aldrig spara något på att människor får fel vård!

Vi liberaler ska försvara och stärka de svagaste i samhället så som Folkpartiet gjorde genom införandet av LSS. Ge människor med handikapp eller kroniska sjukdomar rätten att få vända sig till specialistenheter för eftervård och ge dessa specialistenheter rätt att skriva ut mediciner och hjälpmedel.

F28. Tandvårdskunders rättigheter

Harald Bohlin, Uppsala

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att tandläkare ska åläggas att utfärda tandkort till sina patienter och att överlämna sin dokumentation till patienten, när denne så vill

Som tandvårdspatient har man ingen möjlighet att veta hur ofta en viss tand reparerats, vilken kvalitet tandläkarens arbete håller. De bör därför åläggas att fylla i ett tandvårdsdokument med en sida för varje tand. Detta dokument är patientens egendom.

Om man byter tandläkare bör man till hjälp för den nya tandläkaren få ta med sig tandläkarens dokumentation av vad han/hon gjort, i original eller kopia.

Det är material, som kunden betalat för att tandläkaren upprättar som led i vården. Även om tandläkaren gjort dokumentationen bör den kunna ses som patientens egendom.

F29. Vem ska äga patientinformationen?

Ulrika Landergren, Billdal

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet tydligt ska ta ställning för att det är individen som äger informationen om sig som patient
2. **att** Folkpartiet ska arbeta för att utreda vilken teknik som är lämplig att använda för att individen ska förfoga och äga sin patientinformation

Frågan kan tyckas konstig, men det är den inte Sverige. Svaret borde vara självklart nämligen patienten eller individen. I dag, avsett om jag är frisk eller sjuk, har jag inte tillgång till mina egna patientuppgifter med ett undantag och det är när jag är gravid. Vid detta enda tillfälle i livet tillåts jag bära med mig mina egna patientuppgifter. Men inte om jag är sjuk. Då äger varje sjukvårdsinrättning (klinik eller vårdcentral) informationen. Det finns ingen samlad bild lagrad om vad jag har fått för behandlingar.

Vi vet redan i dag att vi har två stora problem med patientinformation. Det ena problemet är journaler som upprättas och lagras och aldrig hittas mer. Det andra problemet är att vi har ett antal IT-system inom vården som har svårt att utbyta information med varandra.

Min utgångspunkt i denna fråga är att inte fler personer ska få tillgång till mina patientdata utan att rätt personer vid rätt tillfälle ska få tillgång till denna information. Tekniken börjar nu närma sig att utbyta information mellan olika dokumentationssystem inom vården, med det kommer att ta tid. Jag vill att vi som individer ska förfoga över dessa uppgifter. Den enskilde ska också ha rätten att bestämma vem som får hantera dessa uppgifter. Det fungerar delvis så i apotekssystemet i dag. Apotekssystemet är ändå ett externt system som jag i praktiken inte själv har tillgång till men där jag ska åtminstone medge tillstånd till om en läkare ska få tillgång över vilka mediciner som finns registrerade på mig. Det är dock inte samma sak som att jag använder dessa mediciner. Det kan bara jag redogöra för.

Mitt förslag är att det nu är dags att på allvar pröva frågan om vem som äger informationen om mig själv. Som folkpartist och liberal tycker jag det är rätt självklart att det är jag själv som ska förfoga över informationen om min själv. Inte staten eller någon privat vårdgivare.

Tekniken medger också detta i dag. Vi skulle kunna lagra informationen om mig själv på i ett chip på min legitimation eller en patientbricka då bär jag alltid med mig informationen. Ett annat alternativ är att man lagrar informationen i en molnettjänst som kan vara tillgänglig både för mig och den vårdande enhet var jag än befinner mig.

F30. Alla har rätt till sina egna sjukjournaler

Pär Ekström, Göteborg
Niclas Erlandsson, Rydöbruk
Ingvar Gräns, Göteborg
Piotr Kiszkiel, Göteborg
Christian Löwendahl, Sundbyberg
Maria Nilsson, Göteborg
Mikael Wendt, Skövde

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för en lagstiftning som ge individen rätt att få tillgång till sin egen sjukjournal via internet

Man får vara glad så länge man lever och har hälsan i behåll, lyder det gamla uttrycket. Men ska det verkligen vara så? Ska man inte få vara glad även när hälsan börjar svikta?

Vi tycker man ska få vara glad så länge man lever. Om man blir sjuk, ska man få god vård – men också information om sin sjukdom – och automatiskt få en kopia på sin journal, om man vill ha den.

Har vården information om dig ska du också ha tillgång till den.

Det är faktiskt redan så i dag att du som patient har rättighet att läsa nästan allt som antecknas om dig, se alla röntgenbilder, EKG-signaler och provsvar. Det är din rättighet, men när fick du senast med dig en kopia av dina röntgenplåtar? Hur var det egentligen med de där proven du tog i höstas? Du kanske vill fråga någon annan om en tredjeparts utlåtande.

Du har rätt att ta del av alla dessa uppgifter om dig själv, det är ju dig det gäller!

En bekant till oss ville i början av 2011 få ut sina sjukvårdsjournaler. Han började naturligtvis via nätet, men fick till svar att denna typ av ärende skulle skötas med pappers-post, eftersom man behövde en namnunderskrift. Efter två vändor med blanketter via posten damp handlingarna ned i brevlådan – två månader senare.

Varför så lång tid? Tar handläggningen lika lång tid om en annan klinik frågar efter uppgifterna? Om inte, är vårdorganisationen viktigare än patienten själv?

Sjukvården är till för dig och inte tvärtom, därför ska den vara anpassad för dig.

När du gör bankärenden i dag så görs detta vanligtvis inte på det fysiska bankkontoret och du skickar definitivt inte en massa pappersblanketter i kuvert. Nej, du går på banken via internet var du än befinner dig, när som helst på dygnet och förväntar dig att få ditt ärende uträttat omedelbart, även om du befinner dig på andra sidan jordklotet. Att du får tillgång till dina sjukvårdsuppgifter via nätet borde vara en självklarhet.

Nu måste vi titta framåt och bestämma hur vi vill ha det. För oss är det självklart att man över nätet kunna boka tid i vården och ha tillgång till sina journaler över nätet.

Det ska vara lika enkelt och säkert att få ut sina patientuppgifter som sina bankuppgifter.

F31. Barnanpassade läkemedelsmoduler i landstingens journalsystem

Magnus Liljegren, Stockholm
Marita Hirschberg, Götene

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att barnanpassade läkemedelsmoduler blir ett krav i landstingens journalsystem

I de journalsystem som används i landstingen finns läkemedelsmoduler. Detta är ett beslutsstödssystem som hjälper behandlande läkare att fatta rätt beslut att ordinera rätt läkemedel i rätt dos och med rätt intervall.

Dessa läkemedelsmoduler är konstruerade för vuxna. Därför erbjuder de i allmänhet svagt stöd vid ordinering av läkemedel till barn. I vissa landsting finns också flera olika parallellt fungerande journalsystem. Läkemedelsmodulerna i dessa kan då skilja sig åt vilket försvårar kommunikationen mellan olika vårdgivare. Därmed ökar också risken för felbehandling, vilket då särskilt gäller för barn.

Det är oacceptabelt att inte samma försiktighetsåtgärder vidtas vid läkemedelsbehandling av barn som vid behandling av vuxna. Vi yrkar därför att landsmötet uttalar att barnanpassade läkemedelsmoduler ska vara ett krav i landstingens journalsystem.

F32. Snabbspår för äldrevård på sjukhus

Yvonne Sölvinger, Kalmar

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för snabbspår för äldre i vården så att de inte behöver belasta akutmottagningen, något som minskar lidandet och sänker vårdkostnaderna

Snabbspår i akutsjukvården skulle göra att äldre patienter i väl utrustade ambulanser med specialistutbildade sjuksköterskor kunde få en första bedömning i ambulansen, och sedan komma direkt till geriatriska kliniken utan att behöva passera akuten. På detta sätt avlastar man akutmottagningen och den äldre patienten behöver inte vänta på akuten i flera timmar för att få vård. Organisera om vården av äldre. Den ska inte vara indelade i medicinska specialiteter utan det behövs kompetenta team med fokus på äldres sjukdomar.

Teamen ska verka på geriatriska kliniker så att när den äldre kommer till kliniken akut till kliniken eller på grund av någon sjukdom ska de läggas in på geriatriska kliniken som sedan slussar patienten vidare till specialistvården för behandling. Geriatriska kliniken hämtar sen tillbaka patienten och ansvarar sen för hela efterbehandlingen.

På så sätt förbättras effekten av ingreppet och minskar komplikationer exempelvis med mindre trycksår, färre fallolyckor, mindre undernäring, mindre infektioner och färre reoperationer, Genom att arbeta på detta sätt kan man minska vårdkostnaderna med 30 procent.

Källa: Läkartidningen 2010-02-09 nr 6.

F33. Äldres läkemedelsbehandling

Maj-Britt Elmvik, Trollhättan
Karl-Erik Andersson, Västerås
Philip Appeby, Skara
Margareta Carlbäck, Skellefteå
Peder Danesved, Ulricehamn
Kristina Grapenholm, Alingsås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att första linjens hälso- och sjukvård till äldre leds av äldresjuksköterskor och apotekare som stöd och avlastning av läkare från vardagsbeslut om läkemedel
2. **att** landsmötet uttalar att fler kompetenser vid diagnos och behandling inklusive läkemedelsförskrivning är lösningar som skulle göra den äldres livskvalitet och läkemedelsterapi bättre samtidigt som stora besparingar för kommunerna möjliggörs

För kraftfulla förbättringar av de äldres livskvalitet ska nationella riktlinjer om god läkemedelsteapi till äldre användas. Tydliga mandat för äldresjuksköterska och apotekare där kompetens och legitimation ska vara garant för att nu rekommenderade nationella riktlinjer snabbt kommer våra äldre till del är avgörande. Liberalismens kärna är få regleringar och personligt ansvar.

Våra äldre behandlas fortfarande med läkemedelsterapi där bäst före datum passerades för 10 till 15 år sedan. En patientansvarig läkare behöver inte ensam genomföra självklara justeringar i vardagsmedicin och vardagsläkemedel. Läkarens tid behövs i större utsträckning än i dag för att säkerställa diagnoser. I dag saknas ofta läkartid för att lägga en bra grund. Vid granskning av journaler på SKL:s uppdrag misstänks att merparten av mångbesökare i vården inte har objektivt fastställd diagnos. Symtombehandling var ett vanligt problem.

Om första linjens hälso- och sjukvård till äldre genomförs av äldresjuksköterskor och apotekare blir arbetssituation för patientansvarig läkare rimligare. Läkarens kompetens tas till vara på ett mycket bättre sätt.

Självständigt arbete för äldresjuksköterska och apotekare är en grundförutsättning. Precis som en läkare kan skriva remiss till en sjuksköterska eller apotekare ska en apotekare kunna skriva remiss till en läkare.

Med mina vardagserfarenheter som apotekare och med lång erfarenhet i vården understryks behovet av nationella riktlinjer som dirigent i vården.

F34. När orsaken inte är stress

Maria Nilsson, Göteborg
Gulnar Kozhabekova, Göteborg
Renate Moberg, Göteborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska arbeta för att svenska läkare vid behandling av i synnerhet kvinnliga patienter som söker för en fysisk åkomma tar patienterna på allvar och inte behandlar dem som om det handlade om en psykisk åkomma som depression eller stress

Undersökningar visar att kvinnor med hormonrubbningar i sköldkörteln har diagnosticerats som deprimerade och då fått antidepressiv medicin.

En kvinna med diabetes var nära att dö eftersom vårdcentralen vid upprepade återbesök skickade hem henne med magmedicin mot stress. Hon hade i själva verket en pågående dödlig syraförgiftning som är kopplad till diabetes 1.

Orsaken till återkommande huvudvärk kan vara en hjärntumör och inte stress.

F35. Mammografi och bröstcancersjukvård

Marianne Nordblom, Nyköping
Rickard Malmberg, Nyköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska driva frågan om att erbjuda mammografi till kvinnor äldre än 74 år
2. **att** Folkpartiet ska driva frågan om att erbjuda äldre kvinnor strålbehandling vid behandling av bröstcancer
3. **att** Folkpartiet ska driva frågan om att verka för att specialutbildning av personal för att bibehålla kompetensen inom radiologin kommer till stånd

Den övre gränsen Socialstyrelsen rekommenderar för mammografi ska tas bort.

I Sverige insjuknar årligen cirka 6 500 kvinnor i bröstcancer, den vanligaste förekommande cancersjukdomen hos kvinnor. En av tio kvinnor kommer att drabbas i sitt liv och årligen dör cirka 1 500 kvinnor i Sverige av den orsaken. Det betyder att cirka 18 kvinnor dagligen får bröstcancerdiagnos.

På senare år har risken att dö i bröstcancer minskat, men det gäller inte för kvinnor i åldersgruppen 70–79 år. Där är risken oförändrad, och för kvinnor över 80 år har den ökat.

Man har sett att i gruppen kvinnor mellan 50 och 69 år överlever 86 procent medan bland kvinnor över 75 år endast 64 procent överlever.

Orsaken är att de äldre kvinnorna inte erbjuds mammografi. Cancertumören har gått för långt när den upptäcks och är därmed svårare att behandla. Tidig upptäckt är förutsättning för gott behandlingsresultat och möjlighet till bot.

Äldre kvinnor erbjuds heller inte strålbehandling i samma utsträckning som yngre trots att bröstcancer är vanligare bland äldre kvinnor. Omkring två tredjedelar av dem som drabbas är över 60 år.

Om den äldre gruppen erbjuds samma förutsättningar för behandling, kan 34 procent fler kvinnor överleva, vilket är en betydande andel kvinnor.

Det finns mycket att göra för att förbättra bröstcancersjukvården för äldre kvinnor och det är nu hög tid att ändra på en åldersdiskriminerande förekomst i vården.

För att möjliggöra ovanstående krävs att kompetensen finns även i framtiden och att man ökar rekryteringen av denna specialutbildade kår, då de har en genomsnittsålder långt över 50 år för närvarande.

F36. Bröstcancer och mammografi för äldre kvinnor

Bonnie Bernström, Stockholm
Cecilia Carpelan, Skärholmen
Cecilia Elving, Stockholm
Amelie Tarschys Ingre, Lidingö
Agneta Isacsson, Stockholm
Lill Jansson, Gråbo
Charlotte Klötz, Ilsbo
Eva Kullenberg, Ängelholm
Ulla Lennersand, Västerås
Maria Lundqvist-Brömster, Håknäs
Britt-Marie Lövgren, Umeå
Maria Nilsson, Göteborg
Lina Nordquist, Uppsala
Ulrica Solver-Gustavsson, Örebro
Fatima Svanå, Åled
Ylva Särnmark, Ronneby
Barbro Westerholm, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att åldersdiskrimineringen inom bröstcancerområdet motverkas genom att kvinnor erbjuds mammografi även efter fyllda 75 år och genom att äldre kvinnor erbjuds behandling likvärdig den som ges yngre med samma sjukdomsbild
2. **att** Folkpartiet ska verka för att en ökad andel kvinnor över 65 år ska ingå i kliniska studier om behandling av bröstcancer
3. **att** Folkpartiet ska verka för att information om mammografi utformas på nationell basis för att utgöra adekvat underlag för informerat samtycke

Var nionde kvinna i Sverige kommer att drabbas av bröstcancer. Nära hälften av alla kvinnor som drabbas är över 65 år. Trots att dödligheten i bröstcancer sjunkit hos kvinnor under 70 år är den för kvinnor mellan 70 och 79 år oförändrad. Bland kvinnor över 80 år har dödligheten ökat.

En orsak till detta är att äldre kvinnor inte erbjuds hälsoundersökning med mammografi, trots att forskning visat att också äldre kvinnor har nytta av undersökningen. Detta leder till senare upptäckt av bröstcancern. Uppföljningar som görs av värdet av mammografi måste inbegripa kvinnor 75 år och äldre. I avvaktan på mer dokumentation bör kvinnor som gått regelbundet på mammografi erbjudas undersökningen också efter fyllda 75 år.

Ett annat skäl är till den höga dödligheten är att äldre kvinnor mer sällan erbjuds strålbehandling, cytostatikabehandling och bröstbevarande kirurgi än de yngre. Skillnaden går inte att förklara med skillnader i tumörerna. Om de äldre kvinnorna behandlats på samma sätt som de yngre skulle 34 procent fler ha överlevt.

Vi vet att äldre kvinnor klarar av behandling mot bröstcancer även i hög ålder. Bröstkirurgi räknas som lågriskkirurgi och hög ålder ökar inte risken för komplikationer. Äldre kvinnor förefaller också klara strålbehandling lika bra som yngre. Risken för allvarliga biverkningar av cytostatikabe-

handling ökar med stigande ålder, men äldre kvinnor med gott allmäntillstånd klarar cytostatikabehandling nästan lika bra som yngre.

Ett skäl bakom att äldre kvinnor inte behandlas optimalt för sin bröstcancer kan vara att de läkemedel som används inte utprövats på äldre kvinnor. Detta innebär problem vid val av dosering, behandlingstid etc. Trots att nästan hälften av bröstcancerpatienterna är över 65 år, utgör de endast nio procent i kliniska studier av bröstcancerbehandling. Kvinnor över 65 år måste ingå i kliniska studier rörande bröstcancer.

Slutligen är informationen till kvinnor om mammografi olika utformad i landstingen. Det är viktigt att sådan information redovisar den kunskap vi har om mammografins värde på ett korrekt sätt och att det tydligt framgår att det är fråga om en frivillig undersökning. Kvinnorna måste kunna ge ett informerat samtycke innan de genomgår sådan undersökning och det ska respekteras om de vill avstå.

F37. Benskörhet – ett folkhälsoproblem

Maria Lundqvist-Brömster, Håknäs
Bonnie Bernström, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att kvinnor med riskfaktorer (hög ålder, rökare och kvinnor med tidigare frakturer) ska utredas och behandlas

Det är alldeles för få kvinnor med benskörhet som får den behandling de borde ha. Forskning har visat att det förekommer en underbehandling av benskörhet. Benskörhet med frakturer hos kvinnor är lika vanlig sjukdom som högt blodtryck. Kostnaderna för frakturer som beror på benskörhet kostar samhället miljarder varje år. Det görs inte tillräckligt för dessa patienter. Varken landstingen eller kommunerna följer upp frakturer som beror på benskörhet utan patienterna faller mellan stolarna. Forskning har visat att sannolikt varannan kvinna över 50 år kommer någon gång under livet att drabbas av en fraktur som beror på benskörhet.

F38. Hur gör vi undersköterskeyrket attraktivare?

Gabrielle Peteri, Nora
Charlotte Klötz, Ilsbo

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska ta initiativ för att förändra möjligheterna till vidareutbildning från undersköterska till sjuksköterska så att flerårig undersköterskeerfarenhet ger kortare fortbildning och bättre löneutveckling

Hur kan vi göra det attraktivare att vidareutbilda sig till sjuksköterska för dem som redan är undersköterskor?

Undersköterskeyrket måste göras attraktivare, genom bättre anställningsformer, högre löner och attraktiva karriärvägar.

I dag är vägen till sjuksköterskeyrket lika lång oavsett om man har flerårig vana från undersköterskearbete eller inte. Studier i tre år, med tillhörande studielån ger en ingångslön som ny sjuksköterska på flera tusen kronor mindre än en erfaren undersköterska. Det ökar inte direkt lusten att satsa tre intensiva år på studier.

Vi bör redan i dag, när vi vet att det är ett bristyrke och kommer att fortsätta vara det, se över och skapa möjligheter till attraktiva fortbildningsvägar för undersköterskor som vill bli sjuksköterskor.

Ett antal år i yrket borde innebära en kortare väg till legitimering än för den som inte alls har vårderfarenhet. Givetvis bör en flerårig yrkeserfarenhet inom undersköterskeyrket ge en högre ingångslön än för en helt oerfaren, nyutexaminerad sjuksköterska.

F39. Utbildning av vård- och omsorgspersonal i sårbehandling

Barbro Westerholm, Stockholm
Marita Hirschberg, Götene

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska arbeta för att personal i vården och omsorgen med ansvar för sårbehandling har adekvat utbildning för att förebygga sår och i effektiv sårbehandling

Behandling av sår hör till de vanligaste omvårdnadsåtgärderna inom primärvård, akutsjukvård och den kommunala äldreomsorgen. Kostnaden för bensårsbehandling har beräknats till två miljarder per år i Sverige. Behandling i hemmet kostar mest. Amputation står för ytterligare kostnader. Behandling av tio svårläkta sår har beräknats motsvara nio pacemakers, sex höftledsoperationer, fem knäledsoperationer eller fem hjärt-bypassoperationer. Att förebygga trycksår har beräknats kosta 2,5 gånger mindre än att behandla ett redan uppkommet trycksår.

I de delar av landet där man koncentrerat sårbehandlingen till kliniker med hög kompetens där man ser många patienter och har tillgång till moderna lokalförband har man visat betydande kostnadsminskning för sårbehandlingen. Men det handlar inte bara om kostnader. Det handlar också om livskvalitet för patienterna. Att gå med bensår år ut och år in är ett stort lidande för den det berör.

Folkpartiet bör därför arbeta för att det i vården och omsorgen finns tillgång till personal som är välutbildad i sårbehandling och som har tillgång till moderna förband. Här är det viktigt att de som upphandlar sårbehandlingsprodukter har den kompetens som krävs för att upphandla effektiva produkter och att man inte endast ser till produktens pris utan till kostnadseffektiviteten hos produkterna.

F40. Förbättra underläkarnas sociala situation

Gunilla Borg, Nyköping
Håkan Borg, Nyköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att nyutbildade läkare garanteras sammanhållen tjänstgöring inom ett landsting under utbildningstiden, om de så önskar
2. **att** landsmötet uttalar att Folkpartiets representanter i landstingen bör stödja denna viljeinriktning

Den första tiden efter läkarexamen tjänstgör de nya läkarna i allmäntjänstgöring (AT) under ett och ett halvt år under handledning av erfaren kollega. Detta är en förutsättning för legitimation i Sverige.

Då AT-tjänstgöringen infördes sågs den som ett värdefullt tillskott i utbildningen. Den garanterade att de nyexamine-

rade läkarna i någon omfattning fick erfarenhet av direkt patientarbete.

Specialiseringstjänstgöringen (ST) börjar som regel efter AT-tjänstgöringen. ST omfattar minst fem år och är målstyrd. Efter det beviljas läkaren specialistkompetens av Socialstyrelsen.

Ett fenomen som förekommer runt om i landet är så kallat gråblockande. Det innebär att läkaren inte har en anställning som ST-läkare. Läkaren hänvisas i stället att, via korta och otrygga anställningar, utan adekvat handledning och stöd försöka samla ihop till specialistkompetens.

Inga mål blir dock uppfyllda genom att ha ”jobbat på klinik i 6 månader”, målen är mycket mer genomtänkta och specifika än så. Detta åstadkommer stor social otrygghet. Att vi utbildar för många läkare i Sverige får inte innebära att de läkare, som har läkarexamen, inte tas om hand adekvat.

De nya läkarna är runt 35 års ålder när de påbörjar sin ST och är samtidigt i början av sin familjebildning och har ofta sin första egna bostad.

F41. Förbättrad kvalitetsuppföljning i sjukvården

Gunilla Borg, Nyköping
Håkan Borg, Nyköping
Rickard Malmberg, Nyköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för en politisk styrning av specialistutbildningen (ST-utbildningen) till bristyrkena
2. **att** Folkpartiet ska verka för att det av kvalitetsskäl görs en uppföljning av produktionen på teamnivå (läkare–assisterande personal)

Från 1980 till 2010 har enligt Läkarförbundets prognos (SNAPS 2008) antalet yrkesverksamma läkare yngre än 65 år ökat från 18 000 till 33 700. Det ger i dag 276 invånare per läkare.

Trots den stora tillgången på läkare är det fortfarande väntetider till undersökning och behandling inom den sjukhusanslutna vården.

Läkare under utbildning klagar över, att de inte ser tillräckligt många patienter/arbetspass under utbildningstiden. För att en läkare ska få en optimal yrkesträning inom sin specialitet bör han/hon träffa och undersöka ett stort antal patienter för att känna igen vanligt förekommande och mer sällsynta sjukdomar/skador inom sin specialitet.

Läkarna har i dag i Sverige cirka 800 patientkontakter per år beräknat på 40 arbetsveckor. Inom OECD är den siffran 2 500. Det ger 20 patienter per vecka eller 4 patienter per arbetsdag. Detta ger inte tillräcklig yrkesträning och utgör en risk för patienterna.

I dag saknas framför allt husläkare, geriatriker, psykiatriker och specialister inom medicinsk radiologi.

Vid de alltför vanligt återkommande besparingarna inom sjukhusvården, stängs vårdavdelningar och annan sjukvårdspersonal friställs, men läkarna blir kvar. Det blir därmed svårt för dem att ta emot patienter för undersökning och behandling då assisterande personal och vårdplatser saknas.

F42. Diskrimineringen mot transsexuella måste stoppas

Isabel Sommerfeld, Johanneshov
Susan Aref, Västerås
Amanda Brihed, Trångsund
Cecilia Elving, Stockholm
Andreas Froby, Tullinge
Maria Jern, Falköping
Anna Steele Karlström, Tyresö
Birgitta Ohlsson Klamberg, Stockholm
Christer Romson Lande, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att modernisera lagen om ändrad könstillhörighet i vissa fall, särskilt reglerna om tvångssterilisering som inte hör hemma i ett demokratiskt och liberalt samhälle
2. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att motverka diskrimineringen mot transsexuella

För att beviljas en ny juridisk fastställelse av kön ställer svensk lag fyra krav. Personen måste vara ogift, steril, svensk medborgare och minst arton år gammal.

Än i dag tvingas de som väljer att byta kön att sterilisera sig. Det innebär att man tar ifrån människor deras möjlighet att någon gång kunna bli förälder. Upp till 50–60 procent av alla transsexuella i Europa och USA har enligt åtskilliga rapporter någon gång försökt avsluta sitt liv. Diskriminering och hatbrott är en mycket stor anledning till detta. Svensk statistik saknas dock, eftersom ingen relevant forskning görs på området och Sällskapet för suicidprevention väljer att inte föra statistik över suicid hos transpersoner. Den svenska lag som än i dag gäller är från 1970-talet, och utgår från att transsexualism fortfarande ses som en sjukdom. En grundlös patologisering som måste upphöra. Dock bör behovet och den otvetydiga rätten till korrigerande vård samt hormonell och individanpassad kirurgisk behandling tydliggöras genom en administrativ omvärdering av tillståndet från psykiatriskt till somatiskt tillstånd med lagstadgad rätt till vårdinsatser. Det är inte lagstiftarnas ansvar att bedöma vem som får föda barn, eller vem som ska ha rätt till vård samt privilegiet att själv definiera sin identitet och sina innersta känslor. Det bör inte heller vara upp till lagstiftarna att förbjuda personer som är gifta att genomföra ett könsbyte och få det juridiskt fastställt.

I dagens samhälle diskrimineras transsexuella även i andra frågor, exempelvis på arbetsmarknaden. En person som genomfört ett juridiskt könsbyte och blivit tilldelad nytt namn och personnummer riskerar i dag att åtalas för urkundsförfalskning om personen i fråga refererar till referenser och cv från sitt tidigare yrkesliv. Under transitionen tvingas många leva dubbelliv på grund av brister i stöd och behandling, samt på grund av de svårigheter som finns rörande rätten att själv avgöra vilket namn som ska stå i offentliga register, pass och legitimation. Detta leder ofta till omfattande problem på arbetsmarknaden, i många vardagssituationer och dylikt. Problem som även kan leda till bristande säkerhet för många transpersoner då de får problem i situationer där de uppmanas legitimera sig. Många transsexuella råkar även ut för mycket omfattande diskriminering inom vården och i kontakt med det offentliga Sverige. Många hamnar i utanförskap som är svårt, om inte omöjligt, att bryta.

Ofta refererad statistik avseende prevalens av transsexualism i Sverige utgår än i dag från Wåhlinder (1968), som sedan länge betraktas som synnerligen bristande i statistisk och vetenskaplig metod. Professorerna Conway/Olyslager har vid upprepade tillfällen tydliggjort dessa brister och påpekat att relevant forskning och statistik visar att prevalensen av transsexualism kan vara upp till 1 på 500 individer i den generella befolkningen, snarare än de 1 på 30 000 individer som refereras till av Wåhlinder och som än i dag är de officiella siffror som hänvisas till av svenska lagstiftare, Socialstyrelsen och den svenska vårdapparaten. Antalet personer med intersexuellt syndrom av något slag torde enligt dylik forskning vara minst detsamma. Gruppen trans- och intersexuella är således troligen större än 40 000 individer i Sverige, att jämföra med exempelvis den samiska befolkningen som uppgår till cirka 20 000 individer. Ändå har endast cirka 900 juridiska könsbyten godkänts i Sverige sedan slutet av 1960-talet. Detta trots de höga suicidantal som uppmätts hos pretransitionella transsexuella. Resultatet är en människorättslig katastrof, varför nya resurser till vård och behandling av trans- och intersexualism utgör ett akut behov i Sverige i dag.

Vi anser att det är dags att Folkpartiet liberalerna en gång för alla tar tag i den diskriminering som sätter en stor minoritet i utanförskap. Mänskliga rättigheter måste gälla även för trans- och intersexuella. Rätten att själv få välja, samt ha rätten till sin egen historia och framtid borde dessutom vara en prioritet när det kommer till Folkpartiet liberalernas politik.

F43. Minderåriga patienter med könsidentitetsstörningar

Christer Romson Lande, Stockholm
Susan Aref, Västerås
Maria Jern, Falköping
Catrine Norrgård, Göteborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att minderåriga över sexton år ska ha rätt att byta juridiskt kön, utan målsmans tillstånd
2. **att** Folkpartiet ska verka för att minderåriga under sexton år ska ha rätt att byta juridiskt kön, med målsmans tillstånd
3. **att** Folkpartiet ska verka för att minderåriga patienter med könsidentitetsstörningar ska ges lika tillgång till viktig medicinsk och kirurgisk vård (könskorrigerande behandling) som andra unga patienter
4. **att** Folkpartiet ska verka för att det ska göras tillåtet för minderåriga patienter att genomgå könskorrigerande operationer av genitalier
5. **att** Folkpartiet ska verka för att Socialstyrelsen tar initiativ till samråd med SKL i syfte att undersöka förutsättningarna att få till stånd ett till två regionala utrednings- och behandlingsteam för barn och ungdomar med könsidentitetsstörningar

Det finns en tydlig trend i samhället att hbt-personer kommer ut i allt yngre ålder. Detta gäller även transsexuella. Samtidigt finns det mycket lite stöd och hjälp för både barn och föräldrar, och ofta inte ens någon vägledning om var i vården de kan få hjälp. Den vård som finns är också grovt underdimensionerad och dras med årslånga köer. Den lagstadgade åldersgräns som säger att minderåriga inte får erbjudas könskorrigerande operationer av genitalier är inte medicinskt betingad. Den förbjuder sådana operationer också när både föräldrar och läkare anser att det vore det bästa, även när tonåringen riskerar att ta livet av sig. Det är inhumant, förödande för den drabbade och oförenligt med inga andra minderåriga patienter behandlas på det viset.

Det måste vara läkare och vårdnadshavare som i varje individuellt fall avgör, i samråd med patienten, vad som är en minderårig patients bästa, inte en stelbent lagtext. Vården för minderåriga patienter måste också ha en nationell samsyn och ges kraftigt ökade resurser.

Beslut om könskorrigerande vård bör regleras som annan vård, det vill säga utifrån rent medicinska och humanitära principer och bör inte ingå i lagen.

Minderåriga transsexuella som sedan länge lever i sitt upplevda kön behöver lika mycket som andra ungdomar få tillgång till sin identitet, känna sig bekräftade och möjlighet att legitimera sig utan att riskera att få sin medicinska historia offentliggjord. Unga patienter skulle må avsevärt mycket bättre om de tilläts byta juridiskt kön och personnummer.

F44. Förbättra vården för transpersoner

Christer Romson Lande, Stockholm
Susan Aref, Västerås
Maria Jern, Falköping
Anna Steele Karlström, Tyresö
Catrine Norrgård, Göteborg
Isabel Sommerfeld, Johanneshov
Barbro Westerholm, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att kompetensen om transsexualism och könsidentitetsstörningar inom den öppna hälso- och sjukvården måste förbättras
2. **att** Folkpartiet ska verka för att Socialstyrelsen utarbetar informationsmaterial om vart man kan vända sig om man behöver hjälp, hur utredningen sker, vilken vård man kan få och vilka villkor som gäller för att få en ny juridisk fastställelse av kön
3. **att** Folkpartiet ska verka för att Socialstyrelsen tar fram kunskapsöversikter för utredning av personer med ospecificerad könsidentitetsstörning
4. **att** Folkpartiet ska verka för att Socialstyrelsen tar fram kunskapsöversikter för hur utredningen av personer med könsidentitetsstörningar ska gå till och i samarbete med professionen ta fram ett nationellt vårdprogram/rekommendationer för vården av personer som lider av transsexualism och andra könsidentitetsstörningar
5. **att** Folkpartiet ska verka för att behandling ska kunna ges även till personer som har ospecificerad könsidentitetsstörning och inte vill genomgå en fullständig könskorrigering
6. **att** Folkpartiet ska verka för att Socialstyrelsen sammanställer aktuell kunskap som kan ge vägledning på vilka indikationer och under vilka förutsättningar som hormonbehandling ska ges. De medicinska och psykosociala riskerna med att ge behandling och inte ge behandling ska särskilt uppmärksammas

Personer med könsidentitetsproblem är en liten och heterogen grupp, och orsaken till tillståndet är okänt. Problematiken kan ses som ett kontinuum från de med genuin transsexualism, det vill säga de som upplever sig sedan tidig ålder födda

i fel kropp, till personer med varierande behov att uttrycka en könsidentitet som avviker från det biologiska könet. Personer med upplevd könsidentitetsstörning (ospecificerad eller specificerad) önskar oftast men inte alltid korrigering av det biologiska könets karakteristika med kirurgiska ingrepp för att ändra utseendet på yttre könskarakteristika (könsorgan, bröst och även extra genitala strukturer som struphuvud och ansiktsskelett) och med hormonell behandling för att ändra kroppssammansättning (fett och muskelmassa) och behåring. Denna anpassningsprocess eftersträvar att ge individen utseende egenskaper som passar med könsidentiteten och för att gentemot omgivningen uppfattas som det önskade könet. I denna process ingår också önskemål att korrigera det juridiska könet, och få juridisk fastställelse med nytt personnummer. I andra ändan av könsidentitetskontinuumet finns personer som episodiskt vill framträda med könskonträr apparition (transvestit) och i ytterligare en dimension finns personer som inte vill ha någon tydlig könsidentitet. Personer som har en mildare grad av könsdysfori och inte uppfyller diagnosen transsexualism brukar få diagnosen könsidentitetsstörning utan närmare specifikation om det föreligger ett kliniskt signifikant lidande. Deras önskemål om hormonell, kirurgisk eller annan behandling för att lindra sin könsdysfori brukar variera. Det finns också transsexuella personer som väljer att inte genomgå operation, personer som av medicinska skäl inte kan eller inte har fått tillgång till behandling och operation. Personerna kan identifiera sig som kvinna-till-man (FTM) eller man-till-kvinna (MTF).

För den genuint transsexuella gruppen med en tydlig önskan om könskorrigering finns i dag en avsevärd erfarenhet och handläggningsprogram baserat på klinisk erfarenhet och vetenskaplig evidens. För personer som har diagnosen ospecificerad könsidentitetsstörning avslutas oftast utredningen och personerna får därmed inte någon vidare behandling. Att få diagnosen transsexualism är därmed avgörande för om patienten ska få behandling och vård för sin könsidentitetsstöning.

Det finns personer som av personliga skäl inte vill genomgå en fullständig könskorrigering. För dem är målet att få den behandling så att de kan passera i det önskade könet. För dessa personer är inte en fullständig könskorrigering inkluderande operativa ingrepp i könsorganen målet. Det kan finnas många skäl till det ställningstagandet. Det kan bland annat vara oro och ris ker för medicinska komplikationer i samband med operationen. Detta gäller särskilt för kvinnor till män där operationsresultaten möter större svårigheter att nå ett lyckat resultat.

Personer som lider av könsdysfori brukar, beroende på var de bor, söka hjälp inom barn- och ungdomspsykiatrin, vuxenpsykiatrin eller ibland hos sin allmänläkare. I bästa fall, så får de en remiss till något av de specialiserade team inom psykiatrin som finns på sex ställen i landet. För personer under 18 år är det bara två av teamen, Lundströmmottagningen i Alingsås och sexologmottagningen i Lund, som tar emot från 16 års ålder. I Stockholm finns ett eget team för barn och ungdomar. I övriga landet saknar ett strukturerat omhändertagande av barn och ungdomar med könsdysfori.

För personer som inte får diagnosen transsexualism utan könsidentitetsstörning utan närmare specifikation efter det första utredningsåret saknas handläggningsrutiner och vårdprogram. Personer som söker specialisthjälp med dessa frågeställningar möter i huvudsak vårdgivare som varken har någon erfarenhet eller tillgång till riktlinjer för handläggning och det vanliga är att de ibland erbjuds psykoterapeutisk behandling men mycket sällan hormonell, kirurgisk eller annan behandling.

Vissa landsting tror att de endast har uppdrag arbeta med patientersom erhållit diagnoskoden F64.0 (transsexualism) och inte har som uppdrag att arbeta med personer som erhåller andra diagnoskoder. Det finns en utbredd missuppfattning att det krävs en diagnoskod, såsom exempelvis transsexualism F64.0, för att ge vård. Detta är direkt felaktigt och kan leda till en patientsäkerhetsrisk i form av utebliven vård och behandling, med ett lidande som följd.

F45. Rätt att få intyg i den nya identiteten efter så kallat könsbyte

Christer Romson Lande, Stockholm
Susan Aref, Västerås
Malin Hasselblad, Stockholm
Maria Jern, Falköping
Anna Steele Karlström, Tyresö
Lina Nordquist, Uppsala
Catrine Norrgård, Göteborg
Barbro Westerholm, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att det allmänna ska vara skyldigt att utfärda nya intyg (till exempel skolbetyg och arbetsintyg) i de nya personuppgifterna till transpersoner som bytt juridisk könstillhörighet
2. **att** Folkpartiet ska verka för att det ska förtydligas att det inte är urkundsförfalskning att utfärda nya intyg (till exempel skolbetyg och arbetsintyg) i de nya personuppgifterna till transpersoner som bytt juridisk könstillhörighet
3. **att** Folkpartiet ska verka för att det utreds hur det ska kunna utfärdas nya intyg (till exempel skolbetyg och arbetsintyg) i de nya personuppgifterna till transpersoner som bytt juridisk könstillhörighet om den som utfärdat ett intyg avlidit eller upplösts
4. **att** Folkpartiet ska verka för att den som enligt lag eller annan författning varit tvungen att utfärda ett intyg, ska vara skyldig att utfärda nytt intyg i de nya personuppgifterna till transpersoner som bytt juridisk könstillhörighet

I samband med att en transsexuell person ges ny juridisk könstillhörighet byter personen också personnummer och förnamn. Det innebär att äldre handlingar som utfärdats i gamla personuppgifter är helt oanvändbara för att söka utbildning eller jobb, såvida inte personen berättar om sin transsexuella bakgrund. Det finns i dag i praktiken inga möjligheter för transsexuella att få ut nya intyg och betyg i de nya personuppgifterna, annat än i form av nya kopior med nytt datum, bakdatering kan vara urkundsförfalskning. Kopior med nya datum avviker från förväntade intyg och kan ge upphov till frågor. Det finns heller inga lagliga möjligheter att kräva nya intyg från arbetsgivare, det hänger på arbetsgivarens goda vilja. Det här innebär att transsexuella som bytt personuppgifter inte har lika tillgång till arbete och utbildning, eftersom de tvingas välja på att avslöja sin bakgrund och riskera särbehandling eller att undvika att styrka sina meriter och riskera att inte få den sökta tjänsten. För att fullt ut garantera det som bytet av juridisk könstillhörighet är tänkt att möjliggöra, att bli behandlade som det självupplevda könet, kräver att per-

soner med transsexuell bakgrund ges laglig rätt att erhålla nya intyg och betyg.

F46. Bevarande av begripliga könsbegrepp

Andreas Holmberg, Bollnäs

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar: ”Att en person som kan föda barn inte får registrera sej som ’man’ strider inte nödvändigtvis mot liberalismens idé eller tron på allas lika värde, och kan inte heller rimligen betecknas som ’tvångssterilisering’, så länge ingen tvingas ’byta kön’.”
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att se över partiets hbt-politik, speciellt beträffande så kallade könsbyten/könskorrigeringar/könskonfirmeringar, så att den inte genom omgörning av könsbegrepp och namnlag med mera blir självförgörande och slår undan benen för partiets jämställdhetspolitik

För att alls kunna tala om jämställdhet mellan män och kvinnor – och utvärdera till exempel medicinsk eller lönemässig utveckling på området – måste vi ha någotsånär begripliga och gemensamma uppfattningar om vad ”män” och ”kvinnor” innebär. (Privat får man naturligtvis uppträda och benämna sej hur man vill.) Att könsbestämningen inte alltid bör ses som relevant innebär inte att den alltid är oviktig. Att människor kan födas med missbildningar eller outvecklade organ av olika slag – och att även könskirurgi, och ibland korrigering av tidigare könskirurgi, därför kan behövas – innebär inte automatiskt att ett socialliberalt parti eller samhälle måste acceptera och bekräfta alla föreställningar om ”att vara född i fel kropp” eller om tre, fyra eller fler olika kön.

Tvärtom kan ett förnekande av genitaliernas relevans för könsbestämningen medföra ett olyckligt återupplivande av gamla könsstereotyper om hur en ”riktig” man respektive kvinna är. Om inte ens barnafödande bevisar att en person är kvinna, måste ju i stället sekundära könskaraktäristika (som kroppsbehåring och/eller röstläge) tillmätas ökad vikt, ja, rent mentala egenskaper (så kallade manhaftighet eller kvinnlighet). Eller också görs könsbegreppet rent subjektivt – utgående ifrån hur personen upplever sej – och lär då i förlängningen uppfattas som meningslöst juridiskt.

Frågans vikt underskattas ofta med hänsyn till det relativt ringa antalet ”könsbyten”. Men om en enda man enligt Folkpartiet föder barn, förutsätter det antingen ett mirakel eller att den allmänna definitionen av man respektive kvinna gjorts om så radikalt att det förtjänar kallas kultur- eller queerrevolution. Och det riskerar att misskreditera och försvåra övrigt liberalt hbt-arbete och i synnerhet arbetet för jämställdhet mellan könen. En man måste få vara känslig och ”feminin” utan att därför misstänkas vara något annat än man. En kvinna måste få vara stark och ”manhaftig” utan att fördenskull misstänkas vara något annat än kvinna. Och den som bär och föder ett barn är dess mor, inte dess far.

F.ö. torde både homo- och heterosexuella vara överens om könets relevans i könsliv och familjebildning. Endast så kallade bisexuella torde anse det som fördomsfullt och enkelspårigt att önska att det biologiska och det juridiska könet (inklusive namnet) på dem man får att göra med sammanfaller så gott det sej göra låter.

F47. Stopp för negativ särbehandling av foster med Downs syndrom

Andreas Holmberg, Bollnäs

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar: ”Foster med Downs syndrom är inte mindre värda än andra foster och ska fridlysas vid samma ålder som de. Provocerade aborter på grund av kromosomantal ska inte underlättas mer av landstingen än aborter på grund av kön.”
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att se över abortlagstiftningen, så att inte foster med Downs syndrom uppfattas som mindre skyddsvärda genom att de får uppspåras med hjälp av särskilda KUB-tester och avlivas även vid en ålder då andra foster är fridlysta

Abortlagstiftningen från 1974 var aldrig ämnad att ge moralisk carte blanche åt alla typer av fosterfördrivningar. Den infördes av pragmatiska skäl, för att kvinnan skulle få det slutliga avgörandet snarare än mannen eller diverse experter, och för att den abort hon eventuellt ansåg nödtvungen skulle kunna utföras under ordnade former och under graviditetens första del. Den infördes inte för att öppna dörrarna för det som tidigare under 1900-talet kallades ”rashygien”.

När nu selektiva aborter av framför allt foster med Downs syndrom breder ut sej i Norden, med hjälp av speciella KUB-test som landsting efter landsting börjat erbjuda, måste vi börja reflektera kring vad detta innebär i fråga om synen på människovärde och funktionshinder. Och vad det innebär för abortlagens legitimitet. De som vill försvara abortlagen, med dess överlåtande av ansvaret till kvinnan, måste ju också påtala de missbruk som misskrediterar den, i fråga om Downs-relaterade aborter likaväl som i fråga om könsrelaterade aborter. Därför måste utvecklingen på detta område följas och analyseras mer kritiskt än som skett, inte minst av Folkpartiet liberalerna, som vill medverka till en positiv inställning till alla människor och deras möjligheter, inklusive personer med funktionsnedsättningar av olika slag.

F48. Smittskyddslagen, informationsplikt och straffpåföljder

Barbro Westerholm, Stockholm
Christer Romson Lande, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för en uppföljning av hur smittskyddslagen fungerar i dag för hivsmittade

Nuvarande smittskyddslag är från 2004. De sexuellt överförda infektioner som tas upp i smittskyddslagen är: gonorré, klamydia, syfilis, hiv och hepatit B. Enligt den är man skyldig att omedelbart söka läkarvård om man misstänker att man är smittad av någon av dessa sjukdomar och följa de råd och instruktioner man får.

Den sjukdom som varit mest i fokus vid diskussion om smittskyddslagen är hiv. Den innebär att den som bär på hiv har en skyldighet att berätta för sina sexpartners om smittan. Det har diskuterats om lagen fungerar som den tänkt eller om den motverkar sitt syfte som preventivt redskap. Det har också ifrågasatts om straffsatserna för personer som utsatt andra för smittorisk är rimliga med tanke på att hiv i dag i större utsträckning än tidigare är en behandlingsbar infektion.

Med anledning av att det gått nästan sju år sedan smittskyddslagen gick i kraft och att mycket hänt på hiv-området finns anledning att följa upp hur lagen fungerar i dag med avseende på hiv. Folkpartiet bör verka för en sådan uppföljning.

F49. Förbjud omskärelse

Tommy Lundkvist, Halmstad
Dietmar Gleich, Falun

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att omskärelse av pojkar av icke-medicinska skäl förbjuds

Det är förbjudet att skära med kniv i barns armar, ben och ansikte. Men det är tillåtet att skära med kniv i barns könsorgan. Om det kallas omskärelse.

Omskärelse av pojkar strider mot barnkonventionen på fyra punkter. Barnets bästa ska alltid komma i första rummet. Barn har rätt till religionsfrihet. Barn har rätt att skyddas mot fysiskt våld. alla länder ska avskaffa hälsofarliga sedvänjor.

Svenska Läkaresällskapets delegation i medicinsk etik hat uttalat att beslut om icke-medicinskt motiverad omskärelse av pojkar är svårförenligt med respekt för barnets rätt till integritet och självbestämmande samt med hänsyn till barnets bästa enligt FN:s konvention om barnets rättigheter. Ordföranden för Svensk Barnkirurgisk förening, Gunnar Göthberg, har uttalat att icke-medicinsk omskärelse av pojkar är ett stympande ingrepp utan medicinsk grund.

F50. Åldersgräns för omskärelse

Christian Löwendahl, Sundbyberg
Dietmar Gleich, Falun
Sebastian Hallén, Kalmar
Magnus Liljegren, Stockholm
Rudi Mölling, Jönköping
Alexandra Spillman, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska arbeta för att en åldersgräns på 18 år införs för omskärelse, såvida inte ingreppet är nödvändigt av medicinska skäl

Fortfarande år 2011 är det i Sverige märkligt nog lagligt för föräldrar att låta skära i sina barns könsorgan utan att det finns medicinska skäl. Omskärelse av pojkar är en religiös sedvänja som innebär ett smärtsamt ingrepp och som får permanenta konsekvenser för könsorganets funktion.

Omskärelse av barn innebär att en försvarslös individ frântas rätten att själv bestämma över sin kropp. Föräldrarnas val av religion påtvingas barnet som inte kan göra ingreppet ogjort om han längre fram i livet skulle välja en annan livsåskådning. Därmed är det också ett brott mot individens religionsfrihet.

Frågan om eventuella fördelar med omskärelse saknar helt relevans. Hänvisningar till upplevda fördelar i sexuallivet är närmast pinsamma som försök till argument för omskärelse av små barn. De ska ju inte ha något sexualliv med partner före tidigast 15 års ålder! Inget hindrar däremot en vuxen man att själv fatta beslutet att omskära sitt könsorgan om han skulle önska det. Dock bör detta inte ske på skattebetalarnas bekostnad.

Det har anförts att det skulle vara en del av religionsfriheten att få skära i sina barns könsorgan eftersom detta föreskrivs i olika religiösa skrifter. Vad som föreskrivs i en religiös skrift saknar dock relevans som argument för hur lagstiftningen i ett modernt land ska se ut. Religiösa skrifter kan innehålla precis vilka regler som helst. För att ta några konkreta exempel föreskriver den kristna bibeln tydligt att man ska döda homosexuella män (3 Mos. 20:13), olydiga barn (5 Mos. 21:21 och Matt. 15:4) och den som arbetar på sabbaten (2 Mos. 31:14). Däremot är det enligt samma skrift helt godtagbart med slavhandel (3 Mos. 25:44).

Det är inte heller något meningsfullt argument för omskärelse att det är en tradition. Exempelvis var barnaga en utbredd sedvänja i Sverige innan lagstiftningen ändrades så att det blev förbjudet att misshandla sina barn. Stympning av flickors könsorgan är också en tradition i vissa länder.

Det har framförts som argument mot en lagstiftning att ett lagligt skydd för barn mot att bli omskurna av sina föräldrar inte skulle hjälpa. Man menar då att föräldrarna skulle låta omskära sina barn även om det blev olagligt. Effekten av ett sådant övergrepp är dock lätt att upptäcka med en läkarundersökning, med åtal mot föräldrarna som följd. Det bör alltså finnas goda möjligheter att en lagstiftning skulle fungera så att pojkar i framtiden själva kan välja om de vill låta omskära sig eller inte.

Sjukförsäkringen

F51. En trygg sjukförsäkring

Nina Lundström, Sundbyberg
Per Altenberg, Stockholm
Jan Ertsborn, Falkenberg
Rose-Marie Fihn, Nol
Ann-Cathrin Larsson, Älvkarleby
Simon Hedlin Larsson, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att utforma ett Folkpartiförslag för en långsiktig trygg sjukförsäkring i enlighet med motionen som ger långsiktiga tydliga spelregler
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att vidta initiativ för breda politiska lösningar
3. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att uppmärksamma de aspekter som beskrivs i motionen om tidsgränser och procentsatser i sjukförsäkringssystemet
4. **att** Folkpartiet ska ta initiativ till att förbättra nuvarande regelsystem så att sjukförsäkringens trovärdighet som ett gemensamt finansierat system utvecklas och upprätthålls

Skattebetalarnas vilja att betala skatt är viktig att värna för att hålla ihop Sverige. De mest utsatta behöver samhällets stöd. Socialförsäkringar bidrar till trygghet för alla oavsett inkomst. Alla kan drabbas av sjukdom. Sjukförsäkringen ska skapa trygghet så att man inte behöver lämna hus och hem för att man plötsligt drabbas av sjukdom som gör det svårt eller omöjligt att arbeta. Dessutom ska systemet vara statsfinansiellt försvarbart och vara till för dem som drabbas av

sjukdom och ohälsa. Systemet ska inte kompensera för att andra delar av samhällets funktioner uppvisar brister såsom arbetsmarknaden.

Skattsedeln finansierar huvudsakligen vården och sjukersättningar. De avgifter som tas ut är relativt marginella och dessutom finns högkostnadsskydd i vården. Viljan att betala, även när man är frisk, är naturligtvis beroende på att man upplever att det finns ett skydd om olyckan skulle vara framme.

Ett alternativ till skattefinansiering är avgiftsfinansiering. Detta i sig behöver inte vara dåligt. Medborgare som vill ha skyddet kan tänkas vilja välja avgiftssystem om ett sådant ger ökad känsla av trygghet, vilket vi kan se i vissa länder. Men man tar ansvar för sig själv och sina närmaste genom avgifter, vilket medför att en del i samhället hamnar helt utanför tryggheten att få vård eller sjukersättning. Det innebär också ett ökat tryck på att sänka skatter när enskilda måste betala på annat sätt.

Vi menar att det i dag finns en begynnande oro över vilken trygghet som sjukförsäkringen egentligen ger om man blir drabbad. Deltidssjukskrivna kan hamna i svårigheter genom att de endast kan arbeta deltid på sin gamla arbetsplats. Trots att arbetsgivaren håller öppet för att man kan återgå till heltid och det finns pågående rehabilitering kan regelverket medföra att enskilda personer måste söka annat arbete där man bedöms kunna arbeta 100 procent.

För den enskilde som då måste lämna arbetsplatsen, kollegor och ett arbete man utbildat sig till kan ”försäkringens” skydd upplevas som bristfälligt. Arbetsgivaren mister en god medarbetare. Hur bidrar detta till en arbetslinje? I vad består skyddet när olyckan är framme? Hade andra ”försäkringar” kunnat ge bättre skydd?

Ett annat problem med hastiga är regelförändringar är att de som betalat skatt hela sitt liv, och kanske aldrig tidigare behövt nyttja sjukvård och ekonomiska ersättningar, upplever att de inte får den trygghet de har betalat för. Konsekvenserna för den enskilda kan bli så stora att man inte upplever att skyddsnätet får en att landa mjukt. Det upplevs att man inte kan förutse försäkringens trygghet och systemet är inte tillräckligt transperent. Man vet inte vad man betalar för. Systemets regelverk påverkas av det statsfinansiella läget där inbetalda medel nyttjas till annat till skillnad från pensionssystemet.

Tidsgränser, procentsatser för ersättningsnivåer, regler för deltidsarbetande i rehabilitering och mycket annat som påverkar genomskinligheten och tydligheten i systemet måste beskrivas och fastställas så att medborgarna vet vad som gäller långsiktigt. Det bör också utformas alternativ i ersättningssystemen så att individen kan påverka sin egen situation. Det kan handla om att välja mellan deltidsarbete i en pågående rehabilitering eller att byta arbete för att kunna öka arbetstiden. Det bör finnas en valmöjlighet med olika ekonomiska incitament såsom i pensionssystemet där längre yrkesverksam tid ger positiva effekter för inkomsten. På så sätt skapas en grund för trygghet, och reell trygghet, om olyckan är framme.

F52. Återupprätta förtroendet för sjukförsäkringen

Ann-Mari Brevik Adiels, Billdal

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att människor får (snabb och god) rehabilitering och inte bara tvingas till Arbetsförmedlingen
2. **att** Folkpartiet ska verka för att den medicinska/psykologiska expertisen som har träffat patienten (läkare, psykologer och sjukgymnaster) ska bedöma människors arbetsförmåga, och det vid osäkerhet ska krävs fler bedömningar av nämnda yrkeskategorier
3. **att** Folkpartiet ska verka för att utförsäkringarna stoppas

De gamla reglerna i sjukförsäkringen var inte bra. Människor gick sjukskrivna i stället för att få rehabilitering och sjukpensionerades alltför lättvindligt. Grundtanken att satsa pengar på rehabilitering i stället för långa sjukskrivningar är riktig.

Men den förändring vi fick efter alliansens valseger var inte heller bra. Ansvarig minister Cristina Husmark Pehrsson (M) hastade igenom en förändring och struntade i de flesta invändningar från remissinstanserna.

Vi fick nya regler som satte upp snäva tidsgränser för omprövning av rätten till sjukskrivning. Rehabiliteringsinsatserna var inte stort bättre och människor började utförsäkras i snabbare takt. Rehabiliteringen har i många fall inskränkt sig till samtal med arbetsgivaren eller att patienten har skickats till Arbetsförmedlingen.

Efter en storm av kritik mot sjukskrivningsreglerna, bland annat 104 000 namnunderskrifter och ett valutslag 2010 som kunde sett annorlunda ut om man tagit kritiken på allvar, ersattes i oktober 2010 Husmark Pehrsson av Ulf Kristerson (M).

Han sa från början att han inte ville göra några större förändringar i regelsystemet. Men rimliga förändringar drar ut på tiden. Fortfarande blir människor ifrågasatta av Försäkringskassan, tappar sin ekonomiska trygghet och det har spridit sig en allmän misstro mot vårt sjukförsäkringssystem. Kritiken fortsätter från läkare och flera stora fackförbund.

Man överlåter bedömning av arbetsförmåga till tjänstemän på Försäkringskassan eller en förtroendeläkare på Försäkringskassan som inte har träffat patienten. Ibland saknar denne läkare kompetens inom det område han ska bedöma. Det finns exempel på pensionerade kirurger som bedömer intyg för patienter med psykiatriska diagnoser.

Många sjukskrivna är faktiskt sjuka. De är trötta och mår dåligt av pappersexercis, försök att få tag på en handläggare och överklaganden.

Det är bra att ompröva sjukskrivningen med vissa tidsmellanrum, men de korta tidintervallerna passar dåligt för människor med långvariga problem såsom utmattningsdepression. Människor med smärtproblematik, sömnproblem eller koncentrationssvårigheter kan inte heller bara söka annat jobb.

Det behövs snabba, tydliga och genomgripande förändringar för att återställa förtroendet för sjukförsäkringssystemet:

- Se till att människor får (snabb och god) rehabilitering inte bara tvingas till Arbetsförmedlingen.
- Låt den medicinska/psykologiska expertisen som har träffat patienten, läkare, psykologer, sjukgymnaster

bedöma människors arbetsförmåga. Vid osäkerhet kräv fler bedömningar av ovannämnda yrkeskategorier.
- Stoppa utförsäkringarna.

Det är pinsamt att andra viktiga grupper protesterar mot sjukskrivningsreglerna och Folkpartiet inte hörs i debatten.
Jag vill att ansvariga inom partiet ställer krav på åtgärder nu.

F53. Förbättrade rehabiliteringsregler för företagare

Agneta Isacsson, Stockholm
Lars-Åke Davidsson, Hässelby
Anne-Marie Ekström, Borås
John-Olof Hermanson, Gävle
Christer Lönn, Stockholm
Kim Nurmi, Stockholm
Gunnar Pihl, Svartsjö
Hans Åberg, Bromma

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att reglerna anpassas så att företagare får möjlighet att behålla sitt företag även efter en längre tids sjukdom

Det finns i dag exempel på företagare som – för att få arbetslöshetsersättning – har blivit uppmanade att lägga ner sitt företag efter 6 månaders sjukdom.

Här anser vi i Liberala företagare att det är en alltför stor skillnad mellan en företagare och en anställd som ”bara” ska söka jobb.

Vi vill att Folkpartiet börjar arbeta för att företagare inte ska tvingas till företagsnedläggning utan att han/hon får en möjlighet att behålla och återvända till sitt företag även efter en längre tids sjukdom.

Vi yrkar på att Folkpartiets landsmöte uttalar att reglerna bör anpassas så att företagare får möjlighet att behålla sitt företag även efter en längre tids sjukdom.

F54. Problem med försäkringskassans handläggningstider

Joa Silver, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att motionens intentioner implementeras i lagstiftningen för sjukförsäkringen

Dagens rutin vid sjukskrivning innebär att den som får ett sjukintyg från sin läkare sjukanmäler sig till sin arbetsgivare som betalar ut sjuklön de första två veckorna. Därefter så anmäler arbetsgivaren den anställdes sjukskrivning till försäkringskassan som övertar ansvaret för utbetalning av sjukpenning från vecka tre. I dag är det inte ovanligt att försäkringskassan har en handläggningstid på cirka 30 dagar. Om försäkringskassan vid bedömning av sjukskrivningen underkänner sjukintyget och inte betalar ut sjukpenning, så hamnar den enskilde i en svår situation. Dels så tappar han/hon ersättning för de dagar som ärende har legat hos försäkringskassan innan beslut, dels så uppkommer en situation som i princip innebär otillåten frånvaro från arbetsplatsen, vilket gör att arbetsgivaren i princip kan kräva tillbaka utbetald sjuklön för den andra sjukveckan.

Det är inte rimligt att den enskilde ska drabbas på detta sätt av att försäkringskassan har långa handläggningstider eller av att vården skriver bristfälliga sjukintyg. Här bör en ändring av reglerna ske så att sjukpenning alltid betalas ut av försäkringskassan från sjukskrivningsvecka tre till den som har ett läkarintyg, fram till dess att försäkringskassan beslutat om annat. Försäkringskassans beslut ska aldrig kunna få en retroaktiv ekonomisk verkan.

Är grunden för att ett avslag av ersättning att sjukintyget (läkarintyget) är bristfälligt eller ofullständigt utformat är det inte orimligt att försäkringskassan ges regressrätt att kräva ersättning för ogrundad utbetald sjukpenning av den vårdgivare som utfärdat läkarintyg som inte följer regelverket för att skriva sjukintyg.

Antalet sjukskrivna som får avslag på sjukpenning utifrån att läkarintyget inte ger grund för ersättning är ganska få, varför förslaget inte torde innebära en stor kostnad för staten, särskilt om regressrätt för att hämta hem ”felaktigt” utbetald sjukpenning från vårdgivarna införs. Däremot innebär förslaget en betydande ökning av rättssäkerheten för den enskilde som varit hemma från arbetet i god tro att läkarintyget ska berättiga till sjukpenning.

Barn och barnfamiljer

F55. Ökade befogenheter för socialtjänsten

Ann-Katrin Åslund, Spånga
Jan Jönsson, Skärholmen
Patrik Silverudd, Stockholm
Isabel Smedberg-Palmqvist, Bromma

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att det ska vara obligatoriskt att ta emot stödinsatser från socialtjänsten när skolfrånvaron är allvarligt hög
2. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för en utredning av möjligheten att införa mellantvång inom socialtjänsten i de fall föräldrar motverkar eller undandrar sig utredning och stödinsatser

Utbildning är en rättighet för alla barn och skolplikt råder. Forskning visar tydligt att en bra skolgång är den allra viktigaste skyddsfaktorn för barns sociala utveckling. För barn som lever i utsatthet är skolan därför extra viktig. När föräldrarna för barnens räkning vägrar eller drar sig undan stöd och insatser riskerar det att drabba redan utsatta barn hårt. Som det är i dag är skolfrånvaro inte ett tillräckligt skäl för ingripande enligt LVU, men samtidigt medför frivilligheten att familjer i många fall tackar nej till insatser från socialtjänsten.

När barn har omfattande skolfrånvaro som föräldrarna inte kommer tillrätta med, ska det vara obligatoriskt att ta emot stödinsatser eftersom skolplikt föreligger.

I de fall där socialtjänsten anser att ett barn riskerar att bli omhändertaget och där föräldrarna undandrar sig eller motverkar utredning och stödinsatser stöd bör det finnas möjlighet till ”mellantvång”. Det ger socialtjänsten bättre möjlighet att stödja och förebygga genom lämpliga insatser. Att kunna ge stöd och insatser till barnet och familjen

i tidiga skeden förbättrar ofta situationen för barnet och kan förhindra att barnet måste skiljas från föräldrar, syskon, kamrater, andra vuxenkontakter och invand miljö. Folkpartiet liberalerna ska därför verka för att utredning av möjligheten att införa mellantvång snarast påbörjas.

F56. Polis och åklagare ska aktivt bidra till barnahus

Anna Mårtensson, Jönköping
Jan Ertsborn, Falkenberg
Eva Mogren, Jönköping
Niki Westerberg, Saltsjö-Boo

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att ålägga Åklagarmyndigheten och polismyndigheterna att aktivt bidra till inrättande av barnahus i de myndighetsområden där sådan verksamhet ännu inte finns

Barnahus behövs för att ge barn som misstänks vara utsatta för våld eller sexuella övergrepp och barn som bevittnat våld bästa möjliga förutsättningar för en gynnsam rehabilitering. Genom en ökad myndighetssamverkan underlättas och påskyndas övergången mellan bemötande, bedömning och behandling av dessa barn.

Enligt Åklagarmyndighetens årsredovisning för 2010 har drygt hälften av alla åklagarkammare under förra året deltagit i samverkan i barnahusverksamhet.

För ett par år sedan strandade försöken i Jönköpings län att inrätta ett barnahus. Ett av huvudskälen var att varken polis eller åklagare ansåg sig ha lokala resurser att bidra med.

Jönköpings kommunfullmäktige har i april 2011 bestämt att kommunen ska göra ytterligare ansträngningar för att inrätta ett barnahus i samverkan med berörda myndigheter och landstinget.

För att få till stånd barnahus i alla delar av vårt land, så att hälften av Sveriges utsatta barn inte står utanför detta stöd, föreslår vi att landsmötet ger partistyrelsen i uppdrag att verka för att ålägga Åklagarmyndigheten och polismyndigheterna att aktivt bidra till inrättande av barnahus i de myndighetsområden där sådan verksamhet ännu inte finns.

F57. Tillsätt en haverikommission vid varje LVU-placering

Ann-Katrin Åslund, Spånga
Jan Jönsson, Skärholmen
Patrik Silverudd, Stockholm
Isabel Smedberg-Palmqvist, Bromma

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att det tillsätts en haverikommission vid varje LVU-placering.

Varje LVU-placering är ett misslyckande. Att tvångsomhänderta barn får och ska inte genomföras innan alla andra möjligheter till stöd och insatser är uttömda. När ett LVU-beslut tas innebär detta att alla andra försök till stöd och hjälp har misslyckats. Det är då angeläget att analysera om något kunde ha gjorts annorlunda. Har socialtjänsten ingripit för sent, föreslagit fel insatser eller finns det något annat som man i efterhand med facit i hand kunde ha gjorts bättre? För att dra erfarenheter och lära för framtiden bör därför en ”haverikommission” alltid tillsättas efter LVU-beslut. Skulden lyfts från barnen och fokus ska ligga på att se hur liknande skeenden kan förebyggas för andra barn. Genomgång av dokumentationen av ärendet kan visa varför ett visst beslut togs och vad vi kan lära oss för framtiden.

F58. Särskild företrädare för samhällsplacerade barn och unga

Helena Berggren, Västerås
Lovisa Aldrin, Halmstad
Bonnie Bernström, Stockholm
Anne-Lie Elfvén, Stockholm
Amelie Tarschys Ingre, Lidingö
Lill Jansson, Gråbo
Maria Jern, Falköping
Anna Steele Karlström, Tyresö
Eva Kullenberg, Ängelholm
Ragnhild Källberg, Västerås
Christer Romson Lande, Stockholm
Ulf Larsson, Västerås
Britt-Marie Lövgren, Umeå
Lennart Nilsson, Västerås
Maria Nilsson, Göteborg
Lina Nordquist, Uppsala
Anki Sundin, Västerås
Ylva Särnmark, Ronneby
Niki Westerberg, Saltsjö-Boo
Barbro Westerholm, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att barn som är placerade i HVB eller familjehem ska ha rätt till särskild företrädare/eget ombud

Att samhället omhändertar barn för placering i HVB eller familjehem är något av det mest ingripande samhället kan göra i ett barns liv. I vissa fall är det dock nödvändigt. De av samhället placerade barnen är redan oaktat vad som händer under placeringen svikna sina biologiska föräldrar. Vid brister i samhällets vård blir sveket dubbelt.

I Socialstyrelsens rapport ”Social rapport 2006” framgår att mellan 15 000 och 20 000 barn årligen är omhändertagna och placerade för samhällsvård. Ansvaret för samhällsvårdade barn måste vara obegränsat både avseende insatser och därmed också förenade kostnader. Ett barn som har omhändertagits av samhället för att dess föräldrar brister i sin omsorgsförmåga får aldrig riskera att bli sämre behandlat än om barnen fått vara kvar hos föräldrarna. Såväl internationell som nationell forskning visar på betydande risker med institutions- och familjehemsvård, varför det är självklart att samhällsplacerad vård måste användas mycket restriktivt. När det dock inte längre finns några andra alternativ än samhällsplacering måste samhället vidta alla åtgärder som står till buds för att undvika att situationer såsom beskrivna i vanvårdsutredningen (SOU 2009:99) upprepas.

Ett sätt att stärka barnens skydd och tillvarata deras rättigheter är att låta en särskild företrädare agera ombud för barnet i frågor som är aktuella såväl mot myndigheter som biologiska föräldrar. Många av barnen (87 procent) i vanvårdsutredningen vittnar om att de i samhällets vård inte ens fått de mest grundläggande behoven såsom mat, bostad, trygghet, skolgång etc. tillgodosedda. Många av barnen

har vittnat om att de försökt berätta men att detta inte har inneburit någon förbättring av situationen utan snarare en försämring då myndigheterna informerat HVB och familjehemmet om vad som framkommit.

Utöver ovanstående försummelse har över 75 procent av de som var aktuella i vanvårdsutredningen vittnat om fysiskt våld såsom ”slag med öppen hand i ansiktet, s.k. örfil, lyft eller dragen, slagen med knuten hand, knuffad, kastad, sparkad/trampad och nypt”. Därtill kommer att många av barnen uppger att de har varit hotade (40 procent), utnyttjats i arbete (över 50 procent), utsatta för integritetskränkningar, särbehandling och orättvisor såsom begränsad rörelsefrihet, berövade ägodelar eller husdjur, förnedring, berövad kontakter med närstående (86 procent). Drygt 50 procent berättar även om sexuella övergrepp de varit utsatta för. Barnen vittnar även om att de har flyttats mellan olika kommuner varför deras kontaktnät hela tiden har minskat till att upphöra helt. Även i de fall där de haft förtroende för någon vuxen har en senare flytt inneburit att denna kontakt upphört.

Redan i betänkandet ”Källan till en chans” (SOU 2005:81) ställdes krav på att barn och unga som behöver insatser från socialnämnden ska tillförsäkras kompetent utredning samt en sammanhållen, kontinuerlig och säker vård av god kvalitet som följs upp. Barnombudsmannen har också under många år påtalat vikten av att barnen bereds möjligheter att få delaktighet i alla aspekter av vården. Barnombudsmannen hänvisar vidare till FN:s barnrättskommittés rekommendationer att ”låta barnen komma till tals i alla skeden av vården”. En särskild företrädare skulle kunna tydliggöra placerade barns rättigheter utifrån deras möjligheter att komma till tals, vårdens innehåll och uppföljning samt erbjuda en tydlig kanal för missförhållanden. Den särskilda företrädaren kan också se till att det placerade barnets delaktighet i beslut, god nivå på utbildning, kontakt med biologiska föräldrar, anhöriga, hälsovård etc. tillgodoses på ett adekvat sätt med hänsyn till FN:s barnkonvention.

Kravet på en egen socialtjänstman för barnet är bra, men man måste vara medveten om att denne kontaktperson riskerar att styras av kollegiala relationer, något som en utomstående särskild företrädare kan undvika. Förslaget om särskild företrädare för samhällsplacerade barn kan anses utgöra ett steg i riktingen på förslag till lösning som vanvårdsutredningen (SOU 2009:99) själva kom fram till, nämligen ”att vidta alla nödvändiga åtgärder för att försummelser och övergrepp inom den sociala barnavården inte ska kunna ske i framtiden”.

F59. Utsatta ungdomars situation m.m.

Johan Strandberg, Saltsjö-Boo

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att ingen borde vara omhändertagen längre än fyra dagar så länge en domstol inte beslutat något
2. **att** Folkpartiet ska verka för att de som är under 15 år och misstänks för brott som till exempel har fängelse i straffskalan alltid borde ha en advokat med sig under polisförhör
3. **att** Folkpartiet ska verka för att personer som har fyllt 15 år och misstänks för brott som till exempel har fängelse i straffskalan borde få skriftlig information om sin rätt till advokat
4. **att** Folkpartiet ska verka för att institutionsplaceringar och andra påföljder på brott för personer som inte fyllt 15 år borde vara tidsbestämda
5. **att** Folkpartiet ska verka för att förlängning av institutionsplaceringar enligt lagen om vård av unga borde göras av domstolar
6. **att** Folkpartiet ska verka för att ett beslut om omhändertagande enligt lagen om vård av unga borde underställas en domstol senast en dag senare
7. **att** Folkpartiet ska verka för att föräldrarna om dessa inte begått brott mot ett LVU-placerat barn borde ha rätt till kontakt med detta varje vecka
8. **att** Folkpartiet ska verka för att ett byte av familjehem borde beslutas om av en domstol och att det krävdes allvarliga fel och brister hos familjehemmet för att barnet skulle tvingas byta familjehem
9. **att** Folkpartiet ska verka för att i stället för fritidspolitiker en åklagare, en chefsöverläkare eller någon som inte har nära koppling till socialförvaltningen i kommunen det handlar om borde besluta om omedelbara omhändertaganden
10. **att** Folkpartiet ska verka för att ett institutionsplacerat barn efter till exempel ett halvår borde ha rätt att byta institution
11. **att** Folkpartiet ska verka för att personer som är under 15 år och intervjuats av socialsekreterare också borde komma till tals inför de beslutande domarna
12. **att** Folkpartiet ska verka för att det borde stå i lagen om vård av unga att både de som fyllt och de som inte fyllt 15 år får rätt till ett offentligt biträde och dessutom skickade till sig kallelser till domstolsförhandlingar, alla socialnämnds- och domstolsbeslut som rör LVU-placeringen samt information om vart överklaganden kan göras
13. **att** Folkpartiet ska verka för att det även i lagen om vård av unga borde stå om rätten till en stödperson
14. **att** Folkpartiet ska verka för att de som av LVU-placerade utför kroppsvisitation och ytlig kroppsbesiktning borde vara utbildade
15. **att** Folkpartiet ska verka för att senast till exempel tio dagar före förhandlingar om förlängda LVU- och LRV-placeringar borde kallelser vara de involverade till handa
16. **att** Folkpartiet ska verka för att sakkunniga borde deltaga även vid domstolsförhandlingar om förlängning av LVU-placeringar
17. **att** Folkpartiet ska verka för att de som dömts till sluten rättspsykiatrisk vård inte borde ha rätt till en dator
18. **att** Folkpartiet ska verka för att en åklagare borde besluta om till exempel isolering för institutionsplacerade ungdomar
19. **att** Folkpartiet ska verka för att domstolar borde placera ungdomar hos Statens institutionsstyrelse
20. **att** Folkpartiet ska verka för att det står i lagen om vård av unga att de som fyllt 15 år ska ha rätt att begära muntlig förhandling

Orimligt är att fritidspolitiker kan besluta att omhänderta människor. Bättre vore sannolikt att till exempel åklagare eller chefsöverläkare, hos vilka det finns hög utbildning och vana vid att frihetsberöva, avgjorde. Att ett beslut om omhändertagande ska underställas en förvaltningsrätt bara inom en vecka verkar slappt. Senast dagen efter, pre-

cis som för missbrukare, borde det kunna vara och så snabbt som inom till exempel fyra dagar borde en domstol besluta. Att barn har det sämre än missbrukare tyder på att politikerna har svårt att se barnen som en viktig grupp. I lagen om vård av missbrukare står det att en omhändertagen person har rätt till advokat och att begära muntlig förhandling. Något liknande borde det kunna stå i lagen om vård av unga i och med att många unga, enligt Fredrik Malmberg, inte vet varför de blivit placerade. I ett reportage i Göteborgs-Posten hävdade dessutom många ungdomar att deras institutionsplaceringar varat för lång tid. För att korta placeringstiderna borde ett barn till exempel en gång per halvår ha rätt till byte av institution. Allvarliga fel och brister borde dessutom krävas innan ett barn tvingades till byte av familjehem och en domstol borde besluta. Att socialsekreterare utan förvarning kommer för att hämta ett barn borde inte få förekomma. Orimligt verkar att många barn intervjuas inför socialsekreterare men sedan inte inför domarna. Märkligt är också att det inte finns krav på utbildning hos personer som utför kroppsvisitation och ytlig kroppsbesiktning. För att få till stånd mer av enhetlighet borde till exempel i stället för institutionschefer åklagare eller chefsöverläkare besluta om till exempel isolering för institutionsplacerade ungdomar och domstolar i högre grad avgöra var ett barn bör placeras. Frågan är huruvida det är rimligt att en person kan placeras vid ett behandlingshem som drivs av Statens institutionsstyrelse utan att en domstol varit inkopplad. Ibland får advokater och sakkunniga kallelser till domstolsförhandlingar om fortsatt vård så sent som samma dag som förhandlingen, vilket gör det svårt att hinna prata med patienterna. En fördel vore att kallelser måste vara de inblandade till handa senast till exempel tio dagar före förhandlingen. Sakkunniga som är med vid förhandlingar om förlängning av LPT- och LRV-placeringar borde kunna deltaga även då det handlar om förlängning av LVU-placeringar.

F60. Internetuppkoppling i socialbidraget

Ann-Katrin Åslund, Spånga
Maria Jern, Falköping
Jan Jönsson, Skärholmen
Patrik Silverudd, Stockholm
Isabel Smedberg-Palmqvist, Bromma

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att socialbidragsnormen för barnfamiljer även inkluderar internetuppkoppling

Att växa upp i en familj där en eller båda föräldrarna saknar arbete är en klar nackdel och stor riskfaktor för att själv växa upp och hamna i samma situation. Det är förödande med generationer av barn som får växa upp i familjer där det ”normala” är att ingen vuxen har ett arbete för att försörja sin familj.

Det är tydligt visat i forskning att en bra skolgång är den viktigaste skyddsfaktorn för barns sociala utveckling. För barn som lever i utsatthet är skolan därför extra viktig. I dag förutsätts det att alla har tillgång till dator och internetuppkoppling till exempel för att utföra skolarbeten.

Därför bör tillgång till dator och internetuppkoppling ingå i socialbidragsnormen för familjer med skolbarn.

F61. Subvention av glasögon till barn med synfel

Barbro Westerholm, Stockholm
Jan Ertsborn, Falkenberg
Sebastian Hallén, Kalmar
Solveig Hellquist, Sörberge
Maria Jern, Falköping
Ann-Katrin Åslund, Spånga

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska arbeta för att barn med synfel har samma möjlighet till glasögon med subvention oberoende av bostadsort

I dag är det självklart att barn med hörselnedsättning ska få tillgång till hörapparat. Däremot är det inte självklart att barn med synfel ska få tillgång till glasögon med subvention. För barn med synfel är glasögon nödvändiga för att barnen ska kunna utvecklas, hänga med i skolan och delta i gemenskapen med sina kamrater. Obehandlade synfel hos barn kan led till problem som senare inte går att behandla. Enligt en undersökning utförd 2010 skjuter fyra av tio föräldrar med barn upp ett köp av glasögon till sina barn på grund av att de saknat pengar.

I dag bestämmer landstingen själva om de ska subventionera barnglasögon, hur stora dessa bidrag i sådana fall ska vara och hur gamla barnen får vara föra att ta del av subventionerna. Det har lett till att möjligheten att få glasögonbidrag varierar stort beroende på var i Sverige man bor. Som exempel kan nämnas att man i Stockholm inte ger några bidrag alls. I Gävleborg, Norrbotten, Kronoberg och Västmanland är glasögonglas för barn till och med sju år gratis. Bågarna får föräldrarna betala själva. I övriga landsting varierar glasögonbidragen mellan 250 och 1 250 kronor.

Det är oacceptabelt att barn med synfel inte har samma möjligheter att få barnglasögon till rimlig kostnad i Sverige. Folkpartiet bör arbeta för att alla barn ges samma förutsättningar att garanteras glasögon oberoende var i landet det bor eller hur deras föräldrars ekonomiska situation ser ut.

F62. Satsa på sommarjobb för ungdomar

Jan Jönsson, Skärholmen
Ann-Mari Brevik Adiels, Billdal
Cecilia Carpelan, Skärholmen
Adam Cwejman, Göteborg
Lars-Åke Davidsson, Hässelby
Charlotta Schenholm, Stockholm
Isabel Smedberg-Palmqvist, Bromma
Ann-Katrin Åslund, Spånga

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att staten stimulerar kommunerna att satsa på sommarjobb för ungdomar, särskilt i områden där arbetslösheten är hög
2. **att** Folkpartiet ska verka för att barn till föräldrar som får försörjningsstöd får behålla hela sin lön när de arbetar under loven

Vår erfarenhet av ungdomar, även de som haft det motigt i skolan, är att de vill jobba! När de som annars har svårt att få tag på ett arbete väl ges chansen, jobbar de ofta hårdare än många andra. Tyvärr är det allt för få som ges chansen. Ungdomar som har arbetslösa föräldrar saknar ibland både

kunskap om hur man söker jobb och kontaktnät för att kunna hitta jobb.

En enkel och billig lösning är att satsa på sommarjobb. Då får ungdomarna känna sig behövda och vuxna och har något positivt att ägna sig åt under sommaren. De referenser de får med sig gör dem mer konkurrenskraftiga på arbetsmarknaden.

Flera kommuner och stadsdelar har under de senaste två somrarna satsat på att erbjuda så många ungdomar som möjligt sommarjobb och det har givit tydliga resultat. Fenomen som bilbränder och skadegörelse under sommarmånaderna har då minskat radikalt. En del av ungdomarna har senare återkommit på ordinarie tjänster i kommunen eller lättare hittat extrajobb i företag i närområdet.

Av oklar anledning har staten dragit ner på sommarjobbssatsningen i år. De ungdomar som bor i rika kommuner som klarat av att finansiera årets satsning på egen hand har haft tur. Värre är det för ungdomarna i fattigare kommuner. Detta trots att det är just i dessa kommuner som sommarjobb för ungdomar verkligen behövs.

Sommarjobb för ungdomar överensstämmer helt med arbetslinjen och är särskilt betydelsefulla för ungdomar vars föräldrar är arbetslösa och får försörjningsstöd. Som en extra stimulans bör de arbetande ungdomarna få behålla hela sin lön, även om familjen får försörjningsstöd.

F63. Tillåt arbetslösa att vara med sina barn under sommaren

Jan Jönsson, Skärholmen
Cecilia Carpelan, Skärholmen
Charlotta Schenholm, Stockholm
Patrik Silverudd, Stockholm
Isabel Smedberg-Palmqvist, Bromma
Clas Örjan Spång, Solna
Ann-Katrin Åslund, Spånga

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att föräldrar som får försörjningsstöd ska ha rätt till minst två veckors ledighet med sina barn, från deltagande i arbetslöshetsinsats under sommaren, med bibehållet försörjningsstöd

Det är viktigt att personer som får försörjningsstöd deltar i daglig verksamhet för att söka jobb, öka sin kompetens, behålla resurser och rutiner viktiga för arbetslivet. Skärholmen var först ut i Sverige med att börja ställa krav på deltagande i dåvarande Jobbcentrum (i dag Jobbtorg), som en förutsättning för att få försörjningsstöd. Numera finns liknande verksamhet i flera kommuner i Sverige och Folkpartiet driver på för att det ska vara obligatoriskt i hela landet.

Flera skolledare har dock uppmärksammat att detta krav leder till att föräldrar som varit långvarigt beroende av försörjningsstöd, aldrig någonsin får möjlighet till längre samvaro med sina barn. Deras barn får gå på fritids varje dag, hela sommaren eller så får de ta hand om sig själva under arbetsveckorna hela sommaren medan föräldrarna deltar i Jobbtorgsverksamheten. Barnen får aldrig möjlighet att vara tillsammans med sina föräldrar under en längre ledig period, vilket barn till arbetande föräldrar får.

Det är rimligt att alla barn ska ha tillgång till sina föräldrar minst två sammanhängande veckor under sommarlovet. Därför bör Folkpartiet verka för att föräldrar ska ha rätt till en tids ledighet från deltagande i arbetslöshetsinsatser, med bibehållet försörjningsstöd.

F64. Högkostnadsskydd för barn av läkemedel

Folkpartiet liberalerna Jämtlands län
Dietmar Gleich, Falun

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska arbeta för att barn under 18 år ska räknas med i förälders högkostnadsskydd vad avser receptbelagda läkemedel

Högkostnadsskydd innebär att ingen ska behöva betala mer än 1 800 kronor per år för de mediciner man får utskrivna på recept.

Hur är det då med barn under 18 år, räknas dessa med på föräldrarnas högkostnadsskydd? Nej.

Högkostnadsskyddet finns för att ingen på grund av sjukdom ska behöva drabbas av omöjligt höga kostnader för hushållsekonomin och är också en solidarisk reform.

I en barnfamilj med barn under 18 år kan barnen inte räknas med på föräldrarnas högkostnadsskydd. Har man däremot flera barn under 18 år, som behöver dyra mediciner, så räknas dessa ihop i ett högkostnadsskydd. Familjer med sjukdom hos både föräldrar och barn drabbas hårt av läkemedelskostnader, och det finns en risk att man inte har råd med de mediciner familjen behöver.

F65. Rätt för Barnombudsmannen att föra talan i enskilt ärende

Helena Berggren, Västerås
Lovisa Aldrin, Halmstad
Bonnie Bernström, Stockholm
Anne-Lie Elfvén, Stockholm
Anette Gerhardsson, Arboga
Maria Jern, Falköping
Charlotte Klötz, Ilsbo
Eva Kullenberg, Ängelholm
Ragnhild Källberg, Västerås
Ulf Larsson, Västerås
Britt-Inger Lindell, Västerås
Britt-Marie Lövgren, Umeå
Lennart Nilsson, Västerås
Maria Nilsson, Göteborg
Lina Nordquist, Uppsala
Ulrica Solver-Gustavsson, Örebro
Alexandra Spillman, Västerås
Anki Sundin, Västerås
Fatima Svanå, Åled
Ylva Särnmark, Ronneby
Barbro Westerholm, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för ett utökat uppdrag för Barnombudsmannen att kunna utreda enskilda ärenden men också agera företräde i enskilda ärenden som kan anses vara av intresse med hänvisning till barn och ungdomars rättigheter och oklarheter i rättstillämpningen

FN:s barnrättskommitté uttrycker i sin granskning av Sverige 2009 oro för att barns rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention inte tillgodoses. Ett av förslagen från Barnrättskom-

mittén var att låta Barnombudsmannen agera i enskilda ärenden med syftet att på så vis stärka barns rättigheter i Sverige. I dag är Barnombudsmannen den enda ombudsman som inte har rätt att väcka talan i enskilt ärende.

Det förekommer fortfarande stora skillnader i den svenska lagstiftningen och FN:s barnkonvention. Detta blir särskilt tydligt i skrivningarna inom socialtjänstlagen, utlämningslagen och föräldrabalken där det tydligt framgår att barn ska höras ”om det inte är olämpligt” (exempel från föräldrabalken 6 kap. 19 § 4 st.). Denna rättighet är enligt FN:s definition okränkbar, oaktat omständigheter i övrigt och oavsett ålder på barnet.

Europarådets kommitté för barnfrågor driver just nu kampanjen ”One in five”. Namnet är valt mot bakgrund av att så många som ett av fem barn beräknas ha utsatt för någon form av sexuellt övergrepp. I forskning framgår att i åtta fall av tio är barnet utsatt av någon som barnet har en relation till och litar på. Det finns ingenting som tyder på att barn i Sverige skulle var utsatta i mindre utsträckning och med beaktande av hur många barn som därtill uppskattas bevittna våld, själva utsättas för såväl fysiskt som psykiskt våld är det av mycket stor vikt att barns rättigheter i frågor som rör dem stärks. I fråga om hur många barn det är som berörs av att det förekommer våld i hemmet finns det olika uppskattningar. I rapporten ”Stöd till barn som har upplevt våld mot mamman” (Psykologiska institutionen, Göteborgs universitet 2010) uppges siffror på mellan 85 000 och 190 000 barn per år.

Barns utsatthet är kanske särskilt stor när det handlar om våldsproblematik men ett utökat förordnande för Barnombudsmannen skulle även sätta fokus på andra frågor där barn och ungdomars ställning som rättssubjekt bör stärkas. Ett tydligt exempel torde vara Barnombudsmannens arbete för att förhindra att vårdnadshavare skuldsätter minderåriga barn. I denna fråga kom en förändring i lagstiftningen till stånd men förändringarna torde ha kunnat ske tidigare för det fall att Barnombudsmannen tillåtits att föra talan i enskilt fall för att på så vis skapa ny rättspraxis.

En åtgärd är att låta Barnombudsmannen agera ombud för enskilda barn och ungdomar i fall där rättsläget är oklart såsom barns rättigheter att komma till tals i tvister om vårdnad, boende och umgänge, i utredningar inom socialtjänsten, placeringar i HVB eller familjehem, och i asylprocessen.

Det åligger Folkpartiet liberalerna att arbeta för att stärka rättigheterna för de svagaste i samhället till vilka barnen utan tvekan borde kunna hänföras.

F66. Barns rätt till ombud i vårdnadstvister m.m.

Maria Jern, Falköping
Lovisa Aldrin, Halmstad
Helena Berggren, Västerås
Bonnie Bernström, Stockholm
IngMarie Bohmelin, Sundbyberg
Amanda Brihed, Trångsund
Cecilia Elving, Stockholm
Niclas Erlandsson, Rydöbruk
Jan Ertsborn, Falkenberg
Malin Hedberg, Karlstad
Amelie Tarschys Ingre, Lidingö
Agneta Isacsson, Stockholm
Charlotte Klötz, Ilsbo
Isabel Sommerfeld, Johanneshov
Barbro Westerholm, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för en lagändring så att barn har rätt till särskilt företräde/eget ombud i vårdnadstvister

En av de centrala delarna i barnkonventionen är att barnets bästa alltid ska komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barnet. Dessvärre är det inte alltid så och framför allt inte när det handlar om barn som bevittnat eller själva varit utsatta för våld. Situationer som ofta resulterar i vårdnadstvister där barnet inte får föra egen talan trots att processen syftar till att komma fram till det bästa för barnet. I dessa vårdnadstvister tvingas någon av föräldrarna att föra barnets talan vilket ofta får till följd att fokus hamnar på de vuxna föräldrarna i stället för på barnet. Om barnen i dessa fall företräddes av ett eget ombud i form av särskild företrädare skulle barnen rättssäkerhet stärkas markant. Införande av särskild företrädare för barn i vårdnadstvister skulle sannolikt också få den effekten att det ställs större krav på objektivitet och saklighet i de utredningar och åtgärder som utförs inom socialtjänsten och som berör samma barn.

Särskilda företrädare för barn i vårdnadstvister skulle också medföra större krav på att domstolarna följer det som kan styrkas genom vetenskap och beprövad forskning. Detta skulle kunna få till följd att utbredningen av PAS (Parental Alienation Syndrome) inom rättstillämpningen motverkas. Tendenser som kraftigt påverkar barns rättssäkerhet negativt. PAS har, i Sverige, under senare år anammats av både socialtjänst och domstolar. PAS som ofta kallas för våldsverkares bästa försvar går ut på att barn som berättar om hot, våld och sexuella övergrepp ljuger på grund av att mamman hjärntvättat dem. I många vårdnadstvister har under senare år så kallade sakkunniga inom detta område vittnat om utbredd hjärntvätt av barn som bevittnat eller själva utsatts för våld.

Det särskilda ombudet ska få möjlighet att tillgodo se barnets rätt att få tas på allvar och att artikel 12 i barnkonventionen, (”Rätt att bli hörd och få sina åsikter beaktade”) ska inkorporeras i vårdnadsutredningen och ligga till grund för beslut i rätten.

Folkpartiet liberalerna bör verka för att få tillstånd erforderlig lagändring, initiera utredning av förslaget samt ställa krav på att icke vederhäftiga teorier såsom PAS ej får användas inom rättsväsende och myndighetsutövning.

Äldrepolitik och pensionssystemet

F67. Ökat statligt stöd till trygghetsboenden

Bertil Jacobs, Avesta
Amanda Brihed, Trångsund
Ulla Lennersand, Västerås
Åsa Nilser, Falun

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att det statliga investeringsbidraget till trygghetsboenden ökar

Undersökningar har visat att många äldre begår självmord på grund av isolering och tristess. Olika modeller på äldreboende kan vara nödvändigt, och vad som passar den ene kanske inte passar den andre. En realistisk syn på ekonomin kommer också med i bilden.

En sak som ofta uppmärksammas är problemet med ensamheten, något som betraktas som vårt största sociala problem. Enligt en nyligen gjord undersökning ska denna leda till ett självmord varje dag bland äldre. Man ser livet som värdelöst då man sitter ensam och inte har någon att prata med. Ofta har man rikligt med psykofarmaka och andra mediciner till förfogande och saknar exempelvis någon form av terapi. Man lider med dem som är isolerade i sitt boende.

I modern äldrevård är så kallat trygghetsboende i olika former något som kan passa de olika önskemålen. Man kan få med sig något av de käraste ägodelarna, deltaga i gemensamma måltider och om man så vill umgås i gemensamma sällskapsrum, en tillfredställande tillvaro under den sista delen i livet.

De högre kostnaderna skulle kompenseras med lägre medicinkostnader och den ökade trivseln. Dagens pensionärer har med sina höga pensioner också råd med högre kvalitet på sitt boende.

F68. Parkeringstillstånd för personer 90 år och äldre

Anita Wejbrandt, Johanneshov
Peter Backlund, Årsta
Christer Romson Lande, Stockholm
Barbro Westerholm, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska sträva efter att främja äldres delaktighet i vardagligt liv genom att arbeta för en översyn av trafikförordningen
2. **att** Folkpartiet ska verka för införandet av ett tillägg i trafikförordningen 13 kap. 8 § med syfte att underlätta beviljandet av parkeringstillstånd för personer som är i åldersgruppen 90 år och äldre

Det regelverk som rör parkeringstillstånd för personer med rörelsehinder är i behov av en kompletterande översyn. De särskilda livsvillkor som personer som är äldre än 90 år lever med bör i framtiden göras möjliga att beakta. Folkpartiet bör verka för införandet av ett tillägg i trafikförordningen. I tillägget bör det göras möjligt att bevilja parkeringstillstånd till personer 90 år och äldre med det uttryckliga syftet att främja äldre personers delaktighet i vardagligt liv. Delaktighet i vardagligt liv kan till exempel avse att tillsammans med en anhörig veckohandla i en dagligvarubutik, att äta lunch på restaurang eller att följa med på en familjeutflykt.

Personer som är i 90 år och äldre har ibland yngre anhöriga (till exempel vuxna barn) som är i 60–70 års ålder. Av praktiska skäl gör ibland dessa yngre anhöriga till exempel veckoinköp åt sina äldre anhöriga (alternativt att veckoinköp görs av hemtjänstpersonal). Detta samtidigt som äldre personer ofta har en önskan om fortsatt delaktighet i vardagliga aktiviteter. Att följa med på veckoinköp kan ibland försvåras av att förflyttningsmomenten tar för lång tid och för mycket kraft i anspråk för denna grupp äldre.

Friska personer som är 90 år och äldre kan som en följd av en naturlig åldrandeprocess leva med en rad kroppsliga förändringar som var för sig vanligen inte klassificeras inom ramen för de funktionsnedsättningar för vilka parkeringstillstånd i dag enligt regelverket kan beviljas (så kallade kvalificerade rörelsehinder).

En naturlig åldrandeprocess kan i mycket hög ålder yttra sig på olika sätt. Det är vanligt att en och samma individ upplever förändringar som rör flera funktioner som till exempel syn, hörsel, balans (yrsel), muskelstyrka eller kontinens. Trots att många äldre inte använder rullstol kan förmågan till förflyttning vara påverkad och det kan därför till exempel vara svårare att gå längre sträckor. Det kan också kännas otryggt, eller praktiskt problematiskt, att utan ledsagning vistas bland många människor i röriga miljöer eller att ensam vänta utanför en affär medan en anhörig parkerar bilen (bland annat på grund av en ökad fallrisk).

Denna grupp äldre kan med dagens system inte alltid beviljas parkeringstillstånd som bland annat kan användas på avsedda p-rutor för personer med rörelsehinder. Tilldelningen av dessa p-tillstånd tillämpas i dag med rätta restriktivt. Svartabörshandel förekommer och detta kan eventuellt motverkas genom att ange specifika begränsningar enbart gällande åldersgruppen över 90 år. Begränsningar kan anges att avse tid (till exempel vissa önskade veckodagar) eller geografiskt område (till exempel särskilda kommuner) samtidigt som målgruppens behov i stor utsträckning kan tillfredsställas. Personer i den aktuella åldersgruppen är inte alltid fordonsägare, eller bilförare, utan färdas i stället som passagerare som åker med andra till exempel vuxna barn eller barnbarn som då är bilförare. Härvid föreligger således ett behov av att utreda hur parkeringstillstånd kan utfärdas för att gälla den äldre personen oavsett vem som är bilförare och vilket fordon som används.

I trafikförordningen beskrivs en undantagsbestämmelse som anger att det är tillåtet att stanna (men inte parkera) ett fordon vid behov trots att det annars är förbjudet (det vill säga i lokala trafikföreskrifter). Undantagsbestämmelsen är inte alltid tillräcklig för denna åldersgrupp då denna inte möjliggör en parkeringsmöjlighet (exempelvis på en handikappruta, eller nära en huvudingång). Bestämmelsen innebär i praktiken att föraren kan hjälpa till vid urstigning för att sedan lämna den äldre personen ensam (till exempel vid en huvudingång) under tiden fordonet parkeras i en lämplig p-ruta.

Äldre i dag kan beviljas färdtjänst och/eller formell ledsagning för att möjliggöra önskade vardagliga aktiviteter. Folkpartiet bör verka för att äldre personer ska ha möjlighet att till exempel välja att fortsätta veckohandla ”som vanligt” med sina anhöriga utan att samtidigt behöva anlita formella samhällsinsatser vilka inbegriper utomstående personer. Ris-

ken finns att en del äldre av olika skäl till exempel väljer att låta andra veckohandla åt dem varvid de då går miste om önskad delaktighet i vardagen. På samma sätt kan andra aktiviteter som inbegriper social samvaro mer sällan ses som lättillgängliga av denna grupp äldre.

F69. Värna den liberala valfrihetsrevolutionen

Sven Jägervall, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att valfriheten inom äldreomsorgen alltid ska möjliggöra att välja driftformen offentligt/egenregi.
2. **att** Folkpartiet ska verka för att kommunen ska vara skyldig att respektera tidigare vald driftform. Vid upphandling eller motsvarande av befintlig verksamhet ska vårdtagarna/brukarna alltid och aktivt erbjudas vidhålla sitt tidigare val av driftform
3. **att** Folkpartiet ska verka för att kommunen vid upphandling, avknoppning, utmaningsrätt eller motsvarande av befintlig verksamhet alltid ska efterhöra vårdtagarna/brukarnas val av driftform före beslut
4. **att** Folkpartiet ska verka för att kommunen ska vara skyldig att avbryta en upphandling av befintlig verksamhet eller motsvarande om ett flertal av vårdtagarna/brukarna väljer att vidhålla sitt tidigare val av driftform

Den liberala valfrihetsrevolutionen är tydlig med att det är medborgarna som ska välja, välja bort och vidhålla sitt val av driftform och utförare.

Medborgarnas valfrihet ska i princip vara överordnad politikens och marknadens valfrihet.

Valfriheten ska gälla oberoende om medborgarna väljer offentligt egen regi, privata eller andra driftformer.

Många kommuner har valt att begränsa och i vissa fall helt avskaffa valfriheten för dem som i sitt aktiva val väljer driftform offentligt/egenregi avseende äldreomsorg.

F70. Äldrepeng på lika villkor

Folkpartiet liberalerna Kiruna
Folkpartiet liberalerna Jämtlands län

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att utreda möjligheten till att valfrihetssystem för äldreomsorgen införs i hela landet, det vill säga i alla Sveriges kommuner
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att utreda möjligheten till att stimulansbidrag används för att underlätta kommuner att förbereda och utveckla valfrihetssystem den dagen någon annan än kommunen söker tillstånd att starta en verksamhet
3. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att utreda möjligheten till att Socialstyrelsen blir tillståndsgivare och den äldres val styr äldreomsorgspengen

Det kan inte vara tillfredsställande varken för äldre eller anhöriga att beroende på bostadsort avgörs om det finns frihet att välja service för äldre oavsett kvalitén eller inte. Alla exempel som gemene man i Sverige har fått ta del under de senaste åren av hur våra äldre hanteras ger inte stöd eller rätt att kommunerna allena har möjlighet att erbjuda service för äldre. De olika mätparametrarna exempelvis mat, trygghet, personalkompetens och tillgänglighet visar stora olikheter/skillnader beroende på bostadsorten.

Vi anser att det nuvarande systemet inte ger samma valmöjligheter för äldre i hela landet. Det som är mest oroande är att där det inte finns alternativ saknas därmed drivkraften att utveckla äldreomsorgen utifrån äldres önskemål. Det saknas också incitament att utveckla innehållet och kostnadseffektivisera verksamheten.

Vi anser att i och med att intresset för genomförande av valfrihetssystemet för äldreomsorgen är väldigt varierande och oroande kyligt uppe i norra Sverige borde andra åtgärder vidtas för att äldre ska ha valmöjlighet och lika vård så långt det är möjligt.

F71. Ge äldre rätt till äldrevård och omsorg på minoritetsspråk

Nina Lundström, Sundbyberg
Peter Kjällkvist, Solna
Birgitta Ohlsson Klamberg, Stockholm
Christer Romson Lande, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att äldre personer kan ges förbättrad rätt till äldrevård och omsorg på minoritetsspråk i enlighet med motionens förslag

Sverige har ratificerat Europarådets konventioner avseende våra nationella minoriteter år 2000. Under åren har Sverige fått mycket kritik för att vi inte har i tillräcklig utsträckning förverkligat ratificerade konventioner. Folkpartiet liberalerna har genom ansvariga ministrar och flera rapporter bidragit till goda lösningar vilket rönt uppskattning. Utifrån detta har en ny minoritetslag beslutats under förra mandatperioden som förtydligat och förstärkt de rättigheter som nationella minoriteter har vad gäller till exempel modersmål och äldreomsorg. Detta ger sverigefinnar, samer, tornedalingar, romer och judar en särställning i lagstiftning med specifika rättigheter. Det handlar om rätten att utveckla sitt språk samt att kunna få ta del av tjänster och service på sitt språk. Nationella minoriteter är inte enligt konventionerna invandrare utan del av Sveriges historia. Finland har till exempel varit del av Sverige längre än vad Skåne varit svenskt. Den största nationella minoritetsgruppen är sverigefinnar som i dag uppgår till mer än en halv miljon individer. I dag har många kommuner, ungefär 40 stycken, valt att bli delar av det finskspråkiga förvaltningsområdet. Allt fler kommuner väljer att ansluta sig och genom ansökan till regeringen och därmed utgår även statsbidrag för de insatser som görs. Men det finns många utmaningar kvar att lösa.Äldrefrågorna har hamnat i fokus allt sedan den blinda finska krigsveteranen nekades rätt till att flytta till ett finsktalande boende i Stockholm. Han hade förlorat svenska språket och vill komma till ett boende där hans behov kunde beaktas. Han är inte det enda fallet. Det finns flertalet exempel på äldre finsktalande personer som inte upplever att de får det stöd som de behöver. I vissa fall finns ingen finsktalande personal på biståndsenheten även om kommunen ingår i förvaltningsområdet. Den som inte kan längre använda svenska språket har svårt att uttrycka sin situation.

När personer blir äldre och minnet börjar svikta tappar många de språk som inte är modersmålet. Den som har glömt svenskan och hamnar på ett äldreboende där det inte

finns andra finsktalande bland personalen eller övriga boende försätts i ett tillstånd av total språklig isolering med stort mänskligt lidande som följd. En sådan behandling av äldre är direkt inhuman.

Redan i juni 2001 redovisade Socialstyrelsen i ett uppdrag att det inte behöver medföra större kostnader att erbjuda en anpassad äldreomsorg.

Det är viktigast att fortsätta stärka den enskildes valfrihet inom äldreomsorgen och uppmuntra enskilda alternativ. Lagen om valfrihetssystem (LOV) kan behöva vara obligatorisk för alla kommuner. Inom äldreverksamhet, privat eller offentlig, kan man förbättra arbetet med att matcha personal med språkkunskaper med de äldres behov.

Den enskildes rätt till information i kombination med stärkt valfrihet, gör att äldre själva i högre grad kan påverka sin situation. Detta kan i högsta grad påverka livskvaliteten men även minska behovet av andra insatser genom förbättrad folkhälsa och välbefinnande för den enskilde.

Ett bra sätt att tillgängliggöra informationen är att inrätta kommunala äldreombud som kan hjälpa äldre personer och deras anhöriga med frågor som rör vård och omsorg. Dessa bör besitta minoritetskompetens.

Valfrihet, etableringsfrihet, ökad samverkan och tillgång till information stärker invånares möjlighet att välja äldreomsorg där det finns finsktalande personal. Men i slutändan handlar detta inte bara om de nationella minoriteterna utan även om andra språkgrupper. Oavsett språk kommer äldreomsorgen och vården att behöva hitta metoder för att kunna göra insatser för äldre och sjuka som förlorat möjligheten att kommunicera på svenska. Förutsättningarna för detta är goda genom att många unga i dag är flerspråkiga.

F72. Från statlig ålderspension till statlig sjukpension

Dietmar Gleich, Falun

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att stegvis omvandla det statliga ålderspensionssystemet till ett sjukpensionssystem

En viktig princip är att alla som själv kan försörja sig även ska göra det medan en väl utvecklad socialstat måste garantera bra materiella levnadsvillkor för dem som inte är så lyckligt lottat att kunna försörja sig själv. Människornas hälsotillstånd divergerar mer och mer ju äldre de blir. Vissa människor är till och med vid 80 års ålder mycket pigg och full arbetsför medan andra redan i 30 års ålder inte längre kan arbeta överhuvudtaget på grund av långvarig sjukdom. Just människor som drabbas av sjukdom redan i unga år har det med nuvarande systemet ekonomiskt ytterst knapert.

Staten bör garantera alla som råkar ut för att bli arbetsoförmögen en ersättningsnivå som mycket tydligt ligger över socialbidragsnormen. Däremot kan alla människor försäkra sig privat för ”risken” att nå ett högt ålder fullt friskt. Äldre friska människor som i yngre ålder inte prioriterade sparande för ålderdomen har ändå möjligheten att även fortsättningsvis försörja sig genom arbete som andra friska människor. Därför måste givetvis arbetsgivarens rätt att avskeda människor vid en bestämd ålder (nu 69 år) upphöra helt.

Sammanfattningsvis: Staten bör garantera alla som inte kan jobba en skälig ekonomisk välstånd, oavsett ålder. Ålder i sig är ingen anledning att vara berättigad till statliga ersättningar. De som senare i livet vill sluta att arbeta fast de är fullt arbetsföra kan hitta privata lösningar.

F73. Pensionärers ekonomiska standard

Åke Wedin, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att omtanken om pensionärer och de svårt sjuka/yrkesskadade håller allt mer på att försvinna i det svenska samhället. Som politiker måste vi ta ett ökat ansvar

Vi bör uppmärksamma att pensionärerna i dag är de stora förlorarna ekonomiskt sett. De som jobbar får lönehöjningar – sänkt skatt med mera.

De äldre drabbas av högre bilskatt trots att många kör bilen en betydligt kortare sträcka per år och samma gäller för bilförsäkringar. Månadslönerna är i dag jämfört med för tiotalet år sedan mer än 50 procent högre. Det är många pensionärer, som i dag förväntar sig att det skulle bli en förbättring när vi fick en ny regering. Än har vi inte sett någon förbättring. Så nu pratas det om att då spelar det väl ingen roll på vilket parti vi röstar på nästa gång. Vi måste se uppför pensionärerna är en stor grupp och vi kan inte låta dem att vid nästa val gå över och rösta S.

När arbetare och tjänstemän får 1,5–2,0 procent lönelyft så blir det nästan inget för pensionärer. För att få likvärdig ökning i kronor så behöver pensionärer få minst 5,0 procent ökning på pensionen. Men en pensionär och de som drabbats av sjukdom/yrkesskador har också sin rätt att leva vidare. Men de ökade kostnaderna för mat och kostnader för sjukvård, tandvård med mera måste vi nu ta hänsyn till.

Det är inte så många som har en pension att de har det så bra att det inte är några problem. Då det har framkommit att eventuellt en momshöjning på mat finns, så blir det en tung börda för många i denna grupp. Det finns fler och fler ökade kostnader, en sådan är olika skatter och uppe på detta så kommer momsen. Kostnaden på elektricitet har ökat med minst tre gånger jämfört med vad den var för cirka fem år sedan.

F74. Ge föräldrapeng till anhöriga

Nina Lundström, Sundbyberg
Amelie Tarschys Ingre, Lidingö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för ett pengsystem för anhöriga

Föräldraförsäkringen är en viktig del av familjepolitiken och dess konstruktion värnas av många. Ersättningen möjliggör för föräldrar att vara lediga med sina barn samt att ta hand om sjuka barn när så krävs.

Det omvända saknas i vårt samhällssystem. När barn behöver ta hand om sina föräldrar finns ibland få möjligheter att göra insatser. Det handlar både om tid och pengar. Många medelålders kan se sig vara som en sandwich – med både barn och ungdomar samt sjuka eller åldrande anhöriga som behöver tid och stöd.

Systemen för att ta hantera sjuka och äldre är inte speciellt vänliga mot dem som berörs. De så kallade biståndsbesluten i kommuner är myndighetsutövning och ibland kan sättet att bereda beslut samt fatta beslut helt utelämna den enskilda personens önskemål. Ibland missas även de faktiska

behoven. Gråzonen mellan att vara färdigbehandlad patient inom landstinget försorg kontra situationen i hemmakommunen lämnar också sjuka personer i en utsatt situation. En natt kan vara lång för den som är i behov av omsorg vilket inte alla i vård- och omsorgskedjan alltid kan ha insikt om.

I de fall där det finns anhöriga som kan och vill bistå borde regelverken vara mer stöttande. När hemtjänsten fallerar genom att personal blir sjuka, maten uteblir etc. kan det handla om akuta utryckningar från anhörigas sida. När den enskilde behöver byta boende kan det behövas insatser för att stötta den enskilda. Möjligheten att komma ut och vistas i utomhusmiljö är i dag starkt beroende av anhörigas insatser. Vid demenssjukdomar kan det handla om att hjälpa en orolig äldre person och insatserna kan vara många under en vecka. Förutom det rent praktiska handlar många insatser om att finnas till och minska ensamheten. Sociala nätverk har betydelse för den enskildas upplevelse av sitt hälsotillstånd och påverkar det faktiska tillståndet.

Med den kommande äldrepuckeln, där många kan behöva insatser, kommer också anhörigas insatser sannolikt att vara alldeles nödvändiga. Anhöriga som gör insatser kan vara både barn med partner och barnbarn. Alla har inte anhöriga som kan bistå men i de fall som anhöriga finns måste samhället underlätta. Det är bra för den enskilde, för samhället och för de anhöriga. Men då krävs även tidsmässig och ekonomisk möjlighet för att delta i planeringssamtal, besök, uppföljning av myndighetsbeslut samt konkreta insatser som rör den enskildas mathållning, hälsa och boendesituation. Inrätta föräldrapeng till anhöriga! En modell som kan utvecklas kan utgår från modellen med rätten till 10 dagar vid ett barns födelse samt föräldraförsäkringens övriga ersättningsformer. Pengsystemet ska självfallet vara könsneutralt och utgå från principen individuell försäkring där anhöriga har lika många dagar. Ersättningen ska vara inkomstrelaterad och dagarna bör inte vara överlåtningsbara.

F75. Inför ledighet för vård av äldre

Folkpartiet liberalerna Uppsala län
Folkpartiet liberalerna Tierp
Ingrid Larsson, Tierp
Martin Larsson, Tierp

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att driva frågan om närståendes ledighet för vård av äldre med målsättningen att efter utredning införa en lagstiftning i enlighet med motionens intentioner

Ledighet för vård av barn har fungerat väl under många år och har kommit att betraktas som en naturlig del av samhällslivet. Samtidigt har många förvärvsarbetande gamla föräldrar som behöver en hel del hjälp och stöd. Det kan till exempel gälla läkarbesök, hjälp efter sjukhusvistelser och andra omsorger. Varje dag gör dessa anhörigvårdare stora insatser för ett bättre och värdigare liv för gamla och sjuka, insatser som annars ofta skulle kräva samhällets resurser.

Det kan naturligtvis ofta vara svårt att kombinera dessa insatser med ett förvärvsarbete. Därför vore det enligt vår mening rimligt att införa ett system liknande det som gäller för vård av sjukt barn. Reformen skulle innebära rätt för anhöriga till ett visst antal dagars ledighet per år för hjälp till föräldrar som behöver denna form av stöd. Dessa dagar skulle ersättas med 80 procent av lönen och läkarintyg krävas för att få ersättningen.

F76. Ledig för vård av förälder (VAF)

Folkpartiet liberalerna Gotland
Helena Berggren, Västerås
Amelie Tarschys Ingre, Lidingö
Lina Nordquist, Uppsala

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att vård av förälder (VAF) införs inom en snar framtid

Vårt behov av nära relationer med våra föräldrar slutar inte när vi blir vuxna. På samma sätt slutar inte våra relationer med våra barn när de har blivit vuxna.

Vi talar ofta om hur viktiga de anhöriga är. I socialtjänstlagen står det att kommunerna ska erbjuda anhöriga stöd. Vuxna barn har inte någon skyldighet att hjälpa sina föräldrar. Den hjälpen ska vara frivillig.

I dag finns möjligheten att få närståendepenning för vård av svårt sjuk förälder om du avstår från ditt förvärvsarbete. Man kan få detta i 100 dagar. Detta är bra men det behövs stöd även vid andra situationer än när det kan bli aktuellt med närståendepenning.

När du blir äldre och behöver gå till läkare, tandläkare eller på något annat besök, följer redan i dag dina vuxna barn med genom att de tar semester eller annan obetald ledighet från arbetet. I de fall den anhörige inte kan så blir det någon annan som måste följa med.

Det finns i dag ett system för att vara hemma med sitt sjuka barn i dagligt tal kallat vab (vård av barn). Vi vill att något liknade införs då en äldre anhörig, förälder behöver ha sällskap till till exempel läkare. Vi kan kalla detta VAF (vård av förälder). Antalet VAF-dagar och ersättning skulle kunna beräknas på samma sätt som tillfällig föräldrapenning. Ge rätt till tjänstledighet och att dessa dagar får vara maximalt 10 dagar per år.

Det skulle underlätta för den som behöver kortvarig ledighet för att hjälpa sina åldrande föräldrar.

Funktionsnedsättningsfrågor

F77. Mänskliga rättigheter för människor med funktionsnedsättning

Inger Forsgren, Vingåker

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet, med sin värdegrund om allas lika värde och att vi ska värna om dem som behöver stöd, ska arbeta för att göra konventionen om människor med funktionsnedsättning till lagstiftning

De mänskliga rättigheterna gäller för alla människor. De slår fast att alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter. De Mänskliga rättigheterna är universella. Konventionen har funnits i över 60 år trots detta så förekommer det fortfarande överträdelser mot dem i Sverige.

2006 tog FN fram en specifik konvention som förtydligar rättigheterna för människor som lever med funktionsnedsättningar där slår fast rätten och faktiskt deltagande och inkludering i samhället. I artikel 19 slås det fast: ”Människor med funktionsnedsättning har samma rätt som andra att leva i samhället med lika valmöjligheter. Staterna ska göra det möjligt att leva i full inkludering och delaktighet.”

F78. Stoppa diskrimineringen av funktionsnedsatta

Anne-Marie Ekström, Borås
Agneta Isacsson, Stockholm
Maria Jern, Falköping
Christer Sörliden, Allerum

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att diskriminering på grund av funktionsnedsättning ska införlivas i diskrimineringslagen

Sverige har skrivit under konventionen för rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Konventionen trädde i kraft under 2008.

I artikel 1 i konventionen återfinns följande.

”Denna konventions syfte är att främja, skydda och säkerställa det fulla och lika åtnjutandet av alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter för alla personer med funktionsnedsättning och att främja respekten för deras inneboende värde.”

I artikel 4 i konventionen åtar vi oss att säkerställa mänskliga rättigheter och grundläggande friheter för alla personer med funktionsnedsättning utan diskriminering av något slag på grund av funktionsnedsättning. Vi åtar oss att vidta alla ändamålsenliga lagstiftningsåtgärder för att uppfylla konventionen.

I dag finns inte någon diskrimineringslag som tillgodoser detta i Sverige. Svenska domstolar ser till svensk lagstiftning vilket kan innebära att de rättigheter som funktionshindrade har enligt konventionen inte tillgodoses. Diskriminering på grund av funktionshinder ska därför införlivas i diskrimineringslagen.

F79. Behörighets- och kompetenskrav för personliga assistenter

Sven Jägervall, Halmstad
Marita Hirschberg, Götene
Tommy Steinbach, Göteborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att behörighetskrav ska ställas på personliga assistenter oberoende av anställningsform och vem som är arbetsgivare
2. **att** Folkpartiet ska verka för att tillsynen av personliga assistenter förbättras, bland annat genom minst ett årligt oanmält tillsynsbesök
3. **att** Folkpartiet ska verka för att tillsynsansvarig ska ha skyldighet att anmäla misstänkt brottslighet som avser annat område än vad den aktuella tillsynen avser

Personliga assistenter i enlighet med LSS/LASS är en omistlig del av samhällets stöd till funktionshindrade. På senare tid har det uppdagats kvalitetsbrister och ren kriminalitet bland mottagare av assistans, personliga assistenter och assistansföretag. I många fall av kvalitets- och laglighetsbrister har anhöriganställda varit inblandade. Många av de i polisutredningar aktuella assistansföretagen har till mottagare av assistans eller arbetssökande klart uttalat att de ej anställer personer med rätt utbildning för det behov som ska tillgodoses. Utöver det så förekommer ren diskriminering av arbetssökande som är fackligt organiserade och som i sitt aktiva val väljer förmåner enligt kollektivavtal.

Rimligt är, att personlig assistent finansierad av skattemedel har rätt kompetens för sitt uppdrag. Detta kompetenskrav ska gälla oberoende av anställnings- eller driftform, det vill säga för anställda av kommun, assistansföretag eller av den enskilde funktionshindrade. Tillsynsansvarig ska ha skyldighet att anmäla misstänkt brottslighet som avser annat område än vad den aktuella tillsynen avser.

F80. Lag om särskild omsorgskompetens för personliga assistenter

Marita Hirschberg, Götene

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för en lag för särskild omsorgskompetens för personer som arbetar som personliga assistenter

Med anledning av den utveckling som skett inom personliga assistenternas arbetsområden där krav på att kunna genomföra fler och mer ansvarstyngda arbetsuppgifter anser jag det vara av stor vikt att riktlinjer om tvingande åtgärder för kommuner och assistans företag om adekvat utbildning för personal som arbetar som personliga assistenter.

Arbetsuppgifterna innebär stort ansvar och ofta ensamarbete.

Då det ställs tydliga riktlinjer för vem som kan få personlig assistent och i dessa riktlinjer framgår det att personen ofta har avsevärda funktionsnedsättningar både fysiskt och intellektuellt är det av mycket stor vikt att det utformas riktlinjer för assistans samordnare med krav om adekvat utbildning och kompetens inom omsorg.

Omsorgsutbildning ger ledning i hur personlig assistent ska arbeta för att följa de lagar och regler som finns för arbete inom omsorg och med människor där fördelningen över maktpositionerna är skev.

Jag menar att om assistanssamordnaren inte ställer krav på dem som anställs att arbeta som personliga assistenter eller den typen av arbetsroll är det mycket oansvarigt och direkt skadligt för de individer med funktionsnedsättningar som enligt lag har rätt till stöd. Detta gäller också när individ med funktionsnedsättning beviljas stöd enligt annan form men stödet är utformat som personlig assistans.

Kommuner och samordnare måste ha direktiv om att lägsta formen av utbildning för arbete som personlig assistans ska vara form av omsorgsutbildning. Personlig assistans är omsorg.

Undersköterska som anställs i personlig assistent form har inte kunnande i omsorg utan omvårdnad och detta är två helt skilda arbetssätt.

Enligt LSS ska person som har stöd i form av personlig assistent eller den typen av stöd av person få just stöd, vägledning, handledning och uppmuntran till att leva, fungera och vara aktiv efter sin förmåga. För att kunna ge detta komplexa stöd måste arbetande personal ha brukarkunskap, omsorgs-

kunskap, pedagogik kunskap, didaktisk kunskap och kunna omsätta värdegrundande och etiska principer till handling. Att arbeta som personlig assistent innebär att alltid ha brukarens fokus och inte blanda in sin egen person i arbetet.

Detta är en mycket svår roll som kräver realkompetens med både teori och praktik. Sunt förnuft är ett påfund som alla individer har en egen kvot av och är endast ett uttryck för vad och hur en individ har tolkat och uppfattat sin tillvaro. Det är inte en evidensbaserad arbetsform och ska absolut inte gälla som krav för att kunna arbeta som personlig assistent.

Det finns redan nu yrkes högskole- och högskole utbildningar till personlig assistent. Jag anser att det behövs utbildning inom omsorg likväl som inom vård.

Personlig assistent behöver även ofta kunskaper om sjukdomar, skadeverkningar och diagnostiserade funktions nedsättningar.

I dagens samhälle där det är varje människas rätt att leva och verka efter sin förmåga anser jag att krav på omsorgskunskap är ett måste hos personer som arbetar och verkar som personliga assistenter.

Jag yrkar därför på att det sätts direktiv om lägsta kompetens för att arbeta som personlig assistent inom ramen av vad lagen beviljar personlig assistent till och att denna kompetens ska erhållas i första hand inom omsorgsutbildning jämte personlig lämplighet. Jag anser det vara nödvändigt att utforma lämplig utbildning inom denna arbetsroll för att kunna genomföra sitt arbete professionellt.

F81. Ett lyft för personliga assistenter

Maria Lundqvist-Brömster, Håknäs
Solveig Hellquist, Sörberge
Marianne Åhman, Sunne

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för en satsning på att utbilda personliga assistenter

Alliansregeringen har sedan 2006 gjort stora satsningar inom äldreomsorgen bland annat på fler äldreboenden, att höja kvalitén inom omsorgen och värdighetsgarantin. Dessa satsningar har varit nödvändiga och fortsätter. Befolkningen blir äldre och behovet av att fler arbetar inom äldreomsorgen kommer att öka. Tyvärr kan man se att det på en del håll i landet är färre som söker vårdprogrammet på gymnasierna. Orsaker kan vara den låga lönen, yrkets status och karriärmöjligheterna.

Äldreomsorgspersonalen har ett viktigt uppdrag. Kunskapen om äldres hälsa måste stärkas men också bemötandet och att den äldre ska garanteras trygghet och säkerhet. Vi har alltför ofta fått ta del av tragiska händelser som skett på våra äldreboenden i form av våld och övergrepp. Detta får bara inte ske. Därför är det mycket glädjande att regeringen nu kommer att satsa en miljard under de kommande åren för att utbilda äldrepersonal.

Personer med funktionsnedsättning har sina personliga assistenter till hjälp för att kunna leva ett liv som alla andra. Assistenten är brukarens händer och fötter, ögon och öron, kommunikatör bara för att nämna några uppgifter.

Många kommuner har stora svårigheter att rekrytera och behålla personliga assistenter. Många assistenter upplever att deras arbete inte uppfattas som något ”riktigt” yrke av omgivningen. De upplever att deras yrke inte tas på allvar.

Socialstyrelsen presenterade nyligen en rapport som bland annat tar upp fall av fysiska och psykiska övergrepp inom funktionshinderområdet. Rapporter har visat på att barn och unga med funktionsnedsättning och kvinnor med funktionsnedsättning i högre grad än andra utsätts för våld och övergrepp.

Vi kan inte blunda för detta. Precis som inom äldreomsorgen behövs det insatser i form av handledning och utbildning för personliga assistenter för att höja statusen och skapa karriärmöjligheter. Ett lyft helt enkelt.

F82. Kompetenslyft behövs på funktionshinderområdet

Linnéa Darell, Vikingstad
Rose-Marie Fihn, Nol
Amelie Tarschys Ingre, Lidingö
Benny Lindholm, Uppsala
Maria Lundqvist-Brömster, Håknäs
Christer Sörliden, Allerum

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för ett kompetenslyft på funktionshinderområdet

LSS-lagen har funnits i snart tjugo år. Den var och bör fortsätta att vara en profilfråga för Folkpartiet liberalerna. Tyvärr har intentionerna bakom lagstiftningen kommit i skymundan. I dag diskuteras LSS nästan bara i termer av kostnader för stat och kommuner.

Funktionshinderområdet är naturligtvis inte bara LSS även om denna lagstiftning är avgörande för att personer med stora och omfattande funktionsnedsättningar ska kunna leva ett liv som andra med familj, fritid, jobb och studier.

Ett kompetenslyft inom hela funktionshinderområdet är nödvändigt för att insatser ska ges med god kvalité. Det räcker dock inte bara med kunskap om funktionsnedsättningar. I god kompetens måste också ingå insikt om de värderingar som ligger till grund för samhällets olika lagar på området. Där finns brister i dag. Inte bara hos handläggare utan hos politiker, chefer, olika myndigheter inklusive rättsväsendet. Mest synliga blir kanske bristerna på LSS-området, där LSS-berättigade personer inte alltid får insatser de har rätt till, eftersom tillämpningen av lagen inte följer lagstiftarens intentioner.

LSS-kommittén (SOU 2008:77) uppmanade regeringen att genomföra ett framtidsinriktat kompetenslyft inom funktionshinderområdet. Liknande ”lyft” har gjorts på äldreområdet och nu är det hög tid för funktionshinderområdet.

F83. Sanktion mot kommuner som trotsar LSS

Roger Haddad, Västerås
Ann-Mari Brevik Adiels, Billdal
Haralampos Karatzas, Norrköping
Christer Romson Lande, Stockholm
Ulf Larsson, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för bättre uppföljning av LSS samt skärpta sanktioner

Lagen om stöd och sercive för personer med funktionshinder tillkom under 1990-talet under ledning av Bengt Westerberg.

Det är en av de viktigaste, kanske den viktigaste handikappreformen som införts i Sverige. Det är också en reform som utgör ryggraden i en liberal handikappolitik där vi värnar dem som behöver stöd i vardagen för att kunna vara delaktiga så långt det går i samhället, precis som personer som inte har ett funktionshinder.

Lagen om stöd och service är en rättighetslagstiftning vilket inte alltid uppskattats av kommunerna som har till uppgift att fatta beslut och sedan verkställa de behov som deras invånare har. För oss i Folkpartiet har vi ett ansvar i kommunerna att prioritera skattemedlen på rätt sätt så att områden som skola och äldre- och handikappomsorg inte glöms bort.

I LSS-lagstiftningen finns det i dag vissa bestämmelser kring sanktioner/viten för när en kommun ska betala efter att ha underlåtit sig att planera eller verkställa ett positivt fattat beslut. Det finns bekymmer med kommuner som inte fattar positiva beslut och där det för den enskilde innebär en lång kamp mot myndighete att få stöd som ett anpassat boende eller ledsagarservice. Men det finns också bekymmer med kommuner som fattar ett positivt beslut men som sedan drar ut på tiden utan att verkställa beslutet i praktiken. Detta är oroande och något som Folkpartiet måste uppmärksamma mer och arbeta för att fler enskilda enligt LSS får det stöd de har rätt till.

F84. Översyn kring det delade huvudmannaskapet kring LSS

Marianne Åhman, Sunne

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska arbeta för en översyn av det delade huvudmannaskapet kring LSS (lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade) med inriktning mot ett statligt övertagande

Redan 2008 kom LSS-kommittén med sitt slutbetänkande (SOU 2008:77) där man påtalade problemet med delat huvudmannaskap i LSS. Nu anser vi att arbetet ska påbörjas kring ett förstatligande av reformen i enlighet med LSS-kommitténs slutbetänkande.

Ett exempel på problem kring det delade huvusmannaskapet är det delade sjuklöneansvaret mellan stat och kommun.

Enligt 9 § 2 LSS har kommunen förutom skyldigheten att ersätta de 20 första assistanstimmarna för kunden varje månad, även en skyldighet att betala en sjuklöneersättning till det assistansbolag som anordnar assistansen när ordinarie assistent är sjuk (se prop. 1992/93:159 om stöd och service till vissa funktionshindrade). Ett förstatligande av reformen anser vi nu vara dags då flera år har gått sedan LSS-kommittén kom med sitt slutbetänkande i denna riktning.

F85. Inför sysselsättning till personer med psykiskt funktionshinder

Paula Ternström Almquist, Stockholm
Agneta Isacsson, Stockholm
Christer Romson Lande, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att personer med psykiskt funktionshinder får rätt till daglig sysselsättning enligt LSS

Vi behöver införa en sysselsättningsgaranti för personer med psykiskt funktionshinder som innebär att de personer som ingår i personkrets 3 bör få rätt till daglig sysselsättning enligt LSS. Det skulle förbättra livssituationen avsevärt för många människor som i dag lever isolerade. I dag saknar hälften av personerna med psykiskt funktionshinder daglig sysselsättning

Sysselsättning med kulturell verksamhet som musik, sång, dans teater och konst har visat sig mycket lyckosam och öppnar för socialt entreprenörskap i verksamheter som kan utveckla människors hälsa och livskvalitet. Trädgårdsskötsel, odling, djurskötsel, matlagning och bakning kan också vara verksamheter som psykiskt funktionshindrade kan få glädje av. Sysselsättning ger tillfredsställelse

F86. Utbildning om dövblindhet

Barbro Westerholm, Stockholm
Amelie Tarschys Ingre, Lidingö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska arbeta för utbildning av yrkeskategorier som i sitt arbete kommer i kontakt med personer som har allvarlig kombinerad syn-hörselnedsättning/dövblindhet

I Sverige finns i dag ingen myndighet eller aktör som har ett helhetsansvar för grundutbildning inom dövblindhetsområdet. Behovet av en sådan utbildning har funnits under lång tid. Det handlar om människor med medfödd dövblindhet, förvärvad dövblindhet och av åldersskäl förvärvad dövblindhet. Antalet äldre med såväl hörsel- som synnedsättning som till slut resulterar i dövblindhet ökar. I samband med det finns behov av grundutbildning inom landets äldreomsorg av utbildning av berörd personal om hur man möter dessa äldres behov.

I ett projekt finansierat av Allmänna arvsfonden och Nationellt kunskapscenter har utarbetats ett förslag till grundutbildning riktat till yrkeskategorier som i sitt arbete kommer i kontakt med personer med en allvarlig kombinerad synhörselnedsättning/dövblindhet. De erfarenheter som vunnits i detta projekt får inte bli stående på några bokhyllor utan föras vidare ute i praktisk verksamhet. Folkpartiet bör arbeta för detta.

F87. Valfrihet och rätt till att nå mål i skolan för funktionsnedsatta

Marita Hirschberg, Götene

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att fördjupa sig i problematiken hur kommuner hanterar de i motionen nämnda funktionsnedsättningsfrågorna

Folkpartiet och hela Sverige behöver arbeta för öka valfriheten för personer med funktionsnedsättningar. De ska ha samma rätt till valfrihet som alla andra att välja vart de vill bo, hur de vill bo och rätt till arbete precis som alla andra. Det ska inte vara någon skillnad i deras liv mot andras liv. Skillnaden ligger i olikheter som ska kompenseras med stödåtgärder så att livet kan levas som alla andra lever sina liv.

Rätten till arbete och sysselsättning kan ligga inom ramen för daglig verksamhet, anpassat arbete, arbetsträning och andra former.

Studier ska kunna bedrivas på hemorden om det är ett behov men också kunna erbjudas i samverkan med andra kommuner för att kunna erbjuda likvärdiga studier för alla inom ramen av obligatorisk skola. Nu ännu viktigare med nya skollagen att uppmuntra kommunerna till stödåtgärder till personer med funktionsnedsättningar som ska integreras i vanlig skola.

Folkpartiet behöver hålla sig uppdaterade på hur kommunerna hanterar denna problematik så att alla elever får sina rättigheter uppfyllda i form av att nå målen för respektive elever och årskurs.

F88. En handlingsplan för unga med funktionsnedsättning

Maria Lundqvist-Brömster, Håknäs
Christer Romson Lande, Stockholm
Christer Sörliden, Allerum

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att det i varje kommun ska finnas en handlingsplan för att ge unga med funktionsnedsättning arbete eller någon annan sysselsättning

Kommunerna har det största ansvaret för att personer med funktionsnedsättning får en meningsfull sysselsättning. Det är viktigt för alla att kunna göra något meningsfullt och känna att man är en resurs. Att alla får en chans att arbeta är en fråga om både medborgarrätt och samhällsnytta.

För unga personer med funktionsnedsättning är tyvärr verkligheten i de flesta fall något annat.

I socialtjänstlagen står det att socialnämnden ska medverka till att den som har en funktionsnedsättning får en meningsfull sysselsättning. Men tyvärr så finns det kommuner som inte gör någonting.

Kommunerna måste ta detta uppdrag på största ansvar. Många ungdomar med funktionsnedsättning som gått ut gymnasiet möter i stället en vardag som består i att vistas i sin lägenhet, sitta framför datorn, titta på film men ingen efterfrågar deras tjänster. Ungdomarna själva vittnar om att de känner frustration över sin situation. De tycker att de har så mycket att tillföra.

Vi folkpartister måste ta detta på största allvar och kräva att det alltid ska finnas en handlingsplan i kommunerna för att ge unga med funktionsnedsättning arbete eller någon annan meningsfull sysselsättning.

F89. Lots till familjer som har barn med funktionsnedsättning

Maria Lundqvist-Brömster, Håknäs
Bonnie Bernström, Stockholm
Amanda Brihed, Trångsund
Anna Steele Karlström, Tyresö
Christer Romson Lande, Stockholm
Mathias Lindow, Österskär
Henrik Lundin, Tyresö
Christer Sörliden, Allerum

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att varje familj som har ett barn med funktionsnedsättning ska ha rätt till en lots som de alltid kan vända sig till och som samordnar övriga kontakter

Famljer som har barn med en funktionsnedsättning möter i sin vardag många handläggare och myndighetspersoner som på olika sätt involveras i familjens vardag. Det är nödvändigt för att få det stöd och de insatser som familjerna har rätt till. Men alla dessa möten innebär att familjen ständigt ska berätta om sitt barns funktionsnedsättning om och om igen. Det river upp känslor som många nånger är svåra att hantera och det kan upplevas som ett intrång i familjens liv.

Riksförbundet för rörelsehindrade barn och ungdomar (RBU) gjorde 2008 en enkätundersökning som visade att föräldrar i genomsnitt har kontakt med 17 olika handläggare eller kontaktpersoner och 10 olika stödformer och institutioner varje år.

Att ha så många kontakter är naturligtvis förknippat med problem. Det tar tid och kraft och det är frustrerande att hela tiden hålla sig själv informerad samtidigt som man ska informera andra om barnets behov. Det krävs mycket administrativt arbete för att hålla reda på vilka insatser som finns och sedan skriva ansökningar för att eventuellt få dessa. Det blir också bekymmer när handläggare slutar och när nya kommer som inte vet tillräckligt mycket om barnet. Många föräldrar måste ta ledigt från sina arbeten för att hinna med alla kontakter eftersom myndigheter och handläggare endast kan nås under dagtid. Att hålla ihop alla dessa nödvändiga kontakter tar tid från familjen och barnet i fråga.

Riksrevisionen har nyligen (28 april 2011) granskat stödet till barn och unga med funktionsnedsättning och funnit att trots flera satsningar på förbättrad samordning och samverkan mellan huvudmän och aktörer är det fortfarande föräldrarna som i hög grad tvingas bära huvudansvaret. De bedömer också att det skulle vara samhällsekonomiskt lönsamt med en bättre samordning.

Ett inrättande av en lots skulle kunna hålla ihop alla insatser och förenkla tillvaron för dessa barn och ungdomar och deras familjer.

F90. Värna den liberala välfärdsrevolutionen för funktionshindrade

Sven Jägervall, Halmstad
Marita Hirschberg, Götene
Tommy Steinbach, Göteborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att kommunen ska vara skyldig att respektera tidigare vald driftform, och att vårdtagare/brukare alltid och aktivt ska erbjudas att vidhålla tidigare vald driftform vid upphandling eller motsvarande av befintlig verksamhet
2. **att** Folkpartiet ska verka för att kommunen vid upphandling, avknoppning, utmaningsrätt eller motsvarande alltid ska efterhöra vårdtagarnas/brukarnas (eller motsvarande) val av driftform
3. **att** Folkpartiet ska verka för en skyldighet att avbryta upphandling eller motsvarande om ett flertal av vårdtagarna/brukarna (eller motsvarande) väljer att vidhålla sitt tidigare val av driftform

Den liberala valfrihetsrevolutionen är tydlig med att det är medborgarna som ska välja, välja bort och vidhålla sitt val av driftform och utförare.

Medborgarnas valfrihet ska i princip vara överordnad politikens och marknadens valfrihet.

Valfriheten ska gälla oberoende om medborgarna väljer offentligt egen regi, privata eller andra driftformer.

Många kommuner har valt att begränsa och i vissa fall helt avskaffa valfriheten för dem som i sitt aktiva val väljer driftform offentligt/egenregi.

F91. Information om livslångt handikapp

Tommy Steinbach, Göteborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att det sker detaljerad information till allmänheten om hur det är att hamna i rullstol
2. **att** Folkpartiet ska verka för att det sker detaljerad information till företag om hur det är att hamna i rullstol

Den dagen jag hamnade i rullstol ser jag som den dagen jag ramlade ur samhället. Jag upplever det som att jag ständigt färdas på en parallell väg jämfört med människor som inte har ett handikapp, och denna väg kan yttra sig både som en gräddfil och som en ständig uppförsbacke. I båda fallen handlar det om att jag inte i samma utsträckning som alla andra kan ta del av samhället, enbart för att jag sitter i rullstol.

Det är lördagskväll och köerna till Göteborgs uteställen är täta av festsugna människor. Irriterade suckar hörs när entrévärdarna vinkar förbi en gaselliknande brunett med höga klackar.

I nästa stund rullar jag och mina vänner upp, och blir omedelbart insläppta.

Historien låter bekant, men anledningen till att vakterna genast lyfter på avspärrningsrepet för jag är inte att jag råkar vara en VIP-kund som spenderar tusentals kronor på champagne eller är en rockstjärna som ger klubben PR. Anledningen är att jag sitter i rullstol.

Diskriminering sker varje dag, av olika anledningar. I detta fall handlar det om vad de flesta skulle betrakta som positiv särbehandling. Jag blir insläppt endast för att jag enligt vakterna är annorlunda och därmed bör behandlas olikt de andra som står i kön. Man kan ifrågasätta huruvida detta egentligen är ett problem. De flesta skulle säkert inte ogilla att ta emot denna form av behandling, men händelsen visar på ett fenomen som människor med handikapp utsätts för dagligen. I en annan form särbehandlas människor med olika handikapp på exempelvis arbetsmarknaden, där vakten byts ut mot en arbetsgivare som betraktar personen med ett handikapp som en alltför riskabel investering.

Det känns förnedrande att systemet i sig fungerar som en bromskloss mellan mig och en potentiell arbetsgivare genom att kräva att tid avsätts för att diskutera hur mitt handikapp eventuellt kan påverka arbetet och vice versa. Det verkar som om Arbetsförmedlingen snarare fokuserar på mitt handikapp och begränsningar än min faktiska arbetsförmåga. Till detta kommer en byråkrati som får både arbetstagaren och arbetsgivaren att tappa orken. Jag är tacksam att det finns företag som överhuvudtaget orkar att plöja igenom detta träsk.

Jag förstår ju mer nu varför företag drar sig för att anställa mig, utöver normala kostnaden för en anställd så tillkom 50–80 timmar för företaget.

Positiv särbehandling känns bra då det kompenserar lite för de ursäkter man kan få då jag nekas tillträde, allt från att hissen är trasig till brandskyddsskäl. Eller som i arbetslivet där man alltid får kämpa till det yttersta för att nå sitt mål, men ändå får mail där det står ”tack för visat intresse men vi har valt att gå vidare”.

Frågan man kan ställa sig är om det går att förvänta sig att alla individer i det svenska samhället ska behandla olika människor lika, när samhället är byggt på ett system som ständigt särbehandlar utifrån exempelvis ett handikapp. Min berättelse syftar inte till att peka ut de vakter som släpper före mig i kön, eller andra människor som utifrån fördomar behandlar mig annorlunda. Dessa människor agerar enligt samhällets skeva syn på den som inte ser ut som – och beter sig som – normen.

Jag vill leva i ett samhälle där den enskilde kan få stöd utan att tvingas fastna i systemets byråkratiska spindelnät och där man fokuserar på det individer kan och inte det motsatta och att själv kunna välja på samma villkor som alla andra, även om det betyder att jag får stå i regnet för att komma in på nattklubben. Tyvärr finner man detta problem över allt, jag tog bara två olika situationer som visar mycket enkelt på ett mycket komplicerat problem.

Socialpolitiska arbetsgruppens förslag[1]

Förebyggande arbete för barn och ungdomar

1. **Hög kvalitet i alla verksamheter som rör barn och ungdomar.** Att barnhälsovården och elevhälsan följer alla barns hälsa, förskolan erbjuder en pedagogisk, trygg och utvecklande verksamhet och att skolan ger barn kunskap är viktigt för alla barn. Särskilt viktigt är det dock för barn som inte får det stöd som de behöver hemma. En förälder har alltid huvudansvaret för sitt barn. Men att barn och ungdomar, genom i huvudsak generella insatser, kan få sina rättigheter tillgodosedda är en mätare på välfärden i vårt samhälle.

2. **Föräldrar ska, i landets alla kommuner, kunna få föräldrastöd i öppna verksamheter, det vill säga utan att registreras eller bli föremål för myndighetsutövning i socialtjänsten.** Föräldrastöd kan med fördel ske i samverkan med ideella föreningar. Det är angeläget att tidigt söka upp familjer där barn löper ökad risk att fara illa och erbjuda attraktivt föräldrastöd.

3. **Utveckla samverkan med det civila samhället.** Idrottsrörelsen, brottsofferjourerna och ideella föreningar på det sociala området kan spela stor roll för barn och ungdomar i utsatta situationer. En förutsättning för starkare samverkan är dialog och en kartläggning av det civila samhällets förutsättningar och möjligheter på orten.

4. **Utveckla fler familjecentraler.** I många kommuner, men långtifrån alla, samverkar mödrahälsovården, barnhälsovården, den öppna förskolan och socialtjänstens förebyggande verksamhet i en familjecentral. Genom samlokalisering skapas goda förutsättningar för samverkan och barn och familjer kan erbjudas lättillgängligt, förebyggande stöd i attraktiva former.

5. **En samlad ungdomshälsa – ”UngHälsa”.** På många håll saknas förebyggande och tidiga insatser för barn och ungdomar som visar tecken på psykisk ohälsa. Orsaken är oklara uppdrag och ansvarsförhållanden mellan verksamheterna inom och mellan kommuner och landsting. Som en parallell till familjecentralerna vill vi samla verksamheter som stödjer skolbarn, ungdomar och deras föräldrar under ett tak. Hos UngHälsan kan elevhälsan ha en del av sin arbetstid förlagd för att samverka kring elever från skolan. Där kan också ungdomsmottagningen finnas, liksom socialtjänstens förebyggande verksamheter och en första linjens barn- och ungdomspsykiatri.

6. **Bygg upp särskilda alkohol- och drogförebyggande team som snabbt rycker ut till skolor.** När det finns misstankar om ökad tillgång på alkohol eller att ungdomar i skolan använder droger måste det finnas beredskap att agera snabbt. Teamen bör byggas upp i samverkan mellan elevhälsan, socialtjänsten, polisen, lokala brottsförebyggare och fritidsledare på skolorna i kommunen. Samverkan bör sökas med föreningar och andra i det civila samhället.

7. **Ta föräldrarna till hjälp, genom särskilda BUF-dagar, när barn strular i skolan.** Barn som mobbar, stör, vandaliserar eller på andra sätt visar tecken på att inte må bra i skolan måste snabbt få hjälp av vuxenvärlden. I många fall skulle det vara en tillgång för rektor, lärare och elevhälsoteam att kunna ta barnets föräldrar till hjälp i skolan. En ny form av tillfällig föräldrapenning, som vi kallar BUF-dagar (barn, ungdom- och föräldradagar) bör införas för att göra det möjligt för föräldrar att vara i skolan och få ersättning för förlorad arbetsinkomst. Max tio BUF-dagar per år bör kunna tas ut under barnets hela skoltid. Ersättningen bör administreras av Försäkringskassan.

8. **Tvärprofessionella team för elever som vägrar att gå till skolan.** Tvärprofessionella team bör inrättas med personal från skolan, socialtjänst och barn- och ungdomspsykiatrin som jobbar kring eleven och familjen. Syftet är att skapa nya förutsättningar för elever vars skolgång har havererat.

Stärk socialtjänstens förutsättningar

9. **Stärk myndighetsutövningen i barnavårdsärenden.** Bara den som har socionomexamen, kunskap om utsatta barn och erfarenhet ska få handlägga barnärenden. Socialstyrelsen bör utfärda föreskrifter med krav på kompetens och minst två års erfarenhet för dem som ska handlägga ärenden som rör barn och unga. Varje socialkontor bör ha tillgång till ett multiprofessionellt team som stöd i bedömningen av svåra ärenden.

10. **Utveckla kompetensen i socialtjänsten.** Socionomutbildningen leder till en bred flora av yrken inom det sociala arbetet. Traineeprogram i socialtjänsten kan vara ett sätt att ge nyutbildade socionomer en gedigen grund att stå på. Möjligheter till påbyggnadsutbildningar inom högskolan bör övervägas. Kommunerna bör även satsa på vidareutbildning och efterfråga socionomer som specialiserar sig, eller har forskningserfarenhet.

11. **Socialsekreterare som arbetar med barnavårdsärenden ska premieras i lönekuvertet.** Den stora personalomsättningen påverkar förutsättningarna för kvalitet och kontinuitet i socialtjänsten. När ansvarig handläggare ofta byts ut drabbar det barn och föräldrar i utsatta situationer, liksom familjehem och andra med uppgift att ge stöd. Lönesättningen bör användas som

1. Förslagen behandlas under delavsnittet ”Barn och barnfamiljer”. Den socialpolitiska gruppens rapport ”När tryggheten saknas. Om samhällets ansvar för barn som far illa”, där resonemangen utvecklas närmare, återfinns på sidan 393.

F

ett av flera sätt att premiera socialsekreterare som arbetar med myndighetsutövning som rör barn. På så sätt kan lönesättningen bidra till större kontinuitet, stabilitet och därmed kvalitet i myndighetsutövningen .

12. **Nationell satsning på forskningsanknuten metodutveckling och utvärdering inom den sociala barn- och ungdomsvården.** Det finns för lite kunskap om vilka metoder som är framgångsrika. Få insatser inom den sociala barn- och ungdomsvården är utvärderade. Staten och Sveriges kommuner och landsting måste långsiktigt satsa på forskningsanknuten metodutveckling och utvärdering, både när det gäller förebyggande arbete och insatser i den sociala barn- och ungdomsvården.

Stärk barnperspektivet i det sociala arbetet

13. **Professionell socialjour dygnets alla timmar.** Nästan var tredje kommun saknar en socialjour som kan ge professionellt akut stöd dygnet runt. Det kan vara förödande för barn i utsatta situationer. Alla kommuner måste själva, eller i samverkan med andra, ha en socialjour bemannad med socialsekreterare under kvällar, nätter och helger.

14. **Placerade barn, samt barn i andra utsatta situationer, ska få en egen, särskilt utsedd socialsekreterare.** Placerade barn ska få besök av sin socialsekreterare minst en gång i kvartalet. Även barn som upplevt våld hemma, eller som har föräldrar som missbrukar, måste kunna få en egen kontakt hos socialtjänsten.

15. **Socialtjänstlagen bör ändras så att socialtjänsten får större möjlighet att agera till skydd för barn, även mot föräldrarnas vilja.** Ibland när socialtjänsten har starka skäl att tro att barnet far illa hemma tackar föräldrarna nej till stöd. Om det inte finns tillräckliga skäl för ingripande enligt LVU kan socialtjänsten inte göra mer. Socialtjänsten bör kunna ställa krav på att barnet får gå i förskola, eller får del av stödinsatser, till exempel vid omfattande frånvaro från skolan som föräldrarna inte kommer till rätta med.

16. **Fler akutboenden för unga med rymningsbenägenhet.** Unga som återkommande rymmer hemifrån har ofta en svår hemsituation. De utsätter sig för stora risker på rymmen. Fler akutboenden behövs för unga med rymningsbenägenhet, där de kan bo under kortare tid medan socialtjänsten utreder hemförhållandena. Det är inte rimligt att barn fortsätter att föras hem till familjer där de far illa och snart rymmer igen.

Stöd till barn utsatta för våld eller sexuella övergrepp

17. **Nationell certifiering av Barnahus.** Barn som utsatts för våld eller sexuella övergrepp har rätt till en barnvänlig, rättssäker utredning samt till skydd och stöd. Såväl befintliga som nya Barnahus bör certifieras, för att säkerställa en så effektiv myndighetssamverkan som möjligt. Verksamheten ska finnas myndighetsövergripande i alla delar av landet.

18. **Bygg upp regionala specialistteam, eller mottagningar, i barn- och ungdomspsykiatrin för våldutsatta barn och barn som upplevt våld i familjen.** Barn som upplevt våld i familjen ska kunna få stöd i landets alla kommuner. I dag saknas det på många håll tillgång till behandling på psykiatrisk specialistnivå för barn som på grund av våld har utvecklat en egen barnpsykiatrisk problematik. Kommuner och landsting/regioner måste kunna erbjuda våldsutsatta barn en vårdkedja med stödinsatser på rätt nivå.

19. **Förebygg våld mot barn med funktionsnedsättningar eller långvarig sjukdom.** Barn med funktionsnedsättningar eller långvarig sjukdom löper större risk än andra barn att utsättas för våld i hemmet. Deras familjer måste få tillräckligt stöd och avlastning för att förebygga att föräldrar, av stress eller utmattning, tar till våld. Kompetensen om våld måste höjas hos kommunens biståndsbedömare, personal inom landstingens habilitering och sjukvården samt andra professionella som kommer i kontakt med familjer som har barn med funktionsnedsättningar.

Stärk rättigheter för barn och ungdomar placerade i samhällets vård

20. **Inför auktorisation för att driva HVB.** Vi måste skärpa kraven på kvalitet och resultat i institutionsvården för barn och unga. Dagens regler är alldeles för luddiga. Socialstyrelsen bör få i uppdrag att fastställa tydliga kvalitetskrav som det ankommer på den som vill driva ett HVB att visa att verksamheten uppfyller. Krav på auktorisation ska ställas på alla HVB även de som idag verkar med tillstånd från Socialstyrelsen. Verksamheten ska följas upp noggrannare. Auktorisation bör också gälla för att driva konsulentstödd familjehemsverksamhet.

21. **Belöna goda resultat i familjehem och HVB.** Socialtjänsten lägger ansenliga resurser på den sociala barn- och ungdomsvården varje år, samtidigt som många placerade barn inte får sina behov och rättigheter tillgodosedda. Vi måste våga prova nya vägar för att få bättre resultat i den sociala barn- och ungdomsvården. Ekonomiska styrmedel och ekonomiska stimulanser har i sjukvården, och andra verksamheter, visat sig verkningsfulla för att utveckla kvalitet och nå bättre

resultat. HVB-hem och familjehem som, tillsammans med barnet, lyckas nå individuella, mätbara mål bör få bonus. En sådan bonus skulle till exempel kunna kopplas till att ett HVB-hem, tillsammans med den unga, har lyckats få henne/honom drogfri, att barnets skolresultat har förbättrats eller att den unga under perioden inte har rymt därifrån.

22. **En studieplan för varje placerat barn.** Trots att lyckade resultat i skolan har visat sig viktigast för att det ska gå bra i livet för placerade barn och ungdomar så har kommunerna inte tagit tillräckligt ansvar för omhändertagna barn skolgång. Kommunen ska vara skyldig att göra en studieplan för varje placerat barns skolgång och undervisning. Det bör regleras i skollagen. Syftet är att ge barnet stöd att klara sin skolgång.

23. **En hälsoplan för varje placerat barn.** Många omhändertagna barn och ungdomar har missats av barnhälsovården och uteblir från elevhälsans hälsobesök. De löper också större risk för psykisk ohälsa än andra. Mot bakgrund av de hälsorisker som barn som placeras har utsatts för måste hälso- och sjukvårdens särskilda ansvar för barn placerade i samhällsvård tydliggöras i hälso- och sjukvårdslagen. Det bör ske genom att en hälsoplan tas fram för varje placerat barn. Grunden för den bör vara en hälsoundersökning i samband med att barnet placeras.

24. **Förtydliga placerade barns grundläggande fri- och rättigheter i lagstiftningen.** Barns och ungas rättsskydd är svagt under genomförandet av samhällsvården. Lagstiftningen måste därför tydliggöra placerade barns och ungdomars grundläggande rättigheter, till exempel i fråga om kontakt och umgänge med sina föräldrar och syskon, utbildning, hälsa, god omvårdnad och fritidsaktiviteter. Det bör också framgå av lagen vilka krav barnen kan ställa på att få information om sina rättigheter, vårdens innehåll och uppföljning samt hur de kan anmäla missförhållanden.

25. **Inför ett ombud för placerade barn hos Socialstyrelsen som kan föra ett placerat barns talan vid kränkningar.** När socialtjänsten omhändertar ett barn och placerar barnet på HVB eller familjehem tar samhället ansvar för barnets säkerhet och trygghet. Precis som i allvarliga mobbningsfall i skolan måste ett placerat barn som fått sina rättigheter allvarligt kränkta få möjlighet till upprättelse. Den funktion som nu finns hos Socialstyrelsen, dit placerade barn kan vända sig med klagomål och synpunkter, bör utvecklas till ett oberoende ombud för placerade barn och ungdomar. Paralleller kan dras till Barn- och elevombudet hos Skolinspektionen.

26. **Obligatorisk utbildning för alla familjehem.** Många familjehem får i dag ingen utbildning innan de tar emot barn som ofta har stora och sammansatta behov. För att säkerställa att placerade barn får en bra omsorg är utbildning och handledning ett grundkrav. Socialtjänsten måste vara lyhörd för familjehemmens behov av stöd. Familjer som tar hand om ett placerat barn måste kunna få akut hjälp även kvällar, nätter och helger.

27. **Återkommande nationella rekryteringskampanjer för fler familjehem och en nationell webbplats om familjehem.** Många kommuner har svårt att klara rekryteringen av familjehem Norge har positiva erfarenheter av nationella kampanjer för att rekrytera familjehem. Vi bör dra lärdom av deras erfarenheter och göra nationella kampanjer, i samarbete mellan den svenska staten och Sveriges kommuner och landsting.

28. **Fler familjehemsplacerade barn bör få sina familjehemsföräldrar som vårdnadshavare.** Barn som varit länge placerade i familjehem och knutit an till familjen måste ha inflytande över om de ska bo kvar i familjehemmet, eller flytta till sina biologiska föräldrar, om deras situation normaliseras. När det gäller små barn ska principen om barnets bästa alltid sättas i främsta rummet. Socialtjänsten ska vara skyldig att fortsatt stötta familjehemmet efter en vårdnadsöverflyttning. Slopa treårsregeln för vårdnadsöverflyttningar så att prövningen istället kan göras löpande utifrån barnets bästa.

29. **Platsgaranti hos Statens institutionsstyrelse.** En del ungdomar har så allvarliga beteendeproblem att de behöver få vård och behandling på en låsbar institution. Att placerade den unga på en låst institution är en sista utväg när inga andra alternativ står till buds. I många fall är läget akut. Då måste det alltid finnas plats att ta emot ungdomar som behöver denna mycket ingripande åtgärd.

Barnfattigdom

30. **Arbete är det bästa vägen ur fattigdom.** Arbetslinjen ligger därför fast. Vi vill se ytterligare åtgärder som gör det mer lönsamt att arbeta.

31. **Allas rätt till en bra skola.** Fortsatta satsningar på kunskapslinjen skapar goda förutsättningar för våra barn och unga in i vuxenlivet.

32. **Många av de fattiga barnen har invandrarbakgrund.** En fungerande integrationspolitik som bryter utanförskap och passiviserande bidragsberoende är därför nödvändig.

33. **Vi vill se en höjning av underhållsstödet.** Om föräldrarna inte kan arbeta eller när arbetsinkomsterna inte räcker till måste samhället hjälpa barnfamiljerna.

34. **Även barn i fattiga familjer ska ha tillgång till dator och internet.** Det är ofta en förutsättning för skolarbete och ett aktivt socialt liv. I riksnormen för försörjningsstödet ska därför även kostnader dator och internetuppkoppling ingå.

35. **Föräldrarnas plånbok ska inte avgöra om ett barn ska kunna få glasögon eller ej.** Vi anser att landstingens bidrag till glasögon ska finnas under hela barnens skolgång. Det behövs också nationella riktlinjer för stöd till glasögon.

36. **Tidigare hjälp till överskuldsatta barnfamiljer.** Tiden för skuldsanering för barnfamiljer bör kortas från fem till tre år. Barnfamiljer ska inte heller behöva vänta längre än en vecka för att få träffa en budget- och skuldrådgivare.

37. **De fattiga barnen behöver också en stimulerande fritid.** Vi vill genomföra satsningar på kommunala sommarjobb till ungdomar och extra stöd till ungdomar i familjer med socialbidrag. Kommunerna bör även säkerställa att det finns fritidsaktiviteter som är gratis för alla barn under loven.

Partistyrelsens yttrande

Inledning

Vi i Sverige har mycket att vara stolta över – vi har en hälso- och sjukvård som står sig väl i jämförelse med många länder, en äldreomsorg som ser till de äldres behov och socialförsäkringar som omfattar alla. Vi har ett utbyggt system för att hjälpa människor med funktionsnedsättning till ett aktivare liv. Alliansregeringen har förstärkt vården av människor med psykisk ohälsa med miljardbelopp varje år.

Trots detta hör vi dagligen berättelser om människor som fallit mellan stolarna eller inte fått det stöd de har rätt till. Inte sällan handlar det om äldre multisjuka eller personer med psykisk ohälsa. Det finns också alltför många berättelser om människor som bara behöver nyttja hälso- och sjukvården tillfälligtvis, men där långa väntetider och bristande patientsäkerhet ändå kan få allvarliga konsekvenser för individen. Det finns därför mycket att göra på det sociala området – och här spelar Folkpartiet en nyckelroll.

Vi kämpar för en värdig äldreomsorg och ett samhälle där individernas kunskap, oavsett personens ålder, tas till vara. Alla borde ha rätt att själv välja hur livet ska utformas på äldre dagar – och våra äldre ska både känna sig behövda och ha möjlighet att bidra i samhället med sin kompetens och livserfarenhet. Äldre som vill ska få bo hemma, men den som inte orkar och kan ska kunna välja den form för äldreboende som passar bäst. Äldre som bott hela sina vuxna liv tillsammans ska få fortsätta att bo ihop, även om deras behov av äldreomsorg skiljer sig åt. Det måste också finnas möjlighet att välja mellan olika maträtter och komma ut i friska luften varje dag.

Svensk sjukvård måste bli mer jämlik. Det är oacceptabelt att vården skiljer sig åt, mellan kvinnor och män, mellan rika och fattiga, mellan olika delar av landet. Patientens behov och önskemål ska vara i centrum för vården. Den enskilde ska vara delaktig i de beslut som rör honom/henne och känna sig bemött på ett korrekt och värdigt sätt. Med en skärpt vårdgaranti vill vi se till att alla människor får vård i tid. Allt detta kan sammanfattas som god vård – en säker, patientfokuserad, effektiv, jämlik, kunskapsbaserad och ändamålsenlig vård som ges inom rimlig tid.

Vi i Folkpartiet förespråkar en restriktiv alkohol- och narkotikapolitik, som bygger på den forskning om effektiva förebyggande åtgärder som bland annat har presenterats av Världshälsoorganisationen (WHO). Vårt fokus ligger på preventiva insatser för att minska risken för att framförallt barn och ungdomar börjar dricka alkohol eller missbruka narkotika. Vi vill se mer och bättre information om alkoholens skadeverkningar. Tidigare insatser och stöd och hjälp från samhällets sida är nödvändigt för att kunna hjälpa en person innan det är för sent. Det krävs också nya satsningar på missbrukarvården.

Folkpartiet har en lång tradition av att lyfta det glömda Sverige. Det handlar om människor som har svårt att själva göra sina röster hörda. I det glömda Sverige finns barn och ungdomar som far illa hemma och behöver stöd och skydd.

Dessa barn har samma rättigheter som alla andra barn i Sverige. Vi måste därför lägga politisk kraft på att komma till rätta med bristerna i den sociala barn- och ungdomsvården. Den socialpolitiska arbetsgruppen som arbetat på partistyrelsens uppdrag har lagt fram en rad förslag om samhällets ansvar för barn som far illa. Arbetsgruppen pekar på åtgärder som kommuner, landstinget samt regering och riksdag bör vidta för att för förebygga att barn far illa och ge stöd och trygghet till barn i utsatta situationer.

Den viktigaste orsaken till att vissa barnfamiljer är fattiga är att föräldrarna saknar jobb. Barnfattigdomen har halverats i Sverige sedan 1990-talet. Under Socialdemokraternas hela regeringstid 1994–2006 var barnfattigdomen högre än vad den har varit under alliansens tid vid makten. När finanskrisen slog till 2008 ökade arbetslösheten och den ekonomiska utsattheten bland barn. Därefter har det gått bättre för Sverige igen och jobben har blivit fler.

Jobbpolitiken och den omläggning av integrationspolitiken som regeringen gör är helt avgörande för att minska barnfattigdomen. Regeringen gör även riktade satsningar för att stärka de sämst ställda barnfamiljernas ekonomi. Oppositionen talar gärna om barnfattigdom, men saknar den jobbpolitik som är det allra viktigaste för att komma till rätta med ekonomisk utsatthet bland barn.

Folkpartiets bedömning är att fler åtgärder behövs för att minska den ekonomiska utsattheten bland barn. Vi vill ha en allmän a-kassa för att se till att de som i dag står utanför systemen får en bättre ekonomisk trygghet vid arbetslöshet. Vi vill också införa en jobbstimulans i socialbidraget, som gör det mer lönsamt för människor att gå från bidrag till arbete. Vi är öppna för ytterligare åtgärder som kan minska och lindra den ekonomiska utsattheten bland barn, utan att minska drivkrafterna för arbete. Sådana åtgärder presenteras i den socialpolitiska arbetsgruppens förslag.

Socialförsäkringarna har även efter valet 2010 fortsatt vara återkommande i den politiska debatten. De senaste åren har präglats av stora förändringar för att hantera den ohållbara sjukförsäkring som Socialdemokraterna lämnade efter sig. Det har varit en svår prövning av ett nytt system. Partistyrelsen välkomnar de förändringar av rehabiliteringskedjan som har aviserats av regeringen och ser nu möjlighet att ta ett mer långsiktigt grepp på socialförsäkringspolitiken genom den parlamentariska socialförsäkringsutredningen.

Partistyrelsen har utsett en arbetsgrupp inom partiet som ska följa den parlamentariska utredningen och inom ramen för ett nytt partiprogram lämna förslag. Folkpartiets principiella hållning till sjukförsäkringen ska även fortsatt vara att den ska garantera trygghet för den som saknar arbetsförmåga på grund av sjukdom och ge en effektiv och fungerande rehabilitering. Inkomstbortfall ska ersättas genom en gemensam sjukförsäkring där en stor andel av försäkringstagarna har hela sin inkomst försäkrad, det vill säga ett högre tak än i dag.

På grund av de oklara och motstridiga besked om pensionssystemet som getts från Socialdemokraterna efter partiledarbytet är det viktigt för partistyrelsen att slå fast att den blocköverskridande pensionsöverenskommelsen ligger fast. Det är en styrka för vårt land att vi har ett stabilt och finansierat pensionssystem som har parlamentariskt stöd oavsett regering. Partistyrelsen vill också betona vikten av att fortsätta på den utstakade arbetslinjen. När fler arbetar går också inbetalningarna till pensionerna upp, vilket i sin tur ger bättre pensioner.

Tillgänglighet är en nyckelfråga för att ge alla lika möjligheter att forma sina egna liv. Alla ska ha full tillgång till offentliga platser, vallokaler och kollektivtrafik liksom affärer, banker, med mera. Folkpartiet driver på för att bristande tillgänglighet ska kunna ses som diskriminering.

Allmänna socialtjänstfrågor samt alkohol, narkotika och tobak

Motion F1–F13

De allra flesta människor vill ha ett arbete och känna sig delaktiga. Ett arbete ger självrespekt, värdighet och frihet. Det skapar en identitet, ett socialt sammanhang och en struktur att bygga sitt liv kring. Folkpartiet liberalerna värnar principen att den som är frisk och arbetsför ska försörja sig själv. Men alla kan inte arbeta. Människor föds med olika förutsättningar och i bland kan en sjukdom, en funktionsnedsättning eller en olycka förändra livets gång. Försörjningsstöd kommer därför alltid att behövs som ett sista skyddsnät.

I **motion F1** föreslår motionärerna att försörjningsstödet fortsättningsvis helt ska finansieras av staten. Motionären anför att ett statligt försörjningsstöd skulle medföra en rad positiva konsekvenser.

Sedan kommunerna skapades 1862 har försörjningsstödet, och dess historiska motsvarigheter, varit en kommunal angelägenhet. Partistyrelsen bedömer att den kommunala socialtjänsten även framöver kommer att vara bäst lämpad att bedöma vilka insatser som krävs lokalt. Om staten skulle ta över kostnadsansvaret är risken stor att kommunernas intresse av att fokusera insatserna på att människor kan återvända till egen försörjning i motsvarande grad skulle minska. Däremot har Folkpartiet alltid varit för en omfördelning av resurser mellan kommunerna, för att kompensera för förhållanden som kommunerna inte kan råda över. Partistyrelsen **avstyrker motion F1**.

I **motion F2** föreslår motionärerna att Folkpartiet ska verka för att få en ändring i bidragsnormen för personer med försörjningsstöd som har fördyrade levnadsomkostnader hänförliga till sekretessmarkering på grund av hot från närstående. Exempel på sådana kostnader är, enligt motionärerna, flyttkostnader, då många personer inte kan ombesörja flytten själva på grund av att deras bostäder bevakas av gärningspersonen och därför är nödgade att låta flyttfirmor ombesörja packning och flytt, kostnader för dubbel bosättning, telefonabonnemang, mobil, internet, eftersändning av post och byte av bil.

Partistyrelsen anser att utsatta kvinnor självklart ska få stöd av socialtjänsten. I Socialstyrelsens riktlinjer framgår att Socialtjänsten i vissa fall, efter en individuell bedömning, kan lämna försörjningsstöd för ”skäliga kostnader” (det gäller till exempel boende och flytt). Partistyrelsen behandlar en motion med liknande innehåll på skatteområdet, och i konsekvensens namn är det viktigt att samma förhållanden bör gälla för förföljda och hotade kvinnor oavsett om hon har egen försörjning eller ej. Därmed föreslår partistyrelsen att **motion F2 kan anses besvarad**.

Tre motioner tar upp frågan om hemlöshet, en av de största sociala utmaningar samhället står inför. Varje natt måste hemlösa leta efter en trappuppgång att sova i eller hoppas på en plats på ett härbärge. Tystnad, ointresse och stundom likgiltighet råder i den politiska debatten. Folkpartiet har föreslagit offensiva lösningar för att få ned antalet hemlösa till en fjärdedel och partistyrelsen lovar att Folkpartiet inte kommer vila i kampen för människorna i det glömda Sverige.

I **motion F3** föreslår motionärerna att Folkpartiet liberalerna ska verka för att inrätta ett nationellt program för ”bostad först”. Motionärerna beskriver modellen ”bostad först” som att man först tillgodoser den grundläggande rätten till egen bostad, vilket möjliggör att andra åtgärder ska lyckas. Partistyrelsen delar i stort motionärernas åsikter – det behövs ett förbättrat boendestöd för att minska hemlösheten. Det svåra är inte att ordna lägenhet åt hemlösa, utan att de ska lyckas behålla dem. Det handlar om samordnade insatser från psykiatri, missbruksvård och socialtjänst, tillgång till meningsfull sysselsättning på dagarna och god tillgång på all vård som behövs, i enlighet med ”bostad först”-konceptet. Eftersom Folkpartiet redan driver frågan föreslår partistyrelsen att **motion F3 ska anses besvarad**.

I **motion F4** föreslår motionären att krav ska läggas på kommunerna för att lösa problemen med hemlösheten. Det innebär att kommunerna ska bygga särskilda ”störningsboenden” inom ett år där personer som inte kan bo i en vanlig lägenhet ska kunna leva. Som nämnts ovan är bostäder till hemlösa en viktig fråga, däremot anser partistyrelsen inte att det är möjligt att kommunerna ska lösa alla problem med hemlöshet inom ett år. Partistyrelsen föreslår därför att **motion F4 avstyrks**.

I **motion F5 yrkande 1** föreslår länsförbundet i Norrbottens län att kommunerna ska vara skyldiga att lämna kompensation till en person när han eller hon inte har fått bistånd enligt 4 kap. 1 eller 2 § socialtjänstlagen (2001:453) inom skälig tid eller i enlighet med ett beslut av socialnämnden eller ett avgörande av en domstol, eller när socialnämnden inte har fullgjort en garanti som lämnats till personen att inom en viss tid eller på ett visst sätt tillhandahålla bistånd enligt 4 kap. 1 eller 2 § socialtjänstlagen. I **motion F5 yrkande 2** föreslår motionärerna att kommunerna ska utse vilken nämnd som är ansvarig för detta och anta riktlinjer hur kompensation ska utges, vilka belopp och hur långt tillbaka i tiden som kompensation ska ges för olika brister i utförandet av biståndsinsatsen.

Partistyrelsen erfar att många äldre personer som är i behov av insatser inom äldreomsorgen, av olika skäl, har svårt att framföra kritik och hävda sin rätt. Vår uppfattning är att lagstiftningen ska vara tydlig: individens behov ska respekteras. Det är oacceptabelt att människor i utsatta situationer tvingas vänta på stöd eller boende som de enligt biståndsbeslut eller domstolsbeslut har rätt till. Sedan 2006 kan kommunen åläggas en avgift om den inte verkställer ett beslut eller en dom enligt socialtjänstlagen om bistånd inom skälig tid. Den särskilda avgiften, sanktionsavgiften, tillfaller dock staten. Vi har från Folkpartiets sida ansett att det finns behov av att ytterligare förstärka kommunernas incitament att åtgärda brister vid genomförandet av olika insatser och kompensera den enskilde när kommunen inte lever upp till sina åtaganden. Vi har därför varit pådrivande för den lagändring som genomfördes den 1 januari 2011 i lagen(2009:47) om vissa kommunala befogenheter som därutöver ger kommunerna befogenhet att ge kompensation direkt till den enskilde. Det kan till exempel gälla i en situation när kommunen inte har gett en äldre person plats i äldreboende inom skälig tid. Möjligheten att ge ekonomisk kompensation till den enskilde kan också kopplas till åtaganden i en kommunal värdighetsgaranti. Det är dock frivilligt för kommunen att tillämpa möjligheten till kompensation direkt till enskilda.

Partistyrelsen ser i dagsläget inte behov av skärpningar av lagen, då lagändringen är ny. Vi kommer noga att följa om och hur bestämmelsen kommer att användas i kommunerna. Partistyrelsen föreslår med hänvisning till ovanstående att **motion F5 avslås**.

I **motion F6** föreslår kommunföreningen i Malmö kommun att landsmötet beslutar att säga ja till alkoholförsäljning i licensierade privata butiker. De anför att monopol vid försäljning är principiellt fel samt att det måste finnas utrymmer för individuellt ansvarstagande inom alkoholpolitiken. Partistyrelsen anser att Folkpartiet även i fortsättningen ska driva en restriktiv och solidarisk alkoholpolitik. Folkhälsan ska vara den vägledande aspekten i vår politik på området. Vi försvarar därför det svenska detaljhandelsmonopol som Systembolaget har utifrån folkhälsoaspekten. Att släppa alkoholförsäljningen fritt i licensbutiker skulle undergräva den svenska alkoholpolitiken och folkhälsoarbetet i landet. Partistyrelsen föreslår därför att **motion F6 ska avslås**.

Motionerna **F7, F8 och F9** behandlar gårdsförsäljning av alkohol. I **motion F7** föreslår länsförbundet i Skåne län att Folkpartiet ska verka för att gårdsförsäljning av egenproducerat vin ska vara tillåtet i Sverige. De menar att det går att förena en socialt ansvarstagande alkoholpolitik med en välkomnande syn på de entreprenörer som driver vingårdar i Sverige. Även i **motion F8** anser motionären att Folkpartiet ska verka för förändrad lagstiftning som möjliggör gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker i Sverige. Motionären skriver att detta är viktigt för turistnäringen i landet. I **motion F9** däremot vill motionärerna att landsmötet ska avvisa tanken på detaljhandel med alkoholdrycker vid sidan av det statliga detaljhandelsmonopolet, eftersom det skulle innebära att detaljhandelsmonopolet riskeras med allvarliga alkoholskador som följd.

2009 uttalade landsmötet att Folkpartiet ska avvakta utfallet av den rättsliga prövningen av den finska gårdsförsäljningen. Om den prövningen visar att gårdsförsäljningen av vin är förenligt med ett bibehållande av Systembolagets nuvarande försäljningsmonopol, kan Folkpartiet öppna för att gårdsförsäljning av vin ska tillåtas också i Sverige. Eftersom den rättsliga prövningen ännu inte har avslutats, föreligger inget skäl för Folkpartiet att förändra position i frågan. Två statliga utredningar har visat att gårdsförsäljning av enbart svenskproducerade alkoholdrycker skulle strida mot EU-rätten.

Vad gäller gårdsförsäljningsutredningen (SOU 2010:98) anser partistyrelsen att dess förslag inte är möjliga att genomföra. Ett eventuellt införande av gårdsförsäljning i Sverige måste därför utredas ytterligare, där en tänkbar lösning kan vara att underlätta försäljning av närproducerade drycker via medverkan från Systembolaget i en vidgad utformning jämfört med dagsläget. På det sättet skulle svenska gårdar kunna sälja sina produkter utan att det svenska detaljhandelsmonopolet hotas inom ramen för EU-rätten. Därmed föreslår partistyrelsen **att motion F7–F9 anses besvarade**.

Motionerna F10 och F11 behandlar passiv rökning. I **motion F10 yrkande 1** föreslår motionärerna att Folkpartiet ska verka för att förbjuda rökning på uteserveringar. I **motion F10 yrkande 2** vill motionärerna att Folkpartiet ska verka för ett förbud mot rökning på busstationer och tågperronger. I **motion F11** föreslår motionärerna att landsmötet ska uppdra åt partistyrelsen att utreda möjligheten och ta fram förslag på att göra det straffbart att utsätta barn för tobaksrök. De menar att tobaksrök inskränker barnens frihet och att det är rimligt att jämställa barns exponering för tobaksrök med barnmisshandel.

Partistyrelsen håller med om att passiv rökning är farligt. Den som andas in andras tobaksrök får i sig samma giftiga ämnen som rökaren själv, även om det är i mindre mängder. Det är klarlagt att passiv rökning kan orsaka lungcancer och hjärt-kärlsjukdomar. Röken förvärrar symtomen hos allergiker och astmatiker. Den kan också utlösa nya fall av astma, särskilt hos barn. Sedan den 1 juni 2005 är det förbjudet att röka på restauranger, caféer eller liknande utskänkningsställen. Det har också blivit vanligare att arbetsplatser förbjuder rökning, eller begränsar rökning till särskilda avdelningar, för att lindra den passiva rökningen. Regeringen har gett Folkhälsoinstitutet i uppdrag att granska om även vissa utomhusmiljöer ska göras rökfria, framför allt där barn vistas. Partistyrelsen vill avvakta rapporten innan den tar ställning. Det är också viktigt att eventuella förslag till ytterligare skärpningar även prövas utifrån frågan om vilka inskränkningar i den enskildes liv som det är nödvändigt för staten att reglera. Partistyrelsen anser därmed att **motion F10 ska anses besvarad**. Partistyrelsen anser däremot inte att det är rimligt att jämföra barns exponering för tobaksrök är jämförligt med barnmisshandel. **Motion F11 avstyrks** därför.

I **motion F12** lägger motionären ett antal förslag i många olika frågor. Utan att här utveckla argumentationen närmare anser partistyrelsen inte att mördare och pedofiler hör hemma i vården eller att kommunernas beskattningsrätt bör tas bort. Partistyrelsen föreslår därför att **motion F12 yrkande 1, 7 och 10–11 anses besvarade och att yrkande 2–6 samt 8–9 avslås**.

I **motion F13 yrkande 1** föreslår motionären att Folkpartiet ska verka för att den sociala tillsynen ska utvecklas utifrån det sociala arbetets förutsättningar. I **motion F13 yrkande 2** föreslår motionären att Folkpartiet ska verka för att den sociala tillsynen ska utövas av erfarna och kompetenta socionomer. I **motion F13 yrkande 3** föreslår motionären att Folkpartiet ska verka för att Socialstyrelsen förlägger fler kontor i Norrland för att uppnå god kvalitet och effektivitet i tillsynen.

Partistyrelsen konstaterar att tillsynsreformen, som innebär att tillsynen av socialtjänsten överflyttats till Socialstyrelsen, trädde i kraft den 1 januari 2010 och att den därmed fortfarande är ny. Det är för tidigt att dra några långtgående slutsatser om kvaliteten i tillsynen och vilka effekter som reformen har fått. Vår uppfattning är dock att förutsättningarna för en skarp tillsyn har förbättrats. Genom de ökade möjligheterna till en nationellt sammanhållen tillsyn, i Socialstyrelsens regi, får ansvariga på alla nivåer en bättre överblick över förutsättningar och problem. När det gäller bemanning, organisering och lokalisering av tillsynen anser partistyrelsen att det är en fråga för Socialstyrelsen som ansvarig myndighet. Vi förutsätter att myndigheten signalerar till regeringen om resurserna för tillsynen är otillräckliga eller om andra politiska åtgärder behöver vidtas för att se till att tillsynen över socialtjänsten fungerar tillfredsställande. Partistyrelsen **föreslår att motion F13 därmed anses besvarad.**

Hälso- och sjukvårdsfrågor

Motion F14–F50 samt E55 yrkande 2–3

I **motion F14 yrkande 1** föreslår Folkpartiets länsförbund i Södermanlands län att landsmötet beslutar att Folkpartiet ska verka för att en genomgripande översyn av rådande principer för prioritering inom hälso- och sjukvården genomförs. I **motion F14 yrkande 2** föreslår motionärerna att landsmötet beslutar att Folkpartiet ska verka för att en framtida översyn av prioriteringsprinciperna inkluderar kriterier och principer för generella begränsningar av det offentliga åtagandet. I **motion F14 yrkande 3** föreslår motionärerna att landsmötet beslutar att Folkpartiet ska verka för att kostnadseffektivitetsprincipen skärps för att kunna appliceras vid val mellan olika typer av behandlingsalternativ.

Partistyrelsen anser att arbetet med prioriteringar är viktigt i en värld med ändliga resurser. För ett par år sedan presenterade Prioriteringscentrum ett förslag till en omformulering av den etiska plattformen för prioriteringsbeslut inom hälso- och sjukvården, som bland annat innebär att kostnadseffektivitetsprincipen, behovsprincipen, solidaritetsprincipen samt den i förslaget införda ansvarsprincipen initialt ges samma etiska status. Avvägningar mellan principerna ska sedan göras från fall till fall.

Även Socialstyrelsen har föreslagit att en genomgripande översyn och omarbetning av rådande principer för prioritering inom hälso- och sjukvården borde göras. Bland annat föreslog de att de fyra prioriteringsgrupperna ska utgå eller omarbetas kraftigt. Statens medicinsk-etiska råd (Smer) tog sig sedan an frågan och överlämnade en skrivelse till regeringen 2009 där rådet diskuterade och problematiserade Prioriteringscentrums förslag till ny etisk plattform. Smer avvisar Prioriteringscentrums förslag om en omarbetning av den etiska plattformen. Nuvarande värdegrund för prioriteringsbeslut bör i stället fortsätta att gälla och resurser bör läggas på att aktivera plattformen. I detta fall har Folkpartiet ställt sig på Smers sida.

Partistyrelsen anser att det här är mycket viktiga frågor och Folkpartiet ämnar fortsätta diskutera dem inom ramen för allianssamarbetet. Partistyrelsen anser att **motion F14 med detta kan anses besvarad**.

I **motion F15** yrkar motionärerna att landsmötet ger partistyrelsen i uppgift att ta fram ett förslag på nationell patientpeng. De menar att en nationell vårdpeng skulle öka patientmakten genom att patienter fritt kan söka vård var i landet man så önskar. I **motion F16** diskuterar motionären i fyra yrkanden en skyldighet för landsting, kommun och region att respektera patientens val av driftsform vid upphandlingar.

Partistyrelsen delar motionärernas positiva syn på valfrihet och patientmakt. Med en större valfrihet får medborgarna en mer lyhörd offentligt finansierad service. Fokus blir då den enskildes behov och önskemål. Genom att släppa in fler aktörer blir nytänkande och utveckling en naturlig del av verksamheten. Men valfriheten gagnar inte bara patienter och omsorgsbehövande, också för personalen ges större möj-

ligheter till utveckling, fler karriärvägar och kompetensutveckling. Vi menar att ett fritt val av välfärdstjänster ger ökad effektivitet. Sedan 2010 är det obligatoriskt för landsting att införa vårdvalssystem och tvingande att tillämpa lagen om valfrihetssystem (LOV). Det pågår ett samarbete mellan Sveriges kommuner och landsting (SKL) och regeringen för att ytterligare stärka valfriheten. Däremot är det inte aktuellt att införa en nationell vårdpeng. Landstingen är ansvariga för vården i Sverige – de står för finansiering och organisation. En vårdpeng skulle frångå det kommunala självstyret. Folkpartiet stödjer den väg som Alliansregeringen har valt: ökad valfrihet med LOV och möjlighet att söka vård i andra landsting med vårdgarantin.

De förslag att låta patienter styra över driftsform, som framförs i **motion F16**, är däremot inte förenlig med den valfrihet som nu skapats genom LOV och inte heller med de krav på upphandling som ställs inom LOU. En sådan vetorätt mot byte av driftsform, som motionären i praktiken föreslår, skulle kunna komma att krocka med den ökade valfrihet som LOV syftar till. Därför menar partistyrelsen att det nu prioriterade bör vara att genom LOV öka valfriheten för patienterna. Partistyrelsen **avstyrker därför motion F15 och F16.**

I **motion F17** föreslår motionärerna att Folkpartiet ska forma ett offensivt hälso- och sjukvårdsprogram som innebär fler vårdplatser, mer rehabilitering och förbättrade sjukvårdsprocesser och medicingenomgångar samt kommunala läkare som innebär färre återfall. De menar att åtgärder inte nödvändigtvis behöver kosta mer utan också sparar kostnader genom snabbare tillfrisknande. Slutligen är det viktigt med nytänkande kring ledning och styrning i hälsovården. I **motion F18** föreslår motionären att Folkpartiet ska driva på för en långsiktig planering av sjukvården i Sverige. Motionären menar att man kan långsiktigt besluta att lägga ner, slå ihop och finna andra lösningar betydligt friare än om man bara ser ett år framåt i taget.

Partistyrelsen delar självfallet intentionerna i dessa motioner; en vård i världsklass kräver långsiktig planering och en offensiv politik på området. Som ett led i arbetet med nytt partiprogram arbetar också en särskild arbetsgrupp för sjukvården, där dessa förslag kommer att beaktas. Partistyrelsen föreslår därmed att **motion F17** och **motion F18 kan anses besvarade**.

I **motion F19** föreslår motionären att primärvården ska överföras till kommunerna. Motionären menar att den förebyggande hälso- och sjukvården bör finnas nära medborgarna och att risken att hamna ”mellan stolarna” minskar med en kommunal primärvård. I **motion F20 yrkande 1** anser motionären däremot att staten ska överta driften av landets sjukhus. I **motion F20 yrkande 2** föreslår motionären att större regioner skapas för sjukhusanknuten sjukvård. Motionären menar att dagens sjukvård, som landstingen ansvarar för, inte hinner inte med i utveckling inom alla specialiteter. Partistyrelsen anser, som tidigare anförts, att sjukvårdens organisation är avgörande för dess kvalitet. Det är däremot inte aktuellt att staten tar över driften för sjukhusen eller att kommunerna tar över primärvården. Det vore stora och resurskrävande omställningar, som flyttar fokus från det viktiga kvalitetsarbetet till huvudmannaskapsfrågor. I stället för en uppslitande strid om detta anser partistyrelsen att det viktiga är att fortsätta förbättra vårdens innehåll. I sammanhanget bör påminnas om att Folkpartiet stöder tanken på bildandet av regioner, vilket i de flesta fall betyder att dagens landsting slås samman. Detta just för att bland annat förbättra förutsättningarna för långsiktig planering och styrning av offentliga verksamheter inom regionen. Partistyrelsen **avstyrker därför motion F19 och F20**.

I **motion F21** föreslår motionärerna att Folkpartiet aktivt ska arbeta för att hälso- och sjukvårdslagens mål om en hälso- och sjukvård på lika villkor uppnås. De menar att olikheterna mellan landstingen beträffande vilken vård som ges är oacceptabel, att det kommunala självbestämmandet i praktiken är överordnat hälso- och sjukvårdslagen leder till stora skillnader mellan landstingen. Partistyrelsen delar i stora delar motionärernas problembeskrivning. Hälso- och sjukvården ska vara jämlik över hela landet, men är det inte. Jämlik vård handlar om att vården ska hålla en bra kvalitet för alla och att tillgängligheten ska vara god för både kvinnor och män, utrikesfödda och inrikesfödda oavsett ålder, bostadsort, utbildning och ekonomiska förutsättningar.

Alliansregeringen genomför nu ett arbete för att skapa en mer jämlik vård. Det handlar till exempel om de öppna jämförelser som till att synliggöra ojämlikheten i vården på ett helt nytt sätt. Samtidigt är inte likriktning av vården önskvärd; det är inte alltid helt självklart vilken som är den bästa behandlingen. Genom att ge landstingen ett utrymme att göra egna bedömningar går det att, genom jämförelser av behandlingarnas utfall, förbättra vården och patienternas välbefinnande. När det väl är sagt kommer det att kräva fler skarpa förslag för att skapa en jämlik vård i Sverige. Som nämnts ovan har Folkpartiet tillsatt en arbetsgrupp som ska ta fram förslag till ett nytt sjukvårdsprogram. I detta arbete blir kampen för vård på lika villkor en viktig del. Partistyrelsen föreslår att **motion F21 därmed kan anses besvarad**.

I **motion F22** föreslår motionärerna att Folkpartiet arbetar för ett statligt övertagande av ansvar för ambulanshelikopterverksamheten. De anför att det i många länder finns ett övergripande statligt ansvar för helikopterambulanserna. Med ett nationellt ansvar för de luftburna sjuktransporterna får alla personer i landet, oavsett var de bor, tillgång till snabb sjukvård. Partistyrelsen utgångspunkt är att alla människor i vårt land ska ha tillgång till bästa möjliga vård. Men varje landsting har det övergripande ansvaret för hälso- och sjukvården inom sitt område. Staten bedriver varken sjukvård eller transportverksamhet å landstingens vägnar. Partistyrelsen anser inte att denna fråga, som gäller struktur och organisation av transporter, skiljer sig inte från övrig hälso- och sjukvård på ett sådant sätt att det skulle motivera att frångå landstingens ansvar för styrning och finansiering. SKL samordnar ett nationellt projekt som ska fram ett beslutsunderlag om samverkan avseende luftburen ambulanssjukvård mellan landsting, stat och kommunal räddningstjänst. Detta är någonting som partistyrelsen välkomnar. Mot bakgrund av det som ovan framförts yrkar **partistyrelsen avslag på motion F22**.

I **motion F23** föreslår motionärerna att Folkpartiet tar initiativ till försöksverksamhet med anhörigstödjare på akutmottagningar. De skriver att en pilotstudie har visat vikten av att det på en akutmottagning finns en stödperson som kan se till att anhörigas behov tillgodoses och att stödpersonen är utbildad för ändamålet. I **motion F24** föreslår motionärerna att Folkpartiet tar initiativ till en utredning av den utbildning som ges i coachning och sorgeterapi. De anför att det inte finns någon tillsynsverksamhet för dessa verksamheter, trots att det både vid coachning och vid sorgeterapi finns risk för att sårbara personer utsätts för en behandling som de kan ta

skada av. Partistyrelsen anser att motionärerna tar upp viktiga frågor. I en situation då resurserna är begränsade måste sjukvården prioritera de med störst behov. Anhöriga har inget eget behov av sjukvård, däremot kan de befinna sig i en svår situation efter ett dödsfall. Som motionärerna påpekar finns framgångsrika försök där undersköterskor både akut och senare ger anhöriga stöd i sitt sorgearbete. Det är bra att dessa verksamheter finns och partistyrelsen uppmanar alla våra landstingspolitiker att arbeta för att fler sjukhus ger stöd till de anhöriga. Det kan också finnas behov av en översyn av utbildningarna i coachning och sorgeterapi. Den bör i så fall genomföras av en myndighet på området. Partistyrelsen föreslår att **motion F23 och motion F24 kan anses besvarade**.

I **motion F25** föreslår motionärerna att en statlig funktion för lotsning och koordinering av vård ska införas. Dessa vårdlotsar ska ha som ansvar att hålla kontakt med vårdtagare och försvara deras intressen. Partistyrelsen delar motionärens åsikt att det är viktigt att stärka patienternas ställning i vården. Folkpartiet verkar för att säkerställa att patienterna ges möjlighet till delaktighet och självbestämmande i kontakterna med hälso- och sjukvården. Alliansregeringen har tagit flera viktiga initiativ, till exempel utredning om en sammanhållen patientlagstiftning och en stärkt valfrihet. Patienter har också numera rätt till en samordnare, en så kallad fast vårdkontakt, om detta behövs för patientens trygghet, säkerhet och kontinuitet i vården. Om något landsting vill gå längre för att ytterligare stärka patienternas ställning genom så kallade vårdlotsar ser vi positivt på detta, men partistyrelsen anser inte att det bör finnas någon statlig funktion. Partistyrelsen föreslår därför att **motion F25 kan anses besvarad**.

I **motion F26** föreslår motionärerna att Folkpartiet verkar för att lagen ändras så att anställda inom färdtjänstverksamhet omfattas av den tystnadsplikt som gäller för anställda inom vård och omsorg. Partistyrelsen erfar att det redan finns en omfattade sekretess inom färdtjänsten. Sekretessen gäller om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon honom närstående lider men. Sekretess i ärende om färdtjänst och riksfärdtjänst gäller för alla uppgifter om enskilds personliga förhållanden. Sekretessen i färdtjänsten och riksfärdtjänsten gäller på samma sätt hos en kommunal nämnd som hos en trafikhuvudman och även om den sistnämnda är ett aktiebolag. All information som rör den enskilde ska därför hanteras på ett säkert sätt. Partistyrelsen föreslår **att motion F26 med det kan anses besvarad**.

I **motion F27 yrkande 1** föreslås att människor med funktionsnedsättningar och kroniska sjukdomar i första hand får ha specialistenheter att vända sig till för eftervård samt, **i yrkande 2**, att medicinering och hjälpmedel ska skötas via dessa specialistenheter. Partistyrelsen delar motionärernas uppfattning att det är viktigt att den som har det medicinska ansvaret för en patient med en kronisk sjukdom eller en funktionsnedsättning har adekvata kunskaper för det. I många fall kan det krävas specialistkunskaper. Det är också viktigt att kroniskt sjuka patienter får kontinuitet i sina vårdkontakter på mottagningen. Folkpartiet strävar efter att den enskilda patienten ska ha ett så fritt vårdval som möjligt också i specialistvården. Partistyrelsen föreslår **att motion F27 anses besvarad**.

I **motion F28** föreslår motionären att tandläkare ska åläggas att utfärda tandkort till sina patienter och att överlämna sin dokumentation till patienten, när denne så vill. I **motion F29 yrkande 1** föreslår motionären att Folkpartiet tydligt tar ställning för att det är individen som äger informationen om sig själv som patient. I **yrkande 2** föreslår samma motionär att Folkpartiet arbetar för att utreda vilken teknik som är lämplig att använda för att individen ska förfoga och äga sin patientinformation. Motionären anför att individen ska få rätt att bestämma vem som får hantera dessa uppgifter – som exempelvis ska kunna lagras på ett chip på legitimation. I **motion F30** föreslår motionärerna att Folkpartiet ska verka för en lagstiftning som ger individen rätt att få tillgång till sin egen sjukjournal via internet. De menar att informationen ska vara mer lättillgänglig för patienten. I **motion F31** föreslår motionärerna att landsmötet uttalar att barnanpassade läkemedelsmoduler ska vara ett krav i landstingens journalsystem.

Partistyrelsen anser att motionärerna tar upp frågor som är principiellt viktiga för en liberal och som rör såväl integritet som patientens ställning i vården. Patienten har enligt patientdatalagen rätt att få tillgång till sin egen journalinformation. I dag är det dock endast några enstaka landsting som erbjuder den möjligheten elektroniskt. Det är inte acceptabelt. Att patienten har elektronisk tillgång till sin egen journal skapar ökade förutsättningar för den enskilde att följa upp sin egen hälsosituation och gör hälso- och sjukvården mer öppen. Om patienten kan samla olika journaler från olika vårdgivare kan patienten skapa ett ”eget rum på nätet” men också smidigt kommunicera med vården.

Tillgång till säker och relevant information är en viktig faktor för bra vård. Den moderna informationsteknologin ger stora möjligheter att öka patienternas insyn och delaktighet i de insatser som pågår. Också personalen arbete kan förbättras genom användarvänliga beslutsstöd där information presenteras begripligt och finns tillgängligt när livsviktiga beslut ska fattas. Det pågår arbete med att stärka all användning av informations- och kommunikationsteknologi inom vård och omsorg och utveckla fler personliga tjänster. Exempel är elektroniska patientjournaler, elektroniska recept och webbportaler med hälsoinformation riktad till invånarna.

Vi sympatiserar med tankegångarna i **motion F29**, men vill problematisera frågan om äganderätten till patientens journal. Informationen i patientjournalen är ett viktigt arbetsredskap för hälso- och sjukvårdspersonalen och en äganderätt för patienten till journalen skulle kunna innebära risker för patientsäkerheten i sjukvården. Det är också viktigt att understryka att informationen i patientjournalen är viktig också i situationer när hälso- och sjukvårdspersonals agerande ifrågasätts. För tillsynen och uppföljningen av sjukvården måste den verksamhet som bedriver hälso- och sjukvård ha dokumentation som styrker hur sjukvården har skötts och personal har agerat. Att inte ha tillgång till information om patienten i en situation där en anställd kanske riskerar att förlora sin legitimation vore inte rättssäkert. Det finns dock anledning att se om patientens kontroll över den egna journalen kan stärkas ytterligare. En statlig utredning har fått i uppdrag av regeringen att bland annat undersöka hur patientens tillgång till sin egen journal via nätet kan påskyndas och underlättas. Utredningen ska också undersöka om det finns behov av att ytterligare stärka patientens kontroll över den egna journalen samt föreslå praktiska och tekniska lösningar som möjliggör för patienten att utöva sin rätt att spärra hela eller enskilda delar av den egna journalen i förhållande till andra vårdenheter.

Mot bakgrund av de insatser som redan pågår inom området föreslår partistyrelsen att **motion F28 avslås och att motion F29–F31 anses besvarade**.

Partistyrelsen övergår nu till ett antal motioner som särskilt berör hälso- och sjukvård för äldre. I **motion F32** föreslås att man skapar snabbspår för äldre i vården så att de inte behöver belasta akutmottagningen, vilket minskar lidandet och sänker vårdkostnaderna.

Partistyrelsen anser att motionären pekar på ett av de mest angelägna förbättringsområdena inom hälso- och sjukvården och äldrevården. Vi delar motionärens uppfattning att det behövs särskilda lösningar i sjukvården för att möta de mest sjuka äldres behov. När den äldre behöver sluten vård ska hon eller han kunna föras i ambulans direkt till en geriatrisk klinik i stället för att hamna på en akutmottagning.

Folkpartiet är starkt pådrivande i den satsning på en sammanhållen vård för de mest sjuka äldre som regeringen tillsammans med Sveriges kommuner och landsting gör under den här mandatperioden. Målet är att få omsorgen och vården i form av hemsjukvård, äldreomsorg, vårdcentraler och sjukhus att samverka bättre kring de äldre. Det är en viktig uppgift för Folkpartiet att, såväl i regering och riksdag som i kommuner och landsting, se till att de mest sjuka äldre får ett omhändertagande i sjukvården och omsorgen som är anpassat till deras behov. Partistyrelsen föreslår att **motion F32 därmed anses besvarad**.

I **motion F33 yrkande 1** föreslås att första linjens hälso- och sjukvård till äldre leds av äldresjuksköterskor och apotekare som stöd och avlastning av läkare från vardagsbeslut om läkemedel. I **motion F33 yrkande 2** framhålls att fler kompetenser vid diagnos och behandling inklusive läkemedelsförskrivning är lösningar som skulle göra den äldres livskvalitet och läkemedelsterapi bättre.

Partistyrelsen anser att det är patientens läkare som ska vara ansvarig för läkemedelsbehandlingen. Vi delar inte motionärernas uppfattning det vore bra att rucka på den principen. I Folkpartiets äldrepolitiska program, som antogs på landsmötet 2009, slog vi fast vikten av att en enda läkare har helhetsansvaret för den äldres medicinska behandling. Partistyrelsen håller däremot med motionärerna i deras andra yrkande om att det är angeläget att ta tillvara apotekarnas kompetens. Ansvarig läkare måste få förskrivarstöd och i sitt uppdrag ha krav på regelbunden utvärdering och omprövning av läkemedelsbehandlingen.

Läkemedelsbehandling av äldre är fortsatt ett allvarligt problem. Omkring 30 procent av alla äldre som läggs in akut på sjukhus gör det till följd av läkemedelsbiverkningar, enligt Socialstyrelsen. I början av juni 2011 presenterade Socialstyrelsen förslag till skärpta föreskrifter, som bland annat innebär att varje vårdgivare ska vara skyldig att erbjuda läkemedelsavstämningar för äldre patienter som har minst fem läkemedel.

Patienten ska därefter ges en aktuell läkemedelslista att ha med sig nästa gång han eller hon söker vård. Den äldre ska också erbjudas läkemedelsavstämningar om hälso- och sjukvårdspersonalen misstänker att han eller hon har drabbats av problem på grund av felaktig medicinering. Om en avstämning visar att en äldre persons problem beror på läkemedel ska en särskild systematisk läkemedelsgenomgång göras. Varje vårdgivare ska vidare vara skyldig att erbjuda läkemedelsgenomgångar till de patienter som har konstaterade läkemedelsrelaterade problem. Slutligen ska läkemedelsberättelser upprättas när en äldre person skrivs ut från sluten vård och innehålla uppgifter om vilka förändringar av ordinationen som har gjorts under vårdtiden. Läkemedelsberättelsen skickas till den vårdgivare som ska fortsätta vården av patienten. Partistyrelsen anser att skärpta föreskrifter kan bidra till en bättre vård för multisjuka äldre. Partistyrelsen **föreslår därmed att motion F33 yrkande 1 avslås och yrkande 2 anses besvarat**.

I **motion F34** yrkas att Folkpartiet ska arbeta för att svenska läkare vid behandling av i synnerhet kvinnliga patienter som söker för en fysisk åkomma tar patienterna på allvar och inte behandlar åkomman som om den vore en psykisk åkomma som depression eller stress. Partistyrelsen vill framhålla att det alltid är läkarens ansvar att ställa en korrekt diagnos, ge adekvat behandling samt att behandla alla patienter lika, utan diskriminering. De felaktigheter som beskrivs i motionen ska, enligt patientsäkerhetslagen, anmälas till Socialstyrelsen. En analys ska göras av orsakerna till felen och adekvata åtgärder vidtas för att förebygga upprepning. Partistyrelsen vill dock framhålla att det inte är en politisk uppgift att ta ställning till läkares medicinska diagnoser eller behandlingar, utan det är en uppgift för den medicinska professionen och dess tillsynsmyndighet. Partistyrelsen **föreslår att motion F34 avslås**.

Två motioner tar upp frågan om mammografi för kvinnor som är 75 år eller äldre. I **motion F35 yrkande 1** föreslås att Folkpartiet ska driva frågan om att erbjuda mammografi till kvinnor äldre än 74 år. I motionens **yrkande 2** föreslås att Folkpartiet ska driva frågan om att erbjuda äldre kvinnor strålbehandling vid behandling av bröstcancer. I **yrkande 3** föreslås att Folkpartiet verkar för specialutbildning av personal för att bibehålla kompetensen inom radiologin. I **motion F36 yrkande 1** föreslås att Folkpartiet ska verka för att åldersdiskrimineringen inom bröstcancerområdet motverkas genom att kvinnor erbjuds mammografi även efter fyllda 75 år och genom att äldre kvinnor erbjuds behandling likvärdig den som ges yngre med samma sjukdomsbild. I motionens **yrkande 2** föreslås att Folkpartiet ska verka för att en ökad andel kvinnor över 65 år ska ingå i kliniska studier om behandling av bröstcancer. I **yrkande 3** föreslås att Folkpartiet ska verka för att information om mammografi utformas på nationell basis för att utgöra adekvat underlag för informerat samtycke.

Partistyrelsen vill först klargöra att det inte är en politisk uppgift att ta ställning vård- och behandlingsmetoder, utan det är en uppgift för den medicinska professionen och för expertmyndigheter som Socialstyrelsen. Däremot är det en politisk uppgift att uppmärksamma förhållanden som tyder på diskriminering i sjukvården. Hälso- och sjukvårdslagen slår fast att prioriteringar ska ske utifrån behov i sjukvården. Ingen diskriminering får förekomma i sjukvården, vare sig det gäller ålder, kön, etnisk bakgrund, sexuell läggning eller någon annan grund. En annan viktig princip är att sjukvården ska grundas på forskning och beprövad erfarenhet. Mot den bakgrunden finns det anledning att politiskt ställa frågan varför kvinnor över 75 år inte erbjuds mammografi, när forskningen visar att också äldre kvinnor har nytta av undersökningen.

Vi menar att det kan finnas anledning för Socialstyrelsen att se över sina rekommendationer om åldersgränserna för mammografi i de nationella riktlinjer för bröstcancersjukvården, för att säkerställa att de inte diskriminerar

äldre kvinnor i sjukvården. Landstingen finansierar en del klinisk patientnära forskning och studier om effekter av behandling av äldre kvinnor borde vara möjliga med stöd av bland annat kvalitetsregisterdata men det förutsätter att äldre kvinnor kommer till omfattande behandling där alla möjligheter prövas, vilket i dag inte sker i samma omfattning som för yngre kvinnor.

Det är också viktigt att det finns en medvetenhet hos Vetenskapsrådet, och andra offentliga huvudmän som finansierar klinisk forskning, om att den kliniska forskningens roll när det gäller att undanröja köns- eller åldersrelaterad diskriminering i sjukvården. När det gäller nationellt utformad information om mammografi har Sveriges kommuner och landsting, som ett led i arbetet med den nationella cancerstrategin som tagits fram tillsammans med regeringen, utvecklat särskilda temasidor om cancer på www.1177.se, som är landstingens och regionernas gemensamma webbplats för råd om vård. Där finns nationell patientinriktad information om mammografi. Fördelen med digital information är förstås att den kan hållas ständigt aktuell och når brett. Webbplatsens information kan också fås på en rad olika språk.

När det gäller kompetensförsörjningen av specialistläkare inom radiologi kan vi konstatera att antalet läkare inom den svenska hälso- och sjukvården kontinuerligt ökar sedan flera år tillbaka. (Frågan om läkarutbildningen behandlas också senare i detta avsnitt i samband med motionerna F40–F41 och E55 yrkande 2–3.) Ökningen har årligen varit procentuellt större än befolkningsökningen. Trots det råder det brist på läkare inom vissa specialiteter, såsom radiologi. Det är angeläget att landstingen och regionerna beaktar såväl nuvarande som framtida rekryteringsbehov av specialistutbildade läkare vid sin planering av ST-tjänster. Partistyrelsen **föreslår därmed att motion F35 yrkande 1 bifalls och att yrkandena 2 och 3 anses besvarade samt att motion F36 yrkande 1 bifalls och yrkandena 2 och 3 anses besvarade.**

Motion F37 handlar om benskörhet, och där yrkas att Folkpartiet liberalerna ska verka för att kvinnor med riskfaktorer (hög ålder, rökare och kvinnor med tidigare frakturer) ska utredas och behandlas. Partistyrelsen delar motionärernas uppfattning att benskörhet är ett folkhälsoproblem. Enligt Socialstyrelsen riskerar varannan kvinna och var fjärde man att under sin livstid råka ut för frakturer på grund av benskörhet.

Socialstyrelsen har under 2010 tagit fram förslag till nationella riktlinjer för utredning, vård och behandling av rörelseorganens sjukdomar, däribland benskörhet. En slutlig version av riktlinjerna ges ut hösten 2011. Myndigheten konstaterar att det är ett område där behovet av vägledning är stort på grund av att det finns praxisskillnader, kontroversiella frågor eller behov av kvalitetsutveckling. De nationella riktlinjerna är avsedda som stöd vid prioriteringar och ger vägledning om vilka behandlingar och metoder som vårdgivarna bör satsa resurser på.

När det gäller riktlinjerna för utredning och behandling av patienter med benskörhet beräknar Socialstyrelsen att åtgärderna kan ge en sammanlagd kostnadsminskning på närmare 200 miljoner kronor per år. Kostnaderna för förebyggande läkemedelsbehandling beräknas öka med 70 miljoner kronor på kort sikt men på lång sikt beräknas minskningen av antalet frakturer ge en kostnadsminskning på cirka 270 miljoner kronor. Att förebygga frakturer vid benskörhet genom rätt åtgärder minskar inte bara enskilda människor lidande utan är också bra för samhället i stort. Partistyrelsen föreslår att **motion F37 därmed anses besvarad**.

Flera motioner tar upp personal- och kompetensfrågor inom hälso- och sjukvården. I **motion F38** föreslås att Folkpartiet liberalerna ska ta initiativ för att förändra möjligheterna till vidareutbildning från undersköterska till sjuksköterska så att flerårig undersköterskeerfarenhet ger kortare fortbildning och bättre löneutveckling. Partistyrelsens bedömning är att att det är en strategiskt viktig fråga för både sjukvården och den kommunala äldreomsorgen att kunna rekytera kunnig personal.

I många yrken inom vård och omsorg saknas karriärmöjligheter både när det gäller lön och arbetsuppgifter. En viktig nyckel är hur landsting och kommuner agerar som arbetsgivare så att det är attraktivt att arbeta inom vård och omsorg. Det måste finnas karriärvägar för den som vill utvecklas i yrket som undersköterska. Det måste finnas en mångfald av arbetsgivare inom vård och omsorg. Och det måste finnas inflytande för personalen i det dagliga arbetet. Under den innevarande mandatperioden gör regeringen en kompetenssatsning på personalen inom äldreomsorgen i form av det så kallade Omvårdnadslyftet. Omvårdnadslyftet syftar till att stärka både den grundläggande kompetensen för undersköterskor och vårdbiträden och den kompetens som behövs för specialiserade uppgifter. Partistyrelsen välkomnar den satsningen, men tror att ytterligare åtgärder måste till för att rekrytera och behålla kompetent personal i vård och omsorg.

Partistyrelsen har tillsatt två arbetsgrupper, den sjukvårdspolitiska arbetsgruppen och den äldrepolitiska arbetsgruppen, vars uppdrag berör dessa frågor. Partistyrelsen vill inte föregripa dessa arbetsgruppers arbete som ska vara klart i december 2011. Partistyrelsen **föreslår att motion F38 därmed anses besvarad**.

I **motion F39** föreslås att Folkpartiet arbetar för att personal i vården och omsorgen med ansvar för sårbehandling har adekvat utbildning för att förebygga sår och i effektiv sårbehandling. Partistyrelsen delar motionärernas uppfattning att det är angeläget med en effektiv sårbehandling för att minska patienters lidande och använda sjukvårdens resurser så effektivt som möjligt. Ett hälsoekonomiskt synsätt måste kunna användas vid upphandlingar för att säkra en god behandling. Vi anser dock inte att det är en uppgift för oss som politiskt parti att agera när det gäller kunskaper om sårbehandling, utan menar att det främst är en uppgift för den medicinska professionen, expertmyndigheter som Socialstyrelsen och utbildningsanordnarna för vårdutbildningarna. Partistyrelsen **föreslår därmed att motion F39 anses besvarad.**

Tre motioner, **E55 yrkande 2–3 samt F40 och F41**, tar upp frågor som berör utbildning av läkare. I **motion E55** menar motionären att det råder brist på läkare i många specialiteter, runt om i landet, och en ökad stimulering att välja specialiseringar där det råder brist på läkare (**yrkande 2**) och att tiderna innan läkare utbildade i andra länder kan praktisera sitt yrke i Sverige bör kortas (**yrkande 3**). I **motion F40** beskrivs den komplicerade situationen för många yngre läkare som har svårt att få en fast anställning som medger specialisering på de villkor som är avsikten i dagens system utan tvingas rotera mellan många korta anställningar i klinisk praktik och ofta med bristfällig handledning, så kallad ”gråblockning”. Motionären föreslår dels att nyutbildade läkare ska garanteras sammanhållen tjänstgöring inom ett landsting under specialistutbildningstiden och dels att landsmö-

tet ska uppmana folkpartistiska landstingspolitiker att verka för detta. I **motion F41 yrkande 1** föreslår motionärerna att specialistutbildningarna ska styras till bristyrkena. I **motion F41 yrkande 2** yrkar motionärerna att staten av kvalitetsskäl ska följa upp produktionen på teamnivå (läkare–assisterande personal).

Med anledning av motionerna vill partistyrelsen framhålla att läkarutbildningen skiljer sig från nästan alla andra akademiska utbildningar på flera sätt. Dels är utbildningen lång och omfattande och dels är de medicinska yrkena omfattade av speciella villkor som påverkar arbetsmarknaden för de färdigutbildade läkarna. Även om de offentliga monopolen inom vården nu är brutna och det finns en större mångfald av arbetsgivare än tidigare, är sektorn som helhet ännu övergripande styrd av politiska beslut. Ansvaret för att tillgodose allmänhetens behov av medicinsk vård är en central politisk angelägenhet. Därför måste det allmänna även ta på sig ett stort ansvar för den samlade situationen under utbildning, praktik, AT-tjänstgöring och specialistutbildning.

Generellt råder ingen läkarbrist i Sverige och även om stora pensionsavgångar väntar hotar antalet läkare per invånare inte att sjunka märkbart över tiden. Tvärtom har antalet läkare i Sverige trendmässigt ökat och antas fortsätta göra det, trots stora pensionsavgångar. Detta gäller även antalet specialistläkare generellt sett. Det finns dock brister inom vissa specialiteter, bland annat allmänmedicin och geriatrik, liksom inom anestesiologi och vissa specialiseringar inom invärtesmedicin. Det finns även regionala underskott på sökande till lediga läkartjänster. Det tycks också som fler utbildade läkare övergår till sysselsättningar utanför hälso- och sjukvårdssektorn. Långsiktigt ser vi alltså att en stor del av den förväntade generella nettoökningen av antalet läkare har intecknats. Detta talar för att antalet läkare måste kunna fortsätta öka, för att brister inte ska uppstå.

Problemen måste motverkas med förändringar i systemet med utbildning och praktiktjänstgöring efter den grundläggande läkarutbildningen. Alla parter är idag i princip överens om att undvika så kallad ”gråblockning”, men det sker ändå. Ökade ansträngningar bör därför göras för att skapa fler platser för ST-tjänstgöring i privata vårdföretag, så länge dessa har en specialinriktning som är lämplig och personal som kan ta på sig handledning under tjänstgöringen. Partistyrelsen håller med motionären i **motion F40** om att landstingen behöver ta ett större ansvar – både som arbetsgivare och som part mot privata vårdföretag – för att undvika så kallad ”gråblockning”.

Idag sker inte tillräcklig samordning mellan landsting avseende ST-platser för att täcka landets samlade långsiktiga behov. Det gäller inte enbart läkare utan även andra specialisttjänster inom vården, t.ex. barnmorskor och operationssjuksköterskor med mera. Sedan 2004 tar Socialstyrelsen fram årliga uppföljningar av personalstatistik för nyckelkompetenser inom hälso- och sjukvårdsområdet. Vart tredje år görs även långsiktsprognoser där bland annat åldersstrukturen inom yrkesgrupperna studeras. Detta görs inom det så kallade nationella planeringsstödet (NPS). Den typen av långsiktiga underlag och en mer samordnad planeringsprocess, kan även få en betydelse när det gäller att vägleda läkarstuderande i vilka specialiseringar de kommer att finnas störst efterfrågan på i framtiden.

När det gäller utomlands utbildade läkares möjligheter att få svensk läkarexamen utfärdad, så lade regeringen i proposition ”Gränslös kunskap – högskolan i globaliseringens tid” (prop. 2008/09:175) ett antal förslag för en mer effektiv ordning för att bedöma hälso- och sjukvårdsutbildningar från tredje land. En utvärdering av Riksrevisionen (rapport 2011:16) pekar dock på en del återstående problem. Ett av dessa är svårigheter för målgruppen att få korrekt information samt att bristande språkkunskaper gör det svårt för många att genomgå de kompletterande utbildningar som finns. Det är ännu för tidigt att bedöma om den ändrade ordningen för mottagande och överflyttning av ansvar till länsstyrelserna respektive Arbetsförmedlingen kommer att åtgärda dessa kvarvarande brister eller om ytterligare initiativ behövs. Folkpartiet kommer att verka för att sjukvården så snabbt som möjligt kan ta tillvara den kompetens som läkare som utbildats utomlands har. En viktig uppgift för att påskynda möjligheten att snabbare erhålla svensk läkarexamen är att landstingen ökar antalet handledare.

Regeringen avser att ta initiativ till en översyn av läkarutbildningen. Mot den bakgrunden vore det olyckligt om Folkpartiets landsmöte föregrep denna översyn med detaljerade förslag till förändringar av utbildningens utformning eller innehåll. Med detta bör **motion F40 bifallas** samt **motion E55 yrkande 2 och 3 och motion F41 anses besvarade**.

Avslutningsvis i detta avsnitt tar partistyrelsen upp de motioner som mer specifikt berör olika diagnostyper, behandlingsformer eller patientgrupper, eller som på andra sätt behandlar särskilda frågor inom vårdområdet.

Ett flertal motioner tar upp frågor som berör transsexuellas och andra transpersoners hälsa och rättigheter, särskilt i förhållande till sjukvården. Även om samtliga yrkanden inte berör sjukvårdsfrågor tas de därför upp i ett sammanhang. **Motion F42** vill att Folkpartiet ska verka för att modernisera lagen om ändrad könstillhörighet, och särskilt reglerna om tvångssterilisering, som motionärerna menar inte hör hemma i ett demokratiskt och liberalt samhälle. I motionens andra yrkande föreslås att Folkpartiet ska verka för att motverka diskriminering av transsexuella. I **motion F45** föreslås att det allmänna ska vara skyldigt att utfärda nya intyg till transpersoner som bytt juridisk könstillhörighet (**yrkande 1**), att sådana nya intyg inte krocka med lagen om urkundsförfalskning (**yrkande 2**), att det utreds hur sådana intyg ska kunna utfärdas även om den ursprungliga utfärdaren inte längre finns (**yrkande 3**) och att den som enligt lag eller annan författning varit tvungen att utfärda ett ursprungligt intyg även ska vara skyldig att utfärda ett nytt intyg i de nya personuppgifterna till transpersoner som bytt juridisk könstillhörighet (**yrkande 4**).

Motion F44 behandlar vården för transpersoner i sammanlagt sex yrkanden. Det första yrkandet behandlar kompetens om transsexualism och könsidentitetsstörningar inom öppenvården. Det andra yrkandet handlar om att Socialstyrelsen bör utarbeta informationsmaterial om hur bland annat juridisk fastställelse går till och vart man kan vända sig. Vidare föreslås att Socialstyrelsen bör ta fram aktuella kunskapsöversikter, dels (**yrkande 3**) för utredning av personer med ospecificerad könsidentitetsstörning, dels (**yrkande 4**) för ett nationellt vårdprogram för transsexualism och könsidentitetsstörningar. I yrkande fem föreslås att behandling ska kunna ges även till personer som har en ospecificerad könsidentitetstörning och inte vill genomgå fullständig könskorrigering. Slutligen föreslås i det sjätte yrkandet att Socialstyrelsen ska sammanställa aktuell kunskap om för vilka

indikationer och under vilka förutsättningar som hormonbehandling ska kunna ges.

Motion F43 tar upp problematiken för minderåriga patienter med könsidentitetsstörningar. I motionens fem yrkanden föreslås att minderåriga över sexton år ska ha rätt att juridiskt byta kön utan målsmans tillstånd (**yrkande 1**), att minderåriga under 16 ska kunna göra det samma med målsmans tillstånd (**yrkande 2**), att minderåriga med könsidentitetsstörningar ska erhålla samma tillgång till medicinsk och kirurgisk vård som andra unga patienter (**yrkande 3**). Som en följd av detta, krävs i motionens fjärde yrkande att det ska bli tillåtet för minderåriga att genomgå könskorrigerande operationer. Slutligen i motionens femte yrkande föreslås att Socialstyrelsen tillsammans med SKL ska undersöka förutsättningarna att få till stånd ett till två regionala utrednings- och behandlingsteam för barn och ungdomar med könsidentitetsstörningar.

Motion F46, slutligen, går åt andra hållet och kräver dels att landsmötet uttalar: ”Att en person som kan föda barn inte får registrera sej som ’man’ strider inte nödvändigtvis mot liberalismens idé eller tron på allas lika värde, och kan inte heller rimligen betecknas som ’tvångssterilisering’, så länge ingen tvingas ’byta kön’.” Dels krävs, i motionens andra yrkande, att landsmtöet ska uppdra åt partistyrelsen att se över hbt-politiken, och då speciellt frågor om könsbyte, så att den inte genom omgörning av könsbegrepp och namnlag m.m. blir självförgörande och slår undan benen för partiets jämställdhetspolitik”.

Med anledning av dessa motioner vill partistyrelsen anföra att Folkpartiet sedan länge är ett av de partier som oftast och tydligast drivit transpersoners frågor framåt. Under Stockholm Pride 2010 presenterade Folkpartiet förslag om modernare lagstiftning för transsexuella och transpersoner. Vi delar motionärernas uppfattning att det är dags att slopa regeln att patienten måste vara steriliserad och inte får spara ägg eller spermier före operationen. Vi vill ta fasta på Socialstyrelsens utredningsförslag om hur sjukvårdens bemötande av transsexuella patienter kan förbättras, bland annat genom nya regionala utredningsteam. Vi vill vidare förtydliga namnlagen för att säkerställa att vuxna transsexuella och transpersoner har möjlighet att välja det förnamn de önskar. Folkpartiet har verkat för – och fortsätter att verka för – att motarbeta diskriminering av transpersoner. Partistyrelsen **föreslår att motion F42 bifalls**.

Transsexuella ungdomar och deras behov är en av de frågor som tas upp i motionerna. Såväl i Sverige som i andra länder där öppenheten för hbt-personer ökar finns en tydlig trend att individen tidigare i åldrarna kan sätta ord på sin sexualitet eller sin könsidentitet även när den bryter mot den av omgivningen förväntade. På den tid då lagen (1972:119) om fastställande av könstillhörighet i särskilda fall skrevs var synsättet annorlunda. Kunskapen och forskningen om transsexualism var ännu i sin linda och det fanns knappast en tanke på att låta den omfatta personer som ännu inte var myndiga. Även om lagen i sin skrivning förutsatte att sådana känslor kunde uppträda i yngre ålder antogs beslutet om att vilja byta kön behöva mogna fram under lång tid. Det har aldrig varit fråga om en medicinskt motiverad gräns utan har alltid handlat om det omgivande samhällets synsätt på vilken grad av mognad som bör krävas.

De minskande fördomarna om transsexualism gör att allt fler kommer ut som transpersoner, inför sig själva eller omgivningen, redan som ungdomar. Det är i sig mycket positivt att fler ungdomar vågar bryta tystnaden, och samhället har all anledning att uppmärksamma den ofta mycket utsatta situation som transungdomar befinner sig i. När transungdomar vittnar om det svåra psykiska lidande som ligger i att tvingas vänta på behandling finns det all anledning att lyssna mycket noggrant. Samtidigt är det också angeläget att beakta att den som är under arton år rättsligt sett är barn.

Partistyrelsen konstaterar att Socialstyrelsen tidigare i år har förespråkat att en översyn görs av regelverket och formerna för stöd till unga transsexuella. Partistyrelsen förutsätter att en sådan översyn kommer till stånd, och några ytterligare åtgärder från partiets sida bedöms inte påkallade i dagsläget. Partistyrelsen anser i stället att denna översyn bör inväntas. Med detta bör **motion F43 anses besvarad**.

Lagen om fastställande handlar huvudsakligen om personer som omfattas av endera av diagnoserna transsexualism eller intersexualism. I dag använder sig läkarvetenskapen av fler benämningar av vad man generellt kan benämna ”upplevd könsdysfori”. En brist i lagen är att dessa tillstånd inte alls omfattas och därför i hög grad står utanför möjligheten till exempelvis juridiskt könsbyte.

Detta påpekas i **motion F44** som vill bredda omfattningen av insatser till att även gälla andra transpersoner, eller personer med ospecificerad könsidentitetsproblematik. Även Socialstyrelsens utredning om vård för transsexuella och juridiskt fastställande av könsidentitet pekar på behovet av att behandling även ges till den som har ospecificerade könsidentitetsstörningar. Partistyrelsen menar att det finns mycket som talar för Socialstyrelsens förslag, som också har varit ute på remiss och fått ett positivt mottagande. I fråga om lagstiftningen anser partistyrelsen det självklart att lagens utformning inte ska lägga hinder i vägen för medicinskt befogade insatser till patienter endast för att en viss diagnosbestämning inte används. **Motion F44 yrkande 5 bör därför bifallas.** Partistyrelsen har sympati också för motionens övriga förslag men uppfattar att de initiativ som redan tagits av Socialstyrelsen ligger väl i linje med dem. Partistyrelsen **föreslår att yrkandena 1–4 samt 6 i motion F44 därmed anses besvarade**.

I **motion F45**, men även i brödtexten till **motion F42**, adresseras problemen kring att få fram tillfredställande intyg och betyg för en person som bytt kön. Folkpartiet har även här tidigare uttalat sitt principiella stöd för detta, under sådana förhållanden där det är möjligt och rimligt att kräva. Det finns dock komplikationer, som utredningar visat och som motionärerna själva beskriver. Ett sådant är hur man ska göra med exempelvis skolor som lagts ned eller då den individ (till exempel en arbetsgivare) som utfärdat ett intyg har avlidit.

Det framstår inte som möjligt att helt och fullt lösa dessa komplikationer på ett tillfredsställande sätt. Åtminstone inte lagstiftningsvägen – även andra vägar bör övervägas, som exempelvis möjligheten att utfärda notariserade intyg som ersättning för betyg eller liknande dokument.

När det gäller sådana intyg som utfärdats av det allmänna eller som följer av lag eller förordning att utgivaren är skyldig att utfärda är det redan sedan tidigare Folkpartiets mening att dessa i möjligaste mån ska kunna utfärdas på nytt, till samma person med nytt personnummer och namn efter ett könsbyte. **Det bör tillgodose motion F45 yrkande 1, 2 och 4, vilka därmed bör anses besvarade**. När det gäller

det tredje yrkandet kan partistyrelsen ansluta sig till att det bör utredas hur sådana förhållanden när utfärdaren har avlidit eller upphört ska hanteras. Det är dock inte säkert att en statlig utredning är bästa metoden, utan det kan lika gärna vara en dialog med branschorganisationer eller advokatväsendet som kan vara lämpligaste vägen. Även **motion F45 yrkande 3 föreslås därför anses besvarat**.

Avslutningsvis har partistyrelsen alltså att yttra sig över **motion F46**. Som kan utläsas av texten ovan delar inte partistyrelsen motionärens synsätt när det gäller transpersoner och tar avstånd från vissa i motionen förekommande formuleringar.

Som liberalt parti upprepar vi ofta att liberalismen utgår från individen. Det blir tydligt i det här sammanhanget. Partistyrelsen kan inte på några villkor instämma i att transpersoner skulle utgöra ett hot mot en liberal jämställdhetspolitik. Vidare finns det ingen rimlig anledning att hävda att ökade möjligheter för till exempel transsexuella att få erkännande för en djupt känd könsidentitet skulle påverka andra människors syn på sin egen könsidentitet. Trygga och fördomsfria människor känner sig knappast hotade av att andra människor tillåts sätta ord på sin egen identitet. Partistyrelsen vill med detta föreslå att **motion F46 avslås**.

Partistyrelsen övergår därefter till ett antal andra motioner som berör särskilda vårdfrågor m.m. I **motion F47 yrkande 1** föreslås att landsmötet uttalar att ”foster med Downs syndrom är inte mindre värda än andra foster och ska fridlysas vid samma ålder som de. Provocerade aborter på grund av kromosomantal ska inte underlättas mer av landstingen än aborter på grund av kön.”. I **motion F47 yrkande 2** föreslås att landsmötet ger partistyrelsen i uppdrag att se över abortlagstiftningen, så att inte foster med Downs syndrom uppfattas som mindre skyddsvärda genom att de får uppspåras med hjälpa av särskilda KUB-tester och avlivas även vid en ålder då andra foster är fridlysta.

Partistyrelsen vill inledningsvis framhålla att Folkpartiet värnar den svenska abortlagstiftningen och kvinnans rätt att själv fatta beslut om att göra abort. Kvinnan har, enligt svensk lagstiftning, rätt att själv besluta om abort till och med den artonde graviditetsveckan. Efter det får abort endast utföras om Socialstyrelsen har gett tillstånd baserat på att synnerliga skäl föreligger. Socialstyrelsen får inte ge tillstånd till abort om fostret antas vara livsdugligt utanför livmodern. Samma regler gäller oavsett vilket skäl kvinnan har till att vilja göra abort.

Fosterdiagnostik berör etiska värden som människosyn, människovärde och integritet. Det är viktigt att barnmorskan ger det blivande föräldraparet utförlig information om vilka etiska ställningstaganden paret kan ställas inför om de väljer att genomgå fosterdiagnostik. Det är också viktigt att paret får kunskap om vilket stöd de kan få om de väljer att föda ett barn med sjukdomar eller funktionsnedsättningar.

Det kombinerade test eller KUB, som motionären skriver om, är en metod som ger den gravida kvinnan och hennes partner en säkrare bedömning av risken för att få ett barn med kromosomförändringar. Undersökningen består av ett ultraljud och ett blodprov som, i kombination med moderns ålder, visar på sannolikheten för kromosomfel hos fostret. Om undersökningarna visar på en förhöjd risk för kromosomförändringar erbjuds kvinnan att göra ett prov på moderkakan eller fostervattnet, vilket är en metod som ger viss risk för missfall. Genom dessa kombinerade tester kan man i ett första steg sålla bort de kvinnor som har liten risk för att få ett barn med Downs syndrom. På så sätt utsätts färre gravida kvinnor för risken för missfall.

Sjukvården ska erbjuda fosterdiagnostik till dem som så önskar, men besluten om att göra provtagningen är den gravida kvinnans och hennes partners. Det är deras värderingar och bedömning av den egna situationen som ska vara avgörande för om undersökningen utförs. Det är också kvinnan själv som har att fatta besluten om hon vill fullfölja sin graviditet eller göra abort. Partistyrelsen vill understryka att en mer träffsäker fosterdiagnostik inte får innebära en utveckling som urholkar samhällets stöd till barn och vuxna med funktionsnedsättningar. Varje människa har lika värde och lika rätt till värdighet. Partistyrelsen föreslår att **motion F47 avslås**.

I **motion F48** föreslår motionärerna att Folkpartiet ska verka för en uppföljning av hur smittskyddslagen fungerar i dag för hivsmittade. Partistyrelsen anser att personer som lever med hiv ofta har en mycket utsatt situation. Fördomarna är utbredda och hiv förknippas ofta med skuld eller skam, vilket försvårar vardagen och skapar sämre livskvalitet för väldigt många personer med hiv.

När det gäller svensk straffrättstillämpning är det i detta sammanhang viktigt att skilja på lagstiftningen och mediernas rapportering av hur lagen tillämpas. Som liberaler tror vi på den enskildes frihet under ansvar. Alla har ansvar för både sig själv och sin/sina partner vid sexuellt umgänge – och det gäller alla, oavsett vad den enskilde vet eller inte vet om sin hivstatus.

Högsta domstolens avgörande 2004 (NJA 2004, s. 176) är avsett att vara praxisbildande för bedömningen av rättsfall som gäller hivöverföring eller risk för hivöverföring, samtidigt som exempelvis professor Madeleine Leijonhufvud menar att det oklara rättsläget kvarstår. En del av de exempel som anförs i kritiken mot HD-domen härrör dock från tiden före 2004. Det är också osäkert om de eventuella oklarheter som finns i rättsläget efter HD-domen bäst kan åtgärdas genom förtydligad HD-praxis och utbildningar inom åklagar- och domstolsväsendet, eller om en förändrad lagstiftning behöver övervägas. Det är i alla lägen viktigt att rättstillämpningen följs kontinuerligt så att de mycket sällsynta fall där människor uppsåtligt eller genom brottslig vårdslöshet utsätter andra för smittrisk ska kunna lagföras, samtidigt som detta inte skapar stigmatisering eller otrygghet för den stora majoriteten personer med hiv som gör allt de kan för att förebygga hivöverföring.

Mediernas rapportering av så rättsfall är tyvärr ofta inriktad på det spektakulära och säljande. Beskrivningar av så kallade ”hivmän” och ”hivkvinnor” blåser ofta upp oro och fördomar. Dessa fördomar drabbar i sin tur personer med hiv i deras vardag.

Partistyrelsen delar i princip motionärernas uppfattning att den svenska smittskyddslagen bör utvärderas i fråga om hiv för att se vad som fungerar bra och mindre bra i den. All lagstiftning behöver regelbundet utvärderas och prövas mot verkligheten. Den nuvarande smittskyddslagen gäller sedan den 1 juli 2004, och det är rimligt att i en framtid utreda lagen och se hur den kan förbättras. Till saken hör dock att trycket är hårt på det svenska utredningsväsendet, och det finns många angelägna frågor som behöver belysas. Partistyrelsen **föreslår att motion F48 därmed anses besvarad.**

Omskärelse av pojkar tas upp i två motioner till landsmötet. I **motion F49** föreslås att Folkpartiet ska verka för att omskärelse av pojkar av icke-medicinska skäl ska förbjudas. I **motion F50** föreslås en åldersgräns på 18 år, såvida inte ingreppet är nödvändigt av medicinska skäl. Partistyrelsen menar att Folkpartiet står för en samhällssyn som präglas av tolerans och mångfald. Omskärelse av pojkar är en tradition i många kulturer och kan medföra positiva aspekter för barnet i form av identitetsskapande och en känsla av tillhörighet. Med detta sagt innebär naturligtvis omskärelse fortfarande ett kirurgiskt ingrepp och det är viktigt att det finns regleringar kring genomförandet som skyddar barnet. I Sverige har vi därför ordningen att endast personer med Socialstyrelsens godkännande får genomföra manlig omskärelse och att medicinsk personal alltid måste vara närvarande. Sveriges kommuner och landsting har gett ut en rekommendation till landstingen att utföra omskärelser av icke-medicinska skäl. Syftet är att säkerställa att omskärelser inte utförs av icke godkända personer. Det är ett gott syfte som vi stödjer.

Partistyrelsen förstår intentionen bakom förslaget om en 18-årsgräns för omskärelse, men ju yngre en pojke är när omskärelsen sker desto mindre blir också ingreppet. Som vuxen innebär en omskärelse ett mycket större ingrepp. Partistyrelsen ställer sig därför inte bakom förslaget om en 18-årsgräns. Det är också juridiskt problematiskt att skapa ett förbud för en åtgärd som samtidigt utförs av medicinska skäl. I efterhand är det i regel omöjligt att med säkerhet uppvisa de medicinska förhållanden som föranledde ingreppet, vilket skulle kunna skapa en rättsosäkerhet för den förälder som efter ingreppet anklagas för att ha låtit omskära ett barn utan skäl. Partistyrelsen **föreslår därmed att motion F49 och F50 avslås**.

Sjukförsäkringen

Motion F51–54

I **motion F51 yrkande 1** föreslås att landsmötet uppdrar till partistyrelsen att utforma ett Folkpartiförslag för en långsiktig trygg sjukförsäkring i enlighet med motionen som ger långsiktiga tydliga spelregler. I **motion F51 yrkande 2** förslår motionärerna att landsmötet uppdrar till partistyrelsen att vidta initiativ för breda politiska lösningar. I **motion F51 yrkande 3** föreslås att tidsgränser och procentsatser i sjukförsäkringssystemet ska göras tydliga och vara flexibla. I **motion F 235 yrkande 4** föreslås att Folkpartiet tar initiativ för att förbättra nuvarande regelsystem så att sjukförsäkringens trovärdighet som ett gemensamt finansierat system utvecklas och upprätthålls. I **motion F52 yrkande 1** föreslår motionären att landsmötet ska besluta om att se till att människor får snabb och god rehabilitering och inte bara tvingas till Arbetsförmedlingen. I **motion F52 yrkande 2** föreslår motionären att den medicinska/psykologiska expertisen som har träffat patienten, läkare, psykologer, sjukgymnaster ska bedöma människors arbetsförmåga och vid osäkerhet ska fler bedömningar krävas av ovan nämnda. I **motion F52 yrkande 3** föreslår motionären att utförsäkringarna ska stoppas.

Under förra mandatperioden genomfördes en stor reform av sjukförsäkringssystemet. Förändringarna gjordes mot bakgrund av en urholkning av försäkringsmässigheten i systemet som pågått i över ett decennium. Gränsen mellan arbetslöshet och sjukförsäkring vara oklar med stor regional skillnad i bedömningar, statens kostnader var internationellt sett mycket höga och rehabiliteringen var bristfällig. En förändring av systemet var nödvändig och brådskande och Folkpartiet kom därför överens med övriga Allianspartier om förändringar.

I sin helhet har reformen fungerat väl. Sjuktalen har minskat, fler får rehabilitering samtidigt som bedömningarna har blivit mer enhetliga. Partistyrelsen menar att en viktig del i att bevara försäkringsmässigheten i sjukförsäkringssystemet är att försäkringsbeslut görs av den myndighet som har ansvar för försäkringssystemet i sin helhet, det vill säga försäkringskassan. Läkare är förstås medicinskt kunniga, men de flesta saknar särskild utbildning för att bedöma arbetsförmåga.

Partistyrelsen vill dock betona att Försäkringskassan ska göra sin bedömning med läkares utlåtande som underlag. När Riksrevisionen granskat de underlag som Försäkringskassan fått från läkare har det framgått att underlagen/läkarintygen ofta är ofullständigt ifyllda. Regeringen har därför under flera år gjort insatser för att förbättra kommunaktionen mellan sjukvården och försäkringskassan. Partistyrelsen vill också framhålla att Försäkringskassan i 97 procent av fallen följer läkarens bedömning.

Tidsgränser har spelat en viktig roll i den nya sjukförsäkringen. Gränserna har gjort att fortsatt sjukskrivning inte blir det enkla valet och att alla inblandade måste agera snabbare för att förhindra att sjukskrivningen blir onödigt lång. Partistyrelsen vill också nämna att i de fall där den bortre tidsgränsen i sjukpenning systemet nås innebär det inte ett slut på stöd. I stället hänvisas personen till en mycket individuellt anpassad prövning av Arbetsförmedlingens stöd. Efter tre månader hos Arbetsförmedlingen finns möjligheten att återgå till sjukskrivning med vissheten om att alla möjligheter är uttömda eller gå vidare i Arbetsförmedlingens program.

Det har dock funnits brister i regelverken. Partistyrelsen delar motionärernas åsikt om att dagens sjukförsäkring genomgår en prövning vad gäller försäkringstagarnas förtroende. Det är även så att andelen av försäkringstagarna som har hela sin ersättning försäkrad har minskat under de senaste åren. Partistyrelsen anser att detta är allvarligt och på lång sikt inte hållbart.

Regeringen har under året presenterat förslag på förändringar som ska ge större möjlighet till skälighetsbedömningar i den så kallade rehabiliteringskedjans tidsgränser. Ytterligare förslag har även presenterats som exempelvis ger en ekonomisk grundnivå för den grupp av tidigare förtidspensionärer som saknar sjukpenninggrundande inkomst. Partistyrelsen ser positivt på regerings förslag och menar att det innebär avgörande förbättringar av den ursprungliga reformens utformning och åtgärder som är viktiga på kort sikt.

Partistyrelsen anser samtidigt att mer måste göras mer på lång sikt. År 2010 tillsattes en parlamentarisk socialförsäkringsutredning av regeringen som har som uppdrag att lägga fram långsiktigt hållbara förslag på socialförsäkringsområdet. Folkpartiet har under längre tid krävt att en sådan utredning ska komma till stånd och partistyrelsen ser detta som en möjlighet att utveckla långsiktiga lösningar för socialförsäkringssystemen. Partistyrelsen har tillsatt en arbetsgrupp som

följer utredningen och ska inom ramen för partiprogramsarbetet lämna förslag och dessutom delrapporter utmed den parlamentariska utredningens fortskridande.

Folkpartiet principiella hållning sedan tidigare och även i denna utredning är att socialförsäkringssystemet ska vara ett långsiktigt, tydligt system med brett politiskt stöd. Partistyrelsen menar att socialförsäkringar, och då inte minst sjukförsäkringen, är ett centralt liberalt bidrag till den moderna välfärdsstaten. Folkpartiet förespråkar i dag och sedan tidigare att socialförsäkringarna ska bygga ett samband mellan avgifter och förmåner, avgiften är proportionell mot inkomsten, ersättning betalas ut mot inkomstbortfall och försäkringen omfattar alla. Försäkringarna ska vara självbalanserande över konjunkturcykeln och avgifter ska inte tas ut utöver det tak som en inkomst är försäkrad. Såväl ersättningssystemet som rehabiliteringen ska vara utformad på ett sätt som sätter individen i centrum.

Med bakgrund av detta föreslår partistyrelsen att **motion F51 och motion F52 yrkande 1 bör anses besvarade och att motion F52 yrkande 2 och 3 avslås.**

I **motion F53** yrkar motionären att Folkpartiets landsmöte uttalar att reglerna bör anpassas så att företagare får möjlighet att behålla sitt företag även efter en längre tids sjukdom.

Partistyrelsen delar motionärens ambition att socialförsäkringssystemet ska vara anpassat för företagare. Historiskt har de allmänna försäkrarna utformats med löntagare som utgångspunkt.

Företagare har ofta helt andra förutsättningar och möjligheter att kunna använda sig av systemen. Därför har de också länge betalat in långt mer än vad de fått tillbaks.

Regeringen har genomfört ett antal förändringar till fördel för företagare. Bland annat omfattas numera egenföretagare av ett generellt lagstiftat uppbyggnadsskede på två år som innebär rätt till sjukpenninggrundande inkomst (SGI) motsvarande vad en anställd skulle få. Ett annat exempel är att en egenföretagare under de första två åren efter start kan få arbetslöshetsersättning baserad på den inkomst som företagaren hade som anställd före starten. Partistyrelsen välkomnar dessa förändringar men utesluter inte att ytterligare kan göras för att öka valmöjligheterna inom systemens ramar.

Partistyrelsen anser dock inte att det finns anledning att göra åtskillnad på företagare och anställda vad gäller tidsgränserna i sjukförsäkringen. Sjukförsäkringen ska varken vara en yrkesförsäkring eller en branschförsäkring. Det är rimligt att både grupperna efter en tid ska prövas mot andra möjligheter till egenförsörjning än den tidigare försörjningskällan. Partistyrelsen vill dock framhäva att den nuvarande sexmånadersregeln i sjukförsäkringen endast blir aktuellt om det finns andra arbeten som passar arbetsförmågan. Är arbetsförmågan helt nedsatt är sexmånadersregeln inte relevant. Partistyrelsen vill mot bakgrund av detta föreslå att **motion F53 anses besvarad.**

I **motion F54** yrkar motionären att landsmötet uppdrar åt ledamöterna i riksdagen att verka för att utbetalning av sjukpenning och sjuklön fram till Försäkringskassans beslut ska stå fast även om läkarintyget i efterhand beslutats otillräckligt. Partistyrelsen delar motionärens allmänna ståndpunkt att rättssäkerhet i Försäkringskassans system är viktigt. Det är av yttersta vikt att Försäkringskassan kan fungera både effektivt och rättssäkert. Försäkringskassan har under perioder haft handläggningstider som inte är att anse som tillfredställande. Reformering av datahantering och en omfattande organisationsomläggning har framförts som anledningar. Partistyrelsen vill dock hävda att förändringar ska kunna genomföras inom de uppdragna ramarna för myndighetens verksamhet utan att försäkringstagarnas service påverkas. Problemen har dock blivit färre och partistyrelsen utgår ifrån att arbetet med bättre service kommer att fortsätta från såväl Försäkringskassans som regeringens sida.

Som en del av en bättre service och en stärkt rättssäkerhet driver Folkpartiet att Försäkringskassan ska inrätta en kompensation för försenade utbetalningar. På samma sätt som enskilda får kompensera för en försenad betalaning ska också Försäkringskassan vara tvingade att betala en ränta eller en straffavgift till den försäkringstagare som inte får sin utbetalning i tid.

Partistyrelsen vill också i sammanhanget påpeka att arbetsgivaren inte kan neka sjuklön retroaktivt vilket är nödvändigt om man ska invänta Försäkringskassans bedömning. Om arbetsgivaren ska neka en anställd sjuklön måste det ske omgående när personen blir sjuk. Vanligtvis handlar det om att arbetsgivaren anser att den anställde kan utföra andra arbetsuppgifter som erbjuds. Det är mycket ovanligt att arbetsgivare nekar sjuklön för att läkarintyget inte bedöms styrka nedsatt arbetsförmåga. Med bakgrund av detta anser partistyrelsen att **motion F54 bör anses besvarad.**

Barn och barnfamiljer

Arbetsgruppens förslag punkt 1–37 samt motion F55–F66 och C17 yrkande 2

I detta avsnitt behandlar partistyrelsen inledningsvis förslagen i den socialpolitiska arbetsgruppens förslag om skärpt ansvar för samhällets barn, samt motioner på det barnpolitiska området. Rapporten inleds med avsnitt med förslag som syftar till att stärka det förebyggande arbetet för barn och ungdomar. **Punkt 1** slår fast att en hög kvalitet i alla verksamheter som rör barn och ungdomar är viktig för alla barn, men särskilt viktig för barn i utsatta situationer. I **arbetsgruppens förslag punkt 2** föreslås att föräldrar i landets alla kommuner ska kunna få föräldrastöd i öppna verksamheter, det vill säga utan att registreras eller bli föremål för myndighetsutövning i socialtjänsten. Partistyrelsen instämmer i analysen och **föreslår att punkt 1 och 2 bifalls**.

I **arbetsgruppens förslag punkt 3** föreslås utvecklad samverkan med det civila samhället. Partistyrelsen bejakar det civila samhällets viktiga roll för barn och ungdomar i utsatta situationer. Vi instämmer i att en förutsättning för starkare samverkan är dialog och en kartläggning av det civila samhällets förutsättningar och möjligheter på den egna orten. Vi ställer oss också bakom idén om att införa en utmaningsrätt för det civila samhället på det sociala området. Partistyrelsen **föreslår att punkt 3 bifalls.**

Punkt 4 och 5 handlar båda om att samla olika förebyggande verksamheter för barn, ungdomar och familjer under ett och samma tak. I **punkt 4** föreslås och fler familjecentraler utvecklas och i **punkt 5** föreslås en motsvarighet för barn och ungdomar i skolåldern och deras föräldrar i form av en samlad ungdomshälsa, ”Unghälsa”. Partistyrelsen instämmer i förslagen och **föreslår att punkt 4 och 5 bifalls**.

Punkterna 6–8 handlar om olika former av samverkan kring barn relaterad till skolan. I **punkt 6** föreslås särskilda alkohol- och drogförebyggande team som snabbt rycker ut till skolor. I **punkt 7** föreslås en ny form av tillfällig föräldrapenning för att skolan ska kunna ta föräldrar till hjälp när barn strular i skolan. I **punkt 8** föreslås tvärprofessionella team som kan arbeta kring barn och familjer, när barnet vägrar att gå till skolan. Partistyrelsen instämmer i förslagen och föreslår att **punkt 6, 7 och 8 bifalls**.

Punkterna 9–12 handlar om att stärka socialtjänstens förutsättningar. I **punkt 9** föreslås att myndighetsutövningen i barnavårdsärenden stärks genom skärpta krav på kompetens och erfarenhet för att få handlägga barnärenden. Där föreslås vidare att varje socialkontor bör ha tillgång till ett multiprofessionellt team som stöd i bedömningen av svåra ärenden. I **punkt 10** föreslås traineeprogram i socialtjänsten, möjligheter till påbyggnadsutbildningar inom högskolan och att kommunerna även bör satsa på vidareutbildning och efterfråga socionomer som specialiserar sig, eller har forskningserfarenhet. I **punkt 11** föreslås att socialsekreterare som arbetar med barnavårdsärenden ska premieras i lönekuvertet. I **punkt 12** föreslås en nationell satsning på forskningsanknuten metodutveckling och utvärdering inom den sociala barn- och ungdomsvården. Partistyrelsen delar arbetsgruppens analys att många kommuner skulle behöva lägga större kraft på att stärka socialtjänstens förutsättningar att upprätthålla och utveckla en god kvalitet. Det kan handla om såväl organisatoriska, ekonomiska som kunskapsmässiga förutsättningar. Det är ett politiskt ansvar att se till att säkerställa att socialtjänsten har den kompetens som behövs. Värdet av välutbildade och erfarna socialsekreterare bör understrykas. Partistyrelsen instämmer i förslagen och **föreslår att punkt 9–12 bifalls**.

Punkterna 13–16 handlar om att stärka barnperspektivet i det sociala arbetet. I **punkt 13** föreslås att alla kommuner själva, eller i samverkan med andra, ska ha en professionell socialjour dygnets alla timmar. I **punkt 14** föreslås att placerade barn, samt barn i andra utsatta situationer, ska få en egen, särskilt utsedd socialsekreterare. Placerade barn ska få besök av sin socialsekreterare minst en gång i kvartalet. Även barn som upplevt våld hemma, eller som har föräldrar som missbrukar, måste kunna få en egen kontakt hos socialtjänsten. Partistyrelsen delar arbetsgruppens uppfattning i båda dessa frågor och **föreslår att punkt 13 och 14 bifalls**.

I **arbetsgruppens förslag punkt 15** föreslås att socialtjänstlagen bör ändras så att socialtjänsten får större möjlighet att agera till skydd för barn, även mot föräldrarnas vilja. Bakgrunden är den att ibland när socialtjänsten har starka skäl att tro att barnet far illa hemma tackar föräldrarna nej till stöd. Om det inte finns tillräckliga skäl för ingripande enligt LVU kan socialtjänsten inte göra mer. Socialtjänsten bör kunna ställa krav på att barnet får gå i förskola, eller får del av stödinsatser, till exempel vid omfattande frånvaro från skolan som föräldrarna inte kommer till rätta med. Ett så kallat mellantvång i socialtjänsten tas också upp i **motion F55**. I **motion F55 yrkande 1** föreslås att Folkpartiet bör verka för att det ska vara obligatoriskt att ta emot stödinsatser från socialtjänsten när skolfrånvaron är allvarligt hög. I **motion F55 yrkande 2** föreslås att Folkpartiet ska verka för att utreda möjligheten att införa mellantvång inom socialtjänsten i de fall föräldrar motverkar eller undandrar sig utredning och stödinsatser. Partistyrelsen delar arbetsgruppens och motionärernas uppfattning att det behövs en utökad möjlighet till mellantvång i socialtjänstlagen. Partistyrelsen **föreslår därför att punkt 15 bifalls och att motion F55 därmed anses besvarad.**

I **arbetsgruppens förslag punkt 16** föreslås fler akutboenden för unga med rymningsbenägenhet, där de kan bo under kortare tid medan socialtjänsten utreder hemförhållandena. Partistyrelsen delar uppfattningen att det inte är rimligt att barn fortsätter att föras hem till familjer där de far illa och snart rymmer igen. Partistyrelsen **föreslår därför att punkt 16 bifalls**.

Punkterna 17–19 handlar om stöd till barn utsatta för våld eller sexuella övergrepp. I **punkt 17** föreslås att barnahusverksamheten ska certifieras för att kvalitetssäkra en så effektiv myndighetssamverkan som möjligt. Där föreslås också att denna typ av myndighetssamverkan ska finnas över hela landet. Barnahus tas även upp i **motion F56** där det yrkas att landsmötet ger partistyrelsen i uppdrag att verka för att ålägga Åklagarmyndigheten och polismyndigheterna att aktivt bidra till inrättande av barnahus i de myndighetsområden där sådan verksamhet ännu inte finns.

Partistyrelsen konstaterar att det, enligt den uppföljning om samverkan i barnahus som juridiska institutionen vid Stockholms universitet gjort på regeringens uppdrag och som presenterades 2010, finns minst 22 verksamheter i Sverige som baserar sig på konceptet barnahus. Samverkan är dock olika långtgående i de olika verksamheterna. Slutsatsen av uppföljningen är att en fungerande barnahusverksamhet är bättre än ordinära utredningsformer hos polisen. Uppföljningen visar dock att verksamheterna i barnahus lider av samma brister som ordinarie polis- och åklagarverksamhet: ”I mångt och mycket handlar det om kompetens och resurser, men också om organisation och engagemang.” Verksamheten har inte lett till fler våldsbrott mot barn har klarats upp. Myndighetsamverkan är dock bättre, fler barn blir läkarundersökta och får krissstöd i samband med brottsutredningen. Sammanfattningsvis anser forskarna att ”samverkan är nödvändig för att hjälpa brottsutsatta barn och att barnahus är en lämplig form för detta samarbete.

I barnahus kan samhället verka för ”barnets bästa” på ett helt annat, mer helgjutet sätt, än när olika institutioner jobbar var för sig. En given målsättning måste vara att alla barn som utsatts för brott ska ha rätt till optimal utredning och optimalt stöd.” Partistyrelsen anser att det är viktigt att kvalitetssäkra barnahusen genom certifiering. För att upprätthålla en god kvalitet i verksamheten kan barnahusen inte bli alltför små, eftersom tillgången till kvalificerad expertis trots allt är begränsad. Det bör åtminstone finnas ett barnahus i varje län. Vi delar motionärernas uppfattning att ansvariga myndigheter ska åläggas att delta i sådan samverkan. Partistyrelsen **föreslår därmed att arbetsgruppens förslag punkt 17 bifalls och att motion F56 anses besvarad.**

Punkt 18 handlar om behovet av barnpsykiatrisk specialistkompetens för våldsutsatta barn och barn som upplevt våld i familjen och utvecklat en egen barnpsykiatrisk problematik. Där föreslås regionala specialistteam, eller mottagningar, för dessa barn och att kommuner och landsting/regioner måste kunna erbjuda våldsutsatta barn en vårdkedja med stödinsatser på rätt nivå. Partistyrelsen **föreslår att punkt 18 bifalls**.

Punkt 19 handlar om att våld mot barn med funktionsnedsättningar eller långvarig sjukdom måste förebyggas genom

tillräckligt stöd till barnens familjer och genom ökad kompetens om våld hos de professionella som kommer i kontakt med dessa familjer. Partistyrelsen **föreslår att punkt 19 bifalls.**

Situationen för barn placerade i samhällets vård tas upp av arbetsgruppen och även av flera motioner. **Punkterna 20–29** samt motionerna **F57, F58** och **F59** handlar om stärkta rättigheter för barn och ungdomar placerade i samhällets vård. I **punkt 20** föreslås auktorisation för att driva HVB samt för konsulentstödd familjehemsverksamhet. I **punkt 21** föreslås att goda resultat i familjehem och HVB ska belönas genom ekonomiska incitament i form av bonus. I **punkt 22** och **punkt 23** föreslås en studieplan respektive hälsoplan för varje placerat barn för att säkerställa att barnet får det stöd som han eller hon behöver för att klara sin skolgång samt att barnets hälsa följs. Partistyrelsen delar arbetsgruppens uppfattning att kraven för att få driva HVB behöver skärpas samt att konsulentstödd familjehemsverksamhet också bör vara föremål för auktorisation. Vi anser att arbetsgruppens förslag om att använda ekonomiska incitament som ett av flera medel för att stimulera bättre resultat för barn i den sociala barnavården är nytänkande och väl värt att pröva. Vi bedömer att förslagen om studieplan respektive hälsoplan för varje placerat barn skulle bidra till att sätta fokus på områden där barns behov och rättigheter inte tillgodoses tillräckligt i dag. Partistyrelsen **föreslår att punkt 20–23** bifalls.

Punkterna 24 och 25 handlar specifikt om placerade barns rättigheter. I **arbetsgruppens förslag punkt 24** föreslås att placerade barns rättigheter förtydligas i lagstiftningen. I **punkt 25** föreslås ett ombud för placerade barn hos Socialstyrelsen som kan föra ett placerat barns talan vid kränkningar. Partistyrelsen delar uppfattningen att placerade barn och ungas rättsskydd är svagt under genomförandet av vården. Det visar inte minst Upprättelseutredningens betänkande och Barnombudsmannens årsrapport 2011, där placerade barn och unga själva kommer till tals och berättar om kränkningar. Vi anser att arbetsgruppen har rätt i sin analys att precis som i allvarliga mobbningsfall i skolan måste ett placerat barn som fått sina rättigheter allvarligt kränkta få möjlighet till upprättelse. När socialtjänsten omhändertar ett barn och placerar barnet på HVB eller familjehem tar samhället ansvar för barnets säkerhet och trygghet. Partistyrelsen föreslår att **punkterna 24 och 25** bifalls.

De nästföljande punkterna handlar om familjehemsvården. I **arbetsgruppens förslag punkt 26** föreslås obligatorisk utbildning för alla familjehem samt att familjer som tar hand om ett placerat barn måste kunna få akut hjälp av socialtjänsten även kvällar, nätter och helger. I **punkt 27** föreslås nationella kampanjer och en nationell webbplats för att rekrytera fler familjehem. I **punkt 28** föreslås att fler barn ska få sina familjehemsföräldrar som vårdnadshavare. Det handlar dels om att låta barn som varit placerade länge få ett större inflytande över var de ska bo, dels ge socialtjänsten en skyldighet att fortsätta stötta familjehemmet efter en vårdnadsöverflyttning samt slutligen om att också slopa treårsregeln för vårdnadsöverflyttningar. Partistyrelsen instämmer och **föreslår att punkterna 26–28** bifalls.

I arbetsgruppens förslag punkt 29 föreslås en platsgaranti hos Statens institutionsstyrelse. Partistyrelsen instämmer i att det i många fall är ett akut läge när en ung person måste placeras på en låst institution. Då måste det alltid finnas plats att ta emot ungdomar som behöver denna mycket ingripande åtgärd. Partistyrelsen **föreslår att punkt 29 bifalls.**

I **motion F57** föreslås att Folkpartiet ska verka för att det tillsätts en haverikommission vid varje LVU-placering. Partistyrelsen förstår den goda intentionen bakom förslaget. I alltför många ärenden som rör barn och ungdomar som det går illa för framkommer att BVC, förskolan eller skolan tidigt sett att detta är ett barn som befinner sig i en risksituation och inga eller otillräckliga insatser sätts in för att stötta barnet och familjen.

Bland den socialpolitiska arbetsgruppens förslag om barn som far illa finns en rad förslag för att stärka det förebyggande, uppsökande och tidiga arbetet för barn, ungdomar och familjer. Gruppen lägger också förslag om så kallat mellantvång för att socialtjänsten ska kunna ingripa tidigare till skydd för barn som riskerar att fara illa hemma. Partistyrelsen håller vidare med motionärerna med om att det är angeläget att socialnämnden då och då tar initiativ till backspegelsgranskningar, för att dra lärdomar.

Partistyrelsen anser dock att det vore felaktigt att se varje LVU-placering som ett haveri, eller ett misslyckade. Att med tvång omhänderta ett barn eller en ung person enligt LVU är den mest ingripande åtgärd som socialtjänsten kan vidta. Självklart ska socialtjänsten så långt möjligt försöka motivera föräldrar och barn till frivilliga och tidiga insatser. Men ibland är LVU den räddningslina som gör att ett barn kommer ur en fullständigt ohållbar situation i hemmet, eller som kan bidra till att rädda en ung tjej eller kille ur ett mycket destruktivt beteende. LVU räddar ibland liv. Det synsätt som motionen förmedlar, att varje LVU-placering är ett misslyckande, skulle också kunna riskera att leda till att socialtjänsten tvekar att ingripa med tvång i situationer där barn fortsätter att fara illa om inte åtgärden vidtas.

År 2008 trädde den nya lag i kraft som innebär att Socialstyrelsen ska göra en utredning i samband med att barn dött på grund av brott. Den har kommit att kallas lex Bobby, efter ett tragiskt dödsfall där ett barn inte fick det skydd han skulle ha behövt. Myndigheten ska undersöka om dödsfallet har samband med något förhållande som inneburit att barnet har varit i behov av skydd och syftet är att dra lärdomar för att förebygga att fler barn far illa. Regeringen har nyligen föreslagit en motsvarande lag om dödsfallsutredningar gällande dödligt våld mellan vuxna i nära relation. Partistyrelsen anser det angeläget att förbehålla ord som haverikommissioner, eller liknande, just den typen av allvarliga händelser. Partistyrelsen **föreslår att motion F57 avslås**.

I **motion F58** föreslås att Folkpartiet ska verka för att barn som är placerade i HVB eller familjehem ska ha rätt till särskild företrädare/eget ombud. Partistyrelsen delar motionärernas uppfattning att det är angeläget att stärka placerade barns rättigheter. Vi delar också motionärernas problembild om att många placerade barn upplever att de inte blir hörda och att uppföjningen av hur placerade barn har det måste bli bättre. Den socialpolitiska arbetsgruppens förslag om barn som far illa innehåller en rad förslag till förbättringar. Där föreslås att varje placerat barn ska ha en särskilt utsedd socialsekreterare, vars uppdrag är att följa hur barnet har det och inte ansvara för kontakten med HVB-hemmet eller familjehemmet (punkt 14). I samma punkt föreslås också att barnet ska besökas minst fyra gånger per år, i stället för två gånger om året som nu är gällande praxis.

Bland den socialpolitiska arbetsgruppens förslag om barn som far illa finns också tanken om ett ombud för placerade barn hos Socialstyrelsen, dit barn som utsatts för allvarliga kränkningar ska kunna vända sig för hjälp till upprättelse, som en parallell till barn- och elevombudet vid Skolinspektionen dit barn kan vända sig vid mobbning som skolan inte gör tillräckligt för att få stopp på (punkt 25). Partistyrelsen anser att det finns anledning att skilja behovet av juridiskt ombud vid beslut om placering från det eventuella behovet av juridiskt ombud vid genomförandet av vården.

Partistyrelsen anser det är viktigt att barn, vid beslut om omhändertagande enligt LVU har stöd av ett juridiskt ombud och menar att gällande rätt tillgodoser det behovet. Barnet ska vid beslut om placering enligt LVU få ett eget juridiskt ombud om det finns motstridiga intressen mellan barnet och vårdnadshavarna (39 § LVU). Om föräldrar och barn har gemensamma intressen förordnas ett gemensamt ombud, vilket partistyrelsen anser är principiellt riktigt då det inte finns någon anledning att underminera föräldrarnas möjligheter att företräda sitt barns intressen då de sammanfaller. Vid beslut om placeringar enligt socialtjänstlagen ser partistyrelsen inte behov av ett juridiskt biträde i form av en särskild företrädare, eftersom det handlar om frivilliga insatser som när som helst kan avbrytas på föräldrarnas, eller den unges initiativ.

Partistyrelsen ställer sig tveksam till om ett juridiskt ombud för barnet under själva vården och/eller behandlingen skulle bidra till att stärka barns rättigheter. Vi bedömer att i genomförandet av vården är det de placerade barns och ungdomars egna möjligheter att komma till tals och socialtjänstens uppföljning av hur barnet har det som måste stärkas. Vi ser det som viktigt att barnet upplever att han eller hon kan känna förtroende för sin socialsekreterare och lätt kan komma i kontakt med denne vid behov. Vi tror också att en socionom, med rätt barnkompetens och erfarenhet, är bättre lämpad att värdera vårdens innehåll och barnets behov av stöd under genomförandet av vården än ett juridiskt ombud. Partistyrelsen **föreslår därmed att motion F58 anses besvarad**.

Motion F59 innehåller ett stort antal yrkanden som anknyter till de lagar som reglerar framför allt tvångsomhändertaganden av barn och ungdomar och sluten ungdomsvård, men också psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård. Partistyrelsen håller med motionären om vikten av att i lagstiftningen stärka rättigheterna för barn och ungdomar som placeras i samhällets vård. Vi delar också motionärens uppfattning att socialtjänsten måste säkerställa att placerade barn och ungdomar känner till sina rättigheter vid beslut om placering och under placeringens gång.

Partistyrelsen bedömer att de förstärkningar av placerade barns rättigheter som den socialpolitiska arbetsgruppen föreslår är de mest angelägna att genomföra. Flera av de förslag som motionären yrkar på tillgodoses redan i lagstiftningen. När det gäller några av yrkandena föreslår partistyrelsen att de avslås. Vi bedömer inte att det är görligt att införa krav i lagstiftningen på att omedelbara omhändertaganden enligt LVU ska beslutas av domstol senast dagen efter, eller att omedelbara omhändertaganden bara ska få gälla i fyra dagar. Vi bedömer att dagens regler som säger att rätten ska pröva ärendet så snart det kan ske och senast inom en vecka, om det inte finns synnerliga hinder, rimlig. När det gäller placerade barns kontakt med sina föräldrar måste den bedömningen göras utifrån barnets bästa och barnets rättigheter.

Partistyrelsen anser att bedömningen av om ett barn ska bo kvar i ett specifikt familjehem ska göras utifrån barnets bästa. De flesta avbrott i vården av placerade barn beror dock inte på att socialtjänsten plötsligt vill flytta barnet från familjehemmet, utan oftast är det barnet själv eller familjehemmet som vill att placeringen upphör. Partistyrelsen **föreslår därmed att motion F59 yrkande 2–5 och 11–20 anses besvarade, samt att yrkande 1 och 6–10 avslås**.

Avslutningsvis i detta avsnitt tar partistyrelsen upp frågor kring ekonomisk utsatthet för barnfamiljer, samt ett par motioner som berör övriga barnpolitiska frågor.

Punkterna 30–32 i arbetsgruppens rapport handlar om de grundläggande åtgärderna för att komma tillrätta med problemen med ekonomisk utsatthet bland barnfamiljer. I **arbetsgruppens förslag punkt 30** slås fast att arbete är den bästa vägen ur fattigdom och att vi vill se ytterligare åtgärder som gör det mer lönsamt att arbeta. **Punkt 31** tar upp alla barns rätt till en bra skola och att fortsatta satsningar på kunskapslinjen skapar goda förutsättningar för våra barn och unga in i vuxenlivet. **Punkt 32** pekar på att många av de fattiga barnen har invandrarbakgrund. En fungerande integrationspolitik som bryter utanförskap och passiviserande bidragsberoende är därför nödvändig. Partistyrelsen delar arbetsgruppens analys och **föreslår att punkterna 30–32 bifalls.**

I **arbetsgruppens förslag punkt 33** föreslås en höjning av underhållsstödet. Enligt Försäkringskassan har en allt större andel av de ensamstående föräldrarna låg ekonomisk standard (mätt med EU-måttet inkomster under 60 procent av medianinkomsten). Mellan år 2003 och 2006 ökade andelen ensamstående föräldrar med en relativt sett låg ekonomisk standard från 16 procent till drygt 26 procent. Andelen ensamstående föräldrar med relativt sett låg ekonomisk standard har därefter fortsatt att öka till 37 procent år 2009. Under perioden har nivån på underhållsstödet legat still, vilket inneburit att värdet av stödet i reala termer har minskat. Partistyrelsen konstaterar att regeringen gör riktade satsningar för att minska den ekonomiska utsattheten bland barnfamiljer i form av höjda flerbarnstillägg samt höjt bostadsbidrag, men anser att ytterligare åtgärder bör vidtas för att minska den ekonomiska utsattheten bland ensamstående föräldrar. Partistyrelsen **föreslår därför att punkt 33 bifalls**.

I **arbetsgruppens förslag punkt 34** föreslås att kostnader för dator och internetuppkoppling bör ingå i riksnormen för försörjningsstöd. Även **motion F60** föreslår att Folkpartiet ska verka för att socialbidragsnormen för barnfamiljer även inkluderar internetuppkoppling. Partistyrelsen delar uppfattningen att tillgång till dator och internet är en förutsättning för skolarbete och ett aktivt socialt liv och att barn i ekonomiskt utsatta familjer också måste få tillgång till det. En begagnad dator kan i dag också köpas till låg kostnad. Partistyrelsen **föreslår att punkt 34 bifalls och att motion F60 därmed anses besvarad**.

I **arbetsgruppens förslag punkt 35** föreslås nationella riktlinjer för stöd till barns glasögon och att landstingens bidrag till glasögon bör finnas under hela barnens skolgång, och i **motion F61** föreslås att Folkpartiet ska arbeta för att barn med synfel ska ha samma möjlighet till glasögon med subvention oberoende av bostadsort.

Partistyrelsen delar motionärernas och arbetsgruppens uppfattning att det är viktigt att alla barn som behöver det ges möjlighet till glasögon. Det ekonomiska stödet för glasögon till barnfamiljer ser olika ut över landet. Enligt organisationen Majblommans årsrapport 2011 subventionerar tre landsting hela kostnaden för glasögonglas för barn upp till sju års ålder. I ett landsting finns inget glasögonbidrag alls för barn. I övriga landsting varierar glasögonbidragen mellan 250 kronor och 1 300 kronor.

Dessa glasögonbidrag är generella stödsystem till alla barnfamiljer och når alltså ut till en mycket bredare grupp än de familjer som verkligen har ont om pengar. Det vore en olycklig prioritering i hälso- och sjukvården att fatta ett särskilt beslut om att utöka landstingens åtaganden just när det gäller barns glasögon. Det är därför också viktigt att framhålla att det alltid ska vara möjligt att få ekonomiskt bistånd av sin kommun för glasögon, om detta behövs och vårdnadshavarna inte har möjlighet att bekosta dem på annat sätt. Enligt Socialstyrelsens allmänna råd om ekonomiskt bistånd bör socialnämnden ge ekonomiskt bistånd till skäliga kostnader för glasögon, om behovet styrks av en legitimerad optiker eller läkare. I det avseendet skiljer sig inte glasögon från andra nödvändighetsartiklar. Av den orsaken anser partistyrelsen liksom arbetsgruppen att det är önskvärt att lyfta fram den socialliberala grundprincipen att alla barn som behöver glasögon ska kunna få hjälp till det om det är nödvändigt. Däremot anser partistyrelsen inte att det är motiverat att inskränka landstingens och kommunernas valfrihet att lokalt utforma reglerna för hur detta ska uppnås. Partistyrelsen **föreslår att punkt 35 får lydelsen ”Föräldrarnas plånbok ska inte avgöra om ett barn ska kunna få glasögon eller ej**.” **och att motion F61 därmed anses besvarad**.

I **arbetsgruppens förslag punkt 36** föreslås tidigare hjälp till överskuldsatta barnfamiljer. Tiden för skuldsanering för barnfamiljer bör kortas från fem till tre år. Barnfamiljer ska inte heller behöva vänta längre än en vecka för att få träffa en budget- och skuldrådgivare. Partistyrelsen delar arbetsgruppens uppfattning att det är angeläget också ur ett barnperspektiv att genomföra förslaget om kortad tid för skuldsanering, såsom Insolvensutredningen föreslog. Det är också viktigt att den söker hjälp hos en budget- eller skuldrådgivare för att reda ut sin privatekonomi snabbt kan få den hjälpen. Partistyrelsen **föreslår att punkt 36 bifalls**. Detta ligger också helt i linje med partiets allmänna syn på skuldsaneringslagstiftningen, vilket utvecklas närmare i det rättspolitiska avsnittet.

I **punkt 37** slås fast att också de fattiga barnen behöver en stimulerande fritid. Där föreslås satsningar på kommunala sommarjobb till ungdomar och extra stöd till ungdomar i familjer med socialbidrag. Kommunerna bör även säkerställa att det finns fritidsaktiviteter som är gratis för alla barn under loven. Partistyrelsen **föreslår att punkt 37 bifalls**.

Frågan om ungdomars sommarjobb generellt tas också upp i **motion F62 yrkande 1**, som därför behandlas här. Motionärerna vill att staten ska stimulera kommunerna att satsa på sommarjobb och då särskilt i områden där arbetslösheten är hög. Partistyrelsen delar motionärernas uppfattning om betydelsen för ungdomar att få ett sommarjobb. Regeringen satsade inför sommaren 2010 100 miljoner kronor på skolungdomars sommarjobb. Satsningen beräknades motsvara ca 15 000 arbetstillfällen. Att regeringen valde att göra den tillfälliga satsningen berodde på att den ekonomiska krisen hade försvårat arbetsmarknadssituationen och att antalet sommarjobb ansågs vara begränsat. I år däremot är situationen på arbetsmarknaden en helt annan och dessutom är kommunernas ekonomi betydligt bättre. Enligt partistyrelsens riskerar permanenta statliga åtgärder för sommarjobb leda till ett minskat kommunalt engagemang i frågan. Med ovan anförda föreslår partistyrelsen att **motion F62 yrkande 1 bör besvaras.**

I **motion F62 yrkande 2** föreslås att Folkpartiet verkar för att barn till föräldrar som får försörjningsstöd får behålla hela sin lön när de arbetar under loven. Ett liknande yrkande framförs i **motion C17 yrkande 2**, som föreslår motionärerna att Folkpartiet liberalerna ska arbeta för en lagändring så att barn och ungdomar inte behöver bidra av sina egna intjänade inkomster till den övriga familjens försörjning. Motionärerna menar att den gällande lagstiftningen, där barn och unga endast får behålla inkomster upp till en viss nivå, sänder fel signaler. Barnen borde få behålla dessa inkomster själv och inte behöva medverka till sina föräldrars försörjning. Partistyrelsen anser att de nuvarande reglerna som trädde i kraft den 1 januari 2008, där ungdomar kan tjäna egna pengar upp till ett halvt basbelopp per år under helger och ferier, är välavvägda. De inkomster som den unga har därutöver bedöms enbart i relation till barnets behov av försörjningsstöd. Det innebär att riktlinjerna för försörjningsstöd är utformade på ett sådant sätt att ett barn aldrig kan bli försörjningsskyldig gentemot sina föräldrar. De kommuner som så önskar kan avstå från att räkna med högre inkomster än så i underlaget vid beräkningen av bistånd. Partistyrelsen **föreslår att motion F62 yrkande 2 och C17 yrkande 2 avslås.**

I **motion F63** föreslår motionärerna att Folkpartiet ska verka för att föräldrar som får försörjningsstöd ska ha rätt till minst två veckors ledighet med sina barn, från deltagande i arbetslöshetsinsats under sommaren, med bibehållet försörjningsstöd. De skriver att kraven på motprestation i försörjningsstödet medför att barnen aldrig får möjlighet att vara tillsammans med sina föräldrar under en längre period, vilket barn till arbetande föräldrar får. Partistyrelsen vill inledningsvis betona att ansträngningar måste göras för att en familjs beroende av försörjningsstöd blir så kortvarig som bara är möjligt. För barnfamiljer som är långvarigt beroende av försörjningsstöd delar partistyrelsen uppfattningen att det är rimligt att barnen får möjlighet till gemensam ledighet med sina föräldrar, precis som många andra barn i Sverige. Partistyrelsen **föreslår att motion F63 bifalls**.

I **motion F64** föreslås att Folkpartiet liberalerna arbetar för att barn under 18 år ska räknas med i förälders högkostnadsskydd vad avser receptbelagda läkemedel. Partistyrelsen delar motionärens uppfattning att receptbelagda läkemedel kan vara en dryg utgift, men vi anser att dagens system ger barnfamiljer ett tillräckligt skydd mot orimliga läkedemedelskostnader. För att barnfamiljer med stora behov av läkemedel inte ska drabbas orimligt hårt omfattas alla barn i en familj av ett gemensamt högkostnadsskydd, det vill säga att deras läkemedelskostnader slås samman. Hela summan för ett läkemedel behöver inte heller betalas på en gång, utan familjen kan välja att dela upp betalningen. Partistyrelsen **föreslår därmed att motion F64 avslås**.

Motion F65 yrkar att Folkpartiet ska verka för ett utökat uppdrag för Barnombudsmannen att kunna utreda enskilda ärenden, men också agera företrädare i enskilda ärenden som

kan vara av intresse med hänvisning till barns och ungdomars rättigheter och oklarheter i rättstillämpningen.

Partistyrelsen delar motionärernas analys att lagstiftningen inte fullt ut lever upp till åtagandena enligt barnkonventionen, till exempel när det gäller barnets rätt att komma till tals och Folkpartiet är i regeringsarbetet pådrivande för att barnkonventionen ska bli svensk lag. Barnombudsmannen har den viktiga uppgiften att företräda barn och ungdomars rättigheter. Under senare år har Barnombudsmannen framgångsrikt nyttjat sina rättsliga befogenheter att kalla till sig myndigheter, kommuner och landsting som inte fullt ut lever upp till åtagandena i barnkonventionen. Vi ser också det viktiga arbete myndigheten gör när det gäller att låta utsatta barn och ungdomar själva komma till tals.

Partistyrelsen ser både för- och nackdelar med motionärens förslag att ge Barnombudsmannen rätt att väcka talan i enskilda ärenden som rör barn och ungdomar. En fördel vore att det skulle ge Barnombudsmannen möjlighet att, via rättspraxis, stärka barnrättsperspektivet när det gäller barn i olika utsatta situationer. I dag finns det dock redan en särskild företrädare för barn och ungdomar som blivit utsatta för kränkningar i skolan, Barn och elevombudet. Det finns en stor poäng i att den funktionen finns knuten till Skolinspektionen, som har det bredare uppdraget att idka tillsyn över skolan. Barn- och elevombudet kan genom sin verksamhet och sin kontakt med enskilda barn överföra mycket kunskap till den generella tillsynen.

Den socialpolitiska arbetsgruppens förslag om barn som far illa föreslår att ett motsvarande ombud bör inrättas hos Socialstyrelsen, dit placerade barn och ungdomar skulle kunna vända sig för hjälp med upprättelse när deras rättigheter har blivit allvarligt kränkta (punkt 25). På motsvarande sätt skulle det då finnas en koppling till det bredare tillsynsansvar som Socialstyrelsen har när det gäller socialtjänsten, samt verksamheten vid HVB och de behandlingshem som drivs av Statens institutionsstyrelse. På det sättet får de myndigheter som ansvarar för tillsyn också ett ansvar att driva på barnrättsperspektivet genom att rättsligt föra enskilda barns talan. Om Barnombudsmannen skulle ta över Barn- och elevombudets roll, samt driva talan också i andra enskilda fall, finns en risk att andra myndigheter förlorar en del av sin pådrivande roll när det gäller barns rättigheter på sina respektive områden.

Samtidigt delar partistyrelsen motionärernas uppfattning att Barnombudsmannen skulle kunna ha en pådrivande roll i rättstillämpningen. Vi skulle gärna se att myndighetens ställning stärktes ytterligare genom möjligheter för Barnombudsmannen att, på eget initiativ, lyfta principiellt viktiga enskilda fall. Partistyrelsen föreslår därmed att **motion F65 anses besvarad**.

I **motion F66** föreslås att Folkpartiet ska verka för en lagändring så att barn har rätt till särskild företrädare/eget ombud i vårdnadstvister. Partistyrelsen delar motionärernas uppfattning. Vi anser att barnets bästa ska stå i fokus i alla beslut som rör umgänge, vårdnad och försörjning. Vi anser att barn i mål om vårdnad, boende eller umgänge ska ha ett eget juridiskt biträde, precis så som det är i mål om tvångsomhändertagande enligt LVU. Det skulle stärka barnperspektivet när vårdnadstvister prövas i domstol. Partistyrelsen **föreslår därmed att motion F66 bifalls**.

Äldrepolitik och pensionssystemet

Motion F67–F76

Motion F67 yrkar att Folkpartiet verkar för att det statliga investeringsbidraget ökar till trygghetsboenden. Partistyrelsen delar motionärernas uppfattning att trygghetsboende är en viktig boendeform för äldre att utveckla. Det finns ett intresse för att bygga trygghetsboenden för äldre, med god tillgänglighet, personal på plats under vissa tider och möjlighet till gemensamma måltider och aktiviteter.

Det investeringsstöd för äldreboenden som regering och riksdag avsatt sedan 2007 kan under perioden 2010–2012 också lämnas för trygghetsbostäder. Den 1 juni 2011 hade, enligt Boverket, ansökningar om investeringsstöd för totalt 2 346 lägenheter i trygghetsboende lämnats till länsstyrelserna.

Enligt Boverkets bostadsmarknadsenkät 2010 uppger kommunerna att sammanlagt 3 900 lägenheter i trygghetsboende kommer att byggas under 2010 och 2011. Lite drygt hälften av dem tillkommer dock genom att omvandla servicebostäder till trygghetsbostäder, vilket partistyrelsen tycker att det finns anledning att höja ett varningens finger kring. Det är inte självklart att de äldre som bott i servicebostad upplever att det blir en höjning av kvaliteten att omvandla servicebostaden till en trygghetsbostad. I många fall kan det innebära sämre servicemöjligheter för den äldre.

Partistyrelsen anser för det första att det är angeläget att fortsätta satsningen på statliga investeringsstöd för trygghetsboende och särskilt boende för äldre. För det andra anser vi att det är angeläget att undersöka varför det inte byggs än fler trygghetsbostäder och om det finns hinder som bör undanröjas. För de tredje vill vi att det utvärderas hur det har blivit på de orter där trygghetsboenden har byggts och vilken betydelse som investeringsstödet har haft innan beslut fattas om ökade bidrag. Partistyrelsen **föreslår därmed att motion F67 anses besvarad**.

I **motion F68 yrkande 1** föreslås att Folkpartiet bör sträva efter att främja äldres delaktighet i vardagligt liv genom att arbeta för en översyn av trafikförordningen. I **motion F68 yrkande 2** föreslås att Folkpartiet bör verka för införandet av ett tillägg i trafikförordningen 13 kap. 8 § med syfte att underlätta beviljandet av parkeringstillstånd för personer som är i åldersgruppen 90 år och äldre. I trafikförordningen stadgas att särskilt parkeringstillstånd kan utfärdas för både den som är rörelsehindrad och själv kör eller till den som regelbundet behöver hjälp av föraren utanför fordonet om hon eller han har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand. Passageraren ska inte ensam kunna invänta föraren medan denne parkerar fordonet. Ett aktuellt läkarintyg bör bifogas för att kommunen ska kunna göra en korrekt bedömning.

År 2009 kom Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om parkeringstillstånd för rörelsehindrade. Vi har från olika delar av handikapprörelsen fått signaler om att bedömningarna av vilka som ska beviljas parkeringstillstånd har hårdnat och att det ibland har fått orimliga konsekvenser för enskilda personer som till exempel har neurosedynskador eller svåra muskelsjukdomar som Duchennes muskeldystrofi. Partistyrelsen anser att en översyn av behovet av – och beviljandet av – parkeringstillstånd för personer med funktionsnedsättningar samt äldre vore önskvärd ur ett brett perspektiv. Parkeringstillstånd främjar förutsättningarna för

såväl yngre personer med rörelsehinder som äldre att leva ett aktivt liv och kan minska behovet av färdtjänst. Partistyrelsen är dock skeptisk till förslaget om att införa särskilda regler för parkeringstillstånd som är kopplade till en specifik ålder. Kronologiska åldersgränser är sällan bra, då alla individer är olika. Partistyrelsen **föreslår därmed att motion F68 yrkande 1 anses besvarat och motion F68 yrkande 2 avslås.**

I **motion F69 yrkande 1** föreslås att valfriheten inom äldreomsorgen alltid ska möjliggöra att välja driftformen offentligt egen regi. I **motion F69 yrkande 2** föreslås att kommunen ska vara skyldig att respektera tidigare vald driftform och att vid upphandling av befintlig verksamhet ska brukarna alltid och aktivt erbjudas vidhålla sitt tidigare val av driftform. I **motion F69 yrkande 3** föreslås att vid upphandlingar och avknoppningar av av befintlig verksamhet ska kommunen alltid efterhöra brukarnas val av driftform före beslut. I **motion F69 yrkande 4** föreslås att kommunen ska vara skyldig att avbryta en upphandling om ett flertal av brukarna väljer att vidhålla sitt tidigare val av driftform.

Partistyrelsen delar motionärens uppfattning att kommunen i så stor utsträckning som möjligt ska ge den äldre själv möjlighet att välja vilken utförare som ska stå för det stöd, den service och den hjälp som den enskilde behöver. Det är bakgrunden till den lagstiftning om valfrihetssystem, LOV, som regeringen och riksdagen har infört. Med hänsyn till att valet är svårt att göra och det finns människor som inte vill eller kan välja ska kommunen och landstingen tillhandahålla ett fullgott s.k. ickevalsalternativ.

Det finns däremot ingen skyldighet enligt lag för kommunen att tillhandahålla en kommunal egenregiverksamhet, även om kommunen har en skyldighet att se till att enskilda får den hjälp de behöver i form av till exempel hemtjänst. Partistyrelsen ser inga ideologiskt starka skäl till att det måste finnas ett kommunalt alternativ att välja för den äldre. Däremot finns det andra fördelar med att kommunen tillhandahåller ett kommunalt alternativ – kommunens kompetens inom området säkras och kommunen försäkrar sig om att tjänsterna oavsett situationen i övrigt kan utföras. Vi anser att det är en fråga för varje kommun eller landsting att själv avgöra.

När det gäller **motion F69 yrkande 2, 3 och 4** bedömer partistyrelsen att motionärens förslag skulle få en starkt konserverande effekt och att det skulle hämma utvecklingen mot en mångfald av vårdgivare inom äldreomsorgen. För att ge den enskilde valfrihet bör LOV användas i så stor utsträckning som möjligt i stället för traditionella upphandlingar. Det är angeläget att kommunen har en god dialog med brukarna och informerar om kommande förändringar. Det är däremot inte rimligt att begära att en brukare inför en upphandling skulle kunna ta ställning mellan en befintlig anordnare och andra anordnare som inte ens fått möjlighet att presentera vad de skulle kunna erbjuda. Partistyrelsen **föreslår därmed att motion F69 yrkande 1 anses besvarat samt att motion F69 yrkande 2, 3 och 4 avslås.**

I **motion F70** föreslås att valfrihetssystem införs i hela landet, det vill säga i landets alla kommuner, att Socialstyrelsen skulle bli tillståndsgivare och att stimulansbidrag ska användas för underlätta för kommunerna att förbereda och utveckla valfrihetssystemen den dag någon annan än kommunen söker tillstånd att starta en verksamhet. Partistyrelsen delar motionärernas engagemang för att alla äldre, oavsett var i landet de bor, ska ha möjlighet till valfrihet. I Folkpartiets valmanifest inför valet 2010 slog vi fast att lagen ska skärpas så att alla äldre ska erbjudas valfrihet i äldreomsorgen. En parallell kan dras till vårdvalet i primärvården, som alla landsting/regioner var skyldiga att införa. Stimulansbidrag för att utveckla valfrihetssystem finns redan sedan några år tillbaka. I april 2011 hade, enligt Sveriges kommuner och landsting, 212 av landets kommuner fått stimulanspengar för att utreda/införa LOV. Partistyrelsen anser att den nuvarande ordningen, där kommunerna själva har stor frihet att inom ramen för lagstiftningen, utforma sitt valfrihetssystem är välavvägt och ser inte behov av att lägga tillståndsgivningen hos Socialstyrelsen i stället. Partistyrelsen **föreslår därmed att motion F70 anses besvarad.**

I **motion F71** ges förslag till hur äldre personer kan ges förbättrad rätt till äldrevård och omsorg på minoritetsspråk. Partistyrelsen delar motionärernas uppfattning att lagen om valfrihetssystem bör göras obligatorisk för alla kommuner. En mångfald av anordnare ökar möjligheten för den äldre att få vård och omsorg anpassad till hennes eller hans språkliga och/eller kulturella behov. Kommunala äldreombud eller äldreombudsmän kan också bidra till att sprida information och hjälpa äldre och anhöriga i frågor som rör äldreomsorg på minoritetsspråk. Det är en viktig liberal utmaning att fortsätta utveckla äldreomsorgen så att den blir bättre anpassad till den enskilde äldres behov.

Sedan den 1 januari 2010 är kommunerna i förvaltningsområdena för finska, samiska och meänkieli genom socialtjänstlagen 5 kap. 6 § skyldiga att verka för att det ska finnas tillgång till personal med kunskaper i dessa minoritetsspråk. Äldre människor som begär det ska få hela eller delar av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar språket. Detsamma gäller även kommuner utanför förvaltningsområdet, om kommunen har tillgång till personal som är kunnig i språket. Partistyrelsen delar motionärernas uppfattning att en äldre person som tillhör våra nationella minoriteter, eller har en annan språklig eller kulturell bakgrund, ska ha möjlighet att välja äldreomsorg som passar hans eller hennes behov och önskemål. Partistyrelsen **föreslår därför att motion F71 bifalls**.

I **motion F72** yrkas att stegvis omvandla det statliga ålderpensionssystemet till ett sjukpensionssystem. Partistyrelsen delar i och för sig motionärens åsikt att egenförsörjning är en viktig princip i vårt samhälle. Det är även viktigt att de som på grund av sjukdom, skada eller funktionsnedsättning har en obefintlig eller begränsad möjlighet till egenförsörjning ska omfattas av ett socialt skyddsnät med en rimlig levnadsnivå.

Partistyrelsen anser dock inte att detta motsäger att vi genom ett gemensamt pensionssystem ger alla möjligheten att sluta arbeta vid en högre ålder. En viktig egenskap som det allmänna pensionssystemet och andra offentliga obligatoriska socialförsäkringar har är att de samlar alla individer i samma pool, vilket ger alla en rimlig premie oavsett sannolikhet för uttagande av försäkringen.

Partistyrelsen anser vidare att ett antal grundläggande principer ska finnas i ett pensionssystem för att fungera väl och kunna försvaras ur individperspektiv. En sådan är att pensionssystemet ska ha raka rör mellan individens inbetalade avgifter och pensionen. Systemet i sin helhet ska vara självbalanserade och på så sätt justeras så att varje generation bär sin egen kostnad och inte skuldsätter kommande kul-

lar eller urholka andra delar av den offentliga ekonomin. Det ska även vara goda ekonomiska incitament att arbete vid hög ålder och reglerna ska vara flexibla.

Partistyrelsen anser därför att det nuvarande pensionssystemet grundläggande principer är en riktig avvägning mellan att sprida kostnader mellan individer och att ge utrymme till individuella ekonomiska incitament **och föreslår därför att motion F72 avslås.**

I **motion F73** föreslås att politiker ska ta ett större ansvar för pensionärer, svårt sjuka och yrkesskadade. Partistyrelsen delar motionärens åsikt att äldre, svårt sjuka och yrkesskadade ska ha en rimlig levnadsnivå. Däremot delar partistyrelsen inte motionärens verklighetsbeskrivning vad gäller den ekonomiska utvecklingen för pensionärer som kollektiv. Som grupp är pensionärer tillsammans med 55–64-åringarna, den grupp som ökat sin disponibla inkomst mest mellan 1991 och 2007. De äldre har också överlägset störst sparkapital i form av fastigheter, banksparande och värdepapper.

Situationen för svenska pensionärer varierar dock. Medan många har en mycket god levnadsstandard också som pensionärer finns det andra som har en svår situation. Det gäller inte minst äldre kvinnor som inte har förvärvsarbetat och som därmed endast erhåller garantipension. Det är därför som Folkpartiet gått i bräschen för den sänkning av skatten för pensionärer som Alliansen genomfört skattesänkningar för pensionärer i flera steg. Till 2011 har skatten på pensioner sänkts i tre steg på tre år. Totalt sett skulle en pensionär med en inkomst på 12 000 kronor ha betalat 560 kronor mer i skatt i år utan skattesänkningarna.

Än så länge har denna sänkning än så länge främst inneburit en kompensation att den sänkning av pensionerna som följde på den internationella finanskrisen. Partistyrelsen menar dock att det på längre sikt finns anledning att tro att pensionärer precis som löntagare får en starkare ekonomi med den nu förda politiken. Det kommer att ske genom ökade inbetalningar till pensionssystemet i och med att den svenska ekonomin är stark och den förda arbetslinjen ökar antalet arbetade timmar i samhället. Det förhindrar dock inte att ytterligare skattesänkningar för pensionärer kan behövas men det måste vägas mot andra kostnadskrävande reformer. Folkpartiet står också bakom alliansuppgörelsen om att skatten på pensioner bör sänkas 2013 eller 2014 förutsatt att det finns ekonomiskt utrymme. **Motionen F73 föreslås därmed anses besvarad.**

I **motion F74** yrkas att ett pengsystem till anhöriga införs för att ge ekonomiskt stöd vid omhändertagande av föräldrar. I **motion F75** yrkas att landsmötet ger partistyrelsen i uppdrag att driva frågan om närståendes ledighet för vård av äldre med målsättningen att efter utredning införa en lagstiftning i enlighet med motionens intentioner. I **motion F76** föreslås att vård av förälder (VAF) införs inom en snar framtid.

Partistyrelsen delar motionärernas åsikt att det är en stor utmaning för framtiden att finna välfärdslösningar med anledning av den ökande gruppen äldre. Det är ofrånkomligt så att barn får ta ett ansvar när en eller båda föräldrarna på grund av ålder får svårt att ta hand om sig själva. Samhället kan inte finna lösningar för alla situationer och det är inte heller alltid önskvärt.

Partistyrelsen vill konstatera att Alliansregeringen har gått i riktning mot bättre samhällsstöd för anhöriga genom att införa den så kallade närståendepenningen vid frånvaro från arbetet när en närstående person är svårt sjuk. Partistyrelsen menar dock att det finns mer att göra för att underlätta anhörigas situation vid vård av äldre.

Partistyrelsen vill samtidigt peka på svårigheter i denna fråga. Vid biståndsbeslut kan kommunernas tryck på anhöriga öka med hänvisning till att ersättning finns att få. Partistyrelsen ser en risk i att hela ansvarsperspektivet förändras och att kommuner kommer ta ett steg tillbaka. Likaså är det en risk att kvinnor, likt övriga omvårdnadsersättningar såsom föräldraförsäkringen och vård av sjukt barn, får ett sämre arbetsmarknadsläge.

Partistyrelsen anser att det måste göras analys över vad ett socialförsäkringssystem för vård av äldre skulle innebära ur samhällsekonomiskt perspektiv, men också vilka konsekvenser det skulle få för jämställdheten, arbetsmarknaden och andra relevanta aspekter. Partistyrelsen anser därför att frågan måste analyseras djupare i vårt parti innan vi tar ställning till sådana förslag. Därmed föreslår partistyrelsen att motionerna **F74, F75 och F76 anses besvarade**.

Funktionsnedsättningsfrågor

Motion F77–F91

I **motion F77** yrkar motionären på att Folkpartiet ska arbeta för att göra FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning till lagstiftning. I **motion F78** yrkar motionärerna på att landsmötet beslutar att diskriminering på grund av funktionsnedsättning ska införlivas i diskrimineringslagen.

Partistyrelsen är enig med motionärerna om betydelsen av att rättigheterna för personer med funktionsnedsättning stärks och tydliggörs ytterligare. De konventioner Sverige undertecknar och ratificerar ska också innebära ett stärkt rättighetsskydd i praktiken. Det är en självklarhet att samhället ska ge förutsättningar för människor att kunna tillvarata sin fulla kapacitet och gör val med lika möjligheter. Självförverkligande ska inte vara ett privilegium för ett fåtal.

I samband med att regeringen ska göra en kartläggning av hur svensk lagstiftning överensstämmer med bestämmelserna i barnkonventionen ska regeringen också behandla ett förslag från delegationen för mänskliga rättigheter om att utreda om det vore lämpligt att föra in olika konventioner om mänskliga rättigheter i svensk rätt. Partistyrelsen är angelägen om åtgärder i de fall där konventionen om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning inte har fått tillräckligt genomslag i svensk lag och praktik. Den kartläggning som regeringen nu ska göra är därför av stor betydelse.

Funktionsnedsättning omfattas redan i dag av diskrimineringslagen, men lagen är i dag utformad så att den inte kan tillämpas på frågor om bristande tillgänglighet. Folkpartiet har i flera år drivit att bristande tillgänglighet ska räknas som diskriminering. Förra året skickade regeringen, på Folkpartiets initiativ, ett sådant lagförslag på remiss. Remissvaren har varit blandade, en del starkt för, en del starkt emot. Det är Folkpartiet som ansvarar för diskrimineringslagstiftningen på regeringskansliet. Det är för tidigt att säga när något händer, eftersom en diskussion om de negativa remissvaren och de ekonomiska konsekvenserna kan ta tid. Ambitionen är dock att leverera en lagändring så snart som möjligt. Par-

tistyrelsen föreslår därför att **motion F77 och motion F78 anses besvarade**.

I **motion F79 yrkande 1** föreslår motionärerna att behörighetskrav ska ställas på personliga assistenter oberoende av anställningsform och vem som är arbetsgivare. I **motion F79 yrkande 2** föreslås att tillsynen av personliga assistenter ska förbättras, varav minst ett årligt oanmält tillsynsbesök. **Yrkande 3 i motion F79** föreslår att tillsynsansvarig ska ha skyldighet att anmäla misstänkt brottslighet som avser annat område än vad den aktuella tillsynen avser. I **motion F80** yrkar motionären att en lag för särskild omsorgskompetens för personer som arbetar som personliga assistenter ska införas. I **motion F81** yrkar motionärerna att Folkpartiet liberalerna verkar för en satsning på att utbilda personliga assistenter. I **motion F82** föreslår motionärerna att Folkpartiet ska verka för ett kompetenslyft på funktionsnedsättningsområdet. Avslutningsvis rörande kompetens och tillsyn av LSS-lagstiftningen så yrkar motionärerna bakom **motion F83** att Folkpartiet ska verka för bättre uppföljning av LSS samt skärpta sanktioner.

Partistyrelsen delar samtliga motionärers ambition att förbättra kvaliteten i verksamhet som rör handikappområdet i allmänhet och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) i synnerhet. För Folkpartiet är det en självklarhet att samhället ska möjliggöra för personer med funktionsnedsättning att leva ett självständigt liv med lika möjligheter som övriga i samhället.

Den tidigare tillsynen av LSS och socialtjänstlagen (SoL) via länsstyrelserna fungerade otillfredsställande. Regeringen har sedan en tid förändrat tillsynen av båda dessa lagstiftningar genom att Socialstyrelsen tagit över det operativa tillsynsansvaret och får rätt att inspektera verksamhet som står under myndighetens eftersyn. Partistyrelsen bedömer att detta är en skärpning av tillsynen gällande personlig assistans i likhet med motionärens ambitioner. Partistyrelsen vill även framhålla att i valmanifestet inför valet 2010 framförde Folkpartiet ståndpunkten att vi vill förtydliga LSS så att lagen uttryckligen omfattar arbete, familj och ett jämlikt liv. Detta mot bakgrund av att rättspraxis har snävat in tolkningen av LSS. Partistyrelsen står kvar vid denna ståndpunkt och inkluderar i den hållningen att vår rättighetslagstiftning bygger på att kommunerna vid positiva beslut uppfyller sitt åtagande utan oskälig fördröjning.

Partistyrelsen vill betona vikten av att valet av assistent är och ska vara fritt. Det inkluderar att brukaren själv ska fungera som arbetsgivare och välja vilket person ska assistera. Att införa krav på viss kompetensprofil är en god tanke men riskerar att undergräva friheten att exempelvis använda en familjemedlem som assistent. Partistyrelsen vill därför stå kvar vid att brukaren själv ska ha möjlighet att finna lämplig person eller personer som passar det individuella kravet på assistansen.

Partistyrelsen välkomnar att mer görs för att höja medvetenheten och kompetensen rörande LSS och det handikappolitiska området, såväl bland de anställda som arbetar direkt med frågorna som med övriga samhället. Sådana satsningar måste dock ur ett ekonomiskt perspektiv övervägas mot andra viktiga instanser för att säkerställa att personer med funktionsnedsättning får sina rättigheter tillgodosedda. Partistyrelsen föreslår därför att **motion F79 yrkande 1 avslås och att motionerna F79 yrkande 2 och 3 samt F80–F83 anses besvarade.**

I **motion F84** föreslås att Folkpartiet arbetar för en översyn av det delade huvudmannaskapet kring LSS-reformen med inriktning mot ett statligt övertagande. Partistyrelsen anser att det är viktigt att fortsätta värna LSS och den frihetsrevolution som denna rättighetslagstiftning inneburit och innebär för personer med funktionsnedsättning. Folkpartiet liberalerna har vidare under en längre tid verkat för att finansieringen av systemet sker på ett sätt som skapar utjämning mellan kommuner. Partistyrelsen föreslår därmed att **motion F84 ska anses besvarad**.

I **motion F85** yrkar motionärerna på att personer med psykisk funktionsnedsättning får rätt till daglig sysselsättning enligt LSS. Partistyrelsen delar motionärernas åsikt att sysselsättning för personer med psykisk funktionsnedsättning ska omfattas av sysselsättningsgarantin. Det är ståndpunkt Folkpartiet har haft sedan tidigare och som fortfarande är högst aktuell. Det togs bland annat upp som krav i Folkpartiets valmanifest inför valet 2010. Personer med funktionsnedsättning ska få det stöd som de behöver för att kunna arbeta på den vanliga arbetsmarknaden. Men för den som inte har förmåga att arbeta måste det finnas eningsfull daglig sysselsättning. Det civila samhället och det sociala företagandet är viktiga medspelare i detta arbete. Mot bakgrund av detta föreslår partistyrelsen att **motion F85 bifalls**.

I **motion F86** yrkar motionärerna på att Folkpartiet ska arbeta för utbildning av yrkeskategorier som i sitt arbete kommer i kontakt med personer som har allvarlig kombinerad syn-hörselnedsättning/dövblindhet. Partistyrelsen anser att en generellt ökad medvetenhet om villkoren för personer med funktionsnedsättningar är en viktig del i att leva upp till den liberala idén om att kunna leva livet på lika villkor. Partistyrelsen delar därför också motionärernas ambition att öka kunskap och kompetens för anställda som återkommande kommer i kontakt med personer som har allvarlig kombinerad syn-hörselnedsättning/dövblindhet. Partistyrelsen anser dock inte att landsmötet är den rätta instansen för att i detalj uttala sig om vilka sorts insatser för ökad kunskap och kompetens särskilda yrkesgrupper ska ha. Partistyrelsen föreslår därför att **motion F86** anses besvarad.

I **motion F87** yrkar motionärerna att landsmötet ger partistyrelsen i uppdrag att fördjupa sig i problematiken hur kommuner hanterar frågan om att kunna erbjuda likvärdiga studier för alla inom ramen av obligatorisk skola. Partistyrelsen anser att kommunerna spelar en central roll i att ge personer med funktionsnedsättning ett värdigt liv. Vilken kommun en person bor i ska inte avgöra möjligheten att kunna leva ett fungerande liv. Folkpartiet menar att lösningen i vissa fall är att föra över ansvaret från kommuner till staten. Det gäller exempelvis huvudmannaskapet för LSS och ansvaret för skolan. I väntan på att sådana förändringar är politiskt möjliga kommer Folkpartiet precis som tidigare bevaka och, när det behövs, vidta åtgärder när kommunerna inte lever upp till sitt ansvar. Partistyrelsen föreslår med bakgrund av detta att **motion F87 anses besvarad.**

I motion F88 yrkas att Folkpartiet liberalerna ska verka för att det i varje kommun ska finnas en handlingsplan för att ge unga med funktionsnedsättning arbete eller någon annan sysselsättning. Partistyrelsen anser att motionärerna belyser en viktig brist i dagens stöd för ungas med funktionsnedsättning. Mer måste göras för att de unga med funktionsnedsättning som har en potentiell arbetsförmåga får mer stöd. För personer som inte är aktuella för förtidspension är det precis

lika viktigt att ha en sysselsättning. Enligt Socialstyrelsen saknar nästan hälften av dem med psykiska funktionsnedsättningar något organiserat att göra på dagarna. Något som ofta leder till isolering och en försämrad livskvalitet.

Vad gäller kommunernas ansvar att erbjuda verksamhet så anser Folkpartiet sedan tidigare en skärpning av sysselsättningsgarantin är nödvändig och ska inkludera även personkrets 3. Det är något Folkpartiet kommer att fortsätta att driva.

En för sammanhanget relevant information är att det sedan en längre tid uppmärksammats att systemet med aktivitetsersättning, förtidspension för unga, inte har fungerat enligt avsikten utan inneburit passivitet för många försäkringstagare. Försäkringskassan har i dessa fall ett ansvar att ta fram en frivillig plan för aktivitet. En brist i sammanhanget är inte minst att initiativet måste komma från den unge själv, vilket i vissa fall är orimligt då vissa diagnoser innebär just initiativlöshet. I den statliga utredningen Brist på brådska (SOU 2008:102) konstateras att endast 40 procent av mottagarna av aktivitetsersättning har en aktivitet.

Det pågår för tillfället en beredning i regeringskansliet rörande aktivitetsersättningen och unga förtidspensionärer. Folkpartiet bevakar i denna översyn att färre personer än i dag över huvudtaget hänvisas till förtidspension för alla. I stället bör arbetsmarknadsåtgärderna stärkas för unga personer med funktionsnedsättning.

För Folkpartiet är det en viktig fråga att unga personer med funktionsnedsättning inte slentrianmässigt förpassas raka vägen till förtidspension. Det är ett stort samhälleligt misslyckade att så många unga funktionsnedsatta har förtidspension. I stället måste unga med funktionsnedsättning ges chansen att bidra på arbetsmarknaden och i samhällslivet, på sina villkor och utifrån sina egna förutsättningar. För de unga där arbetsmarknadsrelaterad verksamhet inte är aktuell är Folkpartiets inställning att meningsfull aktivitet är en självklarhet. Exakt vilka åtgärder som behövs behöver utredas närmare. Partistyrelsen föreslår därför att **motion F88 anses besvarad.**

I **motion F89** yrkas att Folkpartiet liberalerna verkar för att varje familj som har ett barn med funktionsnedsättning ska ha rätt till en lots som de alltid kan vända sig till och som samordnar övriga kontakter. Motionärernas förslag är i linje med partistyrelsens syn på hur offentliga tjänster ska utvecklas. Vår organisering av samhällets resurser är i många fall uppdelade utifrån organisationens egna behov i stället för att fokusera på individen. Skillnader mellan vad som är försäkringskassans, landstingets, kommunens eller arbetsförmedlingens ansvar är inte en uppdelning som naturligt motsvarar medborgarens behov.

Partistyrelsen noterar att det sker förändringar i den riktning som motionärerna efterfrågar. Vi har de senaste åren kunnat se hur bland annat Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Pensionsmyndigheten har flyttat in under samma tak på många platser i landet för att samla servicen. Med anledning av det har också Folkpartiet har i riksdagen varit drivande bakom att förhindra att Försäkringskassan fortgår med sina planer på att lägga ned så kallade servicekontor. Partistyrelsen tycker att det är viktigt att de lovande försök som görs runt om landet fullföljs och ser gärna också att kommunerna i större uträckning deltar i sådana projekt. Det kan ytterligare förstärka servicen för personer med funktionsnedsättning.

I den pågående parlamentariska socialförsäkringsutredningen finns ytterligare exempel på tankegångar i enlighet med motionärerna. Ett av utredningens uppdrag är att se över struktur- och organisationsförändringar för att ur ett service- och kontrollperspektiv få ett effektivt och ändamålsenligt system. Partistyrelsen föreslår därmed att **motion F89 anses besvarad**.

I **motion F90** ges ett antal förslag som rör kommunernas drift av välfärdstjänster och medborgarnas valfrihet. I motionen föreslås att kommunen ska vara skyldig att respektera tidigare vald driftform (**yrkande 1**), vid upphandling, avknoppning och motsvarande ska kommunen alltid efterhöra vårdtagarnas/brukarnas val av driftform (**yrkande 2**) samt kommuners rätt och skyldighet att avbryta upphandling om ett flertal av vårdtagarna eller brukarna väljer att vidhålla sitt tidigare val av driftform (**yrkande 3**).

Partistyrelsen anser att individens valfrihet i så stor utsträckning som möjligt bör tillgodoses. Därför införde Folkpartiet liberalerna tillsammans med övriga allianspartier lagen om valfrihetssystem (LOV), som trädde i kraft 1 januari 2009. Den ger kommuner och landsting ett system för att införa valfrihetssystem för omsorgs- och stödtjänster för äldre, för personer med funktionsnedsättning och för hälso- och sjukvårdstjänster. Valfrihetssystem innebär att det är brukarnas val av tjänst som styr och inte kommunernas upphandling. Inte heller slås verksamheter ut på samma sätt som tidigare kunde ske, trots att många brukare var nöjda med tjänsterna man tillhandahöll. I dagsläget har mer än hälften av landets kommuner infört valfrihetssystem enligt lagen om valfrihet. Folkpartiets ståndpunkt är att LOV ska gälla i alla kommuner. **Därmed föreslår partistyrelsen att motion F90 avslås.**

I **motion F91 yrkande 1** föreslås att allmänheten ska informeras mer detaljerat om hur det är att hamna i rullstol och i **motion F91 yrkande 2** föreslås att företag ska informeras mer detaljerat om hur det är att hamna i rullstol. Motionären tar upp olika exempel på diskriminering såväl positiv som negativ och i både privatlivet och yrkeslivet. Partistyrelsen håller med motionären om att såväl allmänheten som företagare ofta skulle behöva mer kunskap kring funktionsnedsättningar. Vi håller också med motionären om att diskriminering är ett oerhört stort problem. Diskriminering ska aldrig accepteras, varken i krogkön eller på arbetsmarknaden. Vi har därför infört en samlad diskrimineringslag och höjt ersättningsbeloppen rejält. Det ska svida i plånboken att diskriminera. Vi arbetar också för att bristande tillgänglighet i vissa fall ska kunna klassas som diskriminering. Det kan till exempel gälla en arbetsplats som med mycket enkla åtgärder hade kunnat bli tillgänglig men där detta inte sker trots att behovet finns.

Motionären tar också upp problemet med att man vid jobbsökande måste avsätta tid för att diskutera den sökandes funktionsnedsättning och hur det kan påverka arbetet. Vi är medvetna om detta och Folkpartiet driver därför kravet på förhandsbesked kring vilka stödformer som en person med funktionsnedsättning har rätt till. Ett sådant förhandsbesked skulle också innebära att arbetsgivaren får information om vilka hjälpmedel som finns och vad den sökande kan göra med hjälp av dessa. Partistyrelsen anser att mycket av det som motionären tar upp redan är sådant som Folkpartiet liberalerna arbetar med, fast inte bara vad gäller rullstolsburna,

utan ur ett bredare perspektiv. **Partistyrelsen föreslår därför att motion F91 anses besvarad**.

Partistyrelsens förslag till beslut

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** motion F1 avslås
2. **att** motion F2 anses besvarad
3. **att** motion F3 anses besvarad
4. **att** motion F4 avslås
5. **att** motion F5 yrkande 1 avslås
6. **att** motion F5 yrkande 2 avslås
7. **att** motion F6 avslås
8. **att** motion F7 anses besvarad
9. **att** motion F8 anses besvarad
10. **att** motion F9 anses besvarad
11. **att** motion F10 yrkande 1 anses besvarat
12. **att** motion F10 yrkande 2 anses besvarat
13. **att** motion F11 avslås
14. **att** motion F12 yrkande 1 anses besvarat
15. **att** motion F12 yrkande 2 avslås
16. **att** motion F12 yrkande 3 avslås
17. **att** motion F12 yrkande 4 avslås
18. **att** motion F12 yrkande 5 avslås
19. **att** motion F12 yrkande 6 avslås
20. **att** motion F12 yrkande 7 anses besvarat
21. **att** motion F12 yrkande 8 avslås
22. **att** motion F12 yrkande 9 avslås
23. **att** motion F12 yrkande 10 anses besvarat
24. **att** motion F12 yrkande 11 anses besvarat
25. **att** motion F13 yrkande 1 anses besvarat
26. **att** motion F13 yrkande 2 anses besvarat
27. **att** motion F13 yrkande 3 anses besvarat
28. **att** motion F14 yrkande 1 anses besvarat
29. **att** motion F14 yrkande 2 anses besvarat
30. **att** motion F14 yrkande 3 anses besvarat
31. **att** motion F15 avslås
32. **att** motion F16 yrkande 1 avslås
33. **att** motion F16 yrkande 2 avslås
34. **att** motion F16 yrkande 3 avslås
35. **att** motion F16 yrkande 4 avslås
36. **att** motion F17 anses besvarad
37. **att** motion F18 anses besvarad
38. **att** motion F19 avslås
39. **att** motion F20 yrkande 1 avslås
40. **att** motion F20 yrkande 2 avslås
41. **att** motion F21 anses besvarad
42. **att** motion F22 avslås
43. **att** motion F23 anses besvarad
44. **att** motion F24 anses besvarad
45. **att** motion F25 anses besvarad
46. **att** motion F26 anses besvarad
47. **att** motion F27 yrkande 1 anses besvarat
48. **att** motion F27 yrkande 2 anses besvarat
49. **att** motion F28 avslås
50. **att** motion F29 yrkande 1 anses besvarat
51. **att** motion F29 yrkande 2 anses besvarat
52. **att** motion F30 anses besvarad
53. **att** motion F31 anses besvarad
54. **att** motion F32 anses besvarad
55. **att** motion F33 yrkande 1 avslås
56. **att** motion F33 yrkande 2 anses besvarat
57. **att** motion F34 avslås
58. **att** motion F35 yrkande 1 bifalls
59. **att** motion F35 yrkande 2 anses besvarat
60. **att** motion F35 yrkande 3 anses besvarat
61. **att** motion F36 yrkande 1 bifalls
62. **att** motion F36 yrkande 2 anses besvarat
63. **att** motion F36 yrkande 3 anses besvarat
64. **att** motion F37 anses besvarad
65. **att** motion F38 anses besvarad
66. **att** motion F39 anses besvarad
67. **att** motion E55 yrkande 2 anses besvarat
68. **att** motion E55 yrkande 3 anses besvarat
69. **att** motion F40 yrkande 1 bifalls
70. **att** motion F40 yrkande 2 bifalls
71. **att** motion F41 yrkande 1 anses besvarat
72. **att** motion F41 yrkande 2 anses besvarat
73. **att** motion F42 yrkande 1 bifalls
74. **att** motion F42 yrkande 2 bifalls
75. **att** motion F43 yrkande 1 anses besvarat
76. **att** motion F43 yrkande 2 anses besvarat
77. **att** motion F43 yrkande 3 anses besvarat
78. **att** motion F43 yrkande 4 anses besvarat
79. **att** motion F43 yrkande 5 anses besvarat
80. **att** motion F44 yrkande 1 anses besvarat
81. **att** motion F44 yrkande 2 anses besvarat
82. **att** motion F44 yrkande 3 anses besvarat
83. **att** motion F44 yrkande 4 anses besvarat
84. **att** motion F44 yrkande 5 bifalls
85. **att** motion F44 yrkande 6 anses besvarat
86. **att** motion F45 yrkande 1 anses besvarat
87. **att** motion F45 yrkande 2 anses besvarat
88. **att** motion F45 yrkande 3 anses besvarat
89. **att** motion F45 yrkande 4 anses besvarat
90. **att** motion F46 yrkande 1 avslås
91. **att** motion F46 yrkande 2 avslås
92. **att** motion F47 yrkande 1 avslås
93. **att** motion F47 yrkande 2 avslås

94. **att** motion F48 anses besvarad
95. **att** motion F49 avslås
96. **att** motion F50 avslås
97. **att** motion F51 yrkande 1 anses besvarat
98. **att** motion F51 yrkande 2 anses besvarat
99. **att** motion F51 yrkande 3 anses besvarat
100. **att** motion F51 yrkande 4 anses besvarat
101. **att** motion F52 yrkande 1 anses besvarat
102. **att** motion F52 yrkande 2 avslås
103. **att** motion F52 yrkande 3 avslås
104. **att** motion F53 anses besvarad
105. **att** motion F54 anses besvarad
106. **att** arbetsgruppens förslag punkt 1 bifalls
107. **att** arbetsgruppens förslag punkt 2 bifalls
108. **att** arbetsgruppens förslag punkt 3 bifalls
109. **att** arbetsgruppens förslag punkt 4 bifalls
110. **att** arbetsgruppens förslag punkt 5 bifalls
111. **att** arbetsgruppens förslag punkt 6 bifalls
112. **att** arbetsgruppens förslag punkt 7 bifalls
113. **att** arbetsgruppens förslag punkt 8 bifalls
114. **att** arbetsgruppens förslag punkt 9 bifalls
115. **att** arbetsgruppens förslag punkt 10 bifalls
116. **att** arbetsgruppens förslag punkt 11 bifalls
117. **att** arbetsgruppens förslag punkt 12 bifalls
118. **att** arbetsgruppens förslag punkt 13 bifalls
119. **att** arbetsgruppens förslag punkt 14 bifalls
120. **att** arbetsgruppens förslag punkt 15 bifalls
121. **att** motion F55 yrkande 1 anses besvarat
122. **att** motion F55 yrkande 2 anses besvarat
123. **att** arbetsgruppens förslag punkt 16 bifalls
124. **att** arbetsgruppens förslag punkt 17 bifalls
125. **att** motion F56 anses besvarad
126. **att** arbetsgruppens förslag punkt 18 bifalls
127. **att** arbetsgruppens förslag punkt 19 bifalls
128. **att** arbetsgruppens förslag punkt 20 bifalls
129. **att** arbetsgruppens förslag punkt 21 bifalls
130. **att** arbetsgruppens förslag punkt 22 bifalls
131. **att** arbetsgruppens förslag punkt 23 bifalls
132. **att** arbetsgruppens förslag punkt 24 bifalls
133. **att** arbetsgruppens förslag punkt 25 bifalls
134. **att** arbetsgruppens förslag punkt 26 bifalls
135. **att** arbetsgruppens förslag punkt 27 bifalls
136. **att** arbetsgruppens förslag punkt 28 bifalls
137. **att** arbetsgruppens förslag punkt 29 bifalls
138. **att** motion F57 avslås
139. **att** motion F58 anses besvarad
140. **att** motion F59 yrkande 1 avslås
141. **att** motion F59 yrkande 2 anses besvarat
142. **att** motion F59 yrkande 3 anses besvarat
143. **att** motion F59 yrkande 4 anses besvarat
144. **att** motion F59 yrkande 5 anses besvarat
145. **att** motion F59 yrkande 6 avslås
146. **att** motion F59 yrkande 7 avslås
147. **att** motion F59 yrkande 8 avslås
148. **att** motion F59 yrkande 9 avslås
149. **att** motion F59 yrkande 10 avslås
150. **att** motion F59 yrkande 11 anses besvarat
151. **att** motion F59 yrkande 12 anses besvarat
152. **att** motion F59 yrkande 13 anses besvarat
153. **att** motion F59 yrkande 14 anses besvarat
154. **att** motion F59 yrkande 15 anses besvarat
155. **att** motion F59 yrkande 16 anses besvarat
156. **att** motion F59 yrkande 17 anses besvarat
157. **att** motion F59 yrkande 18 anses besvarat
158. **att** motion F59 yrkande 19 anses besvarat
159. **att** motion F59 yrkande 20 anses besvarat
160. **att** arbetsgruppens förslag punkt 30 bifalls
161. **att** arbetsgruppens förslag punkt 31 bifalls
162. **att** arbetsgruppens förslag punkt 32 bifalls
163. **att** arbetsgruppens förslag punkt 33 bifalls
164. **att** arbetsgruppens förslag punkt 34 bifalls
165. **att** motion F60 anses besvarad
166. **att** punkt 35 får lydelsen: ”Föräldrarnas plånbok ska inte avgöra om ett barn ska kunna få glasögon eller ej.”
167. **att** motion F61 anses besvarad
168. **att** arbetsgruppens förslag punkt 36 bifalls
169. **att** arbetsgruppens förslag punkt 37 bifalls
170. **att** motion F62 yrkande 1 anses besvarat
171. **att** motion F62 yrkande 2 avslås
172. **att** motion C17 yrkande 2 avslås
173. **att** motion F63 bifalls
174. **att** motion F64 avslås
175. **att** motion F65 anses besvarad
176. **att** motion F66 bifalls
177. **att** motion F67 anses besvarad
178. **att** motion F68 yrkande 1 anses besvarat
179. **att** motion F68 yrkande 2 avslås
180. **att** motion F69 yrkande 1 anses besvarat
181. **att** motion F69 yrkande 2 avslås
182. **att** motion F69 yrkande 3 avslås
183. **att** motion F69 yrkande 4 avslås
184. **att** motion F70 yrkande 1 anses besvarat
185. **att** motion F70 yrkande 2 anses besvarat
186. **att** motion F70 yrkande 3 anses besvarat
187. **att** motion F71 bifalls
188. **att** motion F72 avslås
189. **att** motion F73 anses besvarad
190. **att** motion F74 anses besvarad
191. **att** motion F75 anses besvarad
192. **att** motion F76 anses besvarad

193. **att** motion F77 anses besvarad
194. **att** motion F78 anses besvarad
195. **att** motion F79 yrkande 1 avslås
196. **att** motion F79 yrkande 2 anses besvarat
197. **att** motion F79 yrkande 3 anses besvarat
198. **att** motion F80 anses besvarad
199. **att** motion F81 anses besvarad
200. **att** motion F82 anses besvarad
201. **att** motion F83 anses besvarad
202. **att** motion F84 anses besvarad
203. **att** motion F85 bifalls
204. **att** motion F86 anses besvarad
205. **att** motion F87 anses besvarad
206. **att** motion F88 anses besvarad
207. **att** motion F89 anses besvarad
208. **att** motion F90 yrkande 1 avslås
209. **att** motion F90 yrkande 2 avslås
210. **att** motion F90 yrkande 3 avslås
211. **att** motion F91 yrkande 1 anses besvarat
212. **att** motion F91 yrkande 2 anses besvarat

Reservation F1

Lotta Edholm, Håkan Lindh och Jens Sundström reserverar sig till förmån för bifall av motion F5.

Reservation F2

Nyamko Sabuni, Carina Sandor, Olle Schmidt, Torkild Strandberg och Jens Sundström reserverar sig till förmån för bifall av motion F7 och anför:

”Vi anser att gårdsförsäljning av vin under en försöksperiod ska prövas, utan att äventyra monopolet, i syfte att bland annat stärka småföretagandet på landsbygden.”

Reservation F3

Jens Sundström reserverar sig till förmån för bifall av motion F15.

Reservation F4

Jens Sundström reserverar sig till förmån för bifall av motion F21.

Reservation F5

Staffan Werme reserverar sig till förmån för avslag på arbetsgruppens förslag punkterna 33, 34, 36 och 37 och anför:

”Jag delar gruppens principiella hållning kring synen på barnfattigdom. Men det borde tydligare framgå att det relativa fattigdomsbegreppet inte är något relevant mått för att föreslå riktade åtgärder. Om man väljer att bryta ner siffrorna på kommunnivå så inser man problemet. Den relativa fattigdomen i den kommun i Sverige som har den högsta, respektive lägsta, medelinkomsten är ojämförbar. Om man ser den relativa fattigdomen som ett problem som den offentliga sektorn ska lösa, kommer det att innebära en kontinuerlig utvidgning av denna sektor, på framförallt den civila sektorns bekostnad. Det kommer i sig att riskera en försvagning av den grund som också välfärdssamhället vilar på.

Därför ställer jag mig frågande inför flera av de åtgärder som föreslås. Ses de var och en för sig är de alla vällovliga. Men det huvudsakliga problemet är att förslagen kontinuerligt utökar den offentliga sektorns ansvar och befogenheter. Man kan exempelvis peka på punkterna 33, 34, 36 och 37 som helt eller delvis ökar den offentliga sektorns storlek. Punkten 37 är ett typexempel på när det offentliga riskerar att ta den civila sektorns roll och ansvar.

När man talar om relativ fattigdom måste man också peka på de resursbrister som den offentliga sektorn riskerar att stå inför i en nära framtid. Det finns helt enkelt inte pengar till allt. Ökade kostnader för att minska en relativ fattigdom kommer därför med nödvändighet att tas ifrån andra områden, främst områden som inte har ett lagstöd bakom sig, som kultur, fritid och arbetsmarknadsåtgärder, men även områden som skolan, äldreomsorgen och övrig omsorg och service riskerar att drabbas. Detta kan få konsekvenser för välfärden som inte i dag kan överblickas.”

Reservation F6

Torkild Strandberg reserverar sig till förmån för avslag på arbetsgruppens förslag punkt 34 och anför:

”Socialbidraget är tänkt som och ska vara en tillfällig försörjning när inget annat står till buds. Alla insatser måste inriktas på att bryta bidragsberoendet snarare än på att öka omfattningen av utgifter som ska täckas av socialbidrag.”

Reservation F7

Carina Sandor reserverar sig till förmån för avslag på arbetsgruppens förslag punkt 37 och instämmer i vad Staffan Werme anfört ovan (se reservation F5).

Reservation F8

Britt-Marie Lövgren reserverar sig till förmån för bifall av motion F65.

Särskilt yttrande F1

Maria Halkiewicz instämmer i reservation F1 ovan (om motion F5).

Särskilt yttrande F2

Adam Cwejman och Maria Halkiewicz instämmer i reservation F2 ovan (om motion F7).

G. EU-, utrikes- och försvarspolitik

Innehåll:

Motioner **261**
Europafrågor 261
Utrikespolitik och bistånd 263
Försvarspolitik 266
EU- och utrikesgruppens förslag **270**
Partistyrelsens yttrande **272**
Inledning 272
Europafrågor 272
Utrikespolitik och bistånd 274
Försvarspolitik 276
Partistyrelsens förslag till beslut **279**

Motioner

Europafrågor

G1. Stärk profilen i Europafrågan

Hadar Cars, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska ta initiativ till en offentlig utredning om konsekvenser av Sveriges medlemskap i EU
2. **att** partistyrelse ges i uppdrag att ta fram förslag till lämpliga former för ökad egenfinansiering av EU och förslag till hur detta ska föras fram till beslut av de svenska statsmakterna genom Folkpartiet liberalernas företrädare i regering och riksdag
3. **att** Folkpartiet liberalerna ska utforma en handlingsplan för hur Sverige kraftfullt och snabbt ska agera mot länder som bryter mot Schengenavtalet
4. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att Sverige ansluter sig till förklaringen om EU:s symboler

Europas liberaler känner ansvar för att ansträngningarna att ena Europa går vidare. Folkpartiet liberalernas utmärkta företrädare i ministerrådet, parlamentet och kommissionen är alla drivande i detta avseende.

Det gäller också det arbete som Folkpartiet liberalerna utför i Sverige. En del återstår dock att göra. Här några förslag:

1. Utvärdera konsekvenser av Sveriges medlemskap i EU

Mycket påstås – somligt klokt, somligt befängt – i den allmänna debatten om effekterna för bland annat svensk ekonomi och miljö av medlemskapet i EU. Även om effekterna på gott och ont inte kan anges med absolut precision skulle en saklig, väldokumenterad beskrivning och värdering utförd på vetenskaplig grund bli en värdefull referenspunkt i den fortsatta debatten.

En utvärdering av detta slag måste, för att få den tyngd som erfordras, göras av en av regeringen tillsatt kommitté/kommission med ledamöter främst hämtade från forskningsvärlden.

2. Verka för att EU får mera egna resurser

EU:s budget beslutas gemensamt av ministerrådet och parlamentet. Inkomsterna utgörs huvudsakligen av anslag från de 27 medlemsstaterna finansierade via deras statsbudgetar. Under överblickbar framtid kommer dessa anslag vara EU:s främsta inkomstkälla. EU:s egna resurser utgörs bland annat av tullinkomster och försäljning av egna publikationer.

Får EU tillgång till egna resurser kommer dessa att påverka medlemsstaternas bedömning av hur mycket de ska bidra med däröver. De båda inkomstslagen kan sägas fungera som vätskan i konvergerande kärl. Stiger det ena, sjunker det andra.

Det innebär inte att EU:s tillgång till egna resurser är likgiltig. För ju mindre EU-länderna behöver tillföra unionen via sina egna budgetar, ju mindre problem utgör EU-finansieringen för dem.

Och EU:s budget behöver växa för att ge ökat utrymme för bland annat gemensamt beslutade stora forskningsprojekt, den gemensamma utrikesförvaltningen, det polisiära samarbetet, kontrollen av finansmarknader och för insatser för immigration, flyktingmottagning, integration och försvaret av mänskliga rättigheter inom och utom Europa.

Den liberala gruppen inom Europaparlamentet (Alde) är starkt pådrivande i arbetet att tillföra EU ökande egna resurser medan den moderatledda svenska regeringen hittills motsatt sig sådana resurser.

Bland annat därför bör Folkpartiet liberalerna först värdera vilka nya egna resurser vi vill att EU ska tillföras och sedan föra fram förslag om detta – inom regering och riksdag och i den allmänna debatten.

3. Förstärk Schengenavtalet och avvisa hoten mot det

Schengenavtalet ger Europas medborgare rätt till pass- och visumfria resor till och inom alla anslutna EU-länder. Avtalet är ett av de viktigaste bidragen till framväxten av en europeisk identitet. Inom Folkpartiet liberalerna liksom inom flertalet andra svenska partier är samstämmigheten stor om värdet av den fria rörligheten i Europa.

Som följd av den frihetskamp som störtat diktatorer i Nordafrika har tillströmningen av flyktingar och arbetssökande från området ökat väsentligt. Detta ha föranlett några av EU:s länder vid Medelhavet att införa tillfälliga gränskontroller inom EU och begära klarhet om när liknande avvikelser från Schengenavtalet ska kunna göras.

Ur liberal synvinkel är varje sådan avvikelse ett misslyckande och viktigt är att de tillfälliga begränsningar av den fria rörligheten som EU kan komma att besluta om blir så begränsade som möjligt.

Helt oacceptabelt och förskräckande är de restriktioner i rörligheten som den danska regeringen införde i maj i år mot Sverige och Tyskland. Beslutet deklarerades vara en eftergift på krav från det främlingsfientliga Dansk Folkeparti – ett parti som regeringen gjort sig parlamentariskt beroende av.

Frågan har, förhoppningsvis på ett fullt tillfredsställande sätt, kunnat avföras från den politiska agendan långt före öppnandet av Folkpartiets landsmöte. Händelsen motiverar dock att ett tydligt Europaparti som Folkpartiet liberalerna skaffar sig en genomtänkt uppfattning om hur Sverige och EU ska agera med kraft och skyndsamhet om något liknande som det som hände i Danmark skulle hända igen. Sådant avtalsbrott bör vara förenat med en påtaglig och kännbar politisk och ekonomisk kostnad.

4. Anslut Sverige till förklaringen om EU:s symboler

När i Irland och Nederländerna en majoritet röstat ”nej” till det då föreliggande förslaget om ett nytt EU-fördrag (Lissabonavtalet) skrevs detta om. Paragrafen med bestämmelserna om gemensamma symboler togs bort. Flaggan med de 12 stjärnorna, hymnen hämtad från Beethovens nionde symfoni, devisen ”förenade i mångfald” och den gemensamma Europadagen 9 maj försvann ur det omarbetade fördraget, det som senare blev antaget.

Sexton EU-länder har dock – i full överensstämmelse med den ursprungliga fördragstexten – förklarat att de nämnda företeelserna för dem fortsätter vara symboler för medborgarnas gemensamma tillhörighet till Europeiska unionen och deras anknytning till denna.

De sexton länderna är Belgien, Bulgarien, Cypern, Grekland, Italien, Litauen, Luxemburg, Malta, Portugal, Rumänien, Slovenien, Slovakien, Spanien, Tyskland, Ungern och Österrike.

G2. Gränsöverskridande valsedlar inför Europavalet 2014

Olle Schmidt, Malmö
Dietmar Gleich, Falun
Cigdem Günes, Trollhättan
Susanne Lindahl, Solna
Marit Paulsen, Bryssel
Rickard Ydrenäs, Tranås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna aktivt ska stödja förslaget om att skapa gränsöverskridande valsedlar till valet till Europaparlamentet 2014

Valen till Europaparlamentet lockar alltför få att gå till valurnorna. Även om Europaparlamentet och de 27 medlemsländerna har vidtagit en rad olika åtgärder för att få valdeltagandet att öka, har framgångarna varit begränsade. Valdeltagandet har sjunkit från 63 procent 1979 till 43 procent 2009.

I Sverige visade valet 2009 på en uppgång av deltagandet från 38 procent till 44 procent. Under ett drygt års tid har i Europaparlamentet diskuterats olika vägar att höja valdeltagandet och därigenom öka legitimiteten. Det sistnämnda är givetvis av särskild betydelse efter Lissabonfördraget och parlamentets vidgade inflytande.

Inom den liberala europeiska familjen har förslaget av transnationella valsedlar väckt mycket debatt, bland annat på ELDR:s kongress i Helsingfors hösten 2010.

Det är den konstitutionelle experten Andrew Duff från Liberaldemokraterna i Storbritannien som har utarbetat förslagen, som i korthet ser ut så här:

- Ytterligare 25 ledamöter väljs i en valkrets som omfattar hela EU
- Nationsövergripande listor kommer att vara sammansatta av kandidater från minst en tredjedel av medlemsstaterna
- En jämn könsfördelning krävs
- Varje väljare kommer att kunna lägga två röster: en i det nationella valet och en på den transnationella listan
- Europaparlamentet kommer alltså att bestå av 751 ledamöter samt ytterligare 25 ledamöter valda på transnationella listor

Duffs förslag ska beslutas i parlamentet före sommaren 2011. Meningarna går kraftigt isär inom Alde-gruppen. De små länderna tror sig vara förlorare, och flera menar att detta inte är en idé som behöver föras i dessa ekonomiskt tuffa tider. Det finns också en ängslan över att det är just liberalerna som kommer att förlora på det föreslagna systemet och vinnare är de två stora partierna socialisterna och de konservativa/kristdemokraterna.

Själv ser vi inte dessa faror. Snarare tror vi att i en tidsperiod där EU:s medlemsländer väljer att bli alltmer nationalistiska måste det vara en liberal, folkpartistisk vision att stärka den europeiska, gränsöverskridande dimensionen. Så vi tror att gränsöverskridande listor kan fungera.

Vi vet att vi behöver skapa en EU-debatt, som bryter de nationella gränserna: att skapa ett europeiskt demos, en politisk arena över nationsgränserna.

Det har sagt att Sverige skulle sakna kandidater, som är tillräckligt välkända över Europa. Låt oss bara nämna två namn: Cecilia Malmström och Carl Bildt.

G3. EU:s strukturfonder är viktiga även för Sverige

Gösta Frödin, Arvika
Marianne Åhman, Sunne

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att EU:s sammanhållningspolitik är viktig även för Sverige
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att arbeta för att strukturfondsmedel även i fortsättningen ska vara tillgängliga för svenska regioner

Inom EU pågår just nu diskussioner om budgeten för den nya budgetperioden 2014–20. Alliansregeringen arbetar för en nedskuren budget, framför allt när det gäller jordbruksstödet men också av sammanhållningspolitiken och därmed strukturfonderna. Folkpartiet framstår som drivande i denna fråga.

Strukturfonderna är till för att utjämna ekonomiska skillnader mellan länder och regioner och ska bidra till att skapa utveckling i eftersatta regioner och på så sätt lyfta dessa. Den absoluta huvuddelen av strukturfondsmedlen går till de fattigaste delarna av Europa, vilket självklart är riktigt, men en viss del går också till Sverige. Av EU:s totala budget på nära 1 000 miljarder euro för åren 2007–13 går knappt 350 miljarder euro, eller 35 procent, till sammanhållningspolitiken. Sverige har under perioden fått strukturfondsmedel på

knappt en miljard euro, alltså långt mindre än 1 procent av den totala budgeten.

Sverige är ett av EU:s mest välutvecklade länder, men skillnaden mellan olika regioner är ändå betydande. Den absoluta huvuddelen av de svenska strukturfondsmedlen har gått till de delar av Sverige som är glest befolkade och där avstånden är stora. I dessa delar av landet har de närmare 10 miljarder kronor som betalats ut under planperioden, ofta haft stor betydelse. Eftersom det krävs en svensk medfinansiering på 50 procent i strukturfondsprojekten så innebär detta att mellan 15 miljarder och 20 miljarder kronor kunnat investeras i olika utvecklingsprojekt.

Eftersom huvuddelen av de regionala utvecklingsmedlen går till de delar av Sverige som har den svagaste ekonomiska utvecklingen, och som brottas med gles befolkning och stora avstånd, så fyller sammanhållningspolitiken en viktig roll även i Sverige. Att motsvarande medel skulle komma dessa regioner till del, om den här typen av satsningar skulle vara en rent nationell angelägenhet, känns ytterst osäkert.

De satsningar som sker genom EU:s strukturfonder får oftast regionalt stor uppmärksamhet och blir ett påtagligt tecken på att vi i Sverige får tillbaka viktiga delar av den avgift vi betalar till EU.

Sannolikt skulle relationen mellan Sveriges avgift till EU och det återflöde som sker till Sverige bli ännu oförmånligare om strukturfondsmedlen minskades kraftigt. Detta även om vår avgift till EU skulle minska något.

Sammanfattningsvis menar vi att de strukturfondsmedel som återförs till Sverige, har stor betydelse i skogslänen och framför allt i Norrland, alltså i regioner som behöver stimulanser för att nå en starkare ekonomisk utveckling. Vi menar också att dessa medel har stor betydelse för att skapa en mer positiv inställning till EU i dessa regioner.

G4. Gör Europadagen till allmän flaggdag

Folkpartiet liberalerna Sigtuna
Riitta Hanski, Märsta
Christer Romson Lande, Stockholm
Mathias Lindow, Österskär

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska arbeta aktivt för att den 9 maj blir allmän flaggdag i Sverige

Gör Europadagen, den 9 maj, till allmän flaggdag! Öppna fönstren mot Europa och acceptera fullt ut att Sverige är en del av det nya Europa inom Europaunionen. Markera detta genom att utse Europadagen till allmän flaggdag. Rekommendera dessutom att EU-fanan hissas jämsides med den svenska.

Detta kommer att bidra till att vi känner gemenskapen inom EU tydligare. Symboliska påtryckningsmedel, såsom flaggning, ska inte underskattas. Intresset för Europafrågorna kan öka både hos gemene man och hos massmedierna.

Vi vill hitta alla åtgärder som kan bidra till större gemenskap med övriga medlemsstater inom EU. Vi vill se att Europafrågorna finns i vår närhet och i var mans sinne. Att flagga på Europadagen, på många håll med Sveriges och EU:s flaggor sida vid sida, kan skapa en vana att flagga svenskt och europeiskt varje flaggdag och då har verkligen EU kommit närmare svenska folket.

Med en större symbolisk tyngd i Europafrågor kan vi hoppas på bättre rapportering i medierna. Sedan kan vi se fram mot en ökad rörlighet av personer och tjänster inte minst när det gäller ungdomars studier och praktik.

Europatanken är grundläggande för visionen om framtiden och den processen måste stödjas i alla medlemsstater. Därför är en allmän flaggdag ett sätt att fokusera på Europaunionen och dess idéer om fred, välfärd och bättre ekonomi för Europas folk.

Vi räknar med att Folkpartiets landsmöte delar vår uppfattning och beslutar uppmana Folkpartiets regerings- och riksdagsledamöter att aktivt arbeta för att den 9 maj ska bli allmän flaggdag i Sverige.

Som en del i vår motion föreslår vi att målet att göra den 9 maj till allmän flaggdag antecknas i vårt partiprogram.

Utrikespolitik och bistånd

G5. Demokratirörelser, ambassader och liberala diplomater

Joakim Rönnbäck, Knivsta
Adam Cwejman, Göteborg
Birgitta Ohlsson Klamberg, Stockholm
Jonatan Macznik, Göteborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partiprogrammets skrivningar ”Demokrati bör vara det överordnade bland målen för utvecklingsbiståndet. Hjälp att bygga upp demokratiska institutioner, effektiva och hederliga förvaltningar och ideella organisationer är viktiga inslag” och ”Svenska ambassader ska vara öppna för den demokratiska oppositionen i diktaturer så att den kan tillgodogöra sig information via internet, böcker och tidningar som annars är censurerade eller förbjudna” kvarstannar i det nya partiprogrammet
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att se på svenska ambassaders möjlighet att verka för demokratisering som en prioriterad fråga

Liberalismen är internationalistisk till sin natur. Mänskliga rättigheter är universella och demokrati utgör det enda godtagbara styrelseskicket. Därav följer att ett överordnat mål med en liberal utrikespolitik är just främjandet av demokrati runtom i världen. Detta redogörs väl för i dagens partiprogram och det finns ingen anledning varför det inte ska ingå i det kommande.

Skrivelser om demokratibistånd som en prioriterad biståndsform, samt mänskliga rättigheter som ett värde vilket ska genomsyra utrikespolitiken bör alltså även fortsättningsvis ingå.

Ett annat liberalt ställningstagande som tenderar att hamna i skymundan men absolut måste fortsätta drivas gäller partiets ställningstagande för ambassaders roll som demokratiska fristäder i totalitära länder.

Ambassadernas närmast unika status som fredade zoner möjliggör en funktion som få andra institutioner kan stoltsera med. Detta utgör en konkret möjlighet för att göra verklighet av fagert tal om Sverige som en vän av demokratiska röster.

Vi föreslår därför även att landsmötet ska uppmana partistyrelsen att se på ambassadernas stöd till demokratirörelser som en prioriterad fråga.

G6. Öka utbytet med diktaturerna

Johan Strandberg, Saltsjö-Boo

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att utbytet med diktaturerna bör öka

Inte bra är att folkpartistiska riksdagsledamöter bojkottar möten med företrädare för utländska diktaturer. Övergången till demokrati blir sannolikt smidigare om ett tätt utbyte hafts med omvärlden. En risk med bojkotter är att sjuka och handikappade drabbas mest. De demokratiska krafterna stärks sannolikt mer av en uthållig ekonomisk tillväxt än av att ekonomiska sanktioner fattiggör ett folk. Att inta en fientlig inställning till diktaturkramare befrämjar inte säkert den ekonomiska utvecklingen.

G7. Bistånd som fungerar

Erik Scheller, Årsta

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för en evidensbaserad biståndspolitik, vilket i enlighet med det samlade forskningsläget innebär en återhållsam syn på utvecklingsbistånd

Folkpartiet har i dag en alltför idealistisk inställning till utvecklingsbistånd. Det finns efter många decennier av utvecklingsbistånd inget tydligt fastslaget samband mellan bistånd och ekonomisk utveckling. Vissa länder i Afrika har mottagit upp emot 50 procent av sin BNP i bistånd utan att visa tydliga tecken på ekonomisk utveckling på makronivå.

Bistånd kan också leda till fungibilitet, det vill säga undanträngningseffekter, om Sverige exempelvis betalar för skolväsendet i ett land kan det ge ledningen finansiellt utrymme för upprustning eller minska trycket på finansiella reformer då regeringen inte behöver lägga egna pengar på utbildningsväsendet.

Folkpartiet poängterar i dag att utvecklingsbiståndet ska syfta till demokratisk utveckling, vilket låter bra, men i realiteten är det svårt att med ekonomiskt bistånd få igång en demokratisk utveckling. Ett talande exempel är de demokratiseminarium som ofta arrangeras i mottagarländer. Deltagaren på ett sådant får ofta en stor kontantersättning som kan motsvara många årslöner i landets valuta. Detta leder till en improduktiv privilegiejakt då människor arbetar för att få ta del av biståndkakan snarare än att syssla med produktiv verksamhet. En god utveckling för ett biståndsmottagande land leder också på sikt till att staten förlorar den viktiga inkomstkällan som biståndet utgör, vilket minskar incitamenten att genomföra meningsfulla förändringar.

Det finns exempel då bistånd har lyckats, och katastrofbistånd och humanitärt bistånd är givna att Sverige ska bidra med, men en större öppenhet behövs inför de problem som utvecklingsbistånd kan föra med sig vore önskvärt.

G8. Hälften av utvecklingsbiståndet till jämställdhet

Bonnie Bernström, Stockholm
Lovisa Aldrin, Halmstad
Helena Berggren, Västerås
Charlotte Klötz, Ilsbo
Eva Kullenberg, Ängelholm
Ulla Lennersand, Västerås
Britt-Marie Lövgren, Umeå
Maria Nilsson, Göteborg
Ulrica Solver-Gustavsson, Örebro
Fatima Svanå, Åled
Barbro Westerholm, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att hälften av utvecklingsbiståndet går till jämställdhet och att hälften av detta i sin tur går till kvinnors organisering

De senaste revolutionerna i Nordafrika visar på vikten att öka stödet till kvinnors organisering. En revolution är ingen garanti för kvinnors ökade rättigheter och politiska inflytande. Tvärtom får kvinnor arbeta för två revolutioner: en för att bli av med diktaturen och en för att få sina rättigheter. I den senare kan samma män, som de har kämpat vid sidan av i den första revolutionen, vara starka motståndare till kvinnors demokratiska rättigheter.

I Sveriges samarbetsstrategier i biståndssammanhang ingår jämställdhet som en prioriterad del. Den svenska jämställdheten är dessutom starkt uppskattad bland många i samarbetsländerna. Sverige i sig självt uppfattas som en symbol för det möjliga, det vill säga att det är möjligt för kvinnor att uppnå likvärdiga politiska och ekonomiska rättigheter och att män också kan ta ansvar för hem och barn.

Kvinnors organisering är det viktigaste verktyget för att öka jämställdheten i alla samhällen – fattiga som rika. Med organisering följer tryck på makthavare för

- Lika rätt till utbildning samt lika rätt till politisk och ekonomisk makt
- Rätt till fria och säkra aborter
- Eliminerad mödradödlighet och barnadödlighet
- Rätt till familjerådgivning och säkra preventivmedel
- Skydd mot våld och våldtäkter
- Och annat i linje med Beijingdeklarationen, CEDAW och millenniemålen

Att stödja organiseringen innebär ett sätt att erkänna kvinnors egen kompetens och kraft. Konkret handlar det ofta om stöd till NGO:er. Många av dessa ger arbetsmarknadsträning och starta eget-kurser med möjlighet till mikrolån. Andra inriktar sig på att driva kvinnojourer. Det finns NGO:er som biträder specifikt kvinnor i juridiska ärenden som skilsmässor, vårdnadsfrågor och äganderättigheter. Några ger stöd till kvinnor som vill bli valda. Med arbetet i en NGO lär sig också kvinnor såväl om sina egna rättigheter som främmande språk, datorkunskap, IT och allmänna kontorsgöromål.

År 2010 utgjorde svenska insatser som hade jämställdhet som huvudsyfte 11 procent av budgeten för utvecklingssamarbete, enligt Sidas webbsida. Det finns också andra insatser med jämställdhet som en delkomponent så i verkligheten är budgeten något större. Men i förhållandet till de totala internationella hjälpinsatserna är stödet väldigt lite. Likgiltigheten för problemen är stor och det tysta motståndet är hårt även bland givarländerna.

Kvinnor utgör ju hälften av världens befolkning. Folkpartiet bör därför verka för att biståndet till jämställdhet utgör cirka hälften av det svenska utvecklingsbiståndet inom en tioårsperiod samt att minst hälften av detta i sin tur utgör stöd till kvinnors organisering.

Hela samhället får en direkt nytta av en jämställdhetsutveckling. Exempelvis minskar fattigdomen med ökad jämställdhet. Tillväxten ökar därmed och barnen får bättre förutsättningar för sin skolgång.

G9. Prioritera familjeplanering i biståndsarbetet

Lars Wedén, Sigtuna
Cecilia Elving, Stockholm
Lennart Fremling, Stockholm
Christer Romson Lande, Stockholm
Hans Lindblad, Gävle
Christian Löwendahl, Sundbyberg
Annalena Sandor, Enskede
Anders Schüllerqvist, Enskede

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att familjeplaneringsinsatser ska ha väsentligt högre prioritet och signifikant utökad andel av det svenska biståndsarbetet samt att partiet verkar i samma riktning i internationella organ

Världen står inför extrema utmaningar när det gäller klimatutveckling, livsmedelstillgång, allmän resursbrist och en accelererande negativ påverkan på det livsuppehållande naturliga systemet. Inte minst ”hålet” efter de fossila energikällor – i dag cirka 80 procent av världens energiförbrukning – som sinande olje- och gastillgångar och den av klimatskäl nödvändiga utfasningen av kolkraft innebär, kommer att sätta press på försörjningssystemen på alla plan.

Även med stor tilltro till teknologisk utveckling i form av förnyelsebara energikällor och/eller kärnkraft är det svårt att se hur ”livsutrymmet” ska räcka till för fortsatt tillväxt i i-världen och starkt befogade krav på välfärdsökning i u-världen. Ekvationen blir ännu svårare om man ovanpå detta lägger en fortsatt ökning av världens befolkning. Tillväxten är i dag cirka 80 miljoner nya världsmedborgare per år. De barn som föds i dag kommer att behöva dela jordens resurser med 9–10 miljarder andra (jämfört med knappt 7 miljarder i dag).

Förhoppning att växande välfärd i sig leder till lägre födelsetal kommer på skam om den ökade välfärden inte inträffar. Bland annat SRI (Stockholm Resilience Institute) med professor Johan Rockström i spetsen har visat på ett antal icke förhandlingsbara, naturliga hinder för ett fortsatt överuttag av jordens resurser. Vatten, åkermark, skog, fosfor, kväve, energi och inte minst livsmedel blir bristfaktorer som kommer att motverka utveckling av välfärd. Det säger sig självt att en minskad befolkningsökning – eller till och med en minskad världsbefolkning – ökar sannolikheten för att denna ekvation ska gå ihop. Det är kvinnor och barn i de mest utsatta områdena som kommer att drabbas först och mest när bristerna materialiseras.

Mot denna bakgrund bör Sverige prioritera familjeplanering i sitt biståndsarbete. Det handlar i första hand om att ge kvinnor utbildning samt rättighet och möjlighet att själva bestämma över sitt barnafödande. Mer än en miljard kvinnor saknar tillgång till fungerande preventivteknik. I dag utgör området ”reproductive and sexual health” cirka 4 procent av det samlade biståndet från Sida och UD. I den ”skärven” inkluderas den multilaterala delen av biståndet och insatser för aidsbekämpning och minskad mödra- och barnadödlighet. En mycket liten andel ägnas således åt direkta, målinriktade insatser för att minska befolkningstillväxten. Sverige har goda förutsättningar att göra skillnad i detta avseende. Det finns en tradition inom området eftersom vi inte lider av de religiösa och kulturella blockeringar som ofta hindrat effektiva insatser från FN och dess organ.

G10. Ny inriktning för svensk biståndspolitik

Fred Saberi, Stockholm
Leiph Berggren, Hässelby
Alexandra Birk, Huddinge

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska driva en biståndspolitik som syftar till att i mållandet skapa välfungerande, stabila och legitima kommunala (eller motsvarande) myndigheter och skapa förutsättningar för konfliktlösning samt stärka samarbetet med EU:s institutioner för att uppnå stark ekonomisk tillväxt

Syftet med denna motion är att argumentera för en omstrukturering av Sveriges utrikes- och biståndspolitik.

Under några intensiva och dramatiska vårveckor har arabvärlden genomgått snabbare och mer djupgående förändring än under decennier tidigare.

Tyvärr har de flesta bedömare fokuserat på toppen av ett isberg, det vill säga vem som ska ersätta fallna ledare som Mubarak eller Ben Ali. Gör man det missar man själva poängen. Problemet som uppstår när auktoritära regimer faller är att makten i hela systemet påverkas. Från toppen och ända ned till ett samhälles minsta beståndsdelar. Man får en kollaps av auktoritet.

När det uppstår en härdsmälta i det intrikata nät av institutioner, organisationer och företag som utgör ett samhälle blir det omöjligt att organisera arbete, än mindre att erbjuda en acceptabel fördelning av välstånd. Egyptierna som fällde Mubarak vill inte åka hem till samma villkor som de gick till Tahrirtorget för att rasera. De vill inte ha samma dåliga lön och inte ha samma undermåliga arbetsvillkor. De höga förväntningarna kommer inte att infrias. I stället kommer de att leda till en fördjupning av revolten och ytterligare tära på myndigheterna. Strejker och nya protester har redan börjat i Tunisien och Egypten.

Det finns några moderna exempel där hela samhällssystem kollapsat. Det är inte så länge sedan de baltiska staternas auktoritet fick byggas upp från grunden. Där spelade Sverige och de övriga nordiska länderna en viktig roll. Sverige verkade främst genom att, i samarbete med europeiska institutioner som EBRD och Phare, förmedla kunskap om offentlig förvaltning och om effektivisering av privata och offentliga företag.

Det finns också ett lokalt exempel på institutionsbyggande i Mellanöstern som varit framgångsrikt. Den 1 september kommer den palestinska myndigheten att utropa en palestinsk stat. Premiärminister Salam Fayyads statsbygge skulle kunna användas som en god förebild i arabvärlden. Relativt fri från korruption, med stabila institutioner har Västbanken de senaste åren kunnat uppleva en häpnadsväckande ekonomisk tillväxt och samtidigt en har säkerhetssituationen för-

bättrats där. Det hade inte varit möjligt utan bistånd och hjälp av olika slag. Där har Sverige också spelat en avgörande roll.

Sverige och de övriga nordiska länderna har en unik kompetens och erfarenhet av att bygga upp stabila och välfungerande system. Sverige är inte heller belastat av ett kolonialt arv och har därför gott rykte i länderna i Mellanöstern och Nordafrika. Det är dags att ta ansvar och att erbjuda vår hjälp i byggandet av nya statssystem ibland annat Egypten och Tunisien. Folkpartiet bör därför bidra till en biståndspolitik som syftar till att skapa välfungerande, stabila och legitima kommunala myndigheter och stärka samarbetet mellan EU:s institutioner och målländerna för att uppnå stark ekonomisk tillväxt genom att främja lokalt entreprenörskap.

Försvarspolitik

G11. Skärpta kriterier för krigsmaterielexport

Andreas Ribbefjord, Handen
Dietmar Gleich, Falun
Anna Steele Karlström, Tyresö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att göra demokrati i mottagarlandet till ett ovillkorligt kriterium för export av krigsmateriel
2. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att göra grova kränkningar av mänskliga rättigheter i mottagarlandet till ett ovillkorligt hinder mot export av krigsmateriel

Sveriges reglering av vapenexporten är ganska bra – på pappret. En utomstående som läser krigsmateriellagen (1992:1300) tillsammans med regeringens riktlinjer för vapenexport skulle inte kunna gissa att Sverige till exempel skulle bedriva omfattande export av radarspanings- och krigsledningssystem såväl som pansarvärnsrobotar till Saudiarabien, en stat som saknar både demokrati och respekt för mänskliga rättigheter.

Problemet är den tolkningsfrihet som ges i texterna, exempelvis med ordet ”bör” i samband med krav på mänskliga rättigheter. Detta i kombination med att riksdagen distansierat sig från beslutsfattandet och överlämnat tillståndsprövningen till tjänstemän resulterar i att de vapenproducerande företagen i Sverige kan leverera till kunder världen över helt mot principerna och målen för Sveriges utrikespolitik. Under 2010 försågs till exempel även Algeriet, Pakistan och Förenade arabemiraten med svensk krigsmateriel.

Detta är inte strikt exportkontroll. Detta kan inte var vägen mot en värld i demokrati och frihet.

Folkpartiet har länge verkat för ett införande av ett så kallat demokratikriterium i vapenexporten. I skrivande stund ser det ut att kunna bli verklighet. Det riskerar att blir alldeles verkningslöst om det utformas som dagens kriterium för mänskliga rättigheter. Gör därför demokrati eller tydlig reformstävan mot demokrati till ett absolut krav, ett ovillkorligt kriterium. Gör också kravet på respekt för mänskliga rättigheter till ett ovillkortligt kriterium, så att vapenexporten äntligen kan verka i samma anda som vår utrikes- och säkerhetspolitik och för fred och frihet i världen.

G12. Vapenexport

Emil Strand, Lund

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att förbudet mot att exportera vapen till demokratier i krig hävs

Det nuvarande förbudet mot vapenexport till stater i krig är både kontraproduktivt och inaktuellt. Kontraproduktivt är det eftersom till och med när Sverige deltar i stridsinsatser sida vid sida med demokratier under FN:s beslut så är det inte tillåtet med nuvarande regelverk att stötta dessa demokratier med vapenleveranser. Inaktuellt har det allt mer blivit i och med att följdleveranser av krigsmateriel är tillåtna till stater i krig.

Folkpartiet driver linjen med solidaritet mellan demokratier och vi ställer upp när FN kallar om det så må vara med marktrupp i Afghanistan som med flyg i Libyen. Vi tar också ansvar och kräver inte uttåg i förtid. Vårt starka stöd för ett svenskt Natomedlemskap visar också på den solidaritet som vi ser som självklar mot diktatur och förtryck. Solidariteten med världens demokratier kan inte ta slut när de som bäst behöver det vilket är fallet i dag med vapenexportförbudet i krig. Därför är det på hög tid att Folkpartiets solidariska linje med demokratikämpar också fullföljs på vapenexportområdet och förbudet mot vapenexport i krig avskaffas.

G13. Nationellt försvar

Allan Widman, Malmö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att det svenska, nationella försvaret återupprättas med början på Gotland

Sverige måste, oavsett hotbild, ha en kontinuerlig och grundläggande försvarsförmåga. Under de senaste tjugo åren har förmågan att försvara Sverige konsekvent monterats ned, trots att vi ännu hävdar militär alliansfrihet.

Gotlands strategiska betydelse kan ej överskattas och en återuppbyggnad av vår värnkraft bör påbörjas där.

G14. Försvarsinformation

Per-Olov Olsson, Gällö
Kerstin Weimer, Sveg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för ett klarläggande och allmän information om vårt framtida försvar med utgångspunkt från frågorna i motionen

Försvarets organisation, förmåga och uppgifter var tidigare någorlunda kända bland allmänheten, det vill säga folket, som försvaret ska tjäna och skydda. Försvaret var tidigare väl förankrat i samhället tack vare den allmänna värnplikten.

Efter murens fall har Sveriges försvar varit ett offer för nedskärningar och ett oändligt experimenterande och nedslitande omorganisationsförsök. Vad vi än beslutar om försvaret, är det nödvändigt att det blir känt av allmänheten vad vi kan förvänta oss av rikets försvar. Det är ett antal konkreta frågor som behöver besvaras:

- Hur stora styrkor kommer vi att ha av armé-, marin- och flygstridskrafter när det pågående experimenterandet har avslutas?

- Vilka operativt övade enheter kan med omedelbar verkan just nu mobiliseras?
- Hur övas staber och förband?
- Inom vilken tid och till hur stor styrka kan de öka efter ett beslut om upprustning?
- Vilka konkreta uppgifter har försvarsstyrkorna omedelbart och på längre sikt?
- Vilken planering finns för samverkan med det civila samhället vid ohanterliga eller övermäktiga situationer?
- Har vi eller kommer vi att söka få några ömsesidiga överenskommelser om bistånd med våra grannländer, EU, Nato?

G15. Hemvärnets roll i det svenska försvaret

Emil Johansson, Uppsala
Gunnar Brådvik, Lund
Joakim Rönnbäck, Knivsta

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att tillsätta en parlamentarisk utredning om hemvärnets roll och syfte i det svenska försvaret

De senaste 20 åren har Försvarsmakten förändrats i grunden och fått en helt ny roll. Sverige har gått från ett nationellt fokus till ett internationellt. Det finns mycket klokt i detta men att bedöma hotbilder är mycket svårt och därför är ett starkt nationellt försvar alltid relevant. Vem hade den 10 september 2001 kunnat veta hur världen skulle se ut två dagar senare?

I dag ligger en väldigt stor tyngdpunkt i det nationella försvaret på hemvärnet, och det helt utan att det föregåtts av någon bredare debatt. Den reguljära armén består av åtta manöverbataljoner, hemvärnet består av 40 bataljoner. Samtidigt är de stående förbanden inriktade på internationell tjänst och ofta upplåsta i utlandet. Kvar i Sverige finns bara hemvärnet.

Försvarsmakten har misslyckats grundligt med att bereda hemvärnet för dess nya uppgift. Även om det finns hemvärnsförband med god förmåga är kraven på hemvärnsförbanden väldigt låga, utbildningsnivån är ofta bristfällig och materielen är av undermålig kvalitet. Om Sverige ska ha ett nationellt försvar mer än på pappret måste hemvärnet med rådande försvarsplanering utvecklas och bli livskraftigt.

Försvarsledningen har visat sig oförmögen att åstadkomma detta varefter det krävs politisk vilja för att visa vägen. En grundläggande utredning behövs för att klarlägga hemvärnets nya roll inom Försvarsmakten. Här kan Folkpartiet visa vägen som Sveriges ledande försvarsparti!

G16. Kustflottans dagar är förbi

Joakim Rönnbäck, Knivsta
Gunnar Brådvik, Lund
Emil Johansson, Uppsala

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att marinens underhålls- och ubåtsräddningsfunktioner på sikt avskaffas

Den svenska marinen har genomgått en betydande storleksminskning under de senaste decennierna. Samtidigt med detta har de sjögående enheternas uppgifter förändras i takt med övergången från invasionsförsvar till insatsförsvar. En rimlig konsekvens av detta är att lämna den gamla kravbilden vid inköp an nya fartyg. Kalla-kriget-nostalgi och nationell prestige ska inte få motivera spenderade skattekronor.

När fartyg som HMS Belos, HMS Carlskrona och HMS Trossö inom några år kommer att behöva utgå måste ansvariga politiker påminna sig att tiderna är annorlunda jämfört med när dessa fartyg konstruerades. Röster kommer att höjas för dyra utvecklingsprojekt men sanningen är att ett land av Sveriges militära storleks behov av ubåtsräddnings- och stora underhållsfartyg kan ifrågasättas. Den typen av tjänster som dessa fartyg erbjuder kan hyras av större flottor vid utlandsmission eller haveri.

Marinens inköp av korvett typ Visby har bland annat motiverats med att dessa kan gå oberoende av externt underhåll under lång tid. I en framtid när de flesta längre marina uppdrag ser ut att komma att utföras av dessa eller ubåtar är det dags att låta underhållsfartygen gå i graven. Försvarsanslagen är få och varje spenderad skattekrona måste användas effektivt för att maximera försvarsmaktens förmåga att hantera nutidens krav. Låt Folkpartiet verka för en marin där alla fartyg verkligen behövs.

G17. Visbykorvetterna och luftvärnsförmågan

Joakim Rönnbäck, Knivsta
Gunnar Brådvik, Lund
Emil Johansson, Uppsala

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska ta verka för att Visbykorvetterna bestyckas med luftvärnsrobotar

Sedan utvecklingsstarten i början av 1990-talet har Visbykorvetterna kommit att bli en såväl försenad som dyr affär. Ett av huvudargumenten för det kostsamma projektet var Visbykorvettens förmåga att verka i flera dimensioner. En förmåga som kommit bort på vägen i och med riksdagens ovilja att investera i luftvärnsrobotar till fartygen. Motviljan till ytterligare anslag är förståelig och det hedrar försvarsutskottet att de visat på självständighet gentemot försvarsindustrin.

Tyvärr så är en Visbykorvett utan luftvärnsförmåga ett operativt begränsat fartyg. Särskilt i förhållande till vad det kostat. Därför uppmanar vi Folkpartiet att ta ställning för att bestycka korvetterna med de begärda robotarna.

Stridsflyg är en del av det moderna sjökriget och de fartyg som är beroende av ständig eskort från egna flyg får det svårt att verka i ett sådant krig. Dessutom blir Visbykorvetternas omtalade stealth-förmåga högst onödig om de ska behöva ha Jas-plan ständigt cirklande i sin närhet.

Det är dags att låta Visbykorvetterna bli de flerdimensionella plattformar de är tänkta att vara. Det är dags att bestycka dem med luftvärn.

G18. Försvarsmaktens ansvar för civil krishantering

Anna Steele Karlström, Tyresö
Hanna Gerdes, Skarpnäck
Henrik Lundin, Tyresö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att Försvarsmakten får det huvudsakliga ansvaret i samhället under såväl fredstid som krigstid för en effektiv samverkan mellan samtliga civila och militära insatser relaterade till e-krig, telekrig, signalspaning, elförsörjning och datakommunikation

Det svenska samhället är mycket sårbart för störningar i infrastruktur av alla slag. Det gäller naturliga störningar av typen snö, is, stormar och aska från vulkanutbrott, men i allt högre grad också störningar i kommunikationsnät för datakommunikation, och elförsörjning. Störningar i datorsystem av ”naturligt” slag, det vill säga felaktigheter (”buggar”) i de system som finns i drift, visar sig några gånger per år då exempelvis någon av Sveriges större banker inte är tillgänglig för inloggning via internet. Det brukar allt som oftast ge rubriker i olika medier, trots att skadan inte är större än att räkningarna för några hundra tusen personer betalas en dag eller två senare än normalt.

Störningar i datakommunikation kan också bero på den mänskliga faktorn, som exempelvis när kablar grävs av, eller som samtliga webbadresser inom hela Sverige-domänen ”.se” blev onåbara en kort tid. Konsekvenserna av kommunikationsavbrotten blir ofta stora på mobilteletrafik och på datakommunikation mellan privatpersoner, företag och offentliga verksamheter. Varje år utreder PTS ett tiotal haverier i teleoperatörernas datanät där konsekvenserna inte sällan varit att det är omöjligt att använda telefon, inklusive att nå larmnumret 112.

Det traditionella territoriella hotet mot Sverige har Försvarsmakten alltid haft till uppgift att bemöta. Riskerna kring dagens olika infrastrukturer för elförsörjning, betalningsöverföringar, värdepappershandel, allmän företags- och myndighetskommunikation skiljer sig från de traditionella hoten eftersom de är åtkomliga på nya sätt: Att påverka dem kan göras med tekniker som är helt fristående från svenskt territorium.

Attacker mot infrastruktur via e-krigföring är asymmetriska på samma sätt som gerillakrigföring. En förhållandevis liten grupp människor kan med förhållandevis begränsad kostnad åsamka ett samhälle oproportionerligt stor skada. Det behövs inte livlig fantasi för att inse hur svenska banker skulle påverkas internationellt om Riksbankens system inte var nåbart under en vecka, eller hur illa Sverige skulle fungera om Svenska kraftnäts ledningscentraler inte fungerade under en februarivecka med stora delar av landet under minus 15 graders kyla.

Den nya typen av hot kräver både ökade resurser, och ett sammanhållet ansvar. Inom det här området ställs några för Sverige komplicerade principiella frågor på sin spets: Dels har Sverige som nation sedan skotten i Ådalen varit mycket ambivalent i frågor kring militära insatser i det civila samhället, med undantag av livräddande operationer (sjuktransporter, transport av vatten och mat vid stormar och snöoväder). Dels har Sverige dragit en gräns kring terroristhot och så här långt angett Säkerhetspolisen som ansvarig för att bemöta dessa, snarare än Försvarsmakten. Ingendera av dessa svåra principiella frågor bör stå i vägen för att det här området stärks kraftigt!

Ett angrepp på exempelvis den finansiella infrastrukturen är att likställa med ett territoriellt angrepp på Sverige, eftersom bådadera kan leda till en total kollaps av nationen. Därför är det av yttersta vikt att hot som kan utövas via e-krig, från annan nation eller annan aktör, kan bemötas med största möjliga kraft när så behövs, och att det förebyggande arbetet utgår från Försvarsmakten som har ett perspektiv av nationellt försvar.

G19. Nytt vapenslag: e-krig

Anna Steele Karlström, Tyresö
Henrik Lundin, Tyresö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att inom Försvarsmakten från existerande vapenslag organisera de enheter som huvudsakligen utför uppgifter relaterade till telekrig, i ett nytt vapenslag: e-krig
2. **att** Folkpartiet ska verka för att inom Försvarsmakten från existerande vapenslag organisera de enheter som huvudsakligen utför uppgifter relaterade till telekrig, i ett nytt vapenslag: e-krig.

Intresset i världen för att skydda sig mot attacker på infrastruktur för el och kommunikation ökar. Under hösten 2010 finns rapporter på organiserade attacker på specifika system för drift av kärnkraftverk (”Stuxnet”), och USA beslutade i juni 2009 att inrätta ”U.S. Cyber Command” (aktivt maj 2010, skulle vara fullt operationsdugligt oktober 2010). Ett dokument om ny nationell säkerhetsstrategi för Storbritannien anger att telekrigföring ”kan ha förödande effekter i samhället genom att slå ut datanätverk som används för vital säkerhet, finanssystem och transporter”.

När det gäller rent militär kapacitet finns den främst inom telekrigbataljonen som är ett insatsförband inom ledningsregementet i Enköping. De är exempelvis operativa i Afghanistan. Till dessa kommer naturligtvis också de insatser som görs inom övriga vapenslag samt av FRA och Säkerhetspolisen gällande olika former av signalspaning och avlyssning.

Kapacitetsuppbyggnaden i Sverige inom telekrigsområdet har skett under lång tid. Det har skett inom respektive vapenslag (flygvapnet, marinen, armén) samt civila myndigheter som FRA och Säkerhetspolisen. De hot som i dag diskuteras gäller främst det civila samhället och dess sårbarhet, och tiden kan vara mogen för att även Sverige skapar en mer sammanhållen struktur för att möta dessa hot.

Namnet på området för e-krig är på engelska ”electronic warfare” vilket möjligen bättre översätts med ”e-krig” än ”telekrig” eftersom det omfattar all typ av elektrisk och elektromagnetisk verksamhet, såsom strömförsörjning, radar, mikrovågor, trådbunden datakommunikation och så vidare. I USA indelas e-krig militärt i tre huvudområden: e-anfall, e-skydd, e-krigsunderstöd.

Att etablera ett nytt vapenslag är ingen okomplicerad fråga. Med tanke på hur omvärlden agerat, och beskriver de risker som finns, är det hög tid att Sverige kan bli ett av föregångsländerna på det här området, och sätta fokus på samordnat preventivt arbete. Det skulle kraftigt minska risken för att Sverige måste bemöta redan inträffade allvarliga händelser reaktivt, utan samordning, och utan övergripande kontroll.

G20. Samordnad antagning till polis- och försvarsutbildning

Hendrik Andersson, Boden

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att samordnad mönstring och antagning till polis- och försvarsutbildning ska utredas

Både Polisen och Försvarsmakten har ett löpande rekryteringsbehov. Ett sätt att spara pengar för dessa skulle vara att samordna sina rekryteringsförfaranden. Intresserade sökande kan alltså satsa på att söka till försvars- och polisutbildning samtidigt, inte bara det ena eller det andra, och om man blir antagen, sedan välja vilken man vill gå.

Försvaret kommer bara att kontraktera för 8–12 år, och då kan det i ett senare skede vara lättare att komma in vid Polisen, ifall man tidigare klarat ett lämplighetstest. Dessutom förstår jag att det kommer att finnas en massa försvarsanställda som arbetar deltid i det civila samhället. Jag anser att det kan vara lämpligt att kombinera ett arbete inom Polisen, med ett deltidsjobb i det militära.

Poliser kan också få fler alternativ och lättare komma in som fastanställda inom Försvarsmakten, om man så vill. Vissa år kan dessutom rekryteringsbehovet öka eller minska för det ena eller det andra, och då kan mängden godkända sökande ändå hållas relativt konstant. En sak som utredningen bör väga in är i sådana fall att rekryteringen kan skötas av en aktör som är fristående från både Polisen och Försvarsmakten.

G21. Tillåt ISP att ge direktiv till FRA

Emil Johansson, Uppsala
Christer Romson Lande, Stockholm
Joakim Rönnbäck, Knivsta

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att Inspektionen för strategiska produkter (ISP) får möjlighet att ge direktiv till FRA

Försvarets radioanstalt (FRA) bedriver i dagsläget signalspaning kring en rad områden som är noga reglerade i lagtext. Ett av dessa områden syftar till att begränsa spridningen av nukleära, biologiska och kemiska stridsmedel (NBC). Att minska spridningen av dessa vapen är och bör vara en prioriterad fråga för Sverige och signalspaningen är en viktig nyckel i det arbetet.

Däremot så har FRA:s signalspaning inom området kraftigt minskat de senaste åren på grund av den nya lagstiftning som begränsar vilka organ som kan ge direktiv till FRA. Det vill säga direktiv mot vad FRA ska signalspana.

Inspektionen för strategiska produkter (ISP) kunde tidigare ge direktiv åt FRA. När den möjligheten försvann minskade också direktiven som inriktade FRA:s signalspaning mot spridningen av NBC-stridsmedel.

FRA:s signalspaning har varit en politiskt kontroversiell fråga med hänseende till kränkningar av den personliga integriteten. Dock så är signalspaning inom detta område inte lika troligt att drabba enskilda svenska medborgare och är därmed inte lika kontroversiellt. Sverige har stora möjligheter att verka mot spridning av NBC-stridsmedel då Sverige fungerar som transitland av stora mängder internationell datatrafik.

Folkpartiet borde ta tydlig ställning mot spridningen av NBC-stridmedel och arbeta mot att ISP ska kunna ge direktiv till FRA.

EU- och utrikesgruppens förslag[1]

1. **Häng ut de EU-länder som kränker mänskliga rättigheter.** EU ska införa ett rankingsystem med årliga rapporter över hur väl medlemsstaterna följer Lissabonfördragets stadga om grundläggande mänskliga rättigheter. EU bör också införa ett sanktionsinstrument som ger unionen ett medel att straffa medlemsstater som inte lever upp till åtaganden om respekt för mänskliga fri- och rättigheter.

2. **EU ska på bred front använda så kallade demokratistödsmissioner som stöttar genomförandet av fria, öppna och rättvisa val i länder som är i demokratisk transition.**

3. **Reformvillighet ska premieras i EU:s grannskapspolitik och politik mot omvärlden.** Samarbetet ska delas in i tydliga kategorier, där reformvilliga länder premieras. Det innebär att en högre och mer ambitiös reformtakt avseende demokrati och mänskliga rättigheter ska resultera i generösare villkor i samarbetet med EU.

4. **Inga A- och B-lagsprinciper ska tillämpas vid ingånget EU-medlemskap.**

5. **Folkpartiet är det enda parti som säger ja till att införa euron så snart som möjligt.** En folkomröstning bör hållas i slutet av innevarande mandatperiod, till exempel i samband med valet till Europaparlamentet.

6. **Sverige ska tillhöra EU:s kärna och vara med där beslut tas som påverkar vårt land.** Av 27 EU-länder går 23 med i europluspakten. Folkpartiets inställning är glasklar – också Sverige bör gå med i europluspakten.

1. EU- och utrikesgruppens rapport ”Friheten främst. En liberal politik för demokrati och mänskliga rättigheter i Europa och världen”, där resonemangen utvecklas närmare, återfinns på sidan 439.

7. **Den fria rörligheten är en grundpelare i det europeiska samarbetet.** De öppna gränserna inom EU måste värnas. Nationalistiska krafter som strävar efter att återuppbygga de europeiska murarna måste bemötas. Schengenavtalet och dess principer är alltför dyrbara för att riskeras eller kompromissas bort av populistiska politiker. Folkpartiet är emot att EU-länder inför skärpta nationella tullkontroller och systematiska personkontroller som inte överensstämmer med EU:s regelverk.

8. **Folkpartiet vill se en politik som tar alla former av våldsbejakande extremism på allvar, men samtidigt värnar människor frihet.** Som ett led i detta bör EU införa en gemensam europeisk handlingsplan mot extremism och radikalisering.

9. **Folkpartiet ser med intresse på förslaget om att skapa gränsöverskridande valsedlar till EU-parlamentsvalet 2014.** Förslaget innebär att ytterligare 25 ledamöter väljs in i en valkrets som omfattar hela EU.

10. **Flyttkarusellen mellan Bryssel och Strasbourg ska stoppas.** Den kostar skattebetalarna omfattande resurser och resulterar i negativa effekter på miljö och klimat. Inte heller bör Europaparlamentet ha lokaler eller anställda i Luxembourg. Även ministerrådets pendlande mellan Bryssel och Luxembourg bör upphöra.

11. **Folkpartiet står bakom anslutningsprocessen med Turkiet och välkomnar de reformer som genomförts.** Samtidigt är vi oroade över de omfattande förföljelser som pågår av inte minst den kurdiska befolkningen i Turkiet. Viktigast av allt är att Turkiet får en ny konstitution som garanterar grundläggande mänskliga rättigheter för alla medborgare i landet.

12. **EU bör utöva starka påtryckningar på Turkiet för att erkänna folkmordet på armenier, assyrier/syrianer/kaldéer och greker under första världskriget.** Starka påtryckningar krävs för att Turkiet ska respektera kurdernas rättigheter.

Bistånd för demokrati

13. **Demokrati ska vara det övergripande målet för biståndet.**

14. **Tredubbla demokratibiståndet till en demokratimiljard, som ska gå till demokrater som arbetar för politiska reformer i totalitära eller post-totalitära stater.**

15. **Inrätta ett program för privatpersoner i mottagarländer inom ramen för biståndsverksamheten.** Detta för att stödja individer som är centrala för övergången till demokrati.

16. **FN:s millenniemål kommer att följas upp efter 2015.** Millenniemålen måste kompletteras med ett demokratimål.

17. **Politiken för global utveckling (PGU) fungerar inte och bör utvärderas.** Ambitionen att öka samstämmigheten i utrikespolitiken är rätt, men i praktiken har PGU bara resulterat i mer byråkrati. Den avsedda styreffekten har uteblivit. Den värderingsmässiga samstämmigheten måste öka.

18. **Inrätta fristäder för förföljda författare.** Den fria opinionsbildningen är central för att skapa samhällen med mångfald och tolerans. Vi vill att fler svenska städer ska vara fristäder för förföljda författare. EU bör också bidra till att fler städer runt om i Europa blir fristäder. Fristadsförfattare kan även bidra mycket positivt till ett mer livaktigt kulturliv och att stärka kunskapen och förståelsen om andra länder i sina fristäder.

19. **Svenskt bistånd ska uppgå till en procent av BNI (bruttonationalinkomsten).** Ett generöst bistånd är ett uttryck för solidaritet med utsatta och förtryckta människor. Det handlar också om ansvarstagande för vår omvärld. Alliansregeringen är den första svenska regering som har uppnått enprocentmålet över en hel mandatperiod.

20. **Stärk utbildningens roll i biståndet, både i mottagarländerna och vad gäller studentutbyte.** Vid behov bör anslagsposten i biståndsbudgeten som finansierar stipendier till studenter från utvecklingsländer som vill studera i Sverige öka. Likaså bör Sidas stipendium Minor Field studies utvecklas, så att studenter på relevanta utbildningar, t.ex. läkarlinjen eller civilingenjörsutbildningar, kan göra praktik på plats i ett utvecklingsland.

21. **Öka kompetensöverföringen, vad avser till exempel gender och förvaltning, till utvecklingsländer.** Svensk expertis inom olika områden efterfrågas ofta av mottagarländerna.

22. **Stöd via biståndet kvinnors rätt till fria, lagliga och säkra aborter.** Friheten att välja abort ska ses som en mänsklig rättighet.

En folkrätt för individer

23. **Användningen av vetot i säkerhetsrådet bör inskränkas.** I ett första skede bör endast dubbelt veto gälla (dvs. minst två permanenta säkerhetsmedlemmar krävs för att stoppa ett beslut). Om en medlem önskar lägga in sitt veto så måste detta motiveras.

24. **Mellanstatliga regionala organisationer eller en ”Coalition of the willing” bör få en större folkrättslig möjlighet att agera för att förhindra folkmord då FN:s säkerhetsråd är lamslaget, och**

på så sätt underlätta för principen om Responsibility to protect att omsättas i praktiken. Det kräver en ändring av FN-stadgan.

25. **Det ska finnas ett demokratikrav för medlemskap i FN:s råd för mänskliga rättigheter.**

26. **Folkpartiet anser att Sveriges eventuella medlemskap och MR-rådet i sig ska utvärderas under 2014.**

Främjande av frihandel

27. **Global frihandel och ensidig handelsliberalisering.** Även ensidig handelsliberalisering är något vi gynnas av, men mest verkningsfull är frihandel om fler länder tillämpar den. Därför bör Doharundan vara EU:s högsta prioritet i handelspolitiken. Samtidigt, och särskilt om Doharundan bryter samman, bör EU inleda en ensidig handelsliberalisering. Fram till 2020 bör EU:s ensidiga mål vara att helt avskaffa alla tullar på industrivaror och att halvera de tillämpade tullarna på jordbruksvaror. EU måste också avskaffa alla typer av export- och marknadsstöd inom jordbruksområdet.

Demokratikriterium i vapenexporten

28. **Inför ett demokratikriterium i svensk vapenexport.** Sverige ska inte sälja vapen till diktaturer.

29. **Slopa sekretessen på uppgifter om krigsmateriel hos Inspektionen för strategiska produkter (ISP) avseende mottagarland och typ av krigsmateriel.** Sekretessen har i många fall gjort att export av krigsmateriel kunnat ske till hårdföra diktaturer utan allmänhetens eller riksdagens kännedom.

30. **I väntan på ett effektivt demokratikriterium, och som komplement, krävs en lagändring för att förhindra att vapenexport till icke-demokratier kan ske med svenska skattebetalare som garanter.** Statliga Exportkreditnämnden har utfärdat garantier motsvarande tiotals miljarder för vapenexport till icke-demokratiska länder.

31. **Öka öppenheten.** Protokollen med partiernas ställningstaganden i Exportkontrollrådet bör vara offentliga.

32. **EU:s vapenembargo mot Kina ska upprätthållas.**

Svensk utrikesrepresentation – Sveriges röst i världen

33. **Svenska ambassader bör tydligare prioritera arbetet för att främja demokrati och mänskliga rättigheter.** Våra ambassader i icke-demokratiska länder ska ha en särskild uppgift att stötta den demokratiska oppositionen på plats.

Gemensam säkerhet i en globaliserad värld

34. **Oavsett hotbild måste Sverige alltid ha en grundläggande, nationell försvarsförmåga.** En sådan bör byggas upp med början på Gotland.

35. **Folkpartiet anser att markstridskrafternas krigsförband ska organiseras i brigader.**

36. **Inför en karensperiod för tjänstemän som byter arbetsplats från Försvarsdepartementet, Försvarsmakten eller någon av stödmyndigheterna till försvarsindustrin.** Detsamma bör gälla när personal från försvarsindustrin byter arbetsplats till Försvarsmakten, Försvarsdepartementet etcetera.

37. **Verka för en ny internationell konvention som kriminaliserar legosoldater, eller för en uppdatering av den äldre konventionen, FN:s International Convention against the Recruitment, Use, Financing and Training of Mercenaries, 1989.** Sverige bör på egen hand genomföra en sådan förändring i vår egen brottsbalk.

38. **Grunden för Sveriges säkerhetspolitik ska vara samarbete och alliansbyggande med andra demokratier.** Folkpartiet anser att vid sidan av de enskilda ländernas militära stridskrafter ska Nato ansvara för det territoriella försvaret av Europa. EU:s roll bör vara militär och civil krishantering. Därför bör Sverige söka medlemskap i Nato. För- och nackdelarna med ett svenskt Nato-medlemskap bör utredas.

Partistyrelsens yttrande

Inledning

Demokrati och frihet är det viktigaste verktyget för att bekämpa fattigdom och skapa utveckling. Demokrati skapar också stabilitet och säkerhet i världen. Som liberaler kan vi aldrig acceptera ofriheten, förtrycket, diskrimineringen och lidandet.

Alla människor är födda fria med lika rättigheter. Trots detta självklara sker dagligen kränkningar av de mänskliga fri- och rättigheterna. De mest ofria länderna är också ofta de fattigaste. I länder där man inte får rösta eller uttrycka sig fritt är människor också ofta förhindrade att äga, handla, ärva, belåna eller teckna kontrakt fritt. Dessa civilrättsliga restriktioner kväver individers inneboende kraft och förhindrar ekonomisk utveckling. Det gäller i synnerhet för kvinnor. Därför utgår vår utvecklingspolitik från varje människas egen inneboende förmåga, tanken att vi har ett ansvar för vår omvärld och i en solidaritet med människor som lever i fattigdom och förtryck.

En liberal utrikespolitik bejakar också globaliseringen och vill intensifiera arbetet med att få fler delaktiga i globaliseringens fördelar. Tack vare ökad frihandel och marknadsekonomi i världen har över 500 miljoner människor de senaste tio åren kunnat lyfta sig ur extrem fattigdom. Därför prioriterar vi arbetet för ökad frihandel.

EU är det viktigaste verktyget vi har för att lösa gränsöverskridande problem. Därför är Folkpartiet Sveriges mest Europavänliga parti. Som världens största ekonomi och union av demokratiska stater har EU en unik möjlighet att utvecklas och att påverka utvecklingen i omvärlden. Den inre marknaden och eurosamarbetet har inneburit viktiga ekonomiska fördelar i termer av ökad handel, stabilare valuta och minskade risker för företag. Den nuvarande ekonomiska turbulensen i olika stater i och utanför euroområdet motsäger inte de stora långsiktiga ekonomiska fördelarna med det europeiska samarbetet.

Även vår säkerhetspolitik baseras på vikten av demokrati och internationella samarbeten. Neutralitetspolitiken har sedan länge spelat ut sin roll. Svensk säkerhetspolitik går numera ut på att söka säkerhet genom samarbete med andra demokratier. Folkpartiet vill att denna nya inriktning fördjupas och institutionaliseras. Folkpartiet vill att Sverige blir medlem i Nato.

Europafrågor

Arbetsgruppens förslag punkt 1–12 samt motion G1–G4

De främsta målen med samarbetet inom den europeiska unionen är fred, frihet och frihandel. EU är det viktigaste verktyget för att finna lösningar på sådana problem som vi har gemensamt i Europa. Sverige ska tillhöra EU:s kärna. Värden som demokrati och mänskliga rättigheter ska i högre grad genomsyra EU:s politik, både när det gäller utrikespolitiken (GUSP) och i medlemsstaterna, som måste ta brott mot mänskliga rättigheter i de egna länderna på större allvar.

Rapporten från arbetsgruppen för EU- och utrikesfrågor lyfter i **punkt 1–6** fram ett antal förslag som relaterar till dessa ingångsvärden. Bland annat föreslås att EU ska införa olika åtgärder för att stävja brott mot mänskliga rättigheterna i de egna medlemsländerna (punkt 1). Vidare föreslås att EU ska stötta genomförandet av fria val i länder som befinner sig i övergångsfasen till demokrati (punkt 2), att reformvillighet ska premieras i EU:s politik mot omvärlden (punkt 3) samt att inga A- och B-lagsprinciper ska tillämpas när länder blivit EU-medlemmar (punkt 4). Rapporten föreslår också att en folkomröstning om euron bör hållas i slutet av innevarande mandatperiod (punkt 5) och att Sverige bör gå med i europluspakten (punkt 6).

Arbetsgruppens förslag tar sikte på ett antal angelägna områden där både EU:s politik och den svenska förda politiken behöver utvecklas. Att Sverige ska tillhöra EU:s kärnländer och införa euron är väl befästa Folkpartiståndpunkter. Förslagen att i årliga granskningar ta upp brister i medlemsländernas respekt för mänskliga rättigheter och att uppvärdera arbetet för demokrati i EU:s relationer med omvärlden ligger väl i linje med Folkpartiets politik. Partistyrelsen föreslår några smärre justeringar av punkterna 4 och 5, bland annat för att förtydliga resonemanget om A- och B-medlemskap. **Partistyrelsen föreslår därför att arbetsgruppens förslag punkt 1–3 bifalls, att punkt 4 får lydelsen ”Inga A- och B-lagsprinciper ska tillämpas vid ingånget EU-medlemskap. Alla medlemsstater ska bedömas efter samma kriterier, och inget medlemsland ska vara uteslutet på förhand från delar av EU-samarbetet. Folkpartiet tar avstånd från alla förslag om att vissa kandidatländer endast skulle erbjudas medlemskap i begränsad omfattning. Alla europeiska länder som uppfyller EU:s högt ställda krav på demokrati och fungerande marknadsekonomi ska kunna bli medlemmar”, att punkt 5 får lydelsen ”Sverige ska införa euron som valuta så snart som möjligt” och att arbetsgruppens förslag punkt 6 bifalls.**

I **motion G1 yrkande 3** föreslås att Folkpartiet utarbetar en handlingsplan för hur Sverige ska agera mot länder som bryter mot principerna i Schengenavtalet. Motionärens argument överensstämmer i mångt och mycket med dem som framförs i rapportens **förslagspunkt 7**, nämligen den fria rörligheten som en grundbult i det europeiska samarbetet och att Folkpartiet ska motsätta sig att enskilda EU-länder inför skärpta tullkontroller och systematiska personkontroller som inte är i enlighet med EU:s regelverk.

Partistyrelsen beklagar Frankrikes och Italiens krav på begränsad rörlighet i Schengen-området och utökad nationell gränskontroll. Vidare har Danmark ensidigt skärpt tullkontrollen gentemot Sverige och Tyskland. Partistyrelsen vill understryka att de skärpta danska reglerna på intet sätt får utvecklas i riktning mot systematiska personkontroller som bryter mot EU:s regelverk och hindrar den fria rörligheten. Folkpartiet har välkomnat kommissionens granskning av den danska åtgärden. Vid tidpunkten för utarbetandet av detta svar hade kommissionen aviserat att man i juni 2011 avsåg presentera konkreta förslag kring gränskontroll och viseringsfrihet med anledning av situationen i södra Medelhavet. Folkpartiet har varit tydligt med att en översyn av Schengen-

regelverket måste utgå från att värna den fria rörligheten, att införandet av en gränskontroll endast får vara tillfällig och användas som en sista åtgärd och efter ett gemensamt EU-beslut. I motionens yrkande förs fram att Folkpartiet ska agera för att Sverige utarbetar en handlingsplan på detta område. Partistyrelsen menar att sådana initiativ inte bör arbetas fram av enskilda länder, utan gemensamt i EU. **Partistyrelsen föreslår således att arbetsgruppens förslag 7 ska bifallas och motion G1 yrkande 3 därmed ska anses besvarat.**

I rapportens **förslagspunkt 8** förs fram förslag som tar sikte på att EU måste införa en handlingsplan mot extremism. **Förslagspunkt 9** för fram idén om att komplettera de nationella valkretsarna med en ny gränsöverskridande valkrets med särskilt valsystem till Europaparlamentsvalet. Punkterna ligger väl i linje med en liberal grundsyn om vikten av gränsöverskridande samarbete och ett sammanlänkat Europa.

I **motion G2** förs samma resonemang som i arbetsgruppens förslag punkt 9. Motionärerna föreslår att Folkpartiet aktivt ska stödja förslaget om en ny valkrets med gränsöverskridande valsedlar till EU-parlamentsvalet 2014. I motionen beskrivs förslaget som innebär att ytterligare 25 ledamöter väljs in i en ny valkrets som omfattar hela EU och att de nationsöverskridande listorna kommer att bestå av kandidater från minst en tredjedel av medlemsstaterna. Vidare nämns att det förslag som framlagts innebär en regel om jämn könsfördelning på kandidatlistorna till den gränsöverskridande kretsen. Förslaget innebär slutligen att väljarna ska avge två olika röster i Europavalet, en på den nationella listan och en på den EU-gemensamma listan. Motionärerna argumenterar för att denna typ av listor väl överensstämmer med den liberala visionen om ett enat Europa.

Partistyrelsen ställer sig positivt till förslaget om en ny valkrets med gränsöverskridande valsedlar till Europaparlamentsvalet. Partistyrelsen instämmer i motionärernas argumentation om att transnationella vallistor kan motverka nationalistiska tendenser och stärka den europeiska dimensionen. Dessutom skulle förslaget kunna stärka EU:s legitimitet och göra valen mer intressanta för väljarna. **Partistyrelsen menar därför att arbetsgruppens förslag punkt 8–9 bifalls och att motion G2 ska anses besvarad.**

I **rapportens förslag 10** förslag slås fast att Europaparlamentets pendlande mellan Bryssel och Strasbourg måste få ett slut. I **förslagspunkt 11** uttrycks att Folkpartiet står bakom Turkiets anslutningsprocess men att de fortsatta förföljelserna gentemot bland annat den kurdiska befolkningen är oroande. Slutligen föreslås att EU bör utöva påtryckningar på Turkiet för att erkänna folkmordet på armenier, assyrier/syrianer/kaldéer och greker under första världskriget (**punkt 12**). De förslag som läggs fram i rapporten i denna del stämmer väl överens med grundläggande liberala idéer om vikten av ett effektivt EU, ett utvidgat EU samt värdet av demokrati och mänskliga rättigheter. **Partistyrelsen föreslår därför att arbetsgruppens förslag punkt 10–12 bifalls.**

I motion G1 yrkande 1–2 samt 4 lägger motionären fram förslag om en utredning om konsekvenserna av Sveriges medlemskap i EU, ett förslag om ökad egenfinansiering samt en önskan att Sverige ska ansluta sig till förklaringen om EU:s symboler. I yrkande 1 argumenterar motionären för att Folkpartiet ska ta initiativ till en offentlig utredning om konsekvenserna av Sveriges medlemskap i EU.

Sådana utvärderingar har gjorts, bland annat av SNS Demokratiråd 2010, som studerat konsekvenserna av det svenska medlemskapet sedan inträdet. Utvärderingar av medlemskapets effekter ur olika perspektiv har också gjorts av myndigheter, till exempel Jordbruksverket. Även om partistyrelsen kan instämma i motionärens argument vad avser värdet av utförliga beskrivningar av EU-medlemskapets effekter utifrån en vetenskaplig grund, ser vi inte behovet av att tillsätta en bred offentlig utredning om följderna av det svenska medlemskapet. **Partistyrelsen föreslår därför att motion G1 yrkande 1 anses besvarat.**

I motion **G1 yrkande 2** föreslås att Folkpartiets partistyrelse får i uppdrag att ta fram former för ökad egenfinansiering av EU samt att Folkpartiets företrädare i regering och riksdag verkar för att dessa förslag förs fram till beslut. Motionären pläderar för att EU får mer av egna medel, det vill säga det som idag till exempel utgörs av tullinkomster och momsintäkter. Till exempel har förslag kring möjligheten att ta in intäkter från handel med utsläppsrätter och en EU-gemensam skatt på koldioxid diskuterats.

I motion **G3** framförs att landsmötet uttalar att EU:s sammanhållningspolitik är viktig även för Sverige och att ett uppdrag ges till partistyrelsen att arbeta för att strukturfondsmedel även i fortsättningen ska vara tillgängliga för svenska regioner.

Partistyrelsens grundläggande syn är att EU-budgeten ska finansiera verksamhet som ger ett verkligt europeiskt mervärde, genom skalfördelar eller lösningar på gränsöverskridande problem. Exempel på det är gränsöverskridande infrastruktur, forskning och utveckling, brottsbekämpning, bistånd och EU:s relationer med omvärlden.

Samtidigt vill partistyrelsen understryka att budgeten måste hållas i strama tyglar. Samma princip för sunda offentliga finanser som gäller för den svenska statsbudgeten måste gälla för EU-budgeten. Därför är det orimligt att argumentera för en ökad EU-budget när tre fjärdedelar av budgeten går till jordbrukspolitik och regionalpolitik, områden som inte bidrar till att möta gemensamma utmaningar. Kraftfulla reformer måste genomföras redan i och med nästa långtidsbudget som börjar gälla 2014. Jordbruksstöden bör avvecklas snarast, och den gemensamma jordbrukspolitiken koncentreras på tillhandahållandet av en god miljö och andra kollektiva nyttigheter. Regionalpolitiken bör minska kraftigt i omfattning och reformeras så att fokus sätts på tillväxt och sysselsättning i de fattigaste regionerna i de nya medlemsländerna, samt på gränsöverskridande samarbete.

EU-budgetens inkomstsida finansieras idag största delen av bidrag från medlemsländerna. En ytterst liten del utgörs av traditionella egna medel, inkomster som går direkt in i EU-budgeten. Partistyrelsen delar i mångt och mycket resonemanget kring värdet av egna medel för EU, men anser samtidigt att det överordnade i dagsläget är att genomföra reformer på utgiftssidan. Systemförändringar på budgetens inkomstsida får inte leda till att EU-budgeten växer i volym, utan ett ökat inslag av egna medel måste kompenseras genom att medlemsländernas bidrag minskar.

Mot bakgrund av ovanstående resonemang föreslår partistyrelsen att **motionerna G1 yrkande 2 och motion G3 anses besvarade, samt att nedanstående nya punkt förs in efter arbetsgruppens förslag punkt 6:**

”EU:s budget är ett viktigt verktyg för att möta gemensamma utmaningar, och ska användas för att finansiera

verksamhet som ger ett tydligt europeiskt mervärde. Exempel på det är gränsöverskridande infrastruktur, forskning, brottsbekämpning, bistånd och EU:s relationer med omvärlden. Det förutsätter att jordbrukspolitiken och regionalpolitiken reformeras och minskas kraftigt redan i och med nästa långtidsbudget som börjar gälla 2014. Under förutsättning att det inte leder till ökade utgifter bör en större del av budgeten i framtiden finansieras via intäkter som kanaliseras direkt till EU och ersätter medlemsländernas bidrag – så kallade egna medel."

Frågan om EU:s symboler berörs i två motioner. **Motion G1 yrkande 4** förespråkar att Folkpartiet ska verka för att Sveriges ansluter sig till förklaringen om EU:s symboler. I motionen förklaras att till exempel EU-flaggan och den gemensamma Europadagen skulle ha erhållit en formell status genom den föreslagna europeiska konstitutionen. Då Irland och Frankrike röstade nej till förslaget till konstitution beslöt medlemsstaterna att ta bort alla statsliknande element, däribland EU-flaggan och Europadagen den 9 maj, från det nya fördraget, Lissabonfördraget. Europaparlamentet har emellertid gett sitt stöd till ett inkluderande av symbolerna, liksom 16 av medlemsstaterna som har undertecknat en deklaration om att de kommer att fortsätta att använda EU:s symboler. I **motion G4** föreslås att Europadagen görs till allmän flaggdag, som ett sätt att öka intresset för Europafrågorna bland allmänheten. Partistyrelsen delar motionärernas uppfattning.

Europadagen firas för att markera den så kallade Schumanplanen som var startpunkten för dagens EU. Samarbetet bygger på gemensamma värden om demokrati och mångfald och är det forum som i allra högsta grad bidragit till fred och demokratisering på den europeiska kontinenten. I dag är EU en politisk union som spelar en viktig roll på en mängd samhällsområden och fungerar som ett verktyg för att lösa gemensamma problem. Det är därför naturligt att högtidlighålla Europadagen för att fira samarbetet och uppmärksamma de värderingar EU bygger på och i förlängningen verka för att denna dag blir allmän flaggdag i Sverige. Likaså menar partistyrelsen att Sverige borde ansluta sig till förklaringen om EU:s symboler, som föreslås i motion G1 yrkande 4. Att Folkpartiet ska verka för att den 9 maj blir allmän flaggdag samt att den europeiska flaggan ska användas mer beslutades på landsmötet 2007. **Partistyrelsen föreslår därför att motion G1 yrkande 4 bifalls och att motion G4 anses besvarad.**

Utrikespolitik och bistånd

Arbetsgruppens förslag punkt 13–27 och 33 samt motion G5–G10 och C38 yrkande 2–3

I utrikes/EU-rapporten "Friheten främst – En liberal politik för demokrati och mänskliga rättigheter i Europa och världen" är demokrati den röda tråden. En liberal utrikespolitik bejakar också globaliseringen och arbetar för att Sverige ska vara en del av det internationella samarbetet. Detta är utgångspunkter som i högre grad bör prägla svensk utrikespolitik av i dag. När det gäller internationell samverkan föreslås att användningen av vetot i säkerhetsrådet bör inskränkas (**punkt 23**), att mellanstatliga regionala organisationer bör få en större folkrättslig möjlighet att agera för att förhindra folkmord och på så sätt underlätta för principen om "responsibility to protect" att omsättas i praktiken (**punkt 24**), att det ska finnas ett demokratikrav för medlemskap i FN:s råd för mänskliga rättigheter (**punkt 25**), samt att Sveriges eventuella medlemskap i och MR-rådet i sig ska utvärderas under 2014 (**punkt 26**). Inom frihandelsområdet föreslås såväl global frihandel som ensidig handelsliberalisering (**punkt 27**). Ensidig handelsliberalisering är något vi själva gynnas av, men mest verkningsfull är frihandel om fler länder tillämpar den. Därför bör Doharundan vara EU:s högsta prioritet i handelspolitiken, men samtidigt bör EU även inleda en ensidig handelsliberalisering.

Att det internationella samarbetet bör stärkas, liksom globaliseringen av handeln är ett uttryck för den liberala tanken om att demokrati och frihet sträcker sig över alla fält. Även de övriga förslagen innebär att demokratiska staters tyngd och inflytande inom FN stärks. Vad gäller frågan om veto i FN:s säkerhetsråd (punkt 23) anser dock partistyrelsen att förslaget om obligatorisk motivering är tillräckligt för att minska missbruk av vetorätten och därmed öka världssamfundets möjligheter att inskrida vid kränkningar av mänskliga rättigheter i diktaturer. Vidare bör några terminologiska justeringar göras i punkt 27.

Partistyrelsen föreslår därför att punkt 23 ges lydelsen "Användningen av vetot i säkerhetsrådet bör inskränkas. Om en medlem önskar lägga in sitt veto så måste detta motiveras", att arbetsgruppens förslag punkt 24–26 bifalls och att punkt 27 ges lydelsen: "Global frihandel och ensidig handelsliberalisering. Även ensidig handelsliberalisering är något vi gynnas av, men mest verkningsfull är frihandel om fler länder tillämpar den. Därför bör Doharundan vara EU:s högsta prioritet i handelspolitiken. Samtidigt, och särskilt om Doharundan bryter samman, bör EU inleda en ensidig handelsliberalisering. Fram till 2020 bör EU:s ensidiga mål vara att helt avskaffa alla tullar och andra handelshinder på industrivaror och att halvera tullar och andra handelshinder på jordbruksvaror. EU måste också avskaffa alla typer av export- och marknadsstöd inom jordbruksområdet."

I rapportens **förslagspunkt 33** tas upp att svenska ambassader tydligare bör prioritera arbete för att främja demokrati och mänskliga rättigheter. Samma tankegång lyfts fram i **motion G5 yrkande 2** som framhåller ambassaders möjlighet att verka för demokratisering. Partistyrelsen kan bara konstatera att motionärernas förslag om att demokratisering ska vara en prioriterad fråga på de svenska ambassaderna är helt i linje med utrikesrapportens förslag punkt 33. Detta förslag har i sin tur drivits av enskilda folkpartister tidigare och bör enligt partistyrelsen också bli partiets linje. **Partistyrelsen föreslår därför att förslagspunkt 33 bifalls och att motion G5 yrkande 2 därmed kan anses besvarat.**

I **motion C38 yrkande 2 och 3** föreslås att landsmötet uttalar att Folkpartiet ska verka för att Sverige tar upp den etniska rensningen av kristna i Irak i internationella organ (yrkande 2) samt att landsmötet uttalar att Folkpartiet ska verka för att Sverige driver frågan om upprättandet av ett lokalt självstyre för assyrier/syrianer/kaldéer på Nineveslätten i nordvästra Irak (yrkande 3).

Partistyrelsen delar motionärernas uppfattning om vikten att värna etniska och religiösa minoriteters rättigheter och

bevaka säkerhetssituationen för de irakiska minoriteterna. Redan i dag driver vi i Folkpartiet på för att Sverige ska lyfta frågan om minoritetsskydd i såväl FN som EU. När det gäller ett lokalt självstyre för assyrier/syrianer/kaldéer på Nineveslätten finns det inga legala hinder för detta i vare sig Iraks konstitution eller i Kurdistans regionala regerings konstitution. Precis som med det kurdiska självstyret kan omvärlden vara mer eller mindre pådrivande, men det huvudsakliga ansvaret för processen har dock parterna i Irak och det är där som frågan måste avgöras. Oavsett vad parterna i Irak kommer fram till kommer vi inom Folkpartiet även fortsättningsvis stötta dessa minoriteter och kräva deras rätt till säkerhet i Irak. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion C38 yrkande 2 och 3 kan anses besvarade.**

I **motion G6** föreslås att utbytet med diktaturer bör öka. Motionären menar att ett tätt utbyte underlättar övergången från diktatur till demokrati. Även betydelsen av ekonomisk utveckling för demokrati och risker med bojkotter tas upp. Partistyrelsen ställer sig inte negativ till högnivåkontakter med diktaturer i form av strukturerade dialoger kring mänskliga rättigheter och liknande. Vi uppmuntrar även kontakt med oppositionella och stöd till demokratiförkämpar i den här typen av länder. Parlamentariska ledamöter ska dock inte genom olika typer av vänskapsutbyten legitimera företrädare för diktaturer. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion G6 avslås.**

Liksom för liberaler i alla tider är internationalismen en central värdering för Folkpartiet i dag. Ett generöst bistånd är ett konkret uttryck för denna värdering som markerar solidaritet med människor i andra länder och ansvarstagande för vår omvärld. Vår utvecklingspolitik tar sin utgångspunkt i varje människas egen inneboende förmåga och tanken att vi har ett ansvar för vår omvärld. Demokrati och frihet är det viktigaste verktyget för att bekämpa fattigdom och skapa utveckling.

I rapporten föreslås därför att demokrati ska vara det övergripande målet för biståndet (**punkt 13**), att demokratibiståndet ska tredubblas till en demokratimiljard (**punkt 14**), att inrätta ett program till privatpersoner som arbetar för demokrati i mottagarländer, inom ramen för biståndsverksamheten (**punkt 15**), att FN:s millenniemål ska följas upp och kompletteras med ett demokratimål (**punkt 16**), att politiken för global utveckling (PGU) utvärderas och att den värderingsmässiga samstämmigheten måste öka (**yrkande 17**), att inrätta fristäder för förföljda författare (**punkt 18**), att svenskt bistånd även i fortsättningen ska uppgå till en procent av bruttonationalinkomsten (**punkt 19**), att stärka utbildningens roll i biståndet, både i mottagarländerna och vad gäller studentutbyte (**punkt 20**), att öka kompetensöverföringen då svensk expertis inom olika områden ofta efterfrågas av mottagarländerna (**punkt 21**) samt att Sverige via biståndet ska stödja kvinnors rätt till fria, lagliga och säkra aborter (**punkt 22**).

Folkpartiet har under lång tid kämpat för att demokrati, yttrandefrihet, jämställdhet och biståndseffektivitet ska få en framträdande roll i biståndspolitiken. Den synen präglar också de föreslagna punkterna. För en liberal är det självklart att visionen ändå måste vara en värld där enskilda stater inte längre behöver reguljärt utvecklingsbistånd, men under överskådlig tid är detta en central del av biståndspolitiken. **Partistyrelsen föreslår därför att arbetsgruppens förslag punkt 13–22 bifalls.**

I **motion G7** föreslås att Folkpartiet verkar för en evidensbaserad biståndspolitik som i enlighet med det samlade forskningsläget innebär en återhållsam syn på utvecklingsbiståndet. Motionären tar bland annat upp risker med bistånd som till exempel undanträngningseffekter, när landets ledning avstår från att satsa på det som biståndsgivarna prioriterar för att därigenom frigöra medel till annat, eller bistånd som leder till improduktiv jakt på positioner som ger biståndspengar istället för mer produktiv verksamhet.

Partistyrelsen anser att så länge vi inte kommit längre globalt vad gäller fattigdomsbekämpning, spädbarns och deras mödrars överlevnad, demokrati, kvinnors och barns rättigheter och så vidare, så behövs ett generöst bistånd. Flera mottagarländer har fasats ut under de senaste åren, bland annat på grund av positiv ekonomisk utveckling, men än så länge behövs enprocentmålet. Däremot ställer sig partistyrelsen bakom såväl motionärens yrkande på evidensbaserad biståndspolitik som det bakomliggande resonemangen kring risker med bistånd. Detta är också något som redan i dag genomsyrar såväl Folkpartiets som alliansens politik inom området. **Partistyrelsen föreslår därför att motion G7 anses besvarad.**

I **motion G5 yrkande 1** föreslås att följande två skrivelser om demokrati i partiprogrammet ska kvarstå, ”Demokrati bör vara det överordnade bland målen för utvecklingsbiståndet. Hjälp att bygga upp demokratiska institutioner, effektiva och hederliga förvaltningar och ideella organisationer är viktiga inslag” och ”Svenska ambassader ska vara öppna för den demokratiska oppositionen i diktaturer så att den kan tillgodogöra sig information via Internet, böcker och tidningar som annars är censurerade eller förbjudna”.

Den revidering av partiprogrammet som kommer att göras till nästa landsmöte, 2013, kommer givetvis att ta sin utgångspunkt i de beslut som fattas på detta landsmöte. De citerade meningarna uttrycker på ett tydligt sätt centrala ståndpunkter i partiets utrikespolitik, och det är därför mycket sannolikt att de kommer att bli kvar i någon form. Eftersom varje landsmöte är suveränt att fatta sina egna beslut är det dock inte stadgemässigt möjligt att vid årets landsmöte binda 2013 års landsmöte till ett visst, på förhand givet ställningstagande. **Partistyrelsen föreslår därmed att motion G5 yrkande 1 anses besvarat.**

I motion G8 yrkar motionärerna att Folkpartiet ska agera för att hälften av utvecklingsbiståndet går till jämställdhet och att hälften av den summan allokeras till kvinnors organisering. Motionärerna menar att hela samhället drar nytta av att kvinnor bli mer jämställda, genom att fattigdomen minskar och tillväxten ökar.

I motion G9 uttrycks att Folkpartiet ska arbeta för att familjeplaneringsinsatser ska få högre prioritet inom biståndet, och att partiet ska driva dessa frågor i internationella organ.

Partistyrelsen instämmer till stor del i motionärernas argumentation kring vikten av en ökad jämställdhetsdimension i biståndet. Analfabetism, svält och undernäring drabbar nästa alltid kvinnor som grupp hårdare. När det gäller makt, pengar och inflytande är kvinnor andra klassens medborgare i alla världens länder. Därför behövs det ett feministiskt perspektiv på den svenska solidaritetspolitiken, såsom i alla andra politiska fält. Folkpartiet har länge arbetat för ett starkare jämställdhetsperspektiv i det svenska biståndet, och betonat vikten av kvinnors egna behov och förutsättningar för att skapa

utveckling, vikten av kvinnlig organisering samt frågor om sexuella rättigheter och reproduktiv hälsa (SRHR). Numera är, som motion G8 påpekar, jämställdhet ett av regeringens tre högst prioriterade områden i biståndet. Detta mycket tack vare Folkpartiet. Det innebär bland annat att frågor om jämställdhet prioriteras högt i samarbetet med mottagarländerna. FN:s millenniemål nummer fem, som handlar om mödrahälsa, är också ett prioriterat mål för alliansregeringen inom biståndet.

Det svenska biståndet uppgår till 35 miljarder kronor 2011. Nästan 3 miljarder kronor av det bilaterala biståndet går till satsningar på demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet. Den posten är den största i biståndsbudgeten. Utöver detta görs en rad satsningar på jämställdhet och demokrati i det multilaterala biståndet. Partistyrelsens uppfattning är att de medel som går till jämställdhet och familjeplanering i biståndet bör öka. Det är också en linje som Folkpartiet drivit och fortsätter att driva, inte minst inom ramen för alliansregeringen. Sverige bör driva frågor om jämställdhet och SRHR ännu tydligare i internationella fora.

Partistyrelsen instämmer med motionärerna att jämställdhetsintegrering ska tillämpas i allt svenskt bistånd. I regeringens biståndspolitik är jämställdhet jämte demokrati och klimat ett av de tre politiska huvudfälten. Jämställdhetsperspektivet ska dock genomsyra alla områden. Detta bör förstärkas, förbättras och förtydligas inte minst inom fältet demokrati, där partistyrelsen anser att betydligt fler satsningar bör öronmärkas för att stärka kvinnors makt. **Mot bakgrund av detta föreslår partistyrelsen att motion G8 och G9 ska anses besvarade.**

Motion G10 vill att Folkpartiet driver en biståndspolitik som i mottagarlandet skapar stabila kommunala (eller motsvarande) myndigheter, förutsättningar för konfliktlösning samt stärker samarbetet med EU:s institutioner för att uppnå hög tillväxt. Syftet med yrkandet är enligt motionärerna, att argumentera för en omstrukturering av den svenska utrikes- och biståndspolitiken. Det mot bakgrund av vinterns och vårens händelser i Mellanöstern och Nordafrika.

Motionen ligger väl i linje med Folkpartiets rådande politik. I vår politik gentemot Mellanöstern och Nordafrika (den s.k. Mena-regionen) är det centralt att arbeta för välfungerande samhälleliga institutioner, konfliktlösning samt ökat samarbete med EU för ökad tillväxt. Viktigt att påtala i sammanhanget är också vikten av korruptionsbekämpning i biståndssammanhang, något som Folkpartiet drivit, inte minst inom ramen för regeringsarbetet.

Protesterna i Mellanöstern och Nordafrika fick till följd att demonstranterna vann en historisk seger och att regimerna i Egypten och Tunisien avsattes. Till hösten genomförs val i Egypten. Sverige har varit drivande bakom tanken att EU ska sända en så kallad demokratimission, till stöd för genomförandet av fria och rättvisa val i Tunisien. Dessa demokratistödsmissioner anser partistyrelsen med fördel kan utvidgas till fler länder som befinner sig i demokratisk transiton och skulle också kunna innehålla varaktigt stöd till uppbyggnad av stabila och demokratiska institutioner. EU har också utlovat fortsatt stöd till demokratisk samhällsbyggnad i de aktuella länderna.

Regeringen har även aviserat en extra satsning om 40 miljoner kronor på främjandet av demokrati i Mellanöstern och Nordafrika, något som varit mycket viktigt för Folkpartiet. Folkpartiet har också välkomnat kommissionens förslag om att EU:s grannskapspolitik ska vägledas av principen ”more for more”. Det innebär att en högre takt avseende politiska reformer i demokratisk riktning belönas med ett närmare samarbete med EU. Det kan resultera i ökad tillgång till den europeiska marknaden och ytterligare finansiellt stöd via EU-instrument. Sammantaget menar partistyrelsen att det viktiga arbetet med att skapa en stabil demokratisk förvaltning i Mellanöstern och Nordafrika måste fortsätta. I det arbetet bör Sverige fortsatt bidra aktivt, både genom biståndS- och utrikespolitiken. **Därmed föreslår partistyrelsen att motion G10 anses besvarad.**

Försvarspolitik

Arbetsgruppens förslag punkt 28–32 och 34–38 samt motion G11–G21 och H34 yrkande 3

I utrikes/EU-rapporten lyfts demokratidimensionen även fram i relation till svensk vapenexport. Rapporten betonar vikten av öppenhet i vapenexportfrågor och utgår från den liberala synen att internationell fred och säkerhet skapas i gemenskap med andra demokratiska stater.

I rapportens **förslagspunkter 28–32** behandlas svensk vapenexport. Där förslås att det införs ett demokratikriterium i svensk vapenexport (punkt 28), att sekretessen på uppgifter om krigsmateriel hos Inspektionen för strategiska produkter (ISP) avseende mottagarland och typ av krigsmateriel slopas (punkt 29) och att en lagändring görs så vapenexport till icke-demokratier inte kan ske med svenska skattebetalare som garanter (punkt 30). Vidare lyfter rapporten fram att protokollen med partiernas ställningstaganden i Exportkontrollrådet bör vara offentliga (punkt 31) och att EU:s vapenembargo mot Kina ska upprätthållas (punkt 32).

Liknande förslag återkommer i **motion G11.** Där föreslås att Folkpartiet ska verka för att göra demokrati till ett ovillkorligt kriterium för export av krigsmateriel (**yrkande 1**) och att vi verkar för att göra grova kränkningar av mänskliga rättigheter i mottagarlandet till ett ovillkorligt hinder mot export av krigsmateriel (**yrkande 2**). En annan motion som handlar om krigsmaterielexport är **motion G12,** som föreslår att förbudet mot export till krigförande länder avskaffas för att möjliggöra svensk vapenexport till demokratier i krig.

När det gäller export av krigsmateriel till länder som kränker mänskliga rättigheter finns det redan i dag restriktioner. Regeln har dock haft begränsad effekt i praktiken. I rapporten föreslås därför ökad öppenheten gällande beslutsfattandet i Exportkontrollrådet och Inspektionen för strategiska produkter. På så vis kommer förhoppningsvis de restriktioner som finns redan i dag bättre åtföljas. Däremot finns i dag inget demokratikriterium vid vapenexport, även om riksdagen våren 2011 beslutade att regeringen ska återkomma med förslag till ny krigsmateriellagstiftning i syfte att skärpa exportkontrollen gentemot icke-demokratiska stater. Detta välkomnas av partistyrelsen.

När det gäller export till krigförande länder så är lagen utformad så att detta är möjligt, om det till exempel skulle vara säkerhetspolitiskt önskvärt för Sverige. Det finns därför inget överhängande behov av att ändra lagen för att möjliggöra export till demokratier i krig. **Partistyrelsen före-**

slår att arbetsgruppens förslag punkt 28–32 bifalls, att motion G11 anses besvarad samt att motion G12 avslås.

Rapportens **förslagspunkt 34** lyfter också den nationella försvarsdimensionen. Det slås fast att Sverige alltid måste ha en nationell försvarsförmåga och att en sådan bör byggas upp med början på Gotland. **I motion G13** yrkar motionären på samma krav som framförs i rapportpunkten ovan. Motionären argumenterar för att Sverige måste ha en grundläggande försvarsförmåga, oavsett hotbild. I försvaret av Sverige, fortsätter motionären, har Gotland en särskilt strategisk betydelse.

Både motionärens och rapportens förslag är helt i enlighet med de försvarspolitiska ambitioner som Folkpartiet uttalat i ett flertal rapporter. Man kan sammanfatta de viktigaste av Folkpartiets försvarspolitiska ambitionshöjningar i dessa punkter:

- De nya kustkorvetterna av Visbyklass måste bli fullt operativa
- Antalet ubåtar bibehålls
- 100 moderna JAS-flygplan för stridsuppgifter
- Dagens anläggningar för skyddad luftstridledning behålls
- Hemvärnet utvidgas och ges mer kvalificerade uppgifter och bättre utrustning
- Brigader återinförs, militärkommandon övertar ledning och planläggning
- Gotland återmilitariseras
- Luftvärnet bibehålls

Genom regeringens så kallade inriktningsbeslut för Försvarsmakten 2010–2014, som fattades i januari 2010, tillgodoses en mindre del av Folkpartiets krav. Den militära förmågan att hävda vårt nationella territorium uppmärksammas mer. Men i övrigt är det få konkreta resultat.

Partistyrelsen menar alltjämt att ett återtagande av den nationella försvarsförmågan bör vara prioriterad. Det finns goda möjligheter att bygga vidare på inriktningsbeslutet för att förstärka försvarsmaktens förmåga såväl i närtid som i perioden efter 2014, när omställningen från värnplikt till rekryterat försvar fullbordats.

Partistyrelsen anser dock att det i detta sammanhang är tillräckligt att fastslå den allmänna grundsatsen att Sveriges nationella försvarsförmåga måste upprätthållas oavsett hotbild. Denna generella hållning gäller hela landet, inklusive Gotland, och att särskilt nämna en viss landsdel i punkten är därför inte nödvändigt. Således **föreslår partistyrelsen att punkt 34 ges lydelsen ”Oavsett hotbild måste Sverige alltid ha en grundläggande, nationell försvarsförmåga.” samt att motion G13 bifalls.**

Vidare föreslår rapporten i **förslagspunkt 35–38** att markstridskrafternas krigsförband ska organiseras i brigader (**punkt 35**), att karensperiod för tjänstemän som byter arbetsplats från Försvarsmakten/stödmyndigheterna/Försvarsdepartementet till försvarsindustrin ska införas, liksom i det omvända fallet (**punkt 36**), att Folkpartiet ska verka för en ny internationell konvention som kriminaliserar legosoldater (**punkt 37**) liksom att Sverige bör söka medlemskap i Nato och att för och nackdelarna med ett svenskt Natomedlemskap bör utredas (**punkt 38**).

Partistyrelsen ansluter sig till den grundläggande analys som ligger bakom arbetsgruppens förslag i dessa delar, till exempel att den svenska försvarsförmågan bör stärkas samt att säkerhet uppnås bäst tillsammans med andra. Landsmötet bör dock koncentrera sig på de övergripande frågorna och inte fatta alltför detaljerade organisationsbeslut. Frågan om karenstid för befattningshavare som lämnar vissa positioner är principiellt viktig och berör fler samhällsområden än försvaret, vilket gör att den bör analyseras ur ett bredare perspektiv innan slutlig ställning tas. **Därför föreslår partistyrelsen att arbetsgruppens förslag 35–36 utgår och att punkterna 37–38 bifalls.**

Motion G14 lyfter frågan om behovet av en allmän information om vårt framtida försvar, i ljuset av senare års omstrukturering av försvaret. Motionärerna lyfter en rad frågor som man önskar information kring, exempelvis hur staber och förband övas i dag, vilka konkreta uppgifter försvarsstyrkorna har på omedelbar och längre sikt samt hur planeringen ser ut för samverkan med civila samhället vid kriser.

Försvaret har under ett antal år genomgått stora förändringar. Invasionsförsvaret har ersatts av ett insatsförsvar och värnplikten har gjorts frivillig. I regeringens proposition från 2009 ”Ett användbart försvar” slås fast att den svenska försvarsförmågan ska öka, genom ökad användbarhet och tillgänglighet. Partistyrelsen menar att de upplysningar motionärerna efterfrågar till del går att finna genom att studera den information som gjorts tillgänglig av både Försvarsmakten och regeringen, till exempel med anledning av propositionen och inriktningsbeslutet från 2010. Vissa av de frågeställningar som tas upp i motionen är dock av politisk natur. På de punkterna är det förstås framförallt de politiska partierna som bör informera om hur de ser på det svenska försvaret och dess framtid. **Med detta föreslår partistyrelsen att motion G14 anses besvarad.**

I motion G15 yrkas att Folkpartiet verkar för att tillsätta en parlamentarisk utredning om hemvärnets roll i det svenska försvaret. Motionärerna menar att Försvarsmakten har misslyckats med uppgiften att göra hemvärnet användbart i det nya försvaret. Kraven på hemvärnsförbanden är låga och utbildningsnivån bristfällig.

De nationella skyddsstyrkornas betydelse för svensk militär krisberedskap har ökat väsentligt sedan början av 1990-talet. Ett allt yngre hemvärn med bättre utrustning och beväpning bör ges mer krävande uppgifter. Hemvärnet är nu en del av insatsorganisationen. Partistyrelsen tycker det är riktigt att denna utveckling drivs på ytterligare genom att hemvärnet organiseras som regelrätta infanteribataljoner, vilket också föreslagits i en folkpartirapport. I det senaste försvarsbeslutet slås fast att de nationella skyddsstyrkorna ska utgöra drygt 40 procent av numerären i det militära försvaret. Som vassa, rörliga och oerhört kostnadseffektiva förband har de blivit oundgängliga för vår nationella säkerhet. I tidigare folkpartirapporter har det framförts att de nationella skyddsstyrkorna bör göras om till förband som kan lösa mer kvalificerade uppgifter. Partistyrelsen delar den uppfattningen.

Även om vi håller med motionärerna om att hemvärnet fått en helt ny roll menar vi att inriktningen för de nationella skyddsstyrkorna redan stakats ut i det senaste försvarsbeslutet. Hemvärnets och övriga frivilliga försvarsorganisationers roll utreddes också så sent som 2008. Partistyrelsen ser därför inget direkt behov av en parlamentarisk utredning i denna fråga, även om vi ser det som mycket viktigt att föra en diskussion om de nationella skyddsstyrkornas roll och hur de kan utvecklas. **Partistyrelsen föreslår därför att motion G15 ska anses besvarad.**

Motionärerna bakom **motion G16** pläderar för att Folkpartiet ska ta ställning för att avskaffa marinens underhålls- och ubåtsräddningsfunktioner.

Partistyrelsen vill anföra följande som respons på motionens yrkande. Sverige har tack vare en lång egenutveckling ett stort kunnande såväl civilt som militärt när det gäller ubåtar och utbåtsräddning. Det gör att Sverige i dag är det land som flera andra stater vänder sig till för att få hjälp med resurser de inte själva kan upprätthålla. Norge och Polen är exempel på länder som har ingått avtal med Sverige. Även länder med egna ubåtsräddningsresurser, som USA och Storbritannien, har ingått avtal med oss om ömsesidigt bistånd vid räddningsinsatser. Det gör att möjligheten att sluta ett sådant avtal som motionärerna beskriver är mycket liten. Både att överge våra avtalspartner och att finna någon som har den kapaciteten vi själva har i dag, skulle bli svårt. I gengäld gör avtalen med andra länder att ett långsiktigt investeringsbeslut för modernisering av de svenska ubåtsräddningsresurserna underlättas. Motionen bör i denna del därför avslås.

När det gäller marinens trossfunktion är det en självklarhet att förmågan ska anpassas efter storleken på de insatsförband som marinen producerar för freds- och krigstid. Det är ingalunda så som motionens text kan ge vid handen att underhålls- och stödresurserna har varit oförändrade medan flottans ytfartyg har minskat till antalet. Även kringfunktioner för underhåll, stab och ledning med mera har anpassats. Stridslednings- och underhållsfunktioner har till viss del integrerats i en del fall.

HMS Carlskrona är ett exempel på hur äldre resurser kan anpassas för tjänstgöring i en modern, mindre marinstyrka. Ursprungligen ett minfartyg som under fredstid också tjänstgjorde som skolfartyg har Carlskrona byggts om och fungerade under 2010–2011 som ledningsfartyg, ”Force Headquarter (FHQ)”, för EU:s marina insatser i Adenviken mot pirater. Även HMS Trossö har tjänstgjort i Adenviken.

Detta visar att den svenska marinen har behov av och utnyttjar sina fartyg väl. De problem som har funnits i utveckling och nyanskaffning ligger framför allt på stridsfartygssidan där korvetterna av Visbyklass ännu inte har full kapacitet.

Folkpartiet kommer försvarspolitiskt att fortsätta sträva efter att försvarsanslagen används på mest effektiva sätt, både i materielinköp och i förbandsproduktion. Huruvida framtida nyanskaffningar bör ske genom egenutveckling eller samarbete med andra länder är dock inget som landsmötet bör besluta om. Även i denna del bör motionen avslås. **Sammanfattningsvis föreslår partistyrelsen att motion G16 avslås.**

Motion G17 yrkar att Visbykorvetten bestyckas med luftvärnsrobotar. Motionärerna argumenterar för att det är tid att låta Visbykorvetterna bli de flerdimensionella plattformar som var avsett och bestycka dessa med luftvärn.

Utvecklingen av Visbykorvetterna tillhör det svenska försvarets sorgebarn bland materielprojekt. Sverige var tidigt ute med försöksplattformen Smyge för att utveckla så kallad stealth-teknik med marin användning. Trots det och trots att den första korvetten av Visbyklass sjösattes 2000, har korvetterna efter mer än tio år fortfarande inte nått full kapacitet. De två första fartygen levererades så sent som 2009 till marinen men är ännu inte i full drift. Framför allt saknas fungerande integrerade vapensystem, utom en 57 millimeters automatkanon som framför allt är avsedd för självförsvar. Inte förrän med version 4 som väntas tas i drift under 2012 kommer Visbykorvetterna i närheten av den operativa förmåga som de planerats för.

Under samma tidsperiod har våra grannländer Norge och Finland sprungit om oss. I Finland är fyra fartyg av Haminaklass fullt operativa och i Norge väntas Skjoldklassen av snabbgående robotbåtar tas i bruk under hösten 2011.

I det nu rådande läget är det självklart att marinen i första hand måste prioritera att få Visbykorvetterna i full operativ drift. Det målet måste nås först. Hur luftförsvarssystemet av Visbykorvetterna ska organiseras och i vilken mån de bör beväpnas med luftvärnsrobotar är en fråga av en sådan detaljeringsgrad att landsmötet inte är rätt forum att fatta beslut. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion G17 anses besvarad.**

I **motion G18** föreslås att Försvarsmakten får det huvudsakliga ansvaret i samhället för samverkan mellan samtliga civila och militära insatser relaterade till e-krig, telekrig, signalspaning, elförsörjning och datakommunikation. Även **motion G19** berör detta. Där föreslås att Försvarsmakten från existerande vapenslag ska organisera de enheter som huvudsakligen utför uppgifter relaterade till telekrig i form av ett nytt vapenslag, e-krig.

I dag är det Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, som har det övergripande ansvaret för att samordna, utveckla och stödja samhällets förmåga att hantera olyckor och kriser. Häri ligger också ansvaret för att se till samhällets sårbarhet när det gäller infrastruktur och elförsörjning. Eftersom vi i Sverige verkar efter principen att den myndighet som ansvarar för något i fred också ska göra det i krig anser partistyrelsen att det övergripande ansvaret för samverkan i dessa frågor även fortsättningsvis ska ligga hos Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Vissa av de andra uppgifterna finns dock redan i dag inom Försvarsmakten, som till exempel telekrigföring. Frågan om huruvida det bör kallas telekrigföring eller e-krigföring riskerar att resultera i en diskussion kring tomma etiketter. Att samordna så skilda saker som flygvapnets behov av spaning/störning med markbaserad telekrigföring ger inga omedelbart synbara synergieffekter. Därför bör inte Folkpartiet ta initiativ till något nytt vapenslag vid namn e-krig, utan det bör i så fall komma från Försvarsmakten. **Partistyrelsen föreslår därmed att motion G18 samt G19 avslås.**

I **motion G20** föreslås att en samordnad antagning till utbildningar inom polisväsendet och Försvarsmakten ska utredas. Partistyrelsen konstaterar att det finns många statliga tjänster som är säkerhetsklassade och kräver noggrann uttagning, och det finns inget självändamål i att all antagning till utbildningar med inriktning på sådana tjänster ska ske i ett sammanhang. Tvärtom är det viktigt att det inte sker en organisatorisk sammanblandning mellan polisen och militären. Samma princip tillämpas i många andra västländer. **Partistyrelsen föreslår därför att landsmötet avslår motion G20.**

Två motioner tar upp Försvarets radioanstalt (FRA) och dess signalspaning. I **motion H34 yrkande 3** yrkas att den så kallade FRA-lagen, som ger FRA möjlighet att signalspana i tråd och inte enbart i etern, rivs upp. Motionärerna anför att FRA-lagen fick lite make-up, men inte mycket mer, och att en liberal politik bör sträva efter att riva upp denna lag och lagstifta om en mer målinriktad spaningsteknik. Vidare anförs i motionen att dagens system trots de rättssäkerhetsåtgärder som gjorts inte är tryggat för framtiden.

Ett motsatt synsätt kommer till uttryck i **motion G21**, där det föreslås att Folkpartiet liberalerna bör verka för att Inspektionen för strategiska produkter, ISP får möjlighet att ge direktiv till Försvarets radioanstalt, FRA. Motionärerna lyfter bland annat fram att ISP tidigare kunde ge direktiv åt FRA. När den möjligheten försvann minskade också direktiven som inriktade FRA:s signalspaning mot spridningen av nukleära, biologiska och kemiska stridsmedel anser motionärerna.

Frågan om FRA:s signalspaning har på goda grunder väckt ett starkt engagemang hos många liberaler, eftersom det handlar om mycket svåra avvägningar mellan uppgiften att värna rikets säkerhet och skyldigheten att värna den enskildes integritet. Partistyrelsen vill därför inledningsvis redogöra för de olika aspekterna på frågan.

Den svenska försvarsunderrättelsetjänsten har stor betydelse för att trygga rikets frihet, självständighet och säkerhet. Verksamhetens främsta syfte är att ge regeringen ett fullödigt beslutsunderlag genom att kartlägga bl.a. främmande makters säkerhetspolitiska agerande.

Försvarsunderrättelseverksamheten sker genom olika former av informationsinhämtning. En stor del av underrättelseinformationen har ända sedan andra världskrigets dagar tagits in genom den signalspaning som numera bedrivs i regi av Försvarets radioanstalt (FRA). Länge skedde dock försvarsunderrättelseverksamheten utan tydligt lagstöd. Ur rättssäkerhets- och integritetssynpunkt är det viktigt att en verksamhet, som bygger på inhämtning av känslig information, omfattas av ett heltäckande regelverk. Sedan 2000 finns en övergripande lag om försvarsunderrättelseverksamhet, men först i och med den så kallade FRA-lagen infördes en tydlig lagreglering.

Den tekniska utvecklingen gör att en allt större del av kommunikationen i det globala telenätet går i kabel. Det är inte den enskilde användaren som styr ifall kommunikationen går i etern eller i kabel, utan detta avgörs av de tekniska förutsättningarna. Efter en intensiv debatt, där inte minst folkpartister var pådrivande för att stärka rättssäkerhetskraven, nåddes en uppgörelse som innebar att signalspaningen i etern lagreglerades och att FRA under vissa tydligt definierade villkor även skulle kunna utföra spaningsuppdrag i kabel.

För Folkpartiet har det varit absolut centralt att rättssäkerhets- och integritetsskyddet måste vara heltäckande. Detta har inneburit att den lagstiftning som nu införts bland annat kräver att all signalspaning måste vara tillståndspliktig (även den som sker efter ansökan av regeringen och regeringskansliet), att en ny specialdomstol har inrättats som prövar alla ansökningar om signalspaning och att alla tillstånd för signalspaning också ska förenas med domstolsbeslut om vilka trafikstråk som ska bli tillgängliga för spaning. FRA kan alltså inte själv avgöra i vilken trafik som spaningen ska ske.

Partistyrelsen är väl medveten om de starka integritetsintressen som måste vägas in i samband med en lagreglering av signalspaningen. Det finns sannolikt inte något annat demokratiskt land som har infört en så transparent lagreglering av sin signalspaning och försett regelverket så många olika insyns- och kontrollfunktioner före, under och efter spaningsuppdrag.

Finns det ytterligare förbättringar av integritetsskyddet som kan göras är partistyrelsen naturligtvis positiv till detta, under förutsättning att det inte påtagligt undergräver de vitala nationella säkerhetsintressen som är skälet till att signalspaning mot yttre hot mot rikets säkerhet över huvud taget förekommer. Med motsvarande viktiga förbehåll kan det naturligtvis övervägas om lagen i framtiden kan behöva preciseras ytterligare i tekniskt hänseende, men denna fråga måste bedömas utifrån teknikutvecklingen. **Motion H34 yrkande 3 bör alltså avslås.**

Ett av villkoren för den uppgörelse som träffades 2008 var att kraftigt strama åt vilka myndigheter som fick ge beställningar åt FRA. Folkpartiet som verkade för denna uppgörelse bör inte vara det parti som sedan lättvindigt bryter den. Vid FRA-lagens tillkomst bestämdes att införa en kontrollstation redan 2011. Där kan vi förvänta oss vissa svar om bland annat hur FRA lyckats implementera de tekniska begränsningarna av signalspaningen som skulle tillförsäkra personer i Sverige ett starkt skydd mot onödiga intrång. Frågan om nya myndigheters rätt att ge direktiv bör knappast lyftas förrän denna utvärdering har genomförts.

Vilka myndigheter som kan ha behov av signalspaning och hur detta i så fall bör regleras, måste därefter bli föremål för en ordentlig utredning. Att i nuläget uttala oss för att prioritera en viss myndighet vore förhastat. Med tanke på det motstånd som FRA-debatten visade på måste både behovet styrkas grundligt och en lagreglering som ger betryggande skydd mot obehöriga intrång i medborgarnas informationsfrihet utarbetas. **Partistyrelsen föreslår därför att även motion G21 avslås.**

Partistyrelsens förslag till beslut

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** arbetsgruppens förslag punkt 1 bifalls
2. **att** arbetsgruppens förslag punkt 2 bifalls
3. **att** arbetsgruppens förslag punkt 3 bifalls
4. **att** punkt 4 ges lydelsen: ”Inga A- och B-lagsprinciper ska tillämpas vid ingånget EU-medlemskap. Alla medlemsstater ska bedömas efter samma kriterier, och inget medlemsland ska vara uteslutet på förhand från delar av EU-samarbetet. Folkpartiet tar avstånd från alla förslag om att vissa kandidatländer endast skulle erbjudas medlemskap i begränsad omfattning. Alla europeiska länder som uppfyller EU:s högt ställda krav på demokrati och fungerande marknadsekonomi ska kunna bli medlemmar.”
5. **att** punkt 5 ges lydelsen: ”Sverige ska införa euron som valuta så snart som möjligt.”
6. **att** arbetsgruppens förslag punkt 6 bifalls
7. **att** arbetsgruppens förslag punkt 7 bifalls
8. **att** motion G1 yrkande 3 anses besvarat
9. **att** arbetsgruppens förslag punkt 8 bifalls
10. **att** arbetsgruppens förslag punkt 9 bifalls
11. **att** motion G2 anses besvarad
12. **att** arbetsgruppens förslag punkt 10 bifalls
13. **att** arbetsgruppens förslag punkt 11 bifalls
14. **att** arbetsgruppens förslag punkt 12 bifalls
15. **att** motion G1 yrkande 1 anses besvarat
16. **att** motion G1 yrkande 2 anses besvarat

17. **att** motion G3 yrkande 1 anses besvarat
18. **att** motion G3 yrkande 2 anses besvarat
19. **att** det efter arbetsgruppens förslag punkt 6 införs en ny punkt med lydelsen: ”EU:s budget är ett viktigt verktyg för att möta gemensamma utmaningar, och ska användas för att finansiera verksamhet som ger ett tydligt europeiskt mervärde. Exempel på det är gränsöverskridande infrastruktur, forskning, brottsbekämpning, bistånd och EU:s relationer med omvärlden. Det förutsätter att jordbrukspolitiken och regionalpolitiken reformeras och minskas kraftigt redan i och med nästa långtidsbudget som börjar gälla 2014. Under förutsättning att det inte leder till ökade utgifter bör en större del av budgeten i framtiden finansieras via intäkter som kanaliseras direkt till EU och ersätter medlemsländernas bidrag – så kallade egna medel.”
20. **att** motion G1 yrkande 4 bifalls
21. **att** motion G4 anses besvarad
22. **att** punkt 23 ges lydelsen: ”Användningen av vetot i säkerhetsrådet bör inskränkas. Om en medlem önskar lägga in sitt veto så måste detta motiveras.”
23. **att** arbetsgruppens förslag punkt 24 bifalls
24. **att** arbetsgruppens förslag punkt 25 bifalls
25. **att** arbetsgruppens förslag punkt 26 bifalls
26. **att** punkt 27 ges lydelsen: ”Global frihandel och ensidig handelsliberalisering. Även ensidig handelsliberalisering är något vi gynnas av, men mest verkningsfull är frihandel om fler länder tillämpar den. Därför bör Doharundan vara EU:s högsta prioritet i handelspolitiken. Samtidigt, och särskilt om Doharundan bryter samman, bör EU inleda en ensidig handelsliberalisering. Fram till 2020 bör EU:s ensidiga mål vara att helt avskaffa alla tullar och andra handelshinder på industrivaror och att halvera tullar och andra handelshinder på jordbruksvaror. EU måste också avskaffa alla typer av export- och marknadsstöd inom jordbruksområdet.”
27. **att** arbetsgruppens förslag punkt 33 bifalls
28. **att** motion G5 yrkande 2 anses besvarat
29. **att** motion C38 yrkande 2 anses besvarat
30. **att** motion C38 yrkande 3 anses besvarat
31. **att** motion G6 avslås
32. **att** arbetsgruppens förslag punkt 13 bifalls
33. **att** arbetsgruppens förslag punkt 14 bifalls
34. **att** arbetsgruppens förslag punkt 15 bifalls
35. **att** arbetsgruppens förslag punkt 16 bifalls
36. **att** arbetsgruppens förslag punkt 17 bifalls
37. **att** arbetsgruppens förslag punkt 18 bifalls
38. **att** arbetsgruppens förslag punkt 19 bifalls
39. **att** arbetsgruppens förslag punkt 20 bifalls
40. **att** arbetsgruppens förslag punkt 21 bifalls
41. **att** arbetsgruppens förslag punkt 22 bifalls
42. **att** motion G7 anses besvarad
43. **att** motion G5 yrkande 1 anses besvarat
44. **att** motion G8 anses besvarad
45. **att** motion G9 anses besvarad
46. **att** motion G10 anses besvarad
47. **att** arbetsgruppens förslag punkt 28 bifalls
48. **att** arbetsgruppens förslag punkt 29 bifalls
49. **att** arbetsgruppens förslag punkt 30 bifalls
50. **att** arbetsgruppens förslag punkt 31 bifalls
51. **att** arbetsgruppens förslag punkt 32 bifalls
52. **att** motion G11 yrkande 1 anses besvarat
53. **att** motion G11 yrkande 2 anses besvarat
54. **att** motion G12 avslås
55. **att** punkt 34 ges lydelsen: ”Oavsett hotbild måste Sverige alltid ha en grundläggande, nationell försvarsförmåga.”
56. **att** motion G13 bifalls
57. **att** arbetsgruppens förslag punkt 35 utgår
58. **att** arbetsgruppens förslag punkt 36 utgår
59. **att** arbetsgruppens förslag punkt 37 bifalls
60. **att** arbetsgruppens förslag punkt 38 bifalls
61. **att** motion G14 anses besvarad
62. **att** motion G15 anses besvarad
63. **att** motion G16 avslås
64. **att** motion G17 anses besvarad
65. **att** motion G18 avslås
66. **att** motion G19 avslås
67. **att** motion G20 avslås
68. **att** motion H34 yrkande 3 avslås
69. **att** motion G21 avslås

Reservation G1

Britt-Marie Lövgren reserverar sig till förmån för bifall av motion G3 och anför:

”Strukturfonderna behövs även fortsättningsvis i Sverige och är inte minst viktiga för EU2020- och tillväxtpolitiken.”

Reservation G2

Carl B. Hamilton reserverar sig till förmån för att följande text förs in i punkt 19: ”Målet för biståndet är att det ska vara så framgångsrikt att det avskaffar sig självt.”

Särskilt yttrande G1

Adam Cwejman och Hedwig Kastenholm yttrar sig till förmån för bifall av motion H34 yrkande 3 och anför:

”Problemen med Ipred, datalagringsdirektivet och FRA kvarstår. Varken integritetsproblemen eller effektivitetsfrågorna är lösta.”

H. Rättspolitik

Innehåll:

Motioner 281
Brottsförebyggande arbete, brottsofferfrågor och rättsväsendets organisation 281
Straffsystemet, utredningsmetoder, rättsprocessen m.m. ... 288
Familjerätt, arvsrätt m.m. 297
Partistyrelsens yttrande 302
Inledning 302
Brottsförebyggande arbete, brottsofferfrågor och rättsväsendets organisation 303
Straffsystemet, utredningsmetoder, rättsprocessen m.m. ... 307
Familjerätt, arvsrätt m.m. 313
Partistyrelsens förslag till beslut 317

Motioner

Brottsförebyggande arbete, brottsofferfrågor och rättsväsendets organisation

H1. Rättspolitik för tryggare utanförskapsområden

Folkpartiet liberalerna Stockholms län

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för en rättspolitik för utanförskapsområden i enlighet med vad i motionen anförs

Integrationspolitiken är en av de stora framtidsfrågorna för Sverige. Sverige berikas av att vara ett mångkulturellt samhälle. Vi kommer att behöva mycket arbetskraft i framtiden och därför behövs invandring. Sverige ska också vara ett land där flyktingar kan få skydd och en fristad. För oss som liberaler är detta självklarheter, men det tål att påpekas då det finns partier som inte resonerar på detta sätt. Vi bryr oss om integration därför att vi vill ha ett samhälle där invandring och utvandring är något självklart.

Under alliansregeringens tid vid makten har integrationspolitiken steg för steg vridits i rätt riktning där individen och inte systemet sätts i centrum. Det finns några områden som är viktigare än andra. I denna motion kommer vi att koncentrera oss vid frågeställningar som gäller trygghet och säkerhet i särskilt utsatta utanförskapsområden.

För att skapa trygghet i bostadsområden är det viktigt att alla aktörer är med och tar sitt ansvar. Samarbete mellan de boende, politiker, tjänstemän, polis, skola, bostadsbolag och det lokala näringslivet är en förutsättning för att bekämpa brott. När unga människor riskerar att hamna i kriminalitet eller dras in i ungdomsgäng är det viktigt att samhällets aktörer reagerar omedelbart. I en del miljonprogramsområden har situationen blivit ohållbar. Polis, räddningstjänst och delar av kollektivtrafiken har utsatts för systematiskt våld, stenkastning och attentat. De som drabbas är de boende men också de ungdomar vars framtid riskerar att trasas sönder.

Lokala råd bör införas som samlar kommunernas samtliga aktörer till samverkan. I råden ska förtroendevalda, närpolis, socialtjänst, näringsliv, föreningsliv och vuxna/föräldrar vara delaktiga.

Initiativ till grannsamverkan med till exempel nattvandringar ska uppmuntras. Det ger även tryggare bostadsområden och ökar ansvarstagandet och engagemanget för det egna bostadsområdet. Det är dock viktigt att nattvandringar inte blir ett substitut för polisnärvaro i förorterna.

Kommunerna bör aktivt samarbeta med fastighetsägarna, i synnerhet i styrningen av de kommunala bostadsbolagen, för ökad trygghet i fastighetsbeståndet. Genom bland annat säkrare portar och bättre belysning kan fler känna sig trygga både i hemmet och utomhus.

Kameraövervakning i särskilt brottsutsatta områden som förskolor och skolor är ibland nödvändigt för att förhindra vandalisering och bränder. Denna brottslighet drabbar många människor och kostar samhället miljontals kronor årligen.

Det bör vara möjligt för unga människor att hos polisen anonymt anmäla brott. I dag är grupptrycket så pass stort att få vågar vända sig till polisen. Av detta skäl bör det också undersökas om det ska bli lättare att skydda målsägares identitet och vittnen vid förundersökningar och rättegångar.

Polisens närvaro i miljonprogramsområdena behöver förstärkas. Vi vill att det inrättas fler mobila polisstationer som snabbt och flexibelt ska kunna röra sig mellan olika orter. Vi vill också att Folkpartiet tar initiativ till en utredning som ser över hur polisens resurser fördelas mellan stabila och utsatta bostadsområden.

H2. Förebygg ungdomars brottskarriär

Ann-Mari Brevik Adiels, Billdal
Göran Staxäng, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att det görs resoluta och snabba ingripanden mot ungdomsbrottslighet, drogmissbruk och skolk
2. **att** Folkpartiet ska verka för att lagen ändras så att man kan konfiskera egendom som kriminella har tillskansat sig på brottslig väg
3. **att** Folkpartiet ska verka för att de kriminella gängen ska störas genom ständiga ingripanden och kontroller från myndigheterna

På många håll har man beslutat om åtgärdsplaner för att förebygga ungdomars brottskarriär. Det man vill göra är att iden-

tifiera ungdomar i riskzonen. Göra individuella utvecklingsplaner. Ha speciella insatsgrupper och initiera samarbete mellan polis, skola och socialtjänst.

Men de här förslagen skrapar bara på ytan av problemet.

Det man behöver göra något åt är att det framstår som mer attraktivt för många ungdomar att ge sig in på en kriminell karriär, än att leva laglydigt. En av orsakerna är att de äldre ungdomar som lever kriminellt framstår som avundsvärda. Riskerna att åka fast är inte så stora och de lever ett liv med mycket pengar, prylar, fester och brudar. Arbetslösheten är hög i många områden med hög brottslighet. Ett liv på socialbidrag framstår som mindre attraktivt.

Här behövs både piska och morot för att göra det mer attraktivt att leva laglydigt. Vad skulle man då kunna göra i stället?

Jo, se till att alla människor kan försörja sig själva. Engagera och betala vuxna och föräldrar i närområdet att ordna vettiga fritidsaktiviteter för ungdomarna. Se till att så många som möjligt är med i föreningar eller andra aktiviteter. Ingripa resolut och snabbt mot ungdomsbrottslighet, drogmissbruk och skolk. Ändra lagen så att man kan konfiskera egendom som kriminella har tillskansat sig på brottslig väg. Störa de kriminella gängen genom ständiga ingripanden och kontroller från myndigheterna, som i Danmark, störa kontakterna mellan gängen och ungdomarna. Verka för att ungdomarna får andra förebilder än de kriminella.

H3. Stödet till de ideella kvinnojourerna

Bonnie Bernström, Stockholm
Lovisa Aldrin, Halmstad
IngMarie Bohmelin, Sundbyberg
Cecilia Elving, Stockholm
Ulrica Solver-Gustavsson, Örebro
Amelie Tarschys Ingre, Lidingö
Agneta Isacsson, Stockholm
Maria Jern, Falköping
Birgitta Ohlsson Klamberg, Stockholm
Charlotte Klötz, Ilsbo
Eva Kullenberg, Ängelholm
Simon Hedlin Larsson, Stockholm
Ulla Lennersand, Västerås
Maria Lilja, Kvissleby
Britt-Marie Lövgren, Umeå
Maria Nilsson, Göteborg
Lina Nordquist, Uppsala
Karolina Olsson, Malmö
Gabrielle Peteri, Nora
Fatima Svanå, Åled
Ylva Särnmark, Ronneby
Barbro Westerholm, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att enskilda kvinnojourer får möjlighet att ansöka om de utvecklingsmedel som finns hos länsstyrelserna för att stärka stödet till våldsutsatta kvinnor och barn

De ideella kvinnojourernas basverksamhet finansieras, i de flesta fall, med bidrag från kommunerna antingen efter ansökan eller genom upprättade fleråriga avtal. Medel kan också fås efter ansökan till olika fonder och myndigheter till exempel Brottsoffermyndigheten.

Regeringen har avsatt 109 miljoner kronor i utvecklingsmedel för att stärka stödet till våldsutsatta kvinnor och barn. Dessa pengar handhas av länsstyrelserna och delas ut som projektmedel efter ansökan från kommuner och kvinnojourer gemensamt. Tanken är att stimulera samarbetet mellan ideella föreningar och offentlig verksamhet. Jourerna är alltså beroende av kommunens intresse för att få del av de här medlen. Är inte den kommunala handläggaren intresserad så blir det alltså inga pengar till den enskilda kvinnojouren.

Eftersom det ofta är samma kommunala tjänsteman, som handlägger både bidrag och projektansökan till länsstyrelsen blir den enskilda jouren helt beroende av den kommunala ”goda viljan”.

Vi, Liberala kvinnor, tycker att de ideella kvinnojourerna ska få möjligheter att enskilt ansöka om de projektmedel som finns hos länsstyrelserna för att utveckla sin verksamhet.

H4. Brottsoffer och brottsling

Folkpartiet liberalerna Kiruna
Dharma Johansson, Kiruna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att ta fram förslag till att brottsoffer får tillgång till juridisk hjälp samtidigt som den åtalade

När en person blir utsatt för brott och det startas en förundersökning får den som blir utsatt för brott vänta på hjälp av ett målsägandesbiträde tills eventuellt åtal väcks. Den som begår brottet får direkt juridisk hjälp. Brottsoffret, som samtidigt måste bearbeta ett trauma får söka hjälp och blir hänvisade till brottsofferjourer, kvinnojourer och mansjourer. Brottsoffret får inte direkt tillgång till samma hjälp som den misstänkte.

Ett annat exempel är en brottsanmälan gällande sexuellt övergrepp mot barn (ålder mellan 3 och 5 år) som anmäls i januari. I början på mars har inget förhör hållits och barnet får inget stöd av socialtjänsten heller, eftersom de inte kan påbörja processen innan polisförhör har hållits. I maj kan socialtjänsten inleda sin utredning, då barn med förälder skickas 120 mil bort från hemmet, eftersom inte kompetensen finns närmare. Under nästan 3 månader ska de utredas. Under hela denna process står den anmälande föräldern och barnet helt utan juridisk hjälp och stöd. Hela processen har i detta fall dröjt längre än vad det ska, när det gäller sexbrott och barn ska det utredas skyndsamt. Detta och mycket mer kan ett juridiskt ombud vara till hjälp med.

H5. Effektivare polis

Folkpartiet liberalerna Stockholms län

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för en förstärkning av närpolisen i hela Sverige
2. **att** Folkpartiet ska verka för mobila poliskontor
3. **att** Folkpartiet ska verka för tydligare och enhetligare styrning av polisväsendet
4. **att** Folkpartiet ska verka för satsningar på fler civila specialisttjänster inom polisen

Sedan regeringsskiftet 2006 har en historisk utbyggnad gjorts av polisväsendet, något som Folkpartiet arbetat för i

många år. Antalet poliser har ökat från 17 000 till 20 000. Fler brott kan lagföras och allmänhetens känsla av trygghet har också stärkts.

Detta är en framgång som vi har all anledning att vara stolta över. Men nu måste diskussionen breddas. Den forcerade utbyggnaden av polisen var visserligen välbehövlig, men det vore felaktigt att tro att alla kvarstående problem kan åtgärdas bara vi skjuter till ännu mer resurser.

I denna motion lyfter vi fram några områden av särskild betydelse. Det handlar om en lokalt förankrad polis, bättre målstyrning och uppföljning samt breddad kompetens inom polisväsendet.

Polisens kontakter med det omgivande lokalsamhället måste stärkas. Närpolisreformen var rätt tänkt men omintetgjordes snabbt av stenhårda sparkrav, som ledde till att över hundra polisstationer lades ner under Socialdemokraternas tid vid makten. Närpolisverksamhet i betydelsen lokalt arbetande polis med förankring i områden som är tillräckligt små för att vara hanterliga finns i dag bara fläckvis. Vissa närpolisområden har över 100 000 invånare medan andra är så underbemannade att de bara finns på papperet.

När nu polisorganisationen har förstärkts med 3 000 nya tjänster finns förutsättningar att successivt restaurera det lokalt förankrade polisarbetet i hela Sverige. Detta bör vara en bärande linje i Folkpartiets syn på polisens framtida utveckling. Små och flexibla lokala poliskontor ute i bostadsområdena är ofta bättre än en enda fullt utrustad polisstation längre bort. Mobila poliskontor, som i Stockholm introducerats på Folkpartiets förslag, är ett bra alternativ för att öka polisens närvaro på de platser och tider det behövs, till exempel under turistsäsong eller i storstädernas nöjesdistrikt.

Vidare måste effektiviteten och målstyrningen bli väsentligt bättre inom svensk polis. På dessa områden är polisen, trots de förbättringar som åstadkommits på senare år, fortfarande att beteckna som en krisbransch. Polisorganisationen brister i styrförmåga och antalet styrsignaler är så stort och kommer från så många håll att det uppstått ett ”prioriteringsbrus”, med följd att fattade beslut helt enkelt inte respekteras.

Detta kan illustreras med läget inom den brottsförebyggande verksamheten, som ju är en av polisens kärnuppgifter. Riksrevisionen presenterade i november 2010 en rapport (2010:23) med svidande kritik av polisens brottsförebyggande arbete, som årligen kostar 5 miljarder kronor. Granskningen visar att polisen endast genomfört ungefär hälften av det man planerat för, och för det som genomförs är effekten oklar. Granskningen visar också att polisen inte lever upp till riksdagens krav på att man ska arbeta kunskapsbaserat och problemorienterat med att förebygga brott.

När politiker kritiserar otydlig styrning av polisen finns det också anledning till självkritik. Det politiska systemet har inte bidragit till att skapa ordning och klarhet i styrkedjan. I dag kommer de politiska signalerna in i polisväsendet på hela fyra nivåer, ofta med skiftande politiska majoritetsförhållanden (nationellt, polismyndigheterna, polisnämnder och lokala samverkansråd). Folkpartiets förslag om att samla polisen i en nationell myndighet skulle vara ett viktigt steg för att förtydliga styrkedjan.

Ett annat intryck som polisorganisationskommittén lyfter fram är att polisen inte är en lärande organisation. Samma bild redovisas av polisforskaren Stefan Holgersson i en doktorsavhandling från 2005 (”Yrke: polis”), där det framgår att över hälften av landets ordningspoliser helt har slutat att ta initiativ för att lösa brott. I de flesta yrken förbättras prestationen med stigande erfarenhet, men här är situationen alltså den omvända. Ambitionerna är höga bland de nyutbildade ordningspoliserna, men motivationen och arbetsinsatserna sjunker sedan snabbt i mötet med en dålig organisation och uppgivna kolleger.

Åtgärder för tydligare lärdomar inom verksamheten behöver kombineras med satsningar för att få in ny slag av kompetens inom polisväsendet. Avancerade former av brottslighet kräver ofta specialistkunskap för att utredas. En fortsatt satsning måste göras för att knyta fler civila specialister till polisens brottsutredande verksamhet, till exempel på områden som IT, ekonomi och internationella relationer.

H6. Närpolisen viktig i det brottsförebyggande arbetet

Roger Haddad, Västerås
Ann-Mari Brevik Adiels, Billdal
Lars-Åke Davidsson, Hässelby
Jan Jönsson, Skärholmen
Ragnhild Källberg, Västerås
Ulf Larsson, Västerås
Mikael Sörensen, Kävlinge

Förslag till landsmötesbeslut:

1. att Folkpartiet ska verka för fler närpoliser

Folkpartiet liberalerna har ett långt engagemang i frågor kring trygghet och vi har varit en aktiv aktör i regeringen och riksdagen att tillföra rättsväsendet mer resurser. Målet om 20 000 poliser är nu uppnått. Detta ställer samtidigt krav på kvalitet och bra genomströmning när det gäller ärendehanteringen i resten av rättskedjan och här har åklagare och domstolarna en viktig funktion men också den beredskap som finns inom kriminalvården.

En viktig utgångspunkt för Folkpartiets arbete har varit vårt fokus på det brottsförebyggande arbetet och inte minst att en synlig och polis också är något som allmänheten ser mer av. Förutom att polisen ska synas mer patrullerande i bilar eller gående i centrala delar av städerna har de en lika viktig roll att arbeta systematiskt och nära ute i stadsdelarna. Det är oftast här ungdomarna finns, fritidsgårdarna finns och många skolor. Flera studier visar, inte minst från de större städerna, att en lokal permanent närpolis, har en viktig roll i det brottsförebyggande arbetet. Polisen och skolan har en viktig roll i att få en bättre relation och dialog med ungdomar. Samhällsekonomiskt är detta en bra investering för att minimera brottsligheten och öka tryggheten i allmänhet för medborgarna.

Folkpartiet bör därför återta rollen som anhängare av riktiga närpoliser som finns i människornas vardag och där vi erkänner och uppmuntrar det lokala arbetssättet och hur viktigt det är utifrån vårt uppdrag att bryta utanförskapet och öka tryggheten. I dag finns det kommuner som kallar hela sitt geografiska område för ett närpolisområde och de gamla, lokala närpoliserna, har avskaffats i flera kommuner sedan 10–15 år tillbaka.

Det är dags att arbeta för fler riktiga närpoliser.

H7. Använd vår beredskapspolis

Mikael Sörensen, Kävlinge

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska ställa sig bakom att Sveriges beredskapspoliser ska användas som en förstärkningsresurs till den ordinarie polisen som en samhällstjänst om minst 200 timmar om året
2. **att** Folkpartiet liberalerna ska ställa sig bakom att Sverige ska satsa på en renodlad civil snabbinsatsstyrka inom ramen för civil krishantering

Det finns närmare 1 200 beredskapspoliser i Sverige. Denna styrka är den enda resurs polisen har att tillgå vid olika sammanhang enligt förordningen (2008:1097) om beredskapspolisen.

Våra poliser i yttre tjänst behöver avlastning. Det som tidigare räknades som ovanliga händelser, så kallade särskilda händelser, är i stort sett det vanligaste förekommande för polisen i storstäderna. Är det inte skottlossning, bilbränder, sprängningar, eskorter åt ambulans och räddningstjänst är det högriskmatcher. Detta har blivit vardagen. Oräknat är de vanliga ordningsstörningar som ”Svensson” orsakar på gator och torg efter att krogarna har stängt. Beredskapspolisen ska kunna användas enligt den brittiska modellen. Deras ”beredskapspoliser” gör samhällstjänst på minst 200 timmar om året. Våra beredskapspoliser ska användas som en förstärkningsresurs på samma sätt och med sin ordinarie polis som gruppledare fotpatrullera där allmänheten finns på gator och torg kvällar, nätter och helger. Detta gör att synligheten och tryggheten ökar. Brottsligheten minskar.

Jag vill att Folkpartiet ska stå upp för att alla i Sverige ska få chansen att se en mer synlig polis och inte bara polisbilar, i glesbygden som på Stureplan i Stockholm, Avenyn i Göteborg eller i centrala Malmö. Utan även i våra förorter där tryggheten är lika sällsynt som en fotpatrullerande polis i Smålandsstenar.

Sverige ska också satsa på en renodlad civil snabbinsatsstyrka inom ramen för civil krishantering. Medel för detta kan tas från de 120 miljoner kronor man är beredd att lägga på Nordic Battle Group (NBG). Sverige skulle i stället bidra med mer polis, beredskapspoliser, domare, åklagare, kriminalvårdare, tullare. Ett civilt rättspaket.

Sverige har under flera decennier bidragit med militär vid olika missioner. Detta har väckt en stor respekt i världssamfundet och det ska vi alla vara stolta över. Men nu är det dags för nytänkande. En mer humanitär insats riktad mot civila i kriser är att föredra. Enligt principen från förordningen (2002:375) om Försvarsmaktens stöd till civil verksamhet ska Sveriges militära bidrag kunna användas internationellt i en större utsträckning. Men det ska även finnas resurser för deltagande i de så kallade ”fredsframtvingande” missionerna i framtiden men i en mindre omfattning. På så sätt tydliggör man de olika ansvarsområdena mellan militär och civila uppdrag.

Jag vill att Folkpartiet går i spetsen för ett mer humanitärt svenskt deltagande internationellt. Att det är polis som skyddar flyktingläger och inte militär. Att det är civilpolis och inte militärpolis som ansvarar för lag och ordning liksom här hemma.

H8. Europeiskt FBI – på sikt

Benny Lindholm, Uppsala
Tobias Setterborg, Göteborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partiprogrammets text i de två sista meningarna i det andra stycket under rubriken ”Vässa kampen mot grov organiserad brottslighet” ändras till: ”Det europeiska polissamarbetet, Europol, bör på sikt, i takt med att EU utvecklas till en federation, utvecklas till ett överstatligt samarbete. Gemensamma brottsregister och gemensamma utrednings- och insatsstyrkor mot vissa brottstyper bör upprättas, dock ej innan det demokratiska underskottet på EU-nivå är undanröjt.”
2. **att** punkt 42 i det rättspolitiska programmet ändras till följande lydelse: ”Europeiskt FBI. På sikt utveckla polisbyrån Europol till en europeisk polismyndighet som har det yttersta ansvaret för brottsutredningar där flera länder är inblandade. En gemensam polisstyrka med operativa befogenheter, som kan bistå medlemsländernas polis vid behov bör också inrättas, dock ej innan det demokratiska underskottet på EU-nivå är undanröjt och unionen är utbyggd med tillräckliga rättssäkerhetsgarantier.”

Vi älskar EU och vi älskar Europa. Endast genom ökat samarbete, fri rörlighet över gränser och förtroende mellan stater kan individers frihet maximeras. Det europeiska samarbetet har sedan andra världskriget utvecklats i enorm fart och detta har till stora delar varit mycket positivt.

Framväxten av gemensamma regelverk på EU-nivå är både en drivkraft för ökad integration i Europa och ett svar på de hot och hinder som den fria rörligheten ibland utgör. Samarbete även i rättsliga frågor är nödvändigt när den organiserade brottsligheten får lättare att röra sig över gränserna.

Gemensamma regelverk och överstatliga funktioner är dock inte helt oproblematiska. Myndighetsutövning mot enskilda personer ställer både stora krav på de som fattar besluten som det ställer krav på det regelsystem som används som grund för dessa. Myndighetsutövning, exempelvis i form av insatser mot enskilda personer i syfte att beivra brott, ställer dessutom krav på att myndigheten uppfattas som legitim och transparent.

Det är så vi ska se det svenska systemet med offentlighetsprincip, förvaltningsdomstolar, Justitieombudsman med mera – som garantier för att den offentliga makten utövas under lagarna och möjligheter för enskilda att klaga på felaktig myndighetsutövning.

Även om vi som européer och folkpartister älskar EU och Europa måste vi därför våga erkänna att en överstatlig polisstyrka (”europeiskt FBI”) är en god ambition men tyvärr ännu inte ett realistiskt alternativ. Utökade möjligheter för myndighetsutövning på europeisk nivå måste komma hand i hand med minskat demokratiskt underskott, ökad transparens och insyn samt ett stöd bland befolkningen.

Därför bör partiprogrammet och det rättspolitiska programmet, som innehåller goda ambitioner på det här området, förtydligas på så sätt att överstatliga insatsstyrkor endast accepteras när EU har utrustats med tillräckliga rättssäkerhetsgarantier. Att vara europé och liberal innebär att vara för både europeisk integration och tydliga rättssäkerhetsgarantier. Som liberal klarar man att hålla två tankar i huvudet samtidigt.

H9. Rättssäkrare polis

Folkpartiet liberalerna Stockholms län

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att brottsanmälningar mot poliser liksom i andra länder ska utredas av en särskild tillsynsmyndighet
2. **att** Folkpartiet ska verka för ett obligatoriskt, självständigt och skyndsamt utredningsförfarande av samtliga fall då en person avlidit eller skadats allvarligt i samband med ett polisingripande, oavsett om misstanke om brott föreligger eller ej
3. **att** Folkpartiet ska verka för regelförändringar och kunskapsstudier för att säkerställa kvalitet och enhetlighet över landet i hanteringen av anmälningar mot poliser

Sedan regeringsskiftet 2006 har en historisk utbyggnad gjorts av polisväsendet, något som Folkpartiet arbetat för i många år. Antalet poliser har ökat från 17 000 till 20 000. Fler brott kan lagföras och allmänhetens känsla av trygghet har också stärkts.

Detta är en framgång som vi har all anledning att vara stolta över. Men nu måste diskussionen breddas. Den forcerade utbyggnaden av polisen var visserligen välbehövlig, men det vore felaktigt att tro att alla kvarstående problem kan åtgärdas bara vi skjuter till ännu mer resurser.

I en annan motion uppmärksammar vi utvecklingsfrågor för ökad effektivitet i polisväsendet. I denna motion lyfter vi fram ett område av särskild betydelse för rättssäkerheten, nämligen hur polisväsendet internt hanterar situationer då poliser misstänks för att agera oetiskt, diskriminerande eller brottsligt.

Hanteringen av anmälningar mot poliser har exempelvis debatterats under många år utan att frågan fått en långsiktig lösning. I en utvärdering av den nationella handlingsplanen för mänskliga rättigheter (SOU 2011:29) läggs flera konkreta förslag för att förbättra utredningen av misstänkt övervåld och annan brottslighet från polisen. Bland annat föreslås en empirisk studie av hur polisens internutredningar har genomförts i praktiken, något som inte har skett inom ramen för de senaste årens organisationsöversyner. Vidare föreslår utredaren ett obligatoriskt, självständigt och skyndsamt utredningsförfarande av samtliga fall då en person avlidit eller skadats allvarligt i samband med ett polisingripande, oavsett om misstanke om brott föreligger eller ej. Att en sådan regel om obligatorisk utredning i dag inte finns undergräver både rättssäkerheten och allmänhetens tilltro till polisen. Vi anser att båda dessa förslag bör genomföras. Vi bedömer likaså att det finns en hel del kvar att rutiner och utbildningar om värdegrundsfrågor, fördomar och antidiskriminering ska få fullt genomslag i hela landet. Även på denna punkt behöver arbetet fortsätta.

Sverige är ett av få västländer som inte har skapat ett särskilt, från polisen skilt utredningsorgan för att utreda misstänkta brott begångna av poliser. Kritiken har varit hård mot att de regionala polismyndigheterna själva svarat för internutredningarna av sin egen personal. Sedan årsskiftet 2011 har det formella ansvaret för internutredningarna visserligen flyttats till Rikspolisstyrelsen, men själva utredningsverksamheten kvarstår på de sex regionala enheter som etablerats över landet. Det har inte heller införts några regler som förebygger att brottsmisstänkta poliser utreds av sina tidigare kolleger vid utredningsenheten i samma stad. Vi anser att sådana regler bör införas.

Misstänkta fel begångna av poliser prövas dels straffrättsligt genom internutredning, dels arbetsrättsligt genom Polisens ansvarsnämnd (PAN). Kopplingen mellan de olika processerna är dock bristfällig, eftersom de regionala polismyndigheterna i högst varierande grad väljer att lämna vidare ärenden till PAN för bedömning. De stora regionala variationerna i vilken typ av ärenden som lämnas över till PAN gör att systemet brister i rättssäkerhet. Regelverket bör ändras så att alla ärenden obligatoriskt överlämnas till PAN för en arbetsrättslig bedömning, även i de fall där det inte finns anledning att misstänka att brott har begåtts.

Det tyngsta argumentet mot att lägga brottsutredningar mot poliser i en särskild tillsynsmyndighet är att det skulle vara för dyrt. Vi ifrågasätter tyngden i det argumentet. När de flesta andra västländer av rättssäkerhetsskäl valt denna modell kan inte merkostnaderna vara oöverstigliga. Om svensk polis samlas i en enda nationell polismyndighet – vilket i och för sig vore önskvärt – försvinner dessutom den lilla vinsten med att flytta internutredningarna från polismyndigheterna till Rikspolisstyrelsen. Då återkommer i stället problemet med att brottsmisstänkta poliser utreds av sina kolleger på samma arbetsgivare.

Folkpartiet i Stockholms län föreslår alltså att det liberala förslaget om att ombilda polisen till en myndighet kombineras med att internutredningarna bryts ut till en separat tillsynsmyndighet.

H10. Återinför flera tingsrätter

Bengt Pettersson, Motala
Kjell Fransson, Motala
Gunnar Neselius, Motala
Kerstin Weimer, Sveg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att tillsätta en arbetsgrupp för att närmare utreda förslaget och att förslaget överlämnas till justitiedepartementet för vidare beslut
2. **att** Folkpartiet ska driva frågan om att återinföra tingsrätter på flera orter i riket

Begreppet med organisation av tingsrätter instiftades år 1971. Tidigare fanns det rådhusrätter i de större städerna, häradsrätter i de mindre städerna och häradsting på landsbygden. År 1995 fanns det 96 tingsrätter. År 2010 fanns det 48 stycken, och de beräknas på sikt bli ännu färre.

Det ska förvisso nämnas att vår regering i dagarna glädjande nog har gått emot Domstolsverkets förslag till att lägga ned fyra tingsrätter, och att dessa ska få fortsätta sin verksamhet.

I dagsläget är tingsrätterna koncentrerade främst till residensstäderna i de mindre länen samt till de större städerna. Denna koncentration av tingsrätter har fått till följd att många mellanstora och mindre kommuner förlorat sin rättsliga auktoritet, vilket ger en slags degradering av kommunen/staden i fråga och för dess medborgare.

Ett skäl för nedläggning av flera tingsrätter har varit att de inte har uppfyllt speciella säkerhetskrav. Oftast är det rättegångar med enklare mål utan några hot eller ordningsstörningar, varför det som regel inte har behövs några speciella säkerhetsarrangemang. Men om man numera anser sig

behöva lokaler med goda säkerhetskrav, kan det säkerligen åtgärdas. Det går att bygga om vissa delar av en tingsrätts lokaliteter så man kan genomföra alla slags rättegångar på ett säkert och tillfredsställande sätt, utan allt för stora kostnader.

För övrigt kan man med tingsrätten på hemorten göra ett antal besparingar varför ombyggnadskostnaderna snart har lönat sig.

Om det skulle vara ett mål i en mindre tingsrätt med en mycket hög hotbild kan tingssalen bevakas av polis eller att målet flyttas till en tingsrätt med en så kallad säkerhetssal.

Återinförande av tingsrätter till ett antal kommuner/städer skulle ge många fördelar, som bland annat:

- Ekonomisk vinst och tidsvinst genom att de olika parterna i ett mål inte behöver resa till tingsrätterna flera mil därifrån. Det handlar om den åtalade, kriminalvårdstjänstemän, offentlig försvarare, målsägande, målsägandebiträde, vittnen samt eventuellt flera personer.
- Miljövinster – färre bilresor till en avlägsen tingsrätt ger lägre koldioxidutsläpp.
- Arbetstillfällen på tingsrätten, vilket har betydelse för mindre orter med hög arbetslöshet.

Folkpartiet liberalerna bör vara det parti som kännetecknas av att vi vill verka för att det ska finnas en viss närhet mellan myndigheterna och medborgarna. I dagens läge går tyvärr utvecklingen åt ett annat håll med mera koncentration och större förvaltningar på färre orter.

För några decennier sedan kämpade vårt parti för det så kallade närsamhället, med att minska avståndet mellan myndighet och medborgare, samt att medborgarna skulle få ett inflytande på hur olika verksamheter skulle bedrivas. Denna viktiga och principiella uppfattning verkar numera ha fått en allt mindre betydelse i vårt samhälle.

H11. Högre arvoden för nämndemän

Olov Lindquist, Stockholm
Bengt Pettersson, Motala

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna på olika sätt ska agera för att nämndemännens arvoden höjs i domstolarna

I en artikel på DN Debatt, skriven bland annat av fackförbundet Juseks vd Louise Adelborg, argumenteras för en reformering av nämndemannasystemet. I artikeln föreslås bland annat följande:

- Fler mål i tingsrätten bör avgöras av ensamdomare
- Omröstningsreglerna bör förändras
- Ingen medverkan av lekmän i överrätterna
- En höjning av ersättningsnivån för nämndemännen

Vi ska villigt erkänna att vi är tveksamma till en del av ovanstående åtgärder, framförallt förslaget om förändringar av omröstningsreglerna. Deras förslag går ut på att nämndemännen inte som nu skulle ha en röst per nämndeman, utan i stället en kollektiv röst. Det skulle i så fall stå i strid med den grundläggande principen om en man, en röst.

Däremot så stödjer vi helhjärtat en höjning av nämndemännens arvoden. I nuläget är de, minst sagt, löjligt låga. Det paradoxala i sammanhanget är att Domstolsverket i tid och otid uttalar och till och med skriver brev till de politiska partierna om att nämndemannakåren måste bli yngre. Men det i stort sett enda sättet det kan ske på är att höja nämndemannaarvodena.

Som det nu är så är det rena ”förlustaffären” att vara nämndeman. Enligt de regler som gäller så erhålls ett arvode på 500 kronor per dag. En sådan ersättning täcker inte en vanlig normalinkomst. Då kan förlorad arbetsförtjänst erhållas, men om sådan begärs så utgår inget arvode. Det innebär att man i praktiken inte får något mervärde när man tjänstgör som nämndeman.

Givetvis ska inte arvodena vara skyhöga, men om man vill se en föryngring av nämndemammakåren så måste arvodena höjas.

H12. Reformera nämndemannanomineringarna

Folkpartiet liberalerna Nacka

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att nominering till nämndeman frikopplas från de politiska partierna

Tilltron till rättssystemet har skadats genom de senaste årens debatt om nämndemännens funktion och opartiskhet. Många debattörer önskar avskaffa allt lekmannainflytande av det skälet att lekmän inte kan anförtros en så viktig roll i våra domstolar. Vi som tycker att lekmannainflytandet har ett värde – i varje fall i tingsrätt och förvaltningsrätt – bör därför nu inse att nomineringen av nämndemän måste reformeras, så att inte den opinion som arbetar för totalt avskaffande vinner debatten.

Skälen för en reform är följande:

- Det är förvirrande för medborgare i allmänhet att politiska partier bland sina medlemmar rekryterar personer till förtroendeuppdrag, som ska utföras absolut opolitiskt och opartiskt.
- Partierna har inte visat sig kunna leva upp till kravet att nominera så att det blir förnyelse bland nämndemännen.
- Även om inget i dag hindrar att partierna nominerar andra än medlemmar, så sker det sällan i praktiken och nämndemannakåren upplevs inte som representativ för hela befolkningen.

Kommuner och landsting kan i stället arrangera ett öppnare förfarande, där alla som är intresserade och valbara på lämpligt sätt kan informeras om vad uppdraget kräver för att sedan kunna anmäla sitt intresse. Naturligtvis är medlemmar i politiska partier valbara på samma sätt som övriga kommuninvånare. De närmare formerna behöver utredas. En större tilltro till domstolarna är värd detta extra arbete.

H13. Professionalisera nämndemannasystemet

Henrik Lundin, Tyresö
Marcus Claesson, Mölndal
Anna Steele Karlström, Tyresö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att öka ersättningen till nämndemän
2. **att** Folkpartiet ska verka för att politiskt utsedda nämndemän bedöms av Domstolsverket
3. **att** Folkpartiet ska verka för en förutsägbarhet i nämndemäns arbetstider

Under 2011 har Sveriges Radios P1 rapporterat om brister i systemet med nämndemän, där sömn under huvudförhand-

lingar (!), utan efterföljande åtgärd av rådman (!), var något som förekom inte endast under enstaka tillfällen.

Grundorsaken kunde tolkas ha sin grund i låga ersättningar i första hand, och i andra hand en oförutsägbarhet kring vilka dagar som nämndemannauppdragen skulle komma att infalla.

Båda dessa faktorer har i praktiken gjort att det är en övervikt för pensionerade personer som utses till nämndemän.

Givetvis är det stora flertalet nämndemän vakna under förhandlingarna, och tar sitt uppdrag på allra största allvar och ser det som en heder att sköta detta med oinskränkt integritet.

Men, för att öka rättssäkerheten, och även ge ett erkännande till just de nämndemän som väl fullgör sina uppdrag, bör följande ske:

- Öka ersättningen för nämndemän så att den motsvarar ett halvt basbelopp i månadslön (den dagliga ersättningen blir då i storleksordningen 1 000 kronor brutto).
- Domstolsverket ges i uppdrag att samtliga nämndemän utvärderas kvalitativt. Exempelvis kan detta göras genom att samtliga i rättegången deltagande jurister samt parternas ombud får ange sin subjektiva syn på om nämndemannen: ”Verkade vara fokuserad vid varje tillfälle under rättegången: ja/nej”. En sammanställning av detta ska sedan med viss periodicitet återrapporteras till samtliga partier som utsett nämndemän. Vetskapen om existerande mätning som återrapporteras, dessutom görs känd för andra partier än det egna, verkar som regel gynnsamt på kvalitet.
- En planering i förväg bör vara möjlig för nämndemän, för att göra det lättare för den som förvärvsarbetar att vara nämndeman. Av rättssäkerhetsskäl måste planeringen göras långt i förväg, till exempel minst ett halvår i förväg måste en nämndeman om han vill kunna säga ”nej” till vissa rättegångsdagar i stället anmäla möjliga dagar. Skulle det vara möjligt att anmäla och avanmäla med kort varsel ökar risken för otillbörlig påverkan av nämndemän från de åtalad som fått rättegångsdagar fastställda.

H14. Avskaffa nämndemannasystemet

Adam Cwejman, Göteborg
Benny Lindholm, Uppsala
Rickard Malmberg, Nyköping
Linda Nordlund, Stockholm
Alexandra Spillman, Västerås
Jesper Svensson, Johanneshov

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att avskaffa nämndemannasystemet, så att endast juridiskt utbildade personer ska döma i svenska domstolar

Det svenska nämndemannasystemet är i dag problematiskt på många sätt. Nämndemännen saknar ofta helt juridisk utbildning och utgör en börda för de de lagfarna domare som är tvingade att förklara juridiska spörsmål.

Åsikten att ”den allmänna rättsuppfattningen” ska tillmätas betydelse vid rättsutövningen utgör ett hot mot rättssäkerheten. Nämndemannaväsendet symboliska värde är därför skadligt. Inte heller man nämndemännen sägas tillhöra något snitt av befolkningen. De partiaktiva är i dag en allt mindre andel av befolkningen och representerar på intet sätt något snitt. Dessutom är såväl klasstillhörighet, könsfördelning, ålder och etnisk bakgrund i regel homogen.

Extra problematiskt blir det dessutom när vissa nämndemän öppet menar att de ska driva politiska agendor inom ramen för sin roll som nämndeman. Detta är möjligen inte problematiskt för socialdemokrater och sverigedemokrater som menar att politiken ska spela en roll i domstolar. Emellertid är den en helt annan fråga för liberaler.

Som liberaler ska vi verka för ett rättssäkert rättsväsende där juridiskt utbildade personer fattar besluten. Detta kommer innebära en ökad kostnad men är samtidigt en nödvändig kostnad, liberaler kan inte snåla med rättssäkerheten.

H15. Opolitiska nämndemän

Folkpartiet liberalerna Södermanlands län
Niklas Frykman, Eskilstuna
Amanda Brihed, Trångsund
Sebastian Hallén, Kalmar
Peter Kjällkvist, Solna
Mats El Kott, Östersund
Benny Lindholm, Uppsala
Lina Nordquist, Uppsala
Niki Westerberg, Saltsjö-Boo

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att nämndemän inte ska tillsättas genom politiska partier

Nämndemännen fyller en viktig funktion i det svenska rättsväsendet. Det finns dock inte längre någon anledning att nämndemän ska tillsättas av politiska partier efter mandatfördelning i olika politiska församlingar. Partierna utgör en allt mindre och äldre del av befolkningen. Det finns också andra tunga förtroendeuppdrag – som gode män – som tillsätts utan politisk inblandning.

Rekryteringsbasen för nämndemän kan breddas genom att nämndemännen tillsätts opolitiskt. Det bör dock krävas att nämndemännen vid ansökan lämnar ett utdrag ur brottsregistret för att visa sin oförvitlighet.

H16. Jurysystem

Daniel Andersson, Göteborg
Carl-Otto Berg, Lund
Dietmar Gleich, Falun
Marita Hirschberg, Götene
Jonatan Macznik, Göteborg
Tommy Steinbach, Göteborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för ett avskaffande av nämndemannasystemet och införande av ett jurysystem vid rättslig prövning

Vid en rättegång prövas i det yttersta en enskild individs agerande gentemot statens lagar och förordningar. Genom statens våldsmonopol är individens ekonomiska oberoende eller frihet på spel. För att ha ett berättigande i ett sådant prövningssystem måste det finnas en total tilltro till att prövningssystemet är rättssäkert och oberoende.

Dagens nämndemannasystem introducerar lekmanna opinionen i prövningen och tanken är att nämndemannakåren som helhet ska spegla befolkningens helhet. Därför tilldelas

representationen de politiska partierna men med förbehållet att nämndemännen ska lägga politiken åt sidan. Folkets åsiktskollektiv är representerat liksom könsbalansen och den etniska spridningen lika så. Det som val efter val är lika skevt som alltid är åldersbalansen. Regeringen satte som mål att föryngra kåren då antalen nämndemän under 45 år bara var 16 procent och medelåldern var efter valet 2006 56,8 år. Nu är den 56,7 år. Domstolsverket konstaterade i mars 2011, efter en omfattande kampanj inför nämndemannavalen, att ingenting förändrats.

Senare undersökningar visar dessutom att nämndemännen i allt för stor grad ser sig som partirepresentanter och låter sig styras i större grad av sina politiska åsikter än av den stiftade lagens statuter och åsikter. Till detta finns en tendens där en del nämndemän tjänstgör väldigt ofta och därför för över deras uppfattning om allmänna tendenser kring en viss typ av brotts förekomst vilket kan leda till en eskalering av straffpraxis som går utanför lagens rekommendationer för exempelfall. Detta är inte rimligt och detta är rättsosäkert.

I tryckfrihetsmål används en annan metod där en niomannajury använd i kombination med en rätt med juristdomare. Att tillämpa ett liknande jurysystem av den beprövade modellen i stället för ett nämndemannasystem är rimligare. Jurysystemet är bredare och riskeras inte att professionaliseras som nämndemanna systemet. En jury av nio kan på samma sätt avgöra huruvida brott föreligger och om ansvar ska krävas. Viktningsgaranten ligger i den samtidiga juriströtten.

Vidare bör kallelsen till jurytjänstgöring utvecklas systematiskt så att man inte kan sitta i jury för ofta. En bas för vilka som kallas till tjänstgöring kan eventuellt utgå från de som utnyttjat sin rösträtt vid de allmänna valen som minimumkrav för engagemang i styret av vårt samhälle. På så sätt skulle systemet spegla valmanskåren och lekmannaintresset värnas men politiseringen av rättsystemet försvinna. Det övriga representativitetskraven bör också kunna ställas på ett sådant kallelsesystem.

H17. Inga politiker i våra domstolar

Sebastian Lundgren, Teckomatorp
Anton Wemander Grahm, Tomelilla

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att avskaffa nämndemannasystemet och ersätta det med en allmän jurytjänstgöring

I Sverige har vi ett system där vi tillåter politiker att döma i våra domstolar (nämndemän). I grunden är detta bra eftersom vi får lekmän som representerar folket och samtidigt vidgar perspektiven i våra domstolar.

Det är dock oundvikligt att nämndemännens politiska uppfattning påverkar deras bedömning i målet och detta kan inte anses vara acceptabelt i ett demokratiskt samhälle där en central princip är att skilja den dömande och lagstiftande makten.

Det ska aldrig behöva vara så att en åtalad person tvivlar på de dömandes motiv. Som sagt så är det är av stor vikt att det allmänna rättsmedvetande finns representerat i en domstol eftersom det vidgar det dömande perspektivet.

Därför anser vi i Liberala ungdomsförbundet Skåne att nämndemannasystemet bör ersättas med en frivillig allmän jurytjänstgöring. Till en allmän jurytjänstgöring kan de som är myndiga medborgare bli inkallade. Därefter bör det följa en kortare ”domarutbildning” som ger grundläggande juridiska kunskaper. Efterföljt av exempelvis två års jurytjänstgöringsplikt. Nackdelen med att exempelvis endast låta jurister döma är att det ger ett smalt juridiskt perspektiv och att endast en yrkeskategori representerar den dömande makten. Att få ett vidare och mer heterogent synsätt i domstolen är av mycket stor vikt.

Låt lagarna stiftas i riksdagen och tolkas i domstolen! Därför bör nämndemannasystemet ersättas med en allmän jurytjänstgöring.

H18. Vittnesservice

Anna Mårtensson, Jönköping
Peter Olevik Dunder, Handen
Haralampos Karatzas, Norrköping
Peter Kjällkvist, Solna
Christer Romson Lande, Stockholm
Eva Mogren, Jönköping
Rudi Mölling, Jönköping
Ylva-Britt Söderström, Jönköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska arbeta för ökad vittnesservice

Att människor ställer upp som vittnen är en förutsättning för att rättsväsendet ska fungera, för att brottsoffer ska få upprättelse och för att brott ska bestraffas och ytterligare brott därigenom förebyggas. Vittnen tar ledigt från sina arbeten, gör avbrott i sin näringsverksamhet, tar semester, oroar sig, sover dåligt etc. för att ställa upp för rättsväsendet. Och hur tar vi då hand om dessa betydelsefulla personer? Oacceptabelt dåligt enligt vår uppfattning.

Vi anser att Folkpartiet ska arbeta för ökad vittnesservice. Självklart ska vittnen ha tillgång till trådlöst internet för att kunna arbeta medan de väntar på sin tur och kunna se på tv som underhållning för stunden. Självklart ska de få en kopp kaffe medan de väntar. Alldeles uppenbart ska traktamentet ersätta den verkliga kostnaden för lunch och ersättningen för förlorad arbetsinkomst ersätta den verkliga inkomstförlusten. Vittnen bör också självklart få information åtminstone varje kvart om beräknad tid för deras vittnesmål så att de kan planera sin arbetsdag. Vittnesstöd borde finnas tillgängligt redan från och med det att åtal väckts och för barn som kallas som vittnen bör det finnas särskilt utbildade vittnesstöd.

Straffsystemet, utredningsmetoder, rättsprocessen m.m.

H19. Inför dagsbot som påföljd för fler brott

Hendrik Andersson, Boden

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att dagsbot i stället för fasta bötesbelopp kan bli aktuellt i fler fall än i dag
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att ta fram en rapport om hur detta kan göras

Folkpartiet liberalerna bör utreda möjligheten att ersätta fasta bötesbelopp med dagsbot, exempelvis vid trafikbrott. Dagsbot innebär att man får betala böter efter hur stor inkomst man har, men man kan även utreda om man i sådana fall ska ta hänsyn till storleken på förmögenheten. Anledningen till detta är att exempelvis ett bötesbelopp på 1 500 kronor för en som har en låg inkomst och förmögenhet, kan motsvara hundratusentals kronor för den med hög inkomst och förmögenhet. Enligt devisen ”alla ska stå lika inför lagen”, så bör man rimligen ha dagsbot i stället för fasta bötesbelopp, eftersom det ska ”svida” lika mycket för alla, ungefär som att vi alla betalar olika mycket i skatt.

Våra grannländer Norge och Finland tillämpar detta förfarande sedan lång tid tillbaka. Där kan man redan vid vägkanten ta reda på förmögenhet och inkomst, precis som vilken medborgare som helst, även i Sverige, som äger en så kallad ”smartphone”. Det går också att lösa med ett telefonsamtal till en utbildad telefonist. Polisen har nu dessutom ökade möjligheter till det, eftersom allt fler polisbilar blir ”uppkopplade” och försedda med IT utrustning. Det är inte rimligt att de som hyser arrogans mot lagen och har råd att betala böter för felparkeringar, fortkörningar med mera regelmässigt ska kunna fortsätta göra det, utan att det leder till påföljder som ”känns”. Därför bör Folkpartiet liberalerna verka för att dagsbot ska införas som påföljd för fler brott!

H20. Gör det brottsligt att låta barn bevittna våld i hemmet

Mathias Sundin, Norrköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att det ska bli brottsligt att låta barn bevittna våld i hemmet

Att låta barn bevittna våld i hemmet är inte brottsligt, i brottsbalkens mening. Detta trots att det i FN:s konvention om barns rättigheter, barnkonventionen, står att ”barn ska skyddas mot alla former av fysisk och psykisk misshandel”.

Enligt läkarvetenskapen drabbas barn som bevittnar våld i hemmet av psykiska skador. En psykisk skada i lagens mening innebär en medicinskt påvisbar effekt. Något som kan vara vara föremål för medicinsk behandling.

Forskning visar att psykiska skador är vanliga och kan i många fall vara mer skadliga än fysiska skador. Det behövs bara göras en mindre justering i brottsbalken, 3 kap. 5 §, för att göra det brottsligt att låta barn bevittna våld i hemmet.

Misshandelsparagrafen i brottsbalken talar i dag om att tillfoga annan ”kroppsskada”. Om man stryker ”kropps-” och lägger till ”fysisk och psykisk” före ordet ”skada”, blir det tydligt att såväl fysiska som psykiska skador täcks av misshandelsbegreppet.

Paragrafen skulle då få följande lydelse: ”Den som tillfogar en annan person fysisk eller psykisk skada, sjukdom eller smärta eller försätter honom eller henne i vanmakt eller något annat sådant tillstånd, döms för misshandel till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader.”

Det finns också en oaktsamhetsvariant, BrB 3 kap. 8 §, där motsvarande ändring bör göras.

H21. Strängare straff för sexualbrott mot barn

Gulnar Kozhabekova, Göteborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att ändra lagar också att pedofiler som begått vilket som helst övergrepp mot barn döms till livstids isolering utan permissioner. De pedofiler som döms endast för barnpornografibrott ska även dömas till livstids fotboja

En del människor föds med en sexuell läggning som kallas pedofili. Till skillnad från andra sexuella läggningar kan denna sexuella läggning medföra brott mot barn – samhällets framtidshopp. Det brottet kan förstöra offrets hela liv och skada dess familj. Ingen kan ändra sin medfödda sexuella läggning. Vi tillåter människor byta kön, men envist försöker vi bota icke sjuka pedofiler.

H22. Längre straff för grova brott av ungdomar

Tommy Lundkvist, Halmstad
Göran Staxäng, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att maxstraff för ungdomar under 18 år höjs till sex år

Ungdomar under 18 år kan i dag dömas till maximalt sex år på ungdomsanstalt. Även för brott som för en vuxen ger livstids fängelse. Om en 17-åring mördar andra ungdomar tycker vi det är rimligt med sex år på ungdomsanstalt.

H23. Nej till drogtester av barn

Adam Cwejman, Göteborg
Karl Axelsson, Stockholm
Björn Brändewall, Kalmar
Andreas Froby, Tullinge
Sebastian Hallén, Kalmar
Anna Steele Karlström, Tyresö
Benny Lindholm, Uppsala
André Nilsson, Stockholm
Linda Nordlund, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ställer sig bakom hållningen att drogtester i skolan, både tvångsvisa och så kallat frivilliga, innebär en långtgående inskränkning i rätten till kroppslig integritet, och denna inskränkning uppvägs inte av de intressen den syftar till att tillgodose. Drogtester i skolan ska därför inte vara tillåtet

Nästan samtidigt som Folkpartiet gick ut och krävde att FN:s barnkonvention skulle bli svensk lag körde man över lagrådet i frågan om drogtester av barn. Inkonsekvensen är en skamfläck för Folkpartiet som det är dags att åtgärda.

Barnkonventionen får här stå på egna ben som argumentation mot tvångsvisa drogtester av barn:

”Artikel 40: Straffprocess och kriminalvård

1. Konventionsstaterna erkänner rätten för varje barn som misstänks eller åtalas för eller befunnits skyldigt att ha begått brott att behandlas på ett sätt som främjar barnets känsla för värdighet och värde, som stärker barnets respekt för andras mänskliga rättigheter och grundläggande friheter och som tar

hänsyn till barnets ålder och önskvärdheten att främja att barnet återanpassas och tar på sig en konstruktiv roll i samhället.

2. För detta ändamål och med beaktande av tillämpliga bestämmelser i internationella instrument ska konventionsstaterna särskilt säkerställa att,

(a) inget barn ska misstänkas för eller åtalas för eller befinnas skyldigt att ha begått brott på grund av en handling eller underlåtenhet som inte var förbjuden enligt nationell eller internationell rätt vid den tidpunkt då den begicks;

(b) varje barn som misstänks eller åtalas för att ha begått brott ska ha åtminstone följande garantier:

(i) att betraktas som oskyldigt innan barnets skuld blivit lagligen fastställd;

(ii) att snarast och direkt underrättas om anklagelserna mot sig och, om lämpligt, genom sina föräldrar eller vårdnadshavare och att få juridiskt biträde eller annan lämplig hjälp vid förberedelse och framläggande av sitt försvar;

(iii) att få saken avgjord utan dröjsmål av en behörig, oberoende och opartisk myndighet eller rättskipande organ i en opartisk förhandling enligt lag och i närvaro av juridiskt eller annat lämpligt biträde och, såvida det inte anses strida mot barnets bästa, särskilt med beaktande av barnets ålder eller situation, barnets föräldrar eller vårdnadshavare;

(iv) att inte tvingas att avge vittnesmål eller erkänna sig skyldig; att förhöra eller låta förhöra vittnen som åberopas mot barnet samt att på lika villkor för egen räkning få vittnen inkallade och förhörda;

(v) att, om barnet anses ha begått brott, få detta beslut och beslut om åtgärder till följd därav omprövade av en högre behörig, oberoende och opartisk myndighet eller rättskipande organ enligt lag;

(vi) att utan kostnad få hjälp av tolk, om barnet inte kan förstå eller tala det språk som används;

(vii) att få sitt privatliv till fullo respekterat under alla stadier i förfarandet."

Barnkonventionen gör det mycket problematiskt att ha tvångsvisa drogtester av barn. Föräldrar måste vara närvarande och det måste finnas ett annat förfarande för att undvika att barn använder narkotika. Preventiva åtgärder och mer riktade åtgärder är betydligt bättre än "frivilliga" drogtester som riskerar att få motsatt verkan.

Drogtester i skolan är en mycket allvarlig kränkning av rätten till kroppslig integritet. Det gäller dels de tvångsvisa drogtesterna, som innebär att barn som misstänks använda narkotika kan tvingas att genomgå ett drogtest i form av urinprov, utan föräldrarnas medgivande. Men det gäller även de så kallat frivilliga drogtesterna. Om en högstadieelev uppmanas att göra ett drogtest och tackar nej, kommer denne knappast gå fri från misstankar om droganvändning, så den frivillighet som påstås föreligga är i praktiken obefintlig. Studier bland vuxna visar att testerna sällan upplevs som frivilliga och att ordet ofta används som en chimär för ett informellt tvång som existerar.

Givetvis finns det fördelar med att genomföra drogtester på barn. Om barnet använder droger kommer det då att upptäckas. Men dessa fördelar uppväger inte det integritetsintrång som drogtesterna innebär.

Det enda alternativet för den som vill hålla en liberal linje i denna fråga och stå upp för rätten till kroppslig integritet, är därför att vara emot drogtester i skolan, såväl de tvångsvisa som de så kallade frivilliga.

H24. Förlängd preskriptionstid för brott mot barn

Kjell Ericson, Sollentuna
Helena Berggren, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för längre preskriptionstid för brott mot barn

Barn som utsätts för brott kan ha olika skäl för att inte anmäla brottet. Barnet kan vara för ung. Barnet kan vara i beroendeställning till förövaren. Barnet kanske inte är medvetet om att det utsatts för brott. Det kan vara allt från misshandel, utnyttjande till föräldrar som skriver bilar med parkeringsböter på sina barn, eller förskingring av arvpengar.

Det är mer rättsäkert för barnet ifall preskriptionstiden för brott mot barn räknas annorlunda – exempelvis att tiden börjar räknas från barnet fyller 15 eller 18 år. Den exakta utformningen måste utredas.

H25. Grov kvinnofridskränkning

Mats El Kott, Östersund
Ulla Lennersand, Västerås
IngMarie Bohmelin, Sundbyberg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att samtliga gärningar som omfattas av brotten grov kvinnofridskränkning respektive grov fridskränkning omfattas av de brottens preskriptionstid

Enligt brottsbalkens kapitel 35 är preskriptionstiden tio år för brott där straffet är maximalt åtta år. Straffet för grov kvinnofridskränkning är maximalt sex år, varför preskriptionstiden för det brottet alltså borde vara tio år.

Inför det att brottet grov kvinnofridskränkning infördes i brottsbalken uttalade lagrådet att det kunde tänkas vara så att reglerna om preskription ska tillämpas på varje enskild gärning. Så har också i praktiken blivit fallet. Domstolarna dömer på det viset och åklagarna åtalar inte för grov kvinnofridskränkning om enskild gärning som behövs för att konstituera brottet är preskriberad. Flera av de gärningar som ingår i brottet grov kvinnofridskränkning har en preskriptionstid på två år. Det här betyder att en kränkning kan pågå under mycket lång tid utan att den som kränker blir åtalad för grov kvinnofridskränkning.

H26. Bidragsbrottslagen

Gunnar Andrén, Stocksund

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att att försäkringsbedrägerier är så allvarliga ting att särskild lagstiftning inte bör förekomma för att beivra bidragsmottagarbrott utan att bedrägeribrottet ska nyttjas i alla sådana fall

Under ministären Reinfeldts första mandatperiod infördes den särskilda bidragsbrottslagen (2007:612). Motivet var att motverka alltför uppenbara och inte minst opinionsmässigt oförsvarliga bedrägerier som förekom vad gäller nyttjandet av "bidrag, ersättningar, pensioner och lån för personligt ändamål (ekonomiska förmåner) som enligt lag eller förordning beslutas av Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten,

Centrala studiestödsnämnden, Migrationsverket, Arbetsförmedlingen, kommunerna eller arbetslöshetskassorna" (citat ur första paragrafen i bidragsbrottslagen).

Är lagen en framgång? Ja, till det yttre. Många fall av felaktigt och bedrägligt beteende beivras med denna lag.

Likväl menar jag att den bör avskaffas och att i stället det vanliga bedrägeribrottet nyttjas för bekämpning av dessa stölder – för det är vad det ofta handlar om.

Försäkringsbedrägerier är ett allvarligt brott – eftersom det begås mot alla som ingår i systemet.

Därför anser jag att framgången till trots med lagen har denna kommit att tunna ut respekten för att bedrägeri är något mycket allvarligt – att bli dömd för brott mot bidragsbrottslagen har kommit – det är dessvärre min uppfattning – som något mindre allvarligt, ungefär som fortkörning eller p-böter, och kan tolereras i vida kretsar, medan däremot att bli dömd för bedrägeri framstår som ett mycket allvarligare brott.

Jag anser därför att bidragsbrottslagen bör inarbetas i brottsbalkens bedrägerikriterier.

H27. Förbjud säljannonser för sex

Kjell Ericson, Sollentuna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att det ska vara förbjudet att annonsera om försäljning av sexuella tjänster

Köp av sexuella tjänster är sedan länge förbjudet. Även om man tycker försäljning av sexuella tjänster inte ska vara straffbart så är det enligt motionären rimligt att förbjuda annonsering av tjänsterna. På internet är det inga problem att hitta fullt öppna annonser med detaljerade prislistor. Det bör ses som en uppenbar uppmaning till brott.

Annonseringen och reklamen är (som all reklam) utformad till att locka till köp. De som köper tjänsterna kan omöjligt veta vad som döljer sig bakom.

Annonseringen kräver ofta en annan part än den prostituerande, därför är det inte orimligt att reklamen utifrån uppfattas som en form av koppleri.

(Googla "samlag prislista" eller "analsex prislista" och bilda dig själv en uppfattning om dessa annonser ska vara ok.)

H28. Yttrandefrihet viktigare än fantasifigurers rättigheter

Folkpartiet liberalerna Kalmar län
Ann-Mari Brevik Adiels, Billdal
Susan Aref, Västerås
Björn Brändewall, Kalmar
Adrian Bräysy, Örebro
Peter Olevik Dunder, Handen
Andreas Froby, Tullinge
Niklas Frykman, Eskilstuna
Inger Gran, Sundbyberg
Lars Hallén, Uppsala
Sebastian Hallén, Kalmar
Christer Romson Lande, Stockholm
Benny Lindholm, Uppsala
Mattias Lönnqvist, Sundbyberg
Eva Schröder, Kalmar
Clas Örjan Spång, Solna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att tecknade bilder undantas från lagens definition av barnpornografi

Det är dags att revidera barnpornografilagen så att dess fokus hamnar på de som verkligen behöver skyddas: de verkliga offren, de riktiga barnen.

I fjol fälldes en översättare av japanska serier (manga) för barnpornografibrott. Denna dom har fastslagits av hovrätten. I skrivande stund är det inte klart om HD beviljar prövningsrätt.

Översättaren hade i sin ägo tecknade bilder av figurer i japansk manga-stil. Några av dessa bedömdes föreställa underåriga individer, och därmed var ett brott begånget. Den svenska barnpornografilagstiftningen gör, sedan 1999, inte någon skillnad på tecknade figurer och riktiga barn.

Lagen inskränker således på yttrandefriheten, och ger fantasifigurer rättigheter som normalt sett endast verkliga personer åtnjuter. Yttrandefrihet är en hörnsten i det liberala, demokratiska samhället. Visserligen är barnpornografi en otäck och vidrig företeelse, men samma sak kan egentligen sägas om stater som lagstiftar mot människors fantasier.

Att i fiktion beskriva ett brott som aldrig har ägt rum, är inte detsamma som att göra sig skyldig till brottet. Det är till exempel fullt lagligt i Sverige att återge fantasier av mord i form av teckningar. Om man återger fantasierna i form av deckarböcker, kan man rentav upphöjas till ära och berömmelse. Men samtidigt är det alltså straffbart med fängelse att rita en teckning föreställande ett samlag mellan två påhittade sjuttonåringar, vilka om de hade funnits på riktigt hade haft full laglig rätt att ha det samlaget.

I den svenska klassiska konsten finns det gott om avbildade nakna barn. Carl Larsson och John Bauer är två av de mest kända konstnärerna som använt sig av nakna barn i sitt måleri. Om dessa målningar väcker sexuell lust hos betraktaren så är det enligt den svenska lagstiftningen fråga om barnpornografi. Det finns eventuellt ett kryphål i lagen om bilden kan bedömas ha "konstnärligt värde", men detta är förstås helt subjektivt och understryker snarare vilket rättsosäkert läge lagen har skapat. Bedömningar som "vad som är konst" hör inte hemma i en västerländsk rättsstats brottsbalk.

Vad som väcker sexuell lust är även det högst individuellt, och därmed en bedömningsfråga. Man kan dock konstatera

att Larssons avbildningar av barn är långt mer realistiska än de mangafigurer som av både tingsrätt och hovrätt klassats som barnpornografi. Sprider Nationalmuseum barnpornografi när de visar Carl Larssons ”Mammas och småflickornas rum” på nätet? Anser vi att det är en fråga för våra domstolar att behöva ta ställning till?

Lagen går för långt i sina intentioner. I sin iver att motverka barnpornografi har definitionen breddats så att fantasifigurers rättigheter nu står över verkliga människors yttrandefrihet och konstnärliga frihet. Förbjudna teckningar är förbjudna tankar, och tankeförbud har liberaler kämpat emot i alla tider.

H29. Inför regelbunden vapenamnesti

Percy Nessling, Helsingborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska arbeta för en vapenamnesti i Sverige och att den återkommer regelbundet

De flesta svenskar anser nog att det finns för många skjutvapen, stiletter och laserpekare ute i samhället. De blir fler för varje nytt skott som avlossas i Malmö, Göteborg eller på andra orter. Det måste bli ett viktigt steg för att bromsa kriminaliteten att polisen tar emot och förstör så många illegala vapen som möjligt – så fort det bara går. Kanske Sverige en vecka i kvartalet eller en dag i månaden borde ha amnesti för vapeninlämning till polisen.

All rånare och andra kriminella har eller har haft föräldrar. Få har börjat sin brottsliga bana som grovt kriminella. Brottsligheten har ofta trappats upp successivt. Det kan börja med att någon ungdom kommer hem med sitt första vapen utan att egentligen ha klart för sig vad det ska användas till. ”Kan vara bra att ha.” Det kan hända att någon förälder städar och då hittar vapnet. Vad ska de göra? Om de lämnar in det till polisen begår de en olaglig handling vid transporten dit: Ingen får åka omkring med vapen hur som helst i samhället. Hos polisen blir det kanske förhör och de känner att sonen – det är sällan dottern – får polisens ögon på sig och det vill kanske inte föräldrarna. Då glömmer de i stället att de sett vapnet och slipper ta den konflikten hemma. Något eller några år senare kanske just det vapnet används vid rån eller något ändå värre av sonen eller en kompis till honom.

Om det fanns möjlighet att lämna in vapen några gånger per år utan annan påföljd än en slant för besväret, är det sannolikt att många skulle överlämna sådana vapen lättare. Då skulle ungdomarna få en tydlig signal om att samhället och föräldrarna drar åt samma håll: Vapen ska inte finnas på drift!

Som politiker måste vi hjälpa de föräldrar som vill göra rätt! Därför yrkar jag att Folkpartiet liberalerna ska arbeta för att få vapenamnesti i Sverige och låta den återkomma regelbundet.

H30. Brottslingar efterlysta i sin frånvaro

Ulla Palmgren, Göteborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att arbetet med att personer som är efterlysta och häktade i sin frånvaro prioriteras

Det är många brottslingar som avvikit och försöker undvika sina straff på våra anstalter. Det är inte bra. Dels sker oftast nya kriminella handlingar av rymlingarna dels blir det en mycket stor kostnad för samhället. Till exempel en rättegång berör en domare, en protokollförare, tre nämndemän, en åklagare ibland även målsägare, försvarsadvokat och gärningsman. Vid gripandet berörs poliser för rapportering till vakthavande befäl samt två vaktkonstaplar och en tillsyningsman vid avvisitering vid häktet.

H31. Förenklat rättegångsförfarande

Bengt Pettersson, Motala
Ann-Mari Brevik Adiels, Billdal
Kjell Fransson, Motala
Gunnar Neselius, Motala

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att tillsätta en arbetsgrupp för att närmare utreda förslaget
2. **att** förslaget ska överlämnas till justitiedepartementet för vidare beslut

Domstolsväsendet bör till viss del bör förenklas. Det handlar om domstolar i första instans, tingsrätterna, som handlägger i stort sett alla slags brottmål, enklare och grövre brott.

Denna motion är inriktad på enklare brott (brott av enkel beskaffenhet) där påföljden oftast blir böter. I dagens läge där brott kan styrkas, blir gärningsmannen åtalad för det aktuella brottet. Det finns förvisso ett alternativ till rättegång – om gärningsmannen erkänner brottet och är villig mottaga strafföreläggande kan åklagaren utfärda ett sådant, om det inte finns hinder för det, exempelvis skadeståndskrav. Men om denna möjlighet är uttömd åtalas gärningsmannen och kallas till rättegång i första instans/tingsrätt. På denna nivå är flera kategorier inblandade: åklagare, domstol – domare (eventuellt med en notarie) och tre nämndemän. Den åtalade för sin egen talan eller biträdes av en advokat, offentlig försvarare eller en privat sådan.

För att avlasta tingsrätten med enklare brottmål bör i stället en jourdomstol inrättas. Den som handlägger åtalet kan vara en polismästare, polisintendent eller kommissarie med nödvändiga utredningsresurser. Domstolen bör bestå av en domare (eventuelltmed en notarie) som beslutar i brottmålet.

Det kan inte vara rimligt med tanke på kostnaderna och alla inblandade parters tid att som i nuläget ha en tingsrätt med åklagare, domare och nämndemän för alla sorters enklare brottmål. För att ytterligare förenkla och minska antalet enklare brottmålsprocesser bör polismyndighetens möjlighet till att utfärda ordningsbot utökas.

Med nämnda förslag skulle tingsrätt och åklagare kunna ägna mera av sin tjänstgöringstid till grövre och kvalificerade brottmål, vilket skulle vara till nytta för rättsväsendet.

H32. Nej till brottsprovokation

Benny Lindholm, Uppsala
Daniel Andersson, Göteborg
Adam Cwejman, Göteborg
Andreas Froby, Tullinge
Sebastian Hallén, Kalmar
William Jelvin, Uppsala
Emil Johansson, Uppsala
Linda Nordlund, Stockholm
Lina Nordquist, Uppsala
Tobias Setterborg, Göteborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar: ”Brottsprovokation inte hör hemma i en liberal rättsstat. Polisiära myndigheter ska beivra brott inte uppmuntra till dem. Rätten till rättvis rättegång innefattar en rätt att inte bli utsatt för otillbörliga påtryckningar av rättsvårdande myndigheter. Därför kommer Folkpartiet liberalerna motsäga sig de förslag om provokativa åtgärder som polismetodutredningen presenterade i december 2010.”
2. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att det förslag om lagstiftning som tillåter provokativa åtgärder inte blir verklighet

Enligt Europakonventionen, som numera utgör svensk lagstiftning, har var och en rätt till rättvis rättegång. Det innebär bland annat att den som har blivit anklagad för brott ska betraktas som oskyldig till dess motsatsen är bevisad. Denna princip är en av dess mest centrala i den liberala rättsstaten och bygger på tanken att medborgare inte enbart måste skyddas mot varandra, utan även mot godtycklig maktutövning från myndigheternas sida.

Bevis- och brottsprovokation kan säkerligen leda till fler fällande domar och möjligheter för polis att beivra fler typer av brott. Det sker dock på bekostnad av rätten till rättvis rättegång. Som exempel kan nämnas att den misstänkte inte får samma skydd vid förhör som en normalt misstänkt. Det hände när en infiltrerad polis lurade en misstänkt att tro att ryska maffian skulle döda honom om han inte berättade var offret befann sig. Det må vara effektivt, men inte särskilt proportionerligt eller rättssäkert.

Även brottsprovokation har uppenbara baksidor. Inte nog med att vi ålägger polis att begå brott för att beivra brott (gränsen mot anstiftan är inte glasklar), den brottsliga handlingen skulle inte ha begåtts hade det inte varit för den provokativa åtgärden. När en myndighet på det sättet söker upp en medborgare och förmår denne att begå ett brott sätts rättssäkerheten ur spel eftersom det inte finns en rimlig möjlighet för medborgaren att värja sig. Visserligen har den enskilde ett val att inte begå det som då karaktäriseras som ett brott, men det opartiska och rättssäkra system som normalt existerar i domstolar och andra rättsvårdande myndigheter åsidosätts.

Beslut om att tillåta hemliga tvångsmedel innebär en mycket svår balansgång. Å ena sidan måste samhället kunna skydda såväl medborgare som demokratiska institutioner. Å andra sidan måste de fri- och rättigheter som vår demokrati bygger på likväl försvaras. Bevis- och brottsprovokation utgör medel som kan hjälpa de rättsvårdande myndigheterna att utreda och beivra brott. Men det sker på bekostnad av de rättssäkerhetsgarantier som vi har byggt upp i såväl svensk lag som i Europakonventionen.

Samtidigt som en viktig del av frihetsbegreppet bygger på att skydda enskilda medborgare från andra medborgare, så är det från ett liberalt perspektiv minst lika viktigt med ett skydd från staten. Den slutsats polismetodutredningen (SOU 2010:103) kom till tar inte på sådana hänsyn på allvar när den lägger förslag till lagstiftning om bevis- och brottsprovokation. Utredningen visar både på brist på förståelse för den nya tekniken och en brist på respekt för den enskilda människan.

Folkpartiet liberalerna har en stolt tradition av både frihet och rättssäkerhet i ryggen och en stark och tydlig ideologi att falla tillbaka på. Ett ställningstagande i den här frågan borde därför inte vara så svårt. Egentligen.

H33. Nej till EU:s datalagringsdirektiv

Mathias Sundin, Norrköping
Per Altenberg, Stockholm
Sandro Banovac, Södertälje
Thomas af Bjur, Mariefred
Björn Brändewall, Kalmar
Adam Cwejman, Göteborg
Per-Åke Fredriksson, Gävle
Andreas Froby, Tullinge
Niklas Frykman, Eskilstuna
Dietmar Gleich, Falun
Sebastian Hallén, Kalmar
Rune Hultkvist, Huskvarna
Haralampos Karatzas, Norrköping
Peter Kjällkvist, Solna
Mats El Kott, Östersund
Benny Lindholm, Uppsala
Mattias Lönnqvist, Sundbyberg
André Nilsson, Stockholm
Linda Nordlund, Stockholm
Tommy Rydfeldt, Kungsbacka
Mikael Wendt, Skövde

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar som sin åsikt att EU:s datalagringsdirektiv bör reformeras för att göra det mindre integritetskränkande
2. **att** landsmötet uttalar som sin åsikt att EU:s datalagringsdirektiv inte bör införas i Sverige

Införs datalagringsdirektivet i Sverige innebär det att alla telefonsamtal, sms, e-postmeddelanden och inloggningar på internet kommer att lagras.

Myndigheter kommer att kunna veta vem som kommunicerade med vem, när det skedde, var de kommunicerande befann sig, och vilken typ av kommunikation som användes.

Med andra ord: Enda sättet att undvika att myndigheterna vet vem du kommunicerar med är att prata med dem ansikte mot ansikte, eller skicka vanliga brev. Det är fullständigt orimligt.

Införandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/24/EG, som datalagringsdirektivet formellt heter, har ett par gånger skjutits på framtiden. Först av Alliansregeringen som lade omröstningen av direktivet till efter riksdagsvalet. Sedan genom en minoritetsbordläggning på ett år i riksdagen, när direktivet var uppe för omröstning i mars 2011. När direktivet kommer upp för omröstning igen i riksdagen år 2012 är vår uppfattning att Folkpartiet ska rösta nej.

Anledningen är att direktivet kränker vår integritet i alldeles för stor utsträckning. Grundtanken med direktivet är att fånga brottslingar. Syftet är gott, men vägen till helvetet är kantat av goda intentioner. Med total och fullständig övervakning kan vi hindra alla brott, men på köpet skulle få ett totalitärt samhälle utan frihet. Så långt är ingen folkpartist beredd att gå. Frågan är var vi ska dra gränsen? Det är omöjligt att enkelt svara på, men det är fullt möjligt att se att datalagringsdirektivet går för långt.

Har vi inte en skyldighet att införa EU-direktiv? Jo, det har vi. Datalagringsdirektivet skulle ha varit infört för flera år sedan, men regeringen har skjutit på det och nu har riksdagen också gjort det. Det är förståeligt att Sverige inte kan hålla ut hur länge som helst, men det är samtidigt viktigt att Sveriges liberala parti tydligt uttalar att vi inte gillar direktivet och vi verkar inom EU för att reformera det i grunden.

H34. Rätt till liv, egendom och privatliv

Adam Cwejman, Göteborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att datalagringsdirektivet rivs upp och omförhandlas
2. **att** Folkpartiet ska verka för att Ipred avskaffas[1]
3. **att** Folkpartiet ska verka för att FRA-lagen rivs upp[2]

Rätten till liv, egendom och privatliv är principer som har inspirerat liberaler i århundranden. Det är en kamp som har gått över generationer och i grund och botten handlar om en misstro till devisen att ”staten vet bättre”. Vår tro på staten sträcker sig till att den kan skapa möjligheter för människor att förverkliga sig själva, att ge stöd och hjälp till de som startar på noll. Men staten kan också bli för stor, en storebror som aldrig låter lillebror växa upp. Det är en farlig stat, en paternalistisk stat.

Tyvärr ser vi, och har sett hur många välfärdsstater när de svällt både på höjden och på bredden tar sig rätten att växa ännu lite mer. I många fall handlar det om att i frihetens namn inskränka densamma. När det kommer till integritetskränkande åtgärder, måste man alltid ifrågasätta hurivida åtgärden är nödvändig och om den hjälper oss nå målet – säkrare medborgare. Det är här människors rätt till privatliv allt mer har satts på undantag, det är dags att åtgärda detta.

Flera av de åtgärder som sätter säkerhet, upphovsrätten och brottsbekämpningen i främsta rummet fyller inte sitt syfte, är klumpigt och ohanterligt utformade samt inskränker på individers integritet.

Datalagringsdirektivet borde rivas upp, innan trafikdata lämnas ut ska en domstol ha gett sitt medgivande. Folkpartiet borde kämpa i EU för att ge Cecilia Malmström (som ansvarig kommissionär) mandat att göra om detta direktiv i grunden så att lagringstider kortas och utlämnande av uppgifter underställas domstol.

När det gäller Ipred, är vi förvånade över att politiker lägger sig i för att skydda en utdöende bransch – nämligen skivbolagen. Den här regeringen har varit tydlig med att den inte tänker köpa upp gamla bilfrabriker som går dåligt, en mycket sund och bra hållning. Men varför stiftar vi lagar för att skydda en bransch som lever på att tillhandahålla en distribution som blir mindre och mindre lönsam? Skivbolagen har inte hängt med marknaden i och med teknikutvecklingen. Det är dags att politiker slutar skydda utdöende marknadssegment. Hade skivbolagen utnyttjat tekniken skulle vi aldrig sitta i denna situation.

FRA-lagen fick lite make-up, men inte mycket mer. En liberal politik bör sträva efter att riva upp denna lag. Bort från den mycket generella tekniken som FRA är till en mer spetsig och målinriktad spaningsteknik. Dagens system är trots de rättsliga säkringarna inte tryggat för framtiden. Ett ansvarsfullt liberalt parti kan inte abdikera i en så viktig fråga.

Kampen för människors rätt att ha ett privatliv som inte staten kan inskränka ska fortsätta, och vi hoppas att Folkpartiet tar täten!

H35. Jävssituationer när domare är medlemmar i slutna sällskap

Åsa Brannestam, Stockholm
Ann-Marie Pettersson-Palvall, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för införandet av lagstiftning om att jäv automatiskt uppstår när parterna i den dömande rollen och åtalande/målsägande är medlemmar i samma slutna ordnar eller andra organisationer där medlemmarna förväntas ha personliga kontakter

Sverige är ett litet land och toppskiktet inom svenskt rättsväsende är en relativt begränsad krets. Jäv innebär att man som handläggare eller tjänsteman har en relation till en part som kan påverka ärendet. 1998 registrerades en anmälan från riksdagsledamot Carina Hägg (S) som handlade om rådmän, nämndemän, advokater, poliser och åklagare som är medlemmar i ordenssällskapet Rotary. Citat av Carina Hägg: ”Ett medlemskap i ett ordenssällskap bygger mer på yrkesmässig grund än privat. I Rotary talas det om fördelen av att umgås med representanter från andra yrkesområden, såväl klubbkamrater som gästande Rotarianer. Man poängterar att medlemmen representerar en viss kompetens, med vilken man kan ge sina kamrater information och stöd.” Och i de interna reglerna för medlemmarna stadgas att ”Du kan vara till nytta för dina kamrater på samma sätt som du förväntar dig ha nytta av dem”. Att åklagare, nämndemän, rådmän och advokater lever upp till uttalade och outtalade förväntningar på varandra får rimligen anses vara ett brott mot den förväntade opartiskhet i ett domstolsförfarande som svenskt rättsväsende ska vila på. Detta har man hittills blundat för.

Vi vill genom en konkret lagstiftning mot jäv justera denna brist för att skärpa rättssäkerheten eftersom det är ett faktum att ett flertal anmälningar inkommit till justitiekanslern som gäller just frågor om domares och andras opartiskhet med hänsyn till medlemskap i slutna sällskap.

På advokatsamfundets hemsida informeras man om att tjänstemannarollen måste vara tydlig, men vart finns den tydligheten? I USA får domare inte ens ha advokater som kontakter på Facebook: Palm Beach News skriver: ”Kommittén anser att domare som är vänner med advokater i sociala medier förmedlar ett budskap att dessa ställs i en sådan position att de ges en möjlighet att påverka domaren.” I Sverige förlitar man sig enbart till den enskilda individens höga moral och yrkesetik vilket i vissa fall har visat sig vara förö-

1. Yrkande 2 hänvisat till avsnitt E, Utbildning och kultur.
2. Yrkande 3 hänvisat till avsnitt G, EU-, utrikes- och försvarspolitik.

dande. Hur ska man känna sig trygg när man som medborgare inser att inte ens JK har insyn i de slutna sällskapen och inte har några konkreta bevis för att det inte förekommer jävssituationer?

I dag är det den dömande verksamheten som är ålagd att undersöka jävsförhållandet vid en rättslig prövning. Men Justitiekanslern har knappast insyn i slutna organisationer och sällskap och har inte möjlighet att få upplysningar om verksamheten. Inte heller kan JK kräva att få uppgifter om verksamheten från en enskild medlem, även om denne har anställning inom rättsväsendet. Medlemskap i en sådan förening får nämligen anses vara en privat angelägenhet som ligger vid sidan om anställningen. Det är alltså förenat med vissa svårigheter för ett statligt tillsynsorgan som Justitiekanslern att utreda en anmälan om misstänkt jäv. Vi menar att personer inom rättsväsendet inte kan ingå i vilka (sociala) sammanhang som helst medan de innehar sina förpliktande tjänster och samtidigt förbli opartiska. Denna kritik är inte riktad mot organisationer, föreningar och slutna sällskap utan snarare mot den bristande lagstiftning som reglerar vad som förväntas av ämbetsmän inom rättsväsendet. I Sverige råder organisationsfrihet, men att rådmän, nämndemän, advokater, åklagare, polis med flera i hemlighet är med i slutna sällskap, organisationer och föreningar är inte acceptabelt eftersom de ska säkerställa rättssäkerheten i Sverige samt skapa förtroende hos allmänheten och bidra till att skyldiga blir dömda och att offren får upprättelse inför lagen på lika villkor. Som medborgare i ett demokratiskt samhälle är man hänvisad till att söka juridisk upprättelse i rättsväsendet och domstolar. Då är det nödvändigt att hörsamma och agera på anmälningar som vittnar om illojala advokater som i vissa fall tangerar någon form av jäv där klienter upplever dem vara mer lojala med motparten och där beslut fattas på osakliga grunder för att höga tjänstemän håller varandra om ryggen.

Vi yrkar därför på att lagstifta att jäv automatiskt uppstår när parterna (åtalade/målsägande) är medlemmar i samma slutna ordnar eller andra organisationer där medlemmarna förväntas ha personliga kontakter, eftersom det inte går att utesluta att det finns en sådan relation mellan parterna som påverkar målets utgång. Detta för att öka rättssäkerheten i svenska domstolar.

H36. Behåll brottslingarna

Johan Strandberg, Saltsjö-Boo

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att ingen borde diskvalificeras från politiska uppdrag som följd av brott som ägt rum på fritiden

Ingen borde diskvalificeras från politiska uppdrag som följd av brott som begåtts på fritiden. Inte skulle väl unionen, staten eller en kommun fungera sämre om en politiker som just fällts för ett brott fick fortsätta? Inte tror väl heller medborgare i allmänhet att det är fritt fram att begå brott bara för att en politiker gjort det? En risk med att avsätta brottslingar är att det inte blir en rak och tydlig linje. Viktiga personer kanske klarar sig, medan oviktiga avlägsnas. Man kan också fråga sig med vilken rätt vi i hög grad blandar oss i vad människor gör i privatlivet. Representera Folkpartiet bör man inte anses göra på fritiden utan bara när man gör saker på partiets uppdrag. Ordförande, gruppledare och partisekreterare som på fritiden svarat för pinsamheter borde få fortsätta åtminstone mandatperioden ut. Samhället blir knappast bättre av att en politiker, efter en tabbe i privatlivet, abrupt lämnar ett stort antal uppdrag. En bättre hantering av brottslingar skapas sannolikt av en årslång nomineringsprocess än av att desperata toppolitiker fattar förhastade beslut. Att en sexköpare måste lämna alla sina uppdrag, utan att ha misskött något av dem, verkar överspänt. Något uppdrag kunde väl behållas? Vi verkar livrädda för väljarna. Att så många som 83 000 valsedlar skulle tryckas om för att en socialdemokratisk ordningsvakt två år dessförinnan använt batong mot en kroggäst, verkar inte heller miljövänligt. Vi borde inte stirra oss blinda på det som rättsväsendet kommer fram till. Ett beteende som inte är kriminellt behöver inte alltid vara bättre än ett som är det. Riskfyllt är också att följa rättsväsendet i och med att detta emellanåt fäller oskyldiga. Inte oviktigt är att man har förtroende för sina politiker men förtroendet bör ha en koppling till saker som hänt i politiken. Att på fritiden föregå med gott exempel är inte en politikers huvuduppgift. Folkpartiet skulle knappast betraktas som ett sexköpsliberalt parti om vi lät sexköpande politiker fortsätta i och med att vi står bakom sexköpsförbudet. Bara för att man visar en dålig kvinnosyn på fritiden behöver man inte heller föra eller förorda en politik som missgynnar kvinnor. Slänger vi ut i kylan en person som har problem blir det dessutom andra som får ta sig an personen och dennas problem, vilket väl inte är att ta ansvar? Folkpartiet borde som en viktig arbetsgivare och samhällsaktör ta ansvar snarare än skyffla över ansvaret på andra. Att lägga ned tid på politiska uppdrag minskar nog snarare än ökar människors benägenhet att begå brott. Att få skämma ögonen ur sig inför partikamrater och motståndare minskar nog ytterligare risken att återfalla i brott. Slänger man däremot ut brottslingarna, vet man inget om vad de kan företa sig. Inte ovanligt är för övrigt att människor beter sig bättre på jobbet än på fritiden. Vid behandling av brottslingar verkar det mest tänkas på Folkpartiets rykte än på samhällets bästa. Att begå till exempel sexköp är, verkar en del tycka, okej så länge inget kommer fram, men när det hela avslöjats måste politikern avgå. Bättre vore väl att partiet, i stället för att försöka framstå som fläckfritt, erkände att politiker, i likhet med genomsnittssvensken, har både bra och dåliga sidor? Viktigt är också att brottslingar integreras. Det får inte bli så att brottslingar inte får arbete utan tvingas leva på bidrag, återfalla i brott eller flytta utomlands. Avvisar vi brottslingar är en risk att också andra arbetsgivare gör det. Resonerade alla arbetsgivare som Folkpartiet, skulle tusentals svenskar i arbetsför ålder kopplas bort från arbetslivet. Fegt är också att ge sig på en politiker som genom ett färskt avgörande från rättsväsendet är nere för räkning. Mer modigt vore att kräva avgång för en politiker som man, utan att rättsväsendet varit inkopplat, vet är sexköpare. En möjlighet till time out på grund av en svacka i privatlivet finns inte för de flesta arbetstagarna och borde inte finnas heller för politiker. Bättre än att bara slänga ut folk, vilket inte alltid ger en förbättring, vore att skicka sexköpare, kollektivtrafiksplankare och trafikbrottslingar på någon kurs. Döms någon till ett långvarigt fängelsestraff vore att en suppleant hoppade in bättre än omedelbar avgång. Utrensningarna förvånar i och med att vi i andra sammanhang förordar human kriminalvård, arbetslinje och återanpassning. Låter man brottslingarna fortsätta slipper man också dilemmat att en åklagare i något fall kommer med åtalsunderlåtelse.

H37. Förnya rättsväsendet

Johan Strandberg, Saltsjö-Boo
Mikael Sörensen, Kävlinge

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att fler fängelser bör drivas på entreprenad
2. **att** landsmötet uttalar att icke-offentliga aktörer bör få göra polisutredningar på statens bekostnad
3. **att** landsmötet uttalar att bonuspengar bör börja ges till tullen, advokater och fängelser
4. **att** landsmötet uttalar att icke-offentligt drivna tings- och förvaltningsrätter bör få beta av målköer
5. **att** landsmötet uttalar att snabbutbildad b-polis bör göra sig synlig i utanförskapsområdena
6. **att** landsmötet uttalar att ett resningsinstitut bör införas
7. **att** landsmötet uttalar att om en av parterna vid en hovrättsförhandling utöver uppspelning av bandet från tingsrätten vill ha kompletterande frågor, blir det sådana
8. **att** landsmötet uttalar att alla hov- och kammarrätter borde till nämndemännen skicka huvudförhandlingstryck eller annat som kan läsas på
9. **att** landsmötet uttalar att domstolsersättningens maxnivå för vittnen borde höjas
10. **att** landsmötet uttalar att om en av parterna vid en hovrättsförhandling utöver uppspelning av bandet från tingsrätten vill ha kompletterande frågor, blir det sådana

Problemen inom rättsväsendet kunde minska genom mer av konkurrens. Negativt är till exempel att icke-offentliga aktörer inte släpps fram. Entreprenaddrift av fängelser i England har fått både intagna och anställda att trivas.

För att beta av målköer borde dessutom tingsrätts- och förvaltningsrättssalar hyras ut till icke-offentliga aktörer. Vid till exempel Eskilstuna tingsrätt gapar på måndagar och fredagar ofta förhandlingssalar tomma. Ett hot mot rättssäkerheten kommer sannolikt inte främst från icke-offentliga aktörer utan snarare från hovrätter som inte betar av målköer så att det blir krav om prövningstillstånd i allt fler fall. Dessutom borde tings- och förvaltningsrättsdomarnas löner påverkas av antalet timmar som tjänstgörs i en rättssal.

Mer av incitament kunde förbättra läget. Bonusersättning borde ges tullen utifrån beslagsvärdet och advokater då åtalade friats. För att minska brottsligheten kunde fängelser som haft låg återfallsfrekvens bland före detta intagna premieras.

För att öka konkurrensen vore en fördel att mer av polisutredningar drevs av icke-offentliga aktörer. I Stockholmsområdet driver redan ett företag brottsundersökningar med till synes gott resultat.

Polisen borde bli mer synlig. I utanförskapsområden kunde dessutom snabbutbildade b-poliser, som gärna själva har barn i tonåren, bor i området och talar samma språk som de boende, göra insatser vid sidan om ett annat jobb. En man och en kvinna kunde till exempel en timme per vecka göra sig synliga. I dag finns vuxna som håller ordning i skolan och på fritidsgården men för sällan på gator och torg.

För att minska antalet felaktigt fällda borde dessutom ett resningsinstitut införas.

Dessutom borde det vid en hovrättsförhandling utöver uppspelning av bandet från tingsrätten bli kompletterande frågor om en av parterna vill ha sådana.

Nämndemännen i hov- och kammarrätter kan bli bättre förberedda. En fördel vore att de fick handlingar skickade till sig.

H38. Förnya språket i lagtexter

Kjell Ericson, Sollentuna
Adrian Bräysy, Örebro
Marcus Claesson, Mölndal

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att modernisera gamla uttryck och texter i lagar

Lagarna är viktiga. Medborgarna kan inte skylla på okunskap när brott begås.

Men många lagar är så gamla att språket är obegripligt. Exempel är inte svårt att hitta. Varför inte SFS 1736:0123 där du kan läsa huru ofta husesyn ska tarvas.

Språk förändras. Inom en tidsperiod om 300 år måste riksdagen definitivt uppdatera texterna om allmänheten ska acceptera dem. Motionsställaren tycker det är lika bra att ha ståndpunkten att göra det kontinuerligt och börja redan nu.

H39. Liberalisera skuldsaneringslagen

Per-Åke Fredriksson, Gävle
Amanda Brihed, Trångsund
Jan Ertsborn, Falkenberg
Charlotte Klötz, Ilsbo
Christer Romson Lande, Stockholm
Tommy Rydfeldt, Kungsbacka
Mathias Sundin, Norrköping
Kerstin Weimer, Sveg
Barbro Westerholm, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att lagstiftningen ändras så att skuldsanering ska vara aktuell om skulderna inte kan betalas inom ”de närmaste åren”, det vill säga inom 5 år
2. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att lagstiftningen ändras så att betalningstiden av skulder när man beviljats skuldsanering ska vara 3 år

Sverige har bland de strängaste reglerna för skuldsanering i västvärlden. Till exempel USA och vårt grannland Danmark är generösare då de anser att det är bättre för samhället att människor kan komma tillbaka än att de blir fastlåsta i utanförskap på grund av skulder som de aldrig kommer kunna betala igen. Att hjälpa överskuldsatta människor tillbaka till ett normalt fungerande liv (då de flesta slås ut på grund av skulderna) ger samhällsekonomiska vinster. Dels genom inbesparade bidrag i socialförsäkringssystemen till personer som kan komma ur sin skuldfälla, dels genom att dessa personer kan bli återigen vanliga löntagare eller företagare som kan tjäna sin egen försörjning och betala skatt. I sammanhanget ska man komma ihåg att de personer som har suttit i den så kallade skuldfällan i många år är i mycket stor utsträckning långtidssjukskrivna, arbetslösa och förtidspensionerade. De tunga skulderna gör att dessa har svårt att komma tillbaka till arbetsmarknaden och därmed blir kvar i utanförskap.

I dag är skuldsanering bara aktuell om en låntagare inte klarar av att betala sina skulder ”inom överskådlig tid”. Genom en dom i Högsta domstolen har det ansetts att detta kan vara 15 år. Detta är en lång tid i utanförskap och frågan är om man överhuvudtaget kan komma igen efter en sådan lång tid av överskuldsättning? Det finns regeringsutredningsförslag på att lagstiftningen ska ändras så att skuldsanering i stället ska vara aktuell om skulderna inte kan betalas inom ”de närmaste åren”, vilket innebära inom 5 år. Regeringsutredningsförslaget förordade också att betalningstiden under skuldsanering, det vill säga den tid som en person ska betala av på sina skulder och enbart får leva på existensminimum, ska vara 3 år i stället för nuvarande 5 år. I Danmark är gränsen satt till 3 år. En femårig betalningstid har visat sig vara en allt för lång tid för många överskuldsatta människor att klara sig igenom tillbaka till ett normalt fungerande liv. Syftet med båda dessa föreslagna förändringar i skuldsaneringslagen är att lättare hjälpa tillbaka människor får utanförskap i stället för att låsa fast dem i det.

Den kritik som finns mot generösare skuldsaneringsregler grundar sig på att man befarar att betalningsmoralen skulle undergrävas om lagstiftningen ändras. Att betalningsmoralen skulle vara sämre i andra länder som USA och Danmark på grund av generösare regler finns det dock inget vetenskapligt stöd för. Eventuellt skulle det kunna bli lite svårare att få krediter om skuldsaneringslagen ändras, i varje fall för dem som har minst ekonomiska marginaler i samhället. Det kan dock inte vara helt negativt om kreditgivarna blir mer varsamma med att bevilja lån. Frågan är således: ska Sverige fortsätta ha en skuldsaneringslag som snarare bidrar till att stjälpa än hjälpa människor i svårigheter?

H40. Kronofogden ska inte driva in privata skulder

Ann-Mari Brevik Adiels, Billdal

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att kronofogden bara ska driva in skulder till det offentliga

I Sverige har kronofogden hand om indrivning av såväl offentliga som privata skulder. Så är det inte i exempelvis Danmark. Där driver man bara in offentliga skulder. Att kronofogden här driver in privata skulder gör att många fler människor hamnar i skuldfällan. Vi har i Sverige runt 400 000 personer som är så skuldsatta att de hamnat hos kronofogden och fått betalningsanmärkningar. Många tar sig aldrig ur skuldfällan utan lever ständigt på existensminimum och kan exempelvis aldrig skriva kontrakt för en lägenhet. Det är inte ”bara” personer som slarvat med lån till privat konsumtion. Många har hamnat där genom, skilsmässa, sjukdom eller är företagare som gjort konkurs. Om kronofogden slutade driva in privata skulder skulle de som lånar ut pengar bli noggrannare med kreditupplysningar och färre hamna i skuldfällan.

Familjerätt, arvsrätt m.m.

H41. Civilrättsliga äktenskap

Folkpartiet liberalerna Norrbottens län

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att äktenskapet i juridisk mening blir strikt civilrättsligt utan inblandning från kyrkor och samfund

År 2000 skildes staten och kyrkan officiellt i Sverige. Trots detta har en trasslig relation mellan stat och kyrka fortsatt än i dag. En av anledningarna till att det blev så angelägen fråga för politiker är att den kyrka som är skild från staten än i dag kan ansvara för den juridiska biten av äktenskapet. För att hålla isär politik och religion bör denna trassliga relation avslutas och äktenskapet i den strikt juridiska meningen omformas till ett avtal som tecknas hos den lokala skattemyndigheten. Förvisso låter det väldigt oromantiskt men redan nu måste man ändå vara i kontakt med Skatteverket för att få ingå äktenskap och detta kan förmodligen göras till en kort process.

Att sedan genomföra en ceremoniell vigsel efter ens egna preferenser och livssyn är fullt möjligt och då lämnar vi diskussionen om vad äktenskapet får vara i teologisk mening åt kyrkan och andra samfund.

H42. Obligatoriskt civiläktenskap

Perallan Orrbeck, Ulricehamn
Niklas Frykman, Eskilstuna
Gulli Håkanson, Ulricehamn
Eva Ek Josefsson, Ulricehamn
Martin Orrbeck, Göteborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att ett obligatoriskt civiläktenskap införs

När staten i dag delegerar vigselrätt till kyrkor och samfund är det en form av myndighetsutövning. En allmän rättsuppfattning i ett modernt samhälle är att myndighetsutövning endast ska utövas av offentliga organ.

Statlig vigselrätt för vissa kyrkor och samfund innebär en form av diskriminering av de trossamfund som av någon anledning inte får denna vigselrätt, vilket i sin tur gör att staten inte uppträder neutralt mellan olika religiösa uppfattningar.

Att delegera myndighetsutövning till kyrkor och samfund är, enligt vår uppfattning, inte förenligt med kravet att staten inte ska ha någon åsikt i religiösa frågor.

Svenska kyrkans tidigare monopol på att viga människor i Sverige var ett uttryck för kyrkan som statens lydiga tjänare. När sedan andra samfund fick samma rätt var det endast en förlängning av detta synsätt – en numera helt förlegad syn.

För att staten ska uppträda neutralt och inte delegera myndighetsutövning till kyrkor och samfund är det naturligt att införa ett obligatoriskt civiläktenskap och att kyrkors och samfunds rätt att på delegation från staten förrätta civilrättsligt bindande vigselceremonier upphör.

Sverige har infört en könsneutral äktenskapsbalk. Vad händer med vigselrätten för de kyrkor och samfund som av religiös övertygelse inte anser ett en vigsel kan ske mellan

två män eller två kvinnor? För vår del har vi mycket svårt för att acceptera att staten ska påtvinga kyrkor och samfund en uppfattning om vad äktenskapet är för att dessa ska få behålla sin vigselrätt. En sådan ordning är inte förenlig med statens neutralitet beträffande religionsutövningen.

Lösningen är att införa en civilrättslig registrering, vilket innebär att staten fullt ut tar ansvar för den myndighetsutövning som det här är fråga om. En civilrättslig registrering kräver inga undantagsregler och kommer inte att väcka några anklagelser om diskriminering.

Det är upp till brudparet om den civilrättsliga registreringen är en traditionell vigsel eller en ren formalitet. Vissa brudpar kommer efter registreringen att gå till kyrkan, missionshuset, moskén, templet eller synagogan för att dela sin glädje med släkt och vänner och låta de ömsesidiga löftena välsignas genom kyrkans/samfundets ceremonier.

H43. Assisterad befruktning

Bonnie Bernström, Stockholm
Lovisa Aldrin, Halmstad
IngMarie Bohmelin, Sundbyberg
Cecilia Elving, Stockholm
Ulrica Solver-Gustavsson, Örebro
Amelie Tarschys Ingre, Lidingö
Maria Jern, Falköping
Anna Steele Karlström, Tyresö
Birgitta Ohlsson Klamberg, Stockholm
Charlotte Klötz, Ilsbo
Eva Kullenberg, Ängelholm
Simon Hedlin Larsson, Stockholm
Ulla Lennersand, Västerås
Maria Lundqvist-Brömster, Håknäs
Britt-Marie Lövgren, Umeå
Maria Nilsson, Göteborg
Lina Nordquist, Uppsala
Fatima Svanå, Åled
Ylva Särnmark, Ronneby
Barbro Westerholm, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska arbeta för att in vitrofertilisering (IVF) och insemination av heterosexuella och lesbiska par erbjuds på lika villkor över hela landet
2. **att** Folkpartiet ska arbeta för att båda i ett lesbiskt parförhållande ska kunna få tillgång till insemination
3. **att** Folkpartiet ska fortsätta att med kraft arbeta för att ensamstående kvinnor får tillgång till insemination och IVF
4. **att** Folkpartiet ska arbeta för förverkligande av rätten för barn tillkomna genom inseminations att söka sitt biologiska ursprung
5. **att** Folkpartiet ska fortsätta att arbeta för att en utredning tillsätts om trygghet och skydd av barn som fötts efter värd/surrogatmoderskap och om värd/surrogatmödrars trygghet
6. **att** Folkpartiet ska arbeta för en utredning om embryodonation

Fram till 1985 var barnlösa par hänvisade till att tillgodose sin barnönskan genom adoption. Det året blev det möjligt för heterosexuella par att på laglig väg kunna få tillgång till insemination. Den svenska lagstiftningen skiljde sig från de flesta övriga länders genom att barnet fick rätt att vid myndig ålder få information om sitt biologiska ursprung. Tre år senare, 1988, blev det möjligt för heterosexuella par att genomgå IVF. Nästa steg togs 2003 då homosexuella par fick rätt att adoptera och 2005 fick lesbiska par genom lagen om genetisk integritet rätt till insemination.

Det här är stora framsteg i liberal riktning. Inför landsmötet 2007 skrev partistyrelsen: ”Reproduktionen hör till själva kärnan i den enskilda människans privatliv. Vilka avgöranden en människa gör i detta sammanhang är normalt hennes ensak. Ur ett liberalt perspektiv är det naturligt att det bara finns ett intresse som gör att staten och det allmänna kan behöva sätta upp begränsningar: att slå vakt om att barn får växa upp under så goda omständigheter som möjligt. I övrigt bör det allmänna förhålla sig neutralt till människors vägval när det gäller familjebildning och föräldraskap. Förmågan att ge ett barn kärlek, trygghet, omsorg och respekt sitter inte i en persons sexuella läggning, kön eller partnerrelation utan i individers individuella förmåga att vara en bra förälder.”

Folkpartiet bör arbeta vidare i enlighet med detta uttalande. De frågor som nu återstår att lösa inom området assisterad befruktning är följande:

IVF bör erbjudas på lika villkor i hela landet. I dag beror det på i vilket landsting man bor hur många IVF-försök som erbjuds och vilka åldergränser som tillämpas. Avgifterna varierar också. Folkpartiet bör arbeta för att samma regler tillämpas i landet som helhet.

Vid insemination av heterosexuella par har det visat sig att en majoritet av barnen inte får den information om sitt biologiska ursprung de har rätt till och som är så väsentlig för dem.

De heterosexuella föräldrarna har inte fått den information och det stöd som behövs för att de kan lämna den informationen. När det gäller lesbiska par föreligger av naturliga skäl inte samma problematik Folkpartiet bör arbeta för alla barns rätt att söka sitt biologiska ursprung förverkligas.

Sedan 2006 har lesbiska par laglig möjlighet att få barn genom insemination. Den rätten tillämpas på olika sätt i olika landsting. Antalet försök varierar och som regel är det bara den ena kvinnan som erbjuds insemination. Detta är diskriminerande. Folkpartiet bör arbeta för att ett lesbiskt par ska kunna dela på försöken och samma regler tillämpas i hela landet.

Folkpartiet har vid 2007 års landsmöte ställt sig bakom att ensamstående kvinnor ska ha rätt till insemination. Detta är förbjudet i Sverige liksom IVF av ensamstående kvinnor. Det har lett till att ensamstående kvinnor i dag i ökande omfattning åker till Köpenhamn för att få tillgång till insemination och IVF. Föreningen Femmis rapporterar att det bland deras medlemmar föds ett barn i veckan genom utomlandsinsemination men att detta är toppen på isberget. Långtifrån alla ensamstående kvinnor med barnönskan är medlemmar i Femmis. I Danmark ger lagstiftningen inte barnen rätt att söka sitt biologiska ursprung, något som vi i Sverige fäster stor vikt vid att de ska kunna. Folkpartiet bör med all kraft driva på införandet av ensamståendeinsemination och IVF för ensamstående kvinnor.

Landsmötet 2009 beslöt att Folkpartiet ska verka för att en utredning tillsätts om trygghet och skydd av barn som fötts efter värdmoderskap (surrogatmoderskap) pch om värdmödrars trygghet. I dag föds allt fler barn efter värdmoderskap och som kommer till Sverige. Folkpartiet bör därför vara aktivt pådrivande för att få denna utredning till stånd.

Det blir allt svårare att få tillgång till adoptivbarn. Detta har aktualiserat frågan om embryodonation. I Sverige finns ett stort antal nedfrysta embryon som inte kommer till användning och som ska förstöras efter fem år. Frågan har rests om dessa skulle kunna användas för att hjälpa de par som inte högre än annat önskar få ett barn att ta ansvar för. Embryodonation inrymmer etiska frågor som behöver utredas. Folkpartiet bör ta initiativ till att en utredning om embryodonation kommer till stånd.

H44. Embryodonation

Birgitta Ohlsson Klamberg, Stockholm
Maria Jern, Falköping
Haralampos Karatzas, Norrköping
Jenny Sonesson, Stockholm
Barbro Westerholm, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att embryodonationer tillåts i Sverige

I Sverige föds varje år ungefär 150 barn genom spermie- eller äggdonationer. Uppemot 3 000 barn blir till efter assisterad befruktning i form av insemination eller IVF-behandlingar. Spermie- eller äggdonationer var för sig är enligt svensk lag tillåtet i dag. Men behandling med både donerat ägg och donerad sperma är förbjudet med vår nuvarande lagstiftning för såväl homosexuella som heterosexuella par. Detta borde ändras och tillåtas för bägge dessa grupper. Många svenska barnlösa par skulle kunna bli hjälpta om de överblivna befruktade äggen från provrörsbefruktningar skulle kunna få användas, det vill säga så kallade embryodonation. Barnet bör alltid ha rätten att få veta sitt ursprung.

Många länder tillåter redan detta såsom exempelvis Lettland, Finland, Estland, Kanada, Tjeckien, Spanien, Slovakien, England, Malta, Nederländerna, Frankrike, Grekland, Luxemburg, England och Ryssland.

H45. En far ska ha rätt till sitt barn

Folkpartiet liberalerna Nacka

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att en man ska kunna få sitt faderskap prövat och fastställt av domstol i de fall modern trots utredning vägrat godkänna mannens faderskap

Barn till ogifta föräldrar ska ha rätt till båda sina föräldrar liksom båda föräldrarna ska ha rätt till sitt barn. Detta kan tyckas självklart. Men enligt lag har den ogifta modern sista ordet, när det gäller faderns rätt till sitt barn.

Socialnämnden har skyldighet att utreda faderskapet och när det är säkerställt till exempel genom DNA-test, så ska modern godkänna mannen som far till barnet. Men vägrar hon att skriva under har han ingen möjlighet att hävda sin rätt.

I enstaka fall kan sådan vägran anses vara relevant, till exempel om kvinnan är rädd för mannen. Men föreligger inga sådana skäl är det en jämställdhetsfråga att mannen ska kunna gå till domstol för att få sitt faderskap fastställt. Barnets och faderns ömsesidiga behov av varandra bör inte kunna hindras av moderns önskan att ensam råda över barnet.

H46. Ökad avtalsfrihet och mindre biologism i familjelagstiftningen

Andreas Runnemo, Kista
Christer Romson Lande, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för en ny familjelagstiftning som ger större avtalsfrihet och möjlighet för fler än två vårdnadshavare samt tillmäter biologiskt föräldraskap mindre betydelse än den nuvarande

Nuvarande familjelagstifning bygger på uppfattningen att barn ska uppfostras av sina biologiska föräldrar. (Den har i viss mån anpassats till homosexuell tvåsamhet, men det saknas fortfarande juridiskt stöd för många barnskaffningsmetoder som homosexuella i praktiken använder.) Vi tycker att det behövs en mer värdeneutral familjelagstiftning som ger juridiskt stöd för fler sätt att bilda familj.

Så länge alla inblandade är överens bör de inblandades ursprungliga intentioner vara utgångspunkten för vem eller vilka som har föräldrars rättigheter och skyldigheter (i stället för biologi) och man bör kunna skriva avtal om detta. Detta skulle till exempel innebära att det är möjligt för en man att hjälpa ett lesbiskt par att bli gravid eller för en kvinna att vara surrogatmamma utan att bli förälder i lagens mening.

Dessutom bör begränsningen att endast två personer kan vara föräldrar i juridisk mening tas bort. Nuvarande syn är inte förenligt med en verklighet där vi ser fler och fler stjärnfamiljer och innebär att barn inte har rätt till alla sina föräldrar (definierade som de som tar ett aktivt föräldraskapsansvar). Detta handlar dels om ökade möjligheter till queera familjebildningar, men också om heterosexuella par som skiljer sig tidigt i barnens liv och där föräldrarnas nya partners ibland tar ett mycket aktivt föräldraskapsansvar.

Att hitta en bra lagstiftning som hanterar de här frågorna är inte enkelt, men för ett parti som har ambition att vara det ledande liberala partiet borde det vara en självklarhet att vara drivande i den här utvecklingen.

Folkpartiet har en lång och stolt historia av att vara det parti som tar strid för människors rättigheter att leva på andra sätt än enligt den rådande normen. Tyvärr är vår bild att vi håller på att tappa den rollen, framförallt till Miljöpartiet. Det här är en sådan fråga som vi måste börja driva om vi vill återta förarsätet.

H47. Vårdnadshavares rätt till information

Emma Carlsson Löfdahl, Eksjö
Ann-Mari Brevik Adiels, Billdal
Roger Haddad, Västerås
Amelie Tarschys Ingre, Lidingö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska arbeta för båda vårdnadshavarnas rätt till information om barnet

Flertalet av de föräldrar som i dag separerar, och har gemensamma barn, har gemensam vårdnad. Barnen kan bara vara folkbokförda hos en förälder trots att föräldrarna har gemensam vårdnad.

Om föräldrarna kan samarbeta på ett bra sätt och har en god relation är detta inget problem. Tyvärr tillhör det vardagen vid en separation att föräldrarna har kommunikationssvårigheter. Om den förälder, där barnet är folkbokfört, inte

vill informera den andra föräldern om vissa uppgifter kommer den andra föräldern inte att få denna information.

Det kan vara allt från BVC-kontroller, läkarbesök till förskoleplaceringar etc. För att kunna vara en närvarande och ansvarstagande förälder måste man vara säker på att få den information som gäller barnet.

För att komma ifrån detta måste båda vårdnadshavarna ha rätt till samma information.

H48. Mor- och farföräldrars rätt till umgänge med barnbarn

Barbro Westerholm, Stockholm
Ann-Mari Brevik Adiels, Billdal
Bonnie Bernström, Stockholm
IngMarie Bohmelin, Sundbyberg
Kerstin Heinemann, Västerås
Marita Hirschberg, Götene
Amelie Tarschys Ingre, Lidingö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska ta initiativ till en översyn kring utfallet av 2006 års lagändring om umgängesrätt för andra än föräldrar
2. **att** Folkpartiet ska ta intitativ till en utredning om möjligheten att ge rätt för mor- och farföräldrar att föra talan om umgänge med barnbarn

Föräldrabalken (1949:381) 6 kap. 2 § anger att det är barnets bästa som ska vara avgörande för alla beslut om vårdnad, boende och umgänge. Barnets egen vilja ska också beaktas med hänsyn till barnets ålder och mognad. Ett barns behov av umgänge tillgodoses inte bara av föräldrarna utan även av andra personer som står dem nära. I den kretsen ingår mor- och farföräldrar. Tyvärr finns det barn, som hindras från denna kontakt. Det kan bero på att föräldrarna separerat eller olika typer av generationskonflikter.

Rätten för barn att ha kontakt med mor- och farföräldrar är aktuell i många länder. I USA har mor- och farföräldrar laglig rätt att träffa sina barnbarn, så kallad visitation right. I Sverige finns inte denna rättighet, vilket leder till tragedier inte bara för barnen utan även för deras mor- och farföräldrar. Det är i och för sig vårdnadshavarens skyldighet att se till att barnets behov i detta avseende tillgodoses. I den mån vårdnadshavaren inte gör det är det socialnämndens ansvar att försöka få vårdnadshavaren att se till barnets behov. I de fall socialnämnden inte tar sig ansvar eller inte lyckas, måste det ändå finnas rätt för nära anhöriga, som mor- och farföräldrar, att hos tingsrätten föra talan om umgänge. I dag är det endast föräldrar och socialnämnd som har talerätt.

År 2006 förändrades föräldrabalken så att socialnämnden kan föra talan om umgängesrätt även för andra än föräldrar och där särskilt beakta barnets behov av umgänge med sina mor- och farföräldrar. Trots denna lagändring finns det barn som inte får rätt till detta umgänge.

Enligt vår mening bör talerätten utvidgas till att också omfatta närmaste släktingar. Förebild för en sådan talerätt finns att hämta i föräldrabalken som avser den taleberättigade kretsen vad gäller god man och förvaltare. Samtidigt är det angeläget att inte mor- och farföräldrars umgängesrätt missbrukas av en förälder som inte har vårdnads- och umgängesrätt med barnet. Vi utgår från att dessa aspekter noggrant beaktas av domstolarna. Utgångspunkten måste vara barnets bästa.

Nuvarande lagstiftning nedvärderar mor- och farföräldrars betydelse för barnen. Vi tror inte att mor- och farföräldrar ofta skulle bidra till att dra i gång onödiga processer. De flesta äldre anhöriga är helt förmögna att respektera principen om barnets bästa. Vi tycker att konstgjord segregation mellan generationer inte bör uppstå och att anhöriga i alla åldrar bör ha möjlighet till många kontakter och stort utbyte av erfarenheter. Vi vill också understryka betydelsen av ett rikt vardagsliv för både barn och gamla. Isolering inom enbart den egna ålderskretsen är svår att acceptera. Ingenting garanterar att socialtjänsten bättre än barnens nära anhöriga tar ansvar för ett fungerande umgänge mellan generationerna.

Enligt riksdagens utredningstjänst har socialnämnderna runt om i landet varit restriktiva med att föra talan om umgänge med mor- och farföräldrar och det saknas prejudicerande domar. Folkpartiet bör därför ta initiativ till en översyn kring utfallet av 2006 års lagändring samt till en utredning om möjligheten att ge rätt för mor- och farföräldrar att föra talan om umgänge med barnbarn.

H49. Frivilligt testamentsregister

Jan Ertsborn, Falkenberg
Christian Löwendahl, Sundbyberg
Rickard Malmberg, Nyköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för inrättandet av ett frivilligt offentligt testamentsregister

Ett testamente upprättas skriftligen och ska för att vara giltigt vara bevittnat av två personer. Den skriftliga testamentshandlingen måste finnas i original när en person avlider och boupptecknings, boutredning och arvskifte ska genomföras.

Det förekommer tyvärr att det finns uppgifter om att ett testamente upprättats men att den skriftliga testamentshandlingen inte kan återfinnas. I vilken utsträckning så är fallet vet vi av naturliga skäl inte. Förre generaldirektören för Kammarkollegiet Anders Ericsson har i flera sammanhang påtalat att Kammarkollegiets uppfattning är att ett antal testamenten inte återfinns och att den avlidnes sista vilja på så vis inte följs. Kammarkollegiet har genom sin roll som företrädare för Allmänna arvsfonden en bra inblick i dessa frågor.

Regeringen har för några år sedan låtit genomföra en utredning om inrättandet av ett frivilligt offentligt testamentsregister, som innebär att en person kan vara förvissad om att testamentet kommer fram efter dennes död. Regeringen har emellertid inte ännu kommit med något lagförslag.

Det känns naturligt att Skatteverket, som redan har hand om boupptecknings, och som inom kort också kommer att sköta äktenskapsregistret, får i uppdrag att sköta ett frivilligt offentligt register över testamenten.

H50. Hur testamenten bevittnas

Harald Bohlin, Uppsala
Mikael Wendt, Skövde

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att reglerna för testamenten ändras för ökad rättssäkerhet

Testamente ska bevittnas i testators närvaro av två samtidigt närvarande personer. Det är enbart testators egenhändiga namnteckning som ska bestyrkas. Detta skapar stor rättsosäkerhet.

Många testamenten skrivs på dator. Någon, som därefter har tillgång till samma dator, kan då ändra på sidorna före namnteckningen.

Det går inte om testamentet registrerats hos myndighet eller förvarats i bankfack som öppnas under tillbörlig kontroll. Men det är inget krav att så ska ske.

Det kan vara stora värden, ekonomiska eller ideella, som på detta sätt manipuleras. Lagen bör moderniseras i detta avseende för att förhindra att testamenten manipuleras.

H51. Särkullbarn

Åke Wedin, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** lagstiftningen omgående ändrar regeln att särkullbarn ej får ut sitt arv när dess far/mor dör från den familjbildning, som särkullbarnet bara har det direkta släktskapet med en far eller en mor. För särkullbarnet ska gälla samma lagstiftning som gäller för barn födda i ett äktenskap att barn får ut arvet först när båda makarna är döda

Särkullbarn ska inte få ut sin del av arv när dess förälder dör. Samma regel ska gälla för särkullbarn, som för ett barn i äktenskap att få ut arvet efter båda makarnas död.

Har vi inte redan fått uppleva det tragiska att efterlevande maka/make fått gå ifrån villa och insatslägenhet, som de måste sälja för att ett särkullbarn ska få ut sin rättmätiga del utan tidsspillan. Det två makar byggt upp faller i spillror.

H52. Gör arv och gåvor till enskild egendom

Jan Ertsborn, Falkenberg
Anita Brodén, Sollebrunn
Lennart Fremling, Stockholm
Liselott Hagberg, Nyköping
Anna Steele Karlström, Tyresö
Christer Romson Lande, Stockholm
Maria Lundqvist-Brömster, Håknäs
Emma Carlsson Löfdahl, Eksjö
Rickard Malmberg, Nyköping
Lars Tysklind, Strömstad
Allan Widman, Malmö
Ann-Katrin Åslund, Spånga

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att föräktenskaplig egendom och vad som erhållits i arv och gåva ska vara enskild egendom såvida inte makarna genom äktenskapsförord avtalat annat

I princip gäller att vardera maken äger sin egendom och att all egendom vid en bodelning på grund av äktenskapsskillnad ska delas lika. Undantag härifrån är endast sådan egendom, som genom äktenskapsförord eller genom föreskrifter i testamente eller gåvobrev gjorts till enskild egendom.

I Norge gäller sedan flera år tillbaka att sådan egendom, som makarna innehade vid äktenskapets ingående samt egendom som erhållits genom arv eller gåvor, ska undantas vid bodelning på grund av äktenskapsskillnad, såvida inte makarna träffat annan överenskommelse genom äktenskapsförord.

Nästan hälften av alla äktenskap slutar med skilsmässa. En följd härav är att antalet omgiften ökar. Då har makarna ofta mera egendom vid äktenskapets ingående än vad som var fallet vid ingåendet av det första äktenskapet. Frågan om man har erhållit något arv före skilsmässan beror på omständigheter som ingen råder över och kan därför i många fall få helt stötande resultat om man vidhåller en strikt hälftendelning.

H53. Avskaffa möjligheten att förlänga fideikommiss

Folkpartiet liberalerna Nacka
Peter Kjällkvist, Solna
Clas Örjan Spång, Solna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att lagen om avskaffande av fideikommiss ska ändras så att ytterligare förlängningar av existerande fideikommiss omöjliggörs

Björn af Kleens bok ”Jorden de ärvde” visar tydligt att den nuvarande möjligheten att undantagsvis få giltigheten av ett fideikommiss förlängt saknar all förankring i nutiden. Enligt 6 § lagen om avskaffande av fideikommiss kan regeringen med hänvisning till kulturhistoriskt intresse eller andra särskilda skäl medge förlängning, Folkpartiet bör verka för att denna paragraf snarast avskaffas.

En förlängning av fideikommiss innebär att på ett ojämställt och ojämlikt sätt fortsätta att arvsmässigt gynna den äldste sonen på bekostnad av såväl efterlevande maka som systrar och yngre bröder. Inte heller av kulturhistoriska skäl behövs bestämmelsen, då tidigare fideikommissegendomar framgångsrikt bevaras genom till exempel aktiebolags- eller stiftelsebildningar.

H54. Förändrad arvsrätt för myndiga barn till den som avlider

Stefan Falk, Sundsvall
Maria Lilja, Kvissleby

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att ärvdabalkens regler om laglott för bröstarvingar förändras så att, i det fall testamente har upprättats, testamentet ska ha företräde före tillämpande av nuvarande regler angående laglott. Detta under förutsättning att testatorn själv var myndig och inte efterlämnar omyndiga barn
2. **att** Folkpartiet ska verka för att nuvarande regler kring laglott ska tillämpas i det fall den avlidne var omyndig eller vid dödsfallet hade omyndiga barn. I det senare fallet ska endast omyndiga barn tillhöra arvsklass 1

I Sverige regleras arvsrätten efter en avliden person i ärvdabalken. Den egendom som den avlidne efterlämnar fördelas

då enligt ärvdabalkens regler samt, om sådant finns, genom testamente.

Enligt gällande lagar så finns begreppet laglott som gör att bröstarvinge inte kan göras helt arvlös genom ett testamente. Bröstarvingar delas in i tre klasser. Arvet går i första hand till bröstarvingarna, det vill säga till den avlidnes barn och barnbarn och deras avkomlingar (arvsklass 1). Om det inte finns någon i arvsklass 1 går arvet till den avlidnes föräldrar, syskon eller syskonens barn (arvsklass 2). Om det inte finns några i arvsklass 2 går arvet till den avlidnes far- och morföräldrar och deras avkomlingar (arvsklass 3). Kusiner har ingen arvsrätt. Bröstarvingarna delar arvet lika om den avlidne var ogift och inte skrivit testamente. Om den avlidna testamenterat bort kvarlåtenskap har barnen ändå alltid rätt till sin laglott. Laglotten är hälften av arvslotten, som är den del som arvingen fått utan testamente.

För oss som liberaler framstår vår lagstiftning som en otidsenlig och onödig inskränkning på en myndig persons rätt att fatta beslut om sina ägodelar och hur de ska ärvas när personen avlider. I det fall det inte finns omyndiga barn som är efterlevande efter den avlidne menar vi att alla vuxna ska ha full möjlighet att i sitt testamente ge sina instruktioner om hur hela kvarlåtenskapen ska hanteras. I det fall det finns omyndiga barn, eller inget testamente har skrivits, ska nuvarande regler i ärvdabalken tillämpas.

Partistyrelsens yttrande

Inledning

Rättsväsendet är en av samhällets kärnfunktioner. Sedan början av 2000-talet har Folkpartiet gjort rättspolitiken till en högt prioriterad fråga. Folkpartiets rättspolitik bygger på tidigare insatser för att förebygga brott, ökade resurser för att möta den ökande brottsligheten, tydligare fokus på brottsoffer och bättre redskap för att möta den grova organiserade kriminaliteten.

Sedan regeringsskiftet 2006 har rättsväsendet fått en kraftfull förstärkning. Aldrig förr har rättsväsendet tillförts så stora resurser på så kort tid. Antalet poliser i tjänst, som under Socialdemokraternas tid vid makten tilläts sjunka till 17 000, har nu ökat till över 20 000. Viktiga satsningar har också gjorts på åklagarväsendet, domstolarna och kriminalvården. Nya verktyg för att möta den allra grövsta brottsligheten har införts, bland annat hemlig rumsavlyssning under strängt kontrollerade former (buggning) och ökade möjligheter att förverka egendom som vunnits genom brottslig handling.

Allt detta har varit nödvändigt, men det är inte tillräckligt. Det allra viktigaste är att förstärka de tidiga och förebyggande insatserna. Den bästa brottsbekämpande insatsen är att förebygga att brott över huvud taget begås. Mycket mer behöver därför göras för att fånga upp de ungdomar som är på väg in i kriminalitet, bland annat genom att stärka samverkan mellan socialtjänst, skola och polis.

Folkpartiet anser även att mer behöver göras för att öka effektiviteten i rättsväsendet. Revirtänkandet inom polisen behöver brytas upp och polisen samlas i en enda nationell myndighet. Det europeiska rättssamarbetet behöver stärkas och ett Europas FBI behöver bli verklighet.

Brottsligheten drabbar inte bara privatpersoner utan också företag. Svenska företag, både små och stora, påverkas i högsta grad i sin verksamhet av kriminaliteten. Brottslighet riktad mot företag leder ofta till svåra förluster för enskilda företagare och försämrar även det svenska företagsklimatet. Förekomsten av svarta pengar i en bransch snedvrider konkurrensen till nackdel för hederliga företagare som följer lagen. Folkpartiets rättspolitik har därför också ett tydligt företagsfokus.

Rättstatens principer ska värnas. Alla medel är inte tillåtna i jakten på misstänkta brottslingar, utan användningen av olika tvångsmedel måste alltid vara förenlig med grundläggande värden som integritet. Avvägningen mellan integritetshänsyn och brottsbekämpning kan inte göras en gång för alla, utan detta är något som kräver ständig diskussion och omprövning utifrån den samhälleliga och tekniska utvecklingen. Vi liberaler räds inte debatten om dessa målkonflikter – tvärtom är den diskussionen nödvändig för att värna både rättstryggheten och det öppna samhället.

En rättsstat erbjuder också en välfungerande civilrätt som skapar förutsägbara villkor för köp, avtal, äktenskap, arv och alla andra relationer mellan enskilda. I detta avsnitt koncentrerar sig partistyrelsen på familjerätts- och arvsfrågor, medan andra delar av civilrätten tas upp på respektive ämne.

Exempelvis behandlas konsumentfrågorna och hyreslagstiftningen under avsnittet om ekonomi.

Brottsförebyggande arbete, brottsofferfrågor och rättsväsendets organisation

Motion H1–H18

I **motion H1** yrkas att Folkpartiet ska verka för en rättspolitik för utanförskapsområden i enlighet med vad som anförs i motionen. Motionären tar upp behovet av trygghet och säkerhet i särskilt utsatta utanförskapsområden. Motionären tar särskilt upp de ungas situation och anför bland annat att det är viktig att samhällets aktörer reagerar omedelbart när unga människor riskerar att hamna i kriminalitet eller dras in i ungdomsgäng. I en del miljonprogramsområden har situationen blivit ohållbar, menar motionären. Samarbete mellan olika aktörer lyfts fram som en viktig pusselbit för att komma tillrätta med problemen. Andra åtgärder som lyfts fram av motionären är bl.a. nattvandringar, kameraövervakning och förstärkning av polisens närvaro.

Partistyrelsen är helt enig med motionären om vikten av trygghet och säkerhet i utanförskapsområden. Likaså delar partistyrelsen åsikten att samhället måste reagera omedelbart när unga riskerar att dras in i kriminalitet. Under landsmötet 2009 antogs ett rättspolitiskt program, ”Tidigt, tufft och tryggt”. En stor del av det rättspolitiska programmet fokuserar just på hur fler ska få tryggare och bättre liv och på hur vi tidigt stoppar unga från att fastna i kriminella banor. Flera av förslagen i programmet ökar tryggheten och säkerheten, såväl i utanförskapsområden som på andra platser.

Det är viktigt att det brottsförebyggande arbetet sker på lokal nivå av dem som bäst känner till de problem som finns i närområdet. Olika aktörer som polis, skola, socialtjänst, alkohol- och drogförebyggande funktioner och näringsliv samarbetar för att förebygga brott och öka tryggheten. Även många ideella organisationer på lokal nivå bidrar aktivt i det brottsförebyggande arbetet. I det pågående arbetet med att se över polisens framtida organisation fäster Folkpartiet stort avseende vid detta.

Polisen och Sveriges kommuner och landsting har med stöd av Brottsförebyggande rådet utvecklat det lokala brottsförebyggande arbetet. De senaste årens arbete har bland annat resulterat i samverkansavtal mellan polisen. Det innebär att det numera finns överenskommelser i två tredjedelar av landets kommuner, vilket stärkt engagemanget hos lokala aktörer. Partistyrelsen föreslår att **motion H1 därmed anses besvarad.**

I **motion H2** ligger fokus på att förebygga ungdomars brottskarriär. Motionärerna för ett resonemang om att det gäller att det är mer attraktivt att leva laglydigt än att ge sig in i en kriminell karriär. Detta exempelvis genom att alla ges möjlighet att försörja sig och att det finns fritidsaktiviteter och föreningsliv. Motionärerna vill att landsmötet ska besluta att ingripa resolut och snabbt mot ungdomsbrottslighet, drogmissbruk och skolk (**yrkande 1**), ändra lagen så att man kan konfiskera egendom som kriminella har tillskansat sig på brottslig väg (**yrkande 2**), och störa de kriminella gängen genom ständiga ingripanden och kontroller från myndigheterna (**yrkande 3**).

Partistyrelsen delar motionärernas åsikt att det är oerhört angeläget att arbeta för att förebygga ungdomars brottskarriär. Det är också en fråga som Folkpartiet drivit med både kraft och framgång. I det rättspolitiska programmet som antogs på landsmötet 2009 finns sålunda en rad förslag om förebyggande arbete och tidiga insatser när unga begår brott. Det som motionärerna anför om möjlighet till egen försörjning är också intressant. Det visar att insatser på många olika politikområden kan bidra till att hålla nere ungdomsbrottsligheten.

Regeringens fokus på politiken för fler jobb är därvid ett instrument också för att förebygga brott. Regeringen har också fattat ett antal beslut i linje med vad motionärerna vill. Vad gäller skolk kan partistyrelsen konstatera att regeringen nyligen fattat beslut om att skolk ska föras in i betygen på grundskolan. År 2008 ändrades reglerna så att det finns större möjligheter för de brottsbekämpande myndigheterna att komma åt de kriminellas tillgångar. För att organisera resurserna för att bekämpa den grova brottsligheten har Rikspolisstyrelsen och polismyndigheterna inrättat särskilda aktionsgrupper vid åtta polismyndigheter.

Utöver det kan nämnas ytterligare några exempel på insatser som regeringen gjort för att bekämpa ungdomsbrottsligheten. För att förtydliga att föräldrar har huvudansvaret för sina barn och ungdomar har regeringen skärpt skadeståndsansvaret för vårdnadshavare. Polisen har fått en skyldighet att i större utsträckning utreda brott begångna av personer under 15 år, vilket sänder tydliga signaler att kriminalitet bland unga tas på stort allvar av samhället. Regeringen har också genomfört lagändringar som trädde i kraft den 1 augusti för att förbättra utslussningen från sluten ungdomsvård eller anstaltsvistelse och därmed minska risken för återfall i brott. En pilotverksamhet med sociala insatsgrupper för unga som riskerar att bli kriminella har initierats. Därmed föreslår partistyrelsen **att motion H2 bör anses besvarad**.

Motion H3 handlar om stödet till de ideella kvinnojourerna. Det yrkas på att enskilda kvinnojourer får möjlighet att ansöka om de utvecklingsmedel som finns hos länsstyrelserna för att stärka stödet till våldsutsatta kvinnor och barn. Länsstyrelsen delar ut projektmedel efter ansökan från kommunen och kvinnojourer gemensamt. Motionärerna vill att de ideella kvinnojourerna ska få möjlighet att enskilt ansöka om dessa projektmedel.

Partistyrelsen delar motionärens syn på vikten av bra finansiering för landets kvinnojourer. Den 1 juli 2007 skärptes socialtjänstlagen så att socialnämndens åliggande att ge brottsoffer stöd och hjälp framgår tydligare. Lagändringen syftade till att tydliggöra kommunens ansvar för att ge stöd och hjälp till brottsoffer. Ändringen innebär bl.a. att kommunen ska, i stället för som tidigare bör, särskilt beakta att våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld kan vara i behov av stöd och hjälp. De 109 miljonerna som motionen berör är utvecklingsmedel som främst är kopplade till detta utökade ansvar. Det är ett ansvar som kvinnojourer fyller en viktig roll i att uppnå men som alltid till sist faller på kommunen. Att öppna upp dessa medel för kvinnojourer enskilt skulle vara en politik riktning mot ett försvagat kommunalt ansvar för våldutsatta kvinnor.

Socialstyrelsen har i juni 2011 presenterat en utvärdering av de i motionerna åsyftade utvecklingsmedlen som utbetalades 2007–09 för att stärka insatserna till våldsutsatta kvinnor och

barn som bevittnat våld. Utvärderingen visar att många kommuner måste bli bättre på att arbeta med våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld, samt att kommunernas och kvinnojourernas samarbete behöver utvecklas i många fall.

Det är viktigt att notera att det också finns andra statliga stödformer för kvinnojourer. Folkpartiet var förra mandatperioden pådrivande för att höja de årliga bidragen till organisationer som arbetar med att motverka mäns våld mot kvinnor med 10 miljoner kronor. Bidragen uppgår genom detta till cirka 29 miljoner kronor per år, medel som fördelas av Socialstyrelsen. Partistyrelsen föreslår mot ovanstående bakgrund att **motion H3 bör anses besvarad**.

I **motion H4** yrkas att landsmötet ger partistyrelsen i uppdrag att ta fram förslag till att brottsoffer får tillgång till juridisk hjälp samtidigt som den åtalade. Motionärerna pekar på att när en person blir utsatt för brott och det startas en förundersökning får den som blir utsatt för brott vänta på hjälp av ett målsägandebiträde tills eventuellt åtal väcks. Den som begår brottet får juridisk hjälp direkt. Brottsoffret får inte direkt tillgång till samma hjälp som den misstänkte. Motionärerna tar upp sexualbrott mot barn som ett exempel på när det är synnerligen viktigt med stöd till brottsoffret.

Partistyrelsen vill understryka att brottsofferfrågorna är ett prioriterat område inom rättspolitiken. Folkpartiet står på brottsoffrens sida. Brottsoffren har rätt till hjälp och bemötande med kunskap, respekt och förståelse från alla berörda myndigheter. För att en viss upprättelse ska kunna ske efter att ha utsatts för den kränkande handling som en brottslig gärning innebär, måste hela rättskedjan fungera. I det rättspolitiska program som antogs vid landsmötet 2009 finns därför ett förslag om att utöka möjligheterna att få målsägandebiträde gällande sexualbrott. Partistyrelsen föreslår att **motion H4 därmed bör anses besvarad.**

Partistyrelsen övergår nu till de motioner som berör rättsväsendets myndigheter, till exempel polisens och domstolarnas organisation.

Två motioner tar upp frågan om närpoliser. **Motion H5 yrkande 1–2** menar att en förstärkning av närpolisen bör göras i hela Sverige och att mobila poliskontor bör inrättas. Också i **motion H6** yrkas på fler närpoliser. Motionärerna bakom motion H6 tar upp behovet av en synlig polis, inte minst utifrån att vi behöver bryta utanförskapet och öka tryggheten. Motionärerna pekar vidare på att en lokalt närvarande polis är har en viktig roll i synnerhet vad gäller det brottsförebyggande arbetet.

Partistyrelsen instämmer med det som anförs om att det är viktigt att polisen är synlig och lokalt närvarande. Fler poliser har varit en hjärtefråga för Folkpartiet. Folkpartiet har varit pådrivande för att få 20 000 poliser i Sverige. Genom regeringens satsning på rättsväsendet har målet om 20 000 poliser nu uppnåtts och den lokala närvaron stärkts. Så många poliser har Sverige aldrig tidigare haft. Verksamheten inom polisen behöver dock utvecklas, effektiviteten öka och resultaten förbättras. Därför är det bra att den utredning som regeringen tillsatt om polisens organisation (dir. 2010:75) bl.a. har i uppdrag att lämna förslag i frågor om polisens tillgänglighet och synlighet. **Partistyrelsen föreslår att motion H5 yrkande 1–2 och motion H6 anses besvarade**.

Motion H5 yrkande 3–4 handlar om att polisen bör bli effektivare. Motionären tycker att den stora satsningen på fler poliser är mycket bra, men att det finns fler områden på vilka vi nu måste jobba vidare. Motionären lyfter fram att polisens kontakter med det omgivande lokalsamhället måste stärkas. Vidare tar motionären upp att det finns mycket stora brister vad gäller effektivitet och målstyrningen inom polisen. Ett problematiskt område som lyfts fram är det brottsförebyggande arbetet. Det måste därför till en tydligare och enhetligare styrning av polisväsendet **(yrkande 3).** Det finns också mycket som pekar på att polisen inte arbetar tillräckligt kunskapsbaserat och inte är en tillräckligt lärande organisation. Kompetensen måste breddas, exempelvis inom den brottsutredande verksamheten. Enligt motionären kan detta exempelvis åstadkommas genom satsningar på fler civila specialisttjänster inom polisen **(yrkande 4)**.

Partistyrelsen tycker att motionären argumenterar väl för sin sak. Målet om 20 000 poliser har uppnåtts. Det är nu dags för nästa steg. Partistyrelsen håller med motionären om att den fortsatta utvecklingen behöver fokusera allt mer på kvaliteten och effektiviteten i verksamheten i hela landet. Enligt partistyrelsen är det mycket angeläget med en mer effektiv polis. Detta kan åstadkommas genom att ersätta nuvarande 21 självständiga polismyndigheter med en sammanhållen myndighet för hela Sverige.

I dag är mandatet för kraftsamling svagt på central nivå. De största utredningsresurserna finns på länsnivå och endast under vissa förutsättningar används nationella polisiära enheter. Splittringen i ett tjugotal olika myndigheter ger onödiga dubblettfunktioner och onödig administration. Olika verksamhetsområden behöver kraftfullare styrning från central nivå samtidigt som det lokala arbetet nära medborgarna fortsätter vara i fokus. Det gäller inte minst kampen mot den organiserade brottsligheten där Folkpartiet förordar ett centralt operativt myndighetsansvar.

Partistyrelsen välkomnar därför att regeringen har tillsatt en parlamentarisk kommitté (dir. 2010:75) som ska analysera i vilken utsträckning polisens nuvarande organisation utgör ett hinder för de krav regeringen ställer på högre kvalitet, ökad kostnadseffektivitet, ökad flexibilitet och väsentligt förbättrade resultat i polisens verksamhet. Vidare ska kommittén ta ställning till och lämna förslag i frågor om polisens tillgänglighet, synlighet och polisens samarbete med andra. Uppdraget ska redovisas 31 mars 2012. Att polisen ska arbeta kunskapsbaserat och vara en lärande organisation är något som partistyrelsen liksom motionären håller för självklart. Vid senaste landsmötet 2009 antog också Folkpartiet ett förslag om att det bör anställas fler civila utredare inom polisen för att tillföra viktig specialistkompetens. **Motion H5 yrkande 3–4 föreslås därmed anses besvarade.**

I **motion H7** uppmärksammas frågan om beredskapspolisen. I motionen yrkas på att Sveriges beredskapspolis ska användas som en förstärkningsresurs till den ordinarie polisen som en samhällstjänst om minst 200 timmar (**yrkande 1**) och att Sverige ska satsa på en renodlad civil snabbinsatsstyrka inom ramen för civil krishantering (**yrkande 2**). I motionen argumenteras för att polisen behöver avlastning. Beredskapspolisen skulle kunna användas enligt brittisk modell. Deras motsvarande beredskapspolis gör samhällstjänst på minst 200 timmar om året. Våra beredskapspoliser borde användas som en förstärkningsresurs på samma sätt och med polis som gruppledare fotpatrullera där allmänheten finns på gator och torg kvällar, nätter och helger. Detta skulle öka tryggheten och minska brottsligheten, enligt motionären.

Partistyrelsen tycker att motionären sätter fingret på en intressant fråga. Enligt partistyrelsens mening måste polisen

få fokusera på sina kärnuppgifter. Samtidigt har polisen ökat sin förmåga att vid behov förstärka utsatta områden med en nationell förstärkningsorganisation, vilket kan leda till att behovet av beredskapspolisen minskar. Därmed kan det finnas behov att se över beredskapspolisens uppgifter. **Motion H7 yrkande 1 föreslås därmed anses besvarat.**

I **yrkande 2** vill motionären att Sverige ska satsa på en renodlad civil snabbinsatsstyrka inom ramen för civil krishantering. Motionären föreslår att detta ska bekostas genom att använda de medel som ska finansiera Nordic Battle Group.

Partistyrelsen håller med motionären om att det är viktigt att Sverige deltar i internationella civila insatser. Däremot håller inte partistyrelsen med motionären om att anslagen till Nordic Battle Group ska minskas på det sätt som motionären föreslår. Det är inte förenligt med att Sverige leder Nordic Battle Group 2011 och bör ha som mål att leda Nordic Battle Group också 2014. Bidrag med civila experter i olika former är viktiga delar i eller komplement till militära bidrag. Sveriges deltagande sker med poliser, observatörer, diplomater och andra civila experter inom bl.a. utvecklingssamarbete och rättsområdet. Ett exempel är att vi under en lång rad år utbildade poliser i Bosnien och hade ett omfattande utbyte parallellt med insatser av militära enheter. Partistyrelsens uppfattning är att Sverige ska fortsätta delta både i militära och civila insatser. Regeringen avser intensifiera arbetet med att bidra till civila insatser, vilket partistyrelsen tycker är bra. **Partistyrelsen föreslår att motion H7 yrkande 2 avslås.**

Motion H8 handlar om ett europeiskt FBI. Motionären understryker fördelarna med det europeiska samarbetet, men påpekar samtidigt att gemensamma regelverk och överstatliga funktioner inte alltid är oproblematiska. Myndighetsutövning ställer krav på beslutsfattare, regelverk och att myndigheten uppfattas som legitim och transparent. Utökade möjligheter för myndighetsutövning på europeisk nivå måste komma hand i hand med minskat demokratiskt underskott, ökad transparens och insyn samt ett stöd bland befolkningen. I **yrkande 1** föreslås därför en ändring i partiprogrammet av lydelsen i det två sista meningarna i det andra stycket under rubriken ”Vässa kampen mot grov brottslighet” till: ”Det europeiska polissamarbetet, Europol, bör på sikt, i takt med att EU utvecklas till en federation, utvecklas till ett överstatligt samarbete. Gemensamma brottsregister och gemensamma utrednings- och insatsstyrkor mot vissa brottstyper bör upprättas, dock ej innan det demokratiska underskottet på EU-nivå är undanröjt.”

I **yrkande 2** förslås att punkt 42 i det rättspolitiska programmet ändras till följande lydelse: ”Europeiskt FBI. På sikt utveckla polisbyrån Europol till en europeisk polismyndighet som har det yttersta ansvaret för brottsutredningar där flera länder är inblandade. En gemensam polisstyrka med operativa befogenheter, som kan bistå medlemsländernas polis vid behov bör också inrättas, dock ej innan det demokratiska underskottet på EU-nivå är undanröjt och unionen är utbyggd med tillräckliga rättssäkerhetsgarantier.”

Partistyrelsen tycker att motionären tar upp en angelägen fråga, men partistyrelsen landar inte på samma slutsats som motionären. Motionären vill tydligare betona att det är på sikt som Europol ska utvecklas, och detta först när tillräckliga rättsgarantier finns på plats och det demokratiska underskottet på EU-nivå är undanröjt. Frågan om ett europeiskt FBI har drivits med kraft av Folkpartiet under flera år. Den tilltagande gränsöverskridande brottsligheten gör att vi inte bör skicka signaler om att vi ska sakta ner arbetet, vi behöver snarare med ännu mer kraft och styrka verka för inrättandet av ett europeiskt FBI.

Vidare är begreppet det demokratiska underskottet inte preciserat, vilket gör att det förefaller något oklart vad motionären avser i just det här sammanhanget. Samtidigt vill partistyrelsen framhäva att all brottsbekämpning givetvis måste ske på ett rättssäkert sätt, där den enskildes integritet och brottsoffrets rättigheter står i centrum. När EU tar hand om brottsbekämpningen ska det vägas upp med tydliga regler för hur personuppgifter får hanteras och ordentligt parlamentarisk kontroll av verksamheten. Det kan också vara värt att ha i åtanke att det finns en del länder inom det europeiska samarbetet som har problem med korruption – även inom polskåren. Att då tillskapa ett europeiskt FBI som kan genomföra brottsutredningar med egen personal kan i sig stärka rättssäkerheten på det övergripande planet. Sedan Sveriges inträde i unionen har också flera stora förändringar av unionens beslutsprocesser genomförts. Parlamentet är numera medbeslutande istället för rådgivande i betydligt fler frågor. Insyn och öppenhet har också förbättrats. Enligt partistyrelsens mening har en övervägande del av det som utpekades som ett demokratiskt underskott i samband med folkomröstningen redan åtgärdats. **Partistyrelsen anser därmed att motion H8 bör avslås.**

Motion H9 handlar om en rättsäkrare polis och föreslår att brottsanmälningar mot poliser liksom i andra länder ska utredas av en särskild tillsynsmyndighet (**yrkande 1**), att det ska införas ett obligatoriskt, självständigt och skyndsamt utredningsförfarande av samtliga fall då en person avlidit eller skadats allvarligt i samband med ett polisingripande, oavsett om misstanke om brott föreligger eller ej (**yrkande 2**) samt regelförändringar och kunskapsstudier för att säkerställa kvalitet och enhetlighet över landet i hanteringen av anmälningar mot poliser (**yrkande 3**).

Ökad rättssäkerhet förs fram som huvudsakligt argument för motionärens förslag. Motionären påpekar att Sverige är ett av få västländer som inte har skapat ett särskilt utredningsorgan som är helt skilt från polisen, för att utreda misstänkta brott begångna av poliser. Motionärerna framhåller att kritiken har varit hård mot att de regionala polismyndigheterna själva svarar för internutredningar av sin egen personal. Det främsta argumentet mot att lägga brottsutredningar mot poliser i en särskild tillsynsmyndighet är att det skulle vara för dyrt. Motionären ifrågasätter tyngden i det argumentet. När de flesta andra västländer av rättsäkerhetsskäl valt denna modell kan inte merkostnaderna vara oöverstigliga.

Partistyrelsen är medveten om att frågan om i vilken ordning utredningar där poliser där poliser misstänkt för brott ska handläggas har utretts och diskuterats i många år. Regeringen beslutade sommaren 2010 att polisens internutredningar ska flyttas från polismyndigheterna till en fristående del inom Rikspolisstyrelsen. Från och med 1 januari i år handläggs ärendena därför inte längre vid de lokala polismyndigheterna, utan centralt vid Rikspolisstyrelsen. En ny avdelning, direkt underställd rikspolischefen, har inrättats vid Rikspolisstyrelsen. Genom ändringarna skiljs verksamheten från den myndighet där poliserna ifråga är anställa, vilket partistyrelsen ser som en nödvändighet. Brottsutredningarna i de aktuella ärendena kommer att ledas av särskilt utsedda åklagare vid Åklagarmyndighetens riksenhet för polismål. Genom att en myndighet nu handhar samtliga ären-

den kan ärendena också omfördelas till andra enheter om det bedöms lämpligt, t.ex. på grund av jävsproblematik.

Partistyrelsen delar motionärens åsikt att rättssäkerhetsfrågorna är av yttersta vikt i sådan här sammanhang. Samtidigt är kostnaderna för inrättandet av en ny myndighet en aspekt som partistyrelsen inte kan bortse från. Regeringen har gett Rikspolisstyrelsen i uppdrag att, i samband med årsredovisningen för 2013, redovisa en uppföljning av förändringen till Regeringskansliet och göra en bedömning av om det finns något behov av förändring av verksamheten eller av regelverket som reglerar denna.

Liksom motionären anser partistyrelsen att det behöver övervägas hur internutredningarna ska organiseras om Folkpartiets förslag om en enmyndighetslösning för polisen blir verklighet. Poängen med att flytta internutredningarna till central nivå var ju att utredningarna inte skulle bedrivas i samma myndighet där den anmälde polisen arbetar. Dock anser partistyrelsen att det är för tidigt att redan nu föreslå förändringar i den ordning som trädde i kraft vid årsskiftet. Verksamheten behöver först utvärderas. Därför är det välkommet att regeringen har gett Rikspolisstyrelsen nämnda uppdrag. Om det visar sig att det finns allvarliga brister som exempelvis rör rättssäkerhet, kan regelverket och formerna kring verksamheten behöva ses över.

Partistyrelsen delar helt motionärens åsikt att det är viktigt att utreda fall där personer skadats eller avlidit i samband med polisingripande. Det behövs en motsvarighet till ”Lex Maria” för polisväsendet. Likaså tycker partistyrelsen att det är viktigt att hanteringen av anmälningar mot poliser håller hög kvalitet. **Motion H9 yrkande 1 föreslås därmed anses besvarat och yrkande 2–3 bifallas.**

Att återinföra flera tingsrätter är en fråga som behandlas i **motion H10**. Motionärerna pekar på nackdelar för de städer och kommuner där tingsrätter lagts ner. Motionärerna argumenterar för fler tingsrätter med att det skulle innebär minskade restider och lägre reskostnader för de olika parterna i ett mål och de anställda och fler arbetstillfällen på de orter där tingsrätten återinförs. Det skall finnas en viss närhet mellan myndigheter och medborgare och motionärerna beklagar att utvecklingen gått mot mer koncentration och större förvaltning på färre orter. Motionärerna vill att partistyrelsen ges i uppdrag att närmare utreda förslaget om att återinföra flera tingsrätter **(yrkande 1**) och att Folkpartiet ska driva detta förslag **(yrkande 2**)**.**

Tingsrättsorganisationen i Sverige har under de senaste tio åren genomgått stora förändringar. Detta har bland annat medfört att ett antal tingsrätter har lagts samman med andra tingsrätter. Här vill partistyrelsen framhålla att det är viktigt att noggranna avvägningar görs. Det är viktigt med en bra geografisk spridning och att våra tingsrätter inte blir för få. Till detta kommer att den dömande verksamheten måste hålla hög kvalitet. Samtidigt måste vi beakta kostnaderna för våra tingsrätter. Domstolsverket föreslog så sent som i april att ytterligare fyra tingsrätter skulle läggas ner. Regeringen valde dock att inte gå på Domstolsverkets linje vilket innebär att inga ytterligare nedläggningar kommer att göras. Detta är enligt partistyrelsen en välbalanserad ståndpunkt. **Motion H10 föreslås därmed anses besvarad.**

Ett flertal motioner behandlar frågan om nämndemän och nämndemannasystemet. I **motion H11** och **motion H13 yrkande 1** yrkas att nämndemännens arvode höjs. Motionärerna bakom motion **H13** vill även att Folkpartiet ska verka för att politiska utsedda nämndemän bedöms av Domstolsverket (**yrkande 2**), och det yrkas på en förutsägbarhet i nämndemännens arbetstider (**yrkande 3**). Motionerna **H12, H14 och H15** yrkar att nämndemän inte ska tillsättas genom politiska partier. Även motionärerna bakom motion **H16** vill att nämndemannasystemet avskaffas och samtidigt att ett jurysystem vid rättslig prövning införs. Även motionärerna bakom **motion H17** vill avskaffa nämndemannasystemet och ersätta med allmän jurytjänstgöring.

Flera problem med nuvarande ordning pekas ut av motionärerna, till exempel att nämndemännen inte kan sägas utgöra något snitt av befolkningen, att det behövs en föryngring av nämndemannakåren, att de låga arvodena har lett till är en överrepresentation av pensionerade personer som tar sin an nämndemannauppdraget, att rekryteringsbasen för nämndemän är för snäv genom att nämndemännen tillsätts politiskt, att det skulle strida mot rättssäkerheten att den allmänna rättsuppfattningen ska tillmätas betydelse vid rättsutövningen genom nämndemännen, att nämndemännen ofta saknar juridisk utbildning samt att det är problematiskt när vissa nämndemän öppet menar att de ska driva politiska ståndpunkter inom ramen för sin roll som nämndeman.

Till viss del kan partistyrelsen instämma i den allmänna kritik som refereras ovan. Partistyrelsen anser därför att nämndemannasystemet behöver reformeras. Ett flertal försök eller förslag till reformering har också prövats. Under hösten 2010 genomförde Domstolsverket, på regeringens uppdrag, olika informationsinsatser för att åstadkomma en föryngring av nämndemannakåren. Emellertid visade det sig att medelåldern för nämndemännen förblev i stort sett oförändrad. Ett annat förslag som förts fram är att öppna för andra former för nominering, till exempel en så kallad fri kvot. Detta möter dock ofta praktiska problem för genomförande och kan inte förändra de grundläggande villkor som t.ex. många gånger förhindrar förvärvsarbetande att ta uppdrag som nämndemän.

För domstolsväsendets förankring i samhället, och för att öka medborgarnas förtroende för domstolarnas dömande verksamhet, är det önskvärt att nämndemannakåren i så hög grad som möjligt svarar mot ett folkgenomsnitt så vitt avser kön, ålder och bakgrund. Partistyrelsen menar att det därför är nödvändigt att genomföra en höjning av arvodena till nämndemännen, för att bredda rekryteringsbasen.

Slutligen anser partistyrelsen att den lagfarne domaren ska få större tyngd i relation till nämndemännen. Partistyrelsen anser därför att nämndemännen bör slopas helt i andra instans – hovrätt och kammarrätt – och att det införs en begränsning till två nämndemän vid varje mål i tingsrätterna.

Ytterligare åtgärder för att reformera nämndemannasystemet kan övervägas i det rättspolitiska program som för närvarande utarbetas. Med detta föreslår partistyrelsen att **motionerna H11 och H13 yrkande 1 bifalls, att motion H12 avslås och att motionerna H13 yrkande 2–3 samt H14–H17 avslås.**

Motion H18 handlar om vittnesservice och motionären yrkar på att Folkpartiet ska arbeta för ökad vittnesservice. I motionen radas flera exempel upp på service som vittnen borde ha tillgång till, såsom trådlöst internet, kaffe, vittnesstöd och särskilt utbildade vittnesstöd för barn som kallas för vittnen. Liksom motionärerna anser partistyrelsen att vittnen är en förutsättning för en fungerande rättsstat. Vittnen gör en betydelsefull insats. Det är viktigt att dessa personer får

ett bra bemötande, service och stöd. Partistyrelsen anser att det här är ett viktigt område håller med motionärerna om att Folkpartiet bör arbeta för ökad vittnesservice. Varje konkret förslag på viket sätt vittnesservice bör öka behöver dock prövas för sig. Partistyrelsen föreslår därmed att **motion H18 ska bifallas.**

Straffsystemet, utredningsmetoder, rättsprocessen m.m.

Motion H19–H33, H34 yrkande 1 och H35–H40

I **motion H19** yrkas att dagsbot i stället för fasta bötesbelopp ska bli aktuellt i fler fall än i dag (**yrkande 1**) och att partistyrelsen ska få i uppdrag att ta fram en rapport om hur detta kan göras (**yrkande 2**). Motionären lyfter fram trafikförseelser som ett exempel där dagsböter skulle bli en rättvisare påföljd eftersom hänsyn skulle tas till gärningsmannens inkomst. I motionen sägs också att polisen enkelt skulle kunna fastställa dagsbotens storlek genom att koppla upp sig mot upplysningsregister med information om medborgares förmögenhet och inkomst.

En liknande motion behandlades vid landsmötet 2009. Liksom vid förra landsmötet vill partistyrelsen peka på att regeringen den 25 juni 2009 tillsatte en utredning för att göra en översyn av påföljdssystemet. Utredningen, som ska vara klar senast den 31 maj 2012, har bland annat till uppgift att överväga om användningen av dagsböter kan öka. Partistyrelsen är inte främmande för att låta dagsböter ersätta fasta bötesbelopp när det gäller vissa brott, men vill dock invänta utredningen innan det är dags att ta ställning definitivt. Det finns också nackdelar med dagsbotssystemet som måste vägas in. Att exempelvis låta poliser ta inkomstupplysningar på personer som begått en trafikförseelse är både integritetskänsligt och tidskrävande. Likaså kan en övergång till dagsböter leda till att den faktiska påföljden mildras för vissa personer, vilket kan vara en oönskad signal. Saken är alltså inte fullt så enkel som motionären vill göra gällande. Partistyrelsen anser att påföljdsutredningens betänkande bör inväntas och föreslår därför att **motion H19 bör anses besvarad**.

Två motioner behandlar brott mot barn. I **motion H20** yrkas att det ska bli brottsligt att låta barn bevittna våld i hemmet. Motionären pekar på att det i FN:s barnkonvention står att barn ska skyddas mot alla former av fysisk och psykisk misshandel, och menar att det därför borde finnas en särskild straffbestämmelse som kriminaliserar den psykiska misshandel som består i att låta barnet bli vittne till t.ex. hur den ena föräldern misshandlar den andra.

Partistyrelsen anser liksom motionären att mer behöver göras för att skydda barn som blir vittne till våld i hemmet. Enligt Rädda Barnen finns det mellan 100 000 och 190 000 flickor och pojkar i Sverige som bevittnar och därmed upplever våld i hemmet. Alltför länge har dessa barn osynliggjorts och deras behov därmed blivit bortglömda.

Regeringen har under jämställdhetsminister Nyamko Sabunis ledning tagit initiativ till den första nationella handlingsplanen mot mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer. Handlingsplanen sammanfattade 56 insatser som genomfördes fram till 2010, och barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående vuxna uppmärksammas på ett antal ställen i planen. Folkpartiet har länge ansett att barn som bevittnar våld i hemmet ska behandlas som brottsoffer, och denna hållning genomsyrar också regeringens handlingsplan.

Genom en ändring av brottsskadelagen som trädde i kraft den 15 november 2006 har barn som bevittnar våld mot en närstående möjlighet att få brottsskadeersättning. Än så länge har dock reglerna endast använts i ett begränsat antal fall. I september 2010 har regeringen därför beslutat att låta en särskild utredare göra en översyn av lagen, bland annat för att beakta om stödet för barn som tvingas leva med våld inom familjen är tillräckligt. Översynen ska vara klar senast den 30 april 2012. Partistyrelsen avser att följa denna fråga mycket noggrant och kommer att vara pådrivande för starkt rättsligt skydd för dessa barn.

En annan sak är om misshandelsbegreppet som sådant bör utvidgas. Motionären skissar i brödtexten på en ny formulering av brottsbalkens misshandelsparagraf, som skulle innebära att alla handlingar som tillfogar en annan person psykisk smärta blir kriminaliserade. Partistyrelsen tror inte att detta är rätt väg att gå, bland annat på grund av att gränsdragningsproblemen skulle bli omöjliga. I stället bör den pågående översynen avvaktas. Med detta föreslår partistyrelsen att **motion H20 anses besvarad.**

I **motion H21** yrkas på strängare straff för pedofiler som begår brott. Motionären begär att lagen ändras så att alla övergrepp mot barn ska leda till påföljden livstids isolering utan permission, och barnpornografibrott ska straffas med livstids fotboja. Partistyrelsen anser att sexuella övergrepp mot barn är en ytterst allvarlig form av brottslighet, men vänder sig emot den syn på straffrätten som motionären ger uttryck för. I dag kan ett fall av våldtäkt mot barn leda till tio års fängelse, vilket är en mycket sträng påföljd. Partistyrelsen föreslår att **motion H21 avslås.**

Från unga brottsoffer går partistyrelsen vidare till två motioner om unga gärningsmän. I **motion H22** begärs längre straff för ungdomar som begår grova brott. Enligt gällande rätt kan ungdomar mellan 15 och 18 års ålder dömas till sluten ungdomsvård i högst fyra år om domstolen kommer fram till att fängelse annars hade varit aktuellt. Motionären vill att denna maxgräns ska höjas till sex år.

Partistyrelsen delar inte motionärens uppfattning utan anser att den nu gällande lagstiftningen är väl avvägd. Det finns också skäl att varna för föreställningen att hårdare straff är en universalmedicin. Folkpartiet har drivit fram högre straffsatser för vissa enskilda brott, men allmänt hårdare straff för alla slags brott är inte rätt väg att gå. Bästa sättet att motverka ungdomsbrottsligheten är i stället förebyggande insatser, kombinerat med tidiga och tydliga ingripanden mot ungdomar som är på väg in i ett brottsligt beteende. **Motion H22 föreslås därför avslås.**

I **motion H23** uppmärksammas frågan om drogtester i skolan på barn. Motionärerna menar att drogtester i skolan inte ska vara tillåtna, varken om de sker frivilligt eller tvångsvis. Som argument anför motionärerna att drogtester i skolan är en mycket allvarlig kränkning av rätten till kroppslig integritet, och motionärerna ifrågasätter också om detta är förenligt med de bestämmelser som finns i FN:s barnkonvention om utredningar av barn som begått brott. Vidare anförs att frivilligheten är en chimär eftersom den som tackar nej till ett drogtest inte kommer att gå fri från misstankar om droganvändning.

Enligt gällande rätt får obligatoriska slumpvisa drogtester inte förekomma. Det finns däremot möjlighet, bland annat i skolan men också i arbetslivet, att genomföra slumpvisa drogtester i frivillig form. Sådana förekommer på sina håll i Sverige, och även om utvärderingarna är få finns det ändå tecken på att de har effekt för att förebygga droganvändning. I den riktningen pekar exempelvis en studie (publicerad i Läkartidningen 2010) av det drogpreventiva arbetet på en gymnasieskola i Helsingborg, där slumpvisa drogtester förekommer.

Partistyrelsen anser att drogtester i skolan kan vara ett sätt att upptäcka droganvändning i tid, men det behövs givetvis ett tydligt regelverk som värnar den personliga integriteten. Testerna ska vara frivilliga och bygga på samförstånd mellan skolan, föräldrarna och eleven. Slumpmässiga drogtester ska ses som en lika frivillig del som skolhälsovården i övrigt. Intresset att förhindra narkotikamissbruk hos barn, med de konsekvenser ett sådant bruk har för barnets hälsa och utveckling, uppväger det integritetsintrång som frivilliga drogtester kan innebära.

Vad gäller tvångsvisa drogtester bör sådana bara förekomma när det finns tydliga och objektiva skäl att misstänka att en person är drogpåverkad. På den punkten bör inte regelverket för skolan skilja sig från det övriga samhället. Drogtester utan personens samtycke ska givetvis endast få beslutas av rättsväsendets myndigheter.

För att snabbare kunna upptäcka unga på väg in i missbruk har regeringen ändrat lagen så att det blir möjligt att göra drogtester också på personer under 15 år. Syftet i det fallet är inte att straffa utan att snabbare kunna ingripa om barn kommer i kontakt med narkotika. Testet ska bara ha till syfte att få fram information som är nödvändig för att socialtjänsten i sin tur ska kunna sätta in rätt insatser.

Partistyrelsen är medveten om att all användning av drogtester måste vägas mot den enskildes rätt till integritet. Därför krävs det tydliga regelverk. Partistyrelsen anser dock till skillnad mot motionärerna att intresset att förebygga narkotikamissbruk bland ungdomar är så centralt att drogtester under noggrant kontrollerade former behövs som en av flera metoder. **Motion H23 bör avslås.**

Preskriptionstiden för brott tas upp i två motioner. I **motion H24** yrkas att preskriptionstiden för brott mot barn ska vara längre. Motionärerna pekar på att barn som utsätts för brott kan ha olika skäl för att inte anmäla brottet, till exempel låg ålder, beroendeställning till förövaren eller att barnet inte är medvetet om att det utsatts för brott. Motionärerna anser därför att preskriptionstiden för brott mot barn räknas annorlunda, exempelvis att tiden börjar räknas från det att barnet fyllt 15 eller 18 år.

Reglerna om preskription finns i brottsbalkens kapitel 35, där det fastslås att en brottslig gärning preskriberas efter ett visst antal år beroende på brottets svårighetsgrad, från två år för lindriga brott till 25 år om livstidsstraff ingår i påföljden. För folkmord samt vissa folkrättsbrott och terroristbrott saknas preskriptionstid helt. Sedan den 1 juli 2010 är också preskriptionstiden slopad för mord och dråp (med undantag för de gärningar som vid den tidpunkten redan hunnit bli preskriberade).

För sexualbrott mot barn gäller den särskilda regeln att preskriptionstiden börjar räknas från det att barnet fyllt 18 år. På den punkten är alltså motionärerna redan tillgodosedda.

Frågan är då om samma regel ska gälla för alla slags brott mot barn, inte bara sexualbrott. Partistyrelsen har förståelse för den synpunkten ur ett barnrättsperspektiv, men anser dock att frågan behöver belysas ur flera perspektiv. Att preskription över huvud taget förekommer i straffrätten beror bland annat på att det oftast är oerhört svårt att få fram hållbar bevisning långt i efterhand. Den preventiva effekten av att lagföra ett brott är också tveksam om påföljden kommer många år efteråt.

Bland annat av dessa skäl anses det rimligt att rättsväsendet när det gäller gärningar som ligger långt tillbaka i tiden koncentrerar sig på att lagföra de allvarligaste brotten. Från denna huvudregel har det därefter gjorts ett undantag när det gäller sexualbrott mot barn eftersom just sexualbrott ofta skapar sådana skamkänslor och leder till sådana trauman att brottsoffret inte klarar av att berätta förrän långt i efterhand.

Partistyrelsen vill inte utesluta att det kan finnas ytterligare brottstyper där det är befogat att låta preskriptionen löpa från offrets artonårsdag, men på grund av bevissvårigheter m.m. är det inte meningsfullt att låta detta bli en generell regel för alla brott, från snatterier och uppåt. **Motion H24 föreslås därför anses besvarad.**

Motion H25 förespråkar en utökad preskriptionstid så att fler kan åtalas för grov kvinnofridskränkning. Partistyrelsen noterar – som motionären – att en hel del av de brott som ingår i grov kvinnofridskränkning och grov fridskränkning i dag hinner preskriberas innan åtal kan väckas. Landsmötet 2009 beslutade också att Folkpartiet liberalerna vill förlänga preskriptionstiden så att fler systematiska övergrepp mot närstående kan bedömas som fridskränkning. Mot ovanstående bakgrund föreslår partistyrelsen att landsmötet finner **motion H25 besvarad**.

Lagstiftningen om bidragsbrott tas upp i **motion H26**, där motionären föreslår att bidragsbrottslagstiftningen bör inarbetas i brottsbalkens bestämmelse om bedrägeri. Motionären menar att det är viktigt att motverka den form av brottslighet som utgörs av medvetet missbruk av våra trygghetssystem, men att en särskild brottsrubrik gör att respekten för den vanliga bedrägeribestämmelsen riskerar att uttunnas. Alla bedrägerier är mycket allvarliga och bör därför hanteras i en och samma bestämmelse, menar motionären.

Den 1 augusti 2007 infördes den särskilda bidragsbrottslagen, som har till syfte att minska omfattningen av felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. De summor som omsätts i våra trygghetssystem är av den omfattningen att även relativt små andelar felaktiga utbetalningar leder till att stora belopp av skattebetalarnas pengar hamnar i fel fickor. Det är alltid allvarligt när människor medvetet tillskansar sig ersättningar de inte har rätt till, och detta undergräver också tilltron till den gemensamt finansierade välfärden.

Ur socialliberal synpunkt är det viktigt att det finns effektiv lagstiftning mot bidragsbrott. Partistyrelsen anser därför att en lagstiftning mot bidragsbrott behövs för att motverka medvetet överutnyttjande och värna tilltron till våra trygghetssystem. På den punkten verkar partistyrelsen och motionären vara överens.

Frågan är då om bidragsbrott ska inkluderas i bedrägeribestämmelsen eller, som nu, regleras i en särskild lag. Det bör då observeras att bidragsbrottslagen innebar att det straffbelagda området utvidgades genom att grovt oaktsamma beteenden kriminaliserades. Detta skiljer sig från brottsbalkens bedrägeribestämmelse, som förutsätter uppsåt. Det är därför svårt att se nyttan i att lägga ihop två skilda brottstyper i ett

och samma lagrum. Tvärtom befarar partistyrelsen att detta skulle leda till att lagstiftningen blev svårare att begripa.

Att lägga ihop lagarna skulle möjligen vara befogat om syftet är att ha helt gemensamma uppsåtsbestämmelser. Konsekvenserna av att inkludera grov oaktsamhet i bedrägeribrottet är dock svåra att överblicka eftersom detta inte har utretts, och att gå åt motsatt håll och låta förbudet mot bidragsbrott omfatta endast uppsåtliga gärningar vore att förfela hela tanken med den nya lagen.

Specialbestämmelser för vissa typer av brott är inte heller något ovanligt. Förutom bedrägeribestämmelsen i brottsbalken finns exempelvis en helt separat skattebrottslag. Bidragsbrottslagen är en motsvarighet på trygghetssystemens område.

Partistyrelsen anser alltså att en särskild bidragsbrottslag behövs också i fortsättningen. Däremot är det viktigt att den nu gällande bestämmelsen följs upp och att tillämpningen fortsätter att förbättras. En del mindre allvarliga bidragsbrott skulle också kunna överflyttas från straffrätten till en hantering i annan ordning.

För att förenkla och effektivisera arbetet mot överutnyttjande föreslog en offentlig utredning (SOU 2011:3) i januari 2011 ett nytt system med administrativa sanktionsavgifter. Likaså har regeringen den 31 mars 2011 beslutat att tillsätta en statlig utredning om användning av straffrätt. Utredningen, som ska vara klar senast den 2 april 2013, ska föreslå alternativ till straffrätt på de områden där det finns andra sanktioner eller åtgärder som kan vara mer lämpliga. Beredningen av båda dessa utredningar bör ge ett viktigt underlag i de frågor som motionären tar upp.

Likaså bör myndigheternas arbete förbättras. Riksrevisionen har nyligen granskat insatserna i olika myndigheter och har i rapporten ”Vad blev det av de misstänkta bidragsbrotten?” (2011:20) kommit fram till att det finns mycket att göra för att förbättra styrningen av arbetet mot bidragsbrott och höja kunskapen ute i myndigheterna. Även Riksrevisionens synpunkter behöver beaktas för att förbättra arbetet mot fusk och överutnyttjande. Med hänvisning till detta föreslår partistyrelsen att **motion H26 anses besvarad.**

I **motion H27** yrkar motionären att det ska vara förbjudet att annonsera om försäljning av sexuella tjänster. Motionären anför bl.a. att det på internet är vanligt med fullt öppen annonsering med detaljerade prislistor över olika slags sexuella tjänster.

Partistyrelsen konstaterar liksom motionären att koppleri redan i dag är kriminaliserat. Denna bestämmelse kan användas också för att komma åt annonsering om försäljning av sexuella tjänster. En annan sak är att bevisföringen kan vara komplicerad och att det särskilt på internet kan vara svårt att identifiera annonsören. **Partistyrelsen föreslår att motion H27 anses besvarad.**

Barnpornografibrottet och dess förhållande till yttrandefriheten tas upp i **motion H28**, som uppmärksammar den omskrivna s.k. manga-domen. Den 30 juni 2010 fälldes en översättare av japanska manga-serier för innehav av barnpornografi, ringa brott. Det hade hos översättaren påträffats manga-serier där 51 seriebilder tolkades som sexuellt präglade avbildningar av minderåriga. Svea hovrätt fastställde den 28 januari 2011 tingsrättsdomen för 39 av bilderna. Målet är överklagat, men i början av september 2011 var det fortfarande oklart om Högsta domstolen beviljar prövningsrätt.

Förbudet mot barnpornografi återfinns i 16 kap. 10 a § brottsbalken, där det bl.a. står att den som innehar en pornografisk bild av barn döms för barnpornografibrott till fängelse i högst två år. Med barn avses, enligt paragrafens andra stycke, en person vars pubertetsutveckling inte är fullbordad eller som är under 18 år. Är pubertetsutvecklingen fullbordad gäller förbudet mot innehav av barnpornografi bara om det av bilden eller omständigheterna kring den framgår att den avbildade personen är under 18 år.

Barnpornografibrott avser skildringar i bild och omfattar bilder av alla slag, även tecknade. Det är detta som har ställts på sin spets i den aktuella domen, som avser innehav av manga-serier.

Termen manga kan för en västerlänning närmast beskrivas som japanska tecknade serier för barn och ungdomar, men också för vuxna. Dessa serier spänner över alla tänkbara ämnesområden, även erotiska, och har sina rötter i den äldre japanska kulturen. Teckningsstilen är förenklad och stiliserad. Det utmärkande för de karaktärer som avbildas är att deras ansiktsdrag är enkla, ofta ofullständiga, och att ögonen är stora.

Hovrätten konstaterar i sin fällande dom att några av serieteckningarna föreställer figurer med kattliknande öron och svansar. Andra saknar näsa eller mun. Hovrätten fastslår dock att samtliga bilder som omfattades av åtalet föreställer mänskliga varelser, att vissa av de seriefigurerna föreställer barn vars pubertetsutveckling inte har fullbordats samt att totalt 39 av dessa seriebilder ”ohöljt och utmanande skildrar barn på ett sätt som leder till slutsatsen att de haft som väsentligt ändamål att påverka betraktaren sexuellt”. Eftersom barnpornografibrottet också omfattar tecknade bilder anser hovrätten därför att serieöversättaren ska dömas för innehav av barnpornografi.

Författarna till **motion H28** menar att detta visar att lagstiftningen är felaktigt utformad. När barnpornografilagstiftningen inte gör skillnad på tecknade figurer och riktiga barn innebär det att fantasifigurer ges samma skydd som normalt endast verkliga personer åtnjuter. Motionärerna anser därför att det är dags att revidera lagen så att dess fokus hamnar på dem som verkligen behöver skyddas: de riktiga barnen.

Vidare menar motionärerna att det inkräktar på yttrandefriheten att kriminalisera fiktiva skildringar av ett brott som aldrig har ägt rum (exempelvis tecknade bilder föreställande fantasifigurer). Motionärerna anför som exempel att lagstiftningen betyder att det blir straffbart med fängelse att rita en teckning föreställande ett samlag mellan två påhittade sjuttonåringar, ett samlag som hade varit fullt lagligt om det hade skett i verkligheten. Motionärerna påpekar också att det i den avbildande konsten finns gott om målningar föreställande nakna barn, och anser att svenska domstolar inte borde tvingas ta ställning till om Nationalmuseum sprider barnpornografi genom att visa Carl Larssons ”Mammas och småflickornas rum” på nätet.

Sammanfattningsvis menar motionärerna att barnpornografi är en vidrig företeelse som måste bekämpas, men att lagstiftningen nu har utformats på ett så långtgående sätt att fantasifigurers rättigheter sätts före verkliga människors konstnärliga frihet. Barnpornografibrottet föreslås därför ändars så att tecknade bilder undantas från lagens definition av barnpornografi.

När partistyrelsen bedömer denna fråga vill den inledningsvis understryka att den inte vill ta ställning i den

enskilda frågan om den s.k. manga-domen. Domslutet har i skrivande stund inte trätt i laga kraft, och det är mycket viktigt att politiska partier avhåller sig från att försöka påverka domstolars rättsskipning.

Däremot behöver politiken förhålla sig till rättstillämpningen och, om så krävs, föreslå ändringar av lagen. Partistyrelsen avstår därför helt från att kommentera det enskilda rättsfallet, utan håller sig till den övergripande frågan: hur ska barnpornografilagen vara utformad för att fylla sitt syfte utan att krocka med den konstnärliga friheten?

Sexuella övergrepp mot barn är en av de grövsta tänkbara kränkningarna av barns rättigheter och den mänskliga värdigheten. Barnpornografi permanentar övergreppet genom att dokumentera det, och bidrar också till att sprida föreställningen att sexuella övergrepp är något acceptabelt. En effektiv lagstiftning mot barnpornografi är därför av stor vikt.

För liberaler finns det också andra värden som måste försvaras. I ett liberalt samhälle är tryckfriheten, yttrandefriheten och den konstnärliga friheten fundamental. Rätten att yttra sig tillkommer inte bara den som yttrar sig om sådant som är allmänt uppskattat eller som hör till debattens mittfåra. Lika viktigt är att yttrandefriheten ger rätt att framföra det som är kontroversiellt, stötande eller rentav sårande. Exempelvis är vuxenpornografi helt laglig i Sverige trots att många tar avstånd från den.

Yttrandefriheten är dock inte absolut, utan på vissa punkter har andra värden ansetts gå före, till exempel den enskildes rätt att skyddas mot förtal eller det allmännas rätt att hindra spioneri. För att markera samhällets avståndstagande mot barnpornografi har grundlagen utformats så att barnpornografibrott inte regleras i tryckfrihetsförordningen utan enbart i brottsbalken.

För att lagen ska vara rättssäker behöver den vara förutsägbar: alla ska ha en rimlig chans att på förhand räkna ut om ett visst handlande kommer att strida mot lagen eller ej. Barnpornografibrottet gäller som sagt alla bilder, men definitionen av vad som är ett barn bygger på att det finns en reellt existerande människa vars ålder och pubertetsutveckling ska bedömas. Vad motionärerna pekar på är att detta blir problematiskt när det handlar om en tecknad bild föreställande en fantasifigur.

Ur konstnärlig synpunkt blir denna fråga extra svår när det gäller seriemediet, eftersom det är mycket vanligt att tecknade serier föreställer figurer som agerar som människor men till det yttre liknar djur. Rocky är en hund – men läsaren ”vet” att det egentligen är en människa. Kajsa Anka är anka bara till namnet. Det är också vanskligt att en domstol ska ge sig in i resonemang om att fastställa fantasifigurers ålder.

Partistyrelsen har alltså förståelse för motionärernas resonemang. Barnpornografibrottet syftar till att skydda barns rättigheter – inte fantasifigurers.

Det är dock alltför tidigt att dra slutsatsen att lagen behöver ändras. Till att börja med måste det som sagt finnas en rättspraxis. Alla eventuella justeringar av lagen måste också analyseras mycket noggrant, eftersom risken är stor för icke avsedda effekter. Att exempelvis helt undanta teckningar från barnpornografibrottet skulle kunna riskera att öppna ett kryphål, eftersom det i moderna bildbehandlingsprogram går att manipulera foton så att de påminner om teckningar. En ändring av lagen som skulle innebära att faktiska avbildningar av övergrepp på barn efter tillräcklig bildbearbetning skulle kunna spridas och innehas lagligt vore enligt partistyrelsen helt oacceptabel.

Partistyrelsen anser att det är av stor vikt att noggrant följa rättsutvecklingen på detta område. Partistyrelsen är lika angelägen som motionärerna om att barnpornografilagstiftningen ska vara effektiv och samtidigt värna den konstnärliga friheten. Det är möjligt att en justering av lagstiftningen kan bli aktuell i framtiden, men detta är det i dagsläget för tidigt att yttra sig om. Varje eventuell justering måste också noggrant analyseras så att den inte urholkar lagens syfte – ett effektivt och heltäckande skydd mot barnpornografi. Med detta föreslår partistyrelsen att **motion H28 anses besvarad.**

I **motion H29** uppmärksammas frågan om vapenamnesti. Motionären framhåller att det finns alltför många skjutvapen, stiletter och laserpekare ute i samhället och menar att det är önskvärt att regelbundet genomföra vapenamnestier för att minska förekomsten av illegala vapen.

Partistyrelsen delar motionärens ståndpunkt. Illegala vapen är ett stort problem, och vapenamnesti har visat sig vara ett verksamhet medel för att minska antalet vapen som olagligt är i omlopp. Alliansregeringen genomförde en vapenamnesti under förra mandatperioden och är enig om att ytterligare en ska genomföras denna mandatperiod. Partistyrelsen ser gärna fler vapenamnestier och kan även tänka sig att detta görs regelbundet, även om det inte bör ske exakt på det sätt som motionären exemplifierar. Med den nyanseringen föreslår partistyrelsen att **motion H29 bifalls.**

Motion H30 tar upp problemet med att personer måste efterlysas därför att de avviker från häkten eller fängelser. Motionären pekar på att detta leder till resursslöseri t.ex. när domstolsförhandlingar måste ställas in, och vill att Folkpartiet verkar för att detta problem prioriteras.

Partistyrelsen instämmer i motionärens resonemang, men vill dock peka på att Folkpartiet har lagt fram en lång rad åtgärder för att minska problemet med rymningar från våra anstalter. Säkerheten på anstalterna har höjts och flera nya och säkrare häkten har uppförts. Under alliansregeringens tid vid makten har antalet rymningar också sjunkit. Fler åtgärder kan förstås inte uteslutas i framtiden för att ytterligare pressa ner antalet rymningar. **Motion H30 föreslås därmed anses besvarad.**

I **motion H31** föreslås ett förenklat rättegångsförfarande för att minska domstolarnas arbetsbörda. Exempelvis bör jourdomstolar inrättas där en polis tjänstgör som åklagare och domstolen utgörs av en eller högst två juristdomare. Likaså bör polisens möjlighet att utfärda ordningsbot utökas, menar motionären, som begär en utredning av dessa frågor (**yrkande 1**) och att resultatet överlämnas till justitiedepartementet (**yrkande 2**).

Partistyrelsen anser liksom motionären att domstolarnas arbete kan effektiviseras. Detta får dock aldrig drivas så långt så att rättssäkerheten urholkas. Exempelvis är den jourdomstol som finns i Stockholm en del av Stockholms tingsrätt, och följer givetvis de rättegångsregler som finns i rättegångsbalken och som gäller för alla domstolar. Folkpartiet ser gärna fler jourdomstolar men anser inte att åklagarens och polisens roller bör blandas ihop.

Däremot finns det säkert effektiviseringar att vinna på att låta polisen kunna utfärda ordningsbot i fler fall. Den utredning av påföljdssystemet som regeringen beslutat om 2009 ska bland annat föreslå hur domstolarna ska välja påföljd för brott och vilket innehåll de olika påföljderna ska ha och undersöka om det går att utveckla nya inslag i påföljdssystemet. I detta sammanhang är det inte osannolikt att syste-

met med ordningsbot som alternativ till domstolsförhandling kommer att utredas. Partistyrelsen anser att påföljdsutredningens betänkande (som ska redovisas senast den 31 maj 2012) bör inväntas och föreslår därför att **motion H31 anses besvarad**.

Polisens möjlighet att använda provokativa metoder uppmärksammas i **motion H32**, som vill att landsmötet uttalar bl.a. att Folkpartiet motsätter sig de förslag om provokativa åtgärder som polismetodutredningen presenterade i december 2010 (**yrkande 1**) och att Folkpartiet därför ska verka för att dessa utredningsförslag inte blir verklighet (**yrkande 2**).

Svensk polis och tull har möjlighet att vidta så kallade provokativa åtgärder. Detta har debatterats länge och är ett komplicerat ämne, både praktiskt och principiellt. Förenklat brukar gällande rätt beskrivas som att brottsprovokation är olaglig medan bevisprovokation är tillåten. Med brottsprovokation menas då att polisen förmår någon att begå en brottslig handling, medan ordet bevisprovokation syftar på att polisen förmår någon att göra eller säga något som kan användas som bevisning kring ett redan begånget brott.

Teoretiskt sett är denna gränsdragning tydlig, men i praktiken har den varit mycket svår att tillämpa. Det finns inte heller någon lagstiftning om provokativa åtgärder i svensk rätt, vilket i sig är en brist eftersom det försvårar förutsägbarheten.

Provokativa åtgärder har framför allt använts vid misstanke om grova narkotikabrott eller grov narkotikasmuggling och har riktat sig mot den grova organiserade brottsligheten. I dessa fall har provokativa åtgärder i många fall lett till stora beslag. Andra situationer där det förekommit provokativa åtgärder är i samband med stora konststölder, t.ex. rånet mot Nationalmuseum 2000 där målningar av Renoir och Rembrandt tillgreps. De provokativa åtgärderna ledde i det fallet till att målningar värda hundratals miljoner kronor har kunnat återställas till Nationalmuseum.

Provokativa åtgärder förekommer regelmässigt också i andra länder, och det finns en utvecklad praxis i Europadomstolen.

Partistyrelsen noterar att det i motionen förefaller finnas en begreppssammanblandning. Det talas ömsom om brottsprovokation, ömsom om provokativa åtgärder, som om dessa begrepp vore synonyma. Så är inte fallet. Partistyrelsen är enig med motionären om att det inte är önskvärt att tillåta ren brottsprovokation i bemärkelsen att rättsväsendet skulle locka personer att begå brott och sedan lagföra dem för just detta brott. Men det finns andra former av provokativa åtgärder som är förenliga med rättsstatliga principer, till exempel att locka en narkotikalangare att försäga sig när det gäller sin verksamhet och därmed få fram bevisning kring en pågående langning.

Partistyrelsen anser att vi behöver en detaljreglering i lag av polisens möjlighet att använda provokativa åtgärder – inte minst för rättssäkerhetens skull. Polismetodutredningens förslag (SOU 2010:103) går ut på att införa en generell lagreglering av i vilka fall som en provokativ åtgärd är tillåten och hur den i så fall ska beslutas, samt en generell straffrihetsregel för dessa fall. Den föreslagna regleringen strävar alltså efter att lösa det svåra gränsdragningsproblemet mellan brotts- och bevisprovokation genom att i stället slå fast att ingen ska kunna lagföras för handlingar som han eller hon har förmåtts att begå genom en särskild provokativ åtgärd.

Polismetodutredningens förslag är fortfarande under beredning, och partistyrelsen vill därför inte binda sig till exakt den modellen. Däremot anser partistyrelsen i motsats till motionärerna att en tydlig lagreglering skulle stärka rättssäkerheten och att vissa former av provokativa åtgärder liksom i dag behöver få finnas. **Motion H32 föreslås därför avslås**.

Även i **motion H33** och **motion H34 yrkande 1** uppmärksammas en fråga om polisens arbetsmetoder, i detta fall EU:s datalagringsdirektiv som ålägger medlemsstaterna att införa lagstiftning om att teleoperatörer ska spara trafikuppgifter om telefonsamtal och datatrafik i minst 6 och högst 24 månader. Syftet med direktivet är att ge rättsväsendet möjlighet att ta del av dessa trafikuppgifter om det är nödvändigt i en brottsutredning. Trafikuppgifter handlar inte om innehållet i ett samtal eller uppgifter om vilka webbsidor som besökts, utan består i uppgifter om vilka telefonnummer som blivit uppringda, mellan vilka tidpunkter en dator varit uppkopplad mot nätet etc. Regeringen har lagt fram ett lagförslag om att införa datalagringsdirektivet i Sverige. Förslaget är nu vilande i riksdagen och behandlas på nytt 2012.

Motionärerna bakom **motion H33** menar att EU:s datalagringsdirektiv inte bör införas i Sverige (**yrkande 2**) och att det bör reformeras till att bli mindre integritetskränkande (**yrkande 1**). I motionen anförs att det är orimligt att människor inte kan ringa samtal eller använda nätet utan risk för att myndigheterna vet vem de kommunicerar med. Motionärerna menar att direktivet kränker den personliga integriteten i alldeles för hög utsträckning och att ett gott syfte – brottsbekämpning – här har lett till ett förslag som går för långt. I motionen sägs också att Sverige som EU-medlem inte kan vänta hur länge som helst med att införa direktivet, men att Folkpartiet tydligt bör uttala att vi inte gillar direktivet och att det bör omarbetas i grunden. I **motion H34 yrkande 1** anförs, med stöd i liknande argumentation, att Folkpartiet bör verka för att datalagringsdirektivet rivs upp och omförhandlas.

Partistyrelsen anser att frågan om datalagringsdirektivet är mycket viktig, eftersom det måste göras en noggrann avvägning mellan två intressen som delvis krockar.

I en demokratisk rättstat har individen rätt till skydd för sin privata integritet. Samtidigt måste ett samhälle också kunna ingripa mot grov brottslighet, och i kampen mot brott blir det ibland nödvändigt att göra mer eller mindre långtgående intrång i integriteten: husrannsakan, telefonavlyssning och fängelsestraff. Dock måste integritetsintrånget stå i proportion till hur allvarligt brottet är.

I detta sammanhang är det viktigt att fastslå att lagring av trafikuppgifter inte är något nytt. I brottsutredningar är ofta trafikuppgifter om telefoni eller Internetanvändning mycket värdefulla, och tele- och Internetföretag har länge sparat sina kunders trafikuppgifter för att använda som underlag för fakturor. Det nya med direktivet är att det införs en gemensam lagstiftning i Europa om hur länge företagen får spara sådana uppgifter. Därefter måste de slängas.

Redan i dag kan svenska brottsbekämpande myndigheter begära ut trafikuppgifter enligt 6 kap. 22 § lagen om elektronisk kommunikation. Dock är denna åtgärd bara tillåten vid utredning av verkligt grova brott – närmare bestämt måste det vara fråga om brott (eller anstiftan eller medhjälp till brott) för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än minst två års fängelse. Exempel på sådana brott är mord, människorov, människohandel, våldtäkt, grovt narkotikabrott, grov narkotikasmuggling samt terroristbrott.

Det finns också en möjlighet att bedriva hemlig teleövervakning med stöd av rättegångsbalken (27 kap. 19–21 §§) för vissa andra brott, främst brott som renderar minst sex månaders fängelse. Villkoren är dock mycket stränga för att när detta ska ske: åtgärden måste beslutas av domstol, åtgärden måste vara av synnerlig vikt för utredningen och det måste finnas en skäligen misstänkt person.

Det som EU-direktivet innebär är alltså en regel om att trafikuppgifterna måste sparas en viss tid, men däremot ändras inga regler om när de får lov att lämnas ut till de brottsbekämpande myndigheterna.

Regeringen har därför valt att behandla frågan om datalagringsdirektivet tillsammans med frågan om i vilka sammanhang rättsväsendets myndigheter ska ha åtkomst till uppgifterna. För att minimera risken för att den personliga integriteten påverkas har regeringen lagt sig på den minsta tillåtna lagringstiden (sex månader) och att trafikuppgifterna liksom i dag ska sparas hos operatörerna själva. Det är sedan bara i konkreta brottsutredningar som det kan bli aktuellt att begära utlämning av enskilda trafikuppgifter.

Folkpartiet har hela tiden varit i princip positivt till direktivet, men vi har också drivit på för att det måste genomföras på ett så rättssäkert sätt som möjligt. Vi har därför medvetet låtit införandet i Sverige ta längre tid än tillåtet därför att vi eftersträvat grundligast möjliga genomlysning av rättsäkerhets- och integritetsfrågorna.

Partistyrelsen anser att det lagförslag som nu är vilande i riksdagen är ett välavvägt sätt att hantera en fråga med många svåra intressekonflikter. Polisen behöver ibland få veta vilka samtal som brottsmisstänkta ringt – men den som inte är misstänkt för brott ska inte få sina samtalsuppgifter utlämnade till polisen.

Detta betyder givetvis inte att det grundläggande EU-direktivet är perfekt. Tvärtom har EU-kommissionen under Cecilia Malmströms ledning pekat på att det finns en hel del att åstadkomma för att öka rättssäkerheten, bland annat genom att stärka regelverket för i vilka sammanhang utlämnande av trafikuppgifter kan tillåtas. Partistyrelsen ser positivt på detta och anser att det är viktigt att Folkpartiet är pådrivande för att stärka integritetsskyddet i europeisk lagstiftning – inklusive lagstiftning om lagring av trafikuppgifter. EU:s datalagringsdirektiv bör alltså reformeras så att integritetsskyddet kommer upp i nivå med den lagstiftning på svensk nivå som Folkpartiet ställt sig bakom.

Vad som bör noteras är att de frågor som nu aktualiseras på europeisk nivå i huvudsak är just de frågor som varit centrala i utarbetandet av det svenska lagförslaget, nämligen att reglerna om datalagring omgärdas av tydliga regelverk om i vilka sammanhang som lagrade uppgifter får lämnas ut. En förbättring av lagstiftningen på europeisk nivå så att den kommer i paritet med rättssäkerhetsgarantierna i det svenska lagförslaget kan alltså inte användas som argument för att ytterligare fördröja införandet av samma lagförslag. Med detta föreslår partistyrelsen att **motion H33 yrkande 1 anses besvarat, medan motion H33 yrkande 2 och motion H34 yrkande 1 avslås.**

I **motion H35** föreslås en skärpt lagstiftning mot jäv på grund av medlemskap i slutna sällskap, till exempel när en domare är med i ett ordenssällskap. Partistyrelsen konstaterar att gällande lagstiftning om jäv är generell och att den också täcker sådana situationer där exempelvis vänskapsband via en förening eller ett ordenssällskap gör att jäv kan ifrågasättas. Det motionären efterlyser torde därför redan vara tillgodosett. **Motion H35 föreslås därmed anses besvarad.**

I **motion H36** vill motionären att landsmötet uttalar att ingen borde diskvalificeras från politiska uppdrag som följd av brott som ägt rum på fritiden. I motionen argumenteras för varför en politiker bör få behålla sina uppdrag även om han eller hon begått brott på fritiden. Motionären för fram att brott begångna på fritiden knappast med automatik innebär att den politik som förs är dålig. Det vore bra, menar motionären, att erkänna att politiker i likhet med genomsnittssvensken har både bra och dåliga sidor.

Partistyrelsen vill framhålla att ingen människa ska vara för evigt utestängd från samhällsgemenskapen på grund av ett brott man sonat. Det viktiga är att den individ som söker andras förtroende för ett politiskt uppdrag, kan stå för sina tidigare gärningar och med gott samvete agera som normbildare och lagstiftare. Det kräver att den som innehar politiska förtroendeuppdrag visar en hög samhällsmoral. Folkpartiet har av det skälet beslutat om särskilda etiska regler, som både folkvalda företrädare, anställda och förtroendevalda inom organisationen är ålagda att följa.

Vad motionären beskriver är dock en helt annan attityd till personer som begår brott under det att de innehar ett uppdrag. De exempel som ges inkluderar grova brott och överträdelser som kränker andra människor. Partistyrelsen kan inte förlika sig med att dessa gärningar skulle vara förenliga med de krav på samhällsmoral som rimligen bör ställas på politiskt förtroendevalda. Partistyrelsen föreslår därmed att **motion H36 avslås.**

I motion H37 föreslås en rad förändringar gällande rättsväsendet, varav många står i konflikt med grundläggande liberala värderingar om rättssäkerhet. Partistyrelsen avstår från att i detta sammanhang utveckla argumenten på varje enskild punkt utan hänvisar i huvudsak till vad som anförs på andra ställen i detta avsnitt. Partistyrelsen föreslår mot denna bakgrund att **yrkande 1–5 avslås och yrkande 6–10 anses besvarade.**

I en motion anförs att många lagar är så gamla att språket är obegripligt, och därför vill motionärerna i **motion H38** att landsmötet beslutar att se positivt på att modernisera gamla uttryck/texter i lagar. Partistyrelsen delar uppfattningen att ett gammalmodigt och svårbegripligt språk, i den mån det är möjligt, bör undvikas i lagtexter. Inom regeringskansliets finns det riktlinjer för författningsarbetet bl.a. för att ta fram text till propositioner. Där finns också riktlinjer och handböcker rörande just språkliga frågor. Som ett exempel kan nämnas boken ”Svarta listan”, som listar svåra och gammalmodiga ord och fraser som kan ersättas i författningsspråket. Svarta listan har varit ett viktigt redskap i arbetet med att modernisera ord och fraser i författningarna alltsedan den gavs ut första gången 1988. Partistyrelsen tycker att det är bra att det finns sådana riktlinjer och stöd som syftar till att förenkla och förbättra språket. Partistyrelsen föreslår därmed att **motion H38 bör anses besvarad**.

Två motioner tar upp frågor om skuldsättning. I **motion H39** yrkas på en reformerad skuldsaneringslag så att skuldsanering blir aktuell om skulderna inte kan betalas inom fem års tid (**yrkande 1**) och att skuldsaneringsperioden ska förkortas till tre år (**yrkande 2**). Motionärerna anser att det ger samhällsekonomiska vinster att hjälpa överskuldsatta tillbaka till ett normalt fungerande liv och påpekar också att Sverige har bland de strängaste reglerna för skuldsanering

i västvärlden. Vidare anser motionärerna att det inte finns något vetenskapligt stöd för invändningen att betalningsmoralen skulle försämras om lagstiftningen ändras.

Partistyrelsen instämmer i motionärernas resonemang. Det är viktigt att hopplöst överskuldsatta har en chans att komma tillbaka till en normal tillvaro, och den svenska skuldsaneringslagen behöver reformeras. På regeringens uppdrag har Folkpartiets riksdagsledamot Jan Ertsborn lett en särskild utredning av denna lagstiftning, och utredningens slutbetänkande (SOU 2008:82) innehåller bland annat just de förslag som motionärerna lyfter fram. Förslagen har också bemötts positivt i remissbehandlingen. De delar av utredningens förslag som gäller skuldsanering för företagare har nu genomförts, och det är Folkpartiets åsikt att även de i motionen berörda förslagen bör bli verklighet. **Motion H39 föreslås därför bifallas.**

I **motion H40** föreslås att Kronofogdemyndighetens uppdrag ändras så att kronofogden bara får driva in skulder för det allmännas räkning. Motionären anser att det är fel att också privata fordringsägare kan vända sig till kronofogden, och pekar på att många människor har hamnat i en skuldfälla på grund av privat långivning. Om kronofogden slutade att driva in privata fordringar skulle detta, enligt motionären, leda till större noggrannhet i långivningen.

Partistyrelsen delar inte motionärens förslag. Det bör inledningsvis noteras att Kronofogdemyndigheten i dag är en neutral verkställighetsmyndighet dit såväl privata som offentliga fordringsägare kan vända sig. Kronofogden är alltså inte företrädare för det allmänna i rollen som fordringsägare. Varje samhälle behöver någon form av indrivningsfunktion för skulder, och att undanhålla privata fordringsägare möjligheten att vända sig till kronofogden skulle bara skapa ett större spelrum för andra. Det är känt att det i indrivningsbranschen finns problem med oseriösa aktörer som driver in skulder på ett pockande eller direkt hotfullt sätt. Att försämra indrivningsmöjligheterna skulle också riskera att skapa en allmänt sämre fungerande kreditmarknad. Det finns alltså flera nackdelar med motionärens förslag, och partistyrelsen anser att problemet med överskuldsättning hanteras mycket bättre genom att reformera skuldsaneringslagstiftningen. Partistyrelsen föreslår därför att **motion H40 avslås.**

Familjerätt, arvsrätt m.m.

Motion H41–H54

Två motioner tar upp frågan om civiläktenskap. I Sverige kan ett juridiskt giltigt äktenskap ingås antingen inför en borgerlig vigselförrättare eller i form av en religiös vigselakt i något trossamfund som beviljats vigselrätt. I **motion H41** och **H42** yrkas att Sverige övergår till ett system med obligatoriskt civiläktenskap, det vill säga att samfundens vigselrätt avskaffas. I **motion H41** anförs att detta bidrar till att hålla isär politik och religion och klargör att äktenskapets teologiska innebörd får överlåtas till kyrkor och samfund. **Motion H42** menar vidare att staten för att upprätthålla sin religiösa neutralitet inte bör delegera vigselrätt till vissa samfund, eftersom detta blir diskriminerande mot andra samfund som av någon anledning inte får vigselrätt. Därutöver framhålls att trossamfundens vigselrätt är en förlängning av den förlegade synen på kyrkan som en statens lydiga tjänare.

Frågan om civiläktenskap har behandlats vid flera landsmöten på senare år, senast år 2009. Partistyrelsen vill då liksom nu betona att äktenskapet i juridisk mening redan i dag är rent civilrättsligt. Äktenskapets juridiska innebörd är densamma oavsett om det ingås inför en myndighetsföreträdare eller i ett trossamfund, och äktenskapsbalken är inte i något avseende baserad på ställningstaganden till förmån för den ena eller andra religiösa traditionen. Det är, kort sagt, staten och inte trossamfunden som definierar äktenskapets juridiska innebörd.

Vigselrätt för trossamfund beviljas av staten, efter ansökan, då samfundens vigselordning uppfyller alla de formella krav som uppställs på en juridiskt giltig vigsel. Till skillnad mot vad som anförs i **motion H42** anser inte partistyrelsen att detta innebär någon diskriminering av de trossamfund som inte har vigselrätt. Det hör till saken att det givetvis också är frivilligt för trossamfund att ansöka om vigselrätt, och det finns samfund som självmant avstår från den.

Det nuvarande systemet med valfrihet mellan vigsel inom trossamfund och borgerlig vigsel, som har funnits under mycket lång tid, har en stark folklig förankring. Det framgår inte minst av att ett stort antal par väljer att ingå äktenskap genom vigsel i samfund. Trossamfundens vigselrätt är också något som för det enskilda paret innebär en praktisk förenkling. De par som vill gifta sig borgerligt gör det och de som vill gifta sig inom ett trossamfund kan göra det, utan att också behöva gifta sig borgerligt.

I samband med 2009 års liberala reform av äktenskapsbalken, som möjliggjorde för personer av samma kön att ingå äktenskap, förekom en livlig debatt där det ifrågasattes om denna reform inte skulle innebära en kränkning av religionsfriheten för de samfund som inte accepterar religiösa vigselakter mellan personer av samma kön. Partistyrelsen vill därför tydliggöra att ett samfund som erhåller vigselrätt får den hel och odelad och att det sedan är den enskilde prästen, pastorn, rabbinen eller imamen som tillämpar den efter eget förstånd och samvete. Civila myndigheter har vigselplikt, men inte samfunden – de har vigselrätt utan något tvång att förrätta vigslar. Utvecklingen visar också att vissa trossamfund (däribland Svenska kyrkan, vissa missionsförsamlingar samt judiska församlingen i Stockholm) numera genomför vigslar mellan personer av samma kön utan att detta innebär att andra trossamfund tvingas att göra detsamma.

Partistyrelsen anser med detta att möjligheten att välja mellan vigsel inom trossamfund och borgerlig vigsel fungerar väl och bör behållas. Partistyrelsen föreslår att **motionerna H41 och H42 bör avslås**.

Två motioner tar upp olika aspekter på lagstiftningen om assisterad befruktning. I **motion H44** föreslås att Sverige ska tillåta embryodonation, det vill säga assisterad befruktning av ett donerat ägg som befruktats av sädesceller från en donator. Vid embryodonation finns alltså inget genetiskt band mellan å ena sidan barnet och å andra sidan modern och moderns eventuella partner. Enligt gällande svensk lag får antingen ägget eller sädescellerna komma från en donator men inte bådadera. Motionärerna argumenterar för att många svenska barnlösa par skulle kunna bli hjälpta om embryodonation tillåts eftersom det ofta blir över befruktade ägg från provrörsbefruktningar. Embryodonation är redan tillåtet i många andra europeiska länder, bland annat Finland,

Frankrike och Nederländerna. Samma fråga tas också upp i **motion H43 yrkande 6**, där det yrkas på en utredning om embryodonation.

I **yrkande 5** i samma motion begärs att Folkpartiet fortsätter att arbeta för en utredning om trygghet och skydd av barn som fötts efter värdmoderskap (surrogatmoderskap) och om värdmödrars (surrogatmödrars) trygghet, samt att Folkpartiet med kraft fortsätter att arbeta för att ensamstående kvinnor får tillgång till insemination och provrörsbefruktning (**yrkande 3**). Vidare begärs att Folkpartiet arbetar för att båda kvinnorna i ett lesbiskt parförhållande ska kunna få tillgång till insemination (**yrkande 2**) samt att provrörsbefruktning och insemination av heterosexuella och lesbiska par erbjuds på lika villkor över hela landet (**yrkande 1)**. Slutligen yrkas att Folkpartiet arbetar för ett förverkligande av rätten för barn tillkomna genom insemination att söka sitt biologiska ursprung (**yrkande 4**).

Partistyrelsen vill först och främst understryka att assisterad befruktning har stor betydelse för ofrivilligt barnlösa. Nästan 3 procent av alla barn som föds i Sverige har kommit till världen genom assisterad befruktning.

Den liberala utgångspunkten är att den enskilde individen ska ha så stor makt som möjligt över sin egen kropp. Det finns bara ett giltigt argument för lagreglering av assisterad befruktning, och det är för att säkerställa att den inte används för att sätta barn till världen under former som för det blivande barnet skulle innebära oacceptabla risker. I sådana situationer är det försvarbart att dra upp gränser – i övrigt ska staten förhålla sig neutral.

Äggdonation är tillåtet i Sverige sedan 2003, men inte embryodonation. I båda fallet kommer ägget från en donator, men vid embryodonation är även sädescellerna donerade. Äggdonation innebär en något förhöjd risk under graviditeten eftersom det befruktade ägget är genetiskt annorlunda modern, men denna risk hänger i sin tur ihop med andra faktorer som egentligen inte har med själva befruktningstekniken att göra. Exempelvis är kvinnor som blivit mödrar genom assisterad befruktning ofta något äldre än andra mödrar. Partistyrelsen håller med motionärerna om att det ur detta perspektiv kan te sig ologiskt att tillåta äggdonation men inte embryodonation. Innan ett sådant steg tas är det dock viktigt att frågan analyseras noggrant också ur andra perspektiv, till exempel psykologiskt. Partistyrelsen anser att frågan om embryodonation bör utredas och yrkar alltså att **motion H43 yrkande 6 bifalls och att motion H44 anses besvarad**.

Frågan om surrogatmoderskap (värdmoderskap) har på senare år diskuterats allt mer, och ämnet har också behandlats på landsmötena 2007 och 2009. Surrogatmoderskap innebär att en kvinna åtar sig att ta emot ett befruktat ägg och bära fostret fram till födseln, utan att för den skull räknas som barnets juridiska mor. Förenklat uttryckt är surrogatmodern gravid med någon annans barn. Surrogatmoderskap tillåts inte i Sverige men i vissa andra länder, däribland Storbritannien, Indien, Ukraina och de flesta delstater i USA. Det blir allt vanligare att svenskar blir föräldrar genom att anlita surrogatmödrar i andra länder.

Partistyrelsen anser nu liksom 2009 att frågan om surrogatmoderskap/värdmoderskap är komplicerad och rymmer många etiska ställningstaganden. Partistyrelsen anser inte att det finns några bärande argument för att förändra den princip i föräldrabalken som uttrycker att den som föder ett barn per definition också är barnets rättsliga mor. Surrogatmoderskap innebär alltid att den gravida kvinnan avtalar bort rätten att vara mor till det barn som hon ska föda, vilket är en långtgående förändring av familjerätten. Partistyrelsen är därför inte beredd att förorda en utredning om att tillåta surrogatmoderskap i Sverige.

Däremot finns det ett antal barn i Sverige som kommit till världen med hjälp av en surrogatmamma eftersom människor vänder sig utomlands för att få hjälp. Det är viktigt att öka kunskapen om dessa barns situation, samt om surrogatmödrars situation i olika länder såväl ekonomiskt som socialt och psykologiskt.

Det är också angeläget att se över svensk lagstiftning för att garantera att de barn som kommit till världen genom surrogatmoderskap inte hamnar i en juridiskt utsatt situation enbart på grund av att surrogatmoderskap inte är tillåtet i vårt land. Att surrogatmoderskap tillåts i andra länder är i sig inget argument vare sig för eller emot att tillåta det också i Sverige, men däremot har vi ett ansvar för att se till att alla barn som växer upp i Sverige får göra det under så trygga omständigheter som möjligt oavsett hur barnen kommit till världen. Partistyrelsen föreslår därför att **motion H43 yrkande 5 bifalls.**

Förmågan att ge ett barn kärlek, trygghet, omsorg och respekt sitter inte i en persons sexuella läggning, kön eller partnerrelation utan i individens individuella förmåga att vara en bra förälder. Svensk lagstiftning när det gäller vem som har rätt att bli förälder är dock inte konsekvent. Både ensamstående och par har möjlighet att prövas som adoptivföräldrar, men ensamstående tillåts däremot inte att bli föräldrar genom assisterad befruktning vid klinik i Sverige. Denna inskränkning saknar saklig grund – planerade, önskade och älskade barn kan givetvis få en bra uppväxt med en singelförälder. Folkpartiet tog vid landsmötet 2007 ställning för att ensamstående bör få möjlighet till assisterad befruktning, och partiet arbetar också för att denna lagändring ska genomföras. Partistyrelsen anser att det är angeläget att detta arbete fortsätter. Folkpartiets mål bör alltså vara att det inom allianssamarbetet uppnås en överenskommelse som möjliggör alla kvinnor oavsett relationsstatus – alltså även ensamstående – att få tillgång till assisterad befruktning. **Motion H43 yrkande 3 bör därför bifallas.**

Varje landsting/region fastställer själv sitt regelverk för insemination och assisterad befruktning, inklusive hur många inseminationsförsök som görs. Partistyrelsen konstaterar att dessa regler skiljer sig åt mellan landstingen, men detta är också fallet med många andra regler inom hälso- och sjukvården. Det är alltså inget principiellt fel i att avgifter m.m. kan skilja sig åt inom landet. Däremot är det angeläget att reglerna fungerar på ett icke-diskriminerande sätt och att lesbiska och bisexuella kvinnor inte särbehandlas på grund av sin sexuella läggning. I detta sammanhang vill partistyrelsen också notera att diskrimineringslagen, som infördes 2009 på initiativ av Nyamko Sabuni, förbjuder diskriminering på grund av sexuell läggning inom hälso- och sjukvården och annan medicinsk verksamhet. Sådana regler kan alltså prövas rättsligt och även anmälas till Diskrimineringsombudsmannen.

Partistyrelsen har i likhet med motionärerna noterat att vissa landsting endast erbjuder assisterad befruktning åt den ena kvinnan i ett lesbiskt parförhållande. Om den kvinnan inte lyckas bli gravid blir det då omöjligt att låta den andra kvinnan försöka i stället. Partistyrelsen instämmer med motionärerna i att detta är problematiskt, och konsta-

terar att detta torde få sin lösning med det ovannämnda förslaget om att alla kvinnor oavsett relationsstatus får tillgång till assisterad befruktning. Partistyrelsen föreslår således att **motion H43 yrkande 1 anses besvarat och att motion H43 yrkande 2 bifalls.**

Enligt svensk lagstiftning är det inte tillåtet att donera ägg eller sädesceller anonymt, och barnet har i vuxen ålder rätt att få information om sitt biologiska ursprung. Partistyrelsen instämmer med motionärerna i att det är angeläget att barnen också i praktiken får möjlighet att ta tillvara denna rätt, men vill samtidigt peka på de praktiska svårigheterna. Om barnet har två föräldrar av olika kön kan ju dessa välja att hemlighålla för barnet att det kommit till världen genom donatorbefruktning. Det är rimligt att föräldrarna erbjuds stöd och råd, till exempel vis barnavårdscentralerna, så att det blir mindre dramatiskt att berätta för barnet när situationen är den rätta, men det är också viktigt att detta sker på ett sätt som respekterar föräldraansvaret. Partistyrelsen vill med detta föreslå att **motion H43 yrkande 4 anses besvarat**.

I **motion H45** uppmärksammas lagstiftningen om så kallad positiv faderskapstalan, det vill säga att en man ska kunna få väcka talan om att bli erkänd som far. Enligt gällande lag gäller så kallad faderskapspresumtion för män som är gifta med kvinnor, medan barn till ogifta föräldrar får faderskapet fastställt genom bekräftelse eller utredning från socialtjänsten. Den som antecknats som far kan sedan väcka talan om att få faderskapet upphävt om det framkommer särskilda omständigheter. Någon motsvarande rätt att, mot moderns vilja, väcka talan om att få bli erkänd som ett barns far föreligger däremot inte.

Partistyrelsen delar motionärens uppfattning vad gäller vikten av att ingen felaktigt förklaras vara far till ett barn. Att faderskapet blir riktigt fastställt måste givetvis anses ligga i såväl barnets som moderns och den utpekade faderns intresse. Reglerna om faderskapstalan har varit oförändrade under mycket lång tid, och kan sägas uttrycka en syn på faderskapet där det i vissa lägen anses viktigare för en man att få slippa ett felaktigt fastställt faderskap än att få erkännas som rättmätig far till ett barn. Det finns situationer där det måste anses otillfredsställande att en man inte kan få sitt faderskap till ett barn fastställt. Samtidigt är detta en svår fråga där varje förändring måste övervägas noggrant. Ett faderskapsmål leder alltid till närgångna undersökningar som djupt påverkar integriteten även för barnets mor och för barnet självt. Om rätten till positiv faderskapstalan stärks kan det som motionären nämner också missbrukas, till exempel av en man som i rent förföljelsesyfte kräver att en kvinna och hennes barn ska genomgå dna-prov.

I sammanhanget bör också nämnas att det finns andra frågor om faderskap som också bör belysas. Folkpartiet har exempelvis i riksdagen arbetat för en översyn av möjligheten för en avliden mans änka att väcka talan om ogiltigförklaring av faderskapsbekräftelse, samt förenklade regler för bekräftelse av faderskap för ogifta föräldrar. Det vore alltså värdefullt om regelverket om faderskapsärenden blir föremål för en förutsättningslös utredning. Med detta yrkar partistyrelsen att **motion H45 anses besvarad.**

I **motion H46** föreslås en ny inriktning på familjelagstiftningen, som enligt motionären borde bygga mindre på färdiga samlevnadsmodeller och mer på avtalsfrihet mellan parterna. Detta skulle leda till bättre värdeneutralitet och juridiskt stöd för alla de olika familjeformer som finns i dagens samhälle, menar motionären. Som exempel på tänkbara förändringar pekas på möjligheten att låta ett barn ha fler än två vårdnadshavare samt att surrogatmoderskap skulle kunna tillåtas.

Partistyrelsen är helt enig med motionären om att ett liberalt samhälle inte ska betygsätta vuxna människors fritt valda relationer. Det är en viktig framgång att vårt samhälle under de senaste generationerna har frigjort sig från många förtryckande normer som hindrat människor från att forma sitt privatliv på det sätt de själva önskar. I dag är det inte längre något skamligt att vara ogift eller ensamstående förälder, det anses inte märkligt att människor lever i långvariga samboförhållanden utan att någonsin gifta sig och kärleksrelationer mellan människor av samma kön har samma juridiska erkännande som kärlek mellan människor av olika kön. Detta värderingsskifte och denna modernisering av lagstiftningen är en liberal frihetsrevolution.

Att familjelagstiftningen ska vara värdeneutral i förhållande till mångfalden av frivilligt valda relationer leder dock inte nödvändigtvis till att den helt ska byggas på avtalsfrihet eller att den ska avstå från att skydda en svagare part. Tvärtom. En viktig aspekt är att familjelagstiftningen ska ta hänsyn till den svagare partens intressen, särskilt barnens, eftersom dessa under uppväxten inte kan föra sin egen talan gentemot föräldrarna. Ett starkt juridiskt skydd för barnets intressen är därför av stor betydelse. Detta ansvar för en svagare parts intressen måste väga tyngre än att ordna vuxna människors praktiska eller juridiska problem i olika samlevnadskonstellationer, när familjerätten utformas.

Av den orsaken anser partistyrelsen att föräldrabalken visserligen måste ta hänsyn till att barnfamiljer kan se ut på många olika sätt, men att det dock vore olyckligt om lagen gick så långt i riktning mot avtalsfrihet att det i praktiken skulle bli valbart att bli juridisk förälder eller ej. Partistyrelsen anser att det skulle leda till ökad otrygghet för barnen om den biologiske föräldern skulle kunna avstå från föräldraskapet enbart på grund av bristande vilja. Att vara förälder är inget som lättvindigt kan väljas bort, utan det är normalt ett livslångt åtagande.

Vad gäller antalet vårdnadshavare anser partistyrelsen att frågan är komplicerad. Förvisso finns det många barn som växer upp med fler än två vuxna som tar föräldraansvar – det kan till exempel handla om barn till frånskilda föräldrar eller om barn i så kallade regnbågsfamiljer. Med vårdnadshavarrollen följer också rätten att vara medbeslutande i många frågor som rör barnets fostran och uppväxt. Så länge alla vuxna runt barnet är sams skulle det sannolikt i vissa fall kunna vara till fördel för barnet att ha fler än två vårdnadshavare, men risken för konflikter skulle å andra sidan bli mycket större när vårdnadshavarna drar åt olika håll. En beklaglig sanning är att det finns få konflikter inför domstol som är mer infekterade och skadliga för barnet än vårdnadstvister. Risken för sådana konflikter skulle öka exponentiellt med antalet vårdnadshavare. Partistyrelsen ställer sig därför negativ till tanken att öppna för fler än två vårdnadshavare.

Det rättsliga reformarbetet på familjelagstiftningens område ska givetvis bygga på respekt för och erkännande av att det finns många olika slags familjer. I exempelvis ett fall när en annan vuxen utan att vara vårdnadshavare format ett betydelsefullt band till ett barn, finns i dag en möjlighet för en domstol om att förordna om umgängesrätt (något som också berörs i motion H48 nedan). Partistyrelsen menar att detta är ett exempel på en mer väl avvägd åtgärd, som balan-

serar barnets juridiska intressen mot den vuxnes intressen. Med det ovan anförda föreslår partistyrelsen att **motion H46 bör anses besvarad.**

Vårdnadsfrågor uppmärksammas även i **motion H47**, där motionärerna vill att Folkpartiet arbetar för att båda vårdnadshavare ska ha rätt till samma information om barnet. Motionärerna pekar på att separerade föräldrar inte alltid informerar varandra om viktiga händelser som besök på barnavårdscentralen, läkarbesök, förskoleplaceringar m.m.

Partistyrelsen konstaterar att vårdnaden om ett barn normalt utövas gemensamt när det finns två föräldrar. Oftast kommer föräldrarna överens om beslut som är viktiga för barnen, men det förekommer också många fall där konflikter eller rentav hot omöjliggör samarbetet. I sådana situationer måste barnperspektivet sättas främst. Partistyrelsen konstaterar att dagens lagstiftning inte hindrar att ett barn kommer till läkaren med endast den ena vårdnadshavaren i sällskap, och det vore mindre lämpligt att i sådana situationer ålägga vården en skyldighet att informera den andre vårdnadshavaren. Däremot har båda vårdnadshavarna lika möjligheter att oberoende av varandra ta del av information om barnets situation, t.ex. i skolan eller vården.

Barnrättsorganisationer har påtalat att barn i vissa fall inte får tillgång till hälso- och sjukvård och vissa sociala insatser som barnet har behov av på grund av att vårdnadshavarna inte är ense. Folkpartiet har därför medverkat till att regeringen nu ändrar lagen så att psykiatrisk eller psykologisk utredning eller behandling samt vissa insatser enligt socialtjänstlagen och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade ska få ges till barnet om det krävs med hänsyn till barnets bästa trots att endast en av vårdnadshavarna har samtyckt till det. Det handlar om fall där en vårdnadshavare och personal inom hälso- och sjukvården eller socialtjänsten bedömer att barnet behöver hjälp, till exempel genom behandling på BUP, men där den andra vårdnadshavaren säger nej. Partistyrelsen föreslår att **motion H47 anses besvarad**.

I **motion H48** uppmärksammas frågan om umgängesrätt för andra än barnets vårdnadshavare, och särskilt mor- och farföräldrar. År 2006 ändrades föräldrabalken så att socialnämnden kan föra talan om umgängesrätt även för andra än vårdnadshavare om detta bedöms vara önskvärt ur barnets synpunkt, en ändring som enligt motionärerna har fått ett alltför begränsat genomslag i praktiken. Motionärerna vill därför att 2006 års reform utvärderas (**yrkande 1**) och att möjligheten att ge mor- och farföräldrar rätt att själva föra talan om umgänge borde utredas (**yrkande 2**).

Partistyrelsen anser att 2006 års lagändring var en viktig markering av att ett barn inte bara behöver sina vårdnadshavare, utan det kan också finnas andra vuxna som är särskilt viktiga för barnet att ha kontakt med. Det kan handla om mor- och farföräldrar men också om mammas eller pappas partner (av samma eller motsatt kön) eller någon annan. Det är dock viktigt att umgängesfrågorna hela tiden hanteras ur barnets perspektiv. Lagstiftningen ska trygga barnets rätt till kontakt med de vuxna som är viktiga för barnet, inte vuxnas rätt att kräva umgänge med ett barn. Att ge mor- och morföräldrar en legal särställning framför andra vuxna utanför gruppen vårdnadshavare skulle vara olyckligt, eftersom det skulle riskera att öka konflikten gentemot andra vuxna som t.ex. styvföräldrar. Partistyrelsen är däremot enig med motionärerna om att 2006 års lagändring bör utvärderas, eftersom det finns tecken på att socialnämnderna inte i tillräcklig utsträckning använder sig av de nya bestämmelserna, något som i sin tur går ut över barnen. Partistyrelsen föreslår därför att **motion H48 yrkande 1 bör bifallas och yrkande 2 avslås.**

Två motioner behandlar lagstiftningen om testamenten. Enligt svensk lag ska ett testamente, för att vara giltigt, vara skriftligt samt bevittnat av två personer som inte är jäviga. Det är alltid det senast upprättade testamentet som är giltigt. Däremot behöver testamenten inte registreras hos någon offentlig myndighet, och det förekommer situationer där ett testamente inte går att spåra därför att testatorn före sin bortgång inte berättat var det deponerats. **Motion H49** begär att Folkpartiet ska verka för inrättandet av ett frivilligt offentligt testamentsregister, och i motionen nämns att även Kammarkollegiet har påtalat att ett antal testamenten inte återfinns och att den avlidnes sista vilja på så vis inte följs. Ett offentligt testamentsregister skulle öka enskildas trygghet på denna punkt. I **motion H50** yrkas på en översyn av reglerna för att förhindra att testamenten manipuleras, till exempel genom att den som skaffar sig tillgång till handlingen ändrar dess innehåll.

Partistyrelsen delar motionärernas åsikt. Det är dags att göra en översyn av regelverket för att säkerställa att testamenten kan återfinnas och läggas till grund för bouppteckning, boutredning och arvskifte. Ett frivilligt offentligt testamentsregister har motsvarigheter i andra länder och skulle sannolikt för många människor innebära en ökad trygghet. Det är viktigt att registret är frivilligt, eftersom en regel om obligatorisk registrering annars skulle leda till att många testamenten skulle bli ogiltiga i onödan. Partistyrelsen föreslår alltså att **motion H49 bifalls** och att **motion H50 därmed anses besvarad**.

I **motion H51** föreslås en förändring av arvsreglerna för särkullbarn. Enligt gällande lagstiftning har särkullbarn rätt att få ut sin laglott efter en avliden förälder av den efterlevande maken eller makan. Motionären menar att detta leder till att det som ”två makar byggt upp faller i spillror” och förespråkar en lagändring så att särkullbarn får ut arvet först när den avlidne förälderns nya make/maka också avlidit.

Vid landsmötet 2009 bifölls en motion av samma innebörd, och Folkpartiets gällande partiståndpunkt ligger alltså i linje med motionen. Partistyrelsen anser dock att det är dags att ompröva denna åsikt.

Det finns förvisso situationer där det uppstår konflikt mellan särkullbarn och efterlevande make/maka utifrån dagens arvsregler. Den kritiska fråga som måste ställas är emellertid om konflikterna skulle bli färre om reglerna ändrades. På den punkten befarar partistyrelsen tvärtom att risken finns för fler utdragna arvstvister. Om särkullbarnen skulle få stå tillbaka för den efterlevande maken/makan, och de båda parterna inte kan komma överens om hur och när arvet ska betalas ut, skulle ju en lagändring i den riktning som förespråkas i motionen innebära att konflikten förlängs in i framtiden, till den tidpunkt då den efterlevande maken eller makan avlider. Ett regelverk som leder till att en arvinge, för att få ut sitt arv efter en avliden förälder, först måste vänta ut att en annan person avlider skulle orsaka många olustiga situationer där familjekonflikter permanentas.

Eftersom arvskiftet med ändrade regler skulle få anstå i flera decennier i många familjer (i många fall lever ju den efterlevande maken eller makan mycket lång tid) skulle det

även uppstå situationer där barnen aldrig hinner få ut arvet efter sin avlidna förälder innan de själva dör. Inte heller detta vore enligt partistyrelsen rimligt.

Det finns alltså flera skäl som talar emot förändrad arvsrätt för särkullbarn. De problem som motionären pekar på kan i många fall – om frivilliga överenskommelser mellan särkullbarnen och den efterlevande maken eller makan inte kan åstadkommas – lösas bättre genom testamente. Partistyrelsen föreslår därför att **motion H51 avslås.**

Arvsfrågorna uppmärksammas även i **motion H52**, som yrkar att föräktenskaplig egendom samt vad som erhållits i arv och gåva ska vara enskild egendom såvida inte makarna avtalat om annat genom äktenskapsförord. I dag gäller att makarnas egendom vid en bodelning på grund av äktenskapsskillnad ska delas lika, med undantag för sådant som gjorts till enskild egendom genom äktenskapsförord eller föreskrifter i testamente eller gåvobrev. Motionärerna föreslår alltså att giftorättsgodset ska inskränkas till att gälla den egendom som anskaffats under äktenskapet, och att även arv och gåvor i princip ska uteslutas från giftorättsgodset.

Partistyrelsen delar inte motionärernas bedömning att det är ett stort praktiskt problem för gifta par att hantera arvegods. Huvudregeln – och den ser partistyrelsen ingen anledning att rucka på – är att ett par som valt att gifta sig och har gemensam ekonomi, också hanterar de flesta slag av gåvor och arv gemensamt. Sedan finns naturligtvis särskilt släktklenoder och liknande som man av nostalgiska skäl inte vill riskera att de går ur släkten. Men redan idag finns inom äktenskapslagstiftningens ram flera möjligheter att hantera detta. Inte heller det skälet att Norge antagit en annan ordning, kan partistyrelsen finna så tungt vägande att vi bör överge den nuvarande ordningen. Partistyrelsen föreslår därför att **motion H52 avslås**.

Lagstiftningen om fideikommiss aktualiseras i **motion H53**. Fideikommiss är ett rättsinstitut som föreskriver att en viss egendom för alltid ska vara odelad och stanna inom en viss släkt. Ofta handlar det om en jordegendom, men det kan också handla om lösöre som t.ex. smycken eller en värdefull boksamling. År 1930 förbjöds upprättande av nya fideikommiss i lös egendom, och år 1964 infördes en ny lag som i princip innebär att alla existerande fideikommiss ska avskaffas i samband med innehavarens och dennas efterföljares bortgång.

I motionen begärs att den paragraf avskaffas som ger regeringen möjlighet att i undantagsfall bevilja förlängning av fideikommiss. Motionärerna anför att en förlängning av fideikommiss är ojämlikt och ojämställt.

Partistyrelsen har förståelse för motionärernas åsikt. Det finns i dag ett fåtal fideikommiss kvar i Sverige, och när den nuvarande innehavaren avlider ska fideikommisset enligt lag avvecklas. Dock har regeringen en möjlighet att av kulturhistoriska skäl låta fideikommisset bestå. Partistyrelsen menar att det är rimligt att behålla den ordningen avseende de mest kulturhistoriskt värdefulla fideikommissen. Dock bör detta tillämpas mycket restriktivt. **Motion H53 bör anses besvarad.**

I **motion H54** föreslås att regeln om laglott ändras till att endast omfatta omyndiga barn. Enligt dagens regler utgör hälften av den avlidnes kvarlåtenskap den så kallade laglotten, som tillkommer den avlidnes barn och inte kan testamenteras bort till annan person. En förälder kan alltså inte göra sitt barn arvlöst genom testamente. Motionären anser att detta är en otidsenlig och onödig inskränkning av myndiga personers rätt att fatta beslut om sina ägodelar, och föreslår därför att laglottsregeln inskränks till att gälla omyndiga barn. Därigenom skulle en förälder ha rätt att göra sina myndiga barn arvlösa genom testamente.

Partistyrelsen konstaterar att laglottsregeln förvisso är en inskränkning i enskildas rätt att förfoga över sin egendom. Samtidigt har den dock tillkommit för att skydda enskildas intressen, i detta fall barns rättigheter i förhållande till sina föräldrar. Här står två intressen mot varandra, och partistyrelsen anser att dagens regelverk är en rimlig avvägning mellan dessa intressen. Avskaffad laglott för myndiga barn skulle möjliggöra för föräldrar att göra sina hemmavarande 18-åringar arvlösa, en möjlighet som skulle riskera att användas som vapen i destruktiva konflikter mellan föräldrar och barn. Partistyrelsen anser inte att detta vore en önskvärd utveckling och bedömer även att laglottsregeln är välförankrad i det allmänna rättsmedvetandet. Partistyrelsen yrkar därför att **motion H54 avslås**.

Partistyrelsens förslag till beslut

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** motion H1 anses besvarad
2. **att** motion H2 yrkande 1 anses besvarat
3. **att** motion H2 yrkande 2 anses besvarat
4. **att** motion H2 yrkande 3 anses besvarat
5. **att** motion H3 anses besvarad
6. **att** motion H4 anses besvarad
7. **att** motion H5 yrkande 1 anses besvarat
8. **att** motion H5 yrkande 2 anses besvarat
9. **att** motion H6 anses besvarad
10. **att** motion H5 yrkande 3 anses besvarat
11. **att** motion H5 yrkande 4 anses besvarat
12. **att** motion H7 yrkande 1 anses besvarat
13. **att** motion H7 yrkande 2 avslås
14. **att** motion H8 yrkande 1 avslås
15. **att** motion H8 yrkande 2 avslås
16. **att** motion H9 yrkande 1 anses besvarat
17. **att** motion H9 yrkande 2 bifalls
18. **att** motion H9 yrkande 3 bifalls
19. **att** motion H10 yrkande 1 anses besvarat
20. **att** motion H10 yrkande 2 anses besvarat
21. **att** motion H11 bifalls
22. **att** motion H12 avslås
23. **att** motion H13 yrkande 1 bifalls
24. **att** motion H13 yrkande 2 avslås
25. **att** motion H13 yrkande 3 avslås
26. **att** motion H14 avslås
27. **att** motion H15 avslås
28. **att** motion H16 avslås
29. **att** motion H17 avslås
30. **att** motion H18 bifalls
31. **att** motion H19 yrkande 1 anses besvarat

32. att motion H19 yrkande 2 anses besvarat
33. att motion H20 anses besvarad
34. att motion H21 avslås
35. att motion H22 avslås
36. att motion H23 avslås
37. att motion H24 anses besvarad
38. att motion H25 anses besvarad
39. att motion H26 anses besvarad
40. att motion H27 anses besvarad
41. att motion H28 anses besvarad
42. att motion H29 bifalls
43. att motion H30 anses besvarad
44. att motion H31 yrkande 1 anses besvarat
45. att motion H31 yrkande 2 anses besvarat
46. att motion H32 yrkande 1 avslås
47. att motion H32 yrkande 2 avslås
48. att motion H33 yrkande 1 anses besvarat
49. att motion H33 yrkande 2 avslås
50. att motion H34 yrkande 1 avslås
51. att motion H35 anses besvarad
52. att motion H36 avslås
53. att motion H37 yrkande 1 avslås
54. att motion H37 yrkande 2 avslås
55. att motion H37 yrkande 3 avslås
56. att motion H37 yrkande 4 avslås
57. att motion H37 yrkande 5 avslås
58. att motion H37 yrkande 6 anses besvarat
59. att motion H37 yrkande 7 anses besvarat
60. att motion H37 yrkande 8 anses besvarat
61. att motion H37 yrkande 9 anses besvarat
62. att motion H37 yrkande 10 anses besvarat
63. att motion H38 anses besvarad
64. att motion H39 yrkande 1 bifalls
65. att motion H39 yrkande 2 bifalls
66. att motion H40 avslås
67. att motion H41 avslås
68. att motion H42 avslås
69. att motion H43 yrkande 6 bifalls
70. att motion H44 anses besvarad
71. att motion H43 yrkande 5 bifalls
72. att motion H43 yrkande 3 bifalls
73. att motion H43 yrkande 1 anses besvarat
74. att motion H43 yrkande 2 bifalls
75. att motion H43 yrkande 4 anses besvarat
76. att motion H45 anses besvarad
77. att motion H46 anses besvarad
78. att motion H47 anses besvarad
79. att motion H48 yrkande 1 bifalls
80. att motion H48 yrkande 2 avslås
81. att motion H49 bifalls
82. att motion H50 anses besvarad
83. att motion H51 avslås
84. att motion H52 avslås
85. att motion H53 anses besvarad
86. att motion H54 yrkande 1 avslås
87. att motion H54 yrkande 2 avslås

Reservation H1

Lotta Edholm reserverar sig till förmån för bifall till motion H9 yrkande 1.

Reservation H2

Staffan Werme reserverar sig till förmån för avslag på motion H46.

Särskilt yttrande H1

Jens Sundström anför med anledning av motionerna H11–H17:

”Jag delar partistyrelsens och motionärernas oro för nämndemännens bristande representativitet mot befolkningen i stort och ställer mig bakom de förslag som kommit fram för att åtgärda detta. Med ökad ersättning, genom att göra tjänstgöringstiden i rätten mera förutsägbar och genom att tvinga partierna till dubbelnomineringar till nämndemannaposterna både vad gäller kön och ålder finns det goda möjligheter att komma tillrätta med dagens problem.

Däremot bortser partistyrelsen helt från nämndemännens betydelse i rättssystemet i sitt motionssvar. Att skära ned antalet nämndemän i första instans och helt ta bort dem i högre instanser visar på att man inte ser värdet i det arbete som våra nämndemän utför. Nämndemännen är länken mellan de utbildade juristernas syn på lagstiftningen och det allmänna rättsmedvetandet, inte minst i de högre instanserna. Nämndemanssystemet bidrar till att det finns en koppling mellan juridiken och det civila samhället.”

Särskilt yttrande H2

Adam Cwejman och Hedwig Kastenholm yttrar sig till förmån för bifall av motion H14.

Särskilt yttrande H3

Adam Cwejman och Hedwig Kastenholm yttrar sig till förmån för bifall av motion H23.

Särskilt yttrande H4

Adam Cwejman och Hedwig Kastenholm yttrar sig till förmån för bifall av motion H32.

Särskilt yttrande H5

Adam Cwejman yttrar sig till förmån för bifall av motion H33.

Särskilt yttrande H6

Adam Cwejman och Hedwig Kastenholm yttrar sig till förmån för bifall av motion H34 yrkande 1 och anför:

”Problemen med Ipred, datalagringsdirektivet och FRA kvarstår. Varken integritetsproblemen eller effektivitetsfrågorna är lösta.”

J. Energi och miljö, jordbruk och infrastruktur

Innehåll:

Motioner **319**
Energi- och klimatpolitik 319
Miljö- och naturvårdsfrågor 328
Jord- och skogsbruk, djurskydd och jakt 338
Infrastruktur- och trafikpolitik 342
Partistyrelsens yttrande **355**
Inledning 355
Energi- och klimatpolitik 356
Miljö- och naturvårdsfrågor 359
Jord- och skogsbruk, djurskydd och jakt 362
Infrastruktur- och trafikpolitik 366
Partistyrelsens förslag till beslut **369**

Motioner

Energi- och klimatpolitik

J1. Nettodebitering vid småskalig elproduktion

Helena Holmberg, Olofstorp

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att möjliggöra nettodebitering för småskaliga elproducenter

Utvecklingen av olika energiteknologier sker snabbt och är oerhört spännande att följa. I dag växer intresset för småskalig energiproduktion, där den enskilde individen eller företaget via sol eller vind producerar delar av den el som förbrukas i det egna hushållet eller verksamheten.

Villkoren för småskalig elproduktion har varit föremål för statliga utredningar. Förändringar av ellagen har under senare år också förenklat för småskaliga elproducenter, bland annat genom att reglerna för mätning har förenklats. Många enskilda elbolag underlättar numera också aktivt för att småskaliga elproducenter ska kunna ansluta sina anläggningar till elnätet.

Den stora frågan återstår dock att lösa. Få småskaliga elproducenter producerar mer än en del av den egna förbrukningen av el. All el som produceras konsumeras dock momentant. För många sammanfaller dock sällan topparna i den egna produktionen med topparna i den egna konsumtionen. När elen matas in gör den dock nytta i systemet.

I dag får producenten oftast ingen ersättning alls för den el som matas in i systemet. Alternativt får producenten betalt i enlighet med spotpriset på Nordpool, den nordiska elbörsen. Då talar vi om några få öre per kilowattimme.

Den viktigaste stimulansen för småskalig miljövänlig elproduktion är om det blir möjligt att räkna av den el som produceras och matas in på elnätet mot den el som konsumeras. Det vill säga att den egna elmätaren går ”baklänges” och elräkningen minskar i takt med att produktionen överstiger den egna omedelbara förbrukningen, så kallad nettodebitering. Detta skapar helt nya ekonomiska förutsättningar för småskalig elproduktion vilket har ett samhällsvärde i sig sig, men också som stimulans av utvecklingen av en internationellt högintressant grön teknologi.

J2. Lagstadgad rätt till nettodebitering vid mikroproduktion av el

Folkpartiet liberalerna Huddinge
Cem Delen, Segeltorp
Mathias Lindow, Österskär

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att en lag om nettodebitering per månad införs
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att skattefrågan ses över, så att det blir möjligt att kvitta även energiskatt

Redan i dag väljer många hushåll att själva producera el till exempel genom vindsnurror eller solcellsanläggningar. Småskalig produktion av el är i dag ett begynnande komplement till den storskaliga produktionen som främst kärnkraften och vattenkraften erbjuder i Sverige, och har stor potential för framförallt privatpersoner.

De småskaliga elproducenterna kan i normalfallet inte säkra sin elförsörjning över tid med den egna anläggningen, utan konsumerar vid vissa tidpunkter el genom det vanliga elnätet. Vid tidpunkter då produktionen överstiger den samtidiga konsumtionen levereras den egna elen ut i det elnät som kunden är ansluten till.

Elproducenten har redan i dag möjlighet att sälja sin överskottsel, vid de tidpunkter som produktionen överstiger konsumtionen, till en elhandlare eller till ett nätbolag. Men att sälja överskottselen är en omständlig process som kräver tidsinvesteringar, och det är inte säkert att man finner en köpare.

Ett enkelt alternativ är om personen genom så kallad nettodebitering kan ”kvitta” den överskottsel som levereras ut i nätet, mot den el som köps in när produktionen ligger nere. Nettodebitering sker med fördel direkt i kundens elmätare, och kvittningen kan ske över till exempel en månads tid. Så görs redan i dag i Tyskland med gott resultat.

Vissa elbolag erbjuder redan i dag nettodebitering per kalenderhalvår, men de medan andra bolag valt att inte ge någon ersättning alls för den el som levereras ut på nätet. Elbolag som inte valt att godkänna nettodebitering får alltså elen gratis, om mikroproducenten inte lyckats sälja sin el.

Elbolag som godkänt nettodebitering gör i dag detta i efterhand, och inte direkt i mätaren. Detta ger upphov till stora administrativa bördor. För att möjliggöra nettodebitering direkt i mätaren behöver en del författningsändringar göras vad gäller energiskatten.

En lag om nettodebitering, och en förändring av energiskatten för att möjliggöra detta, skulle göra det lättare för privatpersoner att få den egna produktionen av el att gå ihop ekonomiskt över tid. Därigenom skulle lagändringen utgöra ett verkningsfullt incitament för ökad miljövänlig elproduktion och diversifiering av energislag.

J3. Inför nettodebitering av el i Sverige

Rune Hultkvist, Huskvarna
Ragnhild Källberg, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att systemet med nettodebitering av el införs i Sverige

Inför ett system för nettodebitering av el för privatpersoner i Sverige. Danmark kan utgöra en god förebild. Det danska systemet är prövat och godkänt av EU. Avräkningsperioden bör vara på årsbasis med tanke bland annat på våra årstidsväxlingar och därmed olika ljusförhållanden etc. (midnattssol) i landets olika delar.

Dagens elektroniska elmätare är i många fall redan av en typ som har förmåga att mäta i båda riktningarna (det vill säga nettoförbrukning som nettoöverskott). Belastningen på de lokala elnäten minskar snarare än ökar eftersom det lokalt producerade överskottet blir direkt använt i närområdet. Redan i dag finns små anläggningar för att producera förnyelsebar el till priser som är överkomliga för privatpersoner. Exempel är små ”vindsnurror” och inte minst solpaneler som producerar el.

Nettodebitering av el utgör ett viktigt incitament för att uppmuntra tiil egen miniproduktion av el. Stimulans via nettodebitering fungerar, se på vad som nu händer i Danmark. Energitillskottet kan verka försumbart men ”av många bäckar små blir det en stor å”, så även i detta fall. Detta utöver de positiva signaler till omställning till det klimatuthålliga levnadssätt med bibehållen eller ökad livskvalité som samhället skickar ut med en så här enkel och billig åtgärd. All teknik finns på plats i dag och är uttestad bland annat i Danmark.

J4. Ersättning till privata elproducenter för överskottsel

Ragnhild Källberg, Västerås
Ann-Mari Brevik Adiels, Billdal
Harriet Andersson, Västerås
Karl-Erik Andersson, Västerås
Helena Berggren, Västerås
Dietmar Gleich, Falun
Britt-Inger Lindell, Västerås
Lennart Nilsson, Västerås
Örjan Rosell, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att i lämpliga forum verka för att privata elproducenter ersätts för den el de levererar vid överskottsproduktion i den egna verksamheten

Ett ökat antal medborgare vill göra en insats i miljöarbetet genom att producera elenergi för eget bruk. Det kan exempelvis vara genom solceller. När man får underskott i produktionen täcks behovet genom leverans från elmarknaden och betalas för i sedvanlig ordning. Däremot utgår ingen ersättning för det motsatta flödet, det vill säga i de fall när överskott i den enskildes produktion levereras ut till marknaden. För att stimulera och motivera flera att investera i egen energiproduktion bör ett köp- och säljförfarande gälla i båda flödesriktningar och den privata elproducenten få ersättning vid leverens av energi till elmarknaden.

J5. Smarta elnät och energieffektivisering i bostäder

Karl-Erik Andersson, Västerås
Harriet Andersson, Västerås
Arne Kjellberg, Västerås
Staffan Korsgren, Åsbro
Ulf Larsson, Västerås
Örjan Rosell, Västerås
Carl-Åke Utterström, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att el- och värmeleverantörer ska vara skyldiga att köpa tillbaka el och värme till ett timbaserat efterfrågestyrt pris som bostadsföretag och fastighetsägare lokalt producerar samt att de skatte- och mervärdesskatteproblem som uppstår i sammanhanget löses
2. **att** Folkpartiet ska verka för att bostadsföretag och fastighetsägare ges erforderliga stimulanser för att investera i energibesparande åtgärder som sänker energikonsumtionen till lågenergihusnivå, det vill säga mindre än 40 kilowattimmar per kvadratmeter och år. Detta kan ske genom statliga lån som är räntefria och amorteringsfria de första åren

Energiförbrukningen i det genomsnittliga bostadsbeståndet är fortfarande hög trots omfattande besparingsåtgärder. Möjligheterna för lokal energiproduktion i befintliga bostadsområdena finns i till exempel solpaneler, solceller, lokala vindkraftverk, bergvärme, sjövärme med mera. Kombination av dessa lokala energislag kan göra bostadsområden i det närmaste självförsörjande på energi.

Det gäller att finna kostnadseffektiva metoder för att göra det äldre bostadsbeståndet (främst miljonprogramområdena)

lågkonsumerande av energi Det finns stora outnyttjade takytor, balkongräcken och väggar som kan användas för solenergi. Det finns också bergvärme och sjövärme. Bostadsföretag och fastighetsägare förfogar över stora ytor – tak, väggar och mark – som kan användas för energiutvinning.

Investeringar i till exempel solenergi kräver likvida medel men det blir mycket låga kostnader per år på sikt och anläggningen fungerar i 50 år. Genom långfristiga statliga lån till till exempel solenergi och energibesparingar som är ränte- och amorteringsfria under de första åren skulle omvandlingen gå snabbare.

Framtiden innebär både lokal och central energiproduktion där det krävs smarta nät för både el och värmedistribution. Bostadsområdena kommer att ibland få elöverskott och/eller värmeöverskott som ska kunna levereras ut på nätet. Smarta elnät behövs då för att mäta, prognostisera samt låta kunden styra energianvändning/produktion. En helt ny energiförsörjningsstruktur håller på att växa fram.

J6. Skatt på elproduktion i stället för elkonsumtion

Dietmar Gleich, Falun
Karl-Erik Andersson, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att konsumtionsskatten på el sänks samtidigt som produktionsskatten på el höjs

Elanvändningen leder inte till miljöfarliga utsläpp. Ofta kan elanvändning till och med ersätta miljöfarliga alternativ.

Däremot är elgenerering och eldistribution förknippad med negativ miljöpåverkan, men i mycket olika omfattning, beroende vilken teknik som används. Därför är det ur miljösynvinkel effektivare att beskatta produktionen efter miljöpåverkan än konsumtionen. Men även ekonomiskt blir det mer och mer gynnsam att skifta skattebasen.

För det ena kan skattesatsen fastställas efter miljöpåverkan som elproduktionsanläggningar ger upphov till. Men för det andra kan även relativ miljöofarlig produktion beskattas om det är möjlig utan samhällsekonomiska nackdelar. Exempel därför är för nuvarande gammal vattenkraft och kärnkraft (till exempel genom en skatt på kärnbränsle). Produktionen minskar knappast på grund av en skatt under tröskelnivån och därmed stiger inte heller priset på elmarknaden, så länge produktionskostnader inklusive skatt ligger under marginalkostnaden för el på spotmarknaden under varje timme.

Europeiseringen av elmarknaden, som är absolut nödvändig för att klara en framtid med sinande fossila resurser, gör det mindre och mindre möjlig att gynna elintensiv industri inom enskilda länder. Elpriser kommer att harmoniseras till den kontinentala nivån för marginalel, timme för timme. Därmed faller argumentet bort för att även i fortsättning ensidig belasta privata elkonsumenter.

J7. De nya elprisområdenas konsekvenser för Skåne

Folkpartiet liberalerna Skåne

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att det är orimligt att medborgarna i södra Sverige ska betala med ett högre elpris för riksdagens beslut att stänga Barsebäck
2. **att** landsmötet uttalar att Svenska kraftnät i framtida investeringsprogram bör prioritera satsningar på att undanröja dagens flaskhalsar i elöverföringen till södra Sverige

I dag har Sverige ett elpris. Det pris som sätts på elbörsen är detsamma oavsett var i Sverige elen ska levereras. Detta upphör den 1 november 2011 då landet delas in i fyra elprisområden. I praktiken innebär detta att skåningarna och angränsande delar i det nya södra elprisområdet periodvis kommer att få betala ett högre elpris än resten av landet. Detta beror på att det råder brist på produktionskapacitet i området samtidigt som det finns flaskhalsar i överföringskapaciteten till området. Skåningarna kommer nu alltså att få betala för riksdagens beslut att lägga ned Barsebäck. Det drabbar privatpersoner genom högre uppvärmningskostnader och näringslivet genom en försämrad konkurrenskraft.

Beslutet beror på en granskning som EU-kommissionen gjort, sedan det visat att Svenska kraftnät strypt elexporten på några av utlandsförbindelserna när vi haft kapacitetsbrist i Sverige. Därmed anser kommissionen att Svenska kraftnät gynnat svenska kunder framför kunder i till exempel Danmark och Tyskland, och detta är inte i enlighet med EU:s regelverk för den inre marknaden. Genom att dela in landet i olika prisområden kan man låta prisbildningen kompensera för bristerna i överföringskapacitet och därmed inte behöva strypa tillförseln i utlandsförbindelserna.

Svenska kraftnät har gjort ett tioårigt åtagande gentemot EU-kommissionen och det lär i praktiken vara mycket svårt att bryta upp. Detta är beklagligt därför att Svenska kraftnät inte först tillräckligt prövat andra möjligheter att gå EU-kommissionen till mötes, till exempel ett långsiktigt åtagande att bygga ut överföringskapaciteten och undanröja flaskhalsarna i det egna systemet kombinerat med så kallade motköp. Det kan också vara så att det räckt med två elprisområden för att tillfredsställa EU-kommissionen.

Det är bara att konstatera att Svenska kraftnät varit väldigt tillmötesgående mot EU-kommissionen, i stället för att pröva alla möjligheter att hävda de sydsvenska kundernas intressen. Det är omöjligt att säga hur stora prishöjningarna kommer att bli. Det är komplicerat att bedöma och beror på flera olika variabler. Men en sak är säker, den högsta prisskillnaden kommer att uppstå under perioder när behovet av el är som störst och den redan är som dyrast.

Därför blir det kännbart för kunderna. Till detta kommer att med fyra elprisområden är risken stor att konkurrensen på den svenska elmarknaden minskar. I dag kan man som slutkund köpa el av i stort sett vilket elhandelsbolag som helst. Det är inga konstigheter att som skåning köpa el från till exempel Skellefteå Kraft.

Det är dock långt ifrån säkert att alla elhandelsbolagen efter att förändringen trätt i kraft, kommer att vara aktiva i alla elprisområden, eftersom det blir fyra olika marknader i stället för en sammanhållen. Får vi en sådan utveckling, så minskar konkurrensen och följden blir ytterligare prishöjnin-

gar. Det är, som påpekats ovan, troligen omöjligt att göra något åt det beslut som redan är fattat. Men genom att södra Sverige nu så tydligt skiljs av från övriga Sverige i ett eget elområde, aktualiseras behovet av ett regionalt perspektiv på energifrågorna. Tidigare har inte flaskhalsarna i elnätet från norr till söder, eller den bristande produktionskapaciteten här nere drabbat skåningarna specifikt. Elförsörjningen har varit en nationell fråga. När beslutet togs om att lägga ned Barsebäck, så var det aldrig tal om att det var skåningarna själva som skulle står för kostnaderna för den kapacitetsbrist som blev följden. I framtiden blir det betydligt viktigare än tidigare var nya investeringar i elsystemet hamnar. Det gäller både ny produktion och nya ledningar.

J8. Naturresursåterbäring

Hendrik Andersson, Boden

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att kommuner och berörda regioner ska få del i det värde sol, vatten, vind och annan naturlig kraftproduktion genererar (naturresursåterbäring)
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att ta fram en utredning eller rapport om naturresursåterbäring där bland annat Norges modell uppmärksammas

Det är en ansenlig vattenkraftproduktion i de sju skogslänen som till stor del bär upp välfärden i landet. Totalt produceras i skogslänen el som kommer från vattenkraften i storleksordningen 64–68 terawattimmar (motsvarar drygt 90 procent av totala vattenkraftproduktionen i landet). Varje ettöring per kilowatttimme i naturresursåterbäring skulle motsvarara 640–680 miljoner kronor per år för skogslänen. I Norge har man redan ett bra fungerande system för detta.

En damm eller ett vindkraftverk kan inte byggas varsomhelst. Ej heller sol-, våg- eller saltkraftverk. I Norge har stortinget slagit fast att vattenkraften är en ”nationell resurs med stark lokal tillhörighet”. Utifrån denna grund råder enighet över alla partigränser om att vattenkraftskommunerna har rätt till återbäring.

I Norge är inkomstkällan är uppdelad enligt följande:

- Naturresursskatt: 1,3 öre per kilowattimme (1,1 öre per kilowattimme till kommunerna och 0,2 öre per kilowattimme till fylkeskommunerna)
- Egendomsskatt: upp till 0,7 procent. Kommunal skatt som kommunerna själva beslutar om storlek på uttag.
- Koncessionsavgifter: avgift för kraftstationer beräknad efter nhk (naturhestekraft). Indexjusteras vart femte år. Avsätts till fond vars avkastning nyttjas till främjandeinsatser för näringslivsutveckling.
- Koncessionskraft: alla kraftkommuner har rätt att köpa el (upp till 10 procent av produktionen) till självkostnad. Rätten begränsar sig till behovet i kommunen. Elen får nyttjas i kommunen eller säljas fritt på marknaden. Staten fastställer självkostnadspriset (2008 = 9,48 öre per kilowattimme). Marknadens spotpris avgör värdet för kommunerna, vilket således kan variera kraftigt.

Summa intäkter brutto till kommunerna blir drygt 6,5 miljarder norska kronor per år (beloppet kan variera beroende på marknadsvärdet av koncessionskraften) Efter avräkning i skatteutjämningssystemet blir det netto kvar cirka 5,2 miljarder norska kronor per år till vattenkraftskommunerna.

Jag har själv varit positiv till införandet av så kallade elregioner, där priset varierar beroende på hur långt från producenten man är bosatt. Hur mycket el som är kvar i ledningen när den kommer fram till förbrukaren beror nämligen på avståndet till stället den produceras. Detta på grund av friktion/förluster i ledningarna, vilka alltså ökar med avståndet.

Dock är det så att ny teknik hela tiden utvecklas och att man nu gjort stora framsteg med en likströmsteknik, som kan transportera elström friktionsfritt över i det närmaste obegränsade sträckor. Att göra som Norge vore därför ett bra, rättvist och teknikneutralt sätt att införa el regioner.

J9. Lokal ersättning för vindkraft

Folkpartiet liberalerna Jämtlands län
Dietmar Gleich, Falun
Kerstin Weimer, Sveg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska driver frågan om lokal ersättning för vindkraft på så sätt att riksdagen inför nationella regler kring detta

Många kommuner arbetar med planering av vindkraft inom ramen för nya översiktsplaner. I detta sammanhang diskuteras olika sätt för kommunerna att få återbäring på vinsterna av vindkraften, även kallad bygdepeng. Exempelvis har kommunförbundet i Jämtlands län uttalat krav på en årlig bygdepeng motsvarande minst en procent av bruttovärdet av den producerade elen. Vissa röster inom regeringen har även uttalat sig för att en lokal ersättning för vindkraft skulle vara en sak mellan varje enskild kommun och vindkraftsbranschen.

Det kan tyckas rimligt att de som bor i närheten av vindkraftverk får del av vinsten. Å andra sidan kan en bygdepeng avskräcka vissa projektörer och därmed bromsa utbyggnaden. Om en återbäring ska betalas ut lokalt så är det dock viktigt att reglerna kring detta är likadana över hela landet. Då kan både kommuner och projektörer förutse de ekonomiska konsekvenserna av en vindkraftsetablering, och det uppstår inte en förhandling i varje enskilt fall. I annat fall skulle man kunna tänka sig att kommuner använder sin vetorätt mot projektörers ansökan hos länsstyrelsen om tillstånd för vindkraft till att säga ja för att få loss pengar till bygdeutveckling. Detta trots att man kanske borde ha tagit hänsyn till miljöpåverkan.

J10. Elnät i rikets och kommunernas ägo

Dietmar Gleich, Falun
Karl-Erik Andersson, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att elnätet i Sverige ska ägas av riket respektive kommunerna
2. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att Vattenfall och annan elproduktion i rikets ägo säljs och att förvärvet av elnätet därmed finansieras

Marknaden är ett överlägset instrument att fördela begränsade resurser och att optimera deras användning. Detta gäller även för elproduktionen. Det finns inget mervärde att riket äger anläggningar som agerar på marknadens villkor i konkurrens med privata aktörer.

Däremot utgör stora dela av infrastrukturen naturliga monopol. Byggandet av nät är så dyr att det är närmast omöjlig för nykomlingar att bygga upp parallella nät. Telefonnätet var tidigare ett exempel för detta. Men teknikutvecklingen i telekomsektorn har ändrat på detta. För eldistributionen har teknikutvecklingen snarare lett åt andra hållet. Medan tidigare storskalig centraliserad elproduktion gick hand i hand med ägandet av tillhörande nät i regionen finns det nu fler och fler mindre elproducenter ner till enskilda hushåll. Alla elproducenter och elkonsumenter (fler och fler hushåll kommer att bli både och samtidigt) måste kunna få tillgång till distributionsinfrastrukturen på lika villkor som förutsättning att marknaden kan funktionera.

Tillgång på lika villkor till infrastruktur som utgör naturliga monopol säkerställs bäst genom att förvalta infrastrukturen inom statliga eller kommunala affärsverk.

J11. Utred den svenska elmarknaden

Folkpartiet liberalerna Norrbottens län

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att regeringen låter utreda hur den svenska elmarknaden kan omregleras och utvecklas för att bättre tillvarata de enskilda hushållens såväl som de elintensiva företagens behov och intressen

De senaste årens extremt kalla vintrar över hela landet har belyst svagheterna i det system för elförsörjning och prissättning som nu råder i Sverige.

- Hushållen har drabbats av elräkningar som långt överstiger de förväntade och skapar obalanser i den privata ekonomin
- Tung basindustri har tvingats stoppa processerna veckovis med åtföljande produktionsbortfall och marknadsförluster
- Vissa företag har rapporterats överväga flyttning utomlands för att minska kostnaden för uppvärmning och drift.
- Den enskilde elkonsumenten saknar möjlighet att påverka sina energikostnader vad gäller nätavgifterna på grund av nätbolagens monopolställning.

J12. Verka för en fungerande elmarknad

Hendrik Andersson, Boden

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för en bättre fungerande elmarknad
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att ta fram en utredning och/eller rapport om elmarknaden och hur den kan fungera bättre
3. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för lägre el- och energipriser

För elmarknaden, på det sätt som den i dagsläget fungerar, är det synnerligen lönsamt att skapa en lagom stor brist, genom att på olika sätt hålla nere tillgången (exempelvis genom att lägga underhåll på turbiner och kärnkraftverk på olämpliga tider under året). Eftersom det finns så få aktörer och tillgången på energi, särskilt miljövänlig sådan, är begränsad så kan konkurrensen sägas vara satt ur spel. Staten har en skyldighet att i sådana situationer ingripa och se till att marknaden börjar fungera igen och detta inte bara genom att sänka skatter, subventionera eller ge bidrag.

Ett ingripande kan göras på flera olika sätt, exempelvis genom extremt hård styrning av egenägda energiproducerande bolag. Man kan även tänka sig nybyggnation av energiproducerande enheter. Man kan också sälja koncessioner, där man ställer krav på en viss energiproduktion från bolaget som köper rätten. Det skulle innebära att staten kan börja ”energibudgetera”. Man kan även tänka sig att de stora bolagen måste sätta rejäla summor i pant och att böter dras från denna, ifall man inte uppnår målen, vilka bör vara satta på dagsbasis. Energiproducenter som levererar i liten skala bör undantas från de hårda kraven som ställs på de stora aktörerna.

Anledningen till att människor i modern tid bor i Sverige, på de platser de bor, beror på tillgången på energi, råvaror och de ekonomiska handels- och förädlingsmöjligheterna. Nästan ingen skulle exempelvis bo i Kiruna eller Gällivare om det inte fanns stora älvar för elproduktion och malm i berget. Det är billig energi, i kombination med råvaror som skapar den överlägset största delen av hela vår exportmarknad. Det enda sättet att i längden få ett konkurrenskraftigt Sverige och en fungerande elmarknad är med andra ord att det finns ett överskott av el och energi.

J13. Nationell energiplan samt europeisk energiplanering

Karl-Erik Andersson, Västerås
Harriet Andersson, Västerås
Arne Kjellberg, Västerås
Christer Romson Lande, Stockholm
Carl-Åke Utterström, Västerås
Örjan Rosell, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att en balanserad nationell plan för energiförsörjningen upprättas där all fossilbaserad energikonsumtion försvinner
2. **att** Folkpartiet ska verka för att överskott av el exporteras för att bidra till att andra EU-stater kan dra ned användningen av fossila bränslen
3. **att** Folkpartiet ska verka för att Sverige verkar inom EU för en ökad samordning av energiplaneringen i EU
4. **att** Folkpartiet ska verka för att en enhetlig statistik och mätetal för energikonsumtionen etableras så att ett energislags betydelse och bidrag till den totala energiförsörjningen klart framgår
5. **att** Folkpartiet ska verka för att kapaciteten och de verkliga kostnaderna för olika energislag, till exempel produktion av vindkraft och bioenergi, beräknas

Klimatkrisen har hittills i debatten varit det huvudsakliga argumentet för att dra ned användningen av fossilbränslen och att spara energi. Det finns dock andra problem som uppkommer tidigare. De lättillgängliga reserverna av olja, gas och kol minskar till följd av en allt större global efterfrågan. Kostnaderna för utvinning kommer att öka dramatiskt. Miljökostnaderna vid upphämtning, framställning och hantering av kol, olja och gas ökar. Det är ett fåtal nationer som äger världens fossila resurser. Därför är det angeläget att komma fram till ett oberoende av användning och import av fossil energi. Risken för globala prischocker och monopol-

beteenden av leverantörsstaterna gör frågan om säker energiförsörjning till en strategisk fråga. Med stor sannolikhet blir bränslekostnaderna för både fossil- och biobaserad energi mycket högre än i dag.

Världens ekonomiskt utvinningsbara oljeresurser är under uttömning och därför kommer priset att långsiktigt öka med alla de problem som det innebär för den ekonomiska utvecklingen både lokalt och globalt. Ju längre det väntas med att på allvar ställa om att ställa om till ren förnyelsebar energi (främst sol och jordvärme), bygga om till säker kärnkraft och effektivt utnyttja energin ju värre blir de ekonomiska bekymren imorgon.

I dagsläget förbrukar Sverige kring 400 terawattimmar (varierar något med hänsyn till konjunktur) och den större delen av behovet täcks in av förnyelsebar och kärnenergi. Cirka 100 terawattimmar förbrukas av fordon och transporter och den huvudsakliga energin är här av fossilt ursprung. Detta starka fossilberoende är inte bara ur klimatsynpunkt en besvärande omständighet utan är också ur sårbarhetssynpunkt viktig att hantera. Genom en övergång till eldrift och biobaserade drivmedel kan dessa 100 terawattimmar av energiberoende minskas till 10 terawattimmar av elberoende. Detta innebär att Sverige kan bli fossiloberoende tidigare än många andra nationer i världen. Detta ger oss chansen till ett försprång som långsiktigt gynnar vår konkurrensförmåga.

Elförbrukningen är globalt stigande trots minskande total energiförbrukning. Det är sannolikt möjligt att genom en snabb energieffektivisering, utbyggnad av förnyelsebar energi samt ombyggnad av våra kärnkraftverk skulle kunna producera ett elöverskott som kan användas för att exportera till andra EU-stater för att möjliggöra för dessa en snabbare nedläggning av kolkraft, brunkolskraft samt gas och oljeanvändning

Detta bör innebära att Sverige upprättar en nationell energiplan samt inom EU verkar för en ökad samverkan mellan EU-staterna i energiplaneringen.

Den nationella planen ska bygga på en balans mellan energislagen så att den fortsätta välfärden och säkerheten för Sverige kan garanteras och vi ska också bidra till att andra stater kan dra ned sin konsumtion av fossilenergi. Det senare kan ske genom export av elenergi

J14. Prispressande Vattenfall

Kjell Ericson, Sollentuna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att Vattenfall ska få tydliga direktiv till att vara prispressande på den svenska marknaden
2. **att** Folkpartiet ska verka för att staten ska fortsätta äga tillräckligt stor del av Vattenfall för att den kan behålla sin prispressande roll

Vattenfall gör stora vinster som är bra i statskassan. Motionären anser att det är en övervinst som i en fungerande marknad skulle vara lägre. Elmarknaden är en oligopolmarknad och Vattenfalls vinst bidrar till att konkurrenter kan höja sina priser till orimliga nivåer.

De senaste åren visar att elmarknaden inte konkurrerar som tänkt. Att behålla Vattenfall i statlig ägo kan säkerställa möjligheten till en prispressande konkurrens.

Det är inte motionärens uppfattning att elpriset är för högt. Men totalpriset bör hellre styras med skatt än med övervinst till alla elbolag (oavsett om de är statliga eller privata).

J15. Bredda Folkpartiet liberalernas miljöpolitik

Folkpartiet liberalerna Malmö
Anita Wejbrandt, Johanneshov

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska behålla en positiv inställning till kärnkraften, men också breddar sin miljö- och energipolitik till att omfatta andra förnyelsebara energikällor

Alliansparti erna gjorde under förra mandatperioden en omfattande överenskommelse om energipolitikens långsiktiga inriktning. Tyngdpunkten i överenskommelsen har inriktning mot en långsiktigt hållbar försörjning, där effektivare energianvändning samt tillförsel av förnybar, miljöanpassad energi kommer att spela en allt större roll.

Målet är att Sverige år 2020 ska använda hela 50 procent förnybar energi och 2030 enbart ha fordon som inte behöver fossila bränslen som drivmedel. Detta är mycket långtgående offensiva mål som gör att Sverige vid en internationell jämförelse intar en ledande position i arbetet med att ställa om till ett långsiktigt hållbart samhälle. Överenskommelsen innebär att det kommer att satsas offensivt på forskning och utveckling av alternativa energikällor.

Folkpartiet liberalerna har ställt sig bakom överenskommelsen, men valde trots detta att profilera sig som det kärnkraftsvänliga partiet under valrörelsen 2010. Det innebar att vi även förespråkade en utbyggnad av kärnkraften. Konsekvensen blev att Folkpartiet liberalernas miljöpolitik uppfattades som lika med kärnkraft.

Kärnkraftsolyckan i Fukushima har satt säkerheten kring kärnkraftsverken i ett nytt ljus. Jämfört med exempelvis kolkraft och naturgas är kärnkraften en betydlig renare energikälla och bidrar inte till den globala uppvärmningen. Dock finns det andra problematiska aspekter av kärnkraften, till vilka till exempel hör utvinningen av uran samt förvar och slutförvar av det radioaktiva avfallet.

Vi har en moralisk skyldighet att förvalta jorden åt den kommande generationen. I detta perspektiv är inte kärnkraften den enda lösningen på framtidens energiförsörjning – även om vi kommer att fortsätta att vara beroende av den för ett bra tag framöver. Ska Folkpartiet liberalerna uppfattas som ett modernt, nytänkande parti måste vi också ge plats till och tala om morgondagens energikällor.

J16. Ompröva Folkpartiets aggressiva kärnkraftspolitik

Lars Wedén, Sigtuna
Marita Hirschberg, Götene
Andreas Holmberg, Bollnäs
Annalena Sandor, Enskede
Anders Schüllerqvist, Enskede

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att Folkpartiet ska inta en mer kritisk hållning till kärnkraftens möjligheter att lösa framtidens behov

Folkpartiet är riksdagens mest kärnkraft-offensiva parti. Förra landsmötets diskussion om fler än tio kärnkraftverk är ett exempel på detta. Hållningen kan ifrågasättas både på sakliga, moraliska och taktiska grunder.

Energifrågan bör ses i ett globalt perspektiv. Fossila bränslen står för 80 procent av världens energiproduktion och kärnkraften cirka 6 procent. De fossila bränslena måste ersättas – olja och gas på grund av ”peak oil” och kol på grund av dess klimatpåverkan. En försvårande faktor är den fortsatta världsbefolkningstillväxten och behovet hos stora befolkningsgrupper att öka sin välfärd också i form av ökad energiförbrukning.

Den mängd ny kärnkraft som krävs för att göra en signifikant skillnad är inte realistisk. Det krävs många tusentals nya anläggningar. Urantillgången, kostnaden att ta fram och anrika uran ur allt sämre fyndigheter, den stora miljöpåverkan från uranbrytning, energi- och materialåtgången för brytning och anläggningsuppförande, kapitalbehovet, säkerhets- och försäkringskostnaderna och till sist den otillräckligt lösta frågan om slutförvaring – alla dessa faktorer pekar på att kärnkraft inte är ”lösningen” på världens och Sveriges energidilemma. Kärnkraft är en ändlig energikälla, den är inte förnybar och den är inte klimat- och miljöneutral.

Till detta kommer de tekniska, miljömässiga och politiska säkerhetsaspekterna. Man måste vara kallsinnig för att inte påverkas av att ett område kring Tjernobyl stort som Schweiz inte kan bebos eller användas för livsmedelsproduktion på många generationer, att svamp och fisk kring Gävle fortfarande har förhöjda cesiumhalter och att det högteknologiska landet Japan har fyra–fem kärnreaktorer som okontrollerat läckte radioaktivitet från härdsmältor. Dessa händelser kan inte inträffa, men har ändå skett. ”Överraskningar” drabbar all mänsklig aktivitet – när de händer inom kärnkraftområdet blir effekterna oöverskådliga. Denna risk tilltar med tusentals kärnkraftverk. Säkerhetspolitiskt tillkommer geopolitiska konflikter och beroendesituationer när urantillgången blir knapp samt risken för terrorhot och kärnvapenspridning.

Moraliskt innebär en oreflekterad kärnkraftsatsning att vi löser vår generations bekvämlighet genom att skicka en svårhanterlig och svårdefinierad räkning till kommande generationer.

Ur taktisk synpunkt har det tvivelaktiga fältropet ”kärnkraft för klimatets skull” haft sin verkan. Yngre, tänkande väljare – även med liberal grundsyn – valde att lägga sin röst på Miljöpartiet. Å andra sidan kan vi ha vunnit några ”betongsossar”. Vilken målgrupp är mest eftersträvansvärd i ett längre perspektiv?

Kärnkraft kan i begränsad omfattning bidra till att skapa visst rådrum för omställning av samhället i en uthållig riktning. Om den i stället blir ett alibi att fördröja satsningar på energibesparing och effektivisering, verkligt uthållig energiförsörjning och hållbar samhällsplanering, samtidigt som väljare ges uppfattningen att fortsatt exponentiell materiell tillväxt är möjlig, så leder det åt ett helt felaktigt och farligt håll.

Mot denna bakgrund borde vårt parti som mest hålla sig till överenskommelsen om 10 kärnkraftverk på nuvarande platser. Vi bör dessutom kräva att varje uppgradering eller nybyggnad måste ske helt utan statlig subvention, med maximal säkerhetsinsats, total finansiering av ”evig” slutförvaring och med full egen täckning av försäkringskostnaden. Den största förändringen är dock att beskriva kärnkraft som en temporär – men problematisk – parentes och inte lösningen på framtidens energiutmaning.

J17. Utveckling av säker och ny kärnkraftsteknik

Karl-Erik Andersson, Västerås
Harriet Andersson, Västerås
Per Carlsson, Eldsberga
Robin Karlsson, Huddinge
Arne Kjellberg, Västerås
Christer Romson Lande, Stockholm
Ulf Larsson, Västerås
Rickard Malmberg, Nyköping
Örjan Rosell, Västerås
Carl-Åke Utterström, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för mer resurser för forskning och utveckling av säkerhetssystem kring kärnkraften
2. **att** Folkpartiet ska verka för mer resurser för forskning och utveckling av fjärde generationens kärnkraftreaktorer där det utbrända kärnbränslet kan tas om hand
3. **att** Folkpartiet ska verka för utveckling av effektiva metoder för ta till vara spillvärmen från kärnkraftsreaktorer
4. **att** Folkpartiet ska verka för upprättande av en saklig informationsbas på nätet avseende kärnkraft och övriga energikällor

Kärnkraften är nödvändig för framtida energibehov och klimatkrav men måste utvecklas och göras än mer säker. Våra kärnkraftverk måste bytas av ålderskäl och samtidigt måste en ny typ kärnkraftverk utvecklas där det i dag utbrända kärnkraftsbränslet kan återanvändas. Effektiva metoder måste utvecklas för att ta till vara spillvärmen från kärnkraftverken. Cirka 150 terawattimmar släpps i dag ut i haven. En del av denna energi kunde användas för till exempel uppvärmning av städer, elproduktion och odling av alger för biobränsle. Slutligen måste mer saklig information spridas om kärnkraftens möjligheter och fördelar jämfört med förbränning av fossil- och biobränslen.

J18. Förnybar kärnkraft

Per-Olov Olsson, Gällö
Bertil Andersson, Östersund
Marcus Claesson, Mölndal
Dietmar Gleich, Falun
Rickard Malmberg, Nyköping
Kerstin Weimer, Sveg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska driva en informationskampanj om fjärde generationens kärnkraftsteknologi
2. **att** Folkpartiet ska verka för ett ökat internationellt samarbete om utvecklingen av ny kärnkraftsteknologi

För den växande världsbefolkningens försörjning finns tre framtida problemområden – vatten, mat och energi. Förnybara energikällor som vind-, sol- och vågkraft måste tas fram i stor mängd. Problemet med dessa förnybara energikällor är att de inte finns ständigt, de är intermittenta och det blir problem då de inte är i drift. Då är kärnkraften och vattenkraften de nödvändiga och möjliga kompletterande energikällorna, eftersom de alltid finns. Med den utveckling av fjärde gene-

rationens reaktorer som pågår, blir också kärnkraften under överskådlig tid förnybar.

Ny kärnkraftsteknologi har stor potential att både öka våra energiresurser och att drastiskt minska mängden av långlivat kärnbränsleavfall, samtidigt som ytterligare behov av utvinning av uran ur naturen minskar. Enbart återanvändning av Sveriges nuvarande kärnavfall skulle kunna räcka tusen år för att producera kärnkraftsel i vårt land. Vi kan dessutom minska lagringstiderna för den lilla mängd avfall som återstår efter återanvändning, från hundratusentals år till några hundra år.

De viktigaste internationella forskningsprojekten bedrivs sedan 2001 under ledarskap av USA och i samarbete med ett tiotal av världens kärnkraftsländer. Sverige är dock inte direkt involverat i detta arbete, som omfattar utveckling av fjärde generationens kärnreaktorer, men deltar indirekt genom Euratom.

Målsättningen för framtida kärnreaktorer som formulerats i forskningsprojekten kan sammanfattas i:

- Kraftig reducering av volym och förvaringstid av kärnkraftsavfall.
- Avancerade säkerhetssystem i reaktorn som omöjliggör härdsmälta.
- Tillgång till en långsiktig eltillförsel som är oberoende av resurstillgång.
- Ekonomiskt konkurrenskraftig jämfört med andra elektricitetskällor.

J19. Ersätt kärnreaktorn Oskarshamn 1 med en ny reaktor

Rickard Malmberg, Nyköping
Amanda Brihed, Trångsund
Gunilla Borg, Nyköping
Dietmar Gleich, Falun
Göran Hagberg, Nyköping
Marianne Nordblom, Nyköping
Carl-Åke Utterström, Västerås
Ebba Wistedt, Nyköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att kärnreaktorn Oskarshamn 1 ersätts med en helt ny, effektivare och säkrare reaktor

Oskarshamn 1, även kallad O1, är Sveriges första kommersiella reaktor och togs i drift i december 1971. Regeringen beslutade för en tid sedan att upphäva förbudet mot ny kärnkraft i Sverige och det blir därmed tillåtet att ersätta befintliga kärnreaktorer i Sverige med nya. Eon har i samband med detta uttryckt intresse att ersätta O1 med en helt ny reaktor. Plats finns redan för detta då OKG även äger den närliggande ön Ävrö som ligger norr om Simpevarpshalvön där O1 är belägen i dag.

O1 är liten, gammal och uttjänt och behöver därmed avvecklas inom cirka 10–15 år. Sverige kommer dock med all trolighet att behöva tillgång till mer el i framtiden. Det kommer naturligtvis kosta en hel del att uppföra en ny reaktor men finansieringen är knappast något problem för kraftbolag som under de senaste åren gjort enorma vinster på höga elpriser. Dessutom kommer vi troligtvis inte inom rimlig framtid att få tillgång till några andra energialternativ som kan tillgodose vårt totala elbehov i så stor utsträckning att vi skulle kunna avveckla kärnkraften. Vi måste se till att trygga en stabil elförsörjning även i framtiden och kärnkraft är, under förutsättning att säkerheten är hög, det bästa alternativet för att producera el i tillräckligt stor skala och till ett vettigt pris. Dessutom tar det i runda slängar cirka 10 år att bygga ett nytt kärnkraftverk, varför det är hög tid att komma till skott med ett beslut.

Haverierna i Japan lär oss att kärnreaktorernas ålder har stor betydelse för säkerheten. I stället för att satsa stora summor på att modernisera äldre svenska reaktorer, bör Sverige skrota O1 och ersätta den med en ny effektivare och betydligt säkrare reaktor. Att driva de äldsta reaktorerna vidare är ungefär lika klokt som att använda flygplan som är tillverkade för 40 år sedan.

Stora summor har satsats på att modernisera de äldsta svenska reaktorerna och ersätta förslitna komponenter med nya. Svagheter som beror på deras grundläggande design kan man emellertid inte göra mycket åt. Lars-Olov Höglund, chef för bygget av Forsmark 3, uttryckte saken väl när han blev intervjuad av Veckans Affärer och sa: ”Man kan inte bygga om en Volvo Amazon till säkerhetsstandarden hos en S 80 genom att sätta in airbags och nya bromsar.”

J20. Sveriges tillgångar på uran bör utvinnas

Rickard Malmberg, Nyköping
Göran Hagberg, Nyköping
Tobias Revenäs, Uppsala

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att Sveriges tillgångar på uran utvinns

Uran finns i varierande mängder i stora delar av Sveriges berggrund, huvudsakligen i bergarten alunskiffer (till exempel i Skåne, Västergötland, Östergötland, Närke och Jämtland) och i vissa delar av urberget, till exempel i Jämtland och i vissa andra delar av norra Norrland. Uran används som kärnbränsle och är alltså en oundviklig del av kärnkraften. Uranet utvinns i gruvor runt om i världen, bland annat i Namibia, Kanada, Australien och Ryssland. Därifrån importeras uranet för att svenska folket ska tillgodoses med elektricitet – detta trots att Sverige anses ha de bästa kända uranfyndigheterna i hela Europa. Sen en tid tillbaka finns ett stort intresse hos utländska bolag att bryta svenskt uran, en verksamhet som skulle kunna bli en miljardindustri i den norrländska avfolkningsbygden.

Det pågår en livlig debatt i om uranbrytning och dess konsekvenser. På samma sätt som vid annan gruvbrytning uppstår en lokal förändring av landskapet och miljöstörningar, men en urangruva skiljer sig inte nämnvärt från en koppargruva eller andra slags gruvor. Uran har i sig en radioaktiv nivå som är jämförbar med granit. Tack vare det höga energivärdet i uran krävs väsentligt mindre ingrepp per utvunnen energienhet vid en urangruva än vid exempelvis en kolgruva. 50 kg uranmalm ger lika mycket producerad el som 3 000 kg stenkol.

Framförallt debatteras också att uranbrytning innebär en hälsorisk för gruvarbetare och lokalbefolkning. Det finns gott om studier som visar att gruvarbetare som jobbade under 1940–1960-talen har fått stora hälsokonsekvenser genom sina arbeten, bland annat lungcancer. Uran i sig är inte nämnvärt radioaktivt och ses inte som en radiologisk risk, utan det är framförallt sönderfallsprodukten radon som orsakar

denna ökade cancerrisk. Nuförtiden vet man detta och man har åtgärdat det till fullo med bland annat mycket bättre ventilation i gruvorna. Det är oerhört viktigt att förstå att gruvindustrin har tagit lärdom av misstagen som gjordes förr och att miljö- och hälsolagstiftningen i alla demokratiska länder blivit mycket strängare. Förr var all gruvbrytning smutsig och ohälsosam, oavsett om det handlade om järnmalm, koppar, uran eller guld.

Hur står det då till med modern uranbrytning? Utsätts arbetare eller lokalbefolkning för hälsorisker som vida överstiger det vid annan gruvdrift? Australien och Kanada är två utmärkta exempel när det gäller uranbrytning då de båda är demokratiska moderna samhällen som har lika hård miljö- och hälsolagstiftning som Sverige. Om man kan bedriva uranbrytning i de länderna utan större risk så kan vi givetvis göra detsamma i Sverige. Om strålningsrisken är försumbart liten så finns det ingen faktor som gör uranbrytning värre än någon annan sorts gruvbrytning som vi utan tvekan accepterar i Sverige. Sanningen är att urangruvarbetare i Australien och Kanada får en årlig stråldos på grund av gruvbrytning som är mycket mindre än den vi svenskar får från naturliga källor. Doserna är dessutom väldigt låga, mycket lägre än naturlig bakgrundsstrålning. Totalt försumbara stråldoser som inte har några signifikanta hälsoeffekter överhuvudtaget. Att flytta från en region med låg bakgrundsstrålning till en med hög ger en långt mycket större ökning av stråldosen än att jobba i en urangruva.

Slutligen några ord till: ”Väljer vi att behålla kärnkraften, vilket faktiskt är ett gott val ur flera aspekter, bör vi också i konsekvensens namn vara beredda att godkänna uranbrytning. Allt annat är dubbelmoral.”

J21. Förbättra möjligheterna för biogas

Folkpartiet liberalerna Huddinge

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att möjligheterna utreds att inrätta statliga subventioner i syfte att minska investeringskostnaderna för lokala biogasproducenter
2. **att** Folkpartiet ska verka för att möjligheterna utreds för statliga stimulansåtgärder för att främja etablerandet av tankställen för biogas även utanför storstadsregionerna
3. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för en utredning av möjligheterna att inrätta statliga subventioner i syfte att minska investeringskostnaderna för lokala biogasproducenter
4. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att möjligheterna utreds för statliga stimulansåtgärder för att främja etablerandet av tankställen för biogas även utanför storstadsregionerna

I dag kör Sveriges privatbilister till den största delen på bensin, och den svenska transportbranschen är också beroende av främst bensin och diesel. Det oljeberoende som upprätthålls genom denna ordning har miljönegativa och klimatstörande effekter, men får också sociala konsekvenser på global nivå. Detta då de oljeproducerande staternas stora inkomster från oljeförsäljning ofta tjänar till att upprätthålla odemokratiska statsskick.

Biogas är ett av de miljöpositivare alternativ till bensin som har allra störst potential. Gasen tillverkas genom rötning av naturliga råvaror och vid användning är det i princip klimatneutralt. Biogas kan produceras av avfall från hushåll och jordbruk vilket innebär en möjlighet till arbetstillfällen och inkomster för den svenska glesbygden.

Investeringskostnaderna för biogasproducenter är emellertid stora, liksom kostnaderna för att upprätta tankställen. Detta har lett till en allvarlig brist på biogas relativt efterfrågan på biogasdrivna fordon vilket särskilt har drabbat privatbilisterna. Sammantaget visar bristen på biobränsle på ett infrastrukturiellt problem som saktar ner Sveriges miljömässiga omställning och gör att vi tappar globala marknadsandelar i denna fråga.

Oljeberoendet utgör ett marknadsmisslyckande och omställningen till miljömässigt hållbara bränslen måste ske mycket snart. I detta måste staten ta sitt ansvar, främst genom att utveckla en infrastruktur som möjliggör en snabb utbyggnad av produktion och tillhandahållande av alternativa bränslen. Därför krävs att dagens möjligheter att subventionera produktion och tillhandahållande av biogas utreds och utvecklas.

De stora investeringskostnaderna kan minskas genom statliga investeringar. Detta är angelägna åtgärder, både ur ett miljö- och klimatmässigt och ur ett socialt perspektiv, för enskilda såväl som för Sverige och för vår omvärld.

J22. Nej till fossilgas

Karl-Erik Andersson, Västerås
Harriet Andersson, Västerås
Arne Kjellberg, Västerås
Carl-Åke Utterström, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka i regeringen för en ändring av beslut kring fossilgasledningar i Småland och på andra håll i landet samt att åtgärder vidtas för att öka biogasproduktion, ökad solenergi och jordvärme i bostadssektorn samt snabb ombyggnad av kärnkraftsverken i Sverige

Regeringens tillstånd till att bygga fossilgasledning genom Småland visar att investerarna räknar med en efterfrågan av fossilgas. Denna spekulation kan vara att biogasbilsparken kommer att öka mer än utbudet av biogas kan svara upp med. Alternativt kan det handla om att tillförseln av biobränsle och avfallsbränslen till kraftvärmeverken inte kommer att räcka till utan man får gå över till fossilgaseldade kraftvärmeverk. I stället för att ge tillstånd till fossilgasledningen borde regeringen se till att den inhemska biogasproduktionen ökas snabbt samt att solenergi och bergvärme byggs ut snabbare för att minska det bio- och avfallseldade fjärrvärmebehovet. Vidare måste kärnkraften snabbt byggas om. Det handlar om miljö och nationell säkerhet. Fossil energi ger beroende av Ryssland och gas/oljestater med problem. Strategin måste ändras.

J23. Omvänd koldioxidskatt

Maria Winberg-Nordström, Helsingborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att ta fram förslag på ekonomiska bidrag för att skapa incitament för att ta bort koldioxid från atmosfären genom träkolstillverkning

Koldioxid är en växthusgas som de flesta forskare menar bidrar till global uppvärmning och klimatförändring. Halten koldioxid i luften ökar och det tycks svårt för mänskligheten att vidta de åtgärder som faktiskt behövs för att stoppa ökningen. Sedan Kyotoöverenskommelsen 1990 har utsläppen ökat med 41 procent. Orsak till ökningen är förbränning av fossila bränslen: olja, kol och naturgas.

Växter tar upp koldioxid och men när växten dött och förmultnar frigörs kolet efterhand åter till luften. Genom att göra om rester från jordbruk och skogsindustri till träkol fördröjs koldioxidets kretslopp och därmed minskar ökningen av halten i luften. Träkol har en halveringstid på mellan 2 000 och 6 000 år så den positiva effekten får sägas vara långvarig. Dött organiskt material, mull, har en halveringstid på endast några decennier.

I dag finns skatt på utsläpp av koldioxid. Genom att komplettera med ekonomiska bidrag för att ta bort koldioxid ur atmosfären skulle ytterligare incitament skapas för att minska atmosfärens koldioxidhalt. Exempelvis skulle en jordbrukare när spannmålet är skördat kunna göra träkol av halmen som blir kvar. Och för den mängd kol som stabiliserats i form av träkol erhåller bonden ett bidrag motsvarande mängden koldioxid som annars skulle bildats när halmens byts ner och kolet frigörs och reagerar med luftens syre till koldioxid.

Träkolet kan sedan spridas på åkermarken och öka jordarens bördighet. Ursprungsbefolkningarna längs Amazonasfloden i Sydamerika kände väl till effekten med ökad bördighet när jorden tillfördes träkol. Längs floden finns stora områden där matjordslagret har högt innehåll av träkol, Terra Preta. Träkolets effekt på bördigheten är långsiktig och miljömässigt hållbar till skillnad från svedjebruk där skogen bränns till aska där som det endast under några år går att odla.

Miljö- och naturvårdsfrågor

J24. Skatt på drivmedel i stället för bilar

Dietmar Gleich, Falun
Lars Wedén, Sigtuna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att den årliga fordonsskatten avskaffas
2. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att bränsleskatterna höjs i den omfattning att det kompenserar bortfallet av fordonsskatten
3. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för introduktionen av ett självfinansierat system som vid försäljning av nya bilar belastar personbilar med högre energianvändning per körsträcka och gynnar personbilar med lägre energianvändning per körsträcka

Bilar påverkar inte i första hand miljön genom att stå stilla utan genom att rulla. Även nyttjandet av den offentliga infrastrukturen är knutet till den årliga körsträckan. Parkeringer är redan nu i hög utsträckning avgiftsbelagda. Om man beskattar biltrafiken proportionerlig bränsleförbrukningen ligger man närmare en proportionerlig beskattning i förhållande till samhällskostnaderna i form av slitage och hinder för andra trafikanter, men med viss fördel för dem som använder energieffektiva fordon. Den tunga trafiken belastas något mer än med nuvarande system men fortfarande mycket lägre än vägslitaget förorsakat av fordon med stor axellast skulle kräva. Ytterligare en fördel med avskaffad fordonsskatt är att alla som kör i Sverige blir belastade, oavsett i vilket land fordonet är registrerad.

Det finns anledning att tro att en snabbare omställning gentemot bränsleeffektivare fordon behövs för att säkerställa mobiliteten i Sverige även när bränslepriserna stiger. Möjligheten att höja bränsleskatten i den utsträckning som krävs att till stor del mycket bränsleeffektiva nya bilar köps är begränsad av mängden gamla och bränsletörstiga bilar som ägs av ekonomisk svaga personer. Stora höjningar av bränsleskatten är politisk svåra att genomföra. En mera gångbar möjlighet att styra in nybilsinköpet mot snåla varianter är en engångsavgift respektive engångsbonus vid köptillfället. Detta system kan gestaltas självfinansierad. Även för den allt för stora förmånsbilandelen (som leder till en föga ändamålsanpassad utbud på den privata begagnadbilmarknaden) måste en lösning hittas att styra in den mot bränsleeffektiva modeller.

J25. Likvärdig beskattning av drivmedel för bilar

Dietmar Gleich, Falun
Karl-Erik Andersson, Västerås
Charlotte Klötz, Ilsbo
Lars Wedén, Sigtuna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att alla drivmedel för bilar belastas lika med skatt i proportion till energiinnehåll och koldioxidproduktion vid förbränning

För nuvarande beskattas bensin, dieselbränsle och etanol olika och inte proportionerlig till energiinnehåll och koldioxidproduktion vid förbränning. Detta leder till suboptimal användning av begränsade resurser. Teknikutvecklingen styrs på ett kortsiktig och nyckfull sätt.

En teknikneutral ansats är att beskatta alla kemiska energibärare lika efter två kriterier: Ett fast penningbelopp enligt bränslets energiinnehåll (kronor per megajoule) och ett fast belopp enligt bränslets kolinnehåll som omsättas till koldioxid vid förbränning (kronor per kilogram kol).

Ansatsen kan användas för alla nutida eller framtida bränslen utan ständiga ändringar i detalj, oavsett om det handlar om bensin, fotogen, etanol, metanol, naturgas, syntetgas, dimetylester, stenkol, biometan och så vidare.

Det enda som måste bestämmas därutöver är i vilken utsträckning biobränslernas kolinnehåll ska räknas in.

J26. Stimulans för snabbare ökning av antalet elhybridbilar

Karl-Erik Andersson, Västerås
Ann-Mari Brevik Adiels, Billdal
Harriet Andersson, Västerås
Arne Kjellberg, Västerås
Ulf Larsson, Västerås
Örjan Rosell, Västerås
Carl-Åke Utterström, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka aktivt för speciella förmånliga lån till köp av elhybridbil liknande den vid bostadsinköp
2. **att** Folkpartiet ska verka aktivt för att uppmuntra uthyrning av elhybridbilar via uthyrningsföretag som erhållit statliga energisparlån

Bensinpriserna skjuter i höjden och fortsätter att stiga. Bilister har svårt att byta till elhybridbil, ty det kräver stora utlägg vid inköpet, men sedan blir driftkostnaden låg. Ofta saknas likvida medel.

Vi vill föreslå en politik som snabbare stimulerar övergången till elhybridbilar. Det finns två vägar att gå. Utvecklingen mot eldrift av bilar måste påskyndas av miljömässiga, ekonomiska och säkerhetspolitiska skäl.

J27. Vår miljö i närsamhället

Åke Wedin, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att vi måste ta tillvara produktionen från närsamhället i större utsträckning
2. **att** landsmötet uttalar att vi i utökad omfattning bör tänka efter vad kan vi göra så att det inte uppstår miljöskador och tänka efter om vad som är bra för vår miljö
3. **att** landsmötet uttalar att vi behöver tänka på vilka möjligheter som finns att spara på elenergi som bara förbrukas till ingen nytta i tv och datorer som inte används under dygnets alla timmar
4. **att** landsmötet uttalar att vi måste få klarhet också på elbilarnas tankning av elenergi ute i kommunerna och längs våra vägar. Vad kostar en sådan utbyggnad och transportförlusten genom det aktuella elnätsystemet? Det är på tiden att man nu får kunskap om detta

Vi måste ta närregionens produktion av livsmedel till våra konsumenter. Låt bearbetning och förädling ske i mindre produktionsenheter. Slå ut storskaligheten med långa transporter inom Sverige och bearbetning utomlands och sedan retur tillbaka. Vi minskar då förbrukningen av drivmedel och utsläpp.

Sårbarheten i det svenska samhället är i dag oroväckande stor. Samtidigt är beredskapen för allt som kan hända ej uppdaterad. Vi har upplevt många svåra problem som gäller miljöförändringar. Vi bör se över mycket som kan hända när till exempel vattennivån ökar, om det nu är genom ökad nederbörd och/eller att vattennivån på världshaven stiger. Vad är det som är i farozon i framtiden?

Är det rimligt att förbruka vatten för att skölja mjölk och yoghurtförpackningar, den senare med en plastavskiljning. En utredning bör ske så man inte förbrukar mer till en högre kostnad för samhället och ur miljöhänsyn.

Det är inte rimligt att elkraft förbrukas i en omfattning som i dag med bland annat tv och datorer som står på ett standby-läge under större delen av dygnet.

Nu kommer också uppladdningsstolpar så att elbilar kan laddas upp. Har man aldrig tänkt på vilka förluster som uppstår i ledningsnätet från produktion till de aktuella uttagen? Ta fram verkningsgraden i det aktuella fallet så ser du omfattningen av energi bortfallet.

Saknar politiker all kännedom om verkningsgraden när det gäller transporten av elektricitet i våra elnät?

Det finns också tidigare att man redovisade bilmotorers verkningsgrad.

J28. Skörd av vass kan förbättra Östersjöns hälsa

Gunilla Borg, Nyköping
Håkan Borg, Nyköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att industriellt skördande av vass startas

Östersjön har under årtionden övergötts främst genom närsalter från jordbruket, men också på grund av bristande rening av avlopp från hushåll. Det har skett en accelererande växt av organismer med fotosyntes i Östersjön.

Under de senaste åren har algblomningen varit extrem. Även vass, som tagit del av närsalterna, har brett ut sig utmed stränderna. Vass kan växa i vatten upp till 2,5 meters djup.

Vassen har setts som ett problem, genom att de stränder, där vassen växer inte kan användas för bad, friluftsliv eller båtbryggor. Vassen kan i stället utnyttjas som en tillgång till både rening av Östersjön och som energikälla. Enligt Wikipedia motsvarar 2,5 kg torkad vass energiinnehållet i 1 liter olja. Den stora volym av vass, som växer längs Östersjön och dess vikar, samt i en stor del av våra insjöar kan skördas i stor skala och användas för direkt förbränning i våra kraftverk eller för framställning av biogas.

Ett kontinuerligt skördande av vass har också en positiv inverkan på Östersjöns hälsa genom att kväve och fosfor återcirkuleras upp på land. En del vassbevuxna stränder kan också restaureras till användbara stränder för bad och annat friluftsliv. Det tillkommer dessutom nya värdefulla arbetstillfällen.

Folkpartiet engagerade sig redan under 1960-talet för en kamp för Östersjön. Detta förslag är en komplettering till dagens förbättringsåtgärder.

J29. Åtgärder mot tinnitus

Barbro Westerholm, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet på den lokala nivån ska uppmärksamma och arbeta för att undanröja de hälsoproblem, däribland tinnitus, som buller kan förorsaka

Tinnitus innebär att man hör ljud som inte har någon känd ljudkälla. Ljudet kan till exempel vara tjutande, susande, pysande, brummande eller metalliskt. De flesta människor med tinnitus upplever en högfrekvent ton, men man kan också uppleva flera olika ljud.

Tinnitus är vanligt, man räknar med att 10 till 20 procent av befolkningen besväras av tinnitus. Riktigt svåra besvär,

som kräver behandling, drabbar cirka en procent av befolkningen. En vanlig orsak till tinnitus är att man utsatts för höga ljud. Personer som arbetar med musik har tinnitus i högre utsträckning än andra.

Trots att tinnitus är så vanligt görs väldigt litet i kommunerna för att minska förekomsten av höga ljudnivåer. Höga motorcykelljud i statskärnorna, höga ljudnivåer på restauranger, konserter och biografer är exempel på ljud som hindrar människor med tinnitus att röra sig fritt i samhället.

I miljöbalken (1998:808) finns lagstiftning som syftar till att miljön och människors hälsa skyddas mot skador och olägenheter däribland buller.

Ansvaret för buller är delat mellan flera myndigheter. Naturvårdsverket har en samordningsroll för omgivningsbuller och har gett ut ett antal allmänna råd för olika trafikslag. Trafikverket och Boverket är andra ansvariga myndigheter. Konsumentverket, som har ett övergripande tillsynsansvar för att övervaka produkter genom produktsäkerhetslagen (2004:451), informerar till exempel om leksaker med höga ljud.

Socialstyrelsen är den enda centrala, tillsynsvägledande myndigheten för frågor som rör hälsoskydd inom miljöbalkens tillämpningsområde. Socialstyrelsen har bland annat gett ut allmänna råd om buller och höga ljudnivåer samt en Handbok om buller. De råd som ges där efterlevs emellertid i varierande omfattning. Alltför ofta sägs att ”litet buller får man väl tåla” men det är inte acceptabelt att man ska tåla ljud som skapar ohälsa. Därför bör Folkpartiet på den lokala nivån uppmärksamma och arbeta för att undanröja de problem, däribland tinnitus, som buller kan förorsaka.

J30. Tysta däck ger minskat trafikbuller

Maria Winberg-Nordström, Helsingborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att ta fram förslag på ekonomiska incitament för att öka efterfrågan på tysta däck

Bilen ger en stor rörelsefrihet för individen men ger samtidigt upphov till buller och det finns i dag alltför få tysta miljöer i städer och de mer tätbefolkade delarna av landet. Senare års forskning har tydligt visat att trafikbuller orsakar stress och har en negativ påverkan på människans hälsa.

I moderna bilar är det inte i första hand motorerna som står för bullret utan buller uppstår i kontakt mellan däck och asfalt. Däckets beskaffenhet påverkar bullernivån och på marknaden finns både däck som ger upphov till högre buller och så kallade tysta däck som bullrar mindre.

Samhället lägger stora belopp på olika former av bullerskydd eller bullerdämpande åtgärder såsom tyst asfalt. Med ekonomiska incitament skulle det vara möjligt att i stället styra över en större del av kostnaden för att minska buller på det som är orsak till bullret, däcken.

Genom att avgiftsbelägga bullriga däck så att de blir dyrare än tysta däck styrs efterfrågan till tysta däck och trafikbullret kan minska till gagn för alla. Det skulle vara bra att även pröva frågan om att förbjuda däck som bullrar över en viss nivå.

J31. Omgivningsbullret måste minskas

Barbro Westerholm, Stockholm
Peter Olevik Dunder, Handen

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet på det nationella och internationella planet, särskilt gentemot EU, ska arbeta för en sänkning av bulleremissionen från alla olika slag av produkter

Under de senaste 10 åren har forskningsresultat presenterats som visar att omgivningsbullret är allvarligare för hälsan än man tidigare trott. Det ökar risken för hjärt-kärlsjukdom, förhöjt blodtryck, hjärtinfarkt, stroke och förtidig död. Detta har redovisats av WHO i två rapporter: Night noise guidelines for Europe (2009) och Burden of disease from environmental noise (2011).

Dessa rapporter styrker att de riktlinjer för omgivningsbuller, särskilt trafikbuller, som formulerades i Sverige på 1960-talet som en teknisk/ekonomisk kompromiss och som senare beslutats av riksdagen, ingalunda är för ambitiösa. De ingår också i de av riksdagen beslutade miljömålen. Ändå är detta miljömål ett av dem som vi är långt från att kunna uppfylla.

Det finns ingen möjlighet att nå målen om inte bullerkällorna – bilar, bussar, lastbilar, maskiner för kommunernas arbete med renhållning, flygplan, tåg, maskiner för trädgårdsarbete, etc. åtgärdas så att emissionen av buller minskas väsentligt. Dessa källor är mer än 10 dB för bullriga för att ens den mest omsorgsfulla stads- och byggnadsplanering ska kunna ge alla medborgare en acceptabel och hälsosam ljudmiljö.

En minskning av emissionen av buller kan endast ske dels genom mer ambitiösa krav på de olika fordonens och maskinernas bulleravgivning genom generella minimikrav, dels genom utveckling av lämpliga marknadsinstrument (till exempel bullerdeklarationer) så att stat, kommuner och enskilda personer vid upphandling och inköp kan kräva tystare fordon och andra maskiner. Förebilder finns bland annat i Nederländerna (PIEK).

Folkpartiet har tidigare varit ledande i arbetet mot skadligt omgivningsbuller. Folkpartiet måste återta den platsen.

J32. Miljö- och hälsoproblem

Åke Wedin, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att vi får sänkta nivåer på nu godkända decibelgränser inom förskolan och grundskolan samt att detta efterlevs
2. **att** Folkpartiet ska verka för att vi får sänkta nivåer på nu godkända decibelgränser i trafiken genom en ny asfaltbeläggning som reducerar ljudnivån och att detta också gäller annan verksamhet
3. **att** Folkpartiet ska verka för att vi nu på allvar ska ta hänsyn till och eliminera dessa för hälsan skadliga partiklar som omger oss inom förskolan, grund- och gymnasieskolan, våra hem och utomhus
4. **att** Folkpartiet ska verka för att vi minimerar alla skadliga produkter som behandlats av flamskyddsmedel eller finns behandlade i olika klädesplagg
5. **att** Folkpartiet ska verka för ett förbud mot att spruta in giftig gas i containrar för att skydda den transporterade varan

I förskolan skadas barnens och personalens hörsel i ett mycket oroande år för år. Följdverkningarna av detta bryr vi oss om det? Så tycks inte fallet vara hos den förra regeringen. Nu måste problemen lösas omgående. Detta är ett viktigt skäl till minskade barngrupper.

Vi har buller av trafiken som nonchaleras och varför ska vi skjuta det framför oss i 20 år till. Det finns i dag lösningar, vi kan lägga en annan typ av asfaltering där man sänker decibeltalet med 50 procent. Vi har annat buller också som är allvarligt hur hälsosynpunkt. Vad vi bör göra är att sänka dagens decibelgräns och också se över de olika tider för gränsvärden som finns i dag.

Vi har partiklar som omger oss utan att vi vet om det och som är en allt allvarligare hälsofara. Det är rätt tyst om detta. Vi måste nu verkligen greppa tag i detta eftersom partikelmängden ökar och ökar. Hur är det på förskolan, grundskolan, gymnasiet och hur har vi det i vårt eget hem och hur är det när vi går ute på stan?

Det är stor risk att vi inte upptäcker eller nonchalerar vi faran och bryr vi oss om att cancer fallen bara ökar och ökar.

Flamskyddsbehandlade produkter i våra hem, i skolan och på arbetsplatsen.

Vi köper också utomlands producerade textilprodukter som behandlats med ämnen som är mycket farliga för hälsan.

Import av olika textilier och livsmedel från fjärran länder där det sprutas in giftiga gaser i containrarna för att skydda produkten mot till exempel insekter och mögel.

J33. Miljö- och hälsorisker med elektromagnetisk strålning

Åke Wedin, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att gällande regler blir skärpta så att ingen kommer till skadade av elektromagnetisk strålning. Vi måste följa upp nivåerna och kanske sänka gränsen på de nuvarande tillåtna gränserna

Jag och en handfull andra blev inbjudna av två flickor som ville höra våra åsikter om en e-tidnings framtid, som de skulle ha till sitt examensarbete på magisternivå. Vi fick också reda på att det fanns några pojkar som jobbade på en doktorsexamen inom detta område på högskolan i Halmstad, och att det redan då fanns tester på denna teknik.

I DN söndagen den 18 mars 2007 finns en artikel om detta.

Vad vi kan vinna på detta och när det kommer att bli aktuellt efter inledningsskeendet vet vi ej. Men vi måste också ta upp om det är ur hälsosynpunkt skadligt. Försiktighetsprincipen måste råda och Elöverkänsligas Förening skriver: Nu vet vi att kvinnor är långt mer känsliga för elektromagnetisk strålning än männen. Cirka 11 procent av befolkningen har besvär av strålningen, som ökat lavinartat med 5 000 procent de 30 sista åren! Detta medelst en starkt ökad användning av datorer, tv och tv-spel, mikrovågsugnar, mobil- och DTEC-telefoner, trådlösa nätverk och många nya sändarmaster, som strålar dygnet runt och över oss alla. Vi måste vara på vår vakt och handla i tid innan det är för sent.

Till detta har vi också allt ökade av elevdatorer i skolorna som inte är nätanslutna och den strålnings risk detta medför ute i lektionssalarna. Har man över huvud taget haft en tanke på riskerna?

J34. Svenska råvaror till maten i skola och äldreomsorg

Åke Wedin, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att det ska vara ett krav vid tillagningen av mat i både skolan och äldreomsorgen att råvaran är svensk och helst producerad i närsamhället, samt att all bearbetning också sker i närsamhället innan råvarorna når de aktuella köken
2. **att** Folkpartiet ska verka för att de unga får en inblick vad som produceras i närsamhället och kanske till och med får en uppmuntran att arbeta inom den yrkesgrenen i framtiden

Vi måste nu på allvar kräva svenska råvaror vid tillagningen av skolornas luncher och för alla i äldreboende, att maten också tillagas inom den aktuella verksamheten. Det ska i möjligaste mån också att dessa råvaror som användes om de finns kommer från närområdet. Det får inte bli några kvalitetsförsämringar.

De unga presterar också bättre skolresultat och för de äldre känner de också att kommunen har en större omtanke vilket är positivt.

Visa gärna bilder från producenterna av de olika råvarorna. Kanske också studiebesök kan ordnas.

J35. Låt LOU prioritera närproducerade livsmedel

Henrik Lundin, Tyresö
Anna Steele Karlström, Tyresö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att LOU prioriterar närproducerade livsmedel

Det kommunala självstyret ger i dag kommuners inköpsavdelningar rätt att prioritera livsmedelsinköp enligt valfria kriterier. Detsamma gäller de statliga verk etc. som också lyder under LOU (lagen om offentlig upphandling).

En stark och livskraftig produktion av livsmedel i Sverige är viktig av många skäl – miljömässiga, kulturella, beredskapsmässiga etc.

Många blir upprörda i samband med medierapportering då enskilda lantbrukare i närheten av en skola inte får sälja till kommunen på bekostnad av en leverantör som hämtar varorna från ett annat land.

Det enda sättet att råda bot på detta är att förändra LOU så att närproducerade livsmedel ska prioriteras.

Hur en sådan formulering ska se ut är en komplicerad fråga, eftersom den måste göras generell nog för att passa som lagtext.

En formulering som skulle kunna tas som utgångspunkt är ”Om en vara prismässigt inte avviker mer än 25 procent ska den närproducerade varan anses bättre om övriga bedömningskriterier är likvärdiga”.

J36. Gemensamt europeiskt pantsystem

Folkpartiet liberalerna Lidingö
Dietmar Gleich, Falun
Rickard Malmberg, Nyköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för en utredning av ett gemensamt europeiskt pantsystem för aluminiumburkar och pet-flaskor i enlighet med vad som anförs i motionen

Sverige har ett pantsystem för aluminiumburkar och pet-flaskor, Estland har ett annat pantsystem, Danmark ett tredje, Finland ett fjärde och så vidare. Problemet är att systemen inte fungerar tillsammans.

Det är viktigt att öka andelen förpackningar som återvinns. För det första bidrar tomma burkar och flaskor till nedskräpningen i parker, längs vägar och runt de överfulla igloorna på återvinningsstationerna.

För det andra sparar varje återvunnen förpackning råvara och energi. Det gäller särskilt aluminiumförpackningar. Det går åt väldigt mycket energi att framställa aluminium ur bauxit, men det är relativt enkelt att återvinna metallen.

För det tredje minskar transportbehovet om aluminium- och pet-förpackningarna komprimeras, vilket numera sker i de flesta automaterna i våra livsmedelsbutiker men inte med burkar och flaskor som slängs i en igloo. Färre lastbilar på våra vägar innebär mindre dieselåtgång och mindre buller.

Sverige håller på att byta burkpant från 50 öre till en krona. Nästan alla pantautomater har visat sig klara av att läsa streckkoden och skriva rätt belopp på pantkvittona. På samma sätt klarar de flesta automaterna att skilja på en- och tvåkronorsflaskor. Det bör alltså vara enkelt att programmera om automaterna så att de även kan ta emot utländska burkar och flaskor. Om Estland vill ha en lägre pant på sina burkar får den, som köper Saku-öl på Tallinnfärjan, kanske betala och återfå 45 öre per burk i pant. Den som turar till Danmark får betala motsvarigheten till en dansk enkrona och så vidare. Sedan får de svenska materialbolagen cleara betalningarna med de utländska bolagen.

På sikt kanske också glasflaskor för öl och sprit kan standardiseras i Nordeuropa.

Ett samarbete bör för enkelhets skull börja med de länder som har liknande pantsystem, där befolkningarna är vana vid systemet och det finns en allmän uppslutning kring att pant är något bra. En start kan bli Norden och de baltiska staterna, som träffas regelbundet och samarbetar inom Nordiska Rådets ram. När samarbetet i Nordeuropa fungerar kan det sedan spridas i hela EU.

J37. Panta mera

Nina Lundström, Sundbyberg
Lennart Fremling, Stockholm
Dietmar Gleich, Falun
Helena Holmberg, Olofstorp
Anna Steele Karlström, Tyresö
Simon Hedlin Larsson, Stockholm
Rickard Malmberg, Nyköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för motionens förslag avseende pantsystem
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att uppmärksamma berörda programgrupper på vad som sägs i motionen om ett utvidgat pantsystem för aluminiumburkar och pet-flaskor som gäller alla EU- och EES-länder

Sverige är ett av de bästa länderna i världen när det gäller pantning av aluminiumburkar och pet-flaskor. I snitt återvinns cirka nio av tio burkar och pet-flaskor. Miljövinsterna är stora. Genom att återvinna en aluminiumburk sparar man hela 95 procent av den energi som går åt för att tillverka en helt ny. Men flödet av burkar och flaskor sker över Sveriges gränser och det vore en stor miljöåtgärd om burkar och pet-flaskor i hela EU kunde samlas in. För detta krävs ett europeiskt pantsystem.

Sverige behöver vara pådrivande för en lösning för att samordna ett återvinningssystem för dryckesförpackningar som omfattar alla länder inom EU/EES.

EU-kommissionen arbetar med frågan men intresserade medlemsländer behöver också visa stödet för frågan. En ökad återvinning av aluminiumburkar är värdefull för det innebär en minskad energiförbrukning jämfört med att använda ny råvara. Nedskräpningen minskar dessutom. Konsumenterna vilja att panta burkar måste värnas. Det behövs god tillgänglighet och det ska vara enkelt att panta burkar och pet-flaskor.

Det finns ett producentansvar för materialåtervinning. Detta grundar sig principen PPP – polluter pays principle – vilket innebär att förorenaren betalar. Det är den som framställt en vara som har huvudansvaret för varans livscykel.

Det förekommer handel mellan länder och privatimport av dryck i aluminiumburkar och flaskor vilket gör det än viktigare att utvidga systemet till fler länder. Det finns risk för att konsumenten slänger dessa utländska burkar med övriga hushållssopor vilket inte är bra för miljön.

J38. Främja återvinningen av matavfall

Folkpartiet liberalerna Stockholms län

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att höja ambitionerna för återvinning av matavfall, bland annat för att möjliggöra ökad svensk biogasproduktion
2. **att** frågan om återvinning av matavfall ska uppmärksammas i det fortsatta arbetet med nytt partiprogram

Sverige har en internationellt sett förhållandevis välfungerande avfallshantering. Ett område där vi dock inte har anledning att vara stolta är återvinningen av matavfall, som är en värdefull resurs vid kompostering eller vid framställning av biogas men som i dag ofta eldas upp.

Detta hänger också ihop med att Sverige måste bidra till en hållbar omställning av energiförsörjningen. Vi har en bra och ur klimatsynpunkt hållbar mix av energiproduktion i vårt land. Biogas är en ur hållbarhetssynpunkt utmärkt energikälla. Den innebär att energi utvinns ur bland annat matavfall och reningsverk.

I dag är efterfrågan på biogas högre än tillgången. En viktig åtgärd för kommunerna är därmed att bygga ut system för återvinning av matavfall, som även omfattar livsmedelsindustrin, detaljhandeln och privata såväl som offentligt drivna storkök med mera. För industrin bör insamlingen av matavfall vara obligatorisk.

Det finns ett förslag om en nationell målsättning att 40 procent av hushållens matavfall ska samlas in. Denna målsätt-

ning bör höjas till en ambition om 50 procent. Kommunerna bör få ett tydligare ansvar att arbeta med detta.

J39. Inför materialåtervinning

Folkpartiet liberalerna Stockholms län

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att i det framtida programarbetet en särskild politik för att främja materialinsamling bör tas fram

I dag finns ett väl utbyggt nät av miljöstationer för förpackningsinsamling. Det är relativt lätt att lämna tillbaka en konservburk av metall. Däremot är det betydligt svårare att lämna tillbaka en visp eller stekpanna av samma material – de är nämligen inte förpackningar. Det vore en stor vinst för miljön och skulle underlätta för konsumtenter om även övrigt material på ett lättare sätt kan samlas in och tillvaratas.

Kommunerna bör därför få ett lagstöd för att kunna avtala med förpackningsinsamlingsorganisationerna om att utvidga förpackningsinsamlingen till att bli materialinsamling. En målsättning bör vara att detta finns tillgängligt för alla inom exempelvis maximalt 1 kilometer från bostaden i tätorter.

Även fler ekonomiska incitament behövs för att öka materialåtervinningen. Exempelvis bör pantsystem kunna användas för att uppmuntra enskilda att återvinna olika typer av produkter och material.

J40. Öka materialåtervinning av avfall

Karl-Erik Andersson, Västerås
Harriet Andersson, Västerås
Arne Kjellberg, Västerås
Örjan Rosell, Västerås
Carl-Åke Utterström, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att uppmana programgruppen för ny miljöpolitik att hitta stimulanser för att öka materialåtervinningen från avfall i Sverige

Återvinningsgraden av avfall ökar i EU. I Österrike återvinns 69 procent och i Tyskland 65 procent och i Sverige 48 procent. Det förbrända avfallet är i motsvarande fall 27, 35 och 48 procent. Det är sämre ställt i många av de sydliga länderna men utvecklingen går snabbt i ökad återvinningsgrad Det är en klar målsättning från EU-kommissionen att öka återvinningen. Enligt Britt Sahlenström, vd för Återvinningsindustrierna, skulle hela EU:s koldioxidmål nås genom en total materialåtervinning. I Sverige återvinns 90 procent av glas och tidningar och för papper/metall är det 70 procent men för plast endast 30 procent. Återvinningsgraden kommer dock att höjas genom nya metoder. Bränning av plast bör undvikas då plastens fossila ursprung då bidrar till växthuseffekten. Olika åtgärder bör övervägas för att öka materialåtervinning, till exempel ett utvecklat pantsystem för batterier, vinflaskor, plastförpackningar och utvecklade system för plaståtervinning med mera.

J41. Ändrat producentansvar för förpackningar

Stefan Falk, Sundsvall

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska arbeta för en förändrad förordning om producentansvar så att en kommun som så önskar kan överta ansvaret
2. **att** Folkpartiet ska arbeta för att finansieringssystemet för förpackningsinsamlingen ses över för att möjliggöra ett övertagande av producentansvaret.

Insamling av förpackningar sker i dag enligt förordningen (2006:1273) om producentansvar för förpackningar. I förordningen så tydliggörs att det är ett producentansvar att samla in och minimera miljöpåverkan från de förpackningar som en varuproducent använder för sina produkter. I det syftet så har materialbolag bildats som samlar in och återvinner insamlade förpackningar. Detta system fungerar bra på många håll och med hög återvinningsprocent på till exempel tidningar, men andra fraktioner harsämre resultat. För konsumenten så innebär insamlingssystemen ofta betydande svårigheter. Dels vad gäller att transportera förpackningarna till den plats där insamlingen sker, dels vad gäller sorteringen. Särskilt många äldre upplever detta som en svårighet, men även nyinflyttade till landet kan uppleva systemet som svårt. På många håll upplevs dessutom återvinningsstationerna för förpackningar som illa placerade och illa skötta, dåligt upplysta, tömda alltför sällan.

Samtidigt är det en hel del restmaterial som ett hushåll skapar som inte ska till förpackningsinsamlingen, utan hör till andra insamlingssystem. Ett tydligt exempel är glödlampor och lysrör, båda med risk för betydande miljöpåverkan och med krav på särskilt omhändertagande. Men även uttjänta leksaker, trasiga elektronikprodukter med mera. hör till sådant.

Några kommuner har försök med egen insamling av förpackningar med till exempel särskilda sopbilar med många fack för ”på platsen”-sortering, liknande så kallade blue-box-system som finns i Kanada. Flera tydliga fördelar finns: jag som konsument behöver inte transportera de olika fraktionerna till insamlingsstället, fraktionerna blir korrekt sorterade, fler fraktioner kan sorteras på samma gång, inte enbart förpackningar.

Jag vill därför föreslå landsmötet att Folkpartiet ska verka för en förändring i förordningen så att det blir möjligt för en kommun att både överta det ansvar som producenterna har enligt förordningen samt att då också få del i de avgifter som tas ut per förpackning.

J42. Återvinn mera

Nina Lundström, Sundbyberg
Simon Hedlin Larsson, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för ökad återvinning i enlighet med motionens förslag
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka i motionens anda

Producentansvaret innebär att till exempel tidningar ska återvinnas genom insamling. Industrin har utifrån denna princip utvecklat sitt produktutbud där återvunnen materia ingår i mixen för att framställa nytt. Detta gäller inte minst för tidningar. Konflikter har inte varit ovanliga men år 2009

gjordes en överenskommelse mellan Sveriges kommuner och landsting och förpackningsindustrin. Medborgare kan ibland irriteras över att insamlingen inte är utforma på så sätt att tillgängligheten är hög. Den skräpiga miljön kring insamlingar väcker även irritation. Ibland har då kommuner valt att gå in med egna insatser för att råda bot. En trend är att insamlingen dessutom sker av andra aktörer än de som omfattas av producentansvaret. Detta kan leda till att materian bränns eller hamnar på annat ställe utan att återvinnas. Om man bränner till exempel tidningar bryter man effektivt fiberns livslängd då en fiber kan återvinnas upp till 7 gånger. Att bränna blir att förbruka i stället för att bruka. Denna förlust måste då ersättas med ny svensk massa eller importerad sådan. Konflikten om vad trä ska användas till gör att priserna påverkas. Är det rimligt att tidningar ska bestå av ny råvara och inte återvunnen sådan? Det är viktigt att producentansvaret upprätthålls så att materia som går att återvinna även återvinns i första hand. Avfallshierarkin bör värnas och deponi kontra förbränning måste vara ett sistahands alternativ i denna kedja.

J43. Återvinning av biologiskt avfall för biogasproduktion

Henrik Lundin, Tyresö
Agneta Isacsson, Stockholm
Anna Steele Karlström, Tyresö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att samtliga kommuner tillhandahåller återvinning av biologiskt avfall från hushållen

I dag finns i Sverige kommuner som har två sorters sopkärl vid alla fastigheter som exempelvis Alingsås, alternativt två olika förpackningar för sopor i samma sopkärl.

En stor mängd av det avfall som kommer från hushåll utgörs av matrester. Detta är en resurs som kan användas för att producera biogas till drivmedel för fordon.

Att hushållen separerar sitt avfal bör som alltid bygga på frivillighet, men det bör vara kännbart i ekonomiskt hänseende för en fastighetsägare att inte separera sitt avfall, exempelvis genom att kostnaden för ett enda blandat sopkärl är fyra gånger så hög som för de hushåll som separerar sitt avfall.

Denna fråga kan drivas på kommunal nivå, men Folkpartiet bör också verka för att statens vilja i denna fråga göras övertydlig genom att knyta delar av statsbidragen till hur väl kommunerna genomför återvinningen av biologiskt avfall från hushållen eftersom den kan sägas bidrar till Sveriges förmåga till miljömässighet.

J44. Nio miljarder människor på jorden år 2050

Helena Holmberg, Olofstorp

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att uppmana programarbetsgruppen för miljö att utveckla en politik baserad på ett radikalt kretsloppstänkande med syfte att visa i praktisk politik hur hållbar tillväxt är möjlig

Ekonomisk tillväxt är en förutsättning för att människor världen över ska kunna lyfta sig ur fattigdom. Brist på tillväxt, ekonomisk stagnation, drabbar alltid och ofelbart de fattigaste mest. Samtidigt anses ekonomisk tillväxt av stora delar av miljörörelsen vara oförenligt med hållbarhet. Kritiken av tillväxtsamhället paras med en civilisationskritik och en rörelse för förändrad livsstil som sannolikt bara kommer att växa under kommande decennier. Också bland människor som kunde vara liberala kärnväljare. Debatten om hållbarhet och ekonomisk tillväxt kommer sannolikt att finnas i centrum av politiken i framtiden, och ett liberalt partis existensberättigande i väljarkåren framöver hänger på att vi utvecklar egna svar på dessa stora frågor.

Ett verkligt hållbarhetsperspektiv knyter också samman flera olika miljöutmaningar, så att vi inte fastnar i den i för sig oerhört centrala klimatfrågan. Denna utmaning bör finnas i centrum av miljöprogramgruppens arbete.

Det är en vacker framtidsvision att alla de nio miljarder människor som finns på jorden år 2050 ska kunna äta sig mätta, se fram emot långa och i huvudsak friska liv men också ska kunna ha tillgång till den tidens moderna teknologi. Och allt detta utan att jorden utarmas på resurser. Utgångspunkten i denna motion är antagandet att ingen hållbar global tillväxt är möjlig utan utvecklingen av ett radikalt kretsloppstänkande.

Inom jordbruket: Vi kan inte fortsätta att dra näring ur åkrarna och sedan släppa ut näringen i hav och vatten eller i soporna, för att sedan behöva tillföra ny näring i form av fosfor och konstkväve till åkrarna. Detta samtidigt som hela processen genererar stora utsläpp av växthusgaser. Ett nytt kretsloppstänk är grunden till nästa agrara revolution. Om vi utvinner biogas samt näring ur avfallet kan biogasen ersätta fossila drivmedel inom jordbruket samtidigt som näringen återförs till åkrarna och säkrar en hög produktivitet.

Inom varuproduktionen: På sikt måste allt icke-förnybart som vi använder användas igen och igen. Resurssnålhet och energieffektivitet måste vara nyckelord för all varuproduktion. Industrin måste ställas inför krav och incitament som gör det omöjligt att lägga förbrukad elektronik på soptippar i tredje världen. I stället måste material och komponenter användas igen. Textilier måste kunna produceras med minskad åtgång av vatten. Kemikalier som inte bevisat ofarliga måste fasas ut. Och så vidare.

I den lokala verkligheten: Sverige har ett uppbyggt system för återvinning och återanvändning. Men systemet har stora brister och ologiska luckor. Systemet bygger på återvinning av förpackningar i stället för av material. De flesta av oss svenskar får köra vårt förpackningsavfall till återvinningsplatser där vi får stå och sortera vårt avfall i olika bingar. Detta medan vi förväntas veta att vi ska transportera utbrunna glödlampor och trasig elektronik någon helt annanstans. I övriga EU kan man – liksom i några få svenska kommuner – få sitt återvinningsavfall hämtat vid dörren. Och teknik finns för mekanisk sortering av avfallsslag utan att vi behöver stå och göra det själva. Den politik och de avtal med branscherna som ligger till grunden för återvinningssystemen måste utvecklas kontinuerligt och bli användarvänliga.

J45. Inför frival inom avfallshanteringen

Staffan Modig, Vallentuna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar: ”Regeringen bör snarast realisera det förslag om fria val inom avfallshanteringen som före-

slogs i departementspromemorian ”Nya avfallsregler” (Ds 2009:37)

I regeringens departementspromemoria ”Nya avfallsregler” (Ds 2009:37) lades fram ett förslag som innebär att den som bedriver en yrkesmässig verksamhet kan välja att låta hushållsavfall som uppkommer i samband med verksamheten hanteras av någon annan än kommunen.

Förslaget lyder: För den som bedriver en yrkesmässig verksamhet införs det en möjlighet att lämna hushållsavfall till någon annan än kommunen eller den som kommunen har anlitat. En förutsättning är att den som tar hand om avfallet kan visa att det hanteras på det sätt som är mest lämpligt enligt avfallshierarkin. Möjligheten att lämna hushållsavfall till någon annan än kommunen gäller inte för hushållsavfall som har uppkommit i andra bostäder än hotell eller institutioner för vård eller tillsyn. Den som avser att låta någon annan än kommunen eller den som kommunen anlitar hantera hushållsavfall ska anmäla detta till kommunen.

Förslaget har sedan inte kommit att förverkligas – tyvärr. Detta är till nackdel för såväl miljön som verksamhetsutövarna.

Det finns en rad argument varför regeringens tidigare förslag bör förverkligas och kommunernas monopol för ”med hushållsavfall jämförligt avfall” i motsvarande mån tas bort.

I dag kan ett företag välja vem som ska ta hand om företagets farliga avfall men samma företag har inte rätt att låta någon annan än kommunen ta hand om företagets hushållsavfall. Detta är ologiskt och beskär företagarens möjligheter att göra ett eget val utifrån till exempel miljö och resurshushållning. Nu blir företagaren hänvisad till den insamling och de behandlingsmetoder som kommunen anvisar.

I dag kan en företagare inte utan att det stämmer överens med kommunens avfallsplanering använda samma entreprenör för företagets olika avfall. Genom att företagaren kan välja entreprenör för allt sitt avfall kan olika samordningsfördelar vinnas. Det gynnar såväl företagaren som miljön, till exempel genom samordade transporter.

Om företagaren ges friheten att själv ansvara för sitt hushållsavfall öppnas en ny marknad som i sin tur leder fram till nya innovationer. Privata entreprenörer tvekar i dag att satsa på ny teknik då marknaden är osäker. Kommunerna å sin sida behöver inte satsa på ny teknik då de genom lagstiftning tillförsäkras avfallsvolymerna. För en kommun med en förbränningsanläggning är det frestande att säkra avfallsmängden till sin anläggning än att satsa på annan teknik.

För att minska krånglet, öka konkurrensen och gynna miljön och hushållningen bör ett frival inom avfallshanteringen införas snarast.

J46. Främja återvinning av textilier

Mattias Lönnqvist, Sundbyberg
Dietmar Gleich, Falun
Haralampos Karatzas, Norrköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att höja ambitionerna för återvinning av textilier
2. **att** Folkpartiet ska verka för att även textilier bör ingå i de välfungerande återvinningsprogram som redan finns
3. **att** frågan om återvinning av textilier ska uppmärksammas i det fortsatta arbetet med nytt partiprogram

Sverige har en internationellt sett förhållandevis välfungerande avfallshantering. Återvinningsgraden för pappersförpackningar är 74,2 procent, för metallförpackningar 72,9 procent, för glasförpackningar 90 procent och för tidningar 91 procent. Den genomsnittliga återvinningsgraden för material som vi har en fungerande logistik för återvinning för är 76,7 procent och det är framförallt plastförpackningar (30,8 procent) som drar ner snittet.

När det kommer till textilier är situationen annorlunda. En så kallad plockstudie från Naturvårdsverket visar att vi – i genomsnitt – lämnar 3 kg kläder per år till återvinning och slänger i genomsnitt 8 kg kläder. Detta ger en återvinningsgrad på 3/11, vilket blir 27 procent. Då ska man dessutom ha i åtanke att vi köper 24 kg kläder per person och år. Vad som händer med övriga 13 kg är okänt, men en del finns antagligen i växande klädkamrar och förråd.

Skulle vi nå samma återvinningsgrad för textilier som vi har för de material som har utvecklade återvinningssystem skulle vi kunna återvinna 8,44 kg, räknat på de 11 kg som vi vet vad som händer med. Skulle vi i stället räkna på de 24 kg som vi köper per år skulle vi kunna återvinna så mycket som 18,40 kg textilier per år. En ökning på mellan 5 och 15 kg.

Vi vet dessutom att produktion av textilier har en hög miljöbelastning. I många länder ligger kemikaliekonsumtionen på cirka 1 kg kemikalier per kg textilier. Det gör att en ökad återvinning på 1 kg textilier också leder till ett minskat utsläpp av kemikalier på 1 kg. Även länder med höga kvalitetskrav och ett utvecklat miljöarbete har en miljöbelastning. I slutet av 1990-talet beräknades svensk tekoindustri konsumera 0,6 kg kemikalier per kg textilie, som en jämförelse.

Förutom att processen att omvandla ett kilo textilfiber till ett kilo färdiga textilier är miljöbelastande så tillkommer dessutom den miljöpåverkan som det innebär att odla dessa fibrer. För att odla ett kilo bomull går det åt mellan 10 000 och 17 000 liter vatten.

Om alla de 24 kg kläder som vi köper per år skulle vara av bomull och tillverkade i utvecklingsländer så skulle dessa 24 kg kläder ha förbrukat över 400 000 liter vatten och släppt ut 24 kg kemikalier – kemikalier som i brist på avloppsrening ofta går rakt ut i marken och som under processen förstör hälsan hos många av dem som arbetar med dessa textilier.

Som konsumenter kan vi själva bidra genom att i högre utsträckning välja andra material, exempelvis hampa, lin och ull, men bomull kommer även fortsatt vara en viktig råvara i textilindustrin. Här skulle vi kunna bidra till en minskad miljöbelastning genom att göra det enklare att återvinna textilier och genom att informera om varför det är viktigt med återvinning även här.

J47. Återvinn metaller efter kremering

Lars Neselius, Linköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att metallåtervinning efter kremering bör införas

I flera länder, bland annat i Tyskland, Danmark och Holland, återvinns metaller efter kremering. Detta bör ske även på krematorier i Sverige. Härigenom uppkommer inkomster som i ovan nämnda länder går till välgörande ändamål och forskning. Som det är samlas metaller, till exempel guld och titan, som inte får plats i urnor i särskilda behållare och grävs

ned i kyrkogårdarnas minneslundar. En begravningsutredning arbetar för närvarande och bör överväga vad här föreslås

J48. Spola spoltoaletten

Gunilla Borg, Nyköping
Håkan Borg, Nyköping
Ann-Mari Brevik Adiels, Billdal

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att nyproducerade bostäder anpassas för separering av urin och fekalier
2. **att** Folkpartiet ska verka för att urin och fekalier används i det biologiska kretsloppet

Romarna var de första att bygga vattentoaletter. I Korint finns ett sådant exempel, där en bäck leddes under toalettsitsarna och förde med sig urin och avföring.

Under tidigare europeisk tid var utedasset förhärskande och urin och avföring återfördes till jordbruksmark. I tätorterna fanns latrinhämtare, som utförde latrintransporter ut ur tätorterna.

Det var ett riktigt skitgöra eftersom urin och avföring var blandade till en trögflytande vätska som bars i kärl. Detta var det huvudsakliga felet i tankegången och vi återkommer nedan till det.

Den första vattentoaletten i Sverige kom 1870. Fungerande avlopp med rening kom till Stockholm först på 1950-talet. Hela tankebanan var fel: Använd toaletten här och låt någon annan ta hand om resultatet. Stora förbättringar avseende avloppsrening har skett på kommunal nivå.

Alltjämt läcker en hel del av kvävet och framförallt fosforn ut i recipienten och övergöder Östersjön trots att fosforn binds till aluminium och järn. Fosfor är en ändlig resurs. Återvinning är därför nödvändig.

1939 uppfanns Clivus multrum i Sverige. Flere kopior har gjorts men systemet har inte slagit i någon större omfattning. En ytterligare förbättring infördes på 1990-talet när urin separerades genom en enkel anordning i själva toalettsitsen. Nu finns således system för att få in toalettavfall i kretsloppet. Anordningar för separering och tillvaratagande av avfallet har hittills varit förbehållet enstaka hushåll och mindre gemensamhetsanläggningar. Konservativt tänkande har behållit spoltoaletten.

Förutom Clivus finns det andra svenska uppfinningar för omhändertagande av toalett- och köksavfall, som lagrat på rätt sätt senare kan användas i lantbruket.

Rötslam från våra reningsverk accepteras inte i dag i lantbruket på grund av rädsla för tungmetaller.

I det nytillkommande bostadsbeståndet är det tekniskt lätt att anordna separering av urin i tank. Ihopsamlande av avföring kan sker till en uppsamlingsplats i enstaka fastigheter eller grupp av sådana. Därifrån kan det transporteras till rötkammare utan att dricksvatten slösas. Det finns också transportsystem som använder vatten för transport till rötkammare.

Bad-, dusch- och tvättvatten (BDT-vatten) omhändertas av det ordinarie avloppet.

Det nuvarande systemet med att med minst 4 liter höggradigt renat vatten spola ned 100–300 gram toalettavfall är helt felaktigt, nedsmutsande, dyrt och energikrävande.

I massmedierna propageras dessutom för användning av ett flertal kemiska rengöringsmedel för stol och sits.

Vattentoalett borde aldrig ha uppfunnits.

J49. Skydda naturen i sammanhängande stråk

Dietmar Gleich, Falun
Karl-Erik Andersson, Västerås
Anki Sundin, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att skydda naturen mot ingrepp på minst 20 procent av Sveriges areal, fördelad på samtliga landskapstyper i hela Sverige mellan Lappland och Skåne i sammanhängande stråk

Pågående och kommande klimatförändringar utgör stora påfrestningar för många ekosystem och hotar den biologiska mångfalten. För att kunna anpassa sig till förändringarna måste växter och djur kunna röra sig mer än när klimatet är stabilare. Men lantbruk och infrastruktur blir ett allt större hinder för många arters rörelsefrihet.

För att minska klimatförändringarnas skadeverkningar skulle det vara av stor nytta att knyta ihop områden av extra stor betydelse för den biologiska mångfalten genom korridorer. De måste finnas genom hela riket och vara ihopknutna med grannländernas och omfatta såväl ekonomiskt värdefulla områden som mindre värdefulla (där en huvuddel av dagens reservat befinner sig). En femtedel av Sverige är nog det som minst behövs för att vara verkningsfullt.

J50. Inrätta fler marina reservat och nationalparker

Annalena Sandor, Enskede
Leiph Berggren, Hässelby
Lennart Fremling, Stockholm
Dietmar Gleich, Falun
Staffan Modig, Vallentuna
Anders Schüllerqvist, Enskede
Clas Örjan Spång, Solna
Anki Sundin, Västerås
Lars Wedén, Sigtuna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att vara pådrivande för att fler marina reservat avsätts

Många av de marina miljöer som finns runt vår kust har stora bevarande värden. Inte minst många arter i Östersjön. Dessa har ofta genetiska skillnader mot samma art i Västerhavet. I vissa fall så stora skillnader att de kanske ska klassas som egna arter. Dessa genetiska skillnaders är viktiga att bevara då en stor genetisk variation kan vara av avgörande betydelse vid förändringar i miljön.

J51. Tillgång till rent dricksvatten

Leiph Berggren, Hässelby
Dietmar Gleich, Falun
Agneta Isacsson, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar: ”I det framtida programarbetet ska särskilt en politik för att säkra god vattenkvalitet utvecklas inom ramen för miljöavsnittet.”

1 miljard människor lever utan tillgång på rent vatten – vatten som är livets själva förutsättning. Vi är lyckligt lottade. I vårt land är tillgången på rent vatten god. Men också här

måste vi aktivt verka för att säkra en god dricksvattenförsörjning. Vinterns händelser med Östersunds dricksvatten som drabbats av parasiter är en tydlig varningssignal om att det rena vattnet inte kan tas för givet.

Säker dricksvattenförsörjning och tillfredsställande avloppshantering är en förutsättning för fortsatt tillväxt och god livsmiljö. Vatten är vår viktigaste naturresurs och förutsättningen för allt liv på jorden. Med hänsyn till vattnets centrala betydelse måste vattenfrågorna ges hög prioritet.

Den framtida vattenförsörjningen måste säkerställas både vad gäller kvalitet och kvantitet. EU:s vattenvårdsdirektiv har bidragit till att sätta vattenfrågorna högre upp även på de svenska kommunernas agenda. Det behövs fler reservvattentäkter, bättre vattenförsörjningsplaner som bygger på de regionala riskanalyser som utvecklats. Länsstyrelsens och kommunernas arbete med att fastställa vattenskyddsområden måste påskyndas. Vattenkvaliteten ska kontrolleras fortlöpande, även i konsumenternas tappställen. Mälaren, Göta älv, Bolmen med flera ytvattentäkter är att betrakta som riksintressen och bör som detta skyddas.

J52. Förbättrad vattenplanering

Karl-Erik Andersson, Västerås
Harriet Andersson, Västerås
Philip Appeby, Skara
Arne Kjellberg, Västerås
Örjan Rosell, Västerås
Carl-Åke Utterström, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka aktivt för att styrmedel utformas och finansiella resurser görs tillgängliga för åtgärder på kommun och länsnivå (regionnivå) för att åstadkomma säker och trygg vattenkvalitet

Det är viktigt att värna våra vatten i åar, sjöar och hav. Trots mycket kraftiga förbättringar genom samhällets försorg återstår många viktiga vattenproblem att lösa. Bland de problem som måste lösas bättre än tidigare kan nämnas:

- Dagvatten förs ut i åar och sjöar medförande en ökning av näringsämnen och gifter. Det behövs fler aktiva åtgärder för att rena dagvatten i reningsverk, reningsdammar, växtbarriärer med mera.
- Jord- och skogsbruk tillför näringsämnen och gifter som kan stoppas innan de når vattendrag genom proaktiv planering.
- Många kommunala reningsverk är inte dimensionerade för kraftiga regn varför risker för överrinning är överhängande med epidemiologiska och kontaminationsrisker
- Dricksvattentäkter ligger fel eller kan äventyras av olyckor i naturen.

J53. Skydda åkermarken

Lars Wedén, Sigtuna
Folkpartiet liberalerna Sigtuna
Karl-Erik Andersson, Västerås
Dietmar Gleich, Falun
Nina Lundström, Sundbyberg
Bengt Olsson, Linköping
Annalena Sandor, Enskede

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att Folkpartiet ska verka för starkare legalt och formellt skydd mot ianspråktagande av åkermark

Jordens närmare 7 miljarder människor delar på en landmassa som inte kan öka. Om man räknar bort hav, sjöar och vattendrag har varje individ i genomsnitt 2 hektar landyta (20 000 kvadratmeter eller en kvadrat som är 140 x 140 meter). Av denna yta är endast 10 procent åker (2 000 kvadrameter eller en kvadrat som är 45 x 45 meter).

Följande kommer att hända:

- Jordens befolkning kommer att öka
- Havsnivån kommer att stiga och påverka områden med hög jordbruksproduktion och stor befolkning
- Den redan oundvikliga klimatförändringen gör att områden med svår torka kommer att öka
- När parentesen med billig olja är över kommer avkastningen från de flesta åkerarealer att minska. Dagens jordbruk är extremt oljeberoende (konstgödsel, markbearbetning, transporter etc.).
- Transportkostnaderna kommer att öka och långa frakter av livsmedel blir allt mindre hållbart

Sammantaget leder detta till att fler människor ska försörjas av minskade åkerarealer med lägre arealavkastning. Ingen kan säga exakt hur och när denna utveckling blir krisartad. Sannolikheten för världsomfattande livsmedelsbrist inom en generation är dock stor. I detta perspektiv borde åkermark användas för andra ändamål endast med stor restriktivitet. Det är ett nationellt intresse och en global plikt. Mark som i dag tas i anspråk för bostäder, vägar eller annan infrastruktur är borta från livsmedelsproduktionen för alltid.

Dagens skydd är otillräckligt. Det räcker att ”annat viktigt samhällsändamål” kan påvisas. I Stockholms län är bostadsbyggande tillräckligt skäl enligt utslag vid aktuella överklaganden. Resultatet blir att bekvämlighet för dagens befolkning sätts före livsmedelsförsörjning för nästa generation.

Formerna för skyddande av åkermark kan diskuteras. En möjlighet är att införa något som liknar ”strandskyddet”, det vill säga att detaljplaner och liknande som avser ta åkermark i anspråk kräver dispens och prövas i högre instans i enlighet med ett strikt regelverk.

Jord- och skogsbruk, djurskydd och jakt

J54. En sund och globalt hållbar jordbrukspolitik

Karl-Erik Andersson, Västerås
Ann-Mari Brevik Adiels, Billdal
Harriet Andersson, Västerås
Arne Kjellberg, Västerås
Örjan Rosell, Västerås
Anki Sundin, Västerås
Carl-Åke Utterström, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att utforma en ny globalt hållbar jordbrukspolitik

Livsmedelsproduktionen måste ökas i världen samtidigt som jordbruket måste bli mer miljövänligt. Lösningen är inte enkel ty de flesta ekologiska odlingar ger än så länge endast 75 procent av den avkastning traditionellt jordbruk ger. Genom vissa miljövänliga metoder kan man åstadkomma ökad avkastning med organisk odling, fleråriga gräs, genmanipulering och organiska insekts- och ogräsbekämpningar med mera. Det är en klok blandning av traditionella och organiska metoder samt nytänkande som behövs.

Skapandet av lagom stora familjejordbruk och ofta där kvinnorna får ta ledningen har visat sig vara ett framgångsrecept

Konsumtionen per capita av kött måste minskas i många rika länder och den vegetariska kosten måste få ett större utrymme. Traditionell basmat från jordbruket som grönsaker, frukt, ärtväxter, mjöl med mera måste få en större plats i matlagningen och konsumtionen av fabriksframställd mat måste minskas. Stora djurfabriker där djuren inte kan röra sig eller ha ett normalt liv ska stoppas. Det är djurplågeri som samtidigt ger hälsovådlig mat.

En ny jordbrukspolitik innebär att både ökad produktion och miljökrav ska uppnås samtidigt och attt jordbrukspolitiken integreras med politiken för energi, vattenförsörjning, folkhälsopolitik och biologisk mångfald. Man bör inta en kritisk och bevakande attityd till de internationella livsmedelsbolagen.

I utvecklingsländer bör man främja familjejordbruk som helst leds av kvinnor.I hela världen ska vi med alla politiska medel förhindra dålig djurhållning och gigantiska köttfabriker. Slutligen ska den internationella handeln utvecklas för att utveckla ett globalt hållbart jordbruk.

J55. Jordbruket och miljön

Marit Paulsen, Bryssel
Anita Brodén, Sollebrunn
Dietmar Gleich, Falun

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet, i enlighet med vad som anförs i motionen, uttalar som sin mening att ett jord- och skogsbruk som bedrivs på rätt sätt kan leverera kollektiva nyttigheter av stort värde för klimatet, den biologiska mångfalden och våra hav
2. **att** landsmötet, i enlighet med vad som anförs i motionen, uttalar som sin mening att jordbruket, även om dess huvudsakliga syfte förstås är att producera mat, även – tillsammans med skogsbruket – bör integreras som en central del av miljö- och klimatpolitiken på såväl nationell som internationell nivå

Som liberaler tror vi på människans eget ansvar att lämna över planeten i gott skick till våra barn och barnbarn. Men vi möter i dag ofattbart tuffa utmaningar i form av de vetenskapligt belagda klimatförändringarna och den pågående förlusten av biologisk mångfald.

Enligt FN:s beräkningar är vi redan sju miljarder människor på jorden, och vi står inför en kraftig befolkningsökning. Vi kommer därför att tvingas öka matproduktionen med 70 procent innan år 2050 – och detta med mindre energi, vatten, kemikalier, inget växtnäringsläckage och, framför allt, mindre land. Det sistnämnda är den riktigt stora utmaningen, för vi kan ju inte köpa eller erövra en ny planet!

Vi måste därför radikalt ändra vår syn på jordbruket.

Jordbruket är en av de främsta källorna till utsläpp av de farligaste växthusgaserna dikväveoxid och metan. Jordbruket är samtidigt bland de sektorer som drabbas allra hårdast av de negativa konsekvenserna av dessa förändringar.

Jordbruket är dock även – tillsammans med skogsbruket – en nyckelsektor för att aktivt minska utsläppen och den globala uppvärmningen. Jord och skog har också förmågan att fånga in den koldioxid som människan släppt ut, och kan bevara och lagra den i marken i mycket större utsträckning än vad som sker i dag via växterna och fotosyntesen.

Jordbruket kan dessutom producera energi av biologiska restprodukter från både stad och land. Redan med dagens teknik och kunskap vore det möjligt med en matproduktion som är självförsörjande på energi.

Ett väl fungerande kretslopp mellan stad och land skulle innebära en reell förbättring för både färskvattenkvaliteten och havsmiljön.

Vi måste lära oss att se naturens helhet!

J56. GMO – värna valfriheten

Nina Lundström, Sundbyberg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för motionens förslag om GMO-fria zoner
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att se till att motionen beaktas av berörda programgrupper

Genmodifierad gröda (GMO) vållar debatt. Förespråkare påtalar möjligheten att skapa nya grödor som ger högre avkastning, är mer tåliga mot skadedjur och klarar längre lagring samt transport. Andra påtalar risken med konsekvenser som inte kan förutses samt effekter på andra grödor och slutändan eventuell påverkan på andra levande organismer. Folkpartiet liberalerna har i sitt miljötänkande alltid påtalat försiktighetsprincipen och konsumentens rätt till information. Forskningen resultat ska vägas in i politiska beslut. Detta är viktiga principer. I fallet med GMO-gröda måste vi därmed säkra möjligheten för till exempel odlare och ekologisk odlare att slippa spontaneffekter av att grödor som ör genmodifierade sprids med vind och djur. Därför bör GMO-fria zoner möjliggöras så att man kan säkra GMO-fria odlingar. Det är endast när valfriheten för konsumenten finns

reellt som konsumentmakten har ett värde. De konsumenter som vill slippa konsumera GMO-baserad mat ska kunna göra detta val. Därför måste produktion ges möjlighet att utvecklas utan GMO-grödor.

J57. Bevara den svenska skogen

Lars Neselius, Linköping
Dietmar Gleich, Falun
Gunnar Neselius, Motala

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att skogsvårdslagen bör förtydligas så att målen klarare framgår
2. **att** Folkpartiet ska verka för att sanktionsmöjligheterna vid överträdelse bör förbättras

Den nuvarande skogslagen tillkom för ungefär 20 år sedan. Den var omvälvande och ett bevis på nytänkande. Två mål blev vägledande. Hänsyn till miljön, det vill säga biologisk och ekologisk mångfald skulle väga lika tungt som skogen som produktionskälla. För att upprätthålla dessa väsensskilda mål gavs skogsägare och exploatörer ”frihet under ansvar”.

Men lagen har inte fungerat som det var tänkt. Produktionsmålet dominerar. Den svenska skogen utarmas snabbt. Mer än 30 procent av alla avverkningar har underkänts av berörda myndigheter. Endast 5 procent av den skog vi uppfattar som naturlig finns kvar! Men ytterst få av lagbrytarna lagförs. Så här kan det inte fortsätta.

J58. Lantbruksdjurs rätt att vistas utomhus

Birgitta Ohlsson Klamberg, Stockholm
Agneta Isacsson, Stockholm
Anna Steele Karlström, Tyresö
Jenny Sonesson, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att grisar ska få en lagstadgad rätt att vistas utomhus
2. **att** Folkpartiet ska verka för att inga fler dispenser ska tillåtas för att lantbrukare ska slippa släppa ut kor på bete
3. **att** Folkpartiet ska verka för att även tjurar och kalvar ska omfattas av rätten att få gå ute

Ända sedan vår svenska världsberömda författarinna Astrid Lindgren drev på genomförandet av djurskyddslagen från 1988 har den haft brister. Visst har vi världens strängaste djurskyddslag på papperet, men den tillämpas sämre i praktiken. Lantbrukets djur far ofta illa i vår industriella hantering i form av uppfödning och slakt.

Många djur lever hela sitt liv instängda i en ohälsosam miljö utan möjlighet att bete sig naturligt. Visionen av djur som fick ströva fritt utomhus har inte blivit genomförd. Framför allt så strider djurhanteringen inom det svenska lantbruket ofta mot den svenska djurskyddslagens portalparagrafer: ”att djuren inte ska utsättas för onödigt lidande” (2 §) och ”att djuren ska kunna leva ett arttypiskt beteende” (4 §). Reformer bör därför införas för att djuren på allvar ska få rätten att vistas utomhus i enlighet med svenska djurskyddslagen på respektive djurområde.

Dagens grisar kommer oftast inte utomhus förrän de förs till slakt. Bullriga stora lokaler utan fönster är många grisars vardag. Uppfödningen strider dessutom mot den svenska djurskyddslagen. Grisarna måste på allvar få en lagstiftad rätt att vistas utomhus.

Enligt svenska djurskyddslagstiftningen ska kor släppas ut på bete under sommaren. Dock finns möjlighet till dispens. Detta gör att omkring fem procent av Sveriges kor aldrig kommer ut. Även inomhus har kor ofta litet utrymme. Tjurar och kalvar under sex månader omfattas inte av rätten att vistas utomhus. Inga fler dispenser ska delas ut för att lantbrukare ska slippa släppa ut kor på bete. Även tjurar och kalvar ska omfattas av denna rätt. Kor ska inte heller tvingas vara uppbundna utan vi bör gå över till lösdrift. Djurskyddslagen måste gälla både i teori och i praktik.

J59. Förbättrad djurhållning, bättre mat och nej till pälsfarmer

Karl-Erik Andersson, Västerås
Anna Steele Karlström, Tyresö
Anki Sundin, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet i sitt program ska ta in att kraven på djurhållning i Sverige och EU ska skärpas så att dåliga, plågsamma och ohälsosamma metoder förbjuds
2. **att** Folkpartiet i sitt program ska ta in att kommuner och landsting vid sin upphandling ska ha möjlighet att ställa djurhållningskrav på sina leverantörer av livsmedel
3. **att** Folkpartiet i sitt program ska ta in att pälsfarmer ska förbjudas

Trots många förbättringar under årens lopp i Sverige finns det brister i djurhållning och matproduktion som måste lagstiftas bort. Stora stallar för höns, svin och nötkreatur där djuren måste vistas på onaturligt små ytor under groteska förhållanden finns fortfarande. Stora djurbesättningar blir ofta beroende av antibiotika vilket är till men för konsumenten. Djur transporteras fortfarande långa avstånd till slakterier. Det framavlas kycklingar som inte får bli mer än vissa veckor för annars dör de i hjärtsvikt. Exemplen kan mångfaldigas över den ovärdiga storskaliga köttproduktionen som också är ett hot mot vår folkhälsa. Dessutom är man ofta beroende kraftfoder som måste baseras på sojaodlingar som finns i länder som hugger ned sina regnskogar.

I Sverige och i EU bör vi därför sträva att åstadkomma en hållbar jordbruksproduktion och matkonsumtion som inte måste basera sig på vedvärdiga djurhållningsmetoder som kan skapa mat som kan äventyra folkhälsan, bland annat till följd av antibiotikaanvändning och liknade ämnen samt att slakt av stressade djur sannolikt också ger skadligt kött
Pälsdjur uppföds i stora farmer under vidriga förhållanden. Pälsar behöver inte framställas i stora farmer utan kam framställas av andra material i dag. Därför bör pälsfarmer förbjudas. Däremot kan kontrollerad jakt av pälsdjur äga rum då dödandet kan ske på ett mycket skonsamt sätt av ett i grunden inte stressat djur.

J60. Anmäl vanvård av djur

Anita Brodén, Sollebrunn
Jan Ertsborn, Falkenberg
Solveig Hellquist, Sörberge
Birgitta Ohlsson Klamberg, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att vård- och omsorgspersonal ges möjlighet att kunna anmäla vanvård av djur, vilket nu förhindras på grund av sekretessbestämmelser

Sverige har en av världens starkaste djurskyddslagstiftningar, som nu dessutom ses över av Eva Eriksson i en utredning. Trots att vi kommit långt på djurskyddsområdet uppmärksammas med jämna mellanrum djur som vanvårdas också i vårt land. Detta är helt oacceptabelt.

Som djurägare har man det yttersta ansvaret att leva upp till lagens krav med portalparagraferna 2 § att ”djur ska behandlas väl och skyddas mot onödigt lidande och sjukdom” samt 4 § att ”djur ska hållas och skötas i en god djurmiljö och på ett sådant sätt att det främjar deras hälsa och ger dem möjlighet att bete sig naturligt”.

En effektiv kontroll ska säkerställa att efterlevnaden fungerar. Medborgare har ett ansvar att anmäla till myndigheter när man upptäcker brister.

Det finns dock en yrkeskategori som är förhindrade att anmäla vanvård av djur, nämligen vård- och omsorgspersonal som på grund av sekretess förhindras anmäla när exempelvis hundar eller katter vanvårdas.

Detta behöver förändras.

J61. Ta bort sekretesskyddet för djurplågeri

Erik Johansson, Örebro
Anki Sundin, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att djurplågeri, eller misskötsel av djur, införs i sekretesslagstiftningen som ett undantag

Nyligen hade vi ett fall i Lindesberg där hemtjänstpersonal slog larm om att en brukare misskötte sina djur, så till den milda grad att misstanke om djurplågeri förelog. När de slog larm, blev de av en privatperson anmälda för brott mot sekretessen!

Eftersom djurplågeri inte har tillräckligt straffvärde undantas det därför inte i sekretesslagstiftningen, vilket till exempel dopning gör!

Det är alltså viktigare i svensk sekretess att våra idrottsmän deltar på lika villkor än att våra djur inte plågas? Liksom det ställs krav på hemtjänstpersonalen med flera att ha koll på straffvärdesskalan, för att veta vilka brott som de kan säga till om, respektive måste hålla tyst om?

Vi borde revidera sekretesslagen!

J62. Inför licens för de farligaste hundraserna

Mathias Sundin, Norrköping
Sandro Banovac, Södertälje
Niklas Frykman, Eskilstuna
Roger Haddad, Västerås
Sebastian Hallén, Kalmar
Anna Steele Karlström, Tyresö
Peter Kjällkvist, Solna
Ulla Lennersand, Västerås
Mikael Wendt, Skövde

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att ett licenskrav införs för de farligaste hundraserna

Kaukasisk ovtjarka är en hundras som är framavlad för att skydda boskap från varg och björn. En åttio kilos hund som har lätt för att bita, är misstänksam mot främlingar och har stor aggressivitet. Ska sådana hundar helt fritt få finnas i vårt samhälle som sällskapshundar? Det gör de i dag i Sverige.

De allra farligaste hundraserna ska inte förbjudas, men de borde regleras genom en licens. En licens som inte gör det tillåtet att ha en sådan hund som sällskapshund.

För att få licens för en hund som tillhör en farlig hundras ska hunden användas i någon sorts yrkesutövning. Exempelvis så är kaukasisk ovtjarka en herdehund. Den kan behövas för att skydda boskap i Norrland. Den kan också användas som vakthund. Andra farliga hundraser kan ha andra användningsområden.

Vilka raser som ska regleras måste avgöras i en lagstiftningsprocess. Raserna ska bedömas utifrån sina fysiska egenskaper (storlek, styrka etc.) och de mentala egenskaperna (aggressivitet, benägenhet att bita etc.). Totalt kommer det maximalt att handla om 10–15 raser, varav flera av dem är ovanliga i Sverige.

Men är det inte hundägaren som det är fel på, inte hunden? Ägaren spelar en oerhört stor roll. En bra ägare gör en farlig hundras mindre farlig. Men dels så finns det gott om dåliga ägare, som i dag får köpa dessa de allra farligaste hundarna. Dels så är det inte bara ägaren det beror på. Olika hundraser har olika egenskaper. En del är små och gör inte en fluga förnär, andra är stora och aggressiva. Dessa egenskaper försvinner inte även om ägaren är väldigt bra.

Det finns en stor oro hos många människor, framförallt hos hundägare, för dessa stora farliga hundar. Människor och hundar blir angripna och tyvärr väntar vi bara på att någon ska bli ihjälbiten. Risken är då att alla partier svänger 180 grader i frågan och vill förbjuda flera raser. Lagstiftningen kan bli slarvig och snabbt ihopkastad. Det har vi sett i andra länder. Därför bör Folkpartiet gå före och införa en balanserad reglering av de allra farligaste hundraserna.

J63. Ändra vapenlagen

Folkpartiet liberalerna Norrbottens län

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att regeringen ändrar vapenlagen som gäller förvaring av jaktvapen för jägare som är bosatta på annan ort än där de jagar. Detta så att vapen eller ammunition kan förvaras på annan ort under längre period

Det är många jägare som bor i städerna som kommer från landsorten och måste enligt vapenlagen ha sina vapen där de bor i lägenheter och förvarar dessa i vapenskåp. Risken för att bli bestulen är stor i till exempel Stockholm mot för att vapnen förvaras hos föräldrar, jaktledare eller någon jaktkamrat i det jaktområde som man deltager i till exempel älgjakten.

Vapnen måste flyttas mellan bostadsorten och jaktområdet och då är man utsatt för risk att bli av med vapnet.
Detta problem gäller många av Sveriges jägare.

J64. Avbryt vargexperimentet

Peter Nordebo, Vallsta
Kent Olsson, Edsbyn

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet i riksdag och regering ska verka för att avbryta experimentet med frilevande varg i Sverige

Det är dags att ompröva den drivna rovdjurspolitiken och tillstå att det var ett misstag att låta vargen återetablera sig i Sverige efter hundra års frånvaro från faunan. Vi förutsåg inte vilka konsekvenser det skulle få när vi på 1990-talet valde att låta vargen komma tillbaka in i landet, medan vi bestämt gjorde allt för att stoppa mårdhunden.

Människors livskvalitet i vargreviren försämras långt mer än vad de flesta kunde överblicka när EU:s habitatdirektiv antogs 1992. Tusentals människor känner sig tvingade att göra andra val för sin livsföring än de hade möjlighet till innan vargen återetablerades. Det gäller människor som bedriver extensivt jordbruk på fäbodvallar och annorstädes i glesbygden. Det gäller dem som helt eller delvis försörjer sig på kreatursskötsel på landsbygd som berörs av vargrevir. Det gäller barnföräldrar som bor där barnens väg till skola och skolskjuts går genom trakter där varg uppehåller sig eller kan uppehålla sig. Det gäller dem som av andra skäl väljer att avstå delförsörjning genom att skörda skogens svamp och bär. Och det gäller jägare som tvingas avstå jakt, därför att älgstammen inte tål avskjutning, eller därför att risken för vargangrepp vid jakt med löshund är alltför stor. Det saknas en konsekvensanalys som klargör vargens inverkan på människors livskvalitet.

Rovdjurspolitiken har lett till att rovdjurstrycket blivit för hårt, främst i de län som har vargföryngringar. Gävleborgs län berörs av åtta kända vargrevir. Vargarna är koncentrerade till den västra halvan av länet. Vi har också en stor björnstam och sammantaget sannolikt det största rovdjurstrycket i hela landet. Det finns ingen möjlighet att uppnå lokal acceptans för en svensk vargstam när den koncentreras till några få län i mellersta Sverige. Och det är utomordentligt svårt att påverka var frilevande vargar etablerar revir.

De samhällsekonomiska kostnaderna av den svenska rovdjursförvaltningen är långt större än de direkta kostnaderna för Naturvårdsverkets och länsstyrelsernas arbete med vargstammen. Om förlusterna av uteblivna intäkter från jakt, bär, fiske och turism summeras kan förlusterna räknas i miljarder kronor. Också handelsbalansen påverkas av utebliven jakt- och upplevelseturism. En konsekvensanalys måste också belysa de samlade ekonomiska effekterna av en svensk vargstam.

Våra gemensamma kostnader för att på tvivelaktiga grunder hålla en svensk vargstam fördelas på ett orättfärdigt sätt. En liten del bär skattebetalarna gemensamt via skattsedeln. Men större delen av inkomstbortfall och direkta kostnader bärs direkt och indirekt av de människor som bor, vistas och besöker de områden där vargen etablerat sig. Om en politisk majoritet av människor som bor annorstädes än där de direkta konsekvenserna märks bör också de enskildas ekonomiska förluster utredas och ersättas av det allmänna.

Folkpartiet bör ompröva sin inställning till vargexperimentet. Vi kan inte bidra till vargens genetiska bevarande. Vargen är inte utrotningshotad – den är tvärtom ett av världens absolut vanligaste däggdjur.

J65. Senarelägg jakttiden i fjällen

Lars Neselius, Linköping
Gunnar Neselius, Motala

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att starten för småviltjakten i de svenska fjällen senareläggs och samordnas med starten i Norge

Småviltjakten i de svenska fjällen börjar 14 dagar tidigare än i Norge. Det kan innebära stor skada på faunan i vår fjällvärld. Den alltför tidiga starten medför att till exempel hos en del fågelarter har inte ungarna hunnit växa till sig så att de klarar sig själva när jakten börjar. Mister de föräldrarna kan innebära katastrof för dem och för arten. De hjälplösa ungarna blir sedan själva lätta offer för jägarna – svenska men även ett stort antal utländska – vilka lockas upp i fjällvärlden av för dem gynnsamma förhållanden. Riporna hör till den art som drabbas värst. Det finns rapporter om att jaktbyte blivit så omfattande att allt inte kunnat tas till vara. Den här hanteringen är grym, oetisk och bör snarast upphöra.

J66. Lappmarkslagen och reglerna för älgjakt ovan odlingsgränsen

Folkpartiet liberalerna Kiruna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för en översyn av lagstiftningen om jakt och fiskerätter ovan odlingsgränsen
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att ta initiativ till att lokala samråd bildas gällande jakt- och fiskefrågor
3. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att undersöka möjligheterna till en ”lappmarkslag” som har utgångspunkt i allas lika rätt och allas medverkan för att kunna bo och verka i Norrbotten. Hur de gemensamma fri- och rättigheterna förvaltas bland annat i Norrbotten måste klargöras

Folkpartiet i Kiruna föreslår att reglerna för upplåtelse för älgjakt på all mark ovan odlingsgränsen bör ses över. Dagens regelverk och beslut tar stöd med motivering som följer: ”Grunden för att en upplåtelse får ske, är att det i enlighet med 32 § rennäringslagen (1971:437) inte medför avsevärd olägenhet för renskötseln är förenlig med god jaktvård och kan ske utan besvärande intrång i den rätt till jakt som medlem i sameby har enligt 25 § rennäringslagen (1971:437)”.

Ett litet exempel hur lagen då fungerar i verkligheten:

Det finns jaktlag i området som tilldelas avgränsade områden där jaktlagen jagar och har jagat i årtionden. Det finns samebymedlemmar som jagar i hela området utan avgränsade områden som jaktlagen utanför samebyn måste hålla sig till. Det finns många problem med detta men har med åren

blivit bättre. I vissa områden är irritationen märkbar över att regelverken inte är lika för alla.

Jaktlagen utanför samebyn granskas av samebyn och exempelvis vid ändring av jaktlagets sammansättning avstyrker samebyn ansökningar med motivering att området är viktigt för att bereda samebyns ökande skara unga jägare möjlighet till jakt.

Risken finns att de jaktlagen som finns ”utanför samebyn” kommer att försvinna i och med att de som finns i jaktlagen börjar komma till åren och i och med att nya medlemmar inte accepteras av samebyar med ovannämnda motivering. Folkpartiet i Kiruna anser att det är anmärkningsvärt att boende i området ovan odlingsgränsen har olika rättigheter till jakt och fiske. Dessutom att samebymedlemmar kan med motivering till fördel egna medlemmar avstyrka andra jaktlagets unga medlemmars möjlighet till jakt.

Detta är ett exempel bland många andra som tydligt beskriver att befolkningen hanteras olika beroende på härkomst. Detta leder till onödiga konflikter och segregering i ett glesbefolkat område. Detta är helt onödigt och oacceptabelt.

Infrastruktur- och trafikpolitik

J67. Öka underhållet och reinvesteringarna av järnvägsnätet

Folkpartiet liberalerna Östergötland
Kjell Fransson, Motala

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet kraftfullt ska verka för att järnvägsnätet snarast tillförs mer medel till underhåll och reinvesteringar, så att det i dag akuta underhållet ersätts av planerat underhåll och att därmed avsatta medel används mer kostnadseffektivt än i dag

Sedan länge är det känt att underhållet av det svenska järnvägsnätet är eftersatt, medan såväl persontrafiken som godstrafiken ökar. Detta blir en alltmer ohållbar situation. Socialdemokraterna försummade järnvägsunderhållet under sitt senaste tolvåriga regeringsinnehav. Även om den nuvarande borgerliga regeringen i viss mån har ökat underhållet är det dock helt otillräckligt.

Trafikverket har låtit ta fram en rapport med hjälp av en konsult som kom i dagarna, bekräftar det eftersatta underhållet. Under de närmaste åren måste medel för underhållstågärder utöver dagens nivå öka med 2,5–3,0 miljarder kronor per år om inte järnvägssystemet ska kollapsa om cirka tio år. Till år 2021 beräknas godstrafiken öka med cirka 20 procent och persontrafiken med cirka 45 procent.

Som ett konkret exempel på det akuta läget kan nämnas att 20 procent av kontaktledningsnätet har passerat den tekniska livslängden, men måste användas ändå. Det medför naturligtvis många avbrott med akuta och därmed dyrbara åtgärder.

I dag utförs det mesta underhållet akut. Det är dyrt med akuta underhållsåtgärder och det stör den pågående trafiken med många förseningar, omläggningar och improvisationer. Det medför sjunkande förtroende från resenärerna och en osäkerhet i godskundernas logistikuppläggningar. Det kan medföra att resenärer och godskunder väjer bilen eller lastbilen nästa gång. Detta vore beklagligt då det svenska järnvägssystemet till allra största delen försörjs med el från vattenkraft och kärnkraft, som inte medför några koloxidutsläpp.

Med mer ekonomiska resurser kan man gradvis övergå mer till planerat underhåll och reinvesteringar. Planerat underhåll är mer kostnadseffektivt, trafikomläggningar kan planeras i god tid och hela järnvägsstråk kan underhållas och reinvesteras på ett planerat sätt. Det förutsätter dock att nivån för medel för underhåll och reinvesteringar är uthålligt över en längre tid, då det krävs lång framförhållning för att det ska få avsedd verkan.

Statens ekonomi är god och ett mycket kostnadseffektivt sätt att använda en del av statens medel är att övergå från akut till planerat underhåll av det svenska järnvägssystemet.

J68. Infrastrukturinvesteringar för miljön och Sveriges utveckling

Ulrika Landergren, Billdal
Rickard Malmberg, Nyköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska arbeta för att kraftigt öka våra investeringar till infrastruktur på järnvägar och vägar
2. **att** Folkpartiet ska arbeta för att underhållet till vårt järnvägsnät minst fördubblas

Sverige är ett framgångsrikt land och ett land som i allra högsta grad är ett välfärdsland. Det vill vi gärna fortsätta att vara. Efter den sista ekonomiska krisen har Sverige varit mer framgångsrik än många andra länder i västvärlden. Det finns dock två områden där vi kan se att Sverige påtagligt halkar efter, det ena är utbildningsresultaten som sjunker och det andra området är vår låga nivå på infrastruktursatsningar.

Båda dessa området kan man också prata om att det just handlar om långsiktiga och lönsamma investeringar.

Hela Sverige ska leva. Om Sverige ska kunna fortsätta att utvecklas måste vi också våga se att vissa områden behöver en ökad andel av investeringarna. Man skulle kunna beskriva det som att vi ska ha en godtagbar standard i hela landet men vi ska ha en högre nivå i de områden som har en hög andel av befolkningen och som är tillväxtmotorer.

Den sista investeringsbudgeten som regeringen la var ovanligt offensiv och satsade mer medel än vad vi har varit vana att se. I denna investeringsplan låg också satsningen på det Västsvenska paketet. Men det räcker inte. Ska Sverige fortsätta att utvecklas måste staten bidra med betydligt större volymer än i dag. Det innebär inte att både våra regioner och kommuner också måste bära sin del av de framtida investeringarna. Men de stora tunga investeringarna måste staten ta ett större ansvar för. Investeringarna på tågtrafiken är dyr men lönsam på sikt.

Västsverige, Mälardalen och Skåneregionens utveckling är helt beroende av att vi kan få ytterligare investeringsmedel för att regionförstoringen ska bli möjlig. Skåneregionen har redan visat att det är möjligt att få betydligt fler att resa kollektivt med sin medvetna satsning på ”pågatågen”. Vi tror att det måste vara en kombination av att vi bygger ut både järnväg och väg. Det ena färdsättet utesluter inte det andra.

Vi vill också att fler människor reser på ett smart sätt inte minst på grund av att vi vill värna miljön. Vi vill att fler ska resa kollektivt men då måste också dessa trafiksystem

fungera så att det går fortare och upplevs som attraktivt att åka kollektivt. Avståendet mellan arbetet och hemmet ökar. Vi vill få fler att arbets- och fritidspendla men tiden att resa till och från arbetet ska inte bli längre.

Bygg ut E 20 till motorvägsstandard från Göteborg till Örebro. Gör västra stambanan till en fyrspårig järnväg. Bygg en ny tågförbindelse Göteborg–Borås–Jönköping med snabbare kapacitet och möjlighet till stopp på Landvetter flygplats. Bygg en ny järnväg med snabbare kapacitet mellan Olso–Göteborg–Köpenhamn.

In mot våra storstäder måste vi få en ökad kapacitet för pendling med tågtrafiken. Tyvärr uppstår det alltid krockar mellan de olika trafikslagen. För att få till en ökad turtäthet på vissa sträckor med pendeltågen måste vi bygga ut till fyrspårig järnväg. De senaste vintrarnas problem med kyla och snö har också visat på att på många ställen längs vår järnvägsräls krävs det att vi bygger ut sidospår/förbispår. Detta skulle öka möjligheten, för att öka turtätheten, för ett antal pengeltåg och kunna prioritera snabba långväga tåg och godstransporter.

Investeringar är en sak, underhåll är en annan. Ansvaret för underhållet ligger i dag på Trafikverket (tidigare Banverket). Tanken var nog bra med att separera banan från dem som ska trafikera den samma. Huvudskälet var ju att öka konkurrensen och därmed få in fler aktörer som gav mer trafik. Konkurrerande trafik är bra men som tågtrafikant är man helt beroende av att själva bannätet är funktionsduglig. Det kan man knappast säga att bannätet är i dag. Växlar, kontaktledningar med mera har under ett antal år inte fått ett tillräckligt underhåll. Regeringen satsade i år 800 miljoner kronor extra i underhåll till Trafikverket, vilket räcker till att utrustningen byts ut under en 30-årsperiod. Det är helt oacceptabelt låg underhållstakt.

J69. Fortsätt bygga järnvägar

Claes Neuman, Partille
Rickard Malmberg, Nyköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att se till att partiet fortsätter följa kunskapsutvecklingen inom området trafikens klimatpåverkan och att nedanstående synpunkter angående infrastrukturens utbyggnad beaktas vid revidering av partiprogram senast 2013

Vid en tidigare utredning åt regeringen angående förslag att bygga höghastighetsjärnvägar framkom en slutsats att dessa inte leder till lägre klimatpåverkan. Det kan stämma i sig, men vad som inte framkom var att om man i stället bygger vägar så ökar vägtrafiken vilket leder till ökad klimatpåverkan i form av utsläpp från trafikens bränsle och energiförbrukning. Argumentet ovan mot att bygga höghastighetsjärnvägar gäller teoretiskt sålunda bara om man också avstår från att bygga motorvägar och liknande kapacitetshöjande åtgärder.

Förhoppningarna att förnybara bränslen överlag, möjligen med något eller några undantag, i vägtrafiken ska sänka klimatpåverkan är ännu inte helt vetenskapligt grundade och behöver studeras mer i ett helhetsperspektiv. Åkerman och Finnveden anför i en studie på KTH att förhoppningarna om alternativbränslens förträfflighet ännu är mest antaganden och att vi kan se en fortsatt ökning av trafiken utsläpp, främst med anledning av att den ökar i volym. Byggnationens klimatpåverkan bör enligt studien också tas med i analyser. Planeringsprocesserna behöver förändras så att man bara bygger samhället så att klimatmålen kan nås. Så sker inte i dag enligt dem.

Regeringen har hittills varit bra på att satsa på och bygga ut järnvägen. Det är fortfarande mycket angeläget att vi fortsätter den satsningen och låter järnvägsinvesteringar och underhåll ligga i nivå med väginvesteringarna. Detta är särskilt angeläget då det fortfarande är så att vägtrafikens klimatpåverkan är högre än järnvägstrafikens och att den framtida försörjningen av energi och drivmedel till vägtrafiken är osäker.

För att nå uppställda klimatmål som vi åtagit oss som nation, men också för att också få den producerade energin att räcka till, krävs omfattande minskning av energiförbrukningen vilket kan ske genom att vi metodiskt och i alla led väljer teknik som förbrukar mindre energi för samma arbete eller nytta. Där bör järnvägen få spela en stor roll och tillsammans med andra åtgärder kan detta göra att vägtrafikökningar uteblir eller att vägtrafiken tom minskar.

Källa: http://www.infrastrukturnyheter.se/2011/05/nationell-infrastrukturplan-ger-kad-milj-p-verkan

J70. Statligt tillsynsansvar för järnvägstrafiken

Jonas Noréus, Varberg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att det behövs statlig tillsyn av rullande tågmateriel
2. **att** partistyrelsen ges uppdrag att utreda hur sådan tillsyn ska kunna gå till

I debatten över återkommande förseningar i tågtrafiken och skador på järnvägen förklaras problemen ofta med att underhållet av järnvägarna varit eftersatt under lång tid, och att järnvägarna på grund av detta är väldigt slitna.

Dock är de tåg som rullar på de offentligt ägda järnvägarna ibland i sådant dåligt skick att de skadar infrastrukturen. De håller inte måttet helt enkelt. Ett av de vanliga problemen är fel i strömavtagarna. De river ofta ned kontaktledningen, med många och timslånga stopp på hela järnvägssträckor som följd.

Någon systematisk tillsyn från staten när det gäller kontroll av rullande materiel på järnväg finns inte. Staten har överlämnat ansvaret till tågoperatörernas egenkontroll. Det är inte tillräckligt. Verkligheten visar att ett uppstramat tillsynsansvar behövs. Jämför gärna med vägtrafiken där det av tradition alltid förekommit omfattande fordonskontroller.

Det naturliga vore att Trafikverket fick ett utökat/förtydligat ansvar att genomföra systematiska kontroller av rullande tågmateriel. Detta bör dock utredas mer.

J71. Höghastighetsbana

Liselott Hagberg, Nyköping
Linnéa Darell, Vikingstad
Lennart Fremling, Stockholm
Rune Hultkvist, Huskvarna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att intensifiera planeringen för höghastighetsbanor i Sverige på sträckorna Stockholm–Malmö och Stockholm–Göteborg, samt att planeringen följer den av utredningen för höghastighetsbanor föreslagna etappindelningen, där sträckan Järna–Linköping (den så kallade Ostlänken) finns med i etapp ett

Dagens järnvägsnät med befintliga stambanor planerades och började byggas i mitten av förförra seklet. De byggdes för dåtidens behov. Sedan dess har mycket hänt. Arbetsmarknadsregionerna har vidgats. Antalet människor som pendlar stiger hela tiden. Befolkningen ökar och kommer att fortsätta öka, främst i storstadsnära regioner. Sverige står i och med detta inför ett viktigt vägval när det gäller framtiden infrastruktursatsning. Det handlar om att genom dagens beslut möta framtidens utmaningar.

I mitten av september 2009 presenterades regeringens utredning om höghastighetsbanor i Sverige. Utredarens uppdrag bestod i att utreda förutsättningarna för en utbyggnad av höghastighetsbanor för järnväg i Sverige. Analyser har genomförts om en eventuell utbyggnad av höghastighetsbanor kan bidra till att uppnå samhällsekonomiskt effektiva och hållbara transportlösningar för ett utvecklat transportsystem med förbättrad kapacitet, framkomlighet och tillgänglighet. Det ingick även i uppdraget att studera kostnader och finansiering av en eventuell utbyggnad samt att föreslå en översiktlig sträckning och eventuell etappindelning.

Utredaren har kommit till slutsatsen att höghastighetsbanor är ett bättre alternativ än en uppgradering och utbyggnad av stambanorna. Enligt förslaget bör separata höghastighetsbanor för persontrafik byggas på sträckorna Stockholm–Malmö och Stockholm–Göteborg.

Det är angeläget att intensifiera planeringen för byggandet av höghastighetsbanor på sträckorna Stockholm–Malmö och Stockholm–Göteborg, samt att planeringen följer den av utredaren föreslagna etappindelningen, där sträckan Järna–Linköping (den så kallade Ostlänken) finns med i den första etappen.

Ostlänken innebär möjligheter till kraftfull tillväxt, vidgad arbetsmarknad, vidgade studie- och bostadsmarknader och ökade möjligheter för turister att transportera sig mellan olika platser i vårt land. Berörda kommuner, landsting och regionförbund har sedan lång tid tillbaka markerat betydelsen av Ostlänken genom att, under flera år, samarbeta för att påskynda byggandet.

J72. Höghastighetståg – 350 km/h

Lennart Fremling, Stockholm
Dietmar Gleich, Falun
Rune Hultkvist, Huskvarna
Benny Lindholm, Uppsala
Rickard Malmberg, Nyköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att det snarast bör göras en kraftfull satsning på höghastighetsbanor i Sverige så att Stockholm, Oslo, Göteborg och Jönköping knyts till det europeiska nätet för höghastighetståg

Järnvägen är ett miljövänligt och trafiksäkert transportmedel som främst bör användas, där stora trafikströmmar av gods eller personer går. För att göra järnvägen till ett verkligt bra alternativ för många människor och stora mängder gods måste det finnas bra infrastruktur, som klarar både höga hastigheter, stora axellaster och varierande väder.

Förutom våra vanliga tåg brukar vi tala om snabbtåg som går 200 km/h och höghastighetståg som går 350 km/h. I Europa pågår sedan många år en uppbyggnad av ett omfattande nät av höghastighetståg. För att Sverige ska vara ett intressant land för näringslivets etableringar måste vi ha bra infrastruktur och hänga med i denna utveckling, som vi bör skynda på av flera skäl.

Dessutom måste vi skynda på EU:s arbete med harmonisering och avskaffande av diverse monopol och onödiga nationella regleringar, för att kunna ta vara på järnvägens samhällsekonomiska möjligheter.

Järnvägen är särskilt lämplig där det går stora trafikströmmar. Därför är det viktigt med goda tågförbindelser Stockholm–Jönköping–Helsingborg–Köpenhamn och Oslo–Göteborg–Köpenhamn, kompletterat med sträckan Göteborg–Jönköping.

För att stimulera företagsetableringar behöver de största orterna i södra Sverige upp till Stockholm ha förbindelse med höghastighetståg över hela Europa. Om detta genomförs kommer det att gagna utvecklingen även i övriga delar av Sverige. Detta blir särskilt angeläget när en fast förbindelse nu byggs mellan Själland och Tyskland (Rödby–Puttgarden).

Där man bygger nya höghastighetsbanor frigörs befintliga spår för det ökande behovet av godstransporter. Kombiterminaler bör då prioriteras.

Utvecklingen inom järnvägssektorn i Spanien, Tyskland, Frankrike och Japan visar att det är fullt möjligt att skapa en kraftfull utveckling med snabba tågförbindelser, som kan bli mycket tillförlitligare och miljövänligare än flyg och vägtransporter samt i många fall även bättre än sjöfart.

Det är en viktig uppgift för regeringen att få fram finansiering till ett rejält projekt med höghastighetsbanor. Underlag för det vidare arbetet finns i statens utredning om höghastighetsbanor (SOU 2009:74) och vidare uppdrag om tågtrafiken har regeringen nyligen lämnat till Trafikverket. Men resurser för investeringar i höghastighetsbanor finns inte med i den långsiktiga nationella trafikplanen för perioden 2010–2021. Folkpartiet har gjort positiva uttalanden om höghastighetståg, men inte drivit frågan tillräckligt kraftfullt i regeringsarbetet.

J73. Ostlänken

Bengt Olsson, Linköping
Daniel Andersson, Linköping
Gunilla Borg, Nyköping
Rune Hultkvist, Huskvarna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för en utbyggnad av Ostlänken med byggstart under kommande planeringsperiod och senast 2025

Sverige är ett sett till befolkningen relativt litet land. Vi är därför starkt beroende av handel för vårt fortsatta välstånd. För vår tillväxt och konkurrenskraft behövs bra kommunikationer både med omvärlden och inom landet och dess regioner för breddade möjligheter till arbete och studier. I Östergötland bor 420 000 invånare och tvillingstäderna Linköping och Norrköping har tillsammans över 270 000 invånare inom 4 mils avstånd från varandra och en strategisk placering vid Södra stambanan.

Tåget är ett miljövänligt transportmedel som borde ha framtiden för sig, om det skapas tillräckliga resurser för dess underhåll och den nödvändiga utbyggnad av järnvägsnätet som krävs. Det nuvarande stambanenätet tillkom under den andra halvan av det förrförra århundradet, för över 140 år sedan. Vårt land var då ännu mer glest befolkat än i dag, men framsynta entreprenörer och politiker med den liberale finansministern Johan August Gripenstedt i spetsen såg järnvägens möjligheter och vågade en storartad satsning på järnvägens utbyggnad till fromma för människors och varors rörlighet och vårt lands tillväxt och välstånd.

Efter en nedgång i tågtransporterna till följd av konkurrensen från bilen med början på 1950-talet har järnvägstranporterna åter tagit fart under de senaste decennierna, bland annat beroende på en insikt om miljöns betydelse för en hållbar tillväxt. Det är glädjande, men det ställer också krav på investeringar i järnvägsnätet. På Södra stambanan, som går rakt genom Östergötland, ska den snabbt ökande pendlingstrafiken inom regionen, inte minst mellan Linköping och Norrköping, konkurrera om utrymmet på banan med fjärrtrafiken mellan Stockholm och Malmö och mellanliggande orter. Det är ett allvarligt hot för regionens utveckling. Med Citybanans tillkomst förbättras tågtrafiken i Stockholmsområdet, men det behövs en utbyggnad av järnvägsnätet även söderut. Södra stambanans två spår räcker helt enkelt inte till för både den ökande fjärrtrafiken och för den viktiga pendlingstrafiken inom regionen.

Därför har ett planeringsarbete för en utbyggnad av ytterligare spår mellan Järna och Linköping, Ostlänken, pågått i över tio års tid. Den nya järnvägen ska stärka kommunikationerna inom regionen och knyta Östergötland, Södermanland och Mälardalen närmare varandra. Ostlänken är en länk i den framtida Götalandsbanan mellan Stockholm och Göteborg via Jönköping och Borås. Den ska också stärka förbindelserna mellan Stockholm och Malmö. Järnvägsutredningen är klar och beslutad. I den nationella plan för transportsystemet 2010–2021, som regeringen fattat beslut om, finns dock inte medel avsatt för fortsatt planering av Götalandsbanan, inklusive Ostlänken.

Vad som krävs är att gå från diskussion och planering till politisk handling. Vid den stora järnvägsutbyggnaden på 1800-talet tog det sju år att färdigställa Västra stambanan mellan Stockholm och Göteborg. Det skedde under liberalen Johan August Gripenstedts tid som finansminister. Vi hoppas innerligt att dagens liberaler i regeringen ska vara lika framsynta som Gripenstedt och i likhet med honom förstå järnvägens betydelse för vårt land samt kunna övertyga dagens finansminister om detsamma. Inte bara Östergötland utan hela Sverige behöver Ostlänken och Götalandsbanan och det snart.

J74. Järnvägen Oslo–Göteborg–Köpenhamn

Folkpartiet liberalerna Göteborg
Adam Cwejman, Göteborg
Niclas Erlandsson, Rydöbruk
Lennart Fremling, Stockholm
Ulrika Landergren, Billdal
Jasenko Selimovic, Hägersten

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska anlägga ett nordiskt och europeiskt perspektiv i infrastrukturfrågorna
2. **att** Folkpartiet ska initiativ till ett samarbete med norska och danska liberaler för att gemensamt driva frågor rörande infrastruktur och hållbar utveckling
3. **att** Folkpartiet ska verkar för en modern och snabb järnvägsförbindelse Oslo–Göteborg–Köpenhamn

Norden har under 1900-talet generellt sett varit mycket framgångsrikt, dock under olika årtionden i olika länder. Gemensamt har vi ett gediget välfärdssamhälle både ur ett europeiskt och globalt perspektiv. Vi tror på en fortsatt god framtid om vi individer tar för oss och samarbetar och utvecklar det skandinaviska samarbetet på flera plan.

Dessvärre har Sverige halkat efter ekonomiskt sett jämfört med både Danmark och Norge. Oslo och Köpenhamn är i dag ekonomiskt och kulturellt välstående och vi bör inspireras av dessa städer. Om man i dag ska åka tåg Oslo–Köpenhamn så tar denna sträcka på 61 mil åtta timmar. Det skulle vara möjligt att åka på cirka 4,5 timmar med dagens X2000 och dubbelspår.

Höghastighetståg, som debatteras just nu, går fortare än 250 km/h. Skulle vi ha en traditionell modern bana och riktiga tåg, dock inte höghastighetståg fullt ut, skulle vi kunna knyta ihop Köpenhamn och Oslo på under tre timmar. Utmaningen ligger i att överbrygga det psykologiska avståndet, barriären består i tidsåtgången. Om man kan få ned restiden till tre timmars bekväm resa, centrum till centrum, kommer det att uppfattas som nära och man kan resa över dagen.

Det finns sannolikt invändningar att det finns både flyg och bil att välja på. Bil är den lösning som vi använder i dag och som vi kommer att använda i minst 15 år till. Om man tittar på restiderna Oslo–Köpenhamn så tar det i dag knappt sju timmar och när motorvägsutbyggnaden blir klar kan vi spara 18 minuter. Flyget är det som står tillbuds just nu.

Om vi däremot ska få en tydlig ökning av utbytet mellan Köpenhamn, Oslo och städerna däremellan så ska vi hitta en lösning som är bättre ur miljösynpunkt. Restiden är i dag 65 minuter i luften och sannolikt skulle alternativet tåg centrum till centrum på tre timmar kunna konkurrera ut flyget. Detta förhållande har vi på sträckan Göteborg–Stockholm där tåget i dag är på stark frammarsch. Utbyggnaden av infrastrukturen skapar tillväxt, så låt oss nu börja med modern och snabb järnväg Oslo–Göteborg–Köpenhamn.

J75. Götalandsbanan och Europabanan

Rudi Mölling, Jönköping
Rickard Malmberg, Nyköping
Catrine Norrgård, Göteborg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet inom och utom regeringen ska verka för att byggnationen av höghastighetsjärnvägarna Götalandsbanan och Europabanan påbörjas

”Med okuvligt mod och beundransvärd talang trädde han i spetsen för den sak, han ville genomföra, den förste i breschen och den siste på muren, och segern blev alltid hans.” Så beskrev Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning liberalen Johan August Gripenstedts livsgärning. Hans framsynthet när det gällde frihandel, avskaffandet av tullmurar och inte minst skapandet av det svenska järnvägsnätet lade grunden för hundra år av tillväxt i Sverige.

Det är dags att Sveriges liberaler än en gång går i bräschen för att bygga framtidens kommunikationsleder. Upprustning av det befintliga järnvägsnätets stambanor och byggandet av nya höghastighetsbanor som förbinder Stockholm, Göteborg och Malmö med övriga Europa måste därför prioriteras i kommande infrastruktursatsningar. Det säkrar snabba och miljövänliga persontransporter i Sverige och ut i Europa samtidigt som välbehövlig kapacitet frigörs för den ökade efterfrågan av godstrafik på järnväg. Låt 2000-talets transportleder lägga grunden för ytterligare hundra år av tillväxt.

J76. Satsa på Götalands-/Europabanan

Rune Hultkvist, Huskvarna
Nicklas Bengtsson, Jönköping
Dietmar Gleich, Falun
Jan Sidenvall, Jönköping
Reza Zarenoe, Ljungsbro

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för en utbyggnad av hela Götalands-/Europabanan med byggstart snarast

Sverige, liksom övriga EU, står inför stora omställningar i den nya globala världen. Framgångsfaktorer är omställningen till det klimatsmarta och hållbara kunskapssamhället. Liksom järnvägsutbyggnaden på 1800-talet i Sverige var en förutsättning för omvandlingen från det fattiga agrara samhället (Sverige var då en av Europas fattigaste stater) till det välmående industrisamhället, så är det järnvägen som är en av förutsättningarna för att vi återigen i Sverige ska lyckas med språnget in i det hållbara kunskapssamhället.

Svenska staten har gång efter gång gått in som såväl ägare som finansiär och garant i samhällsnödvändiga projekt. Detta har varit lyckosamt men ägandet är medlet och inte målet. Det är nu dags att förvalta detta kapital på bästa sätt genom att avyttra de bolag som inte längre behöver vara i statlig/allmän ägo och investera dessa medel, bland annat i byggandet av höghastighetsbanorna Götalandsbanan och Europabanan med knutpunkt i Jönköping. Detta moderniserar personbefordran och frigör kapacitet på det befintliga järnvägsnätet för att kunna möta efterfrågan på ökad godskapacitet. Rätt utförd återinvestering innebär att det finns utrymme även för nödvändig upprustning befintliga banor.

Dagens järnvägsnät var ursprungligen främst avsett för godstransporter, vilket fortfarande är en förutsättning för en väl fungerande tillverkningsindustri (varulagren är i dag minimerade och produktionen bygger på ”just in time” med ständiga flöden av komponenter på ”räls/hjul”). Kunskapssamhället bygger på att verksamheterna kan knyta till sig de kompetenser som behövs i de olika verksamheterna samtidigt som individens krav på att få vardagen att ”gå ihop” är en förutsättning för ett gott liv. I en parrelation är det ofta så att bägge parter behöver stimulerande jobb för att trivas och utvecklas men man har olika inriktningar/kompetenser. Det krävs därför en stor arbetsmarknad inom rimligt pendlingsavstånd om de olika samhällena ska kunna attrahera och behålla dessa kompetenser samtidigt som individerna ges praktiska möjligheter att få ett bra utbud av bostadsorter att välja emellan och därmed förutsättningar för ett gott liv. Höghastighetsbanorna ger dessa personer möjligheter till en friare bosättning och ändå rimliga pendlingstider (det vill säga en regionförstoring åstadkoms) och samtidigt får orterna med stor omnejd utefter banorna ny tillväxtkraft på ett klimatsmart sätt (erfarenheter från bland annat Tyskland visar detta). Kunskapsutbytet mellan de olika lärosätena utefter banorna underlättas och inte minst knyts det europeiska ESS i Lund samman med övriga lärosäten i södra Sverige. Denna spetskompetens av högsta globala klass kommer givetvis även näringslivet till del liksom kunskapsöverföringen från de övriga lärosätena.

Vi behöver intensifiera arbetet på att få till stånd höghastighetsbanorna nu och fortsätta det arbete som pågår med Ostlänken, Göteborg–Borås kompletterat med den felande länken

Linköping–Borås via Jönköping samt starta arbetet med Europabanan (Jönköping–Helsingborg/Malmö/Lund). Ute i övriga Europa pågår utbyggnaden av höghastighetsbanor för fullt. Sverige knyts närmre till Centraleuropa genom att broförbindelsen mellan Tyskland och Danmark färdigställs.

Vi liberaler har stolta traditioner från det första järnvägsbyggandet i Sverige att förvalta. Låt nu oss liberaler gå i spetsen för nästa generations kommunikationer i Sverige.

J77. Järnvägssatsningar i Norrland

Sven-Åke Vest, Härnösand

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för en satsning på infrastrukturen genom byggandet av dubbelspår Gävle–Sundsvall, byggandet av ny sträckning av järnvägen mellan Sundsvall–Härnösand för att anknyta till Botniabanan samt start för bygget av Norrbotniabanan

Alltför mycket av de senaste infrastuktursatsningarna har handlat om Stockholmsregionen. För att hela Sverige ska kunna leva behövs satsningar på den struktur som ger Sverige vår goda ekonomi. Malmen och skogen drar in stora exportintäkter till Sverige och för att underlätta och förbilliga hållbara och miljövänliga transporter behövs större kapacitet på vårt järnvägsnät.

Detta är inte en satsning på Norrland utan en satsning för hela Sverige!

J78. Norrbotniabanan

Folkpartiet liberalerna Norrbotten

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att regeringen snarast anvisar medel för och ger Trafikverket uppdrag att genomföra byggandet av Norrbotniabanan

Norrbotniabanan mellan Umeå och Luleå ansluter till Botniabanan, Malmbanan, Stambanan, Haparandabanan och det finska järnvägsnätet. Den nya kustjärnvägen binder ihop Sverige med Finland och nordvästra Ryssland, med sina enorma råvarutillgångar.

I Barentsområdet planeras investeringar för mer än en biljon kronor de kommande 10–15 åren.

Basindustrin utgör en betydande del av näringslivet i norra Sverige, bland annat i form av gruvdrift, metallurgi, mekanisk industri samt skogsbaserade industrier (trä, papper och massa), vattenkraft och specialiserade tjänster. Norra Sverige har också en betydande besöksnäring med ytterligare potential för expansion.

Av EU:s totala järnproduktion kommer närmare 90 procent från norra Sverige.

Mer än hälften av Norrbotniabanans nyttor kommer från effektivare godstransporter för befintliga företag.

Brister i den enkelspåriga stambanan gör att tågsättens lastkapacitet tidvis endast kan utnyttjas till mindre än hälften och upprepade stopp i trafiken på grund av rälsbrott, urspårningar med mera – de två senaste vintrarna har gett många exempel på detta – vilket orsakar bortfall för miljontals kronor och leder till att en växande del av godstransporterna sker via landsväg.

Norrbotniabanan ger dubbelspår till stambanan.

Norrbotniabanan minskar transportkostnaderna med upp till 30 procent. Norrbotniabanan innebär minskade lastbilstransporter på vägnätet och ökad trafiksäkerhet.

De planerade nya gruvorna i Sverige och Finland kommer att behöva ett optimerat transportsystem.

För persontrafiken kommer Norrbotniabanan att medföra halverade restider mellan kuststäderna. Det ger bättre rekryteringsmöjligheter för företag och ökad valfrihet för människor.

Norrbotniabanan använder endast förnyelsebar el.

För miljön innebär Norrbotniabanan ett minskat utsläpp av koldioxid med 80 000 ton per år.

J79. Satsa på Norrbotniabanan

Folkpartiet liberalerna Norrbotten
Ylva Mjärdell, Luleå

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för en utbyggnad av Norrbotniabanan med byggstart under kommande planeringsperiod

Om vi ska vara trovärdiga vad gäller vår politik gäller att vi inser vikten och värdet av klimatsmarta transportalternativ där vi minskar transporternas ökade andel av vår klimatpåverkan. Kommissionen föreslår att EU ska åta sig att skärpa utsläppen med 20 procent fram till år 2020 och för att nå detta mål måste vi alla hjälpas åt. Ett samhälle byggt på fossil energi rinner ut allt fortare och är tvungna att minska vägtrafiken till energisnålare transporter på järnväg och det gäller inte minst godstrafiken. Norrbotniabanan skulle ge en minskning av koldioxidutsläppen med cirka 100 000 ton per år, exklusive den utländska trafiken. E 4 har mellan 700 och 1 200 långtradare per dygn och om man tänker att ett enda godståg rymmer 30 långtradare så får man ett hum om vad det i praktiken innebär. Skärpta miljökrav har lett till att EU medvetet styrt om trafik från väg till järnväg med investeringsmedel och det understryker vikten av att kunna förlägga 60 procent av hela Sveriges godstransporter på järnväg.

Vi inom Folkpartiet liberalerna kan inte säga att vi står för en bra klimat- och miljöpolitik om vi inte inser vikten och värdet av att Norrbotniabanan byggs och arbetar för att skyndsamt fortsätta projekteringen och så även ha en beräknad byggstart inom Alliansen.

Norrbotniabanan är inte ett regionalt projekt där vi ska transportera en eller annan människa och kanske en eller ett par renar. Likaså är det inte heller ett överlevnadsprojekt, nej Norrbotniabanan är ett utvecklingsprojekt som inte bara är bra för hela Sverige men även för EU i och med att vi färdigställer den bottniska korridoren som EU via högriskgruppen lyfter fram som en efterlyst öst–västlig transportkorridor inom Barentsregionen. Bottniska korridoren är den strategiskt viktiga länk som saknas i Europas transportsystem.

Visst är det läckert med att kunna åka till Paris över natten med snabbtåg från södra Sverige. Vi kan bara instämma, för hela tanken andas flärd och lyx vilket godstrafiken inte ger på samma sätt.

Men om vi i Sverige ska ha råd med flärd och lyx, nu och i framtiden, är det av vikt att vi inser värdet av att Norrbotniabanan byggs så att vi tar tillvara och utvecklar de möjligheter denna ger inte bara nu utan främst i framtiden. Visst kan vi lura en och annan att vi är klimatsmarta miljövänner för en stund genom att medvetet blunda för vad vi skulle kunna göra för miljön i det vi kan minska koldioxidutsläppen med 100 000 ton per år med en färdigställd Norrbotniabana.

Men vi lurar inte Moder Jord och det är det viktigaste vi bör ta till oss när vi talar om vår klimat- och miljöpolitik inom Folkpartiet liberalerna. Vi ber er alla tänka efter om huruvida vi ska ha en trovärdigt och starkt budskap i vår klimat- och miljöpolitik. Om så är fallet, så är ett ja till Norrbotniabanan ett måste!

J80. Våga satsa på spårbil

Lars Wedén, Sigtuna
Folkpartiet liberalerna Sigtuna
Nicklas Bengtsson, Jönköping
Mathias Lindow, Österskär
Nina Lundström, Sundbyberg
Anders Schüllerqvist, Enskede
Carl-Åke Utterström, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för målmedvetna utvecklingsinsatser och pilotprojekt inom spårbilsteknologin

Samhället står inför stora utmaningar inom energi- och klimatområdet. När det gäller transporter är en successiv övergång till bränsle- och utsläppssnåla bilar bra, men det räcker inte. Vi måste bygga ett samhälle som minskar beroendet av egen bil i vardagslivet. Utöver en samhälls- och stadsplanering som minskar transportbehovet är en ökad kollektivtrafikan-

del är ett nödvändigt mål. Endast 20 procent av persontransportarbetet (personkm, exkl. gång/cykel) sker i dag kollektivt och resten med egen bil. Ingen egentlig förändring har skett sedan 1960-talet. Bilen har alltså tagit den absoluta merparten av den stora trafikökning som skett sedan dess.

Utmaningen är att bygga ett kollektivtrafiksystem som är så attraktivt och funktionellt att det inte upplevs som en uppoffring att använda. De insatser som gjorts inom järnväg, spårväg, tunnelbana och buss har inte ändrat befolkningens beteende i någon större grad. Ännu större insatser skulle göra skillnad, men mycket tyder på att ny teknologi också behövs.

Spårbil är en sådan teknologi. I kombination med andra färdmedel kan spårbil vara den faktor som genom sin flexibilitet och 24/7-funktionalitet ger en tillräcklig höjning av kollektivtrafikens konkurrenskraft. Spårbil är inte relevant för längre transporter, men en mycket stor andel av resandet sker i form av korta pendlings- eller ”ärende”-transporter. Det handlar inte om att ställa spårbil, spårvagn och buss emot varandra, utan att hitta en mix som effektivt och attraktivt löser medborgarnas vardagsbehov. Det föreligger betydande missuppfattningar och förutfattade meningar om spårbilens kostnad, kapacitet och funktion. Ibland rör det sig om ren desinformation hämtad från de etablerade färdmedlens lobbygrupper.

Det har hävdats att ett politiskt parti inte ska befatta sig med specifika teknologier. Det har inte hindrat partiet att uttrycka klara synpunkter kring höghastighetståg, olika kärnkraftsteknologier, alternativa bilbränslen med mera. Spårbil har potential att ändra resandebeteendet i vårt land på ett strategiskt och långsiktigt sätt. Folkpartiet borde säkerställa att vi inte går miste om den möjligheten.

J81. Förutsättningslös utvärdering av magnettåg

Karl-Erik Andersson, Västerås
Harriet Andersson, Västerås
Arne Kjellberg, Västerås
Christer Romson Lande, Stockholm
Örjan Rosell, Västerås
Anki Sundin, Västerås
Carl-Åke Utterström, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att en förutsättningslös utredning om magnettågen genomförs och att detta sker med utgångspunkt från en samhällsekonomisk livscykelskalkyl

I och med att magnettåg bedöms ha en så stor potential kontra dagens tågtrafik bör en förutsättningslös utvärdering göras av det nya tågsystemet. Magnettåget har inte alls de svagheter dagens tågtrafik är utsatt för beträffande bland annat vintertrafiken. Magnettåget är till stora delar helt väderoberoende med extrema prestanda.

Orsaken till dess väderoberoende är dess beröringsfria ”svävande” gång. Magnettåget undre del lyfts upp mot banan och banan kan läggas på pelare varvid inverkan på miljö och markbehov kan minimeras.

Genom korta accelerations- och retardationssträckor uppnår magnettåget en väsentligt högre genomsnittshastighet än konventionella HSR-tåg (High Speed Rail). Den beröringsfria gången gör också att underhållskostnaden ej stiger i den grad som gäller för HSR-tåg. Den pågående kraftiga utbyggnaden av HSR-banor i Kina har uppmärksammat detta och kommer att få reducerad högsta hastighet, då högre hastigheter ej är lönsamma för hjul på rälståg.

Heta komplexa system och komponenter normalt placerade ombord på tåget är i fallet magnettåg placerade i ställverk vid sidan av banan. Gäller transformatorer, stromriktare och brytare. Som en konsekvens av detta blir repartionstiderna betydligt kortare. Inga tågsätt behöver tas in på verkstad. De aktuella systemen kan dimensioneras väsentligt friare likaväl som att åtkomligheten och miljöförhållande, temperatur, fuktighet blir bättre.

Den höga hastigheten kommer att innebära regionförstoringar och en verklig konkurrens till flyget. Sträckan Västerås–Stockholm (cirka 110 km) avverkas på 15 minuter och möjliggör helt nya arbetsmarknadsregioner i Sverige.

J82. Magnettåg

Carl-Åke Utterström, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att vinterproblemen byggs bort och infrastrukturen stärks

På samma tid som hjul på rälshöghastighetståg klarar att tillryggalägga sträckan Stockholm–Göteborg kan magnettåget köra tur och retur, och detta till en lägre underhållskostnad. Underhållskostnaden för tåg och bana i 450 km/h för magnettåget uppgår till 34 procent av motsvarande för tyska höghastighetståget i 250 km/h.

HSR (High Speed Rail) i Kina kommer ej att gå i 350 km/h utan i 250–300 km/h beroende på skenande underhållskostnader vid högre hastighet. Magnettåget å sin sida ”svävar” genom att lyftas upp mot banan magnetiskt. Det går därvid beröringsfritt och saknar såväl mekaniska slitdelar som mekaniskt slitage.

Banan går på pelare och framtagning och bromsning av tåget åstadkommes genom ett vandrande magnetfält i de stationera motorerna (monterade på banans undersida) som drar tåget med sig alt bromsar det. Genom att tåget går på pelare minimeras risken för kollision med djur etc.

Den beröringsfria gången gör att tågets extrema accelerations- och retardationsegenskaper blir helt väderoberoende, vilket driften i Shanghai visat. Tåget har där klarat såväl långvariga extrema snöoväder med kraftig nedisning som kraftiga stormar typ tyfonen Matsa med 55 meter per sekund. All annan infrastruktur stod still under snöovädret och militär fick kallas in för att hjälpa till med snöskottningen.

Genom att heta system och komponenter sitter i ställverk vid sidan av banan förkortas och förenklas underhållsarbetet, med korta reparationstider som följd. Vid kortslutning av 220-kilovoltshögspänningsmatningen i Shanghai där en så kallad elektrisk spik troligen slog sönder utrustning i ett av ställverken gjordes reparation på en timma. De strandsatta passagerarna bestods på alla möjliga sätt under reparationstiden.

Väck upp höghastighetsutredningen, men gör den med magnettåg.

J83. Förvaltning av skogsbilvägar

Inger Larén, Torsby

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att ett system upprättas för förvaltning av enskilda skogsbilvägar

Skogbilvägar är en tillgång för det öppna friluftslivet. Våra skogar är genomkorsade av vägar, på gott och ont för naturvården, men de innebär en god möjlighet för många att komma ut i naturen för till exempel fiske, bär- och svampplockning. I många glesbygdsområden är turistnäringen en viktig inkomstkälla och glesbygdens fördelar med tillgång till skog och natur bör kunna lyftas fram ytterligare.

Underhållet av vägarna är dyrbar och eftersom markägare/vägföreningar till rena skogsbilvägar inte får statsbidrag medför det ofta att vägarna stängs av för obehörig trafik.

För att möjliggöra en ökad tillgång till dessa vägar efterlyser vi ett system för förvaltningsområden av enskilda vägar. Inom dessa förvaltningsområden skulle man klassificera de vägar som ska vara tillgängliga för friluftslivet och därmed vara berättigade till statsbidrag. En viss samordning av vägunderhållet skulle även kunna administreras av dessa förvaltningsområden, vilket skulle kunna medföra en effektivisering av resurser.

J84. Riksvägar för alla, i stället för motorvägar

Leiph Berggren, Hässelby

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar: ”Riksvägarna bör omgående kompletteras så att cykel- och gångbanor finns längs hela riksvägnätet.”
2. **att** landsmötet uttalar: ”Samtliga riksvägar bör så snart som möjligt få en standard av 2+1-vägar med 100 km/h i hastighetsbegränsning.”

Att resa omkring i Sverige är trevligt, Sverige är på många sätt ett fantastiskt land.

Men om man avviker från allfarvägen (Sundsvall–Stockholm–Malmö/Göteborg) så är vägarna långt från fantastiska. Särskilt irriterande är skicket på riksvägarna – de vägar som anges med två siffror.

Som bilist är det inga större problem. Visserligen stämmer Wikipedias ”landsväg, förhållandevis smal och bitvis krokig” lite väl ofta, men de flesta tjälskott är lagade och på vintern är snön oftast bortplogad.

Men som medtrafikant är det illa ställt. Riksvägarna har ju fått sin klassificering därför att de är viktiga vägar. Ofta är de viktiga även för den mest lokala trafiken också, inklusive gång och cykeltrafik. Men att cykla på en riksväg är att leka med livet. Obefintliga vägrenar tillsammans med höga farter är ingen bra kombination.

Det finns inte obegränsat med pengar. Om ”Inte bilen under milen” ska bli verklighet så måste vi ändra prioritetsordningen för vägbyggena. Motorvägsbyggen bör få stå tillbaka för fungerande riksvägar – för alla trafikanter.

Riksvägarna bör omgående kompletteras så att cykel- och gångbanor finns längs hela riksvägnätet. Det behöver inte nödvändigtvis vara nybyggda banor, en skyltning till parallella vägar där 50 km/h är maxhastighet är också godtagbart.

Samtliga riksvägar bör så snart som möjligt få en standard av 2+1-vägar med 100 km/h i hastighetsbegränsning. Om ”hela Sverige ska leva” så måste framförallt godsflödet fungera. Tung trafik ska helst inte gå på tvåfältsvägar alls.

Prio ”sist” bör vara att bygga motorvägar. Nästan ingenstans utanför storstäderna motiverar trafikflödet en sådan kapacitet. Det som möjligtvis kan behövas är planskilda korsningar, men däremellan räcker oftast 2+1 med 100km/h.

J85. Europaväg 20 genom Skaraborg

Ulla-Britt Hagström, Skövde

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att Folkpartiet på kommun-, region-, riksdags- och regeringsnivå aktivt ska verka för att driva frågan om att E 20 som motorväg genom hela Skaraborg

Att Sverige inte har råd att bygga en motorväg mellan sina två största städer måste vara en myt. Eller är alla viljeyttringar om E 20 från höga politiker bara välvilliga ord? För visst måste väl intresset finnas. Industrin i Västra Götaland, Handelskammaren, kommun- och regionföreträdare har samma budskap – E 20 står i fokus. Men i regeringens inriktningsproposition lyser fortfarande E 20 genom Skaraborg till stor del med sin frånvaro.

Sagan om E 20 har pågått i decennier. Jag minns själv när jag i riksdagen den 31 mars 1995 hade en interpellationsdebatt med Ines Uusmann (S) som då var kommunikationsminister. Min fråga gällde vad som skulle komma att hända med väg E 20 i ett tioårsperspektiv. Jag frågade också om skaraborgsdelen av väg E 20. Utskottet hade då bland annat uttalat: ”När det gäller E 20 är det utskottets uppfattning att inga åtgärder bör vidtas som hindrar att även sträckan Göteborg–Örebro på sikt kan uppnå motorvägsstandard”. Redan 1994 hade riksdagen tolkat Vägverkets förslag om att hela vägen E 20 skulle byggas ut till motorväg på sådant sätt att ”betydande effektivitetsvinster kan uppnås om vägsträckan på sikt byggs ut till motorvägsstandard”.

Socialdemokraterna avslutade en lång regeringsperiod med att Göran Persson tog första spadtaget för sträckan Lundsbrunn–Holmestad. Men här har såväl kommunen som regionen gått in med resurser. Tyvärr är fortsättningen ett luftslott och tycks så förbli. Fortsatt utbyggnad av E 20 visade sig inte alls vara finansierat av den socialdemokratiska regeringen. Också under planperioden 2010–2019 missade Vägverket, nuvarande Trafikverket hela E 20. Förbifarten vid Hova verkar bli en 1+2-led, vilket inte är acceptabelt.

Kring E 20 finns många företag som är beroende av snabba kommunikationer. Europa är Sveriges viktigaste marknad. Skaraborg och Västra Götalandsregionen är bland de mest dynamiska regionerna i Sverige. E 20 är en förbindelseled för inhemsk trafik till hamnen i Göteborg, samtidigt som den är transitled för trafik från Finland och Baltikum till Europa via Danmark. E 20 hör till de mest olycksdrabbade vägarna i Sverige. Den är samtidigt en arbetsplats för yrkeschaufförer. Runt 90 procent av allt gods transporteras på avstånd under 30 mil, där alternativa transportmedel inte finns tillgängliga.

J86. Europaväg 22 till Gävle

Carl-Åke Utterström, Västerås
Karl-Erik Andersson, Västerås
Örjan Rosell, Västerås

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att E 22 förlängs Norrköping–Gävle via Eskilstuna/Västerås

E 4 gör i dag en lång omväg vid passage av Stockholm för söder- och norrgående trafik. Den räta linjen mellan Norrköping och Gävle går via Eskilstuna och Västerås. I ändpunkterna finns anslutning i bägge fallen till E 4.

Vi föreslår att riksvägen mellan berörda punkter döps om till Europaväg 22. Den utgör ett blodflöde söder och norrgående trafik och borde därför ingå i Europanätet.

J87. Ett rikstäckande program för kollektivtrafik

Leiph Berggren, Hässelby
Karl-Erik Andersson, Västerås
Lars-Åke Davidsson, Hässelby
Marita Hirschberg, Götene
Annalena Sandor, Enskede
Anders Schüllerqvist, Enskede

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att Folkpartiet bör ta fram ett rikstäckande program för kollektivtrafik

Om devisen ”Inte bilen under milen” ska bli verklighet så behövs ett nytt tänkesätt i samhälls- och trafikplaneringen. Som stöd för det arbetet i kommuner, landsting och regioner så bör Folkpartiet ta fram ett program för gång-, cykel- och kollektivtrafik giltigt för lokalpolitiker i hela riket.

Folkpartiets länsförbund i Stockholm tog 2004 under Maria Wallhagers ledning fram ett regionalt utvecklingsprogram för Folkpartiet i Stockholms län. Det arbetet kan tjäna som grund för och inspiration till ett rikstäckande program för gång-, cykel- och kollektivtrafik varför relevanta delar av de texterna har klippts in. Denna delmotion rör kollektivtrafik.

”Ett program för kollektivtrafik – behov och önskningar

Förskolebarn: Krav på säker och anpassad trafikmiljö, i första hand vid anslutningar till förskolor och lekplatser.

- busshållplatser i närheten av förskolor ska planeras med avseende på tillgänglighet med barn och barnvagn
- kollektivtrafikens fordon bör utformas med ett ”enmetersperspektiv”. Även små barn ska ha behållning av sin resa.

Yngre skolbarn: Krav på säkra transportvägar mellan bostad och skola. Ambitionen är att yngre skolbarn ”ska ta sig för egen maskin” till och från skolan.Detta innebär att dessa barn är gångtrafikanter, cyklister och kollektivresenärer – ibland allt under en och samma resa. Hela vägen mellan skola och bostad ska vara konsekvent barnsäkert genomförd. Trafikmiljön måste förlåta de misstag som barn gör, och utformas för att minimera riskerna med dessa misstag.

- busshållplatser i närheten av skolor ska planeras med avseende på att många barn samtidigt ska stiga på eller av bussen

Ungdomar: Krav på säkra transportvägar mellan bostad, skola och fritidsaktiviteter. Krav på trygga transportmiljöer även sen eftermiddag och tidig kväll.

- tunnelbanestationer och bussterminaler måste vara tillräckligt ”vuxentäta”. (Inte nödvändigtvis med vakter. Trevliga affärer, caféer och liknande kan också tjäna detta syfte.)

Studenter: Krav på billiga transportmöjligheter mellan bostad och skola.

- terminalerna vid lärosätena måste vara utformade för att klara stora folkmängder
- en förståelse för att ”arbetstiden” för studenter skiljer sig från normal kontorstid bör avspeglas i tidtabeller

Yrkesverksamma föräldrar: Krav på snabba och effektiva transporter mellan hem – eventuellt via skola – och arbetsplats. Notera att kravet här är snabbhet och effektivitet till skillnad mot studentens krav på billig transport. Ett argument som används för att ta bilen är att ”Transporterna till arbetet tar för lång tid eftersom jag måste lämna på dagis eller skola”.

- planering av placering av dagis/skolor och förläggning av kollektivtrafik ska ske så att dagis/skolor har tillfredsställande kollektivtrafik

Vuxna utan barn: Krav på snabba och komfortabla transporter mellan hem och arbetsplats.

- om kollektivtrafiken ska framstå som ett attraktivt alternativ, måste resan vara lika snabb och bekväm som med en egen bil
- väderskyddade hållplatser
- lättillgängliga och billiga parkeringsplatser med god kapacitet för pendlare

Funktionshindrade: Krav på god tillgänglighet. ”Funktionshindrade” är inget särintresse. Utöver de som på grund av skada eller från födsel har nedsatt funktion, kan den bandagerade elitidrottsmannen, den höggravida kvinnan eller vi alla – när vi blir äldre – med flera exempel tidvis ingå i denna grupp.

- säkra god tillgång till stödpunkter (handtag att hålla i, stoplar att luta sig mot, bänkar att sitta på)
- säkra god tillgång till anpassade parkeringsplatser vid infartsparkeringar
- tydliga skyltar och markeringar ska finnas vid hållplatser – och inte bara visuell information

Rullstolsburna: Krav på snabba och komfortabla transportsystem mellan hem och arbetsplats.

- hela kollektivresan ska kunna genomföras med självgående rullstol, utan assistans från medpassagerare eller förare
- det ska vara lika enkelt att beställa färdtjänst, som att beställa taxi

Kollektiv nattrafik: Kravet är tillgänglighet, i både tid och rum. Den kollektiva nattrafiken må vara glesare än dagtrafiken vad avser turtäthet, men inte avseende yttäckning. Kravet på trygghet är särskilt accentuerat nattetid. Alla resenärer ska uppleva kollektivresan, inklusive väntan, på- och avstigning, som trygg och komfortabel.”

J88. Det behövs en politik för cykling

Nina Lundström, Sundbyberg
Dietmar Gleich, Falun
Simon Hedlin Larsson, Stockholm
Mathias Lindow, Österskär
Anna Mårtensson, Jönköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet tar ställning för en nationell cykelpolitik
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att se till att berörda programgrupper inarbetar motionens förslag i kommande program

Cyklandet ökar glädjande nog i delar av vårt land. Cykling innebär både en klimatsmart form av transport, förbättra folkhälsa och är en spännande motions/tävlingssport. Folkpartiet liberalernas behöver utveckla en cykelpolitik som beskriver hur cykling kan utvecklas genom både nationella och kommunala beslut.

Det finns många länder att lära av. Danmark, Holland och Tyskland är bra exempel. Cykelturismen växer runt om i världen och exempelvis Spanien, Italien och Frankrike satsar på att locka cykelturister. Turister kan njuta av allt från stillsam cykling mellan gårdar till avancerade turer för vältränade landsvägscyklister. Cykling är en viktig del av utvecklingen av besöksnäringen.

För att utveckla besöksnäringen kopplad till cykling i Sverige behövs det dock bättre information, lättillgängligt kartmaterial, skyltning av nationella cykelleder, upprustning av cykelstråk, ökad säkerhet på vägar med blandad trafik som saknar cykelbanor och vägunderhåll som tar hänsyn till cyklisternas framkomlighet. Landsvägscyklister, mountainbikecyklister och övriga cyklister har olika krav på standard. En cyklist med landsvägscykel kör långa distanser och har smala däck gjorda för asfalterade underlag. Dessa cyklister väljer inte gärna grusvägar på grund av punkteringsrisk. Oljegrus ställer också till det och borde inte användas på cykelstråk.

Länsstyrelserna har en viktig roll i att bidra till regionala strategier för att utveckla cykelinfrastrukturen. Kommunala cykelplaner bör vara del av kommunernas trafikplanering.

Angelägna satsningar handlar även om att koppla ihop cykling med andra transportslag. Det måste bli möjligt att kombinera kollektivt resande med cykling. Separata cykelbanor samt ”cykelmotorvägar” för snabbpendlare är en del av modern infrastrukturplanering. Trafikhuvudmännen bör ha i uppdrag att även planera för cykelparkeringar och cykelförvaring. Samverkan med besöksnäringens aktörer borde leda till information om rastställen, pumpstationen, cykelaffärer/uthyrning och hotell med cykelförvaring.

Det finns flera viktiga områden, där förbättring måste till, för att förbättra cyklisters tillvaro. Vissa trafikregler hämmar cyklingen. Cyklister behöver ges tydligare anvisningar och förslag på alternativa cykelvägar vid till exempel förändringar till ”2 + 1”-väg som har vajerräcken i mitten. På dessa vägar finns det inte längre plats för cyklister.

Vissa trafikregler i tätort tar mest hänsyn till bilburna resenärer, vilket påverkar cyklingen negativt. Det är i dag inte möjligt för kommuner att låta cyklister cykla mot enkelriktat. Det generella förbudet mot undantag för cyklister bör ändras, eftersom smala cyklar ofta har framkomlighet även där bilar inte har det. Förbudet leder till att cyklister tvingas till omvägar i onödan. Cyklister är enligt nuvarande lagstiftning skyldiga att cykla på cykelbana om sådan finns utmed bilvägen. Regeln är inte optimal med tanke på de stora variationerna mellan cyklister. Det är ur trafiksäkerhetssynpunkt ofta bättre att snabba cyklister inte cyklar på cykelbanor med de låga hastighetsbegränsningar som där råder. Snabba cyklister är säkrare i blandtrafik, vilket även ökar säkerheten för dem som finns på cykelbanan. Det saknas tydliga nationella cykelleder med tydliga anvisningar om standars och service. På detta område kan till exempel Mallorca vara en förebild med kartor, standardmärkning och samarbete med cykelaffärer. Bilister har möjlighet att köra E 4-an genom hela landet och det borde vara rimligt att ha en cykelled genom Sverige som prioriteras, underhålls, skyltas och marknadsförs även om det innebär cykling i blandtrafik. Arbetsgivare borde kunna erbjuda cykel som tjänsteförmån utan att denna förmånsbeskattas.

J89. Ett rikstäckande program för gång- och cykeltrafik

Leiph Berggren, Hässelby
Agneta Isacsson, Stockholm
Lennart Nilsson, Nacka
Annalena Sandor, Enskede
Anders Schüllerqvist, Enskede

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar att Folkpartiet bör ta fram ett rikstäckande program för gång- och cykeltrafik

Om devisen ”Inte bilen under milen” ska bli verklighet så behövs ett nytt tänkesätt i samhälls- och trafikplaneringen. Som stöd för det arbetet i kommuner, landsting och regioner så bör Folkpartiet ta fram ett program för gång-, cykel- och kollektivtrafik giltigt för lokalpolitiker i hela riket. (Observera i detta sammanhang att ett riks-program inte innebär att det ska beslutas av riksdagen, utan att det ska vara giltigt för alla folkpartister i hela riket.)

Folkpartiets länsförbund i Stockholm tog 2004 under Maria Wallhagers ledning fram ett regionalt utvecklingsprogram för Folkpartiet i Stockholms län. Det arbetet kan tjäna som grund för och inspiration till ett rikstäckande program för gång-, cykel- och kollektivtrafik varför relevanta delar av de texterna har klippts in. Denna delmotion rör gång- och cykeltrafik

”Ett program för gång- och cykeltrafik – behov och önskningar

Förskolebarn: Krav på säker och anpassad trafikmiljö, i första hand vid anslutningar till förskolor och lekplatser.

- cykelbanor i närheten av förskolor ska utformas så att både skjutsande föräldrar lätt kan stanna, och passerande cyklister kan passera utan intressekonflikter i utrymmet

Yngre skolbarn: Krav på säkra transportvägar mellan bostad och skola. Ambitionen är att yngre skolbarn ”ska ta sig för egen maskin” till och från skolan.

Detta innebär att dessa barn är gångtrafikanter, cyklister och kollektivresenärer – ibland allt under en och samma resa. Hela vägen mellan skola och bostad ska vara konsekvent barnsäkert genomförd. Trafikmiljön måste ”förlåta” de misstag som barn gör, och utformas för att minimera riskerna med dessa misstag.

Utöver vad som tidigare listats, kan detta till exempel innebära att
- skolbarns cykelvägar samlokaliseras med gångvägar, och skiljs från de snabbare cykellederna
- cykelvägar i närheten av skolor ska utformas så att cyklister kan passera utan intressekonflikter i utrymmet
- upphöjda vägövergångar närmast skolan, och längs mer frekventerade gångstråk

Ungdomar: Krav på säkra transportvägar mellan bostad, skola och fritidsaktiviteter. Krav på trygga transportmiljöer även sen eftermiddag och tidig kväll.
Utöver vad som tidigare listats, kan detta till exempel innebära att
- cykellederna bör vara utformade för rask cykelhastighet 20–40 km/h, med belysning, och naturliga fartdämpare före korsningar och övergångar

Studenter: Krav på billiga transportmöjligheter mellan bostad och skola.
Utöver vad som tidigare listats, kan detta till exempel innebära att
- genomgående och kommunöverskridande cykelleder utformade för rask cykelhastighet 20–40 km/h
- stora cykelparkeringar behövs vid lärosätena

Vuxna utan barn: Krav på snabba och komfortabla transporter mellan hem och arbetsplats.
Utöver vad som tidigare listats, kan detta till exempel innebära att
- lättillgängliga och väderskyddade cykelparkeringsplatser med god kapacitet vid större kollektivtrafikhållplatser"

J90. Inför resekort för hela Sverige

Folkpartiet liberalerna Stockholms län

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att trafikhuvudmännen enas om ett gemensamt system för resekort som gäller inom den regionala kollektivtrafiken över hela Sverige

Biltrafiken har en enhetlig infrastruktur i hela Europa, med gemensam standard för skyltning, tankning, vägmarkeringar med mera. Kollektivtrafiken på såväl långväga som kortväga sträckor är hopplöst på efterkälken. Inte ens mellan närliggande län kan resenärerna veta hur taxesystemen är utformade, vilka symboler som används och vilken servicenivå man kan förvänta sig.

I Danmark finns ett gemensamt resekort som kan användas i hela landet. I Sverige har däremot länstrafikbolagen faktiskt skapat barriärer för den som arbetar i ett län och bor i ett annat. Om regionförstoring ska bli möjlig måste kollektivtrafiken upplevas som lika bekväm som bilen. Vi anser att Folkpartiet ska ta ett samordnat initiativ för att de regionala trafikhuvudmännen enas om ett nationellt system för gemensamt resekort.

J91. Valfrihet i färdtjänsten

Folkpartiet liberalerna Stockholms län

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för en lagändring som möjliggör kundval inom färdtjänsten

Liberala välfärdsreformer har gett medborgarna valfrihet på en rad områden. Dessvärre är dock fortfarande några viktiga samhällssektorer undantagna från valfriheten. Äldre människor och personer med funktionsnedsättningar som är beroende av ett anpassat resande genom färdtjänst är i dag i hög grad hänvisade till det som det politiker och tjänstemän valt åt dem. Det är hög tid att ta nästa steg för ökad frihet och egenmakt för dessa, ofta inte så röststarka, individer.

Färdtjänstens kunder borde ha rätt att resa lika fritt och spontant i sin vardag som vem som helst av oss andra. Inom färdtjänsten i Stockholm har rullstolstaxi varit den gångna mandatperiodens liberala succé. Det är en fantastisk utveckling som tydligt visar att det finns ett stort behov av ett mer flexibelt resande. Succén beror på att resenärerna i ett kundval fritt kan välja bland de godkända taxibolagen, i stället för den traditionella modellen med landstingets upphandling av ett begränsat antal vinnande bolag som vi sedan hänvisar resenärerna till.

Rullstolstaxins kundvalsmodell borde visa vägen för hela färdtjänsten. Förutsättningarna för ett kundval är goda: medvetna och kunniga resenärer som efterfrågar mer egen makt, och en välkänd marknad där det finns potentiella utförare/taxiföretag och där det går att fastställa en lämplig ersättning till alla utförare. När kunderna/resenärerna själva får mer makt kan de välja men också välja bort de företag de önskar. Det skapar självklart ett tryck på leverantörerna att alltid erbjuda tjänster av hög kvalitet.

Kundval skulle också kunna bli ett sätt att möta den minskade konkurrensen som vi ser på taximarknaden, inte minst i Stockholm där det i dag bara finns ett fåtal konkurrenskraftiga aktörer. Det rullar till synes omkring en mängd olika taxibilar i trafiken, men i verkligheten har flera av de olika varumärkena samma ägare. I praktiken finns två större taxiverksamheter i Stockholm: Taxi Stockholm (som i dag inte kör för färdtjänsten) och Fågelviksgruppen som äger såväl Taxi Kurir som Taxi 020 och dessutom Topcab, Botkyrka Taxi och Taxi Card med flera. Små lokala taxibolag har svårt att hävda sig på marknaden och slås lätt ut i stora upphandlingar av dem som har större finansiella muskler. Med kundval ger vi inte bara resenärer makten – vi ger också nya möjligheter för entreprenörer. Precis som vi har fått se nya vårdföretag, skulle fler och mindre taxiföretag kunna utvecklas och växa.

Tyvärr tycks nu en dom från kammarrätten sätta effektivt stopp för utvecklingen. Den kundvalslösning för specialfordonstrafiken som skulle bli nästa steg i valfrihetsarbetet anses strida mot lagen. Kundval i färdtjänsten är ingen rättighet och domstolen ser inget skäl att frångå den gamla vanliga LOU-modellen som förutsätter att kommunerna eller landstingen är de som styr och ställer med resenärerna. Därmed går det inte att införa valfrihet i hela färdtjänsten och dessutom hotas den valfrihet som gäller i rullstolstaxi när nästa upphandlig måste göras inom några år.

Vårdvalsreformerna möjliggjordes genom den nya lagstiftningen om valfrihet, LOV. Men denna valfrihet omfattar bara det socialpolitiska området, medan färdtjänsten till

denna del är trafiklagstiftningen. Slutsatsen borde vara enkel: Utvidga LOV till att omfatta även färdtjänsten!

J92. Infrastrukturens betydelse för turistnäringen

Liselott Hagberg, Nyköping
Göran Fredriksson, Nacka

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna, i kommande beslut vad gäller infrastrukturinvesteringar, även ska väga in turismens möjlighet till vidare utveckling

Turism är en näring att räkna med. År 2008 utgjorde turism hela 2,86 procent av BNP – och det är en näring som växer. Sysselsättningen har ökat med drygt 20 procent sedan 2000. Det kan jämföras med den totala sysselsättningen i Sverige, vilken växt med cirka sex procent under samma tidsperiod. Bara under åren 2007 till 2008 ökade intäkterna från utländsk konsumtion i Sverige med 90,9 miljarder, det är en ökning med 8,4 procent. Även svenskarnas konsumtion ökade, med 104,8 miljarder, det vill säga 4,1 procent.

Begreppet turism innefattar enligt internationellt vedertagna definitioner aktiviteter vid en resa utanför den vanliga omgivningen, som innefattar en övernattning. I praktiken handlar det om att resa, bo, äta och att göra. Alla dessa delar måste fungera för att ett resmål ska väljas, oavsett om resan görs i affärs- eller nöjessyfte. Detta gör behovet av samverkan större än i många andra branscher. Turism är också en näring som innefattar många olika sorters kunder, företag och branscher vars verksamheter påverkas av många olika politikområden.

Sverige är ett glest befolkat land med långa avstånd mellan olika regioner. Infrastrukturen är därför av stor betydelse för god utveckling, så även för turistnäringen.

Trafikverket (tidigare Vägverket) påbörjade för ett par år sedan projektet ”Vägen som stöd för turistnäringen”. I dialog med ett par utvalda regioner har förslag identifierats, om hur infrastrukturen kan bidra till att stötta turistnäringen. Även turismens möjlighet till vidare utveckling bör därför vägas in i samband med kommande infrastruktur satsningar.

J93. Avskaffa transportbidraget

Christian Löwendahl, Sundbyberg
Dietmar Gleich, Falun

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att transportbidraget avskaffas och att pengarna i stället används för stöd till miljövänlig infrastruktur i glesbygdsområden

Transportbidraget är ett sällsynt olyckligt företagsstöd. Varje år betalar staten ut ungefär 500 miljoner kronor i bidrag för transporter till och från företag i glesbygdskommuner. För oss som är engagerade i miljöfrågor och saknar partsintresse är det svårt att förstå hur Sverige år efter år kan fortsätta med ett så obegripligt dumt stödsystem.

Ungefär tre fjärdedelar av stödet går till lastbilstransporter. Upp till 45 procent av kostnaden för en lastbilstransport kan täckas av det statliga bidraget. Under ett år kan samma företag få upp till 15 miljoner kronor i bidrag för att transportera sina varor långa sträckor.

Denna typ av glesbygdsstöd snedvrider konkurrensen och motarbetar samtidigt ansträngningarna att minska koldioxidutsläppen. Stödet gör det mindre lönsamt att genom innovationer minska energiåtgång och kostnad för långa transporter.

Stödet leder också till ineffektiv användning av resurser eftersom företag fattar beslut som inte är de totalekonomiskt bästa. Den nackdelen uppkommer även när bidraget betalas ut för mer miljövänliga transporter än med lastbil.

Det finns goda skäl att värna möjligheten att driva företag i hela landet. Att just uppmuntra långa transporter framstår dock som totalt föråldrat med tanke på det överhängande hotet om global uppvärmning.

En av de allra viktigaste faktorerna för att ett modernt företag ska kunna nå framgång är tillgången till en väl fungerande elektronisk infrastruktur. Även om mobila lösningar bli allt bättre så ökar samtidigt kraven på bandbredd i nya applikationer. Detta gör att tillgången till fiberburen internetuppkoppling är en viktig framgångsfaktor.

Vi föreslår därför att transportbidraget avskaffas i sin helhet och att den nuvarande årliga budgeten för bidraget överförs till stöd för miljövänlig infrastruktur i glesbygdsområden, gärna med fokus på utbyggnad av fiberkabel för internetuppkoppling med hög hastighet.

J94. Ge Trafikförsäkringsföreningen större muskler

Marcus Claesson, Mölndal

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att Trafikförsäkringsföreningen effektiviserar sin indrivning av obetalade fakturor för allas bästa

Det är lag på att ha en trafikförsäkring. Ändå finns det i Sverige cirka 55 000 oförsäkrade fordon, varav en del körs på våra vägar. Den som inte betalar för en trafikförsäkring krävs dock på en straffavgift av Trafikförsäkringsföreningen (TFF). Avgiften är alltid väsentligt mycket högre än konstnaden för trafikförsäkringen. Du riskerar alltså att skaffa dig stora skulder om du glömmer skaffa en trafikförsäkring.

Det finns också ett annat skäl att betala. Kostnaderna för olyckor orsakade av oförsäkrade förare och ”smitare” belastar avgiften för dem som har trafikförsäkring. Totalt rör det sig om miljonbelopp i ökade kostnader.

I veckan fick jag vetskap om fall där TFF har låtit fordringarna växa till hundratusentals kronor. När fordringarna tillåts bli så stora är det ett tecken på att allt inte står rätt till, både hos TFF och hos fordonsägaren som inte skaffar sig en trafikförsäkring. Det finns alltså skäl för TFF att använda kraftfullare åtgärder såsom till exempel kronofogde, myndighetsbesök och i värsta fall indrivning, av till exempel fordonet. Att fortsätta skicka brev på brev utan att få någon som helst respons förvärrar bara problemen.

J95. Namnlösa vägar

Solveig Hellquist, Sörberge

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska driva frågan om att namnlösa vägar får ett namn

I Sverige – åtminstone i Norrland – finns vägar som saknar namn. Vägarna har däremot fått nummer som till exempel kommunerna känner till för att kunna sköta väghållningen. För till exempel besökare, turister och för personal som ska utföra tjänster i glesbygd kan det vara mycket svårt att hitta rätt om vägarna inte har ett namn. Det torde knappast finnas någon GPS som hittar en namnlös väg. Det är därför i samhällets intresse att alla våra vägar får ett namn. Det skulle också leda till större effektivitet för samhället och mindre irritation för dem som inte hittar vägen.

J96. Skärpta krav för miljözon

Annalena Sandor, Enskede
Leiph Berggren, Hässelby
Staffan Modig, Vallentuna
Lars Wedén, Sigtuna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att vara pådrivande för att reglerna om miljözon skrivs om så att felaktiga formuleringar i lagtexten åtgärdas

I trafikförordningen 4 kap. 22 § står: ”I en miljözon får sådana tunga bussar och tunga lastbilar som är utrustade med teknik för drift endast med diesel föras endast om första registrering, oavsett första registreringsland, skett under de senaste sex åren, innevarande år oräknat.”

I dag finns inga sådana bussar och tunga lastbilar eftersom alla kan drivas med alternativa bränslen, till exempel Ecopar. Det betyder om man tolkar det som står, att alla bussar och tunga lastbilar för köra i miljözon, oavsett av vilket bränsle de kör med, eftersom tekniken finns för andra bränslen.

Enligt uppgift från bla trafikkontoret i Stockholm har polisen slutat att stoppa och kontrollera fordonen då det inte går att fälla någon ägare. Miljözonsreglerna har gjort att lastbilsflottan blivit nyare och mindre miljöbelastnade i de städer som infört miljözon.

J97. Ägaransvar vid fortkörning

Tommy Lundkvist, Halmstad

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att ägaransvar införs vid fortkörning
2. **att** Folkpartiet ska verka för att utländska fordonsförare ska betala böter vid fortkörning

Den som blir registrerad av kamera för fortkörning och inte kan identifieras slipper betala böter. Med ett ägaransvar blir det omöjligt att smita från böterna. Om bilen är anmäld stulen slipper ägaren självklart betala.

I andra länder får utländska bilförare betala fortkörningsböter kontant. I Sverige slipper de betala böterna. Sverige borde ta efter andra länder och kräva kontantbetalning. I annat fall får polisen rätt att beslagta fordonet.

J98. Fotobevis vid felparkering

Kjell Ericson, Sollentuna

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska agera för att parkeringsbolag ska ha digitala bildbevis av skyltning samt felparkerat fordon
2. **att** Folkpartiet ska agera för att digitala bildbevis ska skickas elektroniskt ifall den betalningskrävda parten begär det

Vi har under våren läst hur:

- parkeringsbolag vägrar skicka fotobevis från felparkeringstillfället (för bevis av frånvaro av biljett) utan hänvisar till eventuell rättegång.
- parkeringsbolaget har inte fotograferat skyltning vid parkeringstillfället utan anklagar ”felparkeraren” för att ha förändrat skyltning efter bötestillfället ifall skyltningen inte är korrekt.

Parkeringsbolagets strategi kan ha varit att göra ”felparkeraren” osäker på eventuellt tingsrättsutslag genom att medvetet inte delge och dokumentera bevis.

Detta beteende är inte OK! I den digitala åldern finns motiv för att lagar kan innehålla krav på digitala bilder. Digitalkameror är billiga och lagringsutrymme likaså. Ett parkeringsärende ska sakna tvivel i så få faktiska omständigheter som möjligt för att minska belastning på rättsprinciper och rättssystemet.

I medierna har rapporterats om att snarlika strategier kan vara utbredda hos parkeringsbolag.

Förslagen i denna motion ska ses som två oberoende beslutsförslag.

J99. Inför skyddsglas

Johan Strandberg, Saltsjö-Boo

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att skyddsglas borde distansera busschaufförerna från passagerarna

För att öka säkerheten i trafiken borde, ungefär som på Londons bussar, skyddsglas distansera bussförare från passagerarna. Bara i Nacka och Värmdö blev fem busschaufförer misshandlade i fjol och i Hällefors välte en buss efter att en passagerare fallit över chauffören.

Partistyrelsens yttrande

Inledning

Klimathotet är vår generations största globala utmaning. Att hindra en okontrollerad klimatförändring och samtidigt värna ekonomisk utveckling och biologisk mångfald är vår viktigaste uppgift. Därför måste klimat-, energi- och miljöfrågorna ses som en helhet.

EU är vårt viktigaste redskap för att hantera de gränsöverskridande klimat-, energi- och miljöutmaningarna. För oss liberaler är det självklart att Sverige ska delta helhjärtat i EU och samarbeta med andra länder för att möta de gemensamma miljöhoten.

För att minska Sveriges klimatpåverkan krävs även en mängd åtgärder på hemmaplan. Vår elproduktion ska fortsätta att ske koldioxidfritt, genom att gamla kärnkraftsreaktorer byts mot nya och den förnybara energiproduktionen byggs ut. Energianvändningen ska bli mer effektiv genom användning av ny teknik, genom strängare regler på EU-nivå och genom teknikneutrala stöd. Klimatutsläppen från transportsektorn ska minskas, bland annat genom stimulans av fordon med låga utsläpp och satsningar på infrastruktur för elbilar.

Miljöpolitiken måste bygga på vetenskaplig grund. Vi utgår från försiktighetsprincipen och principen att det är förorenaren som ska betala. Kopplingen mellan ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet är nödvändig i arbetet för ett långsiktigt hållbart samhälle.

Marknadsekonomin är inte hotet mot miljön – den är en del av lösningen. Men det behövs ekonomiska styrmedel som sätter en prislapp på miljö, liksom en modern lagstiftning och en aktiv konsumentmakt. Global frihandel ska kombineras med lagstiftning och internationella överenskommelser som gör att varje transportslag bär sina egna miljökostnader. Ekonomiska styrmedel ska så långt möjligt vara generella, kostnadseffektiva och teknikneutrala.

Folkpartiet har en helhetssyn på miljöfrågorna. Bara genom att se sambanden mellan en rik biologisk mångfald, motståndskraftiga ekosystem i hav och på land och klimatutmaningen kan vi klara att förvalta och överlämna en jord i balans till kommande generationer. Det finns en etisk aspekt i att vårda naturen för dess egen skull, och goda skäl att tillämpa en försiktighetsprincip då vi ännu inte känner till alla konsekvenserna av att balansen rubbas i de ekosystem som byggts upp under tusentals år.

Vi kan se delar av ekosystem där arterna är beroende av varandra, men vi har alldeles för lite kunskap om helheten. Klimatutmaningen är beroende av om vi klarar av att minska regnskogsskövlingen. Matutmaningen är beroende av om vi klarar av att värna korallrev och grunda hav, skydda fiskebestånd mot utfiskning, bevara jordarnas mullhalt och vattnets kretslopp. Vattenutmaningen är beroende av om vi klarar av att hålla sötvattnet rent och giftfritt och förhindra uttorkning. Kemikalieutmaningen handlar om att minska påverkan på natur, djur och människor av alla de kemikalier vi sprider.

Vi är övertygade om att växthuseffekten, förlusten av biologisk mångfald och utfiskningen av haven kan hejdas med rätt åtgärder. Vi har en lång tradition av internationellt och miljöpolitiskt engagemang, och en självklar förståelse för vikten av att tänka globalt. Vi vet också att verktygen finns, redo att användas.

Med ekonomiska styrmedel baserade på principen att förorenaren betalar kan rätt pris på utsläppen styra produktion och konsumtion på ett kostnadseffektivt sätt mot kolsnåla lösningar. I Europa utgör EU ett unikt demokratiskt verktyg för att lösa gränsöverskridande miljöproblem.

Jordbrukspolitiken står i dag för cirka 40 procent av EU:s totala budget. Folkpartiet anser att EU:s gemensamma jordbrukspolitik måste reformeras i grunden, avregleras och marknadsinriktas för att kunna bli till bättre nytta för konsumenter och landsbygd. Jordbrukssubventionerna ska fasas ut så snart som möjligt. Höga produktionsstöd skapar en överproduktion som inte är ekonomiskt försvarbar och dessutom belastar miljön. Vi vill också avskaffa EU:s exportsubventioner och tullar gentemot tredje världen.

För att skydda den biologiska mångfalden bör jordbrukets brukningsmetoder ändras radikalt. Arealen av skyddade ängs- och hagmarker liksom andra kulturmarker inom de stora jordbruksområdena måste öka. Övergödning av känsliga miljöer och vattendrag genom användandet av natur- eller handelsgödsel kan motivera restriktioner anpassade till de lokala förhållandena. Kunskaperna om kemikaliernas effekter inom jordbruket är i många fall dåliga. Därför behövs hårdare krav på miljökonsekvensanalys och striktare tillämpning av produktvals- och försiktighetsprincipen. I likhet med andra sektorer bör jordbruket bära sina klimatkostnader. Det innebär att de nedsättningar av koldioxidskatter m.m. som jordbruket i dag har bör minskas för att på sikt tas bort. Det skulle öka näringens incitament för energieffektivitet, besparingar, samt främja investeringar i klimatsmart teknik i jordbrukssektorn. Denna ansats bör gälla också på EU-nivå.

Skogspolitiken vilar på två jämställda mål, produktionsmålet och miljömålet. Skogens ekosystem utgör grunden för många arters överlevnad. Deras skyddsbehov ska på ett avgörande sätt påverka de generella avverknings- och reproduktionsreglerna. Skogsbruk ska bedrivas så att naturresurser och naturvärden, inte minst den biologiska mångfalden bevaras för eftervärlden. Både fjällnära skog, skyddsskog, svårföryngrad skog och sumpskog behöver bevaras. All svensk skog bör vara certifierad. Skogsvårdslagens miljömål förutsätter en hög grad av frivilliga åtaganden från markägare med flera. Samhället behöver ökade möjligheter att uppmuntra dessa åtaganden samt i vissa fall skärpta regler för skogsbrukets bedrivande.

I konsekvens med liberalismens grundsyn om vördnad för livet är hänsyn till djuren en självklar utgångspunkt. Detta gäller både det vilda djurlivet, boskap och husdjur. Allt fler arter hotas i dag av utrotning. Hotade växter och djur ska skyddas genom fridlysning, information och genom att deras biotoper skyddas. Det internationella samarbetet mot smuggling och olovlig jakt ska fördjupas. Sverige ska ha livskraftiga stammar av alla de fem stora rovdjuren – björn, varg, lo, järv och kungsörn. Alla djur ska behandlas väl och inte utsättas för lidande. Det är därför viktigt att öka kraven på djurägare samt skärpa straffen vid djurplågeri. Djurhållning och djurtransporter måste ske på ett etiskt godtagbart sätt. EU:s

regler och kontroll av djurtransporter behöver därför kraftigt förbättras. Närheten till djur har en mycket stor betydelse för många människor. Det är ett ansvar och kräver kunskap att ha ett husdjur, varför ökad information kring detta ansvar krävs.

Den traditionella infrastrukturen i vårt land – vägar och järnvägar – har under flera decennier eftersatts. Det har gällt såväl underhåll av befintlig infrastruktur som utbyggnad av ny infrastruktur. Vägar och järnvägar som utsätts för daglig förslitning måste underhållas för att standarden ska kunna upprätthållas. Under lång tid blev underhållet eftersatt, samtidigt som nya projekt sattes i gång utan tillräcklig finansiering.

Globaliseringen ställer stora krav på oss som nation. Sverige behöver tillväxt för att kunna konkurrera om de nya jobben för att på så sätt stärka vår välfärd. Då är goda transportmöjligheter för industrin och tjänstesektorn avgörande. På samma sätt är goda transportmöjligheter nödvändiga för att vi alla ska kunna få vardagen att fungera med jobb, familjeliv och fritid.

Transportsektorns effekter på miljön är ett allvarligt problem. Men det är inte transporter i sig som är problemet – det är miljöförstöringen och klimatpåverkan. Människor kommer att ha behov av bilen också i framtiden, men de fossila bränslena ska fasas ut i snabb takt. Spårburen trafik och sjöfart ger betydande miljöfördelar och behöver byggas ut.

Alliansens valseger 2006 innebar ett värderingsskifte i infrastrukturpolitiken. I regeringen har Folkpartiet medverkat till den enskilt största satsningen på infrastruktur i Sveriges historia. Förra mandatperioden fattades det beslut om att under åren 2010–2021 satsa 482 miljarder kronor på att utveckla den svenska infrastrukturen. Pengarna används till både väg- och järnvägsprojekt, bland annat till drift och underhåll, något som vår infrastruktur är i stort behov av.

Infrastrukturpaketet har också en tydlig miljöprofil. Till exempel går över hälften av de nationella investeringarna – 56 procent – till järnväg.

Satsningarna fortsätter även denna mandatperiod. Regeringen har efter valet lagt ytterligare pengar på framförallt järnvägssektorn.

Energi- och klimatpolitik

Motion J1–J23 samt E64 yrkande 2

Ett antal motioner tar upp frågor som rör kostnader för produktion av och beskattning av el och energi. **Motionerna J1, J2, J3 samt J4** tar alla upp frågan om att ett system med nettodebitering av el ska införas i Sverige. Nettodebitering är ett system där exempelvis småskaliga elproducenter levererar överskottsel tillbaka till in i elnätet. Dagens teknik gör att det finns elmätare som kan räkna ”bakåt” om man skickar tillbaka el in i systemet som man har över. Därmed blir det möjligt för den som kan leverera egen el till nätet att kunna få lägre elräkning då man får ersättning för överskottsel som levereras in.

Partistyrelsen tycker att det är bra om småskalig elproduktion kan uppmuntras. Om enskilda som producerar en nyttighet kan sälja den på detta sätt är det bra och frågan ligger i linje med de tankar som finns i den klimatrapport som antogs på Folkpartiets landsmöte 2009. Även regeringen har öppnat upp för ett system med nettodebitering av el och frågan bereds för närvarande inom regeringskansliet. Det finns flera skattefrågor som måste lösas innan ett system med nettodebitering kan införas. Mot den bakgrunden anser partistyrelsen att **motionerna J1–J4 bör anses besvarade.**

Motion J5 yrkande 1 tar upp frågeställningar som tangerar frågan om nettodebiteringen genom att föreslå att el- och värmeleverantörer ska vara skyldiga att köpa tillbaka el och värme som ett bostadsföretag eller en fastighetsägare producerar lokalt till ett timbaserat och efterfrågestyrt pris. Motionärerna anser också de skatte- och mervärdesskatteproblem som då uppstår måste lösas. Partistyrelsen anser med anledning av detta yrkande att vi inte kan införa ett system som tvingar en större el- eller värmeleverantör att köpa tillbaka lokalt producerad el och värme. Sådana system bör bygga på frivillighet och avtal. Därmed bör **motion J5 yrkande 1 avslås. Motion J5 yrkande 2** föreslår att bostadsföretag och fastighetsägare ges erforderliga stimulanser för att investera i energibesparande åtgärder som sänker energikonsumtionen till lågenergihusnivå. Detta föreslås ske genom statliga lån som är räntefria och amorteringsfria de första åren. Enligt partistyrelsen är det viktigt att, som motionärerna uppmärksammar, sänka energikonsumtionen i befintliga bostäder och för den delen också lokaler. Många av de mest energislukande fastigheterna finns i dag inom det så kallade miljonprogramsbeståndet och här skulle energieffektiviserande åtgärder i samband med upprustningar ge mycket stor effekt. Det är dock inte ekonomiskt rimligt att föreslå generösa statliga lån för att lösa just detta problem. Det finns många viktiga områden där energieffektivisering behövs, och alltför långtgående statlig styrning riskerar att slå fel. Mot denna bakgrund bör **motion J5 yrkande 2 avslås.**

I **motion J6** föreslår motionärerna att Folkpartiet ska verka för att sänka konsumtionsskatten på el och samtidigt höja produktionskatten på el. Motionärerna påpekar helt riktigt att elanvändningen i sig inte leder till miljöfarliga utsläpp och att den ibland till och med kan ersätta miljöfarliga alternativ. Det är i stället tillverkningen av el som om det sker på fel sätt påverkar miljön negativt. Därför bör produktionen av el beskattas enligt motionärerna. Partistyrelsen håller med om att el är ren energi om den produceras på rätt sätt. Den el som används i Sverige är till största del producerad från kärn- och vattenkraft vilket gör att den är i princip helt ren. När det gäller frågan om en produktionsskatt på el så anser partistyrelsen att en sådan inte ska införas. Det varnas från flera håll, exempelvis från branschorganisationer, att en sådan skatt skulle riskera att nödvändiga investeringar i energi uteblir, med en brist på energi som följd. **Motion J6 bör därför avslås.**

Motionerna J7 samt J8 tar båda upp frågor kring elprisområden. **Motion J7** anser att det nya system som delar in Sverige i fyra elprisområden från den 1 november 2011 är orättvist då det södra prisområdet kommer att innebära högre elpriser än i övriga Sverige. Motionärerna anser att skåningarna nu får betala för nedläggningen av Barsebäck. **Motionen J8 yrkande 2** anser att ett system med elregioner bör införas enligt norsk modell där naturresursåterbäring för kommuner ges. I **motion J8 yrkande 1** yrkar motionären dessutom på att landsmötet ska uttala att kommuner och regioner ska få del i det värde som naturlig kraftproduktion genererar. Liknande tankar tas upp i **motion J9** där det föreslås att Folkpartiet ska driva frågan om lokal ersättning för vindkraft.

Med anledning av dessa motioner vill partistyrelsen anföra följande. Fyra elprisområden kommer att införas i Sverige den 1 november 2011, precis som det beskrivs **i motion J7.** Elprisområdena införs som ett led i EU:s strävan att skapa en gemensam europeisk elmarknad. Elprisområdena visar sambandet mellan tillgång och efterfrågan på el. Det nya systemet kan som det sägs i motionen innebära att södra Sverige periodvis får dyrare el än andra delar av Sverige. Partistyrelsen vill betona att Folkpartiet i riksdagen röstade emot nedläggningen av Barsebäck. En nedläggning som gjorde att utbytet av el i södra Sverige blev mindre. Det är Svenska Kraftnät AB som dragit upp gränserna mellan de olika elområdena. Partistyrelsen tycker att det är viktigt att man följer vilken effekt prisområdena får när de väl trätt i kraft. Därmed anser partistyrelsen att **motion J7 samt motion J8 yrkande 2 bör avslås.**

Motion J8 yrkande 1 samt motion J9 tar upp frågan om att kommuner eller regioner där det finns anläggningar som producerar elenergi ska ha rätt till en andel av intäkterna. Denna frågeställning har diskuterats på flera landsmöten när det gäller vattenkraften, och nu kommer det också liknande yrkande när det gäller vindkraft. En modell som denna förutsätter att man genom lagstiftning ser till så att en del av vinsten för ett kraftslag förs tillbaka till området där den producerats. Partistyrelsen har svårt att se värdet i en sådan lagstiftning. Ett system i den riktning som motionärerna förespråkar innebär att det är det offentliga (kommunen eller region) som ska få ”vinstpengarna”. Det finns i dag ett annat system som innebär att energiskatten genom bestämmelser i lagen (1994:1776) om skatt på energi är 9,5 öre lägre per kilowattimme i ett stort antal kommuner i Norrland och norra Svealand. Denna nedsättning går direkt till den enskilde konsumenten. Mot denna bakgrund anser partistyrelsen att **motion J8 yrkande 1 samt motion J9 bör avslås.**

Flera motioner yrkar att den svenska elmarknaden ska fungera bättre. I **motion J10** yrkas det att elnätet i Sverige ska ägas av riket och kommunerna samt att Folkpartiet ska verka för att Vattenfalls elproduktion ska säljas för att finansiera förvärvet av elnätet. **Motion J11** yrkar att Folkpartiet ska verka för att regeringen ska utreda hur den svenska elmarknaden kan omregleras och utvecklas för att hushållens och elintensiva företags intressen ska tillvaratas. **Motion J12** vill att landsmötet uttalar att man ska verka för en bättre elmarknad, att partistyrelsen ska göra en utredning om hur elmarknaden kan fungera bättre samt att Folkpartiet ska verka för lägre priser på el och energi. **Motion J13** önskar i fem yrkanden att en nationell plan för energiförsörjningen upprättas och att i denna plan ska ett antal faktorer ingå som exempelvis att all fossilbaserad energikonsumtion försvinner, EU:s energiplanering blir bättre och att de verkliga kostnaderna för olika energislag beräknas. Slutligen vill motionären i **motion J14** att Vattenfall ska få direktiv att vara prispressande och att Vattenfall därmed ska behållas i statlig ägo till stor del.

Partistyrelsen anser att det finns skäl att lämna en redogörelse för hur elmarknaden i Sverige ser ut med anledning av dessa motioner. Priset för el och elnätsavgifter har diskuterats mycket under de två senaste relativt stränga vintrarna i Sverige. Kostnaderna för den enskilde i form av höga el- och nätkostnader har upprört många medborgare.

Elmarknaden i Sverige har varit avreglerad sedan 1996. Folkpartiet anser att det är positivt. Som ett liberalt parti är vi alltid emot regleringar och bristande konkurrens. Problemet på elmarknaden har varit att det stundtals varit brist på el i Sverige. Denna brist beror till stor del på tidigare socialdemokratiska regeringars felaktiga politik på energiområdet. Avstängningen av kärnkraftreaktorerna i Barsebäck var ett felaktigt beslut som ryckte undan en del av svensk elproduktion. De kvarvarande kärnkraftverken var i behov av en såväl teknisk som säkerhetsmässig uppgradering. Nu genomförs denna uppgradering tack vare alliansregeringens energipolitik. När den väl är slutförd kommer det att innebära mer effekt på den svenska elmarknaden och säkrare drift.

När det gäller elnäten så är det som det påpekas i motionerna inte någon fri konkurrens där. Men å andra sidan har det aldrig heller varit ett monopol. Ett antal aktörer har alltid funnits på detta område. Branschorganisationen Svensk Energi har exempelvis 164 nätbolag som medlemmar. Partistyrelsen håller med om att denna situation med oligopol inte är det optimala, men lösningen finns inte heller i att låta enbart det offentliga genom att stat och kommuner äger elnäten. Det finns inga garantier för att det leder till lägre priser. Mot denna bakgrund bör **motion J10 avslås.**

Investeringar i elnäten har uteblivit mycket på grund av det system som infördes under den socialdemokratiska regeringstiden som kallas för nätnyttomodellen. Detta system straffade dem som ville investera i sina nät för att få de driftsäkra och som därmed tvingades höja sina nätavgifter för att ha råd med investeringarna. De som inte underhöll sina elnät och hade låga avgifter belönades genom att inte komma med på Energimyndighetens ”svarta lista”. Ett nytt system kommer att införas från 2012 där man kommer att kunna beräkna nätkostnader för fyra år framåt i tiden. Partistyrelsen tycker att detta är en mycket bättre modell än nätnyttomodellen även om det också framöver finns skäl att hålla utvecklingen av elnätspriser under observation.

Granskar man så elprisets utveckling under en 40-årsperiod från 1970 i löpande priser så finner man att elnätspriset sjunkit från 40 procent av kostnaden 1970 till knappt 20 procent 2010. Elenergipriset har under samma tid legat relativt konstant mellan 40 och 50 procent av den totala elkostnaden. Det som ökat drastiskt under perioden är kostnaderna för skatt, moms, certifikat och under senare år utsläppsrätter.

Partistyrelsen anser att vägen till lägre elpriser går över ett ökat utbud av el genom ny produktion. Här har Folkpartiet legat i framkant genom vårt krav på ny kärnkraft, som skulle innebär ett radikalt höjt elutbud i framtiden. Att genom regleringar och planer försöka få lägre elpriser är fel väg att gå. Dessutom kan det finnas ett värde att, precis som när det gäller annan energi, genom priser hålla nere konsumtionen så att mindre energi används. Det är oundvikligt att prissättningen på el och energi följer marknadsläget. Mot den bakgrunden anser partistyrelsen att **motion J11 bör avslås och att motion J12 yrkande anses besvarad.** När det gäller **motion J13** så delar partistyrelsen motionens intentioner till vissa delar, men anser att detta kan genomföras utan en nationell energiplan. Därmed bör **motion J13 yrkande 1 och 3 avslås medan yrkandena 2, 4 och 5 anses besvarade. Motion J14** diskuterar Vattenfall AB:s roll på elmarknaden. Folkpartiet har drivit frågan att Vattenfall bör bolaget börsintroduceras samt att en minoritetsandel i bolaget säljs, eftersom företaget allt mer agerar på en internationell marknad. Alliansregeringen har också enats om att staten även fortsatt ska vara majoritetsägare i företaget. Andra delägare kan dock övervä-

gas, i form av till exempel AP-fonderna eller andra långsiktigt ansvarsfulla ägare. Vattenfall AB ska, enligt partistyrelsens uppfattning, inte ges en prispressande roll och därmed bör **motion J14 avslås.**

Flera motioner tar upp frågor om kärnkraften och dess roll i Sverige. Partistyrelsen konstaterar att kärnkraften, som står för nästan hälften av Sveriges elproduktion, är en mycket viktig anledning till Sveriges låga utsläpp av växthusgaser. Folkpartiet anser att gamla kärnkraftsreaktorer som har tjänat ut ska få ersättas med nya. De nuvarande reaktorerna pensioneras från 2020-talet och framåt. Ska Sverige klara av att möta klimathotet och samtidigt värna energiförsörjningen och jobben behöver dessa ersättas med nya reaktorer. Byggtiden för en ny reaktor uppskattas vara mellan 12 och 15 år, varför planering av nya reaktorer snarast behöver påbörjas. Alliansen har kommit överens om att de tio reaktorer som nu är i drift kan komma att ersättas av maximalt tio nya reaktorer på de platser där reaktorer i dag är lokaliserade. Vid landsmötet 2009 beslöts det att Folkpartiet också anser att Sverige på lång sikt bör öppna möjligheter inte bara för att ersätta befintlig kärnkraft utan också vid behov öka antalet kärnkraftsreaktorer.

I mars 2011 inträffade den tragiska jordbävningen med efterföljande tsunami i Japan. Naturkatastrofen innebar att kärnkraftverket i Fukushima slogs ut och radioaktiva ämnen läckte ut. Händelsen har föranlett en debatt om kärnkraften som energikälla i flera länder, och exempelvis Tyskland har beslutat avveckla sina kärnreaktorer. Partistyrelsen anser att det inte minst av klimatskäl finns all anledning att, tvärtemot den väg Tyskland valt, i Sverige hålla fast vid den politik som möjliggör ett generationsskifte i den svenska kärnkraften. Säkerhetsfrågorna är viktiga, och säkerhetsarbetet vid de svenska kärnkraftverken måste förstås hela tiden utvecklas och tillföras ny kunskap och teknik. Det pågår en omfattande teknikutveckling vad det gäller kärnkraftsreaktorer internationellt sett, vilket gör att kärnkraftverken, särskilt vid nybyggnation, blir allt säkrare. Erfarenheterna från Fukushima ska tillvaratas, och det uppdraget har också Strålsäkerhetsmyndigheten fått av regeringen.

Motion J15 vill att Folkpartiets positiva hållning till kärnkraft ska kvarstå, men att partiet ska bredda sin miljö- och energipolitik så att förnyelsebara energikällor också omfattas. **Motion J16** efterlyser en mer kritisk hållning till kärnkraft hos Folkpartiet. Motionärerna önskar att Folkpartiet stannar vid alliansregeringens överenskommelse om endast ersätta de befintliga reaktorerna med nya. I **motion J17** föreslås det att Folkpartiet ska verka för forskning och utveckling av säkerhetssystem kring kärnkraften. Motionärerna vill också att det forskas mer om den fjärde generationens kärnkraftsreaktorer och hur spillvärmen från kärnkraft kan tas om hand. Även **motion J18** tar upp frågor om den fjärde generationens kärnkraft. Här efterlyses en informationskampanj om denna teknologi samt att Folkpartiet ska verka för ett internationellt samarbete om detta. Slutligen yrkar **motion J19** att kärnreaktorn Oskarshamn 1 ska ersättas med en helt ny effektivare och säkrare reaktor.

Med anledning av dessa motioner vill partistyrelsen lämna följande yttrande. Det är viktigt att påpeka att Folkpartiet också är för förnybar energiproduktion, något som önskas i **motion J15.** Alliansregeringens energiuppgörelse, som Folkpartiet står bakom, bygger på tre ”ben” där det tredje benet handlar om förnybar energi. Dessutom finns det mycket skrivet om förnyelsebar energi i det klimatprogram som antogs på landsmötet 2009. Folkpartiet har också en positiv inställning och tilltro till att ny teknik kommer att finna fler nya och förnybara energialternativ. När det gäller **motion J16** och dess önskemål om en mer kritisk inställning till kärnkraft hos Folkpartiet så vill partistyrelsen hänvisa till att alliansregeringens energipolitik ligger fast och det finns inte heller några skäl för att ändra landsmötets beslut från år 2009 när det gäller Folkpartiets positiva hållning till kärnkraft. Kärnkraften är en viktig del i den svenska energimixen också framöver. Partistyrelsen förutsätter att frågor kring förnybar energi kommer att diskuteras i Folkpartiets pågående arbete med nytt partiprogram samt i den programgrupp som finns om miljöpolitik. Med detta **bör motionerna J15 och J16 anses besvarade.**

Motionerna J17 och J18 tar båda upp frågorna om teknikutveckling inom kärnteknologin. Även här vill partistyrelsen hänvisa till den energipolitik som regeringen driver. Det har åter blivit tillåtet att forska om kärnkraft och om ny kärnkraft. Detta är något positivt. Den så kallade fjärde generationens kärnteknologi innebär säkrare reaktorer som kan använda bränslet effektivare och avger mindre avfall. Man ska dock ha i minnet att fjärde generationens reaktorer fortfarande ligger minst 20 år fram i tiden. Ny kärnkraft måste byggas innan dess, men även dessa nya reaktorer av den tredje generationen kommer att kunna använda bränslet mer effektivt och med mindre avfallsmängder. Folkpartiet som parti bör inte, som önskas i **motion J18 yrkande** 1, driva informationskampanjer om fjärde generationens kärnkraftsteknologi. Förslaget i **motion J19** om att ersätta kärnkraftreaktorn Oskarshamn 1 med en ny reaktor ligger helt i linje med den politik som Folkpartiet driver. Partistyrelsen vill dock påpeka att beslutet om att ersätta reaktorn ytterst ligger på ägaren till Oskarshamnsverket. Med det ovan anförda bör **motionerna J17–J19 anses besvarade.**

Motion J20 tar upp frågan om uranbrytning i Sverige. Motionärerna resonerar om att eftersom vi i Sverige väljer att behålla kärnkraften så bör vi också vara beredda att godkänna uranbrytning i Sverige. Partistyrelsen vill här påpeka att lagstiftningen inte förbjuder uranbrytning. Regelverket säkerställer en omfattande miljöprövning och innebär dessutom att kommunen kan lägga in sitt veto mot att uran bryts i den egna kommunen. Det är dock viktigt att påpeka att uran ofta bryts som en biprodukt vid brytning av andra metaller och mineraler. Att förbjuda brytning av uran är därför svårt och riskerar att försvåra brytning av andra värdefulla naturresurser. Partistyrelsen anser att dagens regelverk vad det gäller uranbrytning i Sverige är tillfredsställande. Därför bör **motion J20 anses vara besvarad.**

I **motion J21** vill motionärerna i **yrkande 1** att möjligheterna utreds för att inrätta statliga subventioner för att minska investeringskostnaderna för lokala biogasproducenter. **Yrkande 2** önskar statliga stimulanser för att främja tankställen för biogas även utanför storstadsregionerna. Motionens **yrkande 3** tar upp samma frågeställning som motionens första yrkande med den ändringen att partistyrelsen verka för att utreda möjligheterna för att inrätta statliga subventioner för att minska investeringskostnaderna för lokala biogasproducenter. Slutligen vill motionären i **yrkande 4** att partistyrelsen verkar för att möjligheterna utreds för att statliga stimulansåtgärder för att främja etablerandet av tankställen för biogas även utanför storstadsregionerna. Med anled-

ning av denna motion vill partistyrelsen slå fast att biogas är ett bra exempel på ett miljövänligt drivmedel för fordon. Det är positivt att anläggningar och tankställen byggs ut runt om i landet. Samtidigt är det viktigt att samhället är teknikneutralt när det gäller ny teknik och inte gå in och subventionerar ett speciellt drivmedel och dess infrastruktur. **Motion J21 yrkande 1–2 bör därmed anses besvarade, medan yrkande 3–4 bör avslås.**

Motionen J22 uttrycker ett avståndstagande från fossilgas som energikälla. Motionens yrkande tar dock också upp andra frågeställningar såsom ökad biogasproduktion, ökad solenergi, jordvärme i bostadssektorn samt en snabb ombyggnad av kärnkraften i Sverige. Partistyrelsen anser att fossilgasen, som är ett fossilt och ändligt bränsle, kan ha betydelse under en omställningsperiod, men några planer på en utvidgad storskalig utbyggnad av naturgas till hushåll och företag är inte aktuella i Sverige. En storskalig ökning av fossilgasanvändningen i Europa är heller inte försvarbar ur klimatsynpunkt. Detta hindrar ju inte de andra förslagen i motionen om utbyggd biogas, solenergi, jordvärme och kärnkraft kan genomföras. Mot denna bakgrund bör **motion J22 avslås.**

Motion J23 vill att partistyrelsen ska ta fram förslag på ekonomiska bidrag för att skapa incitament för att få bort koldioxid från atmosfären genom träkolstillverkning. Motionären pekar på det problem som finns med koldioxid som finns i våra marker genom naturlig förmultning och anser att detta problem kan minskas om exempelvis halm kan göras till träkol för att binda koldioxid. Partistyrelsen anser att det är viktigt att all kraft sätts in på att minska koldioxiden i luften. Förbränningen av fossila bränslen är den största orsaken till koldioxidutsläpp och den största kraften bör därmed sättas in på att minska dessa utsläpp. Partistyrelsen är inte beredd att förorda ett system med bidrag till träkolstillverkning, men partistyrelsen välkomnar samtidigt alla tekniker som finns för att även reducera den koldioxid som finns genom naturliga nedbrytningsprocesser. **Motion J23 bör därmed avslås.**

Motion E64 yrkande 2 tar upp frågan om ökade anslag till forskning om energisparande. Motionärerna vill att dessa anslag ska ökas så att de kan jämställas med produktion av energi. Partistyrelsen tycker att åtgärder för att kunna spara energi är mycket viktiga och forskning kring energisparteknik behövs. Hur olika forskningspengar ska fördelas är dock en uppgift för myndigheterna på området och därmed anser partistyrelsen att **motion E64 yrkande 2 bör anses besvarat.**

Miljö- och naturvårdsfrågor

Motion J24–J53

Motionerna J24, J25 och J26 tar upp frågor om drivmedelsbeskattning och andra åtgärder för att styra utvecklingen mot bränsleeffektivare och miljövänligare fordon. **Motion J27 yrkande 4** tar upp problematiken med energiförluster i laddningsstolpar från elbilar.

Motion J24 föreslår att Folkpartiet ska verka för avskaffad fordonsskatt och höjda bränsleskatter, samt ett bonus- eller avgiftssystem vid köptillfället som styr mot bränslesnålhet. **Motion J25** föreslår att Folkpartiet verkar för att alla drivmedel för bilar belastas lika med skatt i proportion till energiinnehåll och koldioxidproduktion vid förbränning.

Transportsektorn står i dag för cirka en tredjedel av de svenska utsläppen av koldioxid. Partistyrelsen delar motionärernas uppfattning om vikten av ekonomiska styrmedel som styr mot en mindre miljöpåverkan.

Generella styrmedel, såsom koldioxidskatt och utsläppshandel, bör utgöra grundbulten i en politik för att minska utsläppen. Det är också viktigt att politiska regler och skattesystem samordnas mellan de olika transportslagen så att de konkurrerar på rättvisande villkor och fungerar tillsammans som en helhet.

Partistyrelsen menar att kostnads- och miljöeffektivitet samt teknikneutralitet är viktiga utgångspunkter i utformningen av styrmedlen och bör genomsyra framtida översyner av drivmedelsbeskattningen.

Partistyrelsens bedömning är att energiskatten på drivmedel i ökad utsträckning bör tas ut efter bränslets energiinnehåll, och att skatteuttaget i högre utsträckning bör bero på drivmedelsförbrukningen och i lägre utsträckning på fordonsskatten, eftersom den sistnämnda inte direkt träffar koldioxidutsläppen. Däremot kan det i vissa fall vara lämpligt att dessutom styra genom koldioxidkomponenten i fordonsskatten, varför denna bör vara kvar.

Inför valet 2010 föreslog Folkpartiet en klimatbilspremie för att stimulera utvecklingen av bilar som inte släpper ut växthusgaser. Regeringen har sedermera beslutat om dels en miljöbilspremie om 40 000 kr per bil till inköp av de bilar som släpper ut allra minst koldioxid, dels remitterat ett förslag om förlängning av nedsättningen av förmånsvärdet för de bilar som är utrustade med den senaste och bästa tekniken för bland annat eldrift. Ambitionen med dessa och andra åtgärder som Folkpartiet står bakom är att stimulera marknaden för bilar med låga utsläpp, exempelvis elhybridbilar.

Partistyrelsen ser bilar som drivs helt eller delvis med koldoxidfri el som en viktig del i en framtida klimatvänlig fordonsflotta. Det sker förvisso en viss transportförlust i ledningsnätet, men samtidigt är elmotorer effektivare än förbränningsmotorer. Användning av el för transporter har bland annat fördelen att verkningsgraden är betydligt högre. Om alla Sveriges bilar byts ut till plug-in-elhybrider och dessa kör cirka 70 procent av tiden med eldrift, minskar energiförbrukningen från drivmedel från cirka 50 terawattimmar till cirka 10 terawattimmar. Partistyrelsen föreslår därför att **motionerna J24–J25 anses besvarade samt att motion J26 och J27 yrkande 4 avslås**.

I **motion J27 yrkande 2 och 3** framhålls att vi i utökad omfattning bör tänka efter vad vi kan göra så att det inte uppstår miljöskador, till exempel på grund av höjningar av vattennivån, och tänka efter om vad som är bra för vår miljö, samt lyfter frågan om förbrukningen av energi i datorer m.m. i standby-läge.

Enligt Sveriges femte nationalrapport om klimatförändringar ger medelvärdet av alla scenarioanalyser en temperaturhöjning vintertid i södra Sverige på 4,4 grader och en nederbördsökning på 21 procent samt sommartid en ökning med 2,8 grader respektive nederbördsökning 3 procent.

Klimatförändringarna påverkar ekosystem, natur och samhällen, och därför är det angeläget att det arbete som sker med klimatanpassning på såväl nationell som regional och kommunal nivå fortsätter. Många kommuner har till exempel redan höjt miniminivån vid byggnation, genomfört invall-

ningsåtgärder och investerat i pumpsystem mot översvämningar.

En effektiv energianvändning är en del i att hushålla med resurserna och främja ett hållbart samhälle. Med högre energieffektivitet kan vi både spara resurser och orsaka mindre utsläpp av växthusgaser. En viktig del i arbetet med energieffektivisering är att konsumenterna bör få lättare att göra medvetna och informerade val och att skaffa sig kontroll över sina energikostnader. Då ökar också incitamenten att spara el i hemmet. **Partistyrelsen föreslår därför att motion J27 yrkande 2–3 anses besvarat.**

Motion J28 föreslår industriellt skördande av vass, dels som en vattenmiljöåtgärd, dels för att vassen är en energikälla. Partistyrelsen anser att varken miljö- eller energinyttan är tillräckligt klarlagda för att förespråka storskaliga verksamheter. Det hindrar förstås inte enskilda eller lokala initiativ som kan visa på miljönytta. **Partistyrelsen föreslår att motion J28 avslås.**

Motion J29–J31 samt J32 yrkande 1 och 2 handlar alla om buller och de hälsoproblem dessa orsakar. Många människor upplever att störande buller ger dem en försämrad livskvalitet. Buller kan leda till irritation, stress och i längden ohälsa. Människor ska inte behöva utsättas för skadliga ljudnivåer.

Buller av olika slag – från trafik och olika typer av verksamheter, men även från maskiner och apparater i hemmet eller på arbetsplatser och i offentliga miljöer – är en effekt av ett högteknologiskt modernt samhälle. Men liberaler är teknikoptimister, och partistyrelsen är övertygad om att utvecklingen bör kunna gå mot allt tystare teknik.

Det är inte desto mindre angeläget att arbeta på alla plan för att minska bullret. I viss mån kan en aktiv stadsplanering dämpa människors upplevelser av bullret, med hjälp av exempelvis bullerplank och strategisk plantering av växtlighet.

Höga bullernivåer har ibland använts som argument mot att bygga bostäder i centrala lägen. Partistyrelsen ser varsam förtätning av stadskärnor som ett bra sätt att skapa en klimatvänlig, transport- och energieffektiv byggd miljö, och anser att det ska kunna vara fullt möjligt att klara bullerrekommendationer med god isolering och planering med ”tyst sida”. Det blir då möjligt att bygga även vid trafikerade vägar.

Huvudfokus bör i stället vara att söka åtgärda bullret vid själva ljudkällan, genom försök med tyst asfalt, tysta däck och tystare motorer, apparater och maskiner. Såväl lagstiftning som ekonomiska styrmedel skulle kunna komma ifråga som redskap för att uppnå en god ljudmiljö för boende, arbete och fritid. **Partistyrelsen föreslår att motionerna J29–J31 och J32 yrkande 1–2 anses besvarade.**

Motion J33 tar upp frågan om elektromagnetisk strålning, och föreslår skärpning av regler och gränsvärden. Att kontinuerligt kartlägga riskerna med elektromagnetiska fält och vidta nödvändiga åtgärder är ett av delmålen till det av riksdagen beslutade miljömålet ”säker strålmiljö”. Bedömningen från Strålsäkerhetsmyndigheten är att delmålet nås med de åtgärder som redan är genomförda. Partistyrelsen gör ingen annan bedömning. **Partistyrelsen föreslår att motion J33 avslås.**

I motion J32 yrkande 3–5 aktualiseras frågan om skadliga partiklar, produkter som behandlats av flamskyddsmedel samt att det bör vara förbjudet att skydda varor under transport genom att spruta in giftig gas i containrar.

Partistyrelsen instämmer med motionären när det gäller vikten att minska nivåerna av hälsofarliga partiklar i luften. I tätorter är det framför allt trafiken som är den dominerande källan. I områden med stort inslag av småskalig vedeldning finns också problem med höga partikelhalter. Ett sätt att arbeta med att minska nivåerna av små partiklar i gatumiljö som nu prövas i några städer är lokala dubbdäcksförbud. En variant är att minska den period då dubbdäck är tillåtna i vissa miljöer.

Även definitionen av miljöbil måste ha fokus på partiklar vid sidan av fordonets utsläpp av växthusgaser.

Farliga kemikalier och gifter behöver avlägsnas från vår vardag och vår miljö. Det krävs stora insatser, framförallt på EU-nivå, men också globalt, för att nå miljökvalitetsmålet om giftfri miljö. Ett steg att ta vore en FN-ledd kemikaliepanel som tar ett samlat forskargrepp över världens farligaste kemikalier. Det skulle ge en gemensam plattform för globala ansträngningar att fasa ut de allra farligaste kemikalierna. Oavsett detta behöver EU:s kemikalielagstiftning skärpas, och Sverige ska driva på för en mer effektiv kemikaliepolitik i EU. Partistyrelsen vill påminna om den nationella handlingsplan som regeringen nu utarbetar för att för att identifiera, begränsa och fasa ut farliga kemikalier, och där till exempel bromerade flamskyddsmedel kommer att hanteras. **Partistyrelsen föreslår därför att motion J32 yrkande 3–5 anses besvarade.**

Motion J27 yrkande 1 går ut på att vi måste ta tillvara produktionen i närsamhället i större utsträckning. **Motion J34** föreslår i två yrkanden att endast svenska råvaror, helst även närproducerade, ska förekomma vid tillagning av mat i skola och äldreomsorg. **I motion J35** vill motionärerna att landsmötet ska besluta att Folkpartiet verkar för att förändra lagen om offentlig upphandling (LOU) så att närproducerade livsmedel ska kunna prioriteras. Motionärerna menar att det kommunala självstyret i dag ger kommunernas inköpsavdelningar rätt att prioritera livsmedelsinköp enligt valfria kriterier och att detsamma gäller de statliga verk som också lyder under LOU, men att det ändå är så att enskilda lantbrukare i närheten av en skola inte får sälja till kommunen på bekostnad av en leverantör som hämtar varorna från ett annat land.

Dagens lagstiftning om offentlig upphandling ger vissa möjligheter för en kommun att ställa krav på att maten ska vara exempelvis ekologisk eller med liten klimatpåverkan. Det går också att ställa vissa krav på god djuromsorg. Kraven som ställs måste dock vara ickediskriminerande, det vill säga en leverantör får inte diskrimineras på grund av nationalitet. Precis som motionärerna påpekar är detta en komplicerad fråga. Miljöstyrningsrådet och Konkurrensverket har här gjort olika tolkningar av vad som gäller. Upphandlingsutredningen (dir. 2010:86) har i uppdrag att utvärdera upphandlingsregelverket i ett ekonomiskt och samhällspolitiskt perspektiv och frågan om hur sådana målkonflikter ska lösas kommer sannolikt tas upp där. Dessutom har EU-kommissionen påbörjat ett arbete med en modernisering av EU:s upphandlingsdirektiv.

Partistyrelsen anser att det är en bra ordning. Folkpartiet anser att handel mellan länder i grunden är något positivt, och bidrar till både tillväxt, välfärd och ett mer mångfasetterat samhälle.

Vi anser också att det är viktigt med konsumentmakt och är övertygade om att prisvärda svenska produkter av hög kvalitet kan stå sig mycket väl i konkurrensen. Medvetna kon-

sumenter kan mycket väl komma att värdera såväl närproducerat som ursprungsmärkt i allt högre utsträckning framöver. Partistyrelsen föreslår därför att **motion J27 yrkande 1 anses besvarat och att motionerna J34 –J35 avslås**.

I **motionerna J36 och J37** förespråkas ett gemensamt europeiskt pantsystem för aluminiumburkar och pet-flaskor. Partistyrelsen instämmer med motionärerna om fördelen med att återvinningssystem för olika slags förpackningar samordnas även internationellt. Den miljöarbetsgrupp som partistyrelsen tillsatt bör i sitt arbete kunna överväga förslag i den riktningen. **Partistyrelsen föreslår att motionerna J36–J37 anses besvarade.**

Flera motioner tar upp frågor som rör producentansvaret för förpackningar och återvinning av mat och annat biologiskt avfall, textilier och material i övrigt. **Motion J38** föreslår att Folkpartiet ska verka för att höja ambitionerna för återvinning av matavfall, bland annat för att möjliggöra ökad svensk biogasproduktion. Både **motion J39 och J40** efterlyser en politik för att främja materialinsamling. **Motion J41** föreslår att förordningen om producentansvar förändras så att en kommun som så önskar kan överta ansvaret. **Motionerna J42, J43 och J44** trycker på vikten av ökad återvinning och kretsloppstänkande, vad gäller motion **J43** genom att Folkpartiet föreslås verka för att samtliga kommuner tillhandahåller återvinning av biologiskt avfall från hushållen. **Motion J45** föreslår att de förslag som finns om fria val inom avfallshanteringen snarast realiseras. **Motion J46** tar upp frågan om återvinning av textilier, och **motion J47** om återvinning av metaller efter kremering.

Partistyrelsen konstaterar att den övergripande inriktningen på Folkpartiets avfallspolitik anges i partiets miljö- och naturvårdsprogram från 2009. Politiken ska främst syfta till att minimera mängden avfall. Det avfall som ändå uppstår ska i första hand återanvändas, i andra hand ska material återvinnas, i tredje hand ska energi utvinnas ur avfallet. Endast om detta inte är möjligt ska avfallet deponeras. Det är denna ordning som brukar kallas ”avfallshierarkin”.

Grundprincipen ska vara att avfall ska tas om hand så nära källan som möjligt.

För att nå målet om avfallsreduktion är det viktigt att producentansvaret utformas så att det uppmuntrar till minskad mängd avfall, till produkter som är lätta att återanvända och till produkter vilkas komponenter lätt kan separeras för att återanvändas. Konsumenterna ska uppleva att tillgänglighet och service vid insamling av material är god. Producentansvaret bör hela tiden utvärderas noggrant och vidareutvecklas. Nya material och ämnen kan behöva övervägas ingå. Dagens producentansvar kräver kvantitativa och mätbara mål som är tidsbestämda och successivt skärps. Även om huvudlinjen är att i första hand producenterna ska ta hand om avfall finns det skäl att medge kommunerna rätt att göra lokala avtal om utvidgad återvinning. Vissa produkter som inte betraktas som förpackningar skulle kunna återfinnas i större omfattning om man öppnar för lokala lösningar.

Partistyrelsen ser positivt på möjligheterna att i kommunerna bygga ut system för återvinning av matavfall, givet att det finns en marknad för omhändertagande, till exempel för biogasproduktion. Partistyrelsen instämmer vidare i att det måste bli lättare att återvinna material som inte ingår i en förpackning. Olika styrmedel kan behöva övervägas.

Förslaget om det så kallade frivalet inom avfallshanteringen innebär att den som bedriver en yrkesmässig verksamhet kan välja att låta hushållsavfall som uppkommer i samband med verksamheten hanteras av någon annan än kommunen. Frågan behöver hanteras i ett sammanhang där konsekvenserna för såväl verksamhetsutövare som kommuner och hushåll vägs in.

Mot bakgrund av detta föreslår partistyrelsen att **motion J38–J40 anses besvarade, att motion J41 avslås, att motion J42–J46 anses besvarade samt att motion J47 avslås.**

I **motion J48** föreslås dels att nyproducerade bostäder anpassas för separering av urin och fekalier, dels att dessa avfallsprodukter används i det biologiska kretsloppet. Partistyrelsen anser att avfallspolitiken främst ska syfta till att minimera mängden avfall. Det avfall som ändå uppstår ska följa den avfallshierarki som beskrivs tidigare i detta avsnitt. Grundprincipen ska vara att avfall ska tas om hand så nära källan som möjligt.

Övergödningen är kanske det enskilt största hotet mot den marina miljön och orsakas av hög tillförsel av näringsämnen från avloppsvatten, läckage från jordbruksmark, industrier och trafik. I Sverige finns det 400 000 enskilda avlopp, varav många med gammal teknik och dålig rening. Folkpartiet har i regeringen drivit på för åtgärder mot övergödning, bland annat inom ramen för havsmiljöpolitiken. Genom exempelvis LOVA-bidraget har kommunerna fått medel för konkreta insatser som åtgärdande av enskilda avlopp, anläggning av våtmarker och dammar, tömningsstationer för båttoaletter, musselodlingar och systemlösningar för musselodling i kombination med biogas-, gödsel och foderproduktion.

Det finns fortfarande mycket att göra för minskad övergödning och bättre kretsloppsanpassning. Partistyrelsen är dock inte övertygad om att just separering – och omhändertagande – av urin och fekalier i stor skala är den mest miljö- och kostnadseffektiva lösningen, och att det därför inte bör lagstiftas om att det nybyggda bostadsbeståndet ska förberedas för detta. Det hindrar givetvis inte lokala försök med sådana lösningar. **Partistyrelsen föreslår att motion J48 yrkande 1 avslås och att yrkande 2 anses besvarat.**

I **motion J49** föreslås att Folkpartiet verkar för att skydda naturen mot ingrepp på minst 20 procent av Sveriges areal i sammanhängande stråk. Den biologiska mångfalden är hotad. Det finns många skäl att bevara och stärka den myllrande väven av alla de arter som skapar basen för våra livsmöjligheter, såväl ekonomiska som etiska, sociologiska och estetiska. Men framförallt handlar bevarandet av biologisk mångfald om ett helhetsperspektiv. Vi kan se delar av ekosystem där arterna är beroende av varandra, men vi har alldeles för lite kunskap om helheten. Det formella skyddet av värdefull skog genom inrättandet av nationalparker, naturreservat och biotopskyddsområden är tillsammans med en fortsatt hög generell hänsyn i de stora arealerna produktiv skogsmark ryggraden i Folkpartiets naturvårdspolitik. Det är klokt att väga in spridningskorridorer för olika växt- och djurarter såväl vid reservatsbildning som i samhällsplaneringen i stort. **Partistyrelsen föreslår att motion J49 anses besvarad.**

Vattenfrågor behandlas i flera motioner. **Motion J50** föreslår att partistyrelsen får i uppdrag att vara pådrivande så att fler marina reservat avsätts. **Motion J51** lyfter behovet att utveckla en politik för att säkra god vattenkvalitet. **Motion J52** efterlyser styrmedel och resurser för en säker och trygg vattenkvalitet.

Partistyrelsen instämmer i att rent vatten är vår kanske viktigaste naturresurs. Människors överlevnad hotas i många delar av världen av brist på rent vatten. Även på hemmaplan ser vi farorna med att inte handskas varsamt med de resurser vi har. Försurade sjöar, övergödda och utfiskade hav och en otillfredsställande beredskap för oljekatastrofer är några exempel.

Folkpartiet är det parti som under ett antal år haft och fortfarande har den mest uttalade havsmiljöprofilen, och framför allt har Östersjöns miljö stått i fokus. Vi har lanserat flera förslag som nu blir verklighet genom regeringens politik. Ett tydligt sådant är förbud mot fosfater i tvättmedel. Ett annat är att en särskild havs- och vattenmiljömyndighet nu inrättats. Den har som namnet antyder ett bredare vattenperspektiv än bara havet, och många av de åtgärder som krävs för att rädda Östersjön behöver genomföras uppströms och har även bäring på vattenfrågorna i stort. Men mycket återstår att göra. De stora värden och tjänster Östersjön och Västerhavet tillhandahåller är hotade. Vi måste stoppa övergödningen, få till stånd ett ekologiskt hållbart fiske och en höjd beredskap mot oljehotet. Dessutom måste arbetet med bildande av marina reservat fortsätta.

EU:s vattenvårdsdirektiv har bidragit till att sätta vattenfrågorna högre upp även på de svenska kommunernas agenda. Det behövs fler reservvattentäkter och bättre vattenförsörjningsplaner som bygger på de regionala riskanalyser som utvecklats. Länsstyrelsens och kommunernas arbete med att fastställa vattenskyddsområden måste påskyndas, och vattenkvaliteten kontrolleras fortlöpande.

Några frågor som kan vara aktuella framöver är mer forskning kring den ökade belastningen av läkemedelsrester och hormonsubstanser i vatten, fortsatt fokus på jord- och skogsbrukets näringsläckage och fortsatt hävdande av att de orörda nationalälvarna fredas från reglering, liksom outbyggda bäckar, åar och andra mindre vattendrag med naturvärden. Arbetet med att skydda myrar måste intensifieras, liksom återskapande av våtmarker. Genom att sätta pris på ekosystemtjänsterna kan även det ekonomiska värdet av vattenrening komma att synliggöras. Det bör även övervägas huruvida ytvattentäkter bör skyddas som riksintressen. Med det anförda föreslår partistyrelsen att **motion J50–J52 anses besvarade.**

Motion J53 föreslår att Folkpartiet ska verka för starkare legalt och formellt skydd mot ianspråktagande av åkermark. Motionen lyfter frågan om hur ett större antal människor ska försörjas av minskade åkerarealer, och menar att sannolikheten för en världsomfattande livsmedelsbrist är mycket stor.

Partistyrelsen ser liksom motionärerna att konkurrensen om den odlingsbara marken på sina håll är mycket stor. När det gäller lösningen för livsmedelsproduktionen anser partistyrelsen att det är fel att gå regleringsvägen. Jordbrukssektorns stora problem är att den är överreglerad och genomsubventionerad i de flesta länder i världen, inte minst i EU. Både miljön, de näringar som brukar jorden och konsumenterna som efterfrågar produkterna skulle vara behjälpta mer av avreglering, ökad marknadsorientering och rivande av handelshinder. **Partistyrelsen föreslår med detta att motion J53 bör avslås.**

Jord- och skogsbruk, djurskydd och jakt

Motion J54–J66

Partistyrelsen ser ett engagemang för frågan om en hållbar jordbrukspolitik som är tätt sammankopplad med miljö- och skogsvård. **Motionerna J54** och **J55** tar upp ett globalt perspektiv på jordbrukspolitiken och utmaningen vi står inför med kraftigt ökad befolkningsmängd – och att den följande ökningen av matproduktionen dock måste ske med mindre utnyttjande av våra gemensamma resurser av vatten, land, energi m.m. Motionärerna menar att jordbruket måste bli mer miljövänligt.

I **motion J54** betonar motionärerna bland annat att den vegetariska kosten måste få mer utrymme, att stora djurfabriker ska stoppas och att det behövs en blandning av traditionella och organiska metoder samt nytänkande. De lyfter också fram att det i utvecklingsländer bör främjas familjejordbruk som helst leds av kvinnor. Motionärerna vill att landsmötet uppdrar åt partistyrelsen att utforma en ny globalt hållbar jordbrukspolitik.

Partistyrelsen instämmer med motionärerna om vikten av att djur i lantbruket måste behandlas väl och att stora djurfabriker kan ha svårt att leva upp till det, att flera metoder med ekologiskt fokus är viktiga och att ökade miljökrav måste ställas. Kunskaperna om kemikaliernas effekter inom jordbruket är i många fall dåliga. Därför behövs hårdare krav på miljökonsekvensanalys och striktare tillämpning av produktvals- och försiktighetsprincipen. När det gäller kvinnors roll har alliansregeringen nyligen antagit en nationell, särskild jämställdhetsstrategi för skogsnäringen. Gällande utvecklingsländer är jämställdhet en av de tre högst prioriterade övergripande frågorna i alliansregeringens biståndspolitik, något som Folkpartiet var med och drev igenom. Jämställdhetsperspektivet ska också ge genomslag inom biståndssatsningar inom jordbruket. Partistyrelsen menar att Folkpartiet redan arbetar för en hållbar jordbrukspolitik och vill också hänvisa till partiets miljö- och naturvårdsprogram, senast uppdaterat 2009. Inom ramen för arbete med det nya partiprogrammet kommer givetvis även jordbrukspolitiken att ses över, men att binda formerna för detta bör inte landsmötet göra på förhand. Partistyrelsen anser att **motion J54 bör avslås.**

I **motion J55** lyfter motionärerna fram att vi måste ändra vår syn på jordbruket radikalt. I motionen framhålls att vi har mycket tuffa utmaningar framför oss på grund av klimatförändringarna och förlusten av biologisk mångfald, samt att jordbruket är en av de främsta källorna till utsläpp av de farligaste växthusgaserna. Samtidigt är jordbruket, tillsammans med skogsbruket, en nyckelsektor för att aktivt minska utsläppen av och den globala uppvärmningen. Motionärerna pekar på att ett jordbruk och skogsbruk som bedrivs på rätt sätt kan leverera kollektiva nyttigheter av stort värde och att jordbruket dessutom kan producera energi av biologiska restprodukter från både stad och land. samt att jordbruket och skogsbruket bör integreras väl som en central del av miljö- och klimatpolitiken. Motionärerna vill att landsmötet ska uttala några av dessa slutsatser som mening.

Partistyrelsen instämmer med motionärerna vad gäller vikten av att se jord- och skogsbruket som en integrerad del av miljö- och klimatarbetet på nationell och internatio-

nell nivå. Partistyrelsen vill också understryka att det som motionärerna lyfter fram, om kollektiva nyttigheter och jordens och skogens betydelse för att fånga in, bevara och lagra koldioxid, är mycket viktigt. Folkpartiet måste fortsätta arbetet med att lyfta fram dessa frågor. Partistyrelsen vill också lyfta fram Folkpartiets klimatpolitiska program (antaget vid Folkpartiets liberalernas landsmöte 2009) som även tar upp jordbruks- och skogsbruksaspekterna. Partistyrelsen ser alltså positivt på de resonemang som framförs i motionen och anser det naturligt att detta utvecklas närmare i det kommande arbetet med nytt partiprogram. Med detta anser partistyrelsen att **motion J55 bör anses besvarad.**

I **motion J56** vill motionären att landsmötet ställer sig bakom motionen om så kallade GMO-fria zoner och att detta ska beaktas av berörda programgrupper. Motionären tar upp att det i debatten om GMO (genmodifierade organismer) förs fram både möjligheten att skapa nya grödor och ger högre avkastning, är mer tåliga mot skadedjur m.m., samtidigt som det förs fram risker med effekter som inte kan förutses. Motionären hänvisar till att Folkpartiet i miljötänkandet hänvisat till försiktighetsprincipen och konsumentens rätt till information, samt att forskningens resultat ska vägas in. Motionären vill säkra att till exempel ekologiska odlare ska slippa spontaneffekter av att GMO-grödor sprids och att konsumenter ska säkerställas valfrihet.

Partistyrelsen instämmer med motionären om vikten av försiktighet, ställningstaganden baserade på vetenskap och konsumenters valmöjligheter. Försiktighetsprincipen gäller inom EU, där all GMO är förbjuden till dess att den bevisats vara säker för kommersiell odling och blivit godkänd. Den som vill sälja en GMO-sort för odling eller användning måste alltså söka tillstånd och en bedömning görs sedan med utgångspunkt i vetenskaplig undersökning. Alla livsmedel och foder som innehåller GMO eller är framställda med hjälp av GMO måste vara märkta. Produkter som innehåller oavsiktlig eller oundviklig inblandning av GMO som under är 0,9 procent av innehållet behöver dock inte märkas. Inte heller animaliska livsmedel som mjölk, kött och ägg från djur som har utfordrats med foder som innehåller GMO behöver märkas. Även internationella regler om GMO och biologisk mångfald finns i det så kallade Cartagenaprotokollet som lyder under FN:s konvention för biologisk mångfald.

Inom EU pågår diskussioner om huruvida medlemsstaterna på vissa villkor ska ges möjlighet att nationellt kunna begränsa eller förbjuda odling av GMO inom ett lands gränser, även om den aktuella grödan har fått EU-godkännande för användning. Partistyrelsen menar, vilket också är regeringens hållning, att kärnan i GMO-politiken ska vara en vetenskapligt grundad riskbedömning av människors och djurs hälsa och miljön som görs från fall till fall. Strävan måste vara mot en hög skyddsnivå med iakttagande av försiktighetsprincipen och som är i överensstämmelse med inre marknaden och EU:s internationella åtaganden, till exempel de internationella handelsreglerna i WTO-bestämmelserna. Konsumenters valfrihet genom tydlig märkning är viktig.

En slutsats av detta är att utgångspunkten rimligen bör vara att om en GMO är godkänd i EU är den godkänd i alla medlemsstater. Det betyder vidare att det inte bör vara möjligt att förbjuda odling av eller handel med GMO-grödor i exempelvis en enskild kommun. Däremot är det viktigt att reglerna om försiktighetsåtgärder följs vid eventuell odling av genetiskt modifierade grödor. Enligt reglerna ska åtgärder vidtas så att genetiskt modifierade organismer inte riskerar att spridas till någon annans jordbruksmark och där orsaka ekonomisk skada. Partistyrelsen anser att **motion J56 bör avslås.**

I **motion J57** vill motionärerna att landsmötet uttalar att skogsvårdslagen förtydligas så att målen klarare framgår och att sanktionsmöjligheterna vid överträdelse förbättras. Motionärerna tar upp att skogsvårdslagen inte har fungerat som det var tänkt när den tillkom – att de två vägledande målen om hänsyn till miljön och skogen som produktionskälla inte väger lika tungt i praktiken. Motionärerna menar att de svenska skogarna utarmas snabbt och det inte får fortsätta på detta sätt.

Partistyrelsen vill betona att skogsbruk ska bedrivas så att naturresurser och naturvärden, inte minst den biologiska mångfalden bevaras för eftervärlden. Det formella skyddet av värdefull skog genom inrättandet av nationalparker, naturreservat och biotopskyddsområden är tillsammans med en fortsatt hög generell hänsyn i de stora arealerna produktiv skogsmark ryggraden i Folkpartiets naturvårdspolitik. Skogsvårdslagen bör ses över med syfte att vid behov kunna skärpa hänsynsreglerna. Exempelvis kan dikesrensning av skogsmark kunna bli tillståndspliktig. Dessutom måste enskilda skogsägare ha rätt att använda alternativa slutavverkningsmetoder som möjliggör ökad artrikedom. Hyggesfritt skogsbruk ska uppmuntras och den fjällnära skogen måste ha ett minst oförändrat högt generellt skydd. Det sker i dag betydande förluster av skog med stora naturvärden genom okontrollerad avverkning. Det finns därför all anledning att se över såväl kontroll- som sanktionssystemet.

Skogsstyrelsens inventering av miljöhänsyn vid avverkning visade att sådana hänsyn inte kommit upp i acceptabel nivå vid 37 procent av arealen föryngringsavverkningen, vilket är en försämring jämfört med tidigare. Under våren 2011 framkom dessutom i bland annat radioprogrammet ”Kaliber” att Skogsstyrelsen avstår från att ställa miljökrav som finns i miljöbalken om till exempel restriktioner vid avverkning av skyddsvärd fjällnära skog och det efterlyses tydligare vägledningen om hur skogsvårdslagen ska tolkas. Från och med 2010 har miljöorganisationer utvidgad talerätt i vissa miljömål, och partistyrelsen menar att det i framtiden bör övervägas om miljöorganisationer i vissa fall skulle kunna få överklaga Skogsstyrelsens beslut. Partistyrelsen anser att **motion J57 bör anses besvarad.**

Flera motioner tar upp djurskyddsfrågor, särskilt hur lantbrukets djur behandlas och reglerna mot djurplågeri. **Motionerna J58–J61** tar på olika sätt upp lantbruksdjurs rätt att vistas utomhus, skärpta krav på Sveriges och EU:s regler om djurhållning, att förbjuda pälsfarmer och frågan om att ändra sekretesskyddet vid anmälan om vanvård av djur.

I **motion J58** pekar motionärerna på att djurskyddslagen har brister och att en annan sak gäller hur den tillämpas i praktiken – att särskilt lantbrukets djur ofta far illa i vår industriella hantering i uppfödning och slakt. Motionärerna tar upp att de flesta av lantbruksdjuren får tillbringa sina liv instängda i en ohälsosam miljö, utan möjlighet att få vara utomhus och utan att kunna bete sig naturligt. Motionärerna menar att detta strider mot djurskyddslagen och att reformer bör genomföras för att djuren ska få rätten att vistas utomhus. Motionärerna vill att inga fler dispenser ska ges från rätten för mjölkkor att vara utomhus viss del av året och motionä-

rerna vill även att grisar, tjurar och kalvar ska omfattas av rätten att få gå ute.

Partistyrelsen instämmer med motionärerna – djurskyddslagen måste också efterlevas i praktiken. Innan lagen kom 1988 fanns det inget krav på att mjölkkor skulle hållas på bete sommartid. När kravet infördes (det vill säga att mjölkkor ska få beta under betessäsongen, som mellan olika ställen i landet varierar mellan två och fyra månader) fick de som hade mjölkproduktion, men inte tillgång till betesmark i närheten, ändå fortsätta under en viss övergångstid ”som ansågs skälig”. I dag ges få dispenser men partistyrelsen instämmer med att dessa ska upphöra. Partistyrelsen instämmer också med motionärerna om att fler djurslag måste få möjlighet att vistas ute och att det inte är tillfredsställande att till exempel de flesta grisar aldrig får vara ute under sin livstid. Både grisar, kalvar och tjurar bör omfattas av rätten att få gå ute. Partistyrelsen anser därför att **motion J58 bör bifallas.**

M**otion J59** tar upp att det trots förbättringar i Sverige finns brister i djurhållningen där höns, svin och nötkreatur måste vistas på onaturligt små ytor och att stora djurbesättningar ofta blir beroende av antibiotika – till men för konsumenterna. Motionärerna pekar också på att djurtransporterna till slakterier är för långa och att den storskaliga köttproduktionen också är ett hot mot folkhälsan. Motionärerna vill därför att Folkpartiet i sitt program ska ta in att kraven på djurhållning i Sverige och EU ska skärpas och att möjliggöra att kommuner och landsting vid upphandlingar kan ställa djurhållningskrav. Motionärerna menar också att pälsdjur föds upp i stora farmer under vidriga förhållanden och att pälsfarmer bör förbjudas. Motionärerna menar däremot att kontrollerad jakt av pälsdjur kan godtas.

Partistyrelsen instämmer med motionärerna – alla djur ska behandlas väl och inte utsättas för lidande. Djurhållning och djurtransporter måste ske på ett etiskt godtagbart sätt. EU:s regler och kontroll av djurtransporter behöver därför kraftigt förbättras. Det är också en fråga som både Folkpartiets Europaparlamentariker Marit Paulsen och alliansregeringen med Folkpartiet driver inom EU. Partistyrelsen vill också hänvisa till Folkpartiets miljö- och naturvårdsprogram från 2009. När det gäller att möjliggöra upphandling med krav på en god djurhållning är partistyrelsens bild att det i viss utsträckning går att ställa sådana krav, och hänvisar för ytterligare resonemang om offentlig upphandling till svaret på motion J28 tidigare i detta avsnitt. Partistyrelsen anser därför att **motion J59 yrkande 1–2 bör anses besvarade.**

För partistyrelsen är god djurhållning lika viktig oavsett för vilka syften som djur föds upp. Att människan föder upp djur för att ta tillvara deras päls är inte huvudfrågan i detta sammanhang, utan det viktiga är att djurskyddet är starkt. När det gäller frågan om att förbjuda pälsfarmer menar partistyrelsen att den utvärdering som Jordbruksverket har gjort, och som Folkpartiet har drivit gällande utlovade insatser och utveckling av djurskyddsåtgärder inom pälsuppfödningen, nu behöver följas upp så att de insatser Jordbruksverket föreslår kan få genomslag. Detta betyder sannolikt att vissa pälsfarmer kommer att stänga av ekonomiska skäl. Något generellt förbud mot pälsfarmer bör däremot inte införas. Partistyrelsen anser därför att **motion J59 yrkande 3 bör avslås.**

Motionerna J60 och J61 tar båda upp att det behövs en ändring av sekretessreglerna så att vård- och omsorgspersonal, särskilt de som arbetar inom hemtjänsten, kan anmäla fall av djurplågeri utan hinder av de regler om sekretess som nu gäller. Motionärerna menar att djurskyddslagen är tydlig med att det är djurägaren som har det yttersta ansvaret för att leva upp till lagen och att en effektiv kontroll ska säkerställa att detta fungerar. Därmed att medborgare har ett ansvar att anmäla till myndigheterna när brister upptäcks. Motionärerna tar också upp exempel på problem för just hemtjänstpersonal och att den som anmäler ett djurplågeribrott riskerar att själva bli anmäld för brott mot sekretesslagen.

Partistyrelsen instämmer med motionärerna – alla djur ska behandlas väl och inte utsättas för lidande. Det är därför viktigt att öka kraven på djurägare samt skärpa straffen vid djurplågeri. Närheten till djur har en mycket stor betydelse för många människor. Det är ett ansvar och kräver kunskap att ha ett husdjur, varför ökad information kring detta ansvar krävs. De brister som motionärerna tar upp är viktiga att åtgärda på ett bra sätt. Den utredning som alliansregeringen har tillsatt, med uppdraget att se över djurskyddslagstiftningen, ser nu över bland annat just denna fråga, som kan vara juridiskt svår. Utredningens resultat måste därför inväntas, men partistyrelsen vill redan nu ställa sig bakom motionärernas resonemang om att sekretessreglerna behöver ändras och att Folkpartiet ska verka för detta. Partistyrelsen anser därför att **motion J60 bör bifallas och att motion J61 bör anses besvarad.**

I **motion J62** vill motionärerna att licenskrav ska införas för de farligaste hundarna. Motionärerna menar att de allra farligaste hundraserna inte ska förbjudas men att de borde regleras genom en licens som innebär att det inte är tillåtet att ha dem som sällskapshundar. En licens ska kunna beviljas om en farlig hundras behöver användas i någon sorts yrkesutövning. Vilka raser som ska regleras vill motionärerna ska bedömas utifrån både fysiska och mentala egenskaper och i en slags lagstiftningsprocess.

Partistyrelsen instämmer med motionärerna i att det finns ett litet antal hundraser vars extremt aggressiva egenskaper gör att särskilda krav måste ställas på hundägaren för att inte hundens beteende ska leda till oacceptabla faror för omgivningen. Partistyrelsen håller också med motionärerna om att det behövs en balanserad debatt och balanserade åtgärder och tycker att motionärernas förslag är just både nödvändigt och balanserat. Partistyrelsen välkomnar den lagändring som skedde i lagen om tillsyn över hundar och katter, som innebar ökade möjligheter för polisen att besluta om både koppeltvång och munkorg om en hundägare brustit i tillsynen över hunden så att hunden till exempel attackerat en människa eller annan hund samt möjligheten för polisen att besluta om hundförbud för en person. De förslag som motionärerna för fram skulle ytterligare förstärka reglerna om farliga hundar och olämpliga hundägare. Partistyrelsen anser därmed att **motion J62 bör bifallas.**

I **motion J63** föreslår motionärerna att Folkpartiet ska verka för att regeringen ändrar de regler i vapenlagen som gäller förvaring av jaktvapen, så att jägare som är bosatta på annan ort de jagar kan förvara vapen eller ammunition på annan ort än bosättningsorten under längre period. Motionärerna menar att det är ett problem för många av landets jägare som bor i städerna att de måste förvara vapnen i vapenskåp i lägenheterna/bostäderna med risk för stölder. I stället menar motionärerna det skulle vara bättre om andra närstående (till exempel föräldrar och jaktkamrater) kunde förvara vapnen inom det jaktområde som deltagandet ska ske i. Partistyrelsen har förståelse för problematiken som motionärerna tar

upp. Partistyrelsen ser dock i dagsläget frågetecken kring hur detta skulle lösas med tanke på att det finns en poäng i att den person som har licens för ett jaktvapen också bör ansvara för att detta hålls i säkerhet. Om det ansvaret förs över på någon annan är frågan vem som blir ansvarig för eventuella brister i förvaringen m.m. Partistyrelsen anser att **motion J63 bör avslås.**

I **motion J64** vill motionärerna att landsmötet ska besluta att Folkpartiet i riksdag och regeringen ska verka för att avbryta ”experimentet med frilevande varg i Sverige”. Motionärerna menar att det är dags att ompröva den rovdjurspolitik som förs och tillstå att det var ett misstag att låta vargen återetablera sig i Sverige samt att rovdjurspolitiken har lett till att rovdjurstrycket blivit för hårt, främst i de län som har vargföryngringar. Motionärerna anser också att de gemensamma kostnaderna för att på tvivelaktiga grunder hålla en svensk vargstam fördelas på ett orättvist sätt. Motionärerna menar att vargen inte är utrotningshotad, utan tvärtom ett av världens absolut vanligaste rovdjur.

Partistyrelsen vill inledningsvis säga att Folkpartiets rovdjurspolitik bör ligga fast. Vargstammen har ökat i Sverige, om än från en mycket låg nivå. Vargens situation är fortfarande osäker, bland annat på grund av inavel. För att säkerställa en biologisk mångfald krävs en balanserad lagstiftning som leder till en livskraftig vargstam med gynnsam bevarandestatus samt en ökad acceptans för vargen i vår miljö. Lagstiftningen måste också leda till en minskning av rovdjursmotsättningar, illegal jakt, inavelsproblem och rovdjursangrepp.

Folkpartiet står bakom de beslut som har fattats om den svenska vargpolitiken. Det övergripande målet är att vi ska ha en genetiskt frisk och jaktbar vargstam som möter en acceptans hos befolkningen, även i de områden där varg förekommer.

En bedömning av vargstammens utveckling inklusive artens gynnsamma bevarandestatus görs nu av Naturvårdsverket på uppdrag av regeringen. Denna ska ligga till grund för beslut om nya långsiktiga mål inom ramen för en ny förvaltningsplan. Partistyrelsen anser därmed att **motion J64 bör avslås.**

I **motion J65** vill motionärerna att landsmötet ska uttala att starten för småviltjakten i de svenska fjällen bör senareläggas och samordnas med starten i Norge. Motionärerna menar att småviltjakten börjar 14 dagar tidigare än i Norge och att detta kan innebära stor skada på faunan i fjällvärlden. Hos en del fågelarter har till exempel då ännu inte ungarna hunnit växa till sig så att de klarar sig själva när jakten börjar. Om de då mister föräldrarna kan detta innebära katastrof för ungarna och för arten. Riporna hör enligt motionärerna till den art som drabbas värst, särskilt då ungarna blir ett lätt offer för jägarna, i många fall utländska. Motionärerna pekar på att det finns rapporter om att jaktbyte blivit så omfattande att allt inte kunnat tas tillvara. Motionärerna menar att den hanteringen är grym, oetisk och snarast bör upphöra.

Partistyrelsen instämmer i att regler om jakt måste vara balanserade och ta hänsyn till arternas förutsättningar, den biologiska mångfalden måste bevaras. Partistyrelsen är medveten om att den fråga som motionärerna tar upp har diskuterats i många år och även tagits upp i riksdagsmotioner samt inneburit debatt bland jägare. Det har även diskuterats att tills vidare fridlysa ripa.

I sammanhanget kan också nämnas att en näraliggande fråga var uppe i riksdagens miljö- och jordbruksutskott i januari 2011. Då beslutades, på initiativ av Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna, att regeringen ges i uppdrag att se över möjligheten att begränsa rätten för alla EU-medborgare att fritt delta i småviltsjakten i den svenska fjällvärlden, till att endast gälla jägare bosatta i Sverige. Oppositionspartierna ville se över möjligheten att återinföra de regler som gällde fram till våren 2007.

Alliansparterna ansåg att de gamla reglerna inte är förenliga med EU-rätten. Detta för att tjänster som erbjöds i samband med jakten, till exempel resor och logi, inte var tillgängliga för alla EU-medborgare på lika villkor. Alliansparterna konstaterade även att det enligt Jordbruksverkets uppföljning är för tidigt att säga hur den nuvarande lagen har påverkat småviltsstammarna, rennäringen, naturmiljön och den svenska jakttraditionen. Även Folkpartiet stod således bakom detta.

Det förslag som motionärerna tar upp handlar dock om att jaktstarten bör samordnas med starten i Norge. Det borde inte innebära konflikt med EU-rätten eller stå i motsats till alliansparternas ståndpunkt i riksdagen. Partistyrelsen menar därför att det kan vara rimligt att se över om jaktstarten för småvilt i de svenska fällen kan senareläggas och samordnas med jaktstarten i till exempel Norge. Eftersom den översyn av jaktreglerna som riksdagen önskat bör inväntas föreslår partistyrelsen därför att **motion J65 bör anses besvarad.**

I **motion J66** vill motionärerna att landsmötet ska ge partistyrelsen i uppdrag att se över lagstiftningen över jakt- och fiskerätter ovan odlingsgränsen, ta initiativ till att lokala samråd bildas gällande jakt- och fiskefrågor samt undersöka möjligheter till en ”lappmarkslag” som har utgångspunkt i allas lika rätt och allas medverkan för att kunna bo och verka i Norrbotten samt att hur de gemensamma fri- och rättigheterna förvaltas i bland annat Norrbotten måste klargöras. Motionärerna tar som exempel på problematiken i dagens regler, särskilt upp frågan om att reglerna för jakt inte är lika för alla och att den särskilda regleringen för samebyarna orsakar irritation.

Partistyrelsen vill inledningsvis hänvisa till Folkpartiet liberalernas partiprogram där det framhålls: ”Samerna har en unik ställning som urbefolkning. Deras kultur och språk skall stödjas. Rennäringen skall kunna verka under goda villkor. Samerna skall ha ett stort inflytande i frågor som rör deras rennäring, jakt och fiske.” Folkpartiet har, bland annat i riksdagen, under flera år tagit fasta på den folkrättsliga aspekten gällande samers rättigheter och ser allvarligt på den kritik som Sverige har fått från FN, nu senast i januari 2011 då FN:s rapportör om urfolkens rättigheter lade fram sin rapport om samernas situation. Den rapporten innehåller hård kritik mot Sverige. I detta sammanhang är det Norge, som ju grundar mycket av dessa frågor i den så kallade Finnmarksloven, som får minst kritik. Den norska lagstiftningen bygger på ett erkännande av samerna som urfolk och innebär bland annat att samerna har inflytande i lagstiftningsprocesser som berör dem samt lagstiftningen föregicks av ett omfattande arbete där de berörda parterna var djupt involverade.

Partistyrelsen vill också, i likhet med motionärerna, lyfta fram vikten av att verka för lösningar som stärker samförstånd och möjligheter för berörda parter att på lokal nivå komma fram till lösningar som alla finner kan fungera också

i praktiken. Skogsstyrelsens arbete med att tydliggöra samråden inför bland annat avverkning kan vara en inspiration. Samtidigt är det känsliga och svåra frågor som det handlar om, där renägares rätt att använda markerna för bete, står i kontrast till skogsnäringens mål med avverkning. Liksom reglerna om renskötselrätten där renarna får beta på stora ytor gentemot markägarnas rätt att bestämma över hur samma mark ska få användas. Det grundläggande problemet med rättighetsfrågorna har fortfarande inte blivit klarlagda. Här har Folkpartiet varit tydligt med att staten har ett stort ansvar. Ett antal statliga utredningar har också sett över flera av de svåra frågor som det handlar om.

Gränsdragningskommittén (bet. SOU 2006:14) kunde till exempel inte fullfölja sitt uppdrag fullt ut på grund av uppdragets omfattning och den begränsade tid som stod till kommitténs förfogande. Frågan om jakt- och fiske utreddes av Jakt- och fiskerättsutredningen (SOU 2005:116), och där föreslogs bland annat samverkansföreningar i samverkansområden. Alliansregeringens arbetsgrupp för en sammanhållen samepolitik behandlade också frågan i departementspromemorian ”Vissa samepolitiska frågor” (Ds 2009:40), som innehåller förslag till ändringar i rennäringslagstiftningen med utgångspunkt i Rennäringspolitiska kommitténs förslag (SOU 2001:101). I det arbetet stod Folkpartiet fast vid att samernas särställning som urfolk även får följder gällande jakt och fiskerättigheter. Vidare, angående frågan om jakt och organiserad samverkan, ändrade alliansregeringen nyligen reglerna för älgförvaltningen (prop. 2009/10:239). Det nya älgförvaltningssystemet (som träder i kraft den 1 januari 2012) ska gälla även i de delar av landet där medlemmar i en sameby har rätt att jaga.

Partistyrelsen vill dock betona att de samrådsförfaranden som redan gäller sedan flera år fungerar olika bra på olika håll. Det är därför även av vikt att Folkpartiet även fortsättningsvis arbetar för att samrådsförfarandena blir bättre där de fungerar mindre bra.

När det gäller motionärernas förslag om att undersöka möjligheter till ”lappmarkslagen” uppfattar partistyrelsen det som att motionärerna avser en svensk motsvarighet till den reglering som gäller i Norge, i den så kallade Finnmarksloven. Den norska regleringen har visat sig vara betydligt mer framgångsrik för de berörda parterna än det oklara läge som gäller i Sverige i dag. Den norska lagstiftningen bygger också på ett tydligt erkännande av samerna som urfolk och tillerkänner därför samerna tydligare rättigheter. Det var en omfattande process som föregick de norska reglerna. Partistyrelsen menar att Norge på många sätt kan vara en inspiration för Sverige i detta fall och att goda exempel gärna kan hämtas från Norge när vi fortsättningsvis behandlar frågorna. Med hänvisning till skrivningarna om samerna i Folkpartiets partiprogram om att ”Samerna skall ha ett stort inflytande i frågor som rör deras näringar, jakt och fiske”, är det partistyrelsens uppfattning att Folkpartiet arbetar i en riktning som står samklang med de principer som också ligger till grund för den norska lagstiftningen. Partistyrelsen föreslår, mot den bakgrunden, att **motion J66 kan anses besvarad.**

Infrastruktur- och trafikpolitik

Motion J67–J99

Ett antal motioner tar upp frågor kring järnvägar, järnvägsnätet och specifika projekt inom dessa områden. Partistyrelsen vill inledningsvis åter påminna om den stora satsning som regeringen gjort på infrastrukturområdet allt sedan år 2006 och att över hälften av dessa medel har satsats på järnvägssektorn.

Motion J67 vill se en kraftfull satsning på järnvägsnätet för planerat underhåll och reinvesteringar. Också **motion J68** önskar högre anslag till investeringar i järnvägar och även vägar samt fördubblade underhållsanslag till järnväg. Partistyrelsen finner att dessa motioner ligger inom den politik som regeringen för. Det är också viktigt att betona, som det anges i yrkandet på **motion J67** att de avsatta medlen används mer effektivt än i dag. Mot den bakgrunden bör **motion J67 bifallas samt motion J68 anses besvarad.** Även **motion J69** är inne på att det är viktigt att satsa på järnvägsnätet och motionärerna vill att partiet ska följa kunskapsutvecklingen på området trafikens klimatpåverkan och att motionärernas synpunkter ska beaktas vid arbetet med ett nytt partiprogram. Även här får partistyrelsen konstatera att motionärernas intentioner ligger inom den politik som Folkpartiet redan driver och därmed anses **motion J69 besvarad.**

Motionen J70 yrkar dels på att landsmötet uttalar behovet av en statlig tillsyn av rullande tågmateriel och att partistyrelsen får i uppdrag att utreda hur sådan tillsyn ska kunna gå till. Motionen har rätt i att det inte finns någon systematisk tillsyn från statens sida när det gäller kontroll av rullande tågmateriel. Detsamma gäller även flygtrafiken. Ansvaret ligger i stället på operatörerna att utöva tillsynen. Naturligtvis kan man alltid kräva att staten ska bygga upp tillsynsorganisationer och tillsynen av tåg kan säkerligen alltid bli bättre. Partistyrelsen anser dock inte att det ligger inom landsmötets ansvarsområde att kräva att en ny statlig organisation byggs upp för tillsyn av tågmateriel. Mot den bakgrunden bör **motion J70 yrkande 1 anses besvarat och yrkande 2 avslås.**

Ett antal motioner tar upp frågan om höghastighetståg i Sverige. **Motionerna J71 och J72** vill båda att landsmötet och Folkpartiet verkar för att höghastighetsbanor byggs i Sverige. **Motion J71** yrkar att den så kallade Ostlänken mellan Järna och Linköping ska finnas med i den första etappen med målet att utbyggnad ska ske Stockholm–Göteborg samt Stockholm–Malmö. **Motion J72** vill ha höghastighetståg också till Oslo samt på sträckan Göteborg–Jönköping, för att där anslutas till sträckan Stockholm–Jönköping–Helsingborg–Köpenhamn. I **motion J73** yrkar motionärerna på att Folkpartiet ska verka för en utbyggnad av Ostlänken med byggstart under kommande planeringsperiod och senast 2025. Även **motion J74** får anses ha anknytning till höghastighetståg. Motionärerna vill att Folkpartiet anlägger ett nordiskt och europeiskt perspektiv i infrastrukturfrågorna, att samarbete tas med danska och norska liberaler för att driva frågor runt infrastruktur och hållbar utveckling. Slutligen vill man att Folkpartiet verkar för en snabb och modern järnvägsförbindelse Oslo–Göteborg–Köpenhamn. **Motionerna J75 och J76** yrkar båda på att Folkpartiet ska verka för att byggnationen av Götalandsbanan och Europabanan kommer igång.

Med anledning av dessa motioner vill partistyrelsen lämna följande yttrande. Järnvägen är ett klimatsmart och trafiksäkert transportmedel som bör användas i större utsträckning än i dag där det går stora trafikströmmar av gods och personer. För att göra järnvägen till ett verkligt bra alternativ måste järnvägens kapacitet utvecklas och investeringarna och underhållet av järnvägen öka. Ett nyckelprojekt är att satsa på nya banor för höghastighetståg med farter upp till 350 km/h. Folkpartiet har tillsammans med alliansregeringen lagt grunden för att införa höghastighetsbanor i Sverige genom att besluta att gå vidare med fördjupade utredningar kring förutsättningarna för banorna. En statlig utredning föreslog 2009 att det byggs separata banor för höghastighetståg på sträckorna Stockholm–Malmö (Europabanan) och Stockholm–Göteborg (Götalandsbanan). En majoritet av remissinstanserna är positiva till en satsning på infrastruktur för höghastighetståg, men de allra flesta påtalar också att en sådan satsning inte får ske på bekostnad av andra angelägna investeringar i väg- och järnvägsnätet. Regeringen fortsätter nu arbetet med att ta fram underlag och kostnadsberäkningar.

Blir det verklighet, vilket Folkpartiet aktivt kommer att arbeta för, så kan man med järnväg knyta samman Stockholm, Göteborg och kanske även Oslo med de kontinentala näten. Då frigörs även kapacitet på dagens järnväg för en ökad godstrafik som kan ersätta klimatskadliga långtradartransporter. Partistyrelsen delar uppfattningen i **motion J74 yrkande 1** om att ett nordiskt och europeiskt perspektiv bör anläggas i infrastrukturfrågorna och detta yrkande bör därmed **bifallas.** Mot denna bakgrund anser partistyrelsen att **motionerna J71–J73, J74 yrkande 2–3, J75 samt J76 bör anses besvarade.**

Tre motioner behandlar järnvägssatsningar i Norrland och då främst Norrbotniabanan. **Motion J77** tar utöver Norrbotniabanan upp frågor kring dubbelspår Gävle–Sundsvall och en ny sträckning av järnvägen Sundsvall–Härnösand för att anknyta till Botniabanan. **Motionerna J78 och J79** vill båda att Folkpartiet ska verka för att medel ska anslås för att bygget av Norrbotniabanan ska komma igång.

Partistyrelsen vill först beskriva vad Norrbotniabanan är. Det är en tänkt kustjärnväg mellan Umeå och Luleå som ansluts till Botniabanan, malmbanan, stambanan och Haparandabanan. Partistyrelsen vill dessutom åter betona att alliansregeringen sedan år 2006 satsat stora summor på infrastrukturområdet och dessutom på satsningar i hela landet. Partistyrelsen håller med motionärerna om att Norrbotniabanan skulle kunna vara en viktig länk för Sveriges framtida godstransporter och skulle kunna stärka regionerna längs den nordligaste kusten i Östersjön. Folkpartiet följer den åtgärdsplanering som pågår och de finansieringskrav som olika infrastrukturalternativ innebär. Partistyrelsen delar motionärernas strävan att verka för att stärka bland annat näringslivet. Projekt som Norrbotniabanan ligger med i den långsiktiga planeringsram som Trafikverket fått i uppdrag av regeringen att se närmare på. Mot denna bakgrund anser partistyrelsen att **motionerna J77–J79 bör anses besvarade.**

Tre motioner tar upp idéer och tankar om nya inslag i den framtida spårtrafiken. **Motion J80** anser att landsmötet ska uttala sig för utvecklingsinsatser och pilotprojekt inom spårbilsteknologin. **Motionerna J81–J82** tar upp frågor kring magnettåg och menar att denna typ av tåg är väderoberoende och att Folkpartiet bland annat bör verka för att utreda detta trafikslag.

Partistyrelsen vill betona att Folkpartiet verkar för att nya transportslag och innovationer ska belysas grundligt, men detta är inte i första hand en uppgift för politiska partier. Folkpartiet är positivt inställd till såväl spårbilar som magnettåg och hoppas dessa systemet kan spela en viktig roll i framtiden. Partistyrelsen anser dock inte att uppgiften att välja en teknik framför andra är en uppgift för politiker. Detta är upp till marknadens aktörer att agera så att kommuner och trafikverk erbjuds attraktiva kostnadseffektiva alternativ. Partistyrelsen föreslår därmed att **motionerna J80–J82 avslås.**

Motion J83 tar upp frågan om förvaltning av skogsbilvägar. Motionären önskar att partistyrelsen verkar för att sådant system upprättas. Partistyrelsen delar motionärens inställning att skogsbilvägar är en tillgång för det öppna friluftslivet och de innebär för många att det blir lättare att ta sig ut i naturen. Att det allmänna skulle införa ett system för att förvalta dessa vägar är dock inte aktuellt. Detta är i första hand en fråga för markägarna och vägföreningarna. Kan man mellan dessa hitta på ett eget effektivt system för förvaltningen så är det positivt. Mot den bakgrunden anser partistyrelsen att **motion J83 ska avslås.**

I **motion J84** yrkas det dels att landsmötet ska uttala att riksvägarna omgående bör kompletteras så att cykel- och gångvägar finns längs hela riksvägnätet, dels att samtliga riksvägar så snart som möjligt bör få en standard av 2+1-vägar med 100 km/h i hastighetsbegränsning. Med riksvägar avses de vägar som har tvåsiffriga vägnummer.

Partistyrelsen anser att det är positivt om det byggs fler gång- och cykelvägar längs våra vägar. Att gå och cykla främjar hälsan och är bra för miljön. Partistyrelsen kan dock inte ställa sig bakom att samtliga riksvägar ska förses med gång- och cykelvägar. Det skulle innebära allt för stora kostnader för samhället och i många fall skulle det inte vara motiverat att bygga gång- och cykelvägar på grund av riksvägens låga trafikeringsgrad. Dessutom finns det andra statliga vägar med högre vägnummer som på vissa ställen skulle vara i större behov av gång- och cykelvägar. Mot denna bakgrund bör **motion J84 yrkande 1 anses besvarat.** När det gäller frågan om mötesfria 2+1-vägar så har de visat sig vara bra för att höja trafiksäkerheten och partistyrelsen ser gärna att utbyggnaden av denna vägtyp fortsätter. Med detta kan **motion J84 yrkande 2 anses besvarat.**

I två motioner tas specifika vägar upp. **Motion J85** vill att Folkpartiet på alla nivåer ska verka för att driva frågan om att Europaväg 20 (E 20) blir motorväg genom hela Skaraborg. **Motionen J86** önskar att Europaväg 22 (E 22) förlängs från Norrköping till Gävle via Eskilstuna/Västerås genom en omdöpning. Precis som det gäller olika järnvägsprojekt så anser partistyrelsen att enskilda vägprojekt inte bör pekas ut. Partistyrelsen anser dock att det är rimligt, i likhet med vad som sades vid landsmötet 2009, att vägarna mellan fler orter än i dag får motorvägsstandard och där E 20 är en sådan väg. Folkpartiet i Västra Götaland med stöd av partiledare Jan Björklund ansåg inför omvalet i Västra Götaland den 15 maj i år att en alliansmajoritet i Västra Götalandsregionen kommer att prioritera E 20 som fyrfältsväg/motorväg genom hela Skaraborg. Tyvärr resulterade omvalet i ett rödgrönt styre, men Folkpartiet kommer att fortsätta att driva denna fråga. Därmed föreslås **motion J85 vara besvarad.** När det gäller en förlängning av E 22 till Gävle i enlighet med **motion J86** så förstår partistyrelsen att motionärerna anser att detta är en viktig fråga. Partistyrelsen anser dock att det är Trafikverket

som har ansvar för numreringen av vägar i Sverige och det är där beslut om en eventuell omdöpning bör ske. **Motion J86 bör därmed avslås.**

Partistyrelsen övergår nu till de motioner som tar upp generella frågor om kollektivtrafik, cykel- och gångtrafik.

Motion J87 önskar att landsmötet uttalar att Folkpartiet bör ta fram ett rikstäckande program för kollektivtrafik. Partistyrelsen anser att motionens anslag om att ett nytt tänkesätt i samhälls- och trafikplaneringen är bra. Det är viktigt att det finns en bra politik för kollektivtrafik i hela landet. Partistyrelsen anser dock att det är i första hand är kommuner och landsting/regioner som ska ansvara för detta. **Motion J87 bör därför avslås.** I **motionerna J88 och J89** tas frågor kring cykel- och gångtrafikanter upp. **Motion J88** vill i **yrkande 1** att landsmötet ställer sig bakom motionens krav på en nationell cykelpolitik samt i **yrkande 2** att berörda programgrupper får i uppdrag att inarbeta motionens förslag i kommande Folkpartiprogram. **Motionen J89** önskar ett rikstäckande program för Folkpartiet i gång- och cykelfrågor. Partistyrelsen anser att det är viktigt att frågor för gående och cyklande i trafiken uppmärksammas mer. Såväl gång som cykel är bra aktiviteter ur ett hälsoperspektiv och de bidrar också till positiva effekter på miljön. En nationell cykelpolitik är en intressant tanke och partistyrelsen vill med anledning av detta **bifalla motion J88 yrkande 1 samt att motion J89 anses besvarad. Motion J88 yrkande 2** rör frågeställning om vilka program Folkpartiet ska ta fram. Partistyrelsen vill inte binda upp det pågående programarbetet i förväg och **motion J88 yrkande 2 bör därför avslås.**

Motion J90 tar upp en angelägen fråga, nämligen behovet av ett enhetligare system för resekort som gäller inom den regionala kollektivtrafiken över hela Sverige. Partistyrelsen delar motionärernas uppfattning att länstrafikbolagen hittills faktiskt har skapat barriärer när det gäller resor över länsgränserna. Menar vi allvar med regionförstoringen så måste det bli lättare att färdas över länsgränser med kollektivtrafik. Partistyrelsen hoppas att de regionala trafikhuvudmännen intensifierar sitt arbete för att få fram ett nationellt system för gemensamt resekort. **Motion J90 bör därmed anses besvarad.**

Avslutningsvis tar partistyrelsen upp några motioner som tar upp andra trafik- och infrastrukturfrågor som inte behandlats i det ovanstående.

I **motion J91** yrkar motionärerna att Folkpartiet verkar för att en lagändring ska införas som möjliggör för kundval inom färdtjänsten. Bakgrunden till motionen är att kammarrätten genom en dom anser att kundval inom specialfordonstrafiken anses strida mot lagen. Motionärerna vill att färdtjänsten också ska omfattas av LOV. Partistyrelsen ställer sig bakom motionärernas yrkande och anser att LOV bör breddas till att också gälla färdtjänsten. Därför bör **motion J91 bifallas.**

Motion J92 tar upp infrastrukturens betydelse för turistnäringen. Partistyrelsen instämmer med motionärerna om att turismen är en näring som växer i Sverige och får en allt större betydelse för sysselsättningen. Det är därför viktigt att infrastrukturen i Sverige håller en sådan standard så att turistnäringen kan få en fortsatt positiv utveckling. Projektet ”Vägen som stöd för turistnäringen” som Trafikverket initierat är en positiv faktor för att uppnå detta. Mot denna bakgrund anser partistyrelsen att **motion J92 bör anses besvarad.**

I **motion J93** anser motionärerna att transportbidraget ska avskaffas och att de pengar som går till detta i stället ska gå till stöd för miljövänlig infrastruktur i glesbygdsområdena. Motionärerna menar att stödet snedvrider konkurrensen och inte bidrar till att minska koldioxidutsläppen. Partistyrelsen menar att skatter och andra ekonomiska styrmedel på transportområdet så långt möjligt bör vara generella och på ett kostnadseffektivt sätt bland annat styra mot minskad klimatpåverkan.

Det regionala transportbidraget har inte haft något miljöpolitiskt syfte utan kompenserat för kostnadsnackdelar på grund av långa transportavstånd för företagen. Transportbidraget har varit en enkel och viktig åtgärd för att reducera berörda företags kostnader och avståndsnackdelar och möjliggöra en god utveckling även för företag i glesbygden. Detta ska ses som ett steg i riktning mot att hela Sverige ska leva. Det kan finnas skäl att se över så att subventioner och stöd inte direkt motverkar syftet med miljöskattepolitiken, och i så fall se över dessa så att de samtidigt kan uppmuntra minskad klimatpåverkan och ta hänsyn till privatpersoners och näringslivets olika förutsättningar i olika delar av landet. Innan en sådan översyn är gjord är det inte aktuellt att avskaffa transportbidraget. **Motion J93 bör med detta anses besvarad.**

Motion J94 önskar att Trafikförsäkringsföreningen (TFF) bör effektivisera sin indrivning av obetalade fakturor för allas bästa. Det är orimligt att det finns fall där individer fått skulder till TFF på hundratusentalskronor, men partistyrelsen anser inte att landsmötet kan eller ska ha en åsikt om hur TFF organiserar sitt arbete. Mot denna bakgrund bör **motion J94 avslås.**

Motion J95 tar upp frågan om att namnlösa vägar runt om i Sverige bör ges ett namn. Det är förvisso viktigt att det är lätt att hitta runt om i landet, men partistyrelsen anser att denna fråga kan drivas utan att landsmötet behöver ta ställning till den. **Motion J95 bör därför avslås.**

I **motion J96** vill motionärerna att landsmötet ska ge partistyrelsen i uppdrag att vara pådrivande så att reglerna skrivs om så att felaktiga formuleringar i lagtexten skrivs om. Det handlar om trafikförordningens bestämmelser om miljözoner. Partistyrelsen håller med motionärerna om att det är viktigt att vi strävar efter att få en nyare och mindre miljöbelastande lastbilsflotta i Sverige. Partistyrelsen anser dock att detta är en fråga på allt för detaljerad nivå för att partistyrelsen ska kunna driva den och därmed bör **motionen J96 avslås.**

Motion J97 yrkar på att ägaransvar införs vid fortkörning samt att utländska fordonsförare ska betala böter vid fortkörning. Med anledning av denna motion vill partistyrelsen anföra att det naturligtvis är viktigt att den som kör fort ska betala böter. Att verka för att införa ett ägaransvar går inte att genomföra rakt av. Andra problem kan uppstå som måste lösas först. Därmed bör **motion J97 yrkande 1 avslås.** Beträffande motionens yrkande 2 anser partistyrelsen att det borde kunna införas ett system för att få in fortkörningsböter från utländska fordonsförare. Partistyrelsen håller med om att kontantbetalning är ett sådant, men med dagens teknik borde även kortbetalning kunna vara möjlig. **Motion J97 yrkande 2 bör därmed anses besvarat.**

Motionerna J98 och J99 tar upp frågor om hur olika aktörer ska organisera sin verksamhet. I **motion J98** vill motionären att parkeringsbolag ska ha digitala bildbevis av skyltning samt felparkerade fordon. Dessutom önskar motionären att Folkpartiet ska agera för att digitala bildbevis ska

skickas elektroniskt ifall den betalningskrävda parten begär det. **Motion J99** anser att skyddsglas ska införas i bussar så att busschaufförerna distanseras från passagerarna. Partistyrelsen tycker att båda dessa motioner förvisso tar upp viktiga frågeställningar, men i båda fallen är det upp till de olika aktörerna i form av parkeringsbolag och bussbolag att hitta lösningar på problemen. Därmed anser partistyrelsen att **motionerna J98 och J99 bör avslås.**

Partistyrelsens förslag till beslut

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** motion J1 anses besvarad
2. **att** motion J2 yrkande 1 anses besvarat
3. **att** motion J2 yrkande 2 anses besvarat
4. **att** motion J3 anses besvarad
5. **att** motion J4 anses besvarad
6. **att** motion J5 yrkande 1 avslås
7. **att** motion J5 yrkande 2 avslås
8. **att** motion J6 avslås
9. **att** motion J7 yrkande 1 avslås
10. **att** motion J7 yrkande 2 avslås
11. **att** motion J8 yrkande 1 avslås
12. **att** motion J8 yrkande 2 avslås
13. **att** motion J9 avslås
14. **att** motion J10 yrkande 1 avslås
15. **att** motion J10 yrkande 2 avslås
16. **att** motion J11 avslås
17. **att** motion J12 yrkande 1 anses besvarat
18. **att** motion J12 yrkande 2 anses besvarat
19. **att** motion J12 yrkande 3 anses besvarat
20. **att** motion J13 yrkande 1 avslås
21. **att** motion J13 yrkande 2 anses besvarat
22. **att** motion J13 yrkande 3 avslås
23. **att** motion J13 yrkande 4 anses besvarat
24. **att** motion J13 yrkande 5 anses besvarat
25. **att** motion J14 yrkande 1 avslås
26. **att** motion J14 yrkande 2 avslås
27. **att** motion J15 anses besvarad
28. **att** motion J16 anses besvarad
29. **att** motion J17 yrkande 1 anses besvarat
30. **att** motion J17 yrkande 2 anses besvarat
31. **att** motion J17 yrkande 3 anses besvarat
32. **att** motion J17 yrkande 4 anses besvarat
33. **att** motion J18 yrkande 1 anses besvarat
34. **att** motion J18 yrkande 2 anses besvarat
35. **att** motion J19 anses besvarad
36. **att** motion J20 anses besvarad
37. **att** motion J21 yrkande 1 anses besvarat
38. **att** motion J21 yrkande 2 anses besvarat
39. **att** motion J21 yrkande 3 avslås
40. **att** motion J21 yrkande 4 avslås
41. **att** motion J22 avslås
42. **att** motion J23 avslås
43. **att** motion E64 yrkande 2 anses besvarat
44. **att** motion J24 yrkande 1 anses besvarat
45. **att** motion J24 yrkande 2 anses besvarat
46. **att** motion J24 yrkande 3 anses besvarat
47. **att** motion J25 anses besvarad
48. **att** motion J26 yrkande 1 avslås
49. **att** motion J26 yrkande 2 avslås
50. **att** motion J27 yrkande 2 anses besvarat
51. **att** motion J27 yrkande 3 anses besvarat
52. **att** motion J27 yrkande 4 avslås
53. **att** motion J28 avslås
54. **att** motion J29 anses besvarad
55. **att** motion J30 anses besvarad
56. **att** motion J31 anses besvarad
57. **att** motion J32 yrkande 1 anses besvarat
58. **att** motion J32 yrkande 2 anses besvarat
59. **att** motion J33 avslås
60. **att** motion J32 yrkande 3 anses besvarat
61. **att** motion J32 yrkande 4 anses besvarat
62. **att** motion J32 yrkande 5 anses besvarat
63. **att** motion J27 yrkande 1 anses besvarat
64. **att** motion J34 yrkande 1 avslås
65. **att** motion J34 yrkande 2 avslås
66. **att** motion J35 avslås
67. **att** motion J36 anses besvarat
68. **att** motion J37 yrkande 1 anses besvarat
69. **att** motion J37 yrkande 2 anses besvarat
70. **att** motion J38 yrkande 1 anses besvarat
71. **att** motion J38 yrkande 2 anses besvarat
72. **att** motion J39 anses besvarad
73. **att** motion J40 anses besvarad
74. **att** motion J41 yrkande 1 avslås
75. **att** motion J41 yrkande 2 avslås
76. **att** motion J42 yrkande 1 anses besvarat
77. **att** motion J42 yrkande 2 anses besvarat
78. **att** motion J43 anses besvarad
79. **att** motion J44 anses besvarad
80. **att** motion J45 anses besvarad
81. **att** motion J46 yrkande 1 anses besvarat
82. **att** motion J46 yrkande 2 anses besvarat
83. **att** motion J46 yrkande 3 anses besvarat
84. **att** motion J47 avslås
85. **att** motion J48 yrkande 1 avslås
86. **att** motion J48 yrkande 2 anses besvarat
87. **att** motion J49 anses besvarad

88. **att** motion J50 anses besvarad
89. **att** motion J51 anses besvarad
90. **att** motion J52 anses besvarad
91. **att** motion J53 avslås
92. **att** motion J54 avslås
93. **att** motion J55 yrkande 1 anses besvarat
94. **att** motion J55 yrkande 2 anses besvarat
95. **att** motion J56 yrkande 1 avslås
96. **att** motion J56 yrkande 2 avslås
97. **att** motion J57 yrkande 1 anses besvarat
98. **att** motion J57 yrkande 2 anses besvarat
99. **att** motion J58 yrkande 1 bifalls
100. **att** motion J58 yrkande 2 bifalls
101. **att** motion J58 yrkande 3 bifalls
102. **att** motion J59 yrkande 1 anses besvarat
103. **att** motion J59 yrkande 2 anses besvarat
104. **att** motion J59 yrkande 3 avslås
105. **att** motion J60 bifalls
106. **att** motion J61 anses besvarad
107. **att** motion J62 bifalls
108. **att** motion J63 avslås
109. **att** motion J64 avslås
110. **att** motion J65 anses besvarad
111. **att** motion J66 yrkande 1 anses besvarat
112. **att** motion J66 yrkande 2 anses besvarat
113. **att** motion J66 yrkande 3 anses besvarat
114. **att** motion J67 bifalls
115. **att** motion J68 yrkande 1 anses besvarat
116. **att** motion J68 yrkande 2 anses besvarat
117. **att** motion J69 anses besvarad
118. **att** motion J70 yrkande 1 anses besvarat
119. **att** motion J70 yrkande 2 avslås
120. **att** motion J71 anses besvarad
121. **att** motion J72 anses besvarad
122. **att** motion J73 anses besvarad
123. **att** motion J74 yrkande 1 bifalls
124. **att** motion J74 yrkande 2 anses besvarat
125. **att** motion J74 yrkande 3 anses besvarat
126. **att** motion J75 anses besvarad
127. **att** motion J76 anses besvarad
128. **att** motion J77 anses besvarad
129. **att** motion J78 anses besvarad
130. **att** motion J79 anses besvarad
131. **att** motion J80 avslås
132. **att** motion J81 avslås
133. **att** motion J82 avslås
134. **att** motion J83 avslås
135. **att** motion J84 yrkande 1 anses besvarat
136. **att** motion J84 yrkande 2 anses besvarat
137. **att** motion J85 anses besvarad
138. **att** motion J86 avslås
139. **att** motion J87 avslås
140. **att** motion J88 yrkande 1 bifalls
141. **att** motion J88 yrkande 2 avslås
142. **att** motion J89 anses besvarad
143. **att** motion J90 anses besvarad
144. **att** motion J91 bifalls
145. **att** motion J92 anses besvarad
146. **att** motion J93 anses besvarad
147. **att** motion J94 avslås
148. **att** motion J95 avslås
149. **att** motion J96 avslås
150. **att** motion J97 yrkande 1 avslås
151. **att** motion J97 yrkande 2 anses besvarat
152. **att** motion J98 yrkande 1 avslås
153. **att** motion J98 yrkande 2 avslås
154. **att** motion J99 avslås

Reservation J1

Jens Sundström reserverar sig till förmån för bifall till motion J63.

K. Folkpartiets organisation och stadgar

Innehåll:

Motioner 371
Partistyrelsens yttrande 381
Partistyrelsens förslag till beslut 391

Motioner

K1. Central hantering av medlemsavgifter

Folkpartiet liberalerna Nacka
Mathias Lindow, Österskär

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** riksorganisationen ska överta huvudansvaret för inkasseringen av medlemsavgifter framöver

Varje lokalförening och länsförbund lägger ned ett omfattande arbete för att hantera medlemsavgifter. All denna tid skulle kunna nyttiggöras i utåtriktad verksamhet och medlemsvård. Många andra organisationer har med goda erfarenheter övergått till central hantering av sina medlemsavgifter något som vi anser Folkpartiet också bör göra.

Nuvarande ordning innebär en rad problem:

- Kvalitetsbrister – otillförlitlig information
- Krånglig och ineffektiv administration
- Omoderna och orationella betalningssätt för avgifter och insamlingar

Den möjlighet till direktbetalning av medlemsavgifter via internet, som införts på senare tid, har tyvärr inte underlättat administrationen, åtminstone inte för lokalföreningarnas del.

Vi hävdar att det inte finns formella eller tekniska hinder för att genomföra vårt förslag. Samtidigt är vi medvetna om liknande, tidigare initiativ runnit ut i sanden. De kvalitets- och effektivitetsvinster som andra organisationer gjort manar till eftertanke. Vi hoppas därför på en tydlig viljeförklaring från landsmötet att riksorganisationen övertar huvudansvaret för inkasseringen av medlemsavgifter framöver.

K2. Administration till döds

Björn O. Stenström, Göteborg
Jan-Olof Blomster, Björkvik
Peder Danesved, Ulricehamn
Markus Forslund, Stockholm
Ulrik Hammar, Trollhättan
Rudi Mölling, Jönköping
Mohammad Noori, Älta
Kristian Persson, Stenungsund
Ylva Strutz, Södra Sunderbyn
Madeleine Sundqvist, Örebro
John Thornander, Borlänge
Kerstin Weimer, Sveg
Per-Erik Wåglin, Oviken

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** riksorganisationen ska överta ansvaret för administrering och inkassering av partiets medlemsavgifter

I vissa fall är det viktigt att värna om närhetsprincipen i administrativa frågor och andra fall något helt onödigt som utnyttjar våra resurser på ett felaktigt sätt. Administrering och inkassering av medlemsavgifter är ett bra exempel inom Folkpartiet på det senare där av våra resurser i länsförbunden och lokalföreningarna kan nyttjas på bättre sätt genom att riksorganisationen övertar ansvaret för administrering och inkassering av partiets medlemsavgifter.

En sådan rent administrativ förändring handlar inte om att länsförbunden och lokalföreningarna tappar kontrollen över sina medlemmar, förlorar ansvaret för medlemsvården eller som vanligt kan nyttja vårt kontaktregister för kontakt med medlemmar via e-post och sms etc.

Det är en rent administrativ förändring som är både bra och effektiv i det att våra gemensamma resurser används på ett bättre sätt.

K3. Avgiftsfritt medlemskap för personer yngre än 25 år

Benny Lindholm, Uppsala
Emil Johansson, Uppsala
Simon Hedlin Larsson, Stockholm
Jonatan Macznik, Göteborg
Linda Nordlund, Stockholm
Lina Nordquist, Uppsala
Isabel Sommerfeld, Johanneshov
Alexandra Spillman, Västerås
Anita Wejbrandt, Johanneshov

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** det i § 2 i Folkpartiets stadgar läggs till en ny mening med lydelsen: ”För personer yngre än 25 år krävs ingen medlemsavgift.”

Den svenska partirymden och Folkpartiet som organisation står inför stora utmaningar. Samhället har förändrats i

rask takt de senast 50 åren. Om det tidigare har funnits låga trösklar för en person att engagera sig som medlem i ett parti existerar det i dag en helt annan marknad för engagemang. Dagens ungdomar är inte lika attraherade av att ansluta sig till en parti med ett komplett program och partimedlemskapet erbjuder i ärlighetens namn inte mycket till engagemang på många orter i dag.

Liberala ungdomsförbundet och Liberala studenter har gjort ett starkt arbete för att förnya sig och för att sänka trösklarna in i politiken. Många av de ungdomar som engagerar sig i ungdomsförbundet tar dock sällan steget in i partiet. Detta beror på många orsaker där partiets arbetsformer, medlemsvård och åsikter spelar stor roll.

Medlemsavgiften ska dock inte underskattas. För en student kan en utgift om 200 kronor en månad vara oförsvarlig utgift. Medlemsavgiften är en tröskel för fortsatt engagemang.

Ett alternativ skulle kunna vara att ha en reducerad medlemsavgift, vilket många lokalföreningar har. Ett annat alternativ skulle vara att slopa avgiften enbart för personer som är medlemmar av LUF. Vinsterna med att ha ett generellt undantag är dock att det även kommer de som inte har varit medlemmar av LUF till del.

Att detta skulle vara en kostnad för partiet i form av minskade intäkter är en inte försumbar aspekt. Att locka fler ungdomar till Folkpartiet är dock en avgörande fråga för partiets framtid och slopad avgift är därför en investering i framtida intäkter.

K4. Inför ett delat och jämställt partiledarskap

Alexander Tornberg, Jönköping
Niclas Erlandsson, Rydöbruk

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska införa ett delat och jämställt partiledarskap

Folkpartiet liberalerna profilerar sig som ett parti med stark framtidstro och verkar för ett jämställt samhälle på alla nivåer. Partiets grundläggande liberala värderingar utgår från individens frihet, ansvar och omsorg – varje människas rätt till trygghet och integritet – samt alla människors lika värde.

Det sägs om barn att de inte gör som vuxna säger – de gör som vuxna gör! Som alla förstår handlar det uttrycket om att leva som man lär – att vara ett föredöme – och att markera viktiga ställningstaganden.

Det är på tiden att Folkpartiet liberalerna börjar leva som vi lär och står upp för det vi tror på! Det är dags att infria den allra viktigaste jämställdhetsmarkeringen – ett jämställt ledarskap för Sveriges liberala parti.

Under 2000-talet har Folkpartiet liberalerna tillsatt flera olika grupper med uppgift att lämna förslag på hur partiets arbetsformer kan förnyas. Det är nu dags att ta ställning och jobba för en viktig organisationsförändring – nämligen ett delat partiledarskap mellan man och kvinna – och det bör ske nu, då valrörelsen för 2014 redan har börjat.

Folkpartiet liberalerna måste möta framtiden och attrahera en bredare väljarbas – inte minst yngre människor! Vi behöver bli tydligare i vår profilering inför valet 2014 och för att lyckas med det behövs ett modernt ledarskap som kan formulera och omsätta liberal ideologi till praktisk politik utifrån 2000-talets förutsättningar.

Vi måste våga vara visionära!

K5. Tvådelat partiledarskap och maxgräns i riksdagen

Jenny Sonesson, Stockholm
Andreas Bergström, Stockholm
Hanna Gerdes, Skarpnäck
Maria Jern, Falköping
Mathias Lindow, Österskär
Martin Ängeby, Bromma

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att utreda en modell med delat partiledarskap, med en man och en kvinna, för Folkpartiet liberalerna
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att utreda en maxgräns för antal mandatperioder i riksdagen för Folkpartiet liberalernas riksdagsledamöter

Folkpartiet liberalerna framhåller ofta att det ska gå att kombinera karriär med ett privatliv och aktivt föräldraskap. Vi anser att principen även bör gälla partiledarposten i Folkpartiet liberalerna. Vi måste leva som vi lär.

Villkoren för partiledarskap har förändrats i takt med globaliseringen och ett nytt medielandskap. Som partiledare är man i dag i högre grad exponerad och förväntas ge snabba och genomtänkta kommentarer. Dessutom blir kravprofilerna på partiledare allt mer detaljerade. Det är svårt för en person att uppfylla alla förväntningar och kriterier som ställs på en partiledare. Det hårdare trycket som ovillkorligen är förenat med posten kan avskräcka lämpliga kandidater från att kandidera. Det är en förlust för partiet men även för demokratin.

Vi förespråkar därför att Folkpartiet utreder att inför en modell med delat partiledarskap med en man och en kvinna. Att partiet representeras av båda könen gynnar jämställdheten, har ett tydligt symbolvärde och speglar befolkningens sammansättning. Ett delat partiledarskap fördelar även erfarenheten av makt och partiledarskap till fler personer.

Att vara folkvald är inget yrke. Det är oerhört viktigt att det finns en rotation inom makten, inte minst i Folkpartiets riksdagsgrupp. Därför föreslår vi att Folkpartiet liberalerna utreder att inför en princip att ledamöter får sitta maximalt ett antal mandatperioder i sträck. Vi föreslår tre stycken, det vill säga 12 år i riksdagen.

K6. Utse partiordförande genom primärval

Mathias Sundin, Norrköping
Adam Cwejman, Göteborg
Per Altenberg, Stockholm
Daniel Andersson, Linköping
Sandro Banovac, Södertälje
Björn Brändewall, Kalmar
Andreas Froby, Tullinge
Sebastian Hallén, Kalmar
Andreas Holmberg, Bollnäs
Haralampos Karatzas, Norrköping
Peter Kjällkvist, Solna
Benny Lindholm, Uppsala
Mathias Lindow, Österskär
Mattias Lönnqvist, Sundbyberg
Rudi Mölling, Jönköping
Tommy Rydfeldt, Kungsbacka
Niki Westerberg, Saltsjö-Boo

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att till landsmötet år 2013 föreslå stadgeändringar som möjliggör att utse partiordförande efter en primärvalsmodell

Plötsligt stod han där, Håkan Juholt. Folk rev sig i skägget och undrade vem tusan det där var. Han var resultatet av en sluten och hemlig valprocess.

Men Socialdemokraterna är inte speciellt mycket sämre än Folkpartiet. Vi har också en sluten process kring att utse partiordförande. Det blir partitoppen som utser partitoppen, inte medlemmarna.

Därför föreslår vi att Folkpartiets partiordförande ska utses efter ett primärval. Processen skulle kunna, men måste inte, se ut så här:

Nominering – partiledarkandidater nomineras av medlemmarna och de nominerade får formellt deklarera om de är kandidater eller inte.

Provval i länsförbunden – varje länsförbund genomför ett provval där varje medlem får chans att rösta på vem man vill se som partiledare. Provvalet är rådgivande till ett förbundsmöte med ombud från varje kommunförening inom länsförbundet.

Nomineringen på förbundsmöte – efter att provvalet genomförts nominerar varje länsförbund sin kandidat till landsmötet på ett förbundsmöte. Den nomineras som får över 50 procent av rösterna, vilket kan innebära flera röstomgångar.

Landsmötet utser partiledare – varje länsförbund har nominerat sina kandidater och det är nu upp till ombuden på landsmötet att rösta fram en partiledare.

Rimligt vore att vi efter en sådan här process utser partiordförande på fyra år, i stället för två.

I praktiken kommer det att gå till så att kandidaterna åker runt i landet, deltar på medlemsmöten, svarar på frågor, debatterar och förankrar sin kandidatur. Medierna kommer säkert finns det högst intressant att följa ett primärval. Vi får ett sundare maktförhållande i partiet, där partiledaren grundar sitt stöd i medlemskåren och länsförbunden, inte i en partiledning.

K7. Maximalt halva partistyrelsen ska vara heltidspolitiker

Andreas Bergström, Stockholm
Jenny Sonesson, Stockholm
Martin Ängeby, Bromma

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** i Folkpartiet liberalernas stadgar, 6 §, moment I, andra stycket, införa meningen: ”I valberedningens förslag till ledamöter av partistyrelsen får endast hälften av kandidaterna inneha politiska uppdrag som är arvoderade på halvtid eller mer.”

Ett liberalt, framtidsorienterat och opinionsdrivande parti behöver en styrelse som har förankring i många delar av samhället. Annars är risken att samhället förändras under den massmediala ytan men att partistyrelsen inget märker.

För att partiet ska kunna driva samhället framåt i liberal riktning är det också viktigt att partistyrelsen har en stor andel ledamöter som är oberoende av politiska uppdrag.

I dagsläget består Folkpartiets partistyrelse med något undantag av heltidspolitiker. Det är ett problem både för att kontaktytorna gentemot andra delar av samhället blir svaga, och för att självständigheten bland ledamöterna minskar. Ytterligare en aspekt är att partiet riskerar att alienera medborgare då känslan av att partiet inte förstår vanliga människors verklighet förstärks.

Dechargeutskottet lyfte upp problemet inför landsmötet 2009: ”En nackdel däremot kan vara att majoriteten av ledamöterna utgörs av heltidsarvoderade yrkespolitiker utan erfarenhet av exempelvis företagande. En invändning här, vilket någon poängterat, är att företagare med insyn och erfarenhet av politiskt arbete är sällsynta. Det vore önskvärt, anser utskottet, att detta påpekande kunde beaktas i det framtida nomineringsarbetet.” Dechargeutskottets påpekande ledde inte till någon debatt eller något beslut på landsmötet.

Naturligtvis ska det stå landsmötet fritt att välja vilken partistyrelse som helst. Utgångspunkten bör ändå vara att partistyrelsen kan fatta bättre politiska beslut om sammansättningen är mer heterogen.

K8. Stadgefrågor m.m.

Johan Strandberg, Saltsjö-Boo

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska verka för att det viktigaste förslaget att få igenom inför nästa landsmöte bör bli ut och gå-garantin[1]
2. **att** Folkpartiet ska verka för att Folkpartiministrarna bör utses av partistyrelsen eller riksdagsgruppen
3. **att** Folkpartiet ska verka för att partiledningen och partisekreteraren bör utses av landsmötena
4. **att** Folkpartiet ska verka för att Folkpartiets talespersoner i olika frågor bör utses av landsmötet, partistyrelsen eller partiledningen
5. **att** Folkpartiet ska verka för att protokoll från partistyrelse- och partiledningsmöten borde bli tillgängliga för Folkpartimedlemmarna
6. **att** Folkpartiet ska verka för att partistyrelse- och partiledningsmöten borde sändas via internet

1. Yrkande 1 hänvisat till avsnitt A, Allmänpolitik och liberal ideologi.

7. **att** landsmötet uttalar att det är viktigare att det går bra för samhället än att det går bra för Folkpartiet
8. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att ordna så att det står på internetsidan vad som beslutades vid de senaste partistyrelse- och partiledningsmötena

Blir det mest prioriterat att få igenom ut och gå-garantin får nästa landsmöte mer att utvärdera. Tar ett landsmöte inte ställning till partitoppens prioriteringar framstår landsmötesdebatterna som mer eller mindre meningslösa.

Det har spekulerats mycket i medierna hur tillsättningen av folkpartistiska ministrar gått till. En förbättring inför framtiden vore att partistyrelsen eller riksdagsgruppen beslutade om vilka förslag på statsråd som gavs till regeringschefen.

Partiledningen och partisekreteraren kan fortfarande bli bättre. En fördel vore att de utsågs av ett landsmöte.

Att protokoll inte lämnas ut tyder på att vi har något att dölja. Ett parti utvecklas troligen snabbare av att spela med öppna kort än genom för mycket av hemlighetsmakeri. Att andra partier i god tid före ett val fick reda på vilka frågor vi på skattebetalarnas bekostnad avsåg att driva borde framför allt få oss och samhället att bli ännu bättre. I och med att vi är beroende av andra partier för att få igenom våra förslag gör det väl inget att de får veta hur vi resonerar? Partistyrelse- och partiledningsmöten borde också kunna sändas på internetsidan och information om vad som beslutades vid de senaste partistyrelse- och partiledningsmötena stå på internetsidan.

I och med att talespersonerna kallas folkpartistiska borde de utses av ett partiorgan.

K9. Uteslutning

Folkpartiet liberalerna Knivsta (Knivstaliberalerna)

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att vidta en skyndsam översyn av normalstadgarna till skydd för interndemokratin inom Folkpartiet som liberal folkrörelse

Folkpartiet liberalerna i Knivsta yrkar på översyn av de paragrafer i normalstadgarna som reglerar uteslutning av medlem.

I vad avser uteslutning bör stadgepraxis förtydligas så att medlem, som uppenbart, till egen fördel och till kraftigt förfång för parti och partikamrater bryter emot arbetsordning, stadgar och interndemokratin också därmed förverkar sin rätt att vara medlem av Folkpartiet. Nu tycks gälla att enbart ekonomisk brottslighet eller medlemskap i annat parti kan leda till uteslutning. Paragraferna måste dock också beakta varje demokratisk förenings rätt att värja sig mot exempelvis svek, trolöshet mot huvudman, och uppgörelse med annat parti i utbyte mot uppdrag. Som praktikfall hänvisas till de övergrepp mot partiets interna demokratiska spelregler som Folkpartiet liberalerna i Knivsta fått uppleva efter valet 2010. Vi hemställer att motionen även remitteras till partiets etikkommitté och partirådet.

K10. Riktlinjer vid inrättande av ny förening

Folkpartiet liberalerna Knivsta (Knivstaliberalerna)

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att vidta en skyndsam översyn av normalstadgarna angående inrättande av ny förening där befintlig förening redan finns

Folkpartiet liberalerna i Knivsta yrkar på översyn av de paragrafer i normalstadgarna som reglerar inrättande av ny kommunförening inom ett område där det redan finns en kommunförening.

Här berörs den paragraf i normalstadgan för länsförbund som medger att styrelsen för länsförbund på egen hand får inrätta ny lokalförening i en kommun där det redan finns en lokalförening. Stadgarna är säkerligen skrivna med positivt samarbete i tankarna. Men Folkpartiet liberalerna i Knivsta har fått uppleva att länsförbundet i Uppsala lanserat en alternativ ny lokalförening som enbart tillkommit för att framtvinga en samverkan med en viss av länsförbundets styrelse godkänd majoritetsledning i vår kommun.

Det finns i stadgarna inte några som helst krav på hela länsförbundet – det vill säga alla kommunföreningar i länet – ska medverka i eller godkänna denna process, exempelvis vid årsmöte. Där finns inte ens krav på att direkt berörd befintlig förening ska höras vid beslutet.

Det finns inga krav på återrapportering för slutligt godkännande av ansökan om att få bilda ny lokalförening: inga juridiska krav på att ett konstituerande möte ska ha antagit normalstadgarna, inget skydd för varumärket, inga krav på medlemslistor för kontroll av karenstider för medlemskap eller dubbla medlemskap eller dylikt. Inte heller finns några krav på hur processen för det av stadgarna förutsatta samordningsmöten ska ske, ej heller vad som sker ifall den nya föreningen vägrar medverka i förutsatt samordning.

Denna kravlöshet lämnar alltför stort utrymme för godtycke, acceptans av demokratiskt underskott, och beslut som åsidosätter Folkpartiets interndemokratiska principer i övrigt. Paragrafer finns som ska reglera när det finns två Folkpartiföreningar inom samma geografiska område. Men då har ett underliggande antagande varit att de varit samsynta, och det varit fråga om att reglera positivt samarbete. I det aktuella fallet har länsförbundet i Uppsala skapat ett direkt motsatsförhållande mellan föreningarna. Detta kräver tydligare stadgereglering.

K11. Landsmötesombud ska väljas direkt av medlemmarna

Tommy Rydfeldt, Kungsbacka
Niclas Erlandsson, Rydöbruk
Sebastian Hallén, Kalmar

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att i normalstadgarna för Folkpartiets länsförbund skriva in att samtliga landsmötesombud ska väljas genom direktval av Folkpartiets medlemmar

Sedan 2008 har Folkpartiet normalstadgar för länsförbunden som dessa ska följa. Grunden för detta är beslut som togs på landsmötet i Västerås 2007.

Stadgarna reglerar hur arbetet i länsförbunden ska gå till. Bland att att provval bör hållas. Att förbundsmötet ska fast-

ställa regler och tidsplan för nomineringarna till riksdag och landsting/region samt att stadgeändring ska, för att äga giltighet, godkännas av partistyrelsen.

Hösten 2013 ska Folkpartiet anta ett nytt partiprogram på landsmötet. Det blir ett av de viktigaste landsmöten vi haft på många år.

I ett liberalt parti måste alltid interndemokratin stå i fokus. Vad vore bättre än att till detta landsmöte för första gången samtliga ombud till landsmötet är valda direkt av medlemmarna.

Ett direktval av ombuden till landsmötet av medlemmarna i respektive länsförbund skulle också kunna vitalisera demokratin och intresset i Folkpartiet.

Alla medlemmar deltar och de som önskar kandidera som ombud får presentera sig och berätta om vilka frågor de vill driva.

Ett medlemmarna direkt väljer ombud till landsmötet skulle varje länsförbund kunna ta upp och sedan begära att ändringen av stadgarna godkänns av partistyrelsen.

Men eftersom Folkpartiet sedan 2007 har den ordningen att landsmöte och partistyrelsen i stor uträckning reglerar hur stadgarna ser ut bör införande av direktval av ombud till landsmötet beslutas av just ett landsmöte.

K12. Avskaffa utskottsbehandlingarna

Björn Brändewall, Kalmar
Dietmar Gleich, Falun
Sebastian Hallén, Kalmar

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsens yttranden på inkomna motioner med mera ska behandlas direkt av landsmötet, utan att behandlas av utskott däremellan

Inför landsmötesförhandlingar så behandlas partistyrelsens yttranden till inkomna motioner i särskilda utskott dagen innan. Det som ombuden sedan tar ställning till är inte motionerna, utan utskottens betänkande kring partistyrelsens yttrande till motionerna. Detta försvårar processen mer än det förenklar.

- Krångligt att hålla reda på numren. Ombud som vill yrka eller debattera ska koppla ihop ett nummer på dagordningen, som refererar till ett nummer på utskottsbetänkande, som refererar till ett partistyrelseyttrande, som refererar till ett eller flera nummer på motioner.
- Ont om inläsningstid. Ombudet har föga möjlighet att förbereda sig på dessa nummerexerciser innan landsmötet, eftersom utskottsbetänkande och dagordning delas ut allteftersom, ibland direkt innan förhandlingarna ska börja.
- Ombuden är inte vana vid att arbeta så här. De flesta ombud har uppdrag i sina kommun- och landstingsfullmäktige. Där finns ingen motsvarighet till utskottsbetänkanden. Möjligen är det en bekant procedur för de ombud som även är riksdagsmän, men dessa måste anses vara i minoritet.
- Det finns även en ekonomisk aspekt. I år har partistyrelsen valt att korta ned landsmötet med en dag, för att minimera utgifterna. Debatterna lär inte bli kortare för det. Men om man i stället hade ställt in utskottsarbetena, hade man sparat in en dag med nästan lika många hotellnätter och måltider. Utan att förlora särskilt mycket beslutsunderlag, med tanke på att utskottsbetänkandena sällan skiljer sig från partistyrelsens yttranden, och samma ombud som debatterar i utskotten ofta sedan drar samma argument en gång till, fast inför hela landsmötet.

Sammanfattningsvis så innebär alltså utskottsbetänkandena kostnader, krångel och svårigheter för ombuden att hänga med i förhandlingarna och fatta välinformerade beslut. Utskottsbetänkandena ger sällan mer beslutsunderlag än partistyrelsens yttranden redan gett. De är mest en extra nivå av nummer att tappa bort sig i. Låt oss inspireras av hur Liberala ungdomsförbundet gör vid sina kongresser, och upphöra med utskottsarbetena.

K13. Namnbyte till Liberalerna

Maria Winberg-Nordström, Helsingborg
Carl-Otto Berg, Lund
Pär Ekström, Göteborg
Dietmar Gleich, Falun
Sebastian Hallén, Kalmar
Christer Sörliden, Allerum

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska byta namn till Liberalerna eller liknande som speglar partiets ideologiska grund

Folkpartiet liberalerna är Sveriges liberala parti. Till vardags benämns och benämner vi oss själva allför ofta enbart som Folkpartiet. När Sveriges liberala parti benämns på ett sätt där den andra och viktigaste delen av partinamnet, den som tydliggör partiets ideologiska grund är utelämnad, innebär det en otydlighet.

Folkpartier finns det gott om runt om i världen. Av namnet Folkparti är det omöjligt för en väljare att dra några slutsatser om det partiets politiska innehåll möjligen säger namnet något om partiets politiska ambition. Flera Folkpartier finns i länder där folket bara har ett parti att välja på, ett Folkparti, i val där demokratiska värden endast är en kuliss.

Till ett namn knyts ofta medvetna och omedvetna föreställningar om vad som kan förväntas av detta något eller denna någon. När det gäller partier som heter Liberalerna vet man som väljare redan av namnet att ett sådant parti värnar individens frihet och ansvar, marknadsekonomi och solidaritet.

Ett namn är en viktig identitetsbärare. När det finns många partier att väja på, när partier byter uppfattning i frågor och inte minst när partier tar över något annat partis tankegods är det inte undra på att väljare har svårt att hitta rätt. I ett sådant föränderligt politiskt landskap blir partinamnet än viktigare för väljare som är klar över de egna värderingarna men har svårt att hitta rätt i utbudet av partier. Andelen väljare som identifierar sig som liberaler är betydligt högre än den andel av väljarkåren som röstar på Folkpartiet liberalerna.

En erfarenhet från den senaste valrörelsen är att många väljare upplever det politiken som alltmer svåröverskådligt och i det politiska mittfältet blir det allt trängre. Utifrån dessa två aspekter blir det blir allt viktigare med ett namnbyte till Liberalerna eller liknande eftersom ordet Liberaler i sig utgör en tydlig innehållsdeklaration.

K14. Byt till Socialliberalerna

Johan Strandberg, Saltsjö-Boo

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska byta namn till Socialliberala samhällspartiet

Socialliberala samhällspartiet (SL) kunde bättre än Folkpartiet och Liberalerna spegla bredden hos partiprogrammet samt vår position som ett mittenparti. Medan Socialliberalerna låter lika fräscht som Moderaterna och Centern, låter Folkpartiet ungefär som Högern och Bondeförbundet.

K15. Det ska vara svårt att byta partinamn

Gunnar Andrén, Stocksund
Maria Jern, Falköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att föreslå kommande landsmöte stadgeändringar som innebär att partinamnet inte kan ändras utan problem

Även vid landsmötet i Växjö 2009 förekom förslag att ändra partinamnet. Då avvisades till exempel förslaget att byta Folkpartiet till det käcka namnet Frihet och Ansvar samt ett antal andra kreativa förslag. Beslutet träffades omedelbart före landsmötesmiddagen som – om partinamnet ändrats då – kunde ha blivit ihågkommen för annat än underhållningen.

Nu har Folkpartiet liberalerna vid sex landsmöten efter varandra sedan senaste partiprogrammet antogs i Göteborg 1997, nämligen 1999 i Lund, 2001 i Stockholm, 2003 i Västerås, 2005 i Göteborg, 2007 i Västerås och 2009 i Växjö haft motioner, diskussioner och voteringar om partinamnet.

Vid samtliga tillfällen har majoritet förelegat för att bibehålla partinamnet Folkpartiet liberalerna.

Likväl förekommer det debatt – även inför 2011 års landsmöte – att byta partinamn. Det är enligt vår mening inte rimligt att debattera denna fråga vid varje landsmöte.

Om vi fortsätter att ha möjlighet att vid varje enskilt landsmöte byta namn på partiet, ligger det i sannolikhetens, och kanske också farans, riktning att vid något tillfälle blir det namnbyte, till något som en tillfällig majoritet vill ha.

Vi är själva förespråkare för bara namnet Folkpartiet.

Men nu heter partiet sedan 1990 Folkpartiet liberalerna – det bör partiet fortsatt heta trots att tillfälliga opinioner säkert vill ändra i olika riktningar, Folkpartiet, Liberalerna, Liberala folkpartiet och åtskilligt annat som tänkas kan.

Vi menar emellertid att efter de sex omröstningar som förevarit måste det nu till stadgerestriktioner vad gäller möjligheterna att byta partinamn – när det är politikens innehåll som är det väsentliga.

Därför bör landsmötet ge partistyrelsen i uppdrag att se till att i stadgarna skrivs in att det inte ska finnas möjlighet att ta upp frågan om partiets namn förrän minst fem år – eller helst tio – förflutit sedan senaste ordinarie landsmöte behandlat frågan och genom omröstning bland ombuden fastställt partiets namn.

Med den stadgeändring vi föreslår ska träda i kraft 2012 skulle första möjliga tidpunkt för ändring av partinamnet bli vid det ordinarie landsmötet 2017. Det är bra också av ett annat skäl: Då kan vi socialliberaler koncentrera oss på att göra ett bra och liberalare Sverige ännu bättre med ett ännu större socialliberalt inflytande i regeringen 2014–18.

K16. Gör det möjligt för Liberal mångfald att bli nätverk

Gulan Avci, Stockholm
Ismail Kamil, Uppsala
Anna Steele Karlström, Tyresö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** bestämmelsen i partistadgarna § 6 punkt A, § 7 och § 8 om Liberal mångfald som samverkande organisation upphävs
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att bygga samarbetet med Liberal mångfald med utgångspunkt i en nätverksstatus

Liberal mångfald bildades på 1980-talet som Liberala invandrarförbundet (LIF). LIF valde då den traditionella föreningsformen med riksstyrelse och lokalföreningar.

I dag är det självklart att människor också kan förena sig i plattare organisationsformer. Det finns gott om sakfrågenätverk för den som vill engagera sig för ett visst politiskt område och bidra till debatten där. Kring Folkpartiet finns en rik flora av små och stora nätverk.

Liberal mångfald är däremot kvar i samma traditionella förbundsstruktur. Förbundet tvingas också att behålla denna struktur efter Folkpartiets stadgar definierar LM som en samverkande organisation på samma nivå som LUF och Liberala kvinnor. Skillnaden är bara att LUF och LK är mycket större organisationer som klarar av att bära upp en sådan struktur.

Vi som undertecknar denna motion har alla tre varit förbundsordförande för Liberal mångfald, och vi har alltså lång erfarenhet av organisationen. Vi vet att LM:s uppbyggnad som traditionellt förbund inte är optimal. Liberal mångfald är inte och har aldrig varit en stor organisation men tvingas av partistadgarna att uppträda som en sådan.

Resultatet är en mycket tungrodd struktur. Oerhört mycket kraft och tid får ägnas åt interna föreningsprocesser och intern administration. Samtidigt är antalet medlemmar litet. LM skaffade sig en kostym som var alldeles för stor.

Vi anser att det är hög tid att ombilda Liberal mångfald från förbund till nätverk. Men eftersom partistadgarna definierar LM som organisation blir det omöjligt att ens föra diskussionen. Detta måste ändras.

Vi kan jämföra med Liberala Studentförbundet, som var ett självständigt förbund fram till början av 1990-talet och sedan ombildades till nätverket Liberala studenter. Av Liberala studenters jubileumsbok från 2007 framgår att förbundet vid ombildandet bara hade 300 medlemmar, vilket styrelsen ansåg vara för litet för ett självständigt förbund. Antalet betalande medlemmar i LM i dag är oklart, men antagligen ligger det på en nivå som är mycket lägre än så.

När Liberala Studentförbundet ombildades till nätverk motiverades detta med följande saker: ekonomiska skäl, inga egna förbundslokaler och för få medlemmar för att ge underlag till ett eget förbund. Som argument för nätverksformen angavs mindre byråkrati och mindre tungrodd administration, därmed också bättre resursanvändning samt möjligheten till ökat samarbete med Folkpartiet såväl centralt som lokalt. Alla dessa argument är giltiga också för Liberal mångfald.

Vi kan också se att Liberala studenter fungerar mycket mer framgångsrikt som nätverk. I dag har Liberala studenter över 900 medlemmar, alltså en tredubbling, och kan ägna sig åt opinionsbildning och medlemsvärvning utan att tyngas av

intern administration. Att ombilda LM till nätverk vore alltså inte ett steg tillbaka utan en väg framåt.

Nätverk kräver en moderorganisation. I likhet med alla andra liberala nätverk (utom Liberala studenter, som är nätverk i LUF) bör Liberal mångfald ha Folkpartiet som moderorganisation. Då skulle vi också kunna dra nytta av Folkpartiets resurser när det gäller kontaktregister, medlemshantering med mera samtidigt som arbetsformerna blir mer flexibla.

Men för att denna diskussion ska bli möjlig måste partiets stadgar ändras så att inte Folkpartiet tvingar LM till en viss organisationsform. Ge LM chans till en nystart som nätverk!

K17. Den papperslösa politikern

Mattias Lönnqvist, Sundbyberg
Andreas Froby, Tullinge

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska ta fram ett faktamaterial kring elektroniska lösningar som kan användas av våra lokalpolitiker, inklusive stommotioner om att ersätta handlingar i kommuner och landsting med elektroniska dito
2. **att** Folkpartiet ska agera som en förebild genom att sätta elektroniska handlingar som praxis, där man specifikt får begära utskrivna handlingar om man absolut vill ha dem i tryckt form
3. **att** Folkpartiet ska erbjuda en utbildning – eller ett utbildningsmaterial – för dem av våra förtroendevalda som gärna skulle vilja byta till elektroniska handlingar men som inte vet hur man ska gå tillväga

I början av 1970-talet dök termen det papperslösa kontoret upp som en vision att vi år 2000 inte längre skulle behöva ägna oss åt en massa papper utan att den information som vi behövde i vår yrkesutövning skulle distribueras och användas elektroniskt, utan behov av utskrifter och transport av träd i pappersformat. Den punkten i informationssamhället har vi dock inte nått ännu, utan snarare har vi numera ännu fler utskrifter och släpar på ännu mer information i pappersformat, eftersom det är så enkelt och billigt att skriva ut någonting.

Studerar man denna enkelhet och billighet är det dock en illusion. För ett landsmöte är handlingarna ofta 500 sidor eller fler, ett kommunfullmäktige i en kommun kan vara allt mellan 100 och 500 sidor. Räknar man på 300 sidor och en tryckkostnad på 50 öre per sida så är kostnaden per person 150 kronor (enbart för en person och ett möte). Tryckta handlingar har även nackdelen att de ska transporteras rent fysiskt och då tillkommer kostnaden för frakt.

Det finns alltså ekonomiska besparingar att göra för den kommun (eller organisation, exempelvis Folkpartiet liberalerna) som övergår från tryckta handlingar till digitala, samtidigt som vi minskar vår belastning på miljön.

Under åren har det i olika kommuner och organisationer gjorts försök att minska mängden papper, exempelvis genom att köpa in laptops. Dessa försök har ofta misslyckats, mycket beroende på att dåtidens tekniska plattformar inte var lämpliga som läsplattor för stora mängder text och ska man göra ett teknikskifte krävs det att slutanvändaren upplever skiftet som en förbättring.

Men, tekniken fortsätter utvecklas. I dagsläget finns både så kallade läsplattor – som är designade just för att läsa text och som redan i dagsläget kan ersätta böcker i många sammanhang – och surfplattor som framförallt är designade för surfning och enkla applikationer. Exempel på läsplattor är Amazon Kindle, Sony Reader, Nuut, Cybook och Iriver. Exempel på surfplattor är Apple Ipad, HTC Flyer, Asus Eee Pad, Galaxy med flera.

Genom att ta initiativ kan vi i Folkpartiet vara de som leder våra respektive kommuner och landsting att ta steget in i det papperslösa samhället. Internt har vi kommit utmärkta steg på vägen – bland annat genom systemstödet för inlämning av motioner på webben – men vi skulle även kunna förorda elektroniska handlingar i så stor utsträckning som möjligt i vårt interna arbete.

Dessutom skulle vi kunna stötta våra lokala politiker genom att ta fram faktamaterial och stommotioner så att fler folkpartister lokalt kan driva dessa frågor. Oavsett kommun, och oavsett om vi sitter i majoritet eller opposition så borde det vara Folkpartiet som driver utvecklingen mot färre utskrifter i politiken. Detta material bör tas fram av partiet och göras tillgängligt för våra lokalpolitiker. Lämpliga mål för ett sådant material bör vara:

- Minska mängden papper som skrivs ut
- Minska antalet transporter av handlingar i fysisk form
- Föreslå plattformar utifrån behov, inte vad som råkar vara populärt just nu. Ofta är läsplattor med e-bläck (E-ink, en teknologi som gör att läsplattor kan användas utomhus, även i solljus) en mycket bättre lösning än en surfplatta.

K18. Tillåt modererade kommentarer på Folkpartiets webbplatser

Jenny Sonesson, Stockholm
Henrik Lundin, Tyresö
Anna Steele Karlström, Tyresö
Haralampos Karatzas, Norrköping
Andreas Bergström, Stockholm
Niki Westerberg, Saltsjö-Boo
Benny Lindholm, Uppsala

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet ska utreda en modell som tillåter modererade kommentarer på partiets webbplatser

Medborgarjournalistiken är här för att stanna. Dagstidningar tillåter i allt högre utsträckning läsarkommentarer. Politiken måste följa efter. Vi vill att medborgare ska kunna kommentera bland annat tal, artiklar och pressmeddelande på Folkpartiets webbplats.

Gandhi, Mandela och Martin Luther King väckte känslor, kunde mobilisera människor och förändra historien utan att twittra och blogga. Men det hade aldrig gått utan ett starkt budskap som berör. Folkpartiet var först ut med att gilla allmän rösträtt, EU och pappamånader. Folkpartiets värderingsstyrda politik tål att diskuteras.

Alla de etablerade svenska partierna har ett sviktande medlemsunderlag. Om inget händer kommer avsaknaden av rekryteringsunderlag till förtroendeposter bli ett av politikens största problem. Sociala medier är en arena för att skapa och bygga relationer. Hierarkier präglar alla politiska partier. Men hierarkier hör inte hemma i sociala medier. Partierna måste förändras och släppa på kontrollbehovet om de vill överleva.

Folkpartiet, och alla andra partier, behöver väljarnas positiva, kritiska och reflekterande, röster – inte endast på valdagen. Demokratins embryo utvecklades på det antika Atens torg i mötet mellan medborgare som talade med varandra. Våga öppna partiets webbplatser och låt dem bli en del av den moderna demokratins agora. Självklart kan kommentarerna behöva modereras, de gynnar även dialogen. I takt med att det offentliga samtalet flyttar ut på internet bör Folkpartiet liberalerna leda utvecklingen.

K19. Gör Folkpartiet attraktivt för unga människor

Henrik Lundin, Tyresö
Anna Steele Karlström, Tyresö
Sebastian Hallén, Kalmar
Rickard Malmberg, Nyköping

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att öka möjligheterna till interaktion för enskilda medlemmar

Unga människor är vana vid att kunna engagera sig via datorn i olika sammanhang. De organisationer eller sammanhang som ger möjlighet till reell involvering och påverkan via elektroniska hjälpmedel har avsevärt större möjligheter att attrahera unga, och behålla deras intresse för engagemang.

Det sätt som motioner behandlas inför landsmötet är ett exempel på en process som unga väljare ser som exkluderande och icke-involverande: Ingenstans förrän tillfälle till beslut finns en möjlighet att tycka till och debattera om enskilda förslag. Alternativet är att vara med i partiet under en längre tid, och bli invald i ett forum som deltar i beredningen av ärenden, men det är inget som finns tillgängligt för nya medlemmar.

Partistyrelsen bör:

- Inrätta interaktiva forum för diskussioner kring dels övergripande strategier och värderingar, men också enskilda politikområden.
- Tillse att det är partistyrelsemedlemmarnas arbetsuppgift att sig emellan ansvara för att de forum som inrättas också frekvent besöks av och interageras med av partistyrelse och ledande partimedlemmar.
- Tillse att vid nästkommande landsmöte bör motionstiden följas av exempelvis 3–4 veckors tid då samtliga medlemmar har möjlighet att elektroniskt debattera och ge stöd till samtliga enskilda motioner, så att de som bereder motioner kan se vilka frågor som engagerat och hur många enskilda medlemmar som kryssat för ”stöd” för en motion.

K20. Argumentera på distans

Mathias Lindow, Österskär
Sebastian Hallén, Kalmar

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** huvudmotionären ska ges möjlighet att argumentera för sin landsmötesmotion via en förinspelad film

I Folkpartiet har medlemmarna en fantastisk möjlighet till att påverka partiet. Genom motionsrätten och yttranderätten på landsmötet kan jag som engagerad medlem vara med och påverka partiet.

Tyvärr är det inte alltid möjligt att medverka på landsmötet och med dagens teknik borde inte närvaro vara den enda möjligheten till att vara med i debatten. Genom att låta huvudmotionären i förväg skicka in en film (eller via Youtube etc.) så kan flera motionärer få chansen att också argumentera för sin motion inför ombuden. Från det att partistyrelsen har yttrat sig över motionerna och man då med har en fingervisning om hur omröstningen kommer gå så borde det finnas en möjlighet att som motionär kunna komplettera sin argumentation.

K21. Beslut ska kunna fattas även under nattpass

Björn Brändewall, Kalmar
Sebastian Hallén, Kalmar
Mattias Lönnqvist, Sundbyberg
Dietmar Gleich, Falun
Andreas Froby, Tullinge

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** reglerna för Folkpartiets landsmöten ändras så att beslut kan fattas även under så kallade ”nattpass”

I dagsläget så avbryts beslutsfattandet i landsmötesförhandlingarna någon gång på kvällen, och därefter inträder ”nattpass”, där alla ärenden som inte kunnat behandlas under utsatt tid debatteras. Besluten tas dock inte under nattpassen, utan direkt på morgonen därpå, då utan debatt.

Detta arbetssätt är rättsosäkert. De (ofta få) ombud som stannar uppe och tar nattdebatten måste sedan gå sedan och lägga sig, och de ombud/ersättare som anländer på morgonkvisten vet inte vad som har sagts. De har bara att ta ställning till en rad snabbt avhandlade punkter av typen: ”Motion C45: Bifalla partistyrelsen eller Johansson?” Inga frågor får ställas, eftersom debatten är avslutad. I den sitsen spelar det ingen roll hur väl Johansson har argumenterat under natten – ombud som är osäkra röstar självklart på ”det säkraste alternativet”, i detta fall partistyrelsen.

Visst kan man hävda att det är varje ombuds ansvar att hålla sig informerade om vad varje yrkande innebär. Men låt oss vara ärliga: de flesta människor måste sova någon gång på dygnet.

Om vi ska ha nattpass över huvud taget, så ska besluten även kunna tas då. Beslut ska tas i anslutning till debatten, och av samma människor som fått debattera. Så gör Liberala ungdomsförbundet på sina kongresser, och det manar till disciplin bland ombuden, att inte låta tiden springa iväg.

Nattpassen skulle inte behövas (eller åtminstone inte bli så långa) om inte enskilda ombud lät det gå rundgång i debatter så att beslut inte hinner tas under dagspassen. Om de visste att de måste stanna uppe på natten för att få rösta på sina hjärtefrågor, skulle de hålla debatten kortare, vilket förhoppningsvis skulle minska behovet av nattpass på det hela taget.

K22. Ge motionärer lika lång talartid som ombuden

Björn Brändewall, Kalmar
Sebastian Hallén, Kalmar
Benny Lindholm, Uppsala
Dietmar Gleich, Falun
Pär Ekström, Göteborg
Andreas Froby, Tullinge

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** en motionär ska ha rätt till lika lång talartid och antal inlägg som ett ombud, när hans eller hennes motion debatteras på landsmötet

Heder åt de medlemmar som reser genom halva Sverige på egen bekostnad, enkom för att delta i landsmötet och försvara sin motion! Men det är ovärdigt att motionären bara ska få göra ett enda inlägg i debatten, medan alla ombud sedan får gå fram hur många gånger som helst och argumentera emot. Detta var vad som hände när en motion liknande denna debatterades 2009. Vi vill minnas att motionären fick prata i en minut om varför detta var viktigt, sedan fylldes talarlistan av ombud (samma namn som går upp i de flesta debatter) som nästan alla upprepade att vi inte skulle hinna med alla debatter, om motionärerna fick deltaga på lika villkor.

Nåja, om det var något denna anekdot illustrerade, så var det väl att det knappast är motionärernas fel att debatterna ofta drar ut över tiden …

K23. Skilj Folkpartiet tydligt och definitivt från Svenska kyrkan

Andreas Holmberg, Bollnäs
Dietmar Gleich, Falun

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** landsmötet uttalar: ”Folkpartiet liberalerna är ett icke-konfessionellt parti vars namn och partisymbol inte på något sätt ska få användas vid val till enskilda trossamfund.”
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att inom alliansen och i riksdagen verka för att inga politiska partier ställer upp i Svenska kyrkans val 2013, bara verkligt oberoende nomineringsgrupper

Det är utifrån vår ideologi orimligt att Folkpartiet fortfarande och inte utan skäl uppfattas ställa upp i, och därmed särskilt gynna (alternativt sabotera) verksamheten i ett visst trossamfund. Visserligen är kopplingen mellan parti och kyrka svagare än tidigare, men den finns ofrånkomligen där, så länge en del av partinamnet används tillsammans med partisymbolen i kyrkoval. Det är inte heller självklart att alla i gruppen Kristna liberaler (där ju även frikyrkliga finns med) accepterar att det namnet ska få användas vid kyrkoval i just Svenska kyrkan.

Däremot kan naturligtvis begreppet ”liberal” användas i nya sammansättningar ”liberalteologerna”, ”de liberalkyrkliga” eller liknande; man ska dock inse att ”liberal” har en annan betydelse inom teologin än inom politiken. Man kan vara politiskt konservativ men teologiskt liberal och vice versa. Det viktiga är att kopplingen till Folkpartiet undviks. Även frikyrkliga, högkyrkliga och romerska katoliker ska naturligtvis (liksom muslimer, ateister med flera) kunna vara medlemmar av Folkpartiet, med en gemensam syn på statens respektive kyrkornas roll, men med mycket olika åsikter i vissa tros- och värdefrågor som inte liberalismen som sådan kan avgöra.

Det skulle nog väcka hård debatt om den enda religiösa nomineringsgruppen med anknytning till Folkpartiet vore ”Folkpartister i Sveriges muslimska förbund” som med blåklint och allt uppträdde vid nomineringar inom detta förbund (men inte inom några andra muslimska organisationer!) och i liberalismens namn krävde att Muhammed och andra ska få avbildas även i moskéer samt att män och kvinnor ska få sitta tillsammans där. Eller skulle vi – eller församlingen – acceptera ”Folkpartister i Judiska församlingen” vid Judiska församlingens val? (Det internt judiska partiet Liberal Judendom finns, men har naturligtvis inte några som helst referenser till just Folkpartiet.) Eller en grupp ”Folkpartistiska judar” som i liberalismens namn och med vajande blåklint krävde att även omskärelse av pojkar ska förbjudas? Alltså har vi rådighet över partinamn och partisymbol. Utnyttja det!

K24. Tydliga valberedningar

Nina Lundström, Sundbyberg

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att förbättra informationen om partiets olika valberedningar i enlighet med motionen

Valberedningar är en viktig del av de politiska partiernas verksamhet. Deras uppgift är att bereda namnförslag till uppdrag både inom,samt utanför, partiet. Faktorer kan vägas in som handlar om kompetens, ålder, kön och geografi för att få en bra sammansättning vad gäller partiets representation. Valberedningen ska i bästa fall inte själv vara berörd av valärendena. Det är inte alltid lätt att veta vilken av Folkpartiets valberedningar som hanterar vilken nominering. På riksnivå finns valberedning i riksdagsgruppen och det kommunalpolitiska rådet. Valfrågor hanteras även av partiets ledning. KPR ansvarar för till exempel nomineringar som berör kommunal verksamhet. Uppdragen och organen är många och få har kännedom om vilka uppdrag som är aktuella. Det behövs ökad tydlighet i vilka valberedningarna är, vilka som ingår i dessa, vilket uppdrag dessa har samt kontaktuppgifter. Det vore även lämpligt att Folkpartiet följer upp de nomineringar som görs för att följa det faktiska utfallet. Alla nominerade blir inte valda, av olika skäl.

K25. Skapa alternativ till blåklinten

Nina Lundström, Sundbyberg
Simon Hedlin Larsson, Stockholm
Anna Steele Karlström, Tyresö

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att ta fram en ny partinål med beteckningen ”Folkpartiet liberalerna” som komplement till partinålen med blåklint

Blåklinten är Folkpartiet liberalernas symbol. En uppskattad blomma som pryder sin plats både i vårt material och som partinål. Men hur uppfattas blåklinten av personer som inte är medlemmar? Hur uppfattas folkpartister med blåklinten som symbol i kontakter med andra länders befolkning och

politiker? Risken för missuppfattningar föreligger kring vilket parti som man representerar.

Det finns partier i andra länder i vårt närområde som också har blåklinten som symbol. I Estland finns partiet Rahvaliit som ideologiskt sett är ett jordbruks/landsbygdsparti med socialistiska influenser. I Finland finns det konservativa Samlingspartiet som närmast kan ses som svenska moderaternas systerparti.

Folkpartiet liberalerna har i olika omgångar haft partinålar med partinamnet. Detta borde återinföras som ett komplement när blåklinten som symbol inte fungerar i kontakter i olika sammanhang genom att man kan sammanblandas med till exempel Samlingspartiet i Finland. I de sammanhang där sammanblandning kan föreligga, eller av andra skäl, vore det utmärkt att kunna bära en nål med Folkpartiet liberalerna.

K26. Öka trivseln

Johan Strandberg, Saltsjö-Boo

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet centralt mellan valrörelserna ska finansiera lokala kampanjaktiviteter och måltidsersättning åt deltagarna
2. **att** medlemsavgiften sänks och betalas in till partiet centralt
3. **att** Folkpartiet centralt hel- eller delfinansierar måltids- eller dryckeskostnader för folkpartister som bemannar valstugorna
4. **att** partiet centralt finansierar utskick till alla hushåll
5. **att** Karl Staaff-medaljer slutar att delas ut

För att ytterligare öka antalet medlemmar borde medlemsavgiften sänkas. För mycket av en medlemsavgift går i dag till partiet centralt, som inte lär ha störst utgifter för medlemmarna. Onödigt mycket energi verkar för övrigt lokalt och regionalt läggas ned på hantering av medlemsavgifter. Blir det i varje förening samma medlemsavgift, borde denna bli högst 100 kronor så att inte många föreningar får en höjning.

Eldsjälarna borde dessutom få det mer trivsamt. En fördel vore att de som bemannat valstugan efteråt fick en måltid eller i alla fall en dricka på Folkpartiet centralts bekostnad. Trots att det i ett radioprogram sades att eldsjälarna jobbade dygnet runt för att attrahera väljare var den 16 september i fjol Folkpartiets valstuga vid 14-tiden stängd i både Nacka och Huddinge. Belönades gräsrötterna bättre skulle valstugorna sannolikt ha öppet mer. Partianställda borde, som Per Albin Hansson sa, ”ut på fältet” och inte i för hög grad vara sysselsatta av intern kommunikation. I och med att det är tråkigt att vissa får och andra inte kunde också Karl Staaff-medaljer sluta delas ut. Bättre vore väl att medlemmar fick till exempel en måltid eller en dricka efter ett pass i valstugan än en Karl Staaff-medalj som mest ligger och skräpar? Negativt är också att man genom Karl Staaff-medaljer i olika valörer delar in medlemmar i olika divisioner.

Det borde inför riksdags- och Europaparlamentsvalen göras ett utskick till alla hushållen. Blir det som i fjol att många örebroare får ett utskick från alla riksdagspartierna utom Folkpartiet känns det inte perfekt. En lösning vore att, precis som hos Socialdemokraterna i fjol, länsförbunden och partiet centralt samarbetade kring finansieringen.

Ofta händer det i distrikt och föreningar för litet mellan valrörelserna. Samma kväll som den sjunde och avgörande SM-kvartsfinalen mellan Timrå och Djurgården arrangerade till exempel Folkpartiets nyvalda Södertäljestyrelse ett medlemsmöte för att få förslag om vad som skulle hända under återstoden av 2005. Samtidigt som SM-slutspelet var inne i ett intensivt skede efter en lång säsong, hade Folkpartistyrelsen inga planer alls för resten av året. Förvånande var att ett så etablerat parti kunde göra ett så amatörmässigt intryck. För att förbättra situationen borde det finnas ett centralt fastlagt upplägg som oerfarna och osäkra styrelseledamöter kunde haka på. En grupp liberaler kunde till exempel innan de skickar in kvittona få dela ut flygblad och därefter besöka ett kafé eller få varsin dricka. Belastningen på partiets centrala ekonomi borde inte behöva bli stor. Man kunde under en mellanvalssäsong avsätta till exempel 2 000 kronor och måltidsersättningen per kampanjaktivitet uppgå till högst 35 kronor per person men totalt högst till 175 kronor. Med ett sådant upplägg skapas ett utrymme för ungefär 12 kampanjaktiviteter.

K27. Fogelstagruppens arv: liberal demokratiskola

Anette Gerhardsson, Arboga
Helena Berggren, Västerås
Barbro Westerholm, Stockholm

Förslag till landsmötesbeslut:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska bilda en arbetsgrupp tillsammans med Studieförbundet Vuxenskolan som utifrån Fogelstagruppens anda tar fram ett koncept till en liberal demokratiskola
2. **att** Folkpartiet liberalerna ska upprätta en fond som ger ekonomiska möjligheter till alla som vill delta i utbildning i en liberal demokratiskola med utgångspunkt från Fogelstagruppens medborgarskola

Demokrati är för dem som är aktiva och intresserade av politik här i Sverige ofta en självklarhet. För att bevara och utveckla demokrati krävs intresse och engagerade människor. Det är i dag svårt att rekryterar nya medlemmar i de olika politiska partierna Det är fler som inte röstar och många unga tar demokrati för given. Kunskapen om att demokrati bygger på både rättighet och skyldighet är bristfällig i dagens Sverige. Demokratin bara finns här naturligt. Den inställningen och utvecklingen har i sin tur lett till att antidemokratiska krafter fått ett allt större utrymme. Invandrare och barn till invandrare har under decennier av socialdemokratisk politik vant sig vid och har växt upp i ett mycket stort och förödande utanförskap. Speciellt har invandrarkvinnor marginaliserats mer och mer. Att demokratin försvagas och stora grupper kvinnor inte är aktiva inom politiken gör att jämställdhetsarbetet går kräftgång.

Föregångare vi med stolthet kan säga tillhöra oss liberaler är Fogelstagruppen. En grupp kvinnor med stark svensk liberalhistorisk förankring genom rösträttsrörelsen under förra sekelskiftet 1800–1900-tal. Det var många liberaler och frisinnade som kämpade för kvinnlig rösträtt. Detta i sin tur gav Sverige allmän rösträtt. Inom Folkpartiet har vi varit mycket dåliga på att lyfta fram detta arv. Fogelstakvinnorna verkade under mer än tre decennier med att sprida ett miljövänligt och modernt jordbruk men framför allt att utbilda kvinnor till att kunna, våga och vilja ta plats i kvinnornas nyvunna arena, politiken. Fogelsta Medborgarskola tog emot tusentals

svenska kvinnor under några sommarveckor varje år för att lära kvinnor om demokrati och politik. Genom då mycket modern och nydanande pedagogik fick många kvinnor, oavsett politisk tillhörighet och samhällstillhörighet, chansen att lära sig ta plats inom framför allt kommunpolitiken.

Behovet av en medborgarskola utifrån Fogelstakonceptet ökar för varje dag. En breddning av fördelningen unga, kvinnor, män, etnicitet och bakgrund behövs inom samhällets alla nivåer. Unga kvinnor och invandrade kvinnor är få och bör bli fler om allas röster ska bli hörda. Vårt land ska utvecklas av de människor som bor i landet. Demokratin ska skapas av oss tillsamman med våra likheter och skillnader i tro och kultur. Speciellt om det är fråga om ideellt arbete och särskilt på kommunal nivå. Viljan finns säkert hos många men det är en fråga om kunskap. Unga kvinnor och än mer invandrarkvinnor vet inte tillräckligt mycket om hur det fungerar i de olika politiska organisationerna. Vi inom Folkpartiet liberalerna i Sverige bör därför ta vara på vårt arv från Fogelstakvinnorna och åter se till att fler får kunskap och mod att engagera sig för Sverige och vårt lands demokrati.

I dag är demokratin hotad igen. I Sverige är det svårt att få unga människor att engagera sig i ideellt och framför allt inom politiken. Vi liberaler behöver nu vara lika modiga som kärntruppen i Fogelstakvinnorna, Elisabeth Tamm, Kerstin Hesselgren, Ada Nilsson, Honorine Hermelin och Elin Wägner, en gång var.

Det är dags att vi tar ansvaret för att demokratin och därmed jämställdheten utvecklas genom att starta en ny ”medborgarskola”. En demokratiskola som inte bara gör gott i dag utan också en god gemensamma framtid. Vi har alla förutsättningar att klara det. Studieförbundet Vuxenskolan, vilken vi är en av tre grundorganisationer, har i dag en ”egen” folkhögskola i Kalix där kurser kan anordnas. Personal och organisation finns också redan genom Studieförbundet Vuxenskolan.

Vi liberaler har ett stort och rikt arv att förvalta genom allt det Fogelstagruppen åstadkom. Låt oss våga förvalta detta arv.

Partistyrelsens yttrande

Motion K1–K7, K8 yrkande 2–8, K9–K27, A6 yrkande 1, A13 yrkande 2 och D5 yrkande 6

Ett antal motioner berör frågor som regleras i Folkpartiets partistadgar eller i normalstadgarna för länsförbund och lokala föreningar. Partistyrelsen väljer därför att behandla dessa i ett sammanhang. I detta sammanhang lägger partistyrelsen även på eget initiativ fram ett par egna förslag till stadgejusteringar.

Tre motioner behandlar avgiftssystemet. I **motion K1 och K2** yrkas, med något olikartade formuleringar, att riksorganisationen övertar ansvaret för inkassering av medlemsavgifter. I dag är det länsförbund och lokala föreningar som får lägga ned ett omfattande arbete på att lokalt inkassera avgifterna, och i **motion K1** argumenteras för att denna tid skulle kunna användas bättre till att utveckla medlemsvården och verksamheten. I **motion K2** framhålls att en sådan rent administrativ förändring inte skulle betyda att länsförbunden och de lokala föreningarna tappar kontrollen över sina medlemmar, utan de skulle liksom i dag ha tillgång till det gemensamma kontaktregistret och därmed sköta kontakten med medlemmarna som vanligt.

Partistyrelsen anser att motionärerna tar upp en angelägen fråga. Partiets administration av medlemsavgifterna behandlades också vid landsmötet 2009, där en mindre stadgeändring gjordes för att möjliggöra effektivare användning av nya betalningsformer via webben. Sedan dess har arbetet gått vidare, men det är nu hög tid att väcka frågan om en mer långtgående översyn av medlemsavgiftssystemet.

Ansvarsfördelningen kring medlemsregistret och medlemsavgifterna kan tyckas vara en rent administrativ fråga utan större betydelse. Så är det inte – för Folkpartiet som medlemsorganisation är den tvärtom av största vikt.

Det måste vara enkelt och säkert att ansluta sig till Folkpartiet. Så är inte fallet i dag. Tvärtom måste det beskrivas som ett stort misslyckande att så många som 22 procent av nymedlemsanmälningarna inte fullföljs, i många fall eftersom den tilltänkte medlemmen aldrig blivit kontaktad.

Folkpartiet har i dag ett centralt medlemsregister i form av det så kallade kontaktregistret, där medlemsuppgifter, adress, uppdrag och andra kontaktuppgifter samlas. Länsförbunden och de lokala föreningarna ansvarar för att hålla uppgifterna uppdaterade. Det är möjligt för nya medlemmar att direktansluta sig via partiets webbplats, men den som i stället skickar en förfrågan om att bli medlem hänvisas till respektive länsförbund som i sin tur ansvarar för att kontakta personen och förse honom eller henne med information om hur medlemsavgiften ska betalas. Länsförbunden ansvarar även för att registrera nya medlemmar och hälsa dem välkomna. Normalt sett ska den nye medlemmen också välkomnas av sin lokala förening.

Återvärvningen av medlemmar sköts också av lokalföreningen eller i vissa fall av länsförbunden. Den lokala avgiftshanteringen leder också till att det byggs upp lokala medlemsförteckningar med medlemsuppgifter som inte alltid stämmer överens med vad som står i det centrala kontaktregistret. Gamla postadresser och e-postadresser kvarstår i det

centrala registret trots att de stryks i de lokala förteckningarna. Detta är inte acceptabelt i en modern folkrörelse.

Partistyrelsen uppfattar att det råder bred enighet i partiet om att detta är ett problem. Hellre än att jaga syndabockar är det därför dags att fundera på hur en bättre ansvarsfördelning skulle kunna se ut.

Många folkrörelser tillämpar i dag en helt central administration av medlemsavgifter. Partistyrelsen anser att det är dags för Folkpartiet att gå i samma riktning. Stadgarna bör därför ändras så att partistyrelsen ges ett övergripande ansvar för att fastställa former för registrering av medlemmar och inkassering av medlemsavgifter. Inför sådana beslut ska partistyrelsen liksom i dag inhämta länsförbundens synpunkter. Ett sådant system gör det även i fortsättningen möjligt för länsförbund och lokala föreningar att själva bestämma sina avgiftskonstruktioner och nivåer.

Partistyrelsen vill på denna punkt framhålla att det nya systemet måste utformas på ett sätt som skapar förankring hos länsförbunden och, via dem, den lokala partiorganisationen. Det är av största vikt att ett nytt system innan det sjösätts är väl kontrollerat och att nödvändiga utbildningsinsatser görs. Allt detta är partistyrelsen väl medveten om. Den exakta utformningen av det nya systemet kan inte beslutas på ett landsmöte, utan partistyrelsen föreslår här de nödvändiga stadgeförändringarna samt ett uppdrag att arbeta vidare så att en färdig modell ska kunna presenteras hos länsförbunden för synpunkter innan det slutligt antas.

I det sammanhanget är det också viktigt att ta hänsyn till att länsförbundens och de lokala föreningarnas förutsättningar ser mycket olika ut. Vissa har välbemannade kanslier med särskilda medlemsansvariga, medan det i andra länsförbund helt saknas anställd personal.

En viktig poäng är att stadgarna inte bör låsa partiet vid en särskild struktur för medlemsadministrationen. Tvärtom bör hanteringen justeras fortlöpande så att vi drar nytta av de möjligheter som den tekniska utvecklingen för med sig. Det enda som bör framgå i stadgarna är att det är partistyrelsen som har det yttersta ansvaret i dessa frågor.

I samband med denna stadgeändring bör dessutom en föråldrad bestämmelse tas bort. I dag föreskriver stadgarna att länsförbunden årligen ska inrapportera uppgift om antalet medlemmar till riksorganisationen. Denna bestämmelse har sitt ursprung i en äldre tid när varje länsförbund administrerade sitt eget medlemsregister. Den bör således strykas eftersom den inte fyller någon funktion. Kontaktregistret ska utgöra Folkpartiets gemensamma medlemsregister.

Stadgarnas formulering av uppbörd av riksorganisationens andel av medlemsavgiften bör förenklas, så att den inte låser partiet vid en viss rutin för medlemsuppbörd. Av redaktionella skäl föreslås även att alla medlemsadministrativa bestämmelser samlas i § 4.

Partistyrelsen föreslår därför att det i 2 § andra stycket stryks följande tre meningar: ”Partistyrelsen fattar beslut om den övergripande utformningen av partiets system för hantering av medlemsavgifter. Inför sådana beslut ska partistyrelsen inhämta länsförbundens synpunkter. Partistyrelsen fattar även beslut om avgift för nya medlemmar som ansluter sig via riksorganisationen.”

Vidare stryks 4 § första stycket, och i dess ställe införs en ny text med lydelsen:

”Riksorganisation uppbär årligen medlemmarnas medlemsavgifter. Den del av medlemsavgiften som beslutats av landsmötet tillfaller riksorganisationen. För medlem under 25 år är denna hälften av det belopp som landsmötet fastställt. Avgifter utöver det belopp som fastställts av landsmötet ska överföras till det länsförbund som medlemmen hör till.”

Samtidigt bör partistyrelsen få ett **uppdrag att ta fram en konkret modell för hur en ny och mer effektiv avgiftsadministration ska se ut**. Innan partistyrelsen fastställer denna modell är det också viktigt att länsförbunden ges tillfälle att yttra sig över den och att det också finns en väl genomförd konsekvensanalys. Med det ovan anförda yrkar partistyrelsen slutligen att **motion K1 och K2 bifalls.**

Motion K3 yrkar att Folkpartiets stadgar ska ändras så att personer under 25 år har avgiftsfritt medlemskap. I dag föreskriver partistadgarna enbart att det för medlemmar under 25 år ska gälla en reducerad medlemsavgift som högst får uppgå till halva ordinarie avgiften. Motionärerna argumenterar för att en medlemsavgift på 200 kronor bli en alltför hög tröskel för ungdomar, till exempel studenter. Eftersom samhället har förändrats så att det i dag är färre ungdomar som väljer att engagera sig partipolitiskt måste mer göras för att sänka trösklarna för politiskt intresserade, menar motionärerna.

Partistyrelsen anser att motionärerna har en poäng med sitt förslag. Att sänkt medlemsavgift kan underlätta medlemsvärvningen bland ungdomar visas också av den positiva medlemsutvecklingen i Liberala ungdomsförbundet efter att förbundet slopade sina avgifter.

Samtidigt finns det både praktiska och principiella invändningar som behöver belysas. En principiell invändning är att slopad medlemsavgift för ungdomar riskerar att devalvera medlemskapets värde. Att skriva in sig som medlem i ett politiskt parti är ett viktigt sätt att visa stöd för en politisk ideologi, och om en person anser att det inte ens är värt att betala några tior för att manifestera detta stöd skulle det kunna hävdas att personen kanske inte är tillräckligt övertygad anhängare. Mot detta argument kan det i sin tur invändas att många ungdomar har en mycket svag ekonomi och att även partierna måste ta hänsyn till detta.

Det skulle också kunna hävdas att en slopad medlemsavgift leder till ökad risk att personer står kvar i medlemsregistret trots att de egentligen borde ha strukits. Inom ungdomsförbundet har denna risk hanterats genom att medlemmarna årligen måste bekräfta aktivt att de vill kvarstå som medlemmar. Samma administrativa rutiner måste i så fall byggas upp inom partiet.

Det viktigaste argumentet emot förslaget är dock att det vore olämpligt att reglera medlemsavgiftens exakta nivå i partistadgarna. Frågan om medlemsavgift bör vara en särskild punkt på dagordningen för det beslutande organet – i detta fall landsmötet – och det vore alltför tungrott att skriva in direkt i stadgarna vilken medlemsavgift som ska gälla för ungdomar. Motionärernas förslag måste också analyseras i ljuset av frågan om central administration av medlemsregistret (se ovan). Partistyrelsen anser därför sammanfattningsvis att den fråga som motionärerna väcker är intressant, men att det krävs fortsatt analys av för- och nackdelarna och de praktiska följdfrågor som i så fall uppstår.

Dock bör redan nu bestämmelsen om avgiftsreduktion för ungdomar förenklas eftersom det i praktiken oftast är omöjligt att kontrollera vilka som är medlemmar i LUF. Som omnämnts ovan föreslår partistyrelsen att den mening i 4 § partistadgarna som i dag lyder ”För medlem i länsförbun-

det eller någon av dess lokala föreningar under 25 år, som samtidigt är medlem i Liberala Ungdomsförbundet uppbär riksorganisationen halv avgift från länsförbunden." ändras till: "För medlem under 25 år är denna hälften av det belopp som landsmötet fastställt." Med detta samt det ovan anförda uppdraget att se över hela medlemsadministrationen föreslår partistyrelsen att **motion K3 anses besvarad.**

Flera motioner tar upp partistyrelsens sammansättning och formerna för val av partiordförande. I **motion K4** föreslås att partiet inför ett system med två partiledare, en man och en kvinna, och i **motion K5 yrkande 1** föreslås en utredning av motsvarande modell. Motionärerna bakom **motion K4** argumenterar för att detta vore ett sätt att visa att Folkpartiet lever som vi lär, och att det vore den allra viktigaste jämställdhetsmarkeringen att införa ett jämställt ledarskap för Sveriges liberala parti. Även i **motion K5 yrkande 1** pekas på att ett delat partiledarskap skulle gynna jämställdheten och att vi måste leva som vi lär, till exempel genom att göra det möjligt att kombinera karriär med ett privatliv och aktivt föräldraskap.

I **motion K6** föreslås att partistyrelsen får i uppdrag att ta fram förslag till stadgeändringar som möjliggör partiledarval efter en primärvalsmodell enligt följande ordning. Först inleds en nomineringsprocess där partiledarkandidater nomineras och får chans att bekräfta sin kandidatur. Därefter sker länsvisa provval där medlemmarna får möjlighet att yttra sig över kandidaterna och där provvalsresultaten överlämnas till respektive förbundsmöte i länsförbunden. Länsförbunden beslutar därefter om nominering av sin kandidat på ett förbundsmöte, och slutligen sker själva partiledarvalet på landsmöte. Motionärerna menar att denna modell skulle leda till ökad förankring av kandidaturerna och sundare maktförhållanden inom partiet.

Två motioner lägger förslag för att minska inslaget av heltidspolitiker. I **motion K5 yrkande 2** föreslås en utredning av en maxgräns för antalet mandatperioder i riksdagen för Folkpartiets riksdagsledamöter. Motionärerna menar att det är oerhört viktigt att det finns en rotation inom makten och föreslår därför att partiets riksdagsledamöter får sitta högst tre mandatperioder i sträck, alltså tolv år. I **motion K7** yrkas att det i partistadgarna tas in en ny bestämmelse om att valberedningens förslag till partistyrelse inte innehålla mer än högst 50 procent kandidater som innehar politiska uppdrag som är arvoderade på halvtid eller mer. Som argument anförs bland annat att ett parti måste ha förankring i många olika delar av samhället och att kontaktytorna utanför politiken blir alltför svaga om partistyrelsen till största delen består av heltidspolitiker.

När det gäller frågan om delat partiledarskap anser partistyrelsen inte att fördelarna överväger nackdelarna. Ett system med två partiordförande skulle bygga in risker för oklarheter i beslutsstrukturen och motstridiga budskap samtidigt som medlemmarnas möjlighet till tydligt ansvarsutkrävande skulle minska. Det kan också konstateras att de exempel som i dag finns på dubbelt ledarskap i politiska partier knappast indikerar att detta i sig skulle vara någon garanti för god maktdelning och modernt ledarskap. **Partistyrelsen föreslår därför att motion K4 och K5 yrkande 1 avslås.**

I frågan om nomineringsprocessen inför val av partiledare anser partistyrelsen att det är en fördel om partistadgarna inte låser partiet alltför hårt till en enda detaljerad modell. Inför stadgerevisionen vid landsmötet 2007 gjordes en grundlig översyn av formerna för val av partiledare, och det konstaterades då att stadgarna inte på något sätt hindrar valberedningen från att genomföra exempelvis provval.

Partistyrelsen anser att det system som motionärerna redovisar bara är en av flera tänkbara modeller, och att det måste vara valberedningen som avgör vilka former den vill arbeta efter. Om valberedningen vill utlysa provval, inbjuda länsförbunden att vid förbundsmöten nominera personer m.m. ska detta alltså vara möjligt, men det ska inte vara en tvingande regel. Partistyrelsen konstaterar att motionärernas förslag är fullt möjligt att genomföra med gällande partistadgar och föreslår således att **motion K6 anses besvarad.**

Att underlätta maktspridningen är en god liberal princip. Så långt är partistyrelsen överens med motionärerna bakom **motion K5 yrkande 2 och motion K7.** Men det finns också en annan viktig liberal princip, nämligen att väljare och medlemmar alltid måste vara suveräna att avgöra vilka som ska företräda dem. Partistyrelsen konstaterar att varje regel om en maxgräns för tjänstgöringsperioden i riksdagen därmed innebär en inskränkning av väljarmakten, och det vore enligt partistyrelsen inte rätt väg att gå. Det finns bättre sätt att förebygga att personer biter sig fast alltför länge på sina uppdrag, till exempel aktiv utbildning och talangrekrytering så att fler personer känner sig redo att kandidera på ledande uppdrag. Även Folkpartiets krav på slopade spärrar i personvalssystemet skulle kraftfullt öka konkurrensen och därmed underlätta maktväxling. Partistyrelsen föreslår därför att **motion K5 yrkande 2 avslås**.

På motsvarande sätt skulle en kvotering i partistyrelsen mellan hel- och deltidspolitiker och övriga personer leda till att medlemmarnas möjlighet att fritt utforma partistyrelsen begränsas. Partistyrelsen ifrågasätter inte vikten av att det i partiets högsta ledning ska finnas personer med breda kontaktytor mot det omgivande samhället. Men det finns många olika avvägningar som behöver göras – politisk sakfrågeinriktning, åsiktsspridning, geografisk förankring, ålder, kön och mycket annat.

Att personer som fått medlemmarnas förtroende att företräda Folkpartiet som heltidspolitiker också vill ta på sig tunga uppdrag i det partiinterna arbetet ska inte ses som ett problem utan tvärtom som en fördel. Det är inte önskvärt att genom stadgeändringar försvåra landsmötesombudens möjlighet att fritt välja de personer som anses mest lämpade att sitta i partistyrelsen. **Motion K7 bör därför avslås.**

I **motion A13 yrkande 2** föreslås att Folkpartiet bör tillåta att medlem även registrerar sig som medlem i Centerpartiet. Motionärerna förespråkar ett gradvis samgående mellan partierna och förespråkar därför, som ett steg på vägen, att dubbla medlemskap tillåts. Detta ger enligt motionärerna medlemmarna möjlighet att "rösta med fötterna" om ett samgående.

I detta sammanhang tar partistyrelsen upp frågan ur ett strikt stadgemässigt perspektiv. För de allmänpolitiska resonemangen kring den svenska partistrukturen och eventuella partisammanslagningar hänvisas till avsnitt A.

I Folkpartiets partistadgar står: "Var och en som omfattar en liberal samhällsåskådning har rätt till medlemskap i Folkpartiet liberalerna, om vederbörande inte är ansluten till annat politiskt parti eller annars särskilda skäl talar däremot." Denna bestämmelse hänger samman med stadgarnas portalparagraf om att Folkpartiet liberalernas uppgift är att

”samla personer med liberal samhällsåskådning till gemensamt arbete och uppträdande”.

En av de absolut viktigaste uppgifterna för ett politiskt parti är att nominera kandidater i allmänna val och söka vinna väljarnas stöd för dessa kandidater. I en valrörelse vinns röster alltid i konkurrens med andra partiers kandidatlistor. Utan den ovan citerade stadgebestämmelsen skulle det inte finnas möjlighet att hantera situationer då exempelvis det egna partiets medlemmar kandiderar på konkurrerande listor. Så länge Folkpartiet och Centerpartiet är självständiga partier uppstår väljarkonkurrens på valdagen också mellan dessa partier, och även med utgångspunkt i motionärernas strävan att åstadkomma partisammanslagning förefaller det uppenbart olämpligt att ändra stadgarnas bestämmelse för att hantera sådan konkurrens.

Motionärernas argument att en ändring av partistadgarna skulle underlätta för medlemmarna att verka för partisammanslagning genom att ”rösta med fötterna” är också tveksamt ur interndemokratisk synpunkt. Oavsett om dubbelanslutning tillåts eller är det endast Folkpartiets medlemmar som kan avgöra om partisammanslagning blir aktuellt eller ej. Diskussioner om partisammanslagning uppstår då och då, och det finns inte bara en tänkbar kombination som har lanserats. Att göra ett särskilt undantag i stadgarna för en potentiell partner är detsamma som att rigga stadgarna för att åstadkomma ett visst beslut i en sakfråga. Men stadgarna ska inte användas för att driva igenom ställningstaganden i sakfrågor, utan för att underlätta ett demokratiskt beslutsfattande. Den som vill verka för en förändrad partistruktur bör göra detta med öppna argument och inte genom att ändra spelplanen i stadgarna. **Motion A13 yrkande 2 bör därför avslås.**

Motion K8 yrkande 2–8 tar upp ett antal förslag till ändrad beslutsordning och förbättrad information inom partiet. Partistyrelsen väljer att inte kommentera förslagen i detalj men anser att den beslutsordning som är reglerad i partistadgarna är välavvägd och inte bör ändras. Partistyrelsen föreslår att **motion K8 yrkande 2–5 avslås och att yrkande 6–8 anses besvarade.**

Bestämmelserna om uteslutning samt inrättande av ny lokal förening aktualiseras i **motion K9 och K10**. I **motion K9** begärs en skyndsam översyn av normalstadgarnas regler om uteslutning av medlem så att en person som ”uppenbart, till egen fördel och till kraftigt förfång för parti och partikamrater bryter emot arbetsordning, stadgar och interndemokratin” också förverkar rätten till partimedlemskap. Motionärerna hänvisar till den konflikt som uppstått inom Folkpartiet i Knivsta efter valet 2010, händelser som beskrivs som övergrepp mot partiets interna demokratiska spelregler men där partistyrelsen avslog den lokala föreningens beslut att utesluta två medlemmar.

Under hänvisning till denna konflikt begär samma motionär i **motion K10** en skyndsam översyn av normalstadgarnas bestämmelser om inrättande av ny lokal förening i en kommun där befintlig förening redan finns. Länsförbundet i Uppsala län godkände våren 2011 en ansökan om att en nybildad förening skulle upptas som lokal förening i Knivsta jämsides med den tidigare existerande föreningen. Motionärerna anser att reglerna behöver ses över för att stärka interndemokratin. Som konkreta exempel nämns att direkt berörd befintlig kommun ska höras vid beslutet och att övriga kommunföreningar i länsförbundet ska medverka i eller godkänna processen.

Vad gäller de frågor som aktualiseras anser partistyrelsen att det är viktigt att skilja på de generella stadgebestämmelserna och enskilda incidenter. Det är naturligtvis alltid olyckligt när det uppstår långdragna konflikter mellan partiaktiva inom en kommun. Varje sådan situation måste dock hanteras för sig, och det finns därför goda skäl till att partistadgarna är så pass generellt skrivna som de är i dag. Det är utomordentligt sällsynt att medlemmar utesluts, och en alltför detaljerad beskrivning i partistadgarna av i vilka situationer som uteslutning vore inte önskvärd eftersom det inte är möjligt att på förhand beskriva alla hypotetiska fall då uteslutning skulle kunna vara motiverad. Rätten att överklaga till partistyrelsen skapar också goda förutsättningar för enhetlighet i praxis. **Partistyrelsen anser därför att motion K9 bör avslås**.

Normalstadgarnas regler om nybildande av föreningar ger länsförbundets styrelse rätt att ta upp en ny lokal förening i partiet. Denna behörighet har länsförbunden haft sedan lång tid. Dagens bestämmelser måste också ses i ljuset av den intensiva diskussion som pågått de senaste tio–femton åren om att partiet måste öppna sig för nya verksamhetsformer, exempelvis genom att ett länsförbund ska kunna ha möjlighet att godkänna bildandet av nya föreningar som inte är geografiskt baserade utan sakfrågeinriktade.

Det vilar givetvis ett ansvar på länsförbunden att tillämpa stadgarnas bestämmelser på ett klokt sätt, men detta ansvar gäller generellt för hela länsförbundens verksamhet. Länsförbundens styrelser står till svars inför förbundsårsmötet, och det är i första hand denna instans som har ansvar att utvärdera om förbundsstyrelsen har skött sitt uppdrag. De nuvarande normalstadgarna trädde i kraft så sent som maj 2009 och partistyrelsen kan inte se skäl till att redan nu göra en översyn av dem. **Motion K10 bör därför avslås.**

I **motion K11** begärs att normalstadgarna ändras så att länsförbundens ombud till landsmöte ska direktväljas av länsförbundens medlemmar och inte, som nu, väljas på ett förbundsmöte. Motionären menar att detta skulle vitalisera interndemokratin. Partistyrelsen vill inledningsvis notera att denna ordning redan gäller i två länsförbund, Göteborg och Gotland, som tillika utgör lokal förening där årsmötet är högsta beslutande organ. Ingenting hindrar andra länsförbund att införa samma ordning och inhämta partistyrelsens godkännande till denna stadgeändring. Denna fråga bör dock avgöras av varje länsförbund för sig. **Motion K11 bör därför avslås.**

Motion K12 begär att utskottsbehandlingen av inkomna motioner m.m. ska avskaffas på landsmötet, något som skulle kräva stadgeändring för att genomföras. Som argument anförs bland annat att det är krångligt att hålla reda på yrkandenumren (eftersom de kan skilja sig åt mellan utskottshandlingarna och de tryckta landsmöteshandlingarna), att det blir ont om tid för ombuden att läsa in sig på utskottshandlingarna och att utskottsbehandlingen leder till att samma fråga debatteras två gånger på samma landsmöte.

Partistyrelsen vill först och främst hålla med motionärerna om att det är mindre lyckat att utskottshandlingarna ibland varit uppställda så att yrkandenumreringen skiftat under ärendebehandlingens olika steg. Vid landsmötet 2009 infördes en ny typ av utskottsprotokoll som enligt de flesta gjorde det mycket lättare att följa behandlingen av ett visst motionsyrkande.

Däremot anser partistyrelsen inte alls att utskottsbehandlingen som sådan är till nackdel för landsmötet. Tvärtom

bedömer partistyrelsen att utskotten fyller en mycket viktig funktion för interndemokratin. Många frågetecken kan rätas ut i ett tidigt skede, stridsfrågor kan identifieras, och inte minst kan nya kompromissförslag prövas. Allt detta är en central del av ärendebehandlingen och gör att landsmötets beslut blir mer genomtänkta och bättre förankrade. Partistyrelsen är också övertygad om att debatterna på landsmötet skulle bli både längre och mer oförberedda om utskottsbehandlingen togs bort. **Motion K12 bör således avslås.**

Ett par motioner tar upp partinamnet. I **motion K13** yrkas att partiet byter namn till Liberalerna ”eller liknande som speglar partiets ideologiska grund”. **Motion K14** föreslår Socialliberala samhällspartiet (SL) som partinamn, och i **motion A6 yrkande 1** begärs i stället Sveriges socialliberala parti (SSLP) som nytt namn. Som argument för namnbyte anför de olika motionärerna ökad ideologisk tydlighet. **Motion K15** yrkar däremot att partistyrelsen ska få i uppdrag att ta fram förslag som gör att partinamnet inte ”utan problem ska ändras”. Författarna till denna motion anser att det inte är rimligt att frågan om partinamn debatteras vid varje landsmöte.

När den liberala rörelsen återförenades 1934 antogs namnet Folkpartiet, en beteckning som tidigare också användes av ett liberalt andrakammarparti 1895–1900. Partinamnet ändrades 1990 till Folkpartiet liberalerna. Som påpekas i **motion K15** har frågan om namnbyte debatterats vid ett antal landsmöten därefter, men vid samtliga tillfällen har förslaget avvisats.

Folkpartiet har ingått i det liberala partiets namn i över 75 år. Namnet är väletablerat och igenkänt bland medborgarna. Genom kompletteringen av partinamnet år 1990 tydliggjordes också partiets liberala ideologi. Partistyrelsen anser att partinamnet därmed redan nu är ett starkt varumärke med en tydlig varudeklaration av vår ideologiska hemvist. Även om ett namnbyte till exempelvis Liberalerna skulle innebära en ännu klarare beskrivning av partiets ideologi, så måste detta vägas mot risken för uttunning av varumärket och förvirring i kommunikationen med väljarna. Det vore hur som helst mindre lämpligt att byta partinamn mitt i processen med att ta fram ett nytt partiprogram. Den programkommission som kommer att leda arbetet med nytt partiprogram får anses oförhindrad att pröva namnfrågan i sitt arbete. Av detta skäl är frågan, enligt partistyrelsens mening, inte aktuell inför landsmötet 2011.

Partibeteckningen Folkpartiet liberalerna anges i stadgarna, och stadgarna ska kunna behandlas vid varje landsmöte. Därför bör det inte heller införas nya regler som försvårar en ändring av just partinamnet. **Partistyrelsen föreslår därför att motionerna K13–K15 samt A6 yrkande 1 avslås.**

En motion behandlar hur partistadgarna förhåller sig till en av de samverkande organisationerna, nämligen Liberal mångfald (LM). I **motion K16** påtalar att partistadgarnas formuleringar om Liberal mångfald som samverkande organisation är olyckliga, eftersom de tvingar LM att vara organiserad i den traditionella föreningsformen med riksstyrelse och lokalföreningar. De tre tidigare förbundsordförande för LM som undertecknat motionen anser att detta är till nackdel för organisationen, eftersom LM därmed åläggs att bygga upp sin organisation efter samma mönster som Liberala ungdomsförbundet och Liberala kvinnor trots att LM har mycket färre medlemmar.

Motionärerna anser att partistadgarna borde ändras så att LM får möjlighet att ombilda sig som nätverk. När LM bildades 1988 (under sitt tidigare namn Liberala invandrarförbundet, LIF) togs den traditionella föreningsformen för given, men i dag är det självklart att människor också kan samarbeta i plattare organisationsformer och i nätverk, menar motionärerna. Motionärerna pekar på att LM aldrig har varit en stor organisation och att förbundet har skaffat sig en kostym som är för stor. För att LM ska kunna diskutera en ombildning till exempelvis nätverk måste dock partistadgarna möjliggöra detta, menar motionärerna, som därför föreslår att partistadgarnas bestämmelser i § 6 punkt A, § 7 och § 8 om Liberal mångfald som samverkande organisation bör upphävas (**yrkande 1**) samt att partistyrelsen ska ges i uppdrag att bygga samarbetet med Liberal mångfald med utgångspunkt i en nätverksstatus (**yrkande 2**).

Innan partistyrelsen går in på motionens konkreta förslag är det på sin plats att göra en allmän beskrivning av de olika organisationer och nätverk som ingår i den liberala rörelsen i Sverige.

Till att börja med finns det många olika nätverk och arbetsgrupper som organiserar liberaler som vill specialisera sig på vissa sakfrågor. Några av de mest välkända nätverken är dessa:

Liberala studenter är ett nätverk inom Liberala ungdomsförbundet som vänder sig till liberala studenter vid universitet och högskolor över hela landet. Medlemskap tecknas genom att personen formellt anmäler sig och därefter bekräftar årligen att han eller hon önskar kvarstå som medlem. Största delen av verksamheten sker på klubbnivå. På nationell nivå styrs Liberala studenter av ett presidium som väljs på årsmötet. I dag (juni 2011) har Liberala studenter totalt 15 klubbar och antalet medlemmar är cirka 1 200 personer.

Folkpartister i Svenska kyrkan (FiSK) är ett nätverk som samlar folkpartister och andra liberaler som är engagerade i och för Svenska kyrkan. Nätverket vill vara ett forum för de medlemmar som är förtroendevalda i Svenska kyrkan på lokal, regional och nationell nivå och för alla som på olika sätt verkar ideellt i Svenska kyrkan. Det högsta beslutande organet inom FiSK är riksmötet, vars ombud utses stiftsvis av nätverkets medlemmar samt ledamöterna i kyrkomötet. Lokala FiSK-grupper finns både på stifts-, samfällighets- och församlingsnivå. Antalet medlemmar är cirka 1 600.

Gröna liberaler är ett nätverk för alla som vill informera sig om och diskutera natur- och miljöpolitik ur ett liberalt perspektiv. På flera håll i landet har lokala nätverk uppstått inom Gröna liberaler. Kontaktpersoner finns i samtliga län. I juni var 1 490 personer antecknade som mottagare av nätverkets nyhetsbrev.

Liberala seniorer är öppet för alla med en liberal grundsyn som är intresserade av äldrefrågor. Nätverket arbetar med att föra ut Folkpartiets äldrepolitik samt fungerar som bollplank för Folkpartiet i dess ställningstaganden i frågor som rör äldre. Antalet mottagare av nätverkets nyhetsbrev ligger på cirka 500 personer.

Kristna liberaler är ett nätverk för frisinnade och kristna folkpartister oavsett samfundstillhörighet. Nätverket anordnar sammankomster såväl regionalt som nationellt och gör även uttalanden och skriver debattartiklar. Antalet mottagare av nätverkets nyhetsbrev har legat på cirka 1 800 personer.

Kulturliberaler är ett nätverk som vänder sig till alla liberaler med intresse för kulturpolitik. Nätverket syftar till att

vara ett forum för idéutbyte, och en plattform för politiskt programarbete, kring kulturpolitik i bred mening. Något formellt medlemskap finns inte, utan den som är intresserad ansluter sig genom att anmäla sig till något nyhetsbrev eller delta på arrangemang och i debatten på annat sätt.

Därutöver finns flera sammanslutningar som är uppbyggda som formella organisationer. De mest välkända är följande:

Liberala ungdomsförbundet (LUF) är Folkpartiet liberalernas ungdomsförbund. LUF leds på nationell nivå av en förbundsstyrelse som väljs på kongressen, dit de 21 distrikten har rätt att sända ombud baserat på medlemsantal. Distrikt finns i alla län. Inom distrikten bedrivs i sin tur den lokala verksamheten på klubbnivå. Vid årsskiftet 2010/11 hade LUF 2 682 medlemmar som var yngre än 35 år.

Liberala kvinnor är Folkpartiet liberalernas kvinnoförbund och står på liberal feministisk grund. Både kvinnor och män kan bli medlemmar. Distrikt finns i alla län. Antalet betalande medlemmar var vid senaste årsskiftet cirka 1 200 personer.

HBT-liberaler är en rikstäckande förening för liberaler som vill arbeta för homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter samt verka för liberala värderingar i hbt-debatten. HBT-liberaler har en riksstyrelse som enligt stadgarna har möjlighet att godkänna lokala arbetsgrupper eller föreningar. Antalet betalande medlemmar vid årsskiftet 2010/11 låg på cirka 80 personer.

Liberala företagare bildades 2009 som en sammanslutning för att stimulera entreprenörskapet och med liberala förtecken förbättra villkoren att vara företagare i Sverige. Vid bildandet valdes den traditionella föreningsformen med riksstyrelse och lokalavdelningar. Vid årsmötet i april 2011 fördes en intensiv diskussion om den organisatoriska formen och styrelsen fick i uppdrag att till nästa årsmöte ta fram ett genomarbetat förslag på hur verksamheten ska bedrivas.

Liberal mångfald, slutligen, är en organisation vars mål är att verka för liberaler med intresse för mångfald och integration i Sverige. Organisationen har en förbundsstyrelse samt distriktsföreningar. Antalet distriktsföreningar (fram till juni 2011 kallade lokalföreningar) framgår inte av verksamhetsberättelsen men uppgick enligt styrelsens uppgifter till sju stycken vid årsskiftet 2010/11. På förbundets tidigare webbplats redovisades dock endast sex stycken i början av 2011. Antalet medlemmar är oklart (se nedan).

Med denna inledande översikt över organisationer och nätverk runt Folkpartiet vill partistyrelsen klargöra två viktiga utgångspunkter.

För det första finns det en stor mångfald av organisationsformer i den liberala rörelsen. Här finns allt från lösliga till mer välorganiserade nätverk, och formella organisationer vars medlemsantal spänner från en handfull till flera tusen personer.

För det andra handlar den nu aktuella frågan – Liberal mångfalds roll i partistadgarna – givetvis inte om LM:s vara eller inte vara. Även med förändrade formella relationer till partiet kommer LM att kvarstå som organisation i den liberala rörelsen.

Av de sammanslutningar som valt den traditionella organisationsformen har tre status av samverkande organisation: LUF, Liberala kvinnor och Liberal mångfald. De samverkande organisationerna kan skicka egna ombud till landsmöte och partiråd samt förbundsmöten, och har även rätt att adjungera deltagare till partistyrelsen och länsförbundens styrelser.

Partistyrelsen anser att det är viktigt att det finns en logik vad gäller vilka organisationer som har status som samverkande organisation och vilka som inte har det.

Det finns som sagt många olika föreningar och nätverk inom den liberala rörelsen. Redan från Folkpartiets bildande 1934 intog ungdomsförbundet och kvinnoförbundet, som bildades samtidigt, en särställning. Deras roll som samverkande organisationer har alltså historiska rötter.

LUF och Liberala kvinnor har också en unik roll i och med att de uttryckligen vänder sig till särskilda kategorier av människor. Deras roll som samverkande organisationer beror alltså inte på att de arbetar med vissa sakfrågor utan på att de samlar ungdomar respektive kvinnor och bidrar till att slussa in dem i liberalt partiarbete.

Vidare har Liberala ungdomsförbundet och Liberala kvinnor en särställning i det att de har ett jämförelsevis högt medlemsantal och att det finns fungerande regional verksamhet i så gott som hela Sverige. Också detta är ett tungt vägande skäl för att ha status som samverkande organisation.

Personer med utländsk bakgrund har traditionellt varit underrepresenterade i politiken. Även om mer arbete återstår har viktiga framsteg gjorts inom Folkpartiet under senare år. Den etniska mångfalden bland personer med toppositioner i Folkpartiet har ökats på alla nivåer, både på riksnivå och lokalt, och exempelvis i Folkpartiets riksdagsgrupp är andelen utlandsfödda numera helt i nivå med befolkningssammansättningen. Partistyrelsen anser att Liberala invandrarförbundet/Liberal mångfald har spelat en värdefull roll för att bidra till denna positiva utveckling.

När Liberala invandrarförbundet (numera Liberal mångfald) bildades 1988 fanns det stora förhoppningar om att förbundet snart skulle kunna växa och bli en motsvarighet till LUF och Liberala kvinnor. Under de första åren vände sig också Liberala invandrarförbundet särskilt till personer som invandrat till Sverige, på samma sätt som LUF främst rekryterar bland ungdomar och LK rekryterar bland kvinnor. Gradvis har dock föreningen utvecklats till att i stället bli en sakfrågeorganisation för alla människor som intresserar sig för integrationspolitik och mångfald. Detta har också tydliggjorts i namnbytet till Liberal mångfald och föreningens nya stadgar. I och med det har LM blivit en förening som snarast liknar andra sakfrågeföreningar och nätverk, till exempel Liberala företagare, Gröna liberaler eller Folkpartister i Svenska kyrkan. Dessa föreningar har dock inte status som samverkande organisationer.

Inte heller när det gäller medlemsantal eller nationell täckning kan Liberal mångfald jämföras med LUF eller Liberala kvinnor. På några håll i landet finns en väl fungerande lokal verksamhet. Partistyrelsen vill i detta sammanhang också framhålla hur viktigt det är att länsförbunden odlar kontakterna med alla liberala sakfrågeföreningar och nätverk, oavsett om de har status som samverkande organisation eller ej.

Antalet medlemmar i Liberal mångfald är litet, men mycket svårbedömt eftersom centralt medlemsregister saknas och medlemsantalet inte heller går att utläsa ur verksamhetsberättelse och bokslut. Enligt de förbundsstadgar som gällde fram till juni 2011 skulle endast den som erlagt fastställd medlemsavgift räknas som medlem. Medlemskap kunde antingen lösas direkt till LM på riksnivå eller till de lokala föreningarna. Lokalföreningarna skulle därefter årli-

gen senast den 1 februari redovisa sitt medlemsantal vid årsskiftet samt till riksnivån erlägga den avgift som årsstämman fastställt.

Av resultaträkningen för Liberal mångfald mars 2010–maj 2011 framgår att de inbetalade medlemsavgifterna till riksorganisationen totalt bestod av 640 kronor. Samma intäktspost vid föregående bokslut var obetydligt högre. Såvitt framgår av bokföringen har inga lokalföreningar redovisat några medlemsavgifter över huvud taget. Baserat på stadgarnas bestämmelser, samt det faktum att den tidigare medlemsavgiften var 50 kronor, skulle detta betyda att organisationen vid årsmötet 2011 nästan helt saknade betalande medlemmar.

Vid årsmötet i juni 2011 fastställdes medlemsavgiften till noll kronor, men av förbundsstyrelsens verksamhetsberättelse framgår också att förbundet vid samma tidpunkt saknade centralt medlemsregister. I dag saknar LM alltså möjlighet att överblicka vilka som är medlemmar enligt den nya medlemsdefinitionen, alternativt får medlemsregistret rekonstrueras från grunden.

Betyder detta att LM är på väg att upphöra? Nej, detta vore enligt partistyrelsen en felaktig slutsats. En annan och mycket rimligare tolkning är att LM redan före årsmötet i praktiken övergivit de tidigare formella stadgebestämmelserna och nu är på väg i riktning mot en plattare struktur där det formella medlemskapet spelar mindre roll. Det är också denna utveckling som förespråkas i motionen.

Även den nationella täckningen är relevant när det gäller frågan om LM:s formella status. LM har bara ett fåtal distriktsföreningar, varav flera i sin tur är ytterst små. Enligt Liberal mångfalds nya hemsida finns (augusti 2011) sju distriktsföreningar, men endast för två av dessa anges styrelse. För ytterligare två föreningar finns en kontaktperson, medan tre helt saknar lokala kontaktuppgifter.

Fyra av de sju föreningarna täcker var sitt länsförbund. Av de tre andra täcker – enligt vad som uttalats från LM:s förbundsledning – en förening två länsförbund, en annan tre länsförbund medan den sista distriktsföreningen täcker hela fem länsförbund. Enligt LM:s egna uppgifter har förbundet alltså distriktsföreningar i 14 av Folkpartiets 25 länsförbund. Frågan är dock om dessa uppgifter har täckning i verkligheten. En rundfrågning har gjorts till de 14 berörda länsförbunden, och endast fyra länsförbund bekräftar att LM har kontakt med dem på länsnivå. Sex av de berörda länsförbunden säger att det inte förekommer några sådana kontakter. Ytterligare ett länsförbund svarar att kontakten på länsnivå sker med en distriktsförening som enligt LM på riksnivå inte existerar.

Rollen som samverkande organisation ger som sagt rätt att sända röstberättigade ombud till länsförbundens förbundsmöten och adjungera personer till länsförbundens styrelser. Det bör enligt partistyrelsen ifrågasättas om denna ordning verkligen är önskvärd när LM är så litet och organisatoriskt svagt att det kan uppstå osäkerhet om vem som egentligen representerar LM på länsnivå. Det kan noteras att LM:s förbundsstyrelse själv i den senaste verksamhetsberättelsen talar om risken för ”ovälkommen verksamhet i Liberal mångfalds namn”.

Samtidigt är det, enligt partistyrelsens mening, viktigt att länsförbunden odlar kontakterna med LM på de platser där föreningen finns och har lokal verksamhet. Även om Liberal mångfalds status som samverkande organisation upphävs kan länsförbunden välja att adjungera föreningen till förbundsstyrelserna.

Sammanfattningsvis anser partistyrelsen att det är en styrka för den liberala rörelsen att det finns många olika nätverk och organisationer som verkar tillsammans med Folkpartiet för de liberala värdena. I denna helhet har Liberal mångfald en roll att fylla.

Alla liberala sammanslutningar kan dock inte ha formell status som samverkande organisation. Rollen som samverkande organisation bör enligt partistyrelsens mening förbehållas de organisationer som har ett tillräckligt högt medlemsantal och även på distriktsnivå har tillräcklig stabilitet och nationell täckning över hela Sverige, nämligen Liberala ungdomsförbundet och Liberala kvinnor. Partistyrelsen föreslår därför att **motion K16 yrkande 1 bifalls.**

Motionärerna argumenterar vidare för att Liberal mångfald bör följa den liberala studentrörelsens exempel och ombilda sig från förbund till nätverk. Partistyrelsen har stor förståelse för motionärernas resonemang, men vill framhålla att avgörandet i den frågan ligger hos LM.

Partistyrelsen tolkar dock motionärernas formuleringar som att de i första hand efterlyser en signal om hur partiet skulle ställa sig till en sådan ombildning. Partistyrelsen vill därför göra den principiella markeringen att Folkpartiet är berett att stödja och underlätta en övergång till nätverksform, om detta önskas av Liberal mångfald självt. Folkpartiet har redan ett tätt och förtroendefullt samarbete med andra liberala nätverk, och på samma sätt skulle ett samarbete kunna fortsätta med ett Liberal mångfald som i nätverksform arbetar för liberala värderingar. Med det ovan anförda föreslår partistyrelsen att **motion K16 yrkande 2 bifalls.**

I samband med de stadgefrågor som tas upp i motionerna vill partistyrelsen avslutningsvis också lägga förslag till ett par ytterligare justeringar av partistadgarna. Det gäller regleringen av riksdagsgruppens sammansättning, karenstid för nya medlemmar m.m., partirådets beslutsbefogenheter och formerna för fastställande av riksvallista.

Bakgrunden till dessa förslag är att det vid 2007 års landsmöte beslutades om en genomgripande modernisering av Folkpartiet liberalernas stadgar. Bland annat gavs partirådet beslutsrätt, det tydliggjordes att partistadgarnas bestämmelser gäller på alla nivåer och partistyrelsen gavs mandat att fastställa helt nya normalstadgar för länsförbund och lokala föreningar. Smärre justeringar av partistadgarna gjordes vid landsmötet 2009. Vad som nu föreslås är vissa kompletterande ändringar.

Av normalstadgarna för länsförbund och lokala föreningar framgår att medlem kan utöva rösträtt och tjänstgöra som ombud på förbundsmöte m.m. först efter det att tre månader gått sedan inträdet i Folkpartiet liberalerna. Som en ren konsekvensändring bör motsvarande karenstid också gälla för landsmötesombud, partirådsombud samt de samverkande organisationernas adjungerade representanter till partistyrelsen.

Genom ett redaktionellt förbiseende framgår det inte heller av dagens stadgar att alla partirådsombud (alltså även representanterna för de samverkande organisationerna) måste vara medlemmar i Folkpartiet. Ett förtydligande bör göras på denna punkt.

Partistadgarnas § 6 moment A sista meningen (om landsmötet), som i dag lyder ”Medlem kan tjänstgöra som ombud först efter det att fyra veckor gått sedan inträdet i Folkpartiet

liberalerna", bör alltså ändras till: **"Medlem kan tjänstgöra som ombud först efter det att tre månader gått sedan inträdet i Folkpartiet liberalerna."**

Vidare bör stadgarnas § 7 första stycket (om partirådet) kompletteras med två nya meningar i slutet med lydelsen: **"Som ombud vid partirådet kan endast medlem i Folkpartiet liberalerna tjänstgöra. Medlem kan tjänstgöra som ombud först efter det att tre månader gått sedan inträdet i Folkpartiet liberalerna."**

Slutligen ska stadgarnas § 8 första stycket näst sista meningen (om partistyrelsen), som i dag lyder "Sådan adjungerad skall vara medlem i Folkpartiet liberalerna", ändras till: **"Sådan adjungerad skall vara medlem i Folkpartiet liberalerna och kan tjänstgöra först efter det att tre månader gått sedan inträdet i Folkpartiet liberalerna."**

2010 års valutvärderingsgrupp föreslog att Folkpartiet ska överväga att anta en riksvallista inför riksdagsvalet 2014, som komplement till de kandidatlistor som antas i respektive riksdagsvalkrets. En sådan riksvallista skulle exempelvis kunna användas för att värva röster bland utlandssvenskar.

Partistyrelsen noterar att valutvärderingsgruppens förslag möttes av ett positivt intresse, men vill inte redan nu ta ställning till för- och nackdelarna med en riksvallista 2014. Däremot konstaterar partistyrelsen att det i dag inte finns någon stadgeregel som fastslår hur en eventuell riksvallista skulle kunna antas. För att diskussionen alls ska bli möjlig måste alltså stadgarna förändras.

Partistyrelsen anser att en eventuell riksvallista ska kunna antas på samma sätt som kandidatlistan till Europaparlamentet, dvs. vid landsmöte eller partiråd. För att förebygga oförankrade beslut om riksvallista ska det i stadgarna framgå att ärendet måste beredas av partistyrelsen, som också beslutar om regler och tidsplan för nomineringsarbetet. Eftersom en riksvallista normalt sett är ett relativt smalt komplement till de regionalt fastställda listorna föreslår partistyrelsen att stadgereglerna om provval inte ska tillämpas för riksvallistan. Detta hindrar givetvis inte att provval ska kunna utlysas också för en riksvallista, men provval blir då inte huvudregel.

Partistyrelsen föreslår därför att stadgarnas § 10 byter namn från "Val till Europaparlamentet" till **"Nationella kandidatlistor"** och att samma paragraf kompletteras med ett nytt andra stycke med lydelsen: **"Landsmöte eller partiråd äger också rätt att fastställa riksvallista inför riksdagsval. Ärende om riksvallista ska beredas av partistyrelsen, vilken också beslutar om regler och tidsplan för nomineringsarbetet."**

Partistyrelsen övergår nu till de motioner som tar upp allmänna verksamhetsfrågor och som inte på något sätt kräver stadgeändring för att kunna behandlas.

Fyra motioner tar upp hur Folkpartiets interna arbetsformer och det politiska arbetet i stort kan moderniseras med hjälp av ny teknik. Partistyrelsen väljer att ta upp dessa i ett sammanhang.

I **motion K17** yrkas att Folkpartiet tar fram ett faktamaterial om hur mängden papper kan minskas med hjälp av elektroniska lösningar (**yrkande 1**), att Folkpartiet agerar som förebild genom att införa en egen praxis om att handlingar alltid levereras elektroniskt om inte någon absolut begär att få dem i tryckt form (**yrkande 2**) och att Folkpartiet erbjuder utbildningar eller utbildningsmaterial till förtroendevalda som behöver lära sig mer om hur en övergång till elektroniska handlingar skulle kunna gå till (**yrkande 3**). Motionärerna pekar på att elektroniska handlingar bör leda till både ekonomiska besparingar och minskad belastning på miljön. För att teknikskiftet ska kunna genomföras krävs dock att användaren upplever skiftet som en förbättring.

I **motion K18** yrkas att partiet utreder en modell som gör det möjligt att införa modererade kommentarer på partiets webbsida. Motionärerna argumenterar för att sociala medier är en arena för att skapa och bygga relationer och att partierna behöver släppa på kontrollbehovet för att överleva. Genom att öppna webbplats för modererade kommentarer skulle Folkpartiet gynna en kritisk och reflekterande väljardialog, menar motionärerna. Även i **motion K19** förespråkas att partiet ska öka möjligheterna till interaktion. Motionärerna förespråkar exempelvis interaktiva diskussionsforum med möjlighet till diskussion med ledande partimedlemmar samt att det inför nästa landsmöte finns möjlighet att elektroniskt debattera och visa sitt stöd till inlämnade landsmötesmotioner. Bättre möjligheter till diskussion inför landsmötet tas också upp i **motion K20**, där författarna vill att den som står som huvudförfattare till en motion ska få möjlighet att skicka in en förinspelad film (till exempel via Youtube) där motionären kan argumentera för sitt förslag.

Partistyrelsen håller med författarna till dessa fyra motioner om att elektroniska lösningar och sociala medier ofta är både billigare och bättre för den politiska debatten. Det finns stora demokratiska vinster att hämta genom en fortsatt utveckling av elektroniska kommunikationsformer. Samtidigt är det viktigt att inte mediet görs till ett mål i sig. Nya tekniska lösningar måste alltid fylla ett konkret behov och följas upp ordentligt. Givetvis behöver det finnas ett visst utrymme för att prova sig fram, men det behöver också finnas en tydlig bild av vilket eller vilka syften som ska uppnås.

Elektroniska lösningar kan fylla flera olika behov. Till att börja med finns det många situationer där det enkelriktade informationsflödet förenklas. Partiets webbplats har i dag ett brett utbud av fakta om partiets politik och aktiviteter, allt från pressmeddelanden till rapportarkiv, landsmöteshandlingar m.m.

I likhet med vad som sägs i **motion K17** anser partistyrelsen att mycket kan vinnas genom att utskick av handlingar m.m. i första hand sker elektroniskt. Det blir både snabbare, billigare och miljövänligare. Partistyrelsen anser samtidigt att det är viktigt att det alltid finns möjlighet för den som inte har tillgång till Internet att få del av handlingar i tryckt form. Vad gäller ärendehanteringen i kommuner och landsting hänger också Folkpartiets eventuella politiska utspel (såsom motioner m.m.) ihop med vad som händer i kommunerna och landstingen i fråga. En försöksverksamhet pågår redan på många håll i landet, och det är inte självklart att ytterligare påstötningar krävs eftersom intresset redan är stort. Om så är påkallat kan dock Folkpartiet ta initiativ i frågan genom exempelvis det kommunalpolitiska rådet (KPR). Partistyrelsen föreslår därför att **motion K17 anses besvarad**.

Den nya tekniken (som vid det här laget inte längre är ny) ger också stora möjligheter till tvåvägskommunikation. I sociala medier av alla de slag – bloggar, Twitter och olika nätverk som Facebook – är det dialogen som är poängen och själva syftet. Att Folkpartiet och enskilda liberaler måste ha en god närvaro och medverkan i dessa sammanhang är i dag en självklarhet.

Flera viktiga satsningar har också gjorts på senare tid, särskilt inför valet 2010. I samarbete med vår webbyrå gjorde

partiet en omfattande utveckling av Folkpartiets webbplats där det ingick att införa flera sociala funktioner på webbplatsen för att på ett enkelt sätt sprida vår politik på andra arenor på Internet, t.ex. dela/tipsa-funktion med alla de ledande sociala nätverken, publicera filmer som vi publicerat på YouTube, lista vad som bloggas, twittras eller skrivs på Facebook om en särskild sakfråga eller om Folkpartiet i stort.

Genom införandet av delningsverktyg på webbplatsen ökade antalet länkar till Folkpartiets webbplats (så kallade inlänkar) från cirka 15 000 i maj 2010 till 65 000 länkar i september samma år. Antalet personer som följer Folkpartiet på Facebook tredubblades under valåret, och enligt en studie från Mittuniversitetet var Folkpartiet också det parti som i valrörelsen hade det klart mest dialoginriktade sättet att använda Twitter. Partistyrelsen anser att det är viktigt att fortsätta detta utvecklingsarbete.

Redan i dag ger alltså partiets webbplats utrymme för bloggar som kommenterar de enskilda sidorna. Att också införa en kommentarfunktion skulle mycket väl kunna vara nästa steg, men precis som nämns i **motion K18** kan kommentarerna behöva modereras, inte minst på grund av det juridiska utgivaransvar som finns. Att införa en kommentarfunktion är alltså i första hand en praktisk och ekonomisk fråga eftersom modereringen behöver organiseras och struktureras. Partistyrelsen ser positivt på idén men anser att den behöver vägas mot andra viktiga satsningar som kan vara aktuella. Landsmötet bör inte binda partiet i dessa prioriteringar. Av detta skäl föreslår partistyrelsen att **motion K18 anses besvarad.**

Vad gäller de förslag som läggs i **motion K19** vill partistyrelsen peka på att mycket av detta redan är på gång. Exempelvis har Folkpartiet redan startat en partiprogramsblogg där det finns utrymme att diskutera arbetet med nytt partiprogram och där också partiets ledande företrädare förväntas medverka. Detta verkar helt tillgodose den idé som skisseras i motionen.

När det gäller motionsbehandlingen inför landsmötet, som ju också tas upp i **motion K20**, anser partistyrelsen att det nya motionssystem som togs fram inför årets landsmöte har stora möjligheter att utvecklas vidare. Det är fullt möjligt att nästa steg kan bli att inkludera kommentarfält, gilla-funktion eller länkar till webbfilmer. Partistyrelsens bild är att det nya motionssystemet har blivit väl emottaget inom partiet, och ser gärna att det förbättras ytterligare. De idéer som tas upp i motionerna bör beaktas, dock utan att det på förhand ska fastslås att just dessa förändringar måste göras. Partistyrelsens grundinställning är dock positiv och **motion K19 och K20 bör därför anses besvarade**.

Arbetsformerna på landsmötet uppmärksammas i två motioner. I **motion K21** föreslås att beslut även ska kunna fattas under så kallade nattpass, eftersom det av demokratiska skäl är bättre att beslut fattas i direkt anslutning till debatten. Beslutsfattande även under nattpass skulle enligt motionärerna också leda till bättre disciplin bland ombuden. I **motion K22** yrkas att talartiden och antalet inlägg för en motionär ska vara detsamma som för ett landsmötesombud. Motionärerna menar att det annars är ovärdigt att en motionär kanske tvingas resa genom halva Sverige bara för att få göra ett enda inlägg i talarstolen.

Jämfört med de flesta andra partier har Folkpartiet mycket öppna arbetsformer på sina landsmöten. Den enskilda medlemmen har rätt att lägga motioner direkt till landsmötet i eget namn, och har dessutom en stadgeenlig rätt att närvara vid landsmötet och lägga fram förslag. Detta är enligt partistyrelsen en demokratisk styrka för vårt parti.

De specifika frågor som tas upp i de två motionerna har dock inte att göra med stadgarna utan gäller sådant som tas upp i förhandlingsordningen för varje landsmöte. Det finns alltså inga permanenta regler vare sig om beslutsfattande på nattpass eller om talartider, utan varje landsmöte bestämmer suveränt om sin egen förhandlingsordning. Partistyrelsen anser att det inte är lämpligt att binda kommande landsmöten till en viss ordning vad avser just dessa frågor, utan detta får behandlas på varje landsmöte under den dagordningspunkt då förhandlingsordningen fastställs. **Motion K21 och K22 bör därför anses besvarade.**

I **motion D5 yrkande 6** föreslår motionären att landsmötet uttalar att provvalssystemet inför Europaparlamentsvalet med ettor och tvåor borde bytas ut. Motionären utvecklar inte närmare argumenten för sitt yrkande. Provvalssystemets närmare utformning är inte stadgereglerad utan fastställs från fall till fall. Även om det naturligtvis alltid finns skäl att överväga hur systemet kan bli ännu bättre, bör förändringar ske med försiktighet eftersom det nuvarande systemet är väl inarbetat. I motsats till motionären anser partistyrelsen inte att det finns några avgörande skäl för en ändring, framför allt inte eftersom dagens system är tydligt, överskådligt och relativt okänsligt mot taktikröstning. Eftersom landsmötet inte redan nu bör binda partiet i frågan om formerna för provvalet till Europavalet 2014 bör **motion D5 yrkande 6 med detta anses besvarad**.

I **motion K23** förespråkas en tydligare åtskillnad mellan Folkpartiet och Svenska kyrkan. Inom Svenska kyrkan har beteckningen Folkpartiet tidigare förekommit för nomineringsgrupper som ställt upp under liberal flagg, men efter ett landsmötesbeslut 2003 används inte längre partinamnet. De folkpartister som kandiderar på liberala listor inom Svenska kyrkan använder i stället numera andra beteckningar, såsom Folkpartister i Svenska kyrkan, vilket också är namnet på det nätverk som organiserar liberaler inom Svenska kyrkan.

Motionären menar att denna beteckning inte tillräckligt tydligt skiljer på partipolitik och kyrklig verksamhet, eftersom en del av partinamnet fortfarande förekommer som beteckning på nomineringsgruppen, och hänvisar till att även blåklinten förekommer i liberala nomineringsgruppers informationsmaterial. Motionären förespråkar därför ett landsmötesuttalande om att Folkpartiet liberalernas namn och partisymbol inte på något sätt ska få användas vid val till enskilda trossamfund (**yrkande 1**) och att partistyrelsen ges i uppdrag att verka inom alliansen och i riksdagen för att inga politiska partier utan bara vad som beskrivs som ”verkligt oberoende nomineringsgrupper” ska ställa upp i valen till Svenska kyrkan 2013 (**yrkande 2**).

Partistyrelsen vill först och främst understryka att Folkpartiet liberalerna är ett icke-konfessionellt parti som samlar liberaler av olika religiös åskådning, både troende och icketroende. Religionsfriheten är också ett fundament i den liberala ideologin. Kampen för fri religionsutövning utan statlig styrning går som en röd tråd genom den svenska liberalismens historia. Det var också en stor liberal framgång när den statliga styrningen av Svenska kyrkan minskade radikalt i och med att statskyrkosystemet avskaffades 2000. Folkpartiet arbetar också vidare för att all återstående specialreglering av Svenska kyrkan ska avskaffas och att detta samfund fullt ut jämställs med andra trossamfund i Sverige.

Som nämnts ovan finns det ett tidigare landsmötesbeslut om att partinamnet inte ska användas som beteckning för de liberala nomineringsgrupper som ställer upp i Svenska kyrkans interna val. Detta beslut respekteras också fullt ut, såvitt partistyrelsen kan bedöma. De liberala nomineringsgrupperna använder i stället andra beteckningar, som Folkpartister i Svenska kyrkan. Till skillnad från motionären anser partistyrelsen att detta tydligt åskådliggör att det inte är partiet som sådant som ställer upp, utan enskilda personer som ställer upp på en gemensam lista med andra personer med samma ideologiska grundsyn. Motionärens önskemål om ett landsmötesuttalande om Folkpartiet som icke-konfessionellt parti vars partinamn inte ska användas i val inom enskilda trossamfund torde vara tillgodosett i och med det tidigare landsmötesbeslutet. **Motion K23 yrkande 1 bör därför anses besvarat**.

Vad gäller motionens andra yrkande anser partistyrelsen att det i och för sig vore önskvärt om andra partier följde Folkpartiets exempel och upphörde att ställa upp i de interna valen till Svenska kyrkan. Av respekt för att Svenska kyrkan är ett oberoende trossamfund är det dock olämpligt om Folkpartiet som parti engagerade sig i denna fråga – och än mer olämpligt vore det om detta blev ett ärende för allianssamarbetet eller för riksdagen. Partistyrelsen har alltså förståelse för motionärens resonemang men anser att denna fråga måste hållas borta från offentligt beslutsfattande, utan den får tas upp i den interna diskussionen inom Svenska kyrkan. **Motion K23 yrkande 2 bör därför anses besvarat**.

Avslutningsvis finns några ytterligare motioner som tar upp andra interna organisationsfrågor. I **motion K24** begärs förbättrad information om vilka valberedningar som finns inom partiet och vilken funktion de fyller. Partistyrelsen delar motionärens uppfattning att det naturligtvis alltid bör finnas korrekt och aktuell information om partiets organisation, däribland valberedningarna. Det är dock inte säkert att detta åstadkoms bäst genom en samlad information om alla valberedningar, eftersom exempelvis riksdagsgruppens valberedning bara verkar gentemot riksdagsgruppens ledamöter och det därför skulle kunna leda till missförstånd om denna valberedning (som bara har vissa avgränsade uppdrag i samband med att en ny mandatperiod påbörjas) lyftes fram på samma sätt som den av landsmötet valda. Partistyrelsen vill därför inte på förhand binda sig för exakt hur informationen om partiets olika valberedningar bör presenteras. Med det sagda föreslås att **motion K24 anses besvarad**.

I **motion K25** föreslås att partiet tar fram en ny partinål med beteckningen ”Folkpartiet liberalerna” tas fram som komplement till den partinål som enbart består av blåklintssymbolen. Som argument nämner motionärerna att blåklinten inte utomlands är igenkännbar som liberal partisymbol, utan att utländska partier med helt andra ideologier kan ha blåklinten i sin logotyp. Partistyrelsen tar till sig detta förslag och noterar också att det tidigare funnits en pin med den utformning som motionärerna skisserar. Om efterfrågan är tillräckligt stor kan det givetvis vara befogat att ta fram en liknande igen. Landsmötet är dock fel forum för att fatta bindande beslut om vilka partinålar som ska finnas i sortimentet. **Motion K25 bör därför anses besvarad**.

I **motion K26** presenteras ett antal förslag av organisatorisk art, bland annat att Folkpartiet centralt bör sponsra trivselfrämjande aktiviteter, att medlemsavgiften bör sänkas och att utdelningen av Karl Staaff-medaljer bör upphöra.

En motion med liknande innehåll av samme motionär behandlades av landsmötet 2009. Partistyrelsen noterade även då att utgiftsökningar och inkomstminskningar av den storleksordningen som motionären föreslår inte ryms inom partiets budget, utan att dränera partiet på andra resurser. Partistyrelsen prioriterar i dagsläget många andra sätt att subventionera och stötta den lokala och regionala nivån i valrörelsen, så som subventionerade utbildningar och rabatterat eller gratis valmaterial. De varor och tjänster riksorganisationen i dag erbjuder ger lokala föreningar större frihet i kampanjarbetet än destinerade måltidsersättningar skulle göra. Vad gäller Karl Staaff-medaljen anser partistyrelsen att detta är ett värdefullt sätt att visa erkänsla gentemot partimedlemmar som gjort särskilt viktiga insatser för liberalismen. Partistyrelsen föreslår därför att **motion K26 avslås.**

I **motion K27** uppmärksammas den viktiga liberala folkbildningsinsats som Fogelsta kvinnliga medborgarskola utförde från 1920-talet och framåt. Motionärerna lyfter fram den stora betydelse som Fogelstagruppens medborgarskola fick för att rusta kvinnor med de kunskaper som behövdes för att ta på sig offentliga uppdrag, framför allt i kommunpolitiken, efter att den kvinnliga rösträtten erövrats. Motionärerna menar att demokratin i dag är hotad genom att det är svårt att få människor att engagera sig ideellt. Det finns också en marginalisering av invandrare och i synnerhet invandrarkvinnor. Motionärerna förespråkar därför att Folkpartiet i samarbete med Studieförbundet Vuxenskolan arbetar fram ett koncept till en liberal demokratiskola i Fogelstagruppens anda (**yrkande 1**) och att Folkpartiet också upprättar en ekonomisk fond som gör det möjligt till alla intresserade att delta i denna demokratiskola (**yrkande 2**).

Partistyrelsen anser att motionärerna pekar på något mycket väsentligt. En levande demokrati består inte bara av de formella institutionerna, utan folkstyret bygger på att människor bryr sig, lägger ner tid på att engagera sig och vågar ta på sig uppdrag. En självklar förutsättning är då att människor får chans, men också känner ansvaret, att skaffa sig de kunskaper som behövs. Det kan handla om att lära sig grunderna i hur en kommun fungerar eller vilka arbetsformer som är lämpliga för att åstadkomma en demokratisk beslutsprocess inom ett parti. Fogelsta kvinnliga medborgarskola, där tusentals kvinnor deltog, var på sin tid ett lysande exempel på folkbildning i ordets allra bästa mening. Fogelstagruppens arbete bör vara en inspiration för liberala demokrativänner också i dag.

Redan i dag gör dock Folkpartiet en hel del för att åstadkomma just det som motionärerna efterlyser, nämligen folkbildning i demokrati. Exempelvis har Folkpartiet i samarbete med Studieförbundet Vuxenskolan tagit fram ett omfattande studiematerial, ”Politik i praktiken”, som i det närmaste helt motsvarar det som beskrivs i motionen. Studiematerialet, en bok på 160 sidor, handlar om att bedriva liberal politik i kommuner och landsting och tar upp hur liberala värderingar uttrycks i den lokala politiken, grunderna för den svenska demokratins organisation, kommun- och landstingsfullmäktiges arbetssätt med nämnder och styrelser, hur Folkpartiet fungerar och hur det svenska valsystemet ser ut. Målgruppen är framför allt nyvalda förtroendevalda, men materialet lämpar sig också utmärkt för kandidatutbildningar, kurser för nya medlemmar eller självstudier.

I samarbete med Studieförbundet Vuxenskolan bedriver Folkpartiet också en omfattande utbildningsverksamhet på

både nationell, regional och lokal nivå. Detta sker både inför valrörelser samt i mellanvalsperioder, och många av dessa utbildningar handlar om just den svenska demokratin och hur det politiska arbetet ser ut i praktiken. Öronmärkta satsningar har ibland gjorts på personer från ofta underrepresenterade grupper, till exempel kvinnor och personer med utländsk härkomst. Folkpartiet satsar också betydande ekonomiska resurser på dessa utbildningar.

Sammanfattningsvis anser partistyrelsen att motionärerna pekar på angelägna frågor, men att de konkreta förslagen som beskrivs i huvudsak är tillgodosedda till sin substans om än inte till den exakta utformningen. Det är också viktigt att partiet även arbetar för att kontinuerligt förbättra och vidareutveckla den viktiga utbildningsverksamheten, bland annat kring demokratins arbetssätt. Med detta föreslår partistyrelsen att **motion K27 anses besvarad.**

Partistyrelsens förslag till beslut

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** i partistadgarna § 2 andra stycket de tre sista meningarna stryks, nämligen:
   ”Partistyrelsen fattar beslut om den övergripande utformningen av partiets system för hantering av medlemsavgifter. Inför sådana beslut ska partistyrelsen inhämta länsförbundens synpunkter. Partistyrelsen fattar även beslut om avgift för nya medlemmar som ansluter sig via riksorganisationen.”
2. **att** i partistadgarna § 4 första stycket, som i dag lyder:
   ”Länsförbund skall senast den 31 januari till riksorganisationen insända uppgift om antalet medlemmar som den 31 december var direkt eller indirekt anslutna till länsförbundet, samt senast den 28 februari för varje redovisad medlem erlägga den avgift som landsmötet fastställer. För medlem i länsförbundet eller någon av dess lokala föreningar under 25 år, som samtidigt är medlem i Liberala Ungdomsförbundet uppbär riksorganisationen halv avgift från länsförbunden.”, ersätts med ett nytt stycke med lydelsen:
   ”Riksorganisationen uppbär årligen medlemmarnas medlemsavgifter. Den del av medlemsavgiften som beslutats av landsmötet tillfaller riksorganisationen. För medlem under 25 år är denna hälften av det belopp som landsmötet fastställt. Avgifter utöver det belopp som fastställts av landsmötet ska överföras till det länsförbund som medlemmen hör till.”
3. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att ta fram en konkret modell för hur en ny och mer effektiv avgiftsadministration ska se ut
4. **att** motion K1 bifalls
5. **att** motion K2 bifalls
6. **att** motion K3 anses besvarad
7. **att** motion K4 avslås
8. **att** motion K5 yrkande 1 avslås
9. **att** motion K6 anses besvarad
10. **att** motion K5 yrkande 2 avslås
11. **att** motion K7 avslås
12. **att** motion A13 yrkande 2 avslås
13. **att** motion K8 yrkande 2 avslås
14. **att** motion K8 yrkande 3 avslås
15. **att** motion K8 yrkande 4 avslås
16. **att** motion K8 yrkande 5 avslås
17. **att** motion K8 yrkande 6 anses besvarat
18. **att** motion K8 yrkande 7 anses besvarat
19. **att** motion K8 yrkande 8 anses besvarat
20. **att** motion K9 avslås
21. **att** motion K10 avslås
22. **att** motion K11 avslås
23. **att** motion K12 avslås
24. **att** motion K13 avslås
25. **att** motion K14 avslås
26. **att** motion A6 yrkande 1 avslås
27. **att** motion K15 avslås
28. **att** motion K16 yrkande 1 bifalls
29. **att** motion K16 yrkande 2 bifalls
30. **att** partistadgarna § 6 moment A sista meningen, som i dag lyder ”Medlem kan tjänstgöra som ombud först efter det att fyra veckor gått sedan inträdet i Folkpartiet liberalerna”, får lydelsen: ”Medlem kan tjänstgöra som ombud först efter det att tre månader gått sedan inträdet i Folkpartiet liberalerna.”
31. **att** partistadgarna § 7 första stycket kompletteras med två nya meningar i slutet med lydelsen: ”Som ombud vid partirådet kan endast medlem i Folkpartiet liberalerna tjänstgöra. Medlem kan tjänstgöra som ombud först efter det att tre månader gått sedan inträdet i Folkpartiet liberalerna.”
32. **att** partistadgarna § 8 första stycket näst sista meningen, som i dag lyder ”Sådan adjungerad skall vara medlem i Folkpartiet liberalerna”, får lydelsen: ”Sådan adjungerad skall vara medlem i Folkpartiet liberalerna och kan tjänstgöra först efter det att tre månader gått sedan inträdet i Folkpartiet liberalerna.”
33. **att** partistadgarna § 10 byter namn från ”Val till Europaparlamentet” till ”Nationella kandidatlistor”
34. **att** partistadgarna § 10 kompletteras med ett nytt andra stycke med lydelsen: ”Landsmöte eller partiråd äger också rätt att fastställa riksvallista inför riksdagsval. Ärende om riksvallista ska beredas av partistyrelsen, vilken också beslutar om regler och tidsplan för nomineringsarbetet.”
35. **att** motion K17 yrkande 1 anses besvarat
36. **att** motion K17 yrkande 2 anses besvarat
37. **att** motion K17 yrkande 3 anses besvarat
38. **att** motion K18 anses besvarad
39. **att** motion K19 anses besvarad
40. **att** motion K20 anses besvarad
41. **att** motion K21 anses besvarad
42. **att** motion K22 anses besvarad
43. **att** motion D5 yrkande 6 anses besvarat
44. **att** motion K23 yrkande 1 anses besvarat
45. **att** motion K23 yrkande 2 anses besvarat

46. att motion K24 anses besvarad
47. att motion K25 anses besvarad
48. att motion K26 yrkande 1 avslås
49. att motion K26 yrkande 2 avslås
50. att motion K26 yrkande 3 avslås
51. att motion K26 yrkande 4 avslås
52. att motion K26 yrkande 5 avslås
53. att motion K27 yrkande 1 anses besvarat
54. att motion K27 yrkande 2 anses besvarat

Särskilt yttrande K1

Adam Cwejman yttrar sig till förmån för bifall av motion K3.

Särskilt yttrande K2

Maria Halkiewicz yttrar sig till förmån för avslag på motion K16.

Bilaga 1: Rapport från den socialpolitiska arbetsgruppen

När tryggheten saknas. Om samhällets ansvar för barn som far illa

Arbetsgruppens förslagslista till partistyrelsen återfinns på sidan 233.

Inledning

Det finns många barn och ungdomar som mår dåligt i välfärdslandet Sverige. Den debatt som idag förs om deras vardag och framtid är inte tillräcklig. Det är debatten som bidrar till förändringar, förändringar som barnen och ungdomarna behöver.

Den socialpolitiska arbetsgruppen har fått i uppdrag att presentera förslag som syftar till att stärka barn och ungdomars rättigheter och möjligheter då vuxna brister. Det handlar om föräldrar som inte klarar föräldrarollen och samhället som inte i tillräckligt stor utsträckning försvarar barns rätt till en bra start i livet då samhället tagit över ansvaret.

Barn och ungdomar möter olika huvudmän, olika lagar, olika kulturer och olika budgetar men dessvärre inte ofta en samsyn utifrån barnets behov och möjligheter. Utgångspunkten ska alltid vara att stötta föräldraskapet. Ibland ställs dock politiken inför det svåra beslutet att bryta in när föräldraskapet förbrukats. Med ökad debatt blir de besluten förhoppningsvis färre då det förebyggande arbetet sätts i fokus.

Arbetsgruppen har sitt förslag utgått från barnens situation och inte på vuxenvärldens ”rätt” till barnen. Vi gör inte anspråk på hela sanningen och all klokskap. Det är med stor ödmjukhet vi nu överlämnar vårt förslag som vi hoppas skall debatteras och utvecklas.

I avsnittet som handlar om individer och dess olika förutsättningar finns inga enkla lösningar. Ibland blir det fel och då måste vi våga förändra. Den politiska rollen blir att bättre följa upp besluten om barn. Vi måste lyssna och värdera. Inget får lämnas till slumpen, inget barn är omöjligt, det är samhällets uppgift att ge dem förutsättningar att lyckas och alla barn förtjänar samma förutsättningar. Vi måste ta ansvar för, och tro på, att barnen som samhället har ansvaret för ska få en ljus framtid som de själva kan forma.

Den socialpolitiska programgruppen har också diskuterat frågor som rör försörjningsstöd. Eftersom dessa frågor är tätt förknippade med arbete så behandlas de dock i programmet från arbetsmarknadsgruppen istället.

Många lokalföreningar, länsförbund, enskilda medlemmar och andra föreningar har svarat på vårt samråd om förebyggande arbete för barn och ungdomar. På många håll i landet genomfördes också rundabordssamtal med socialsekreterare och föreningar om hur det förebyggande arbetet kan stärkas. De gav en samstämmig bild av den enskilt viktigaste frågan är att stärka samverkan kring barn och ungdomar som riskerar att fara illa. Programgruppen har tagit fasta på det och lägger flera förslag som syftar till en bättre samverkan och tidiga insatser. Genom rundabordssamtalen och samrådet fick programgruppen också många kloka och konkreta förslag som återfinns i rapporten. Vi vill ta tillfället i akt och tacka alla som bidragit till vårt arbete!

Lennart Gabrielsson
Ordförande i den socialpolitiska programgruppen

I programgruppen har också Karl Axelsson, Maria Lundqvist-Brömster, Anna Svalander, Fatima Svanå, Gilbert Tribo och Staffan Werme ingått. Sekreterare har Karin Liljeblad och Fredric Skälstad varit.

R1

Förebyggande arbete för barn och ungdomar

Ingen vet med säkerhet hur många barn och ungdomar i Sverige som har det svårt hemma. Det kan handla om föräldrar som dricker för mycket, om föräldrar som lider av psykisk sjukdom eller har en egen utvecklingsstörning. Det kan också handla om föräldrar som slår eller psykiskt misshandlar sin familj, eller om kriminalitet. När föräldrarna, av olika skäl, sviktar i sin omsorg påverkar det barnets hela tillvaro och trygghet.

Folkpartiet liberalerna har en lång tradition av att lyfta det glömda Sverige. Det handlar om människor som har svårt att själva göra sina röster hörda. I det glömda Sverige finns barn och ungdomar som far illa hemma och behöver stöd och skydd. Dessa barn har samma rättigheter som alla andra barn i Sverige.

Det behöver inte gå illa i livet för ett barn som har befunnit sig en utsatt situation i sin familj. Forskningen visar att samspelet mellan riskfaktorer och skyddsfaktorer är avgörande för barnet. En hög kvalitet i alla verksamheter för barn och ungdomar är därför viktigt för alla barn, men särskilt viktigt för barn i utsatta situationer.

Föräldraansvar och föräldrastöd

Föräldrar är livsviktiga för sina barn. Inga andra vuxna betyder mer för sina barn än deras föräldrar. Frågan om föräldrars betydelse och ansvar för sina barn tenderar ofta att hamna i skymundan. Då problem kring våra barn och ungdomar diskuteras påtalas ofta att samhället – skolan, socialtjänsten, polisen – ska ta ett större ansvar. Sällan talas det om föräldraansvaret. Vår uppfattning är att många föräldrar skulle kunna vara en resurs när barn strular i skolan. På samma sätt som det finns möjlighet att vara hemma från jobbet med sjukt barn bör det finnas möjlighet att finnas till hands för sitt barn i skolan när hon eller han visar tecken på att inte må bra i skolmiljön.

Att vara förälder är ett stort och viktigt, men ibland också svårt uppdrag. Förebyggande verksamhet och tidiga insatser är centrala för att barn och ungdomar inte ska hamna i risksituationer där de kan fara illa. Det måste finnas ett väl utbyggt och attraktivt föräldrastöd och andra öppna, förebyggande verksamheter dit föräldrar, samt barn och ungdomar, kan vända sig för stöd och hjälp, utan att bli registrerade hos socialtjänsten. Enligt Folkhälsoinstitutet finns det inga tecken på att de satsningar som gjorts på öppna verksamheter skulle leda till att socialtjänsten låter bli att utreda barns behov och bara skickar familjen dit istället. Det verkar snarare vara så att socialtjänsten har lyckats nå fler familjer.[1]

Många familjer där det finns flera riskfaktorer för att barn kan fara illa, såsom missbruk, psykisk ohälsa eller långvarig ekonomisk utsatthet i familjen, har socialtjänsten, sjukvården eller andra myndigheter redan kontakt med för andra typer av insatser. Det är angeläget att tidigt söka upp dessa familjer och erbjuda attraktivt föräldrastöd i öppna former.

1. Folkhälsoinstitutet (2010) Kartläggning av insatser för barn och ungdomar i risksituationer 2010

Socialtjänstens personal, fältassistenter, fritidsledare, lärare och andra som möter barn och ungdomar i utsatta situationer måste bli väl förtrogna med de nya sociala medierna. För barn och ungdomar är dessa kommunikationsvägar en central del av vardagen och därför viktiga kanaler i det förebyggande och uppsökande arbetet. Att nätvandra kan vara nog så viktigt som att nattvandra.

Samverkan kring barn som far illa

Barn som far illa behöver ofta stöd och hjälp från flera håll. Socialtjänsten, skolan, hälso- och sjukvården och polisen med flera har sedan 2003 en lagstadgad skyldighet att samverka kring barn som far illa, eller riskerar att fara illa. Socialtjänsten har huvudansvaret för att samverkan kommer till stånd. För att det ska finnas välfungerande rutiner och barn inte ska riskera att falla mellan stolarna krävs tydliga överenskommelser om hur myndigheterna tillsammans arbetar med barn som far illa. Socialstyrelsens öppna jämförelser för den sociala barn- och ungdomsvården visar dock att fler än åtta av tio kommuner saknar samverkansöverenskommelser mellan socialtjänsten och en eller flera av förskola/skola, polis, BUP eller hälso- och sjukvården. Trots att samverkan betonats i många år finns det fortfarande stora brister som gör att barn inte fångas upp i tid och inte får den hjälp de behöver. Genom samlokalisering och genom att samla verksamheter under ett tak stärks förutsättningarna för samverkan och ett offensivt förebyggande stöd. Vi ser familjecentralerna som en bra sådan verksamhet, där olika kompetenser och verksamheter samlas för att ge stöd till småbarnsfamiljer. Enligt Socialstyrelsens kartläggning från 2008 fanns det då 131 familjecentraler i landet.[2] Något motsvarande finns inte för barn i skolåldern och ungdomar. Tvärtom är ansvaret i dag mycket splittrat.[3] Nedan lägger vi därför förslag om en samlad ungdomshälsa.

Ett allvarligt problem är att många barn som bedöms fara illa – anmälningsplikten till trots – inte kommer till socialtjänstens kännedom. Det kan bero på att det känns jobbigt för t.ex. en förskolelärare att peka ut en familj, utan att vara helt säker, och en oro för hur det kommer att påverka relationen till familjen framöver. Ett annat problem som brukar lyftas fram är att den som anmäler sällan får någon återkoppling från socialtjänsten. Om den som anmält vill ha återkoppling krävs förälderns samtycke för att anmälaren ska få del av informationen.[4] Vi tror, precis som Barnskyddsutredningen (SOU 2009:68), att det är dags att pröva nya vägar att nå familjer som kan behöva stöd. Istället för att överlämna problemen till socialtjänsten gäller det att uppmuntra till samarbete, ta tillvara kompetensen och engagemanget hos den verksamhet där barnet finns och att erbjuda familjen attraktivt stöd så att de känner motivation att ta emot den. Barnskyddsutredningen föreslår att när t.ex. en skola känner oro för ett barn så ska de kunna påkalla ett möte med socialtjänsten, föräldrarna och eventuellt också barnet för att uppmärksamma barnets situation och erbjuda förebyggande insatser utan utredning och beslut. Mötet kan också landa i att social-

2. Socialstyrelsen (2008) Familjecentraler – Kartläggning och kunskapsöversikt
3. Läs mer i Folkpartiets barnpolitiska program.
4. Barnombudsmannen (2010) Upp till 18 – fakta om barn och ungdom

tjänsten gör bedömningen att de bör inleda en utredning med målet att vid behov erbjuda insatser. Vi anser att det kan vara ett bra sätt att skapa öppenhet och samarbete kring ett barn eller en familj.

Stor frånvaro från skolan är tydliga signaler om att något inte står rätt till. Elever med hög frånvaro från skolan behöver ofta insatser från både skolan, socialtjänsten och barn- och ungdomspsykiatrin. Tvärprofessionella team kan stötta barnet och familjen för att få till stånd en fungerande skolgång igen.

Fördjupa samverkan med det civila samhället

Det civila samhället är alla de föreningar, organisationer, nätverk och enskilda som tillsammans arbetar för samhällets utveckling i stort och smått. Ofta definierar man det civila samhället som det som inte ryms inom offentlig eller privat sektor.

Regeringen har skrivit en överenskommelse om samverkan med det civila samhället inom det sociala området. Överenskommelsen har även undertecknats av Sveriges Kommuner och Landsting. Denna samverkan handlar bland annat om att vi som representanter för den offentliga sektorn ska respektera det civila samhällets självständighet när vi samverkar och samarbetar. Huvudtanken bakom avtalet är att stärka det civila samhället som en bas för en starkare utveckling av de mänskliga relationer som ligger till grund för ett gott samhälle.

När vi arbetar med att lösa social problematik väljer vi ofta att enbart se till de offentliga och privata aktörerna. Kommuner, landsting och stat reglerar och genomför mängder av åtgärder. Olika former av service köps också in av privata aktörer. Alldeles för ofta glömmer vi det civila samhällets möjligheter. Ibland finns de med på marginalen. Men genom ett strukturerat arbete med samverkan kan såväl det sociala arbetet som det civila samhället stärkas. Kommuner och landsting kan aktivt arbeta för att genomföra upphandlingar som är anpassade till socialt företagande, d.v.s. företagande utan vinstintresse som ofta anställer människor långt ifrån ordinarie arbetsmarknad. Kommuner och landsting kan aktivt samverka med lokala föreningar i arbeten som stöttar utsatta grupper. Det kan handla om stöd till våldsutsatta barn och kvinnor. Det kan handla om mentorsfunktioner för ungdomar på glid. Det kan handla om förebildsarbete på skolor och så vidare.

Kommuner och landsting kan öppna den egna organisationen för initiativ från det civila samhället. Ofta tar det offentliga över arbetsuppgifter som tidigare legat på det civila samhället. Inte sällan finns en misstro i den offentliga administrationen mot att samverka med det civila samhället. Det finns ett politiskt uppdrag att minska dessa trösklar.

För att klara av en starkare samverkan med det civila samhället inom den sociala sektorn krävs en dialog med, och en kartläggning av, det civila samhället. Kommuner och landsting är idag alldeles för omedvetna om vilka förutsättningar och möjligheter det civila samhället har, vilka aktörer som finns och vilka mål som kan nås med ökad samverkan.

Våra förslag

1. **Hög kvalitet i alla verksamheter som rör barn och ungdomar.** Att barnhälsovården och elevhälsan följer alla barns hälsa, förskolan erbjuder en pedagogisk, trygg och utvecklande verksamhet och att skolan ger barn kunskap är viktigt för alla barn. Särskilt viktigt är det dock för barn som inte får det stöd som de behöver hemma. En förälder har alltid huvudansvaret för sitt barn. Men att barn och ungdomar, genom i huvudsak generella insatser, kan få sina rättigheter tillgodosedda är en mätare på välfärden i vårt samhälle.

2. **Föräldrar ska, i landets alla kommuner, kunna få föräldrastöd i öppna verksamheter, det vill säga utan att registreras eller bli föremål för myndighetsutövning i socialtjänsten.** Föräldrastöd kan med fördel ske i samverkan med ideella föreningar. Det är angeläget att tidigt söka upp familjer där barn löper ökad risk att fara illa och erbjuda attraktivt föräldrastöd.

3. **Utveckla samverkan med det civila samhället.** Idrottsrörelsen, brottsofferjourerna och ideella föreningar på det sociala området kan spela stor roll för barn och ungdomar i utsatta situationer. En förutsättning för starkare samverkan är dialog och en kartläggning av det civila samhället förutsättningar och möjligheter på orten.

4. **Utveckla fler familjecentraler.** I många kommuner, men långtifrån alla, samverkar mödrahälsovården, barnhälsovården, den öppna förskolan och socialtjänstens förebyggande verksamhet i en familjecentral. Genom samlokalisering skapas goda förutsättningar för samverkan och barn och familjer kan erbjudas lättillgängligt, förebyggande stöd i attraktiva former.

5. **En samlad ungdomshälsa – ”UngHälsa”.** På många håll saknas förebyggande och tidiga insatser för barn och ungdomar som visar tecken på psykisk ohälsa. Orsaken är oklara uppdrag och ansvarsförhållanden mellan verksamheterna inom och mellan kommuner och landsting. Som en parallell till familjecentralerna vill vi samla verksamheter som stödjer skolbarn, ungdomar och deras föräldrar under ett tak. Hos UngHälsan kan elevhälsan ha en del av sin arbetstid förlagd för att samverka kring elever från skolan. Där kan också ungdomsmottagningen finnas, liksom socialtjänstens förebyggande verksamheter och en första linjens barn- och ungdomspsykiatri.

6. **Bygg upp särskilda alkohol- och drogförebyggande team som snabbt rycker ut till skolor.** När det finns misstankar om ökad tillgång på alkohol eller att ungdomar i skolan använder droger måste det finnas beredskap att agera snabbt. Teamen bör byggas upp i samverkan mellan elevhälsan, socialtjänsten, polisen, lokala brottsförebyggare och fritidsledare på skolorna i kommunen. Samverkan bör sökas med föreningar och andra i det civila samhället.

7. **Ta föräldrarna till hjälp, genom särskilda BUF-dagar, när barn strular i skolan.** Barn som mobbar, stör, vandaliserar eller på andra sätt visar tecken på att inte må bra i skolan måste snabbt få hjälp av vuxenvärlden. I många fall skulle det vara en tillgång för rektor, lärare och elevhälsoteam att kunna ta barnets föräldrar till hjälp i skolan. En ny form av tillfällig föräldrapenning, som vi kallar BUF-dagar (barn, ungdoms- och föräldradagar) bör införas för att göra det möjligt för föräldrar att vara i skolan och få ersättning för förlorad arbetsinkomst. Max tio BUF-dagar per år bör kunna tas ut under barnets hela skoltid. Ersättningen bör administreras av Försäkringskassan.

8. **Tvärprofessionella team för elever som vägrar att gå till skolan.** Tvärprofessionella team bör inrättas med personal från skolan, socialtjänst och barn- och ungdomspsykiatrin som jobbar kring eleven och familjen. Syftet är att skapa nya förutsättningar för elever vars skolgång har havererat.

Stärk socialtjänstens förutsättningar

Kommunernas socialtjänst kommer i kontakt med en mängd vuxna, ungdomar och barn i utsatta situationer. Bemötandet från socialsekreteraren kan vara det viktigaste för ett utsatt barns tilltro till vuxenvärlden. I socialtjänstens myndighetsutövning fattar socialsekreterarna ingripande beslut som har stark påverkan på enskilda människors liv och ibland livsavgörande betydelse. De ska göra avvägningar i svåra dilemman och fatta beslut i akuta situationer. Det är ett svårt och tungt uppdrag som kräver goda kunskaper om vuxna och barn i utsatthet, samt legitimitet och erfarenhet.

Vi menar att det finns anledning för socialnämnderna i många kommuner att självkritiskt granska sin egen roll. Många kommuner skulle behöva lägga större kraft på att stärka socialtjänstens förutsättningar att upprätthålla och utveckla en god kvalitet. Det kan handla om såväl organisatoriska, ekonomiska som kunskapsmässiga förutsättningar. Socialnämnderna måste bli bättre på att följa upp socialtjänstens verksamhet. Socialnämnderna är, enligt lag, skyldiga att följa upp hur det går i enskilda fall. Men de politiskt ansvariga vet ofta mindre om verksamhetens kvalitet, resultat och effektivitet i stort. Mätbara mål och en kontinuerlig resultatuppföljning av socialtjänstens verksamhet är en förutsättning för att kommunen ska kunna göra prioriteringar och se till att använda resurserna på ett klokt sätt.

Värdet av välutbildade och erfarna socialsekreterare

Det är socialnämndens ansvar att säkerställa att socialtjänsten har den kompetens som behövs. Socialstyrelsen tog 2006 fram allmänna råd om kompetensen hos socialtjänstens personal vid handläggning och uppföljning av ärenden som rör barn och unga. Där slås fast en rad kunskapsområden som en socionom bör ha för att handlägga barnärenden och att han eller hon ska ha minst ett års yrkeserfarenhet. Men de är just allmänna råd och inte bindande för kommunerna. Det verkar fortfarande vara relativt vanligt att unga, nyutexaminerade socionomer får handlägga barnärenden och barnutredningar. En kartläggning från Socialstyrelsen 2007 visade att nästan 40 procent av socialsekreterarna saknade tidigare yrkeserfarenhet i socialt arbete när de började arbeta med myndighetsutövning som gäller barn och unga. Det är inte rimligt att de nyutexaminerade och oerfarna socionomerna sätts att bedöma de svåra barnavårdsärendena i socialtjänsten.

Det finns också anledning för landets socialpolitiker att ställa sig frågan varför så många socialsekreterare söker sig bort från myndighetsutövningen och vad de kan göra åt det. Nästan hälften av socialsekreterarna i kartläggningen ovan hade arbetat tre år eller mindre med myndighetsutövning. Den stora personalomsättningen påverkar förutsättningarna för kvalitet och kontinuitet i socialtjänsten. Två tredjedelar av samtliga socialsekreterare hade arbetat kortare tid än tre år i sin nuvarande arbetsgrupp. När ansvarig handläggare ofta byts ut drabbar det barn och föräldrar i utsatta situationer, liksom familjehem och andra med uppgift att ge stöd.

Barnskyddsutredningen hänvisar till en forskarstudie (Dellgran och Höjer) som konstaterade att det finns en rörelse bland socionomer från myndighetsutövning till verksamheter där kontakterna med klienterna är färre och bygger på frivillighet, eller till arbetsuppgifter som handledning, undervisning och forskning. De drog slutsatsen att om inte vidareutbildning uppmuntras inom befintlig tjänst, t.ex. genom möjlighet till avancemang eller ökat professionellt handlingsutrymme, ökar intresset av att byta till andra verksamheter med bättre betingelser.

Det behövs erfarna, välutbildade socialsekreterare i socialtjänstens myndighetsutövning. Att vara socialsekreterare, med allt det ansvar som yrket innebär, får inte vara ett genomgångsjobb. Det är ett politiskt ansvar att stärka socialtjänstens förutsättningar. Vi vill utveckla kompetensen i socialtjänsten, bygga in stödstrukturer i myndighetsutövningen och premiera dem som arbetar med barnavårdsärenden i lönekuvertet.

Det är också viktigt att frigöra tid för möten med barn, familjer och andra klienter. Vi är de första att skriva under på att gediget utredningsarbete och dokumentation är centralt för kvaliteten i myndighetsutövningen. Men pendeln får inte slå så långt att socialsekreterarna inte får tillräcklig tid för samtal med och besök hos sina klienter. Socialtjänstens kompetens, tid och resurser bör användas så effektivt som möjligt. Ambitionen bör vara att minst hälften av arbetstiden ska socialsekreteraren möta människor som behöver socialtjänstens stöd och hjälp.

Våra förslag

9. **Stärk myndighetsutövningen i barnavårdsärenden.** Bara den som har socionomexamen, kunskap om utsatta barn och erfarenhet ska få handlägga barnärenden. Socialstyrelsen bör utfärda föreskrifter med krav på kompetens och minst två års erfarenhet för dem som ska handlägga ärenden som rör barn och unga. Varje

socialkontor bör ha tillgång till ett multiprofessionellt team som stöd i bedömningen av svåra ärenden.

10. **Utveckla kompetensen i socialtjänsten.** Socionomutbildningen leder till en bred flora av yrken inom det sociala arbetet. Traineeprogram i socialtjänsten kan vara ett sätt att ge nyutbildade socionomer en gedigen grund att stå på. Möjligheter till påbyggnadsutbildningar inom högskolan bör övervägas. Kommunerna bör även satsa på vidareutbildning och efterfråga socionomer som specialiserar sig, eller har forskningserfarenhet.

11. **Socialsekreterare som arbetar med barnavårdsärenden ska premieras i lönekuvertet.** Den stora personalomsättningen påverkar förutsättningarna för kvalitet och kontinuitet i socialtjänsten. När ansvarig handläggare ofta byts ut drabbar det barn och föräldrar i utsatta situationer, liksom familjehem och andra med uppgift att ge stöd. Lönesättningen bör användas som ett av flera sätt att premiera socialsekreterare som arbetar med myndighetsutövning som rör barn. På så sätt kan lönesättningen bidra till större kontinuitet, stabilitet och därmed kvalitet i myndighetsutövningen.

12. **Nationell satsning på forskningsanknuten metodutveckling och utvärdering inom den sociala barn- och ungdomsvården.** Det finns för lite kunskap om vilka metoder som är framgångsrika. Få insatser inom den sociala barn- och ungdomsvården är utvärderade. Staten och Sveriges kommuner och landsting måste långsiktigt satsa på forskningsanknuten metodutveckling och utvärdering, både när det gäller förebyggande arbete och insatser i den sociala barn- och ungdomsvården.

Stärk barnperspektivet i det sociala arbetet

Barnkonventionen bör bli svensk lag

Det är snart tolv år sedan FN:s konvention om barnets rättigheter antogs. Sedan dess har medvetenheten om barns rättigheter blivit betydligt bättre. Men fortfarande finns det brister både i lagstiftningen och i hur barn behandlas i praktiken.

Barnombudsmannen pekar på att det finns väsentliga skillnader mellan den svenska lagstiftningen och barnkonventionen när det gäller barns rätt att komma till tals i frågor som rör dem personligen. Barn får inte fullt ut komma till tals i tvister om vårdnad, boende och umgänge, i utredningar inom socialtjänsten och inte heller i asylprocessen. Barnkonventionen ställer krav på att alla barn har rätt att komma till tals. I den svenska lagstiftningen sägs i stället att barnets inställning ska klarläggas om det inte är olämpligt. Det blir till ett kryphål för myndigheterna att inte prata med barnen själva.

I slutet av 2010 fattade riksdagen beslut om Alliansregeringens strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige. Den innehåller uppföljningsbara mål på nio olika områden som alla syftar till att förverkliga barnkonventionen. Men den innebär också att regeringen ska göra en kartläggning av hur svensk lagstiftningen överensstämmer med bestämmelserna i barnkonventionen och hur myndigheterna tillämpar dem. I samband med kartläggningen ska regeringen behandla ett förslag från Delegationen för mänskliga rättigheter om att utreda om det vore lämpligt att föra in barnkonventionen och andra konventioner om mänskliga rättigheter i svensk rätt. Vi ser många exempel på att barnkonventionen inte har fått tillräckligt genomslag i svensk lag och praktik. Den kartläggning som regeringen nu gör är därför av stor betydelse. Det ser vi som ett första steg på vägen till att barnkonventionen ska bli svensk lag. Vi bör dra lärdom av Norge och både införliva och transformera barnkonventionen i svensk lag.

Barnombudsmannen har till uppgift att företräda barn och ungdomars rättigheter. Vi ser det viktiga arbete myndigheten gör när det gäller att låta utsatta barn och ungdomar själva komma till tals och opartiskt driva på myndigheter, kommuner och landsting så att de efterlever barnkonventionen. Vi skulle gärna se att myndighetens ställning stärktes ytterligare genom möjligheter för Barnombudsmannen att, på eget initiativ, lyfta principiellt viktiga enskilda fall.

Professionell socialjour dygnets alla timmar

Socialstyrelsen presenterade sina första öppna jämförelser inom den sociala barn- och ungdomsvården i slutet av 2010. I jämförelserna uppdagades att nästan tre av tio kommuner saknar socialjour med utbildad personal under kvällar, nätter och helger[5]. Detta kan vara förödande för barn som har det svårt hemma. Socialstyrelsen påpekar att för ett barn som just varit med om en traumatisk händelse kan omedelbar och adekvat hjälp vara avgörande. Vi menar att alla kommuner, själva eller i samverkan med andra kommuner, måste ha en socialjour bemannad med utbildade socionomer så att människor i nöd kan få hjälp dygnets alla timmar. Det är särskilt viktigt för barn i utsatta situationer, som är helt utelämnade när det inte finns någon socialsekreterare i tjänst annat än under kontorstid.

En egen, särskilt utsedd socialsekreterare

Många barn och ungdomar i utsatta situationer känner misstro mot myndigheter och stor ensamhet. Det krävs kontinuitet och täta kontakter för att barnet ska kunna känna förtroende för socialsekreteraren. Som Upprättelseutredningen påpekar är en bättre uppföljning från socialtjänstens sida av situationen för barn placerade i samhällets vård den allra viktigaste åtgärden för att förhindra och i ett tidigt skede upptäcka missförhållanden[6]. Vi anser att Barnskyddsutredningens för-

5. http://www.socialstyrelsen.se/pressrum/pressmeddelanden/storakommunalaskillnaderistodtillutsattabarn
6. SOU 2011:9

slag om att varje barn ska ha en särskild utsedd socialsekreterare som ansvarar för kontakten med barnet är angeläget att genomföra[7]. Denna socialsekreterare ska ha en självständig ställning i förhållande till familjehemmet eller institutionen. Det måste också säkerställas att barnet får täta besök av sin socialsekretare. I dag ska barnet få besök minst två gånger om året. Det bör istället ske en gång i kvartalet, eller ännu oftare om barnet så önskar eller har behov av det.

När det finns allvarliga problem i familjen är det lätt att föräldrarnas problem överskuggar barnets behov. En egen kontakt hos socialtjänsten kan därför vara viktig även för barn i andra utsatta situationer, såsom barn som upplevt våld i familjen eller barn till missbrukande föräldrar.

I Barnombudsmannens möten med placerade barn och ungdomar berättade de om erfarenheter av socialsekreterare som inte lyssnar, upplevelsen av att inte bli tagen på allvar och om hur svårt det ibland kan vara att få tag i sin socialsekreterare. Ett barnperspektiv i socialtjänstens arbete förutsätter att barnet kan känna förtroende för den socialsekreterare som har hand om hans eller hennes ärende. Hur placerade barn upplever kontakten med socialtjänsten bör följas upp årligen. Barn och ungdomar måste ha möjlighet att få byta socialsekreterare om de upplever att kontakten dem emellan inte fungerar. En sådan önskan bör hanteras skyndsamt av socialförvaltningen eller socialnämnden.

Större möjligheter att agera till skydd för utsatta barn

Socialtjänstens insatser sker i första hand på frivillig basis. I en del fall när socialtjänsten misstänker att barnet far illa i hemmiljön tackar föräldrarna nej till stöd och hjälp. Om det inte finns tillräckliga skäl för omhändertagande enligt LVU kan socialtjänsten inte göra mer. Det finns en möjlighet till öppna insatser utan samtycke (s.k. mellantvång) i § 22 LVU när det gäller ungdomar med beteendeproblem, även om den används i mycket liten utsträckning. Någon motsvarande bestämmelse finns inte när det problemet gäller barnets hemsituation. Att familjen känner motivation att ta emot stöd och hjälp är grunden för att nå förbättringar för barnet. Men det finns tillfällen när socialtjänsten bör få möjlighet att agera till skydd för barnet, även mot föräldrarnas vilja. Barnets rätt till skydd måste väga tyngre. Genom en sådan åtgärd kan samhället försöka förhindra att barnet far illa och förebygga att barnet behöver placeras i samhällets vård. Socialtjänsten bör t.ex. kunna ställa krav på att barnet får gå i förskola, eller får ta del av stödjande insatser.

Stöd och skydd till barn som rymmer

En studie från Rädda Barnen visar att elva procent av alla ungdomar mellan 16 och 18 år har rymt eller kastas ut hemifrån. Ju fler rymningar, desto yngre var barnet första gången det hände och desto större har barnets utsatthet varit hemma. En central slutsats i studien är att rymningen oftast är en flykt från en orimlig situation hemma med våld, övergrepp, hot eller att familjen inte accepterat den ungas pojkvän/flickvän eller den ungas sexuella läggning. Forskningen visar att det traditionella sättet att arbeta från skolkuratorers och socialtjänstens sida, att jobba för att den unga ska flytta hem igen, sällan fungerar. Ungdomar som upprepat rymmer hemifrån måste erbjudas stöd och hjälp.[8]

En särskild problematik är de föräldrar som inte anmäler att deras barn har försvunnit hemifrån. Kanske bär föräldrarna skulden till att barnet rymt. Ibland finns en rädsla och misstro mot myndigheter. Om någon annan, exempelvis skolan, anmäler att barnet försvunnit kan polisen inget göra. De startar bara efterforskningar på föräldrars uppdrag. Inte heller socialtjänsten kan göra något. Om föräldrarna inte samverkar i utredningen kan det vara svårt att fastställa att barnet verkligen är på rymmen. Att vara borta från hemmet är inte ett tillräckligt skäl för att göra en efterlysning enligt LVU. Därför behöver lagen ändras så att socialtjänsten alltid har befogenhet att efterforska barn som försvunnit hemifrån.

Snabbare ingripanden för barn i människohandel

Då och då upptäcks barn och ungdomar i Sverige som är utsatta för människohandel. Ett exempel är en flicka från Bulgarien som tvingades ut på stöldturné. Stölderna skedde under flera månader runt om i Sverige innan socialtjänsten i Sollentuna grep in. Inget barn ska offras till människohandeln. Svenska myndigheter har en skyldighet att finna vägar som stoppar vuxna människor från att tvinga barn till kriminella handlingar.

Människohandlarna kommer undan på grund av kommungränser och barn får betala priset då kommunerna inte har anpassat sitt arbete till kriminella som verkar i en globaliserad värld. Människohandlarna och barnen eller ungdomarna som hamnat i deras klor rör sig mellan både länder och kommuner, så att utredningarna inte hinner startas eller färdigställas. Rikspolisstyrelsen har ett nationellt ansvar, medan socialnämnderna endast ansvarar för vad som sker i den egna kommunen. Även om Rikspolisstyrelsen har det övergripande polisiära ansvaret så tar samordningen tid. När det gäller socialtjänsten så är samarbetet mellan kommunerna begränsat. Detta försvårar arbetet.

Människohandeln måste bekämpas mer effektivt än vad den gör i dag. I dag kan en kommuns socialtjänst vänta en timme med att ingripa och då hinner förövarna komma undan. Vi behöver få till ett system där socialnämndens ansvar följer barnet oavsett vilken kommun de flyr till. Socialtjänsten i respektive kommun måste samarbeta över kommungränserna tillsammans med polisen om vi i tid ska hjälpa barnen. Den kommun som upptäcker ett barn som misstänks vara utsatt för människohandel måste agera direkt, samt fortsätta följa barnet även om människohandlarna beger sig till en annan kommun.

7. SOU 2009:68

8. Yvonne Sjöblom och Sara Högdin. Rädda Barnen (2009) Tillfälligt uppbrott – om ungdomar som rymmer och kastas ut hemifrån

Våra förslag

13. **Professionell socialjour dygnets alla timmar.** Nästan var tredje kommun saknar en socialjour som kan ge professionellt akut stöd dygnet runt. Det kan vara förödande för barn i utsatta situationer. Alla kommuner måste själva, eller i samverkan med andra, ha en socialjour bemannad med socialsekreterare under kvällar, nätter och helger.

14. **Placerade barn, samt barn i andra utsatta situationer, ska få en egen, särskilt utsedd socialsekreterare.** Placerade barn ska få besök av sin socialsekreterare minst en gång i kvartalet. Även barn som upplevt våld hemma, eller som har föräldrar som missbrukar, måste kunna få en egen kontakt hos socialtjänsten.

15. **Socialtjänstlagen bör ändras så att socialtjänsten får större möjlighet att agera till skydd för barn, även mot föräldrarnas vilja.** Ibland när socialtjänsten har starka skäl att tro att barnet far illa hemma tackar föräldrarna nej till stöd. Om det inte finns tillräckliga skäl för ingripande enligt LVU kan socialtjänsten inte göra mer. Socialtjänsten bör kunna ställa krav på att barnet får gå i förskola, eller får del av stödinsatser, till exempel vid omfattande frånvaro från skolan som föräldrarna inte kommer till rätta med.

16. **Fler akutboenden för unga med rymningsbenägenhet.** Unga som återkommande rymmer hemifrån har ofta en svår hemsituation. De utsätter sig för stora risker på rymmen. Fler akutboenden behövs för unga med rymningsbenägenhet, där de kan bo under kortare tid medan socialtjänsten utreder hemförhållandena. Det är inte rimligt att barn fortsätter att föras hem till familjer där de far illa och snart rymmer igen.

Stöd till barn utsatta för våld eller sexuella övergrepp

Sverige var det första landet i världen att införa ett förbud mot aga och barnmisshandel. Lagen slår fast att barn inte får utsättas för kroppslig bestraffning eller annan kränkande behandling. Trots det visar olika studier att nästan vart sjunde barn någon gång blivit slaget av en vuxen i hemmet.[9]

Samverkan i Barnahus

På många håll i landet finns numera Barnahus för barn som misstänks ha utsatts för våld eller sexuella övergrepp. Där samverkar myndigheter i en barnanpassad miljö, utreder samt ger barnet stöd, skydd och behandling på ett och samma ställe. Den nationella utvärderingen av Barnahus visar att våldutsatta barns rättigheter har stärkts, men att mer behöver göras för att kvalitetssäkra verksamheten. Såväl befintliga som nya Barnahus bör certifieras baserat på riktlinjer som fastställer vilken myndighetssamverkan ett Barnahus ska innehålla och som säkerställer att verksamheten når så goda resultat som möjligt. Verksamheten ska finnas myndighetsövergripande i alla delar av landet, så att våldsutsatta barn, sexuellt utnyttjade barn och barn som upplevt våld i familjen får bästa möjliga brottsutredning och en samlad bedömning av behovet av stöd.

Barn som upplever våld i familjen

Våld i nära relationer är ett annat allvarligt problem som också drabbar barn. Uppskattningsvis har vart tionde barn i Sverige upplevt våld i hemmet. Ungefär hälften av dem har gjort det ofta[10]. Många av barnen blir också själva slagna. Barn som sett eller hört sin mamma bli misshandlad behöver stöd och hjälp för egen del att bearbeta sina upplevelser. Många barn utvecklar depression, beteendeproblem, får svårt att klara skolan och psykosomatiska problem. Så många som vart fjärde barn på kvinnojourerna uppfyller alla kriterier för posttraumatiska stressymptom.[11]

Enligt socialtjänstlagen har socialnämnden ett särskilt ansvar att se till att barn som bevittnat våld får den hjälp och det stöd som han eller hon behöver. Som ett led i regeringens nationella handlingsplan mot mäns våld mot kvinnor, som Nyamko Sabuni tog initiativ till, har en forskargrupp följt upp effekterna av stödet till barn som upplevt våld i familjen. De preliminära resultaten av studien pekar på brister som måste åtgärdas. En av de allvarligare är att barn riskerar att fortsätta utsättas för våld då strukturerade riskbedömningar sällan görs av socialtjänsten, trots att barnet har regelbundet umgänge med den pappa som utsatt mamman och ibland även barnet för våld.

En annan slutsats är att många verksamheter har rutiner som får till konsekvens att barn som bevittnar våld systematiskt undviks. Det kan handla om att aldrig tala med barnet eller mamman enskilt, utan konsekvent träffa hela familjer tillsammans. Genom att tala enskilt med barnet kan fler våldsutsatta barn Utvärderingen pekar också på hur viktigt det är att fångas upp våga ställa den raka frågan till ett barn om utsatthet för våld. Forskarna hänvisar till en studie från en BUP-mottagning i Göteborg, där personalen integrerat i den inledande utredningen av barnet ställer frågor om våldsutsatthet. Den pekar på att 20–30 procent av barnen som söker hjälp hos BUP för olika symptom har upplevt våld mot sin mamma.[12] Vi anser att kommuner och landsting/regioner bör ta fram riktlinjer som säkerställer att socialtjänsten och barn- och ungdomspsykiatrin så tidigt som möjligt upptäcker våldsutsatta barn och barn som upplevt våld i familjen.

9. Rädda Barnens webb http://www.rb.se/vartarbete/isverige/valdochsexuellaovergrepp/barnmisshandel/Pages/default.aspx

10. Barnombudsmannen (2010) Upp till 18 – fakta om barn och ungdom

11. Socialstyrelsens webb http://www.socialstyrelsen.se/nyheter/2011januari/bristeribehandlingavbarnsomupplevt-valdifamiljen

12. Broberg m.fl. (2011) Stöd till barn som upplevt våld mot mamma – preliminära resultat från en nationell utvärdering

Studien pekar på att det saknas tillgång till behandling på psykiatrisk specialistnivå för barn som upplevt våld mot mamma och utvecklat en egen barnpsykiatrisk problematik. Det gör att små, ofta ideellt drivna, verksamheter som är avsedda att vara en generellt stödjande insats där barn synliggörs, riskerar att användas som ersättning för barnpsykiatrisk behandling. Forskargruppen ser behov av en insatskedja menar där det också finns tillgång till specifika behandlingsinsatser för barn med svårare problematik.[13]Vi anser att landstingen och regionerna bör bygga upp specialistteam i barn- och ungdomspsykiatrin för våldsutsatta barn och barn som upplevt våld i familjen.

Ytterligare en slutsats i studien är hur viktigt det är att säkerställa att våldutsatta mammor får tillgång till behandling. Många mammor fick inte tillräckliga insatser för egen del och fick därför förvärrade posttraumatiska stressymptom. Att våldutsatta kvinnor får tillräckligt stöd att bearbeta sina upplevelser är viktigt för kvinnans egen psykiska hälsa, men också för att samspelet mellan mamma och barn ska fungera.

Behandling för sexuella förövare

Patrik Sjöbergs modiga avslöjanden i boken ***Det du inte såg*** om de sexuella övergrepp han utsattes för som barn av sin tränare och styvfar har satt fokus på ideella föreningars skyldighet att skydda barn mot övergrepp. Idrottsföreningar och andra ideella organisationer som har verksamheter för barn och unga har ett ansvar att se till att det finns en aktiv policy om hur föreningen ska förebygga kränkningar och sexuella övergrepp, samt agera när ett barn far illa.

För att skydda barn mot sexuella övergrepp måste de som begått övergrepp, eller riskerar att göra det få behandling. En kartläggning från Socialstyrelsen visar att det i dag saknas behandling för vuxna, ungdomar och barn med sexuella övergreppsbeteenden i stora delar av landet. Förebyggande insatser för vuxna som känner sexuell dragning till barn finns bara i Stockholmsområdet. Stöd och behandling för barn med sexuellt problembeteende och ungdomar som har begått övergrepp, eller riskerar att göra det, finns bara på några få orter, som alla ligger i södra Sverige. Om de ska kunna få hjälp på ett tidigt stadium måste de kunna få stöd på ett rimligt avstånd från hemmet. [14]

Regeringen har på jämställdhetsminister Nyamko Sabunis initiativ nyligen beslutat om en satsning på behandling av män som riskerar utöva sexuellt våld. Beslutet innebär att regeringen beviljar Karolinska universitetssjukhuset 10 miljoner kronor för att under 2011–2014 utveckla den del av verksamheten vid Centrum för Andrologi och Sexualmedicin (CASM) som tar emot personer som riskerar att utöva sexuellt våld.

Utvecklingsarbetet ska bestå av tre delar. För det första ska man att etablera en s.k. stopptelefon mot sexuellt våld genom att utveckla befintlig telefon- och internetverksamhet i syfte att nå en större och bredare målgrupp än idag, dvs. personer som riskerar att utöva sexuellt våld. Den som är nära att begå ett stort felsteg ska kunna få hjälp att inte tappa balansen.

För det andra ska man kartlägga lokala verksamheter inom området i syfte att kunna hänvisa hjälpsökande och anhöriga i hela landet samt lägga grund för ett nationellt nätverk av vårdgivare och andra aktörer inom området. För det tredje ska man utveckla och evidensbasera de behandlingsmetoder och arbetssätt som används vid CASM idag i arbetet med personer som utövar eller riskerar att utöva sexuellt våld, samt utvärdera och sprida kunskap om effekterna av en s.k. stopptelefon.

I utvecklingsarbetet ska stor vikt läggas vid säkerheten för eventuell partner och eventuella barn till den person man tar emot i behandlingen. Detta ska göras via risk- och säkerhetsbedömningar för de utsatta kvinnorna och barnen, s.k. partnerkontakt, där det är aktuellt.

Våra förslag

17. **Nationell certifiering av Barnahus.** Barn som utsatts för våld eller sexuella övergrepp har rätt till en barnvänlig, rättssäker utredning samt till skydd och stöd. Såväl befintliga som nya Barnahus bör certifieras, för att säkerställa en så effektiv myndighetssamverkan som möjligt. Verksamheten ska finnas myndighetsövergripande i alla delar av landet.

18. **Bygg upp regionala specialistteam, eller mottagningar, i barn- och ungdomspsykiatrin för våldutsatta barn och barn som upplevt våld i familjen.** Barn som upplevt våld i familjen ska kunna få stöd i landets alla kommuner. I dag saknas det på många håll tillgång till behandling på psykiatrisk specialistnivå för barn som på grund av våld har utvecklat en egen barnpsykiatrisk problematik. Kommuner och landsting/regioner måste kunna erbjuda våldsutsatta barn en vårdkedja med stödinsatser på rätt nivå.

19. **Förebygg våld mot barn med funktionsnedsättningar eller långvarig sjukdom.** Barn med funktionsnedsättningar eller långvarig sjukdom löper större risk än andra barn att utsättas för våld i hemmet. Deras familjer måste få tillräckligt stöd och avlastning för att förebygga att föräldrar, av stress eller utmattning, tar till våld. Kompetensen om våld måste höjas hos kommunens biståndsbedömare, personal inom landstingens habilitering och sjukvården samt andra professionella som kommer i kontakt med familjer som har barn med funktionsnedsättningar.

13. ibid
14. http://www.socialstyrelsen.se/pressrum/nyhetsarkiv/allvarligabristeribarnsskyddmotsexbrott

Stärk rättigheter för barn placerade i samhällets vård

De barn och ungdomar som omhändertas och placeras i samhällets vård tillhör de allra mest utsatta. När föräldrar inte förmår ta ansvar för sitt barn och det inte räcker att socialtjänsten sätter in stödinsatser till familjen måste socialtjänsten gripa in och säkerställa att barnet får den trygghet, den omsorg och det skydd och som varje barn har rätt till. En del av de placerade barnen och ungdomarna har också egna svåra beteendeproblem, ofta till följd av bristande omsorg, missbruk och andra problem hemma.

Mer än 17 000 barn och ungdomar är omhändertagna av socialtjänsten. De flesta av dem bor hemma hos en annan familj, i ett familjehem. Omkring 5 000 barn och ungdomar bor på en institution, i ett så kallat HVB (hem för vård eller boende).

Ett barn som levt under kaotiska förhållanden med sina föräldrar kan få trygghet och större stabilitet när de får möjlighet att bo hos en annan familj, eller under en tid få vård och omsorg på ett HVB. Men forskningen visar att det skrämmande många av barnen får stora problem som unga vuxna. Nästan hälften av de pojkar som omhändertogs under tonåren på grund av beteendeproblem har suttit i fängelse eller fått rättspsykiatrisk vård innan de fyllt 25 år. Nästan en tredjedel av pojkarna har fått vård på sjukhus för psykiska problem, självmordsförsök eller missbruksproblem. Nästan sju av tio av pojkarna har inte gått på gymnasiet.

Brister och missförhållanden i den sociala barnavården

Många barn som bor i familjehem eller på HVB får inte sina rättigheter tillgodosedda. En rad rapporter har visat på allvarliga brister i den sociala barn- och ungdomsvården.

- Många placerade barn upplever att ingen hör och ingen ser. Barnombudsmannen presenterade under våren sin årsrapport 2011. Den redovisar en unik studie där drygt hundra barn och ungdomar som är placerade i samhällets vård själva kommer till tals. De berättar för Barnombudsmannen om känslan av att inte bli tagen på allvar av socialsekreteraren, att socialtjänsten sviker sina löften och att det är svårt att nå socialsekreteraren.[15] Länsstyrelsernas nationella granskning 2008 visade också att socialtjänsten inte alltid besöker barnet i familjehemmet eller HVB-hemmet regelbundet och att det ofta saknas kontinuitet i barnets kontakter med socialtjänsten.[16]
- Var tredje HVB-hem i länsstyrelsernas nationella tillsyn hade brister av allvarligare karaktär. Det handlade om brister i säkerheten för ungdomarna, om bristande möjligheter till delaktighet och kvalitetsbrister som att behandlingsinsatserna inte utvärderades.[17]
- Upprättelseutredningen pekar på att arbete pågår för att förbättra samhällsvården för barn och unga. Men arbetet för ökad säkerhet har inte den omfattning och den långsiktighet som krävs för att man skulle kunna säga att samhället har gjort vad som behövs för att förhindra kränkningar och vanvård. Utredningen genomförde en egen kartläggning till landets kommuner. De hittade 246 misstänkta fall av övergrepp eller allvarliga försummelser mot placerade barn under 2008 och 2009. De flesta av dessa barn bodde i familjehem. Mörkertalet är sannolikt stort. Utredningen konstaterar att det är sällsynt med dokumenterade rutiner i socialtjänsten för att förebygga, upptäcka och åtgärda missförhållanden.[18]
- I Barnombudsmannens studie ger de familjehemsplacerade barnen en relativt ljus bild av sin situation, även om många tycker att socialtjänsten inte bryr sig tillräckligt. De HVB-placerade barnen ger en dystrare bild. De upplever att de sällan får komma till tals, att de möts av starkt negativa förväntningar och strikta regelverk, ofta kopplade till sanktioner. Det skapar misstro och uppgivenhet hos barnen, menar BO, och konflikter mellan personal och barn. ”Förhållningssättet till barnen bidrar till missförhållanden och försummelser i den vård och behandling barnen står under… Utan lagligt stöd görs inskränkningar i barnens frihet som innebär att grundläggande mänskliga rättigheter kränks.”[19] Även Upprättelseutredningen pekar på att det på HVB förekommer integritetskränkande ordningsregler som kan ifrågasättas på både rättslig och etisk grund.[20]
- Mer än varannan pojke och var tredje flicka som växt upp i familjehem går ut grundskolan med de lägsta betygen eller utan fullständiga betyg. Att misslyckas i skolan är den största riskfaktorn för framtida problem. Omvänt så är lyckade skolresultat det starkaste skyddet mot en sådan utveckling.[21]
- I Skolinspektionens granskning av 31 HVB som bedriver så kallad särskild undervisning var det bara ett av hemmen som bedrev undervisning i alla ämnen och gav eleverna den undervisningstid som de har rätt till.[22]
- En studie i Malmö visar att många omhändertagna barn inte har fått del av barnhälsovården på samma sätt som andra barn. Vart femte av de familjehemsplacerade barnen inte har varit på någon fyraårskontroll hos barnhälsovården. Bara hälften hade fått sin syn testad vid fyra års ålder. 15 procent av barnen hade inte fått alla sina vaccinationer.[23]
- En undersökning från Barnombudsmannen visar att många socialnämnder inte tagit sitt politiska ansvar att ge tydliga politiska direktiv om den sociala barnavården

15. Barnombudsmannen (2011) Bakom fasaden - Barn och ungdomar i den sociala barnavården berättar
16. Länsstyrelserna (2008) Socialtjänsten och barnen. Länsstyrelsernas granskning av den sociala barn- och ungdomsvården 2006-2007
17. Länsstyrelserna och Socialstyrelsen (2009) Hem för vård eller boende för barn och unga. Slutrapport från en nationell tillsyn 2006-2008
18. SOU 201:9 Upprättelseutredningen Barnen som samhället svek – åtgärder med anledning av övergrepp och allvarliga försummelser i samhällsvården
19. Barnombudsmannen (2011) Bakom fasaden. Barn och ungdomar i den sociala barnavården berättar
20. SOU 2011:9
21. Socialstyrelsen (2010) Social rapport 2010. Kapitel 7: Skolbetyg, utbildning och risker för ogynnsam utveckling hos barn
22. Skolinspektionen (2010) Undervisning vid hem för vård eller boende, HVB. Elever får inte den undervisning de har rätt till
23. Barnombudsmannens årsrapport 2011

i kommunen.[24] Resultatet av undersökningen redovisas närmare nedan.

Det politiska ansvaret för de barn som socialtjänsten omhändertar

När ett barn omhändertas av socialtjänsten och placeras i samhällets vård tar socialnämnden över föräldrarnas ansvar för barnet. Det är ett politiskt ansvar att se till att socialtjänsten säkerställer en god vård för varje barn. I samband med sin årsrapport presenterade BO en enkätstudie som visar att kommunernas socialnämnder inte i tillräcklig utsträckning har gett politiska direktiv om vad som ska gälla i den sociala barnavården. Utan tydliga politiska direktiv finns det utrymme för godtycke, där barnet blir helt beroende av den enskilda socialsekreterarens eller det enskilda HVB-hemmets/familjehemmets inställning och avvägningar.

Studien visar bl.a. att

- Drygt hälften av socialnämnderna har direktiv om hur socialtjänsten ska inhämta barnets åsikter och dokumentera dem i samband en utredning om placering av barnet.
- Knappt en tredjedel av socialnämnderna har direktiv om att barnet ska informeras om sina rättigheter enligt lagen och barnkonventionen.
- Mindre än en fjärdedel av socialnämnderna har direktiv om hur socialtjänsten ska agera när det framkommer missförhållanden i ett familjehem eller HVB där barnet är placerat.
- Bara 36 procent av socialnämnderna har direktiv om hur barnets rätt till utbildning samt hälso- och sjukvård ska tillgodoses. Ungefär 30 procent har direktiv om hur detta ska följas upp.
- Endast en tredjedel av socialnämnderna ordnar obligatorisk grundutbildning för blivande familjehem, trots att många av de barn som placeras hos dem har stora behov av stöd.[25]

Tillräcklig politisk kraft har inte lagts på att komma till rätta med bristerna i den sociala barn- och ungdomsvården. Det har gjort att många av samhällets mest utsatta barn inte har fått det stöd som de behöver. Det måste vi göra vad vi kan för att förändra.[26]

Många socialnämnder saknar politiska riktlinjer eller rutiner för hur socialförvaltningen ska förebygga missförhållanden, eller hur de ska agera om de upptäcker missförhållanden på till exempel ett HVB. Berättelserna om kränkningar, vanvård och försummelser i den sociala barnavården förskräcker. Säkerhetstänkandet i den sociala barnavården måste förstärkas. Vi vill förtydliga socialnämndens ansvar att agera mot missförhållanden.

24. Barnombudsmannen rapporterar BR 2011:02 Socialnämndernas ansvar för barn i samhällsvård
25. Barnombudsmannen rapporterar BR 2011:02 Socialnämndernas ansvar för barn i samhällsvård
26. Läs gärna mer i Folkpartiets rapport (2011) Alla barn har rätt till en trygg uppväxt

När det inte finns någon annan utväg än en låst institution

Att de barn som samhället har tagit över ansvaret för får det boende och den vård de behöver är nödvändigt för att de ska kunna få ordning på sina liv. Kommunerna ansvarar för att finna den lösning som passar barnen. I vissa lägen kan den ungas beteende vara så destruktivt att det inte finns någon annan utväg än att placera den unga på en låsbar institution. Statens institutionsstyrelse (SiS) är den enda myndigheten som har så ingripande befogenheter på sina behandlingshem.

När socialtjänsten i en kommun behöver placera ett barn hos SiS är situationen ofta akut. Under senare tid har flera kommuner nekats plats för barn och ungdomar på SiS-hem på grund av platsbrist. Ofta hamnar barnen i jour- eller familjehem och de får då inte den vård och tillsyn de behöver. Ungdomarna kan rymma och fortsätta med ett destruktivt och livsfarligt beteende.

Nuvarande situation är ohållbar, då kommunerna i akuta lägen måste ha tillgång till slutenvård för att rädda ungdomarna från sitt eget beteende. Kommunerna ska arbeta förebyggande för att motverka placeringar på SiS-institutioner. Men i de fall barn och unga behöver placeras hos SiS måste de omedelbart kunna få plats om vi ska kunna garantera ett bra omhändertagande av samhällets mest utsatta barn.

Barn i familjehem

För att barn som av olika skäl inte kan bo kvar hemma ska få trygghet, omsorg och omtanke krävs att andra familjer är beredda att öppna sitt hem och sin famn för dessa barn. Att vara familjehem är långtifrån enkelt. Många barn och ungdomar har svåra erfarenheter med sig i bagaget. Numera placeras också ungdomar med stora behov ofta i familjehem. Det kan t.ex. handla om ungdomar som är utagerande och beter sig självdestruktivt. En del av dem bor i familjehem mot sin egen, eller sina föräldrars, vilja. Även i fall då barnet är placerat med samtycke från de egna föräldrarna kan relationen till de biologiska föräldrarna vara svår att hantera. När Folkpartiets riksdagsledamöter våren 2009 mötte familjehemsföräldrar, familjehemssekreterare och socialsekreterare menade de samfällt att det svåraste är att orka och att kunna hantera alla känslor[27].

Familjehem måste få utbildning och handledning

Att ta emot ett främmande barn som redan varit utsatt för stora svårigheter är ett stort ansvar. Många familjer som ställer upp som familjehem får varken den utbildning eller det stöd och uppbackning som de behöver för att klara sitt uppdrag. Enligt en undersökning som Barnombudsmannen gjort bland landets kommuner 2011 är det bara en tredjedel av socialnämnderna som anordnar obligatorisk utbildning för alla blivande familjehem[28]. Kommuner som Stockholm och

27. Folkpartiet (2009) Superhjältar i det tysta
28. Barnombudsmannen (2011) Socialnämndernas ansvar för barn i samhällsvård

Göteborg som ställer krav på utbildning för att bli familjehem har, enligt Upprättelseutredningen (SOU 2011:9), bara positiva erfarenheter av det. Mer än åtta av tio socialnämnder svarar i Barnombudsmannens studie att de erbjuder kontinuerlig fortbildning och handledning för familjehem. Där framgår dock inte om socialtjänsten eller familjehemmen själva upplever att handledning sker i tillräcklig utsträckning. I Socialstyrelsens öppna jämförelser för den sociala barn- och ungdomsvården från 2010 var det bara en knapp tredjedel av kommunerna som hade en samlad plan för sina familjehems kompetensutveckling.

Socialtjänsten måste vara lyhörd för familjehemmens behov av stöd. Kommuner som knyter avtal med familjehem bör vara skyldiga att bistå familjen med akut hjälp även kvällar, nätter och helger.

Nationella rekryteringskampanjer för att rekrytera familjehem

Kommunerna har svårt att rekrytera familjehem. För att socialtjänsten ska kunna säkra en god kvalitet i familjehemsvården måste det finnas tillräckligt många tänkbara familjer som kan matchas mot de behov som barnet har. När det är brist på familjehem måste barn stanna längre än det var tänkt i ett jourhem. Det kan också få till konsekvens att familjehem övertalas att ta emot fler barn än vad som egentligen vore optimalt. Det finns även en risk att socialtjänsten ser genom fingrarna med problem hos ett familjehem därför att det helt enkelt finns så få andra familjer som är beredda att ställa upp. Därför är rekrytering av familjehemmen en central fråga också när det gäller barnens säkerhet och trygghet.

Ett av de viktigaste sätten att rekrytera fler familjehem är att ge de familjer som redan ställer upp ett gott stöd. Familjer som känner att de får ett bra stöd kommer att ge positiva signaler till andra om vad det innebär att vara familjehem. Men fler familjehem behöver också rekryteras genom olika former av kampanjer. Det kan handla om annonsering, eller riktade insatser till olika målgrupper som har ett starkt engagemang för och kompetens om barn. Många kommuner har svårt att klara rekryteringen av familjehem på egen hand. Även om flera grannkommuner samverkar kan det vara svårt att få någon verklig skjuts i rekryteringen.

I Norge har staten numera ansvar för rekrytering, förmedling och utbildning av familjehem. Vartannat år sker nationella kampanjer med annonsering och aktiviteter riktade till särskilda målgrupper för att rekrytera fler familjehem. Samma material och budskap används över hela landet för att få så stort genomslag som möjligt. Deras erfarenhet är dock att omkring 600–700 familjer brukar anmäla intresse i samband med de nationella kampanjerna[29]. Där finns också en webbplats med lättillgänglig och samlad information om hur man blir familjehem: http://www.fosterhjem.no/. Vi bör dra lärdom av deras erfarenheter.

29. Enligt telefonsamtal med Ragnar Simonsen, Barne, ungdoms- och familiedirektoratet

Insyn och säkerhet i familjehemmen

Insynen i hur ett barn egentligen har det i familjehemmet är begränsad. Uppföljningen av hur barn placerade i familjehem har det måste förbättras. Kontinuitet och täta kontakter är en förutsättning för att kunna bygga upp en förtroendefull relation mellan barnet och socialsekreteraren. Vi anser att Barnskyddsutredningens förslag om att varje barn ska ha en särskild utsedd socialsekreterare som ansvarar för kontakten med barnet är angeläget att genomföra[30]. Denna socialsekreterare ska ha en självständig ställning i förhållande till familjehemmet. Det måste också säkerställas att barnet får täta besök av sin socialsekretare. Det bör ske en gång i kvartalet, eller ännu oftare om barnet önskar och/eller har behov av det. Tätare besök och en bättre uppföljning av hur barnet har det är allra viktigast för att förhindra att barnet utsätts för missförhållanden.

Långsiktighet och trygghet

Barnkonventionen, socialtjänstlagen och föräldrabalken slår alla fast att barnets bästa alltid ska sättas i främsta rummet. Men ändå väger ofta föräldrarätten tyngre i praktiken. De flesta barn omhändertas och placeras i familjehem med föräldrarnas samtycke, dvs. enligt socialtjänstlagen. Uppslitande situationer kan uppstå när barnet har knutit an till familjehemsföräldrarna och de biologiska föräldrarna ändå begär att barnet ska flytta hem till dem igen. Om det inte finns grund för placering enligt LVU så har socialtjänsten inte mycket att sätta emot.

Självklart måste föräldrar kunna få nya chanser. Men inte till priset att det går ut över barnets bästa. Utgångspunkten att barn ska återförenas med sina föräldrar är rimlig när ett barn bor bara en kortare tid i familjehem. Men hälften av de placerade barnen som är sex år eller yngre har bott i sina familjehem i stort sett hela livet. Ändå vet varken barnet själv, eller föräldrar och syskon i familjehemmet hur länge barnet ska stanna hos dem. Var sjätte månad ska vården övervägas.

Barn måste ha rätt att få vara med och påverka hos vem de ska bo. Ett barn som rotat sig i ett familjehem måste ha inflytande över om hon eller han ska bo kvar där, eller flytta till sina biologiska föräldrar om det blivit bättre hemma. När det gäller små barn, som själva kan ha svårt att göra sin röst hörd, ska barnets bästa alltid sättas i främsta rummet.

Riksdagen införde 2003 en ny bestämmelse om att socialtjänsten ska överväga att flytta över vårdnaden till familjehemmet när ett barn har bott där i tre år. Syftet var att öka barnens trygghet, men bestämmelsen används sällan. Inte bara socialtjänsten, utan också många familjehem väjer för frågan om att ta över vårdnaden om barnet. Det är inte konstigt eftersom familjen då blir av med all uppbackning från socialtjänsten och står ensamma med de fortsatta kontakterna med barnets pappa och mamma, vilket inte alltid är lätt. Landskrona är ett gott exempel på en kommun som tagit fasta på att det är ett stort steg för familjehemmet att ta över vårdnaden om barnet. Där garanterar kommunen fortsatt stöd och kontakt med både barnet och familjehemsföräldrar. Så borde socialtjänsten vara skyldig att jobba överallt, precis som Barnskyddsutredningen (SOU 2009:68) har föreslagit.

30. SOU 2009:68

När lagen ändras bör regeringen också slopa regeln om att barnet ska ha bott i familjehemmet i tre år innan överflyttning av vårdnaden om barnet prövas. Hur länge är inte tre år i ett barns liv? Frågan om vem som ska ha vårdnaden om barnet bör istället prövas löpande av socialtjänsten för de barn som växer upp i, eller bor länge i, familjehem.

En annan viktig fråga är att placerade ungdomar måste kunna få stöd in i vuxenlivet**.** Till skillnad från de flesta andra ungdomar, som får bo kvar hemma tills de är ”flygfärdiga”, så förväntas många placerade ungdomar klara sig själva efter 18-årsdagen, eller då han eller hon har gått ut gymnasiet. Eftervården av placerade barn och ungdomar är ett eftersatt område. Många placerade ungdomar står helt ensamma som unga vuxna. Det bör i god tid utarbetas strategier inför att en placering hos ett familjehem ska avslutas. De måste kunna få fortsatt stöd genom familjehemmets, eller socialtjänstens försorg.

Våra förslag

20. **Inför auktorisation för att driva HVB.** Vi måste skärpa kraven på kvalitet och resultat i institutionsvården för barn och unga. Dagens regler är alldeles för luddiga. Socialstyrelsen bör få i uppdrag att fastställa tydliga kvalitetskrav som det ankommer på den som vill driva ett HVB att visa att verksamheten uppfyller. Krav på auktorisation ska ställas på alla HVB även de som idag verkar med tillstånd från Socialstyrelsen. Verksamheten ska följas upp noggrannare. Auktorisation bör också gälla för att driva konsulentstödd familjehemsverksamhet.

21. **Belöna goda resultat i familjehem och HVB.** Socialtjänsten lägger ansenliga resurser på den sociala barn- och ungdomsvården varje år, samtidigt som många placerade barn inte får sina behov och rättigheter tillgodosedda. Vi måste våga prova nya vägar för att få bättre resultat i den sociala barn- och ungdomsvården. Ekonomiska styrmedel och ekonomiska stimulanser har i sjukvården, och andra verksamheter, visat sig verkningsfulla för att utveckla kvalitet och nå bättre resultat. HVB-hem och familjehem som, tillsammans med barnet, lyckas nå individuella, mätbara mål bör få bonus. En sådan bonus skulle till exempel kunna kopplas till att ett HVB-hem, tillsammans med den unga, har lyckats få henne/honom drogfri, att barnets skolresultat har förbättrats eller att den unga under perioden inte har rymt därifrån.

22. **En studieplan för varje placerat barn.** Trots att lyckade resultat i skolan har visat sig viktigast för att det ska gå bra i livet för placerade barn och ungdomar så har kommunerna inte tagit tillräckligt ansvar för omhändertagna barn skolgång. Kommunen ska vara skyldig att göra en studieplan för varje placerat barns skolgång och undervisning. Det bör regleras i skollagen. Syftet är att ge barnet stöd att klara sin skolgång.

23. **En hälsoplan för varje placerat barn.** Många omhändertagna barn och ungdomar har missats av barnhälsovården och uteblir från elevhälsans hälsobesök. De löper också större risk för psykisk ohälsa än andra. Mot bakgrund av de hälsorisker som barn som placeras har utsatts för måste hälso- och sjukvårdens särskilda ansvar för barn placerade i samhällsvård tydliggöras i hälso- och sjukvårdslagen. Det bör ske genom att en hälsoplan tas fram för varje placerat barn. Grunden för den bör vara en hälsoundersökning i samband med att barnet placeras.

24. **Förtydliga placerade barns grundläggande fri- och rättigheter i lagstiftningen.** Barns och ungas rättsskydd är svagt under genomförandet av samhällsvården. Lagstiftningen måste därför tydliggöra placerade barns och ungdomars grundläggande rättigheter, till exempel i fråga om kontakt och umgänge med sina föräldrar och syskon, utbildning, hälsa, god omvårdnad och fritidsaktiviteter. Det bör också framgå av lagen vilka krav barnen kan ställa på att få information om sina rättigheter, vårdens innehåll och uppföljning samt hur de kan anmäla missförhållanden.

25. **Inför ett ombud för placerade barn hos Socialstyrelsen som kan föra ett placerat barns talan vid kränkningar.** När socialtjänsten omhändertar ett barn och placerar barnet på HVB eller familjehem tar samhället ansvar för barnets säkerhet och trygghet. Precis som i allvarliga mobbningsfall i skolan måste ett placerat barn som fått sina rättigheter allvarligt kränkta få möjlighet till upprättelse. Den funktion som nu finns hos Socialstyrelsen, dit placerade barn kan vända sig med klagomål och synpunkter, bör utvecklas till ett oberoende ombud för placerade barn och ungdomar. Paralleller kan dras till Barn- och elevombudet hos Skolinspektionen.

26. **Obligatorisk utbildning för alla familjehem.** Många familjehem får i dag ingen utbildning innan de tar emot barn som ofta har stora och sammansatta behov. För att säkerställa att placerade barn får en bra omsorg är utbildning och handledning ett grundkrav. Socialtjänsten måste vara lyhörd för familjehemmens behov av stöd. Familjer som tar hand om ett placerat barn måste kunna få akut hjälp även kvällar, nätter och helger.

27. **Återkommande nationella rekryteringskampanjer för fler familjehem och en nationell webbplats om familjehem.** Många kommuner har svårt att klara rekryteringen av familjehem Norge har positiva erfarenheter av nationella kampanjer för att rekrytera familjehem. Vi bör dra lärdom av deras erfarenheter och göra nationella kampanjer, i samarbete mellan den svenska staten och Sveriges kommuner och landsting.

28. **Fler familjehemsplacerade barn bör få sina familjehemsföräldrar som vårdnadshavare.** Barn som varit länge placerade i familjehem och knutit an till familjen måste ha inflytande över om de ska bo kvar i familjehemmet, eller flytta till sina biologiska föräldrar, om deras situation normaliseras. När det gäller små barn ska principen om barnets bästa alltid sättas i främ-

sta rummet. Socialtjänsten ska vara skyldig att fortsatt stötta familjehemmet efter en vårdnadsöverflyttning. Slopa treårsregeln för vårdnadsöverflyttningar så att prövningen istället kan göras löpande utifrån barnets bästa.

29. **Platsgaranti hos Statens institutionsstyrelse.** En del ungdomar har så allvarliga beteendeproblem att de behöver få vård och behandling på en låsbar institution. Att placerade den unga på en låst institution är en sista utväg när inga andra alternativ står till buds. I många fall är läget akut. Då måste det alltid finnas plats att ta emot ungdomar som behöver denna mycket ingripande åtgärd.

Minska barnfattigdomen

– Det värsta jag vet är när folk tycker synd om en. Så säger Sirpa från Köping till tidningen Expressen. I samma artikelserie beskriver Eva, 49, att vara fattig med barn handlar om att tvingas säga nej: ingen hundralapp till bio, ingen pizza på helgen, inga nya skor när de gamla har gått sönder.

Vår utgångspunkt är att inga barn ska behöva växa upp i fattigdom. Men vägen dit är lång, och forskarna är inte ens eniga om vad barnfattigdom är.

Några menar att fattigdomen ska beräknas i förhållande till vad som är normal inkomst i landet som barnet lever i. Det kallas relativ fattigdom. Andra säger att fattigdom ska mätas i absoluta termer, det vill säga när hushållets inkomst understiger en viss nivå.

Det finns stora problem med det relativa fattigdomsmåttet. Den ”normala” inkomsten skiljer sig t.ex. mellan olika kommuner. Trots detta existerar begreppet i debatten och vi måste därför förhålla oss till det.

I Sverige som helhet har de allra flesta människors inkomster ökat under de senaste tio–femton åren. Detta har inneburit att den absoluta fattigdomen har minskat, men samtidigt har den relativa fattigdomen ökat, eftersom de välbärgades inkomster har stigit kraftigare än för dem med låga inkomster.

Figur 1.
Andel relativt fattiga och absolut fattiga i Sverige

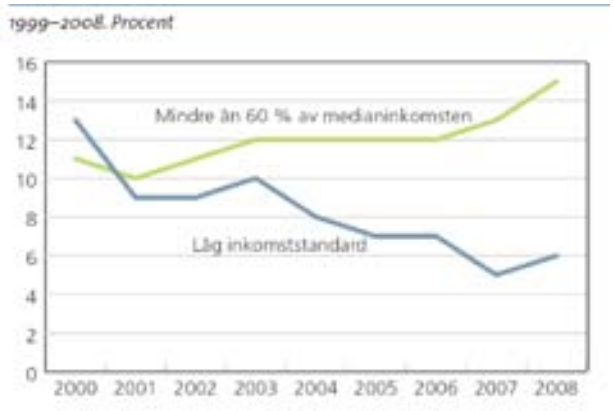

Källa: Hushållens ekonomi, SCB, specialbearbetningar, Från Upp till 18, BO, BR2010:01

Barnfattigdomen minskade stadigt från 1997 till 2007, både vad gäller barn som lever i familjer med socialbidrag och enligt Rädda barnens fattigdomsindex. Men 2008 bröts trenden och andelen fattiga barn ökade. Då levde nästan 12 procent, totalt 220 000, av Sveriges barn i fattiga hem.

Rädda Barnens undersökning visar att risken att leva i en fattig familj är fem gånger så hög för barn med utländsk bakgrund som för barn med svensk. Också barn till ensamstående föräldrar är oftare fattiga. Nästan hälften av de barn som lever med en ensamstående utlandsfödd förälder är fattiga.

En studie från SCB visar att de fattiga barnens föräldrar ofta är lågutbildade**.** Nästan två tredjedelar har föräldrar som inte arbetar heltid – och 35 procent bor i hushåll där ingen förälder arbetar.

Genomförda åtgärder

Det allra bästa sättet att ta sig ur fattigdom långsiktigt är att barnens föräldrar har arbete. Den som arbetar heltid i Sverige är sällan fattig. Och barn till arbetande föräldrar har det inte bara bättre, rent materiellt, än barn till icke arbetande; barn mår på alla sätt bättre av att ha föräldrar som jobbar.

Och regeringens politik fungerar. En promemoria från Riksdagens utredningstjänst (RUT) visar att jobbskatteavdragen har minskat andelen fattiga barn med 13 procent. Även Konjunkturinstitutet (KI) skriver att om KI:s resultat skulle vara applicerbara på hela befolkningen har jobbskatteavdragen skapat ca 2 800 fler årsarbetskrafter för ensamstående kvinnor och 500 kronor extra i disponibel inkomst per månad för en genomsnittlig ensamstående kvinna. Vi ser därför gärna fortsatta insatser för att förstärka arbetslinjen.

En annan viktig faktor på lång sikt är att barn får tillgång till utbildning – en bra och jämlik skola för alla. Vi är övertygade om att regeringens omläggning av skolpolitiken på sikt kommer att förbättra situationen och erbjuda utmaningar för våra barn och unga.

Av Rädda Barnens undersökning framgår att nästan dubbelt så många invandrarbarn är fattiga som barn med svenska föräldrar. Integrationspolitiken spelar därför en avgörande roll. Genom etableringsreformen, som trädde i kraft 2010, förbättras möjligheterna för nyanlända invandrare att komma i arbete, genom starka incitament och individuella planer. Det gäller också att underlätta invandrarkvinnors etablering på arbetsmarknaden, något som regeringen nu ska utreda. Vissa grupper, som historiskt mött kraftig diskriminering i det svenska samhället, behöver också särskilt stöd. Det gäller inte minst alla svensk-romska familjer, som ofta lever i fattigdom.

Nya åtgärder

Satsningar på fattiga barnfamiljer

Arbete är den bästa vägen ur fattigdom. Men många människor kan av olika skäl ha svårigheter att komma in på arbetsmarknaden. Det kan handla om sjukdom, en funktionsnedsättning eller en lång period av arbetslöshet. Ett dödsfall eller en skilsmässa kan leda till att familjens ekonomi försämras kraftigt – vilket naturligtvis också drabbar barnen.

Grundidén med den ekonomiska familjepolitiken, som en del av den generella välfärdspolitiken, är att bidra till en god ekonomisk levnadsstandard för alla barnfamiljer. Förra året höjde regeringen flerbarnstillägget och nästa år höjs barntillägget. Det är bra och viktiga åtgärder, men vi ser gärna även en höjning av lägstanivån på underhållsstödet.

Samtidigt måste en person alltid tjäna på att gå från bidrag till arbete. Folkpartiet föreslår att det ska finnas en jobbstimulans i socialbidraget. Detta beskrivs i avsnittet om försörjningsstöd.

Även om det på kort sikt inte är möjligt att införa en jobbstimulans i socialbidraget måste riksnormen för försörjningsstödet justeras. En dator och internetuppkoppling är ofta en förutsättning för skolarbetet och ett aktivt socialt liv för många barn och unga. I normen för försörjningsstöd bör det därför ingå tillgång till dator och internetuppkoppling för familjer med barn i grund- och gymnasieskolan.

För ekonomiskt utsatta familjer där ett eller flera barn har synfel kan kostnaden för glasögon eller hörselhjälpmedel bli betungande. Möjligheterna för barn att se bra ska inte vara beroende av familjens ekonomiska förutsättningar. Bidrag för glasögon bör barn kunna få från landstinget inte bara fram till skolåldern, utan även under skolåren. Nationella riktlinjer för stöd till glasögon bör tas fram, så att reglerna blir lika över landet.

Förbättrad situation för överskuldsatta

Att vara barn i en familj som under lång tid saknar förmåga att betala sina skulder kan innebära stora påfrestningar. Fler överskuldsatta som saknar förmåga att betala sina skulder måste kunna få hjälp med skuldsanering för att få en chans att komma tillbaka. Inte minst för att lindra situationen för barnen till svårt skuldsatta föräldrar bör tiden för skuldsanering kortas från fem till tre år.

Det är inte rimligt att människor med ekonomiska problem ska tvingas vänta länge på att få träffa en budget- och skuldrådgivare. En tidsgaranti bör införas som innebär att barnfamiljer som söker hjälp inte ska behöva vänta längre än en vecka för att få budget- och skuldrådgivning.

En rikare fritid för fattiga barn

Att leva under knappa ekonomiska omständigheter påverkar alla delar av barns och ungdomars liv. Ett sommarjobb ger ungdomar viktiga erfarenheter inför deras framtida kontakt med arbetsmarknaden. Därför bör kommuner erbjuda möjligheter till sommarjobb till ungdomar och extra coachning till ungdomar i familjer med försörjningsstöd.

För ekonomiskt utsatta barn och ungdomar som inte har möjligheter att resa på semester, eller göra andra kostsamma aktiviteter, är de öppna fritidsverksamheterna särskilt viktiga. Kommunen bör säkerställa att det finns öppna fritidsgårdar och andra fritidsaktiviteter som är gratis för alla barn under loven. Det kan med fördel ske i samverkan med idrottsföreningar och andra ideella organisationer.

Våra förslag

30. **Arbete är det bästa vägen ur fattigdom.** Arbetslinjen ligger därför fast. Vi vill se ytterligare åtgärder som gör det mer lönsamt att arbeta.

31. **Allas rätt till en bra skola.** Fortsatta satsningar på kunskapslinjen skapar goda förutsättningar för våra barn och unga in i vuxenlivet.

32. **Många av de fattiga barnen har invandrarbakgrund.** En fungerande integrationspolitik som bryter utanförskap och passiviserande bidragsberoende är därför nödvändig.

33. **Vi vill se en höjning av underhållsstödet.** Om föräldrarna inte kan arbeta eller när arbetsinkomsterna inte räcker till måste samhället hjälpa barnfamiljerna.

34. **Även barn i fattiga familjer ska ha tillgång till dator och internet.** Det är ofta en förutsättning för skolarbete och ett aktivt socialt liv. I riksnormen för försörjningsstödet ska därför även kostnader dator och internetuppkoppling ingå.

35. **Föräldrarnas plånbok ska inte avgöra om ett barn ska kunna få glasögon eller ej.** Vi anser att landstingens bidrag till glasögon ska finnas under hela barnens skolgång. Det behövs också nationella riktlinjer för stöd till glasögon.

36. **Tidigare hjälp till överskuldsatta barnfamiljer.** Tiden för skuldsanering för barnfamiljer bör kortas från fem till tre år. Barnfamiljer ska inte heller behöva vänta längre än en vecka för att få träffa en budget- och skuldrådgivare.

37. **De fattiga barnen behöver också en stimulerande fritid.** Vi vill genomföra satsningar på kommunala sommarjobb till ungdomar och extra stöd till ungdomar i familjer med socialbidrag. Kommunerna bör även säkerställa att det finns fritidsaktiviteter som är gratis för alla barn under loven.

Reservation

Staffan Werme

Jag delar gruppens principiella hållning kring synen på barnfattigdom. Men det borde tydligare framgå att det relativa fattigdomsbegreppet inte är något relevant mått för att föreslå riktade åtgärder. Om man väljer att bryta ner siffrorna på kommunnivå så inser man problemet. Den relativa fattigdomen i den kommun i Sverige som har den högsta, respektive lägsta, medelinkomsten är ojämförbar. Om man ser den relativa fattigdomen som ett problem som den offentliga sektorn ska lösa, kommer det att innebära en kontinuerlig utvidgning av denna sektor, på framförallt den civila sektorns bekostnad. Det kommer i sig att riskera en försvagning av den grund som också välfärdssamhället vilar på.

Därför ställer jag mig frågande inför flera av de åtgärder som föreslås. Ses de var och en för sig är de alla vällovliga. Men det huvudsakliga problemet är att förslagen kontinuerligt utökar den offentliga sektorns ansvar och befogenheter. Man kan exempelvis peka på punkterna 33, 34, 36 och 37 som helt eller delvis ökar den offentliga sektorns storlek. Punkten 37 är ett typexempel på när det offentliga riskerar att ta den civila sektorns roll och ansvar.

När man talar om relativ fattigdom måste man också peka på de resursbrister som den offentliga sektorn riskerar att stå inför i en nära framtid. Det finns helt enkelt inte pengar till allt. Ökade kostnader för att minska en relativ fattigdom kommer därför med nödvändighet att tas ifrån andra områden, främst områden som inte har ett lagstöd bakom sig, som kultur, fritid och arbetsmarknadsåtgärder, men även områden som skolan, äldreomsorgen och övrig omsorg och service riskerar att drabbas. Detta kan få konsekvenser för välfärden som inte idag kan överblickas.

Referenser

Barnombudsmannen (2011) *Bakom fasaden – Barn och ungdomar i den sociala barnavården berättar*

Barnombudsmannen (2010) *Upp till 18 – fakta om barn och ungdom*

Barnombudsmannen rapporterar BR 2011:02 *Socialnämndernas ansvar för barn i samhällsvård*

Broberg m.fl. (2011) *Stöd till barn som upplevt våld mot mamma – preliminära resultat från en nationell utvärdering*

Folkhälsoinstitutet (2010) *Kartläggning av insatser för barn och ungdomar i risksituationer 2010*

Folkpartiet (2011) *Alla barn har rätt till en trygg uppväxt*

Folkpartiet (2009) *Se till mig som liten är – barnpolitiskt program*

Folkpartiet (2009) *Superhjältar i det tysta*

Länsstyrelserna (2008) *Socialtjänsten och barnen. Länsstyrelsernas granskning av den sociala barn- och ungdomsvården 2006–2007*

Länsstyrelserna och Socialstyrelsen (2009) *Hem för vård eller boende för barn och unga. Slutrapport från en nationell tillsyn 2006–2008*

Yvonne Sjöblom och Sara Högdin. Rädda Barnen (2009) *Tillfälligt uppbrott – om ungdomar som rymmer och kastas ut hemifrån*

Skolinspektionen (2010) *Undervisning vid hem för vård eller boende, HVB. Elever får inte den undervisning de har rätt till*

Socialstyrelsen (2008) *Familjecentraler – Kartläggning och kunskapsöversikt*

Socialstyrelsen (2010) *Social rapport 2010. Kapitel 7: Skolbetyg, utbildning och risker för ogynnsam utveckling hos barn*

SOU 2011:9 Upprättelseutredningens betänkande *Barnen som samhället svek – åtgärder med anledning av övergrepp och allvarliga försummelser i samhällsvården*

SOU 2009:68 Barnskyddsutredningens betänkande *Lag om stöd och skydd för barn och unga (LBU)*

Rädda Barnens webb: http://www.rb.se/vartarbete/isverige/valdochsexuellaovergrepp/barnmisshandel/Pages/default.aspx

Socialstyrelsens webb: http://www.socialstyrelsen.se/pressrum/pressmeddelanden/storakommunalaskillnaderistodtillutsattabarn

http://www.socialstyrelsen.se/nyheter/2011januari/bristeribehandlingavbarnsomupplevtvaldifamiljen

http://www.socialstyrelsen.se/pressrum/nyhetsarkiv/allvarligabristeribarnsskyddmotsexbrott

Telefonsamtal med Ragnar Simonsen, Barne, ungdoms- och familiedirektoratet

Bilaga 2: Rapport från arbetsgruppen för EU- och utrikesfrågor

Friheten främst. En liberal politik för demokrati och mänskliga rättigheter i Europa och världen

Arbetsgruppens förslagslista till partistyrelsen återfinns på sidan 269.

Inledning

”Diktatorer rider fram och tillbaka på tigrar som de inte vågar kliva av. Och tigrar blir hungriga.” Winston Churchill

Frihetsrevolutionerna i arabvärlden, demokratiglöd som stärks och förhoppningsvis början på en liberal våg världen över gör att utrikespolitiken känns än mer spännande och utmanande än på väldigt länge. Men den arabiska våren har också satt sökarljuset på vikten av värderingar som frihet och demokrati. Protesterna sker i ett område där västvärlden ofta sett mellan fingrarna när det gäller regimernas brott mot mänskliga rättigheter. Istället har stabilitet i regionen prioriterats. När miljoner människor kräver att de diktatorer som hållit dem i bojor i årtionden ska avsäga sig makten har de på flera håll i Europa bemötts med senfärdighet och en ovilja att tydligt ta avstånd från gamla allierade. Det är nu hög tid att omdefiniera tidigare förhållningssätt. Här har Sverige en viktig roll att spela.

Alla människor är födda fria med lika rättigheter. Trots detta självklara sker dagligen kränkningar av de mänskliga fri- och rättigheterna. För oss liberaler är arbetet med att försvara och förbättra skyddet för de mänskliga fri- och rättigheterna en grundläggande uppgift. Som liberaler kan vi aldrig acceptera ofriheten, förtrycket, diskrimineringen och lidandet. Inte i Nordafrika och i Mellanöstern. Inte heller i Kina, mot Europas romer, på Kuba eller i Vitryssland.

Vi vill stärka demokratin där den är hotad och förbättra möjligheterna till demokratisering på de platser där auktoritärt styre råder. Vi menar att det övergripande målet för svensk utrikespolitik bör vara att utvidga kretsen av liberala demokratier och att de värden som den Europeiska unionen bygger på, demokrati, fred och frihet, måste prägla den förda politiken på ett tydligare sätt. En liberal utrikespolitik bejakar också globaliseringen och vill intensifiera arbetet med att få fler delaktiga i globaliseringens fördelar. Därför behövs mer frihandel. För oss är det dessutom en självklarhet att Sverige ska vara en del av det internationella samarbetet och vi är tydliga med att Sveriges säkerhet tryggas bättre i samarbete med andra. För oss är det också självfallet så att kvinnor och män ska ha samma friheter och rättigheter.

Den liberala tanken om frihet och demokrati sträcker sig över alla fält. Det är en utgångspunkt som i högre grad bör prägla svensk utrikespolitik av idag.

Denna rapport har tagits fram av en arbetsgrupp bestående av Birgitta Ohlsson (ordförande), Per Altenberg, Maria Leissner, Fredrik Malm, Olle Schmidt, Allan Widman och Cecilia Wikström. Sekreterare har varit Kajsa Haag och Sofia Karlsson.

Ett liberalt Europa

Folkpartiet är Sveriges mest Europavänliga parti. Vi tror på Europatanken.

För oss liberaler är de främsta målen med samarbetet inom den europeiska unionen fred, frihet och frihandel. EU är det viktigaste verktyget för att finna lösningar på sådana problem som vi har gemensamt i Europa. Vi vill ge EU ökade befogenheter på vissa områden, samtidigt som vi skalar av andra och gör kraftiga omprioriteringar bland unionens utgifter. Folkpartiet står helt och hållet bakom Lissabonfördraget, som gör unionen mer effektiv, samtidigt som öppenheten ökar och demokratin fördjupas. I tider då EU-kritiska partier är på frammarsch över hela Europa är det viktigt att det finns en tydlig liberal röst som tror på och står upp för gränsöverskridande samarbeten.

Sveriges utrikespolitik integreras alltmer i EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik (GUSP). Det innebär emellertid inte att Sverige ska förhålla sig passivt. Tvärtom bör vi tillhöra de mest aktiva och pådrivande rösterna i unionen för att demokrati och mänskliga rättigheter alltid står i utrikespolitikens centrum.

Som världens största ekonomi och union av demokratiska stater har EU en unik möjlighet att påverka utvecklingen i omvärlden. För att unionen med trovärdighet skall kunna tala om demokrati, öppenhet och mänskliga rättigheter måste dess medlemsstater ta brott mot kränkningar av desamma på hemmaplan på större allvar. Det finns tyvärr många exempel på motsatsen. Vi tänker bland annat på den oacceptabla utvisningen av romer från Frankrike sommaren 2010, de diskriminerande förbuden mot Prideparader på flera håll i Europa och Ungerns uppmärksammade medielag.

Folkpartiet vill att EU fortsätter att växa och ser utvidgningen som ett medel för att stärka mänskliga rättigheter och främja en fungerande marknadsekonomi genom att ställa hårda krav på kandidatländer. EU:s utvidgning till de länder som under decennier tvingats leva under kommunistiskt förtryck är en av de största framgångarna för unionen. Utvidgningen bör fortsätta i takt med att kandidatländer uppfyller de högt ställda kriterierna för medlemskap. Folkpartiet står bakom anslutningsprocessen med Turkiet och välkomnar de reformer som genomförts. Samtidigt är vi oroade över de omfattande förföljelser som pågår av inte minst den kurdiska befolkningen i Turkiet. Viktigast av allt är att Turkiet får en ny konstitution som garanterar grundläggande mänskliga rättigheter för alla medborgare i landet.

I mitten av 80-talet öppnades gränserna mellan Europas länder upp genom införandet av fri rörlighet för varor, tjänster, människor och kapital på den inre marknaden. Tyvärr har arbetet med att fullfölja förverkligandet av den inre marknaden avstannat. Folkpartiet har länge arbetat för en politik som bryter ner gränshinder inom EU och förverkligar den inre marknaden.

Sverige anslöt sig 1996 till Schengen-samarbetet, som utgör ett område inom EU med garanterat fri rörlighet för personer. Den fria rörligheten är ett av EU:s fundament och en av de största framgångarna med det europeiska samarbetet.

Vi beklagar Frankrikes och Italiens krav på begränsad rörlighet i Schengen-området och utökad nationell gränskontroll. Danmark har ensidigt skärpt tullkontrollen gentemot Sverige och Tyskland. Vi understryker att de skärpta danska reglerna på intet sätt får utvecklas i riktning mot systematiska personkontroller som bryter mot EU:s regelverk och hindrar den fria rörligheten, en grundpelare i det europeiska samarbetet. En avgörande uppgift för framtiden blir att stå upp för och tydligt, i alla till buds stående forum, försvara den fria rörligheten inom EU.

Eurosamarbetet har inneburit viktiga ekonomiska fördelar i termer av ökad handel, stabilare valuta och minskade risker för företag. Eurokritiker pekar på att den gemensamma valutan innebär att vi avstår penningpolitiskt oberoende, men bortser helt ifrån de dokumenterade mikroekonomiska fördelarna i form av ökad handel och investeringar. Under de två-tre senaste åren har dessutom den politiska kostnaden av euroutanförskapet växt i takt med att allt fler ekonomiska beslut i praktiken fattas i eurogruppen. När avgörande beslut fattas framöver om Europas ekonomi – och därmed världsekonomins framtid – kan inte Sverige fortsätta sitta på åskådarplats. Folkpartiet vill att Sverige ska delta fullt ut i EU, vara med och ta ansvar för Europas utveckling, och tillhöra kärnan i Europasamarbetet.

Folkpartiet välkomnar euroländernas möjligheter till djupare samarbete i europluspakten. Paktens syfte är att stärka euroområdets ekonomi och konkurrenskraft genom att bättre samordna av den ekonomiska politiken. Sverige bör därför ansluta sig till den så kallade europluspakten (euroländerna samt de EU-länder som vill ansluta sig) för att främja djupare europeisk ekonomisk integration, garantera euroområdets stabilitet och stärka Europas konkurrenskraft.

Är det någon slutsats som bör dras av det ekonomiska läget i Europa är det att vi behöver mer och inte mindre samarbete för att klara globaliseringens utmaningar. Det kommer att krävas djupgående reformer för att Europa ska klara att hålla jämna steg med de nya tillväxtekonomierna och därmed värna välfärden. Medborgarnas inflytande och insyn bör stärkas. EU:s institutioner och budget måste bli mer moderna och fokusera på kärnuppdraget: att lösa gränsöverskridande problem som är svårare eller dyrare för medlemsstaterna att lösa individuellt. EU och dess medlemsstater kommer också att behöva ta ett ansvar för att genomföra omfattande strukturreformer och investera mer i bland annat utbildning, forskning och infrastruktur.

Ett EU som engagerar medborgarna är ett EU som möter medborgarnas problem och bidrar till ett europeiskt mervärde, inte minst på det sociala området. Runt 16 procent av EU:s befolkning beräknas leva under fattigdomsgränsen. Det motsvarar cirka 80 miljoner människor. Därför är arbetet för att minska fattigdomen i EU betydelsefullt.

Liberal säkerhetspolitik handlar om samarbete och att värna om den enskilde individens rättigheter. Terrorism slår blint mot civila och är en grov kränkning av mänskliga rättigheter och människors integritet. Men lika viktigt som att bekämpa och förebygga terrordåd är att arbetet för att förhindra dessa inte i sin tur leder till andra former av brott mot mänskliga rättigheter, rättssäkerheten och individens personliga integritet. Folkpartiet vill se en politik som tar alla former av våldsbejakande extremism på allvar, men som samtidigt också värnar om människors frihet. Som ett led i detta arbeta vill Folkpartiet att EU etablerar en europeisk handlingsplan mot extremism och radikalisering.

Bistånd för demokrati

Liksom för liberaler i alla tider är internationalismen en central värdering för Folkpartiet idag. Ett generöst bistånd är ett konkret uttryck för denna värdering som markerar solidaritet med människor i andra länder och ansvarstagande för vår omvärld.

Folkpartiet liberalernas utvecklingspolitik tar sin utgångspunkt i varje människas egen inneboende förmåga och tanken att vi har ett ansvar för vår omvärld, i synnerhet för människor som lever i länder där det råder fattigdom och förtryck.

Demokrati och frihet är det viktigaste verktyget för att bekämpa fattigdom och skapa utveckling. De fattigaste länderna i världen tillhör samtidigt de ofriaste. I länder där man inte får rösta eller uttrycka sig fritt är människor ofta förhindrade att äga, handla, ärva, belåna eller teckna kontrakt fritt. Dessa civilrättsliga restriktioner kväver individers inneboende kraft och förhindrar ekonomisk utveckling. Det gäller i synnerhet för kvinnor.

Om kvinnor i u-länder dessutom inte kan välja sina lagstiftare blir det inga satsningar på mödravård. Och om flickor förvägras tillgång till utbildning är möjligheten liten att kräva samma rättigheter som män. Det är därtill en empiriskt belagd erfarenhet att i demokratier uppstår ingen akut hungersnöd. Därför är demokrati och mänskliga rättigheter inom biståndet så centralt. Folkpartiet har länge krävt att demokrati ska vara det övergripande målet för det biståndet.

Folkpartiet har under lång tid kämpat för att demokrati, yttrandefrihet, jämställdhet och biståndseffektivitet ska få en framträdande roll i biståndspolitiken. Den synen har fått stort genomslag i den omläggning av svenskt utvecklingssamarbete som pågått sedan regeringsskiftet 2006. Antalet samarbetsländer har minskar från 70 till drygt 30 länder. En särskild kategori bistånd till demokratikämpar i diktaturer som Kuba, Zimbabwe och Vitryssland har skapats. Och för första gången är demokrati en av huvudprioriteringarna i biståndet.

Trots detta finns mycket kvar att göra. Den arabiska våren som svept över Mellanöstern och Nordafrika visar att det inte är möjligt att bygga demokrati utan demokrater.

Enligt organisationen Freedom House har tillståndet för pressfriheten de senaste åtta åren försämrats i nästan alla delar av världen. I många länder som börjar demokratiseras är olika typer av kulturaktiviteter och utbyten en nyckel för att skapa samhällen som kännetecknas av mångfald och tolerans. Sverige bör dessutom göra en insats för människor som förföljs och hotas av repressalier på grund av inskränkningar i yttrandefriheten. Vi vill att fler svenska städer ska vara fristäder för förföljda författare. EU bör också bidra till att fler städer runt om i Europa blir fristäder.

Sverige måste fortsätta driva på i frågor som hos många biståndsgivarländer betraktas som politiskt känsliga, framförallt kvinnors rätt till sin kropp, sin sexualitet och rätten till fri abort, det som brukar beskrivas som sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, samt hbt-personers rättigheter.

En folkrätt för individer

Samarbete över gränserna är en viktig hörnsten för liberal utrikespolitik. Sverige har länge stött fredlig konfliktlösning och fattigdomsbekämpning genom Förenta Nationerna. Att alla världens länder är representerade i FN är dock både en styrka och en svaghet.

Den organisation som har till uppgift att skydda den enskilde, har ständigt förlamats av låsningar i säkerhetsrådet. Exemplen på konsekvenserna av detta talar för sig själva. Folkmordet i Srebrenica är en av de värsta massakrerna i Europa. Bosnienserbiska soldater samlade 8 000 män och avrättade dem kallblodigt en och en. FN fanns på plats, men ingrep inte. Vi vet också hur FN stod handlingsförlamat inför folkmordet i Rwanda 1994 och inför den etniska rensningen i Kosovo 1999. Dessa exempel visar att omsorgen om den enskilde människan, och skydd för etniska och religiösa minoriteters rättigheter ibland måste sättas före staters suveränitet.

En viktig del i de senaste årens normbildning inom FN är utvecklingen av skyldigheten att skydda (responsibility to protect). Det innebär att varje stat har en skyldighet att skydda sin befolkning mot folkmord, krigsförbrytelser, etnisk rensning och brott mot mänskligheten, och att staten ska göra det som krävs för att förhindra sådana brott. Om detta inte görs kan principen om icke-inblandning åsidosättas och det internationella samfundet ingripa. Principen finns men måste också omsättas i praktiken. Därför välkomnar Folkpartiet att säkerhetsrådet den 17 mars 2011 beslutade om rådsresolution 1973 som bemyndigar medlemsländerna att vidta alla nödvändiga åtgärder för att skydda Libyens befolkning . Men detta får inte bli en engångsföreteelse. Vi måste förnya FN och folkrätten så att det blir till ett stöd och inte ett hinder för varje människas grundläggande rättigheter.

När det gäller att komma till rätta med FN:s handlingsförlamning är reformer av säkerhetsrådet centralt. Det är inte acceptabelt att enskilda länder kan stoppa ett snabbt agerande för att hindra massakrer och folkmord. Säkerhetsrådet är i dag otidsenligt uppbyggt efter det kalla kriget och speglar inte världen som den ser ut idag.

När det nya MR-rådet tillsattes 2006 var förväntningarna på förändring höga. Tyvärr har inte dessa infriats. År 2010 beslöt t.ex. rådet att mord på homosexuella, på grund av deras sexuella läggning, inte ska omfattas av rådets undersökningar. I rådet sitter diktaturer som Kina, Saudiarabien och Kuba sida vid sida med västerländska demokratier. Att regimer som själva bryter grovt mot mänskliga rättigheter är representerade i ett FN-organ vars syfte är att främja grundläggande rättigheter är inte acceptabelt.

Sverige kandiderar till medlemskap i FN:s råd för mänskliga rättigheter för perioden 2012–2015. Folkpartiet har ställt sig bakom kandidaturen. Målet med ett eventuellt medlemskap måste vara att använda MR-rådet som en plattform för att föra en aktivistisk politik för mänskliga rättigheter, samt rikta stark kritik mot stater som bryter mot dessa. Ett eventuellt svenskt medlemskap och MR-rådet i sig ska utvärderas under 2014.

Främjande av frihandel

Frihandel är både ett mål och ett medel i en liberal handelspolitik. Individer ska ha samma frihet att göra ekonomiska transaktioner över nationsgränserna som inom ett land. Empiriskt är frihandel starkt förknippat med växande ekonomiskt välstånd. Även en ensidig frihandelsvänlig politik gynnar det egna landet. Därför är handelsförhandlingar något av en paradox.

Trots det har GATT och sedermera WTO tjänat världen väl under mer än 60 års tid. Frihandel är ju trots allt mest verkningsfull om fler länder tillämpar den. Därför är multilaterala frihandelsförhandlingar att föredra framför regionala och bilaterala avtal. Mot den bakgrunden bör WTO-förhandlingarna inom ramen för den så kallade Doharundan avslutas snarast. Allt annat vore ansvarslöst efter tio års förhandlingar som har fört parterna mycket nära varandra.

Ett sammanbrott i Dohaförhandlingarna vore ytterst allvarligt. Vi skulle sannolikt behöva omvärdera hela tanken om att protektionismen bäst hålls i schack genom ömsesidigt utbyte av exportmöjligheter. Skulle detta ske anser vi att en utvärdering av EU:s framtida handelspolitik skulle behöva göras innan vi tecknar fler bilaterala och regionala handelsavtal. Vi anser också att EU bör fortsätta gå i riktning mot mer frihandel, även om liberaliseringen skulle bli ensidig. Idag är till exempel EU:s kostnader för att administrera sina industrivarutullar högre än tullintäkterna. Det finns därför all anledning att se över möjligheten till ensidiga handelsliberaliseringar. Fram till 2020 bör EU:s ensidiga mål vara att helt avskaffa alla tullar på industrivaror och att halvera de tillämpade tullarna på jordbruksvaror.

EU måste också avskaffa alla typer av export- och marknadsstöd inom jordbruksområdet. EU:s omfattande jordbrukssubventioner är visserligen inget gränshinder men snedvrider likväl handeln och är i vissa fall direkt skadliga för miljö och utvecklingsländer. Dessutom kostar de Europas skattebetalare 600 miljarder kronor per år. Folkpartiet vill därför avskaffa alla exportsubventioner senast 2013 (i enlighet med tidigare EU-åtagande inom WTO) och övriga marknadsstöd på jordbruksområdet senast 2020. Vi vill även avskaffa inkomstsubventioner till jordbruket. Bara betalningar för kollektiva nyttigheter inom EU, som t.ex. biologisk mångfald eller djurskydd, bör finnas kvar.

Demokratikriterium i vapenexporten

Att Sverige under 2000-talet sålt kvalificerade vapen till Bahrain och Saudiarabien är pinsamt. Att vi har sålt krigsmateriel till Pakistan och till Förenade arabemiraten är inte heller rimligt. Svensk försvarsmateriel ska självfallet få användas för att försvara frihet och demokrati, men inte till att hota frihet och demokrati.

Demokratiska länder ska naturligtvis ges möjlighet att försvara sig själva, precis som vi gör. Däremot är det inte rimligt att diktaturer som ofta utgör ett hot mot såväl den egna som omgivande befolkning får rätt att importera vapen från Sverige. Den kraftiga ökningen av vapenexport till icke-demokratier är allvarlig. Under 2000-talet har Sverige godkänt vapenexport av krigsmateriel för strid till åtta av de tjugo regimerna i Nordafrika och Mellanöstern. Enligt Svenska Freds har totalt 15 diktaturer beviljats krigsmaterielexport under 2000-talet. Det är inte acceptabelt.

Vapenexport beviljas idag av en statlig inspektion, utifrån lagstiftning som varit oförändrad i årtionden. Om man tittar på vilka länder som fått tillstånd att importera krigsmateriel från oss blir det helt uppenbart att regelverket innehåller allt för många kryphål. Därför vill vi öka transparensen, när det gäller Inspektionen för Strategiska Produkter, samt Exportkontrollrådet, det rådgivande organet för export av krigsmateriel där alla riksdagspartier är representerade. I väntan på ett effektivt demokratikriterium krävs dessutom en lagändring så att Exportkreditnämnden inte ska kunna utfärda statliga garantier för vapenexport till icke-demokratier.

Folkpartiet har länge kämpat för att vapenexportlagen ska skärpas och att det ska införas ett demokratikriterium i lagstiftningen. Vi välkomnar därför riksdagens beslut om att regeringen ska återkomma med förslag till ny krigsmaterielagstiftning i syfte att skärpa exportkontrollen gentemot icke-demokratiska stater. Folkpartiet kommer noga att följa utformningen av lagförslaget, med avseende på direktiv, tidsperspektiv med mera. Beslutet är en framgång för Folkpartiet och ett viktigt steg på vägen mot ett demokratikriterium i svensk vapenexport.

Svensk utrikesrepresentation – Sveriges röst i världen

Den svenska utrikesförvaltningen är i stort behov av reformer. Globaliseringen, IT-revolutionen, sjösättningen av den europeiska utrikestjänsten (EEAS), det växande inflytandet från icke-statliga aktörer, samt nya former för agendasättande och normbildning internationellt, är alla faktorer som gör att vi behöver en bred och framtidsinriktad översyn av svensk utrikesförvaltning. En reformerad utrikesförvaltning förutsätter en bred diskussion om vilka värderingar som genomsyrar vår utrikespolitik.

De svenska ambassaderna fungerar som Sveriges röst i världen och huvuduppgifterna är att bevaka, företräda och främja svenska intressen. Ambassaderna gör ett mycket viktigt jobb. Men den svenska rösten utomlands måste också prioritera värderingar, inte bara nationella intressen. Därför menar Folkpartiet att främjandet av mänskliga rättigheter och demokrati i högre grad bör genomsyra ambassadernas arbete.

Gemensam säkerhet i en globaliserad värld

Ideologiskt baseras Folkpartiets säkerhetspolitik på uppfattningen att distinktionen demokrati–diktatur är en central skiljelinje i internationella relationer. Vi anser att det är en avgörande skillnad både internt och i relationen till andra stater om ett land är en diktatur eller en demokrati. Därför bör vi ingå i en säkerhetspolitisk allians med andra demokratier.

Neutralitetspolitiken har sedan mer än 20 år spelat ut sin roll. Sverige ingår numera i en säkerhetspolitisk gemenskap tillsammans med andra västliga demokratier. Där neutrali-

tetspolitiken gick ut på att söka säkerhet genom oberoende från andra, går dagens svenska säkerhetspolitik ut på att söka säkerhet genom samarbete med andra demokratier. Folkpartiet vill att denna nya säkerhetspolitiska inriktning fördjupas och institutionaliseras. Vi anser att Nato ska ansvara för det territoriella försvaret av Europa, vid sidan av de enskilda ländernas militära stridskrafter. EU:s roll bör handla om militär och civil krishantering. Folkpartiet anser att Sverige bör söka medlemskap i Nato. Vi menar även att för och nackdelarna med ett svenskt medlemskap bör utredas.

Osäkerheten om det politiska läget ökar i såväl Sveriges som Europas närområde. Folkpartiet har särskilt pekat på den politiska utvecklingen i Ryssland som särskilt oroande. Rysslands agerande under Georgienkriget 2008 förstärker det intrycket. Ryssland har en tydlig avsikt att på nytt bli en stormakt, både politiskt och militärt. Den starka ekonomiska utveckling som landet har upplevt under senare tid innebär samtidigt att Rysslands försvarsförmåga har stärkts. Sammantaget innebär detta att det inte kan uteslutas att Ryssland i framtiden kommer att agera för att försöka förändra det rådande säkerhetspolitiska läget (”status quo”) i Sveriges närområde.

Sverige bör föra en engagemangspolitik på bred front i relation till Ryssland, inte minst för att understödja en återgång till en mer demokratisk utveckling i landet. God diplomati och goda förbindelser kan dock inte ersätta kravet på en stark svensk försvarsförmåga. Ur ett säkerhetspolitiskt perspektiv kommer Sveriges relationer till Ryssland alltid att vara högt prioriterade. Det är vidare avgörande att EU förmår tala med en gemensam röst gentemot Ryssland.

Folkpartiet har länge arbetat för att Sverige ska ta ett aktivt ansvar för att upprätthålla fred och säkerhet i omvärlden och för att skydda människor som utsatts för grova kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Sverige ska fortsätta att delta i internationella militära och civila insatser som har världssamfundets stöd.

Av stor betydelse för internationell fred och säkerhet är också att bryta beroendet av fossila bränslen. Strävan efter kommersiella vinster har i vissa avseenden lett till att omvärlden har ställt alldeles för låga krav på demokratireformer i auktoritära stater.

Ett annat växande hot mot den globala säkerheten är spridningen av massförstörelsevapen. 2006 presenterade den s.k. Blix-kommissionen en rad konkreta förslag för att bemöta hotet från massförstörelsevapen. Ett arbete som Folkpartiet välkomnat.

I Libyen, liksom i en rad andra konflikter i framför allt Afrika, är legosoldater vanliga. Legosoldater underblåser konflikter och strider oftast på den sida som saknar annan legitimitet än betalningsförmåga. Folkpartiet vill verka för en ny internationell konvention som kriminaliserar legosoldater. En uppdatering av den äldre konventionen, FN:s International Convention against the Recruitment, Use, Financing and Training of Mercenaries, från 1989 kan också komma ifråga. Sverige bör på egen hand genomföra en sådan förändring i vår egen brottsbalk.

Ett öppnare Sverige och ett gränslöst Europa

I alla tider har människor sökt sig bort från förtryck, förföljelse, hunger och misär, det vill säga allt det som hindrar henne från att själv forma sin egen och sina närmastes framtid. Det går oftast inte att urskilja en enda orsak till att människor ger sig iväg. Förtryck och misär går hand i hand för de människor som söker sig en framtid någon annanstans i världen.

Ända sedan andra världskriget har Sverige tagit emot förföljda från hela världen. Denna politik utmanas nu av främlingsfientliga krafter. Folkpartiet kommer att möta deras utmaning mot vårt lands stolta traditioner med full kraft.

Sverige ska föra en human och rättssäker flyktingpolitik, men också Europa som helhet måste ta sitt ansvar. Sverige ska driva på inom EU för en flyktingpolitik som vilar på humanitetens grund och som värnar Genèvekonventionen. Den restriktivitet vi sett från vissa EU-länder, inte minst i samband med Libyen-kriget, är allvarlig. EU får inte svika sitt humana uppdrag.

Folkpartiet vill värna barnperspektivet. Barns asylskäl ska uppmärksammas särskilt. Mottagandet av ensamkommande barn måste förbättras.

Folkpartiet anser även att mottagandet av asylsökande måste ändras så att de asylsökandes rättssäkerhet stärks. Till att börja med bör de asylsökandes offentliga ombud utses av domstolarna. Det är också viktigt att mottagandeverksamheten skiljs från Migrationsverket.

Att flyktingpolitiken ska vara human och rättssäker är en liberal hjärtefråga. Därför välkomnar vi den överenskommelse som våren 2011 slöts mellan allianspartierna och Miljöpartiet om den svenska migrations- och asylpolitiken. Överenskommelsen innebär bland annat att papperslösas möjligheter till skolgång och vård förstärks. Att försäkra att alla barn i Sverige får gå i skolan och att alla har rätt till en god hälsa, är en självklarhet för oss. Så länge barnen befinner sig i Sverige ska de kunna gå i skolan.

Folkpartiet vill ha en europeisk flyktingpolitik som bättre fördelar flyktingströmmar mellan EU:s medlemsstater. För att försäkra att alla länder tar sitt ansvar krävs gemensamma regler i unionen. Folkpartiet anser dock att den gemensamma politiken ska utformas så att det enskilda EU-landet har möjlighet att föra en mer solidarisk politik. Vi ser därför mycket positivt på att allianspartierna och Miljöpartiet är eniga om detta.

Vi välkomnar också de åtgärder i överenskommelsen som tar sikte på att uppnå mer rättssäkert och humant asylsystem, bl.a. genom att inrätta en fjärde migrationsdomstol för att korta handläggningstiderna. Det slås också fast att den viktiga reformen från 2008 om arbetskraftsinvandring underlättar ökad rörlighet över gränserna och större öppenhet gentemot omvärlden. Överenskommelsen som helhet garanterar att Sverige kan fortsätta vara ett land där människor kan söka skydd och skapa sig en bättre framtid.

Landsmöte 2011

Folkpartiet liberalernas landsmöte 14–16 oktober 2011 i Karlstad Congress Culture Centre

Del 2

PS-förslag om
- » Ekonomi, företagande och bostäder
- » Arbetsmarknad, migration och integration
- » Jämställdhet

Kompletteringar till del 1 i landsmöteshandlingarna
Rapporter

Innehåll

B. Ekonomi, företagande och bostäder 5
Partistyrelsens förslag 5
Partistyrelsens yttrande 6
Partistyrelsens förslag till beslut 22

C. Arbetsmarknad, migration och integration 25
Partistyrelsens förslag 25
Partistyrelsens yttrande 26
Partistyrelsens förslag till beslut 37

D. Demokrati och jämställdhet: Jämställdhet 39
Partistyrelsens förslag 39
Partistyrelsens yttrande 40
Partistyrelsens förslag till beslut 44

Kompletteringar till del 1 i landsmöteshandlingarna 47

Bilaga 3: Rapport från arbetsgruppen för företag och skatter 49

Bilaga 4: Rapport från den arbetsmarknadspolitiska arbetsgruppen 65

Bilaga 5: Rapport från den jämställdhetspolitiska arbetsgruppen 83

B2. Ekonomi, företagande och bostäder
Partistyrelsens förslag och yttrande över motioner B2

C. Arbetsmarknad, migration och integration
Partistyrelsens förslag och yttrande över motioner C2

D. Demokrati och jämställdhet: Jämställdhet
Partistyrelsens förslag och yttrande över motioner D2

Kompletteringar till
del 1 av landsmöteshandlingarna N

Bilaga 3:
Rapport från arbetsgruppen
för företag och skatter R3

Bilaga 4:
Rapport från den arbetsmarknads-
politiska arbetsgruppen R4

Bilaga 5:
Rapport från den jämställdhets-
politiska arbetsgruppen R5

B. Ekonomi, företagande och bostäder

Innehåll:

Partistyrelsens förslag **5**
Partistyrelsens yttrande **6**
Allmän ekonomisk politik, skattepolitik m.m. 7
Företagar- och konsumentfrågor 11
Bostadspolitik samt plan- och bygglagstiftning 19
Partistyrelsens förslag till beslut **22**

Partistyrelsens förslag

Förslag för en mer kunskapsintensiv och växande ekonomi

1. **Avskaffa värnskatten, så att utbildning och strävsamhet lönar sig bättre.** Sverige har idag industrivärldens näst lägsta avkastning på högre utbildning.

2. **Fortsatta sänkningar av inkomstskatten för låg- och medelinkomsttagare ger människor mer makt över sin vardagsekonomi, samtidigt som drivkrafterna för arbete ökar vilket är positivt för sysselsättningen.**

3. **Sverige behöver på sikt en bred skattereform.** En av utgångspunkterna för en sådan skattereform bör vara att ytterligare minska skatten på kunskap och ansträngning. Målet beträffande personlig inkomstskatt bör vara att göra den internationellt konkurrenskraftig. Det innebär att steg för steg nå en nivå för den högsta marginalskatten som motsvarar genomsnittet inom OECD, som var cirka 41 procent år 2010. En annan utgångspunkt i en sådan skattereform bör vara att andra skatter som inverkar negativt på Sveriges internationella konkurrenskraft, så som skatten på kapital, sänks. Hur en sådan reform kan genomföras och vilka övriga konsekvenser det skulle få för skattesystemet behöver utredas ytterligare. Kapitalskatten behöver reduceras för att minska skillnaden som finns jämfört med omvärlden. Det skulle gynna svenskt ägande och investeringar, samt öka tillgången på inhemskt riskvilligt privat kapital. Den naturligaste vägen att minska skattetrycket är organiskt, genom att ekonomin växer samtidigt som skatterna hålls tillbaka eller sänks något. En grundförutsättning för alla skatteförändringar är att de måste vara förenliga med långsiktigt stabila offentliga finanser.

4. **Komplettera den aviserade förändringen av expertskatten så att skatten även omfattar disputerade forskare (oavsett lönenivå) som arbetar på en forskningsinstitution, under de två första åren personen är i Sverige.** Gör även ändringar i expertskattereglerna som uppmuntrar återkomsten av utvandrade svenskar med expertkompetens.

5. **Inför en skatterabatt för FoU (efter att företagsskatteutredningens analys och förslag i frågan har lämnats), med fokus på villkoren för små och växande kunskapsintensiva företag.**

6. **Inom ramen för en skattereform bör också möjligheten att höja miljöskatter och avgifter ses över.** En kostnadseffektiv klimat- och miljöpolitik bygger på användning av miljöavgifter som styrmedel, så att utsläpp och annan miljöskadlig verksamhet kostar för dem som gör utsläppen. Gränsöverskridande samarbete på detta område är alltmer nödvändigt.

7. **Inför ett riskkapitalavdrag för privatpersoner med syfte att stimulera privatpersoner att investera framför allt i mindre och växande bolag.** Avdragsmöjligheten kan förslagsvis uppgå till två miljoner kronor per företag och år, och avdragsrätten vara cirka 30 procent. Det ökar tillgången till privat kapital, vilket är helt avgörande för en bättre fungerande riskkapitalförsörjning.

Förslag för en bostadsmarknad som främjar rörlighet och tillväxt

8. **En sänkt reavinstskatt vid försäljning av bostäder (”flyttskatt”) ska långsiktigt eftersträvas.** Samtidigt måste inlåsningseffekter som uppstår vid värdeminskningar på bostäder också motverkas. Detta medför en önskvärd ökad rörlighet på bostadsmarknaden och ett effektivare utnyttjande av bostadsbeståndet.

9. **Hyressättningen för andrahandsuthyrning bör kunna ske friare än i dag.** Det skulle göra att fler väljer att hyra ut en bostad. En utredning bör få i uppdrag att analysera vilka effekter en friare hyressättning vid andrahandsuthyrning kan ge.

10. **Stärk incitamenten att hyra ut en bostad.** Det skattemässiga fribeloppet för uthyraren bör höjas, från dagens 1 500 kronor per månad till t.ex. 4 000 kronor per månad, vilket skulle öka drivkrafterna att hyra ut hela eller delar av en bostad, och göra marknaden mer vit.

B2

Förslag för bättre villkor för företag

11. **Fortsätt att förbättra fåmansbolagsreglerna (3:12-reglerna).** Genomför de förändringar som Alliansregeringen har aviserat samt se över hur reglerna slår särskilt för mindre bolag. Överväg också att sänka skattesatsen för den del av fåmansbolagets inkomst som beskattas som kapital.

12. **Inför utmaningsrätt för privata aktörer mot verksamheter som drivs i offentlig regi.**

13. **Sverige bör stödja arbetet med att införa en EU-gemensam, för företagen frivillig, företagsskattebas.** En sådan skulle minska krånglet för företag med verksamhet i flera EU-länder. Skattesatsen är och förblir ett beslut för Sveriges riksdag.

14. **Utvärdera systematiskt och renodla de statliga rådgivnings- och finansieringsinsatserna på företagarområdet.**

Förslag för mer lika konkurrensvillkor

15. **Ta bort reklamskatten.** Konkurrensen snedvrids i dag genom att tidningar måste betala en reklamskatt, medan däremot annonser på nätet eller i TV inte beläggs med någon sådan skatt. Reklamskatten bör därför avvecklas och samtidigt bör presstödet avskaffas.

Förslag för ökad transparens i hur skatteintäkterna används

16. **Skatteverket bör redovisa på slutskattebeskedet hur din inbetalda skatt används.** Motsvarande information ska också gå att få på Skatteverkets webbplats.

Motioner

Motionerna på detta avsnitt återfinns i landsmöteshandlingarna del 1.

Partistyrelsens yttrande

Inledning

De senaste åren har inneburit mycket kraftiga konjunktursvängningar och finansiell oro i både världsekonomin och den svenska ekonomin.

Den internationella ekonomiska krisen slog 2008–09 hårt mot svensk industri och innebar ett snabbt och kraftigt fall i tillväxten och en stigande arbetslöshet. Under det senaste två åren har vi sett en ekonomisk återhämtning, där svensk ekonomi varit en av de starkaste bland de utvecklade industriländerna och EU. Därefter har dessvärre osäkerheten i världsekonomin, och därmed även om den svenska ekonomiska utvecklingen, snabbt ökat.

En utmaning är de statsfinansiella skuldproblemen i flera EU-länder. Även om Sveriges direkta handel med dessa länder inte är särskilt stor kan de indirekta negativa effekterna på den svenska ekonomin och finanssektorn ändå bli betydande, genom bland annat sämre ekonomisk utveckling på andra för oss viktiga exportmarknader och sämre fungerande internationella finansiella marknader.

Är det något som vi bör lära av de senaste årens kriser är det hur mycket händelser i omvärlden påverkar den ekonomiska utvecklingen på hemmaplan. Det är därför centralt för en långsiktigt god ekonomisk utveckling att hålla fast vid det finanspolitiska ramverket och att samla i ladorna under goda år för att ha större handlingsfrihet under dåliga. En öppen och exportberoende ekonomi som den svenska, och som dessutom har en relativt stor finanssektor, behöver buffertar för att kunna hantera ekonomiska svängningar när kriser slår till.

Till skillnad mot många andra länder har Sverige i dag en stark statsfinansiell position och stabila banker, vilket minskar risken för att det behövs åtstramningar. Den positionen ska värnas. Tidpunkten för nya skatte- och utgiftsförändringar måste i nuvarande läge därför övervägas särskilt omsorgsfullt med avseende på konjunkturläget, läget på de finansiella marknaderna och bostadsmarknaden.

Den mest centrala utgångspunkten när den svenska ekonomiska politiken diskuteras är dock hur vi påverkas av den tilltagande globaliseringen. Globaliseringen, informationsteknologins framväxt och tjänstesektorns allt större andel av de rikare ländernas ekonomier har förändrat förutsättningarna för företag och för nationell ekonomisk politik. Gränserna har blivit öppnare och rörligheten större för personer och företag. Konkurrensen med omvärlden har blivit hårdare här hemma, men möjligheterna för fler företag att pröva sina vingar på andra marknader har också ökat.

Företag och produktionsprocesser är i dag sammanvävda och lättrörliga på ett sätt som aldrig tidigare. Informationsteknologin har inneburit nya möjligheter att lokalisera och flytta runt tillverkning och utförandet av tjänster mellan regioner och länder och kontinenter, men har också möjliggjort

nya samarbetsmöjligheter och en snabbfotad omlokalisering av till exempel huvudkontor och forskning och utveckling (FoU).

Svensk ekonomisk politik måste i dag därför, på ett helt annat sätt än tidigare, utformas så att vårt land i en internationell jämförelse är attraktivt för entreprenören, forskaren och företagaren. Sverige ska vara ett land där kunskap och innovationer frodas och affärsidéer kan omsättas till produkter, tjänster och nya växande företag. Därför måste de enskilda entreprenörerna och företagarna stå i den ekonomiska politikens fokus. Att lösa hans och hennes problem med att starta verksamhet, växa och finansiera sig måste vara en viktig utgångspunkt när politiken utformas.

En liberal bostadspolitik har sin utgångspunkt i enskilda människors möjligheter att ta makten över sin egen situation. Att kunna välja upplåtelseform är en grundläggande princip. Folkpartiets strategi är att skapa långsiktigt stabila regler, utan subventioner, där enskilda människors egna val avgör vilka upplåtelseformer som ska produceras.

Hyresrätten är viktig och attraktiv för en del medan andra föredrar att äga sitt boende. Det är viktigt att skapa goda förutsättningar för att det ska bli långsiktigt attraktivt och lönsamt att äga och förvalta hyresfastigheter. Det reformerade hyressättningssystem som alliansregeringen tagit fram tillsammans med hyresmarknadens parter och olika typer av statliga kreditgarantier är exempel på viktiga verktyg för att uppnå detta.

Det måste byggas mer. Konkurrensen inom byggsektorn behöver skärpas. Förutsättningar för bostadsbyggande måste förändras så att produktionen svarar mot efterfrågan utan snedvridande subventioner. Kortsiktiga subventioner som produktionsstöd ger inget långsiktigt stabilt bostadsbyggande med efterfrågan som utgångspunkt.

Det ska vara möjligt att få mer makt över det egna boendet och låta de hyresgäster som så önskar ombilda sina hyresrätter till bostadsrätter. Bostadsrätten är en upplåtelseform som innebär ökat inflytande och ökat ansvar. Vi välkomnar också ägarlägenheter och det är viktigt att kommunerna arbetar med att skapa förutsättningar för denna form av boende.

En väl avvägd konsumentpolitik som tar tillvara konsumenternas intressen utan att skapa onödiga hinder för företagen är en viktig del av en väl fungerande liberal marknadsekonomi.

Allmän ekonomisk politik, skattepolitik m.m.

Partistyrelsens förslag punkt 1–4, 6, 8 och 16 samt motion B1–B24

Partistyrelsen lägger till landsmötet fram ett antal förslagspunkter på det ekonomiska området som föreslås utgöra inriktningen på Folkpartiets politik på området. De motioner som inkommit och som rör ekonomisk politik behandlas också nedan.

Partistyrelsen föreslår i **punkt 1 och 2**, i ett kortare perspektiv, att värnskatten ska avskaffas så att utbildning och strävsamhet lönar sig bättre. Vidare framhålls att fortsatta sänkningar av inkomstskatten för låg- och medelinkomsttagare ger människor mer makt över sin vardag samtidigt som drivkrafterna till arbete ökar. Partistyrelsen konstaterar att Sverige i dagsläget har industrivärldens lägsta avkastning på högre utbildning. De jobbskatteavdrag som Alliansregeringen har infört har varit viktiga för att göra det mer lönsamt att arbeta och har inneburit sänkta marginalskatter för dem med lägre inkomster. De med något högre arbetsinkomster har dock fortfarande mycket höga marginalskatter.

I **punkt 3** lägger partistyrelsen fram sin syn på behovet av en bred skattereform på sikt. Vid skattereformen på 1990-talet fanns det en grundläggande samsyn om vad som var problemet och vad som skulle vara målet med skattereformen. Den samsynen var en helt nödvändig bas för att också komma fram till principer för ett nytt system som det fanns stor enighet kring. En sådan principiell samsyn finns inte i dagsläget. Att dagens skattesystem behöver förenklas kan det finnas stöd för, men därefter är enigheten liten. Partistyrelsen anser att Folkpartiet bör fortsätta att driva på för de grundläggande principer som vi tycker är viktiga i skattesystemet (effektivitet, likformighet och transparens) och särskilt att det ska löna sig bättre att arbeta och driva företag, att skatter och avgifter ska användas som styrmedel i exempelvis miljö- och klimatpolitiken och att skattebaserna bör vara breda med få undantag.

Partistyrelsen anser att det finns ett antal övergripande mål som bör vara styrande för en ny skattereform. Resultatet blir självklart i slutänden en fråga att avgöras i förhandlingar, men partistyrelsen anser att det är lämpligt att Folkpartiet först för sig självt formulerar vad partiet anser bör vara målen med en ny skattereform och utifrån en sådan analys bedriver sitt opinions- och politiska arbete. Ett övergripande mål bör enligt partistyrelsen vara att se hur skattebaserna kan breddas ytterligare, hur undantagen kan bli färre och hur det därmed kan skapas utrymme för lägre skattesatser. Ett annat huvudmål bör vara att göra det mer lönsamt att utbilda och anstränga sig, investera och spara.

I **punkt 3** anför partistyrelsen att målet, mer konkret, för en skattereform bör vara att sänka marginalskatterna på arbete ner till internationellt konkurrenskraftiga nivåer med genomsnittet för OECD-länderna som riktmärke, det vill säga en högsta marginalskatt på cirka 41 procent. En annan viktig utgångspunkt bör vara att andra skatter som inverkar negativt på Sveriges internationella konkurrenskraft, såsom skatten på kapital, sänks. Alla skatteförändringar måste dock vara förenliga med långsiktigt stabila offentliga finanser.

Även **motion B1 och motion B2** argumenterar för att Sverige behöver en ny stor skattereform och att den ska föregås av en ny skatteutredning. **Motion B1** anser att målet med en sådan översyn bör vara att inkomstskattesatsen ska vara lika oavsett inkomst, att grundavdraget höjs kraftigt och att nuvarande avdragsrätter avskaffas. Källskatten ska också tas bort, vilket innebär att arbetstagaren får hela bruttolönen och sedan själv betalar in skatten. **Motion B2** å andra sidan vill att skattesystemet ska förändras så att skatten på arbete minskar medan skatten på konsumtion, energi och miljöfarliga verksamheter höjs. Även **motion B3** är inne på samma spår och argumenterar för en långtgående växling från skatt på arbete till ökad skatt på energi, ändliga råvaror och miljöskadliga produkter.

Partistyrelsen instämmer i att det har gjorts många avsteg från den stora skattereformen som genomfördes i början på 1990-talet, vars syfte vara att förenkla systemet, sänka skat-

tesatserna och bredda skattebaserna. Därmed har skattesystemet blivit allt mer komplicerat och svåröverskådligt. Viktiga principer, som ”hälften kvar” av en inkomstökning och enkelheten i systemet, har frångåtts. Därför instämmer partistyrelsen i att det vore önskvärt med en översyn av skattesystemet. Utgångspunkterna för en sådan reform beskrivs ovan.

Motion B1 yrkande 2 liksom **motion B5 yrkande 1** vill att Sverige inför en inkomstskatt utan progressiva inslag, det vill säga att statsskatten helt ska avskaffas. **Motion B5 yrkande 2** föreslår att partistyrelsen bör ta fram en plan i ett antal steg för hur detta kan uppnås.

Partistyrelsen vill inledningsvis markera att den inte använder termen platt skatt eftersom det slagordet är alltför oprecist och betyder olika i olika sammanhang och i olika länder. Partistyrelsen anser att Sverige i ett kortare perspektiv bör sträva efter mindre progressiv skatteskala när det gäller inkomstskatterna, bland annat genom avskaffad värnskatt, höjd skiktgräns för statlig inkomstskatt och sänkt nivå på statsskatten. På längre sikt bör målet vara en mer omfattande skattereform enligt vad som redogjorts för ovan.

I **motion B1 yrkande 3** vill motionärerna att befintliga avdragsrätter avskaffas och kompenseras med att skatten på arbete sänks generellt. Partistyrelsen anser att detta är en av de frågor som bör ingå i en översyn av skattesystemet och hur basen kan breddas och skattesystemet förenklas.

Källskatten innebär att Sverige sedan länge har en effektiv och rättssäker skatteindrivning. Partistyrelsen menar att skattedebatten alltid ska vara och förhoppningsvis kommer att vara intensiv eftersom skatterna rör en fundamental del av den enskildes ekonomiska liv, politiken och nationen. När man i demokratiska former nått fram till beslut i skattefrågor bör de genomföras på ett kostnadseffektivt och rättssäkert sätt. Att ta bort källskatten förefaller därför vara ett steg i fel riktning.

I **motion B4** argumenterar motionären för att Folkpartiet ska driva frågan om avskaffad värnskatt hårdare och att det i kommande partiprogram finns tydligare skrivning om värnskattens avskaffande. Partistyrelsen instämmer med motionären om att värnskatten bör avskaffas och att Folkpartiet ska fortsätta att vara pådrivande för att det sker. Värnskatten är en straffskatt på utbildning som gör att det lönar sig sämre att utbilda sig och anstränga sig extra. Partistyrelsen noterar att Folkpartiet redan i dag driver denna fråga mer aktivt än något annat parti och anser att partiet ska fortsätta att göra det.

Partistyrelsen föreslår vidare **i punkt 4** att regelverket för expertskatten förändras. Förutom de ändringar som Alliansregeringen lägger fram i höstens budget bör reglerna även göras om så att alla disputerade forskare (oavsett lönenivå) omfattas av expertskattereglerna. Partistyrelsen förespråkar också att reglerna bör ändras så att även utvandrade svenskar med expertkompetens som flyttar hem ska omfattas av regelverket. Partistyrelsen anser att det är mycket viktigt att Sverige har ett gott klimat för forskning och för kunskapsintensiva företag. En viktig del i det är att det måste finnas bra villkor för personer med viktiga expertkunskaper att komma till Sverige och arbeta under en tid.

Partistyrelsen framför även i **punkt 6** att det, inom ramen för en skattereform, även bör prövas möjligheten att höja miljöskatter och avgifter. En kostnadseffektiv klimat- och miljöpolitik bygger på användning av miljöavgifter som styrmedel, så att utsläpp och annan miljöskadlig verksamhet kostar för dem som gör utsläppen eller miljöskadan. Det kan finnas anledning att se över om dessa avgifter bör förändrads, vilket i sin tur beror på de miljöproblem som man vill ska lösas.

När det gäller skatteväxling från skatt på arbete till höjd skatt på energi och miljöfarlig verksamhet, såsom föreslås i **motion B2 och motion B3**, vill partistyrelsen dock särskilt lyfta fram två aspekter. Den första är att skatten på arbete genererar cirka 900 miljarder kronor per år, medan skatt på energi ger cirka 70 miljarder kronor och miljörelaterade punktskatter ger cirka 700 miljoner kronor per år i skatteintäkter. Skatter på arbete ger därmed mycket mer intäkter än vad miljö- och energiskatter gör i dagsläget. Även om dessa skatter höjs betydligt räcker det sannolikt endast till mindre skattesänkningar på arbete. Dessutom är själva tanken med skatter på verksamheter med negativ miljöpåverkan att skatteunderlaget ska minska över tid, när den miljöskadliga verksamheten minskar. Det gör också att det inte är någon stabil långsiktig skattebas. Partistyrelsen instämmer dock i att skatteväxling från arbete till miljöfarlig verksamhet är en god tanke, men som sannolikt inte är genomförbar i en så stor skala som motionärerna förespråkar.

Sverige är i vissa fall, till exempel när det gäller momsen (skatt på konsumtion), också styrda av regelverk på EU-nivå som begränsar möjligheterna till förändringar på nationell nivå. Det finns även begränsningar för hur stora skatteskillnaderna jämfört med vår omvärld kan bli utan att skapa konkurrensproblem, svarthandel och gränshandel. Det gäller till exempel stora höjningar av skatten på ändliga råvaror, som **motion B3** föreslår. Det skulle leda till en tydlig konkurrensnackdel för svensk basindustri, som för övrigt i många fall ligger långt framme när det gäller att ta miljöhänsyn jämfört med produktion i andra länder. Sådana faktorer behöver beaktas när man överväger större förändringar av skattesystemet. **Partistyrelsen föreslår därför att partistyrelsens förslag punkt 1–4 och 6 bifalls, att motion B1 yrkande 1 avslås samt att motion B1 yrkande 2 och 3 samt B2–B5 anses besvarade.**

I **motion B6** vill motionärerna att Folkpartiet ska verka för att äldres ideella insatser ska redovisas i nationalräkenskaperna. Äldre bidrar med betydande ideella insatser i ekonomin och dessa behöver enligt motionärerna synliggöras. Motionärerna hänvisar också till att det i utredningen ”Den statliga folkrörelsepolitiken i framtiden” (SOU 2007:66) finns ett förslag om att icke-vinstdrivande organisationer bör föras upp i den officiella statistiken.

Partistyrelsen instämmer naturligtvis i att äldre utgör en viktig resurs och att deras insatser är betydande. Att redovisa just äldres bidrag i nationalräkenskaperna – till skillnad från andra grupper och poster – ter sig dock svårt och är inget som partistyrelsen känner sig kunna ta ställning för, även om partistyrelsen har sympati för tanken att ytterligare synliggöra äldres bidrag i samhällsekonomin. **Motion B6 bör därmed avslås.**

I **motion B8** vill motionären helt avskaffa avdragsrätten för ränteutgifter och göra det genom att minska avdragsrätten med en procentenhet per år. Partistyrelsen förstår i och för sig motionärens intentioner men vill poängtera att förslaget skulle få stora konsekvenser för hushållens ekonomi. Sådana förslag måste alltid analyseras med stor försiktighet och med hänsyn till de privatekonomiska följderna. Av den orsaken anser partistyrelsen inte att det är aktuellt med förändringar av avdragsrätten för ränteutgifter.

I **motion B7** anser motionärerna att landsmötet bör verka för att beskattningen av vinster vid en bostadsförsäljning måste förändras så att den underlättar rörligheten på bostadsmarknaden. I **motion B9** framför motionären att värdet på bostaden bör indexuppräknas, så att skatt inte tas ut på den del av värdeökningen som är hänförbar till inflation. Motionären anser också att det är felaktigt att den så kallade uppskovsräntan är 0,5 procent utan i verkligheten är 1,67 procent och att Folkpartiet ska utreda dessa två frågor. När det gäller motionärens påstående att uppskovsräntan är 1,67 procent är det inte en helt korrekt beskrivning. Det nuvarande systemet är konstruerat som följer. På det belopp för vilken skatten ska skjutas upp antas en schablonmässig intäktsränta på 1,67 procent. Den schablonmässiga intäkten beskattas därefter med 30 procents kapitalskatt. Eftersom 1,67 gånger 0,3 blir 0,5 är den slutliga uppskovsräntan som ska betalas på uppskovsbeloppet därmed 0,5 procent.

Partistyrelsen förstår i och för sig motionärernas synpunkt att sådant som enbart är inflationsuppräkning inte ska räknas som vinst när en fastighet säljs. En sådan princip fanns tidigare i fastighetsskattesystemet men avskaffades i och med skattereformen i början på 1990-talet. Detta kompenserades då med att skattesatsen i stället sänktes. Allmänt sett kan dock konstateras att många länder har gått ifrån justering för inflationen i sina skattesystem, eftersom det är behäftat med svårigheter. Dessutom sker det i Sverige inte någon sådan justering för andra former av kapitalvinster. Införs indexering enbart på bostadsvinster skulle det gynna investeringar i fastigheter jämfört med andra tillgångar, vilket inte är önskvärt.

I punkt 8 anser partistyrelsen att en sänkning av beskattningen av reavinster vid försäljning av bostäder, den s.k. flyttskatten, långsiktigt bör eftersträvas. Det skulle mildra de problem som motionären beskriver och gör det lättare att byta bostad. **Partistyrelsen föreslår därför att landsmötet bifaller partistyrelsens förslag punkt 8, att motion B7 anses besvarad och att motion B8 och B9 avslås.**

Ett antal andra skattefrågor tas upp såväl i partistyrelsens förslag som av motionärer. **I motion B10** vill motionären att Folkpartiet ska verka för att de offentliga intäkter som kallas för avgifter också ska vara just en avgift och inte en dold skatt. Partistyrelsen instämmer i att det är önskvärt att sådana intäkter som kallas för avgifter ska motsvaras av en uppkommen kostnad. Motionären lyfter fram arbetsgivaravgifterna som ett exempel. Partistyrelsen instämmer också i att arbetsgivaravgifterna egentligen är en löneskatt, vilket motsvarande kostnader kallas i de flesta andra länder (”payroll tax”). Partistyrelsen anser därför att benämningen arbetsgivaravgift bör ersättas med beteckningen löneskatt. När det gäller andra avgifter, som delvis motsvaras av kostnader kan det vara svårt att strikt dela upp beloppet i skatt och avgift. Principen bör därför efterlevas där det är rimligt och inte innebär för stora administrativa kostnader. **Partistyrelsen föreslår därmed att motion B10 bör anses besvarad.**

Motion B11 vill att arbetsgivaravgifterna redovisas på lönebeskedet, för att medborgarna ska få tydligare information om vad som betalas in kopplat till deras arbete. **I motion B12** argumenterar motionären för att arbetsgivaren ska redovisa pensionsinbetalningar på lönebeskedet.

Partistyrelsen instämmer i att det är viktigt att de anställda får bra information om sin tjänstepension. Här pågår också ett utredningsarbete och regeringen har som målsättning att så ska ske. När det gäller redovisning av pensionsinbetalningar anser partistyrelsen dock att det även finns andra sätt för arbetsgivaren att redovisa pensionsinbetalningar på än på lönebeskedet och att den friheten bör lämnas till arbetsgivaren. Det centrala är att den enskilde ska kunna veta i förväg hur stor pensionen blir även om inbetalningarna gjorts till flera olika bolag och av olika arbetsgivare, och den enskilde själv.

Med anledning av **motion B11** vill partistyrelsen även påminna om att staten inte har inflytande över vad som redovisas på privata arbetsgivares löneutbetalningar. Däremot bör fack och arbetsgivare gemensamt komma överens om en sådan lösning. Staten har dock möjlighet att påverka lönebeskeden för dem som arbetar i offentlig regi. Den borgerliga regeringen i början på 1990-talet införde att arbetsgivaravgiften skulle redovisas på lönebeskeden för anställda i offentlig sektor. Denna förändring togs dock bort av efterföljande socialdemokratisk regering. Ska ett förslag om att återinföra att arbetsgivaravgiften (löneskatten!) redovisas för anställda i offentlig sektor är det därför önskvärt att det finns en relativt bred uppslutning kring detta för att förhindra att ett fattat beslut återigen rivs upp.

Partistyrelsen föreslår dock i punkt 16 ett annat sätt att öka kunskapen hos medborgarna om hur stor deras inbetalade skatt är och hur den används. Idén är hämtad från ett system med redovisning av information om skatternas användning som införts av president Obama i USA. På Vita husets hemsida dök en ny länk upp den 18 april 2011 under rubriken ”Kolla hur din skatt används” (”Check out the taxpayer receipt”). Med detta steg uppfyllde president Obama sitt löfte att skattebetalaren ska kunna gå ut på nätet och se hur deras (federala) skatter spenderas.

Partistyrelsen anser att motsvarande service bör införas i Sverige på skatteverkets webbplats. Skattebetalaren knappar in vad han eller hon heter och personnummer. Ut kommer en nedbrytning av den totala skatten (inkomst av tjänst och kapital, arbetsgivaravgift och så vidare) uppdelad i procent och kronor på statens olika utgiftsområden, samt kommunen och landstingets utgiftsområden. Partistyrelsen föreslår också att slutskattebeskedet– som skickas ut till alla landets skattebetalare varje år – utvidgas med beskedet ”Så här används den slutliga skatten”. Under denna rubrik följer så en fördelning av den slutliga skatten i procent och kronor på statsbudgetens utgiftsområden. Ett sådant system skulle ge medborgarna en bättre bild av vad vi betalar i skatt och till vilka ändamål som skatten används. Detta bidrar till kunnigare väljare och därmed till ett bättre fungerade demokratiskt samtal. **Partistyrelsen yrkar därmed att landsmötet bifaller punkt 16 och att motion B11 och B12 ska anses besvarade.**

I motion B13 argumenterar motionären för att Folkpartiet ska verka för att skattelagstiftningen skärps så att det blir svårare för riskkapitalbolag att undvika beskattning genom skatteplanering. Partistyrelsen instämmer i att det är viktigt att skattesystemet är utformat så att det försvårar skattefusk och storskalig skatteplanering. Antalet länder i världen som i dag kan räknas som ”skatteparadis”, och dit det är förmånligt att flytta tillgångar, har minskat radikalt under de senaste tio åren, som ett resultat av ett medvetet arbete mot bland annat terroristfinansiering och knarkhandel. Vändpunkten kom efter 11-september-attackerna när USA helt ändrade hållning från en tillåtande till skarp bekämpning. Det har

dramatiskt minskat möjligheterna att undvika beskattning även i Sverige genom placering av inkomster utomlands. I de fall som det finns lagliga kryphål för att undvika beskattning bör reglerna anpassas. Finansdepartementet arbetar också fortlöpande med sådana översyner, bland annat inom det område som motionären nämner. Regeringens företagsskatteutredning kommer också att behandla dessa frågor. Partistyrelsen anser därför att det finns tillräckligt med initiativ redan i dagsläget för att åtgärda de problem som motionären lyfter fram. **Partistyrelsen föreslår därmed att motion B13 anses besvarad**.

Motionerna B14 och B15 behandlar ur två olika utgångspunkter hur frivilligorganisationers verksamhet kan stöttas genom ändringar i skattesystemet. Partistyrelsen håller med motionärerna i **motion B14** om att gåvor från enskilda och företag betyder mycket för den ideella verksamhet och för kulturlivet. Ökade privata donationer till forskning skulle göra att fler idéer kan bli verklighet och att fler företag kan bli framgångsrika i Sverige. I de flesta EU-länder finns skatterabatter för denna slags gåvor, men inte i Sverige.

Folkpartiet har länge arbetat för att ändra på detta och har nu fått med övriga partier i Alliansen på ett första viktigt steg. Från och med 2012 kommer privatpersoner som ger gåvor till organisationer som bedriver ideell hjälpverksamhet bland behövande i Sverige eller i utlandet att kunna få en skattereduktion motsvarande 25 procent av gåvan. Som mest kan skattreduktionen uppgå till 1 500 kronor om året. Godkända gåvomottagare kommer att vara svenska stiftelser, ideella föreningar och registrerade trossamfund som är inskränkt skattskyldiga enligt inkomstlagens regler om skattefrihet för ideell verksamhet. Reglerna för ideella stiftelser är dessutom på väg att moderniseras så att fler stiftelser kommer att få möjlighet att vara skattebefriade och därmed kunna komma att bli godkända som mottagare av avdragsgilla gåvor. Partistyrelsen anser att Sverige på sikt bör gå vidare och bredda avdragsmöjligheterna för gåvor. Vi vill införa avdragsrätt för gåvor till forskning från både privatpersoner och företag och vill även underlätta sponsring och donationer till kulturverksamhet. Därmed ligger partistyrelsens politiska inriktning i linje med motionärens önskan. **Motion B14 bör därmed anses besvarad.**

I **motion B15** argumenterar motionären också för att det är viktigt att stimulera enskilda att ge bidrag till ideella frivilligorganisationer. Motionären anser dock att detta inte bör ske genom en skattereduktion, eftersom det av principiella skäl enbart bör vara möjligt att göra avdrag för kostnader som är hänförbara till inkomsternas förvärvande. Därför förespråkar motionären en annan modell, där varje skattebetalare får ge upp till ett visst belopp till vissa godkända ändamål och att staten matchar detta belopp och bidrar med samma summa. Partistyrelsen instämmer med motionären att det finns ett värde i att hålla skattesystemet enkelt, med få avdragsmöjligheter. Samtidigt finns det också fördelar med ett system med skattereduktion, där den egna kostnaden för att bidra minskar. Dessutom är det denna modell som nu har utretts och som det har nåtts samsyn kring inom Alliansregeringen, varför det inte är görligt att i nuläget helt lägga om kursen i hur gåvor till civilsamhället ska stimuleras. Motionären nämner att den skisserade modellen bör finnas med i ett reformerat skattesystem. Partistyrelsen anser att i det fall som en stor skatteöversyn blir verklighet bör det ses över om det går att finna ett annat sätt att stimulera den ideella sektorn. **Motion B15 föreslås därmed besvarad.**

Motion B16 rör avdragsrätten för resor till och från arbetet. Motionären anser att beloppsgränsen för rätten till avdrag för arbetsresor bör sänkas kraftigt, till exempelvis 1 000 kronor, helt tas bort eller ändras till att vara en andel av resekostnaden oavsett storlek. Motionärens argument är framför allt att personer som till exempel arbetar deltid och i dag inte kommer upp till taket bör få del av avdraget. Partistyrelsen anser att det är viktigt att reseavdraget är utformat på ett administrativt enkelt sätt. Beloppsgränsen är också i praktiken styrd av vad det kostar att åka kommunalt i Stockholmsområdet och ligger följaktligen ungefär på samma nivå som helårskostnaden för ett SL-kort. Införande av möjlighet till avdrag för mindre belopp än dagens skulle dessutom uppmuntra till mer resande i bil och mindre kollektivtrafik, vilket partistyrelsen inte anser självklart önskvärt. **Partistyrelsen föreslår att motion B16 avslås.**

Motion B17 och B18 berör från olika infallsvinklar det skatteavdrag som arbetsgivare får göra för vissa av personalens friskvårds- och motionskostnader. I **motion B17** argumenterar motionärerna för att denna avdragsmöjlighet borde finnas för alla individer, i stället för endast för dem med arbete och där arbetsgivaren väljer att bidra till den anställdes friskvård. I **motion B18** vill motionärerna att de aktiviteter som berättigar till avdraget ska utökas till att även inkludera ridning, golf, segling och utförsåkning.

När det gäller motion B17 vill partistyrelsen lyfta fram den generella synpunkten att det är viktigt att skattesystemet inte blir alltför komplext och administrativt kostsamt. Även om det kan finnas vissa välfärdsvinster med att alla har rätt till avdrag för friskvårdsaktiviteter, skulle en sådan förändring även leda till kraftigt ökad administrativ börda för skatteverket som behöver hantera alla individers kvitton och avdragsbegäran. Grundhållningen bör dessutom vara att vuxnas fritidsaktiviteter – inklusive friskvård – bör finansieras av den enskilde. Partistyrelsen anser därför att nackdelarna med förslaget överväger och väljer att **avstyrka motion B17.**

När det gäller motion B18 vill partistyrelsen erinra om att förra landsmötet – givet att systemet faktiskt finns och behålls – fattade beslut om att golf och ridning bör inkluderas bland de aktiviteter som kan komma i fråga för avdraget. Därmed är en del av motionens förslag redan tillgodosett. Partistyrelsen anser att det alltid är svårt att dra gränsen för vad som ska vara avdragsgillt och inte och menar att det är rimligt att behålla gränsen i enlighet med förra landsmötets beslut. Eftersom avdraget i huvudsak är avsett att täcka regelbundna aktiviteter som sker under arbetsveckan ter sig den gränsdragning som förra landsmötet gjorde rimlig. **Partistyrelsen föreslår därmed att motion B18 ska anses besvarad.**

I motion B19 föreslår motionärerna att det ska vara möjligt att göra avdrag för fördyrade levnadsomkostnader för våldsutsatta och hotade kvinnor som tvingas flytta och i övrigt ändra sina liv för att undgå fortsatta trakasserier. Kostnader som ska vara avdragsgilla kan till exempel vara kostnader för dubbel bosättning, extra telefonabonnemang, eftersändningar av post och byte av bil. Motionärerna anser att Folkpartiet bör verka för ändringar i inkomstskattelagen så att ökade levnadskostnader som beror på skyddade adressuppgifter/kvarskrivning får dras av.

Partistyrelsen instämmer med motionärerna i att det vore rimligt att dessa kvinnor när de tvingas till fördyrande levnadskostnader får möjlighet att dra av dessa och att Folkpartiet bör verka för att lagstiftningen på denna punkt ändras. **Partistyrelsen föreslår därför att motion B19 bifalls.**

Vissa frågor om den kommunala ekonomin tas upp motionsvägen. **Motion B20** föreslår att dagens kommunala skatteutjämningssystem slopas och att en helt annan modell utreds. Syftet skulle vara att få ett rakare system och baseras bland annat på ett pengsystem och en glesbygdskompensation.

Partistyrelsen anser att det behöver finnas en utjämning av skattekraft mellan kommunerna för att det ska gå att ge god offentligtfinansierad service i alla delar av landet. Partistyrelsen har dock viss förståelse för invändningar mot det nuvarande skatteutjämningssystemet. Samtidigt krävs en bred politisk enighet kring systemet, som alltid kommer att vara en kompromiss mellan olika intressen, och det har dessutom redan utretts ett antal gånger. Dessa utredningar har ofta lett till mindre ändringar i systemet, men inte till någon överenskommelse om någon större förändring.

Det är svårt att se att en ytterligare utredning skulle ge ett påtagligt annorlunda resultat. Däremot anser partistyrelsen att man kan behöva se över hur mycket som kommunerna själva får behålla av en ökad krona i skatteintäkter, för att det ska finnas incitament i alla kommuner till att stimulera tillväxt och fler arbetstillfällen. Det kan noteras att risken för så kallade pomperipossa-effekter, där kommunerna förlorar mer på intäktsökningar än de får behålla, kraftigt ökade vid införandet av det nuvarande systemet, på grund av att den tillträdande socialdemokratiska regeringen efter valet 1994 gjorde justeringar av det i riksdagen vilande förslaget. **Motion B20 föreslås därmed anses besvarad.**

Motion B21 och B22 behandlar också det kommunala utjämningssystemet. I **motion B21** vill motionärerna att det tillsätts en utredning som ser över kommuners och landstings tillgång till skattebaser, med syftet att öka beskattningsrätten lokalt och regionalt. Motionären argumenterar för att det skulle leda till ökad skattekonkurrens mellan kommuner och landsting. Genom att kommuner och landsting kan bredda sin finansiering skulle de också bli mindre beroende av statsbidrag. Partistyrelsen anser att det finns fördelar med lokalt inflytande över intäkter och utgifter, men att det också finns betydande nackdelar med att ge kommuner och landsting större beskattningsrätt och därmed flytta ansvar för intäkter och utgifter från den övergripande statliga nivån till de lokala nivåerna. Det finns ett behov av ett samlat övergripande grepp kring skattenivåer samt hur intäkterna ska användas, bland annat för att inte skapa alltför stora regionala olikheter. I motsats till motionären, som anser att det skulle leda till ökad skattekonkurrens och därmed lägre skatter, anser partistyrelsen att det finns risk för att det totala skatteuttaget ökar vid en sådan förändring.

Motion B22 argumenterar för att kostnader för investeringar i och underhåll av skollokaler bör inkluderas i utjämningssystemet och vara något som kommunerna får ersättning för. Partistyrelsen anser att det är viktigt att skollokalerna sköts och håller god standard. Men samtidigt bör det kommunala utjämningssystemet snarare innehålla färre kriterier för hur pengarna fördelas, och inte fler. Med ännu fler kriterier riskerar systemet än mer komplext och svåröverskådligt. Att lägga kostnaderna för skollokalerna på staten riskerar också att bli kostnadsdrivande, eftersom kommunen då inte har samma intresse av att hålla kostnaderna nere och använda resurserna effektivt. Även innan kommunaliseringen av skolan låg ansvaret för just lokalerna på kommunal nivå. Det är rimligt att så också förblir fallet.

Partistyrelsen föreslår därmed att motion B21 anses besvarad och att motion B22 avslås.

I motion B23 yrkas att beräkningssättet för folkbokförda innevånare ska ändras så att medelfolkmängden i en kommun under året ska vara bestämmande för skatteintäkter och statsbidrag. I dag bestämmer antalet folkbokförda invånare den 1 november kommunernas skatteintäkter och statsbidrag. Motionärerna anser att nuvarande system är förlegat och att ett nytt mer rättvisande system bör införas. Motionärerna uppger att likalydande motioner har presenterats för landsmötet och avslagits både 2007 och 2009.

Partistyrelsen anser att de argument i denna fråga som framförts av partistyrelsen inför tidigare landsmöten fortfarande är giltiga. Dagens system med ett brytdatum på 1 november skapar i och för sig en viss godtycklighet eftersom befolkningen under andra perioder på året kan vara större eller mindre. Samtidigt är det troligt att det i de flesta fall jämnar ut sig i längden. När det gäller skattefrågor är ett brytdatum absolut nödvändigt och skatteuttag på ett genomsnitt över året är inte ett praktiskt genomförbart alternativ. Partistyrelsen föreslår därmed att **motion B23 avslås.**

I motion B24 vill motionärerna att finansierings- och organisationsstrukturen för offentlig sektor radikalt förändras. Motionärerna anser att skolan, äldreomsorgen och sjuk- och hälsovården finansiellt och organisationsmässigt bör tas över av staten. Motionärerna anser också att skattesystemet bör ses över för att kunna klara av dessa förändringar. Dessutom ska inkomstskatt och arbetsgivaravgifter på grund av globaliseringen sänkas eller avskaffas.

Partistyrelsen anser det finns ett värde av att det finns kommuner och landsting och att de har ansvar för medborgarnas välfärd lokalt. Det ger flexibilitet och att service och organisering kan anpassas efter lokala behov. Partistyrelsen tror inte att ett förstatligande är det mest effektiva sättet att uppnå en likvärdig vård. Fortsatt arbete med öppna jämförelser och nationella riktlinjer är bra verktyg för att kvalitetssäkra offentligt finansierade tjänster utan att staten är ensam ansvarig för dessa verksamheter. Partistyrelsen ser därför inga skäl till att genomföra en så omfattande förändring som motionärerna föreslår. När det gäller motionärernas önskan om en grön skatteväxling hänvisar partistyrelsen till sitt svar på motion B2 och B3. **Partistyrelsen avstyrker därmed motion B24.**

Företagar- och konsumentfrågor

Partistyrelsens förslag 5, 7 och 11–15 samt motion B25–B61

Ett antal motioner och förslag från partistyrelsen behandlar hur olika avdragsmöjligheter m.m. skulle underlätta för företagen. **Partistyrelsen föreslår i punkt 5** att Sverige inför en skatterabatt för FoU (efter att företagsskatteutredningen har lämnat sitt betänkande i frågan), med fokus på villkoren för små och växande kunskapsintensiva företag. Vidare föreslår

partistyrelsen i punkt 7 att det införs ett riskkapitalavdrag för privatpersoner med syfte att stimulera privatpersoner att investera framför allt i mindre och växande bolag. Avdragsmöjligheten kan förslagsvis uppgå till två miljoner kronor per företag och år, och avdragsrätten vara cirka 30 procent. Det ökar tillgången till privat kapital, vilket är helt avgörande för en bättre fungerande riskkapitalförsörjning.

I detta sammanhang vill partistyrelsen också nämna förslaget i **punkt 11** om fortsatta förbättringar av fåmansbolagsreglerna (3:12-reglerna). Partistyrelsen anser att det är välkommet med de förändringar i regelverket som Alliansregeringen aviserar i höstbudgeten, men fortsatta reformer behövs. Det bör bland annat ses över hur reglerna slår särskilt för mindre bolag.

I **motion B29** förelås att Folkpartiet verkar för att nyttjade skogsavdrag ska kunna återföras till beskattning framåt i tiden efter företagarens eget önskemål helt eller delvis. **Motion B30** argumenterar för att Folkpartiet verkar för att en investeringskostnad i en ekonomibyggnad eller liknande tas som direktavdrag investeringsåret för att sedan återföras till beskattning i takt med avskrivningen eller efter eget val. **Motion B31** vill uppmuntra företagarna, med fondering av bolagets medel eller via avdrag, att i tid påbörja arbetet för en lyckosam överlåtelse för att på så sätt öka förutsättningarna för dessa företags framtida överlevnad. Motionen yrkar därför på att Folkpartiet verkar för ett avdrag alternativt möjligheter för företag att fondera beskattade och/eller obeskattade medel för genomförande av generationsskifte i små- och medelstora, ägarledda företag.

Partistyrelsen anser att dessa är viktiga. Särskilt bedöms FoU-rabatten vara viktig för svenska företags möjligheter att behålla sin konkurrenskraft i en allt mer globaliserad värld. De flesta av våra konkurrentländer inom EU och OECD har liknande skatterabatter. Enligt partistyrelsen är också tillgången på privat riskkapital helt central för ett framgångsrikt näringsliv i Sverige, och inte riskkapital från offentliga källor. Därför argumenterar partistyrelsen också, som redogjorts för ovan, för införande av ett riskkapitalavdrag.

Samtidigt är det partistyrelsens uppfattning att vid framtagandet av nya avdragsmöjligheter måste alltid nyttan av avdraget vägas mot att skattesystemet blir mer komplicerat. Dessutom bör skattesystemets grundläggande uppgift hållas i åtanke, att finansiera de offentliga utgifter som riksdagsmajoriteten beslutar. Partistyrelsen anser därför att nyttan i de övriga förslag som förs fram i motionerna inte är tillräckligt stor i förhållande till den ökande grad av komplexitet de riskerar att skapa i skattesystemet. **Partistyrelsen föreslår att partistyrelsens förslag punkt 5, 7 och 11 bifalls och att motionerna B29–B31 anses besvarade.**

I punkt 13 föreslår partistyrelsen att Sverige bör stödja införandet av en EU-gemensam, för företagen frivillig, företagsskattebas. Förberedelser för införandet av en sådan har pågått under flera år och detaljer i den slutliga utformningen förhandlas fortfarande. Partistyrelsen anser att möjligheten att välja att använda sig av en gemensam företagsskattebas har potential att minska krånglet särskilt för mindre företag som har verksamhet i flera EU-länder. De olika skattereglerna fungerar i dag som ett handelhinder som försvårar företagens gränsöverskridande verksamheter. Sverige bör därför ta aktiv del i att utforma regelverket. En farhåga som framförts på vissa håll som argument emot den gemensamma företagsskattebasen är att nästa steg skulle vara att införa en EU-gemensam skattesats. Partistyrelsen anser dock att så inte kommer att ske, eftersom det vore i strid med fördraget. Fördraget gör gällande att det även fortsatt kommer att vara ett strikt nationellt beslut. **Partistyrelsen yrkar därmed att landsmötet bifaller punkt 13.**

I **punkt 14** föreslår partistyrelsen att regeringen bör utvärdera och systematiskt renodla de statliga rådgivnings- och finansieringsinsatser som finns på företagarområdet. I dag finns en stor flora med sådana statligt finansierade verksamheter för att stimulera företag och företagande. Partistyrelsen poängterar att det viktigaste är att skapa ett bra klimat för privat riskkapital och att de statliga insatserna bör renodlas till att vara ett komplement till dessa. En utvärdering av de olika statliga finansierade insatserna har också inletts. Konsultbolaget McKinsey kommer inom kort presentera sin utredning, beställd av regeringskansliet, av samtliga statliga riskkapitalaktörers uppdrag, investeringsinriktning och kapitalstruktur i syfte att finna en mer effektiv resursallokering och aktörsstruktur. Enligt partistyrelsen finns det anledning att tro att det finns effektivitetsvinster att göra inom den statliga riskkapitalförvaltningen och att regeringen behöver ta fasta på utredningens slutsatser. **Partistyrelsen yrkar därför att landsmötet bifaller punkt 14**.

I **motion B25** argumenteras för att Sverige ska tillsätta en turistminister. Motionärerna yrkar också på att landsmötet lyfter fram turismnäringen som en viktig framtidsbransch för Sverige, samt medverkar till att underlätta för företagen att utvecklas. **Motion B26** lyfter också fram de många positiva konsekvenserna av en ökad turism och vill därför att landsmötet beslutar att Folkpartiet liberalerna ska verka för en översyn av momssatserna inom besöksnäringen. De olika momssaterna leder enligt motionen till såväl gränsdragningsproblem som upplevd inkonsekvens.

Partistyrelsen delar motionärernas uppfattning att turismen är en viktig och växande näring. Dess expansion behöver vila på en ökad efterfrågan på besöksnäringens olika typer av tjänster och inte göras beroende av statligt stöd i form av subventioner eller stöd som inte kommer andra näringar till del. I regeringen driver också Folkpartiet på för en politik som ger bättre förutsättningar för företag som verkar inom denna sektor. Naturligtvis gynnas turismsektorn av goda villkor för företagande generellt och särskilt goda villkor för små- och medelstora tjänsteföretag. Alliansregeringens särskilda inriktning på på villkoren för små- och medelstora tjänsteföretag bör därför ha effekt. Att tillsätta en turistminster vore dock närmast en tom gest, då ansvaret för de verkligt betydelsefulla villkoren för turistnäringen alltså ligger under finans- och näringsdepartementen. **Motion B25 föreslås därmed anses besvarad**.

Vad gäller motion B26 så håller partistyrelsen, precis som vid landsmötet 2009, med om att det finns viktiga praktiska och teoretiska fördelar med en enhetlig momsskattesats. Folkpartiet har sedan länge haft, och har alltjämt, den principiella hållningen att momssatsen bör vara enhetlig. I praktiken är det dock i dagsläget inte rimligt att lägga vårt partis politiska kraft på att driva denna tanke. EU har numera regler för momsskattesatser och dessa är tänkta att i viss mån harmonisera beskattningen mellan länder och motverka stor och resursslukande gränshandel mellan medlemsländerna. Systemet består i huvudsak av tre olika momsnivåer och regler för i vilken momskategori som olika varor ska placeras. Det finns uppenbara fördelar med att hålla sig till få momska-

tegorier och till viss harmonisering mellan EU-länderna. Det är därför inte rimligt att motarbeta detta system, men däremot att motarbeta fler undantag och försöka avskaffa befintliga undantag i systemet. Sverige bör också undvika att införa fler nedsättningar av momsen för att gynna särskilda varor, oavsett om det är tillåtet enligt EU-reglerna eller ej. Inom ramen för en samlad skatteöversyn bör det också kunna ingå att göra momsen mer enhetlig än i dag. Slutsatsen blir därför att för närvarande bör partiets kraft i skattepolitiken i första hand fokusera på frågor där framkomligheten bedöms som större, utan att partistyrelsen för den sakens skull tappar motionärens långsiktiga mål ur sikte. **Därmed föreslås motion B26 anses besvarad.**

Motion B27 argumenterar för att landsmötet ser positivt på en princip om hushållsnära tjänster till hushållsnära priser. Motionären anser att en långsiktig och jämlik prissättning ska vara satt efter hushållets medelinkomst. Principen bör vara att har man en städare fyra timmar hemma så bör det kosta motsvarande fyra arbetstimmar av den egna lönen. Motionären tror inte att efterfrågan kommer att försämras. Många vill hellre sitta på sitt arbete än att städa motsvarande tid. Ett gränsvärde behövs så att tjänsten inte blir gratis. För de hushåll där medelinkomsten är mycket hög så kommer inte avdraget att löna sig.

Partistyrelsen anser att ett sådant system som motionärerna föreslår skulle vara ett olämpligt ingrepp i parternas fria avtalsrätt och lönesättningen på denna delarbetsmarknad, och dessutom omöjligt att genomföra i praktiken. Det är också högst troligt att efterfrågan på svart arbetskraft skulle stiga. **Därmed föreslår partistyrelsen att motion B27 avslås.**

Motion B28 behandlar garantivillkor vid aktieemissioner. I motionen yrkas att Folkpartiet verkar för en översyn och förändring av gällande lagstiftning för att möjliggöra för samtliga aktieägare att delta i nyemissioner på likvärdiga villkor.

Det är partistyrelsens uppfattning att kapitalmarknaden bör präglas av transparens. Likt motionären menar partistyrelsen att det är viktigt för Sverige med en fungerande kapitalmarknad där små och stora aktieägare behandlas lika.

Syftet med garanterade emissioner är, vilket också motionären skriver, att begränsa risken för företaget. På kapitalmarknaden bör en ökad risk vara förknippad med någon form av ökad avkastning. Den aktör som hjälper företaget med att begränsa den risk som är förknippad med en nyemission bör därför kunna räkna med att risktagandet lönar sig. Partistyrelsen menar att en premie, i form av en ersättning, till den som garanterat emission därför är rimlig. Motionären skriver vidare att ”olika tekniska lösningar går att finna för att även de små och medelstora aktieägare som så önskar skulle kunna garantera viss del av emissionen”. Partistyrelsen vill inte ifrågasätta detta påstående men menar att hela frågan knappast kan vara en uppgift för staten att lösa utan för företagen och börsernas ägare och styrelser. **Därmed föreslås motion B28 anses besvarad**.

Motion B32 föreslår för det första att landsmötet uppdrar till partistyrelsen att utveckla och driva frågan om en så kallad styrelsecheck samt undersöka om detta kan finansieras med hjälp av EU:s tillväxtstrategi i Europa 2020, för det andra att landsmötet uppdrar åt partistyrelsen att verka för att denna styrelsecheck konkretiseras som projekt. Med styrelsecheck avses i motionen en subvention på förslagsvis 30 000 kronor för mindre och onoterade bolag att under ett års tid anlita en extern styrelseledamot. Företaget själv står för 10 000 kronor. Motionären föreslår vidare att ett pilotprojekt skulle kunna startas i Sundbyberg. Partistyrelsen **avstyrker motion B32** med motiveringen att det inte är statens uppgift att bekosta styrelsearbete i landets privata företag utan en uppgift för ägarna, även om partistyrelsen delar uppfattningen att en väl fungerande styrelse naturligtvis ger bättre möjligheter för företagets utvecklig och därmed fler anställda.

I **motion B33** yrkas på att företag vid registrering av företagsnamn hos Bolagsverket också ska ges rätt till exklusivt skydd av domännamn med företagets namn. Partistyrelsen är av uppfattningen att det bör vara så enkelt som möjligt att driva företag i Sverige. Företag kan registreras med samma namn om det inte finns risk för förväxling. Det kan betyda att två företag som verkar i olika delar av landet eller med olika inriktning på verksamheten kan heta likadant. Då skulle bägge företagen kunna ha anspråk på samma domännamn. Vilket av dem skulle då få rätt till det? Införandet av en sådan regel som motionärerna föreslår skulle kunna skapa en byråkrati och inte minst innebära en återgång till hårdare reglering av för registrering av domännamn. Partistyrelsen menar därför att den nuvarande ordningen fungerar relativt väl och ser ingen anledning att att belasta Bolagsverket med ytterligare arbetsuppgifter. **Därmed föreslås att motion B33 ska anses besvarad.**

Motion B34 argumenterar för olika åtgärder som kan främja kvinnligt företagande. Fyra yrkanden förs fram: att Folkpartiet driver på för att separata avdragstak för rut- och rot-avdrag (**yrkande 1**), att Folkpartiet driver på för att de offentliga upphandlingsunderlagen inte diskriminerar företagande bland kvinnor och invandrare (**yrkande 2**), att Folkpartiet driver på för förändringar i LOU så att småföretagens intressen och rätt att bjuda och få kontrakt inom den offentliga sektorns alla områden stärks (**yrkande 3**) samt att Folkpartiet driver på för att en utvärdering görs av regeringssatsningen på kvinnliga företagare (**yrkande 4**).

I detta sammanhang lyfter partistyrelsen också upp sitt eget förslag i punkt 12 om att det bör införas utmaningsrätt för privata aktörer mot verksamheter som drivs i offentlig regi. Ett motsvarande förslag från partistyrelsen finns också i det jämställdhetspolitiska avsnittet. Eftersom detta är ett förslag som läggs fram av både företagar- och jämställdhetspolitiska skäl återfinns det även här.

Partistyrelsen delar helt och fullt motionärernas åsikt om att Folkpartiet bör fortsätta att vara en drivande kraft för färre monopol och färre överbeskattade marknader. Sverige behöver inte minst fler kvinnliga entreprenörer. Vad gäller **motion B34 yrkande 1** så instämmer partistyrelsen i att separata avdragstak skulle öka tillväxtmöjligheterna för företag som erbjuder hushållsnära tjänster. Partistyrelsen utvecklar närmare detta resonemang i sina förslag på det jämställdhetspolitiska området.

Lagen om offentlig upphandling, som tas upp i **motion B34 yrkande 2 och 3**, uppmärksammas även **motion B35** där det yrkas att Folkpartiet bör verka för att ta bort lagen. Partistyrelsen har viss förståelse för att LOU ibland kan uppfattas som stelbent. I första hand är det dock i Sverige tillämpningen av LOU som är bristfällig, snarare än själva lagen, som baseras på EU-lag. Motsvarande regler gäller även i andra länder som tillhör Europeiska unionen och EES.

I själva verket har införandet av LOU på många sätt tvingat fram betydligt öppnare och mer jämbördiga konkurrensvillkor för små- och medelstora företag, jämfört med det tidigare i stort sett oreglerade tillståndet då upphandlingsförordningen gällde. Under den ställdes inga uttryckliga krav på utannonsering, användande av mätbara, objektiva kriterier för urval eller några krav på hur lång tid en entreprenad eller ett ramavtal får gälla utan att upphandlas igen.

Några av de förändringar av såväl lagtext som praxis har dock inneburit försämringar för små- och medelstora företag. En sådan omständighet är att återgå till att acceptera så kallad ”direktupphandling”, vilket öppnar stora möjligheter för godtyckliga inköp utan möjlighet för små och medelstora entreprenörer att delta.

Sverige har också, trots att ett omfattande förarbete utfördes av dåvarande Kommunförbundet kring sekelskiftet, inte tagit vara på möjligheten att utveckla elektronisk upphandling i någon större utsträckning. Det kan noteras att Norge redan i slutet av 1990-talet, med stöd av just LOU, införde ett nationellt upphandlingssystem för hela den norska sjukvården viket ledde till att andelen små och medelstora företag som leverantörer av sjukvårdsmaterial ökade kraftigt.

Som ett litet land gynnas Sverige av ett gemensamt regelverk som gör att våra företag kan ta sig in på viktiga europeiska marknader. Att försöka ändra i EU-direktivet skulle sannolikt förändra dagens regelverk till det sämre för Sveriges del och försvåra för svenska företag att ha en med inhemska företag likvärdig chans i offentlig upphandling i andra EU-länder. I stället förordar partistyrelsen att vi slår vakt om de ursprungliga intentionerna i LOU. Under 2010 trädde nya regler i kraft som bland annat begränsar möjligheten till godtyckliga direktupphandlingar.

Partistyrelsen är av åsikten att det gäller att förenkla och förbättra så mycket som det går när det kommer till privata företags möjligheter att konkurrera mot verksamheter som drivs i offentlig regi. Återkommande exempel på konkurrenssnedvridningar är kommunala gym, vård och tillagning av skolmåltider. En utmaningsrätt av verksamheter i offentlig regi skapar möjligheter för företagare att ta sig in och konkurrera med offentlig verksamhet och sätter även ökad press på offentliga verksamheter att leverera kvalitet till konkurrenskraftiga priser. Partistyrelsen anser därför att en utredning ska tillsättas som ser över hur en sådan utmaningsrätt kan lagregleras. Vad gäller **motion B34 yrkande 4** så konstaterar partistyrelsen att Tillväxtverket gör kontinuerliga utvärderingar av regeringssatsningarna på kvinnors företagande. **Därmed föreslås att partistyrelsens förslag punkt 12 och motion B34 yrkande 1 bifalls samt att motion B34 yrkande 2–4 och B35 anses besvarade.**

Motion B36 uppmärksammar partistyrelsen på problemen med massutskick med skräpmejl (så kallat spam) till aktiebolag. Motionären yrkar på att Folkpartiet ska arbeta för att utöka förbudet mot massutskick med skräpmejl så att det gäller alla mottagare, även aktiebolag och föreningar samt att Folkpartiet ska arbeta för att det blir förbjudet att sälja listor med mejladresser samt tjänster för massutskick som bygger på sådana listor.

Det finns en lagstiftning om förbud mot att skicka mejlreklam till någon som inte har beställt den. Lagen gäller inte all skräppost, utan bara meddelanden med ett kommersiellt syfte. Opinionsbildning, upplysningar och liknande budskap räknas inte som skräppost. Det är förbjudet att skicka obeställd mejlreklam till privatpersoner och enskilda firmor, men inte till aktiebolag, stiftelser och andra juridiska personer. Liknande regler gäller inom hela EU, både för mejlreklam, reklam via fax, sms, mms och automatiska uppringningar.

I proposition 2003/04:43 argumenterade den socialdemokratiska regeringen för att undanta bland annat aktiebolag från förbudet att skicka obeställd mejlreklam med hänvisning att de integritetsproblem som uppstår främst drabbar privatpersoner och inte företag. Juridiska personer antas också ha större förutsättningar att skydda sig mot spam. Den dåvarande regeringen konstaterade samtidigt att det kan finnas anledning att återkomma till frågan.

Folkpartiets partistyrelse håller med motionären om att det är svårt att se logiken att privatpersoner omfattas av skydd medan företag inte gör det. Man bör dock notera att detta förbud knappast inneburit någon som helst skillnad i mängden spam som en privatperson mottar. Det lär knappast bli annorlunda av att förbjuda spam till företag. Det är svårt för partistyrelsen att avgöra hur stort problemet är och hur många företag som anser sig drabbade, särskilt då det nu finns relativt effektiva spam-filter att tillgå. Partistyrelsen anser därför att frågan om ett generellt spam-förbud bör utredas vidare. Att införa en sådan bestämmelse som föreslås i det andra yrkandet kan leda till avgränsningsproblem då det ofta finns legitima skäl att skapa, handla och använda mejllistor. Även den frågan kan utredas vidare. **Därmed föreslås motion B36 anses besvarad.**

Motion B37 vill att landsmötet uttalar att Folkpartiet ska verka för att företagare och anställda ska kunna ha lika möjligheter till gott försäkringsskydd i samband med sjukdom. Med detta menar motionärerna att företagare borde kunna ges en möjlighet att välja kortare karenstid (den kortaste karenstiden är i dag sju dagar) mot en kostnad. Både **motion B38** och **motion B39** vill att små företag ska slippa sjuklöneansvar. I B39 dras gränsen vid företag med färre än 20 anställda. I denna motion argumenteras för att det är den enskilde som bör bära ta ansvar för sin egen sjuklön genom att teckna en privat försäkring. Motionärerna tror att det med en förändrad lagstiftning är högst sannolikt att försäkringsbolagen tillhandahåller tilläggsprodukter som täcker även de första 14 dagarnas sjukdom, eftersom antalet personer som skulle komma ifråga och utgöra kundgrupp är mycket stort och därmed attraktivt.

Partistyrelsen menar att det ska vara enkelt att driva företag. Företagarnas regelverk ska vara lättbegripligt och effektivt. Regeringen har gjort många viktiga förändringar för att förenkla sjuklönesystemet och göra det mindre mindre kostsamt för företagen. Alliansen har bland annat avskaffat företagens sjuklöneansvar efter andra sjukveckan och beslutat om ett generellt högkostnadsskydd, vilket är extra viktigt för små företag. Högkostnadsskyddet innebär att arbetsgivaren kan få ersättning från Försäkringskassan för sjuklönekostnader som överstiger två och en halv gånger den genomsnittliga sjuklönekostnaden som samtliga arbetsgivare har för sina anställda.

Partistyrelsen anser att arbetsgivaren bör ha incitament att motverka personalens sjukskrivningar. Det ska vara lönsamt att verka för en så frisk personalstyrka som möjligt. Man kan förvisso ändra dagens regler så att staten tar en högre kostnad men då kommer arbetsgivaravgiften att behöva höjas i motsvarande grad för alla arbetsgivare, det vill säga även dem med låga sjukskrivningstal hos personalen. Partistyrelsen

har inget emot förekomsten av privata sjukförsäkringar men anser att det offentligt finansierade sjukförsäkringssystemet bör bestå och täcka alla medborgare.

Under förra mandatperioden sänkte regeringen egenavgifterna med 0,74 procentenheter, samtidigt som sju dagars grundläggande karenstid infördes. Detta innebar att företagarnas ekonomi netto har förbättras med 170 miljoner kronor per år. Vidare ökade regeringen valfriheten i socialförsäkringssystemen för företagare, genom att egenföretagare har getts ökade möjligheter att välja längre karenstid: 14, 30, 60 eller 90 dagar. Ju längre karenstid, desto lägre egenavgifter. På så vis har alla egenföretagare getts möjlighet att välja den karenstid och egenavgift som de själva anser passar dem och deras verksamhet bäst.

Frågan om antalet karensdagar engagerar många företagare och regeringen ser nu över möjligheterna för företagare att även kunna välja färre karensdagar än sju. **Partistyrelsen föreslår därmed att motion B37 bör anses besvarad och att motion B38 och B39 bör avslås.**

Flera motioner föreslår sänkta arbetsgivaravgifter. **Motion B40 och B41** föreslår att Folkpartiet aktivt ska verka för att sänka arbetsgivar- och egenavgifterna så att viljan till nyanställning ökar i Sverige. I **motion B42** yrkas att arbetsgivaravgiften för studenttjänster tas bort. Kriterierna för studenttjänst bör vara att anställningen sker under en begränsat antal veckor/år samt att arbetsuppgifterna är tydligt kopplade till studentens utbildning. **Motion B43** yrkar på att Folkpartiet liberalerna verkar för ett så kallat ”KUL-(tur)avdrag”, det vill säga halverade arbetsgivaravgifter för alla kulturarbetare.

Motion B40 och B41 förespråkar sänkta arbetsgivaravgifter utifrån perspektivet att det ger lägre kostnader för företagen och att det blir billigare att anställa. Tillgänglig forskning visar att det finns en positiv sysselsättningseffekt av sänkta arbetsgivaravgifter på kort sikt, men sannolikt inte på längre sikt. Skälet är att förutsättningarna för lönebildningen förändras när arbetsgivaravgiften sänks. På grund av de lägre arbetsgivaravgifterna ökar i nästa steg efterfrågan på arbetskraft, vilket i sin tur driver upp lönerna. De högre lönerna tenderar att äta upp den ursprungliga sänkningen av företagens lönekostnader. De högre lönerna motverkar den initiala tendensen till lägre arbetslöshet och de eliminerar den sålunda kortvarigt högre lönsamheten i företagen. Kvar står vi med en situation karaktäriserad av ungefär oförändrad arbetslöshet/sysselsättning, ungefär oförändrad lönsamhet i företagen, sannolikt högre reala löner men lägre totala skatteinkomster.

Dessa resonemang bygger på väletablerad lönebildningsforskning från Sverige såväl som andra länder, som kommit till slutsatsen att generella sänkningar av arbetsgivaravgiften i huvudsak i slutänden övervältras på arbetstagarna i form av högre löner, och med liten effekt på sysselsättning och arbetslöshet. Två tämligen färska empiriska studier från Finland och Sverige bekräftar dessa slutsatser: ”Båda studierna finner att sänkta arbetsgivaravgifter driver upp lönerna. Däremot verkar inte avgiftssänkningarna inte ge några sysselsättningseffekter.” (Se Finanspolitiska rådets rapport 2009 för en genomgång av hela frågan.) Slutsatsen av detta blir enligt partistyrelsen att sänkta arbetsgivaravgifter är ett ineffektivt verktyg för att uppnå motionärernas syften.

Alliansregeringen har genomfört både generellt sänkta arbets- och egenavgifter (bland annat en sänkning av arbetsgivaravgiften med en procentenhet, som en av flera åtgärder att för att hjälpa företagen under krisen) samt riktade sänkningar till olika grupper. Dock vill partistyrelsen påminna om att arbetsgivaravgifterna är en mycket väsentlig del av finansieringen av statliga utgifter. Det går inte att diskutera stora intäktsminskningar utan att även fundera över minskade offentliga åtaganden, och vilka de bör vara. Exempelvis innebär en på pappret blygsam sänkning av arbetsgivaravgiften med en enda procent minskade statliga intäkter om cirka 8,5 miljarder kronor. Det är alltså viktigt att vara medveten om storleksordningen i sammanhanget. Att sänka avgifterna med cirka 10 procentenheter, vilket föreslås i **motion B41**, skulle kosta staten över 80 miljarder kronor, det vill säga ungefär lika mycket som den sammanlagda sänkningen av de fyra jobbskatteavdrag som alliansregeringen genomfört.

Partistyrelsen vill också poängtera att arbetsgivaravgiften är en proportionell skatt och att Folkpartiet sedan Bertil Ohlins dagar särskilt har fokuserat på de skadliga effekterna på arbete och företagande av höga marginalskatter och eftersträvat mer proportionellt utformade skatter.

En sänkning av en proportionell skatt – som arbetsgivaravgiften – är till exempel samhällsekonomiskt betydligt mindre effektiv än en marginalskatteändring, som – i Sveriges fall – höjd brytpunkt för statlig inkomstskatt eller avskaffad värnskatt.

Enligt partistyrelsens mening bör Folkpartiet, som är ett parti som fokuserar på kunskap, utbildning och forskning samt rationalitet i beslut och politik, inte förbise dessa fakta och forskningsresultat. Däremot instämmer partistyrelsen i motionärernas intentioner att det måste bli mer lönsamt och enklare att vara företagare. Folkpartiet bör därför i stället fokusera på andra förändringar som på ett mer kostnadseffektivt sett når det målet, såsom sänkta marginalskatter, avskaffad värnskatt, sänkt skatt på kapitalinkomster och på sikt en helt avskaffad statlig inkomstskatt. **Därmed föreslås motion B40 och B41 anses besvarade.**

Partistyrelsen håller med om att det är bra att studenter kan komplettera sina studier med arbete. Det ger ökad erfarenhet och inkomster under studietiden. Regeringen har också höjt det belopp som man som student kan tjäna på eget arbete utan att bli återbetalningsskyldig för sina studiemedel. Partistyrelsen stödjer dock inte tanken i **motion B42** att helt ta bort arbetsgivaravgiften för studenter. Alliansregeringen har redan infört halverade arbetsgivaravgifter för alla under 26 år. En ytterligare sänkning enbart för vissa skulle komplicera skattesystemet ytterligare och skapa olyckliga skillnader mellan olika unga. Detta gäller även för halverade arbetsgivaravgifter för kulturarbetare, även om en levande kultursektor naturligtvis är viktig för Sverige. Partistyrelsen tror dock att det finns bättre sätt att stödja denna sektor. **Därmed föreslås att motion B42 och B43 anses besvarade.**

Motion B44 yrkar att landsmötet ger partistyrelsen i uppdrag att verka för ett utbyggt stödsystem till innovatörer. Motionärerna menar att det i dag finns ett väl utbyggt stöd för forskningen. Däremot finns brister i motsvarigheten för innovationer. Det kan vara mycket svårt för innovatören att finna finansiering och stödfunktioner för sitt arbete om han/hon inte är knuten till ett företag. Partistyrelsen håller med om att Sverige ska ligga i framkant vad gäller innovationer. Begränsade former av offentligt stöd för att främja innovationer – särskilt i anslutning till våra universitet och högskolor – kan vara befogat. Det stöd som efterlyses i motionen finns dock delvis redan i dag och kanaliseras via den statliga

myndigheten Vinnova. Inom regeringskansliet bereds också för närvarande den nationella innovationsstrategi som Alliansen utlovade i valmanifestet inför valet 2010. Partistyrelsen vill ändock än en gång betona att privat riskkapital inte kan ersättas av offentliga insatser och att bättre villkor för privat riskkapitalbildning – som avskaffad värnskatt, sänkta marginalskatter, och sänkt skatt på kapitalinkomster – är den centrala uppgiften i sammahanget. Därmed bör motion B44 anses besvarad.

I **motion B45** yrkar motionären på att Folkpartiet verkar för att företag ska kunna välja att få räntan på skattekontot införd en gång om året i stället för varje månad. Enligt motionären skulle detta förenkla företagandet, särskilt för mindre verksamheter. Motionären har också varit i kontakt med Skattemyndigheten som uppger att en sådan lösning skulle kunna vara genomförbar men att det krävs ett riksdagsbeslut. Partistyrelsen håller med om att det ska vara enkelt att driva företag. Onödiga regler ska slopas och genom regeringens regelförenklingsprogram minskar nu trenden med ständigt ökande administrativa kostnader. Partistyrelsen anser att Folkpartiet bör uppmuntra och värna de möjligheter som finns till ökad valfrihet för landets företagare. Med dagens datateknik bör det vara relativt enkelt för Skatteverket att erbjuda företagarna, som en frivillig möjlighet, att få räntan på skattekontot införd en gång om året i stället för varje månad. **Därför anser partistyrelsen att motion B45 bör bifallas.**

Motion B46 vill att landsmötet beslutar att Folkpartiet i samband med företagandefrågor också visar på alternativet företagssamverkan. Enligt motionen kan företag genom samverkan få mycket större genomslagskraft och komplettera varandra. Partistyrelsen håller med om detta men menar att detta är en fråga för företagen själva, inte för landsmötet. Som motionärerna själva nämner finns en lång rad sammanslutningar av företagare – så som lokala och regionala handelskammare, Nyföretagarcentrum, branschorganisationer, de rikstäckande företagarorganisationerna Svenskt Näringsliv, Företagarna och Företagarförbundet – där företagare mycket väl kan knyta kontakter som leder till fördjupat samarbete. **Därmed föreslås att motion B46 anses besvarad.**

I **motion B47** uttrycks en oro över att nyföretagandet i Sverige är för lågt. Därför yrkas på att Folkpartiet stödjer en utvecklad finansiering till Nyföretagarcentrums lokala verksamheter. Partistyrelsen är medveten om det goda rådgivningsarbete som Nyföretagarcentrum bedriver. Rätt rådgivning i företagets uppstartsfas, i kombination med tillgång till kapital, är ofta helt avgörande för om en verksamhet ska lyckas. Trots att partistyrelsen vill utrycka sitt stöd för Nyföretagarcentrums omfattande och framgångsrika arbete så kan inte partistyrelsen förorda att landsmötet utlovar pengar till en enskild verksamhet. Resursfördelningen måste vara en avvägning mellan olika intressen och ändamål när budgeten väl läggs fast. **Därmed föreslås att motion B47 anses besvarad.**

Motion B48 föreslår att Folkpartiet liberalerna ställer sig positivt till en lagstiftning mot bonussystem i banker och den övriga finanssektorn. Motionärerna menar att det inte är okej att bankerna har rätt att förhandla fram bonussystem som triggar enskilda anställda att ta alltför stora risker på ett sådant sätt att det kan innebära att staten riskerar att få gå in och rädda banken från konkurs.

Partistyrelsen håller med om att felaktigt konstruerade bonus- och incitamentsprogram kan ställa till stor skada, inte bara för enskilda finansinstitut, utan även för hela samhällsekonomin. Samtidigt utgör marknads- och företagsregleringar ofta ingrepp i den privata äganderätten. För icke-systemviktiga banker och finansinstitut bör ersättningsfrågor till ledningen i huvudsak vara en fråga för aktieägarna. Finansiella aktörer som å andra sidan är systemviktiga får inte ta för stora risker eftersom det i slutändan är skattebetalarna som garanterar deras fortlevnad. Vi kan inte ha ett system där systemviktiga banker privatiserar sina vinster och socialiserar sina förluster. Partistyrelsen vill därför göra motionärerna uppmärksamma på de nya regler som trätt i kraft 2010. Anställda vid finansiella företag omfattas nu av en ersättningspolicy, som ska främja långsiktighet och inte uppmuntra till överdrivet risktagande. Finansinspektionen ska kontrollera att reglerna följs. Frågan om ersättningar till ledande befattningshavare och åtgärder för ett sunt bankväsende diskuteras också inom EU. Bland annat vill Sverige att man inom hela EU ska höja kapitaltäckningsgraden, men på denna punkt finns dessvärre för närvarande ingen enighet. **Därmed föreslås att motion B48 anses besvarad.**

I motion B49 vill motionären att Folkpartiet ska verka för att försäljningar av statliga bolag eller ägarandelar i andra företag ska stoppas. I motionen framförs att företag som äger våra naturtillgångar eller som är viktiga för samhällsfunktionen bör behållas i statlig ägo. Partistyrelsen menar dock att det inte bör vara statens uppgift att äga och driva kommersiella företag. Privata ägare är i de allra flesta fall bättre lämpade att driva, ta risker och utveckla ett företags verksamhet. Aktiebolagsformen lämpar sig dåligt för offentlig verksamhet. Det är rimligt att företag vill maximera den företagsekonomiska lönsamheten. Med statligt ägande kommer andra mål in i bilden. Statliga företag kan på grund av politiska önskemål tvingas acceptera sämre företagsekonomisk lönsamhet, eller i varje fall kan det misstänkas att företagsledningen måste ta hänsyn till statens politiska mål. Det kan också göra att åtgärder nödvändiga för företagets överlevnad av politiska skäl är svåra att genomföra. Risken finns också att staten skjuter till medel för att täcka förluster, stödja företag eller införa de facto konkurrensbegränsningar som gynnar statliga företag, vilket snedvrider konkurrensen för privata bolag. Detta sker redan genom att helägda statliga bolag på den privata kreditmarknaden anses mer kreditvärdiga till följd av ägarens, statens, soliditet oavsett företagets egna ekonomiska ställning. Ambitionen bör därför vara att fler statligt ägda företag och ägarandelar säljs. Försäljning behöver dock ske med hänsyn till konjunktur och marknadsläge. Undantag kan göras för företag med särskilda samhällsuppdrag (exempelvis Samhall och Systembolaget) eller för att försöka komma tillrätta med marknadsmisslyckanden (till exempel Svenska kraftnät). **Partistyrelsen föreslår att motion B49 avslås.**

Motion B50 tar upp frågan om statens vinstkrav på SJ. I motionen yrkas på att Folkpartiet ska verka för att vinstkravet på SJ ersätts med ett balanskrav så länge bolaget är i allmän ägo. Motionärerna menar att ett balanskrav skulle frigöra resurser inom SJ för satsningar på de delar som i dag är så märkbart eftersatta.

Partistyrelsen håller med om att situationen inom järnvägen de två senaste vintrarna har varit helt oacceptabla, trots de permanent högre satsningarna på drift- och underhåll sedan regeringsskiftet 2006. Regeringen tillförde också under 2011 800 miljoner kronor extra till drift- och underhåll. Partisty-

relsen är dock av uppfattningen att problemen de två senaste vintrarna i huvudsak beror på det extremt kalla vädret (detta är dock ingen ursäkt för förseningar – tågen ska gå i tid även om det är kallt och snöigt) samt ett eftersatt underhåll under flera decienner. Nivån på SJ:s vinstkrav torde ha mindre med saken att göra. Partistyrelsen anser att ett vinstkrav på SJ tvärtom kan bidra till att göra bolaget mer effektivt och därmed bättre på att bedriva sin verksamhet. Att avstå från ett vinstkrav, på rimlig nivå, skulle dessutom i sig betyda att staten förvrider konkurrenssituationen då SJ:s konkurrenter opererar under premissen att deras ägare vill ha avkastning på sitt kapital. **Därmed bör motion B50 anses besvarad.**

Partistyrelsen föreslår i punkt 15 att reklamskatten slopas. Konkurrensen snedvrids i dag genom att tidningar måste betala en reklamskatt, medan däremot annonser på nätet eller i TV inte beläggs med någon sådan skatt. Redan 1997 föreslog utredningen ”Avskaffa reklamskatten” att reklamskatten skulle bort. År 2002 uppmanade riksdagen den då sittande regeringen att avskaffa reklamskatten. Under senare år har regeringen regelmässigt sagt att skatten bör avskaffas, men har i praktiken prioriterat andra skattesänkningar. Folkpartiet har varit motståndare mot reklamskatten sedan den infördes för att finansiera presstödet. En avveckling av både reklamskatt och presstöd skulle medföra mer enhetliga konkurrensvillkor. Partistyrelsen föreslår att landsmötet **bifaller partistyrelsens förslag punkt 15.**

I motion B51 yrkar länsförbundet i Skåne län att landsmötet fattar ett antal beslut för att stärka Öresundsregionen. I **yrkande 1** vill motionärerna att Folkpartiet ska ha som ståndpunkt att göra Skåne till försöksregion för utökad grannspråksundervisning i grundskolan. Motionärerna vill även (**yrkande 2**) att landsmötet uttalar sig för att göra Skåne till en försöksregion för att samköra lämpliga lärlingsutbildningar samt för att regeringen ska utse en förhandlingsperson för Öresundsregionen med uppgift att riva de gränshinder som uppstår på grund av olika regelverk (**yrkande 3**). Slutligen vill motionärerna även att Folkpartiet ska verka för att bygga bort flaskhalsar i infrastrukturen i regionen (**yrkande 4**).

Partistyrelsen anser att språkkunskaper är viktiga i dagens globala värld. Det finns redan i dag viss flexibilitet i läroplanen för grundskolan som gör att skolor i Skåne skulle kunna erbjuda undervisning i danska inom ramen för de timmar för ”fritt val” som finns. Att ändra läroplanen så att det blir fler språkundervisningstimmar för alla elever är i dagsläget inte aktuellt och att skolor i Skåne skulle få välja bort engelska och B-språk till förmån för danska tror partistyrelsen inte är lämpligt. Danska ligger trots allt nära det svenska språket och är därmed lättare att lära sig utanför skolan. Partistyrelsen uppmuntrar dock gärna initiativ för att erbjuda eleverna extra, frivillig, undervisning i danska i Skåneregionen. **Motion B51 yrkande 1 får därmed anses besvarat.**

När det gäller lärlingsutbildningar är det danska lärlingssystemet en viktig inspirationskälla för de lärlingsutbildningar som nu introduceras på bred front i Sverige. Utbildningsväsendet är dock organiserat på nationell nivå, vilket bland annat medför skillnader i läroplaner och arbetssätt. Inom ramen för de nationella regelverken så är dock skolor i Skåneregionen välkomna att samarbeta med skolor i Danmark och med danska företag. **Yrkande 2 föreslås därmed anses besvarat.**

Partistyrelsen instämmer i att det är viktigt att försöka riva de gränshinder av olika slag som finns i Öresundsregionen. Partistyrelsen tror dock inte att tillsättandet av en förhandlingsperson är rätt väg att gå. Det är i stället den minister som är ansvarig för nordiska frågor som måste föra samtal med sin ansvariga danska kollega och de två på regeringsnivå lägga fram förslag som främjar rörligheten över den dansk–svenska gränsen. Endast på så sätt kan förhandlingarna bli tillräckligt förankrade hos de politiska beslutsfattarna. Man ska också lägga märke till att förhandlingar pågår kontinuerligt, men att de dessvärre inte är tillräckligt framgångsrika. Partistyrelsen menar att Folkpartiet och regeringen bör prioritera bättre Öresundsrelationer. **Yrkande 3 bör därmed anses besvarat.**

Partistyrelsen instämmer avslutningsvis med motionärerna i att det är av stor vikt att fortsätta att bygga ut infrastrukturen i regionen för att förhindra att flaskhalsar hämmar regionens utveckling. Därför anser partistyrelsen också att det bör byggas en förbindelse (tunnel) mellan Helsingborg och Helsingör och att Folkpartiet även fortsatt bör vara pådrivande för att en sådan ska komma till stånd. Folkpartiets partiledning har tidigare ställt sig bakom tanken på en tåg- och biltunnel mellan Helsingborg och Helsingör och att det i ett första steg bör genomföras en idéstudie, med målet att en tunnel ska stå klar till mitten av 2020-talet. **Partistyrelsen tillstyrker därmed motion B51 yrkande 4.**

I motion B52 anser motionären att vi måste ta större ansvar för befolkningen som bor i glesbygd och att vi befinner oss nära en allvarlig kris, med minskande befolkning och många inom kommunala sektorn som snart går i pension. Motionären är också oroad över att det fasta telefonnätet monteras ned och att det leder till problem för dem som bor i glesbygd och har trygghetslarm och yrkar att även de som bor i glesbygd ska kunna känna sig trygga när de blir äldre. Partistyrelsen förstår motionärens oro för minskat befolkningsunderlag i vissa glesbygdskommuner. Det är dock svårt, och inte heller önskvärt, att styra flyttströmmar. Grundproblemet i avfolkningsbygderna är ofta bristen på arbetstillfällen. Det kommunala utjämningssystemet är till för att ändå garantera en fullgod service i alla delar av landet, oavsett skattekraft. Därmed tas redan i dag ett ansvar för den kommunala servicen i dessa kommuner. När det gäller telefonnätet har riksdagens konstitutionsutskott nyligen granskat frågan om rätten till att ha tillgång till telefon. Enligt EU-relaterad lagstiftning har alla EU-medborgare rätt till telefon. I Sverige är det myndigheten ITPS som övervakar dessa och andra regler när det gäller telefonimarknaden. Medborgare som saknar tillgång till telefon har därmed rätt att kräva sådan tillgång. Enligt KU:s genomgång är det än så länge ingen som har gjort en sådan anmälan. **Motion B52 får därmed anses besvarad.**

Partistyrelsen övergår nu till de konsumentpolitiska motionerna. **I motion B53** anser motionären att Sverige är ett dyrt land att leva i och att antalet tillåtna led i en varas väg från producent till försäljning därför måste begränsas. Partistyrelsen anser att det är viktigt med välfungerande konkurrens på konsumentmarknaderna, men att en begränsning i antalet tillåtna försäljningsled inte är rätt väg att gå för att pressa priserna. En sådan reglering skulle vara ett stort ingrepp i producenters och konsumenters kedja av avtal sinsemellan, svår att implementera och övervaka och skulle skapa mer byråkrati, vilket inte främjar varken producenternas eller konsumenternas intressen. Det är dessutom i slutänden inte

alls säkert att det är de varor som passerat flest led som är dyrast. Det finns många andra faktorer som är utslagsgivande för priset på en fri marknad. **Partistyrelsen anser därmed att motion B53 bör avslås.**

I motion B54 argumenterar motionärerna för att det nuvarande apoteksmonopolet för receptfria djurläkemedel ska avskaffas och att landsmötet bör uttala att monopolet avskaffas. Partistyrelsen instämmer med motionären att det är rimligt att det sker en avreglering även på denna apoteksmarknad. Partistyrelsen konstaterar också att en utredning har tillsatts av regeringen för att analysera upp frågan (dir. 2011:55). Utredaren ska analysera om det bör vara möjligt att sälja vissa receptfria läkemedel för djur på andra platser än apotek och analysera vilka läkemedel för djur som skulle kunna vara lämpliga att sälja på andra platser än apotek och i vilken utsträckning detta skulle bidra till att öka tillgängligheten till läkemedel för djur. Om utredaren finner att en sådan reglering är lämplig ska förslag lämnas. Utredningen ska vara klar med sina förslag i dessa delar den 1 april 2013. **Partistyrelsen föreslår därmed att motion B54 anses besvarad.**

Motion B55–B57 handlar om reglering av olika typer av ämnen som finns i våra livsmedel. **Motion B55** yrkar att Folkpartiet ska verka för att aspartam ska granskas utifrån ett hälsoperspektiv om det bör tillåtas att ingå som tillsats i livsmedel. Partistyrelsen vill upplysa om att en sådan granskning redan sker i dag, av Livsmedelsverket. Tillsatsen har inte bedömts utgöra någon hälsofara. Även EFSA, EU:s myndighet för livsmedelssäkerhet, har kommit till slutsatsen att aspartam är ofarligt. Motsvarande myndigheter i över 90 länder har var och en för sig granskat och godkänt aspartam sedan ämnet tillkom på 1960-talet. För att godkännas ska både ämnet och de restprodukter som det ger upphov till vid nedbrytning i kroppen vara ofarliga, i de koncentrationer som rimligen kan bli följden av konsumtion. Det händer att det sprids rykten om denna och andra livsmedelstillsatser. Dessa bygger ofta på missförstånd eller feltolkningar av uppgifter, till exempel kraftigt uppförstorade risker från djurförsök där doserna av en viss tillsats är många gånger högre än de gränsvärden som tillåts i mänsklig föda. När det gäller aspartam specifikt behöver personer som har den medfödda sjukdomen fenylketonuri (PKU) och inte kan bryta ner fenylalanin kunna undvika livsmedel där aspartam ingår. Livsmedel som innehåller aspartam ska enligt gällande regler av detta skäl märkas. **Motion B55 bör därmed avslås.**

I **motion B56** vill motionären att partistyrelsen ska vara pådrivande för att införa en märkningsplikt på halten av transfetter i våra livsmedel samt för att införa gränsvärden för tillåtna mängder av transfetter i livsmedel. **Motion B57** anser att partistyrelsen bör åläggas att ta fram ett förslag på hur gifter som används i livsmedelsproduktion ska kunna deklareras för konsumenten.

Partistyrelsen anser att det är viktigt att konsumenten får bra information om innehållet i de livsmedel konsumenten köper. När det gäller transfetter kan det finnas anledning till förbättrad information till konsumenten. Man måste dock skilja mellan industriellt framställda transfetter, vilka bör kunna omfattas av ett krav på märkning, och de transfetter som finns naturligt i t ex mjölkprodukter och som inte synes vara farliga utan tvärtom kanske rentav nyttiga. Riksdagen beslutade i mars 2011 att tillkännage att ett förbud mot industriella transfetter i mat bör införas, efter dansk modell. Frågan om införande av gränsvärden faller därmed. **Partistyrelsen föreslår att motion B56 därmed anses besvarad.**

När det gäller redovisning av de ämnen som används i livsmedelsproduktionen anser partistyrelsen att det skulle vara mycket svårt att genomföra en sådan märkning. Målet bör i stället vara att ämnen som är bevisat farliga inte ska finnas i livsmedlen och att jordbruket i stort inte bör använda gödningsmedel som förs vidare till konsumenten och som bedöms som farliga. Det finns redan i dag strikta gränsvärden för alla sådana medel. Dessa kontrolleras också och av och till upptäcks för höga värden och då stoppas det partiet med livsmedel. De konsumenter som inte alls vill handla varor som är besprutade har redan i dag möjligheten att välja ekologiska alternativ. I de flesta livsmedelsbutiker som tillhör större kedjor, kan man också ofta skaffa sig information om produktionsvillkoren för svenskproducerade livsmedel, genom personalen, då flera av kedjorna tillämpar avtalsvillkor som reglerar till exempel vilka gifter och bekämpningsmedel som används. Därmed menar partistyrelsen att motionärens intentioner i praktiken redan kan tillgodoses. **Partistyrelsen föreslår därmed att motion B57 avslås.**

I motion B58 vill motionärerna att Folkpartiet ska verka för att alla avtal ska kvalitetsgranskas och att det i vissa branscher ska vara ett krav att avtalen ska vara kvalitetssäkrade. Skälen som motionärerna framför är att antalet avtal som medborgaren ingår dramatiskt har ökat och att medborgaren kan ha svårigheter att bedöma innehållet. Partistyrelsen vill påminna om att det finns en avtalslag som reglerar vad som är tillåtet i sådana avtal. I denna finns skydd och begränsningar som ska vara till gagn för konsumenten. Partistyrelsen anser att frivillig eller branschvis organiserad ytterligare kvalitetssäkring av avtal med branschföretag och konsumenter är bra, men att detta bör vara något för branschen att hantera och inte för staten, vars roll i stället är att vara rättsystemets garant. Det handlar ändå om privata företags kontrakt med enskilda personer. I många fall och för många av livets vanligen förekommande situationer finns det också standardavtal eller motsvarande produkter, som medborgarna kan använda sig av. **Partistyrelsen avstyrker därmed motion B58.**

I motionerna B59–B61 vill motionärerna på olika sätt strama åt regelverket när det gäller SMS-lån och andra konsumentkrediter. I **motion B59** vill motionären att lagstiftningen skärps ytterligare, bland annat genom en automatisk broms för räntekostnader och skärpt ockerlagstiftning. **Motion B60** förespråkar bland annat att marknadsföringen av sms-lån måste innehålla varningstexter liknande de på cigarettförpackningar. **Motion B61** argumenterar för att alla lån, inklusive sms-lån, måste rapporteras till Finansinspektionen eller Konsumentverket och att det bara ska vara tillåtet med ett sådant lån åt gången.

Partistyrelsen vill erinra om att regeringen i juni 2010 lade fram propositionen ”Ny konsumentkreditlag”, som antogs av riksdagen under hösten. Den nya lagen började gälla den 1 januari 2011 och innebär såväl genomförande av ett EU-direktiv om konsumentkrediter som ytterligare åtgärder för att motverka de skuldsättningsproblem som sms-lån och andra så kallade snabblån fört med sig. En nyhet i förhållande till den tidigare konsumentkreditlagen är att konsumenten får rätt att ångra ett kreditavtal inom 14 dagar. Vidare införs en skyldighet för långivaren att göra en verklig kreditprövning och att detaljerat informera om bland annat effektiv ränta för lånet. Kreditgivaren ska också dokumentera kredit-

avtalet och dess villkor. EU-direktivet gav medlemsländerna frihet att undanta krediter under 200 euro men detta utnyttjades inte av Sverige utan här gäller reglerna alla snabblån utan beloppsbegränsning.

Folkpartiet har varit pådrivande för flera av de förändringar som den nya lagstiftningen innebär. Folkpartiet ville därjämte att tillsynen över dessa snabblån skulle flyttas från Konsumentverket till Finansinspektionen, där låneföretagen ändå måste registreras. Denna fråga bereds fortfarande i regeringskansliet.

I och med att förändringarna infördes nyligen anser partistyrelsen att det är rimligt att avvakta med ytterligare ny lagstiftning och i stället först utvärdera hur den nya lagen fungerar i praktiken och om det finns behov av ytterligare förändringar. När det gäller införande av varningstexter på exempelvis cigarettpaket anser partistyrelsen att det är skillnad mellan användning av beroendeframkallande och hälsofarliga produkter, såsom cigaretter, och sms-lån som i sig inte behöver utgöra en fara för konsumenten. **Motionerna B59–B61 avstyrks därmed.**

Bostadspolitik samt plan- och bygglagstiftning

Partistyrelsens förslag punkt 9–10 och motion B62–B75

Motion B62 föreslår att landsmötet uppdrar åt partistyrelsen att tillsätta en bostadspolitisk arbetsgrupp (**yrkande 1**), att Folkpartiet ska fortsatt verka för ombildning av hyresrätter till bostadsrätter för att bryta den ensidiga dominansen av hyresrätter i vissa stadsdelar i miljonprogramsområden (**yrkande 2**) och verka för att andrahandsuthyrningen smidigare (**yrkande 4 och 5**). **Motion B63** föreslår att andrahandsmarknaden på bostadsrätter och hyresrätter avregleras helt och att hyresmarknaden ska fortsatt reformeras mot en på sikt helt avreglerad marknad. **Motion B64** efterlyser regeländringar för uthyrning av bostadsrätter som innebär att det är den enskilda bostadsrättsmedlemmens ensak hur han eller hon vill använda sin egendom så länge skyldigheterna mot den övriga föreningen fullgörs. **Motion B65 yrkande 1** föreslår att Folkpartiet ska verka för att boendeinflytandet i utanförskapsområden ökar.

Partistyrelsen konstaterar, liksom **motion B62** påpekar, att det är viktigt med en sammanhållen bostadspolitik som är utformad med såväl ett ekonomiskt som socialt och ekologiskt perspektiv.

Folkpartiets bostadspolitik genomförs nu till stor del av alliansregeringen. Avskaffande av fastighetsskatten, inrättande av ägarlägenheter, avskaffande av stopplagen för ombildning till bostadsrätter och räntebidragen är några av de reformer som hittills genomförts. Problemen på bostadsmarknaden är dock inte lösta – på en del orter är det överskott på bostäder, på andra håll bostadsbrist. Många tätorter är socialt och etniskt segregerade. Liberalt idéarbete är fortsatt viktigt.

Bostadsmarknaden ska kunna möta konsumenternas olika behov och efterfrågan. Människor måste kunna hitta ett boende som de är nöjda med. Därför är det viktigt med olika upplåtelseformer. När människor får större inflytande över det egna boendet ökar engagemanget också för bostadsområdet. Därför måste de som önskar kunna ombilda sina hyresrätter till bostadsrätter och ägarlägenheter. Inte minst viktigt är detta i ”utanförskapsområden” som ofta har total dominans av hyresrätter.

Det är samtidigt viktigt att värna hyresrätten som upplåtelseform. Förutsättningarna för att det ska bli lönsamt att äga och förvalta hyresfastigheter måste förbättras. Det är rimligt att en centralt placerad lägenhet har högre hyra än en mindre centralt placerad lägenhet. En flexiblare hyressättning skapar en större mångfald i utbudet. Sannolikheten blir då större att hyresgästerna hittar något som överensstämmer med deras egna önskemål.

Den reformering av hyressättningssystemet som regeringen nu gjort med stöd från hyresmarknadens parter innebär att allmännyttans hyresnormerande roll ersätts med en princip om att kollektivt förhandlade hyror mellan hyresmarknadens parter ska vara normerande. Samtidigt förstärks besittningsskyddet för hyresgästen genom en skyddsregel mot att kraftiga hyreshöjningar får ett för snabbt genomslag. Rena marknadshyror skulle innebära att den stora efterfrågan på bostäder som finns på vissa orter – i kombination med litet utbud – skulle öka hyrorna med betydande belopp som skulle riskera att många hyresgäster skulle behöva flytta. Besittningsskyddet skulle därmed i realiteten försvinna.

Flera motionärer efterlyser enklare eller helt borttagna regler för andrahandsuthyrning, såväl i hyresrätt som i bostadsrätt, samt ekonomiska lättnader för uthyrning.

Partistyrelsen instämmer i att det är angeläget att bättre utnyttja de möjligheter till fler boendetillfällen som finns inom det befintliga bostadsbeståndet. Folkpartiet har i regeringen varit med och genomfört lagändringar som ska ge större möjligheter och ökade incitament till andrahandsupplåtelser. Hyresnämnden ska kunna ge tillstånd till andrahandsuthyrning när en hyresgäst på grund av längre utlandsvistelse eller studier på annan ort vill hyra ut sin lägenhet, och den tid som återbetalningsskyldigheten för den som har tagit ut en hyra som inte är skälig förkortas från två år till ett år bakåt i tiden.

Regeringen har också gjort det mycket lönsammare för privatpersoner hyra ut rum i den egna bostaden. Tidigare gällde att hyresintäkter på upp till 4 000 kronor var skattefria, ett belopp som först höjdes till 12 000 kronor, sedan i ett andra steg till 18 000 kronor och nu väntas höjas till 21 000 kronor.

De frågor som motionärerna belyser tas till stor del också upp av **partistyrelsens förslag punkt 9 och 10**, som innehåller flera förslag för att förbättra hur bostadsmarknaden fungerar och för att snabbt öka utbudet av bostäder.

Det är ett problem att det är svårt att hitta en bostad för dem som vill och ta ett nytt arbete. Utöver att ”flyttskatten” långsiktigt bör sänkas (som nämns i **partistyrelsens förslag punkt 8**) vill partistyrelsen därför också öka möjligheten att hyra ut bostäder som står tomma eller som inte används fullt ut. På sikt måste byggandet öka, särskilt i Stockholmsregionen, men parallellt krävs också åtgärder som gör att det befintliga bostadsbeståndet utnyttjas mer effektivt. Det finns i dag många bostäder som står tomma, eller där bostaden är för stor för den som bor där.

Hyressättningen vid andrahandsuthyrning bör därför kunna ske friare än i dag. Partistyrelsen föreslår därför i **punkt 9** att en utredning bör få i uppdrag att analysera vilka

effekter en friare hyressättning vid andrahandsuthyrning kan ge. Vid andrahandsuthyrning är det i dag enbart tillåtet att ta ut mycket låga hyror, som till exempel inte inkluderar kostnader för lånebetalningar som ägaren kan ha. Tas en högre hyra ut riskerar uthyraren att bli dragen inför hyresnämnden, något som sannolikt avskräcker från att hyra ut. I **punkt 10** föreslår partistyrelsen att det skattefria fribeloppet vid andrahandsuthyrning höjs från dagens 1 500 kronor per månad till cirka 4 000 kronor per månad.

Partistyrelsen föreslår mot denna bakgrund att partistyrelsens förslag punkt 9 och 10 bifalls, att motion B62 yrkande 1 avslås, att motion B62 yrkande 2, 4 och 5 samt motion B63 yrkande 1 anses besvarade, att motion B63 yrkande 2 avslås samt att motion B64 och motion B65 yrkande 1 anses besvarade.

Motionerna B62 yrkande 6, B66 och B67 för fram andra förslag på ändrade skatteregler för boendet. **Motion B62 yrkande 6** vill att lagstiftningen medverkar till att fler vill och kan äga sin bostad samt att regelverket medger bostadskarriär utan inlåsningseffekter. **Motion B66** föreslår att Folkpartiet verkar för att i skattehänsyn jämställa hyresrätter med övriga boendeformer samt att det utreds om hyresavdrag kan vara en lämplig åtgärd för att uppnå fiskal likabehandling av olika boendeformer. **Motion B67** föreslår stimulans av nybyggnation av hyresrätter genom införande av en skattebefrielse av fastighetsföretag till den del uppkomna reavinster återinvesteras i nybyggda hyresfastigheter.

De tre huvudsakliga boendeformer som finns egna hem, bostadsrätter och hyresrätter skiljer sig åt i karaktär och förutsättningar. Att äga en bostad är ett långsiktigt åtagande där ägaren tar egna ekonomiska risker. Att hyra en bostad är mer flexibelt och utan egen ekonomisk risk. Det är därför ingen självklarhet att de olika boendeformerna ska behandlas exakt lika skattemässigt. En grundbult i det svenska skattesystemet är att personliga levnadsomkostnader som utgifter för mat, kläder, resor (med undantag för arbetsresor) och hyra inte kan vara avdragsgilla. Därför är inte skatteavdrag för hyresutgifter en lämplig åtgärd.

Det är viktigt att underlätta byggandet av nya hyresrätter. Fastighetsföretag kan redan i dag använda vinster på försäljning av delar av sitt bestånd före skatt till att återinvestera i nybyggda hyresfastigheter eller andra fastigheter såsom motionären föreslår. **Partistyrelsen föreslår att motion B62 yrkande 6 bifalls och att motion B66 och B67 avslås.**

I **motion B62 yrkande 3, B65 yrkande 2 samt B68** föreslås att Folkpartiet ska verka för ett system där ägarlägenheter blir möjliga även i det befintliga beståndet. Det är partistyrelsens bestämda uppfattning att den reform som möjliggjorde bildandet av ägarlägenheter i nyproduktion nu bör följas upp av lagförslag som möjliggör omvandling av hyres- och bostadsrätter i befintliga bostadshus till ägarlägenheter. Redan i dag har ägaren rätt att självständigt förfoga över fastigheten, till exempel genom att överlåta, pantsätta och hyra ut den. Partistyrelsen föreslår därför **att motion B62 yrkande 3, B65 yrkande 2 och B68 bifalls.**

I **motion B69** föreslås att Folkpartiet arbetar fram ett generellt stadsbyggnadsprogram för förnyelse och bevarande som vägledning för partiets ledamöter i kommunerna, att Folkpartiet verkar för att skyddet i städernas kulturminnesvård stärks, särskilt verkar för ett förstärkt skydd av Stockholms innerstad med Djurgården såsom riksintresse för kulturminnesvården samt att stadsbyggnadspolitik blir till en nationell profilfråga, i synnerhet i valet 2014.

Allt fler människor bor i städer och tätorter, i Sverige och världen. Partistyrelsen ser den täta, mångfacetterade och blandade staden som en ekonomisk, kulturell, social och miljömässig möjlighet och bejakar den traditionella europeiska stadens renässans. Inte minst ur klimathänseende är ett tätt stadsbyggande med låga växthusgasutsläpp per capita och gott underlag för kollektivtrafiklösningar ofta att föredra framför ett glest och mer utspritt sådant. Närheten mellan arbetsplatser, bostäder och service minskar behovet av resande och gör det möjligt att hålla nere energianvändning, utsläpp och föroreningar.

En tät och växande storstad med en blandning av funktioner innebär naturliga konflikter och ställer därför krav på hantering av dessa. Inte minstställs stora krav på varsamhet med kulturhistoriska byggnader, strukturer och miljöer. Förnyelse och utveckling är en nödvändighet i en levande stad, samtidigt som det finns all anledning att värna de värden som uppfattas som stadens själ och signum. Nya årsringar och märkesbyggnader måste få tillkomma, men med respekt för de redan existerande. Den myllrande och bullrande staden måste kunna rymma fickor av lugn.

Som motionärerna skriver är Stockholms innerstad med Djurgården utpekat som ett område med kulturminnesvärden av riksintresse. I Riksantikvarieämbetets beskrivning av området ingår stockholmska särdrag som anpassningen till naturen, fronten mot vattenrummen och Stockholms inlopp, både från Saltsjön och Mälaren, vyerna från viktiga utsiktspunkter och kontakten med vattnet, de tydligt avläsbara ”årsringarna” i stadsväxten, stenstadens tydliga yttre gräns, stadssilhuetten med den begränsade hushöjden där i stort sett bara kyrktornen och offentliga byggnader tillåtits höja sig över mängden samt byggnader och miljöer med anknytning till konstnärliga verk och historiska personer. Det finns alltså en lång rad orsaker till att Stockholms innerstad ska ha ett högt kulturminnesskydd.

Partistyrelsen anser att såväl Stockholmsregionens tillväxt som de väl dokumenterade kulturminnesvärdena i stadslandskapet är av nationellt intresse, och att bebyggelseutveckling måste kunna ske samtidigt som de kulturhistoriska värdena tydliggörs. Partistyrelsen gör dock bedömningen att skyddet för kulturminnesvården fyller sitt syfte, och ser inget behov av ytterligare förstärkningar. **Med detta föreslår partistyrelsen att motion B69 avslås.**

Motion B70 föreslår att möjligheten till expropriation samt markinlösen och släntintrång genom tvång försvinner och att landsmötet uttalar att kommunernas förköpsrätt vid försäljning av fastigheter försvinner. Motionären belyser en central och viktig fråga i samhällsplaneringen i stort, nämligen proportionalitetsprincipen och avvägningen mellan allmänna och enskilda intressen.

Partistyrelsen konstaterar att plan- och bygglagstiftningen sedan Folkpartiet och alliansen tog över regeringsmakten liberaliserats i en rad avseenden genom förenklingar och förtydliganden av reglerna för att underlätta planerings- och byggprocessen för alla berörda i syfte att avreglera och förenkla för den enskilde, såväl privatpersonen som näringsidkaren.

Äganderätten är viktig, men ibland kommer avdömning att behöva ske till de kollektiva nyttigheternas fördel. Därför bör möjligheten till expropriation kvarstå. Partistyrelsen vill

i sammanhanget påminna om de nya ersättningsreglerna för expropriation som leder till höjda ersättningar, bland annat genom ett påslag med 25 procent på marknadsvärdet på den fastighet som är i fråga. Syftet med reformen är att stärka äganderätten.

Förköpslagen upphävdes 2010 och kommunernas rätt till förköp vid fastighetsförsäljningar har således redan tagits bort. **Partistyrelsen föreslår att motion B70 yrkande 1 och 2 avslås och att yrkande 3 anses besvarat.**

Motion B71 föreslår att Folkpartiet ställer sig bakom att ansvaret för översiktsplaner och stadsplanering flyttas till regional nivå. Motionärerna lyfter frågan om det är rimligt att huvudansvaret för den rumsliga planeringen och byggandet ligger på kommunal nivå när vi rör oss alltmer över större geografiska områden för arbete, studier, fritid och handel. Partistyrelsen anser att frågeställningen tål att diskuteras men bedömer att det kommunala planmonopolet bör ligga fast. Samtidigt är det viktigt att betona behovet av ökad samordning över såväl kommun- som länsgränser.

Folkpartiets och regeringens arbete med att förbättra och förenkla regelverket för samhällsbyggnad har lett till att en ny enklare plan- och bygglag har tagits fram och beslutats. De grundläggande syftena i lagen förändras inte, vilket innebär att det kommunala självstyret och kommunernas ansvar för planeringen ligger fast, och att staten, via länsstyrelsen, fortsatt ska ha en stark roll. Översiktsplanen får en tydligare strategisk funktion och det ska framgå av översiktsplanen hur kommunen i den fysiska planeringen avser ta hänsyn till och samordna översiktsplanen till nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling av kommunen. Syftet är att översiktsplanen behöver grundas på omvärldsanalyser och övergripande mål om utvecklingen både i ett nationellt och regionalt perspektiv. Exempel på detta är regionala tillväxtprogram, regionala utvecklingsprogram, miljökvalitetsmålen, regionala klimat- och energistrategier, länsplaner för transportinfrastruktur samt de transportpolitiska målen.

I och med detta uppnås förhoppningsvis både lokal förankring och medborgerligt inflytande och den översikt som krävs för att kunna planera på regional nivå. **Partistyrelsen föreslår att motion B71 avslås.**

I **motion B72** föreslås att krav på deklaration av avloppsanläggning i samband med köp och försäljning av fastighet. Partistyrelsen instämmer i problemet med enskilda avlopp utan tillräcklig rening av fosforutsläpp som bidrar till övergödningen av haven, och erfar att drygt 300 000 fastigheter har avlopp som inte klarar lagens krav på längre gående rening än slamavskiljning.

Genom HUS-avdraget för ombyggnadsarbeten av enskilda avlopp och LOVA-bidraget via havsmiljöanslaget ökas förhoppningsvis takten i arbetet med att åtgärda problemen. Det av alliansregeringen införda fosfatförbudet i disk- och tvättmedel har dessutom gjort att risken för övergödande utsläpp från enskilda avlopp har minskat.

Det är viktigt att kommunerna följer utvecklingen och håller lokala regelverk för godkännande av enskilda hushållsavlopp uppdaterade i takt med den tekniska utvecklingen. Ett tillfälle att säkerställa att information om avloppets tillstånd förs över skulle kunna vara vid försäljning. Partistyrelsen föreslår att motion B72 anses besvarad.

I **motion B73** yrkas att Folkpartiet driver på arbetet med en skärpning av byggenerginormerna. Det finns flera mål uppsatta, på EU-nivå och nationellt, för energieffektivisering. Det av riksdagen antagna målet innebär att energiintensiteten i den svenska ekonomin ska minska med 20 procent mellan 2008 och 2020. Målet är sektorsövergripande och avser mängden tillförd energi per BNP-enhet i fasta priser. Som en följd av EG-direktivet (2006/32/EG) om energibesparing och energitjänster har riksdagen även antagit ett vägledande mål om minst 9 procent effektivare slutlig energianvändning till år 2016 jämfört med genomsnittet för år 2001–2005. Alliansregeringen har också i sin energiöverenskommelse slagit fast att användningen av fossila bränslen för uppvärmning ska vara helt avvecklad till 2020. Det kräver betydande energieffektiviseringar, inte minst i byggsektorn.

Partistyrelsen anser att boendet kan bli betydligt mer klimatsmart än i dag, bland annat genom att det byggs fler hus med mycket låg energiförbrukning, till exempel passivhus. När det befintliga bostadsbeståndet, speciellt i miljonprogramområdena, upprustas bör energieffektivisering ha hög prioritet.

Generella ekonomiska styrmedel, som energiskatt och koldioxidskatt, påverkar priset på energi och utgör därmed en viktig grundläggande stimulans till en effektiv användning av energi, bland annat i bebyggelsen. Utöver dessa kan det även finnas skäl att kontinuerligt se över och vid behov skärpa Boverkets energikrav för nya byggnader. **Partistyrelsen föreslår att motion B73 anses besvarad.**

I **motion B74** föreslås att Folkpartiet verkar för att tomträttsinstitutet avskaffas och tomträttsinnehavarna erhåller rätt att förvärva tomtmarken. Partistyrelsen konstaterar att tomträttsinstitutet innebär att åtskilliga människor själva äger sitt eget hus men inte den mark på vilken huset står. För många framstår det som både egendomligt och otillfredsställande. Det är framför allt de stegvisa och ofta höga avgäldsökningarna för tomträtter med privatbostäder som gjort att tomträttsinstitutet ifrågasatts, och därför bör bli föremål för en bred och heltäckande översyn. Konsekvenserna av ett avskaffande av tomträtten bör kunna analyseras i ett sådant sammanhang. Utrymmet för privat ägande, också när det gäller tomtmark, måste vidgas. Det är ett naturligt led i stärkandet av egenmakten inom bostadspolitiken.

I flera kommuner runt om i Sverige har småhusägare erbjudits att friköpa sina tomter, som i dag upplåts med tomträtt. Folkpartiet har vid ett flertal tillfällen motionerat i riksdagen om att erbjudandet att friköpa sin tomt borde finnas i alla kommuner där tomträtt finns.

Frågan om friköp är dock inte helt enkel, särskilt när det gäller hur köpeskillingens storlek regleras. Här måste en avvägning göras av vad som skulle kunna vara ett otillbörligt gynnande av vissa kommuninvånare mot vad som framstår som rimligt i förhållande till den enskilde tomträttshavaren. **Partistyrelsen föreslår att motion B74 anses besvarad.**

I **motion B75** yrkas att sjöboden liksom båthus får ett tydligt lagstöd, genom en ”friggebodsreform” som till exempel gör det möjligt med stöd i PBL att kunna byta ut en byggnad mot en ny identisk med samma användningsområde utan omfattande prövningar. Partistyrelsen konstaterar att plan- och bygglagstiftningen sedan Folkpartiet och alliansen tog över regeringsmakten liberaliserats i en rad avseenden genom förenklingar och förtydliganden av reglerna för att underlätta planerings- och byggprocessen för alla berörda. Ett tydligt exempel är att den bygglovsbefriade friggeboden byggts ut till 15 kvadratmeter.

Även strandskyddet, som är en generell bestämmelse i miljöbalken, har reformerats genom att tillämpningen av strandskyddet blivit mer flexibel utifrån lokala förhållanden. I högt exploaterade områden fortsätter strandskyddet att vara mycket starkt, men samtidigt får kommunerna större utrymme att bevilja nybyggnation i områden med lågt exploateringstryck. Folkpartiet är positivt till denna förändring. Det är rimligt att reglerna tillämpas med anpassning till att verkligheten ser annorlunda ut på till exempel västkusten jämfört med i Norrlands inland.

Rent generellt gäller att inom ett strandskyddsområde får inte nya byggnader uppföras. Inte heller får byggnader eller byggnaders användning ändras eller andra anläggningar eller anordningar utföras, om det hindrar eller avhåller allmänheten från att beträda ett område där den annars skulle ha fått färdas fritt. Förbudet i bestämmelsen är tänkt att uttryckligen kopplas till effekterna av en ändring, och de nya reglerna innebär bland annat att fler fysiska förändringar av byggnaden än tidigare kan vara dispenspliktiga och att användningssättet i sig kräver dispens om det innebär en ökad privatisering och att förbudet mot ändringar gäller även i förhållande till det biologiska syftet.

Motionärerna efterlyser dels likvärdiga förutsättningar i hela landet, dels förenklade regler. Partistyrelsen delar inte motionärernas syn. Dels skulle en allmän regelförenkling för uppförande och ändring av sjöbodar riskera urholka strandskyddet generellt, vilket inte är önskvärt. Dels skiljer sig de lokala förutsättningarna väsentligen åt i olika delar av landet, såväl mellan glesbygd och tättbebyggda områden som mellan olika områden med högt exploateringstryck. Det kan i många fall vara rimligt att olika kommuner antar olika lokala riktlinjer inom ramen för de lagrum som finns. **Partistyrelsen föreslår att motion B75 avslås.**

Partistyrelsens förslag till beslut

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** partistyrelsens förslag punkt 1 bifalls
2. **att** partistyrelsens förslag punkt 2 bifalls
3. **att** partistyrelsens förslag punkt 3 bifalls
4. **att** partistyrelsens förslag punkt 4 bifalls
5. **att** partistyrelsens förslag punkt 6 bifalls
6. **att** motion B1 yrkande 1 avslås
7. **att** motion B1 yrkande 2 anses besvarat
8. **att** motion B1 yrkande 3 anses besvarat
9. **att** motion B2 anses besvarad
10. **att** motion B3 anses besvarad
11. **att** motion B4 yrkande 1 anses besvarat
12. **att** motion B4 yrkande 2 anses besvarat
13. **att** motion B5 yrkande 1 anses besvarat
14. **att** motion B5 yrkande 2 anses besvarat
15. **att** motion B6 avslås
16. **att** partistyrelsens förslag punkt 8 bifalls
17. **att** motion B7 anses besvarad
18. **att** motion B8 avslås
19. **att** motion B9 avslås
20. **att** motion B10 anses besvarad
21. **att** partistyrelsens förslag punkt 16 bifalls
22. **att** motion B11 anses besvarad
23. **att** motion B12 anses besvarad
24. **att** motion B13 anses besvarad
25. **att** motion B14 anses besvarad
26. **att** motion B15 anses besvarad
27. **att** motion B16 yrkande 1 avslås
28. **att** motion B16 yrkande 2 avslås
29. **att** motion B17 yrkande 1 avslås
30. **att** motion B17 yrkande 2 avslås
31. **att** motion B18 anses besvarad
32. **att** motion B19 bifalls
33. **att** motion B20 anses besvarad
34. **att** motion B21 anses besvarad
35. **att** motion B22 yrkande 1 avslås
36. **att** motion B22 yrkande 2 avslås
37. **att** motion B23 avslås
38. **att** motion B24 avslås
39. **att** partistyrelsens förslag punkt 5 bifalls
40. **att** partistyrelsens förslag punkt 7 bifalls
41. **att** partistyrelsens förslag punkt 11 bifalls
42. **att** motion B29 anses besvarad
43. **att** motion B30 anses besvarad
44. **att** motion B31 anses besvarad
45. **att** partistyrelsens förslag punkt 13 bifalls
46. **att** partistyrelsens förslag punkt 14 bifalls
47. **att** motion B25 yrkande 1 anses besvarat
48. **att** motion B25 yrkande 2 anses besvarat
49. **att** motion B26 anses besvarad
50. **att** motion B27 avslås
51. **att** motion B28 anses besvarad
52. **att** motion B32 yrkande 1 avslås
53. **att** motion B32 yrkande 2 avslås
54. **att** motion B33 anses besvarad
55. **att** partistyrelsens förslag punkt 12 bifalls
56. **att** motion B34 yrkande 1 bifalls
57. **att** motion B34 yrkande 2 anses besvarat
58. **att** motion B34 yrkande 3 anses besvarat
59. **att** motion B34 yrkande 4 anses besvarat
60. **att** motion B35 anses besvarad
61. **att** motion B36 yrkande 1 anses besvarat
62. **att** motion B36 yrkande 2 anses besvarat
63. **att** motion B37 anses besvarad
64. **att** motion B38 avslås
65. **att** motion B39 avslås
66. **att** motion B40 anses besvarad
67. **att** motion B41 anses besvarad

68. **att** motion B42 anses besvarad
69. **att** motion B43 anses besvarad
70. **att** motion B44 anses besvarad
71. **att** motion B45 bifalls
72. **att** motion B46 anses besvarad
73. **att** motion B47 anses besvarad
74. **att** motion B48 anses besvarad
75. **att** motion B49 avslås
76. **att** motion B50 anses besvarad
77. **att** partistyrelsens förslag punkt 15 bifalls
78. **att** motion B51 yrkande 1 anses besvarat
79. **att** motion B51 yrkande 2 anses besvarat
80. **att** motion B51 yrkande 3 anses besvarat
81. **att** motion B51 yrkande 4 bifalls
82. **att** motion B52 yrkande 1 anses besvarat
83. **att** motion B52 yrkande 2 anses besvarat
84. **att** motion B52 yrkande 3 anses besvarat
85. **att** motion B53 avslås
86. **att** motion B54 anses besvarad
87. **att** motion B55 avslås
88. **att** motion B56 yrkande 1 anses besvarat
89. **att** motion B56 yrkande 2 anses besvarat
90. **att** motion B57 avslås
91. **att** motion B58 avslås
92. **att** motion B59 avslås
93. **att** motion B60 yrkande 1 avslås
94. **att** motion B60 yrkande 2 avslås
95. **att** motion B61 yrkande 1 avslås
96. **att** motion B61 yrkande 2 avslås
97. **att** partistyrelsens förslag punkt 9 bifalls
98. **att** partistyrelsens förslag punkt 10 bifalls
99. **att** motion B62 yrkande 1 avslås
100. **att** motion B62 yrkande 2 anses besvarat
101. **att** motion B62 yrkande 4 anses besvarat
102. **att** motion B62 yrkande 5 anses besvarat
103. **att** motion B63 yrkande 1 anses besvarat
104. **att** motion B63 yrkande 2 avslås
105. **att** motion B64 anses besvarad
106. **att** motion B65 yrkande 1 anses besvarat
107. **att** motion B62 yrkande 6 bifalls
108. **att** motion B66 yrkande 1 avslås
109. **att** motion B66 yrkande 2 avslås
110. **att** motion B67 avslås
111. **att** motion B62 yrkande 3 bifalls
112. **att** motion B65 yrkande 2 bifalls
113. **att** motion B68 bifalls
114. **att** motion B69 yrkande 1 avslås
115. **att** motion B69 yrkande 2 avslås
116. **att** motion B69 yrkande 3 avslås
117. **att** motion B69 yrkande 4 avslås
118. **att** motion B70 yrkande 1 avslås
119. **att** motion B70 yrkande 2 avslås
120. **att** motion B70 yrkande 3 anses besvarat
121. **att** motion B71 avslås
122. **att** motion B72 anses besvarad
123. **att** motion B73 anses besvarad
124. **att** motion B74 anses besvarad
125. **att** motion B75 yrkande 1 avslås
126. **att** motion B75 yrkande 2 avslås

Reservation B1

Jonas Andersson reserverar sig till förmån för att partistyrelsens förslag punkt 3, mening 4, får lydelsen:
”Det innebär att steg för steg nå en nivå för den högsta marginalskatten utifrån principen ’hälften kvar’, det vill säga högst 50 procent.”

Reservation B2

Carl B. Hamilton och Staffan Werme reserverar sig till förmån för att sista meningen i partistyrelsens förslag punkt 9 ersätts med texten
”En utredning bör få i uppdrag att ta fram förslag och analysera effekterna av en friare hyressättning vid andrahandsuthyrning, större möjlighet att hyra ut en bostadsrätt mot att en avgift betalas till föreningen samt en fri hyressättning vid nyproduktion.”
och anför:
”Mindre bostadsbrist, bättre utnyttjande av bostadsbeståndet – mindre fokus på dem som redan har sitt på det torra på bostadsmarknaden.”

Reservation B3

Carl B. Hamilton reserverar sig till förmån för avslag på motion B34 yrkande 1 och hänvisar för motivering till sin reservation D6.

Särskilt yttrande B1

Bonnie Bernström yttrar sig till förmån för bifall till motion B34 yrkande 2 och 3 och anför:
”Tillämpningen av LOU hindrar ofta små och nystartade företag från att vinna upphandlingar och ibland att över huvud taget lägga anbud. Konstruktionen av upphandlingsunderlagen innebär ofta en diskriminering. Detta bör förändras.”

Särskilt yttrande B2

Adam Cwejman och Hedwig Kastenholm yttrar sig till förmån för bifall till motion B63.

C. Arbetsmarknad, migration och integration

Partistyrelsens förslag **25**
Partistyrelsens yttrande **26**
Inledning 26
Arbetsmarknad 27
Migration, asyl och integration 32
Partistyrelsens förslag till beslut **37**

Partistyrelsens förslag

C2

En svensk flexicurity

1. **Nya turordningsregler på arbetsmarknaden.** Större vikt ska läggas vid den enskildes kompetens samtidigt som tryggheten i omställningen ökar. Arbetsgivarna bör i samband med att anställningsskyddet moderniseras avsätta större resurser för omställning. De nuvarande turordningsreglerna i LAS avskaffas, och ersätts med turordningsregler som baseras på den enskildes kompetens. Företrädesrätten till återanställning för personer som sagts upp på grund av arbetsbrist bör kortas från nio månader till sex månader.

2. **Förläng provanställningstiden från ett halvår till ett år för personer under 26 år.** Det gör att den anställde har längre tid på sig att visa sin kompetens och arbetsgivaren får bättre underlag för sitt anställningsbeslut.

3. **För att stimulera livslångt lärande bör den anställde och arbetsgivaren kunna avsätta medel till kompetenssparande.** En modell är förslagsvis att det avdragsgilla pensionssparandet breddas till ett ”pensions- och kompetenssparande” och beloppsgränsen för det avdragsgilla sparandet höjs.

4. **Inför en allmän arbetslöshetsförsäkring med en inkomstberoende ersättning för alla som har arbetat en viss tid.** Dagens a-kassor ska ersättas med en gemensam arbetslöshetskassa i statlig regi som omfattar alla som arbetar.

5. **Höj taket i arbetslöshetsförsäkringen till samma nivå som i sjukpenningen under första 4,5 månaderna (100 dagar).** Ersättningstaket ska även höjas årligen i takt med prisbasbeloppet.

6. **Utveckla ett system där man kopplar en ”profilering” av den arbetssökande** (dvs. en bedömning av den enskildes risk att fastna i långvarig arbetslöshet) till tillgången på tidiga insatser och resurser för att komma i arbete.

Fler i arbete för en bättre välfärd

7. **Lönespridningen behöver öka på den svenska arbetsmarknaden.** För att underlätta för unga att komma i arbete bör ingångslönerna för unga personer framöver vara tydligt lägre än genomsnittslönerna. En större lönespridning i de yrken som i dag har en mycket platt lönestruktur är också en rättvisefråga. Lång utbildning, kunskap, kompetens och erfarenhet måste premieras mer än i dag. Fler branscher bör också följa Metalls exempel och införa särskilda ungdomsavtal. Även på det kommunala området bör särskilda ungdomsavtal prövas. Offentliga arbetsgivare som Sveriges kommuner och landsting bör driva på för relativt sett lägre ingångslöner för unga och en ökad lönespridning inom den offentliga sektorn.

8. **Vi behöver bli bättre på att ta tillvara äldre människors kompetens – fler behöver stanna kvar längre i arbetslivet.** Rätten att stanna kvar i arbetslivet, som i dag gäller till 67 års ålder, ska därför stärkas till att i ett första steg gälla upp till 69 års ålder. För att förändra attityder ska lagstiftningen mot åldersdiskriminering också skärpas. Det bör utredas hur framför allt offentliga arbetsgivare ska kunna bli bättre på att anpassa arbetstider och arbetsplatser för att passa äldre medarbetare med god kompetens.

9. **Den framtida demografiska utmaningen gör att arbetskraftsinvandringen till Sverige bör öka.** Vi behöver bli bättre på att locka duktiga människor till vårt land. Dagens system, där den som kommer från ett land utanför EU får invandra till Sverige om den

har arbete här, ska kompletteras med ett system där den som uppfyller vissa kriterier ska kunna komma till Sverige som arbetskraftsinvandrare utan att det finns en anställning som väntar.

10. **Utrikes föddas kompetens behöver tas tillvara betydligt bättre än i dag.** Utrikes födda ska på ett tidigt stadium få hjälp med validering av utbildningar och yrkeserfarenhet. Kartläggning av personens kompetens bör ske redan under asylprövningstiden och valideringen integreras i introduktionsprogrammet.

Vägar till arbete för arbetslösa med försörjningsstöd

11. **Stärk ställningen för arbetslösa med försörjningsstöd i arbetsförmedlingens arbete.** Arbetslösa med försörjningsstöd bör ha samma tillgång till program och åtgärder som andra arbetssökanden. Genomför utvärdering på nationell nivå för att ”benchmarka” effekterna av kommunala åtgärder för arbetslösa socialbidragstagare.

12. **Socialtjänstlagen ska ändras så att det blir obligatoriskt för alla kommuner att ställa krav på motprestation från arbetsföra personer som får ekonomiskt bistånd.** Det ska löna sig att arbeta – också för personer med försörjningsstöd. Ett system bör införas där en person som haft försörjningsstöd under en viss tid får behålla del av en arbetsinkomst.

Åtgärder för att minska långtidsarbetslösheten

13. **Genomför satsningar för att generellt höja kunskapsnivån hos långtidsarbetslösa.** Personer som saknar en avslutad grundskole- eller gymnasieutbildning bör få möjlighet att läsa in den kompetensen.

14. **Permanenta möjligheten att delta i en arbetsmarknadsutbildning inom fas tre.** Regeringen har nyligen gjort det möjligt att gå utbildning i fas tre till och med utgången av 2011. Den ideella sektorn och sociala företag bör spela en större roll i att skapa meningsfull sysselsättning för personer i fas 3. Öka också subventionsgraden i nystartsjobben för personer som deltar i fas 3. Nystartsjobben erbjuder en bra möjlighet att få ett riktigt arbete och goda möjligheter att ta sig tillbaks in på arbetsmarknaden.

15. **Se över lönebidragssystemet.** Det måste ges större utrymme för en individuell bedömning för att stödet varken ska bli en inlåsning eller en otrygghet. Valmöjlighet till stöd vid start och drift av eget företag ska också finnas.

Motioner

Motionerna till detta avsnitt återfinns i landsmöteshandlingarna del 1.

Partistyrelsens yttrande

Inledning

Få saker ger så stor frihet och trygghet som ett jobb. Ett jobb innebär egen försörjning, gemenskap och vetskap om att vara behövd. Ett jobb ger möjlighet att skaffa en bostad, att vara självständig och att ta makten över sin vardag. Därför är det viktigt med en arbetsmarknad som inkluderar alla efter egna förutsättningar.

Att människor som vill kan få ett arbete är också avgörande för Sveriges tillväxt och välfärd. Folkpartiet liberalerna försvarar en omfattande generell välfärd. Samtidigt får skatterna inte bli så höga att de stryper tillväxten, och därmed våra barns möjlighet till ett ännu bättre liv än det vi har. En hög sysselsättning är därför det enda stabila sättet att finansiera välfärden.

Även om den svenska ekonomin hittills klarat sig bättre än omvärlden efter finanskrisen 2008 med efterföljande skuldkris är den mycket sårbar för de internationella konjunktursvängningarna. Arbetslösheten är fortfarande hög, och ungdomsarbetslösheten är särskilt problematisk. Det finns samtidigt tydliga signaler om att det råder brist på viss arbetskraft med den kompetens som arbetsgivarna efterfrågar.

I Sverige har arbetsmarknadens parter stort utrymme att själva avgöra viktiga frågor på arbetsmarknaden. Till skillnad från i många andra länder i Europa är till exempel minimilöner i Sverige inte en fråga för valrörelser utan för avtalsrörelser.

Den svenska arbetsmarknadsmodellen har använts i drygt hundra år och har i huvudsak varit framgångsrik. Staten avstår från lagstiftning och överlåter i stället åt arbetsmarknadens parter att komma överens om lösningar som kan accepteras av båda parter. På så sätt åstadkoms flexibla och förankrade lösningar.

Den svenska arbetsmarknaden har dock förändrats betydligt de senaste decennierna. Om den svenska modellen ska fungera väl i dagens arbetsliv, som kännetecknas av snabb strukturförändring och internationell påverkan, måste både politiker och arbetsmarknadens parter ta ansvar.

En väl fungerande arbetslöshetsförsäkring är också en frihetsfråga. Om det finns en ersättning vid tillfälliga perioder av arbetslöshet ökar individens trygghet. Det är viktigt för att den enskilde inte ska hamna på bar backe och ökar också förståelsen för strukturomvandlingar på arbetsmarknaden.

Folkpartiet liberalerna har därför länge arbetat för att arbetslöshetsförsäkringen ska göras allmän för alla förvärvsarbetande, och därmed bli mer socialförsäkringslik. Modellen med socialförsäkringar har flera fördelar. För det första ger socialförsäkringen ett generellt skydd – ingen faller utanför. För det andra försäkrar den också dem som har hög san-

nolikhet att behöva utnyttja försäkringen, vilket är svårare att lösa genom kommersiella försäkringar. För det tredje kan avgifterna hållas lägre när alla är med och bidrar.

Vi vill att alla som lever och verkar i Sverige ska känna samhörighet och delaktighet med vårt land. Oavsett var vi föddes eller kommer ifrån så delar vi en gemensam framtid.

Vårt mål om full sysselsättning kan endast nås om fler utrikes födda kommer i arbete. För att upprätthålla en god välfärd i framtiden måste vårt land ta tillvara den potential och kompetens som utrikes födda besitter. För många som invandrar tar det för lång tid att komma in på arbetsmarknaden. Skillnaderna i sysselsättningsnivå mellan inrikes och utrikes födda uppgick i mars 2011 till drygt 11 procentenheter. Att förbättra integrationen är en av vår tids stora utmaningar.

Sverige ska fortsätta att vara ett öppet och tolerant land. Folkpartiet välkomnar invandring, oavsett om man kommer som flykting eller om man söker sig till Sverige för att arbeta eller studera. I länder som Kanada, där invandringen varit blandad, är frågan om invandrare på arbetsmarknaden inte alls lika laddad. En bättre integration på arbetsmarknaden är en viktig faktor för att bevara stödet för en liberal migrationspolitik.

Det finns en bred och tydlig samsyn kring asylprocessen sedan regeringen och Miljöpartiet slutit en ramöverenskommelse om asyl- och migrationspolitiken. Människors rätt att vistas i Sverige prövas i en rättssäker process. För att stärka arbetslinjen har Alliansregeringen gjort det möjligt att arbeta redan under asyltiden. Det underlättar språkinlärning och ökar förutsättningarna att bli självförsörjande.

Arbetsmarknad

Partistyrelsens förslag punkt 1–8 och 11–15 samt motionerna C1–C16, C17 yrkande 1 och C18–C22

Partistyrelsen lägger fram till landsmötet ett antal förslag på arbetsmarknadsområdet som föreslås utgöra inriktningen på Folkpartiets arbetsmarknadspolitik. De motioner som inkommit på arbetsmarknadsområdet behandlas också.

Partistyrelsens **punkt 1** handlar om att skapa en svensk flexicuritymodell. Partistyrelsen har tittat på den danska arbetsmarknadsmodellen och inspirerats av ett system med ett modernt och flexibelt anställningsskydd som kombineras med generösa villkor för dem som förlorar sina arbeten samt ett system där större vikt läggs vid kompetens och kompetensutveckling. Partstyrelsen föreslår därför i punkt ett att den svenska arbetsmarknadsmodellen måste moderniseras. Turordningsreglerna i lagen om anställningsskydd (Las) bör grundas på den anställdes personliga kompetens, i stället för på anställningstid samt att företrädesrätten till återanställning för personer som sagts upp på grund av arbetsbrist bör kortas från nio till sex månader. Arbetsgivarna bör enligt partistyrelsen också, i samband med att anstlälningsskyddet moderniseras, avsätta större resurser för omställning.

Partistyrelsen anser att det krävs en rad olika förändringar för att modernisera den svenska modellen. Under dess drygt hundraåriga historia har den svenska modellen till övervägande del varit en framgång. Det är bra att staten – när så är möjligt – väljer att avstå från lagstiftning till förmån för arbetsmarknadernas parter och lösningar genom kollektivavtal. Utvecklingen under de senaste decennierna har emellertid föranlett ett i många avseenden förändrat arbetsliv; det gamla industrisamhället har i stora delar ersatts av en kunskapsintensiv tjänstesektor som kännetecknas av större rörlighet och skarpare internationell konkurrens. För att den svenska modellen ska fungera också i dagens arbetsliv måste den moderniseras samtidigt som arbetsrätten anpassas till de nya behov och villkor som råder på arbetsmarknaden.

Även flera motioner behandlar turordningsreglerna och Las. I **motion C1** föreslås att Las ska reformeras genom att kompetens och skicklighet, utöver enbart anställningstid, ska vägas in som parametrar i turordningsreglerna. Hur detta ska bedömas föreslås bli en fråga för arbetsmarknadens parter. I **motion C2** yrkas att Las i sin helhet bör avskaffas (**yrkande 1**) samt att Folkpartiet ska verka för reglerna som i dag omfattas av Las framöver bör lösas av arbetsmarknadens parter (**yrkande 2**). Enligt motionärerna utgör turordningsreglerna hinder för vissa grupper att etablera sig på arbetsmarknaden, däribland ungdomar och invandrare. Vidare anförs att Las tenderar motverka förlängd anställning för till exempel vikarier i offentlig sektor som nästan uppfyllt kriterierna för så kallad ”inlasning”. Motionärerna yrkar även på att Folkpartiet ska verka för att införa ett flexicuritysystem (**yrkande 3**). I **motion C3 yrkande 1** anförs att företag med upp till 40 anställda bör omfattas av möjligheten att undanta anställda från turordningsreglerna. I dag tillåts företag med upp till tio anställda att undanta två personer från turordningsreglerna vid uppsägning på grund av arbetsbrist. I **yrkande 2** föreslår motionärerna att arbetsgivare med upp till tio anställda fortsatt bör ha rätt att undanta två personer, att arbetsgivare med upp till 20 anställda ska tillåtas undanta tre personer; arbetsgivare med upp till 30 respektive 40 anställda ska ha rätt att undanta fyra respektive fem personer. I **motion C4** föreslås att Folkpartiet ska verka för att turordningsreglerna avskaffas. I **motion C5** föreslås att flexibiliteten för mikroföretag bör öka genom två förändringar i Las. Dels föreslås att arbetsgivare bör ges rätt att säga upp anställda som arbetat kortare än tolv månader utan angivande av grund, under förutsättning att tre månaders uppsägningstid iakttas, dels att, när detta sker, arbetsgivaren inte ska vara ålagd att skriftligen uppge skäl för avslutad anställning. **Motion C6** vill se ett fördjupat samarbete mellan arbetsmarknadens parter och staten. Enligt motionärerna bör ett system skapas för kontinuerliga samråd mellan arbetsgivare, arbetstagare och staten. För att underlätta detta samarbete bör fackföreningar uppmuntras att bryta sina kopplingar till politiska partier. Slutligen vill motionärerna varken att Las ska avskaffas eller att arbetsmarknaden ska avregleras.

Partistyrelsens förslag i **punkt 1** innebär att turordningsreglerna vid uppsägningar ska finnas kvar men att turordningen bör grundas på den anställdes personliga kompetens, vilket ligger i linje med **motion C1**. Partistyrelsen betonar vikten av att Las även i fortsättningen ska vara dispositiv och att parterna själva bör avtala fram lämpliga kriterier för hur kompetens ska värderas i turordningen inom varje bransch. Turordningsregler grundade på enbart anställningstid fungerar allt sämre i dagens kunskapssamhälle och inom vissa områden finns redan i dag, i avtalen mellan parterna, kompetens med som en avgörande faktor vid fastställande av turordningslistan. **Motion C2 yrkande 3** innehåller ett liknande förslag som partistyrelsens. Till skillnad från motionärernas

yrkande 1 och 2 anser dock partistyrelsen att Las bör finnas kvar men med de föreslagna ändringarna, som till viss del syftar till att åtgärda de problem på arbetsmarknaden som beskrivs i motionen. Partistyrelsen anser att de förändringar av turordningsreglerna som föreslås i **motion C3** tillgodoses genom partistyrelsens förslag om att kompetens blir överordnat anställningstid vid uppsägning. Likaså uppnås intentionen i **motion C4** genom partistyrelsens förslag.

I punkt 2 föreslår partistyrelsen att den maximalt tillåtna provanställningstiden utökas från dagens sex månader till ett år för personer under 26 år. Partistyrelsen anser att det kan finnas behov när det gäller unga personer av en längre provanställningstid, för att den anställde ska kunna visa upp sin förmåga på ett fullgott sätt och arbetsgivaren få bättre underlag för sitt anställningsbeslut. Förslaget ger alltså arbetsgivaren längre tid att bedöma en anställd, vilket även är det huvudsakliga syftet i **motion C5**. Partistyrelsens förslag kan därmed sägas tillgodose förslaget i motionen.

I syfte att stimulera livslångt lärande föreslår partistyrelsen i **punkt 3** att anställda och arbetsgivare bör avsätta medel till kompetenssparande. Modellen som föreslås avser en utvidgning av det avdragsgilla pensionssparandet till ett ”pensions- och kompetenssparande” med förhöjd beloppsgräns för det avdragsgilla sparandet. Partistyrelsen betonar vikten av kontinuerlig kompetensutveckling och anser att finns behov av att införa en möjlighet till kompetenssparande.

Sammanfattningsvis anser partistyrelsen att en kombination av flexibilitet och trygghet bör var målet på den svenska arbetsmarknaden. Arbetslivet har förändrats mycket under de senaste decennierna och ska vi även framöver ha en fungerande arbetsmarknad som står sig i den internationella konkurrensen behöver större fokus ligga på kompetens och rörlighet. **Partistyrelsen yrkar landsmötet bifaller partistyrelsens förslag punkt 1–3.**

Vad gäller motion C6 vill partistyrelsen anföra att regeringen redan i dagsläget för löpande samtal med arbetsmarknadens parter. Om man, såsom föreslås i motionen, formaliserade statens kontakter med arbetsmarknadens parter riskerar en av grundbultarna i den svenska modellen att åsidosättas – att staten inte ska vara tredje part i förhandlingarna. Förslaget att från statligt håll försöka motarbeta samverkan mellan fackföreningar och politiska partier står i strid med föreningsfriheten. Angående motionärernas uppfattning om att Las inte bör avskaffas hänvisar partistyrelsen till det ovan anförda.

Mot bakgrund av ovanstående resonemang **yrkar partistyrelsen därmed att motion C1–C6 anses besvarade.**

I **motion C7** anförs att det behövs en förbättrad rättssäkerhet i arbetslivet. Motionären beskriver hur individer som blir uppsagda på grund av en arbetsgivares undantagsbeslut från turordningen inte har någon möjlighet att få beslutet upphävt av en domstol. Därför yrkar motionären i **yrkande 1** att, oberoende om beslut tagits med eller utan förhandling med medarbetarna, måste saklig grund finnas för en arbetsgivares undantagsbeslut. Vidare yrkas i **yrkande 2** att arbetsgivares undantagsbeslut ska kunna prövas i allmän domstol eller arbetsdomstol, oberoende om beslut tagits med eller utan förhandling med medarbetarna. I **yrkande 3** yrkas att uppsägningen grundad på undantagsbeslutet ej ska få verkställas innan den rättsliga prövningen är klar. Partistyrelsen anser att innehållet i motionen går helt emot en önskvärd utveckling på den svenska arbetsmarknaden. Den svenska modellen förutsätter att staten inte ska vara någon tredje part i förhandlingarna och att frågor ska avgöras utan inblandning av domstol. Partistyrelsen föreslår därmed att samtliga yrkanden i **motion C7 avslås**.

Motionären till motion **C8** yrkar att Folkpartiet ska verka för att 5 kap. 2 § 1 st. i lagen om rättegång i arbetstvister ändras så att möjligheten att besluta att parterna står för sina egna kostnader utökas samt på längre sikt verkar för att det skapas ett tvistelösningsssystem i arbetstvister med lägre kostnader för bägge parter. Motionären anför att enskilda arbetstagare och mindre arbetsgivare inte har råd med tvister då det kan bli mycket dyra för den ena parten samt att den skyddsregel som finns i den så kallade arbetstvistlagen, som innebär att om den som förlorat målet har haft skälig anledning att få tvisten prövad så ska parterna stå sina egna kostnader, sällan används eftersom Arbetsdomstolens praxis har varit mycket restriktiv. Partistyrelsen instämmer i motionärens argument för behovet av att minska kostnaderna för tvister i samband med uppsägningar. Om den ekonomiska risken vid tvister om uppsägningar minskar kommer det att bli lättare att nyanställa, inte minst för små arbetsgivare. Regeringen kommer inom kort att tillsätta en utredning som ska se över reglerna om tvister i samband med uppsägning och föreslå hur kostnaderna kan begränsas. Målet är att detta under denna mandatperiod ska leda till lagändringar som minskar kostnaderna för tvister. Därmed föreslår partistyrelsen att **motion C8 bör anses besvarad.**

I partistyrelsens förslag **punkt 4 och 5** behandlas arbetslöshetsförsäkringen. I **punkt 4** förordar partistyrelsen en allmän arbetslöshetsförsäkring med en inkomstrelaterad ersättning för alla som har arbetat en viss tid. En gemensam arbetslöshetskassa i statlig regi som omfattar alla medlemmar skulle i förslaget ersätta dagens a-kassor. Partistyrelsen anser att det finns många fördelar med en gemensam kassa i statlig regi. Även om systemet att låta arbetslöshetsförsäkringen skötas av fristående kassor knutna till fackförbunden har funnits länge och innebär vissa fördelar är det inget tillräckligt starkt argument för att behålla systemet. Det finns i dag 31 olika arbetslöshetskassor, men det är Arbetsförmedlingen som ansvarar för att avgöra om en arbetssökande aktivt söker arbete. Därtill kräver dagens system att en statlig myndighet i form av Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen utövar tillsyn över a-kassorna.

Folkpartiet har sedan en längre tid drivit att arbetslöshetsförsäkringen ska vara obligatoriskt och därmed bli mer socialförsäkringslik. Partistyrelsen anser att det finns starka skäl för en sådan ståndpunkt. Att många människor i dag står utan ekonomiskt skydd vid arbetslöshet utgör ett hål i vårt sociala skyddsnät. Cirka en miljon arbetande personer står i dag helt utan inkomstskydd vid arbetslöshet. Att arbetslöshetsförsäkringen inte är obligatorisk skapar stora problem för enskilda människor. Vidare uppnås många fördelar med en obligatorisk försäkring. Kostnaderna sprids, alla bidrar till finansieringen och risken för att den enskilde drabbas av socialt oacceptabla konsekvenser vid plötslig arbetslöshet försvinner. Allianspartierna slöt före valet 2006 en uppgörelse om att införa en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. Detta har utretts av en statlig utredning, men viktiga frågor återstår att lösa, varför frågan ingår i den parlamentariska socialförsäkringsutredningen som tillsattes i april 2010.

Partistyrelsen anser även att dagens arbetslöshetsförsäkring inte ger ett tillräckligt ekonomiskt skydd för personer med medelhöga och höga inkomster. Därför föreslås, i **punkt 5**, att taket i arbetslöshetsförsäkringen ska höjas till samma nivå som i sjukpenningen under de första 4,5 månaderna (100 dagar). Ersättningstaket ska även höjas årligen i takt med prisbasbeloppet. Partistyrelsen anser att det är ett problem att endast 30 procent av de arbetslösa får ut 80 procent av sin förlorade lön i början av arbetslöshetsperioden. Många har inte heller kompletterande ersättningar från sina fackförbund, vilket leder till att dagens arbetslöshetsförsäkring inte ger ett tillräckligt ekonomisk skydd vid arbetslöshet för personer med medelhöga och högre inkomster och inte heller till att ersättningstrappan fungerar enligt sitt syfte. Därför behöver ersättningstaket höjas och ändras i takt med prisbasbeloppet. Partistyrelsen yrkar därmed att **landsmötet bifaller partistyrelsens förslag punkt 4 och 5.**

Tre motioner behandlar också arbetslöshetsförsäkringen. I **motion C9** vill motionärerna att partistyrelsen ska verka för att införa en statlig a-kassa vars ersättning varierar med konjunkturen, i enlighet med förslaget som Finanspolitiska rådet har givit. Motionärerna anför att a-kassan bör vara mer generös i lågkonjunktur än i tider av högkonjunktur. Med en sådan utformning skulle a-kassan utgöra en så kallad automatisk stabilisator som skulle dämpa negativa effekter av svängningar mellan hög- och lågkonjunktur. Partistyrelsen förstår motionärernas intentioner, men tror dock att detta medför svårigheter i praktiken. Till exempel kan det vara politiskt svårt att försvara sänkningar av ersättningarna i högkonjunkturer. Med det ovan anförda **föreslår partistyrelsen att motion C9 anses besvarad.**

I **motion C10** vill motionärerna att Folkpartiet ska verka för att de människor som ansöker om a-kassa ska få en första bedömning inom högst fem arbetsdagar (**yrkande 1**) samt att en första utbetalning baserad på en minimilön ska göras inom en månad om den ansökande uppfyller grundkraven (**yrkande 2**). Partistyrelsen delar motionärernas oro över att arbetssökande kan hamna i kläm av långa handläggningstider vid a-kassorna. I det nuvarande systemet med fristående a-kassor, vilka i juridisk mening är privaträttsliga föreningar, är dock statens möjligheter att påverka rutiner och handläggningstider gällande utbetalningar av arbetslöshetsersättning begränsade. En statlig arbetslöshetsförsäkring skulle, av förklarliga skäl, göra det lättare för regeringen att påverka väntetiderna. Partistyrelsen anser att den pågående socialförsäkringsutredningens förslag rörande arbetslöshetsförsäkringen bör inväntas innan konkreta förändringar av a-kassorna kan förslås. Partistyrelsen **föreslår därför att motion C10 bör anses besvarad.**

Motion C11 yrkar att Folkpartiet ska arbeta för att ta fram nya regler för arbetslösa som arbetar enstaka timmar eller enstaka dagar och samtidigt vill kunna komplettera upp sin inkomst med a-kassa. De begränsningar som i dag finns kring möjligheten att deltidsstämpla leder till att det kan vara svårt att tacka ja till någon enstaka arbetsdag. Motionärerna anser att varje arbetad timme måste löna sig och att ett sådant system bör utformas. Precis som motionären beskriver fanns det goda skäl att införa deltidsbegränsningsregeln, eftersom att det tidigare systemet skapade orimliga följder och i praktiken användes av många som ren inkomstutfyllnad medan arbetsgivare lät staten subventionera ofrivilliga deltidsanställningar. Samtidigt får inte reglerna tillåtas motverka arbetslinjen och för arbetslösa måste alla former av reguljärt arbete – oavsett omfattning – uppfattas som attraktivt. I juni i år överlämnades ett utredningsförslag om förtroendevaldas ersättningsrätt i arbetslöshetsförsäkringen till regeringen. I detta föreslås att förtroendevalda ska undantas från deltidsbegränsningen, vilket enligt förslaget även ska gälla vid offentliga uppdrag, exempelvis för övervakare, goda män och kontaktfamiljer. Deltidsbegränsningen kan i dag utgöra ett hinder för människor med denna typ av förtroendeuppdrag, vilket förstås inte har varit tanken med reglerna. Dessutom kommer socialförsäkringsutredningen att titta på om ett ändrat regelverk för arbetslöshetsförsäkringen kan förstärka arbetslinjen för deltidsarbetande. Partistyrelsen föreslår därmed att **motion C11 bör anses besvarad.**

Partistyrelsens förslag **punkt 6** berör Arbetsförmedlingens stöd i omställning. Partistyrelsen har inspirerats av den australiska modellen, där en ”profilering” av den arbetssökande bedömer personens attraktivitet på arbetsmarknaden och avgör vilket stöd personen erbjuds. De som konstateras riskera att fastna i arbetslöshet får tillgång till mer resurser i ett tidigt skede. Arbetsförmedlingen i Sverige har också provat på att använda sig av profilering för att identifiera personer med högre risk att fastna i arbetslöshet. Partistyrelsen anser att det kan vara intressant att även i Sverige mer brett införa ett system där personens risk för att fastna i arbetslöshet styr tillgången på tidiga insatser. Ju längre människor är arbetslösa, desto svårare blir det att komma tillbaka i arbete. Om de som riskerar fastna i arbetslöshet får tillgång till mer resurser i ett tidigt skede kan långtidsarbetslöshet motverkas. Partistyrelsen **yrkar därmed att landsmötet bifaller partistyrelsens punkt 6.**

Det finns ett antal motioner som behandlar frågor som rör Arbetsförmedlingen. **Motion C12** avser Arbetsförmedlingens framtida roll och yrkar att Folkpartiet bör se över hela myndigheten och överväga om hela eller delar av verksamheten ska drivas av andra aktörer än staten. Motionärerna till **motion C13** yrkar att Folkpartiet ska verka för att Arbetsförmedlingen ska få större möjligheter att anpassa verksamheten efter regionala förhållanden och bli mer flexibel. Partistyrelsen instämmer i att behoven ser olika ut i olika delar av landet och att arbetsförmedlingen bör anpassa sin verksamhet efter de lokala förutsättningarna. Centralt utformade program riskerar att bli för trögrörliga och inte tillräckligt anpassade till lokala variationer i arbetsmarknaden och enskilda personers behov. Partistyrelsen noterar att regeringen sedan maktskiftet 2006 har arbetat för en ökad valfrihet inom arbetsmarknadspolitiken. Fristående aktörer får en allt större roll. Som exempel kan nämnas att en tredjedel av platserna i ungdomsgarantin och fas ett och två i jobb- och utvecklingsgarantin handlas upp från fristående aktörer. Dessutom är det nästan uteslutande fristående aktörer som sörjer för jobbcoacher för korttidsarbetslösa och etableringslotsar för nyanlända invandrare. Partistyrelsen bedömer att motionärernas synpunkter är tillvaratagna och **föreslår därför att motion C12 och motion C13 anses besvarade.**

I **motion C14** yrkas att förutsättningarna för att slå ihop överlappande försäkringssystem i statlig regi ska utredas, det vill säga en sammanslagning av Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Motionärerna pekar på hur olika instansers olika bedömningar av enskildas situation leder till att individer kommer i kläm och även bollas mellan statliga och kommunala ersättningssystem. Den parlamentariska

socialförsäkringsutredningen har av regeringen fått i uppdrag att se över de allmänna försäkringarna vid arbetslöshet och sjukdom. I detta arbete ingår att se över organisations- och strukturförändringar. I kommittédirektivet beskrivs olika lösningar på detta och att ett flertal länder har genomfört sammanslagningar av myndigheterna. I Sverige har man hittills löst det delade ansvaret för den enskildes rehabilitering genom samverkan och samordning inom ramen för nuvarande strukturer och myndighetsgränser. Till exempel finns i dag myndighetsgemensam service och samlokalisering samt finansiell samordning mellan dessa båda myndigheter, hälso- och sjukvården och socialtjänsten. Partistyrelsen vill inte föregripa utredningens slutsatser och förslag utan inväntar resultatet från utredningens arbete. **Därför föreslår partistyrelsen att motion C14 bör anses besvarad.**

I motion C15 föreslås att Folkpartiet ska försöka få till stånd en utredning om hur en ”informationsorganisation för matchning av framtida jobbvakanser” skulle kunna utformas. Motionärerna anser att denna typ av information i dag är bristfällig. Partistyrelsen instämmer i att det är viktigt med en god matchning mellan arbetssökande och lediga platser, men detta är något som Arbetsförmedlingen redan arbetar med. Till exempel finns det en vägledningstjänst på arbetsformedlingen.se som visar arbetsmarknadsläget och framtidsutsikterna för cirka 200 yrkesgrupper. Arbetsförmedlingen redovisar prognoser för respektive yrke på ett, fem och tio års sikt. De kortsiktiga prognoserna görs även på lokal nivå. Motsvarande 80 procent av sysselsättningen på arbetsmarknaden täcks in i denna vägledningstjänst. Därmed inte sagt att det i dag inte finns machningsproblem. Partistyrelsen anser att länken mellan utbildning och arbetsmarknad måste förbättras. Här kan lärlingssystemet, yrkesinriktade utbildningar i gymnasieskolan samt lärlingsprovanställningar spela en viktig roll. Kortare arbetsmarknadsutbildningar är också en metod för att få människor med rätt kompetens till vissa bristyrken. Partistyrelsen har dock svårt att se ett behov av den typ av utredning som motionärerna efterfrågar. **Därför föreslår partistyrelsen att motion C15 bör anses besvarad.**

I **motion C16** föreslås att offentlighetsprincipen ska gälla avseende Arbetsförmedlingens beslut gentemot företag eller arbetsgivare (**yrkande 1**) samt att meddelar- och yttrandefrihet ska ges till personer som är berörda av arbetsmarknadsåtgärder (**yrkande 2**). Motionären har rätt i att det gäller sekretess när en person deltar i arbetsmarknadsåtgärder hos en enskild anordnare. Sekretessen gäller alla beslut om rekryteringsstöd, lönebidrag och andra arbetsmarknadspolitiska stöd. För att sekretessen ska brytas krävs en prövning i varje fall för att se till att den enskilde anordnaren inte lider skada vid ett utlämnande. Syftet med detta är att privata företag ska kunna ta emot personer i arbetsmarknadsåtgärder utan att behöva riskera att affärshemligheter och viktiga förhållanden om företagets drift blir offentliga. Utan denna sekretess skulle det vara svårare att hitta arbetsgivare som är beredda att ta emot personer som får arbetsmarknadsåtgärder i sin verksamhet.

Däremot instämmer partistyrelsen helt i motionärens slutsats att det är oerhört viktigt att företag som ordnar arbetsmarknadsåtgärder står till tjänst med åtgärder av hög kvalitet. Granskningar av den så kallade fas 3 i jobb- och utvecklingsgarantin har tyvärr visat att detta inte alltid är fallet. Därför måste Arbetsförmedlingens skärpa sin kontroll över vilka anordnare som anlitas för arbetsmarknadsåtgärder. Folkpartiet vill också öka den enskildes valfrihet i arbetsmarknadspolitiken så att han eller hon får större möjligheter välja lämpliga anordnare. Partistyrelsen anser med detta att **motion C16 bör anses besvarad.**

I **punkt 7** lägger partistyrelsen fast att lönespridningen behöver öka på den svenska arbetsmarknaden och att ingångslönerna framöver inte bör öka i samma utsträckning som de hittills har gjort. Partistyrelsen anser att offentliga arbetsgivare, som Sveriges kommuner och landsting, bör driva på för relativt sätt lägre ingångslöner för unga och en ökad lönespridning inom den offentliga sektorn. Det skulle underlätta för ungdomar att komma in på arbetsmarknaden. Vidare skulle en större lönespridning öka incitamenten för arbetstagare att prestera mer samt aktivt söka kompetensutveckling.

I punkt 8 föreslår partistyrelsen för att människor ska stanna kvar längre i arbetslivet och att den övre ”pensionsåldern” ska höjas samt att lagstiftningen mot åldersdiskriminering ska skärpas. Partistyrelsen anser att det är viktigt att höja utträdesåldern från arbetsmarknaden. Sverige behöver varje person som är beredd att bidra till den svenska välfärden med sin arbetskraft. År 2020 kommer vi att ha fler äldre än yngre och andelen över 65 år kommer att utgöra en femtedel av befolkningen. Med en stigande medellivslängd och en förändrad demografisk situation behöver arbetslivet förlängas. Partistyrelsen yrkar att landsmötet **bifaller partistyrelsens förslag punkt 7 och 8.**

I **punkt 11 och 12** föreslår partistyrelsen förändringar för att öppna nya vägar till arbete för arbetslösa med försörjningsstöd. I **punkt 11** argumenterar partistyrelsen för att ställningen för arbetslösa med försörjningsstöd bör stärkas i arbetsförmedlingens arbete och att denna grupp bör få samma tillgång till program och åtgärder som andra arbetssökanden. Partistyrelsen föreslår även att en utvärdering på nationell nivå genomförs för att ”benchmarka” effekterna av de kommunala åtgärder som finns för arbetslösa socialbidragstagare. I **punkt 12** vill partistyrelsen att socialtjänstlagen ändras så att det blir obligatoriskt för alla kommuner att ställa krav på motprestation från arbetsföra personer som får ekonomiskt bistånd. För att uppmuntra socialbidragstagare till arbete bör också en person som haft försörjningsstöd under en viss tid få behålla en viss del av sin arbetsinkomst. Detta är också någonting som regeringen föreslår i höstbudgeten.

Partistyrelsen anser att försörjningsstöd inte ska vara ett passivt bidragstagande. Det är problematiskt att en stor del av dem som i dag får försörjningsstöd inte erbjuds ta del av Arbetsförmedlingens insatser, att vissa kommuners åtgärder brister i kvalitet, att inte alla avkrävs motprestationer för att erhålla stöd samt att nuvarande marginaleffekter kan avskräcka stödtagare från att arbeta. Med en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring skulle antalet mottagare av försörjningsstöd minska eftersom många fler skulle ha rätt till arbetslöshetsersättning. Det skulle förvisso återstå grupper som inte kvalificerar sig för arbetslöshetsförsäkringen, till exempel unga och nyanlända invandrare. Partistyrelsen anser att förslagen skulle rätta till dagens brister och förstärka arbetslinjen, varför partistyrelsen **yrkar att landsmötet bifaller punkterna 11 och 12.**

I motion **C17 yrkande 1** föreslår motionärerna att Folkpartiet liberalerna ska arbeta för en lagändring så att de som är beroende av kompletterande försörjningsstöd får behålla

en del av sina intjänade inkomster. De anför att det saknas ekonomiska incitament för den som har försörjningsstöd att ta ett arbete med en lön som inte överstiger försörjningsstödsnormen. Partistyrelsen delar motionärernas åsikt och anser att den ligger helt i linje med partistyrelsens förslag. Partistyrelsen föreslår därmed att motion **C17 yrkande 1 ska bifallas**.

Såväl i partistyrelsens förslag som i motioner behandlas särskilda åtgärder för att minska långtidsarbetslösheten. I **punkt 13** föreslår partistyrelsen en satsning för att generellt höja kunskapsnivån hos långtidsarbetslösa och för att personer som saknar en avslutad grundskole- eller gymnasieutbildning ska få möjlighet att läsa in den kompetensen. I **punkt 14** anför partistyrelsen att möjligheten att delta i en arbetsmarknadsutbildning inom fas tre bör permanentas. Den ideella sektorn och sociala företag bör enligt partistyrelsen också spela en större roll i att skapa meningsfull sysselsättning för personer i fas 3. Partistyrelsen föreslår även att subventionsgraden i nystartsjobben för personer som deltar i fas 3 ska öka. Slutligen framför partistyrelsen i **punkt 15** att lönebidragssystemet bör ses över, för att bli mer ändamålsenligt och flexibelt. Partistyrelsen anser att det behövs större utrymme för individuella bedömningar för att stödet varken ska bli en inlåsning eller en otrygghet. Valmöjlighet till stöd vid start och drift av eget företag ska också finnas.

Det finns även en motion som behandlar sociala företag. I **motion C18** yrkas att landsmötet beslutar att uppdra åt partistyrelsen att utreda möjligheter att minska hinder för långtidsarbetslösa att delta i arbetsintegrerande socialt företagande (**yrkande 1**), att landsmötet beslutar att uppdra åt partistyrelsen att utreda möjligheter för kommuner att aktivt kunna stötta arbetsintegrerande sociala företag i en uppstartsfas (**yrkande 2**) samt att landsmötet uttalar att Folkpartiet som ett alternativ för att minska långtidsarbetslöshet förespråkar arbetsintegrerande socialt företagande (**yrkande 3**).

Partistyrelsen anser att utbildningsinsatser, ett reformerat lönebidragssystem samt ett reformerat fas 3 är åtgärder som kan bryta utanförskapet för långtidsarbetslösa. Såväl partistyrelsen som motionären vill ge sociala företag en mer framträdande roll i arbetet med att skapa sysselsättning för personer som stått utan arbete länge. Sociala företag har stor potential att göra nytta för långtidsarbetslösa inom fas 3 utan att det leder till undanträngningseffekter. Partistyrelsen vill dock inte gå så långt som motionären när det gäller stöd till arbetsintegrerade sociala företag. Därmed yrkar partistyrelsen **bifall till partistyrelsens förslag punkt 13–15 samt att motion C18 bör anses besvarad.**

Det finns också ett antal motioner som behandlar arbetsmarknadsfrågor som inte behandlas i partistyrelsens punkter. En av dessa är **motion C19** som yrkar att Folkpartiet ska verka för en förändrad attityd till distansarbete i syfte att minska trycket på vägar och järnvägar och öka människors livskvalitet. Därtill föreslås att anställda vid landsting och myndigheter med administrativa arbetsuppgifter ska arbeta på distans någon dag i veckan. Partistyrelsen är principiellt inte emot distansarbete. Däremot anser partistyrelsen att det inte är statens uppgift att avgöra i vilken omfattning distansarbete ska bedrivas, utan att det är en fråga för respektive arbetsplats arbetsledning. Partistyrelsen föreslår att **motion C19 avslås.**

I **motion C20** yrkas att en statlig myndighet ska få i uppdrag att reglera ”normalarbetstiden” i syfte att minska arbetslösheten. Enligt motionären skulle en sådan instans kunna reglera normalarbetstiden så att arbetslösheten hölls på en rimlig nivå. Partistyrelsens uppfattning är att en generell arbetstidsförkortning som syftar till ökad arbetsdelning långsiktigt inte skulle leda till lägre arbetslöshet. Detta styrks i ett flertal studier från bl.a. Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) och Konjunkturinstitutet (KI); nya arbetstillfällen skapas inte genom arbetsdelning, utan snarare genom tillväxt. Partistyrelsen föreslår att **motion C20 avslås**.

Motion C21 består av 18 yrkanden som berör arbetsmarknad och integration. När det gäller arbetsmarknad yrkas att landsmötet uttalar att den som avböjer deltagande i Arbetsförmedlingens introduktionsprogram, jobb- och utvecklingsgarantin eller att efterleva en kommuns krav på arbetsinsatser i stället för att förlora hela arbetslöshetsunderstödet ges ett reducerat belopp (**yrkande 1**), att aktivitetsstödet och försörjningsstödet efter en tids arbetslöshet bör sänkas (**yrkande 2**), att de som uppbär både lön och arbetslöshetsunderstöd ges ett jobbtillägg (**yrkande 7**), att den som sökt a-kassa eller sjukpenning i avvaktan på ett beslut bör kunna få ett bidrag till åtminstone livsmedel som inte behöver betalas tillbaka om ansökan inte går igenom (**yrkande 8**), att arbetslösa, trots många ägodelar, borde kunna ges ett bidrag som täcker kostnaderna för mat och bostad (**yrkande 9**), att arbetslösas praktik vid en arbetsplats borde få pågå högst i en månad (**yrkande 11**), att arbetsgivare inte borde ges bidrag för att ta in en praktikant (**yrkande 12**), att a-kasseersättningen och aktivitetsstödet vid inhopp på låglönejobb borde kunna reduceras bara med lönebeloppet (**yrkande 14**), att 67-åringar inte från en arbetsplats bör tvingas till avgång lättare än 20- eller 60-åringar (**yrkande 16**) samt att regeln om att ett vikariat övergår i en tillsvidareanställning borde tas bort (**yrkande 18**). När det gäller integration yrkas att landsmötet uttalar att kommersiella lokaler bör tillkomma i samband med en upprustning av miljonprogrammet (**yrkande 3**), att samtliga invandrare bör ges arbetstillstånd (**yrkande 4**), att ingen invandrare, som inte begått eller misstänks begå brott, bör avvisas (**yrkande 5**), att invandrare som ska avvisas inte bör sättas i förvar (**yrkande 6**), att utlänningslagen borde ändras så att det inte behövs särskilt ömmande omständigheter utan räcker med humanitära skäl (**yrkande 15**) samt att avvisningar av utlänningar borde beslutas om i domstol och de avvisningshotade få både muntlig och skriftlig information om sin rätt till advokat (**yrkande 17**). I övrigt yrkas att landsmötet uttalar att läkarintyg som måste kompletteras borde skickas också till läkaren (**yrkande 10**) samt att staten bör ta över försörjningsstödet (**yrkande 13**). Partistyrelsen konstaterar att **motion C21** innehåller ett stort antal förslag på arbetsmarknads- respektive integrationsområdet. Partistyrelsen avstår från att ta ställning i detalj till vart och ett av dessa förslag, utan hänvisar i stället till de resonemang som förs på andra håll i detta avsnitt. Flera av förslagen står helt i strid med de mål som partistyrelsen anser bör gälla, och bör således avslås. Partistyrelsen **yrkar att motion C21 yrkande 1, 2, 4, 5, 8, 9, 11, 12, 13 och 14 avslås samt att yrkande 3, 6, 7, 10, 15, 16, 17 och 18 anses besvarade.**

I **motion C22** föreslås att landsmötet uttalar att lagen om allmänna helgdagar ändras till att ge individen större möjlighet till fria val och innehålla mindre av fastslagna dagar av religiös, politisk och nationell karaktär. Partistyrelsen anser att motionären har en viktig poäng. Helger och hög-

tider varierar såväl mellan kulturer och över tid. Högtidsdagar som tidigare varit oerhört betydelsefulla är i dag inte lika speciella för det stora flertalet. Det finns därför all anledning att öppna upp i lagen för en ökad flexibilitet. Helt fria val av lediga dagar är dock inte möjligt, då en anpassning till arbetsplatsens arbetstider krävs. Precis som motionären anser vi därför att det är viktigt att detta sker i dialog mellan arbetstagare och arbetsgivare, vilket också bör framkomma i den nya lagstiftningen. **Partistyrelsen föreslår därmed att motion C22 bifalls.**

Migration, asyl och integration

Partistyrelsens förslag punkt 9 och 10 samt motion C23–C37, C38 yrkande 1 samt C39–C48

Partistyrelsen föreslår i **punkt 9** att reglerna kring arbetskraftsinvandring ska liberaliseras, där den som uppfyller vissa kriterier ska kunna komma till landet utan att det finns en anställning som väntar. I detta sammanhang bör Kanada uppmärksammas som en förebild, där kombinationen av flykting- och arbetskraftsinvandring bidrar till en bejakande attityd till invandring. De förslag som skisseras i punkten bygger på väl beprövad politik från Kanada och skulle vara ett välkommet tillskott till de rådande möjligheterna till arbetskraftsinvandring. Därför föreslår partistyrelsen att landsmötet **bifaller partistyrelsens förslag punkt 9.**

I **motion C23** föreslås att landsmötet uttalar att Sverige ska ha en fortsatt hög och generös invandring grundat på vikten av att försvara frihetliga värderingar. Motionärerna argumenterar för att det inte räcker att motivera invandring med samhällsekonomiska värderingar, eftersom det slår tillbaka i de fall invandring riskerar att vara negativt för ekonomin. I **motion C24** föreslås mildrade eller avskaffade regler för invandring, anknytningsinvandring, återinvandring och asylprövning. På sikt skulle målet vara nästan helt fri invandring. Motionärerna yrkar att förslagen bör utredas, kostnads- och konsekvensanalyseras.

Partistyrelsen ställer sig positiv till andemeningen i båda motionerna. Folkpartiets arbete för en liberal invandrings- och utvandringspolitik är inte baserat på ett kameralt perspektiv, även om det dessutom är ett faktum att migration i många fall visar sig vara lönsamt i det långa loppet, både för den stat som människor flyttar från och för den stat som de flyttar till. Grunden för den liberala synen på migration är i stället visionen om fri rörlighet som en möjlighet för individen att styra över sin egen tillvaro. Målet är att varje individ bör ha möjlighet att bosätta sig och söka sin försörjning där han eller hon önskar. I det korta perspektivet är detta inte realistiskt, men det bör vara det långsiktiga målet. Det är också viktigt att skilja på olika slags migration och att värna asylrätten. Flyktingars rätt att beviljas en fristad undan dödsstraff, tortyr och annan förföljelse är en fundamental mänsklig rättighet och ska inte underkastas ekonomiska överväganden. I partiprogrammet står redan i dag under rubriken ”Frihet och förankringar”: ”Den liberala visionen är att fri rörlighet för individen ska vara en mänsklig fri- och rättighet. Envar ska tillåtas leva och verka där i världen som hon själv vill. En fortsättning på EU-ländernas, och därmed Sveriges, successivt allt friare rörlighet mellan grannländerna är den naturliga vägen att gå för att förverkliga denna vision. För Folkpartiet liberalerna är det dessutom viktigt att Sverige inte låter EU:s minst ambitiösa medlemsländer styra.” Detta torde tillgodose båda motionernas syfte. **Partistyrelsen föreslår därmed att motionerna C23 och C24 anses besvarade.**

I **motion C25** föreslås att Folkpartiet verkar för att avskaffa krav på pass för somalier som söker uppehållstillstånd på grund av familjeanknytning. Partistyrelsen konstaterar att Folkpartiet varit pådrivande i den fempartiöverenskommelse som har ingåtts mellan regeringen och Miljöpartiet i mars 2011, och som bland annat tar upp just denna fråga. I överenskommelsen konstateras att praxisavgöranden i anhöriginvandringsärenden har fått stora konsekvenser för vissa grupper, och att en lösning med utgångspunkt i principen om barnets bästa och rätten till familjeåterförening ska åstadkommas på problematiken med kravet på pass och styrkt identitet i familjeåterföreningsfall. Partistyrelsen är enig med motionärerna om att den somaliska statskollapsen har skapat stora problem för just somaliska familjer att kunna återföras, eftersom det inte existerar något fungerande passväsende. I och med fempartiöverenskommelsen finns nu enighet om att detta måste lösas, vilket partistyrelsen ser som en viktig framgång för Folkpartiet. **Partistyrelsen föreslår därmed att motion C25 anses besvarad.**

I **motion C26** föreslås att landsmötet antar som sin mening att det behövs en gemensam och solidarisk europeisk flykting- och migrationspolitik utifrån vad som anförs i motionen. Politiken ska vila på en humanitär grund. Alla medlemsländer ska vara med och solidariskt dela på ansvaret för mottagandet av flyktingar. Europa måste ta sitt ansvar för personer på flykt och även tillhandahålla lagliga vägar för arbetskraftsmigranter. Landsmötet ska uppmana Folkpartiets företrädare i regeringen att verka för att Sverige ska inta en ledande roll i detta arbete.

Genom Lissabonfördraget öppnas möjligheten till att få en mer tydlig gemensam asyl- och migrationspolitik. Enligt fördraget ska unionen utarbeta en gemensam asyl- och invandringspolitik som grundar sig på ”solidaritet och rättvis ansvarsfördelning mellan medlemsstaterna”. Lissabonfördraget innebär således ökade möjligheter till ett större gemensamt mottagande av flyktingar i EU som helhet.

EU har i dag ett djupt integrerat samarbete medlemsländer emellan, och fri rörlighet för människor mellan medlemsländerna är en av unionens grundläggande friheter. De öppna gränserna mellan EU-länderna kräver emellertid en gemensam politik för gränsen mot övriga världen. Folkpartiet liberalerna har därför sedan lång tid arbetat för en gemensam, human europeisk asylpolitik. Vissa steg har redan tagits genom en rad olika EU-direktiv, men mycket återstår. I längden är det ohållbart att länder inom ett område med fri rörlighet har olika syn på vilka som är välkomna in. Allt fler länder inom unionen uppfattar det som att andra länder inte tar sitt ansvar, vilket skapar spänningar. Det syntes tydligast vid oenigheten mellan Italien och Frankrike om mottagandet av flyktingar från Libyen, som motionärerna beskriver.

Förutom vikten av att värna asylrätten är det, precis som motionärerna nämner, också angeläget att det finns lagliga vägar för arbetskraftsmigranter att ta sig till Europa. När det gäller arbetskraftsinvandring är det dock viktigt att det europeiska samarbetet är inriktat på de gemensamma gränsfrågorna, och inte inskränker Sveriges rätt att formulera en egen

politik för arbetskraftsinvandring till den svenska arbetsmarknaden.

Med den viktiga preciseringen anser partistyrelsen att det är viktigt att Folkpartiet fortsätter att arbeta för att Sverige ska vara drivande för en solidarisk och gemensam asyl- och migrationspolitik. Den svenska regeringen ska ta täten och stå upp i Europa för öppenhet, humanitet och ökad fri rörlighet. **Partistyrelsen föreslår därmed att landsmötet bifaller motion C26.**

I **motion C27** föreslås partistyrelsen få i uppdrag att tillsätta en flyktingpolitisk arbetsgrupp. Bland frågor att ta upp nämns en översyn av skyddsskäl och lagliga vägar in i EU. Partistyrelsen menar att flyktingfrågor på flera sätt är centrala för Folkpartiet. De fångar både solidaritetstanken och internationalismen, två av socialliberalismens grunder. Samtidigt befinner sig partiet i en process där ett nytt partiprogram ska antas. Ett antal arbetsgrupper med brett mandat har arbetat eller arbetar nu för att skapa underlag för partiprogrammet. Den programkommitté som ska leda arbetet med hela partiprogrammet har givetvis mandat att också utveckla partiets politik på flyktingpolitikens område. Partistyrelsen kan även knyta fler arbetsgrupper (utöver de redan tillsatta) till programkommittén för att få särskilda frågor belysta, men det är inte lämpligt att landsmötet binder partistyrelsen alltför hårt när det gäller exakt hur arbetet ska läggas upp och exakt vilka arbetsgrupper som ska bildas. **Partistyrelsen föreslår därmed att motion C27 anses besvarad.**

I **motion C28** föreslås att Folkpartiet verkar för att asylsökande ska vara en grund för beviljande av visering. Motionärerna hävdar att landsmötet 2007 uppdrog åt partistyrelsen att utreda frågan och att det nu är dags att gå till beslut. Motionärerna hävdar att det i dag saknas legala möjligheter att resa in i Sverige för att utnyttja sin rätt att söka asyl. Därmed uppstår ett moraliskt dilemma, där Sverige å ena sidan står för en generös asyllagstiftning och å andra sidan hindrar asylsökande från att utnyttja denna lagstiftning.

På landsmötet i Västerås 2007 behandlades mycket riktigt ett liknande förslag. Landsmötet fann motionen besvarad med partistyrelsens resonemang att asylvisering, det vill säga att avsikten att få sitt asylärende prövat i Sverige ska vara legal grund för att få visum till Sverige beviljat, är värt att beakta som en tänkbar åtgärd för att förbättra möjligheterna för asylsökande att slippa vara hänvisade till lögner eller människosmugglare för att ta sig till Europa. För Folkpartiet är och förblir ”Fästning Europa” oacceptabel. Frågan ansågs dock komplex och skulle behöva studeras närmare, bland annat ur ett EU-perspektiv. Något uppdrag till partistyrelsen beslutades inte.

Idén om asylvisering har bland annat tagits upp av folkrättsjuristen Gregor Noll vid Lunds universitet, som i en utredning på EU-kommissionens uppdrag föreslagit att EU inför ett system där det ska gå att söka asyl redan på EU-ländernas ambassader och att dessa då ska kunna bevilja visum åt den asylsökande på den grunden. I denna fråga står partistyrelsen i grunden fast vid landsmötets tidigare bedömning. Det finns anledning att överväga en möjlighet till asylvisering, samtidigt som det finns risker att en sådan möjlighet skulle användas som argument för att strama åt möjligheterna att söka asyl. Det är denna risk som medfört att förslaget inte tagits emot entydigt positivt från asylrättsorganisationer. Exempelvis har varningar framförts för att systemet skulle kunna ”kidnappas” av politiker som vill skärpa asylreglerna.

Det är också viktigt att notera att Nolls förslag handlar om att EU inför detta system, inte att ett enskilt medlemsland inför det på egen hand. Frågan behöver alltså också analyseras mot bakgrund av EU:s uttalade inriktning mot en gemensam asylpolitik. Inom ramen för denna gemensamma politik, som Folkpartiet är pådrivande för, finns det all anledning att fortsätta analysera frågan om asylvisering. **Därmed föreslår partistyrelsen att motion C28 anses besvarad.**

Motion C29 lyfter fram rapporter om oseriösa arbetsgivare som utnyttjar systemet för arbetskraftsinvandring. Företag skapas enkom för att ge möjlighet för personer att ta sig in i landet, i vissa fall som ren människohandel, menar motionärerna. Landsmötet föreslås besluta att Migrationsverket eller annan myndighet får i uppdrag att utöva kontroll över arbetsgivarna.

Den ökade möjligheten till arbetskraftsinvandring är en viktig liberal framgång. Alla regler kan dock missbrukas av oseriösa aktörer. Regeringen har strävat efter att minimera problemen genom att nyligen utöka Migrationsverkets möjligheter till förhandskontroll av arbetsgivare. Därutöver finns förstås de vanliga kontrollsystemen på arbetsmarknaden, där Arbetsmiljöverket har tillsyn över arbetsvillkoren och facket granskar att det finns rimliga avtal och att avtalen följs. Det finns anledning att följa frågan för att se om det kommer att behövas ytterligare möjlighet att hindra missbruk av systemet. **Därmed föreslår partistyrelsen att motion C29 anses besvarad.**

Tre motioner tar upp regelverket om uppehållstillstånd och arbetstillstånd. **Motion C30** föreslår att Folkpartiet ska verka för att avskaffa systemet med separata arbetstillstånd. Alla som har uppehållstillstånd borde enligt motionärerna också ha arbetstillstånd, så att exempelvis utländska studenter skulle få rätt att arbeta under sin studietid. I **motion C31** föreslås att Folkpartiet ska verka för att inrätta temporära arbetstillstånd för semestrande ungdomar. Tanken är att slippa besvärlig byråkrati. Det skulle inte krävas ordnat jobb före resan till Sverige. I **motion C32** föreslås att Folkpartiet ska verka för att utländska doktorander och deras medföljande får samma rättigheter beträffande permanent uppehållstillstånd och arbetstillstånd som gäller för personer med uppehållstillstånd för arbete.

Åtskillnaden mellan arbets- och uppehållstillstånd fyllde störst funktion under den tid då arbetskraftsinvandring var starkt reglerad och syftade till att stoppa ”smyginvandring” av arbetskraft som kunde få uppehållstillstånd av andra skäl. Partistyrelsen delar motionernas allmänna inriktning att möjligheterna att komma till Sverige och arbeta bör öka. Att göra detta genom att helt slopa de separata arbetstillstånden och bara behålla uppehållstillstånden är dock inte okomplicerat. Grundregeln i dag är att den som kommer från ett land utanför EU/EES och vill arbeta i Sverige måste ha arbetstillstånd, och att det dessutom krävs uppehållstillstånd om personen vill stanna längre tid än tre månader. Att avskaffa separata arbetstillstånd skulle då leda till att många personer tvingas söka uppehållstillstånd trots att de bara avser att vistas i Sverige en kortare tid. Detta vore inte rimligt. Redan i dag finns det också många kategorier där kravet på arbetstillstånd har slopats helt för personer utanför EU/EES som befinner sig en kortare tid i landet, till exempel gästforskare, artister och idrottare.

Det sätt som föreslås i **motion C30** att helt avskaffa uppdelningen mellan arbets- och uppehållstillstånd skulle samti-

digt kräva kontroller infördes någon annanstans för att se till att människor som kommer med tillfälliga uppehållstillstånd och vistas i landet som turister eller liknande, kan komma in i systemet legalt efter att de fått arbete. Det är inte säkert att det totalt sett skulle förenkla processen, bara att kontrollpunkterna flyttades.

Att fortsätta att utvidga antalet undantag för väldefinierade grupper, som föreslås i **motion C31 och C32**, kan också vara en väg framåt. Sannolikt är detta mer realistiskt. Nya möjligheter för dessa grupper öppnas dock redan i och med att partistyrelsens förslag om mer liberala regler för arbetskraftsinvandring. Eventuellt kan detta behöva kompletteras med generösare regler också för arbetstillstånd, men detta behöver analyseras närmare. **Med detta föreslår partistyrelsen att motion C30, C31 och C32 anses besvarade.**

I **motion C33** föreslås att en presumtionsregel för utvisning vid grova brott införs i utlänningslagen. I dag kan personer utan svenskt medborgarskap utvisas om de begår brott som kan leda till fängelse eller om domstolen i brottmålet undanröjer en villkorlig dom eller skyddstillsyn som utlänningen har dömts till tidigare. Det krävs dock att utlänningen döms till svårare påföljd än böter. En ytterligare förutsättning är att det kan antas att utlänningen kommer att göra sig skyldig till fortsatt brottslighet eller att brottet är särskilt allvarligt. Utvisning kan ske för viss tid eller på livstid.

När en domstol överväger om en utlänning bör utvisas ska den ta hänsyn till utlänningens anknytning till det svenska samhället. Domstolen ska vid bedömningen särskilt beakta utlänningens levnadsomständigheter och familjeförhållanden samt hur länge utlänningen har vistats i Sverige. Faktorer som arbete, bostad och social anpassning liksom kunskaper i svenska språket bör inverka på bedömningen.

Vidare ska domstolen särskilt beakta om utlänningen har barn i Sverige och, om så är fallet, barnets behov av kontakt med utlänningen, hur kontakten mellan dem har varit och hur den skulle påverkas av att utlänningen utvisas.

Hänsyn ska också tas till om det finns hinder mot verkställighet av utvisningen enligt utlänningslagens bestämmelser om verkställighetshinder – till exempel risk för dödsstraff, kroppsstraff, tortyr eller förföljelse – och utlänningen därför inte kan sändas till ett visst land eller om det annars finns särskilda hinder mot att utvisningsbeslutet verkställs.

Det finns inga bestämmelser om när frågan om utvisning ska tas upp till prövning. Därmed kan såväl åklagaren som domstolen avgöra om frågan ska tas upp eller inte. Utvisning på grund av brott beslutas emellertid alltid av den domstol som handlägger brottmålet.

Vid rättsskipning bör alltid finnas en möjlighet till individuella hänsynstaganden, varför landsmötet 2005 avslog de förslag som fanns om mer regelmässig utvisning för brottslingar utan medborgarskap. I stället beslutade landsmötet om en programpunkt som poängterade att huvudvägen att bekämpa brottslighet alltid är att undanröja sociala orsaker. En skärpning av reglerna för utvisning i samband med brott skulle sannolikt också ha en preventiv effekt. I en förändrad lagstiftning bör huvudregeln vara att de utländska medborgare som döms för allvarliga brott också ska dömas till utvisning. På landsmötet 2009 bekräftades detta ställningstagande och preciserades även med att åklagaren bör yrka på utvisning om han eller hon vill att detta ska prövas av rätten, men att domstolen även fortsatt ska ha möjlighet att besluta om utvisning ex officio.

Partistyrelsen menar att det inte finns skäl att frångå den bedömning landsmötet gjorde 2005 och 2009. Reglerna bör skärpas, men det skulle vara olämpligt med en fast regel. **Med detta föreslår partistyrelsen att motion C33 bör anses besvarad.**

I **motion C34** föreslås att Folkpartiet, som ett led i kampen för rättssäkerhet och humanitärt anständig behandling av de mest utsatta, prioriterar flyktingbarnens situation (**yrkande 1**) samt att landsmötet tar ställning för vikten av att förslag och beslut i flyktingärenden analyseras ur barn- och genusperspektiv (**yrkande 2**). I **motion C35** föreslås att Folkpartiet tar ställning för att barn som far illa inte ska få utvisas.

Partistyrelsen delar motionärernas omsorger om utsatta barn i asylsökande familjer. För Folkpartiet har det exempelvis varit mycket viktigt att de nya reglerna om försörjningskrav vid anhöriginvandring inte gör det svårare för minderåriga barn att återförenas med sina föräldrar. Detta krav tillgodoses med den nya lagen. Försörjningskravet gäller inte vid återförening mellan barn och föräldrar och gäller inte heller flyktingar. Folkpartiets mångåriga arbete för att papperslösas barn inte ska nekas rätten till skolgång och att papperslösa ska kunna få erforderlig skolgång har nu också lett till framgång genom fempartiöverenskommelsen från mars 2011.

Folkpartiet har också tidigare på flera sätt verkat för att större hänsyn ska tas till barnens situation, bland annat att barn ska få komma till tals i asylprocesser och bättre mottagning av ensamkommande asylsökande barn. Partistyrelsen anser att det är viktigt att ta ställning till en helhetsbild av en familjs humanitära situation. Att barn kan råka illa ut vid en avvisning måste finnas med i bedömningen.

Samtidigt är det inte önskvärt att lagstiftningen på något sätt riskerar att skapa en situation där barnen kan bli gisslan mellan familjen och migrationsmyndigheterna. Grundbulten i en rättssäker asylpolitik är den individuella prövningen av varje asylsökandes skäl för att få stanna i Sverige. Det kan inte heller ligga i barnens intresse att lagstiftningen på något sätt främjar en separation från familjen som kunnat undvikas, till exempel om det framstår som att ett ensamkommande barn med ofullständig dokumentation av personuppgifter skulle ha större möjligheter för att få uppehållstillstånd av särskilt ömmande skäl. **Med detta föreslår partistyrelsen att motionerna C34 och C35 anses besvarade.**

Två motioner tar särskilt upp migrationslagstiftningen för våldsutsatta kvinnor. I **motion C36** yrkas att ändringar i lagtexten genomförs så att inte våldsutsatta kvinnor riskerar utvisning på grund av att de lämnar en relation där de utsätts för våld (**yrkande 1**), att kravet på äktenskapsskillnad eller samboförhållandets upphörande tas bort för att rätt till försörjningsstöd ska inträda för anhöriginvandrande kvinnor (**yrkande 2**), att anhörig inte ska ha rätt att via fullmakt företräda kvinnan i förhållande till Migrationsverket eller andra myndigheter (**yrkande 3**), att polismyndigheter m.fl. ska ha möjlighet att erhålla uppgifter från Migrationsverket etc. vid misstankar om brott såsom våld i nära relation, trafficking eller prostitution (**yrkande 4**) samt att det bör införas krav på att information om kvinnors rättigheter och vad som bedöms som brott i nära relation ska ingå i SFI-utbildningar samt andra utbildningar som riktar sig till kvinnor med utländsk härkomst (**yrkande 5**). Slutligen föreslås, för det fall att yrkandena 1–5 inte bifalls, att Folkpartiet ställer krav på en parlamentarisk utredning av lagens formulering och de krav

som uppställs i densamma för att kvinnor som utsatts för våld i nära relation ska erhålla permanent uppehållstillstånd (**yrkande 6**). I **motion C37** föreslås att Folkpartiet verkar för att för att kvinnor som är utsatta för misshandel i sitt hem och som flyr från länder där detta är tillåtet enligt lag eller allmän sedvänja, ska beviljas politisk asyl i Sverige.

Enligt den lagändring som genomfördes med Folkpartiets stöd redan 1997 kan förföljelse på grund av kön utgöra grund för uppehållstillstånd. Tack vare envist arbete från bl.a. Folkpartiet ändrades också utlänningslagen 2006 så att förföljelse på grund av kön kan ge flyktingstatus.

En utgångspunkt avseende uppehållstillstånd på grund av en nyetablerad relation är att ett tidsbegränsat uppehållstillstånd ges i två år. Därefter får permanent uppehållstillstånd ges, så kallad uppskjuten invandringsprövning. Det finns undantag enligt vilka ett fortsatt uppehållstillstånd får ges, trots att förhållandet upphört före tvåårsperiodens utgång. Ett av dessa undantag är när förhållandet upphört främst på grund av att utlänningen, eller utlänningens barn, i förhållandet har utsatts för våld eller för annan allvarlig kränkning av sin frihet eller frid.

Regeringen har därför, på jämställdhetsminister Nyamko Sabunis initiativ, nyligen tillsatt en utredning med uppdrag att kartlägga och analysera förekomsten och omfattningen av våld, hot och kränkningar som kan drabba utländska kvinnor som har beviljats uppehållstillstånd på grund av anknytning till en man bosatt i Sverige. Utredaren ska identifiera de utsatta kvinnornas behov av insatser från den kommunala och statliga förvaltningen samt lämna förslag på hur insatserna kan förbättras. Utredaren ska också överväga om förbättrad samhällsinformation före och efter inresan kan ha betydelse i ett förebyggande syfte. Utredningen, som är ett led i regeringens arbete med att bekämpa mäns våld mot kvinnor, ska redovisas senast den 30 april 2012.

Partistyrelsen delar motionärernas bedömning att kvinnor som har beviljats uppehållstillstånd med hänvisning till anknytning befinner sig i en mycket svår situation om de utsätts för våld. Det finns en rad problem i lagstiftningen som regeringen bör se över. Folkpartiet bör även fortsättningsvis driva på för ökad trygghet för dessa kvinnor. Den utredning som har tillsatts kan leda fram till förbättringar för vissa av de problemen, och framför allt kommer den att ge ett ytterligare underlag för att driva politiken i rätt riktning. **Med detta föreslår partistyrelsen att motion C36 och C37 anses besvarade.**

I **motion C38 yrkande 1** föreslås att landsmötet bör uttala att Folkpartiet ska verka för att Sverige stoppar massutvisningen av kristna irakiska flyktingar till Irak så länge det pågår krig.

Partistyrelsen instämmer i att situationen för de kristna grupperna i Irak i många fall är mycket svår. Många utsätts för hot, berövas ägodelar, förbjuds att driva handel med muslimer i området eller fördrivs från de områden där de varit bosatta i många generationer osv. Samtidigt är läget inte överallt lika utsatt. Man kan därför inte säga att alla kristna i Irak är utsatta för förföljelse. Det gör att Migrationsverket måste göra en individuell bedömning och även beakta att säkerhetsläget kan se olika ut i olika delar av landet. Enligt den ordning som vi infört bör inte riksdagen föregripa Migrationsverkets beslut i någondera riktningen. Om riksdagsbeslut skulle styra beslut i enskilda ärenden hos myndigheter och migrationsdomstolarna skulle det leda till att hela rättsordningen i migrationsärenden undergrävdes. I stället menar partistyrelsen att åtgärder måste komma inom det nuvarande systemet. Det handlar bland annat om att förbättra villkoren för ombuden i migrationsärenden att skaffa egna underlag och samla in information. Folkpartiets riksdagsgrupp är också engagerad i att uppmärksamma situationen i Irak, bland annat för kristna, och på sätt se till att viktig information om det aktuella läget i landet kommer fram. **Motion C38 yrkande 1 bör med detta anses besvarat**.

Partistyrelsen övergår nu från migrations- och asylfrågor till de rapport- och motionsförslag som mer direkt inriktar sig på integrationspolitik.

I partistyrelsens förslag **punkt 10** föreslås att utrikes födda ska få hjälp på ett tidigt stadium med valideringar av utbildningar och yrkeserfarenhet. Kompetenskartläggningen och valideringen är i dag bristfällig och långsam, och det är därför viktigt att kartläggningen av kompetensen bör ske redan under asylprövningstiden och valideringen integreras i introduktionsprogrammet. Det finns exempel på högutbildade personer som har behövt lägga lika lång tid på validering och komplettering av utbildning som det skulle ha tagit att gå utbildningen från början. Partistyrelsen föreslår att landsmötet **bifaller partistyrelsens förslag punkt 10**.

I **motion C39 yrkande 1** föreslås att landsmötet uttalar att arbetslinjen och snabb tillgång till arbetsmarknaden är en helt avgörande faktor för att bryta utanförskapet. I **yrkande 2** föreslås att Folkpartiet ska verka för en politik för jobb och företagande i enlighet med vad i motionen anförs. Motionärerna lyfter särskilt fram tidiga analyser av utbildningsnivå, snabb validering, kombination av praktik och SFI och information om företagande.

Motionsyrkandena ligger helt i linje med den politik som partistyrelsen menar att Folkpartiet ska bedriva. Arbetslinjen och snabba åtgärder in i jobb och företagande ska vara hörnstenar i Folkpartiets integrationspolitik. **Partistyrelsen föreslår därför att motion C39 yrkande 1 och 2 bifalls.**

I **motion C40** föreslås att partistyrelsen ges i uppdrag att återuppta arbetet med Utanförskapets karta med fokus på integrationsfrågorna. Motionärerna menar att utanförskapets karta är viktig för många av Folkpartiets företrädare på lokal nivå och kompletterar andra underlag som kommer från riksdag och regering. Integration bör fortsätta vara en prioriterad fråga för partiet.

Utanförskapets karta var ett mycket viktigt redskap när Folkpartiet utformade och skulle kommunicera en ny integrationspolitik. Tack vare en genomtänkt definition av utanförskapsområden och detaljerad statistik var det svårt för Socialdemokraterna blanda bort korten. Antalet områden med en mycket negativ utveckling hade ökat snabbt under deras tid vid makten.

Kartan måste användas med viss försiktighet, för att inte skapa en motsättning mellan politiker och dem som politiken är till för. Kartan måste användas som ett verktyg för insatser och förbättringar, inte för att svartmåla. Regeringen har ett pågående arbete där vissa bostadsområden har omfattats av särskilda utvecklingsavtal mellan stat och kommuner. Den politiken ses över under året, och det är ännu för tidigt att säga hur nästa steg i arbetet ska se ut för att utveckla arbetet med bostadsområden som behöver särskilda insatser för att lyftas. **Med detta föreslår partistyrelsen att motion C40 anses besvarad.**

I **motion C41** föreslås landsmötet besluta att en större statlig ersättning ska ges till mottagarkommuner och att ersättningen ska basera sig på de nyanländas utbildningsnivå. Motionärerna menar att det är rätt att Folkpartiet ställer sig bakom rätten för asylsökande att bosätta sig var de vill, men att denna valfrihet leder till koncentration av flyktingar på vissa orter. Motionärerna finner det orimligt att kostnaden för ett nationellt beslut om valfrihet till stor del hamnar hos kommunerna. I **motion C42** föreslås också särskilda riktade statsbidrag till de kommuner och stadsdelar som tagit och tar ett extra stort ansvar för flyktingar. I **motion C43 yrkande 1** föreslås att nyanlända flyktingar informeras i princip direkt vid gränsen om var de bästa förutsättningarna för boende och egen försörjning finns i Sverige. I **yrkande 2** yrkas att en statlig tillsynsman tillsätts med uppgift att särskilt följa utvecklingen i de kommuner som tagit emot flest flyktingar i förhållande till sin folkmängd. I **yrkande 3** föreslås att den nya tillsynsfunktionen tilldelas en ekonomisk pott att fördela till de kommuner som har högst kostnader per invånare för flyktingmottagning. Slutligen, **i yrkande 4**, yrkas att Arbetsförmedlingen erhåller ett formellt och ekonomiskt ansvar i ytterligare två år efter den ordinarie introduktionsperioden för nyanländ i de fall myndigheten går bet på sitt nya uppdrag från och med den 1 december 2010.

Den 1 december 2010 genomfördes etableringsreformen, den största reformen av integrationspolitiken på 25 år. Etableringsreformen innebär att Arbetsförmedlingen tar över huvudansvaret för etableringen från kommunerna. Alla nyanlända får rätt till en individuell plan, rätt till individuell ersättning så länge planen följs och en statligt reglerad samhällsorienteringskurs som ett obligatoriskt inslag. Alla nyanlända får också rätt att själva välja en etableringslots, ett företag som ska vara stödjande och pådrivande på vägen till arbete. Regeringen sätter jobb och kunskaper i svenska i fokus och bryter därmed med den gamla omhändertagandementaliteten.

Ett syfte med reformen har varit att nyanlända ska bosätta där det finns möjligheter till arbete och egen försörjning. Viktiga utgångspunkter har samtidigt varit att den nyanlände själv ska kunna välja bostadsort och kunna bosätta sig i alla kommuner i landet och att kommunernas mottagande liksom i dag ska bygga på frivilliga överenskommelser. Reformen innebär att nyanlända får utökad hjälp att flytta dit jobben finns och att Arbetsförmedlingen får huvudansvar vad gäller nyanländas bosättning.

Arbetsförmedlingen ska efter samråd med länsstyrelserna och Migrationsverket ange nivån på hur många nyanlända som de olika länen ska ta emot. Sedan är det respektive länsstyrelse som har till uppgift att träffa överenskommelser med kommunerna inom länet. Förutsättningarna för förvärvsarbete ska vara en viktig utgångspunkt när platser för de nyanlända fördelas mellan länen och vid överenskommelser med kommuner om mottagande. Länsstyrelserna ska också genom överenskommelserna säkerställa att det finns kapacitet att ta emot personer med särskilda behov av vård och rehabilitering.

Etableringsplanen får omfatta högst 24 månader, vilket inte bör ses som den normala längden. Tiden bör vara så kort som möjligt. Med korta planer förstärks incitamenten för den nyanlände att snabbt etablera sig på arbetsmarknaden.

Partistyrelsen instämmer i motionärernas problembeskrivning om att vissa kommuner har tagit ett mycket stort ansvar jämfört med andra. Samtidigt syftar etableringsreformen till att minska bördan för de kommuner där många nyanlända bosätter sig, både genom en snabbare väg till arbete och genom ett bättre stöd för att välja bosättning. Det är ännu allt för tidigt att uttala sig om effekterna av reformen, och att ta ställning för ytterligare reformer. När det gäller den tillsyningsman som föreslås i motion C43 yrkande 2 kan partistyrelsen konstatera att regeringen med hjälp av länsstyrelserna redan följer utvecklingen mycket noga. När det gäller yrkande 4 skulle ett förlängt ansvar för Arbetsförmedlingen minska incitamenten för den nyanlände att komma i arbete, planen bör tvärtom vara så kort som möjligt. **Partistyrelsen föreslår därmed att motion C41 och C42 avslås, att motion C43 yrkande 1 och 2 anses besvarade och yrkande 3 och 4 avslås.**

I **motion C44** föreslås att landsmötet ger partistyrelsen i uppdrag att verka för att de instanser som är berörda av flyktingmottagandet samordnas med avsikten att det från första stund kan vara fokusering mot en snabb integration. Den första månaden efter uppehållstillstånd blir näst intill tillspillogiven, på grund av oro för hur man ska få mat och skydd. Många tvingas söka försörjningsstöd, eftersom introduktionsersättningen betalas ut först efter medverkan.

Regeringen har precis som motionärerna identifierat den första månaden i etableringsreformen som ett potentiellt problem. Därför följs utvecklingen mycket noga. Rapporterna hittills är något motsägelsefulla, där nyanlända i vissa kommuner tycks ha stora problem med sin försörjning, i andra kommuner inte alls. Regeringen fortsätter att följa utvecklingen.

Partistyrelsen menar att det därför ännu är alltför tidigt att säga om det krävs en särskild lösning för nyanländas försörjning den första månaden. **Partistyrelsen föreslår därmed att motion C44 anses besvarad.**

I **motion C45** föreslås att Folkpartiet ska verka för kvalitetssäkring av uppdrag som god man för ensamkommande barn. Partistyrelsen instämmer i att det finns klara kvalitetsbrister i mottagandet av ensamkommande barn. Uppdraget som godman medför ett stort ansvar, och det finns klara varningssignaler om att gode män inte alltid kan klara sitt uppdrag på ett tillfredsställande sätt. **Partistyrelsen föreslår att motion C45 bifalls.**

I **motion C46** lämnas förslag för förstärkt etablering av flyktingkvinnor på arbetsmarknaden. I **yrkande 1** föreslås att Folkpartiet systematiskt dokumenterar och sprider exempel på åtgärder som visat sig ge resultat till samtliga kommuner och län. I **yrkande 2** föreslås att partiet arbetar för att ge arbetsförmedlingarna i uppdrag att införa den metod som använts i Västerås i verksamheten Arosdöttrarna inom fler kommuner som ett led i sin roll att etablera flyktingar på arbetsmarknaden.

Skillnaden mellan mäns och kvinnors mediantid för etablering på arbetsmarknaden är orimligt stor. Ett syfte med etableringsreformen har varit att snabba på kvinnors etablering. Därför är etableringsersättningen kopplad till varje individ, och inte till familjens försörjningsbehov. På det sättet ställs individuella krav på en man och en kvinna som lever ihop att fullfölja sina etableringsplaner. Sannolikt krävs ytterligare åtgärder utöver detta. Folkpartiet verkar därför inom regeringen för en översyn av de omständigheter som kan påverka kvinnors etablering, för att få fram förslag på insatser som

kan leda till kortare tider. **Därmed föreslår partistyrelsen att motion C46 anses besvarad.**

I **motion C47 yrkande 1** föreslås att landsmötet uttalar att medborgarskapslagstiftningen i Sverige bör ändras så att medborgare i Europeiska unionen ska få rätt att söka svenskt medborgarskap på samma villkor som nordiska medborgare. I **yrkande 2** föreslås att landsmötet uttalar att medborgarskapslagstiftningen i Sverige bör ändras så att medborgare i övriga stater ska, efter ha fått permanent uppehållstillstånd, få rätt att söka svensk medborgarskap på samma villkor som nordiska medborgare.

Som partistyrelsen har anfört ovan anger partiprogrammet tydligt att Folkpartiet är för fri rörlighet. Vår vision är att varje människa ska kunna bosätta sig där han eller hon vill. Sverige är på många sätt ett öppet land, och det ska vi vara stolta över och utveckla vidare. I den strävan har det varit rimligt att inleda med särskilda regler för de nordiska länderna, utifrån det täta samarbete som finns mellan länderna. I framtiden bör vi naturligtvis sträva efter att komma överens med allt fler länder om motsvarande regler. Detta bör ske ömsesidigt. För EU-länderna är det naturligt att föra diskussioner inom ramen för unionen. Därefter kan det vara aktuellt med motsvarande diskussioner med länder utanför unionen. **Partistyrelsen föreslår därmed att motion C47 anses besvarad.**

I **motion C48 yrkande 1** föreslås att Folkpartiet verkar för att införa ett lag- och regeltest som krav för att man ska få erhålla svenskt medborgarskap. Testet ska syfta till att pröva kunskaper om essentiella lagar och regler hos potentiellt blivande medborgare. I **yrkande 2** föreslås att Folkpartiet verkar för att ett eventuellt lag- och regeltest ska vara avgiftsfritt, bara kan tas på svenska och får tas ett obegränsat antal gånger. I **yrkande 3** föreslås att Folkpartiet verkar för att ett eventuellt införande av ett lag- och regeltest kombineras med fortsatt utökade investeringar i svenskundervisning, samt ett inrättande av en ny, frivillig, högkvalitativ och avgiftsfri utbildning utformad särskilt för att vara förberedande inför testet.

Partistyrelsen instämmer i att det är viktigt att alla som bor i Sverige känner till lagar och regler i landet. Det har legat till grund för att Folkpartiet har drivit igenom att samhällsorientering ingår som ett obligatoriskt inslag i etableringsplanen för alla nyanlända. Syftet med samhällsorienteringen är att lära sig hur det svenska samhället fungerar. Det kan finnas skäl att titta vidare på hur medborgarskapet kan uppvärderas genom att till exempel ge möjlighet till medborgarskap snabbare för den som har etablerat sig väl i det svenska samhället. Därför verkar Folkpartiet för en utredning om medborgarskap, som ser över dessa frågor. **Partistyrelsen föreslår därmed att motion C48 anses besvarad.**

Partistyrelsens förslag till beslut

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** partistyrelsens förslag punkt 1 bifalls
2. **att** partistyrelsens förslag punkt 2 bifalls
3. **att** partistyrelsens förslag punkt 3 bifalls
4. **att** motion C1 anses besvarad
5. **att** motion C2 yrkande 1 anses besvarat
6. **att** motion C2 yrkande 2 anses besvarat
7. **att** motion C2 yrkande 3 anses besvarat
8. **att** motion C3 yrkande 1 anses besvarat
9. **att** motion C3 yrkande 2 anses besvarat
10. **att** motion C4 anses besvarad
11. **att** motion C5 anses besvarad
12. **att** motion C6 anses besvarad
13. **att** motion C7 yrkande 1 avslås
14. **att** motion C7 yrkande 2 avslås
15. **att** motion C7 yrkande 3 avslås
16. **att** motion C8 anses besvarad
17. **att** partistyrelsens förslag punkt 4 bifalls
18. **att** partistyrelsens förslag punkt 5 bifalls
19. **att** motion C9 anses besvarad
20. **att** motion C10 yrkande 1 anses besvarat
21. **att** motion C10 yrkande 2 anses besvarat
22. **att** motion C11 anses besvarad
23. **att** partistyrelsens förslag punkt 6 bifalls
24. **att** motion C12 anses besvarad
25. **att** motion C13 anses besvarad
26. **att** motion C14 anses besvarad
27. **att** motion C15 anses besvarad
28. **att** motion C16 yrkande 1 anses besvarat
29. **att** motion C16 yrkande 2 anses besvarat
30. **att** partistyrelsens förslag punkt 7 bifalls
31. **att** partistyrelsens förslag punkt 8 bifalls
32. **att** partistyrelsens förslag punkt 11 bifalls
33. **att** partistyrelsens förslag punkt 12 bifalls
34. **att** motion C17 yrkande 1 bifalls
35. **att** partistyrelsens förslag punkt 13 bifalls
36. **att** partistyrelsens förslag punkt 14 bifalls
37. **att** partistyrelsens förslag punkt 15 bifalls
38. **att** motion C18 yrkande 1 anses besvarat
39. **att** motion C18 yrkande 2 anses besvarat
40. **att** motion C18 yrkande 3 anses besvarat
41. **att** motion C19 avslås
42. **att** motion C20 avslås
43. **att** motion C21 yrkande 1 avslås
44. **att** motion C21 yrkande 2 avslås
45. **att** motion C21 yrkande 3 anses besvarat
46. **att** motion C21 yrkande 4 avslås
47. **att** motion C21 yrkande 5 avslås
48. **att** motion C21 yrkande 6 anses besvarat
49. **att** motion C21 yrkande 7 anses besvarat
50. **att** motion C21 yrkande 8 avslås
51. **att** motion C21 yrkande 9 avslås
52. **att** motion C21 yrkande 10 anses besvarat
53. **att** motion C21 yrkande 11 avslås
54. **att** motion C21 yrkande 12 avslås

55. **att** motion C21 yrkande 13 avslås
56. **att** motion C21 yrkande 14 avslås
57. **att** motion C21 yrkande 15 anses besvarat
58. **att** motion C21 yrkande 16 anses besvarat
59. **att** motion C21 yrkande 17 anses besvarat
60. **att** motion C21 yrkande 18 anses besvarat
61. **att** motion C22 bifalls
62. **att** partistyrelsens förslag punkt 9 bifalls
63. **att** motion C23 anses besvarad
64. **att** motion C24 anses besvarad
65. **att** motion C25 anses besvarad
66. **att** motion C26 bifalls
67. **att** motion C27 anses besvarad
68. **att** motion C28 anses besvarad
69. **att** motion C29 anses besvarad
70. **att** motion C30 anses besvarad
71. **att** motion C31 anses besvarad
72. **att** motion C32 anses besvarad
73. **att** motion C33 anses besvarad
74. **att** motion C34 yrkande 1 anses besvarat
75. **att** motion C34 yrkande 2 anses besvarat
76. **att** motion C35 anses besvarad
77. **att** motion C36 yrkande 1 anses besvarat
78. **att** motion C36 yrkande 2 anses besvarat
79. **att** motion C36 yrkande 3 anses besvarat
80. **att** motion C36 yrkande 4 anses besvarat
81. **att** motion C36 yrkande 5 anses besvarat
82. **att** motion C36 yrkande 6 anses besvarat
83. **att** motion C37 anses besvarad
84. **att** motion C38 yrkande 1 anses besvarat
85. **att** partistyrelsens förslag punkt 10 bifalls
86. **att** motion C39 yrkande 1 bifalls
87. **att** motion C39 yrkande 2 bifalls
88. **att** motion C40 anses besvarad
89. **att** motion C41 yrkande 1 avslås
90. **att** motion C41 yrkande 2 avslås
91. **att** motion C42 avslås
92. **att** motion C43 yrkande 1 anses besvarat
93. **att** motion C43 yrkande 2 anses besvarat
94. **att** motion C43 yrkande 3 avslås
95. **att** motion C43 yrkande 4 avslås
96. **att** motion C44 anses besvarad
97. **att** motion C45 bifalls
98. **att** motion C46 yrkande 1 anses besvarat
99. **att** motion C46 yrkande 2 anses besvarat
100. **att** motion C47 yrkande 1 anses besvarat
101. **att** motion C47 yrkande 2 anses besvarat
102. **att** motion C48 yrkande 1 anses besvarat
103. **att** motion C48 yrkande 2 anses besvarat
104. **att** motion C48 yrkande 3 anses besvarat

Reservation C1

Roger Haddad reserverar sig till förmån för bifall till motion C12 och anför:
”Arbetsförmedlingen behöver ses över och fler privata aktörer bör släppas in för att i än högre grad leverera bättre resultat.”

Reservation C2

Roger Haddad reserverar sig till förmån för bifall till motion C40 och anför:
”Folkpartiet behöver engagera sig ännu mer när det gäller integrationsfrågorna. Utanförskapets karta utgör ett viktigt underlag för alla FP-företrädare för att kunna ta sig an de utmaningar som finns i landet.”

D. Demokrati och jämställdhet: Jämställdhet

Innehåll:

Partistyrelsens förslag **39**
Partistyrelsens yttrande **40**
Föräldraförsäkringen 40
Jämställt arbets- och näringsliv samt övriga jämställdhetsfrågor 42
Partistyrelsens förslag till beslut **44**

Partistyrelsens förslag

1. **Mer jämställt uttag av föräldraförsäkringen.** Alliansregeringen har infört en bonus för föräldrar som delar mer lika på föräldradagarna. Regeringen har utlovat att systemet ska förenklas och kopplas direkt till uttaget av föräldrapenning. Det är bra men inte tillräckligt. För att ytterligare stärka incitamentet att dela mer lika på föräldraledigheten bör jämställdhetsbonusen fördubblas. Möjligheten att vid försäkran om ett jämnt uttag av föräldradagarna få ut bonusen i förväg bör utredas. Skulle det visa sig att pappornas uttag inte fortsätter att öka finns det anledning att överväga ytterligare förändringar av regelsystemet. En väg som då skulle kunna prövas är att ytterligare öka de dagar som är öronmärkta för respektive förälder.

2. **Avskaffa det vårdnadsbidrag som infördes 2008.** Även om uttaget har varit relativt lågt har det förstärkt utanförskapet för många kvinnor som redan befinner sig långt ifrån arbetsmarknaden.

3. **Inför en behovsprövad rätt till barnomsorg på kvällar, nätter och helger för föräldrar som har arbeten som inte går att utföra vid någon annan tidpunkt och då det är visat att det inte finns någon annan nära anhörig som kan svara för barnomsorgen.**

4. **Småbarnsföräldrar som förväntas bli föräldralediga diskrimineras ofta på arbetsmarknaden.** För att motverka detta bör möjligheten att införa ett så kallat föräldraavdrag, som syftar till att sänka arbetsgivarens initiala kostnader för att ta in vikarier till föräldralediga, utredas. Genom att kompensera en del av företagens kostnader för frånvarande personal kan diskriminerande attityder komma att brytas snabbare.

5. **Rätten att överlåta ersättning för vård av sjukt barn bör utökas så att företag kan ta hand om sjuka barn som inte kan vara på förskolan.** Detta skulle gynna kvinnors deltagande på arbetsmarknaden då de flesta vab-dagar tas ut av kvinnor.

6. **Bygg ut RUT.** I dag kombineras avdragen för rot och rut i det så kallade hus-avdraget. Maximalt hus-avdrag är 50 000 kronor per person. Då rot-arbeten ofta är mer kostsamma än rut-arbeten tenderar avdraget att främst användas för olika typer av reparations- och tillbyggnadsarbeten. I dessa fall uppstår inte den önskade avlastningen från hemarbete som framför allt skulle komma många kvinnor till del. Därför bör avdragen separeras. Samtidigt är det rimligt att höja nivån så att både rut-avdraget och rot-avdraget var för sig kan uppgå till 50 000 kronor per år och person. Ett hushåll med två vuxna skulle alltså ha möjlighet att få totalt 200 000 kronor i avdrag vid fullt utnyttjande av både rot- och rut-tjänster.

7. **Inför en lagstadgad rätt att utmana offentligt driven verksamhet.** Innebörden är att stat, kommun och landsting alltid ska vara skyldiga att pröva om en upphandling ska genomföras. Vidare vill vi öka möjligheten att kombinera offentlig och privat finansiering av välfärdstjänster och riva hinder som håller tillbaka offentligt finansierade företag att växa utanför sitt huvudsakliga verksamhetsområde.

8. **Chefsutveckla också inom kvinnodominerade yrken.** Inom många kvinnodominerade yrken inom offentlig sektor saknas utvecklingsvägar för duktiga medarbetare. Samtidigt brister ledarskapet i många fall vilket inverkar negativt på verksamhetens kvalitet. Vi vill genomföra en satsning på ledarskapsutbildning för alla första linjens chefer inom offentligt driven vård och omsorg.

9. **Utforma en jämställdhetsranking av större svenska företag samt kommuner med könsuppdelad löne- och befattningsstatistik som utgångspunkt.**

10. **Kvinnors underrepresentation i bolagsstyrelser är allvarlig.** Ägares rätt att tillsätta styrelsen i privata bolag ska inte rubbas, men i offentliga bolag kan mer göras. Även utan kvotering kan vi, såsom redan skett på statlig nivå, komma vidare genom att ta fram nya riktlinjer och processer för att nå jämställda styrelser i kommunalt ägda bolag.

11. **Lägre marginaleffekter för dem med lägst inkomst gynnar kvinnor.** Genom att sänka marginaleffekterna för dem som till del eller helt lever på bidrag skulle fler bidragstagande kvinnor komma i arbete. Det kan till exempel ske genom att det i en del situationer blir möjligt att behålla en viss del av socialbidraget trots arbetsinkomster och genom fortsatta inkomstskattesänkningar för dem med låga arbetsinkomster. Fler metoder att uppnå lägre marginaleffekter för kvinnor med låg inkomst bör utredas.

12. **Ta bort den så kallade ”2,5-års-regeln”.** Undantaget på två och ett halvt år från att få lägre SGI mellan barn minskar incitamentet att gå tillbaka till heltid efter barnafödande och uppmuntrar istället långa enskilda föräldraledigheter och deltidsarbete. Detta inverkar negativt på kvinnors situation på arbetsmarknaden. Undantaget bör därför tas bort.

13. **Antalet dagar i föräldraförsäkringen bör minskas för barn som kommer till Sverige efter tre års ålder.** Hur stor andel av föräldradagarna som ska beröras av en sådan regelförändring behöver utredas.

14. **Ofrivilligt deltidsarbete drabbar många kvinnor.** Inom kommuner och landsting ska Folkpartiets driva på för att möjliggöra för fler att kunna arbeta heltid. Det bör övervägas om staten ska gå in med stimulansmedel för att minska det ofrivilliga deltidsarbetet.

Motioner

Motionerna på jämställdhetsområdet återfinns i landsmöteshandlingarna del 1.

Partistyrelsens yttrande

Föräldraförsäkringen

Partistyrelsens förslag punkt 1, 2, 4, 12 och 13 samt motion D40–D50

Partistyrelsen övergår nu till att behandla de motioner som berör jämställdhetspolitiken. I samband med detta lägger partistyrelsen också fram fjorton punkter som föreslås utgöra Folkpartiets reformagenda på jämställdhetsområdet under den närmaste framtiden.

I detta delavsnitt tar partistyrelsen upp föräldraförsäkringen och anknytande frågor. I nästa delavsnitt behandlas andra jämställdhetsfrågor, till exempel inom arbetsliv och näringsliv.

Fler insatser för jämnare uttag av föräldradagarna behövs. Ett mer jämställt uttag föräldraförsäkringen är bra för barnen och för föräldrarna. Barnens relation till båda sina föräldrar blir bättre. Båda föräldrarna kan dessutom förena arbetsliv och föräldraliv på ett naturligare sätt om man delar på föräldraledigheten. De två månader som är reserverade för mamman respektive pappan har varit viktiga för att motivera föräldrarna att dela mer på ledigheten.

Andel av antalet föräldrapenningsdagar som papporna tar ut är relativt sett mycket lägre än andelen som mammorna tar ut. Men andelen har ökat relativt kraftigt under de senaste åren. Under perioden januari 1997 till 2009 har pappornas uttag i stort sett ökat för varje månad, från 10 procent till 22 procent. Andra positiva tendenser är att andelen pappor som tagit ut 60 eller fler föräldrapenningsdagar, beroende av barnets födelseår också har ökat.

För att ytterligare motivera föräldrarna att sträva efter ett jämställt uttag har Alliansregeringen infört en jämställdhetsbonus. Bonusen innebär att föräldrar som delar helt lika på uttaget av föräldradagarna kan få upp till 13 500 kronor i bonus. Nu har regeringen beslutat att reglerna kring bonusen ska bli enklare och att bonusen ska kunna betalas ut snabbare. Det är bra att ytterligare stimulera ett jämnt uttag. Folkpartiet vill att bonusen ska fördubblas.

Det är angeläget att vi bevakar att den positiva utvecklingen fortsätter. Skulle det visa sig att förändringen stannar av och att pappornas uttag inte ökar mer finns det anledning att överväga ytterligare förändringar av regelsystemet. En väg som då skulle kunna prövas är att ytterligare öka de dagar som är öronmärkta för respektive förälder. Detta redovisas närmare i **partistyrelsens förslag punkt 1.**

Även ett stort antal motioner tar upp föräldraförsäkringen och föreslår förändringar i olika riktning. Partistyrelsen tar upp dessa motioner i ett sammanhang.

Motion D40 vill – med tydlig riktning mot föräldraförsäkringen – att Folkpartiet genomför ett antal ideologiska ställningstaganden kring familjepolitiken. För det första vill

motionärerna att de system som utformas för att stödja familjer och säkra barnens trygga uppväxt inte samtidigt ska ha en negativ inverkan på jämställdheten mellan kvinnor och män. För det andra föreslås att Folkpartiet liberalernas vision ska vara att män och kvinnor delar lika på makten och ansvaret i arbetslivet och politiken såväl som i familjen och för det tredje föreslås ett ställningstagande som går ut på att Folkpartiet accepterar att samhället gör ekonomiska satsningar som får effekter på familjelivet. **Motion D41** har ett sammanhållet yrkande med innebörden att fler pappamånader i föräldraförsäkringen införs, taket i föräldraförsäkringen höjs, en jämställdhetsbonus till företag införs och rätten till uttag av tillfällig föräldraförsäkring (vab) individualiseras.

Motion D42 ställer sig i allmänhet positiv till att vårdnadshavarna har möjlighet att överlåta dagar till varandra men vill samtidigt hitta en modell, till exempel genom ekonomiska drivkrafter, som gör att män i mindre grad väljer att överlåta dagar till kvinnor. Samma motion vill också möjliggöra att dagar överförs till tredje part.

Motion D43 vill ge partistyrelsen i uppdrag att utreda hur föräldraförsäkringen kan förändras för att få ett jämnare uttag samtidigt som de enskilda föräldrarnas valfrihet bevaras eller ökar. Exempelvis talar den i brödtexten om att höja taket i försäkringen. Även **motion D44** vill höja taket i föräldraförsäkringen, men också höja ersättningsnivån för män som tar ut fler än femtio dagar. Motionerna **D45 samt D49 yrkande 1** vill införa en helt kvoterad föräldraförsäkring medan **motion D46** går åt motsatt håll och i stället vill avskaffa pappamånaderna. **Motion D47** vill att föräldraförsäkringen blir tredelad, medan **motion D48** riktar in sig på ersättningsgraden som enligt motionen bör höjas till 100 procent. I **motion D50** yrkas att en tredje pappamånad införs.

När partistyrelsen behandlar dessa frågor vill den inledningsvis notera att Sverige har en föräldraförsäkring som är unik internationellt sett. I inget annat land ges föräldrar och barn så goda möjligheter att under barnets första viktiga år skapa förutsättningar för en god, innerlig och livsviktig relation. Denna försäkring är av många länder – som ligger långt efter oss vad gäller antalet föräldradagar – ofta framhållen som ett föredöme. Det ska vi vara stolta över.

Samtidigt är inte försäkringen perfekt. Som nämnts ovan finns det flera punkter där den behöver förbättras. Detta behöver göras på ett sätt som stärker utvecklingen mot ökad jämställdhet samtidigt som föräldrarnas valfrihet i den egna tillvaron respekteras.

Partistyrelsen menar att en helt individualiserad försäkring skulle lämna för lite utrymme till den enskilda familjen att själva bestämma över sina liv. Också en tredelad föräldraförsäkring minskar flexibiliteten för föräldrarna, om än inte i lika hög grad som en helt individualiserad föräldraledighet. I stället bör utvecklingen mot jämnare uttag av föräldraledigheten uppmuntras genom morötter.

Det är därför som partistyrelsen, som ovan nämnts, föreslår en fördubbling av jämställdhetsbonusen och förenklingar i systemet. Om den positiva utvecklingen avstannar och pappornas uttag inte ökar mer finns det anledning att överväga ytterligare förändringar av regelsystemet. I ett sådant läge är en av de vägar som skulle kunna prövas vara att ytterligare öka de dagar som är öronmärkta för respektive förälder. I det läget är vi dock inte i dag.

Motion D42 argumenterar även för att föräldraförsäkringen ska kunna överlåtas till tredje part. Partistyrelsen förstår vad motionärerna vill åstadkomma men vill peka på den överhängande risken som finns i att dessa dagar – i stället för att gå till farfar och farmor – överförs till företag som ser detta som en affärsmöjlighet. Partistyrelsen menar att Folkpartiet kan behöva genomföra ytterligare reformer för att underlätta för moderna familjebildningar men att sådana förslag inte bör kunna utnyttjas kommersiellt av tredje part. Det är inte för att det på något sätt skulle vara fel med privat barnomsorg i sig, utan därför att det ingalunda är föräldraförsäkringens syfte att finansiera det.

Partistyrelsen delar vidare den oro som lyfts i **motion D41** kring det ojämna uttaget av vab-dagar. Det ter sig dock svårt att utforma ett system i den riktning som motionärerna förespråkar. Den flexibilitet som finns i den övriga föräldraförsäkringen kan ses som än viktigare när det gäller vab-dagar, där uttaget på förhand är svårt att planera. Partistyrelsen vill i stället liberalisera reglerna så att vab-ersättning också ska kunna överlåtas på företag. Friare vab-regler skulle sannolikt gynna kvinnor särskilt. Förslaget utvecklas närmare i partistyrelsens punkt 5.

Motion **D44 yrkande 1**, samt exempelvis **motion D41,** förespråkar ett höjt tak i föräldraförsäkringen. Partistyrelsen vill betona att det riskerar att bli en kostsam reform som måste vägas mot andra behov.

Partistyrelsen har i och för sig sympati för kreativiteten i förslaget i **motion D44** om höjd ersättningsnivå för män som ett sätt att öka männens uttag av föräldrapenningsdagar, men menar att förslaget strider mot det grundläggande liberala ställningstagandet att rättigheter som regel ska tillfalla individer och inte grupper. Att diversifiera ersättningsnivåerna med hänsyn exempelvis till kön i olika socialförsäkringar ter sig som en farlig väg att träda in på, eftersom det skulle stå i strid med grundläggande likabehandlingsprinciper.

Partistyrelsen förstår resonemanget bakom förslaget i **motion D48** om en ersättningsnivå på 100 procent men menar att det skulle vara ett för kostsamt sätt att uppnå ökad jämställdhet. Även om syftet med föräldraförsäkringen är att ge föräldrar möjlighet att vara hemma, är det viktigt att även där vidhålla arbetslinjen så till vida att det också för småbarnsföräldrar bör löna sig att återgå till arbetsmarknaden efter att barnet blivit äldre. En generellt högre ersättningsnivå riskerar, tvärt emot intentionen hos motionärerna, att förstärka diskrimineringen av kvinnor på arbetsmarknaden ytterligare.

Som nämnts tidigare kommer jämställdhetsbonusen i föräldraförsäkringen att förenklas och utvecklas för att få större genomslag. Detta tillsammans med partistyrelsens förslag i **punkt 1** ovan måste sägas svara upp mot de vidare ekonomiska drivkrafter som önskas i **D42**. Den utredning som föreslås i **D43** täcks också in av partistyrelsens förslag.

Det generella yrkande som framläggs i **motion D41** tar bland annat upp förslag som riktar sig mot företagen och föräldraförsäkringen. Motionärerna förespråkar ett system där de arbetsgivare som frivilligt ingått avtal om inkomstbortfallsförsäkring för sina anställda kompenseras för dessa kostnader i det fall den anställda delat föräldraförsäkringen jämställt. Även partistyrelsen noterar behovet av att rikta åtgärder mot arbetsgivarsidan, men anser att det är en mer framkomlig väg att med ett system med föräldraavdrag som sänker arbetsgivarens kostnad för att anställa vikarier till föräldralediga. Detta återfinns i **partistyrelsens förslag punkt 4**. Genom att kompensera en del av företagens kostnader för

föräldraledig personal kan småbarnsföräldrars och i synnerhet småbarnsmödrars situation stärkas på arbetsmarknaden. Det finns behov att fundera vidare kring hur sådana åtgärder bäst kan utformas, men en sådan modell är mer transparent och sannolikt mer heltäckande än vad som skisseras i motionen. Motionärernas förslag har dels nackdelen att den inte skulle nå de delar av arbetsmarknaden som inte omfattas av sådana inkomstbortfallsförsäkringar, och dels att det inte nödvändigtvis är önskvärt att göra sådana försäkringar halvstatliga genom att reglera dem i lag och förordning.

I detta sammanhang vill partistyrelsen ta upp två andra reformfrågor gällande föräldraförsäkringen. Den första återfinns i **partistyrelsens förslag punkt 12** och gäller den så kallade 2,5-årsregeln, som innebär att en förälder kan få behålla sin gamla sjukpenninggrundande inkomst om det går högst 2,5 år mellan barnafödslarna. Detta inverkar i praktiken negativt på kvinnors situation på arbetsmarknaden, eftersom många kvinnor på grund av denna regel väljer att vara borta i långa sammanhängande perioder eftersom de ändå kan behålla sin gamla SGI. Partistyrelsen anser därför att regeln bör tas bort.

Den andra reformfrågan berörs i partistyrelsens **förslag punkt 13** och gäller antalet föräldrapenningsdagar för barn som kommer till Sverige efter tre års ålder. Syftet med föräldraförsäkringen är att barnen ska kunna få knyta an till sina föräldrar under den allra första tiden och därmed få en så bra start i livet som möjligt. Dagens regler innebär att föräldrar som flyttar till Sverige får samma antal föräldrapenningsdagar oavsett om barnet är nyfött eller i sjuårsåldern och redan omfattas av skolplikten. Det kan inte vara rimligt, och det försämrar också nyanländas möjlighet till att etablera sig på arbetsmarknaden. Partistyrelsen föreslår att antalet dagar i föräldraförsäkringen ska vara lägre för barn som kommer till Sverige efter tre års ålder. Den närmare utformningen bör utredas.

I sammanhang med föräldrasäkringen vill partistyrelsen också ta upp frågan om vårdnadsbidrag. Sedan 2008 har kommunerna möjlighet att införa vårdnadsbidrag som går till de familjer som inte använder sig av den kommunalt finansierade barnomsorgen. Utfallet hittills visar att detta vårdnadsbidrag används sparsamt, men att det i huvudsak är kvinnor som stannar hemma med barnen. Folkpartiet har inte självt varit pådrivande för förslaget och partistyrelsen noterar också att det även av vårdnadsbidragets försvarare hörs medgivanden om att det begränsade genomslaget tyder på att det inte har så mycket att tillföra i en modern familjepolitik. **Motion D49 yrkande 2** vill dock fortsätta i samma riktning och ge partistyrelsen i uppdrag att utreda möjligheten att införa vårdnadslön i stället för vårdnadsbidrag. Partistyrelsen delar inte motionärens uppfattning.

Partistyrelsen menar att det i en tid då vårdnadsbidragets effektivitet ifrågasätts även av tidigare anhängare vore olyckligt om Folkpartiet liberalerna trädde i deras ställe. I stället är det rimligt att fastslå att Folkpartiets ståndpunkt är att vårdnadsbidraget är moget för att avskaffas, vilket framgår av partistyrelsens **förslag punkt 2**.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår partistyrelsen att landsmötet bifaller partistyrelsens förslag punkt 1, 2, 4, 5, 12 och 13, anser motionerna D40–D43 och D44 yrkande 2 besvarade samt avslår motionerna D44 yrkande 1 och D45–D50.

Jämställt arbets- och näringsliv samt övriga jämställdhetsfrågor

Partistyrelsens förslag punkt 3, 6–11 och 14 samt motion D51–D59

Partistyrelsen övergår nu till att behandla andra jämställdhetspolitiska frågor, bland annat tillgången till barnomsorg, jämställt arbets- och näringsliv, våld mot kvinnor m.m.

En väl fungerande barnomsorg är grunden för att barnfamiljer ska kunna klara att förena jobb och föräldraskap. Genom rätten till avdrag för hushållsnära tjänster (Rut-avdrag) har alliansregeringen också underlättat för hushållen att få vardagen att gå ihop. Samtidigt finns utrymme för förbättringar i båda dessa system, något som partistyrelsen lyfter fram i **punkt 3 och 6**. Genom att kombinera en behovsprövad rätt till barnomsorg på obekväm arbetstid, för de föräldrar som inte kan lösa sin barnomsorg på annat sätt, med utökade möjligheter till RUT tas ett dubbelgrepp som skulle innebära en bred välfärdssatsning för barnfamiljerna i det klämda Sverige.

Frågan om barnomsorg på obekväm arbetstid uppmärksammas också i flera motioner. I **motion D52** föreslår motionären riktlinjer för kommunerna att tillhandahålla barnomsorg under alla tider på dygnet. I **motion D53** föreslår motionärerna att rätten till nattbarnomsorg ska skrivas in i skollagen.

Vår utbyggda och välfungerande förskola har varit avgörande för kvinnors uttåg på arbetsmarknaden och inneburit en frihetsreform för kvinnors självständighet och möjlighet att försörja sig själva. En fortsatt välfungerande förskola är mycket viktig för att småbarnsföräldrar ska känna sig trygga att lämna sina barn där och därmed kunna fokusera på sitt arbete.

Barnomsorgspengen som infördes 1 juli 2009 ger föräldrar större möjlighet att välja fritt mellan olika omsorgsformer. Valfriheten gör det enklare för de föräldrar som har mindre vanliga arbetstider att hitta ett alternativ som fungerar för dem. Skollagen säger att kommunerna ska sträva efter att erbjuda omsorg för barn under den tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds. Folkpartiet anser att kommunerna har ett ansvar att hjälpa till att skapa lösningar när det behövs barnomsorg på obekväm arbetstid. Det är rimligt med lika villkor för detta i hela landet, och därför har skrivningarna förtydligats i den nya skollagen.

Partistyrelsen anser att det behövs en behovsprövad rätt till barnomsorg för de föräldrar som måste arbeta obekväm arbetstid och inte kan lösa barnomsorgen på annat sätt. Likaså anser partistyrelsen att separata beloppsgränser för Rot- och Rut-avdrag samt höjda nivåer skulle öka möjligheten för bland annat barnfamiljer att få avlastning i vardagen. Partistyrelsen föreslår att landsmötet **bifaller partistyrelsens förslag punkt 3 och 6 och att motion D52 och D53 därmed anses besvarade.**

Partistyrelsen vill genom **förslagen i punkt 7** öppna upp den offentliga sektorn ytterligare för privata inslag och välfärdsentreprenörer genom utmaningsrätt, något som skulle gynna företagsamheten i många kvinnodominerade branscher. **Motion D51** diskuterar förutsättningarna för kvinnors företagande ur ett annat perspektiv, nämligen det ojämställda ägandet i Sverige. Det första yrkandet förespråkar att Folkpartiet liberalerna driver på för att orsaker och konsekvenser

till det ojämställda ägandet utreds medan det andra yrkandet önskar att en samlad strategi utarbetas till valet 2014 för att öka kvinnors ägande.

Partistyrelsen anser att det är en frihetsfråga att kunna starta företag i den bransch man arbetar i. Även ett sparkapital ökar den enskildes självbestämmande. Små tillgångar och små ekonomiska marginaler i vardagen håller människor tillbaka och hindrar idéer från att växa.

Särskilda ansträngningar har i regeringsställning också lagts på frågan om ökade inkomster för kvinnor genom lika lön för lika arbete och ökat arbetskraftsdeltagande. Riktade insatser har även gjorts för att öka kvinnors entreprenörskap. Utmaningsrätt i offentlig sektor skulle förstärka den utvecklingen. Partistyrelsen föreslår att landsmötet **bifaller partistyrelsens förslag punkt 7 och motion D51 yrkande 1 samt att motion D51 yrkande 2 anses besvarat**.

En annan aspekt på jämställt arbetsliv är behovet av chefsutveckling inom kvinnodominerade yrken, något som tas upp i partistyrelsens förslag **punkt 8**. Det är viktigt att det finns attraktiva karriärvägar i alla branscher, och i dag har många kvinnodominerade yrken i den offentligt finansierade sektorn underskott på utbildade chefer. Detta handlar både om verksamhetens kvalitet och om bra arbetsvillkor för medarbetarna. Partistyrelsen föreslår därför att det genomförs en satsning på ledarskapsutbildning för alla första linjens chefer inom offentligt driven vård och omsorg. Partistyrelsen föreslår att landsmötet **bifaller partistyrelsens förslag punkt 8.**

Vidare är det viktigt att lyfta fram goda exempel på jämställda arbetsgivare. Därför föreslår partistyrelsen i **punkt 9** att en jämställdhetsrankning av kommuner och större företag införs. Partistyrelsen vill markera vikten av att den jämställdhetspolitiska diskussionen på detta sätt breddas och förstärks. Det är svårt att underskatta den goodwill och badwill en rankning som denna skulle kunna ge för de listade och mycket tyder därför på att den i ett andra led skulle kunna få betydande effekter på jämställdheten på den svenska arbetsmarknaden. Partistyrelsen föreslår därför att landsmötet **bifaller partistyrelsens förslag punkt 9.**

I punkt 10 föreslår partistyrelsen att det behövs nya riktlinjer och processer för att uppnå en jämn könsfördelning i kommunalt ägda bolag. Partistyrelsen anser att det inte finns någon anledning att ha lägre förväntningar på vad kommuner med ett utvecklat och systematisk ägaransvar kan uppnå för jämställdheten jämfört med vad som redan åstadkommits inom staten. Hur sådana nya riktlinjer ska utformas bör utredas närmare – det viktiga är att det som kommer på plats gör skillnad. Detta är inte detsamma som lagstadgad kvotering, vilket vore något som skulle medföra principiella problem. I stället handlar partistyrelsens förslag om att förbättra processen med nomineringar till kommunala bolagsstyrelser. Partistyrelsen föreslår att landsmötet **bifaller partistyrelsens förslag punkt 10.**

Vidare vill partistyrelsen i sitt förslag punkt 11 uppmärksamma skatte- och välfärdssystemens effekter för kvinnor med låga inkomster. Sänkta marginaleffekter på låga inkomster är särskilt gynnsamma för kvinnor, och en jobbpremie i försörjningsstödet också skulle vara fördelaktigt för de kvinnor som i dag lever i socialbidragsberoende. Fortsatta inkomstskattesänkningar för låga arbetsinkomster är alltså också en jämställdhetsfråga, och det behöver utredas fler sätt att sänka marginaleffekterna för kvinnor med låga inkomster. Partistyrelsen **föreslår därför att landsmötet bifaller partistyrelsens punkt 11.**

Problemet med ofrivilligt deltidsarbete, som partistyrelsen vill uppmärksamma i **punkt 14**, drabbar främst kvinnor. Det står klart att en minskning av den ofrivilliga deltidssysselsättningen bland Sveriges kvinnor är en central del i att komma åt den ekonomiska ojämställdheten. Arbetsgivare har en viktig roll för att genom sin personalpolitik underlätta för anställda att få ökad möjlighet till heltid. Folkpartiets företrädare i kommuner och landsting har ett ansvar att driva på för att möjliggöra att fler ska kunna arbeta heltid om de vill det, och det bör också övervägas någon form av statliga stimulansmedel. Med hänsyn till detta föreslår partistyrelsen att landsmötet **bifaller partistyrelsens förslag punkt 14.**

Motion D54 föreslår att landsmötet uppdrar till partistyrelsen att återkomma till landsmötet 2013 med förslag till ett tydligare uppdrag och tydligare styrning av myndigheters arbete med jämställdhetsintegrering. Partistyrelsen delar motionärernas ansats att jämställdhetsintegreringsarbetet i myndigheter och kommuner behöver fortsätta utvecklas. I en nyligen utförd jämförelse framkommer också att arbetet med jämställdhetsintegrering i många fall nått längre i kommuner än i statliga myndigheter.

Mot den bakgrunden har Folkpartiet liberalerna verkat för och prioriterat en tydligare satsning på jämställdhetsintegrering riktad mot statliga myndigheter. Den mest framkomliga vägen är ett särskilt utvecklingsprogram för utvalda myndigheter. Det behövs också tydligare styrning och tydligare återkoppling. Mot ovanstående bakgrund föreslår partistyrelsen att **motion D54 anses besvarad**.

Motion D55 förespråkar förbättrad tillgång till graviditetspenning (i motionen benämnd havandeskapspenning) för egenföretagare. Något generellt undantag för företagare i bestämmelserna om graviditetspenning finns inte. Dock har företagare – till skillnad från anställda – inte rätt till graviditetspenning med hänvisning till risker i arbetsmiljön.

Inom regeringskansliet pågår ett arbete med att utvidga graviditetspenningen för företagare till att även omfatta detta begrepp. En interdepartemental arbetsgrupp under ledning av Arbetsmarknadsdepartementet har i uppdrag att återkomma till frågan under 2012. Folkpartiet liberalerna har ställt sig bakom gruppens målsättning och driver därmed redan i dag den fråga motionen berör. Med hänvisning till detta **föreslår partistyrelsen landsmötet att motion D55 anses besvarad.**

Motion D56 berör möjligheten att flytta pensionsrätt mellan föräldrar eller vårdnadshavare även om de inte är gifta eller har ingått partnerskap. I dag har gifta makar möjlighet att överföra premiepension mellan varandra, något som kan vara aktuellt för att kompensera en make som exempelvis arbetar deltid när barnen är små medan den andra arbetar heltid. Motionären vill att samma möjlighet ska ges alla föräldrar oavsett civilstånd (**yrkande 1**) och att informationen till allmänheten ska förbättras (**yrkande 2**).

Partistyrelsen vill inledningsvis framhålla att pensionsrätten i grunden är individuell och att utgångspunkten bör vara att varje individ svarar för sin egen försörjning. Alltför generösa undantag från denna princip, även om de kan verka behjärtansvärda, riskerar att långsiktigt undergräva synsättet att både kvinnor och män ska vara ekonomiskt självständiga.

Möjligheten att överlåta pensionsrätt mellan makar bör därför ses just som ett undantag och inte som en huvudregel. Av detta skäl gäller också överlåtelserätten endast premie-

pensionen, som ju bara utgör en mindre del av det allmänna pensionssystemet totalt. Partistyrelsen kan inte se tillräckliga skäl att vilja utvidga den till föräldrar som inte är gifta. Om dessa önskar skapa en ekonomisk kompensation för utebliven intäkt av arbete för den ene föräldern, kan man lösa detta genom privata pensionsförsäkringar.

Vad gäller informationsfrågor anser partistyrelsen att det självklart är viktigt att samhällsinformationen är god på detta område liksom på alla andra, men att denna specifika informationsfråga är alltför detaljerad för landsmötet att besluta om. Partistyrelsen föreslår därför att **motion D56 yrkande 1 avslås och yrkande 2 anses besvarat**.

Motion D57 berör krav på kompetens och förändrad utbildning för personer som i sin yrkesutövning kan komma i kontakt med våldsutsatta kvinnor. Partistyrelsen delar bedömningen att det är av vikt att våldsutsatta kvinnor i alla kontakter med samhället blir bemötta på ett kompetent och lämpligt sätt. Det är dock svårt att se hur ett sådant krav som motionärerna tar upp i sitt första yrkande på ett bra sätt kan införas.

Det andra yrkandet tar upp förändrande utbildningar för främst poliser, jurister, socionomer, sjuksköterskor, läkare samt lärare i syfte att dessa yrkesgrupper ska vara bättre förberedda att möta våldsutsatta kvinnor. Partistyrelsen delar – som klargjorts ovan – motionärernas mening att det är centralt att samhällskontakterna för våldsutsatta kvinnor håller hög kvalitet. Att förändra utbildningarna för stora yrkesgrupper på den svenska arbetsmarknaden är dock inte nödvändigtvis den bästa vägen dit.

För det första värnar Folkpartiet liberalerna svenska lärosätens autonomi och självständighet i att forma den högre utbildningen. Den styrning som finns är genom examenskriterier, men dessa lämnar – och ska lämna – en stor frihet till lärosätena att själva välja vilka delkurser och delmoment som ska ingå i en utbildning. Denna inställning innebär att vi som parti eller politiker inte alltid kommer att vara nöjda med den exakta avvägningen lärosäten gjort kring hur utbildningarna läggs upp, men att vi ändå är fasta i vår övertygelse om att lärosäten – i nära dialog med avnämare – har en bättre förmåga än politiker att fånga in och möta de krav som arbetsmarknaden ställer.

För det andra är det visserligen så – som motionärerna anför – att dessa yrkesgrupper från tillfälle till tillfälle kan komma i kontakt med våldsutsatta kvinnor eller barn som bevittnad våld, men det är inte självklart att det ändå är en korrekt prioritering att grundutbildningarna för dessa yrkesgrupper därav läggs om. Att prioritera är att välja bort och det är inte säkert att det är väl avvägt att exempelvis välja bort ökat ämnesdjup för lärare till förmån för utbildning kring mäns våld mot kvinnor.

En rimligare ingång i frågan är i stället att överväga om det finns behov att exempelvis stimulera specialistkompetens inom området för delar av yrkeskåren. Mot ovanstående bakgrund **föreslår partistyrelsen att landsmötet finner motion D57 besvarad.**

Motion D58 tar upp en delmängd av mäns våld mot kvinnor som inte alltid får den uppmärksamhet den borde få: våldet mot kvinnor med funktionsnedsättning. Motionärerna argumenterar väl för att utsattheten för denna grupp är större än för många andra grupper av kvinnor och att behovet av särskild kompetens och särskild kunskap om gruppen är stort.

Det första yrkandet argumenterar för att vårt parti ska arbeta för att tydliga krav ställs på myndigheter för att möta ovanstående problem. Som partistyrelsen argumenterar för i svaret till den närliggande motion D57 är det givet att alla våldsutsatta kvinnor ska kunna lita på att hon i kontakter med myndighetstjänstemän får ett lämpligt stöd. Detta innefattar självklart att det bland myndigheter finns en kompetens att möta varje kvinna efter hennes förutsättningar, historia och behov.

Det **andra yrkandet** siktar in sig på utbildningen för de yrken som kan tänkas komma i kontakt med gruppen. Partistyrelsen vill här – i linje med vad som i längd anförs i anslutning till **motion D57** – peka på att Folkpartiet liberalernas politik för högre utbildning präglas av en ödmjukhet för vad politiker kan och bör styra, samt en stark tilltro till att de högre lärosätena själva bör avgöra vad som ingår i respektive utbildning. Vår styrning sker via examenskriterier. Med hänvisning till detta vill partistyrelsen föreslå landsmötet att **bifalla D58 yrkande 1 samt anse yrkande 2 besvarat.**

I **motion D59** förespråkas en lagändring så att den allmänna rättshjälpen även omfattar kostnader för bodelning i samband med äktenskapsskillnad eller samboförhållandes upphörande. Motionärerna framhåller att det ekonomiska våldet (till exempel att kvinnan inte får tillgång till gemensamma bankkonton eller det gemensamma bohaget) ofta är vanligt förekommande i relationer där det förkommer våld och hot och att detta ofta får mycket långtgående konsekvenser för den part som väljer att lämna det destruktiva förhållandet.

Partistyrelsen delar motionärens uppfattning att det är av vikt att skilsmässor och separationer från samboskap sker på ett ordnat sätt. Särskilt viktigt är detta om barn finns med i bilden. Sannolikt kan juridisk rådgivning här fylla en bättre funktion än i dag. Det är också angeläget att båda parter har likvärdig tillgång till juridisk expertis för att motverka ojämställda maktförhållanden. Av ovanstående skäl föreslår partistyrelsen att landsmötet **bifaller motion D59**.

Partistyrelsens förslag till beslut

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** partistyrelsens förslag punkt 1 bifalls
2. **att** partistyrelsens förslag punkt 2 bifalls
3. **att** partistyrelsens förslag punkt 4 bifalls
4. **att** partistyrelsens förslag punkt 5 bifalls
5. **att** partistyrelsens förslag punkt 12 bifalls
6. **att** partistyrelsens förslag punkt 13 bifalls
7. **att** motion D40 yrkande 1 anses besvarat
8. **att** motion D40 yrkande 2 anses besvarat
9. **att** motion D40 yrkande 3 anses besvarat
10. **att** motion D41 anses besvarat
11. **att** motion D42 yrkande 1 anses besvarat
12. **att** motion D42 yrkande 2 anses besvarat
13. **att** motion D42 yrkande 3 anses besvarat
14. **att** motion D43 anses besvarat

15. **att** motion D44 yrkande 1 avslås
16. **att** motion D44 yrkande 2 anses besvarat
17. **att** motion D45 avslås
18. **att** motion D46 avslås
19. **att** motion D47 avslås
20. **att** motion D48 avslås
21. **att** motion D49 yrkande 1 avslås
22. **att** motion D49 yrkande 2 avslås
23. **att** motion D50 avslås
24. **att** partistyrelsens förslag punkt 3 bifalls
25. **att** partistyrelsens förslag punkt 6 bifalls
26. **att** motion D52 anses besvarad
27. **att** motion D53 anses besvarad
28. **att** partistyrelsens förslag punkt 7 bifalls
29. **att** motion D51 yrkande 1 bifalls
30. **att** motion D51 yrkande 2 anses besvarat
31. **att** partistyrelsens förslag punkt 8 bifalls
32. **att** partistyrelsens förslag punkt 9 bifalls
33. **att** partistyrelsens förslag punkt 10 bifalls
34. **att** partistyrelsens förslag punkt 11 bifalls
35. **att** partistyrelsens förslag punkt 14 bifalls
36. **att** motion D54 anses besvarad
37. **att** motion D55 anses besvarad
38. **att** motion D56 yrkande 1 avslås
39. **att** motion D56 yrkande 2 anses besvarat
40. **att** motion D57 yrkande 1 anses besvarat
41. **att** motion D57 yrkande 2 anses besvarat
42. **att** motion D58 yrkande 1 bifalls
43. **att** motion D58 yrkande 2 anses besvarat
44. **att** motion D59 bifalls

Reservation D3

Roger Haddad, Claes Jägevall, Carina Sándor, Sverker Thorén och Staffan Werme reserverar sig till förmån för att partistyrelsens förslag punkt 1 ges följande lydelse:
*”**Jämställdhetsbonusen bör fördubblas.** Uttaget av föräldraledigheten blir alltmer jämställt. Men även om utvecklingen går åt rätt håll sker förändringen långsamt. Allianssregeringen har inför en bonus för föräldrar som delar mer lika på föräldradagarna. Till en början var systemet med jämställdhetsbonus administrativt krångligt vilket troligen bidragit till att relativt få familjer valde att använda den. Undersökningar visar också att möjligheten till bonus varit okänd för många föräldrar. Regeringen har utlovat att systemet ska förenklas och kopplas direkt till uttaget av föräldrapenning. Det är bra men inte tillräckligt. För att ytterligare stärka incitamentet att dela mer lika på föräldraledigheten bör jämställdhetsbonusen också fördubblas. Möjligheten att vid försäkran om ett jämnt uttag av föräldradagarna få ut bonusen i förväg bör utredas.”*

Reservation D4

Britt-Marie Lövgren reserverar sig till förmån för bifall till motion D48 och anför:
”Ersättningsnivåerna i föräldraförsäkringen är diskriminerande för män. Deras ofta högre löner gör det dyrbart att ta ut föräldraledigheten eftersom ersättningen är procentuell. En ersättningsnivå på 100 procent skulle främja jämställdheten och öka valfriheten för föräldrarna.”

Reservation D5

Jonas Andersson, Britt-Marie Lövgren och Birgitta Rydberg reserverar sig till förmån för bifall till motion D50 och anför:
”Ambitionen att fler föräldrar ska välja att dela föräldraledigheten är viktig att stödja. Arbetsfördelningen i hemmet styrs ofta av hur föräldrar hanterar den första tiden efter att de fått barn. Jämställdhetsbonusen med en fördubblad ersättning kan vara ett medel. Vi anser dock att det därutöver är nödvändigt att reservera ytterligare dagar som inte kan överlåtas i föräldraförsäkringen. En rimlig avvägning är att detta kan ske genom en ytterligare tredje månad som inte kan överlåtas. En tredje så kallad pappamånad skulle understödja en mer jämställd fördelning av ansvaret för barnen.”

Reservation D6

Carl B. Hamilton reserverar sig till förmån för avslag på partistyrelsens förslag punkt 6 och anför:
”En tro på frihet genom mer tvång är innebörden av den anti-liberala viljan att spalta upp de i dag etablerade reglerna om rot- och rut-avdrags utnyttjande. Förslaget innebär sålunda en försämring jämfört med frihet att använda avdragen för det ena, det andra eller både rut- och rot-avdrag, Särskilt för dem med stora rut-avdrag skulle förslaget bli till nackdel. Förslaget är dessutom, naturligtvis, mycket trubbigt, skruvat och indirekt som incitament för ökad jämställdhet.”

Särskilt yttrande D4

Bonnie Bernström yttrar sig till förmån för reservation D4 (om motion D48).

Särskilt yttrande D5

Bonnie Bernström yttrar sig till förmån för reservation D5 (om motion D50).

Kompletteringar till del 1 i landsmöteshandlingarna

Sidan 22

I verksamhetsberättelsens förteckning över valda uppdrag vid landsmötet 2009 ska följande tilläggas:

Valberedning

- Ann-Katrin Åslund, Stockholm (ordförande)
- Ann-Cathrine André, Skeppshult
- Jan Ertsborn, Falkenberg
- Liselott Hagberg, Nyköping
- Pierre Månsson, Kristianstad
- Thomas Olofsson, Luleå
- Linda Nordlund, Stockholm, LUF

Sidan 280

Även Håkan Lindh står bakom reservation G1.

Bilaga 3: Rapport från arbetsgruppen för företag och skatter

Ett strävsammare Sverige

Gruppens förslag

Gruppen har lagt sin tyngdpunkt på förslag när den just nu aktuella skuldkrisen har bedarrat.

Förslag för en mer kunskapsintensiv ekonomi

1. Avskaffa värnskatten, så att utbildning och strävsamhet lönar sig bättre. Sverige har idag industrivärldens näst lägsta avkastning på högre utbildning.

2. Fortsatta, ansvarsfulla, skattesänkningar är något som är bra för att stärka ett internationellt konkurrenskraftigt företagsklimat och de ekonomiska drivkrafterna i Sverige. Folkpartiet står bakom det femte jobbskatteavdraget, som prioriterades i valmanifestet 2010. När det gäller framtida lägre skatter i ett nästa steg prioriterar Folkpartiet andra skatteändringar framför ett sjätte jobbskatteavdrag.

3. Komplettera den aviserade förändringen av expertskatten så att skatten även omfattar disputerade forskare (oavsett lönenivå) som arbetar på en forskningsinstitution, under de två första åren personen är i Sverige. Gör även ändringar i expertskattereglerna som uppmuntrar återkomsten av utvandrade svenskar med expertkompetens.

4. Inför en skatterabatt för FoU (efter att företagsskatteutredningens analys och förslag i frågan har lämnats), med fokus på villkoren för små och växande kunskapsintensiva företag.

Förslag för mer sparande och investeringar

5. Prioritera sänkt skatt på kapital framför sänkt bolagsskatt.

6. Den svenska kapitalskatten behöver sänkas för att minska den stora skillnaden som finns jämfört med omvärlden. I ett första steg bör skatten sänkas från 30 till 25 procent, samt följdsänkningar ske av skatten på onoterade aktier. Det gynnar svenskt ägande och investeringar, samt ökar tillgången på inhemskt riskvilligt privat kapital.

7. För att behålla symmetrin i skattesystemet bör, samtidigt som kapitalskatten sänks, hushållens ränteavdrag också minska från 30 till 25 procent. En sådan förändring är även motiverad utifrån det osunda i att skattesystemet ger stora skatterabatter för utgifter för lån och skuldsättning.

8. Samtidigt bör även intäkterna från minskat ränteavdrag återföras till hushållen, genom sänkt ”flyttskatt” (reavinstskatten vid försäljning av bostäder). Det medför en mycket önskvärd ökad rörlighet på bostadsmarknaden och ett effektivare utnyttjande av bostadsbeståndet. Tidpunkten för genomförandet av de tre sammanhängande skatteförändringarna bör väljas noga med hänsyn till konjunkturläget i allmänhet, och läget på finans- och bostadsmarknaden i synnerhet.

9. Inför ett riskkapitalavdrag för privatpersoner med syfte att stimulera privatpersoner att investera framför allt i mindre och växande bolag. Avdragsmöjligheten kan förslagsvis uppgå till två miljoner kronor per företag och år, och avdragsrätten vara ca 30 procent. Det ökar tillgången till *privat* kapital, vilket är helt avgörande för en bättre fungerande riskkapitalförsörjning.

Förslag för en bostadsmarknad som främjar rörlighet och tillväxt

10. Förbättra möjligheterna att hyra ut bostäder som står tomma eller inte fullt ut används. Bostadsrättsföreningar ska endast kunna säga nej till uthyrning om ägaren tidigare misskött en uthyrning. I gengäld ska den som hyr ut sin bostad betala en avgift till föreningen, som i huvudsak ska gå till att sänka avgiften för övriga medlemmar.

11. Hyressättningen för andrahandsuthyrning bör släppas fri. Det skulle göra att fler väljer att hyra ut en bostad. Hyresgästen bör ha möjlighet att med kort varsel bryta kontraktet, t.ex. om den finner en mer prisvärd bostad.

12. Stärk incitamenten att hyra ut en bostad. Det skattemässiga fribeloppet för uthyraren bör höjas, från dagens 1500 kr/mån till t.ex. 4000 kr/mån, vilket skulle öka drivkrafterna att hyra ut hela eller delar av en bostad, och göra marknaden mer vit.

Förslag för bättre villkor för mindre företag

13. Fortsätt att förbättra fåmansbolagsreglerna (3:12-reglerna). Genomför de förändringar som Alliansregeringen har aviserat samt se över hur reglerna slår särskilt för mindre bolag. Överväg också att sänka skattesatsen för den del av fåmansbolagets inkomst som beskattas som kapital.

14. Inför utmaningsrätt för privata aktörer mot verksamheter som drivs i offentlig regi.

15. Sverige bör stödja införandet av en EU-gemensam, för företagen frivillig, företagsskattebas. En sådan skulle minska krånglet särskilt för mindre företag med verksamhet i flera EU-länder. Skattesatsen förblir ett beslut för Sveriges riksdag.

16. Utvärdera systematiskt och renodla de statliga rådgivnings- och finansieringsinsatserna på företagarområdet.

Förslag för mer lika konkurrensvillkor

17. Ta bort reklamskatten. Konkurrensen snedvrids idag genom att tidningar måste betala en reklamskatt, medan däremot annonser på nätet eller i TV inte beläggs med någon sådan skatt.

18. Jämställ företags kostnad för samtidskonst med andra kostnader, dvs. inför avdragsrätt för företags inköp av samtidskonst. Förslag bör läggas efter sedvanlig beredning.

Förslag för ökad transparens i hur skatteintäkterna används

19. Skatteverket bör redovisa på slutskattebeskedet hur din inbetalda skatt används. Motsvarande information ska också gå att få på Skatteverkets webbplats.

Förslag om en ny skattereform

20. Sverige behöver på sikt en ny skattereform. Utredningsarbetet som ska ligga till grund för en sådan reform bör vara avslutat innan valet 2018.

21. Folkpartiet anser att det finns ett antal övergripande mål som en sådan reform bör syfta till. Ett bör vara att se hur skattebaserna kan breddas ytterligare, hur undantagen åter kan bli färre och hur det därmed kan skapas utrymme för lägre skattesatser. En grundförutsättning är att alla skatteförändringar som genomförs måste vara förenliga med långsiktigt stabila offentliga finanser.

22. Ett annat huvudmål bör vara att gå vidare på denna arbetsgrupps föreslagna väg och göra det mer lönsamt att utbilda och anstränga sig, investera och spara. För att finansiera en sådan förändring kan beskattningen av andra mindre lättrörliga skattebaser, såsom konsumtion, behöva öka sin andel av skatteintäkterna.

23. Statsskatten är en skatt på den strävsamma medelklassen – särskilt dem med utbildning. Konkret bör målet för en skattereform vara att avskaffa statsskatten och i ett första steg påtagligt sänka skattesatsen och höja gränsen för när statsskatt börjar betalas, samt att halvera dagens kapitalinkomstskatt. Det skulle ge internationellt konkurrenskraftiga skattenivåer och öka utdelningen av arbete och sparande.

24. Målet med en skattereform är både att minska skattetrycket och framför allt att omfördela skattbördan så att de samhällsekonomiskt skadliga skatterna minskar. Den viktigaste vägen att minska det samlade skattetrycket är organiskt, genom att ekonomin växer samtidigt som skatterna hålls tillbaka eller sänks något.

25. Inom ramen för en skattereform bör också möjligheten att höja miljöskatter och avgifter ses över. En kostnadseffektiv klimat- och miljöpolitik bygger på användning av miljöavgifter som styrmedel, så att utsläpp och annan miljöskadlig verksamhet kostar för dem som gör utsläppen. Gränsöverskridande samarbete på detta område är dock alltmer nödvändigt.

26.

1. Inledning

Inför Folkpartiets landsmöte 2011 har partistyrelsen tillsatt ett antal programgrupper. Gruppen med ansvar för företags- och skattefrågor överlämnar härmed sitt bidrag i form av rapporten *Ett strävsammare Sverige*. Inga reservationer finns.

I gruppen har ingått Carl B Hamilton (ordförande), Gunnar Andrén, Liselott Hagberg, Martina Lind, Mats Persson och Jasenko Selimovic. Sekreterare har varit Katarina Bergkvist och Rikard Westerberg. Gruppen har haft två möten. Vid första mötet deltog även VD i företaget Mellby Gård, Rune Andersson och professor Peter Melz, Stockholms universitet. Jag vill tacka alla dessa för den tid och kraft de lagt ned i gruppens arbete.

Stockholm sommaren 2011
Carl B Hamilton

2. Politiska utgångspunkter

Ett strävsammare Sverige

Folkpartiet står upp för ett strävsammare Sverige. Vi vill ha ett Sverige där ansträngning, risktagande och arbete lönar sig bättre. Ett Sverige där alla kan lyckas, där människor kan förverkliga idéer och företag kan växa. Ett land där människor vågar investera och satsa. Det ska löna sig att utbilda sig och villkoren ska vara goda för sparare och ägare. Företag ska ha goda möjligheter att växa och anställa. Vi tror på kraften i det fria företagandet och den privata sektorn och att lika chanser att lyckas skapar ökad social mobilitet. Det offentliga ska stötta framför allt genom att skapa bra regelverk och goda villkor för företagande.

I dagens globala konkurrens och strukturomvandling räcker det inte att förlita sig på äldre och stora företag. Globaliseringen, informationsteknologins framväxt och tjänstesektorns allt större andel av de rikare ländernas ekonomier har förändrat förutsättningarna för företag och för nationell ekonomisk politik. Gränserna har blivit öppnare och rörligheten större för personer och företag. Konkurrensen med omvärlden har blivit hårdare här hemma, men möjligheterna för mindre företag att pröva sina vingar på andra marknader har också ökat.

Företag och produktionsprocesser är idag sammanvävda och lättrörliga på ett sätt som aldrig tidigare. Informationsteknologin har inneburit nya möjligheter att lokalisera och flytta runt tillverkning och utförandet av tjänster mellan regioner och länder och kontinenter, men har också möjliggjort nya samarbetsmöjligheter och en snabbfotad omlokalisering av till exempel huvudkontor och forskning och utveckling (FoU).

Svensk skattepolitik måste idag därför, på ett helt annat sätt än tidigare, utformas så att vårt land i en internationell jämförelse är attraktivt för entreprenören, forskaren och företagaren. Sverige ska vara ett land där kunskap och innovationer frodas och affärsidéer kan omsättas till produkter, tjänster och nya växande företag. Därför måste de enskilda entreprenörerna stå i den ekonomiska politikens fokus. Att lösa hans och hennes problem med att starta verksamhet, växa och finansiera sig måste vara en viktig utgångspunkt när politiken utformas.

För att nå dit behövs skatteförändringar som baseras på ett antal grundläggande principer. Den första handlar om att skattesystemet och regelverk i så stor utsträckning som möjligt ska vara transparent, begripligt och överskådligt. För det andra bör skattesystemet ge upphov till så små effektivitetsförluster (s.k. snedvridningar) som möjligt, samtidigt som det ger tillräckliga resurser till den offentliga sektorn. För det tredje måste skattesystem och regelverk vara anpassade efter den globala konkurrenssituationens villkor. Politiken måste underlätta och bejaka de förändringar i näringslivets struktur som vi sett under senare årtionden. Endast då kan vi på allvar skörda frukterna av den globala tidsåldern.

3. Främja en kunskapsintensiv ekonomi

3. 1 Det måste löna sig att utbilda och anstränga sig – sänk marginalskatterna

Sverige har världens allra högsta marginalskatter på arbetsinkomster. En välutbildad person i Sverige får behålla mindre av den sist intjänade hundralappen än motsvarande personer i alla andra länder i vår omvärld. De högsta marginalskatterna ligger i Sverige, givet den genomsnittliga kommunalskattesatsen på 32 procent, på ca 57 procent. I de kommuner som har allra högst skattesats ligger marginalskatten på drygt 59 procent. Inkluderas även arbetsgivaravgiften som arbetsgivaren måste betala (som för de flesta anställda ligger på ca 31 procent av lönen) blir marginalskatten nära 70 procent.[1]

I Sverige utgörs den största delen av inkomstbeskattningen av kommunalskatten, som betalas lika för varje intjänad krona (s.k. proportionell skatt). Därtill kommer den statliga inkomstskatten på 20 procent på inkomster som ligger mellan 32 000 till 45 700 kronor i månaden.2 Vid högre inkomster än så tillkommer en ytterligare höjning av den statliga inkomstskatten på fem procentenheter, den s.k. värnskatten.

Kommunalskatten drog år 2008 in ca 500 miljarder kronor, medan den statliga inkomstskatten gav ca 50 miljarder kronor, varav värnskatten ca 5 miljarder kr. 3 Det visar att den statliga inkomstskatten står för en mindre del av skatteintäkterna från arbete, men har stor påverkan på marginalskatterna och därmed på individens avkastning på utbildning och extra arbetsinsatser; dvs. maximal effekt på välutbildades arbetsinsatser. Statsskatten kan sålunda ses som en straffskatt på medelklassen som hämmar möjligheten till en klassresa.

Värnskatten infördes 1995 som en uttalad krisåtgärd av Göran Perssons regering, som lovade att skatten skulle vara tillfällig. Idag, 16 år senare, finns den krismotiverade skatten fortfarande kvar trots att det innebär att Sverige har världens högsta marginalskatt och trots att Sverige har mycket starka statsfinanser, historiskt såväl som i jämförelse med andra länder. Det är oetiskt och ohederligt att löftet inte har infriats varken av socialdemokratiska eller borgerliga reger-

1. Lägger man därtill att taken i socialförsäkringarna hindrar dessa från att vara försäkringsmässiga – dvs. ersättningen motsvarar inte inkomstbortfallet över vissa tröskelvärden – blir marginalskatten över 72 procent; se ESO (2010).
2. Gäller för 2011, enligt skattestatistisk årsbok 2010
3. ”Skatter i Sverige 2010 - skattestatistisk årsbok”

R3

ingar. Medborgaren ska kunna lita på att staten inte luras - det undergräver det implicita kontraktet mellan medborgare och stat. Det måste gå att lita på det som politiker lovar och staten åtagit sig.

Det var Göran Persson som satte etiketten ”värnskatt”. Men denna högsta marginalskatt värnar ingen, eftersom den är ineffektiv och snarare minskar än ökar de totala skatteintäkterna (se de refererade undersökningarna i faktarutan). Skatten bör därför kallas vid sitt rätta namn – en *utbildningsskatt*, som straffar individens strävan efter ökade kunskaper och färdigheter.

Det välstånd –BNP – som svensk ekonomi genererar kan symboliseras av en kaka. Svensk skattepolitik ägnar traditionellt mycket intresse åt fördelningen av kakan, men mindre åt hur vi som nation ska få kakan att växa snabbare. Ska Sverige vara en nation som uppmuntrar utbildning och ansträngning och som kan konkurrera med kunskap – d.v.s. åtgärder som ökar kakans storlek - måste Sverige också vara ett land där det lönar sig att satsa på en lång utbildning, ett krävande jobb och högre produktivitet.

Förutom höga skatter har Sverige ett ogynnsamt löneläge för akademiker och en sammanpressad lönestruktur. Det gör att utbildningspremien, d.v.s. utdelningen i lönekuvertet (efter skatt) av en högskoleutbildning, är låg. Enligt OECD är avkastningen av ytterligare ett års högskoleutbildning i Sverige ca 6 procent för män och 5,3 procent för kvinnor, vilket är betydligt lägre än genomsnittet för OECD-länder som ligger på ca 11,5 procent för män och 10,7 procent för kvinnor.4 Enligt OECD är utbildningspremien i Sverige den näst lägsta bland samtliga industriländer.

Den låga utbildningspremien gör att svenskar har sämre incitament än personer i andra länder att gå en lång och krävande utbildning, eftersom avkastningen av ansträngningen blir liten jämfört med dem som inte väljer att studera. Därför bör vi förvänta oss att alltför få personer i Sverige väljer krävande utbildningar, t ex på det tekniska och naturvetenskapliga området. Den låga utbildningspremien gör också att Sverige har en klar konkurrensnackdel i förhållande till omvärlden i kampen om välutbildad arbetskraft. För dem som fått sin utbildning i Sverige är det lönsamt att flytta till andra industriländer och arbeta där istället för i Sverige.

4. OECD (2010) Education at a glance

Faktaruta 1. Studier om effekterna på statsfinanserna av slopad värnskatt

IFAU (institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering) har skattat effekten av slopad värnskatt med hjälp av data från 1991-2002.[1] De fann att ett borttagande av värnskatten skulle öka männens arbetsinkomster med mellan 1 och 3 procent. För kvinnor med högre inkomster var däremot inte sambandet mellan lägre skatt och ökat arbetsutbud lika tydliga.[2] Studien fann trots detta att den positiva effekten på arbetsinkomsterna var så stor att ett slopande av värnskatten med stor sannolikhet skulle vara självfinansierande för staten.

En studie publicerad i *ESO (2010)* kom till ett ännu mer positivt resultat för statens intäkter.[3] Enligt denna studie skulle ett slopande av värnskatten öka arbetsinsatserna och arbetsinkomsterna så mycket att statens intäkter från inkomstskatter och arbetsgivaravgifter skulle bli 23 procent *högre* än om reformen inte genomförs. ”Värnskatten bör avskaffas. Även med konservativa antaganden när det gäller skattebetalarnas reaktioner på skattesatser är det sannolikt att värnskatten orsakar en nettoförlust för statsinkomsterna när dess negativa effekt på skattebasernas storlek beaktas.” (s 27).

Långtidsutredningen (LU 2011) som presenterades tidigare i år konstaterar att ”Den högsta marginalskatten bör sänkas. Ett flertal studier har visat att en avskaffad värnskatt inte leder till sänkta skatteinkomster” (s 134). ”En skatt [som värnskatten] som varken genererar skatteintäkter eller rättar till en externalitet [som t ex miljöavgifter] kan inte motiveras med mindre än att samhället föredrar att vissa individer får minskad levnadsstandard utan att någon annan får det bättre. Ett sådant synsätt är enligt vårt synsätt inte försvarbart.” (s 135) LU sammanfattar så här: *”Den högsta marginalskatten i Sverige [kan] svårligen motiveras – skatter som har så snedvridande effekter att de inte genererar några intäkter alls innebär en samhällsekonomisk förlust enligt alla rimliga fördelningspolitiska aspekter. Därmed finns det mycket starka skäl för att den högsta marginalskatten i Sverige bör sänkas. Lämpligen genom att värnskatten avskaffas.”*(s. 143).

Finansdepartementet (2010) har beräknat effekterna av en rad olika förändringar i inkomstskatterna, inklusive slopad värnskatt.[4] Skattningarna bygger på ett försiktigare antagande av ökningen av arbetsutbudet än i studierna ovan. I promemorian uppskattas att ett slopande av värnskatten på medellång sikt skulle finansieras till cirka 56 procent av en ökning av andra skatteintäkter. Det skulle i så fall innebära att nettokostnaden för att avskaffa värnskatten är ca 1,9 mdr kr.

Finanspolitiska rådet (2011) har i sin årliga rapport tagit upp värnskatten. Rådets slutsats är att värnskatten är en av de allra *mest skadliga skatterna* för samhällsekonomin. ”Den förändrig av inkomstskatterna som sannolikt ger störst samhällsekonomisk effektivitetsvinst är ett avskaffande av värnskatten.” (s 279), och ”[a]tt slopa värnskatten ger större samhällsekonomiska vinster än höjd skiktgräns för statlig skatt och ytterligare jobbskatteavdrag. Det leder till fler arbetade timmar och förstärker drivkrafterna för högre utbildning.” (inledningen). Den högre samhällsekonomiska effektiviteten ger ökade resurser som t ex kan användas för att förändra fördelningsprofilen i politiken till förmån för lägre inkomsttagare (s 277).

1. Hur påverkas inkomsterna av skatteförändringar? IFAU Rapport 2008:28.
2. Detta kan bero på att det fanns för få kvinnliga höginkomsttagare i studien för att få signifikanta resultat. Andra studier har visat att kvinnors arbetsutbud är mer elastiskt vid skatteförändringar än mäns.
3. ESO (2010) Swedish tax policy: Recent trends and future challenges. DS 2010:4 Studien gjordes av den danske ekonomen Peter Birch Sörensen.
4. Finansdepartementet (2010) Arbetsutbudseffekter av ett förstärkt jobbskatteavdrag och ändrad statlig inkomstskatt. DS 2010:37

De fyra jobbskatteavdrag som har införts sedan 2007 samt den genomförda höjningen av brytpunkten för statlig skatt har sänkt genomsnittsskatten betydligt för alla som arbetar. Men det är enbart skattebetalare med inkomster under den första brytpunkten för statlig skatt (33 000 kr i månaden 2011) som även har fått sänkt marginalskatt och därmed fått motiv att arbeta fler timmar eller gå från del- till heltid. Alla som tjänar mer än 33 000 kr i månaden har inte fått någon betydande sänkning av marginalskatten. Eftersom de genom jobbskatteavdraget fått högre disponibel inkomst efter skatt har denna grupp fått motiv att gå ner i arbetstid och byta en del av den högre lönen efter skatt mot mer fritid.

Sverige har ett högt arbetskraftsdeltagande, men däremot korta arbetstider jämfört med andra industriländer. Det gör det motiverat att stimulera personer med högre utbildning att arbeta mer. Det finns därför mycket goda skäl att komplettera jobbskatteavdragen och höjningen av den första brytpunkten för statlig skatt med sänkt marginalskatt högre upp i inkomstskalan. Sverige bör sålunda återgå till det som ursprungligen var tanken i skattereformen i början på 1990-talet – d.v.s. att den som arbetar och utbildar sig ska få behålla minst hälften kvar av sin inkomstökning. Ett första steg för att nå dit är att avskaffa värnskatten.

Finansdepartementet beräknar att det i år kommer vara 9,3 procent av alla heltidsarbetande som betalar värnskatt på delar av sin inkomst. De direkta intäkterna från värnskatten ligger på ca 4 miljarder kr/år.[5] Det är en relativt liten intäkt jämfört med inkomstskatter.

Värnskatten har dock mycket negativa effekt på hur mycket övriga människor väljer att arbeta – vilket i sin tur leder till lägre skatteintäkter. Flera tunga akademiker, forskningsrapporter och utredningar har på senare år kommit fram till att det i ett lite längre perspektiv, och med hänsyn tagen till indirekta effekter på arbetskraftsdeltagande (dvs. skattebaserna), inte kostar statskassan något alls att avskaffa värnskatten, utan att den totala skatteintäkten på sikt snarare ökar om värnskatten slopas (se faktaruta). Sänkt marginalskatt leder alltså till att kakan/BNP och skattebaserna växer snabbare genom att fler väljer att arbeta mer, förkovra sig mer och utbilda sig mer, vilket ger högre skatteintäkter. Värnskatten är därför en skadlig och ineffektiv skatt, som inte ger mer pengar till statskassan – snarare tvärtom – och som påverkar samhällsekonomin negativt genom att göra att utbildning och extra ansträngningar lönar sig sämre (se citat från studier i faktarutan).

Folkpartiet prioriterar därför att värnskatten avskaffas. Det är en viktigare åtgärd än fler jobbskatteavdrag efter det som utlovades i 2010 års valmanifest (nummer fem). För att få en bättre fördelningspolitisk profil kan ett avskaffande av värnskatten kombineras med andra åtgärder.

Dessutom behöver även nivån på det första steget i statsskatten, som idag ligger på 20 procent, på sikt sänkas, och inom ramen för en större skattereform tas bort helt. Statsskatten är en skatt på den strävsamma medelklassen – särskilt dem med utbildning. För mer, se avsnitt 9.

Förslag

- Avskaffa värnskatten så att utbildning och strävsamhet lönar sig bättre. Sverige har idag industrivärldens näst lägsta avkastning på högre utbildning.

3.1.1 Nej till fler jobbskatteavdrag

Sverige har, även efter Alliansregeringens reformer, fortfarande i ett internationellt perspektiv ett högt skattetryck. Fortsatta, ansvarsfulla, skattesänkningar är något som är bra för att stärka ett konkurrenskraftigt företagsklimat och de ekonomiska drivkrafterna i Sverige. Folkpartiet prioriterar dock andra skattesänkningar framför fler jobbskatteavdrag efter det femte som utlovades i valmanifestet 2010. Nu bör åtgärder som stärker Sverige långsiktiga konkurrenskraft, inklusive skatteändringar som gör det mer lönsamt att utbilda sig, ges företräde. Som visades ovan är marginalskatterna fortsatt höga och det finns starka skäl att prioritera en återgång till principen ”hälften kvar”.

De fem jobbskatteavdragen har haft mycket positiva effekter på arbetslöshet och sysselsättning. Sålunda säger t ex Finanspolitiska rådet 2011 att de har ”inneburit kraftigt förstärkta drivkrafter att delta i arbetskraften … de dynamiska effekterna i form av ökad sysselsättning är betydande.”, och att de positiva prognoser som regeringen gör beträffande arbetslöshet och sysselsättning ”inte är orimliga” bland annat vid en internationell jämförelse.[6]

Men det innebär inte med automatik att effekten skulle vara lika stark fortsättningsvis. T ex är Finanspolitiska rådets slutsats beträffande ytterligare jobbskatteavdrag dels i att de ”sannolikt har positiva sysselsättningseffekter” (inledningen), dels att ”det samhällsekonomiska värdet av lägre arbetslöshet [dock] kan antas bli mindre ju lägre arbetslösheten på sikt antas bli. Argumenten för ytterligare jobbskatteavdrag blir därmed rimligen svagare ju fler avdrag som införts.”[7]

Långtidsutredningen (LU) år 2011 är tydligare emot fler jobbskatteavdrag, och vi bör först ha ökad kunskap om effekten: ”Vår bedömning är att man i dagsläget bör vänta med att ytterligare förstärka jobbskatteavdraget. Anledningen är att tröskeleffekterna redan har sänkts betydligt i och med de genomförda stegen i jobbskatteavdraget.” och att beslutsfattarna bör vänta ”till dess vi vet mer om [jobbskatteavdragets] faktiska effekter”.[8] Dessa analyser stärker argumenten för att det är klokt att prioritera andra skatteändringar än ytterligare (sjätte, osv.) jobbskatteavdrag.

Förslag

- Fortsatta, ansvarsfulla, skattesänkningar är något som är bra för att stärka ett internationellt konkurrenskraftigt företagsklimat och de ekonomiska drivkrafterna i Sverige. Folkpartiet står bakom det femte jobbskatteavdraget, som prioriterades i valmanifestet 2010. När det gäller framtida lägre skatter i ett nästa steg, prioriterar Folkpartiet andra skatteändringar framför ett sjätte jobbskatteavdrag.

5. Finansdepartementet (2010) Arbetsutbudseffekter av ett förstärkt jobbskatteavdrag och förändrad statlig inkomstskatt. DS 2010:37

6. Finanspolitiska Rådet 2011 s 275
7. Finanspolitiska Rådet 2011, s 17
8. LU 2011, s 141 och s 18

3.2 Utvidga expertskatten till att omfatta fler forskare

Sverige har idag en konkurrensnackdel när det gäller rekryteringar av utländska experter, forskare o dyl. på grund av vårt höga skattetryck. Därför har vi haft olika slags undantag för denna typ av personer. År 2001 infördes i Sverige en skattelättnad för sådana här nyckelpersoner som vistas i Sverige under en begränsad period. Lättnaden innebär att skatt och socialavgifter endast betalas på 75 procent av lönen. Lättnaden gäller de tre första åren av vistelsen, som får vara högst fem år.

Expertskattereglerna har kritiserats bl.a. för att inte vara tillräckligt förutsägbara. I Sverige måste man idag ansöka om skattelättnaden hos forskarskattenämnden. Ansökningsprocessen är tidskrävande och företagen och universiteten vet oftast inte vid anställningstillfället vilka skatteregler som kommer att gälla.

Enligt skatteverket avslås 44 procent av ansökningarna, antingen för att de görs för sent eller för att personen inte bedöms uppfylla villkoren. Ca 500 personer per år har omfattats av expertskatten, vilket är en låg siffra jämfört med t.ex. Danmark som också har ett expertskattesystem.

I Sverige har Alliansen därför just presenterat ett förslag på förenklat förfarande vad det gäller expertskatten. ”*Utöver* dagens regler vill vi nu *pröva* att införa ett förenklat förfarande där alla personer som har rekryterats utomlands och har en månadsinkomst överstigande två prisbasbelopp (i dag 85600 kronor) ska kunna räknas som experter.” (Svenska Dagbladet den 10 april 2011). Ett sådant förenklat system, med lönegräns som kriterium, finns redan i Danmark. Folkpartiet har drivit på för en sådan förändring. Svenska företag och universitet bör på ett tidigt stadium i anställningsprocessen kunna veta om personen är berättigad till expertskatt eller ej.

I Danmark omfattar expertskattereglerna dock alla personer som är forskare, oavsett lönenivå, som ska utföra forskningsarbete och som uppfyller övriga kriterier om vistelsetid mm. Vi anser att Sverige bör ta efter det danska exemplet och att expertskatten bör utvidgas till att gälla alla disputerade forskare anställda på forskningsinstitutioner, oavsett lön, under en period på max två år. Det skulle underlätta möjligheterna att rekrytera framstående forskare för arbete i Sverige.

Andra skillnader mellan det svenska och danska systemet idag är att tidsperioden som man kan få expertskatt är olika. I Sverige gäller expertskatten de tre första åren av en vistelse som varar i max fem år. I Danmark däremot är den sammanlagda tiden man kan få expertskatten fem år, som får vara utspridda på flera tidsperioder över en längre tid. En annan skillnad är att svenska medborgare som flyttar hem idag inte kan få expertskatt, medan det i Danmark är möjligt för danska medborgare att kvalificera sig för expertskatt i hemlandet givet att de inte betalat dansk skatt och bott i Danmark de senaste tio åren. Syftet är att söka få till stånd en omvänd brain-drain, dvs att söka återföra personer till hemlandet som tidigare i karriären flyttat utomlands.

Det finns ett värde även i Sverige av att svenskar som bott och verkat utomlands flyttar tillbaka och bidrar med sin förvärvade kompetens. De svenska reglerna bör därför ändras med ambitionen att även svenska medborgare ska inkluderas av expertskatteregelverket. Tidsperioderna för hur länge personer kan få expertskatt bör också undersökas, med Danmark som föredöme.

Förslag

- Komplettera den aviserade förändringen av expertskatten så att skatten även omfattar utländska disputerade forskare (oavsett lönenivå) som arbetar på en forskningsinstitution, under de två första åren personen är i Sverige. Gör även ändringar i expertskattereglerna som uppmuntrar återkomsten av utvandrade svenskar med expertkompetens.

3.3 Stimulera investeringar i FoU, särskilt för små och medelstora företag

Länder med många och växande företag som satsar på forskning och utveckling (FoU) menar vi kommer att tillhöra framtidens vinnare, i takt med att de varor och tjänster som efterfrågas blir allt mer avancerade. Därför är det bra att Sverige ligger i världstopp när gäller FoU-satsningar. Det ger på sikt fler kvalificerade jobb med hög produktivitet och inkomst, bättre konkurrenskraft och ger möjligheter till bättre och jämnare ekonomisk tillväxt.

Mindre bra är att vår position som framstående forskningsland har försvagats på senare år. Inget utländskt läkemedelsföretag har nyinvesterat i vårt land på över 20 år[9] Sverige är fortfarande attraktivt när det gäller uppköp av bolag och forskningssamarbeten, men det gäller inte utländska nyinvesteringar och endast i mindre utsträckning expansionsinvesteringar[10] Dessutom är det nästan enbart våra storföretag som satsar på FoU. Endast 18 procent av FoU-investeringarna görs i små och medelstora företag.[11]

Om vi ska klara konkurrensen och krav på produktivitetstillväxt måste Sverige ha villkor i världsklass för kunskapsintensiva företag. I de flesta av våra konkurrentländer finns olika former av skatterabatter för investeringar i FoU. Bland EU-länderna har 18 av 27 länder någon form av skattestimulans för FoU[12] Rabatterna återspeglar att man allmänt bedömer att FoU har viktiga effekter för samhällsekonomin utöver företagens lönsamhet.

Folkpartiet välkomnar att regeringen tillsatt en företagsskatteutredning som bland annat ska se över skattereglerna för forskning och utveckling. Alliansen förekom utredningen genom att i april 2011 klargöra att avdragsreglerna för företagsdonationer till forskning och utveckling ska ses över. Det gäller även om forskningen inte idag kan räknas till företagets kärnverksamhet.[13] Syftet är bland annat att öka donationerna till våra universitet och högskolor. Denna avdragsrätt bör utvidgas till att omfatta privatpersoners donationer till forskning.

Det finns flera tänkbara varianter på FoU-avdrag, men oavsett vilket system man väljer bör utgångspunkten vara att skattestimulansen ska kunna utnyttjas särskilt av mindre och växande FoU-inriktade företag. Det kan ta lång tid innan forskningsintensiva företag uppvisar vinst. Exempelvis kan

9. Fölster och Kreicbergs (red), Framtiden väntar inte, februari 2011.
10. Vinnovas rapport ”Investment climate in Life Science”, December 2006
11. IVA-rapport, ”Tillväxt och fler jobb genom satsningar på FoU i små och medelstora företag”, 2010
12. RUT-PM 2011-04-08
13. SvD 2011-04-10

det ta ett årtionde innan ett nytt läkemedel gått från idé till marknad. Därför bör rabatten utformas så att den kan kvittas mot framtida vinster.

Förslag

- Inför en skatterabatt för FoU (efter att företagsskatteutredningen har lämnat sitt betänkande i frågan), med fokus på villkoren för små och växande kunskapsintensiva företag.

4. Uppmuntra sparande och investeringar

4.1 Sluta missgynna svenskt ägande, svenska entreprenörer och investeringar – sänk kapitalskatten!

Den rådande turbulensen i världsekonomin och de skuldkriser som USA och flera europeiska länder tampas med ökar osäkerheten om utvecklingen även av den svenska ekonomin. Våra ekonomi och statsfinanserna är i dagsläget vissrligen starka, men som ett litet exportberoende land påverkas vi mycket snabbt av problem i omvärlden. Tidpunkten för genomförande av reformförslagen kring kapitalbeskattning måste därför noga väljas med hänsyn tagen till konjunkturläget i allmänhet och läget på finans- och bostadsmarknaderna i synnerhet.

Alliansregeringen sänkte under förra mandatperioden bolagsskatten från 28 procent till 26,3 procent. Under de senaste decennierna har bolagsskatten i vår omvärld rört sig nedåt och sänkningen var en anpassning för att Sverige ska ligga kvar runt genomsnittet.

När det gäller kapitalskatten, å andra sidan, sticker Sverige idag ut i en jämförelse med andra länder. Den svenska kapitalskatten ligger på 30 procent, medan genomsnittet i ett stort antal av våra konkurrentländer ligger nära hälften av den svenska nivån, ca 17 procent.[14] Det gör att svenska ägare är betydligt hårdare beskattade än utländska.

Numera är kapital mycket lättrörligt över gränserna, samtidigt som kapitalinkomstskatterna i omvärlden har sänkts väsentligt de senaste decennierna. Enligt en nyutkommen ESO-studie[15] – vars resultat också återges av Finanspolitiska rådet[16] – är därför också den svenska kapitalskatten idag mer samhällsekonomiskt skadlig än vad bolagsskatten är. Det är därför viktigt att flytta fokus från sänkt bolagsskatt till sänkt skatt på inkomst av kapital.

Vem som äger är inte oväsentligt för ett lands utveckling; det finns bland annat en ”home bias” – dvs favorisering av hemlandet – i personers och företags investeringsbeteende och som man som politisk beslutsfattare ska ta hänsyn till.[17] Det finns därför ett tydligt värde i att uppmuntra personligt, svenskt ägande som typiskt sett kan förväntas vara mera långsiktigt och lokalt engagerat än utländskt och institutionellt ägande. Allt detta gör att en anpassning nedåt av den svenska kapitalinkomstskatten är mycket angelägen.

Politik handlar om att prioritera. Här i Sverige bör sänkt kapitalskatt gå före sänkt bolagsskatt eftersom som bolagsskatten är en mindre skadlig än skatten på inkomst av kapital.[18] Ett riktmärke bör vara att i ett första steg sänka kapitalskatten från 30 procent till 25 procent. På längre sikt bör den sänkas mer än så.

För vissa former av kapitalinkomster är dock skatten redan i dag lägre. Skatten på utdelning från s.k. kvalificerat ägande i onoterade bolag är 20 procent (upp till ett gränsvärde på ”normalutdelning”), skatten på utdelning från övriga ej marknadsnoterade aktier är 25 procent, beskattningen av institutionellt pensionssparande (avkastningsskatt) ligger på 15 procent och beskattningen av reavinster på bostäder på 22 procent.

Det finns argument för att behålla en skillnad i skattesats mellan den generella kapitalbeskattningen och framför allt skatten på utdelning från onoterade bolag. Sådana investeringar görs ofta lokalt och med hög risk, samtidigt som de medel som delas ut redan beskattats en gång. Det är därför motiverat att även sänka skatten på utdelningar från onoterade bolag när kapitalskatten sänks. En proportionell sänkning av denna skatt samtidigt som den generella kapitalskatten sänks till 25 procent, innebär en skattesats på kvalificerat ägande på knappt 17 procent och på knappt 21 procent för övrigt innehav i onoterade värdepapper.

Enligt riksdagens utredningstjänst, RUT, är det statsfinansiella intäktsbortfallet på kort sikt ca 5 miljarder kronor per år för att sänka kapitalskatten från 30 till 25 procent år 2012, och ytterligare ca 2,6 miljarder kronor per år för att följdsänka skatten på utdelning från onoterade bolag. Den totala kostnaden blir därmed ca 8 miljarder kronor per år.

Finanspolitiska Rådet bedömer att de samhällsekonomiska effektivitetsvinsterna är stora av sänkt kapitalskatt. Därmed skulle en sådan förändring också på sikt till viss del vara självfinansierande. Effektivitetsvinsterna av sänkt kapitalskatt är enligt rådet större än vad sänkningar av bolagsskatten och skatten på arbetsinkomster.[19] Det understryker det riktiga i att prioritera en sänkning av den svenska kapitalskatten.

Den lägre skatten på pensionssparande jämfört med andra sparformer snedvrider individens sparande till fördel för institutionellt pensionssparande. Finanspolitiska rådet konstaterar att detta gynnande av en viss sparform snedvrider flödet av kapital och försämrar effektiviteten i ekonomin.[20] Vi instämmer i rådets slutsatser, men med tanke på att det är viktigt med långsiktigt stabila spelregler när det gäller pensioner och pensionssparande avstår vi från att föreslå en förändring av skatten på pensionssparande.

Förslag

- Prioritera sänkt skatt på kapital framför sänkt bolagsskatt.
- Den svenska kapitalskatten behöver sänkas för att minska den stora skillnaden som i dag finns jämfört med

14. ”Ägarskatter i 34 länder – en detaljerad kartläggning”, Svenskt Näringsliv 2009
15. ESO (2010) Swedish tax policy: Recent trends and future challenges. DS 2010:4 Studien gjordes av den danske ekonomen Peter Birch Sörensen.
16. Finanspolitiska Rådet 2011, s 268 ff, tabell 8.3.
17. Henrekson, M. och Sanandaji, T. (2004), Ägarbeskattningen och företagandet, SNS förlag, Stockholm.
18. Finanspolitiska Rådet 2011, s. 270
19. Finanspolitiska Rådet 2011, s. 270
20. Finanspolitiska Rådet 2011, s. 286

i omvärlden. I ett första steg bör skatten sänkas från 30 till 25 procent, samt följdsänkningar ske av skatten på onoterade aktier. Det gynnar svenskt ägande och investeringar, samt ökar tillgången på inhemskt riskvilligt privat kapital.

4.2 Sänk ränteavdraget och flyttskatten

Sänkt kapitalskatt leder även till minskade avdragsmöjligheter för lån, s.k. ränteavdrag. Det är något som i grunden är önskvärt, då det gör det mindre lönsamt att låna och mer lönsamt att spara. Dessutom kan en justering nedåt av ränteavdraget bidra till att minska risken för en eventuell fastighetsprisbubbla, och därmed göra att riksbanken inte anser sig behöva höja räntan lika snabbt som annars.[21]

Den rådande skuldkrisen i vår omvärld aktualiserar också frågan om rimligheten i att skattesystemet i Sverige kraftigt uppmuntrar till ökad skuldsättning och belåning hos hushållen. När ränteavdragen infördes var det till del för att kompensera för den höga fastighetsbeskattningen, som alliansregeringen för flera år sedan har avskaffat. Därmed har också det ursprungliga motivet till att ha ränteavdraget på sin nuvarande höga nivå minskat. Sammantaget anser vi att det är önskvärt att behålla symmetrin i skattesystemet och att sänka kapitalskatten och ränteavdraget, vilket gynnar samhället då det blir mer lönsamt att spara och mindre lönsamt att låna.

Ser man enbart till de direkta effekterna av sänkt ränteavdrag påverkar dock en sådan förändring många hushålls boendekostnader negativt. Enligt RUT ökar hushållens utgifter och statens skatteintäkter med ca 5 miljarder kronor om ränteavdragsvärdet minskar från 30 till 25 procent år 2012[22].

Vi föreslår därför att de ökade skatteintäkter som sänkt ränteavdrag medför ska användas för att sänka andra boendeskatter för hushållen. Framförallt är det angeläget att sänka den s.k. flyttskatten, dvs. skatten på vinster från bostadsförsäljningar som idag ligger på 22 procent. Skatten motverkar rörlighet på bostadsmarknaden och därmed även på arbetsmarknaden, särskilt i de expanderande storstäderna. En sänkning av flyttskatten från dagens 22 procent till 15 procent

21. Det är värt att komma ihåg att möjligheten till ränteavdrag ursprungligen infördes som avdrag mot en schablonintäkt som åsattes fastigheter och som under förra mandatperioden avskaffades och ersattes med en kommunal avgift. Symmetrin med avdrag mot inkomst har alltså fallit bort, och det är en skattemässig anomali att avdragsrätten finns kvar.

22. RUT:s beräkning utgår ifrån statistik från 2009 som räknas fram till 2012. RUT har tidigare tillhandahållit beräkningar baserade på statistik från 2008 som skrivits fram till 2012. Då beräknades intäkterna öka med 3,5 miljarder kronor 2012. Att siffran höjts till 5 miljarder med den nya statistiken från 2009 beror på hushållens ökade skuldsättning.

Faktaruta 2. Fördelningspolitiska effekter av sänkt kapitalskatt och ränteavdrag

Folkpartiet har gett riksdagens utredningstjänst, RUT, i uppdrag att analysera de fördelningspolitiska effekterna för hushållen av de förslag om sänkt kapitalbeskattning och ränteavdrag som läggs fram i denna rapport. De förändringar som ingår i RUT:s analys är:

- Sänkt kapitalskatt, från 30 till 25 procent
- Sänkt skatt på utdelningar i onoterade bolag, från 20 till 16,6 procent för kvalificerat ägande och från 25 till 20,8 för övrigt ägande
- Sänkt ränteavdrag från 30 till 25 procent, upp till räntekostnader på 100 000 kr (d.v.s. samma gräns som idag)

Förändringen antas äga rum från och med januari 2012 och analysen inkluderar alla som är 20 år eller äldre med en inkomst. Personerna grupperas i tio lika stora inkomstgrupper, s.k. deciler. I decil ett finner vi de tio procent som har lägst inkomst och i decil tio den tiondel med högst inkomst.

Analysen visar att de föreslagna förändringarna i genomsnitt har en mycket liten nettoeffekt på inkomsten för alla utom de tio procent med högst respektiv lägst inkomster, som båda får en lite större positiv nettoinkomstförändring på ca 1 procent.

Sänkningen av ränteavdraget gör att inkomsten i genomsnitt minskar med mellan 0,1 och 0,4 procent för alla inkomstgrupper. Störst är förändringen för decil 5 till 9, som får en inkomstminskning på 0,4 procent i genomsnitt. Samtidigt ökar inkomsterna för alla grupperna på grund av sänkt kapitalskatt. Den sammantagna nettoeffekten av förslagen är positiv eller ligger mycket nära noll för alla inkomstgrupper och ligger mellan -0,1 och +0,3 procent för alla grupper utom för de tio procent rikaste och de tio procent fattigaste, där inkomstökningen är något större. Anledningen till den positiva eller neutrala nettoeffekten är att många hushåll också har kapitalinkomster och därför tjänar på förslaget.

Läggs även förslaget om sänkt skatt på reavinster vid försäljning av bostad, från 22 procent till 15 procent, till i analysen blir det fler hushåll som får en positiv nettoeffekt av förslagen.

Sammantaget är det fler individer som vinner på ändringarna än som förlorar på dem. Enligt RUT:s beräkningar tjänar 52 % av hushållen på förändringarna. Hur den enskilda individen påverkas av förändringen beror dock på den egna kombinationen av lån och kapitaltillgångar. Av de trettio procent av befolkningen med lägst inkomster påverkas 73 procent av personerna positivt eller inte alls av våra föreslagna förändringar. Ser man till den halva av befolkningen med lägst inkomster är det 69 procent som påverkas positivt eller inte alls av förändringen. Det är framför allt hushåll med inkomster över genomsnittet (decil 6 till 10) som påverkas negativt av förslaget. I denna grupp är det 64 procent av hushållen som påverkas negativt av förändringen. I förhållande till hushållens inkomster är dock försämringarna för de flesta små.

Sammanfattningsvis visar analysen att den föreslagna sänkningen av kapitalinkomstskatten och ränteavdraget är något som inte bara ekonomin i stort skulle tjäna på, utan även många hushåll, särskilt bland dem med lägre inkomster.

innebär (enligt RUT) att staten förlorar skatteintäkter på ca 5 miljarder kronor. Det gör att den sammantagna nettoeffekten på hushållens ekonomi av sänkt ränteavdrag (från 30 till 25 procent) och sänkt flyttskatt från (22 till 15 procent) blir neutral. Målet bör därför vara att sikta på att sänka flyttskatten till 15 procent när kapitalskatten och ränteavdraget sänks till 25 procent.

Fördelningseffekterna (enligt RUT) på hushållens ekonomi av sänkt kapitalskatt, inklusive sänkt flyttskatt och sänkt ränteavdrag, är överraskande liten, med överlag positiva eller neutrala effekter i genomsnitt för alla inkomstgrupper (se faktaruta 2 för mer information).

Förslag

- För att behålla symmetrin i skattesystemet bör, samtidigt som kapitalskatten sänks, hushållens ränteavdrag också minska från 30 till 25 procent. En sådan förändring är även motiverad utifrån det osunda i att skattesystemet ger stora skatterabatter för utgifter för lån och skuldsättning.
- Samtidigt bör även intäkterna från minskat ränteavdrag återföras till hushållen, genom sänkt ”flyttskatt” (reavinstskatten vid försäljning av bostäder). Det medför en önskvärd ökad rörlighet på bostadsmarknaden och ett effektivare utnyttjande av bostadsbeståndet. Tidpunkten för genomförandet av de tre sammanhängande skatteförändringarna bör väljas noga med hänsyn till konjunkturläget i allmänhet, och läget på finans- och bostadsmarknaden i synnerhet.

4.3 Mer privat riskkapital

För att en entreprenör eller ett företag ska kunna utveckla en ny affärsidé eller produkt krävs det tillgång på riskkapital, som investeras i ett projekt med stor osäkerhet om utfallet men också stor potential för framtida vinster.

Det är viktigt att hålla i minnet att det *inte* i första hand är statligt kapital eller statliga myndighetsprogram som är avgörande för den samlade tillgången på riskvilligt kapital. Av den totala tillgången på riskkapital står staten endast för en liten del. I Sverige och många andra länder handlar mycket av politiken som föreslås för ökad tillgång till riskkapital om den allra översta lilla delen av pyramiden nedan.[23]

Sources of new venture funding

När riksdag och regering diskuterar ”satsningar” för företagen utgör det sålunda en liten del på toppen på en pyramid, där den för utfallet av investeringarna helt avgörande basen består av det för framgång kritiska privata kapitalet.

Vi anser att det som framför allt behövs för att förbättra tillgången på riskkapital i Sverige *inte* är mer statliga krediter på mjuka villkor och statligt ägartillskott i fonder och stiftelser – som ”Inlandsinnovation” – utan istället ett stärkt investeringsklimat för privata aktörer. Sänkt kapitalbeskattning (se tidigare avsnitt) är en viktig del för att åstadkomma detta. Det är framför allt de privata aktörerna som har möjlighet och kompetens att bedöma och ta risker vid investeringsbedömningar, medan politiker ska fokusera på att skapa generella regler och gynnsamma villkor för det privata riskkapitalet.

Under bankkrisen har fokus legat på nästa steg i pyramiden, dvs. att få kreditmarknaden att fungera. Den är en viktig beståndsdel i finansieringssystemet. Sverige ligger klart över genomsnittet när det gäller att ha en välfungerande finansiell infrastruktur i form av framför allt välfungerande banksystem och aktiemarknad. [24] Det som i ett svenskt perspektiv framför allt behöver stärkas är själva fundamentet, d.v.s. tillgången på eget privat kapital samt tillgången på andra informella investeringskällor.

All forskning på området visar att det är egna medel och de pengar som satsas av närstående (”family, friends and fools”) som är avgörande för framgångsrikt entreprenörskap och företagande. De utgör nämligen förutsättningar också för delarna högre upp i pyramiden. Om företagaren inte satsar egna pengar får han/hon inte låna och får han/hon inte låna kommer knappast några affärsänglar eller venture-capitalkapitalister heller att vilja satsa på affärsidén. Allt hänger ihop.

Små serviceföretag med enklare tjänsteutbud är viktiga för svensk integration, för sysselsättningen och för välfärden. Entreprenörer i dessa företag är beroende av att det finns tillgängligt riskkapital för att kunna starta och driva sin verksamhet. Sådana bolag kan ofta ha svårt att få tillgång till mer formella finansieringskällor och är därmed mer beroende av personer som vågar satsa eget kapital i verksamheten.

I Sverige har dock de höga skatterna på kapital och de höga marginalskatterna på arbete försvårat möjligheterna att bygga upp ett eget kapital som kan investeras i svenska bolag. Det har inte heller funnits någon särskild stimulans för att uppmuntra privatpersoner att satsa sitt kapital i nya affärsidéer.

Därför anser vi det motiverat att, förutom att sänka kapitalbeskattningen, också införa ett riskkapitalavdrag för privatpersoner som väljer att satsa egna medel i andras små och växande företag.[25] Det kan vara s.k. affärsänglar eller vanliga privatpersoner som satsar pengar i släkt eller bekantas företag. Beloppsgränsen för avdraget kan till exempel ligga på två miljoner kronor per person och bolag och avdragsrätten ligga förslagsvis runt 30 procent. Regeringens Företagsskatteutredning har ett uppdrag att utreda ett riskkapitalavdrag och utredningens betänkande bör inväntas innan ett konkret förslag kan läggas fram.

Sammantaget förespråkar vi en kombination av sänkt kapitalskatt, ett riskkapitalavdrag för privatpersoner och sänkt marginalskatt på arbetsinkomster. Vi tror att en sådan kombination av åtgärder väsentligt kan förbättra tillgången på privat riskkapital för svenska företag, särskilt i ett inlednings- och uppstartsskede.

23. Figuren är standard i litteraturen och just denna pyramid användes av Johan Wiklund som illustration vid ett seminarium i Almedalen år 2010.

24. Global Competetivness Report, World Economic Forum

25. Det får naturligtvis inte röra sig om brevlådeföretag och andra i sammanhanget på udda sätt konstruerade företag.

Förslag

- Inför ett riskkapitalavdrag för privatpersoner, med syfte att stimulera privatpersoner att investera framför allt i mindre och växande bolag. Avdragsmöjligheten kan förslagsvis uppgå till två miljoner kronor per företag och år, och avdragsrätten vara ca 30 procent. Det ökar tillgången till privat riskkapital, vilket är helt avgörande för en bättre kapitalförsörjning.

5. En bostadsmarknad som främjar rörlighet och tillväxt

Storstadsregionerna är en viktig tillväxtmotor för dagens Sverige. Människor och företag dras till städerna med deras jobb- och utbildningsmöjligheter, marknader, kultur- och nöjesutbud och dynamik. Att denna rörelse till städerna kan ske är viktigt för att ekonomin ska kunna utvecklas, för att människor ska kunna förverkliga sina drömmar och för att företag ska kunna lokalisera sig där de kan uppnå synergier i företagskluster.

En sådan process förutsätter att människor också kan flytta och ta de nya jobb som skapas. I dagens Sverige finns en viktig faktor som bromsar utvecklingen och det är bostadsbristen i storstadsområdena. Därför krävs åtgärder som snabbt kan förbättra bostadsmarknaden och som särskilt ökar möjligheterna att hyra en bostad.

Det är särskilt i de tre storstadsregionerna som bostadsbristen är allvarlig. Men bostadsbristen finns även på andra håll i landet. 2010 var det en tredjedel av Sveriges kommuner som ansåg att det fanns brist på bostäder i förhållande till efterfrågan.[26] För att snabbt kunna öka utbudet av bostäder i städerna krävs att det befintliga bostadsbeståndet används mer effektivt än idag, vilket det finns goda möjligheter till.

I tidigare avsnitt har vi argumenterat för att reavinstbeskattningen vid bostadsförsäljningar, den s.k. flyttskatten, bör sänkas för att förbättra bostadsmarknadens funktionssätt. I dag drar sig sannolikt många – särskilt äldre personer – för att sälja bostaden och hitta ett mer ändamålsenligt boende eftersom skatteutgiften blir stor. Arbetsgruppens förslag om att sänka skatten från 22 till ca 15 procent är en viktig åtgärd för att skapa en ökad rörlighet på bostadsmarknaden och ett mer effektivt utnyttjande av befintliga bostäder. Även arbetsgruppens förslag att sänka kapitalskatten har positiva effekter på bostadssektorn. Intäkter från uthyrning av privatbostad beläggs idag med den 30-procentiga kapitalskatten. En lägre kapitalbeskattning skulle därmed göra att fler finner det lönsamt att hyra ut en del eller hela bostaden och incitamenten till svarta hyresintäkter minskar.

Utöver dessa ovan framförda förslag behöver ett antal andra åtgärder också genomföras. Reglerna för uthyrning av bostäder är idag mycket stränga, vilket gör att många drar sig för att hyra ut delar av eller hela bostäder som inte används. Det kan idag t.ex. vara svårt att få tillåtelse att hyra ut bostadsrätter i andra hand då många föreningar är restriktiva med att tillåta uthyrning. Den hyra som uthyraren har rätt att ta ut är också låg och får t.ex. inte inkludera lånekostnader. Tar uthyraren ut en högre hyra riskerar denna att anmälas till hyresnämnden och bli återbetalningsskyldig. Sammantaget gör det att många drar sig för, eller inte får, hyra ut bostäder som därmed står tomma eller inte fullt ut utnyttjas.

För att bostadsbeståndet ska utnyttjas mer effektivt och möjligheterna att hitta bostäder att hyra ska kunna förbättras behöver reglerna för uthyrning förändras. Stellan Lundström, professor i fastighetsekonomi, har skissat på sådana förändringar. Han föreslår att en bostadsrättsförening endast ska kunna säga nej till uthyrning om personen tidigare missskött en uthyrning. Hyresgästen får å andra sidan ingen besittningsrätt. För att kompensera andra i föreningen för det extra besvär som uthyrning kan innebära ska den som hyr ut betala en extra avgift till föreningen. Det medför att uthyrningar sänker kostnaden (avgiften) för övriga föreningsmedlemmar. Hyressättningen bör också släppas fri. Hyresgästen ska ha möjlighet att säga upp bostaden med kort varsel, till exempel två månader, så att en hyresgäst snabbt kan ta sig ur ett kontrakt om man finner att det finns bättre alternativ på marknaden. Approximativa beräkningar från Stockholms handelskammare antyder att dessa och liknande reformer skulle kunna skapa 43 000 nya hyreskontrakt.

Arbetsgruppen anser att dessa förslag är rimliga och bör läggas till grund för förändringar i reglerna för uthyrning. De extra intäkter som en förening får genom uthyrningen bör i huvudsak gå till att sänka avgifterna för övriga medlemmar. Dessutom anser arbetsgruppen att det finns skäl att se över fribeloppet vid uthyrning, som idag ligger på ca 18 000 kronor om året, dvs. ca 1500 kronor i månaden. Ett högre fribelopp skulle öka viljan att hyra ut en bostad. Det finns idag också en stor svart sektor när det gäller andrahandsuthyrning. Ett högre fribelopp, på t.ex. 4000 kronor i månaden, skulle göra att fler väljer att hyra ut sin bostad och att fler hyrestransaktioner kommer in i den vita sektorn.

Förslag:

- Förbättra möjligheterna att hyra ut bostäder som står tomma eller inte fullt ut används. Bostadsrättsföreningar ska endast kunna säga nej till uthyrning om ägaren tidigare misskött en uthyrning. I gengäld ska den som hyr ut sin bostad betala en avgift till föreningen, som i huvudsak ska gå till att sänka avgiften för övriga medlemmar.
- Hyressättningen för andrahandsuthyrning bör släppas fri. Det skulle göra att fler väljer att hyra ut en bostad. Hyresgästen bör ha möjlighet att med kort varsel bryta kontraktet, t.ex. om den finner en mer prisvärd bostad.
- Stärk incitamenten att hyra ut en bostad. Det skattemässiga fribeloppet för uthyraren bör höjas, från dagens 1500 kr/mån till t.ex. 4000 kr/mån, vilket skulle öka drivkrafterna att hyra ut delar av eller hela en bostad och göra marknaden mindre svart.

6. Förbättra villkoren för mindre företag

6.1 Fortsätt att förbättra fåmansbolagsreglerna

Bakgrunden till fåmansbolagsreglerna (ofta kallat 3:12-reglerna) är att personer som startar och arbetar i ett eget bolag kan ta ut ersättning i form av kapitalinkomst, och därmed få

26. Enligt Boverket

en lägre beskattning än om personen är anställd och betalar (högre) skatt på inkomst av tjänst. Enligt SCB var det 2008 ca 207 000 personer som hade inkomster i form av lön och/eller utdelning från fåmansbolag. Reglerna berör alltså ett stort antal svenska företagare.

Reglernas syfte är att reglera hur stor del av inkomsten som får plockas ut som kapitalskatt och de var ursprungligen mycket krångliga och snäva. Därför har folkpartiet under lång tid drivit på för förändringar av regelverket. Reglerna har också i flera steg reformerats och är i dag för de flesta företagare förmånligare än för några år sedan. Alliansen vill också sjösätta ytterligare förbättringar och aviserade den 10 april 2011 i en artikel i *Svenska Dagbladet*: ”[Vi] vill pröva ytterligare förbättringar inom det så kallade 3:12-regelverket. Detta genom att se över möjligheten att höja schablonbeloppet i förenklingsregeln och införa ett tak för hur stor utdelning som ska beskattas som lön. På så sätt kan företagare öka sin utdelning och lönsamma företag får mindre krångel genom att de inte behöver ägna sig åt olika skattekonstruktioner.”

Folkpartiet står naturligtvis bakom dessa förslag till förändringar som innebär tydliga förbättringar av regelverket. Den nackdel som framför allt fortfarande kvarstår är att fåmansbolagsreglerna fortfarande är relativt svåröverskådliga och får olika effekter beroende på situationen för det företag och den ägare det gäller. Regelverket har blivit bättre för många, men är fortfarande relativt oförmånligt för personer med små bolag och få anställda. Dessa små bolag skapar arbete åt företagaren och kanske ytterligare några personer, bland annat många med utländsk bakgrund, och behöver ha möjlighet till bättre villkor för att kunna driva sin verksamhet. Här kan nya angreppssätt behöva prövas och reglerna kan behöva mjukas upp ytterligare.

Vi har med hjälp av RUT tagit fram modeller för hur en enklare och mer lättöverskådlig beskattningsmodell kan se ut. Vår slutsats hittills är dock att sådana modeller har betydande nackdelar. De blir visserligen enklare och mer överskådliga, men nackdelen är att det blir mindre flexibelt för företagaren och många enskilda företagare får höjda skatter. Vi anser därför att den mest framkomliga vägen för att fortsätta att förbättra villkoren för fåmansbolagsägarna är att genomföra de förändringar som regeringen föreslår, att driva på för ytterligare justeringar av regelverket för att förbättra villkoren för de mindre bolagen samt en sänkning av själva skattesatsen för fåmansbolagen för den del som beskattas som inkomst av kapital, från 20 till 16,3 procent**.**

Förslag

- Fortsätt att förbättra fåmansbolagsreglerna (3:12-reglerna). Genomför de förändringar som Alliansregeringen har aviserat samt se över hur reglerna slår särskilt för mindre bolag. Överväg också att sänka skattesatsen för den del av fåmansbolagets inkomst som beskattas som kapital.

6.2 Effektivisera och renodla skattebetalarnas insatser på företagsområdet

Sverige saknar idag en samlad nationell entreprenörskapspolitik. I Sverige är det ett stort antal myndigheter/institutioner som utför verksamhet i syfte att stötta företagande och entreprenörskap. Politiken är därmed relativt utspridd och samordningen komplex. Flest antal organisationer är aktiva när det gäller frågan om finansiering, medan ett relativt stort antal är aktiva inom någon form av rådgivning. Även i statens budget är programmen många och spridda. Aktörer och program är överlappande och svåröverskådliga, både för användare och beslutsfattare. Staten förvaltar över 20 miljarder kronor i riskkapital utspritt på fler än 30 olika bolag, med olika departement inom Regeringskansliet som uppdragsgivare.

Det är viktigt att få en bättre styrning av hur dessa offentliga och halvoffentliga satsningar och medel används. Bland annat behövs en större konsensus i definitioner av problem och mål för att uppnå en mer samstämmig politik på området. En konsekvens av avsaknaden av tydliga mål är att det är svårt att beräkna och identifiera kostnaderna för entreprenörs- och innovationspolitiken och att utvärdera resultaten. Det saknas en systematisk utvärdering av olika program.

I budgetpropositionen för 2011 aviserade regeringen en ”utredning av samtliga statliga riskkapitalaktörers uppdrag, investeringsinriktning och kapitalstruktur i syfte att finna en mer effektiv resursallokering och aktörsstruktur.” Konsultbolaget McKinsey kommer under försommaren 2011 att presentera sina resultat och Folkpartiet ser fram emot att ta del av dessa. Det finns all anledning att tro att det finns betydande effektivitetsvinster att göra inom den statliga riskkapitalförvaltningen.

Regeringen håller för närvarande på att ta fram en ”innovationsstrategi”, som ska se över förutsättningarna för innovativa verksamheter och hur de kan stöttas. Strategin ska presenteras hösten 2012. Strategin kan ge ett viktigt bidrag genom att peka ut en riktning för entreprenörs- och företagarpolitiken. Samtidigt tror vi framför allt på att skapa bra grundvillkor för ett bra företagsklimat, snarare än enskilda satsningar.

Sannolikt är det för närvarande inte brist på (statliga) pengar eller goda intentioner som är huvudproblemet, utan snarare hur medlen används och verksamheterna styrs. De statliga insatserna för finansiering, rådgivning och ekonomiskt stöd bör renodlas mer. Systematisk utvärdering av politiken måste genomföras. På det viset kan de resurser som sammanlagt avsätts användas på ett mer ändamålsenligt och effektivt sätt.

Förslag

- Utvärdera systematiskt och renodla de statliga rådgivnings- och finansieringsinsatserna på företagarområdet.

6.3 Inför utmaningsrätt mot verksamheter som drivs i offentlig regi

Folkpartiet anser att det är bra att privata företag kan utmana verksamheter som drivs i offentlig regi, ifall det privata företaget anser de kan utföra tjänsten med samma eller högre kvalitet till ett mer förmånligt pris. Återkommande exempel är kommunala gym, vård och tillagning av skolmåltider. En utmaningsrätt skapar möjligheter för företagare att ta sig in och konkurrera med offentlig verksamhet, men sätter även ökad press på offentliga verksamheter att leverera kvalitet till konkurrenskraftiga priser. Ett trettiotal kommuner har infört utmaningsrätt. Folkpartiet anser därför att en utredning ska tillsättas som ser över hur en sådan utmaningsrätt kan lagregleras i syfte att underlätta för kommuner, landsting och stat att använda sig utmaningsrätten.

Förslag

- Inför utmaningsrätt för privata aktörer mot verksamheter som drivs i offentlig regi.

6.4 Sverige bör stödja en EU-gemensam företagsskattebas

EU-kommissionen har lagt ett förslag om regler för en EU-gemensam företagsskattebas. Att använda sig av dessa EU-gemensamma regler skall vara *frivilligt* för de företag som finner det fördelaktigt. Det finns ett antal starka skäl att tro att det gäller många svenska företag.[27]

Att EU-änderna har olika utformade skattebaser fungerar som handelshinder. För ett land som Sverige med en stor utrikeshandel i förhållande till BNP är alla handelshinder skadligare än för länder med stor hemmamarknad, som Frankrike, Tyskland och Italien. Arbetet med att undanröja

27. Se Regeringskansliet faktapromemoria 2010/11:FPM96, Direktiv om en gemensam konsoliderad bolagsskattebas (CCCTB) KOM (2011) 121 slutlig, Finansdepartementet 2011-04-19; Dagens Industri, Gemensam skattebas viktig för företagen, 11 maj 2011.

Faktaruta 3. En EU-gemensam företagsskattebas

Förslaget innebär att man skapar en 28:e EU-gemensam företagsskattebas utöver de 27 nationella företagsskattebaserna. Att använda sig av denna skattebas, istället för den nationella, ska vara frivillig. Företag som väljer att använda sig av denna gör det då i alla EU-länder.

Företaget förbinder sig att använda den EU-gemensamma skattebasen (CCCTB) under ett antal år och kan alltså inte hoppa in och ut ur systemet. Företagen behöver då bara ha kontakt med en enda skatteförvaltning (”kontaktpunkt”). Att hantera system för internprissättning i handeln inom koncerner blir också överflödigt.

Kostnadsbesparingen har av KOM uppskattats till ca sju procent, vilket bland annat innebär en ökad lönebetalningsförmåga hos företagen. De skatterelaterade utgifterna för att etablera sig i annat EU-land beräknas minska med drygt 60 procent.

Förhandlingar om detaljer i regelverket pågår fortfarande och Sverige behöver särskilt bevaka att reglerna inte missgynnar länder med små hemmamarknader.

Förslaget innebär inte någon harmonisering av företagsskattesatser. Det vore i strid med fördraget och är enligt fördraget även fortsatt ett strikt nationellt beslut. ”Varje medlemsstat kommer att tillämpa sin egen skattesats på sin andel av skattebetalarens skattebas” (ur Kommissionens förslag).

Svenska företag har bedömt frågan som mycket viktig för sin verksamhet och Svenskt Näringsliv har lagt ned stort arbete för att påverka förslaget. De företag som trots CCCTB:s fördelar vill behålla Sveriges mer generösa avskrivningsregler väljer naturligtvis att inte ingå i CCCTB-systemet. Det kan enligt uppgift gälla kapitalintensiva företag.

Att svenska företag välkomnar förslaget återspeglar naturligtvis att de hoppas kunna slippa krångelkostnader på grund av nationella olikheter, men självklart också för att få möjlighet till förlustutjämning över gränserna. Det minskar rimligen företagens skatteinbetalningar till Sverige och andra EU-länder. Men, å andra sidan leder borttagandet av detta handelshinder till bättre tillväxt och bredare skattebaser genom en mer rationell resursanvändning, en intensivare konkurrens och en snabbare produktivitetsutveckling. Det innebär att skattebaserna i EU växer och att skatteinkomsterna blir större den vägen. Det är därför omotiverat att motsätta sig CCCTB av fiskala skäl.

Enligt regeringens uppskattning skulle ett införande av CCCTB ur ett statiskt perspektiv minska skatteintäkterna med ca 260 milj. kr per år. Det är en relativt liten skattminskning i förhållande till de samhällsekonomiska och långsiktigt fiskala fördelarna som sannolikt blir effekten av en sådan reform.

Vilka valmöjligheter har Sverige i den här frågan? Vi kan välja att stå utanför och blockera CCCTB-förslaget. Om minst nio länder är överens om att de vill genomföra en gemensam företagsskattebas kan de gå före i ett s.k. fördjupat samarbete, vilket mycket sannolikt skulle bli fallet. CCCTB kan alltså väntas bli av, med eller utan Sveriges deltagande. Svenska företag skulle däremot missgynnas om Sverige ställer sig utanför regelverket, då de svenska företagen inte skulle ha samma möjligheter till flexibilitet som företag i ett antal andra EU-länder. Sverige bör därför bejaka framtagandet av den EU-gemensamma skattebasen och delta i det fortsatta utformandet, med mål att denna ska bli så förmånlig som möjligt för Sverige och Sverigebaserade företag.

Regeringen lade under våren 2011 fram en skrivelse om förslaget till direktiv om en EU-gemensam företagsskattebas. Skrivelsen har skickats ut på remiss och en rad organisationer och företag har getts möjlighet att inkomma med sina synpunkter.[1] Företag som Volvo, Atlas Copco, SSAB och Telia Sonera är positiva till införandet av den EU-gemensamma företagsskattebasen, men poängterar att utformningen av detaljerna kommer vara mycket viktiga för om det kommer att vara förmånligt för deras företag att använda sig av möjligheten. Företagen anser därför det vara viktigt att Sverige driver på för att det slutliga förslaget ska bli så förmånligt som möjligt ur ett svenskt perspektiv. Även organisationer som Företagarna, Svenskt Näringsliv, Exportrådet och Kommerskollegium är överlag positiva till CCTB, även om också de betonar vikten av utformningen av detaljerna och aktiv medverkan i det fortsatta arbetet med frågan.

Sammanfattningsvis visar remissvaren att det finns ett mycket stort stöd bland företag och näringslivsorganisationer för att regeringen ska ha som ambition att ansluta sig till CCTB och att regeringen bör arbeta målmedvetet för att påverka utformningen av förslaget utifrån ett svenskt perspektiv.

1. Svarstiden var först 8 augusti men har förlängts till 31 aug. Den 18 augusti hade 43 svar inkommit, vilket va ca hälften.

fortsatta handelshinder på EU:s inre marknad är därför särskilt viktigt för ett litet exportberoende land som Sverige.

Många svenska företag har dotterföretag i andra länder, där man till exempel producerar varor, marknadsför eller utför service. Med en gemensam skattebas kan dessa svenska multinationella företag inom EU utjämna vinster och förluster i de olika länderna. Företagen behöver inte lägga resurser på att efterleva olika länders snåriga skatteregler, skatteadministration och deklarationer. Allt detta är särskilt viktigt för små- och medelstora företag som inte kan hålla sig med en armé av jurister och administratörer för att driva multinationell verksamhet.

Förslag

- Sverige bör stödja införandet av en EU-gemensam, för företagen frivillig, företagsskattebas. En sådan skulle minska krånglet särskilt för mindre företag med verksamhet i flera EU-länder. Skattesatsen förblir ett beslut enbart för Sveriges riksdag.

7. Skapa lika konkurrensvillkor

7. 1 Avskaffa reklamskatten

I Sverige har vi skatt på viss reklam, men inte på all reklam. Reklamskatten snedvrider därför konkurrensen mellan olika medier, till nackdel för bland annat dagstidningar. Skatten gäller annonser i publikationer och trycksaker, för både företag och ideella föreningar,

Redan 1997 föreslog utredningen ”Avskaffa reklamskatten” att reklamskatten skulle bort. År 2002 uppmanade riksdagen den då sittande regeringen att avskaffa reklamskatten. Under senare år har regeringen regelmässigt sagt att skatten bör avskaffas, men har i praktiken prioriterat andra skattesänkningar.

Intäkterna från skatten varierar något med konjunkturen och har åren 2008-10 i genomsnitt varit 323 milj. kr/år. De tio största skattebetalarna år 2010 framgår av tabellen.

De tio skattebetalare som har betalat mest reklamskatt under 2010

	Inbetald reklamskatt, kr
Eniro Sverige AB	25 856 538
AB Dagens Nyheter	16 067 736
Göteborgsposten Nya AB	15 724 628
JCDecaux Sverige AB	14 081 667
Sydsvenska Dagbladets AB	13 925 030
AB Kvällstidningen Expressen	11 809 512
Aftonbladet Hierta AB	11 625 133
HB Svenska Dagbladet AB O CO	10 387 728
Lokaldelen i Sverige AB	10 245 462
Clear Channel Sverige AB	10 234 431
Summa	139 957 865

Källa: Skatteverket

Vi anser att skatten bör avskaffas. Skatten skulle kunna finansieras genom en reduktion av presstödet. Det uppgår år 2011 till ca 560 milj. kr per år. Syftet med presstödet var en gång i tiden att stödja andratidningen på orten i dess konkurrens med förstatidningen. Idag går dock presstödet i flesta fall till att stödja andratidningar som köpts och numera ingår i samma koncern som förstatidningen på orten, en utveckling som inte är i linje med stödets ursprungliga syfte.

Vare sig denna finansiering används eller inte bör reklamskatten avskaffas.

Förslag

- Ta bort reklamskatten. Konkurrensen snedvrids idag genom att tidningar måste betala en reklamskatt, medan däremot annonser på nätet eller i TV inte beläggs med någon sådan skatt.

7.2 Inför avdragsrätt för företagens kostnad för samtida konst

De senaste åren har det talats alltmer om att konsten och konstnärerna måste överleva på marknadens villkor. Om vi inte vill att vårt land skall vara konstnärligt utarmat har vi därför att begrunda konstnären i hans och hennes roll som skattebetalande företagare..

Det finns en reform i skattepolitiken som avsevärt skulle kunna förbättra villkoren för de företagande konstnärerna, öka försäljningen av konst och öka avsättningen för gallerierna. Det är att inköp av konst ska ses som en avdragsgill kostnad.

Om ett företag köper datorer eller möbler är dessa som bekant avdragsgilla. Men konst är nästan aldrig avdragsgill eftersom den av gammal tradition anses ha ett bestående värde eller till och med anses stiga i värde. Därför ska konsten hos de konstinköpande företagen redovisas som en tillgång och värdeminskningsavdrag får inte göras. Konsten blir dyrare för företaget i jämförelse med andra inköp.

Men stämmer det då att konst alltid stiger i värde? Nej, skattepolitikens antagande om att konst är tidlöst värdefull är alltför optimistiskt och naivt som många dödsbodelägare fått uppleva. Sannolikt kommer en liten andel av samtidskonsten att stiga i värde, men med erfarenhet av 1900-talets och 2000-talets konstförsäljningar kommer lejonparten av konsten aldrig att öka i värde. Det är sålunda orimligt att undantagsfallen, de konstverk som ökar i värde, ska gälla som skattemässig regel för all samtidskonst.

Att samtidskonsten diskrimineras i skattehänseende har gett upphov till en del tragikomiska förhållanden. Två exempel: Om ett företag köper ett gardintyg med motiv från en tavla är det avdragsgillt. Men om samma företag köper själva ursprungsverket får det inte dras av. Samma motiv, samma upphovsman, men i skattehänseende två helt skilda tingestar. Eller se till inredning. På samma sätt som viss samtidskonst kommer att öka i värde kommer även vissa kvalitetsmöbler att göra det. Men trots denna likhet betraktas de båda oftast helt olika i skattehänseende. Konsten förutsätts ofta stiga i värde medan möbler antas minska i värde.

I Danmark har man röjt undan denna anomali i skattelagstiftningen. En avdragsrätt för samtida konst infördes i Danmark 2002. Har det varit möjligt att utforma en sådan avdragsrätt där torde det vara möjligt även här. Därför bör det utredas hur en sådna förändring kan genomföras i Sverige. För att frågan ska kunna behandlas snabbt menar arbetsgruppen att det bästa vore om den sittande företagsskatteutredningen får tilläggsdirektiv att söka förverkliga en lämplig svensk modell när deras nuvarande direktiv och betänkande klarats av. Få andra långsiktiga åtgärder skulle betyda lika mycket för konstnärer som företagare.

Förslag

- Jämställ företags kostnad för samtidskonst med andra kostnader, dvs. inför avdragsrätt för företags inköp av samtidskonst. Förslag bör läggas efter sedvanlig beredning.

8. Öka transparensen i hur skatteintäkterna används

Ett återkommande önskemål i debatten och även i FP:s landsmöteshandlingar är att medborgarna ska få bättre information om betalda skatter och vad medborgaren får för sina skatter. Arbetsgruppen vill därför följa professor Lars Jonungs förslag för att den typ av information om skatternas användning som införts av president Obama i USA även bör prövas i Sverige. På Vita Husets hemsida dök sålunda en ny länk upp den 18 april 2011 under rubriken Kolla hur Din skatt används (Check out the taxpayer receipt). Med detta steg uppfyllde president Obama sitt löfte att skattebetalaren ska kunna gå ut på nätet och se hur hans/hennes (federala) skatter spenderas.

I Sverige skulle motsvarande service kunna införas på skatteverkets webbplats. Skattebetalaren knappar in vad han eller hon heter, personnummer och bank-id. Ut kommer en nedbrytning av den totala skatten (inkomst av tjänst och kapital, arbetsgivaravgift osv.) uppdelad i procent och kronor på statens olika utgiftsområden, samt kommunen och landstingets utgiftsområden. Schablonmässigt kan i princip även individens betalda moms beräknas.

Slutskattebeskedet– som skickas ut till alla landets skattebetalare varje år – bör sålunda kunna utvidgas med beskedet ”Så här används din slutliga skatt”. Under denna rubrik följer så en fördelning av den slutliga skatten i procent och kronor på statsbudgetens och kommunernas olika utgiftsområden.

Poängen med ett sådant skattebesked är att det ger en bild av vad vi betalar i skatt och till vilka ändamål som skatten används. Detta bidrar till kunnigare väljare och därmed till ett bättre fungerade demokratiskt samtal. Gruppen vill därför pröva att denna typ av information om skatternas storlek och användning framdeles införs på de enskilda skattebetalarnas slutskattebesked, och att det dessutom ska gå för den enskilde att på Skatteverkets webbplats hämta motsvarande information.

Förslag:

- Skatteverket ska redovisa på slutskattebeskedet hur din inbetalda skatt används. Motsvarande information ska också gå att få på Skatteverkets webbplats.

9. Genomför på sikt en skattereform

De skatteförändringar som vi föreslår i denna rapport utgår ifrån det nuvarande skattesystemet och ser delvis bortom den just nu aktuella skuldkrisen i USA och övriga EU. Det svenska skattesystemet skapades i en annan tid – 1980-talet – innan globaliseringen tog fart. Vi kan fortsätta att lappa och laga, men på sikt behövs också en mer genomgripande och principiellt baserad reform av skattesystemet. Arbetsgruppen anser att ett sådant utredningsarbete bör vara klart till valet 2018.

För att en stabil och långsiktig skattereform ska vara möjlig behöver det finnas en politisk majoritet med viss marginal till 50-procent nivån.

Grundbulten för framgången med den förra skattereformen var att det fanns tillräcklig enighet om målet för reformen – lägre skattesatser och bredare skattebaser. I detta avsnitt lägger vi fram de principer som arbetsgruppen anser bör vara styrande för en ny skattereform. Självklart blir resultatet i slutändan en fråga att avgöras i förhandlingar, men det är lämpligt att folkpartiet först för sig självt formulerar vad som vi anser bör vara målen och utifrån en sådan analys bedriver sitt opinions- och politiska arbete.

Utgångspunkten måste vara att skatter är till för att finansiera de offentliga utgifter som beslutas i riksdagen. Den viktigaste vägen att minska det samlade skattetrycket är organiskt genom att ekonomin växer samtidigt som skatterna hålls tillbaka eller sänks något. Stora engångssänkningar av skatterna som inte motsvaras av andra ökade intäkter skulle riskera att skapa ofinansierade hål i de offentliga finanserna, vilket arbetsgruppen definitivt avvisar. Alla skatteförändringar som genomförs måste vara förenliga med långsiktigt stabila offentliga finanser.

Ett mål bör vara att minska skattebördan, men i praktiken minst lika viktigt blir att omfördela skattbördan så att de samhällsekonomiskt skadliga skatterna minskas. Huvudprincipen från den förra skattereformen är fortfarande giltig och bör vara vägledande även för en ny reform. En översyn av skattesystemet behöver inkludera frågan hur skattebaserna kan breddas ytterligare, gjorda undantag åter bli färre och det därmed kan skapas utrymme för lägre skattesatser. Den viktigaste vägen till mer skatteintäkter och lägre skattesatser blir dock att stimulera arbete, investeringar och sparande som i sin tur ger snabbare ekonomisk tillväxt av skattebaserna.

Bland de mest skadliga skatterna i Sverige är de höga marginalskatterna på arbete och de höga skatterna på kapitalinkomster. De förslag som vi lagt fram på dessa områden tidigare i rapporten är nödvändiga i det kortare perspektivet för att förbättra Sveriges konkurrenskraft i en värld där viktiga skattebaser blir allt mer lättrörliga över gränserna. Inom ramen för en skattereform behöver Sverige därefter gå vidare på den inslagna vägen. Det gäller att göra det mer lönsamt att utbilda och anstränga sig och mer attraktivt att arbeta i Sverige. För att finansiera en sådan förändring kommer beskattningen av andra, mindre lättrörliga skattebaser att behöva öka sin andel av skatteintäkterna. De mindre rörliga skattebaserna kommer att få ta en växande andel av de totala skatteintäkterna.

Det innebär att konsumtionsskatterna på sikt får ta en växande andel. Målet för skattereformen kan därför formuleras som att Sverige behöver en skatteväxling från skatt på arbete och sparande till skatt på konsumtion. Det måste löna sig bättre att arbeta, spara och investera. Skattekilarna i arbetsintensiva tjänstebranscher måste också hållas nere.

Arbetsgruppen anser att målet för en skattereform bör vara att avskaffa statsskatten och i ett första steg rejält sänka skattesatsen och höja gränsen för när statsskatt börjar betalas, samt att minst halvera dagens kapitalinkomstskatt. Det skulle

ge internationellt konkurrenskraftiga skattenivåer och öka utdelningen av arbete och sparande.

Statsskatten är i dag en skatt på den strävsamma medelklassen och särskilt dem med utbildning. Den kraftiga marginalskattehöjningen på 20 procent som statsskatten innebär (och sedan ytterligare 5 procentenheter i s.k. värnskatt) gör utbildning och social mobilitet betydligt mindre lönsamt i Sverige än det är i andra länder. Sänkt kapitalinkomstskatt, steg mot slopad statsskatt och ett enklare skattesystem skulle ändra på detta.

I samband med en skatteöversyn bör man även se över möjligheterna att höja miljöskatter – eller snarare avgifter – på skadliga utsläpp och miljöskadliga verksamheter. Dessa miljöavgifter kan dock inte per definition vara en långsiktigt stabil intäktskälla. Själva målet med miljöavgifterna är ju att de ska leda till att den miljöfarliga verksamheten, avgiftsbasen, ska minska. Samtidigt har miljöavgifter visat sig vara ett mycket effektivt styrmedel, t ex CO2-skatt, trängselskatt, och bensinskatter. För en kostnadseffektiv klimat- och miljöpolitik är därför nyckeln användning av avgifter så att utsläpp och annan miljöskadlig verksamhet kostar och minskar lönsamheten.

Förslag:

- Sverige behöver på sikt en ny skattereform. Utredningsarbetet som ska ligga till grund för en sådan reform bör vara klart innan valet 2018.
- Folkpartiet anser att det finns ett antal övergripande mål som en sådan reform bör syfta till. Ett bör vara att se hur skattebaserna kan breddas ytterligare, hur undantagen kan bli färre och hur det därmed kan skapas utrymme för lägre skattesatser. En grundförutsättning är att alla skatteförändringar som genomförs måste vara förenliga med långsiktigt stabila offentliga finanser.
- Ett annat huvudmål bör vara att gå vidare på arbetsgruppens föreslagna väg och göra det mer lönsamt att utbilda och anstränga sig, investera och spara. För att finansiera en sådan förändring kan beskattningen av andra mindre lättrörliga skattebaser, såsom konsumtion, behöva öka sin andel av skatteintäkterna.
- Statsskatten är en skatt på den strävsamma medelklassen – särskilt dem med utbildning. Mer konkret bör därför målet för en skattereform vara att avskaffa statsskatten och i ett första steg rejält sänka skattesatsen och höja gränsen för när statsskatt börjar betalas, samt att halvera dagens kapitalinkomstskatt. Det skulle ge internationellt konkurrenskraftiga skattenivåer och öka utdelningen av arbete och sparande.
- Målet med en skattereform är både att minska skattetrycket och framför allt att omfördela skattbördan så att de samhällsekonomiskt skadliga skatterna minskar. Den viktigaste vägen att minska det samlade skattetrycket är organiskt, genom att ekonomin växer samtidigt som skatterna hålls tillbaka eller sänks något.
- Inom ramen för en skattereform bör också möjligheten att höja miljöskatter och avgifter ses över. En kostnadseffektiv klimat- och miljöpolitik bygger på användning av miljöavgifter som styrmedel, så att utsläpp och annan miljöskadlig verksamhet kostar för dem som gör utsläppen. Gränsöverskridande samarbete på detta område är dock alltmer nödvändigt.

Bilaga 4: Rapport från den arbetsmarknadspolitiska arbetsgruppen

Moderniserа den svenska modellen

Gruppens förslag

En svensk flexicurity

1. Den svenska arbetsmarknadsmodellen behöver moderniseras. Större vikt ska läggas vid den enskildes kompetens samtidigt som tryggheten i omställningen ökar. Arbetsgivarna bör i samband med att anställningsskyddet moderniseras avsätta större resurser för omställning.

2. Turordningsreglerna i LAS bör grundas på den anställdes personliga kompetens istället för på anställningstid. Företrädesrätten till återanställning för personer som sagts upp på grund av arbetsbrist bör kortas från nio månader till sex månader.

3. Brist på kompetens ska också i särskilda fall betraktas som ett giltigt personligt skäl för uppsägning. Ett exempel kan vara i situationer där den anställde inte velat delta i nödvändig vidareutbildning för att upprätthålla den kompetens som arbetsgivaren behöver.

4. För att stimulera livslångt lärande bör den anställde och arbetsgivaren kunna avsätta medel till kompetenssparande. En modell är förslagsvis att det avdragsgilla pensionssparandet breddas till ett ”pensions- och kompetenssparande” och beloppsgränsen för det avdragsgilla sparandet höjs.

5. Samhället behöver uppmuntra till ökad rörlighet på arbetsmarknaden. Det är viktigt att fler i arbetslivet utvecklar och förkovrar sig genom att prova på nya arbetsuppgifter. Därför bör fast anställda inom offentlig sektor få lagstadgad rätt till tjänstledighet under sex månader för att prova en ny anställning.

6. Förläng provanställningstiden från ett halvår till ett år. Det gör att den anställde har längre tid på sig att visa sin kompetens och arbetsgivaren får bättre underlag för sitt anställningsbeslut.

7. Inför en allmän arbetslöshetsförsäkring med en inkomstberoende ersättning för alla som har arbetat en viss tid. Dagens a-kassor ska ersättas med en gemensam arbetslöshetskassa i statlig regi som omfattar alla medlemmar.

8. Systemet med differentierade medlemsavgifter till arbetslöshetsförsäkringen ska avskaffas och ersättas med en enhetlig avgift.

9. Höj taket i arbetslöshetsförsäkringen till samma nivå som i sjukpenningen under första 4,5 månaderna (100 dagar). Ersättningstaket ska även höjas årligen i takt med prisbasbeloppet.

10. Utveckla ett system där man kopplar en ”profilering” av den arbetssökande (d.v.s. en bedömning av den enskildes risk att fastna i långvarig arbetslöshet) till tillgången på tidiga insatser och resurser för att komma i arbete.

11. Inför ett ”peng”-system där den arbetslöse själv kan välja mellan olika utförare av arbetsförmedlingsinsatser.

Fler i arbete för en bättre välfärd

12. Vi behöver få ett snabbare inträde på arbetsmarknaden för dem som studerar vid universitet. En ”snabbhetspremie” i studiemedelssystemet ska därför införas, t.ex. för dem som snabbt tar examen.

13. Vi behöver bli bättre på att ta tillvara äldre människors kompetens – fler behöver stanna kvar längre i arbetslivet. Den övre ”pensionsåldern” ska därför höjas och för att förändra attityder ska lagstiftningen mot åldersdiskriminering skärpas.

14. Den framtida demografiska utmaningen gör att arbetskraftsinvandringen till Sverige bör öka. Vi behöver bli bättre på att locka duktiga människor till vårt land. Dagens system, där den som kommer från ett land utanför EU får invandra till Sverige om den har arbete här, ska kompletteras med ett poängsystem. Den som uppfyller vissa kriterier ska kunna komma till Sverige som arbetskraftsinvandrare utan att det finns en anställning som väntar.

15. Utrikes föddas kompetens behöver tas tillvara betydligt bättre än i dag. Utrikes födda ska på ett tidigt stadium få hjälp med validering av utbildningar och yrkeserfarenhet. Kartläggning av personens kompetens bör ske redan under asylprövningstiden och valideringen integreras i introduktionsprogrammet. Valideringen

behöver utformas så att den åtnjuter en hög grad av legitimitet på arbetsmarknaden. Arbetsmarknadens parter behöver därför vara delaktiga i utformningen av valideringsverksamheten och kvalitetssäkring av valideringen ske fortlöpande.

16. Lönespridningen behöver öka på den svenska arbetsmarknaden. För att underlätta för unga att komma i arbete bör ingångslönerna framöver inte öka i samma utsträckning som tidigare. En större lönespridning i de yrken som i dag har en mycket platt lönestruktur är också en rättvisefråga. Lång utbildning, kunskap, kompetens och erfarenhet måste premieras mer än idag. Fler branscher bör också följa Metalls exempel och införa särskilda ungdomsavtal. Även på det kommunala området bör särskilda ungdomsavtal prövas.

17. Folkpartiet ska som arbetsgivare i Sveriges kommuner och landsting driva på för relativt sett lägre ingångslöner och en ökad lönespridning inom den offentliga sektorn.

Vägar till arbete för arbetslösa med försörjningsstöd

18. Stärk ställningen för arbetslösa med försörjningsstöd i arbetsförmedlingens arbete. Arbetslösa med försörjningsstöd bör ha samma tillgång till program och åtgärder som andra arbetssökanden.

19. Genomför utvärdering på nationell nivå för att ”benchmarka” effekterna av kommunala åtgärder för arbetslösa socialbidragstagare.

20. Socialtjänstlagen ska ändras så att det blir obligatoriskt för alla kommuner att ställa krav på motprestation från arbetsföra personer som får ekonomiskt bistånd.

21. Det ska löna sig att arbeta – också för personer med försörjningsstöd. Ett system bör införas där en person som haft försörjningsstöd under en viss tid får behålla t.ex. 30 procent av en arbetsinkomst genom att försörjningsstödet successivt fasas ut när den enskilde arbetar. En extra arbetad timme skulle därmed alltid ge ett extra tillskott i plånboken för den som varit i långvarigt socialbidragsberoende.

22. Åtgärder för att minska långtidsarbetslösheten

23. Genomför satsningar för att generellt höja kunskapsnivån hos långtidsarbetslösa. Personer som saknar en avslutad grundskole- eller gymnasieutbildning bör fåmöjlighet att läsa in den kompetensen.

24. Permanenta möjligheten att delta i en arbetsmarknadsutbildning inom fas tre. Regeringen har nyligen gjort det möjligt att gå utbildning i fas tre till och med utgången av 2011.

25. Den ideella sektorn och sociala företag bör spela en större roll i att skapa meningsfull sysselsättning för personer i fas 3. Se över hur fas tre kan förändras för att styra sysselsättningen mer mot denna typ av verksamheter. Där kan långtidsarbetslösa göra verklig nytta utan att det tränger undan andra arbetstillfällen.

26. Öka subventionsgraden i nystartsjobben för personer som deltar i fas 3. Nystartsjobben erbjuder en bra möjlighet att få ett riktigt arbete och goda möjligheter att ta sig tillbaks in på arbetsmarknaden.

27. Se över lönebidragssystemet. Det måste ges större utrymme för en individuell bedömning för att stödet varken ska bli en inlåsning eller en otrygghet. Valmöjlighet till stöd vid start och drift av eget företag ska också finnas.

1. Inledning

Den kanske viktigaste frihetsfrågan i Sverige i dag är att fler människor ska ha ett arbete att gå till. De unga som i dag inte kommer in på arbetsmarknaden får svårare att på allvar bli vuxna och självständiga – den egna bostaden blir sällan verklighet för den som börjar sitt yrkesverksamma liv utanför arbetsmarknaden. En egen lön att betala räkningarna med ökar makten över vardagen och den som får ett jobb får stärkt självkänsla genom att någon är beredd att betala för vad hon eller han kan bidra med. Fler människor som har ett jobb att gå till är också nyckeln till att klara framtida välfärd och tillväxt.

Det går bra för svensk ekonomi nu, men vi har fortfarande stora utmaningar på arbetsmarknaden. Ungdomsarbetslösheten är fortfarande högre än i jämförbara länder. Alltför många utrikes födda har aldrig fått chansen att komma i arbete. De närmaste årtiondena kommer den demografiska utmaningen att slå till – om vi inte klarar att öppna upp arbetsmarknaden för dem som i dag står utanför riskerar vi därför att hamna i en situation där vi har arbetslöshet och arbetskraftsbrist sida vid sida. Ska vi lyckas möta den demografiska utmaningen behöver vi få fler av dem som i dag står utan jobb in på arbetsmarknaden, vi behöver öppna upp för att människor ska kunna arbeta fler år under sitt liv och vi behöver kunna locka duktiga människor till vårt land.

Hur rörligheten ska öka på svensk arbetsmarknad, hur fler unga ska få jobb, hur möjligheterna för utrikes födda att få ett jobb ska förbättras och hur människor som i dag fastnat i ett utanförskap ska kunna komma i arbete är några av huvudfrågorna för Sverige de kommande åren. I denna rapport presenterar vi en rad förslag för hur fler människor ska få ett arbete att gå till och hur vi därmed ska kunna säkra den svenska välfärden.

Folkpartiets arbetsmarknadspolitiska grupp

Erik Ullenhag (ordförande), Björn Andersson, Hans Backman, Adam Cwejman, Bijan Fahimi, Eva Flyborg, Pernilla Klein, Ida Lindh, Anders Morin och Birgitta Rydell. Som sekreterare har Katarina Bergkvist och Patrick Joyce tjänstgjort.

2. En svensk flexicurity

Den danska arbetsmarknadsmodellen ligger i många avseenden nära den svenska. Samverkan mellan fack, arbetsgivare och politik är en viktig hörnsten i arbetsmarknadens funktionssätt i båda länderna. Men den danska s.k. flexicurity-modellen har ett antal tydligare utpräglade särdrag jämfört med den svenska. Den danska modellen kombinerar en relativt flexibel arbetsrätt med generösa villkor för dem som förlorar sina arbeten. Jämfört med Sverige är möjligheten att säga upp fast anställd personal och att behålla rätt kompetens större i Danmark. Ersättningen vid arbetslöshet är också högre i Danmark. Hjälpen till utbildning och omskolning för arbetslösa ter sig relativt likvärdig jämfört med Sverige. Sammantaget skapar det en flexibel arbetsmarknad där den enskilde kan känna trygghet i omställningen.

Att kombinera flexibilitet med trygghet är något som borde vara målet även på den svenska arbetsmarknaden. Nedan visar vi i tre olika avsnitt, om den svenska arbetsrätten, om en allmän arbetslöshetsförsäkring med höjt tak och om arbetsförmedlingen, hur ett antal förändringar sammantaget kan skapa ett regelverk som är bättre anpassad till dagens arbetsmarknad och som ger ökad trygghet för den enskilde.

2.1 Modernisera den svenska arbetsrätten

Den moderna arbetsmarknaden är en rörlig plats. Enligt OECD får ungefär en tredjedel av alla anställda i OECD-länder under ett år antingen ett nytt arbete eller lämnar sitt tidigare arbete. Människors möjligheter att byta arbetsplats och yrke och gå mellan anställning och eget företagande är viktigt både för deras egen utveckling men också för förnyelsen av ekonomin. När äldre och mindre effektiva verksamheter krymper och arbetskraften flyttar till nya och mer produktiva skapas välstånd som kommer hela samhället till del. Denna förnyelseprocess har förstärkts av globaliseringen, som medfört att allt större delar av ekonomin numera utsätts för konkurrens från andra länder.

Men även om en dynamisk ekonomi ökar det totala välståndet i samhället så kan bördorna av denna omvandling drabba vissa på ett oförskylt sätt. Därför behövs ett socialt skyddsnät för dem som under en period står utan arbete (se avsnittet om arbetslöshetsförsäkringen) och hjälp till omställning för att hitta ett nytt arbete. Det behövs också arbetsrättsliga lagar som reglerar när det är tillåtet med uppsägningar, hur dessa ska gå till och vilka rättigheter som arbetstagaren har i en sådan situation.

Den svenska arbetsmarknadsmodellen skiljer sig från mönstret i de flesta utvecklade industriländer. I den svenska modellen lämnar lagen ett stort utrymme för arbetsmarknadens parter att själva avgöra viktiga frågor genom kollektivavtal. På så sätt åstadkoms mer flexibla lösningar. Parternas ansvar för att vårda ingångna avtal bidrar i sin tur till arbetsfred.

Den svenska modellen har i huvudsak varit framgångsrik under de drygt hundra år den funnits. Det är bra att staten om möjligt avstår från lagstiftning och i stället överlåter åt arbetsmarknadens parter att lösa frågorna genom kollektivavtal. Samtidigt så har arbetslivet i många avseenden förändrats de senaste decennierna. Industrisamhället har lämnat plats för en alltmer kunskapsintensiv tjänstesektor, där rörligheten är större och den internationella konkurrensen skarpare. Om den svenska modellen ska kunna fungera i dagens arbetsliv så behöver den moderniseras och arbetsrätten bli mer anpassad till behoven och villkoren på dagens arbetsmarknad.

2.1.1 En tudelad svensk arbetsmarknad

Långtidsutredningen (SOU 2011:11) har jämfört det svenska anställningsskyddet med reglerna i andra utvecklade länder och konstaterar att de svenska reglerna är flexibla i vissa avseenden och tröga i andra. De svenska reglerna ger arbetsgivaren stor frihet att använda sig av tidsbegränsade anställningar. Reglerna har förenklats under de senaste åren och antalet tidsbegränsat anställda har vuxit markant under de senaste 20 åren. Svenska arbetsgivare har också större möjligheter än arbetsgivare i de flesta OECD-länder att hyra in personal från bemanningsföretag.

Vid arbetsbrist har också svenska arbetsgivare goda möjligheter att säga upp fast anställd personal. Det är arbetsgivaren som avgör om det råder arbetsbrist och även ett lönsamt företag kan säga upp fast anställd personal, något som t.ex. inte är möjligt i Frankrike[1]. Kostnaden för att säga upp fast anställd personal är också liten i Sverige. Det finns t.ex. inga lagstadgade avgångsvederlag eller särskilda uppsägningsavgifter. Uppsägningar av fast anställda måste dock följa en strikt turordning där de senast anställda sägs upp först. Företag som har färre än 10 anställda har dock rätt att undanta två personer från turordningen vid uppsägningar.

Möjligheten att säga upp anställda av personliga skäl är däremot små i Sverige i en internationell jämförelse. Arbetsgivarens kostnader vid tvister om uppsägningar är höga eftersom arbetsgivaren ska betala lön tills tvisten är avgjord i Arbetsdomstolen, vilket kan ta ett till två år. Detta regelverk kommer dock regeringen att se över.

Om en svensk arbetsgivare vill minska sin personalstyrka kan han göra det relativt enkelt genom att i första hand avsluta tillfälliga anställningar och sluta hyra in personal och i andra hand säga upp fast anställda som finns sist i turordningen. Däremot har arbetsgivaren svårt att själv välja vilka anställda han vill ha kvar. Personer som sagts upp på grund av arbetsbrist har också företräde till nya anställningar hos samma arbetsgivare under nio månader.

Det innebär att det svenska regelverket ger ett företag goda möjligheter att relativt snabbt anpassa storleken på sin personalstyrka vid arbetsbrist jämfört med i andra länder. Men möjligheterna att behålla t.ex. nödvändiga nyckelpersoner som företaget kan behöva i ett krisläge är små om man inte kan göra särskilda uppgörelser med facket.

Arbetsgivare som har tecknat kollektivavtal och har ett bra samarbete med sin fackförening har ett större mått av flexibilitet. Ungefär 90 procent av de sysselsatta omfattas av kollektivavtal.[2] Men hos de små och medelstora företagen är kollektivavtal inte lika vanliga. Enligt en enkät från Företagarna 2009 saknas kollektivavtal i två tredjedelar av alla företag med färre än fem anställda. Bland företagen med mellan fem och 19 anställda saknar en tredjedel kollektivavtal.

Många företagare vittnar också om att den strikta arbetsrätten gör att de drar sig för att anställa. Trösklarna för unga, invandrare och andra som inte fått fotfäste på arbetsmarknaden blir höga. Turordningsreglerna gör också att dessa grup-

1. Långtidsutredningen 2011
2. Medlingsinstitutets årsrapport 2010 sid. 32.

per, som ofta är sist anställda, blir de som först får sluta vid arbetsbrist.

Enligt Långtidsutredningen leder det svenska anställningsskyddet även till att rörligheten minskar bland de fast anställda med långa anställningstider. På grund av turordningen har dessa personer stora motiv att stanna på sina arbetsplatser och inte röra sig vidare. Den ökade rörligheten på arbetsmarknaden bärs därför i huvudsak av de unga. Arbetsgivarna satsar också mindre resurser i form av fortbildning på dem med tillfälliga anställningar i förhållande till dem med fasta jobb, vilket ytterligare kan försvåra deras möjligheter att konkurrera på arbetsmarknaden.

Ordningen med ett starkt anställningsskydd för tillsvidareanställda med många anställningsår samtidigt som antalet personer med tidsbegränsade anställningar och andra lösa anställningsformer ökar gör att arbetsmarknaden blir alltmer tudelad. ”Outsiders” i form av unga och utrikes födda får det svårare att komma i jobb och få fasta anställningar. Det är en utveckling som i längden hotar sammanhållningen på arbetsmarknaden och i samhället.

2.1.2 En modernare och mer flexibel svensk arbetsrätt

Det svenska anställningsskyddet, som det är utformat i lag och avtal, där turordningen vid uppsägningar grundas på anställningstid snarare än kompetens för arbetet är skapat under efterkrigstidens industrisamhälle. Under en lång tid har det fungerat väl. Men det blir allt sämre anpassat till dagens kunskapssamhälle. Den anställdes utbildning och personliga kompetens kan vara avgörande för ett företags möjlighet att klara förändringar och även vara avgörande för den arbetstagarens möjligheter att klara sig bra på arbetsmarknaden. Om anställningsskyddet ska kunna bestå i dagens arbetsliv med snabbare strukturförändringar och större rörlighet måste det moderniseras. Ett intressant exempel att dra lärdom ifrån är Danmark, där en flexiblare arbetsrätt och mer fokus på kompetens kombineras med ett mer generöst ersättningssystem (se faktarutan).

För att modernisera den svenska modellen krävs en rad olika förändringar som bör ses i sin helhet. Arbetsgruppen föreslår att turordningsregler vid uppsägningar ska finnas kvar i Lagen om anställningsskydd, men att turordningen bör grundas på den anställdes personliga kompetens. LAS ska även i fortsättningen vara dispositiv, vilket betyder att arbetsmarknadens parter är fria att själva avtala om hur turordningsreglerna ska utformas inom sin bransch. Arbetsmarknadens parter bör avtala fram lämpliga kriterier för hur kompetens ska värderas i turordningen inom varje bransch. Om parterna inte kan enas om lämpliga kriterier kan det bli aktuellt med lagstiftning om att turordningen i LAS ska grundas på kompetens enligt den bedömning som arbetsgivaren gör.

Inom vissa områden finns redan i dag i avtalen mellan parterna kompetens med som en avgörande faktor vid fastställande av turordningslistan. I till exempel det omställningsavtal som finns tecknat mellan Svenskt Näringsliv och PTK (privattjänstemannakartellen) finns möjligheten att på lokal nivå vid uppsägningar på grund av arbetsbrist ta större hänsyn till företagets behov av kompetens än vad som medges i lagen. Avtalet innehåller också extra resurser för att stödja de uppsagda medarbetarna i omställningen. Det pekar på att det finns ett reellt behov på dagens arbetsmarknad av att ta mer hänsyn till kompetens.

Samtidigt som kriterierna för turordning ändras bör också företrädesrätten till återanställning för personer som sagts upp på grund av arbetsbrist kortas, från nio månader till sex månader. Brist på kompetens ska också i särskilda fall betraktas som ett giltigt personligt skäl för uppsägning. Ett exempel kan vara i situationer där den anställde inte velat delta i nödvändig vidareutbildning för att upprätthålla den kompetens som arbetsgivaren behöver.

Detta mer moderna och flexibla anställningsskydd måste kombineras med större hjälp till omställning för personer som står mellan arbeten. Den hjälp som Arbetsförmedlingen erbjuder alla på arbetsmarknaden kompletteras idag av ambitiösa avtalade trygghetslösningar inom de flesta branscher, som hjälper uppsagda med rådgivning, tips om lediga jobb, hjälp att starta egna företag m.m. Dessa system bör byg-

Faktaruta: Den svenska modellen och Dansk flexicurity – en jämförelse

I Sverige finns det saklig grund för uppsägning i två fall. Det vanligaste är arbetsbrist, men det går också att säga upp en anställd av personliga skäl när denne misskött sin anställning. Även en dansk arbetsgivare måste ha saklig grund för uppsägning, men den danska lagen medger fler sakliga skäl. Arbetsgivaren kan hänvisa till såväl arbetsbrist som dålig ekonomi i företaget. Men även brister i arbetstagarens kvalifikationer kan vara saklig grund för uppsägning i Danmark.

En dansk arbetsgivare behöver inte följa en turordningslista vid uppsägningar utan kan själv välja vilka han vill behålla. Inom den privata sektorn har vissa arbetsgivare och fackförbund tecknat avtal där anställningstiden vägs in som en faktor vid uppsägningar om detta inte skadar verksamheten. Offentliga arbetsgivare får däremot inte använda turordningsregler baserade på anställningstid utan är skyldiga enligt lag att behålla de mest kvalificerade medarbetarna vid uppsägningar.

I Danmark finns till skillnad från i Sverige inte någon lagstadgad företrädesrätt för personer som tidigare sagts upp på grund av arbetsbrist att bli återanställda när arbetsgivaren vill nyanställa.

I Danmark är ersättningen vid arbetslöshet 90 procent av förlorad lön i två år. Högsta ersättning är ca 19 900 svenska kronor i månaden. Men när ersättningsperioden i arbetslöshetsförsäkringen är slut i Danmark hänvisas de arbetslösa till socialbidrag. I Sverige så får den arbetslöse plats i jobb- och utvecklingsgarantin, där ersättningen är 65 procent förlorad lön utan tidsbegränsning.[1]

I Danmark finns goda möjligheter till omskolning och vidareutbildning för arbetslösa. Men även svensk arbetsmarknadspolitik är ambitiös och erbjuder många möjligheter till praktik och vidareutbildningar

1. Den danska försäkringen har blivit mindre generös med tiden. Före den 1 juli 2010 var ersättningsperioderna fyra år.

gas ut.[3] Det är rimligt att parterna förhandlar om en sådan utbyggnad samtidigt som de förhandlar om hur kompetens ska värderas i turordningen. Arbetsgruppens förslag om ett höjt ersättningstak i den allmänna arbetslöshetsförsäkringen (se nästa avsnitt) innebär att kostnaderna för de extra inkomstskydd vid arbetslöshet som parterna avtalat om minskar. De kostnader som frigörs bör kunna användas för att förstärka denna omställningshjälp.

Det förstärkta stödet till omställning bör också kompletteras med någon form av kompetenskonto, som ökar möjligheten för individen att utveckla sin kompetens under alla skeden av arbetslivet. På en arbetsmarknad där kompetens blir allt viktigare minskar risken att stå utan arbete om den enskilde utbildar sig även under yrkeslivet. Möjligheterna till kompetensutveckling under hela livet måste därför öka. Enskilda och arbetsgivare ska kunna bidra med medel som senare kan användas för att bekosta studier och annan kompetensutveckling.

En tänkbar modell är att det avdragsgilla pensionssparandet breddas till ett ”pensions- och kompetenssparande” och att beloppsgränsen för det avdragsgilla sparandet höjs. Ett sådant system ger möjlighet till den enskilde och till arbetsgivaren att bidra med medel som senare kan användas för att bekosta t.ex. studier. Det bör finnas ett tak för hur mycket medel som får tas ut för kompetensutveckling och under hur lång tid det kan göras. Alla de pengar som sparats men som inte använts för kompetensutveckling under arbetslivet ska kunna tas ut som pension.

Rörligheten på arbetsmarknaden bland dem med en fast anställning är idag låg. För att uppmuntra till en ökad rörlighet bör staten pröva att införa en lagstadgad rätt för alla fast anställda i offentlig sektor att ta tjänstledighet under sex månader för att prova på en ny anställning. Det skulle göra att fler vågar ta steget att prova på ett nytt jobb.

I dag finns det inom ramen för visstidsanställningar en provanställningstid på sex månader. Därefter övergår anställningen per automatik i en visstidsanställning. Sex månader kan dock vara en alltför kort period för att personen ska kunna komma in i arbetet och hinna visa sin kompetens, särskilt om personen stått utanför arbetsmarknaden en tid. För att ge arbetstagaren en längre period att komma in i arbetet och arbetsgivaren en bättre möjlighet att bedöma den anställde föreslår arbetsgruppen att provanställningstiden förlängs till ett år.

Arbetsgruppens förslag

- Den svenska arbetsmarknadsmodellen behöver moderniseras. Större vikt ska läggas vid den enskildes kompetens samtidigt som tryggheten i omställningen ökar. Arbetsgivarna bör i samband med att anställningsskyddet moderniseras avsätta större resurser för omställning.
- Turordningsreglerna i LAS bör grundas på den anställdes personliga kompetens istället för på anställningstid. Företrädesrätten till återanställning för personer som sagts upp på grund av arbetsbrist bör kortas från nio månader till sex månader.
- Brist på kompetens ska också i särskilda fall betraktas som ett giltigt personligt skäl för uppsägning. Ett exempel kan vara i situationer där den anställde inte velat delta i nödvändig vidareutbildning för att upprätthålla den kompetens som arbetsgivaren behöver.
- För att stimulera livslångt lärande bör den anställde och arbetsgivaren kunna avsätta medel till kompetenssparande. En modell är förslagsvis att det avdragsgilla pensionssparandet breddas till ett ”pensions- och kompetenssparande” och beloppsgränsen för det avdragsgilla sparandet höjs.
- Samhället behöver uppmuntra till ökad rörlighet på arbetsmarknaden. Det är viktigt att fler i arbetslivet utvecklar och förkovrar sig genom att prova på nya arbetsuppgifter. Därför bör fast anställda inom offentlig sektor få lagstadgad rätt till tjänstledighet under sex månader för att prova en ny anställning.
- Förläng provanställningstiden från ett halvår till ett år. Det gör att den anställde har längre tid på sig att visa sin kompetens och arbetsgivaren får bättre underlag för sitt anställningsbeslut.

2.2 En arbetslöshetsförsäkring för alla

Den svenska arbetslöshetsförsäkringen är hybrid i två delar. Dels består den av en allmän del som omfattar alla som arbetat minst halvtid i minst sex månader under det senaste året. De kan få ett grundbelopp på 7 040 kr i månaden i ersättning om de blir arbetslösa. Dels består den av en frivillig del för alla dem som varit medlemmar i en arbetslöshetskassa i minst ett år. De får en inkomstberoende ersättning som tillsammans med grundbeloppet uppgår till 80 procent av förlorad inkomst vid arbetslöshet, dock högst 14 960 kr i månaden.

Förutom Sverige har bara tre länder i världen – Danmark, Finland och Belgien – ett allmänt socialförsäkringssystem men en frivillig arbetslöshetsförsäkring. Systemet med en frivillig arbetslöshetsförsäkring administrerad av kassor med kopplingar till fackförbunden har en lång tradition som går tillbaka till slutet av 1800-talet.

Så länge staten kraftigt subventionerade den frivilliga försäkringen var nästan alla som arbetade medlemmar i en arbetslöshetskassa. Fram till 2006 betalade staten mellan 90 och 95 procent av försäkringens kostnader. I december 2006 var 3,8 miljoner personer, motsvarande 85 procent av arbetskraften, medlemmar i en arbetslöshetskassa. År 2007 sänktes statssubventionen till a-kassorna till en mer rimlig nivå på 65 procent. Detta bidrog dock till att 460 000 personer lämnade försäkringen 2007 och 2008. Efter det har medlemstalet ökat något igen. I december 2010 var 3,37 miljoner personer, 73 procent av arbetskraften, medlemmar i försäkringen. Mer än var fjärde person i arbetskraften, runt 900 000 personer, står idag utanför arbetslöshetsförsäkringen. Det utgör en stor lucka i vårt sociala skyddsnät.

Det verkar i första hand vara personer med liten risk att bli arbetslösa eller personer med god ekonomi som valde att lämna arbetslöshetsförsäkringen. Äldre och personer med förmögenheter var kraftigt överrepresenterade bland dem som lämnade försäkringen.[4] Detta illustrerar en svaghet i det frivilliga systemet. En allmän trygghetsförsäkring fungerar sämre om personer som inte behöver den ställer sig utanför. Unga och friska människor måste betala till sjukförsäkringen och personer som inte har barn betalar till föräldraförsäkringen. Det är rimligt att ha liknande principer även när det

3. Det finns idag fyra stora avtal samt ett antal små som ger sådana trygghetslösningar. Totalt täcker dessa idag ca 3 miljoner arbetstagare (enligt TCO).

4. Budgetpropositionen 2011 Utgiftsområde 14 sid. 37.

gäller arbetslöshetsförsäkringen. En allmän försäkring skulle också ge ökade intäkter från avgifterna, som kan användas till att sänka avgiften för alla eller att förbättra ersättningen, t.ex. genom höjt ersättningstak.

Trots att medlemsavgifterna har höjts till arbetslöshetsförsäkringen så betalar fortfarande skattebetalarna 65 procent av försäkringens utgifter. Indirekt så finansieras arbetslöshetsförsäkringen alltså av alla som arbetar, men det är bara dem som också är medlemmar i en a-kassa som får rätt till hela arbetslöshetsförsäkringen. Det är ytterligare ett argument för att alla som har arbetat en tid ska få del av försäkringen. En väl fungerande arbetslöshetsförsäkring som omfattar alla som arbetar ökar också individens trygghet och skapar större förståelse för ofta ofrånkomliga strukturomvandlingar på arbetsmarknaden. Både Långtidsutredningen och Finanspolitiska rådet har också dragit slutsatsen att Sverige bör införa en allmän arbetslöshetsförsäkring[5].

2.2.1 Enhetliga avgifter i arbetslöshetsförsäkringen

Åren 2007–2008 beslutade riksdagen att höja egenfinansieringen av arbetslöshetsförsäkringen betydligt och införa ett system där kassornas medlemsavgifter till en del berodde på kostnaden för arbetslösheten i den egna kassan. I dag ska medlemsavgiften i varje kassa finansiera cirka 35 procent av kassans utbetalningar upp till ett tak. [6]

Avgifterna till arbetslöshetskassorna skiljer sig numera kraftigt åt beroende på hur höga utbetalningar som kassorna har. I april 2011 var den genomsnittliga medlemsavgiften i en arbetslöshetskassa 235 kr i månaden. Lägst avgift hade Finans- och försäkringsbranschens kassa med 85 kr i månaden och högst avgift hade Musikernas kassa med 444 kr i månaden.

Syftet med att differentiera avgifterna efter arbetslösheten i den enskilda kassan var att skapa motiv för kassornas moderorganisationer – fackförbunden – att hålla tillbaka löneutvecklingen inom det egna området när högre arbetslöshet gav medlemmarna högre avgifter.

Differentierade avgifter har alltså i teorin fördelar – men det finns i praktiken också nackdelar. Många kassor samlar personer med olika kompetens och arbetsuppgifter och som inte kan ses som en homogen grupp på arbetsmarknaden. Därtill kommer geografiska skillnader av arbetsmarknadsläget och arbetslösheten för en viss typ av arbetskraft.

Finanspolitiska rådet drar i sin senaste rapport slutsatsen att nackdelarna med differentierade avgifter är större än fördelarna.[7] De ser ett antal skäl till varför differentierade avgifter i praktiken troligen inte har någon större positiv effekt på lönebildning och sysselsättning. A-kassor och fackförbund överlappar inte varandra helt och allt fler kollektivavtal är dessutom sifferlösa med decentraliserad lönesättning. Dessa faktorer försvagar hänsynen vid löneförhandlingar till effekter på a-kasseavgiften. Flera a-kassors avgifter ligger också nära det tak som regeringen har lagt fast och avgiften kan alltså inte höjas oavsett hur fackförbunden agerar. De senaste fem åren är det nio a-kassor som under någon period haft avgifter som legat vid taknivån.

Dessutom finns en anomali i systemet. När en person är långtidsarbetslös flyttas den över från a-kassan till jobb- och utvecklingsgarantin, vilket gör att antalet arbetslösa med ersättning från a-kassan minskar och därmed också a-kassans kostnader. Detta kan snarare skapa missriktade drivkrafter i systemet. En annan oönskad effekt av de differentierade avgifterna är att den genomsnittliga a-kasseavgiften ökar när det är lågkonjunktur och arbetslösheten stiger, trots att arbetslösheten inte behöver bero på fackets agerande och att den högre avgiften får en åtstramande effekt på ekonomin.

Även Långtidsutredningen (SOU 2011:11) instämmer i att det finns ett antal förhållanden på den svenska arbetsmarknaden som gör att differentieringen av avgifterna troligen inte får den effekt som den ekonomiska teorin förutspår. Också en studie från Finansdepartementet kommer fram till att de differentierade avgifterna förmodligen inte ger några större vinster när det gäller sysselsättning eller lönebildning. [8]

De differentierade avgifterna har än så länge varit i bruk relativt kort tid och Sverige är det enda land i världen med denna typ av avgifter så det finns inga andra exempel att studera. Sammantaget verkar dock argumenten för differentierade avgifter, så som de i dagsläget är utformade, vara svaga

Systemet med olika avgifter i kassorna gör det också svårare att införa en allmän arbetslöshetsförsäkring. Om man vill införa en allmän försäkring med en statlig arbetslöshetskassa, men samtidigt behålla de nuvarande kassorna måste man att välja mellan att:

1) Sätta medlemsavgiften i den statliga kassan till samma nivå som i den dyraste kassan. Något som utredningen om en allmän arbetslöshetsförsäkring som genomfördes under förra mandatperioden föreslog, eller

2) acceptera att en statlig a-kassa konkurrerar ut många av de fackförbundsanknutna kassorna genom att kunna hålla en betydligt lägre avgift.

3) Införa ett nytt system för hur de differentierade avgifterna bestäms, där storleken på avgiften styrs av vilket avtalsområde som personen tillhör (och alltså inte av vilken a-kassa). Det kan dock finnas svårigheter med att genomföra en sådan klassificering.

Vid införande av en allmän arbetslöshetsförsäkring skulle de flesta av dem som idag står utanför försäkringen troligen anslutas till den statliga kassan. Vid nuvarande sätt att beräkna avgifterna på skulle avgiften i den statliga a-kassan bli betydligt lägre än genomsnittet på arbetsmarknaden, eftersom de flesta av dem har låg risk att bli arbetslösa.

Om däremot systemet med differentierade avgifter mildrades eller togs bort helt så att avgifterna till de olika kassorna blev relativt lika skulle det bli betydligt enklare att införa en statlig allmän försäkring där en statlig kassa existerade bredvid dagens fackförbundskassor. Sammantaget finns det därför argument som talar för en återgång till enhetliga avgifter.

5. SOU 2011:11 och Svensk Finanspolitik 2011

6. Formeln är krångligare: 33 procent av ersättningen minus 50 kr per icke arbetslös medlem, dock högst 300 kr per icke-arbetslös medlem. Plus ett grundbidrag på 130 procent av den genomsnittliga dagpenningen i kassan.

7. Svensk Finanspolitik, Finanspolitiska rådets rapport 2011, s 240.

8. Finansdepartementet 2011, ”Hur ska utvecklingen av arbetsmarknadens funktionssätt bedömas?” Rapport från den ekonomiska avdelningen

2.2.2 Ersätt kassorna med en gemensam statlig a-kassa

I april 2011 fanns det 31 stycken arbetslöshetskassor. Alla kassor utom den oberoende s.k. Alfa-kassan[9] har kopplingar till ett eller flera fackförbund. Systemet att låta arbetslöshetsförsäkringen skötas av fristående kassor med kopplingar till fackförbunden har lång historia och har vissa fördelar. De flesta arbetslöshetskassorna – utom de allra minsta – har låga kostnader för att administrera försäkringen. Eftersom kassorna är organiserade branschvis har de ofta god kännedom om sina medlemmars arbetsvillkor.

Men det finns också nackdelar. Det blir flera instanser som delar på kontrollen och kontakterna med de arbetssökande. A-kassorna betalar ut ersättningen till de arbetslösa, men det är Arbetsförmedlingen som sköter kontrollen av om en arbetssökande står till arbetsmarknadens förfogande och om han eller hon aktivt söker arbete. Det är också Arbetsförmedlingen som beslutar om utbetalningen av aktivitetsstöd för den som deltar i olika arbetsmarknadsåtgärder. Under det senaste decenniet har arbetslöshetskassorna blivit större och mer branschövergripande i takt med att fackförbund gått samman och deras kassor slagits ihop. Det har inneburit att kassornas branschkännedom har minskat.

Ett argument som ibland framförs till fördel för att behålla dagens a-kassor är att den fackliga organisationsgraden riskerar minska om kassorna försvinner. Finanspolitiska rådet pekar dock på att hög facklig organisationsgrad inte borde vara ett mål för arbetslöshetsförsäkringen. Ifall man vill uppnå det finns andra och bättre sätt att nå dit på. [10]

I ett system med en allmän arbetslöshetsförsäkring och med en enhetlig avgift för alla försäkrade oavsett bransch eller yrke överväger fördelarna med att låta staten helt och fullt organisera arbetslöshetsförsäkringen i en gemensam arbetslöshetskassa.

2.2.3 Höj taket i arbetslöshetsförsäkringen

En brist i dagens arbetslöshetsförsäkring är att den inte ger ett tillräckligt ekonomisk skydd vid arbetslöshet för personer med medelhöga och högre inkomster. Arbetslöshetsförsäkringen har idag en nedtrappad ersättning, där ersättningen är 80 procent under de första nio månaderna och 70 procent under de följande 4,5 månaderna. Därefter övergår den arbetslöse till den s.k. jobb- och utvecklingsgarantin, där ersättningen är 65 procent av förlorad inkomst. Men den högsta ersättningen vid arbetslöshet på heltid är 14 960 kr i månaden (före skatt). Det betyder att bara personer som tjänar 18 700 kr eller mindre i månaden på heltid verkligen får 80 procent av sin förlorade lön i ersättning (före skatt).

Det innebär att det i praktiken endast är 30 procent av de arbetslösa som i början av arbetslöshetsperioden får 80 procent av sin förlorade lön. Visserligen har ungefär hälften av medlemmarna i arbetslöshetskassorna kompletterande ersättningar från sina fackförbund som oftast fyller på upp till 80 procent av hela lönen i 100 till 200 dagar.[11] Men stora grupper har inget sådant skydd. Taket i arbetslöshetsförsäkringen är fastställt i kronor och är inte kopplad till basbeloppet såsom ersättningarna från andra socialförsäkringar är. Därför kommer andelen arbetslösa som verkligen får 80 procents ersättning från arbetslöshetsförsäkringen att fortsätta att sjunka för varje år som går.

Syftet med trappan i ersättningsnivåerna är att arbetslösa ska få starkare motiv att söka arbete ju längre arbetslösheten varat. Men eftersom mer än två tredjedelar av de arbetslösa inte har 80 procents ersättning så fungerar inte ersättningstrappan enligt sitt syfte.

För att arbetslöshetsförsäkringen ska ge ett gott inkomstbortfallsskydd och ersättningstrappan fylla en funktion i praktiken behöver ersättningsnivån höjas. En rimlig utgångspunkt är att höja taket i arbetslöshetsförsäkringen till en nivå där 80 procent av de arbetslösa får 80 procent av sin tidigare inkomst i ersättning. Det skulle innebära att ersättningen höjdes till 21 000 kr i månaden (950 kronor per dag), vilket motsvarar den högsta ersättningen i sjukförsäkringen. Kostnaden för att höja taket under de första 4,5 månaderna (100 ersättningsdagar) blir netto 1,4 miljarder kronor.[12]

För att undvika att fler arbetslösa hamnar under ersättningstaket bör taket också kopplas till inkomstutvecklingen på samma sätt som övriga socialförsäkringar. Att låta den högsta dagpenningen öka med prisbasbeloppet skulle kosta drygt 300 miljoner kr netto om året.

Arbetsgruppens förslag

- Inför en allmän arbetslöshetsförsäkring med en inkomstberoende ersättning för alla som har arbetat en viss tid. Dagens a-kassor ska ersättas med en gemensam arbetslöshetskassa i statlig regi som omfattar alla medlemmar.
- Systemet med differentierade medlemsavgifter till arbetslöshetsförsäkringen ska avskaffas och ersättas med en enhetlig avgift.
- Höj taket i arbetslöshetsförsäkringen till samma nivå som i sjukpenningen under första 4,5 månaderna (100 dagar). Ersättningstaket ska även höjas årligen i takt med prisbasbeloppet.
- **Reservation 1:** Anders Morin föreslår att dagens system med arbetslöshetsberoende avgifter finns kvar även i en allmän försäkring. De nuvarande beräkningsgrunderna för differentieringen bör dock ändras. Det bör därför utredas om differentieringen bör ske på annat sätt, t ex efter avtalsområde. För hela reservationen, se bilaga 1.
- **Reservation2:** Anders Morin, Birgitta Rydell och Bijan Fahimi föreslår att en allmän arbetslöshetsförsäkring administreras av enskilda arbetslöshetskassor, såväl fackliga som icke-fackliga. För hela reservationen, se bilaga 1.

9. Alfa-kassan ägs av alla andra arbetslöshetskassor tillsammans och är ett oberoende alternativ för den som inte vill bli medlem i en fackförbundskassa. Alfa-kassan betalar också ut grundersättningen till de arbetslösa som inte är medlemmar i en kassa.

10. Svensk Finanspolitik, Finanspolitiska rådets rapport 2011, s 246

11. År 2010 hade 48 % av fackförbundens medlemmar ett kompletterande inkomstskydd vid arbetslöshet.

12. Beräkningar från Riksdagens Utredningstjänst Dnr 2011:708. Beräkningarna gäller för 2012.

2.3 Arbetsförmedlingens stöd i omställning

2.3.1 Mer utbildningsinsatser

En aktiv arbetsmarknadspolitik har länge varit en hörnsten på den svenska arbetsmarknaden. Den kraftiga utbyggnad av arbetsmarknadsåtgärder som skedde under 1990-talet hade dock stora brister i effektivitet och personer slussades ofta från en åtgärd till en annan. Under de goda åren i början av förra mandatperioden skalades dessa ned. Regeringen byggde samtidigt ut yrkesutbildningarna inom det ordinarie utbildningsväsendet och satsade även på att förstärka yrkesutbildningarna på gymnasiet och införa lärlingssystem för att uppvärdera de praktiska yrkena och rusta fler ungdomar för arbetslivet.

Under 2010 gick ca 70 000 personer en arbetsmarknadsutbildning eller förberedande utbildning genom arbetsförmedlingens försorg. Grundsyftet med arbetsmarknadsutbildningar ska inte vara att reparera brister i det ordinarie utbildningsväsendet, utan är att hjälpa långtidsarbetslösa och de som har svag ställning på arbetsmarknaden tillbaka i arbete. Samtidigt har en misslyckad skolpolitik under decennier gjort att många står dåligt rustade för kraven på arbetsmarknaden, vilket har lappat och lagats med olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Personer med låg utbildning är fortfarande kraftigt överrepresenterade bland de arbetslösa.

Det kan finnas skäl att se över om volymerna av arbetsmarknadsutbildningar bör öka, för att förbättra matchningen på arbetsmarknaden och öka aktivitetsgraden i jobb- och utvecklingsgarantin. Det finns dock risk för att det leder till inlåsning av arbetskraft i en konjunkturfas då företagen vill anställa. Riskerna med detta behöver därför beaktas.

Arbetsförmedlingen bör lokalt ha flexibilitet i att bestämma vilka arbetsmarknadsutbildningar som i den aktuella regionen ger bäst chanser att få jobb, samtidigt som det behöver finnas kvalitetssäkring av utbildningarna. Centralt planerade program riskerar att bli för trögrörliga och inte tillräckligt anpassade till lokala variationer i arbetsmarknaden och enskilda personers behov.

2.3.2 Upptäck personer i rikszonen tidigare

Det allra bästa är om Arbetsförmedlingen kan sätta in åtgärder tidigt, så att arbetslösa som riskerar att fastna i långvarig arbetslöshet aldrig gör det. Om alla ges tillgång till arbetsmarknadsåtgärder efter en mycket kort arbetslöshetstid är dock risken stor att många som hade kunnat få jobb istället låses in i utbildningsinsatser och det därmed tar längre tid för dem att komma i arbete.

Därför är det värdefullt om Arbetsförmedlingen i ett tidigt skede kan identifiera de personer som löper stor risk att fastna i långvarig arbetslöshet. Arbetsförmedlingen har också en sådan försöksverksamhet som pågår. Denna arbetsmetod bör utvecklas och spridas så att fler kan få tidiga insatser istället för långvarigt utanförskap. Reglerna måste också vara sådana att det är möjligt att t.ex. gå en utbildning redan efter en kort tids arbetslöshet om risken annars är stor att arbetslösheten blir långvarig. Det samma bör gälla nystartsjobb, som också i särskilda fall ska vara tillgängliga redan efter en kortare tids arbetslöshet om personen bedöms löpa stor risk att fastna i långvarig arbetslöshet.

Här kan lärdomar dras till exempel från Australien. Där får den arbetslöse en ”peng” som den tar med sig till olika utförare. Pengens storlek beror på resultatet av en ”profilering” av den arbetssökande som gjorts och som uppskattar personens attraktivitet på arbetsmarknaden. Utföraren får en relativt stor del av ersättningen när personen väl har fått en långvarig sysselsättning.

Det kan vara intressant att även i Sverige skapa ett system där de som konstaterats riskerar fasta i arbetslöshet får tillgång till mer resurser i ett tidigt skede. Analysen av arbetslöshetsrisken kopplas då direkt till tillgången på aktiva åtgärder. Möjligheten att införa en liknande modell i Sverige bör utvärderas. I ett längre perspektiv bör ambitionen också vara att införa ett system med oberoende aktörer som tillhandahåller förmedlingstjänster som de arbetslösa själva kan välja mellan.

Sedan 2006 har regeringen jobbat hårt för att valfriheten ska öka inom arbetsmarknadspolitiken. Utvecklingen går långsamt men säkert åt rätt håll. Sedan 2008 ska en tredjedel av platserna i ungdomsgarantin och fas ett och två i Jobb- och Utvecklingsgarantin handlas upp från fristående aktörer. Arbetsförmedlingen hade svårt att uppnå detta i början men uppfyller målet nu 2011. Jobbcoacherna för korttidsarbetslösa och etableringslotsarna för nyanlända invandrare är nästan uteslutande fristående aktörer. Ett införande av en ”peng” som följer den arbetslösa skulle vara ytterligare ett sätt att öka valfriheten för den enskilde och få större konkurrens och effektivitet i det stöd som de arbetslösa får.

Arbetsgruppens förslag

- Utveckla ett system där man kopplar en ”profilering” av den arbetssökande (d.v.s. en bedömning av den enskildes risk att fastna i långvarig arbetslöshet) till tillgången på tidiga insatser och resurser för att komma i arbete.
- Inför ett ”peng”-system där den arbetslöse själv kan välja mellan olika utförare av arbetsförmedlingsinsatser.

3. Fler i arbete för en bättre välfärd

3.1 Den demografiska utmaningen

Medellivslängden i Sverige ökar och vi blir allt äldre. Detta är självklart en positiv utveckling, men det innebär samtidigt att allt färre ska försörja allt fler. I dag går det drygt 3 personer i yrkesaktiv ålder på varje person över 65 år. Under de närmaste 30 åren väntas antalet minska till drygt 2 yrkesaktiva per person över 65 år. Det kan få påtagliga konsekvenser för svensk ekonomi.

Den åldrande befolkningen innebär att utgifterna för pensioner, sjukvård och äldreomsorg ökar. Pensionssystemet är robust och klarar påfrestningar, men för att framtidens pensioner ska hålla jämna steg med löneutvecklingen måste fler arbeta och arbeta högre upp i åldrarna.

Arbetsutbudet måste fortsätta öka för att vi ska kunna hantera följderna av en förändrad ålderssammansättning av befolkningen. Politiken måste därför fortsätta att vara inriktad på att se till att färre står utanför arbetsmarknaden och att fler kommer i jobb.

3.2 Fler unga, äldre och utlandsfödda i arbete

Sveriges unga träder idag in på arbetsmarknaden senare än unga i andra jämförbara länder. Det finns ett värde för samhället av att de som utbildar sig också har många år kvar av sitt aktiva yrkesliv efter avslutad examen. Därför bör staten premiera ett snabbare inträde på arbetsmarknaden för dem som studerar vid universitet. Arbetsgruppen föreslår därför att det införs en ”snabbhetspremie” i studiemedelssystemet till dem som t.ex. snabbt tar examen.

Samtidigt som fler behöver starta sitt arbetsliv tidigare behöver fler också arbeta längre upp i åldrarna. Att äldre stannar kvar längre på arbetsmarknaden är något som kan vara bra både för den enskilde, men också för samhällsekonomin och välfärden. Drivkrafterna och möjligheterna för äldre att stanna kvar på arbetsmarknaden behöver därför bli starkare.

Alliansregeringen har infört ett förenklat och utökat jobbskatteavdrag för äldre, viket har ökat drivkrafterna att arbeta efter normal pensionsålder. Den särskilda löneskatten för personer över 65 år har också tagits bort, vilket gör att kostnaderna att anställa äldre personer nu är betydligt lägre än tidigare. För att ytterligare förbättra äldre möjligheter att stanna kvar längre på arbetsmarknaden bör rätten att kvarstå i anställning höjas från dagens 67 år till 69 år. Kampen mot åldersdiskriminering på arbetsmarknaden måste också stärkas.

Invandring förstärker utbudet av arbetskraft och är ett viktigt tillskott för Sverige. Under de kommande decennierna kommer invandringen att stå för huvudparten av den lilla förväntade ökningen av befolkningen i arbetsför ålder. Åtgärder som säkerställer att nyanlända invandrare snabbt kommer i jobb är centralt för att ta tillvara de möjligheter som invandringen till Sverige innebär.

Den avgjort största delen av invandrarna väntas komma från länder utanför EU, en grupp som i dagsläget har betydligt lägre sysselsättning än befolkningen i övrigt. Detta betyder att det finns en möjlighet att öka antalet arbetade timmar i samhället betydligt om sysselsättningsgraden bland dessa grupper kan ökas, antingen genom en större andel av arbetskraftsinvandring eller genom åtgärder för att snabba på integrationen av flyktinginvandrare.

3.3 Stärk valideringen av utländsk kompetens

Många av dem med utländsk bakgrund som flyttar till Sverige har med sig värdefull kompetens från studier och arbete i sitt tidigare hemland. Det finns idag stora brister i förmågan att ta tillvara denna kompetens på den svenska arbetsmarknaden.

Ofta kan det vara svårt för rekryterande företag att värdera den utbildning och arbetslivserfarenhet som en sökande har fått i sitt hemland. Osäkerhet om de arbetssökandes kompetens kan leda till att arbetsgivare väljer bort utrikes födda sökande. För att underlätta bedömningen av utländsk kompetens behövs det därför ett system med validering av utländsk utbildning och yrkeserfarenhet. Dagens system är fördelat på många aktörer, informationen är ofta endast tillgänglig på svenska och det finns inte något tydligt fokus på att ta tillvara den kompetens som dessa personer besitter. En förbättrad valideringsverksamhet har därför potential att medföra stora positiva effekter för såväl deltagarna som samhället i stort.

Den svenska valideringsverksamheten är fortfarande under uppbyggnad och andelen nyanlända som genomgår validering inom ramen för introduktionsprogrammen är låg. Möjligheterna att få en utbildning eller annan kompetens validerad skiljer sig idag kraftigt åt mellan olika utbildningar, yrken och platser i landet. Det har också, åtminstone fram till nyligen, varit svårt för den som vill få sin kompetens validerad att veta vem man ska vända sig till. Det saknas även ordentliga utvärderingar av verksamhetens effekter, speciellt hur arbetsgivare uppfattar värdet av en validering.

Det finns också vissa tendenser att den nuvarande verksamheten i hög grad är inriktad mot bristyrken samt bara tar hänsyn till den kompetens som har en direkt motsvarighet i kursplaner. Det kan medföra att vissa individer inte får tillgång till validering och/eller att valideringen inte tydliggör individernas hela kompetens.

Arbetsgruppen anser att alla utrikes födda som är i behov av att tydliggöra sin kompetens för att få relevanta arbeten bör få hjälp med validering. Deltagarna i introduktionsprogrammen bör därför på ett tidigt stadium erbjudas validering. Fördelarna med detta är dels att den nyanlände bättre kan visa sin kompetens för potentiella arbetsgivare, dels att innehållet i introduktionen kan anpassas efter de eventuella behov av kompletterande utbildning som deltagaren har.

För att en validering ska kunna ske krävs att den föregås av en ordentlig kartläggning av den nyanländes utbildning, erfarenhet och önskemål om framtiden. En sådan kartläggning kan med fördel ske redan under asylprövningstiden. Även de utrikes födda som inte deltar i introduktionsprogrammen, till exempel anhöriginvandrare, bör ges möjlighet till validering. Valideringen bör utgå från individens förutsättningar/behov och omfatta kompetens från såväl utbildning som yrkeserfarenhet.

Valideringen behöver utformas så att den åtnjuter en hög grad av legitimitet hos arbetsgivare och branschorganisationer. För att valideringen ska uppnå sitt syfte måste ett rekryterande företag veta att ett valideringsintyg är ett trovärdigt bevis på en viss kompetens. Därför behöver arbetsmarknadens parter, särskilt bransch organisationerna, vara delaktiga i utformningen av valideringsverksamheten och en tydlig kvalitetssäkring ske fortlöpande.

3. 4 Inför ett poängsystem för arbetskraftsinvandring

2008 genomförde Alliansregeringen tillsammans med Miljöpartiet en reform för en ökad och mer flexibel arbetskraftsinvandring. Utgångspunkten var att det är arbetsgivaren som vet bäst vilken typ av arbetskraft och vilken kompetens de behöver och att det därmed ska vara upp till dem, och inte myndigheterna, att bestämma vilka som ska få komma hit och arbeta.

Reformen utgör ett viktigt steg för att skapa bättre möjligheter att komma till Sverige för att arbeta. Det finns andra länder, bland annat Kanada, som visar att kombinationen av flyktinginvandring och arbetskraftsinvandring är positiv och bidrar till en bejakande attityd till invandring.

Ökad arbetskraftsinvandring kan vara en viktig pusselbit för att möta den demografiska utmaningen och behovet av mer arbetskraft. Arbetsgruppen anser att därför Sverige bör öppna upp för en ännu friare arbetskraftsinvandring, baserad på någon form av poängsystem. Ett system man kan titta på och inspireras av är det kanadensiska, som öppnar upp

Faktaruta – Poängsystem för arbetskraftsinvandring i Kanada

De som kommer till Kanada som ekonomiska migranter – economic immigrants – motsvarar omkring 60 procent av invandrarna, eller omkring 150 000 personer årligen. Det är därmed den största invandrargruppen, helt i linje med regeringens målsättning. De ekonomiska immigranterna delas upp i olika grupper. Den största gruppen utgörs av ”Skilled workers” (omkring 64 procent), som utgörs av personer med eftersökta kunskaper och erfarenheter och där även ev. erbjudande om anställning samt ”anpassningsbarhet” tas med i bedömningen. En annan grupp är ”Business immigrants” (omkring 8 procent) och omfattar kategorierna investerare, entreprenörer och egenanställda (t.ex. kulturarbetare, idrottsmän eller lantbrukare).

En ny kategori sedan 2008 är ”Canadian experience class”. Den är till för personer som arbetar eller nyligen (för högst ett år sedan) har arbetat temporärt i Kanada inom ”kvalificerade yrken” under minst två år eller som har tagit sin examen i Kanada och därefter arbetat i landet i minst ett år.

Därutöver finns även Provincial/territorial nominees (20 procent) som är immigranter som antas direkt av provinserna i enlighet med kriterier som dessa själva fastslagit. De bedöms alltså inte enligt det poängsystem som gäller för det federala skilled workers-programmet, men de måste likväl lämna en separat ansökan om uppehållstillstånd till de federala myndigheterna.

Den sista kategorin är Live-in caregivers (8 procent), d.v.s tillfälliga utländska arbetare som måste vara kvalificerade att arbeta med vård av barn, sjuka, äldre eller människor med funktionshinder. De som antas till i denna kategori kan ansöka om permanent uppehållstillstånd efter två år.

Sverige bör utreda möjligheten att införa ett poängsystem för arbetskraftsinvandring och titta närmare på hur ett sådant bör utformas för att passa Sverige och behoven på den svenska arbetsmarknaden. Några faktorer som bör premieras i ett svenskt system är om personen har gått en universitets- eller forskarutbildning i Sverige, personens språkkunskaper och om personen har kompetens inom ett bristyrke. Det kan också vara viktigt att olika regioner i Sverige kan komplettera med kriterier efter sina regionala behov.

för fler att komma till landet och arbeta. Där är det inte bara arbetsmarknadens behov som styr utan även företagare och investerare välkomnas.

3.5 Lägre trösklar in på arbetsmarknaden genom ökad lönespridning

Sverige har en i dag en mycket sammanpressad lönestruktur. I många yrken är löneutvecklingen alltför dålig. De relativt sett höga ingångslönerna gör det dessutom svårt för den som står utanför att komma in och få ett arbete. Ingångslönerna utgör i sig en hög tröskel in på arbetsmarknaden genom att det är alltför många människor som aldrig får chansen att visa vad de kan eftersom det inte finns arbetsgivare som är beredd att betala vad det kostar att anställa dem.

Vår utgångspunkt är att det alltid är bättre att ha ett arbete att gå till än att fastna i ett bidragsberoende. En ökad lönespridning, med därmed relativt sett lägre ingångslöner, skulle förbättra möjligheterna för unga att få det första jobbet. En ökad lönespridning handlar också om att uppvärdera erfarenhet och kunskap. I rader av yrken, främst de kvinnodominerade, är löneutvecklingen så svag att den som jobbat 20 eller 25 år i yrket bara tjänar begränsat mer än den som är nyanställd. Detta gör också att dessa yrken riskerar att bli mindre attraktiva. Ett jobb där erfarenhet inte premieras ses i alltför liten grad som ett framtidsyrke.

En ökad lönespridning ska dock inte lagstiftas fram. Den svenska modellen, där parterna sköter lönebildningen, har varit framgångsrik och ska värnas. Men för att den svenska arbetsmarknadsmodellen ska fortsätta att tjäna Sverige väl måste kompetens och erfarenhet premieras mer än idag och stora grupper personer inte stängas ute från arbetsmarknaden.

Inom den offentliga sektorn (där lönestrukturen också ofta är mycket sammanpressad) är det vi politiker som är arbetsgivare. Här måste vi driva på för en större lönespridning.

Folkpartiet kommer därför i Sveriges Kommuner och landsting inför kommande lönerörelser ta initiativ för att öka lönespridningen inom offentlig sektor. De relativt sett lägre ingångslöner som skulle bli resultatet av en sådan lönepolitik skulle ge fler outsiders, i synnerhet unga, chansen att komma in på den svenska arbetsmarknaden.

I den privata sektorn finns det redan idag möjligheter, genom individuell lönesättning, att öka lönespridningen, en möjlighet som fler arbetsgivare bör ta. För att ytterligare underlätta för unga att ta sig in på arbetsmarknaden kan också särskilda ungdomsavtal vara en bra väg att gå. De tar hänsyn till de ungas särskilda situation och ger dem möjlighet att få värdefull erfarenhet och en fot in på arbetsmarknaden. Metall har t.ex. ett sådant avtal och det vore önskvärt med fler liknande avtal inom andra branscher.

Arbetsgruppens förslag

- Vi behöver få ett snabbare inträde på arbetsmarknaden för dem som studerar vid universitet. En ”snabbhetspremie” i studiemedelssystemet ska därför införas, t.ex. för dem som snabbt tar examen.
- Vi behöver bli bättre på att ta tillvara äldre människors kompetens – fler behöver stanna kvar längre i arbetslivet. Den övre ”pensionsåldern” ska därför höjas och för att förändra attityder ska lagstiftningen mot åldersdiskriminering skärpas.
- Den framtida demografiska utmaningen gör att arbetskraftsinvandringen till Sverige bör öka. Vi behöver bli bättre på att locka duktiga människor till vårt land. Dagens system, där den som kommer från ett land utanför EU får invandra till Sverige om den har arbete här,

ska kompletteras med ett poängsystem. Den som uppfyller vissa kriterier ska kunna komma till Sverige som arbetskraftsinvandrare utan att det finns en anställning som väntar.
- Utrikes föddas kompetens behöver tas tillvara betydligt bättre än i dag. Utrikes födda ska på ett tidigt stadium få hjälp med validering av utbildningar och yrkeserfarenhet. Kartläggning av personens kompetens bör ske redan under asylprövningstiden och valideringen integreras i introduktionsprogrammet. Valideringen behöver utformas så att den åtnjuter en hög grad av legitimitet på arbetsmarknaden. Arbetsmarknadens parter behöver därför vara delaktiga i utformningen av valideringsverksamheten och kvalitetssäkring av valideringen ske fortlöpande.
- Lönespridningen behöver öka på den svenska arbetsmarknaden. För att underlätta för unga att komma i arbete bör ingångslönerna framöver inte öka i samma utsträckning som tidigare. En större lönespridning i de yrken som i dag har en mycket platt lönestruktur är också en rättvisefråga. Lång utbildning, kunskap, kompetens och erfarenhet måste premieras mer än idag. Fler branscher bör också följa Metalls exempel och införa särskilda ungdomsavtal. Även på det kommunala området bör särskilda ungdomsavtal prövas.
- Folkpartiet ska som arbetsgivare i Sveriges kommuner och landsting driva på för relativt sett lägre ingångslöner och en ökad lönespridning inom den offentliga sektorn.

4. Vägar till arbete för arbetslösa med försörjningsstöd

4.1 Försörjningsstödet – inte utformat för arbetslösa

Försörjningsstöd, tidigare kallat socialbidrag, finns som samhällets sista skyddsnät för att fånga upp personer utan tillräckliga inkomster. Kommunerna är ansvariga för försörjningsstödet, som är behovsprövat och beviljas på hushållsnivå. Försörjningsstödet är inte utformat för att vara ett stöd vid arbetslöshet, men används ändå i stor utsträckning som just det.

Runt 40 procent av dem som får försörjningsstöd anger arbetslöshet som skäl till att de behöver bidraget[13]. Bland unga i åldern 20 till 24 år som får försörjningsstöd var det hela 54 procent som angav arbetslöshet som orsak. Dessa personer söker sig till kommunen för försörjning eftersom de inte kvalificerar sig till arbetslöshetsförsäkringen, t.ex. för att de inte tidigare haft ett arbete. 2008 fanns det på Arbetsförmedlingen ca 60 000 personer inskrivna som enbart hade ekonomiskt bistånd som inkomstkälla. Nära hälften av dessa personer var födda utanför västvärlden.

Försörjningsstödet är dock i grunden inte tänkt för dessa personer. Till exempel lönar det sig inte att ta deltidsanställningar. Börjar en person i hushållet arbeta så minskas försörjningsstödet i motsvarande mån. Marginaleffekten av arbete är alltså hundra procent. En effektiv kontroll av arbetssökande aktiviteter och stöd för personerna att komma tillbaka i arbete kan också vara svårt att uppnå för kommunen.

4.2 Arbetsmarknadsåtgärder för dem med försörjningsstöd

Enligt socialtjänstlagen ska arbetsföra personer med socialbidrag söka arbete och delta i arbetsmarknadspolitiska åtgärder, med Arbetsförmedlingen som huvudansvarig myndighet. I praktiken är dock kopplingen till Arbetsförmedlingen svagare för inskrivna som har försörjningsstöd som sin enda inkomstkälla jämfört med dem som har a-kassa. Arbetslösa med försörjningsstöd deltar i mindre omfattning än andra arbetslösa i Arbetsförmedlingens olika program. Sannolikheten att delta i program är ca 15 procentenheter lägre om man enbart har försörjningsstöd som inkomst jämfört med om man har a-kassa[14].

Arbetsförmedlingen fokuserar i huvudsak sin verksamhet på dem som har a-kassa och gruppen arbetslösa med försörjningsstöd har i praktiken inte samma tillgång till deras verksamhet. Regelverket gör viss skillnad i tillgång på åtgärder beroende på inkomstskälla. De med försörjningsstöd får tillgång till programåtgärder först efter 360 dagar som inskriven på Arbetsförmedlingen, medan tiden för dem med a-kassa är 300 dagar. I praktiken verkar dock de som enbart har försörjningsstöd inte delta i programmen ens efter 360 dagar, trots att de då har tillgång och rätt till det. De med försörjningsstöd är också i genomsnitt inskrivna vid Arbetsförmedlingen under betydligt längre tid utan att hitta jobb jämfört med andra grupper.

En förklaring till den svaga kopplingen till Arbetsförmedlingen är att det är kommunerna som är ansvariga för utbetalningen av försörjningsstödet och att det har vuxit fram en flora av kommunala arbetsmarknadspolitiska åtgärder och aktiveringskrav som riktar sig till socialbidragstagare. Bland dessa finns jobbsökaraktiviteter, praktik och annan arbetsförberedande verksamhet. Variationen mellan kommunerna är dock stor, vilket skapar skillnader beroende på var i landet man bor. Effekterna av de kommunala programmen är också dåligt dokumenterade och effekterna dåligt utvärderade.[15]

Det finns därför en tydlig risk att de lokala åtgärder som personer med försörjningsstöd deltar i är mindre effektiva än Arbetsförmedlingens mer genomlysta (om än ibland också bristfälliga) arbetsmarknadspolitiska aktiviteter. Dessutom ger de upphov till en dubblering av verksamhet på kommunal och statlig nivå samt skillnader beroende på var i landet man bor. Samtidigt är det begripligt att kommunerna ställer krav på aktivering när det gäller arbetsföra personer med försörjningsstöd.

4.3 Aktiveringskrav för dem med försörjningsstöd

Socialtjänsten har idag möjlighet att ställa krav på personer som är under 25 och som får försörjningsstöd att de deltar i praktik eller andra kompetenshöjande åtgärder. När det gäller äldre personer får man ställa sådana krav endast om det finns ”särskilda behov” av kompetensutveckling. Det finns

13. Enligt statistik från SCB som samlats in under perioden 1 januari till 31 maj 2010, där 239 kommuner deltog.

14. Långtidsutredningen, bilaga 11 sid 213

15. När det gäller Arbetsförmedlingen är det Riksrevisionen som är ansvarig för utvärdering etc. När det gäller kommunala program så är det istället den kommunala revisionen som har ansvaret.

inget stöd i lagen för att kräva att äldre personer med försörjningsstöd ska delta i åtgärder som inte är praktik eller innebär kompetenshöjning.

Det finns dock studier som visar att kommuner som har infört olika former av aktiveringskrav på socialbidragstagarna får färre som tar emot bidrag och att fler börjar arbeta.[16] Det gäller bland annat utvärdering av krav som införts i olika stadsdelar i Stockholm.[17] Det minskade antalet bidragstagare verkar ske främst genom ett ökat utflöde av personer som haft socialbidrag, förutom bland unga där också inflödet minskar. Utvärderingarna tyder dock på att det framför allt är aktiveringskravet i sig som ger effekt, medan det är oklart om själva innehållet i de aktiviteter som kommunen tillhandahåller har något effekt i att underlätta inträdet på arbetsmarknaden.

Sammantaget verkar aktiveringskrav på socialbidragstagare ge positiv effekt, med ett snabbare utflöde av personer, men det är inte säkert att de åtgärder som personerna åläggs delta i på kommunal nivå är de mest effektiva för att komma i arbete. Baksidan på att ställa krav för att få del av samhällets yttersta skyddsnät är också att man då behöver vara villig att i enskilda fall dra in eller minska ersättningen.

Enligt gällande lagstiftning är det inte heller tillåtet att ställa stränga aktiveringskrav på personer över 25. Socialstyrelsen har i Landskrona i ett tillsynsärende beslutat att kommunen har ställt alltför stränga krav på aktivering. Folkpartiet föreslog i sitt valmanifest inför valet 2010 att begränsningen om särskilda skäl för att kräva motprestation ska avskaffas och att socialtjänstlagen därför bör ändras så att det blir obligatoriskt för alla kommuner att ställa krav på motprestation från arbetsföra personer som får ekonomiskt bistånd.[18]

Arbetsgruppen föreslår att Folkpartiet står fast vid sitt tidigare förslag att begränsningen om särskilda skäl för att kräva motprestation ska avskaffas och att socialtjänstlagen därför bör ändras så att det blir obligatoriskt för alla kommuner att ställa krav på motprestation från *arbetsföra* personer som får ekonomiskt bistånd. Vägrar personen delta i sådana åtgärder trots att personen har arbetsförmåga ska det vara möjligt att trappa ned ersättningen. Det får dock endast ske efter en utredning av den enskildes arbetsförmåga.

Kommunens krav på aktivering får dock inte förhindra arbetssökande personer att delta i arbetsförmedlingens insatser eller andra kompetenshöjande åtgärder. Tvärtom, ifall personen söker arbete bör de i första hand delta i arbetsförmedlingens insatser, för att undvika dubbelarbete mellan kommunal och statlig nivå. De aktiveringsåtgärder som finns på kommunal nivå bör därför komplettera arbetsförmedlingens insatser och inte ersätta dem. Det måste därför finnas en flexibilitet så att arbetssökande aktiviteter och deltagande i arbetsförmedlingens åtgärder kan tillgodoräknas åtminstone som en viktig del i aktiveringskravet.

4.4 Bättre samordning mellan Arbetsförmedlingen och kommunerna

En konsekvens av att kommunerna är ansvariga för arbetslösa med försörjningsstöd är att dessa personer behöver ha kontakt med ett antal olika myndigheter, både på kommunal och statlig nivå, som till exempel socialkontor, ”jobbtorg” eller andra aktiveringsåtgärder på kommunal nivå och arbetsförmedling. Risken är att personer hamnar mellan stolarna och inte får tillgång till tillräckligt stöd för att få ett arbete, t.ex. när det gäller arbetsmarkandsåtgärder.

Ett förslag på hur man kan komma tillrätta med detta problem finns i utredningen ”Se medborgarna – bättre offentlig service” (SOU 2009:02). Där föreslås att det ska bildas ”service-centrum” i alla kommuner, som ska vara bemannade av minst tre tjänstemän varav en statligt anställd. Arbetsförmedlingen ska alltid närvara. Där ska medborgare kunna träffa ”servicevägledare” som guidar personen rätt. Utredaren föreslår också att det ska genomföras försöksverksamhet i ett antal kommuner.

I februari 2010 inkom SKL tillsammans med 36 kommuner med en skrivelse till regeringen där de förordar en försöksverksamhet med en ny organisation, kallad ”en gemensam ingång”. Enligt en undersökning SKL gjorde våren 2010 var det 48 kommuner som redan hade infört ”en gemensam ingång” i sin kommun och ytterligare 38 kommuner som planerade att införa en sådan struktur. Vilka organisationer som deltog skiljde sig åt mellan kommunerna, men arbetsförmedlingen var alltid en av deltagarna. Det vanligaste upplägget var samverkan mellan socialtjänsten, kommunens arbetsmarknadsenhet, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan, vilket fanns i 22 kommuner.

SKL:s enkätsvar visar att det på lokal nivå förekommer ett relativt omfattande arbete för att uppnå bättre samordning. Samtidigt är det viktigt att poängtera att denna samverkan oftast rör sig om en lokalmässig samordning och det är inte fråga om en samorganisering med gemensam chef.

Hur stor samordningen i praktiken är kan säkert därför skilja sig mellan olika kommuner och därmed också de uppnådda effekterna. Det bör genomföras en översyn av samarbetena på lokal nivå för att med det som bas vidareutveckla samordningen mellan olika aktörer. Att uppmuntra mer av finansiell samordning kan vara en viktig pusselbit i en sådan översyn. Se även avsnittet ”en helhetssyn på de långtidsarbetslösas behov”.

4.5 Det ska löna sig att arbeta – också för dem med försörjningsstöd

Folkpartiet anser att det måste löna sig att arbeta, också för dem med socialbidrag. Ett sätt att stimulera personer med socialbidrag till att börja arbeta är att låta dem behålla en del av inkomstökningen och alltså inte räkna ner socialbidraget i motsvarande mån. Det är ett sätt att minska de höga marginaleffekterna för socialbidragstagarna och därmed ge ökat incitament till arbete.

I England pågår ett arbete med att göra om bidragssystemet så att arbete ska löna sig även för dem som har behov av samhällets yttersta skyddsnät. Där inför man ett system som innebär att en person med socialbidrag (och bostadsbidrag) får behålla en viss andel av arbetsinkomsten, t.ex. 30 procent, Bidragen minskas då alltså ned med 70 procent av lönen, istället för hundra procent som varit fallet innan. Det är ett tilltalande system, eftersom varje extra arbetad timme ger mer pengar i plånboken. Systemet gör också att socialbidraget gradvis fasas ut vartefter personens arbetsinkomster ökar.

16. Se IFAUs rapport ”Aktiveringskrav på socialbidragstagare i Stockholms stadsdelar”, 2008:24

17. Effekter av aktiveringskrav på socialbidragstagare i Stockholms stadsdelar”, IFAU 2008

18. Folkpartiets rapport till partirådet maj 2010 och Folkpartiets valmanifest 2010

I England genomför man dock samtidigt en stor organisatorisk förändring, där bidragssystemet helt görs om så att endast ett bidrag, ”universal credit”, delas ut. Bidragets storlek består av ett grundbelopp och har därefter tilläggskomponenter t.ex. beroende på om du har barn, någon funktionsnedsättning och dina boendekostnader. En myndighet blir ensam ansvarig för bidraget. Det gör det enklare att räkna ned bidragssumman när arbetsinkomsterna ökar.

I Sverige görs prövningen av försörjningsstöd efter att bostadsbidrag, barnbidrag etc. är inräknade. En ökad lön påverkar därför socialbidraget på två sätt; indirekt genom att bostadsbidraget påverkas och därmed nivån på socialbidrag och direkt genom ett minskat behov av socialbidrag. Att det finns olika bidrag vars nivå påverkar varandra gör det mer komplicerat att införa ett system efter engelsk modell. Vinsterna av en sådan förändring skulle dock vara stora och en liknande modell bör därför införas även i Sverige.

Arbetsgruppens förslag

- Stärk ställningen för arbetslösa med försörjningsstöd i arbetsförmedlingens arbete. Arbetslösa med försörjningsstöd bör ha samma tillgång till program och åtgärder som andra arbetssökanden.
- Genomför utvärdering på nationell nivå för att ”benchmarka” effekterna av kommunala åtgärder för arbetslösa socialbidragstagare.
- Socialtjänstlagen ska ändras så att det blir obligatoriskt för alla kommuner att ställa krav på motprestation från arbetsföra personer som får ekonomiskt bistånd.
- Det ska löna sig att arbeta – också för personer med försörjningsstöd. Ett system bör införas där en person som haft försörjningsstöd under en viss tid får behålla t.ex. 30 procent av en arbetsinkomst genom att försörjningsstödet successivt fasas ut när den enskilde arbetar. En extra arbetad timme skulle därmed alltid ge ett extra tillskott i plånboken för den som varit i långvarigt socialbidragsberoende.

5. Åtgärder för att minska långtidsarbetslösheten

5.1 Satsningar för att höja den generella kunskapsnivån

Redan före den ekonomiska krisen fanns det problem med långtidsarbetslöshet, särskilt bland utrikes födda, personer med låg utbildningsnivå och äldre. Som långtidsarbetslös räknas i det här sammanhanget personer som varit arbetssökande i mer än ett halvår.

Långtidsarbetslösheten steg ytterligare under den ekonomiska krisen. Det tredje kvartalet 2008 var det ca 68 000 personer som var långtidsarbetslösa, vilket motsvarade 24 procent av de arbetssökande. Första kvartalet 2010 hade antalet långtidsarbetslösa stigit kraftigt, till 143 000 personer, och andelen av de arbetslösa som sökt jobb i mer än ett halvår hade stigit till 32 %.

Nu har trenden åter vänt nedåt, men långtidsarbetslösheten ligger fortfarande på en väsentlig högre nivå än innan krisen. Under det första kvartalet i år var det 123 000 personer som var långtidsarbetslösa, vilket motsvarade ca 30 procent av de arbetslösa. [19] Siffrorna kommer sannolikt att fortsätta att förbättras de kommande kvartalen. Likväl är det viktigt med åtgärder för att förhindra att personer nu fastnar i långtidsarbetslöshet.

Det är särskilt personer med låg utbildning och som varit utan arbete en längre tid som löper högst risk att fastna i långvarit utanförskap. Utlandsfödda är också kraftigt överrepresenterade bland de långtidsarbetslösa. Långtidsarbetslösheten är tre till fyra gånger högre för denna grupp än för infödda svenskar.

Trots att långtidsarbetslösheten nu minskar verkar detta inte gälla för gruppen utrikes födda, där långtidsarbetslösheten fortsätter att öka. [20] För personer med endast förgymnasial utbildning dröjer sig långtidsarbetslösheten också kvar trots att konjunkturen har vänt, medan långtidsarbetslösheten minskar betydligt snabbare för dem med gymnasial och eftergymnasial utbildning.

Därför är de reformer som genomförs på utbildningsområdet samt när det gäller mottagningen av nyanlända flyktingar helt centrala för att på sikt ge fler bättre förutsättningar att inte fastna i långtidsarbetslöshet. Men det behövs även andra åtgärder för att hjälpa dem som fastnat i långtidsarbetslöshet eller riskerar att fastna att komma tillbaks in på arbetsmarknaden.

Komvux fyller en viktig funktion i att ge personer möjligheten att läsa upp t.ex. gymnasiekompetens under hela livet. Regeringen har valt att även satsa på yrkesutbildningar och har infört yrkesvux och yrkeshögskola, utbildningar som tidigare inte fanns. I år finns ca 100 000 platser på Komvux, 19 000 platser på yrkesvux och 16 000 platser på yrkeshögskolan.

Men för att reparera de skador som det socialdemokratiska utbildningsväsendet lett till kan det vara motiverat att genomföra en bredare satsning på gymnasiekompetens för långtidsarbetslösa utan avslutad gymnasieutbildning. Denna grupp behöver höja sin utbildningsnivå för att ha bättre möjligheter att ta sig in på arbetsmarknaden.

5.2 Jobb- och utvecklingsgarantin och Fas 3

Jobb- och utvecklingsgarantin infördes vid halvårsskiftet 2007. Långtidsarbetslösa med arbetslöshetsförsäkring blir anvisade dit efter 300 ersättningsdagar och oförsäkrade långtidsarbetslösa blir det efter 18 månader med sammanhängande öppen arbetslöshet eller i program.

Garantin har tre faser. Fas 1 omfattar i huvudsak jobbsökaraktiviteter, coachning och förberedande insatser (vägledning, rehabilitering och orientering) och ska pågå i högst sex månader. Fas 2 kan därutöver innefatta arbetspraktik, arbetsträning och förstärkt arbetsträning samt åtgärden ”Lyftet”. Deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin kvalificerar sig också till ett års s.k. nystartsjobb.

Efter 450 ersättningsdagar (90 kalenderveckor) i garantin inleds Fas 3, där deltagaren ska erbjudas sysselsättning hos en arbetsgivare. Tanken med fas tre är att personer som varit arbetslösa under en lång tid inte ska lämnas i passivitet, utan istället erbjudas någon form av aktiv sysselsättning och kontakt med en arbetsplats. Det ska dock fortfarande finnas tid

19. Enligt SCB:s AKU-undersökningar
20. Enligt Finanspolitiska Rådet 2011, s 199

avsatt för jobbsökande. Arbetsgivare som åtar sig att ta emot en person i fas tre får en ersättning på 225 kronor per dag i form av ett s.k. anordnarbidrag.

94 procent av deltagarna i fas 3 får ersättning i form av aktivitetsstöd. De deltagare som inte haft a-kassa innan garantin får ersättning under 450 dagar, men därefter är det kommunerna som tar över ansvaret för försörjningen (i form av försörjningsstöd). Personer som befinner sig i Fas tre har i genomsnitt varit arbetslösa i åtta år, vilket visar på den stora utmaning det är att hjälpa denna grupp tillbaks in på arbetsmarknaden.

Den senaste tiden har vissa problem med fas 3 uppmärksammats. En av dem är att det har varit svårt att hitta meningsfulla arbetsuppgifter som inte tränger ut ordinarie arbeten. Det har särskilt gällt under den ekonomiska krisen då antalet personer i fas 3 ökade snabbt under en kort tidsperiod. Det har också funnits kritik mot att kontrollen och uppföljningen av de arbetsgivare som tar emot personer i fas 3 inte har varit tillräcklig bra. Det har t.ex. varit arbetsgivare som satt i system att ta emot fas-3 personer och tjänat pengar på verksamheten. En annan kritik mot systemet har varit att personer i fas 3 inte har haft rätt att gå arbetsmarknadsutbildningar och förbättra sin kompetens.

5.2.1 Reformera Fas 3

Det pågår ett antal åtgärder och utvärderingar som syftar till att se över hur fas 3 fungerar och förbättra systemet. Arbetsmarknadsdepartementet har bland annat gett arbetsförmedlingen i uppdrag att utvärdera Jobb- och utvecklingsgarantin och då särskilt fas tre. Återrapportering ska lämnas senare i år. Arbetsförmedlingen genomför nu också, med anledning av den kritik som framkommit, en granskning av samtliga ”anordnare” (arbetsplatser som tar emot fas-3 personer) och har även sjösatt en åtgärdsplan för att stärka kontrollen av anordnarna, inklusive rutiner för inspektioner. Detta arbete väntas vara färdigt till sommaren.

Arbetsförmedlingen ska till den 1 augusti också presentera en analys av vilka typer av sysselsättningar som personer i fas 3 erbjuds och hur tillsättningen av sysselsättningsplatserna fungerar. Departementet har även aviserat att de kommer se över ”anordnarbidraget”, för att se om mer kan göras för att undvika inlåsning och andra icke önskvärda effekter av programdeltagandet.

Tidigare har det inte varit möjligt för personer som deltar i fas 3 att delta i arbetsmarknadsutbildningar. Regeringen beslutade dock den 17 maj i år att ändra reglerna, så att deltagare i jobb- och utvecklingsgarantins tredje fas ska ha möjlighet till arbetsmarknadsutbildning om personen bedöms kunna få ett arbete i anslutning till avslutad utbildning. Det är Arbetsförmedlingen som tillsammans med deltagaren bedömer vilken typ av utbildning som är lämplig och hur lång den bör vara. Ändringen gäller omgående och för resten av 2011. Det är bra att möjligheten till att delta i arbetsmarknadsutbildningar nu finns även för dem i fas tre. Arbetsgruppen anser dock att arbetsförmedlingen ska erbjuda arbetsmarknadsutbildningar för deltagare i fas tre även efter utgången av 2011.

Det har varit svårt att få fram tillräckligt många meningsfulla sysselsättningsplatser inom fas 3. Den ideella sektorn och sociala företag bör spela en större roll inom fas 3 och stimuleras att ta emot fler personer. Där kan långtidsarbetslösa göra verklig nytta utan att det tränger undan andra arbetstillfällen.

5.3 Stärk subventionsgraden i nystartsjobb i fas 3

OECD har kritiserat regeringens nystartsjobb för att i första hand användas av dem som precis kvalificerar sig för åtgärden, och inte av dem som varit borta längst tid från arbetsmarknaden. OECD anser att mer behöver göras för dem som verkligen varit borta länge. De riktar också kritik mot jobb- och utvecklingsgarantins fas tre då de anser att innehållet i programmet är bristfälligt och av för liten omfattning.

Regeringens nystartsjobb har varit framgångsrika i att hjälpa långtidsarbetslösa tillbaks in på arbetsmarknaden. I dagsläget har över 40 000 personer nystartsjobb. Men det verkar alltså inte vara de som stått längst tid utanför arbetsmarknaden som framför allt fått del av denna insats. En förklaring kan vara att subventionsgraden inte är tillräckligt hög för att arbetsgivaren ska vara villig att anställa en person som varit borta från arbetsmarknaden i många år. Om arbetsgivaren får välja anställer de hellre personer med förhållandevis kortare arbetslöshetstid eftersom ersättningen är den samma för båda personerna.

Personer som har fyllt 20 år och som varit borta från arbetslivet i minst ett år p.g.a. arbetslöshet eller sjukskrivning kvalificerar sig för nystartsjobb. Ungdomar i åldern 20–24 år gamla kvalificerar sig till nystartsjobb redan efter att ha stått utanför arbetslivet i sex månader. Nystartsjobben innebär att arbetsgivaren får ett ekonomiskt stöd som motsvarar dubbla arbetsgivaravgiften. Arbetsgivaren får stödet lika länge som personen har varit arbetslös och/eller sjukskriven. För personer som har fyllt 55 år gäller dubbla tiden. Från och med den 1 januari 2008 har möjligheten att få nystartsjobb utvidgats till att även omfatta anställda i offentlig sektor och deltidsarbetslösa.

Regeringen bör se över möjligheten att komplettera nystartsjobben med ”extra nystartsjobb”, som har en högre subventionsgrad än de befintliga nystartsjobben och som personer i fas 3 kvalificerar sig för. Fördelen med en sådan åtgärd är att personen får möjlighet att pröva på ett riktigt arbete medan arbetsgivarens risk och kostnader för att anställa en person som varit borta länge från arbetsmarknaden blir lägre. De extra nystartsjobben bör finnas som ett komplement till de sysselsättningsåtgärder som finns idag inom fas 3. Subventionsgraden kan t.ex. öka från två till två och en halv gånger arbetsgivaravgiften.

5.4 En helhetssyn på de långtidsarbetslösas behov

Många långtidsarbetslösa har även andra problem, t.ex. med hälsan eller med ett handikapp. Det krävs därför ytterligare insatser för att stärka helhetsgreppet kring de långtidsarbetslösas situation, bland annat genom ökat samarbete mellan olika aktörer/myndigheter och genom mer resurser till finansiell samordning. I dag krävs att arbetsförmedling, försäkringskassa, kommun och landsting är överens om att samordna de ekonomiska resurserna inom en fastlagd finansiell samordning för att det ska kunna bli verklighet. Utredningen SOU 2007:2 föreslog att färre parter än fyra ska kunna komma överens om finansiell samordning, så att inte en myndighet kan blockera samverkan. Lokala överenskommelser kan ge ytterligare flexibilitet.

5.5 Se över lönebidragssystemet

Funktionsnedsättning kan se väldigt olika ut och ge helt olika konsekvenser för den enskildes möjligheter på arbetsmarknaden. För vissa kan lönebidrag till arbetsgivaren vara vägen in på arbetsmarknaden. Men efter en tid kan lönebidrag omvandlas till en fälla. För andra kan tidsbegränsningen på fyra år innebära en stress som försämrar livskvalitet. Därför måste det vara möjligt att känna trygghet i systemet. Båda vägarna ska vara möjliga. Det måste ges utrymme för en individuell bedömning för att bidraget varken ska bli en inlåsning eller en otrygghet. Vi vill därför att lönebidraget ska reformeras.

Förslag från arbetsgruppen:

- Genomför satsningar för att generellt höja kunskapsnivån hos långtidsarbetslösa. Personer som saknar en avslutad grundskole- eller gymnasieutbildning bör fåmöjlighet att läsa in den kompetensen.
- Permanenta möjligheten att delta i en arbetsmarknadsutbildning inom fas tre. Regeringen har nyligen gjort det möjligt att gå utbildning i fas tre till och med utgången av 2011.
- Den ideella sektorn och sociala företag bör spela en större roll i att skapa meningsfull sysselsättning för personer i fas 3. Se över hur fas tre kan förändras för att styra sysselsättningen mer mot denna typ av verksamheter. Där kan långtidsarbetslösa göra verklig nytta utan att det tränger undan andra arbetstillfällen.
- Öka subventionsgraden i nystartsjobben för personer som deltar i fas 3. Nystartsjobben erbjuder en bra möjlighet att få ett riktigt arbete och goda möjligheter att ta sig tillbaks in på arbetsmarknaden.
- Se över lönebidragssystemet. Systemet måste ge större utrymme för en individuell bedömning, för att stödet varken ska bli en inlåsning eller en otrygghet. Valmöjlighet till stöd vid start och drift av eget företag ska också finnas.

Bilaga 1. Reservationer

Reservation 1, från Anders Morin

Anders Morin föreslår att dagens system med arbetslöshetsberoende avgifter finns kvar även i en allmän försäkring. De nuvarande beräkningsgrunderna för differentieringen bör dock ändras av flera skäl. De differentierade avgifterna har uppenbarligen inte beaktas i lönebildningsprocessen vilket var ett viktigt syfte bakom själva differentieringen. Dessutom bygger den tekniska konstruktionen på att det är a-kassorna och inga andra som administrerar arbetslöshetsförsäkringen. Det bör därför i stället utredas om differentieringen bör ske på annat sätt, t ex efter avtalsområde.

Reservation 2, från Anders Morin, Birgitta Rydell, Bijan Fahimi och Pernilla Klein

En arbetslöshetsförsäkring bör omfatta alla precis som andra socialförsäkringar. Vi ser däremot knappast några fördelar med att ersätta de nuvarande a-kassorna med en statlig. De nuvarande a-kassorna fungerar förhållandevis väl. Under de senaste åren har a-kassornas knytning till fackförbunden blivit allt mindre, så någon sammanblandning av verksamheter är idag inte möjlig. Precis som framhålls av majoriteten i gruppen, har a-kassorna låga kostnader för administration och ofta god kännedom om sina medlemmars arbetsvillkor. Vi har svårt att se hur en stor statlig administration skulle kunna sköta verksamheten bättre. I alla andra sammanhang förespråkar vi som liberaler olika alternativ och tror på valfrihet. Därför förordar vi att en allmän arbetslöshetsförsäkring som administreras av enskilda arbetslöshetskassor som kan vara knutna till fackförbund eller helt fristående. En statlig a-kassa blir endast ett komplement till dem som inte aktivt väljer att bli medlemmar i en a-kassa.

Reservation 3, från Birgitta Rydell

Arbetsrätten, alltså de lagar som styr anställningsförhållanden, är endast en del av det som påverkar anställda i Sverige i deras jobb. Den svenska modellen som utvecklades under 1900-talet har istället lämnat över till arbetsmarknadens parter mycket av det som i andra länder lagstiftas. Genom att reglera det mesta i kollektivavtal mellan arbetstagare och arbetsgivare, har vi fått flexibla och branschanpassade system för både villkor och löner. Det har, under större delen av tiden, varit en tämligen framgångsrik väg. Parterna har getts och tagit ansvar. Vi har till exempel mycket få arbetskonflikter i Sverige jämfört med många andra länder. Kollektivavtalen reglerar också saker som för den enskilde arbetstagaren är oerhört viktigt, som till exempel pension och föräldraledigheter.

Debatten om LAS och turordningsregler är starkt förenklad. Nu menar arbetsgruppens majoritet att de problem som finns med alltför hög ungdomsarbetslöshet och svårigheter för dem står utanför arbetsmarknaden att få jobb skulle lösas genom att LAS regler om turordning efter anställningsår ersätts med kompetens. Men på stora delar av arbetsmarknaden fungerar det mycket mer flexibelt genom avtalslösningar. Redan nu väger kompetens och kvalifikationer för den framtida verksamheten tungt då man förhandlar om hur turordningsreglerna ska tillämpas. På stora delar av arbetsmarknaden har detta vuxit fram parallellt med trygghetsråd som stöder de uppsagda med omställning. Senast har ett sådant avtal träffats på den kommunala sektorn.

Jag kan därför inte ställa mig bakom arbetsgruppens majoritets förslag om att lagstiftningsvägen förändra anställningsskyddet. Ett system där fria parter tillåts reglera stora delar av arbetsmarknaden genom avtal är skört. Lagstiftning riskerar att rubba det som byggts upp. Ännu mer anmärkningsvärt blir ställningstagandet, då det just nu under 2011 pågår förhandlingar om ett nytt huvudavtal som mycket väl kan komma att omfatta dessa frågor.

Jag vänder mig också mot förslaget att förlänga möjligheten till provanställning till ett år. Den svenska arbetsrätten ger redan idag stora möjligheter för arbetsgivare att tillämpa tillfälliga anställningar, något som också redovisas i rapporten. Varför då ytterligare utöka denna möjlighet med förlängd

provanställning? Hur en medarbetare fungerar på ett arbete visar sig i de allra flesta fall i ett rätt tidigt skede.

Reservation 4, från Bijan Fahimi

Med uttrycket den svenska modellen avses en uppfattning bland parterna på arbetsmarknaden att frågor som rör löner och anställningsvillkor ska avgöras i förhandlingar mellan parterna och inte genom ingripanden från lagstiftaren. En förutsättning för en väl fungerande svensk modell är emellertid att de förhandlande parterna är någorlunda jämnstarka. Så är inte fallet idag. Det råder en obalans mellan parterna beroende på utformningen av konfliktreglerna.

Genom den tekniska utvecklingen och konkurrensbetingade förändringar av produktionen har företag blivit ytterst sårbara för fackliga stridsåtgärder. De fackliga organisationerna förfogar över ett stort antal olika stridsåtgärder, allt ifrån den totala strejken till rena nålsticksåtgärder. Genom att välja ut arbetstagare i nyckelpositioner kan stora skador orsakas arbetsgivare och samhället. Arbetsgivarsidan kan å sin sida i praktiken endast tillgripa en omfattande lockout, något som skadar den egna verksamheten i stor utsträckning.

Jag anser därför att konfliktreglerna i lagstiftningen måste moderniseras. Dessa är i allt väsentligt över åttio år gamla. Följande förändringar behöver genomföras:

- Ge medlingsinstitutet ökade befogenheter att till exempel förbjuda samhällsfarliga konflikter och att skjuta upp stridsåtgärder i större utsträckning än vad som är möjligt idag.
- Slopa den lagreglerade rätten att vidta sympatiåtgärder. Internationellt utmärker sig Sverige för den oinskränkta rätten till sympatiåtgärder. De svenska reglerna är globalt sett en konkurrensnackdel för de svenska företagen. Det är inte rimligt att företag där kollektivavtal redan finns och vilka inte kan påverka den ursprungliga konflikten ska riskera att dras in i konflikter på arbetsmarknaden.
- Ge domstol möjlighet att förbjuda stridsåtgärder som inte står i proportion till sitt syfte. Avsaknaden av begränsningar i krav på proportionalitet mellan det fackliga syftet och stridsåtgärdernas omfattning och effekter för företagen är inte rimlig. En proportionalitetsregel bör införas.

Bilaga 2. Resultat från arbetsmarknadssamrådet i Folkpartiet

Inledning

Samrådet gick ut den 30 mars och avslutades den 9 maj. Svar kom in från fem länsförbund, Stockholm, Göteborg, Örebro, Västmanland, Värmland samt Liberala Ungdomsförbundet. Dessutom har 34 kommunföreningar och 137 enskilda medlemmar svarat på någon eller flera av frågorna.

Svar på frågorna

2. Folkpartiet driver att vi ska skapa en allmän statlig och obligatorisk a-kassa som omfattar alla som arbetar. Håller du/ni med om att det behövs? Hur kan vi utveckla det förslaget?

	Ja	Nej	Tveksamt
Länsförbund och LUF	4	0	0
Kommunförening	28	1	4
Enskilda medlemmar	93	9	8
	125	10	12

Synpunkter som fanns i flera svar: Allmän arbetslöshetsförsäkring ett bättre ord än obligatorisk. Bra att bryta kopplingen mellan fackförbund och arbetslöshetsförsäkring.

3. Bör beloppstaket i arbetslöshetsförsäkringen höjas så att fler får en ersättning på 80 procent av sin förlorade inkomst? Om ja, bör det vara en för Folkpartiet prioriterad fråga? Varför?

	Ja	Nej	Tveksamt
Länsförbund och LUF	5	1	0
Kommunförening	30	4	0
Enskilda medlemmar	88	14	3
	121	19	3

Synpunkter som fanns i flera svar: Villkor för högre tak är en snabbare avtrappning av ersättningen. Taket ska vara indexreglerat. Finansiera högre tak med högre medlemsavgifter. Gör det lättare att få a-kassa efter studier.

4. Bör förändringar av arbetsrätten göras för att mer likna den danska modellen med flexicurity och i så fall vilka?

	Ja	Nej	Tveksamt
Länsförbund och LUF	3	0	1
Kommunförening	22	3	4
Enskilda medlemmar	56	20	13
	81	23	18

Synpunkter som fanns i flera svar: (Bland de som svarade ja) Rangordning efter kompetens viktigt. Fler undantag för små företag. Viktigt med bättre stöd till omställning och vidareutbildning. Även viktigt med bra a-kassa.
Synpunkter som fanns i flera svar: (Bland de som svarade nej) Problemen med arbetsrätten är överdrivna. Detta är en dålig fråga för Folkpartiet att ta konflikt om.

5. Närmare 40 procent av dem som får försörjningsstöd (socialbidrag) anger arbetslöshet som ett skäl. Bör man kunna ställa krav på motprestation för att få försörjningsstöd (A) och bör de som får försörjningsstöd få arbeta extra när de kan utan att stödet räknas ned fullt ut (B)?

A. Krav på motprestation:

	Ja	Nej	Tveksamt
Länsförbund och LUF	5	0	0
Kommunförening	24	0	3
Enskilda medlemmar	69	4	8
	98	4	11

Synpunkter som fanns i flera svar: Motprestationerna måste innehålla meningsfull sysselsättning, gärna arbetsmarkandsprogram eller praktik. Åtgärderna måste hålla god kvalitet och vara anpassade efter individens behov. Det behöver ske individuell utredning av vem som är arbetsför och som därmed krav ska ställas på.

B. Möjlighet till extrainkomst:

	Ja	Nej	Tveksamt
Länsförbund och LUF	5	0	0
Kommunförening	20	1	2
Enskilda medlemmar	47	1	6
	72	2	8

Synpunkter som fanns i flera svar: Det ska löna sig att arbeta, även för dem med socialbidrag. Möjligheten bör gälla dem som haft socialbidrag länge. Principen om hälften kvar av en arbetsinkomst bör gälla.

6. Det finns många som har svårt att komma in på arbetsmarknaden, exempelvis personer med försörjningsstöd. Vilka ytterligare politiska förslag bör Folkpartiet driva för att hjälpa dem som idag står långt från arbetsmarknaden att få jobb?

Frågan går inte att svara JA/Nej på.

Synpunkter som fanns i flera svar: Utbildningskvalitén måste höjas i det ordinarie utbildningssystemet. Mer anpassade arbetsmarknadsutbildningar och mer lärlingsutbildningar. Det måste bli billigare att anställa. Ingångslönerna måste sänkas för att de med lägre produktivitet ska få jobb. Sociala företag kan spela en roll för att skapa jobb till dem med lägre arbetsförmåga.

Bilaga 5: Rapport från den jämställdhetspolitiska arbetsgruppen

Tid att gå vidare – elva förslag för jämställdhet och tillväxt

Gruppens förslag

1. Folkpartiet liberalerna vill införa en avdragsrätt för studiemedelsräntor. Så höjer vi utbildningspremien även för kvinnodominerade akademikergrupper med lägre lön.

2. Folkpartiet liberalerna vill förkorta föräldraförsäkringen om barnet kommer till Sverige efter tre års ålder, samt på sikt och ekonomiskt utrymme finns både höja taket och grundnivån i försäkringen. Jämställdhetsbonusen skall fördubblas för alla, samt kunna betalas ut i förväg till de familjer som förbinder sig till ett jämställt uttag.

3. Folkpartiet liberalerna vill genom ett föräldraavdrag sänka arbetsgivaravgiften på vikarier till föräldralediga. Genom att kompensera företags kostnader för frånvarande personal minskar risken att kvinnor som kan förväntas bli föräldralediga diskrimineras.

4. Folkpartiet liberalerna vill avskaffa det vårdnadsbidrag som infördes 2008. Bidraget har visat sig vara än en större kvinnofälla än vad som kunde befarats.

5. Folkpartiet liberalerna vill införa en avdragsgill sparandeform för framtida finansiering av eget företagande. Sparandeformen bör ha samma upplägg som dagens privata pensionssparande och uttag skall finansiera aktiekapitalet i ett nystartat företag.

6. Folkpartiet liberalerna vill införa en lagstadgad rätt att utmana offentligt driven verksamhet. Vidare vill vi öka möjligheten att kombinera offentlig och privat finansiering av välfärdstjänster och riva hinder som håller tillbaka offentligt finansierade företag att växa utanför sitt huvudsakliga verksamhetsområde.

7. Folkpartiet liberalerna vill införa en lagstadgad rätt till barnomsorg på kvällstid för föräldrar som har arbeten som inte går att utföra vid någon annan tidpunkt.

8. Folkpartiet liberalerna vill införa en högre skattereduktion för RUT till hushåll med barn under åtta år. Familjen skall kunna köpa ett par timmars hjälp i veckan med en skattereduktion på förslagsvis 75 procent.

9. Folkpartiet liberalerna vill införa ett statsbidrag på totalt en miljard kronor till kommuner och landsting som ger anställda rätt till heltid.

10. Folkpartiet liberalerna vill utforma jämställdhetsranking av svenska företag och kommuner med könsuppdelad löne- och befattningsstatistik som utgångspunkt.

11. Folkpartiet vill utarbeta nya riktlinjer för att uppnå jämn könsfördelning i kommunala bolagsstyrelser.

Inledning

Folkpartiet liberalerna har en lång och stolt tradition av att stå upp för jämställdhetsfrågor. Jämställdhet mellan kvinnor och män handlar ytterst om synen på människors grundläggande värde. När individer möter goda förväntningar och slipper formas efter stereotypa föreställningar växer deras förmåga, kreativitet och stolthet.

Vi lever i en föränderlig tid. För ett årtionde tillbaka kunde få ana den betydelse som globaliseringen kommit att innebära. Globaliseringen har skapat ökade möjligheter för fler människor att förverkliga sina drömmar och resa sig ur fattigdom och ofrihet.

För Sveriges del har globaliseringen inneburit ett ökat behov av att vässa kompetensen för att kunna möta den ökade internationella konkurrensen. För att Sverige ska kunna hävda sig globalt måste alla människor i samhället bidra – utan att hållas tillbaka av könsdiskriminering, förutfattade meningar eller hämmande strukturer. På arbetsmarknaden måste hindren för jämställdhet röjas undan. Ojämställdhet hör inte hemma i ett liberalt samhälle. Och en ekonomi som vill växa har inte råd med ojämställdhet.

Många gånger har de insatser som gjorts i Sverige på vägen emot ökad jämställdhet varit initierade av liberaler. Folkpartiet har drivit på för pappamånad, inrättandet av JÄMO och jämställdhetsbonus. Som liberaler har vi stått upp för ambitioner som i sin samtid sällan applåderats men som därefter kommit att prägla framtiden. Det modet krävs fortfarande då utmaningarna består.

För Sverige – många gånger utmålat som ett mönsterland vad gäller jämställdhet – är problemen tydliga. Trots lång kamp för lika lön för lika arbete tjänar en kvinna idag sex procent mindre än en man på samma arbete. Trots en jämställdhetssträvande familjepolitik är uttaget av föräldradagarna mellan män och kvinnor ojämnt. Och trots att svenska kvinnor tjänar egna pengar är förmögenhet och kapital ojämnt fördelat mellan könen. Sverige har procentuellt sett få kvinnliga entreprenörer och många kvinnor upplever deras

vägar till karriär vara låsta och svårnådda. Detta måste förändras.

I denna rapport från Folkpartiets jämställdhetspolitiska arbetsgrupp vill vi särskilt fokusera på förhållandet mellan ökad jämställdhet och ökad tillväxt. För att Sverige ska kunna bibehålla vår höga levnadsstandard och den välfärd vi tar för given måste kvinnor få bättre möjlighet till ett jämställt arbetsliv och till jämställt företagande.

Gruppen har bestått av Nyamko Sabuni (ordförande), Bonnie Bernström, Ulrika Francke, Monica Renstig, Helena von Schantz, Lars Tysklind och Ulf Öfverberg. Sekreterare har Erik Scheller och Therése Quiding varit.

1. Höjd utbildningspremie för alla

Folkpartiet vill införa en avdragsrätt för studiemedelsräntor. Så höjer vi utbildningspremien även för kvinnodominerade akademikergrupper med lägre lön.

Flit, ambition och studier ska löna sig i Sverige. Det gör det sällan idag. Genom krav på höjd brytpunkt och avskaffad värnskatt har Folkpartiet länge drivit på för sänkta marginalskatter för de som utbildar sig och fått lön därefter.

Samtidigt vet vi att det finns akademikeryrken som dessa förslag inte träffar. En jämställd skattepolitik måste även nå breda och ofta kvinnodominerade akademikergrupper i lägre inkomstintervall. Utbildning ska löna sig oavsett kön och utbildningsval.

Det mest träffsäkra sättet att öka utbildningspremien för alla som studerat är att införa en avdragsrätt för studiemedelsräntorna. Det skulle direkt öka nettolönen för både breda akademikergrupper och andra med eftergymnasial utbildning. Idag saknas avdragsrätt för studiemedelsräntorna, istället är dessa nedsatta med ett belopp i förhållande till statslåneräntan de beräknas på. Detta system bör växlas över till, eller kombineras med, ett riktigt avdrag.

Detta skulle vara en tydlig jämställdhetsreform. För högskolestudier går 60 procent av all nyutlåning till kvinnor. Samtidigt ser vi att manliga ickeakademiker inte sällan har högre lön än kvinnliga akademiker. Vi kan och vi bör göra något åt detta.

2. En föräldraförsäkring för arbete och jämställdhet

Folkpartiet vill förkorta föräldraförsäkringen om barnet kommer till Sverige efter tre års ålder, samt på sikt och ekonomiskt utrymme finns både höja taket och grundnivån i försäkringen. Jämställdhetsbonusen ska fördubblas för alla, samt kunna betalas ut i förväg till de familjer som förbinder sig till ett jämställt uttag.

Sverige har i jämförelse med andra länder en väl utbyggd föräldraledighet. Den ska vi värna och därmed skapa grund för nära relationer mellan barn och föräldrar. Vårdnadshavare har idag rätt att ta ut föräldraledighet fram till dess barnet fyller åtta år. Samtidigt vet vi att 90 procent av föräldradagarna för inrikes födda barn tas ut innan barnet fyllt tre år. Det är rimligt – det är de första åren som prioriteras.

Även för utrikes födda barn har föräldrarna rätt att ta ut föräldraledighet fram tills barnet fyller åtta år. Här är fördelningen dock en helt annan – 80 procent av föräldradagarna tas ut efter att barnet fyllt tre år. Det är något som inte stämmer.

Vad som skett är att föräldraförsäkringen för utrikes födda blivit en bidragsfälla som håller invandrade kvinnor borta från arbete, det svenska språket och integrationen. Folkpartiet vill därför begränsa antalet dagar i föräldraförsäkringen om barnet kommer till Sverige efter tre års ålder. Försäkringens syfte är att skapa starka familjeband åren efter födseln – inte flytta kvinnor längre från det första arbetet i det nya landet.

Föräldraförsäkringen behöver även bredare reformer. Vi vet att få familjer har en önskan att leva ojämställt, ett ojämnt uttag handlar istället ofta om att den högre avlönade fortsätter arbeta för att behålla de ekonomiska marginalerna i vardagen. Genom att på sikt och om ekonomiskt utrymme finns höja taket i försäkringen kan vi vända den logiken och skapa möjligheter för fler av Sveriges familjer att välja jämställt.

Försäkringen behöver även stärkas i de lägre inkomstintervallen. Grundnivån i försäkringen har varit oförändrad på 180 kronor per dag sedan 2004. Att på sikt om ekonomiskt utrymme ges höja detta belopp skulle innebära ökade marginaler i vardagen för många av de barnfamiljer som har det allra tuffast. En sådan reform skulle på ett tydligt sätt stärka den fördelningspolitiska profilen i familjepolitiken och därmed bygga vidare på de satsningar på ex. bostadsbidraget för barnfamiljer som Folkpartiet och Alliansen redan aviserat.

Även jämställdhetsbonusen behöver reformeras och utvecklas. Folkpartiet vill att jämställdhetsbonusen ska betalas ut i förväg om två vårdnadshavare förbinder sig till ett jämställt uttag. Möjligheten att få 13 500 kronor i handen tydliggör drivkrafterna att i förväg diskutera och välja ett jämställt uttag. Särskilt tydligt skulle en sådan reform gynna familjer med lägre inkomster – en grupp som idag har ett mer ojämställt uttag än andra. Folkpartiet står också fast vid tidigare krav på att jämställdhetsbonusen ska fördubblas.

En förkortad föräldraförsäkring för utrikes födda barn, ett höjt tak och golv samt en förnyad jämställdhetsbonus skulle innebära en samlad reform för ökad jämställdhet i föräldraförsäkringen. För både nya och gamla medborgare och för de med lägst till de med högst inkomster skulle drivkrafterna och möjligheterna att välja jämställt öka.

3. Ett föräldraavdrag för företag

Folkpartiet vill genom ett föräldraavdrag sänka arbetsgivaravgiften på vikarier till föräldralediga. Genom att kompensera företags kostnader för frånvarande personal minskar risken att kvinnor som kan förväntas bli föräldralediga diskrimineras.

Den ojämställda fördelningen i uttagen av föräldrapenningen försämrar arbetsmarknaden för Sveriges kvinnor. Grupper som har en högre risk att bli frånvarande från arbetet – exempelvis äldre, personer med vissa sjukdomar eller framtida mammor – innebär alla en ökad risk att anställa. Att ha per-

sonal som är frånvarande kostar pengar i tappat tempo och upplärningskostnader för vikarier. Arbetsgivare väljer därför säkra kort i tron att dessa i mindre utsträckning kommer att vara frånvarande från arbetet.

2007 avskaffades den särskilda sjukförsäkringsavgiften och därmed sänktes företagens kostnader när anställda blev sjukskrivna. På samma sätt går det att utforma system som minskar diskrimineringen av personer som förväntas bli frånvarande på grund föräldraledighet.

Ett sådant system skulle vara att sänka arbetsgivaravgiften för vikarier till föräldralediga. Kompenserar vi kostnaderna för att ha föräldraledig personal finns ingen anledning att undvika att anställa personer som kan tänkas bli just detta. En reform som denna skulle också bidra till att generellt göra arbetsgivare mer positivt inställda till föräldraledighet – genom det tas steg mot att avskaffa de normer som håller pappor borta från föräldraförsäkringen.

4. Dags att avskaffa vårdnadsbidraget

Folkpartiet vill avskaffa det vårdnadsbidrag som infördes 2008. Bidraget har visat sig vara en än en större kvinnofälla än vad som kunde befarats.

Drygt 100 kommuner har infört det kommunala vårdnadsbidraget. Från Vellinge i söder till Övertorneå i norr utgår 3 000 kronor per månad till föräldrar som slutar arbeta och börjar vara hemma. 9 av 10 av beviljade ansökningar om vårdnadsbidrag kommer från kvinnor och kvinnor söker också för längre perioder än män. Och ojämställdheten slår heller inte jämt. SCB redovisar att utrikes födda är kraftigt överrepresenterade bland dem som nyttjar vårdnadsbidraget. Utrikes födda föräldrar i vårdnadsbidragets målgrupp utgör en fjärdedel av befolkningen men en tredjedel av de sökande, samtidigt som delat vårdnadsbidrag är än ovanligare i denna grupp jämfört med inrikes födda föräldrar. Att vårdnadsbidrag skulle bli en kvinnofälla befarade många – det står nu klart att det blev allra värst för de invandrade kvinnor som är i allra störst behov av arbete och integration det nya landet.

Bilden ovan är tydlig: det var ett felsteg att införa vårdnadsbidraget. Men felsteg kan rättas till, reformer kan rullas tillbaka och skapa utrymme för nya ambitioner – det är dags att avskaffa vårdnadsbidraget.

5. Startspar – avdragsrätt för ett eget riskkapital

Folkpartiet vill införa en avdragsgill sparandeform för framtida finansiering av eget företagande. Sparandeformen bör ha samma upplägg som dagens privata pensionssparande och uttag ska finansiera aktiekapitalet i ett nystartat företag.

Sverige lider av ett ojämställt ägande – män äger mer. Detta påverkar maktförhållanden inom familjen men leder också till att kvinnor har sämre möjlighet att själv finansiera uppstarten av ett eget företag exempelvis genom att belåna sitt hus. Sverige är också ett land med låg privat förmögenhetsbildning. Exempelvis framgår av Luxemburg Wealth Study att svenskarna 2006 hade ungefär hälften så stor förmögenhet som i övriga västvärlden.

Så här skulle det inte behöva vara. För att förbättra alla – och särskilt kvinnors – tillgång till kapital vill Folkpartiet införa en ny avdragsgill sparandeform där kapital kan byggas upp för att senare finansierar aktiekapitalet i nytt aktiebolag. Genom riktade satsningar kan riktigt kapital byggas upp.

6. Mångfald i välfärden – utmaningsrätt och tillväxt i välfärdsföretag

Folkpartiet vill införa en lagstadgad rätt att utmana offentligt driven verksamhet. Vidare vill vi öka möjligheten att kombinera offentlig och privat finansiering av välfärdstjänster och riva hinder som håller tillbaka offentligt finansierade företag att växa utanför sitt huvudsakliga verksamhetsområde.

Kvinnor arbetar idag inom välfärden. Vill man – som Folkpartiet – skapa fler möjligheter till entreprenörskap och företagande för kvinnor är det därför naturligt att fortsatt rikta ett särskilt fokus på åtgärder för att öka företagandet och entreprenörskapet inom välfärden. För vi börjar inte från början. Med allt mer av individuella löner och allt mer av privata utförare har lön och arbetsvillkor redan förbättrats mycket. Nu är det dags att ta nästa steg.

Folkpartiet vill införa en allomfattande utmaningsrätt på offentlig verksamhet. Det innebär att ett företag eller en potentiell företagare får rätt att rikta en utmaning mot hela eller delar av offentlig verksamhet med en idé om att kunna driva denna bättre eller billigare. Utmaningsrätt innebär en initiativrätt och det är den politiskt berörda nämnden som ska bedöma utmaningen och besluta att förkasta eller anta den. Om nämnden antar utmaningen måste en upphandling alltid genomföras i syfte att pröva vilken huvudman som har bäst förutsättningar att driva verksamheten. En sådan utmaningsrätt skulle skapa tusentals möjligheter för välfärdsentreprenörer att överta verksamheter och skapa nya jobb.

Men det ska inte endast finnas möjlighet till företagande inom välfärden. Entreprenörskap och intraprenörskap – att identifiera nya möjligheter och göra något nytt – är minst lika viktigt. Dagens konkurrens inom välfärden går i alldeles för hög grad ut på att erbjuda en bestämd kvalitet till lägsta möjliga pris. Därför menar Folkpartiet att vi i högre grad måste öppna upp välfärden för topping up – att alltid erbjuda en bra service till alla men att erbjuda extratjänster till dem som önskar och vill betala. Exempel på nischer som ska skulle kunna uppmuntras är äldreboenden med organiserade resor eller med särskilt hög kvalitet i boendet. Det ska inte vara så att företagande inom kvinnodominerade sektorer ska begränsas till form och innehåll.

Ett sätt att nå ditt är att i upphandlingsförfaranden alltid ha ett tydligt småföretagarperspektiv. exempelvis bör det undersökas om det verkligen är lämpligt – att som idag – ha omsättningsregler eller viss personaltäthet som ett mått på kvalitet. I samma anda måste hinder undanröjas som idag begränsar offentligt finansierade företag att växa utanför sitt huvudsakliga verksamhetsområde. Den privata förskola som

lagar några extra portioner mat och säljer dessa till föräldrarna ska inte ses som ett hot mot den fria konkurrensen utan tvärtom som ett exempel på företagsamhet och entreprenörskap inom välfärdssektorn.

7. Utbyggd barnomsorg – fler i arbete

Folkpartiet vill införa en lagstadgad rätt till barnomsorg på kvällstid för föräldrar som har arbeten som inte går att utföra vid någon annan tidpunkt.

Sveriges barnomsorg kännetecknas av pedagogiskt utbildad personal och god kvalitet. Vi framhålls i många länder som ett mönsterexempel på hur god omsorg om barnen kan gå hand i hand med föräldrars, och inte minst kvinnors möjlighet att satsa på arbete och karriär.

Men alla föräldrar arbetar inte dagtid. Mellan 2005 och 2010 ökade antalet barn med barnomsorg på oregelbunden arbetstid med drygt 1 000, men fortfarande är det långt färre än hälften av landet kommuner som erbjuder servicen.

Barnomsorg på kvällstid inte lagstadgad, och därför inget som kommunen måste erbjuda. I den nya skollagen tydliggörs att kommuner ska sträva mot att erbjuda barnomsorg på obekväm arbetstid, men det räcker inte. För jämställdheten och allas möjlighet att stå till arbetsmarknadens förfogande är det dags att införa en rätt till barnomsorg på kvällstid för de föräldrar som har arbeten som inte går att utföra vid en annan tidpunkt.

8. Ett riktad RUT – en motverkad deltidsfälla

Folkpartiet vill införa en högre skattereduktion för RUT till hushåll med barn under åtta år. Familjen ska kunna köpa ett par timmars hjälp i veckan med en skatterektion på förslagsvis 75 procent.

Idag finns sex olika former av föräldraledighet för arbetstagare. Det gör rätten till ledighet – och risken för långvarig frånvaro från arbetsmarknaden – mycket omfattande.

Det är viktigt att slå vakt om generösa arbetsmarknadsregler för småbarnsföräldrar, men den strävan måste vägas mot de risker som omfattande deltidsfrånvaro innebär. Exempelvis slår Heltidsutredningen (SOU 2005:105) fast att personer som arbetar deltid har sämre utvecklings- och karriärmöjligheter än de som arbetar på heltid. Till exempel får deltidsanställd personal utbildning på betald arbetstid i mindre omfattning och vid färre tillfällen jämfört med annan personal. Det är dags att ta denna utmaning på allvar och skapa bättre förutsättningar för småbarnsföräldrar/mammor att frigöra tid från obetalt hemarbete.

Folkpartiet föreslår därför en högre skattereduktion för RUT till hushåll med barn som är under åtta år. Familjen ska kunna köpa ett par timmars hjälp i veckan med en skattereduktion på förslagsvis 75 procent.

Den högre skattereduktionen ska motverka deltidsarbete. Samma föräldrar som kan välja att gå ner i arbetstid, ska kunna välja att ta hjälp med hushållsarbetet och på det sättet kunna arbeta mer eller hitta en kompromiss mellan båda.

Åttaårsgränsen är densamma som den tid arbetsgivare är skyldig att bevilja nedsatt arbetstid för föräldrar. På det sättet balanserar möjligheterna varandra.

9. En heltidsmiljard till kommuner och landsting

Folkpartiet vill införa ett statsbidrag på totalt en miljard kronor till kommuner och landsting som ger anställda rätt till heltid.

Sverige har bland världens högsta arbetskraftsdeltagande bland kvinnor – samtidigt arbetar fyra av tio kvinnor som arbetar deltid. För ett liberalt parti är frivilligt deltidsarbete inget problem men ofrivillig deltidsarbetslöshet är det.

En stor del av kvinnorna i deltidsarbete arbetar inom kommuner och landsting. Det handlar om undersköterskor och vårdbiträden. För att förbättra denna grupps livssituation och ekonomiska standard vill Folkpartiet införa ett statsbidrag på totalt en miljard per år till de kommuner och landsting som inför en rätt till heltid för sina anställda. Den offentliga sektorn kan och ska gå före och visa exempelvis detaljhandelsbranschen att det går att sträva mot heltidsanställningar om man bara vill.

10. Jämställdhetsrankning av företag

Folkpartiet vill utforma jämställdhetsrankning av svenska företag och kommuner med könsuppdelad löne- och befattningsstatistik som utgångspunkt.

En jämställdhetsrankning av svenska företag och kommuner skulle skapa debatt kring jämställdhet i arbetslivet och på det sättet skapa ett tryck på företag och öka efterfrågan från anställda och andra att vidta åtgärder för ökad jämställdhet. Man bör utreda vilken myndighet eller annan aktör som är bäst lämpad att göra detta.

Verksamheter över en viss storlek både i offentlig och privat sektor bör åläggas att ta fram könsuppdelad löne- och befattningsstatistik som görs tillgänglig för alla anställda. Jämnare könsrepresentation på olika nivåer i företagen och offentlig förvaltning är en fråga om demokrati och tillväxt.

11. Jämställda bolagsstyrelser i kommunala bolag

Folkpartiet vill utarbeta nya riktlinjer för att uppnå jämn könsfördelning i kommunala bolagsstyrelser.

Trots att det finns gott om kompetenta kvinnor så ser vi en alldeles för svag utveckling mot fler kvinnor på högre chefs-

positioner och i bolagsstyrelser. Det här gäller särskilt privat och kommunalt ägda bolag.

Sveriges kommuner och landsting har inom ramen för det europeiska samarbetet mellan kommuner och landsting skrivet under CEMR:s jämställdhetsdeklaration. Där har de åtagits sig att genomföra ”åtgärder för att säkerställa en balanserad fördelning mellan kvinnor och män på alla nivåer och särskilt för att rätta till eventuella obalanser på högre chefsnivåer”. Ett 70-tal av SKL:s medlemmar har också själva skrivit under deklarationen. Trots detta händer för lite.

Fakta är att knappt 25 procent av styrelseledamöterna och 12 procent av styrelseordförandena i kommunala bolag är kvinnor. Staten har genom ett systematiskt arbete tagit sitt ägaransvar vilket syns i de statliga bolagsstyrelserna – 49 procent av styrelseledamöterna och 34 procent av ordförandena är idag kvinnor. Nu måste det till nya målsättningar, nya riktlinjer och nya processer för att uppnå jämngoda resultat i de kommunala bolagsstyrelserna.

Bilaga 1 – ett alternativ till förslag nr 3 från Bonnie Bernström

Sannolikt spelar arbetsgivarnas attityder till pappaledighet en stor roll för familjens beslut hur ledigheten ska delas. Den attityden kan knappast bli positivare av att det generellt är dyrare för arbetsgivaren när män tar ut ledigheten.

I dagsläget täcker försäkringskassan knappt 80 procent av lönen upp till inkomsttaket. De flesta arbetsgivare kompenserar sen så att de anställda får 90 eller 100 procent av lönen – ibland tidsbegränsat till typ 6 månader – under föräldraledigheten.

Med mäns i genomsnitt högre löner leder den procentuella kompensationen till att det blir dyrare för arbetsgivare med barnlediga pappor än med barnlediga mammor. Men att ha pappaledig personal ska inte straffas av samhället.

Folkpartiet bör därför utarbeta ett bonussystem för arbetsgivare med personal som delar på föräldraledighet med sin partner inom eller utom företaget.

Det systemet bör företrädesvis bygga på att de arbetsgivare som kompenserar mammor och pappor enligt ovan får tillbaka kompensationen eller delar av den. I praktiken minskas då framförallt kostnaden för barnlediga pappor. Ett sådant system borde vara enkelt att kunna säkra mot försäkringskassans uppgifter. Det kan också i sin tur leda till att arbetsgivare som idag inte kompenserar sin personal börjar göra det och kanske till och med uppmuntrar till delning av ledigh